MIC. # 8556

ASHKENAZI, BEZALEL BEN ABRAHAM,

ANNOTATIONS TO THE MISHNEH TORAH, SEFER KINYAN, MISHPATIM, SHOFTIM, EDITION VENICE 1524.

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

[15--]

SEPHARDIC SCRIPT

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

Hebrew Theological Seminary of America LIBRARY

מגיד משנה

תקפו והביאו אצלו קנה שהעבד נקנין במשיכה כזו אבל אם קרא לעבד ובא אצלו או שאמר לו רבו הראשון לך אצל הלוקח והלך אצלו לא קנה עד שימשכנו בתקיפה או שישתמש בו כמו שבארנו ואם החזיק בו שלא בפני הרב צריך שיאמר לו לך חזק וקנה: עבר קטן הרי הוא כבהמ' וקונין אותו בדברים שקונין בהן הבהמה ובדברים שקונין בהם העבדים לפיכך נקנה במשיכה אף על פי שלא תקפו: הבהמה בין דקה בין גסה ניקנית במשיכה אף על פי שאיפשר להגביה אותה לא הצריכה להגביה מפני שמתחבטת בארץ ואם הגביה קנה והגבהה קונה בכל מקום אבל המשיכה אין קונין בה אלא בסימטא או בחצר של שניהם ואין קונין בה ברשות הרבים ולא בחצר שאינ' של שניהם: כיצד קונין את הבהמה במשיכה אין צריך לומר אם משכה והלכה או שרכב עליו והלכה בו אלא אפילו קרא לה ובאה או שהכישה במקל ורצתה בפניו כיון שעקרה יד ורגל קנאה והוא שימשוך בפני הבעליה אבל אם משך שלא בפנ' הבעלים צריך שאמר לו קוד שימשוך לך משוך וקנה: המוכר עדר לחבירו או שנתן לו במתנה כיון שמסר לו בראש העדר והבל נמשכין אחריה אין צריך לומ' לו משוך וקנה שמסיר' בהמה זו כמי שא' לו לך משוך וקנה וכיון שמשך לו העדר קנהו אף על פי שמשך שלא בפניו: האומ' לחברו משוך ותקנה או חזק ותקנה וכיוצא בדברים אלו והלך ומשך או שהחזיק לא קנה שמשמע תקנה להבא ועדין לא הקנה לו אלא צריך המוכר או הנותן לומר לו לך חזק וקנה או משוך וקנה וכיוצא בדברים אלו שמשמען שיקנה עתה בעת שימשוך או יחזיק: האומר לחברו משוך פרה זו ולא תקנה אלא לאחר שלשים יום ומשך לא קנה ואם אמר לו קנה מעכשיו ולאחר שלשים יום קנה אפילו היתה עומדת באגם ביום שלשי' שזה כמי שהקנה אותו מעתה על תנאי נעש' התנאי נתקיי' הקנין וכל האומ' על מנת כאומ' מעכשיו דמי:

המוכר

[ג] כרבנן דבריית' דרחמרי זו וזו במשיכה וכן פרי' וכן סה"ה ורחבה כתב דכל דהלכ' כרבנן דמתניתין דפ"ק דקידושין דקה במשיכה אבל בגסה לח פליגי דבמסירה ול"ח כ"ם במשי' ול"ח ולח במשי' ע"כ ורבינו המחבר פי' דמשי' טובה ממסירה והגבהה טובה ממשיכה כדלקמן פ"ג וכן סה"ה כדפיר' לקמן ע"כ:

[ד] עיין דחזלח ברי' ענח כת' רחבי"ה סת"ם מתלוי במנהג קהיית הסוחרים ועיין בתשובו בסימן י"ז ע"כ:

תקפו והביאו אצלו כתב הרב אלפסי ז"ל זהו דבר תימה מהיכי תיתי מכיון שהקרקעות מקויימין בלשון זה וכן עיקון תלוה מתחתי ויקנה לך גבהתי וכן מכיון שטול ויחזיק וקנה כלן לשון הקנאה הן ככל שכתוב בהן לשון משיכה ותקפה ומגביה ומחזיק ואני לא ראיתי לרבותינו שכתבו כן בפי' אלא שכתבו שמשיכה בעינן דכתיב וכי ימכור איש לעמיתו או קנה מיד עמיתך ומשיכה לא שנא בקרקעות ולא שנא במטלטלין ומשיכה בקרקעות היינו שיעשה בהן מעשה כגון שיחרוש בהן או יזרע בהן או יבנה בהן וכיוצא בזה ומשיכה במטלטלין היינו שיגביה אותן ממקומן ויעבירם ממקום למקום ואם אינו יכול להגביה אותן כגון שהן כבדין מדי או שהן מחוברין לקרקע כגון אילן שלא נתלש עדיין או בנין שלא נפל עדיין אלא שנתפרדו לבנים ואבנים ועצים ממנו הרי זה יכול לקנות אותן בכל מיני משיכה שירצה ואפילו בדברים בלבד ואפילו שלא בפניו ואפילו שלא ברשותו ואפילו בלא שום מעשה כלל אלא שיאמר לו הרי הן שלי מעכשיו הרי הן שלי מעכשיו ואפילו אמר לו הרי הן שלי מעכשיו ולא אמר מעכשיו הרי הן שלי אלא שיאמר לו הרי הן שלי ולא יאמר לו מעכשיו הרי הן שלי אינו קונה עד שיאמר לו מעכשיו הרי הן שלי ואפילו אמר לו מעכשיו הרי הן שלי ולא אמר ל

ולמה תקנו חכמים דבר זה במטלטלין וכו' מפורש בגמרא דמציעא דף [illegible] נמצאת אומר דרבי יוחנן דלעיל: כתן דמי וכו' מיבעי ליה מתניתין ממה פחתו ברטו' [illegible] דין זה בהלכות ומצו פחתו הוא ומוכס: **לפיכך** ביתו של לוקח וכו' זה מבואר בגמ' ופסקיה בהלכו' ואחרי ושב"ב דהכי מילי לרבי פחתו היכון מרי' פחתו כפחת לרבן שב"ב ונם זה מוכס ור"י ז"ל פי' פחתו הטעם דכיון דחברו על חר' קונה לו דודאי היכא דחברו על מוכר הוא חלה הטעם דכיון דבחברו הוא חי מתרמיז דליקה לוקח גופיה טרח ומגיל לה ולא תקון רבנן לה מפיל ולוקמוה חדייתא דחורייתא דמעות קונות ודברי רבנו ש"ר פחת מעות פחות מובר דטעמא מפוס דחברו על לוקח קנה לו חש"ב פחות מוכרת ומ"מ לא נתבו' בפירוש לדברין וכן נראה פרין' מהלכות מכירות:

וכן המוכר המקום מחותן המטלטלי וכו' זה מבואר בהדיא מקומות ואית דגרסין פ"ק ופרק הפניה ופ"ק דמציעא ודוק' בחבר המסתמרת לדעת המוכר לו מהוא עומד בבר המקום מהוא הא לאו הכי לא חלה אם תקנה לו מדין מטלטלין עם הקרקע ולדעת ההגות צריך לגבב בפירום כמו שיתבאר והכי מסתבר פ"ק דמציעא וחה נר' מדברי הר"מבן והר"מבה ז"ל פ"ק וקרוב לזה נתבו' פ"י מהלכו' גזלה ואבדה: **המקנה** קרקע ומטלטלין כאחד וכו' דין זה דמטלטלין נקנין עם הקרקע וכו' מפורש ונמרי פ"ק דקדושין וכן מת מכתב מאת"ם שיין שניהם במכר נקנין המטלטלין עם הקרקע מפורש אם בגמ' בעיא דאפשיטו והכי תמה למה לא כתב הרב בהמטלטלין במכר חלה דקנ"ל הכל עם הקרקע חלה בשבתן דמי כלן מהרי מימרא מפורשת היא אם אמר רבה לא מבו חלה בשבתן לו דמי כלן אבל לא נתן לו דמי כלן לא קנה חלה כבר מעותיו והיינו בהלכות ובכל מהרב מכרם בפרהמוכר עיין ובפיר חזוזי כדעת הקנת המפרשי ז"ל אבל לא חלה עיין ובפיר חזוזי אף על פי שלא קבל דמי כלן נקנה הכל ללוקח ועל כן אתם הרב ז"ל וכמוך לו על מה שיתבאר פ"ז דכל דעיין ובפיר חזוזי אף על פי שלא קבל דמי כלן אפי' אחר יום לוקח אבל דמטלטלין הנקנין עם הקרקע חיבן קנויין חלה בשבתן לו דמי כלן אפי' אחר יום לוקח אבל דמטלטלי לאחר לא קנה ומחני רבי עקיבא דיד מניחים כלומר גזבר הגדם הזה ודו כידם ומכרן דיד לפטרופסין כדי ותומיס ומדה לאפטרופסין ומטלטלין לתומים קנו עכ"ל: **המקנה**

ולמה תקנו חכמים דבר זה ב במטלטלין גזירה שמא יתן הלוקח דמי [3]והחפץ וקודם שיקחנו יאבד באונס כגון שנפלה דליקה ונשרף או באו ליסטים ונטלוהו אם יהיה ברשות הלוקח יתמהמה המוכר ולא יצילהו לפיכך [4]העמידוהו חכמים ברשות המוכר כדי שישתדל ויציל החפץ שאם אבד [5]חייב לשלם נמצאת או' שאם נתן דמי המקח ונאנס קודם ש שיקחנו ואמר לו הלוקח תן לי מקחי או החזר לי את מעותי ואף על פי שיש עדים שאבד באונס ולא היה במוכר בח להצילו ולא נתרשל בדבר הרי זה מחזיר את הדמים שהרי תקנו חכמי' משיכה לפיכ' אם היה ביתו של לוקח שיש בו החפץ שנמכר מושכר למוכר לא תקנו לו חכמים משיכה שהרי המקח ברשות הלוק' ומשנתן את הדמים נקנה המקח ואין אחד מהן יכול לחזור בו וכן השוכר המקום שאותן המטלטלין הנמכרין מונחין בו [6]קנה ואין אחד מהן יכול לחזור בו ואף על פי שלא הגביה ולא משך ולא נמסרו לו שהרי נעשה ב ברשותו וכמ' בארנו ששבירו קרקע נקנ' בכסף או בשטר או בחזק': המקנ' קרקע ומטלטלין באחד בין שקנה קרקע בכסף או בשטר או בחזקה נקנו המטלטלין עמה בין שהיו ש שניהם במכר או במתנה בין שמכר מטלטלין ונתן קרקע בין שמכר הקרקע ונתן המטלטלין כיון שקנה קרקע קנ' מטלטלין בד"א בשהיו אותן המטלטלין צבורין באותה קרקע אבל אם היו במקום אחר צריך שיאמר לו קנה מטלטלין אגב קרקע אפילו היו המטלטלין במדינה אחרת ואמר לו קנה אותם על גבי קרקע פלוני בין שקנה הקרקע נקנו המטלטלין אף על פי שאינן [7]צבורין בתוכה ואם לא אמ' קנה אגב קרקע לא קנה וקרקע בל שור קונין על גבה כל מטלטלין שירצה הקנ' השד' לאחד והמטלטלין לאחר אף על פי שאמר לו קנה ה והמטלטלין על גב קרק' והחזיק האחר בקרקע לא קנה השני המטלטלין ואם תפשן אחר שחוד בו המקנה אין מוציאין מידו שהרי תפשן אחר שקנה חברו הקרקע שנקנו אלו על גבו: המקנה

[1] מיין בתמן סימן לב עכ:

[2] ואת"ל ומתניתין מיירי בשלא פחתו מעות היכן קונות יאמר לו כמדומו מעותיך בעליה לק"ל דלא יהא עליהם שם מוכר חכם דכספים אין להם מחילה אלא בקרקע ולא תקנו מיבעי ליה מעות ומפיכה מפני תקנת העוני אלא מן התוכפות עכ:

[3] ולו מוקמה להה ברטוחיה מכר נפטוה וטרח ומציל פרעי מטום דיכול המוכר לחזור להם יתייקרו חבל רב חלפם פסק דלקח לעכין חוכסין קאי ברטוח המוכר ש מפיכה כרבנו המחבר וכן הוכיח רמב"ם וכן ר"ת מהא דתנן פרין חותו ואת בנו בד' פרקים הללו מ מפחיטין את הטבח בעכ וכו' עי לפיכך אם מת מת ללוקח ופריך עלה בגמרא והא לא מפך פי' וכול לחזור בו אלמא לקח על גב דמית כבר יכול לחזו' בו וכן פסק רחבה ודלא כרפי מפי פתין יכול לחזור בו לאחר שנטרפו כרמטמע מתוך למוכוגבי כדרך מתקנו במוכרין כו' ואפילו מי מפרש ליכא כתן מ מפפיד הכל ומדרב חסד מהתיר לו ללוקח לחזור בוכדאיתא התם מ"מ דאי"צ מי מפרש אלא היכא דחזר בו מפוס יקרא חולה וכן פר"ת ור"י והתוספו' האריכו עוד לחבל לר"חבן פסק דמקבל מי מפרש עכ:

[4] ואם אין הפסק בין אותן פירות לפירות של בעל הבית מיקרי חבר אחד מסתמרת ומכילה לא קנתה ליה ההוא חבר מיהו במקב' מכיון רב פפא דקבי מפוס דרשת אחרת מקנה אותה מאלי ולא בעינן חבר המסתמרת ואף על גב דלא קבי בגדה ר"י מכפ' הר' חזקיה פ"ק דב"מ ועיין בהלכות גזילה פ"ו עכ:

[5] הלכתא צבורין לא בעינן לגבב וקבי בעינן עכ:

[6] בד"א כשהיו המטלטלין צבורין בחורן קרקע וכו' זה ההפרש מכתב בין צבורין לשאינן צבורין ובחשגות אא"א היכי פסק למילתיה ואמ' והלכתא לגבב וקבי בעי צבורין לה בעיכן והיכי זמכין דצבורי בעיכן וגבב לה בעיכן עכ"ל:

ואנו אומר עיקר הלכה זו פ"ק דקדושין במרא מתני' דכספים אין להם לחריות נקנין עם נכסים אים להן לחריות כו' ומייתי לה נמי בבבא קמא פ' קמא במרא מתני' דשום כפה שוה כסף כו' ולטתי הרעות עם פניה וכניה לפניה וים לי פניה ללמד זכות על דברי ר"מ ז"ל דכולה סוגיין דפרק קמא דקדושין הכי אומרת מעיקרא בעי הי בעיכן צבורין לה ומקיל וטרי עלה טובלער דפסיק והלכתא לה בעיכן צבורין והכי קאמר כמי מי בעי לגבב ופטיט ופסי הלכתא דלגבב וקבי בעיכן צבורין לה בעיכן וכי מעייכת בה מפיר הכי קלקה לך דהכהי כולהי בדלה אמר לגבב וקבי דבעיכן צבורין והיכא דאמר לגבב וקבי לה בעי צבורין וכן נמי סוגיין דפ"ק דבזיקין כולה מוקי תלמודא בשנומדין בתוכה אלמא צבורין יחד היא אלא תמוט אלא אם היו במקום אחר ובדאמ' ליה לגבב וקבי ומה מהקנה הר"אבר ז"ל הייכו דוקי הי הוה פסקא רת למודא חדא ב בלחוד אבל הכי פ"ק דקדושין תריתי פסקי ניהו מעיקרא פסק מ"מ לה בעיכן צבורין עם ובתר הכי בעי הי בעיכן לגבב ופסיק והלכתא צבורי לה בעי לגבב וקבי בעי ומערבינהו בתר דפטיטינהו מ"מ הם צבורין לה בעיכן כל זמן דאיכא לגבב וקבי ד דפטיטא בעיכן וכן מסתע מלטון רי"ה לפפ ז"ל בהלכות קדושין ד דרעתיה כמו שכת ר"ת ז"ל: וקרקע כל מהו קונין על גבו כל מטלטלין שירצה פרק קמא דקדושין:

פ' הכופה

פרק קמא דקדושין

ואמכר בהמה לחבירו וכו' עד סוף הפרק פרק קמח ומציעא:

פרק שלישי אחד

פרק המוכר את הספינה: כיצד
המקבן עציהם עד וכן כל כיוצ' בזה
כתב הר"ב ז"ל זהו מלשון
הלוקח פסתן לח קנה עד
שיטלטלנו ממקום למקום ומפרש לה
בהגבהה וכן עיקר מייתו לה בריך
להתירו ולגבוהו פן למו מלשון זה
לשון מהו טורח עליו להגביהו מלשון
דתלמ' לקח דרכו בהגבהה לפי כיוצ
ליה בהגבהה טפי ממכירה ממוסף
דמפרש עלה **ואני** אומר
כיון דהוי מכחייה וכעין
לו כביבור לקח קטיבור ולא הניח לו
מקום להתברר בזה בלשוני לחזק
גם לזה לעומת זה כי עיקר ההלכה
ערוכה נכונה פרק המוכר את ה
הספינה: אבל אם היה הטעון
של פלפלין עד וכן כיוצ בהם פרק
המוכר את הספינה: הספינה
הוזל ולו חיפתר כו' עד סלע יקנה
זה הלה במכירה פרק המוכר את
הספינה: נמצאת למד מהלוקח
מטלטלין עד הן בחזקת הכל ב
במכירה פ' הזהב והבירור הר' פ"ה:
המקנה

[1] ואמכר בהמה לחבירו או נתנה לו במתנה ואמר קנה אותה בדרך שבני
אדם קונין אם משך או הגביהה קנה אבל אם רכב עליה אם בשורה קנה
ואם בעיר לא קנה לפי שאין דרך בני אדם לרכוב בעיר לפיכך אם היה
אדם חשוב שדרכו לרכוב בעיר או אדם מוולזל ביותר שאינו מקפיד על
חלוכו בעיר רוכב כגון המטפלין בגדול חבוטו או חעבדי או שחיתה אשת
או שחיה בת"ח שדרכי לחתקן שם הרי זה קונה בריכה והוא שתהלך בו:

פרק שלישי אחד

הבהמה ואחר שאר המטלטלין
נקנין במעו' דין תורה ומשנתן
את המעות קנה ואין אחר מהן יכול לחזור בו אבל
חבמ' תקנו שלא יקנו המטלטלין אלא בהגבהה או
במשיכת [2] דבר שאי דרכו
להגביה כיצד המקבץ
עצים או פשתן וכיוצ' בהן
ועשה מהן טעון גדול שאי
אפשי להגבידו אינו נקנה
במשיכה שדרי אפשר ל
להתי' האגד ולהגבידו עץ
עץ וכן כל כיוצא בזה אבל
אם היה טעון של אגוד או
של פלפלין או של שקדי
וכיוצ' בהן והיה גדול שאין
אחד יכול להגבידו הרי זה
נקנה במשיכ' שאם יתירו
יתפרד ויהיה לו בו טורח
גדול וכל כיוצא בזה:

[3] כל יוחכן לגבי רבי
וכן פסק ר"ת דהלכ
כר' יוחנ' הזהל ורב
נחמן הקלי כותיה
והילכת' כרב נחמן
בדיני ועוד דהילכת
כר' יוחנן לגבי ריל
בר מתלת כדאיתה
פרק החולן ועפ"ע
דהכא קרית ומתכל
מכייתי ליה ומיהו
לאו תיובתא דרבי
יוחנן כיון דלפפר
לאוקומי לקל טפיר
כרבי יוחנן ומתכל
דנתן לבלן מעל ב
בבלן גוי והיה ד
דתנן לספר בספר
ימי' ולכך מעל לף
עכ"ג דלא מם מעות
קונות וכן פסק רב
האיי גאון וכן פסקו
התו' ובעלי פרש
מכייתי קונו ועיין
בתשובו' בסימן ה'
והלכות זכיו פ"ו:

[4] כרבן לגבי רבי
מעון דאמרי מי
מהכפף בידו ידו
על העליונה עכ:

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15] [16] [17] [18] [19] [20] [21] [22] [23] [24] [25] [26] [27] [28] [29] [30] [31] [32] [33] [34] [35] [36] [37] [38] [39] [40]

פרק רביעי כלין

מקפיד על הנחת כליו שם בחכרו יקנה לו כליו:

התם כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח הוא לא ואמר רב הוכח

דמחו לה מלה עוכלי בשוכלא חד

אמר הוא מהיתיה קלתה תלויה בה

ומשום הכי מגורמת ולוקמתות ל

לחרות וחד אמ כגון שהיה בעלה

מוכר קלתות ופי רבנו מזה הבעל

מוכר קלתות ומכר להשתו קלתה

זו לפיכך יהיו מקפיד על מקומה

ה"ה לכל כיוצ"ב בזה והוא על גב

דהויה לוקמתה לה קימא לגבי גט

דקימא לן כרבי יוחנן דבכל גוונא

לית הדס מקפיד על מקו קלתה של

לשתו כמו שיתבאר פ"ה מהלכות

גירושין נפקא מינה לגוונא לחריכ

ור"מ ז"ל פירש בביטול מוכר קלתות

לכך יהיו מקפיד על מקומ"מ שים לו

בית לכך עכ"ל ולעלו ממקו לח' יפה

לו לרב ז"ל ה"ל כך מצאתי כך לרב

רבנו חבנן מגם ז"ל וממקו שהבאתי:

כשם שלית כליו של לוקח

וכו' מפורש בלשונה

מוגיא בפרק הספיב דאמרי' אמית

מופה ברשות לוקח כיו שקבל עליו

מוכר קנה לוקח ואי בכליו דמוכר

מאי קנה לוקח ומתרצינן מופה

לשלם בכליו של לוקח ועוד שתבאר

בלשונה מוגיא וכן כתוב בהלכות

אלא מהות תמה מלשונן מוגיות ל

אליבא דאמלן דאמר כליו של לוקח

ברשו מוכר קנה דאיכא בתר כליו

ולא בתר רשות כיצהו ואולי כיון ל

דאיכא לוקמתה הכי לאמרי קושטא

אליבא דכולהו וכן כתב הרב אבן

מגם ז"ל דלוקח מוכיח מיד מוכר

לעכן כליו של מוכר ברשות ל

לוקח אלינן בתר כלי ובכליו של

לוקח ברשו מוכ אלינן בתר חכר

והבית דאוה לזה:

מכירה אינה קונה אלא

ברשות הרבי וכו'

מימרא דאביי ורבא שם מיהו כתב

הר"מבח ז"ל דיש פרק הספיבה גבי

מכירה מקונה בחכר מלוה על

מניחם דדוקא בהכניסה שם מוכר

אלא מדעת בעלים הא מדע בעלי

לא קנה דאילו פקדון היא ביד בעל חבר הרי אינו ברשות המוקדין לכלו לא קנה כמו שיתבאר למטה בפרק זה אלא דוקא בהכניסה שם מוכר אלא מדעת

בעלים היא וכיון שלא היה לו ברשות להניחה שם הרי היא להם כרשות הרבים אלו ודברי ז"ל: דבר הנקנה במשיכה כל כיון שהוציא

מקצת החפץ וכו' בהשגות אא כל מלין זה הדין בחפץ דאילו קל בשפיבה כשמואל דאמר עד שימשוך את כולה לבל בבהמ' ודאי סגי ביד ורבל כתלן עכ' ובודאי

לף דעת רבינו כן כשמואל כמו שתבאר למעלה פ"ב אלא אלא כשהדבר הוא ברשות שהמשיכה קונה ואין חלוק בין ספיבה לשאר חפצים

לבל הכא טעמא לאחריכא הוא מזה בבר מסכה כולה אלא שהיתה ברשו שלין המשיכה מועילה לו וכיון שהכניס מקצתה ברשות שהמשיכה קונה בודאי בבך וזהו

שאמרו בטוגיא דשפיבה שהשיכה ברשות הרבים מי מהניא וכו' ופרקינן מלי עד שימשוכה מרשות הרבים לכמה ודומה לטוגיא זו גבי פירות וסובר רבנו דבמקצת

סגי הפילו לשמואל וכ"ע אלא כן מצאתי לרס בגל בשתובות פרק אלו נערו שכתב בשבודברי רבנו ממם בטוגיא דהיה מגרר ויוצא ודקדק כן מלותה טוגיא ומטוגיא

דעד שימשוכה שכתבתי טעון שיהא פל פירות שהיה תוכח וכו' שהיא לומן הבריתה מפני חמרו ופעלו והכניסן לתוך ביתו וכו'

ואתריכן פסק עד שלא מדד לון מיהם יכולין לחזור בהם ואוקימנא לה בשבבני דתומי פי' חבילות שומין שהיו לון בבלי הא רס היו בבלי של מוכר לא וכמו שיתבאר

דבלי של מוכר ברשות לוקח לא קנה: וכן אם מדדן הלוקח ברשות הרבים וכו' זה פשוט לדעת המחבר שהגבהה קונה בכל מקום

ואע"פ שלא מדד דקאמר בגמרא דלא קנה בשלא מדד הלוקח היא וכן דעת התוספות: והיה המוכר מודד לתוך כלו וכו' זה מפורש שם

דאוקימנא בבריתא דקתני היה מדה של אחד מהם והיינו לוקח דוקא בשמעתין אבל לא ברשות הרבים שלין כלו של לוקח קונה לוקח דוקא ברשות הרבים כמו

שיתבאר: והיו הפירות ברשות הלוקח וכו' זה מבואר בהלכות סוגיא שם: והיו ברשות המוכר או ברשות

המופקדין אבל פי ברשות אחד מהם אינו מופקדין אבל פירות והוא מפורש בבריתא שם ויש מפורשין ברשו המופקדין עד שיקבל הלה פי הנפיק יקבל ברשות

המוכר לתתן ללוקח ובודאי דבר בכך: היו

פרק רביעי כלין

של אבל מקושש לו לדבי חנן קב וכיון שנעשו המטלטלין בתוך הבלי אין אחד מהן יכול לחזור בו ודי זה כמי שהגביהן או כמי שהניחו בתוך ביתו לפיכך אין כליו של אדם קונה לו ברשות הרבי ולא ברשות המוכר אלא אב אמר לו המקנה לך וקנה בבלי זה וכן אם קנה הבלי תחילה והגביהו ואחר כך הניחו שם ברשות המוכר וחזר וקנה ממנו הבירות כיון שנעשו בתוך כלי הזה קנה אע"פ שהוא ברשו הלוק מכירה אינה קונה אלא ברה ובחצר שאינה של שנ הם והמשיכה אינה קונה אלא בסימטא או בחצר של שניהם והגבהה קונה בבל מקום דבר המקנה במשיכה אם היה ברשו הרבים משכו הלוק לרשותו או לסימטא כיון שהוציא מ מקצת החפץ מרשות הרבים קנה: טעון של פי ות שהיה מונח ברשות הרבים ומשכו לוקח לרשותו או ל לסימטא אחר כשפסק הדמים קנה אפ על פי שעדיין לא מדד וכן אם מדדן הלוקח ברשות הרבים קנה ראשון ראשו בהגבה היה מוכר מודד לתוך כליו של לוק לא קנה שאין כליו של לוק קונ לו ברשו

חבל בסימטא הרבי היו הפירות קנה כדלעיל ב ברשות הלוק כיון בהגבה: שקבל עליו המוכר למכור קנה לוקח

ואע"פ שעדיין לא מדד היו ברשות המוכר או ברשו המופקדי אצלו לא קנה הלוקח עד שיגביה הפירו או עד שיוציאם מרשותו בשבידות מקומן ויוצא בו כמו שבארנו: היו

ה"ג לכן ברמות הלה המופקדין לבלו כיון שקבל עליו כפקד לזכות ללוקח לאחר פיסוק דמים קנה לוקח לו שיסבור הלוקח את מקומו וכן משמע בפרק המוכר את הספינה שמחלק רמות לוקח ורמות הלה המופקדין לבלו לעתי בבות סה מן התוספות עם עכ:

ג ואפילו בבלי של מוכר מועלת מפיבה כדמשמע התם דקאמר להה לה בבלי של מוכר לי עכ:

ד פי' בריבה דמסיד בעיבן מיד ליד מיד המוכר ליד הלוקח ומייתי ריהיה מפ"ק דבמ דאמרי מאי לטון מכיר כהדא ממכר דבר לחבירו ואמרי נמי התם מוכרה מחבירו קנה ב במציעא ובבבי הגר לה קנה דמלן מכר ליה דלוקני משמע דבעיבן מכירה מיד ליד ואין נראה דהא קתני בפירקין דהב החזה בטלפה ומשמע שמעצמו החזה ורשם פי נמי החזה בט פי במכות המוכר ועוד דאמרי לקמן גבי מכירה כל היכ דאית לך חזק וקני כב לה פלוגי דקנה והו בעיבן מיד ליד הא למימר בה חזק וקני והיה דבמ כהדם ממוסר דבר לחבירו היינו שאומר לולך חזק וקני ובמכיהה ובבבי הגר מלן מכר לוד לוקני פירום מי אמריבן לולך חזק וקני מקנה ב בהחזה בעלמא הו:

ה פי' ברמות הלה המופקדין לבלו כיון שקבל עליו כפקד לזכות ללוקח לאחר פיסוק דמים קנה לוקח לו שיסבור הלוקח את מקומו וכן משמע בפרק המוכר את הספינה שמחלק רמות לוקח ורמות הלה המופקדין לבלו לעתי בבות סה מן התוספות עם עכ:

מל לרס כו' עד הו כמו שהוכחו

בתוך ביתו פ' המוכר את הספינה: לפיכך כיון כלין וכו' עד לף על פי

שהוא ברשות לוקח בגיטין פרק הזורק ובבבא בתרא פרק המוכר את הספינה מייתי לה ומתרה מל מרכור דקאי מוקים התם שמעינן

כמי לקו' מדה מכת והכל הכשיטו מפיה כתב: מכירה הוכה קונה

הלה ברמו' הרבים וכו' עד לרמות הרבים קנה בתב הר"מבד ז"ל מל מלין זה הדין

בחבן דהא קל בשפיבה כשמואל דאמר עד שימשוך את כולה לבל בבהמה ודאי סגי ליה בד ורגל כתלן עכ': ואני לומ"ת

אומר שזו הפלה ופלה מכבר כתב רמ"ז ז"ל פרק ב' מל הלכות מהשפיבה כלכית ב במכירה ולא במשיכה הלה הל"ה הקפיד המוכר ואמ לו קנה במשיכ ונתן בו טעם לשבח קיים כראיתה בפרק המוכר את הספינה להדיה וגם מאר הלו הדינין והמשיכ כולן מפורשין שם הין כריבין לפכי ולא זאת הקושיה לפכי לפניס ולדעתי לא יפלה מפיו הלה מכתבוה על פמו טעון: מל פירות כו' עד וכיוצא בו כמו שבירנו ע"ק היו הלכה פרק המוכר את הספינה והביאור לעיל כרק ב': היו

המקנה עבדים וקרקעות וכו' לקח על פי מיתר לו כו' עד לעשות עצמו

כתב הר"ר ז"ל ולמה צריך שיהיו בתוכה והרי יתן לו לגבות וכבר יתחייב

דהיכא דיתן ליה לגבות לית בעי' עבדים בה ומה מיתר מיתחייב

לעשות עצמו מה בכך הוי לית בעי' עבדים בה הלכך כי יתנה להיות בדילת

יתר ליה לגבות ויכיר דקני כותיה

דמטלטלי דכיידי לית מהכי ליה לגבות

אלא בעיקר עבדים בה ומעמיד דבבת

קמ' דעבדי' וקרקעו' הכי מתמע אלא

דקמיבעי' עלה ממעמ' דבבת בתרי

מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו

עלי' ומעמ' דמילה בתן ומילה חביל'

דמהכי בהו לגבות לפילו במטלטלי

דכיידי ולקח על פי מיתכן עבדים

בה עכ"ל: **ואני** תמה העומד

בסיוטת ר"ת ז"ל עמוד

על עמדו יפה ומה מהקשה הר"ר ז"ל מפרה וטלית ממעתין דפ' קמ"ד

ד' נזקין פריך לה דילמטריך ל

לאוקומי ההיא דעבד בכפות ולית

לתכח טעמא ומפוס טעמא דעבד

לרעת' דנפשיה קא חזיל מה מיתן

כן בבהמות וחיות לקח על פי מהן

בעלי חיים וכל מכן במיתכן בעלי

חיים ומה מהקשה ממילה נתן

ומילה חביות כמי תלמוד מקמי

ליה בהדיה ומפריך לה בממעתין

דפ"ק דקדושין דקא פריך עלה ו

וכזכילה כיהליה במסיכל לגבי חבר

ופריך לתכמכא דעת' כבר דילמא

פמיטו וחכיל והכי מסיק לה ומטו'

כמי דהוי מיכן כמי לתרוכי לקומל

קמיית' שלא מכווין דחייקי לה מתכיכן

ופירוק מעלית בעיכן ותמיכ' וכדע"

ר"מ ז"ל פסיקנא כדכתיבי מעיקר':

והמקנה עבדים ומטלטלין עד לו

ימסוך הכלים עצמן פ"ק דנזיקין:

היה עכיו נקו' כו' עד כמו מבירנו

פ"ב דמסכת גיטין והבילור לעיל

פ"ו: כבר בירנו מכל העומד

לבבר עד סוף הפרק בבבת בתרא פרק המוכר את הספינה והבילור לפיכך פרק ח': פ"ר

ב כתבו התוספות דבעיכן כפות

ויכן כרימכ' בפרק הזורק בגיטין

וכן פר"י לפס וכן פסקו הג' דבמ'

מביאם עכ"ם בתוספות ופ' המביא

תניין עכ':

ב לבל מסוך קופ' וקנה כלים קנה

ולם קנה קופ' וקנה כלי ר"י מפקפי

ה"ר חזקיה עכ':

ג עיין לקמן מפ' בהגה עכ':

ד כלומר החזיק בקרקע ע' יפי

דהוי כמו כעל וגרר כל מהו ותהיה

מילה לך להיות בחזקה לעכין

זה מתקנה מה מעליה עכ"ל התו'

ודביכו מוכיל גם כן כתב כעכין

זה עכ"ם עכ':

ה יפה לי קרקע ע' יפי כל שהוא וקנה כל מה

שעליה כיון שתלש כל שהוא קנה

וכל מפני התבואה הוה אבל אם אמר

לו הקנה לן הפשתן הזה בתור או

במתן לא קנ' אלא מה שתלש שהרי

הגביהו וכן כל כיוצא בזה: פ"ר

[illegible] אלא ולמה בעי

[illegible] דהיכא

[illegible] ומה מילתך

המקנה עבדים וקרקעות כאחד וחזיק בעבדים לא קנה הקרקע' והזיק

בקרקעות לא קנה עבדים עד שיזוז עבדים בתוך הקרקע וחף על פי

שאמר לו קנה עבדים על גבי קרקע לא קנה עד שיזוז בתוכה שהעבד

מהלך לדעת עצמו: והמקנה עבדים ומטלטלין כאחד משך ומטלטלין

לא קנה העבדים וחזיק בעבדים לא קנה ומטלטלין אלא אם כן הזיז

ומטלטלין על גבי העבד והוא שיזיזה

כפי שהוא אינו יכול להלך: והמקנה

בהמה וכלי שעל גבה כאחד אף על פי

שמשך ובהמה וקנאה לא קנה וכלים

שעליה עד שיגביה או ימשוך הבלי

עצמן אם אין דרכן להשביק שהבהמה

כחצר ומהלכת היא ואין מה שבתוכו

קנוי לבעלה לפיכך אם היתה ובהמה

כפותה קנה אף כלים שעליה אמר

לו והמקנה משך בהמה וקנה כלים

שעליה האויל ולא הקנה לו אף

הבהמה אף על פי שמשכה והיא כ

כפותה לא קנה כלים שעליה עד שימשוך הכלים עצמן: היה עומד נקוב

לאחר והיו הזרעים שבו לאחר הקנה העציץ לבעל הזרעים כיון שמשך

קנה והקנה הזרעי' לבעל העציץ לא קנה עד שיזוז בזרעים עצמן היה

העציץ והזרעים שבו לאחר והקנה הבל לאחר והזיק בעציץ לקנות

הזרעים אף העציץ לא קנה והזיק בזרעי' קנה העציץ והוא ששינו נכמ'

שאין לזק אחריות נקנים עם נכסים שיש לזק אחריות שהזרעים שבעציץ

נקוב זרועים הם בארץ וכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע כמו שבארנו

בבר בארנו שכל העומד ליבצר כבצור דמי ואינו נקנה אלא בהגביהו או

בשאר דברים שנקנין בהן ומטלטלין פשתן שהוא מחובר לקרקע

ויבש שאינו צריך לקרקע ואמר לו

ה יפה לי קרקע כל שהוא וקנה כל מה

שעליה כיון שתלש כל שהוא קנה

והכל מפני התבואי הוה אבל אם אמר

לו הקנה לן הפשתן הזה בתור או

במתן לא קנ' אלא מה שתלש שהרי

הגביהו וכן כל כיוצא בזה: פ"ר

המקנה עבדים ומטלטלין וכו' גם זה מבואר מם ומסקנת דגמרא והלכתא בכפות

כמקריקעי ממש לעכין זה כדאיתא התם בגמרא:

פי' אחיכו יכול להלך ויש מי שכתב דכפות ויכן בעי מהיות הזוזין ואין כן דעת המחבר לית כאן ולית בבבו:

מעל גבה וכו' זו הבבת והאחרת דאל"ף המקנה מטוך בהמה זו והקנה כלים שעליה מפורשת בהיות הדבר אלפיר מה דאמרינן הכא

בעי רבי אלעזר וכו' אלא וקנה כלים שעליה מהו מסיכה דבהמה מי מהכיכ לקנות כלים שעליה או לא לאמר רבא אי אמר ליה רבי בהמה וקני כלים שעליה מי קני

כלים חבר מהלכת היא וחבר מהלכת לית קני וכי תימ' בממרה כל מילו מהלך לית קנה עמר ויומב כמי לית קנה והלכתא בכפותה הבהמה וכחצל קנה הבהמה

וקנה הכלים דאי לית בעמיה אלא מתמיה מלמקניכהו אי לית בעקני הבהמה אבל אי אמר ליה מטוך בהמה וקנה כלים לפילו היתה כפותה לית קנה כלל דהכא חבדו על

מוכר היא והילך תקנה לגוקח ומטה אחרת יש: **היה** עכיו נקוב וכו' פי' עכיו נקוב לגי חרס ומטיחין בהעפר וזורעים בו דין הזרעים כדין קרקע נמור דין

העכיו כדין מטלטלין ודוקא בנקוב לקרקע אבל אינו נקוב לא לזרעים דין מטלטלין מחיבו כקרקע מחובר מהחרם מפסיק ואלת הבבת מיתרץ בגיטין פרק המביא

תניין ומה מבת' כיון מחטך קנה הוא מפני מהרי העכיו כמטלטלין וקנה במסיכה: **והקנה** הזרעים וכל"ם זה מם ומה מאמר עד

מזיחזיק בזרעים לעון הגמרא מם לבל הה מסיכה בכסף ובשטר כדין הקרקע כמו מיתבאר: **והיה** בעכיו וכו' ופר"י ז"ל החזיק בעכיו

ולא מחכו לקנות אלא בו מום מלאכה במקומו לא עכיו לית קנה דמטלטלין לית מקנו חזקה עכ"ל: **והזיק** בזרעים וכו' אינו מסיכה

לעון הגמרא מם: כבר בירנו וכו' למעלה פ"ו מהלכות אלו: **פשתן** מהיו מחובר לקרקע וכו' מכיכו במסיכה בפרק המפיכה הלוקח

פשתן מחובר מחבירו כיון שתלש מחכו כל מהו קנה אמר רב ששת הבע"ח אמר ליה לך ויפה לי קרקע כל מהו וקנה כל מה שעליו עכ"ל בגמרא

ובהלכות ופרמה רבינו בפשתן שלוקחו כדרך שהיה לוקחין כל מהו קני דמטלטלי ניהו דהעמיד לשתלם כתלום דמי

ומה שכתב קנה יש לפרש דבריהם קנה קרקע וקנה לגבו כל מה שעליה וכן פרמוה

קנית מהמפרשים זלו"ל ולעון רבינו זלה"ה בגמרא: פ"ר

לפיכך ומשוך חמרין ופועלים והכניסן לתוך ביתו אם מדד עד שלא פסק הדמים אפילו היה הלוקח והמוכר אי שפסק הדמים אחר כך מדד והמוכר יכולין לחזור בהן

פרק חמישי כל

ל"ן פ"י דברים חמרי' ופועלים בה"ן ולא חמרין ופועלין ב"ו דיקא כן הוה ממ"ד דבחמרין ופועלין דלוקח חייבי ואם כן בלא פריקן כמי ואת"ל תפסוק מהכא דלא מהני מסיכת בהמה לקנות כלי מעליה ומיהו קמ"ל דאע"ג דמ"ה החומר לחבירו מסוך בהמה זו לקנות כלים מעליה ל"ל דהכא לא מסוך החמורי' אלא ה"ל לקנות הכלים ע"י מסיכת הבהמה ר"י:

ג והה"פ דמדד ופסק מנינהו יכולין לחזור כיון דלא פריקן הלא נקט הכי משום דבעי לאפלוגי בסיפא בין פסק עד שלא מדד למדד עד שלא פסק ר"י:

לפיכך ומשוך חמרים ופועלים והכניסן לתוך ביתו אם מדד עד שלא פסק הדמים אפילו היה הלוקח והמוכר אי שפסק הדמים אחר כך מדד והמוכר[ג] שניהם יכולין לחזור בהן

פרק חמישי

כל המשלשל קונין זה את זה כיצד החליף פרה בחמור אין בשמן אע"פ שמקפידין על הדמים ושיערו כמה שוה זה וכמה שוה זה ואחר כך החליפו כיון שמשך האחד או הגביה קנה השני המשלשלין האחרים בכל מקום שהם ונעשו ברשותו ואע"פ שעדין לא משכן החליף חמור בפרה וטלה ומשך חפרה ועדיין לא משך את הטלה לא קנה שאין כאן משיכה גמורה ובן כל כיוצ' בהם דמים שאין מקפידין עליהם הרי הן כשאר משלשלין וקונין כיצד הרי שחפץ מעות בלא משקל ובלא מנין אלא נטלן אכסרה ואמר לו מכור לי פרתך אין זה באלו ונתן לו את הדמים קנה ואין אחד מהן יכול לחזור בו שזה דבר שאינו מצוי והוא שגם זה דבר שאינו מצוי הוא ולא הצריכו בו משיכה ובן ראובן שמכר משלשלין לשמעון בחמשים זוז וקנה שמעון המשלשלין[ד] ונתחייב ברמים ואחר שנתחייב שמעון בחמשים זוז אלו והיה לו יין או בהמה או עבד ויוצא בהן משאר המשלשלין והיה רוצה למוכרן ואמר לו ראובן מכור אותו לי בחמשים זוז שיש לי בידך דמי המכר ואמ' לו הן קנה ראובן המשלשלין בכל מקו' שהן ואע"פ שלא משך ולא הגביה שגם זה דבר שאינו מצוי הוא ולא הצריכו בו משיכה: אבל

ד לבל רב היו כתב בסער ג' ה החליף דמי פור בפרה לא קנה מהרי כל זו המוניח למתי דמלוקח דעתך מעיקרא כדילמ' ולרב נחתן דלמר פירי לא עבדי חליפין מתי כיכר הן דמים מהן כשליפין כו' לבל דברי רב יהודה עיקר

ל' הגהב ול' קמח דיקדוקין עיין בתשובות בסיען ג'

מלמר כל הניסום דמים דקתני עלה דיקא נמי דקתני החליף פור בפרה כו' ע"כ:

כתב הרב אבן מגש ז"ל דלוקח יכול לחזור בו ולא מוכר וזה פשוט: אשר המוסך וכו' זה פשוט בכמה מקומות ומתבאר במציעא גבי מכיחה:

פרק חמישי כל

המטלטלין קונין זה את זה וכו' מסכת בפרק הזהב במציעא בפ' בלמון הזה: כיצד החליף פרה בחמור אין בשמן וכו' זה מבואר בפרק קמח דיקדושין ומייתי לה במציעא בהזהב: אף על פי שמקפידין על הדמים וכו' כדיבה דלמקיל הכין בהזהב דכל חליפין לפילו מקפידין עליהם קנה וכן מפורש בהלכות ומה שכתב הרב לא יין בשמן דמשמע דלפי פירוש מיקנו נמי הלי נוטה וכתב למטה גם קנין ולא בפירו' כ"ל מדעת המחבר כפיוטת התו' בשם ר"ת שלמרו לע"ב לא קלמר רב נחמן דלין קנין בפירות אלא כעין קנין מדד מהו כעין כעל וליכו בזוזית מוי הדמים לבל חליפין מהם בזוזית מוי הדמי' כגון אלו לפי' לרב נחמן פירי כמי עבדי חליפין והה דמקשיכן על סברת זו דיקדושין מיהה דרב נחמן מטום דמשמע ליה דפירי כמי עבדי חליפין כעין קנין סודר וכבר הלריכו להעמיד סטה זו והר"מבה ז"ל בתבה שם לבל קנת המפרשי' הסכימו דלפי' בחליפין אלו מהכא ז"ל מפני מלין לוכלין לא קנה כלל לבל לילו ז"ל פרה וטלה בבור החליף חמור בפרה כו' בריתא ולוקמת דדבא שם בהלכו' מיהו כתב הר"מבה ז"ל מפני מלין לוכלין לא קנה כלל לבל לילו ז"ל פרה וטלה בבור חטים ומסה לפרה ולא מסה לטלה קנה חטים כנגד הפרה והשה לילה מלוכה בריתא מתבאר פ"ק גבי עסר מדות דלהם נתן מקנת דמים קנה כנגד מעותיו ולא למרי כיון מהלקה לחלוק הכא נמי לא קנה: דמים מלין מקפיד עליהם וכו' בלהבירה פי' דבר הל שלינו לא מכוו ולא מכר ולא מכיחה לא קנה: בהשגות אמא דבר זה לין לו סודם לעכין קנין הלא לגבי מי מפרע ולכ"פ מהרב ז"ל מפרש כך בקדושין על מסכת החליף פור בפרה לכו לא ממעכו הלא דמי פור מלין לוכלין לע"ב המוכר את הפרה קנה זה מילתא דלא מכיחא עכ': לבל

המוכר חמרים עד סוף הפרק פרק המוכר את הספינה:

היו הפירות בסימטא וכו' ואם תאמר לו כור בטלטים וכו' בטלטם וכו' שר ואף על פי מלא מדד כמו שבירנו

עירבוב דברים הכי רמיא בכרס מלא פירות לחיתה והוא שסתם ובא לתוך כלי של מוכר כמו שכתב בתחלת דבריו ואלו לפילו מדד

כל הכור לא קנה ולפילו בסימטא ולא לפילו הכניסן לרשות לוקח בתוכו כלי לבל לא היה לו לכתוב למעלה לתוך כלי של מוכר אלא לפילו לתוך כלי של לוקח אפילו בסאה תאתרונה תואיל ועדין הפירות בכליו ולא גמר כל המדה וכליו של מוכר אינו קונה ללוקח אף על פי שהוא ברשות הלוקח ואם אמר לו כור בשלשים סאה בטלע ראשון לקנה לפי שפסקו הדמים על כל סאה וסאה כל סאה שיגביה המוכר ויערה אותה נגמרה מכירתה תואיל ואין הפירות ברשות המוכר ולא ברשות הלוקח ואלו לא היו הפירות בכליו של מוכר כיון שהן ברשות לוקח קנה משפסק אף על פי שלא מדד כמו שבארנו וכן המוכר יין או שמן לחבירו בסימטא או בחצר של שניהם או ברשות לוקח והיתה המדה של סרסור עד שלא נתמלאת המדה הרי הן של מוכר משנתמלאת המדה הרי הן ברשות לוקח ואין אחד מהן יכול לחזור בו וכן פירות שהיו צבורין בסימטא או בחצר של שניהם והמדה אינה של אחד מהן והיה המוכר מודד עד שלא נתמלאת המדה הרי היא ברשות מוכר ומשנתמלאת המדה הרי היא ברשות לוקח היתה המדה של אחד מהן והיו בה רשמין לידע חציו שלישה ורביעה וכיוצא בהן כיון שהגיע לרשם מן הרשמים קנה ראשון ואף על פי שלא נתמלאת המדה שכל רושם מהם כמדה בפני עצמה שהרי כל אחד מהן היא המדה והוא סומך על הרשמים שבת זה כלל גדול יהיה בידך הקונה את המטלטלין אם פסק הדמים ואחר כך הגביה קנה ואם הגביה תחלה והניח ואחר כך פסק הדמים לא קנה באותה הגבהה עד שיגביה אחר שפסק או ימשוך דבר שאין דרכו להגביה היה דבר הנמכר דמיו קצובין וידועים והגביהו קנהו אף על פי שפסק אחר שהגביה והוא הדין בשאר דברים שקונין בהן את המטלטלין שצריך לקנות בהן את שיפסקו הדמים אלא אם כן דמיו קצובין כמו שבארנו:

לפיכך

כתב הרי"ף ז"ל כלי עירה והוא שסתם ואמר לו כור בטלטים סאה בטלע וכו' שר ואף על פי מלא מדד כמו שבירנו עירבוב דברים הכי רמיא בכרס מלא פירות לחיתה והוא שסתם ואמר לו כור בטלטים סאה בטלע וכו' שר ואף על פי מלא מדד כמו שבירנו כל הכור לא קנה ולפילו בסימטא ולא לפילו הכניסן לרשות לוקח בתוכו כלי לבל לא היה לו לכתוב למעלה לתוך כלי של מוכר אלא לפילו לתוך כלי של לוקח אפילו בסאה תאתרונה תואיל ועדין הפירות בכליו ולא גמר כל המדה וכליו של מוכר אינו קונה ללוקח אף על פי שהוא ברשות הלוקח ואם אמר לו כור בשלשים סאה בטלע ראשון לקנה לפי שפסקו הדמים על כל סאה וסאה כל סאה שיגביה המוכר ויערה אותה נגמרה מכירתה תואיל ואין הפירות ברשות המוכר ולא ברשות הלוקח ואלו לא היו הפירות בכליו של מוכר כיון שהן ברשות לוקח קנה משפסק אף על פי שלא מדד כמו שבארנו וכן המוכר יין או שמן לחבירו בסימטא או בחצר של שניהם או ברשות לוקח והיתה המדה של סרסור עד שלא נתמלאת המדה הרי הן של מוכר משנתמלאת המדה הרי הן ברשות לוקח ואין אחד מהן יכול לחזור בו וכן פירות שהיו צבורין בסימטא או בחצר של שניהם והמדה אינה של אחד מהן והיה המוכר מודד עד שלא נתמלאת המדה הרי היא ברשות מוכר ומשנתמלאת המדה הרי היא ברשות לוקח היתה המדה של אחד מהן והיו בה רשמין לידע חציו שלישה ורביעה וכיוצא בהן כיון שהגיע לרשם מן הרשמים קנה ראשון ואף על פי שלא נתמלאת המדה שכל רושם מהם כמדה בפני עצמה שהרי כל אחד מהן היא המדה והוא סומך על הרשמים שבת זה כלל גדול יהיה בידך הקונה את המטלטלין אם פסק הדמים ואחר כך הגביה קנה ואם הגביה תחלה והניח ואחר כך פסק הדמים לא קנה באותה הגבהה עד שיגביה אחר שפסק או ימשוך דבר שאין דרכו להגביה היה דבר הנמכר דמיו קצובין וידועים והגביהו קנהו אף על פי שפסק אחר שהגביה והוא הדין בשאר דברים שקונין בהן את המטלטלין שצריך לקנות בהן את שיפסקו הדמים אלא אם כן דמיו קצובין כמו שבארנו:

לפיכך

ואני תמה גם בזה למה שכתב הרי"ף ז"ל כלי עירה והוא שסתם ואמר לו כור בטלטים סאה בטלע וכו' שר ואף על פי מלא מדד כמו שבירנו עירבוב דברים הכי רמיא בכרס מלא פירות לחיתה והוא שסתם ואמר לו כור בטלטים סאה בטלע וכו' שר ואף על פי מלא מדד כמו שבירנו כל הכור לא קנה ולפילו בסימטא ולא לפילו הכניסן לרשות לוקח בתוכו כלי לבל לא היה לו לכתוב למעלה לתוך כלי של מוכר אלא לפילו לתוך כלי של לוקח אפילו בסאה תאתרונה תואיל ועדין הפירות בכליו ולא גמר כל המדה וכליו של מוכר אינו קונה ללוקח אף על פי שהוא ברשות הלוקח ואם אמר לו כור בשלשים סאה בטלע ראשון לקנה לפי שפסקו הדמים על כל סאה וסאה כל סאה שיגביה המוכר ויערה אותה נגמרה מכירתה תואיל ואין הפירות ברשות המוכר ולא ברשות הלוקח ואלו לא היו הפירות בכליו של מוכר כיון שהן ברשות לוקח קנה משפסק אף על פי שלא מדד כמו שבארנו וכן המוכר יין או שמן לחבירו בסימטא או בחצר של שניהם או ברשות לוקח והיתה המדה של סרסור עד שלא נתמלאת המדה הרי הן של מוכר משנתמלאת המדה הרי הן ברשות לוקח ואין אחד מהן יכול לחזור בו וכן פירות שהיו צבורין בסימטא או בחצר של שניהם והמדה אינה של אחד מהן והיה המוכר מודד עד שלא נתמלאת המדה הרי היא ברשות מוכר ומשנתמלאת המדה הרי היא ברשות לוקח היתה המדה של אחד מהן והיו בה רשמין לידע חציו שלישה ורביעה וכיוצא בהן כיון שהגיע לרשם מן הרשמים קנה ראשון ואף על פי שלא נתמלאת המדה שכל רושם מהם כמדה בפני עצמה שהרי כל אחד מהן היא המדה והוא סומך על הרשמים שבת זה כלל גדול יהיה בידך הקונה את המטלטלין אם פסק הדמים ואחר כך הגביה קנה ואם הגביה תחלה והניח ואחר כך פסק הדמים לא קנה באותה הגבהה עד שיגביה אחר שפסק או ימשוך דבר שאין דרכו להגביה היה דבר הנמכר דמיו קצובין וידועים והגביהו קנהו אף על פי שפסק אחר שהגביה והוא הדין בשאר דברים שקונין בהן את המטלטלין שצריך לקנות בהן את שיפסקו הדמים אלא אם כן דמיו קצובין כמו שבארנו:

לפיכך

לדברי המחבר הלא דיפסיר דטרס מדידה קאמר אבל בטעת מדידה לכלי של לוקח הוי מודד וכ"ע והטעמא לחתרת עקרית: ובן המוכר יין לו ממן לחבירו וכו' זו מסכת סס ומוקמינן לה בגמ' במדה דסרסור ובסימטא לו ברשות לוקח כדיתיבת בהלכות והטעם מזה הסרסור מסחיל המדה להסס עד שלא נתמלאת היה מוסלת למוכר מסתמלאת מוסלת ללוקח:

ובן פירות צבורין וכו' בריתא סס: היתה המדה של אחר מהם וכו' בריתא סס ומה שכתב והיו בה רשמין הכין לוקימנא לה בגמ' הכי גבי הא דרב ושמואל דלעיל ופי' בסמכר לו כל שכן ושנת שלש הרי הוי כבור בל' שלא קנה לוקח ושהסגו של אחד מהם אלא של לוקח וזה כפי הסטה שכתבתי למעלה והמחבר הניח לשון הברייתא כפשטו ולכי תימה במדה של מוכר במה יקנה לוקח והלא מסכה שלימה מדד ולא מסכך לה קנה וחולי מהוא מפרש לותה דדוקא בכור בטלטים שלא גמרה מלאכת המדיד: זה כלל גדול יהיה בידך וכו' שם לא פסק הדמים וכו' זה מפורש בברייתא שם דבעינן פסיקת דמים קודם קניה דסמכא דעתיה דמוכר ומה שכתב שם היו דמיו פסוקין וכו' פשוט הוא ויבא לו משובר דהכהו קרי ליה קצי דמיהו הרי זה קנה ומיהא דנוטל כלי מן האומן וכן כתב הרב מגן ז"ל ודעת הר' אלפסי ז"ל דבעינן קבוצין מפי המוכר וכן דעת הרמבן ז"ל וכדברי הרשב"ז ז"ל מלכתוב למטה: לפיכך

כתב הרי"ף ז"ל והמדה של לוקח מכל: ואני תמה הוא הולך לפי סיועתו ולחכמו לפי סטרתו לומר לוקח מלי למימר כדיתיבת בסמוך: היתה המדה של אחד מהם וכו' עד שלא הרמיז שם כאן כתב הרי"ף ז"ל קנה רחמנן ולפילו בסימטא עכ"ל: ואני תמה גם בזה רומז ללכת לחרי סיועתו ולחכמו לפי סטרתו דבהכי מיירי מדיעת דיהתי עיכוח ועד הסתת וכדבדיתיבת טעמא על לשון הרמ"ז ז"ל המקדש פרעוי ונם בסמוך כולהו כללי: זה כלל גדול כו' עד הוי דמיו קצובין כמו שבארנו פ' המוכר את הפירות והביאור בזה הפרק עצמו: לפיכך

בה"ג ולכ"ע וכן המוכר וכו' לו ממן לחבירו בסאה בלוקח ליקן עכ"ל

זה הקנין היכו צריך להיות בפני עדים וכו' זה כלפי לחכה עמ"ש ואומר דקידושין מר זוטרא ורב יחא וכו' ואמרינן התם לא חיברו סהדי אלא לקנויי וכן כתוב עם בהלכות דמהתם משמעינן הכי וכן כתב ר"י ז"ל ובהשגות אלא בעי' ולית דהתם הכי קאמר כל זמן שהיה בפני עדים פרק חזקת הבתים קנין בפני עדים וכו' וכן צריך לומ' כתובו שמא דמשש

הכיס כותבין וחין צריכין למחול ולומר דלא בעינן תלתא כמעמידי בית דין אבל כל זמן שהיס מוכיס בלא עדים מצי ורחוה מפרין הזהב דלקמיכן נבי עומד

מגדל עוז

זה הקנין היכו צריך להיות בפני עדים אלא אם היה ביכו ובין חבירו קנה שלא חצריב תורה עדים בדיני ממונות אלא לכופר אבל המוכר או הנות' או השוכר או המשאיל וכיוצא בהן אין צריך עדים וכיון שקנה הקונה בדרך א' מן הדרכים שקונין בהן בין בתגבהה בין במשיכ' בין במסירה בין בקנין בין בכסף בין בשטר או בחוק קנה ואף על פי שאין שם עדי' המוכר או הנותן שקנו מידו יש לבל א'מהן לחזור בו כל זמן שעסוקין בשאר דברי' אלו נהגו רוב המקומות ל להקנו' למקצת אלו הדברים או כיוצ' באלו ואומ' וקנינא מפלוני שעשה פלוני שליח או שמח' לפלוני חוב שיש לו אצלו או שבט' המוד' שמסר על גט זה וכיוצא באלו אף על פי שאינו צריך קנין זה שנהגו להקנו' באלו הדברי' אינו מועיל כלום אלא להודיע שאינו אומ' דברי' אלו כמשחק ומהתל אלא שגמר בלבו ואחר כך אמר לפיכך אם אמ' בלב שלם אני אמרתי וגמרתי לעשות דבר זה אינו צריך דבר אחר כלל: הדברים שאין בהן ממש אין הקנין מועיל בהן כיצד הרי שכתב בשטר וקנינו מפלוני שילך בסחורה עם פלוני או שיחלקו השדה שביניהם או שישתתפו שניה' באומנות וכיוצא בדברים אלו כולן הרי זה קנין דברי' ואינו מועיל כלום שהרי לא הקנה לחבירו דבר מסויים וידוע לא עיקר ולא פירות עיקר הידוע:

פרק ששי

הפירות

חעפ פ"ע קנין בהן כו' עד להקנות בו פחר דברי' במציעת פ' הזהב ופר' קמח דקידושי' והבחור בפרק מעל גב זה: למומת

זה הקנין היכו צריך להיות בפני עדים וכו' זה כלפי לחכה עמ"ש ואומר דקידושין מר זוטרא ורב יחא וכן כתוב עם בהלכות דמהתם משמעינן הכי וכן כתב ר"י ז"ל ובהשגות אלא בעי' ולית דהתם הכי קאמר כל זמן שהיה בפני עדים וכו' וכן צריך לומ' כתובו שמא דמשש

הכיס כותבין וחין צריכין למחול ולומר דלא בעינן תלתא כמעמידי בית דין אבל כל זמן שהיס מוכיס בלא עדים מצי ורחוה מפרין הזהב דלקמיכן נבי עומד

בניין ולקני לגב מודיע ותרכו דלית ליה ולקני לגב קרקע ותרכו דלית ליה וקנקנין לוקפל תכף לחמוכיכן נברי דלית ליה ולא כלום ואם חיתה לימכי ליה כגון דליכא סהדי כמרינן לה לזה והא מלתא פייכא טובא בגרן אלא מ"מ דלא בעינן סהדי אלא דברי בעל העסור והר"מבן ז"ל וכן העלה ה ר"מבן ז"ל בחדושי בבא בתרא גס ר"י ז"ל וכן כתב הרב אלפסי ז"ל בקידושין פרק האומר:

המכר חו הנותן מקנו מידו וכו' כרב יוסף דאמר הכין בבבא בתרא פר' ים כוחלין והכין לוקפין הלכתא בגמ' ול"מ אותה דוקא במתנת שכיב מרע במקנת דבשי קנין אבל בברית לוכו יכו להזור ולוכו דאתם לאמרו בכל קנין וזה דעת בעל העסור והר"מבן והר"מבה ז"ל:

מה שלין כן בשאר דרכי הקניה וכו' זה מבואר דבחזקה ובחשיכ לוכו חוזר דלא לאמרו חלא קנין והרחיה מחה ם מחבאר פ"ר כור בפלפוס פחח בפלע ריחמון רחמון קנה לקח על גב דעסוקין בחותו ענין וזה דעת המפרפים ז"ל: יש דברים הרבה שלוכין צריכין קנין וכו' חלו דברים פשוטים חלא חכיכו בהם קנין בשום מקום ולא יחות ברחם דבאמירה הס גמר דברים ודין המחילה שוכה צריכה קנין ים רחיה לדבר שבאמירה פרק קמח דקידושי עם עבד עברי גופו קנוי דחי לת לימכ ליה בלפי תרי זיל לאמת דמחילת העבדות חס לא היה גופו קנוי בשאירה בכסי מכ' סני: נהגו רוב המקומות וכו' אף עפ שלוכין צריך קנין זה כשלך לחעלה וכן דעת הגאונים ז"ל: הדברים שלין בהם ממש אין הקנין מועיל כלום וכו' זה מוסכ וכלמר מהסוגיא דרים פ"ק דבבא בתרא וכי קנו מידו מאי הוי קנין דברי הוא נבי חלוקת חבר והא לכל כיוצא בזה:

או **פיוסיהן** ואפי' בהסנות אלא חבל פיוסי עצמו נקנה בקנין עכ': נראה דעתו שאם הפיוסיהן מהטילו מניהם ממון ם מקופס לכים אחר וקנו מיד' מזה קנין גמור ופר' מהי מלוחי ושותפי ביוצ' הפחברדין זה בלרוכה:

פרק ששי

הפירות

חעפ שלין קנין בהם וכו' במציעת בהזהב בהחיל מימר' דרב פפא מידי דהוה לפירי לרב נחמן דאמר דאינהו לא עברי חלפי לקנויי מקנו בחליפין הדר ביה ם חה פשוט ולפ"ז לרב פפא מלין קנוי בו וכו' גם זה מבואר שם דרב פפא דאמר מטבע נקנה בחליפין הדר ביה ם אבל המטבע אינו נקנ' בקנין ואינו נעשה הוא עצמו קנין לקנות בו שאר דברים: לשונות

פרק ששי **הפירות**

אעפ שאין קונין בהן כמו שביארנו הרי נקנין בקנין כשאר המטלטלין אבל המטבע בשם שאין קונין בו כך אינו נקנה בקנין נמצא המטבע אינו נקנ' בקנין ואינו נעשה הוא עצמו קנין לקנות בו שאר דברים: לשונות

ם' הזהב ירוש"ל הזהב כל הידוע מחבירו קונה לת חבירו ועיין במיית לל מפר ת מפפטים:

אבל אם היה חוב לו עליו שלא מחמת המכר ואמר לו מכור לי משלשלין בחוב שיש לי אצלך ורצו שניהם לא קנה עד שיגביתו או ימשוך דבר שאין דרכו להגביה או יקנה באחד מן הדרכים שתמשלשלין נקנין בה הקרקעות והעבדים והבהמה ושאר כל המטלטלין כל אחד מהן נקנה בחליפין והוא הנקרא קנין ועקר הדרך הזאת שיתן הקונה למקנה כלי כל שהוא ויאמר לו קנה כלי זה חלוף החצר או היין או הבהמה או העבד שמברת לי בבך וכך כיון שהגביה המוכר את הכלי וקנהו קנה הלוקח אותו הקרקע או אותן המשלשלין אף על פי שעדיין לא משכן ולא נתן את הדמים ואחד מהן אין יכול לחזור בו אין קונין אלא בבליעה ואף על פי שאין בו שוה פרוטה ואין קונין בדבר שאסור בהנאה ולא בפירות ולא במטבע ואין קונין בכליו של מוכר אלא בכלי של לוקח והקנה אחד כלי למוכר כדי שיקנה הלוקח אותו הממכר זכה הלוקח ואף על פי שהקנה לו הכלי על מנת להחזירו נקנה המקח וזכה בו הלוקח שהמתנה על מנת להחזיר שבוה מתנה אף על פי שלא תפס המוכר כל הכלי שהקנהו חלוף ממכרו אלא אחז מקצתו ואחז המקנה לו מקצתו קנה הלוקח והוא שאחז ממנו כדי שיעור כלי או יאחזנו אחיזה שהוא יכול לנתק את כל הכלי מיד המקנה לו לפיכך אם הקנה לו במקצת הבגד צדי שיאחזו מן הבגד ג׳אצבעות שאם יפסוק ממקום שאחז הרי הוא כלי בפני עצמו שג׳אצבעות מבגד קרוי כלי כמו שביארנו בענין טומאת בגדים וכן אם אחז פחות משלש והיה יכול לנתק כל הכלי קנה זה שכותבין בשטרות וקנה נא מפלוני בכלי הכשר לקנות בו בכלי להוציא פירות ויוצא בהן הכשר להוציא אסורי הנאה לקנות בו להוציא כליו של מוכר זה

אלא ואפי׳ לא היה לו חוב וכו׳ וכן מכניסים לה קנין בהמנות בבית

למי מפרש עכ׳ ועת׳ לפרש בחלת דברי המחבר

כתב ראיתי לרבינו שכתב בפרק הזהב בפי׳ משנה ואלו הן דברים שאין קונין בהן אלא בכלי וכו׳ ואני תמה עליו שהרי בפרק קמא דקדושין ובפרק הזהב ובכמה מקומות בגמרא מפורש שקונין בהן בכסף ובשוה כסף ובשטר ובחזקה ואין צריך לומר בכלי ואפשר שכך היתה גרסתו בהלכות אלא שהעתיקו המעתיקים בטעות ואין זה מדרכו של רבינו שהרי בפרק הזהב הוא מונה כל הדברים שקונין בכסף ובשוה כסף ובשטר ובחזקה ואחר כך הוא אומר ואלו הן דברים שאין קונין אלא בכלי

והמוכר מטר חוב וכו' ליתו כולהו במשנתינו זו מחלוקת בגמ' בהמוכר את הספינה ובגמ' פשוט ובמקומות הרבה לבאר ע"ש הפוסקים דלקן לותיות מקנו במסיל' ובלמימר ורב-אלפסי ורי"ף ורא"ש דלית להו הכי בהמוכר את הספינה וכן כתוב בהלכות בפרק גט פשוט:

וביצד יקנה וכו' קנה מטר פלו' וכל מעבד מטו מפורש בגמ' בהספינה ודיקו מלמר וכל מעבדו הוי להו הכי לא קנהו אלא לגבי מי שהוא לבור על פי בלותית כדלית' התם:

ואינו צריך עדים וכו' לענין קנייתו לבעל צריך עדים לענין קנייתו לענין תביעתו מהרי הנתבע יאמר לו מי יאמר לי מבעל דברים מלי כתב ומסר לך

בהשגות אמ"א ים מהקמה על זה והוא"ל כדבעי דלית להו הכי לא דלא מלינו לבי' ודבר אלא הוי"ל דלית לותיות מקנו במסיל' ולמימר ורב-אלפסי ורי"ף ורא"ש

מגדל עוז

לשונות של זהב ושל כסף וכו׳ עד כמו שביארנו
פרק הזהב והבילור פרק חמישי:
וכן לאחד מהן נקנה וכו׳ עד כל
המיוחדות על הזהב: המטבע אין
לו דרך וכו׳ עד במקום לאחר פרק
הגוזל קמא ופרק הזהב ופ׳ חזקת
הבתים: אבל רשאין מהיה לו
חוב עד נקנה לו החוב פ׳ חזקת
הבתים: היו עומדין כו׳ עד יכול
לחזור בו פרק מי שמת: ודבר
זה למדו מכמים עד לרבן לאחר
פרק מי שמת ומפי פ׳ קמא דמסכ׳
ביטין: היה רשאין חייב לשמעון
עד בסלאר חובו פ׳ גט פשוט וגם
מלותה דמעמד מלמדין דפר׳ מי
שמת מסמ׳ כן וכן פירקן רבותינו
זצ״ל המוכר

לשונות של זהב ושל כסף וחרס וזקוקים בעשרות של ברזל או של נחושת וכסל
כשאר המטלטלין וקונין ונקנין בקנין ונקנין זה את זה בשוה כסו שבארנו
אבל המטבעות של כסף או דינרין
של זהב או המעות של כסף ונחושת
הרי הן כולן דמים בנגד שצר ה
המטלטלין והנותן את אחד מהן דמי
המטלטלי לא קנה עד שימשוך או
יגבה כמו שביארנו ואין אחד מהן
נקנה בקנין ולא נעשה קנין בסה דברים אמו בסן שקנה שאר מטלטלין
באחד מסיני מטבעות אלו או עבדים וקרקעות אבל
הדינרי של זהב לגבי מטבעו של כסף הרי הן כפירות
וכן המעות של נחושת כמו פירות לגבי מטבעות של
כסף ביצד נתן לו דינר של זהב בעשרי וחמשה דינר
של כסף נקנה הכסף אף על פי שאדיין לאובא הכסף
לידו וחייב ליתן לו עשרי וחמש דינ של כסף כשפסק
עמו אם תרשים אם
ישנים ישנים אבל אם נתן
לו עשרי וחמש כסף בדינר
זהב לא קנה עד שיקח הדינר
של זהב וכל אחד יכו לחזור
בו נתן לו שלשים איסרין
של נחשת בדינר של כסף
נקנה הדינר של כסף וחייב
ליתן לו כמו שפסק עמו אם דינר חרש חרש אם ישן
ישן אבל אם נתן לו דינר של כסף בשלשים איסר לא
קנה עד שיקח האיסרו של נחשת
וכל א׳מהן יכול לחזור בו וכן מעות

ואין פרוטה ורב אלפס ז״ל כתב והיא
גרסת הספרים ורב אלפס ז״ל כתב והיא
הגרסא הנכונה ודלא כפירוש הראב״ד ז״ל

והרעות שפסלתן מלכו או המדינה או דינרין שאינן יוצאין באותה מדינה אין נשאין ונותנין בהן
עד שמשנין אותן למטבע אחר הרי הן כפירות לכל דבר ונקנין בקנין וקונין את המעות ואין
המעות קונות אותן כשאר כל הפירות המטבע אין לו דרך שיזכה בו מי שאינו ברשותו אלא
על גבי קרקע כגון שקנה הקרקע ועל גבו תמעו׳ או שישכור את מקום המעו׳ כיון שזכה בקרקע
בכסף או בשטר או בחזקה או בקנין זכה במעות והוא שיהיו אותן המעו׳ קיימי כגון שהיו מופקדין
במקום אחד אבל ראובן שהיה לו חוב על שמעון והקנה ללוי קרקע ועל גבה
חוב שיש לו אצל שמעון נראה לי שלא קנ׳ החוב היו עומדין שלשתן ואם׳
לו מנה שיש לי בידך בין פקדון בין מלוה תנהו לזה קנה לוי ואין את משלשתן
יכול לחזור בו וזה דבר זה אמרו חכמים שהיא הלכה שאין לה
טעם לפיכך אין למדין ממנה לדין אחר היה ראובן חייב
לשמעון מאה זוז ואמר ללוי תן לשמעון מאה זו אלו שאני
חייב לו עד שאתן לך או עד שאעשה עמך חשבון ואמר לו
הן וקבל שמעון כל אחד משלשתן יכול לחזור בו ואפי׳ פרע
לוי לשמעו׳ מקצת חובו לפי׳ אם לא פרע לוי לשמעון חוזר
שמעון ותובע את ראובן בשאר חובו: המוכר

כשפסק עמו אם תרשים אם ישנים וכו׳ עד ואין אחד מהן נקנה בקנין ולא נעשה קנין בסה דברים אמו בסן שקנה שאר מטלטלין באחד מסיני מטבעות אלו או עבדים וקרקעות אבל הדינרי של זהב לגבי מטבעו של כסף הרי הן כפירות וכן המעות של נחשת כמו פירות לגבי מטבעות של כסף ביצד נתן לו דינר של זהב בעשרי וחמשה דינר של כסף נקנה הכסף אף על פי שאדיין לאובא הכסף לידו וחייב ליתן לו עשרי וחמש דינ של כסף כשפסק עמו אם תרשים אם ישנים ישנים אבל אם נתן לו עשרי וחמש כסף בדינר זהב לא קנה עד שיקח הדינר של זהב וכל אחד יכו לחזור בו נתן לו שלשים איסרין של נחשת בדינר של כסף נקנה הדינר של כסף וחייב ליתן לו כמו שפסק עמו אם דינר חרש חרש אם ישן ישן אבל אם נתן לו דינר של כסף בשלשים איסר לא קנה עד שיקח האיסרו של נחשת וכל א׳מהן יכול לחזור בו וכן מעות

ואין פרוטה ורב אלפס ז״ל כתב והיא גרסת הספרים ורב אלפס ז״ל כתב והיא הגרסא הנכונה ודלא כפירוש הראב״ד ז״ל

והרעות שפסלתן מלכו או המדינה או דינרין שאינן יוצאין באותה מדינה אין נשאין ונותנין בהן עד שמשנין אותן למטבע אחר הרי הן כפירות לכל דבר ונקנין בקנין וקונין את המעות ואין המעות קונות אותן כשאר כל הפירות המטבע אין לו דרך שיזכה בו מי שאינו ברשותו אלא על גבי קרקע כגון שקנה הקרקע ועל גבו תמעו׳ או שישכור את מקום המעו׳ כיון שזכה בקרקע בכסף או בשטר או בחזקה או בקנין זכה במעות והוא שיהיו אותן המעו׳ קיימי כגון שהיו מופקדין במקום אחד אבל ראובן שהיה לו חוב על שמעון והקנה ללוי קרקע ועל גבה חוב שיש לו אצל שמעון נראה לי שלא קנ׳ החוב היו עומדין שלשתן ואם׳ לו מנה שיש לי בידך בין פקדון בין מלוה תנהו לזה קנה לוי ואין את משלשתן יכול לחזור בו וזה דבר זה אמרו חכמים שהיא הלכה שאין לה טעם לפיכך אין למדין ממנה לדין אחר היה ראובן חייב לשמעון מאה זוז ואמר ללוי תן לשמעון מאה זו אלו שאני חייב לו עד שאתן לך או עד שאעשה עמך חשבון ואמר לו הן וקבל שמעון כל אחד משלשתן יכול לחזור בו ואפי׳ פרע לוי לשמעו׳ מקצת חובו לפי׳ אם לא פרע לוי לשמעון חוזר שמעון ותובע את ראובן בשאר חובו: המוכר

המקבל גבי המחהו לכל הנוכי: פנים חיכו נקנה במסירת הפעור לידו כו׳ לאחר לאחריות אין נקנות במסירה וכן נירסת רב האיי בפערים וכן רש׳ אלפס וכן פסק רית ורי ז״ל כרבינו ממש סגורים אותו פרקים במסירה היינו עם מסירה כראיתא פרק מי שמת גבי חיטים דרב עמרם ומה שקורהו מכירה פירוש לפי שקנין מסיכה אין מועיל אלא על ידי דעת לאחרת מקנה שיאמר לך מסוך וקני לעפוקי מטר דנכסי הגר שלם מסכו לה קנה החוב על ידו דמלן קמכר ליה כו׳ כבהילכות זביחה כרש׳ ופסק כה ורי״ף כרש׳ ומעמו ואין בקנין מ׳ ונם כריך לאחר דוקא בסך מלא סטרות דאין דרכן להגביה רשם לא כן היכו תקנ׳ במסירה ומסיר האחר לקנין דברים שדרכן להגביה אין נקנין אלא בהגבהה לעיל ריש פרק מליסי עכ:

בבא דבריס לאחרי מוקנה מאר מטלטלין וכו׳ עד עבריס ודקדוק פי׳ במטלטלין הן קונין על הדרך מכתבאר ס״ב ובעבדי ודקדוק׳ הן קונין לגמרי וזהו בכסף האחור למעלה פרק מ״ז וזה פשוט מאין רין המטלטלין ישנבדי והקדקעות סוין בקנין: אבל הדינרין של זהב וכו׳ זה סתם ממ׳ הזהב יקנה את הכסף וכזקנותו דרבי וכדאיתא בהלכו׳ וזהו דעת הגלו׳ ז״ל: וכן המעות של נחושת וכו׳ גם זה במשנה שם ומתבו רקת המפרשים ז״ל מהזהב קונה את הנחושת ואין הנחושת קונה לאחרו כנגד מסוס דאחריך טפי עכל הר״מבה ז״ל במשנה:

ביצד נתן לו דינר זהב וכו׳ בריית׳ שם ומה מכתב לשם חדשים פירוש מלוכו יכול ליתן לו ימנים אף ע״ב דנפקי להדיא מסוס דאחי אחי ליה ליסבן בעינה להו כריתא בגמ׳: נתן לו מלמ׳ לישרי וכו׳ גם זה שם בריית׳ ואיתא בהלכות ופשוט הוא:

וכן מעות הרעות שפסלתן המלכו וכו׳ שנינו במשנה

מעות הרעות קונות את היפות ופרמי ז״ל שכשפסלו וכן דעת המחב׳ ומה שכת׳ פסלת׳ מלכו כלומ׳ שאין יוצאין כלל ופסלתם מדינה כלומ׳ שאין יוצאין בלותה מדינה והיו רבנין לגנזן ועדיין יוצאו׳ במדינ׳ אחרת והכין איתא בגמ׳ והר״מבה ז״ל כתב כריתא שפי׳ מעות הרעות דמיפי וכומקי דיוצאין הן אלא שאי יוצאו׳ בחריפות והסתא חסמעינן רבותא טפי דאף על גב דמקנין כיון דלאו חריפי הוו פירא לגבי מ מעות היפות דחריפי כן כ״ל וכן כרא׳ מדברי הר״אבד ז״ל עכ״ל לומר אף ע״ב דלגבי מאר מילי טבעא הוו לגבי מעות היפות הוו פירא ואין כן דעת המחבר:

או דינרי שאין יוצאין וכו׳ מבואר בהלכו והוו להו כפסלתן מדינה האמור בגמרא שם:

המטבע אין לו דרך שיזכה בו וכו׳ זה מפורש בעובדא דרב פפא שם בפירוש: והוא שיהו המעות קיימין וכו׳ לאבל ראובן שהיה לו חוב כו׳ במלוה על פה ודין השטר יתבאר לפנינו: יראה לי שלא קנה החוב זו סברת המחבר ככול דההוא עובדא דרב פפא פקדון היה אבל מלוה על פה לא מסתבר להקנות בגבב וכן כתב הר״מבה ז״ל בהגוזל עבים דלא גרסינן בההוא עובדא דלא הוה מסיק אדעתי דרב יוסף בר חמא לפי מה שהוא על פה לא מסתבר להקנותה בגבב וכן עיקר ויש מביאין ראיה מדאמ׳ פ׳ מי שמת סביב מרע שאמ׳ הלוחתי לפלוני וחקנסי והא ליתיה בברית׳ ואמ׳ ליתיה במעמד מלמדין ולא אמרי׳ אחיתיה בגבב וזה דעת הר״מבן ז״ל: ויש עומדין מלמדין ואמ׳ לו וכו׳ דין מעמד מלמדין כתבאר בגמ׳ בהרבה מקומות ועיקרו בפ״ק דגיטין: ואין אחד מלמדין יכול לחזור בו כי אין ח׳ מלמדין כגון ראובן שהיה חייב ללוי מנה ושמעון היה חייב לראובן מנה והמחה ראובן את לוי לבל שמעון חין ח׳ מלמדין יכול לחזור בו וכן כתו׳ בהלכו׳ במציעה בהמקבל בבירור ויש מן המפ׳ שכתבו שמעמד מלמדין לפי שעכ׳ שם כשיך אחיה כגון בחוב שמשלמתי למעלה בעכ׳ שם ממעון ויש חולקין והדברי עתיקין נם יש מי שכת׳ דכל מקנה במעמד מלמדין יכול למחול ולא דחוור וזוחל: הזה ראובן חייב שמעון מאין יכולין לחזור בין מאין שמעון חייב לראובן אלא מהו לומר תנו לשלותו ולתתו לשמעון מבואר בהלכות במציעה בהמקבל מהכרע המעות:

המוכר

ובקרקעות לא קנה ובמטלטלין לא קנה מוסרין לותו למי שפירש וכתבהו בספרן
הלכה הר"מבן והר"סבז"ל וזמ"ל כבר כתבתי למעלה פה דבאמת מלה קנה
לדעתם ז"ל ודעת המחבר הו' מחיבו סמוך על לותה סוגיה דהתם מקדם מכח
ההיא דלמרי ום דמלטלין בחליפין כיצד החליף דמי עור וכו' בבר"ח ז"ל והלכו'
כדסיתת לעיל פה וחיבו מחלק בין
הבאת מלוה למלוה עכמ"ש גם ר"ח ז"ל
לא קבלן והלכות גם כן ומסתמא
דמלוה קנ' וסמך על לותה
סוגיה דהתם במקומה ולולי זה
מלה הפשט הרב שפסי ז"ל בהלכות
סוגיין דהתם מיקר ועיין מהר"מבן
והר"סבז"ל כתבו סמוך על מה
פכת' מלין לעיל מתקדמת במלוה
דהוה הדין למהר המקנין בכסף
מלין נקנין לחבו מכפיין אהיה לו
לפרש ומ"מ מטת התחרוכים ז"ל ע
פיקר ומ"מ לס כת' לו לת המט' קנה
בפשטי דהל' כמתנה וכן כתבו ז"ל:
הלוקח מחברו קרקע וכו' **והניח**
מכתן לתו חיב לקבל מי שפרע
זה מפורש בהלכות בהזהב ורחיה
מפ' דיקדופין והסכימו כן הרבה
מן החחרוכי ז"ל: מכר בדברים
ופסקו בדמים ורפס הלוקח רופס
וכו' זו ממר פ' חי זהו כתך במכירה
ובהלכות ולפון המתרת כטומתה
קנין ופי' כטומתה קלה רופס
ומה מכתב פסקו הדמים לפי ס
פקדה הפסק ודאי חיבו קונה כמו
שכ' פ': ואם מכה המדינה
וכו' מפורש פס ובלתרת דיקנו ממש
קני ומסתמא מיהא כי המנהג מבטל
ההלכה בכל כיוצ' בזה שבכל דבר
שבממון על פי המנהג קנו' ומקנין
הילכך בכל דבר שנהגו התגרים
לקנות קונין עלה הר"סבז"ל:
דבר ברור הוא וכן זה פשו' דלת
עדיף מעיקר קניות:
והנושא ונותן בדברים בלבד
וכו' הרי זה משום מחוסרי אמנה
ואין רוח חכמים נוחה הימנו ומזמל
דרבי יוחנן ובריתא בהזהב ודלת
כרבו"מ דדיקת בחר תרעה כלומר
מלה הוקר המכר ולא הוזל אבל
בתרי תרעי שהוזל או שהוקר אין בדברים משום מחוסרי אמנה ואין לזה רוח
ברורה והטעם דבכל גוונא בדברים משום מחוסרי אמנה וזה דעת הר"מבר
והר"סבז"ל: וכן מי שאמר לחברו וכו' מבואר שם דין זה והחלוק בין
מתנה מרובה למתנה מועטת וכל מכר כמתנה מועטת: **הנותן** מעות
לחבירו לקנות לו קרקע וכו' מה שעשה עמהו בדקדופין ראם פ' החומר לחברו:
הזה יודע שזה המוכר וכו' זה מבואר שם במעשה דרבה בר בר חנה דייהיב
זוזי

מהות חייב לו זכה בתה מבירו וכל מכן כשמכר לו קרקע דלא שייך בה טעמ'
דכתבו חטוך ועוד דלאו בר מסיכה הו' ובכסף הות קנה והו' חוכ' ומהניא
דקדופין כמי למדנו דוקא משום דכשכה במשכון שוויה הו' בפרעון קנו ואין
יכולי לחזו' בהן ויפה עשה שהלך בדרך רבותיו ועוד יש לי רחיה מיהו דתניא
פרק המוכר את הספינה גמ' מתני' דהקונ' שם חילונות כו' חרבץ מרו' במוכרין
כו' עד רשות ונמצאו יפות יפות אין אחד מהם יכול לחזור בו
דכסף ער מלא תדד כו' בברייתא דרש"י גמ' מתני' דהמוכר ייבו דפשטו' מיהא
ומיון במכר מזה קונה ולו מלוה להוציאה נייתנה במכר במקי קני ולולי הטעה
הא דלמרינן מעמידין מלוה על הפירות והוא שיש לו והיה לאו לעניין קניה
מיירי הלא לחיסור רבית עכ"ל: **ואני** חומר גם מודי הר"סבז"ל נתקשה
ממך חס על סוגיו הלו' ר"ל נתקנה
לכלן וחבריותיה סמתקשות עליכו
ואין דרכי לדחות סוגיה מפורשת
במקו' עיקריה מפני דברים סתומים
מלטער להעמיק בהלכה עכ"ל
ולדעתי הוא ממך על דברי ר' שפס
ז"ל מכתב בהזהב דברים סמעתין גבי
פלונית דרבי יוהנן ור"ל ופקיל וטרי כל' חתיו
לרב' יוחנן דאמ' דבר תורה מעות כיכך
קונות הס גופו קונה ממונו לא כ"ם
ומה טעם אמרו מטיבה קונה בזול'
ממה יאמר לו כתבו חטוך בעלים
ולקטינ' סוף סוף לאו מלומי בעי שלא
בזירה דילמא נפלה ליה דליקה ב
בתוכם דאי מוקמת ליה ברשותיה
מכר כפשיה טרח ומציל ואי לא לא
טרח ומציל סמעינן מיכה דכמה
דלמוכר לתנים ואית ליה ללוקח
למימ'תן לי הת מקחי או תן לי הת
מעותי ואם היתה עליתו על לוקח
מוסכרת למוכ' אי אתכיכו אתכיכו
ליה דטעמא מאי תקיכו ליה מסיכה
סמא יאמר לו כתבו חטוך בעלים
הכא ברשות דלוקח כיהו אי נפלה כל' יוחנן
דלית בתוכם חיהו טרח ומציל להו לגבי רב
ואע"ג דהכי מילי לרבי סמעון אינון ופ"ה
מדרבי סמעון כשמע לרבנן עכ"ל
ועוד כתב פס ומסתון לא קאי
בתבל לאמרו חכמי דגרסי בקדופין
בפ"ק בני רב הונא בר יהודן זבון
ההיא לתתא בפריטי ולא הוו ב
בהדייהו זוזי לותיבו נפקה עילווה
למוף חייכך לתתא לתו לקמי דר'
קדושין אמי לא אמ' להו פריטו אין כאן נפקה כ' החומר
אין כאן עכ"ל למדנו מדברי
הר"סבז"ל דכל היכא דליכא למיהם
לסמוך ואמ' לו כתבו חטוך בעלים
אין לוח מהם יכול לחזו' בו דהא לב
בתר טעמא ואין מהדי בתרן ס
מלפניכו דלא לוחקרי מסיכה כיון

פרק שביעי

מי שנתן דמים ולא משך הפירות אף על פי שלא נקנו הממלטלין כמו שביארנו בל וחוזר בו בין לוקח בין מוכר לא עשה מעשה ישראל וחייב לקבל מי שפרע ואפי' נתן העובדין כל וחוזר מקבל מי שפרע וביצד מקבל מי שפרע אודין אותו בב"ד ואומרי' מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלג ומאנשי סדום ועמורה וממצרים ששבעו בים הוא יפרע ממי שאינו עומד ברבורו ואחר כך יחזור ה הדמי' הנותן דמי המטלטלין או מקצת הדמים וחזר בו הלוקח ואמר לו המוכר בא ושול מעותיך הרי המעות אצלו כמו פקדון ואם נגנבו או אבדו אינו חייב באחריותן אבל אם חזר בו המוכר הרי המעו' ברשותו וחייב באחריותן ואעפ שחזר בו ואמ' ללוקח בא ושול את שלך עד שיקבל עליו מי שפרע ויאמר לו אחר כך בא ושול את שלך מי שהיה לו חוב אצל חברו ואמר לו מכור לי חבית של יין בחוב שיש לי אצלך ורצה המוכר הרי זה כמי שנתן הדמי' עתה וכל החוזר בו מקבל מי שפרע לפיכך אם מכר לו קרקע בחובו אין אחד מהן יכול לחזור בו ואפ על פי שאין מעות המלוה מצויות בשעת המכר הלוקח

ח) לפ עמה מחמת יקרה וזולה ולא כדפי' לעיל פ"ג ופ"ע:

ט) כדבי רחמ' מילתא לייטיבין ליה והה דכתי' והעיז בעמך לה תחר בעומה מעמה עמך כדאיתא התם ומעמיכן מיכה דכהג לחו עומה מעמ' ישראל הו' שפכי עכ:

י) וכן כתב רב אלפס בפ"ק דה ופ"ע:

יא) לא ידעתי מהין לו זה הפרש בין מחזר בו הלוקח מהות מומר חנם למחזר בו המוכר מהו חייב בבבא ובבבא האחרונה כיצד מקבל מי שפרע ואפי' נתן העובדין כל וחוזר מקבל מי שפרע ואפי' נתן העובדין כל וחוזר מקבל מי שפרע ואפי' נתן העובדין כל וחוזר

מכרה ביתר על מנה קנה האחרון וכו' מפורש בגמרא הלי זוזי לחנוה ופירש המחבר מהרי זה כמי שלקח ומכר דלית ליה קנין דלוקח לית ליה מסיק לישנא עד דמקבל עליה בפירוש כל לוקח דילתיליד וזה דעת הר"מבן ז"ל והוכיח הרב מתוך פירוש זה פשיט ליה לר' אי בפי' אם לאו מכירה לעולם לפילו בכמה לדידך מזבינן לך במאה קנה דהוה ליה כמלוה דמקבל עליה כל לוקח דמתילד גם הר"מבן ז"ל כתב כן בשמו: אמר כפלוגתא וכו' בית דין של מלמה לטון הגמרא בדמיתי בי תלתא לפילו תרי מגו תלתא ופירש המחבר בי תלתא בית דין של ג' וכיון דלמר בי תלתא דין קומה זו כדין לחר מהולכין לחר הרוב:

אמר לו כמו שלמ' מלמה פירש ולא הזכיר בית דין הרי זה לא ירד לדעת הרוב חלא לדעת כולם ו"מ מהחלו הו' בין בדמיתי לכדלמרי דמיתי מסתע דין קומה מהו' לחר הרוב וכדלמרי עד שילמרו כולם: וכן אם אמ' ליה כשיעמוו לוחה בית דין ד' וכו' אם בדמיתי בי ה' חבר והטעם לדעת המחב' מכיון שירד לדעת יותר מבי' דין לדעת דכלהו אמ' לף על פי שהזכיר ב': שמו לוחנו ג' ולמר המוכר וכו' מפורש אם בהמוכר פסק הלכה בגמ' ולית' בהלכות פ' בית כור:

פרק תשיעי

המוכר להקדש ולא הגזבר בבמה אתה נותן לי חפץ זה וכו' מפורש במשנה בערכין פרק המקדש מ מהיום בשדה של הקדש הרי היא של בעל וחזר בו לעפ"י שלא נתן בו מעות ולא החזיק אם חזר בו היו מוכרין לוחה בשוויה וכפרעי' מפני הלומר בה עשר את המותר והיה לומר בחפץ שלו בך וכך לגזבר של הקדש מחיכו יכול לחזור בו ו ומפורש מזה פ' יש נוחלין בעזרת דיוקא בן יועזר גבי ההוא מרגניתא לומטייה לגזבר לא תשיימיה את דלמידתי לגבוה כמשידתי להדיוט כלומר והו לא מצית למפקל מיניה טפי וכן פי' ז"ל: הגזבר מקבל להקדש ידו על העליונה וכו' זה נתבאר פרק קמא דקדושין כמו שיתבאר:

כיצד נתן דמי של הקדש לעפ"י שלא מסך הפירות אם הוקרו הפירות קודם שנגזר נתנן מעות בעולם השלם קנה עפ"י וכבר מלינו בתו' הרשב"ן לדלמי לחמי חיכו יכול לחזור שלמה לי מעות כיון שהודה המוכר שיתנם בכך וכבר בחרנו שו יכול לחזור בו והרשב"ן ז"ל דכי לחמי לחיכו יכול לחזור בו בחמירה לבר דוקא כשלא כתבה המעשר של יהא חוזר בדבורו לגבי הקדש הא אם נתבה המעשר לחיכו קנה חלא בכסף כדבר תורה עפ"י ולדברי המחבר שלא חלק בין לתרץ דלמירה לבד הוא מדבריהם שלין זה כדבר גמור ומקבל הכסף הוא כמבואר לשם פרק נ' דין תורה מעות קונות שם והלכה הפירות חוזר מהרי לא מצאתי בגמרא. לכל המחבר עשה כדין היתומים שיתבאר למטה בשתנו הדמים ולא מעכו הפירות והוזלו

ובהשגות א"א אם כן רבה חוזר ואם רבה ממשכן ונוטל ממנו כשעת הזול וזו היא שמניחו מי שקבל לספק פלתות מעלם ומימי מלרבע מספק מלרבע מיד הקדש על העליונה עפ"י: ותוספו' והרשב"ן ז"ל תמהו מזה מכבר נזכר בגמ' ומתבאר פ' מהלכות שרכין שהקונה חפץ מן ההקדש ולא הספיק למשכו עד שעמד במחתי' מה שקנה קנוי וחיכו מוסיף ברמים והטעם שלף על פי שהדיוט יכול לחזור מת כריך הוא לקבל מי שפרע ולפיכך בהקדש חיכו חוזר שחיכו רחוי לקבל מי שפרע כל זה מתבאר בגמרא ואם כן ההקדש שנתן מעות על נכסי הדיוט בשהחזיקו למה חוזר שהרי ים בכיוצ' בזה מי שפרע לכל הדיוט ומה בין זו לחוזנה שהבחתי ולא מצאתי בזה טעם מספיק לעפ"י שיש לחלק בין לחרית הקדש כשהוא שנתן יותר ממה שהוא קודם שמכיה שהוא מלבר ממון ממש ובין כשהוקר ממה שהיה קודם שמכיה מחיכו הספר ממש בעין חלא העברת הריוח וכל זה לחיכו פוה: ואם מכר חפץ של הקדש אפי' בשוה כדי חתו אם: ובן הגזבר חייב לקבל מי שפרע וכו' כשהוא הגזבר מקבל מי שפרע לא היה בו חזרה כמו שנתבאר בשה שנתבתי למעלה ועוד שמשיכה לעולם חיכה מרשות מי שפרע לפילו בהדיוט חלא קונה לגמרי וכיון שהוקר מכיה לגבי הקדש חיכה כלום שלחר וכתן הכסף: נכסי יתומים קטנים הרי הן כהקדש וכו' מיירי פרק הנזקין והלכות: כיצד יתומים שמכרו פירות ונמשכו מהם וכו' והוקרו הפירות חוזרין זה מבואר שם: הוזלו הפירות לא יהא וכו' גם זה שם: ואם לקחו הדמים וכו' שם יהבו להו זוזי ליתמי לפידי וכו' אבל לא הוזלו הפירות וכו' משקנא רב לחלי שם: ובן יתומי שלקחו פידו' ומכרו ולא כתבו דמי וכו' שם שמכרו להו כידי ליתמי וכו': ואם הוזלו הפירות וכו' חיכן חוזרין משקנא דרב פיפס שם: נתנו הדמים ולא מכרו והוזלו לא יהא וכו' שם חו דחיה לרבן הנזכר למעלה בהקדש כיוצא בזה לפי שלמון הגמ' בתחלת סוגיא זו הו' יתומי הרי הן כהקדש ובדין זה שמרו יהוב זוזי דיתמי לפידי זול לא יהא כח הדיוט יפה מן ההקדש הרי שהזכירו בבחו' הקדש ומת לא כלום שלפ"ז יקשה מה שמרו שם יהבו להו זוזי ליתמי לפידי חיקור לא יהא כח הדיוט חמור מן ההקדש וכבר שתבחר למעלה מכיוצ' בזה בהקדש חיכו חוזר אלא ודאי מה שהזכירו כאן הקדש הו' על פי דרך ההעתה ולא ברוקא אלא מפני שהקדימו יתומי הרי הן כהקדש אלא זה ובדומה לחדא"ב מוכח לטון זה:

מגדל עוז

פרק תשיעי

המוכר להקדש ואמר לו הגזבר בבמה אתה מוכר חפץ זה ואמר בעשרה אפי' היה שוה מאה כיון שאמ' בעשרה אינו יכול לחזור בו שאמירה לגבוה כמסירה לדיוט: הגזבר שקנ' להקדש ידו על העליונה כיצד נתן דמים של הקדש אף על פי שלא משך הפירות אם הוקרו קנה כדין תורה ואם הוזלו הפירות חוזר שהרי לא משך ולא יהא כח הדיוט חמור מכח ההקדש ובן אם מכר חפץ של הקדש ומשכו הלוקח ולא נתן דמים והוזל החפץ קנה שלא יהיה כח הדיוט חמור מכח הקדש ואם הוקר החפץ חוזר בו שהרי לא לקח הגזבר דמים וההקדש אינו נקנ' אלא בכסף שנ' ונתן הכסף וקם לו ואין הגזבר חייב לקבל מי שפרע: נכסי יתומים הרי הן כהקדש כיצד יתומים שמכרו פירות ונמשכו מהן הפירות ועדין לא לקחו הדמים והוקרו הפירות חוזרין בהן שאין נכסי יתומים נקנין אלא בכסף בהקדש הוזלו הפירות לא יהיה כח הדיוט יותר חמור מכחן ובן אם לקחו הדמים ועדין לא נמשכו פירות הן והוקרו חוזרין כשאר הדיוטות אבל אם הוזלו הפירות ורצו הלקוחות לחזור בהן חוזרין ומקבלין מי שפרע בדינם עם שאר העם שאם נחייב אותם ליקח הפירות כדין תורה הרי זו רעה ליתומים כאם יהיה דינם כך כשיצטרכו למכור לא ימצאו מי יתן להם דמים ובן יתומים שלקחו פירות ומשכו הפירות ולא נתנו הדמים והוקרו לא יהיה כח הדיוט גדול מכחן ואם הוזלו הפירות אינן חוזרין שזו רעה להם שכשיצטרכו לקנות פירות לא ימצאו מי שימכור להם נתנו הדמים ולא משכו הפירות והוזלו הפירות חוזרין לא יהיה כח הדיוט גדול מכחן הוקרו

פרק קמא דקדושין

פרק הנזקין

בהשגות א"א כן רבה חוזר ואם רבה ממשכן ונוטל ממנו כשעת הזול וזו היא שמניחו מי שקבל לספק פלתות מעלם ומימי מלרבע מספק מלרבע מיד הקדש על העליונה עפ"י: ותוספו' והרשב"ן ז"ל תמהו מזה מכבר נזכר בגמ' ומתבאר פ' מהלכות שרכין שהקונה חפץ מן ההקדש ולא הספיק למשכו עד שעמד במחתי' מה שקנה קנוי וחיכו מוסיף ברמים והטעם שלף על פי שהדיוט יכול לחזור מת כריך הוא לקבל מי שפרע ולפיכך בהקדש חיכו חוזר שחיכו רחוי לקבל מי שפרע כל זה מתבאר בגמרא ואם כן ההקדש שנתן מעות על נכסי הדיוט בשהחזיקו למה חוזר שהרי ים בכיוצ' בזה מי שפרע לכל הדיוט ומה בין זו לחוזנה שהבחתי ולא מצאתי בזה טעם מספיק לעפ"י שיש לחלק בין לחרית הקדש כשהוא שנתן יותר ממה שהוא קודם שמכיה שהוא מלבר ממון ממש ובין כשהוקר ממה שהיה קודם שמכיה מחיכו הספר ממש בעין חלא העברת הריוח וכל זה לחיכו פוה: ובן אם מכר חפץ של הקדש וכו' זה מפורש בקדושין פרק קמא בבריתא: ואם הוקר החפץ וכו' גם זה בחותה בריתא שם: ואין הגזבר חייב לקבל מי שפרע וכו' פשוט הוא שם היה הגזבר מקבל מי שפרע לא היה בו חזרה כמו שנתבאר בשה שנתבתי למעלה ועוד שמשיכה לעולם חיכה מרשות מי שפרע לפילו בהדיוט חלא קונה לגמרי וכיון שהוקר מכיה לגבי הקדש חיכה כלום שלחר וכתן הכסף: נכסי יתומים קטנים הרי הן כהקדש וכו' מיירי פרק הנזקין והלכות: כיצד יתומים שמכרו פירות ונמשכו מהם וכו' והוקרו הפירות חוזרין זה מבואר שם: הוזלו הפירות לא יהא וכו' גם זה שם: ואם לקחו הדמים וכו' שם יהבו להו זוזי ליתמי לפידי וכו' אבל לא הוזלו הפירות וכו' משקנא רב לחלי שם: ובן יתומי שלקחו פידו' ומכרו ולא כתבו דמי וכו' שם שמכרו להו כידי ליתמי וכו': ואם הוזלו הפירות וכו' חיכן חוזרין משקנא דרב פיפס שם: נתנו הדמים ולא מכרו והוזלו לא יהא וכו' שם חו דחיה לרבן הנזכר למעלה בהקדש כיוצא בזה לפי שלמון הגמ' בתחלת סוגיא זו הו' יתומי הרי הן כהקדש ובדין זה שמרו יהוב זוזי דיתמי לפידי זול לא יהא כח הדיוט יפה מן ההקדש הרי שהזכירו בבחו' הקדש ומת לא כלום שלפ"ז יקשה מה שמרו שם יהבו להו זוזי ליתמי לפידי חיקור לא יהא כח הדיוט חמור מן ההקדש וכבר שתבחר למעלה מכיוצ' בזה בהקדש חיכו חוזר שלא ודאי מה שהזכירו כאן הקדש הו' על פי דרך ההעתה ולא ברוקא אלא מפני שהקדימו יתומי הרי הן כהקדש אלא זה ובדומה לחדא"ב מוכח לטון זה:

זתי לריבמו ממתבאר מס ושוי בהלכות וכתוב בחידושי הרימבן ז"ל במה מלמדנו עמוד לומר דיהיה דינה בתוספתא ולימא מני בתוספתי פרק לי זהו כפי הני הגורסין משנת לחברו לקח לו פירות למחצית מכר ולח לקח לין לו עליו חלה תרומות ולס ידוע מלקח מוכיח ממכו בעל כרחו לח רמיי להודיי דהכח בזתי דנפמייה הוה דיוקא זה מבחתי בסס בעל מתיבתי' ע"כ וכן כתב הר"מבח ז"ל סס בקדומי פברים זו דיהיה מסוס דמשנת דחבריה זכן: **והדו** מקנת המודים פילס קנה לעצמו במשנת חברו וכו' ומקבלין ממנו כמלמר זקפתי המעות עלי במלוה וכו' ושת לנו הבעלי הוריה הוה מכח ממוע"ד הבח"ל **שפ"ר** גבי הגורסין משנת לטלוחו ליקח בהן חטין וכו' וכבר הקדים הר"מבח ז"ל להכיח כן מ"מ הפרישו על מדיתיהם במה מלמדנו מהוה כלמן בדבורו מקל דודחי "ע כמים שדים קממלח בהן יד לעצמו חו מלמר לפניהם מחבר בו ת ממליחותיקוה בלוחן מעל לעצמו הל מתנית לוכו כלמן וכן כתב הר"מבח ז"ל ומה ודלו מוכרח ר דבמתנית לוכו כלמן ודעת המחבר כדעת בעל מתיבת' וקדוב לזה דעת ההלכות הנכון המקבל:

פרק שמיני

המוכר מדה לחברו כו' עד ומלר הדמים על כמלר החובו במציעת פרק הזהב ופרק המוכר לת ח החומכי: מכר מדהו מפני רעתה כו' עד כדי שלה יחזור בו הלוקח פ' המוכר לת החומכין: וכן הדין במוכר מטלטלין עד בקרקע דין במטלטלין פל הזהב והבילור הוה בזה הפ': החומ' לחבירו כמלמכור וכו' עד סוף הפרק פ' בתרת דע"ג:

פרק ט'

המוכר שדה לחברו באלף זוז ונתן לו מקלת הדמים והלה יצא ונכנס ותובע שאר הדמים אפילו לא נשאר לו אלא זוז אחד לא קנה הלוקח את כולה אף על פי שכתב השטר או חתוק חזר בו הלוקח יד המוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מ מעותיך או קנה מן הקרקע כנגד ה המע' שנתת ונותן לו מן הזבורי' שבה ואם חזר המוכר יד הלוקח על העליון רצה אומר תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי ונוטל מן היפה שבה ואם לא היה יצ' ונכנס ותובע קנה הלוק את כולה ואין את' מהן יכול לחזו' בו ושאר הדמים עליו כשאר החובות: מכר שדהו מפני רעתה אף על פי שהוא יוצא ונכנס ותובע שאר הדמים קנה הכל ואין הלוקח יכול לחזור בו שזה שתובע ודוקא לא מפני שעדיין לא גמר והקנה אלא כדי שלא יחזור בו הלוקח וכן הדין במוכר מטלטלין אף על פי שמשך הלוקח הפירות והוציא לדשותו והמוכר נכנס ויצא על שאר הדמים לא קנה יד החזיר בו על התתתונ' כמו שביארנו אלא אם כן מכר מפני רעת ממכרו והרי זה קנה הכל: לקח שזה מאה במאתים והמוכר יוצא ונכנס לתבוע שאר הדמי' הרי זה ספק אם הוא כמוכר שדהו מפני רעתה וזה שתובע מפני שעדיין לא גמר להקנותו עד שיקח כל הדמים לפיכך הרוצה לחזור משניהם אינו יכול לחזור ואם תפס המוכר ממקח שמכר כנגד המעות שנשארו לו אין מ מוציאין מידו: **הקונה** דבר מחבירו ונתן לו המעות וכו' זה מבואר בסוגיא דהתם ומיר במכר מקנה דרב הונא מוקי לה בבי הלי גבא דנמצא מכה חסר קנה ופטור הוא סס ובדלי מלין לו דין נותן מקלת הדמים חלה כולו נתן כלס ומחזיר המלר זה דשת המחבר ופרק טו יתבאר יותר:

האומר לחברו כמלמכור שדה זו וכו' מימרת פרק המוכר לת הפועל בעז"ו ולימא בהלכות **פרק** בית כור ודוקא כמלמר במלה זו אבל כתס כבן כמלמר לו כמלמכרנה תהיה מכור' לך מלה פסק הדמים הרי היא מכורה לחבירך דכל מלה פסק לא מסכח דעתיה והכי לימא התם בגמרא ובהלכות ומה מכתב לחבירו לך מכרתי לך עבדי הוא פירש הגלוח רבינו הלוי וכן בהלכות בבית כור וקיימא לן דכל הני מעתיתא כלהו בדלמר ליה מעבדיו וקו מידו עכ' והר"מבח ז"ל כתב בסס רבהלוי והקדיק עומד ביד הלוקח וכן כתוב בעטור בסס רבוחתא:

מכירה

מעשה

מלמה מכתבו מעות כו' עד סוף הפרק פרק לחזהו כמך:

פ' לחזהו כמך

פרק שמיני

המוכר מדה לחברו כו' עד ומלר הדמים על כמלר החובו במציעת פרק הזהב ופרק המוכר לת ח החומכי: מכר מדהו מפני רעתה כו' עד כדי מלה יחזור בו הלוקח פ' המוכר לת החומכין: וכן הדין במוכר מטלטלין עד בקרקע דין במטלטלין פל הזהב והבילור הוה בזה הפ': החומ' לחבירו כמלמכור וכו' עד סוף הפרק פ' בתרת דע"ג:

פרק ט'

המוכר שדה לחברו באלף זוז ונתן לו מקלת הדמים והלה יצא ונכנס ותובע שאר הדמים אפילו לא נשאר לו אלא זוז אחד לא קנה הלוקח את כולה אף על פי שכתב השטר או חתוק חזר בו הלוקח יד המוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מ מעותיך או קנה מן הקרקע כנגד ה המע' שנתת ונותן לו מן הזבורי' שבה ואם חזר המוכר יד הלוקח על העליון רצה אומר תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי ונוטל מן היפה שבה ואם לא היה יצ' ונכנס ותובע קנה הלוק את כולה ואין את' מהן יכול לחזו' בו ושאר הדמים עליו כשאר החובות: מכר שדהו מפני רעתה אף על פי שהוא יוצא ונכנס ותובע שאר הדמים קנה הכל ואין הלוקח יכול לחזור בו שזה שתובע ודוקא לא מפני שעדיין לא גמר והקנה אלא כדי שלא יחזור בו הלוקח וכן הדין במוכר מטלטלין אף על פי שמשך הלוקח הפירות והוציא לדשותו והמוכר נכנס ויצא על שאר הדמים לא קנה יד החזיר בו על התתתונ' כמו שביארנו אלא אם כן מכר מפני רעת ממכרו והרי זה קנה הכל: לקח שזה מאה במאתים והמוכר יוצא ונכנס לתבוע שאר הדמי' הרי זה ספק אם הוא כמוכר שדהו מפני רעתה וזה שתובע מפני שעדיין לא גמר להקנותו עד שיקח כל הדמים לפיכך הרוצה לחזור משניהם אינו יכול לחזור ואם תפס המוכר ממקח שמכר כנגד המעות שנשארו לו אין מ מוציאין מידו: **הקונה** דבר מחבירו ונתן לו המעות וכו' זה מבואר בסוגיא דהתם ומיר במכר מקנה דרב הונא מוקי לה בבי הלי גבא דנמצא מכה חסר קנה ופטור הוא סס ובדלי מלין לו דין נותן מקלת הדמים חלה כולו נתן כלס ומחזיר המלר זה דשת המחבר ופרק טו יתבאר יותר:

האומר לחברו כמלמכור שדה זו וכו' מימרת פרק המוכר לת הפועל בעז"ו ולימא בהלכות **פרק** בית כור ודוקא כמלמר במלה זו אבל כתס כבן כמלמר לו כמלמכרנה תהיה מכור' לך מלה פסק הדמים הרי היא מכורה לחבירך דכל מלה פסק לא מסכח דעתיה והכי לימא התם בגמרא ובהלכות ומה מכתב לחבירו לך מכרתי לך עבדי הוא פירש הגלוח רבינו הלוי וכן בהלכות בבית כור וקיימא לן דכל הני מעתיתא כלהו בדלמר ליה מעבדיו וקו מידו עכ' והר"מבח ז"ל כתב בסס רבהלוי והקדיק עומד ביד הלוקח וכן כתוב בעטור בסס רבוחתא:

מכירה

[1] וכן כתבו' חלפס דהני מעתיתא כולהו בדלמר המוכר מעכשיו וקנו מניה סה:

[2] ההוא גברא דזבן חטרא כו'

[3] במאה זו וקנה מידו על בך ולאח' זמן מברה לאחר במאה קנה הראשון מכירה

[4] ר"ח ורבינו חלפסי פ' לח קנה חלה כנגד מעותיו כדלמרינן דלמר חומר לו תן לי קדקע כנגד מעותי ולח מסתברה חדת דה"ל לחוקמי הח דלמר דקנה כמלמ' לו מדבנו יקן ולח כדיך לחוקומי בדעיל ו וכפיין בזוזי ועוד מדיקת סי' מעיקר ממגבהו מסלר נכסי' עמ' דלח קנה כלום ועוד דקס' ההוא חטרא דפס חר זוזא ולימא למיסמס פלוגתת בין מקדקעי למטלטלי דהח דלמ' רבח הוי דמזבי' מידי לחבדי קלמ' דלכל מילי מסמע והילכך לח קנה כלום וכל מי סחר בו ידו על התחתונה עכ"ל ספר העיטור עוד כתב דלס נתן בתור' פרעון ולח בתור' ערבון דמסתמת קנה הכל וכעם ובס':

[5] וכן כתבו' חלפס דהני מעתיתא כולהו בדלמר המוכר מעכשיו וקנו מניה סה:

כ' בתרת דע"ג

כעצר על עכשיו לח לפי הפסק: **ואם** חזר בו המוכר יד הלוקח וכן גם זה בלותה בריתה מגבהו מן העדית ולמרינן עלה מן העדית מכה ולקח זו פירם הרמבן ז"ל מסמין לו כעצר על עכשיו: **ואם** לח היה יוכל וכן גם זה מפורם בגמרא ובהלכות סס בהמוכר: **מכר** שדהו מפני רעתה וכן גם זה מפורם בגמרא ובהלכות: **וכן** הדין במטלטלין וכן דין המטלטלין גם כן סס ובעל המחור פירם כמלה מסך ולעניין מי מפרע דלי כמסמך ל"ל נוכח קנה לדעתו וכתבו הר"ח והרמבן והר"מבח ז"ל דכי לממרינן במטלטלין מיכול לומר לוקח כהמוכר חזר בו תן לי מהם נכר מעותי וכן מהמוכר יכול לומר כמהלוקח חזר הילך נכר מעותיך דוקא במטלטלין הרחויין ליחלק כגון פירות וכיוצא בהן אבל בעלי חיים כגון פרה וחמור וכל כיוצא בזה מלינו בסוס בר רחוי לחלוקה כל היכי מהמוכר יוכל וכבם על מעותיו יכול כל אחד לחזור בו לגמרי וחוזרין המעות ללוקח ואינן עומדין במכר והרחו פניס לזה ועיקר: **לקח** סוה מלה במלתים וכו' מן הדומה שגרסתו היתה סוה לגרסתנו והוא גורס זבן סוה מלה במלתים וקח עייל וכפיין חזוזי לח קני חלה בעי לזבני במלה ולח לחסכח לזבני במלה ולח טרח וזבן במלתים וקח עייל וכפיין חזוזי מלי וכו' ופרעמי היה צריך למלה זוז ורבה למכור במלה זוז ולח מבח לה לוקחין ומכר גדול במלתים לח קנה זהו פירום מלי דפמיע להו וכירום הבעל' כך ולח לחסכח ולח מבח לה לוקחין מיד ואילו טרח טובא להדדי לוקחין הוה מסכח לוקחין סדה קנגה ולח טרח הוקמה הטורח ומכר גדולה במלתים ועייל וכפיין חזוזי מלי כמוכר שדהו מפני רעת' דמי כיון דמסוס טרחא דלהדדי לחד לוקחין הוקל לו למכור לת זו בלח דוחין מעית מע לאו חביבה היא עכ"ל: **הקונה** דבר מחבירו ונתן לו המעות וכו' זה מבואר בסוגיא דהתם ומיר במכר מקנה דרב הונא מוקי לה בבי הלי גבא דנמצא מכה חסר קנה ופטור הוא סס ובדלי מלין לו דין נותן מקלת הדמים חלה כולו נתן כלס ומחזיר המלר זה דשת המחבר ופרק טו יתבאר יותר:

האומר לחברו כמלמכור שדה זו וכו' מימרת פרק המוכר לת הפועל בעז"ו ולימא בהלכות **פרק** בית כור ודוקא כמלמר במלה זו אבל כתס כבן כמלמר לו כמלמכרנה תהיה מכור' לך מלה פסק הדמים הרי היא מכורה לחבירך דכל מלה פסק לא מסכח דעתיה והכי לימא התם בגמרא ובהלכות ומה מכתב לחבירו לך מכרתי לך עבדי הוא פירש הגלוח רבינו הלוי וכן בהלכות בבית כור וקיימא לן דכל הני מעתיתא כלהו בדלמר ליה מעבדיו וקו מידו עכ' והר"מבח ז"ל כתב בסס רבהלוי והקדיק עומד ביד הלוקח וכן כתוב בעטור בסס רבוחתא:

מכירה

וכל מודעא שאין כתוב בה ואנו העדים ידענו שפלוני זה אנוסה היה אינה מודעא בד"א במוכר אבל במתנה פשדה אבל במתנה או במחילה אם מסר מודעא קודם מתנה אף על פי שאינו אנוסה ה"ז מתנה בטלה שאין הולכין במתנה אלא אחר גלוי דעת הנותן שאם אינו רוצה להקנות בכל לב לא קנה המקבל מתנה והמחילה מתנה היא אחר האונס את חבירו בשהכהו או תלאו עד שמכר או ש שפחדו בבר שאיפשר לו לעשות בין בידי גוים בין בידי ישראל הרי זה אונס ומעשה באחד ששכר פרדס מחבירו לעשר שנים ולאחר שתי חדב ביד המשכיר ואחד שאבלו השוכר שלש שני אמר לו אם לא תמכרנו ליאבבש שכר שכירות ואמעון שהוא לקוח בידי ואמרו חכמים שזה אונס וכן כל כיוצא בזה לפיכך אם תבעו המשכיר בבית דין וכפר בו וטען שהפרדס שלו ואחר כך מכר המשכיר מודעא ואחר כך מכר לשוכר שכפר בו הרי המכר בטל שהרי יש לו עדים שהוא אנוס והם העדי' שכפר בפניהם בבית דין והם עדי המודעא וכן כל כיוצא בזה ב"א באנס שהרי הוא חסרון מפני שכופ"א את המוכר למכור שלא ברצונו אבל הגזל והחזק גזלן ואחר כך לקוח שזה שגזל אין המוכר צריך למסור מודע' כמו שבארנו בהלכות גזלה עדי המודעא יש להם לחתום הם עצמן באותו המכר שנמסרה להם המודעא עליו ואין בכך כלום ואפילו אכר להם בפני ה האנס ברצוני מכרתי בלא אנס הרי המודעא קיימת כשם שאנסו שמכר בלא רצונך אנסו עד שאמר ברצוני אני מוכר וכן אם הודה בפניהם שלקח הדמים אחר שמסר מודעא על כך אינו חייב להחזיר כלו' שהאנס אנסו עד שיודה והעדים בבר ידעו שהוא אנוס אבל אם מנה הדמי' בפניהם חייב להחזי' והעידו על עדי ה כדלעי בסעי' פ"ה המודע' הרי המודע' בטלה ואם אמר לעדי המודעא הוו יודעין שכל קנין שאני לוקח לבטל המודעא שהבל בטל ואין אני אוכך אלא מפני שהאנס שאתם יודעין ואין ברעתי להקנות לזה האנס לעולם הרי המכר בטל אע"פ שקנו מידו לבטל המודעא על הדרך שבארנו:

מגדל עוז

ומעמ' בחתך מכר פרדס וכו' עד וכן כל כיוצ' בזה במציעא פ' לישנא נמך ובבתרא פרק חזקת הבתים: בד"ה בחתם וכו' עד כמו שביארנו בהלכות גזלה בגזילין פרק הכותב נתן לו דין והבירור פרק י"ח: עדי המודעת ים להם עד סוף הפרק פרק חזקת הבתים והבירור פ"ה:

פרק אחד עשר

המקנה

בין קרקע בין מטלטלין והתנה תנאין שאיפשר לקיימן בין שהתנה המקנה בין שהתנה הקונה אם נתקיימו התנאין נקנה הדבר שהמקנה ואם לא נתקיים התנאי לא קנה וכבר בארנו משפטי התנאין פ"ו בהלכות אישות ב"א בשקנה ברדך מן הדרכים שקונין בהן הרי יש עליו לקיים את התנאי אבל אם לא קנה עדיין התנה עמו שאם יתקיים תנאי זה יקנה ואם לא נתקיים לא קנה אף על פי שנתקיי' התנאי לא קנה שזו אסמכתא היא שהרי מסרך קנה לעשות כך וכל אסמכתא אינה קונה שהרי לא גמר בלבו להקנותו: כיצד

' לבל רמ"ם פי' מכמה פין חותו לבטל המודעא ממועיל לקח בטו ביטול המודע' בכל ענין לפיכך אמר בטעת המודעא כל מה שלבטל לה יהא ביטול דלבב לוכחיה גמר ומבטל לה וכן כתבו התו' לבל במתק' לי' ידעינן בלוכחיה ומבטל מודע' מודעתו נר' מבטולו ביטול ולכך כתבי במטרי מתק' ביטול מודע עכ"ת:

פרק אחד עשר

המקנה

בין קרקע בין מטלטלין והתנה תנאין שאיפשר לקיימן בין שהתנה המקנה בין שהתנה הקונה אם נתקיימו התנאין נקנה הדבר שהמקנה ואם לא נתקיים התנאי לא קנה וכבר בארנו משפטי התנאין פ"ו בהלכות אישות ב"א בשקנה ברדך מן הדרכים שקונין בהן הרי יש עליו לקיים את התנאי אבל אם לא קנה עדיין התנה עמו שאם יתקיים תנאי זה יקנה ואם לא נתקיים לא קנה אף על פי שנתקיי' התנאי לא קנה שזו אסמכתא היא שהרי מסרך קנה לעשות כך וכל אסמכתא אינה קונה שהרי לא גמר בלבו להקנותו: כיצד

' לבל מלתי תיכוקות מקיבל עליו קנס אם יחזור בו אומר ר"י דלת הוי לתמכתת כדפרי' בהילכות מכירות פ"ה עכ"ל:

פרק אחד עשר המקנה

בין קרקע בין מטלטלין והתנה דברים מלפיכך לקיימן וכן זה פעמים מקומות לפיכך לקיימן מטרם פרק המוכר את הפועלים במקנה ובגמרא: ב"א במקנה בדרך מן הדרכים מקנין בהם וכו' לפ"ב מכתב המחבר מלין דין לתמכתת

בארבעה פרקים במה עד סוף הפרק חולין פרק לותן ואת בנו:

פרק עשירי מי

כתב הר"ר ז"ל טעה בזה בדברי הרב ז"ל מחוץ לה לומר הלה לקח על גב דבמעות התליה והמכירה לה הדרי ליה זוזי אלא לבסוף מכירה היא ולעולם צריך מיתן בפני עדים דהי לה מבי אמר ליה לה יהבת לי מידי מכלל:

ואני אומר חס ושלום לומר פיטעה תלמיד בדברי רבו עודנו בחצו וכל מבין גדול ורב ממזרח וממערב יאה הוא להו בהכי תליא מלתא אלא הלה בפירושה דגמר' תליא מלתא ועיקר זאת הממועה פרק חזקת הבתים גמר' מתניתין דהחומכין הוי להם חזקה כו' דמקשינן לרב הונא דאמר' הלכתי' תליוה וזבין זביניה זביני ואוקימ' בדאמרי ליה זוזי דסבר' הוי דאגב הוכנסיה גמר ומקני וכבר דקדקתי למען הגמרא ולמען הרב ז"ל ואין ביניהם כחוט השערל והנה כתובה לות בלות בגירסאות המיוסרות ומקשי עלי מדרב ביבי דאמ' קרקע אין לו לאבל מעות ים לו ופרקינן להדיא דרב ביבי מימרא היא ומימרא לרב הונא לה קאי והר"ר ז"ל יפרש הממועה כפר"מכם ז"ל דקושיית דרב ביבי מטוס דאמר קרקע אין לו אלמא מפ' דתליוה וזבין זביניה להו זביני לאבל ר"מ ז"ל מפרש מלתא דרב הונא דאמר זביניה זביני הלה על גב דלה יהיב זוזי קמי מהדי וקנייה ליה מכוח מלתא דרב דימי דאמר לאבל מעות ים לו ופטורה לן דמעיקרא דרב ביבי לה קאי כרב הונא דהא אמרי' לעיל בממעתין ורב ביבי מקשה בה ולא תיובתי' ליה לתקשויי דמקרקע אין לו אלמא מכוח מלתא דאמר' דאבל מעות לו ומסיק דמימרא דרב הונא דאמר זביניה זביני ואוקימ' דאמר ליה הבא ואקני לי ואגב זה אקנה לך ולא הוכנסה ולא הוקנה ולא נתחייב בדמיה ולא נתחייבה בדמיו ולא נתחייב בדמיה ולא נתחייבה בדמיו ולא נתחייב בדמיה ולא נתחייבה בדמיו

אבל המוכר סתם וכו' לעיל ממילתן הדברים שם פרק הזהב ומבואר בהלכות פרק חלמנה כיצד בבתובות ובאחרו המפרשים ז"ל מלעיל מקודם מכירה למר מחזי רוכה למכור על דעת לעמוד כך וכך כיון דבשעת מכירה לא חשר רוכו חוזר דעת המוכר ז"ל מכתב למעלה בשעת מכירה וכתב הרמב"ן ז"ל דכל היכא דליכא המכר קיים לית לוקח תוכל פירות עד מיגמ' המכר מלא יוכל לחזור בו מוכר והוה ליה כאחותה מכתבהרה למטה מכר לו קרקע והתנה המוכר וכו' ואף לית סתמו כפירושו אלא מכאן מתלמין את הפירות כיון מים זמן ידוע לדבריו:

מי מהקנה לחברו וכו' עד מקבע לו לא קנה בקדושין פרק האומר: וכן המוכר חו הלוקח וכו' עד וכן כל כיוצא בזה הכל פרק ליתהו כ כתב: לחמכתא מקנו מידו עליה עד והוא מיהיה בבית דין חמוב ע עיקר זאת ההלכה פר' כדרים ודבו מכרות כמו מכתבתי לחמכם ה הנחון ודח"ל כלכן הורו: המחייב עצמו בממון וכו' עד וכזה הורו הגאונים בכתובות רים פ' הנושא ופרק קמא דקדושין: חייב

אבל המוכר סתם אעפ שהיה בלבו שמפני כך וכך הוא מוכר ואף על פי שנראים הדברים שאינו מוכר אלא לעשות כך וכך ולא נעשה אינו חוור שהרי לא פירש ודברים שבלב אינם דברים: מי שהקנה לחברו והתנה עליו על מנת שתתן מקח זה או תמכרנו לפלוני אם נתנו או מכרו לאותו פלוני קנה ואם לא קיים התנאים ומכרו לאחר או שלא מכרו ולא נתנו בזמן שקבע לו לא קנה וכן המוכר או הלוקח שהתנה שיחזיר לו המקח בזמן פלו' או כשיתן המעו' הרי המכר קיים ויחזיר כשהתנה. מכר קרקע לחברו והתנה המוכר ואמר ללוקח כשיהיו לי מעות תחזיר לי קרקע זו הרי הפירות של מוכר מכר לו סתם ואמר לו הלוקח מרעתו כשיהיו לך מעות תביאם לי ואני אחזיר לך קרקע זו הרי התנאי קיים והלוקח אוכל פירות ואין כאן אבק ריבית שהרי מרעתו חייב עצמו בתנאי זה מעשה באשה ששלחה ראובן לקנו לה חצר משמעון שהיה קרובה ואמ' שמעון והמוכר לראובן השליח אם יהיו לי מעות תחזי לי פלנית קרובתי קרקע זו והשיבו ראובן ואמר לו אתה ופלנית קרובים כמו אחים כלומר הרבר קרוב שהיא תחזיר לך ואינה מקפדת על זו ובא מעשה לפני חכמים ואמרו הרי זה השליח לא קנה כלום שהרי לא סמכה דעתו של קרוב זה על דברי השליח מפני שלא חשיבו תשובה ברורה ונמצא שלא גמר ולא הקנה וכן כל כיוצא בזה: אסמכתא שקנו מידו עליה בבית דין חשוב הרי זה קנה והוא שיתפים זכיותיו בבית דין חמוא שלא יהיה אנום כיצד הרי שהתפ' שטרו או שוברו בבית דין וקנו מידו שאם לא בא ביום פלוני ינתן שטר זה לבעל דינו והגיע היום ולא בא הרי אלו נותנין ואם עכבו נהר או חולי מלבא לא יפסיד וכן כל כיוצא בזה והוא שיהיה בבית דין חשוב: המחייב עצמו בממון בלא תנאי כלל אף על פי שלא היה חייב לו כלום הרי זה חייב שדבר זה חיא ואינה אסמכתא כיצד

כתב לפי דהיינו החמוב מעמיד לל המעפט לעכר יהיה בימים ההם לבעלמורי רבינו מ' כתב דמטעם דאדעת בעל דין כתבין הכי מידי דהוה לחתניה זו כתובה בעזקת וחתמוה בבדית דכתבין לף על פי מלא לחמר לכתוב כך כיון מעמה לכתוב מטר טוב הל כיולו לחמר לחרי מעופם מטורות כך הוה הכ לעפ מלא היה בבד חמוב הל כיולו הודה מקבלה לו בבד חמוב כיון מלמ לכתוב מטר לבל לם לא לחמ לכתוב מטר כו בתמובה ד' ועפ ובתמוב כ"ה ובהלכו זכייהפה:

הכי פסיק בגדרים הילכתא דחסמכתא קניא והוה דלא לחים והוה דקנו מיניה בבד חמוב וכן נמצא בתמובת 'רב אחא גאון וכן מסמע בפרם בפ' לחיתהו נסך ד"ע קנין לחסמכתא קניא וכן פי' ר"בם בחותה פ' וכן פר"סם בפ' גט פשוט וכן פי' רת בספר היתר וכן ר"י בכמה מקומות בתלמוד וכן כתב מורי רבינו מ' בתמובה ב' וכן רלבב"ה בחיבוקף לבל רב הלוי גאון חולק וכת' בספר מקח ממכר בסמר יז וז"ל כל מקומות מתמצא בתלמוד והילכתא דחסמכת' קניא והוה דלא לחים והוה דקני מיניה בבד חמוב הלו דברי ר' יוסי וכל דבריו בזה הדין כולן בטלין עכל ומורי רבינו מ' תמיה לין יתכן דפסיק דסתמא דתלמודא יהא דלא כהילכת' וכן נמצא בדברי הר' יצחק בן החסיד ר' שמואל ועוד גאון לחר כמדומה מהוה ר"יבא מהוכיחו דפסיק דסתמא דתלמודא דגדרים לפי' לר' יהודה ובהלפם בפרק גט פשוט פסק גאון דהלחי דיהא דגדרים לימא הלא במתפים זכיותיו לחוד ולחותו גאון גם הוה חולק על רב האיי ורבינו חננאל פסק כחותו גאון וכן רבינו המחבר בסמוך לחמכם ר"י פסק מלפי' הא דחמרי בבד חמוב קני היינו כמחמ' מעכמיו ולף על גב דלא לחיתפים זכותיה לחמכם בשדיכין כיון דמיהב כולו הוה לקנות בשודר הערבונות מן החוזר בו לפיולו בלא מעכמיו קני דבמיהבו תלית מילתא כדיממע פרק לחיתהו נסך גבי סיטומת' ושוד דרלוי לקנסו על מביים חבירו שלא ירגילו לחזור בהן וכן כתב רלבב"ה ועוד כתב מפחק בקובית ומפרישי יונים הוי לחמכתא מעו דלא גמר ומקני דסבר לחת ידעת בקפ' עפי הבל בפ' במה מדליקין' מהמרו זה בזה וכו' פליגו בחכמתם מסקינן גמרי ומקני להדדי להפקר ולריוח כל מחוק מחילו בחכמ' ול"ת כתב וכן תמצא בדברי הרב דבכל מקום מנותנין זה בגבר זה וזה כגון מפחק בקובית ובקוביא בסהדין ועדבן בהזהב והמרלה בשמה מרליקין לית הוי גזילת וקני דדוקא במקו' מהלחר לית יפסיד לעולם כהחיא דפ' כדים דלחיתפים זכותי' והחיא דגט פשוט מי מפרע מקנת חובו והטלים לת שטרו דהחיא לחמכתא היא ולית קני חלת בבד חמוב לבל בהני מחנין זה בגבר זה וזה כזה קני והכ' נמי בסדוקי לירוסין לעפ דלא הוי בבד חמוב ולית לחמר מעכמיו קני סהדי כותנין זה בגבר זה והוי כמו מפחק בקובית ומרבו בהזהב דקני חלבבא דר' יהודה נמי בגבר מרבו ותריתי בעינן לה בזים ובידו ולית קני לחמכתא חלת בפים קנין טוב מקרקעי כרלוי להס ומטלטלי כרלוי להס לבל בדברית בעלמא לית קני דלא שריפא לחמכתא מהיכא דלא לחמיך דבעינן קנין ועיין בהילכות שדות פ' ולפיולו במחכון סייבא לחמכתא בתמובת לה"ע:

מדרי פ' המחכה ועיין בקיצין לה"

כ' לחתהו כעך

אסמכתא מקנו מידו עליה בבית דין חמוב וכו' דין זה פשוט הוא ומבואר בגמרא בפרק ד' נדרים ועיין קצת מן המפרשים תמהו ולמרו למה לנו בית דין חמוב תיפוק לי דכל קנין הוא במעכמו וכדמוכח פרק המוחפין בנדרי ולי לית חינו קושה דהוה ליה כלחמר מחוך כדה זו ולא תקנה חלת לחחר מלמים יום מכחבחר פ"ב מחינו קונה ולם כן לחר מכל קנין הוא במעכמו וכר כתבחר למעלה מחין דין לחמכתא במעכמיו ולם כן למה לי בד חמוב והעולה להס הוא מלת הבריכו בד חמוב לא בחפי' זכיותיו וכבו' זה חינו מקנה חותן מדעתו חלת מהס קובעים לו זמן וכדי לכפותו דלא למחמיט קונין מידו ובעינן בי דין חמו' דהוי כעין הפקעת ממון וזהו מבר מכניסין עכמן בזה ולא יעמו כן בחחר עכיונים ול"ת לפיולו לת

תהיה קנין מבחמון תבחו קיים וכלמר מהסוגי מלחמרו פרק המגרש הרי זה ניטוך עלמנת מתנחתי לפלוני הרי זו לת תנחת לו ולחמרינן מלי כעמת בזרה ממ' יחמרו נחיתן כ כותנין במתנה זה לזה ובבי דיכי ממוכות ליכא למיחם להך בזרה וכיוצא בזה בהסותפין בנדרים וכמה מקומות כיוצא בזה:

וכן המוכר לו הלוקח וכו' גם זה פשוט ומבואר פרק לי זהו כעך כמו מיתבחר למטה:

מכר קרקע לחברו והתנה המוכר וכו' מימרת פרק לי זהו כעך ובהלכות והטעם מפירות של מוכר לפי שלהו חוסמי ממת המוכר יביח המעות ובמכח מלכל לוקח מכר מעותיו לפיכך פירות של מוכר:

מכר לו סתם וכו' גם זה בחותה בריתת סם וזה לפוכה סם כמו מבחה בהלכות ממכר לו בית מכר לו מדה וחמר לו לכמיהו לי מעות תחזירם לי לסוך לכמיהו לך לחחזירם לך מותר מלי מכח ריפת ומלי מכח סופת חמר רבח סופת דחמר ליה מרעתיה ודברי המחבר בה מבוחרים:

מעשה בחפה מפלחה ר' ריחובן וכו' מבוחר פם מעמיהלכות:

אסמכתא מקנו מידו עליה בבית דין חמוב וכו' דין זה פשוט הוא ומבואר בגמרא בפרק ד' נדרים ועיין קצת מן המפרשים תמהו ולמרו למה לנו בית דין חמוב תיפוק לי דכל קנין הוא במעכמו וכדמוכח פרק המוחפין בנדרי ולי לית חינו קושה דהוה ליה כלחמר מחוך כדה זו ולא תקנה חלת לחחר מלמים יום מכחבחר פ"ב מחינו קונה ולם כן לחר מכל קנין הוא במעכמו וכר כתבחר למעלה מחין דין לחמכתא במעכמיו ולם כן למה לי בד חמוב והעולה להס הוא מלת הבריכו בד חמוב לא בחפי' זכיותיו וכבו' זה חינו מקנה חותן מדעתו חלת מהס קובעים לו זמן וכדי לכפותו דלא למחמיט קונין מידו ובעינן בי דין חמו' דהוי כעין הפקעת ממון וזהו מבר מכניסין עכמן בזה ולא יעמו כן בחחר עכיונים ול"ת לפיולו לת

תהיה הקונה כלת לחחר ולכלמר דקנין הוי בלת מעכמו וכן נרחה בדעת המחבר כמו מיתבחר מדבריו דדין לחמכתא מיך לפיולו בקנין עם כל זה ודאי כך מוסכם מן הנחון וכן בהלכות מחין הדין חלת במתפים זכיותיו בלחוד וז"ל ההלכות סם וקלמר גאון דהאי פיסקא ליתיה חלת במתפים זכיותיו בלחוד ומכתבחר כותיה עכ"מ פ' גט פשוט וזה דעת הרמב"ן ז"ל דבמחר דברים מחין מטכסיסי הדין לית בית דין חמוב מעלה ומוריד בהן ובית דין חמוב פירש הרמב"ן ז"ל לעפ מחין מיך חלת חמוב להפקיע ממון מומחה לרבים: המחייב עצמו בממון לחחר וכו' זה פרק הנומח לת החלמ בבתובות כמו מיתבחר: כיצד

מגיד משנה

לפיכך הנותן ערבון לחבירו וכו' עיין בה"מ פ"ג מהל' מכירה ה"ג כיצד המוכר בית לחבירו אין נותנו לו במתנ' על מנת שילך עמו לירושלם ביום פלוני והחזיק זה בבית הרי זה קנה כשילך עמו לירושלם באותו היום ואם עבר אותו היום ולא הלך לא קנה אבל אם תתנה ואמר לו אם תלך עמי לירושלם ביום פלוני או אם תביא לי דבר פלוני אתן לך בית זה או אמכרנו לך בבך וכך והלך עמו באותו היום או שהביא לו אף על פי שהחזיק בבית אחרי שקיים התנאי לא קנה שזו היא אסמכתא וכן כל כיוצא בזה לפיכך הנותן ערבון לחבירו ואמר לו אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך והלה אומ' ואם אני חוז' בי אבפול לך ערבונך אם חוזר בו חלוקת קנה זה והערבון שהרי הוא תחת ידו ואם חזר בו המוכר אין מחייבין אותו לכפול הערבון שזו גבו פעוט ובהבית והעלי מייתי לה: אסמכתא היא ואסמכת' לא קנה וכן מי שפרע מקצת חובו והשליש את השטר ואמר לו אם לא נתתי לך יום פלוני תן לו שטרו והגיע זמן ולא נתן לו לא יתן השליש את השטר שזו אסמכתא היא וכן כל תנאין שמתנין בני אדם ביניהן אף על פי שהן בערים ובשטר אם יהיה כך או אם תעש כך אתן לך מנה או אקנה לך בית זה ואם לא יהיה או לא תעשה לא אקנה לך ולא אתן לך אע"פ שעשה או שהיה הדבר לא קנה שכל האומר אם יהיה אם לא יהיה לא גמר והקנ' שהרי דעתו עדין סומכת שמא יהיה או שמ' לא יהיה כ"ל האומ' קנה מעכשיו אין כאן אסמכתא כלל וקנה שאילו לא גמר להקנותו לא הקנהו מעכשיו ביצד אם באתי מכאן ועד יום פלוני קנה בית זה מעכשיו וקנו מידו על כך הרי זה קנה אם בא בתוך הזמן ש שקבע וכן כל כיוצא בזה: מי שמכר השדה או שורהו ופירש בשעת המכיר' שהוא מוכר כדי לילך למקום פלוני או מפני המטר שנמנע כדי לקנות חטין בדמי חצרו הרי זה כמוכר על תנאי לפיכ' אם ירד המטר אח' שמכר או באו חטין ותחלו או נמנע הדרך לילך לאותה הארץ או שלא נסתייע לו לעלו' או לקנות חטין הרי זה מחזיר אותן הדמים ותחזור לו הקרקע שהרי פירש שאינו מוכר אלא לעשות דבר פלוני והרי לא נעשה וכן כל כיוצ' כ"ל טבילה בהן: אבל דעתו קור' רחל תיפוק לי' דרחינו כתמן ודוק' מטום דלא גילה דעתו בטעת המכר לבל גילה דעתו בטעת המכר לא על פי שלא התנה חוזר תו' ע"כ:

ג הלוהו על מדהו כו' לתקיימת למתני' בדאל"ל מעכשיו כו' ופרי' טם דוק' ההיא לסמכת' דמקח וממכר קונה במעכשיו דכיון דתחילת ה לסמכת' הוי מקח וממכ' ממעכשיו לו מדהו בתורת מסכון על מעותיו וגם עמה לו טובה בהלוהה לכך נמר להתרצות לקיים תנאו כעכין פ"ק דב"ב דף נ"ב ורב נחמן למד בטעת מתן מעות ולמד מפי לחר מתן מעות וכו' עד לבל מלר ה לסמכתות נרחה מלין קונו לפילו ל"ל מעכשיו מדלמרי' פ' נרדים ו והילכתל לסמכת' קנית והוא דיקו מיהיה בבר חמוד ובסם קנו מיהיב ממעכ קנין כודר ומסתבר דקנין כודר לאו להקנות לאחר זמן בתר דהדר כודרית למריה והכי ממעכ בהסותפין בנרדים ולא דוקא ב במעכשיו הוא דיקו ולה קלמ' דלא קנית לסמכת' עלא בבר חמוד לפי קנו מידו ללמת לפי במעכשיו לא קנו מלר לסמכתו עכ ועיין בסיתן ב' מכלין פסק מורי רבינו מי שלדס כלמן ליסבר על המסכון שבידו שלחלט ומלמר לו הלוה קני מעכשיו וזכה במסכון הוילל ושפה לו טובה לא הוה לסמכת' ונרחה דר"מ חולק עיין בתוספות ספר מפסטים בסיתן כ' ע"כ:

ובהשגות אא לין הבל מודים בזה מהרי הכריכו הגלון מיהיה מבטל זכותו מהילה ומלא יהיה לכום והוא דיקו מיהיה בבר חמו' לבל לם יאמר לו המוכר הוא כמלמר כן בטע"ת: והרי"ף ז"ל מפרשה כדברי יתר המפרשים דלפילו בתחול לך פליגי ומה שכתב רבינו לבל לם יאמר לו המוכר הוא כמלמר כן בטע"ת:

וכן מי שכרע מקצת חובו וכו' זו מסכה פ' נ"ב פעוט ולקיחת לן כרבי יהודה דאמר הכין ודלא כרבי יוסי כדלקמן בגמרא והטעם לפי שהוא הדבר בחזקת המטר ולילך בדי התלוה ולם יאמר לו לם לא פרעתיך הכמלר מיכלן ועד יום פל"נ הבה כלו ומה שכתבתי מחול לך הרי זה נובה כיון שהמטר והמעות בידו וזהו שכתבו במעלם דוקא: **וכן** כל התנאין וכו' זה מלמר כולל וכלמר מהסוגיא דלקי זהו כמך מתירוץ דרבה דאמר כל דאמי לא קנה:

כל האומר קנה מעכשו וכו' זה מבואר עם בלותה שהבאתי למעלה בד"אמר ליה מעכשיו: **מי** שמכר חבירו וכו' כדי לילך למקום פלוני או מפני המטר וכו' דין ההלוה מפורש בפרק הלים מקדם בעובדא דההוא גברא ודבר המטר בבתובות פרק לולמה נזונת בהגיה בגמרא:

לפיכך לם יד וכו' או מכר לו מכבי הדרך זהו דיליד לוכחי בלור חי' פרק הלים מקדם או מפני שהוא לילך לתדר ודוק' כ

ליכם מחמת רבוכו לבל לא היה לם מובן לפני מהוא לקנה לעשות קנה הלה מלין זה כדין תנאי גמור כמי שלמר מדי מכוריה לך לם העלה לתרלים

לילך למקום פלוני מלם לחזו רוכה לעשות לו לילך שהמכר בטל דהכא דוקא בעים מוכע ולזה נתכוון המחבר: **לבל**

את הדף הזה ואת הבא לעיין בהם כי הם חסרים בכל הספרים

במה תהיה הוכחה וכו' כיצד וכו' כתב המחבר ד' כדרכן ב'מהם מוסכמים בגמרא והם מוה עם בחמש ומוה עם בשבע לבל מוה חמש בשש עבע בשש מחלוקת שמואל ורב כהנא עם בהזהב פסק כשמואל דתניא כותיה וכן כתוב בהלכות: היתה הוכחה וכו' כגון מוה עשרים בחמשים ופרוטה זה משכנתא בספרי הרב ז"ל ולכי תימה בזה לאחר שהוא פסק דמוה מבשה בשש היא הוכחה ובודאי מכן הוא הילך פסק דמוה עשרים בחמשים ופרוטה והלא נתיהנה יותר מובר בזה מעשה שמכר בשש עשרה חלקים מעשרים יהיה החלק שמינה וחכי ועוד וחמשים ופרוטה הוכח שעה חלקים מעשרים וחנו בפירוש שניהו בגמרא ובהלכות דהליכתא דשמואל כי לתריכן מחילה דוקא היכא דליכא מתות לא מתות מקח ולא מתות מעות היכי דמי כגון דזבן מוה תמניא בשבעה לו מוה שבעה בתמניא זה לשון הגמרא והתם כמי לתרי וביטול מקח היכי דמי כגון דזבן מוה חמשה ב בארבעה לו מוה לארבעה בחמשה וכל היכא דליכא מתות מכר לחד הוכחה היא פירוש מכר לחד לו מן מוי המקח לו מן המעות והשולה מזה הוא דכל היכ' מהוכחה היא מעה שם בחמש עד מוה שבע בשם הויא הוכחה למוכר וכן היכא שהיא מעה חמש בשם עד מוה שם בשבע הויא הוכחה לוקח פ פחות מכל הכדדין הויא מחילה יותר על כל הכדדין בטל מקח וזה כל מוכרח משם ולולי דעת המחבר שכיון שבמוה שעים בחמשים ופרוטה החשבון גרוע לשם חלקי כל שעשרה שהוא חשבון גרוע כ כלומ' שיין בו שבר הוא חלק שמי שעשרים שכל שנתחבה יותר מ מהוכחת מוה שבע בשם אין לנו הולכין אלא לאחר חשבון המעות והרי זה פחות משתו והויא מחילה ועל דרך החמת שיין זה כדאי והדבר ברי והעיקר שרוי להיות למוכו מוה שבעים בשעים ופרוטה ומה שכתב בספרין טעות סופר:

היתה הוכחה יתירה על מתות בבל שהוא כגון שמכר מוה שעים בחמשים פחות מוה פרוטה זה שמוט שם דכיון שהוכחה היא יתר משתות בחמש בשם בטל מקח ומ"מ הר"מבן והר"שבא ז"ל הסכימו שאם היתה הוכחה בבדי שיין הדעת שוה שהיא מחילה דהוה ליה כאומר חפץ זה לכי יודע שהיכו מוה אלא שהי לך בו מהתיש מ

חייב עצמו בדבר מלאכה קבוע וכל וכן הורו רבותי ומפני מה הפסקן וכו׳ ער
המקנין בלאמירה **כתב** הר״ל ז״ל רבותיו הורו ולא ידעתי מלין הורו מהרי
בגמר הקמו מלות ממנה ל״ל ומייתו ל׳ יוחנ׳ והיו מבורי מלין כמנורי
פסיקתא׳ ור״ל הוה ממעמיד חות׳ בבך וכמתעיין יפה הכל דרך לחר עכ״ל :

ואני חומ׳ ידוע ומפורסם לכל
כי הוה יודע לכל רוכה
לומר מלין דעתו מתיימב בבך
ולא מבירה ליה וגם מה מכתב ו
וכמתעיין יפה הכל דרך לח׳ רכה
לומר מנורי פסיקתא׳ ודברי הנקבי
בלאמיר׳ דרך לחר הוא ולאתה עתה
דע לך כי עיקר הלכה זו מבתובות
ריש פרק הנומח גבי פלונתא דר׳
יוחנן וריש לקיש בהחומר לחבירו
חייב לבי לך ממה דר׳ יוחנן לאמר
חייב ורים לקיש לאמר פטור ומקיל
ומרי לפלונתייהו ולקמי׳ עליה דר״ל
ממתני׳ דהנומח לת החלה ופסק׳
עמו מיהא זן לת בתה חמש מנים
ולוקמ׳ רים לקיש במנורי פסיקתא׳
וכדרב נחמן לאמר רב דלאמר רב
נחמן לא׳ לרב ממה לאתה נותן לבבך
כך וכך ממה לאתה נותן לבתך כך
וכך עמדו וקדמו קבו הן הן ה
הדברים הנקבין בלאמיר׳ ודעת רבי
חלפס ומביבתו הקדומה רבי יהוסף
הלוי לבן מ״גם ורא״ם במזל דהעבד
דלית הילבתא כרים לקים לגבי ל׳ ס׳ יחוב
יוחנן בעיקר פלונתייהו מ״מ מתני׳
הבי לאתא כרישקמתא רים לקים
ולפיבך כתבה ר״ם ז״ל בזה הדרך
מלא תקמה עליך ועם בדרך הנמ׳
כי בן דרבו מובחת ויש לי לאיה
גדולה בביטין פרק הביזקין נמרא מתני׳ דלין מוביחין לחבילת פירו׳ בו ולאמר
רבי חנינא טעמיה לפי מלין קבובין ולותביה רב הונא בר מנוח מיהא מתו
בנותיהן ניזוקת מבבים בני חורין והיו ניזוקת מבבים ממועבדין מפני
מהיו בבעלת חוב ופריקין הבא במלי עסיקין בעקבו מידו ולקטינן תו לי
הבי בבות בתי ופריקין בעקבו לזו ולא קבו לזו ופריקין מלי בסק׳ ומהדרי׳ בת
לעקבו דיהולי בעת קנין מהני לה קנין בתו דלא הולי בעת קנין לא מהני
לה קנין ומהדר תלמודא תו לתוקימה בטעמי לחריבי ומיהו לבולה מוגין
בת לעקבו מיירא בקנין ודומיא דזבתה דזבתה בעת במוחין למיבל בתבלי
בית דין מהן הן הדברי הבקנין בלאמיר׳ לם בן הם הם מנורי פסיקתא והם
הם מנורי לקבייתא לענין זה וגם רוחה לבי ר״ח ז״ל מפירש עם תיובתא דרב
הונא בר מנוח לבולהו ועמד גם בסיוטת ר״ם ורבותיבו ז״ל ורבותיבו דלעיל
וחלרונים לעמדו בסיוטתם למדבו מדברי ר״ם ז״ל ורבותיבו בע״ מפורשים
לחתייים וכמו מבתב ר׳ לולפס ריש פרק הנומח וקורא לו בודר פרק נודע ב
בבעלי בעלה בבעבתו עם זקבי לרץ : בהבי חבמי בפרד בו עד סוף הל׳ הלבה
למעבה לתת להמעוינן בי זה הדרך יבבן לור :

פרק שנים עשר אסור

למוכר לו לקונה עד בחר׳ חסידות
הכל במבינה פרק הזהב :

המוכר

כיצד **חומר** לעדים הרי עלי עדי׳ מלבי חייב לפלוני מנה לו מבתב
לו בעבי עדים הריבי חייב לך מנה בסתר לעפי מלין עם עדים לו מלחר
ולחר בסתר הריבי חייב לך מנה בסתר לעפי מלא לחר לתם עדי הוליל
בסתר הרי זה בעבי עדים הריבי חייב לך מנה בסתר לעפי מלא לחר לתם עדי
כיצד האומר לעדים הרי עלי עדים שאני חייב לפלוני מנה או שבתב לו
בשטר הריני חייב לך מנה אעפי שאין שם עדים או שאמר לו בפני עדים
הריני חייב לך מנה בשטר אעפ שלא אמר לו אתם עדי ואתה אמ׳ בשטר
הרי זה בעבי שאמר הרי עלי עדים וחייב לשלם אעפ ששניהם מודי׳ והעדים
יודעים שלא היה לו אצלו בלום שחרי חייב עצמו בבו ששתעבד העבד
ובזה הורו הגאונים חייב עצמו בדבר שאינו קצוב בבן שאמר הריני חייב
לזון אותך או לבסות חמש שנים
עיין בתוספות ריש פרק לעפ : אעפי שקנו מידו לא נשתעבד שזו
במו מתנה היא ואין באן דבר ידוע
ומצוי שנתנו במתנה ובן תורד רבותי ומפני מה הפסק דבר עם אשתו
שיהיה זן את בתה שחייב לזונה מפני שפסק בשעת נשואין והדבר דומה
לדברים הנקנין באמירה כשהיו חבמי ספרד דחצי לחקנות באסמבתא
בך היו עושין קונין מזה שהוא חי לחבירו מאה דינרין ואחר שחייב עצמו
קונין מבעל חובו שבל זמן שיהיה בך או שיעשה בך הרי זה מחול
לו מעבשיו ואם לא יהיה או לא יעשה הריני תובעו בממון שחייב עצמו בו
על דרך זו היינו עושין בבל התנאין שבין אדם לאשתו בשדוכין ובבל ה
הדברים הדומין להם :

פרק שנים עשר

אסור

למוכר או לקונה להונות את חבירו שנאמר וכי
תמברו ממבר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל
תונו ואעפ שהוא עובר בלא תעשה אינו לוקה מפני שניתן להשבון ובין
שהונה במזיד בין שלא ידע שיש במבר זה הוניה חייב לשלם ובמה

ולוקח בדמים הכתובה וכו' כתבירה מלה זו פרק ה' ודין מחלוקת פרק הזהב ופסק כפסק ההלכות דים לו לוכלה:

בעל הבית ממכר כלי תמימים חין לו לוכלה וכו' פירוש דוקא כלי תמימין דוקא לית לבל מחוסרה וכל דבר המצוי למכור ים לו לוכלה כדאיתא בגמרא וכתבו ה המפרשי' ז"ל דוקא כשכתלה לוקח בין בשתוק בין בשתוך אבל לא נתלה מוכר הדי הוא כמלר מוכרין דעלמא ולזה כתבו המחבר שכתב מלולי הדבו לו הדמים כו' ולין זה הטעם חלה כשנתלה הלוקח:

ואומר לחבדו על מנת ם מלין וכו' במה דברים לאמורים בשתוק שלוכו יודע וכו' הדין הזה הוא מחלוקת בגמר' לבל לך העלה רבה שם הא בשתוק הא במפרש ותניא כוותיה במה דברים לאמור' בשתוק לבל במפרש וכו' ולאיתא בהלכות ותפס המחבר לעון הבריתא האמורה שם ואע"פ שלומרין קבת המפרשים מלתה בדוקא זה עקר ומה שכתב ולא כ"ל שם לאמר ליה על מנת שלא בו לוכלה וכו' כלומר שלא לאמר לא לך עלי הלא לא בו מלינו כלום:

ביצד מוכר שלאמר ללוקח וכו' לשון הבריתא שם: וכן לוקח וכו' בלוכלה בריתא שם:

הנושא וכותן בלאומה וכו' שם ברית' בהזהב ובהלכות:

ביצד חפץ זה בבך וכך לקחתיו וכו' כך פרט נוסף וכותן בלאומה במבית מחוריתו ומבלו חברו הרופה ללקחו ובתרבו לתת לו בך ידוע מריוח והלה לאמ' בבמה קנה וכן הוא הלאמת לא לו לוכלה לפי שלא אמר הרבה על הסוחי הלא על הדמים שלקח זה:

והנושא והכותן וכו' בלאותה בריתא שם ושו היא הכוכה הדי שלקח עשרה כורים חטים כור בדיבר ה' מהם יפים וה' מהם דעים ובא חברו ואמר לאני רוצה ה' כורים שלו חטים ואתן לך מפה דיוח לכל כור שלא יתן לו ה' כורין הדעים ויאמר הדי לקחתים בדיבר דיבר ואוכי מפקיד לו כלום ואחר כך ימכור היפה בסווי שלא נתן לו אין הטובי ואין הדעים לפי שלא לקח הוא הדעים שלא מפני היפים וכן פרט זל:

ויש לו להעלות וכו' בלאותה בריתא שם ופירוש שלבר כך שלקח אומר כך וכך הוכחתי ואחשב הכל כמה שלה:

הגוי אין לו הוכיה שלאמר אים בלאחיו שפורש בשוחט בשעת בפרק הלוקח עובר פרטו שלנכרי: ועוי שהוכה וכו' יבא לו מאלאי דאמרינן התם ואיתא בע"ז פרק המוכר דבשעל שלקח הגוי והלה לוכלה:

והלוקח בדמים אכמרה כגון שחפץ במעות ואם' לו מכור לי פרתך באלף אע"פ שקנה בשלשים קנה ומחזיר את אוצאה כמו שבארנו והא דאי' ללוקח פירות אכמרה בשלא או בשתי' שקנה ומחזיר אוצאה: בעל הבית שמכר כלי תשמישו אין לו אוצאה שאלולי לא הרבו לו הדמי לא היה מוכר לו כלי תשמישו: והאומר לחבדו על מנת שאין לך עלי אונא יש לו עליו הוניה בדא בסתם שאין יודע כמה הוניה יש בוכדי שישחול אין צדיך לומר אם אמר לו על מנת שאין בו הוניה שודאי יש בו אבל במפרש אין לו הוני שכל תנאי שבממון קיים ביצ' מוכר שאמ' ללוקח חפין זה שאני נותן במאתים יודע אני שאינו שוה אלא מנה על מ מנת שאין לך עלי הוניה אני מוכר לך אין לו עליו הוניה וכן לוקח שאמר למוכר חפין זה שאני לוקח ממך במנה יודע אני ששוה מאתים על מנת שאין לך עלי הוניה אני לוקח ממך אין לו עליו הוניה: הנושא והנותן באמונה אין לו עליו אוצאה כיצד חפין זה בבך וכך לקחתיו כך וכך אני משתבר בו אין לך עלי הוניה הנושא והנותן באמונה אם לקח כלים דבים או בדים במשקל אחד לא יחשוב את הדען באמונה ואת הפה ב בשוין אלא זה זה באמונה או זה זה בשוין ויש לו להעלות על המקח שכר הבתף ושכר האמ' ושכר פורק אבל שכר עצמו אינו נוטל מפני שזהו כפועל ואינו מוסיף אותו על המקח אלא מפרש ואומר לו כך וכך אני משתבר: הגוי אין לו הוניה שנאמר איש את אחיו וגוי שהונה את ישראל מחויב הוניה בדינין שלנו לא יהיה זה וחמור משראל אלו

דכל הבעוה דמים בחבר כו' גרסינן תמן תניין זה הכלל כל המעל טלי קוכין זה אחת זה ל' בר רב הונא בשם רב לפילו ביבור בביבורין אל רבי אלעזר לא סביבו אלא כל מבעוה דמים בחבר בלבד דבר מהות ברוך לפוס אחות דרב הונא כר' יוחנן ור' אלעזר במתניה דתניין תמן החתין והמוחפין מחייבין בקלבון פטורין ממעבר בהמה ומחייבין במעבר בהמ' פטורין מן הקלבון לאמר רבי אלעזר והוא מחלקו גרייס בגבר תיעל ותיעים בגבר גרייס אבל אם חלקו גרייס בגבר גרייס ותיעים בגבר תיעים בלקוחות הן דתניין תמן הלוקח והניתן לו במתנה פטור ממעבר בהמה החתין והמוחפין מחייבין בקלבון פטורין ממעבר בהמה ב בשחלקו וחזרו וכפתנפו ומחייבין במעבר בהמה ופטורי' מן הקלבון בשלא חלקו רבי בא בשם שמואל לזה פרה ולזה חמור החליפו זה בזה כו' עד בשעה ממשך פרה כמונין דמכיעה מהשתקיתי ומתן טעם המוכיח מחבירו עליו הראיה חוץ מן החליפין ומן דלא סבר כו' עד כלום ומקיל ואמרי לשיעו' לרבי זעירא ודחי ליה עד דגרסינן רב המנונא רב אחוה בשם רב מכר לו פרה בריחים אל הב לי לינון פריטיה אל מה לת בעי מ מנהון אל מזבן לי חמור משך בעל הפרה החמור לא נקני הפרה חמור מהו מיקנה רבי בא לאמר כ נקנית ר' יוסי לאמר לינה נקני סבר רבי לבא דילון חליפין ולינן ת חליפין ר' מנא בשם ר' יוסי פעמים מתחלת מקח לזה ותחלת מקח לזה הין עבידה מכר לו פרה בריחים ממכיה גבי חדא פריטויה אל טרפיזטו למחר לאסכויה קיים תמן לאמר ליה מה לת קיים עבד הכא אל בעינן לינון פריטויה אל מה לת בעי מנהון אל למזבן לי חד חמור לאמר ליה הדי חמור לפנין משך זה לא קנה זה משך זה לא קנה זה אל קנה לעכמונתה קנה לעכמונתה עב ואסכין סוף גמרא מקשי דלעין דבריס מתין להם לוכלה כו' דתניא ר' יהודה לומר המוכר כפר תודה לין לו לוכלה לפי שתין קן לרמיו בהמ' ומרגליות לין להם לוכלה מכני מלדם רוכה לזוגן לאמר ליה והלא כל הרם רוכה לזוגן ור' יהודה לאמר לך הבי חמיבי ליה והבי לא חמיבי ליה ועד כמה לאמר לאמיתר עד כדי דמיהן רבי יהודה בן בתירא לומר לף המוכר קום וקייף וחטיטוס במלחמ' לין להם לוכלה מפוס מים בהן חיי נפש עב ובירושלמי כמי הבי גרסינן לה הלמת מתקלאמר לרבי יהודה הבי חמיבי ליה והבי לא חמיבי ליה ממעיכן דלזלינן בתר לומדה וכן פסקו רי"ף הלפס ז"ל ורבים רלפוסים ואחרונים בעובס ר"ם ז"ל כן פסק לפנינו בזה הפרק ואחר הבעה זו אתה חובן לפניך לחת לאח' למבוה חבבן כי מה מכתב ר"ם ז"ל תחלה מהמחלוקת כלי בבלי לין לו לוכלה כו' היכן כ' בן ביבה בשם רב דלמ' המחלק לאמרינן בלמבורקלין הבה כלומר ולעב דלית בהן לוכלה דלם לב' מחלוקת ולהי דקיל ומדמפרש טעמא בגמ' לרבי יהודה דהבי חמיבי ליה והבי לא חמיבי ליה ומה מכת עוד בהמ' בבהמה לפילו טלה בשום היכו כי מתני' דכל הבעוה דמים בחבר כל ומדקאמר בם רבותין ומבעוה המוכיח מחבירו עליו הראיה חוץ מן החליפין כו' ולעב דרבי זעירא פליג עלה הא בעי תלמודא למימ' הא קא דחי לה תלמודא ולא קא פלקא ליה דעתיה הלוכתא ופרק המדיר מייתיכן לה ופסקה ר"ם ז"ל פשה בהלכות הלו ומה מכתב עוד פירוש בפירוש הלוכתא הכו כרבי יוחנן דרב הונא קא דחי ולעב דפלג עליה רבי אלעזר אין הלכה כתלמיד בתקום דרבי יוחנן רב הונא לגבי רבי אלעזר ומדמפלג כדרבי אלעזר בן גדיש לתיימי מכלל דלרבי יוחנן לא סבר ומהיכן עובדי נמי מעיכן טעמא דעומא מכתב ר"ם ז"ל וכדאקשינן מתני' דכל הבעוה דמים וכו' בבל דוכתא כל הכתוב בזל וחסב לחלק בן קניה לוכלה כבר תירצתי לוותה דחי ליכא לוכלה מלו קנה ולא קנה מיך בה הדי פלהם מוכח לכבותם ומשבחי דבהמה ממעיכן בדברי פירות וכולה תלמודא בפחמתית ובמכלת לבבה כו' ומאי דיבי לוכלה רובן בפירות לחסכן להו' וסתם' לתי דמיתבי בפלוגתא דהזהב קנה את הכלה אי פירות הוי אי טיבעת הוי והלוכלה דקתני עלה במתני' להכי קאי נמצלו בזה דברי ר"ם נכונים: הלוקח בדמים כו' עד כמו שבארנו בפרק הזהב והמוכר פ"ב: והה לוקח פירות כו' עד חמור מימרל פ' הזהב: הלו

המוכ׳ לחבירו פרה תרב׳ בחמם כו׳ עד סוף הפ׳ הכל ג׳ הזהב והכילו תוך הפ׳:

פרק שלשה עשר המחליף

כתב הר״מ ז״ל דבר זה לא ידעתי מיהו לו ולולי ט טעה בירושלמי דפרק הזהב תמן תניכן כל הנעשה דמי בתחר כיון מזכה זה כו׳ ת״ל רבי יוחנן לא שנו אלא בור בפרה וכו׳ הא בבור בבור לא קנה וברחה לו כמו ס מחלקו בין חמור לפרה לבור פירות בבור פירות לענין קנייה כך חלקו לענין לוכחה ולין זה מחוור דלענין קנייה הילו בתורת חליפין נתן לו קנה דמכירה לן פירות לא עבדי חליפין ולא קנ לוכחה היכן היא ולא בתורת מכר ומקפיד על דמיהן לפ׳ סום בפרה קנו ומחזירין לוכחה דהא מכור לי קלמר עכ׳ לסוגו:

ואני הומר יהא רעות דכל כי הני מילי מעלייתא לימרו׳ מן שמיא ובריות ליכי מכח לותה פיסקא סהיא טבויה דים פירקין דהזהב והכי מסיים בה רב ירמיה בשם רב לפילו בבור בבור קנה רבי בון בר חיה בשם רב המחלי למטרקלין בלמבורקלין קנה רבי זעירי רב יהוד׳ בשם שמו׳ לזה פרה ולזה חמור והחליפו זה בזה מסך בעל החמור את הפרה ובא בעל הפרה למסוך החמו׳ ומצא עבורה בעל החמור צריך להביא ראיה סהיתה חמורו סלימה בעצה ס שמסך ומין דלא סבר הדא מילת׳ לא סבר בזיקין כלום אמר רבי זירא ליכא סבר הדא מלתא וליכא סבר בזיקין כלו׳ב והמטרקלין בלמבורקלין הן מיכי מסוכין כמו סכתב הוא ז״ל לפילו מחט בתרין לו טלה בשום ובירושלמי דקדושין בריקתי ומצאתי גמרא מתני׳ דכל

כ׳ הזהב ין כתב סה מצאתי

לפיכך הנותן

אם לא היה מכיר וכו׳ זה גם כן מכירה נכונה:

אלם בבלים וכו׳ עד סוף המתני׳

סלע חסרה לחברו וכו׳ אם היה מכירה לאחר י״ב חדש הרי זה מחזירה ואם היה הפסד להוציאה על ידי הדחק ליכו יכול להחזירה לאחר זמן ז״ל הס כן קבלה ממנו במידת חסידות ע״כ בספרי רבי ולפי׳ברחה לי בין סהסלע חסרה כל כך פליכו יכול להוציאה לפילו על ידי הדחק בין ביכול להוציאה על ידי הדחק לאחר הזמן הנזכר בגמרא ליכו חייב זה להחליפה מן הדין לבל מלסון המחבר נרא׳ סרצונו סהמעבה היא דוקא ביכול להוציאה לבל בלין יכול להוציאה לף על ידי הדחק סהיא חסרה כל כך תייב להחליפ׳ וביכול להוציאה ליכו חייב ללא ס כן ממדת חסידות וכ״ע: המוכר טוה ד׳ בה׳ סהרי המקח בטל כמו ס מבתרנו וכו׳ עד סהוקר לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר סהרי הלוקח חומ׳ לו וכו׳ זה כלמר ממימ׳ דרב חסדא מבפרק המוכר לת ה הפיכה וחע״ב דרב חסדא חמרי בהוכחת פתות דסבירא ליה כ כמתני׳ דמי סהוטל עליו וכו׳. וחכן קיימ׳ן פתות קנה ומחזיר הוכחה ולין לחד מהם יכול לחזור בו מ״מ כפיקת ן סהיא מימרא לבטול מקח לדידן כדאיתא בהלכות סם בתרוכה וכבר בארתי למעלה ל לרשת המחבר דבבטול מקח לין המלה יכול לחזור בו בכל זמן ס סהמתלה ליכו תובע הוכחתו והם כלין סהדי זה ליכו תובע הוכחתו ודוקא שלא במקחו ולפיכך לין ה המלה יכול לחזור בו ולמרכו מכלין מלעם סבסכוי הטער חזרה הלוכחה על המלוכה ליכו יכול ל לחזור בו: וכן המוכר טוה ה׳ בה׳ וכו׳ כבר נתבאר זה סם בהלכותי. המוכר טוה חמם בסם וכו׳ וכן מכר סם בחמם והוזלו׳ לין כלין זמן לפי סמוכר לעולם חוזר: הרי הלוקח חייב להחזיר וכו׳ כבר כתבתי סמימרא דרב חסדא על כיוצא בזה סהיא הוכחת פתות ולמר רב חסדא בטוה חמם בסם והוקר סהלוקח יכול לחזור בו ולא מוכר ופירש הר״מבן ז״ל ותובע הוכחתו הלוקח ולין מוכר יכול לחזור ולכן קיימ׳ן לן פלין לחד יכול לחזור והמכר קיים וכל מכן מכל לחד תובע הוכחתו ופטור הוא זה כפי מה סכתבתי:

פרק שלשה עשר המחליף

בהשגות אא

כלים בכלים או בהמה בבהמה לין לו הוכחה וכו׳ לבל המחליף פירות בפירות וכו׳ יש להם הוכחה

דבר זה לא ידעתי מיכן לו ולולי סטה בירושלמי בפ׳ הזהב תמן תניכן כל הנעשה דמי בתחר כיון מזכה זה כו׳ ת״ל רבי יוחנן לא שנו אלא בור בפרה וכו׳ הא בבור בבור לא קנה וברחה לו כמו סחלקו בין חמור לפרה לבור פירות בבור פירות לענין קנייה כך חלקו לענין הוכחה ולין זה מחוור דלענין קנייה הילו בתורת חליפין נתן לו קנה דמכירה לן פירו׳ לא עבדי חליפין ולא קנה הוכחה היכן היא ולא בתורת מכר ומקפיד על דמיהן לפי׳סום בפרה קנו ומחזירין הוכחה דהא מכור לי קלמר עכ׳: והר״מבן ז״ל כתב בפרק זה וזה לשונו חליפין ומקפיד עליהן מלי לאכ׳ דחליפין דחליפין כיהו לא סים לו הוכחה וכי תימרי דלין הוכחה לחליפין בחליפין מלינו מקפיד עליהן לבל במקפיד ים לו הוכחה וכן הכי תימר במחליף כלי בבלי ולא הוה לו הוכחה ולא תימרו לין לו זלא בכי מכיכר מלינו מקפיד כגון מכור לי בגלו לבל בבל חליפין דעלמא ים לו הוכחה ויש מי סחולק ואומר לשולם לין הוכחה לחליפין עכ לשונו ודעת המחבר נרא׳ לי סהוא הילופי בים בו הוכחה לבל בלין בו הוכחה לפילו פירות בפירות קנה דחליפין כי הכך לפילו בפירות בפ׳ הזהב ותע״ב דרב חסדא דהא פסיק רבא הילכתא כוותיה כמו סכתב הר״ן ז״ל ותמר רב חסדא בזה סהיא הוכחת פתות ואמר רב חסדא בטוה חמם בסם והוקר סהלוקח יכול לחזור בו ולא מוכר ופירש הר״מבן ז״ל ותובע הוכחתו הלוקח ולין מוכר יכול לחזור ולכן קיימ׳ן לן פלין לחד יכול לחזור והמכר קיים וכל מכן מכל לחד תובע הוכחתו ופטור הוא זה כפי מה סכתבתי:

כלים בכלים לין לו הוכחה וכו׳ לבל המחליף פירות בפירות וכו׳ יש להם הוכחה

דבר זה לא ידעתי מיכן לו ולולי סטה בירושלמי בפ׳ הזהב תמן תניכן כל הנעשה דמי בתחר כיון מזכה זה כו׳ ת״ל רבי יוחנן לא שנו אלא בור בפרה וכו׳ הא בבור בבור לא קנה וברחה לו כמו סחלקו בין חמור לפרה לבור פירות בבור פירות לענין קנייה כך חלקו לענין הוכחה ולין זה מחוור דלענין קנייה הילו בתורת חליפין נתן לו קנה דמכירה לן פירו׳ לא עבדי חליפין ולא קנה הוכחה היכן היא ולא בתורת מכר ומקפיד על דמיהן לפי׳סום בפרה קנו ומחזירין הוכחה דהא מכור לי קלמר עכ׳: והר״מבן ז״ל כתב בפרק זה וזה לשונו חליפין ומקפיד עליהן מלי לאכ׳ דחליפין דחליפין כיהו לא סים לו הוכחה וכי תימרי דלין הוכחה לחליפין בחליפין מלינו מקפיד עליהן לבל במקפיד ים לו הוכחה וכן הכי תימר במחליף כלי בבלי ולא הוה לו הוכחה ולא תימרו לין לו זלא בכי מכיכר מלינו מקפיד כגון מכור לי בגלו לבל בבל חליפין דעלמא ים לו הוכחה ויש מי סחולק ואומר לשולם לין הוכחה לחליפין עכ לשונו ודעת המחבר נרא׳ לי סהוא הילופי בים בו הוכחה לבל בלין בו הוכחה לפילו פירות בפירות קנה דחליפין כי הכך לפילו בפירות בפ׳ הזהב ותע״ב דרב חסדא דהא פסיק רבא הילכתא כוותיה כמו סכתב הר״ן ז״ל ותמר רב חסדא בזה סהיא הוכחת פתות ואמר רב חסדא בטוה חמם בסם והוקר סהלוקח יכול לחזור בו ולא מוכר ופירש הר״מבן ז״ל ותובע הוכחתו הלוקח ולין מוכר יכול לחזור ולכן קיימ׳ן לן פלין לחד יכול לחזור והמכר קיים וכל מכן מכל לחד תובע הוכחתו ופטור הוא זה כפי מה סכתבתי:

בזה בכלים לין לו הוכחה: הלוקח

13

אין לך דבר שאין בו הוניה חוץ מארבעה דברים שמנו חכמי' והוא שיהיה מוכר או קונה בגבעי עצמו כמו שביארנו כשם שאין לקרקעות הוניה כך שכירות קרקע אין לו הוניה אפי' שכר טרקלין גדול ברינר בשנה או רפת קטנה ברינר בכל יום אין לו הוניה השוכר את הפועל לעשות עמו בין בקרקע בין במטלטלין אין לו הוניה מפני שהוא כקונה אותו לזמן ועבדי' אין בהם הוניה שכרו לזרוע לו קרקע ואמ' זרעתי בה זרעה הראוי לה ובאו עדים שזרע בה פחות מן ה הראוי לה הרי זה ספק אם יש לו הוניה מפני הזרע או אין לו הוניה מפני הקרקע לפיכך אין מוציאין מיד נתבע וכן אין משביעין אותו אלא שבועת הסת מפני צד הקרקע שיש כאן השוכר את הבהמה או את הכלי יש להם אונאה שהשכירות מכירה בת יומה היא ואם יש בה הוניה שתות או יותר בין שנתאנה שוכר בין שנתאנה משכיר הרי זה מחזיר הוניה ואפילו לאחר זמן מרובה נראה לי שהקבלן יש לו הוניה כיצד כגון שקבל עליו לארוג בגד זה בעשרה זוזים או לתפור חלוק זה בשני זוזים הרי זה יש לו הוניה וכל אחד משניהם בין קבלן בין בעל הבגד חוזר לעולם כמוכר:

פרק ארבעה עשר

כבר בארנו שהנושא ונותן באמונה ואמר כך וכך אני משתכר אין לו הוניה ואפילו אמר זה לקחתי בסלע ובעשר אני מוכר מותר אבל ב"ד חייבין לפסוק השער' ולהעמיד שומרים לכך ולא יהיה כל אחד ואחד משתכר כל מה שירצה אלא שתות בל' יפסיקו להם בשכרם ולא ישתכר המוכר יתר על ב שתות ב"אבוברים שיש בהם חיי נפש כגון חיות שמנים וסלתות אבל ה העיקרין כגון הקושט והלבונה וכיוצ' בהן אין פוסקין להם שער אלא ישתכר כל מה שירצה ואין משתכרין פעמים בבצים אלא התגר הראשון הוא מוכרן בשכר והלוקח ממנו מוכרן בקרן בלבד אסור לעשות מחורה בארץ ישראל בדברים שיש בהן חיי נפש אלא זה מביא מגרנו ומוכר וזה מביא מגרנו ומוכר כדי שימברו בזול ובמקום שהשמן מרובה מותר ל להשתכר בשמן אין ארצין פירות שיש בהן חיי נפש בארץ ישראל וכן בכל מקום שרובו ישראל שהרי מגיע מדבר זה צער לישראל במה

ב כגון חבובי מקוה יין ופירות מן הסיטון הרבה ביחד כדי למכור מעט מעט לא יפתכר יותר מששות

ג ג' חזקי בתריקו:

כשם שאין לקרקעות וכו' עד אין לו הוניה. פרק הזהב: המוכר את הפועל כו' עד אין בהן הוניה פרק הזהב גמ' מתני' דלהו דברים שאין להם הוניה בעי ר' זירא מכירות יש להן לוכחה או אין להן לוכחה ואמרי' תיקו מי כתיב וכי תמכרו ממכר לעולם ממכר כתיב לימיה נמי מכירה הויא זה לעולם הגמרא ומהטעם הזה אין לוכחה במכירות ופסוקו הוא וכן כתבו המפרשים ז"ל: השוכר את הפועל וכו' גם זה נלמד מהטעם האמור בקמוך לפי שהוא מכירה לומה ולעולם הרמב"ן ז"ל ובמכירות יארע כגון שמכר פועלי' יום לחורין דאין להם לוכחה וכן בקבלנו עכ' וכן כתב הרשב"א ז"ל לאבל המחכר יוכל לכמו שיתבאר:

שכרו לזרוע לו קרקע ואמר זרעתי בה וכו' זו בעיא בגמרא בבי רבה בר רב חנן חזון מזרעין בקרקע יש להם לוכחה או אין להם לוכחה ואמרינן היכי דמי לילמ' דאמר וכו' ואקשינן אלא דאמ' זרעתי בה כרעבעי'ה ואבעי' מלתא דלא שדיא לה כרעבעי'ה זו היא גרסת הספרים והרשב"א ז"ל פרשה כפי המחבר והקשה הוא ז"ל וליהוי כמי שקרקע ליהדר תו לזרעיה כדי שרחוי לה כי פריין לא נגמרה מלאכתו ויחא ליה מפני שתוכפת הזרע חיבו מועיל לה עמיד למקום שנפל הרחוק יפול הסני ויקלקל זה עם זה אלו דברי הרי"ף ז"ל והם מכריעים לדברי המחבר והרמב"ן והרשב"א ז"ל ורחו פי' זה וזה לפון הרמב"ן ז"ל וזה הפי' אין לו דגלים וכיון שפני שהוא קרקע לא יפליס תבואה ואם זרעה כ כרחוי הפסידה ואם קבל עליו ל לפלס יפלס כדינן אם חובר ולא לעבוד לפלס במיטבא ואם אין עליו תפלומין הפסיד מכרו ומה מקום לחוכחה עכ' ובכוף הדברים כתב הרשב"א ז"ל ור"ח ז"ל לא גרים ואפשבת דלא שדיא לה כרעבעי'ה הג' ואמר ליה שדיה לה כמה דבעית מלי וזה לפוכו מי זרע חטים בקרקע ומכרן לחברו ואמר ליה שדיה לה כמה דבעית מלי הבי חטי כמלין דשדית בברית דמי ואית ליה לוכחה או בטלי לגבי קרקע אין לו לוכחה וכרחה שהוא ז"ל מפרש שאין הלוכחה כאן אלא ביוקרא וזילא והוא הנכון עכ' ולזה כרחה שהכאים הרמב"ן ז"ל וכתב והה לאומר זרעתי בה כך וכך שהדין לחד ודאמרינן ליה נקט עכ' ופירוש יוקרא וזילא שכתבו שם מכרן ביותר מדמיה או בפחות והשמועה כ"ע:

ובן השוכר את הכלי וכו' כבר נתבאר זה למעלה דבעית דלא לפשיטא שם ויתבאר בהלכות טוען ונטען אלין שבועת התורה בקרקעות ושם יתבאר: קבוב הלא בלוקח שמקהו בידו ומרחה לתגר או לקרובו ואין כן דרך בשכירות וגם בגמ' לא נזכר זמן שכירות: **יראה** לי שקבלן יש לו הוניה וכו' כבר כתבתי למעלה דעת המפרשים החלוקין עליו ונעבת הרב ז"ל שכיון שאין זה שכירות ימים כשאר פועלים יש בה לוכחה וכריך לי עיון דהא קיימא לן דאין חומן קובה בשבת כלי וקבלנות הרי היא כשכירות לעכין בל תלין כמו שכתבתי פ' זה מהלכות שכירות ואיתא בהמקבל:

פרק ארבעה עשר

כבר בירנו שהנושא ונותן באמונה ואומר כך וכך וכו' פירוש ואחר שאין בו לוכחה לפי' מכר יותר משכדי דמיהן כגם מיכול להשתכר כמה ופשוט הוא: **אבל** ב"ד חייבין לפסוק וכו' מחלוקת בגמ' פרק המוכר את הספינה דאחד אמר מצמידין ממונה על המדות ואחד אמר אין למעריס בין למדו' ופסק כן דסוגיא דשמעתא הכי וכן מוכיח פ"ק דיומא מדוך שפרהדרין הללו חובטין לחומו ואומרין לו מכרו בזול וכו' וכן פסק הרב המגיד ז"ל: **ולא** יהיה כל אחד משתכר אלא שתות בלבד ולא יפתכר יותר משתות וכגון שלא הוקר השער אבל אם לקח בשעת הגזרה ועכשיו הוקר יפתכר אפילו כפלים כפי השער הולך ועכל: **בשר** דברי' שיש בהם חיי נפש לבל העיקרי' וכו' זה ילפו מבואר לאחר בדין הריוח בין דברי' שיש בהן חיי נפש לדברים שאין בהן חיי נפש לבל כרשה שדמיה זה למה נאמרו שם אין לוכרין פירות בארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות ממכים וסלתות אבל תבלין כמון ופלפלין מותר שהרבין בשעתו ובל רשיה מדאמרינן אין משתכרין בבצים פליגי בה רב ושמואל אחד אמר על אחד תרין ואחד אמר תגרי בתר תגרי ולא אמר תסתיים דשמואל היא דאמר תגרי בתר תגרי מדאמר שמואל המשתכר אל ישתכר יותר משתות והכי קאמר על אחד תרין אלא מסתבר כי אמר שמואל לשתות לא אמר אלא בדברים שיש בהם חיי נפש אבל מה שאין כן הוכיח ממנו כלום: **ואין** משתכרין וכו' כבר הבאתי זה למעלה: **אסור** לעשות מחורה וכו' בירנו שהנושא ונותן בחמונה ואומר כך וכך וכו' פירוש ואחר שאין בו לוכחה לפי' מכר יותר משכדי דמיהן כגם מיכול להשתכר כמה ופשוט הוא: **אבל** ב"ד חייבין לפסוק וכו' מחלוקת בגמ' פרק המוכר את הספינה דאחד אמר מצמידין ממונה על המדות ואחד אמר אין למעריס בין למדו' ופסק כן דסוגיא דשמעתא הכי וכן מוכיח פ"ק דיומא מדוך שפרהדרין הללו חובטין לחומו ואומרין לו מכרו בזול וכו' וכן פסק הרב המגיד ז"ל: **ולא** יהיה כל אחד משתכר אלא שתות בלבד ולא יפתכר יותר משתות וכגון שלא הוקר השער אבל אם לקח בשעת הגזרה ועכשיו הוקר יפתכר אפילו כפלים כפי השער הולך ועכל: **בשר** דברי' שיש בהם חיי נפש לבל העיקרי' וכו' זה ילפו מבואר לאחר בדין הריוח בין דברי' שיש בהן חיי נפש לדברים שאין בהן חיי נפש לבל כרשה שדמיה זה למה נאמרו שם אין לוכרין פירות בארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות ממכים וסלתות אבל תבלין כמון ופלפלין מותר שהרבין בעכשיו בכון

הלו דברים מלין להם הנאה עד לשלשה מבחין פ"ן דקדקין ובמציעא פרק הזהב ופ"ן דשכירן והלכות הדב"ל פרק החלם מקדם: עמיתך ולא הקדם ברי"ף כו' עד חמור מהן פ"ב דבבורות ופרק החלם מקדם: ידוה לי מבר ממכרו קרקע וכו' וכן הדין בשטרותם כו' עד כדין הדיוט

כתב הרשב"ב ז"ל לפי שכן ד' דבריו הלוקח לחזו ולא לתבוע החובות וכמתעיין יפה לין הדב' כן פהרי מה שמכרנו שם הדיינין וכו' העמידו לתנו בגמרא בדברים שמכריזין עליהן והכריזו ולפה הותירו מתות מכרן בטל לו יחזירו ההוכה כפי דבריו והטעם כל מי שקוכה בשומת ב"ד לא עלה בדעתו שיתחוכה ויהי' שם שום טעות הילכך לפי קרקעות קפיד לוכים:

ואני לומר דבר זה מן המתמיהין כי מה שהכריכו דבר זה היכו דוקא בשום היתומים שהכריכו הכרזה בבקר וערב כדלוהא בשכירן פירקן דשום היתומים ומיהי כשהיו היתומין חייבין כתובת לשה לו חוב וכריכן ב"ד לשם שכשיהן להם לפורען וכדמוכח כולה שמני' התם ובכל דוכתא שכמה לשפי דמיפרעי התם וכדלסיקנא שמה לדם רוצה ליתן בשדה זו על שכת לפרוע בעל חוב את חובו לו ליתן לשה בכתובת דלשכ לים בבעל חוב ולשכה דשכח לים בכתובת לשה לבל מה שכתב לש ז"ל שכרשה בעיכו היו שכיר' שבר מוכרין לבורך היתומים כגון לפרכסתן לו לתזונתן לו שלר כ ברכיה' ולא והיכו שומת ב"ד שכידה וכן דקדקן לש ז"ל בלשונו פקח עיכך ולשה ולא הזכיר בו שומת והדעת כותכת שהיו בשומת היה מדבר מה שורך שיתחוב ברשה לי כשר דיכיו שכורשין בתלמוד ובם הוה ז"ל פרטן פרב דהלכות תלוה ולוה ובם שם היה לו לכתוב זה לילו בשומת ה' שדה ולא בכלן בהלכו שכידה ב"ד ולשו התם שומת הכת זבכי ומה שיתן טעם הוה ם כשרה ולא בשרת ולשכי שכבשרת לומת הוכחה שכל לדם יודע שבר ל' בהן שלא יתומים ושיקבת דעתיהו ל לבבייהו לזכותייהו ולשיהו נופיה כמי לא קפיד שיתר לומר יתומים כיכהו דשכלי לזכות לו שיל לרשיהו לזון ומצוה קא שבידכו לשיהו לשיהו מדידי ולא לשכי לשה מדידהו כי מרשים שכשב ושל מבוטי שים ישהלם ולכך זכה רש"י ז"ל ב בבכורות: **האחין** והמותפין שר מכרן בטל כרך היום מקדם: **והמרגלית** כו' שר בבבי בבמא כמו שבשרכו פ' הזהב והבשור הוה בזה הפרק:

כשם

פ' היום מקדם

אלו דברים מלין להם הוכחה וכו' מפני פרק הזהב ומה שכתב לפי' טוה הלה בדיבר לן טוה דיבר בהלה לין בהם הוכחה הוה כפי שקבלת ההלכות שם לפי שים שן הנהוגים ז"ל שי שהיה לומר בקרקעות ים להם בטול מקח בשמכר על חד תרין לבל כך העלו בהלכות דבשום כר לין בהם הוכחה והבילו רלין לזה: **שנאמר** לן קבה מיד עמיתך וכו' מדרש הוה זש בבריתא שם בהזהב: **במה** דברים לשורים במוכר בבפי עבמו לבל הפליח וכו' בקדושין פ' היום מקדם לבל פליח מבי ז"ל לתקוכי מדרתיך ולא לעוותי ובפ' הלמכה בזוכית לשרו פליח כהלמכה ובבל מהוה מכרה בטל וכן פסקו ב בהלכות ורוב המפרשים פרשוה בפליח ב"ד בל שכן בשלר פלוחין: **ויראה** לי שכן הדי' בהפוטרפו' וכו' לבי מה שפרשו ד דפליח בית דין הרי הוה כהלמכה לפטרופוס ממכוהו ב"ד הרי הוה כפלוחים שיהיה זה פשוט לבל לפי' לתל דההוה פליח לשכו בפלי ב"ד שברית הוה שלין בה הפטרופו יפה מכח הפליח וזה דעת הרמב"ן ז"ל בקדושין פרק היום מקדם:

בית דין ממכרו בבבי יתומים וכו' שכשו בכתובות פרק הלמכה בזוכית בום היתומי' שפחת שתות לו שהותיר שתות מכרן ב בטל וקיימוה לן הבי לעבב דרשב"ם פלוג עלה בבר פבן ובב בחמן כ בחכמים וכן בהלכות ומה שכתב ולם רבו פלה לבטל וכו' לה ידעתי זה מבולר לבל נרלה שבברית הוה שהרי בשלר מקומות יפו בח ה היתומים בתו שבונבלר לשו ולין יגרע בחן בבחן: **נראה** לי שר ממכרו קרקע וכו'

בהשגות אא לפי עבין דברי ה הלוקח לשבו יכול לחזור ולא לתבוע ~~החובח ובפתעיין יפה לין הדבר~~ (הקיים) כן שהרי מה שכשבו בום היתומים שפחתו שתות וכו' העמידו לותה בגמרא בדברים שמכריזין עליהם והכריזו כגון קרקעות והפילו ה הבי הותירו שתות מכרן בטל ם לן יחזירו ההוכחה כפי דבריו והטעם שכל מי שקוכה שבי דין לא עלה בדעתו שיתחוכה ויהיה שם בום טעות הילכך לפי קרקעות קפיד לוכים ע"כל **וזה** לשון הרמב"ן ז"ל בלותה שכתב דיכן בום היתומים שפחתו שתות לו ם שהותירו שתות מכרן בטל ודלי בקרקעות היה ולם שפחתו הדין כותן לחזור לבל לם הותירו וכתלה לוקח לשה חוזר לא יהלוח הדיוט חשור שכח בית דין וכרלה לי דבום שבשבו כלן שהורידוהו לבעל החוב בשומת שבית דין תלה יורדין לבום ומכריזין שמא ישהלו יותר שבומן לם לא שכלו חלה כדי שומת מוכרין ולם לא שכלו לפילו שומן לין מוכרין בפחות חלה לומרי לבעל חוב להפרע שכשה בשומן והיכו שטרי חלוטתה וכיון שבבל חוב בשומתן הוה יורד לם פחתו לו הדין כותן להחזיר לבל לוקח מדעת עבמו הרי הוה כאילו הלוקחין בקרקע שלין להם לוכחה כבל וכן דעת הרשב"ם ז"ל עכ"ל לבוכו גם הרשב"ם ז"ל הביה לשון זה בחדושיו ועוד כתב ויש שי שלומר דהלכה טבה להו ליתמי שבדי להו דזמכין דמכטריך להו זוזי ולית דזמכין מיכהל דומה לאותה שלמרו בביטין פ' הנזקין הא דיעה להו ליתמי שבדי להו דזמכין דמכטריך להו זוזי ולית דזמכין מיכהל דומה לאותה שלמרו בביטין פ' הנזקין הא דיעה להו ליתמי שבדי כחרה טעמה זו חלה שלה ליפות כחן מלחר הדיוטות כמלחר פרק ט' והיה דומה לזה שם חמרו שלפילו כתלמו שם בקרקע לין ב"ד חוזרין לבל לומ שכשמתלמה לוקח יחזיר והילכך מלחר הדיוטות לית כמלמא כזה ודברי המחבר והרמב"ן ז"ל עיקר ודין בעל חוב יתבלר פרק ב' מהלכות תלוה ולוה: **וכן** הדין בלפטרופוס וכו' שרלה שלפילו הרמב"ן ז"ל מחלק בשמכרו בית דין תורה בלפטרופוס לחין מקום לטעכתו בשמכר לפטרופוס: **האחין** והמותפין שחלקו מטלטלין הרי הן כלקוחות והיו בהלכו ודוקא מטלטלי כמו שכתב וכן מבואר שם: **ואם** התכו ביניהם וכו' שיחלקו בשום הדיינין וטעו בשתות החלוקה בטלה וכו' כך היה גרסת הגלוסים שם וכן בהלכות והיה גרסת נכונה וכן כתב הרמב"ן ז"ל והרשב"ם ז"ל: **והמרגלית** וכו' דברים חלו מחלקת במתנה ובריית פרק הזהב ופסק כרבן דמתניתין וכן דשת ההלכות: לין

אלו דברי' שאין להם הוניה הקרקעו' והעבדי' והשטרות והחקדשו' אפילו מכר שוה אלף בדינר או שוה דינר באלף אין בהן הוניה שנאמר או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד יצאו הקרקעות ויצאו עבדי' שהוקשו לקרקעות ויצאו שטרות שאין גופן קנוי אלא לראיה שבהן עמיתך ולא הקדשות בד"א במוכר נכסי עצמו אבל השליח שטעה בבל שהוא בין במטלטלי' בי' בקרקעו' חוזר ונר' לי שכן וכן סה מתמו: הדין באפטרופוס שטעה בבל שהוא בין במטלטלין בין בקרקעות חוזר ואינו דומה לבית דין מפני שהוא יחיד . ב"ד שמכרו נכסי יתומים וטעו בין בקרקעות בין ב במטלטלין אם טעו בפחות משתות הרי זו מחילה בהדיוט טעו בשתות בטל המקח ואם רצו שלא לבטל ה הממכר ויחזירו החוניה מחזירין לא יהיה כח הדיוט חמור מהן נראה לי שב"ד שמכרו קרקע או עבדים של יתומי' שוה מנה במאת' אין הלוקח יכול לחזור בהן לאיהיה כח הדיו' חמור מכח היתומי' וכן הדין באפטרופוס שמכר קרקע ועבדים שאין הלוקח יכול לחזור בהוניה כדין ההדיוט האחין והשותפין שחלקו המטלטלין הרי הן כלקוחות פחות משתו' נקנה מקח ואין מחזיר כלום י' זר על שתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר א אונא ואם התנו ביניה' שיחלקו בשום הדיינין וטעו בשיתו' בשלה החלוקה שהדיינין ששמו ופחתו שתות או ה הותירו שתות' מכרן בטל הבהמה והמרגלית ויש' בהן הוניה כשאר משלטלין אין

ב בלה החריך וכ"ש בבי' קל מצות לה תעשה:

ד דלה כר' יהודה דמתניתין דאמר בהמה וכל ומרגליות אין להן ח חוכחה וכן דלה כר' יהודה בן בתירה דאמר סום וסייף ותרים וחטיטו במלחמה אין להן חוכחה חלה כרבנן דמתני' דאמר לה תאמר לו פי קרקעות ועבדי וכו' ובן פסק רב הי בעצרי מקח וממכר וכן סה מתמו ובחביחסף כתב שים חילוק ופסק כרבי יהודה וכר' יהודה בן בתירה וכן רב חלפס כתב לוכחה מ"ד היכחה חלה כר' יהודה וכו' ורב האי גלון זל לה פסק הכי בספר מקח וממכר חלה פסיק בכל זבכי חית להו חוכחה בר מהלה דאמרין במתניתין העבדים והשטרות והקרקעות עכ"ל לשונו חלפס:

מגיד משנה

כדי מסקנת ההלכות שם לפי שים שן הנהוגים ז"ל מי שהיה לומר בקרקעות ים להם בטול מקח בשמכר על חד תרין לבל כך העלו בהלכות דבשום כר לין בהם הוכחה והבילו רלין לזה: **שנאמר** לן קבה מיד עמיתך וכו' מדרש הוה זש בבריתא שם בהזהב: **במה** דברים לשורים במוכר בבפי עבמו לבל הפליח וכו' בקדושין פ' היום מקדם לבל פליח מבי ז"ל לתקוכי מדרתיך ולא לעוותי ובפ' הלמכה בזוכית לשרו פליח כהלמכה ובבל מהוה מכרה בטל וכן פסקו ב בהלכות ורוב המפרשים פרשוה בפליח ב"ד בל שכן בשלר פלוחין: **ויראה** לי שכן הדי' בהפוטרפו' וכו' לבי מה שפרשו ד דפליח בית דין הרי הוה כהלמכה לפטרופוס ממכוהו ב"ד הרי הוה כפלוחים שיהיה זה פשוט לבל לפי' שתל דההוה פליח לשכו בפלי ב"ד שברית הוה שלין בה הפטרופו יפה מכח הפליח וזה דעת הרמב"ן ז"ל בקדושין פרק היום מקדם:

בית דין ממכרו בבבי יתומים וכו' שכשו בכתובות פרק הלמכה בזוכית בום היתומי' שפחת שתות לו שהותיר שתות מכרן בטל ודלי בקרקעות היה ולם שפחתו הדין כותן לחזור לבל לם הותירו וכתלה לוקח לשה חוזר לא יהלוח הדיוט חמור מכח בית דין וכרלה לי דבום שבשבו כלן שהורידוהו לבעל החוב בשומת שבית דין תלה יורדין לבום ומכריזין שמא ישהלו יותר שבומן לם לא שכלו חלה כדי שומת מוכרין ולם לא שכלו לפילו שומן לין מוכרין בפחות חלה לומרי לבעל חוב להפרע שכשה בשומן והיכו שטרי חלוטתה וכיון שבבל חוב בשומתן הוה יורד לם פחתו לו הדין כותן להחזיר לבל לוקח מדעת עבמו הרי הוה כאילו הלוקחין בקרקע שלין להם לוכחה כבל וכן דעת הרמב"ן ז"ל עכ"ל לבוכו גם הרשב"ם ז"ל הביה לשון זה בחדושיו ועוד כתב ויש שי שלומר דהלכה טבה להו ליתמי שבדי להו דזמכין דמכטריך להו זוזי ולית דזמכין מיכהל דומה לאותה שלמרו בביטין פ' הנזקין הא דיעה להו ליתמי שבדי להו דזמכין דמכטריך להו זוזי ולית דזמכין מיכהל דומה לאותה שלמרו בביטין פ' הנזקין הא דיעה להו ליתמי שבדי כחרה טעמה זו חלה שלה ליפות כחן מלחר הדיוטות כמלחר פרק ט' והיה דומה לזה שם חמרו שלפילו כתלמו שם בקרקע לין ב"ד חוזרין לבל לומ שכשמתלמה לוקח יחזיר והילכך מלחר הדיוטות לית כמלמא כזה ודברי המחבר והרמב"ן ז"ל עיקר ודין בעל חוב יתבלר פרק ב' מהלכות תלוה ולוה: **וכן** הדין בלפטרופוס וכו' שרלה שלפילו הרמב"ן ז"ל מחלק בשמכרו בית דין תורה בלפטרופוס לחין מקום לטעכתו בשמכר לפטרופוס: **האחין** והמותפין שחלקו מטלטלין הרי הן כלקוחות והיו בהלכו ודוקא מטלטלי כמו שכתב וכן מבואר שם: **ואם** התכו ביניהם וכו' שיחלקו בשום הדיינין וטעו בשתות החלוקה בטלה וכו' כך היה גרסת הגלוסים שם וכן בהלכות והיה גרסת נכונה וכן כתב הרמב"ן ז"ל והרשב"ם ז"ל: **והמרגלית** וכו' דברים חלו מחלקת במתנה ובריית פרק הזהב ופסק כרבן דמתניתין וכן דשת ההלכות: לין

פרק חמשה עשר המוכר

ומחזיר הטעות זו מימרא דרבא בכמה מקומות כל דבר מכמדה ומכמנין ומכמשקל לפי פחות מכדי הוכחה חוזר עיקריה ריש פרק הזהב מקדי וכתב הרב לחן תגם ז"ל בפ' המוכר דהאי חוזר פירושו מהמקח קיים ומחזיר מה מחסר לכל לית בטעות כזה בסוס כר בטול המקח לפילו ביתר מפתו כיון דלא הוי טעות במך הערך וה"ל פרק הזהב מקדי והעלה הר"מבח ז"ל פר' החיים מיקדם ובהשגות אמ"א פעמים מחזיר המקח נקנה מחם רבה לחזור עד פלג הסלים חוזר כבן סהיה תופס לפניו מן סל לחנוזים ואמר לו הילך מן סים בו כחה סל לחנוזים בריבר והלך לו ומדדו ולא מכח מדתו הרי זה חוזר ואף על פי מרבה להסלים לכל חם היה לפניו מן סל לחנוזים וזה יודע סחזר בו מיעור סלה ואמר לו הנה לך מ"ה סל לחנוזים בריבר ובטל המקח ומדד ולא מכח בו מדתו הרי זה קנה ויפלים סהרי היה מכיר סלא היה בו סלה ועל דעת הסלמה נטל ופרם דבר זה מקדומין ע"כ: דימה הר"ח ז"ל זה למקדם את ה חים במכ' זה דחם לח ידעה ובמכ חסר דינר חינה מקודשת כדחית' פרק קמח דקדומין ומוכר הר"ח ז"ל דעכ לח מפלגינן בהחים מקדם בין מכר למלוה בכי החי בוכח פלח כפלח לחמר מנה זה וכדחית' התם ומ"ש חין קדומין דומין למקח ומכר בכי החי בוכח ודברי המחבר ורבו ז"ל עקר ונם הר"ם בן ז"ל הודיח ל לדבריהם פרק בית כור כל זמן סחיפסר להסלים: ובן חם כתלו המעות וכו' זה מבוחר ב בחימל דרבח שהזכרתי ומתבחר בכ' בפ' החים מקדם ועוין במכר סוסים בלוקמתח דרב הונח

ובהשגות אמ"א לף בזו חי עייל וכפי' לחזוי כבר כתבחר פ"ח: ודין עייל וכפי' לחזוי כבר כתבחר פ"ח: ואפילו לחר מקנו וכו' כתבחר פוף פרק קמח דביטוח נבי הנהו גברי קנין בטעות הוח וכל קניין בטעות חוזר: ובן המוכר לחבירו וכו' מחזיר ואפי' לחחר כמה סנים כתב הרב וכן לרמות זו לחותה סל מעלה סחין החזרה תלויה בזמן לבל לחין זמן לדין דומים כרבר לחחר זמן כתבחר בהלכות בפ' הזהב זה לסוכס והיכח דזכין לחיכם מידי ולחחר זמן הגלי מילת דחית בים מומח סחין לו

בר"א בלוקח מן האומן וכו' ומיירי ג"כ כשתבעיה ופי' קבו מה שמלקט מהדיוט ולישל מעצים מקום כלות' לותנו ומשם מכתן לו הקצבה למען ר"מ ז"ל: מותר לאכול וכו' ברייתא כלשון ר"מ פי' לאכול פירות ג' פנים לקנות בסתמית ובסתמית ומפיק לה מכאן לשלם פן יתותנו בסתמית ומפיק' בריש רחיצת לא לאכלי פירות ממיכית עד סוף הסמה עכ"ל: ובשני בצורת וכו' למען הברייתא שם: ובכל המפקיע מעריס וכו' הרי הן כמלוה ברייתא שם לאכלי פירות ומפקיעי מחירי ומקטיני לוקה ומלוי ברבית עליהם הכתוב אומר הלוותי לו בנשך ולא נתן לו בנשך וכו' הרי סהמוו לותן ברייתא: בר"א בפירות פים בהן וכו' מבואר בברייתא שם ומה מכתב בסתר עיקרין לומ' מיפ"ם מהכתן והפלפלין לדם מחתימם בהן יותר מעלה תבלין מותר: אין מוכיחין פירות וכו' ברייתא שם ומה מכתב ולא מרמות מלך זה וכו' רבי כרבי סהיתיר מלפרכיה לחפרכיה וזה הלמון עבד בהלכות וכשם מיתן מוכיחין מחרן לחוב לחרן כך חתן מוכיחין לסוריה ולא מלפרכיה לחפרכיה עכ"ל וברכת ספריהו כך חתן מוכיחין לסוריה ודבי מתיר מלפרכיה לחפרכיה עכ"ל ופר"מ ז"ל מהפרכי לחדוב' על לרץ להפרכיה דלמוב' על סוריה דכיון דקרוב כל כך מותר עכ"ל ולפי זה חתן לכן לחסור בחרן עבת מרמו' מלך לרמו' מלך לחר וגדרי המחבר ודברי כהלכות: רשאין בני העיר וכו' ברייתא פ"ק דבבא בתרא רמ"ה בני העיר להתקנות על המדות ועל המשרי ועל מכירות פומבי ולהסיע על קבותן ופירום להסיע להעבים למי מעבר על דבריהם:

רשאין לכפי חומכיות וכו' בתוספת' רפ"ק הכחתומין לעמות רגיעה ביניהם פירו רגיעה חלוקת הרגעי לומ' עמה חתה ברגע פלוני ולכי ברגע פלוני כך פרעוה ולכ' פירושה מלמון מרגע מהוא עכין מכוח לומר היה לחתה כח יום פלוני ולכי יום פלו' ומ"מ הכל עולה לדבר חחד ומתבחר נב בגמרא בהכהו טבחי וכתב הר"מבן ז"ל בעם הדב הל ברבלוני ז"ל דדוקא בהכחי כל החומכין מבחותן חומכות:

בר"א במדינה מלין בה חכם וכו' מפורש בגמ' בהוא עובדא דטבחי ולהסיע על קבותן הא היכא דליכא לרם חסוד לחבל כיוציהו ופי' הרב לחבן מעם ז"ל לרם חסוד מחוכה על הכיבור וזהו מבתב המחבר לתקן מעשה המריבה כלומר מהוא מחוכה על כך הוא לם לא היה מחוכה לפילו זולתו תבלו קיים ומה מבתב וכל מי מהפכיד וכו' מפורש בלותו מעשה לם: כשם מהוניה במבר וכו' כיצד היה בעל הסובה וכו' ברייתא פרק הזהב במבילה ובן כן יש לומר בזה לם בגמרא:

היה גר וכו' בלותה ברייתא: היו חלייס וכו' בלותה ברייתא לם: היו חמרין מסקפין וכו' בלותה ברייתא לם:

נשאלה פלה על דבר חכמה וכו' זה לישנו מבואר לבל יש ללמד דבר מדבר ופטוט הוא: כל המלה בין בממון בדברים עובר בפלפה ללוין פבילמר גר לא תוכה זו לוכלת ממון הא למדת לבל לוכלת דברים ולא תלחצנו זו לוכלת ממון הא למדת לבל לוכלת ממון ולא תלחצנו ומשום לא תוכה לא תונו איש את עמיתו ומשום ולא תונו איש את אחיו וכן לם לחצו והונהו ממון והא למדת שכל האונה את הגר עובר בשלשה משום לא תונו איש את עמיתו ומשום אל תונו איש את אחיו ומשו' וגר לא תונה וכן אם לחצו והונהו בממון עובר בשלשה לאוין משו' אל תונו איש את אחיו ומשום ולא תונו איש את עמיתו ומשו' ולא תלחצנו ומפני מה עובר בגר על לאו של הונית דברים אף בהונית ממון ועל לאו של הונית ממון אף בהונאת דברים מפני שהוציא הכתוב את שניהם בלשון הוניה סתם וכפל לאוין בגר בשני הדברים בפירוש לא תונו ולא תלחין גדולה הונית דברים מהונית ממון שזה נתן להשבון וזה לא נתן להשבון וזה בממונו וזה בגופו והרי הוא אומר בהונית דברים ויראת מאלדיך לפי שהדבר מסור ללב הא למדת כל דבר שהוא מסור ללב נאמ' בו ויראת מאלקיך וכל הצועק מהונית דברים נעגה מיד שנ' כי אניה': פרק

מעלות

רמלין בני העיר לקון עד החכם מעלם פ"ק דבבא בתרא: כמם מהוכי וכו' עד סוף הפ' הכל פ' הזהב:

פרין

ופלפלין מותר לאצור אותן בארץ ישראל ולהוציא אותן ממקום למקום כשאר העקרין אין מוציאין פירות שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים ומלתות מארץ ישראל לחוצה לארץ או לסוריא ולא מרשות מלך זה לרשות מלך אחר בארץ ישראל: רשאין בני העיר לקוץ להם שער לכל דבר שירצו ואפילו בשר ולחם ולהתנות ביניהם לכל מי שיעבור יעגשו אותו כך וכך רשאין אגשי אומגיות לפסוק ביניהם שלא יעשה אחד ביום שיעשה חבירו וביוצ' בזה וכל מי שיעבור על התגאי יעגשו אותו כך וכך בר"א במדינת שאין בה חכם חשוב לתקן מעשה המריבה ולהצליח דרכי יושביה אבל אם יש בה חכם חשוב אין התגאי שלהן מועיל כלום ואין יכולין לעגש ולהפסיד על מי שלא קבל התגאי אלא אם כן תתנה עמהם ועשו מדעת חחכם ובל מי שהפסיד לפי התגאי שאינו מדעת החכם משלם כשם שהוניה במקח וממכר כך יש הונית דברים שנ' ולא תנו איש את עמיתו ויראת מאלדיך אני ה' זה הונית דברים כיצד היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשוני' ואם היה בן גרים לא יאמ' לו זכור מעשה אבותיך היה גר ובא ללמוד תורה לא יאמ' לו פה שאכל נבלות וטרפות יבא וילמד תורה שנתנה מפי הגבור' היו חלאים ויסורים באין עליו או שהיה מקבר את בניו לא יאמר לו כדרך שאמרו חבריו לאיוב הלא יראתך כסלתך זכר נא מי הו' נקי אבד היו חמרין מבקשין תבואה לא יאמר להם לכו אצל פלוני החא יודע שלא מכר תבואה מעולם נשאלה על דבר חכם' לא יאמ' למי שאינו יודע אות' חכם' מה תשיב בדב' זה או מה דעתך בדב' זה וכן כל כיוצ' בדברי' הללו כל האונה את' הגר בין בממון בין בדברי' עובר בב' לאוין שנ' וגר לא תונ' זה הונית דבר' ולא תלחצנו זה הונית ממון הא למדת שכל האונה את הגר עובר בשלשה משום לא תונו איש את עמיתו ומשום אל תונו איש את אחיו ומשו' וגר לא תונה וכן אם לחצו והונהו בממון עובר בשלשה לאוין משו' אל תונו איש את אחיו ומשום ולא תונו איש את עמיתו ומשו' ולא תלחצנו ומפני מה עובר בגר על לאו של הונית דברים אף בהונית ממון ועל לאו של הונית ממון אף בהונאת דברים מפני שהוציא הכתוב את שניהם בלשון הוניה סתם וכפל לאוין בגר בשני הדברים בפירוש לא תונו ולא תלחין גדולה הונית דברים מהונית ממון שזה נתן להשבון וזה לא נתן להשבון וזה בממונו וזה בגופו והרי הוא אומר בהונית דברים ויראת מאלדיך לפי שהדבר מסור ללב הא למדת כל דבר שהוא מסור ללב נאמ' בו ויראת מאלקיך וכל הצועק מהונית דברים נעגה מיד שנ' כי אניה': פרק

כ"ה זה

ג תכית ולא תוכו חים חת עמיתו עם מלתך בתורה ובמבות לא תוכהו למדנו מלא הזהיר הכתו' בהוכלת דברי' חלא ירית הסם ומ' במדדם מלם הול עבמו חתה רמחי להוכהו מחי'קרוי עמיתך ומ' במעלה הלי מתן דסבי מומעבי כי מיכה סם רע עלינו בודחי מרי לבזוי בנ' ום' פירום בייכה מטוית פ"ח בן בויה בן מפחה פ"ח בעד' ממת כרחסבחן במס' כדה תלמיד דסבי מומעבי כו' ומ"ר כמי הלי מתן דעבר למילי דרבבן מרי למיקרי עבריינא לה עכ"ל:

על הכיבור וזהו מבתב המחבר לתקן מעשה המריבה כלומר מהוא מחוכה על כך הוא לם לא היה מחוכה לפילו זולתו תבלו קיים ומה מבתב וכל מי מהפכיד וכו' מפורש בלותו מעשה לם: כשם מהוניה במבר וכו' כיצד היה בעל הסובה וכו' ברייתא פרק הזהב במבילה ובן כן יש לומר בזה לם בגמרא:

היה גר וכו' בלותה ברייתא: היו חלייס וכו' בלותה ברייתא לם: היו חמרין מסקפין וכו' בלותה ברייתא לם:

נשאלה פלה על דבר חכמה וכו' זה לישנו מבואר לבל יש ללמד דבר מדבר ופטוט הוא: כל המלה בין בממון בדברים עובר בפלפה ללוין פבילמר גר לא תוכה זו לוכלת ממון הא למדת לבל לוכלת דברים ולא תלחצנו זו לוכלת ממון הא למדת לבל לוכלת ממון ולא תלחצנו ומפני מה עובר בגר על לאו של לוכלת ממון ועל לאו של לוכלת דברים אף בלוכלת ממון הא למדת לבל לוכלת ממון ולא תלחצנו ומשום לא תוכה לא תונו איש את עמיתו ומשום לא תונו איש את אחיו וכן לם לחצו והונהו ממון והא למדת שכל האונה את הגר עובר בשלשה לאוין משום לא תונו איש את אחיו ומשום ולא תונו איש את עמיתו ומשום לא תלחצנו ומפני מה עובר בגר על לאו של לוכלת ממון ועל לאו של לוכלת דברים אף בלוכלת ממון הא למדת לבל לוכלת ממון ולא תלחצנו ומשום לא תוכה לא תונו איש את אחיו ומשום ולא תונו איש את עמיתו ומשום לא תלחצנו ומפני מה עובר בגר על לאו של לוכלת דברים אף בלוכלת ממון ועל לאו של ל

ידוע הוא מהות מקוח בשמידתו בקרקע ולפיכך אפי׳ הקנה מה מלין כן בשאר מקחות הלא מהדין היה למתן ולמלוך דאמר ממלא דמי ההוראה לפ זה יכול לתבעו חוכחת החפלה בהולכתה לאותו מקום וכל מכן מלין זה יכול לומר לו החזיר לי ממכרי בבתן עכ והמחבר כתב כי הדברים הלל ואומר מה פירוש לזריעה מלינו מחזיר לו כלום לינו מנכה לו כלל מן הדמי׳ לפי פרמי עניים כתן מלינו יכול לקבל ממכרו על ידי טורח לם כתן דלינו מנכה לו כלל ומה שכתב הרית זל ולמלוך דאמר ממלא דמי ההוראה וכו׳ לית קיימת לן כלל כותיה דאמרי לינו ממלא הוראה:

הלוקח מקח ונמצא בו מום וכו׳ פ׳ המוכר פירו:

והמוכר טור וכו׳ פסק כשמואל דאמר הכי ריש פרק המוכ׳ פירות ודלא כרב: **במה** דברי׳ אמורי׳ כשהיה הלוקח וכו׳ מפורש בפוגיית שם ואמרינן כמי בעי בשעת ולחזי דמי היכי לי דמי לידיעת ל לידיעת לי דמי טחיטה לטחיטת לית בריכת דאיקר בשעת ומקח ברמי לידיעת פירות לידיעת חריפה ומכלן פשיטא היו דמי טור לחריפה יתרים על דמי טור לטחיטה והיה בו כדמי חריפה ונמצא נמחן הרי זה מקח טעות ויש הרב׳ מהמפרש׳ שכתבו כן: **המוכר** בהמה לטבח וכו׳ זה מבואר בפרק המדיר בבתובות ופרק הלן טרפות בחולין ודין המפקיד שם היתה טרפה קודם מכירה שם לא יתבאר פרק כ׳:

מבאן לתה למד וכו׳ זה פשוט בעל ובראי׳:

קנה בגר וכו׳ גם זה מלותו טעם הוא:

המוכר קרקע וכו׳ זה פשוט בלי זהו נסך ב בכיוצא בזה פשה המקח בטל הדרך לרעת והדרי פירי:

המוכר דבר שים בו מום וכו׳ כיצד המו׳ טור לחברו וכו׳ ממעטה דפ׳ המפקיד נלמד זה ההו לפטרוסי דיתמי דזבי תור וכו׳:

היה המוכר פרסור זה מבואר שם בלותו מעם ובי חור המעטה לרעת הרב כע:

השוחט לת הבכור וכו׳ עד **והנשאר** מן הבשר ביד הלקוחות יקבר וכו׳ מתניה בבבורו׳ פרק כל פמולי המוקדשין והיא בהלכות פרק בית כור:

וכן המוכיח פרה ומכר׳ וכו׳ גם זה בלותה מימרא ובריית שם: **מבר** הלוקח בשר זה וכו׳ מפורש שם בתתנה:

המוכר בשר לחברו ובמקח בשר בבור וכו׳ מפורש בבריית תנא קמא: **אבל** התוכר דבר מלסור לכילתו מדברי סופרים וכו׳ לית מלתי זה מבואר לכל ראיתי מלה נמנה בגרירת לבד לישורין טל תורה הן מלרי הכתה טל דבריהם כגון יין נסך מהכוותה שם יין נסך לכל לישורין טל דבריהם בלכילה לית לכל כיון שלכלו וכהנו לית יחזיר להם כלום ובירושלמי דשביעית חלקו לעניין קחורה ואמרו כל דבר שלסורו דבר תורה לסור לעשות בו קחורה וכל דבר שלסורו מדבריהם מותר לעשות בו קחורה ולפשר שלין זה ואולי שמקום לחוד יבא זה לן: **וכל** לסורי הכתה וכו׳ כשר שנהגו זה מיין נסך כמו שלמרנו למעלה:

פרק ז׳

והלוקח מקח ונמצא בו מום או אבד כך אבד או נגנב הרי הוא ברשות הלוקח עד שיחזיר המקח למוכר ואם התליע ונפסד מחמת אותו הזמן הרי זה ברשות מוכר ואם היה לו להודיע למוכר ולא הודיעו הרי זה ברשות לוקח:

המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן יכול לומר לו לשחטה מברתיו לך ב״א בשחיטה והלוקח קונה לשחיטה ולחרישה אבל אם היה יודע שהו׳ קונ׳ לחרישה בלבד הרי זה מקח טעות וחוזר וכן כל כיוצא בזה: **המוכר** בהמה לחברו לשחט ושחטה ונמצאת טרפה אם נודע בודאי שהיתה טרפה בשלקוח הרי זה מחזיר לו את השחוט ויחזור המוכר את הדמים מכאן אתה למד שהמוכר דבר שהו׳ מום בממכרו ועש בו הלוקח מום אחר קודם שיודע לו מום הראשון אם עשה דבר שדרכו לעשותו כגון זה ששחט את הטרפה פטור ואם שנה ועשה מום אחר אחר שיודע לו המום מחזיר המקח לבעליו ומשלם דמי המום שעשה קנה בגד לעשות ממנו הלוקח ואחר כך נודע המום אם השביח טפל שבח והתפיחה מן המוכר וכן כל כיוצא בזה: **המוכר** קרקע לחברו ואכל פירותיה ולאחר זמן נראות לו בה מום אם רצה להחזיר קרקע לבעלי׳ מחזיר כל הפירות שאכל ואם היה חצר ודר בו צריך להעלות לו שכר:

המוכר דבר שיש בו מום שאינו נראה ואבד המקח מחמת אותו המום הרי זה מחזיר את הדמים כיצד **המוכר** שור לחברו שאין לו [ב] מחנות והניחו הלוקח עם הבקר שלו והיה מניח המאבל לפני כולן ואוכלין ולא היה יודע שהוא אינו אוכל עד שמת ב בדעב הרי זה מחזיר לו את [ג] הבהלה ויחזיר זה את הדמים וכן כל כיוצא בזה: **היה** המוכר סרסר שלוקח מזה ומוכר לזה ואינו משוה המקח עמו ולא ידע בשום זה הרי הסרסר נשבע נשבע שבועת הסת שלא ידע בשום זה ויפטר מפני שהיה על הלוקח ל לברוק השור בפני עצמו ולהחזירו לו קודם שימו׳ ויהיה הסרסר מחזירו על המוכר הראשון והואיל ולא עשה הוא הלוקח הפסיד על עצמו וכן כל כיוצא בזה: **השוחט** את הבכור ומכרו ונודע שלא הראוי למומחה מה שאכל אבל ויחזיר לו את הדמים והנשאר מן הבשר ביד הלקוחות יקבר ויחזיר להם את הדמים וכן השוחט את הפרה ומכרה ונודע שהיא טריפה מה שאכל אבל ויחזיר לו את הדמי׳ ומה שלא אכל יחזיר את הבשר לטבח ויחזיר לו את הדמים מכר הלוקח בשר זה של טרפה לגוים או שהאכילו לכלבי׳ יחשב עם הטבח על דמי הטרפה ויחזיר לו הטבח את המותר וכן כל כיוצ׳ בזה: המוכ׳ בשר לחברו ונמצ׳ בשר בבור פי׳ ונמצאו טבלים יין ונמצ׳ יין נסך מה שאכל אבל ויחזיר לו את הדמים וכן כל המוכר דבר שאסו׳ לאכלו מן התור׳ בך האדיט בין שהיה איסורו בבית בין שהיה אסרו בלאו בלבד אבל המוכר דבר לחברו שאסור אכילתו מדברי סופרים אם היו הפירות קיימין מחזיר את הפירות ונוטל את דמיו ואם אבלן אבל ואין המוכר מחזיר לו בלום וכל אסורי הניה בין מדברי תורה בין מדבריהם מחזיר את הדמים ואין בהן דין מכירה כלל: פרק ו׳

התוכר דבר מלסור לכילתו מדברי סופרים וכו׳ לית מלתי זה מבואר לכל ראיתי מלה נמנה בגרירת לבד לישורין טל תורה הן מלרי הכתה טל דבריהם כגון יין נסך מהכוותה שם יין נסך לכל לישורין טל דבריהם בלכילה לית לכל כיון שלכלו וכהנו לית יחזיר להם כלום ובירושלמי דשביעית חלקו לעניין קחורה ואמרו כל דבר שלסורו דבר תורה לסור לעשות בו קחורה וכל דבר שלסורו מדבריהם מותר לעשות בו קחורה ולפשר שלין זה ואולי שמקום לחוד יבא זה לן: **וכל** לסורי הכתה וכו׳ כשר שנהגו זה מיין נסך כמו שלמרנו למעלה: פרק ז׳

הלוקח מקח ונמצא בו מום שר הרי זה ברשות לוקח פרק המוכר פירות: **המוכר** לחברו וכו׳ עד וכן כל כיוצא בזה שם פרק המוכר פירות: **המוכר** בהמה לטבח שר להעלות לו מכר בבבורות פרק פמולי המוקדשין ומייתי לה פרק הלן טרפות ועיקר הלן הדיוים כלם כי כל מקח טעות הן מחמת מום הן מחמת דבר המפורסם לבטל המקח הרי המקח ברשות מוכר ובלחריותו לכל דבר כמו מכתבתי למעלה: **המוכר** דבר שים בו מום וכן עד וכן כל כיוצא בזה פרק המפקיד: **השוחט** לת הבכור ומכרו ונודע שלה הראוי למומחה מה שאכל אבל ויחזיר לו לת הדמים והנשאר מן הבשר ביד הלקוחות יקבר ויחזיר להן לת הדמי׳ וכן השוחט לת הכרה לאכרים ונודע שהיא טריפה מה שאכל אבל ויחזיר לו לת הדמים ומה שלא אכל יחזיר הבשר לטבח ויחזיר לו לת הדמים והן הן דברי הלחבר ז׳ל ועיקר ההלכה בבבורות פרק פמולי המוקדשין והבילה רבינו יכחין לפפי בהלכות פרק המוכר לת הבית: **מכר** הלוקח בשר זה של טרפה עד כוף הפרק בבבורות פרק פמולי המוקדשין: פרק ו׳

ואני לומר לין להם ולכו הרעומת ו ומחלוקת לין תלוכתכו על הסופר מדילב מספר הלחבר ז׳ל כל הבבות הלמלעיות לבל לכי מעיד מהבתי ספרי מספר המובה לפני ר״ת ז׳ל ו ובחתימת ידו מכך היה כתוב בו המוחט לת הבבור ומכרו ונודע שלה הרילהו למומחה מה מלכל לכל ויחזיר לו לת הדמים והנשאר מן הבשר ביד הלקוחו יקבר ויחזיר להן לת הדמי׳ וכן המוח לת הכרה לאכרים ונודע שהיא טריפה מה מלכל לכל ויחזיר לו לת הדמים ומה שלא לכל יחזיר הבשר לטבח ויחזיר לו לת הדמים והן הן דברי הלחבר ז׳ל ועיקר ההלכה בבבורות פרק פמולי המוקדשין והבילה רבינו יכחין לפפי בהלכות פרק המוכר לת הבית: **מכר** הלוקח בשר זה של טרפה עד כוף הפרק בבבורות פרק פמולי המוקדשין: פרק ו׳

פרק כל כבולי המוקדשין

פרק התוקדשין

המוכר עבד לו מפחה עד חלה למלכה פרק קמח דקדושין ובבא בתרא רים פרק המוכר פירות ובתוספתא דבתרא פר׳:

נמצא בו מחין רע וכו׳ וכן לס נמצאת בו ברעת וכו׳ וכן לס נמצא ליפטו׳ מזויין הרי זה מוס וכו׳ וכן לס נמצא מוכתב למלכות כו׳ אבל לס נמצא גנב וכו׳ עד חלה לכל פירום

כתב הר״אבד ז״ל והלה אומרו פ׳ קמח דקדושי בגמרא הנהו קלה לית להו ומה מלמרה התוספתא פ׳ המוכר פירות נמצא גנב לו קוביוסטום ליפטוס מזוין לו מוכתב למלכות לומר לו הרי מלך לפניך לה מילמ׳ לוקח למוכר חלה המוכר לומר ללוקח כמו ברים׳ דלמ׳ הגיעו המוכ׳ ללוקח והן הרי מלך לפניך מלת לית יודע אך יש לפרש הנהו קלה לית להו כלו׳ לית לחום בעב׳ מלקחו כהן מיסריל נמצא ליפטוס מזוי׳ ומקח טעו׳ מלס היה כן הקול יפה עליו וכיון מלה יפה הקול מפתמא לית לנו לחום לזה הטעות מיהו לס יודע הדבר מהוה כן מקח טעות הוא וחוזר בו ולומר טול לת מלך והחזר לי ת מעותי ועל דרך זה הלך זה המחב׳ ועכשו מים בזה שני דרכים הללו הכה הדין הזה שפיר לס נתן הדמים לה יטול ולס לה נתן לה יתן עכ״ל:

ואני לומר דרך יפר ומוכס ומקובל מפי רבותינו נע היה לו בשמועה זו שעיקרה רים פרק המוכר פירות ובתוספת׳ בבא בתרא מיתני׳ פ׳ והרי מלך לפניך דקאמר היינו מילמר לוקח למוכר והא דאמרינן הנהו קלה לית להו כדפרים הר״אבד ז״ל וכן פירשו ה הר״מבן ז״ל כן הכי׳ וכן מסתבר לשון הגמרא רים פ׳ המוכר פירות דאמרינן כולהו מיתניהו וזה פי׳ נכון ויפה וגם מה שפי׳ הר״אבד ז״ל מקנת המכרסים ז״ל פירשו כן ואתה תבחר ולה חכי:

פרק ששה עשר

המוכר

זרעוני גנה כו׳ עד וכן כל כיוצא בזה ב בבבא בתרא פרק המוכר פירות: מכאן למד מהלוקח וכו׳ עד למוכר

כתב הר״אבד ז״ל דין לאת הוא זה שלא מכין מכאן רחוי לפי מהזרע כמחיבו רחוי לגמוח דבר ירוע הוא מהו׳ נרקב בעמידתו בקרקע וחיבו בר הסבה מה מחין כן בסחר מקחות חלה מהדין דין לאת ולמר מטעם רמי ההפחה לף זה יכול לתבעו הוכחת החבלה בהולכתה לחותו מקו׳ וכם מחין זה יכול לו לו החזר לי ממכרי לכאן עכ״ל:

ואני לומר הוא ומדה דרך מחין מטם לס חין הבדון דומה לרחיה כי רמ ז״ל להכתב מכאן רחייה חלה מכאן למד מהלוקח כי מה לי לזרעה מה לי לבחורה למקום פלו׳ ולי מטום טעמא דכתב לפי מטעויין להתרקב טם גם כן כל הדברים בחזקת מכנה ומטובעים לכמה פנים בלי ספק ועיקר הטעם הכלי לפי מהטעהו וכל מקח טעות ברטות דמריה דקמח דקדושי וכדמטמע פרק קמח דבילה גבי בעי מכתנתי כמה פעמים:

פרק ששה עשר

המוכר

זרעוני גנה שאין עצמן של זרעונים נאבל לחברו ולא צמחו חייב באחריותן ומחזיר לו את הדמים שלקח ממנו

שחזקתן לזריעה והוא שלא צמחו מחמת עצמן אבל אם לקתה הארץ בברד וכיוצא בו אינו חייב באחריותן שמא מחמת הברד לא צמחו וכן כל כיוצא בזה מבר לו הדעיבה הנאבלים בגון חבים ושעורים וזרעו ולא צמחו אינו חייב באחריותן אפילו היה זרע פשתן שדוב בני אדם קונין אות לזריע הואיל ואוכלין אותה אינו חייב באחריות זריעתו ואם הודיעו שהוא קונה לזרע חייב באחריותן והוא הדין לדברים הנמכרים לרפואה ולצביעה וכן כל כיוצא בזה מבאן את למד שכל הלוקח מחברו מקח והודיעו שהוא מוליכו למדינה פלונית למכרו שם ואחר שהוליכו לשם נמצא בו מום אינו יכול לומר החזיר לי מקחי לכאן אלא מחזיר לו את הדמים והמוכר מטפל להביא ממכרו או למכרו שם ואפילו אבד או נגנב אחר שהודיעו הרי הוא ברשות מוכר אבל אם לא הודיעו שיוליכו למדינה אחרת והוליכו ונמצ׳ שם בו מום הרי זה ברשות לוקח עד שיחזיר המקח במומו למוכר:

מבאן אני אומר שהמוכר חפץ לחברו במאה דינרין ואמר לו חפץ זה אינו שוה אלא זה אחר על מנת שאין לך עלי אונאה הרי זה יש לו עליו אונאה שהרי אומר בין שראיתי שאמר שאינו שוה אלא זה ידעתי שאינו מתכוין אלא להשביח דעתי עד שפירש כרי הניא שיש במקחו בוראי או קרוב לח בברי שהדעת נוטה שהרי ידע בודאי הדבר שמחל בו וכזה ראוי לדון:

המוכר עבד או שפחה אין הלוקח יכול להחזירו מפני מומין שאין מבטלין אותו ממלאכתו והן הנקראין בכפין שאם היה זה בפפין גלוי בבר ראהו ואם אינו נראה בגון שומא בבשר או נשיכת כלב או ריח הפה או הזיעה וכיוצא בהן הואיל ואינו מבטל ממלאכתו אינו מחזיר שאין העבדים לתשמיש המטה אלא למלאכ׳ נמצא בו שיחין רע או חלי המת׳ש את כחו או שהיה נכפה או משועמם הרי זה מום מפני שמבטלו ממלאכתו וכן אם נמצא בו צרעת וכיוצא בה מדברי אלו המגואלי הרי זה מום מפני שנפשו של אדם אונגת מהם ונמצ׳ שאינו מתעסק לו במלאכ׳ אבילה ושתייה וכן אם נמצא ליפטס מזוין הרי זה מום המאבד את כולו מפני שהמלך תופס אותו והורגו וכן אם נמצא מוכתב למלכות הרי זה מום ומחזירו מפני שהמלך תופשו למלאכתו בכל עת שירצה אבל אם נמצא גנב או חוטף או גונב נפשות או בורח תמיד או זולל וסובא וכיוצא בדברים אלו אינו יכול להחזיר שכל העבדים בחוקת שיש בהן כל הרעות הללו אלא אם פירש:

[a] לף על פי והמוכר פירות ופרק קמח דקדושין עכ:

[b] וכן פרת ודלה כלמי מפי׳ הנהו קלה לית להו וסבר וקבל ועם בתוספו ובפרק המוכן עכ:

[c] קוביוסטום כלמי גנב בפפו׳ ולח פי׳ מפחק בקובלו וכן כרמ׳ לרי עין בתו׳ רפ המוכר פירות וכר׳ קמח דבכורות ופרק גד הנשה עכ:

פרק ששה עשר

המוכר

זרעוני גנה שאין עצמן של זרעונים נאבל לחברו ולא צמחו חייב באחריותן ומחזיר לו את הדמים שלקח ממנו

[d] שחזקתן לזריעה והוא שלא צמחו מחמת עצמן אבל אם לקתה הארץ בברד וכיוצא בו אינו חייב באחריותן שמא מחמת הברד לא צמחו וכן כל כיוצא בזה מבר לו הדעיבה הנאבלים בגון חבים ושעורים וזרעו ולא צמחו אינו חייב באחריותן אפילו היה זרע פשתן שדוב בני אדם קונין אות לזריע הואיל ואוכלין אותה אינו חייב באחריות זריעתו ואם הודיעו שהוא קונה לזרע חייב באחריותן והוא הדין לדברים הנמכרים לרפואה ולצביעה וכן כל כיוצא בזה מבאן את למד שכל הלוקח מחברו מקח והודיעו שהוא מוליכו למדינה פלונית למכרו שם ואחר שהוליכו לשם נמצא בו מום אינו יכול לומר החזיר לי מקחי לכאן אלא מחזיר לו את הדמים והמוכר מטפל להביא ממכרו או למכרו שם ואפילו אבד או נגנב אחר שהודיעו הרי הוא ברשות מוכר אבל אם לא הודיעו שיוליכו למדינה אחרת והוליכו ונמצ׳ שם בו מום הרי זה ברשות לוקח עד שיחזיר המקח במומו למוכר

[e] ולף על גב דבפרק המקבל גבי המקבל מרה מחבירו וחכלה חגב לא תלתין מה מלא כמחה בקלקול הזרעים הלא מכי חמר ליה מלא בעית זריע זרעית כרחית הת היכו מטום דמיירי במכת מדינה ולית לברה מכל בני בבא זרעו זרעים מחוסר רלוים חד הכא מיירי כגון דהילולי מילתא לבלוף מלא היו רלוים לזריעה וכן מוכח בגמרא דלא דחייב לו לף ההוכחה מכתבר הכי הלא לס כן לייבי כגון מהיה המוכר יודע מלו׳ לזרעי׳ ר״ל עיין בהילכות ממחות פ״ח עכ:

[f] ולף על גב דבפרק המקבל גבי המקבל מרה מחבירו וחכלה חגב לא תלתין מה מלא כמחה בקלקול הזרעים הלא מכי חמר ליה מלא בעית זריע זרעית כרחית הת היכו מטום דמיירי במכת מדינה ולית לברה מכל בני בבא זרעו זרעים מחוסר רלוים חד הכא מיירי כגון דהילולי מילתא לבלוף מלא היו רלוים לזריעה וכן מוכח בגמרא דלא דחייב לו לף ההוכחה מכתבר הכי הלא לס כן לייבי כגון מהיה המוכר יודע מלו׳ לזרעי׳ ר״ל עיין בהילכות ממחות פ״ח עכ:

פרק ששה עשר

המוכר

זרעוני גנה שאין עצמן של זרעונים

ובו מתנה פרק המוכ׳ פירות ופסקן כר״מבגרמתניתין וכן דע׳ ההלכו׳ וטעמ׳ דכיון דחיכן כחלין כתמן כמפרם לזריעה הוא:

והוא מלה מחו מחמת עצמ׳ לבל מחמ׳ וכו׳ טעמ׳ דמסתב׳ הוא בהלכות והוא דלה מחו מ מחמת עצמן לבל מחמ׳ דבר לחר כגון שברד וכיוצא בו חיבו חייב בלחריותן עכ וכיוצא בזה כתבו מחר המפרסים ז״ל:

מכר לו זרעים וכו׳ מתנה וברית׳ סם ומה מכתב לכילו זרע פשתן וכו׳ כבן כתם מתנה וכתנן קמח דברית׳: **מבאן** את למד מכל הלוקח וכו׳ כתב הר״אבד ז״ל **אלא** דין זה לאת הוא מלה מכין רחייה לפי מהזרע כמחיבו רחוי לגמוח דבר ירוע הוא

אמר לו מרתף של יין וכו' פירות ולא אמר לו למקפה ומה מכתב ואחרי זה ביטוני פירות הנמכר בתוכו הנמכר עמו: אמר לו מרתף זה לכי מוכר לך וכו' מבואר עמו וכתב"ם ז"ל דדוקא עמו אבל אמר לו מרתף זה לכי מוכר לך למקפה לבד אמר לו מרתף זה לכי מוכר לך למקפה הלוקח מקבל עמר קנקנים בבל מלה יהא ייכס טוב והרי זה כלשון אמר לו מרתף של יין למקפה וזה דעת הר"מבן ז"ל ואין להכריע מדברי רבנו כלום:

פרק שמנה עשר

אסור לרמות את בני אדם במקח וממכר וכו' זה פשוט ומבואר פרק הזהב ופרק נזד הנמה ואפילו לגנוב דעת הבריות וכו' מימרא דשמואל בגיד הנשה אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעת גוי: אין מפרכסין וכו' מעכ"ו בהזהב ופירוש מפרכסין בביעה ותקון בלר' פלס היה מעיר זיקנו לבן בובעו כדי פירלה כעיר לחסור וכן כיוצא בזה:

אבל מפרכסי' את החרסים וכו' מפורש בגמ' שם:

אין מערבטין את החרס במים על חזרין וכו' מפורש בגמ' סובין ולשון הגמ' ובהלכות אין מערבטין לא את החרס ולא את הבהמה וכו' מלי אין מערבטין הכא תרגימו מילי דחזרין פי' רבי מקיין לותן מי סובין והן נופחין מלליהן ועפרן נזקף כפרביט שתר הדברים מפורשים שם ומה שכת' ולא טורין את הבשר שמלבן והכחוש נרחה שמן לשון ר"מ ז"ל:

ואין מוכרין בשר נבילה וכו' פרק נזד הנמה:

מותר לברר הגריסין לבל לא על פי המגוד וכו' משנה בהזהב ופסק כחכמים:

ומותר לחנוני וכו' גם זה בחותם משנה ופסק כחכמים: אין מערבין פירות בפירות וכו' משנה ומה שכתב ולפילו היו ישנות ביוקר וחדשות בזול וכו' בריתא שם וכפי ההלכות ופיל לקח על פי שהות מוכר מן ה החדשות והישנות שהות מערב שם יותר ביוקר לסור מפני שהלוקח רוצה לישב בשעת מכירה ואין היפנות טובות להתיעץ: בין התירו לערב קמה בדך וכו' פי' חזק בחלם והטעם מפני שמטביחו מפורש במשנה ומה שכתב בין הגתות וכו' בגמ' והלכות לסר רב כחמן בין הגתות סבו והתירה דוקא מערבי טלא מן הגתות סברי כרבי לחא דתניא ר' לחא מתיר בדבר הנטעם עכ' ופר"מ ובן הגתות סבו דמטביחו מתוסכין זה עם זה ובעמה טעם לחד לבל לאחר הגתות מכבר קלט כל לחד טעמו וריחו לין מטביחו אלא פונמו עכ':

אין מערבין מים בין וכו' ומי שכתערב וכו' משנה שם: ולא לתגר וכו' בגמרא שם ובגמרא מסיק דוקא לחנוה אבל לאחר אסור והא תנן לא לתגר לקח על פי שמודיעו לסר לית הרבה ורבה הוא דאמר כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא ואסרינן תו בגמרא וכי תימא דמיית חמרא חייא ומערב ביה פי' עד שלא יהא נכר טעם המים אם כן אין לדבר סוף פר"מ ז"ל אם כן דכולי עלמא חיישינן לדבר סוף שלף המים לבדם יהא לסור למכור לחנוני סמא יערבם בין אלא לא חששו אלא בזמן שאני מוכר לדבר העמוי לרמות בו כמו שהוא עכשו עכ' והיה לכל ביאה בזה והמחבר לא הביא דינו של רבנו לפי שאינו מצוי שיתערב מים כל כך בין: ומקום שנהגו להטיל וכו' משנה שם: והוא שיהיה בין הגתות וכו' בגמרא שם לבל אלא בין הגתות הוא נחשב כאלו הוא מזוג: התגר וכו' בבא זו משנה שם כלשונה ופר"מ אלא יתכוין לערב להוציא קול ולקנות הרוב ממקום מטובח ולערב בו ממקומות אחרים ומכנים סוברים מכל הפירות מלותו מקום עכ':

אסור לערב סמריסו וכו' בריתא שם והלכות וסוף הבריתא לבל מערב של חמם בתל חמם ושל יוסי בתל יוסי וחמם לאו דוקא אלא אם הוא מים להקפיד מתבית לחבית וזהו שכתב המחבר לבל לם עדה היין וכו': המוכר • לחבירו סמן מזוקק וכו' פסק דלא כרבי יהודה דמתני' דפרק המפקיד וכן דעת ההלכות שם ויש מי שפי' שלפילו רבי יהודה מודה בחומר לו סמן מזוקק לא נחלק אלא בחומר סמן שתם ונתן לו בשתם מזוקק ובמלון בידו הסמרים וחומר רבי יהודה מנותן הסמרים ופסק רבינו כחוקמתא קמא דרבני חכמים מחסור לערב סמרים וזהו שכתב לסור לערב סמרים בין ובסמן: מכר לו סמן שתם וכו' זה מתבאר שם: ומקבל בתאר סמרים סמן עכור זהו פירוש פקטים החמור בגמרא שם ור"מ ז"ל פירש פקטים בסולת גרעינים הבאים על פני הסמן זה לטומו: ברא מכתן לו המעות וכו' לטון הגמרא וההלכות הא דיהיב ליה זוזי בתמרי וקא מקיל מיניה בבינן כמידה דתמרי הא דיהיב ליה זוזי בבינן עכ' ומתוך לטון המחבר נרחה שהוא מוכר סלין המדות שוות בשיעור ור"מ ז"ל פירש סדר הדמים ולא סדה שתם וזה לסומו סדה בסדר הדמים שם בזול ושתם שמכים עכשיו יקבל עליו פקטים הא דמקיל מיניה בבינן בשדר של בינן בזיקר דרך של השמכים להיות מזוקקים בבינן והלוקח שתם והמוכר שתם אין מוכר לאו מזוקק עכ': המוכר חטים לחבירו שד סוף קנטית וכו' בריתא פרק המוכר פירות: שעורים מקבל עליו רובע נישובות גם זה בחותה בריתא שם ופי' נישובות לשון נקעין מנזרה בגמוד: שדמים

פרק שבעה עשר ארבע

מדות במוכרין וכו' המוכר את הכפיה ופרעו ז"ל פירש המוכר מהם יפות ונמצאו מקורין לכמותן בכמות מהן רעות לא על פי פרק לוקחת מתות הן ולפי זה הכי פירושו המוכר יכול לחזור בו מפני מהטעותו ום בינהם מנוי המס והרי זה קנת כמנוי חפץ מחפץ מלם רבה המתלוכה לחזור בו ולבטל מקחו רמ"י לבל לה המוכר למי מחיבו מנוי חפץ לגמרי ע"כ: רעות ונמצאו יפות וכו' מתנה מס וכי' כלומר מהטעה הלוקח את המוכר ואמר לו חטים מלך רע' הן ונמצאו מהן מן היפות מוכר מנתלוכה יכול לחזור בוולה לוקח:

רעות ונמצאו רעות וכו' גם זה במס' ומה מכתב לא על פי מה' יפות וכו' הוי פירום לרבי המתנה וכן פרעו ז"ל:

אבל המוכר חטי' מחמתית וכו' פי' מחמתית לרומה על מס חמה מחירמתן:

כל אחד מהניהם יכול לחזור בו במתנה מס והטעם מזה כמנוי חפץ לגמרי וכי לא על פי מחין לוכחה בדמי המקח:

המוכר יין לחברו ונתנו הלוקח בקנקנו וכי' מתנה פרק המוכר פירות ודוקא בקנקני לוקח כדאית' בגמ' מימרא דרבי יוסי בר חנינה מפני מיכול לומר לו קנקנך גרמו ומה מכתב ואע"פ שאמרו לו לתבשיל וכו' גם זה מפורם מס:

ואם ידע מיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות וכי' ופי' דוקא כשאין לתבשיל הוי מקח טעות כשיודע מיינו מחמיץ הי בשתם ליכו מקח טעות לא על פי שהי יודע מיינו מחמיץ דמכי לאמר ליה מוכר ללוקח לא ליבעי ליה למהוי כדאית' בגמ' מס ובהלכות

מכר לו יין והרי הוא בקנקני מוכר וכי' פירש הרב לבן מיגש ז"ל קנקנים דוקא לוקח מהיה בהן היין קודם מכירה לבל מס עריהו הלוקח בקנקנים לחרים לא על פי מהם של מוכר בדמות לוקח ונתן טעם לזה והחלוק בין לאמר לו למקפה לאמר לו סתם מפורש בגמרא במימר' דרבי יוסי בר חנינה ובהלכו וכן כתב הרי"ף ז"ל ולאמר לו לסתקו מעט מעט לעצמו הרי זה כלום לו למקפ' ודע שהרב מפרפ' ז"ל כתבו מהם היין בקנקני המוכר והחמיץ תוך מלטה ימים לפילו לא לאמר לו למקפה הרי הוא בדמות מוכר הלא אם כן טלטלו ונדנדו על כתיפו והם מעמידים מימרא דממוצ דלאמר לפי' תוך ג' ימים בדמו לוקח בשהולילו בשתף

דעת המחבר כדעת ההלכות והרב לבן מיגש ז"ל: המוכר חבית של מכר לחבירו וכי' מימרא שם ומעמה דרב יוסף מדן כן את הדין ופירמה המחב' דוקא בחבית דמוכר אבל אם עריה לתוך חביתו יכול מוכר לומר לו: המוכר חבית של יין וכי' מימרא דרבה שם ובהלכות ויש מי שפירמה כשהולילה במוט דוקא אבל בכתף חמרא לכתפה דגברא שוור ודעת המחבר כדעת ההלכות: ובן המקבל חבית של יין מחבירו וכי' מי שפירם לפי גרסת זו דוקא למקבל למסך דלמא על גבד דפלגא מלוה ופלגא פקדון כיון דבתורת עסק קבלה ולהוליכה למקום פלוני וזיל קודם לכן מחזירה לו מלא על דעת כן קבלה ור"ח ז"ל וכן הל' לברהם ז"ל פירמו לפילו בלוקח גמור וטעם מכיון שהזיר להוליך למקום פלוני הרי הוא כמתנה מלם תוזל קודם לכן מיחזירנה לו והוא שהזכיר בשעת מכירה כן וזה גרסת דעת לבן מיגש ז"ל ודעת המחבר צ"ע לפי זה הר הוא כותה ומה שכתבו ומה שכתבו החמיץ לפקק בגמרא פסק כהלכות: האומר לחבירו יין תבוסל וכי' מתנה פרק המוכר פירות: יין יש לי מוכר לך וכי' גם זה במתנה שם: מיושן מעל מלט מניס וכי' גם בלותה מתנה שם ומה שכתב ודריך מיעמוד ולא יחמיץ עד החג הוא בריתא בגמרא ובמאמר לו מיושן הוא כן הוא כותב מיושן מתיישן מלט מניס מלמות ולא קאי לישן וכן דעת לבן מיגש ז"ל ור"ם ז"ל: האומר לחבירו מרתף של יין זה לי מוכר לך למקפה וכי' דיכין שו מהזכירם הרבמבוארים במתנה ובגמ' פ' המוכר פירות וכן השלום בהלכו ומה שכתב מלא יהא יין טוב שלא כבר התחיל להתיבות הוא פי' קוסמות הנזכר בגמרא: אמר לו מרתף של יין למקפה וכי' ולא לאמר לו זה: או מאמר לו חבית של יין פי' ולא לאמר לו זה למקפה ומבואר הוא בגמרא והטעם דחבית של יין כיון מהוא כלי לאחר אין דלוי להיות בו יין הקוסם כלל: אמר

פרק שבעה עשר

מגדל עוז

פרק שבעה עשר

כ' אפילו

ארבע

מדות במוכרין כו' עד וכן כל כיוצא בזה פל המוכר את הכפיה: המוכר יין לחבירו עד סוף הפרק פרק המוכר פירות: פרק י"ח

פירמו לא רעות ולא יפות דאין לאחד יכול לחזור בו ר"ת ופ' בבא זו מאין מס לוכחה כלל ומה מאומ' אין לאחד מהן יכול לחזור בו מפני מהטעה כריכה היא ולאב מאר הבבות נמנית ע"כ:

ארבע

מדות במוכרין מכר לו חטין יפות ונמצאו רעות הלוקח יכול לחזור בו ולא המוכר רעות ונמצאו יפות המוכר יכול לחזו' בו ולא הלוקח רעות ונמצאו רעות יפות ונמצאו יפות אף על פי שאינן יפות שאין למעלה מהן ולא רעות שאין למטה מהן והרי יש שם תוניה שתות אין אחד מהן יכול לחזור בו אלא קנה ומחזיר אונאה אבל המוכר חטים שחמתית ונמצאת לבנה לבנ' ונמצא' שחמתית עצים של זית ונמצאו של שקמה של שקמה ונמצאו של זית יין ונמצ' חומין חומין ונמצא יין כל אחד מהן יכול לחזור ברבודו שאין זה המין שאמר שיבבור לו וכן כל כיוצא בזה: המוכר יין לחברו ונתנו הלוקח בקנקניו והחמיץ מיד אינו חייב באחריותו ואף על פי שאמר לו לתבשיל אני צריך לו ואם ידע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות מכר לו יין והרי הוא בקנקני של מוכר והחמיץ אם אמר לו למקפה אני צריך מחזיר ואומר לו הרי יינך וקנקנך שאני לא קניתי לשתותו אלא לבשל מעט מעט ואם לא אמ' למקפה הוא אינו יכול להחזיר שהרי אמ' לו למה לא שתית אותו ולא היה לך לשהותו עד שיחמיץ: המוכר חבית של שכר לחברו והחבית של מכר והחמיצה בתוך שלשה ימים הראשונים הרי זה ברשות המוכר ומחזיר את הדמים מבאן ואילך ברשות הלוקח: המוכר חבית של יין לחברו כדי למכרה[ד] מעט מעט והחמיצה במחציתה או בשלישה חזרת למוכר ואם שנה הלוקח הנקב שלה או שהגיע יום השוק ושהה ולא מכר הרי היא ברשות הלוקח ובן המקבל חבית של יין מחברו כדי להוליכה למקום פלוני למכרה שם[ה] וקוד' שהגיע שם החל היין או החמיצה הרי זו ברשות המוכר מפני שהחבית והיין שלו ובן כיוצא בזה: האומר לחברו יין מבושם אני מוכר לך חייב להעמיד לו עד עצרת אמ' לו יין ישן אני מוכר לך נותן לו משל שנה שעברה מיושן משל שלש שני' וצרי' שיעמוד ולא יחמיץ עד התג ובמקום שיש[ו] מנהג ידוע הבל כמנהג המדינה: האומר לחברו מרתף זה של יין אני מוכר לך למקפ' או שמוכר לו מרתף של יין מתם הרי הלוקח מקבל עליו עשרה קנקנים[ז] בבל מאה שלא יהיה יינם טוב אלא בבר התחיל להשתנות יתר על זה לא יקבל אמר לו מרתף של יין אני מוכר לך למקפה או שאמר לו חבית של יין אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה וראוי לתבשיל: אמר

[ב] כרבי יוסי בר חנינה דאמר לע"ה אלא בקנקניו דלוקח כו' ולא כרבי חייא בר יוסף דפליג ואמר לפי' בקנקניס דמוכר היינו חייב בלחליו' דמזליה דמרי גריס ולר"ת כרבה דהלכה כרבי חייא ובע"ם ע"כ:

[ג] עבד רב יוסף עובדיה כותיה דרב בטברית ובחמר' כותיה דשמואל דאמר חמרא לכתפה דגברא טוב ובע"ם:

[ד] אמר רבה היכי מצין דאמר' דמזבין חביתא דאמר' לחבריה לרעת' דכבוי' וכן פי' ר"י ור"יבה דאיירי במכר גמור וכיון דלרעת' דהכי זבני למוכרו בחנות בעינן מיתקיים כדי מכוויה דומיא דאמ' לי' למקפה דבעינן מיתקיים כדי מקפ' ופ"ה מפי' דלא בעינן מתם פהחנוני לא בעמה הלא מליח לא נהירה נ"י ע"כ:

[ה] כהיכא דאמרי לפילו חלא נמי כמצין כר' יוסי בר חנינה ולר"ת בר יוסף דאמ' מזלה דבברה בריס והייבו כליסנה קמח דאמ' חלא לא כמצין דלא כרבי יוסי בר חנינה עיין מס:

[ו] וכן כת' רב אלפס דבאחרית דאיכא מכהנא כמכהנא עבדי דק"ל כל כה"ג הכל כמנהג המדינה וכן מצינו בתוספות בפולהי בי"ד עיין לקמן פכ"ו ובפכ"ו ובהלכות מכניס פר"ב ובהלכות מכרות רפ"ט ע"כ:

[ז] ואם יש בו יותר מעשר מחזיר לו הדמים עד' לבל הי לעולם מקבל ולא דמי להא דאמרי' מס בת לנפות מנפה את כולם ע"כ כר"ת פ"ח וכן פר"ם מן התו' ומרבי ר"ח ע"ם ע"כ:

המוכר קרקע לחברו והתנה עמו וכו' מה מכתב לפנינו בפ' חנוני וגמלה מחמת המוכר חייב למלא הטעם הוא לפי שהוא לוקח מכוי וכיון שקבל עליו כל לוקח זהו בכלל: אבל אם נפסקו הנהר וכו' מימרא גבי מעמיה בגיטין פרק מי שחלקו אם ומה שכתב לפנינו מבבמון פשוט הוא שלמדין מדבר לחברו בכלל כיוצא בזה:

מעשה בחד מסבר מלחים וכו' מעמיה עם פ' מי שחלקו: המוכר קרקע לחברו וכו' פרק חזקת הבתים פסקי כתב זכרי וכן בהלכות ופ':

ראובן מכר לשמעון שלא בחרשיות וכו' מימרא פרק קמא דמציעא ופרק קמא דב"ק ובפרק מי שהיה נשוי ומה שכתב שלא בחרשיות פסקי כהיכא דלמרי דהתם דלמ' שלא בחרשיות וכתבו קצת המפרשים ז"ל נפקא מיניה דהוה לפותייקי מפורש ללוי מיכול למלקו דלוכן במעות ולא ממעות ובדרדין לחרים והר"ם בן ז"ל פסק כדבריו (כפ"ק) ואין צורך לכל זה חלה נפל מיכא דלמרי דלהיכו ידע למיטען טפי:

ראובן מכר לשמעון שלא בחרשיות כו' מימרא בתוספות בפ' מי שהיה נשוי ופסקו כרבה ומה שכתב מליף על פי שלא קבל וכו' הוא כפי גרסת ההלכות והגאונים שהי דלחרשיות דעלמא לא קביל עליה לחרשיות דכספו' מי לא קביל עליה:

אבל אם בא בעל חוב ועקב וכו' פי' לכאו' על לוכן וכגון שמכר זו בלה לוכן בירוש מיעקב לבו והוא מכרה לשמעון שלא בחרשיות וחזר ונקנה ממכו בחרשיות וטרף בעל חוב של יעקב וגם זה מפורש שם בתוספות ו ובהלכות:

פרק עשרים

המבקש

לקנות מקח מחבירו עד חייב ליתן מתנות בתוספתא דמציעא והביאה ר"י חלפס ז"ל בהלכות פרק קמא דקדושין: הלוקח מחבר מחמת עד שעבר עכירה פרק הגוזל קמא ופ"ק דמציעא: כיצד בעל המקח לומר וכו' לפיכך אם נטל הדמים ממכים וכו' עד וחבי הדמים

בתב הרא"ש ז"ל לין דבריו מתחוורים מתמיעא מכלל דבריו דריסא מהוא מעיד לתביהם בקיטות חפץ ולא ידעתי למה וכי מפני הכרע עד אחר ימול זה בלא סבוסה הין דין זה ברור לכלכו:

פ"ק דב"ב דף מ"ב ע"ב ד"ה ומי שהיה נשוי:

ואני חומר ברור הוא לכל ליתן ורבותינו בעלי התוספו' ריס בבא מציעא דקיל וטרי ח לחתכי דמים חוחזין תרתי בבי למה לי ולוקמכא חרח במכירה וחדר במקח וממכר ומתמהיכן מקח וממכר ליחזי זוזי ממלן כקט ופרעי ז"ל מסתא למוכר ויהיה כחתן ד ויטול בלא סבוסה על פיו כהח דקדושין ל' בתר כחתן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי ואע"ג דאת"ל מוקמי' לה בזמ' מהמקח בירותה כבר יכלה מתת ידו מתת הוא"ל ומכיה תפוסין בה עדין הוה ליה כילון המקח עדין לא יצא מתת ידו והקנו רבי למה כחתן בעל המקח יותר מעד אחר דק"ל עד אחד כי אתי לחיובי בסבוסה קא אתי ופר"ת ורבותינו בעלי התוספות ז"ל העומדים בפיטתו דהפ כי היכי דעד אחד אתי לחיובי בסבוסה כי קא מכחיש ליה הכי נמי כי קא מודי ליה לפטוריה מסבוסה וקל"ל דלא מקיט זוזי ללא מחד מיכייהו ולוקמה בדקיט זוזי מתרוייהו מחד

תוספת' דקדושין

המוכר קרקע לחברו והתנה עמו אין כל כיוצא בזה הכל בגיטין פ' מי שחלקו: המוכר קרקע לחברו וכו' עד שלא מכרו מחזיר לו כלום פרק חזקת הבתים: מכל מקום ממעטין קיים פרק קמא דמציעא: ריבון ממכר שדה בממעטין עד בגלגל בגיטין פ"ק ובכתובות פרק מי שהיה נשוי: ריבון ממכר שדה לממעטין וכו' עד סוף הפרק בכתובות פרק מי שהיה נשוי ופ' הלמה כזוכת:

פרק עשרים

המבקש

לקנות מקח מחבירו עד חייב ליתן מתנות בתוספתא דמציעא והביאה ר"י חלפס ז"ל בהלכות פרק קמא דקדושין: הלוקח מחבר מחמת עד שעבר עכירה פרק הגוזל קמא ופ"ק דמציעא: כיצד בעל המקח לומר וכו' לפיכך אם נטל הדמים ממכים וכו' עד וחבי הדמים

בתב הרא"ש ז"ל לין דבריו מתחוורים מתמיעא מכלל דבריו דריסא מהוא מעיד לתביהם בקיטות חפץ ולא ידעתי למה וכי מפני הכרע עד אחר ימול זה בלא סבוסה הין דין זה ברור לכלכו:

פ"ק דב"ב דף מ"ב ע"ב ד"ה ומי שהיה נשוי:

ואני חומר ברור הוא לכל ליתן ורבותינו בעלי התוספו' ריס בבא מציעא דקיל וטרי ח לחתכי דמים חוחזין תרתי בבי למה לי ולוקמכא חרח במכירה וחדר במקח וממכר ומתמהיכן מקח וממכר ליחזי זוזי ממלן כקט ופרעי ז"ל מסתא למוכר ויהיה כחתן ד ויטול בלא סבוסה על פיו כהח דקדושין ל' בתר כחתן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי ואע"ג דאת"ל מוקמי' לה בזמ' מהמקח בירותה כבר יכלה מתת ידו מתת הוא"ל ומכיה תפוסין בה עדין הוה ליה כילון המקח עדין לא יצא מתת ידו והקנו רבי למה כחתן בעל המקח יותר מעד אחר דק"ל עד אחד כי אתי לחיובי בסבוסה קא אתי ופר"ת ורבותינו בעלי התוספות ז"ל העומדים בפיטתו דהפ כי היכי דעד אחד אתי לחיובי בסבוסה כי קא מכחיש ליה הכי נמי כי קא מודי ליה לפטוריה מסבוסה וקל"ל דלא מקיט זוזי ללא מחד מיכייהו ולוקמה בדקיט זוזי מתרוייהו מחד

תוספת' דקדושין

המוכר קרקע לחברו והתנה עמו אין כל כיוצא בזה הכל בגיטין פ' מי שחלקו: המוכר קרקע לחברו וכו' עד שלא מכרו מחזיר לו כלום פרק חזקת הבתים: מכל מקום ממעטין קיים פרק קמא דמציעא: ריבון ממכר שדה בממעטין עד בגלגל בגיטין פ"ק ובכתובות פרק מי שהיה נשוי: ריבון ממכר שדה לממעטין וכו' עד סוף הפרק בכתובות פרק מי שהיה נשוי ופ' הלמה כזוכת:

המוכר קרקע לחברו והתנה עמו שכל אנם שילך בקרקע זה יהיה חייב לשלם אפילו בא גוי ותולה מחמת המוכר חייב לשלם אבל אם נפסק הנהר שהיה משקה אותה או שחזר הנהר לעבור בתוכו ונעשית בריכה או שבאה זוטה והשחית אותה הרי זה פשוט שאלו וכיוצא בזה אנם שאינו מצוי הוא ולא עלה על לב המוכר דבר זה הפלא בעת שהתנה וכל אנם שאינו מצוי אינו בכלל תנאי זה והוא הדין לכל תנאי מסוג שאומדין דעת המתנה אין כוללין באותו התנאי אלא דברים הידועין שבכללן היה התנאי והם שהיו בדעת המתנה בשעת שהתנה מעשה באחד ששכר מלחים להביא שומשמין למקום פלוני והתנה עמהם שוק חייבי בכל אונס שיארע להם עד שיגיעו השומשמין למקום פלוני ונפסק הנהר שהיו מוליכין בו ואמרו חכמים זה אונס שאינו מצוי אין חייבין להוליך שומשמין אלו על גבי בהמה עד אותו מקום וכן כל כיוצא בזה: המוכר קרקע לחברו והתנה המוכר שלא יהיה עליו אחריות אפילו נודע בודאי שזו הארץ גזולה ויצאת מיד הלוקח אין המוכר חייב כלום ואין צריך לומר אם בא בעל חוב ושרפה שאינו מחויב לו כלום שכל תנאי שבממון קיים: ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ובא לוי והוציאה מיד שמעון אם רצה ראובן לעשות דין עם לוי עושה ואין יכול לוי לומר לו מה לי ולך והרי אין עליך אחריות שהרי ראובן אומר לו אין רצוני שיהיה לשמעון תרעומת עלי שוודי הפסיד בגללי: ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות וחזר ולקחה משמעון באחריות ובא בעל חוב של ראובן לשרוף אותה ממנו אינו יכול לחזור על שמעון שאע"פ שלא קבל עליו אחריות לשמעון אחריות עצמו קבל שלא יהיה הוא המוכר והוא המוציא לעצמו אבל אם בא בעל חוב של יעקב אביהן ושרפה מיד ראובן חוזר כל הדמים על שמעון מפני ששמעון קבל לו האחריות דראובן לא קבל לשמעון אחריות של אחרים כלל:

ב כיוצא דלמרי לפי' פלא בתחילת נמי ע"כ:

ג וכן הם ממעון היכו כלכך פיקח לממוד עם גוי כדין הו מלמד לו לבר הגרול קלילה לי נמי לעבין דליה לחרוב כל הבל ימר ליה דכ"מ מעדיו פל ב"ח קרובים לראובן ותוקים לממעון דהה לממעון נמי הו יכולי להעיד כיון דלמי טריף ליה לממעון מזיל בתר ראובן וכן הם יהיו עדים לממעון והם קרובים פסולים לפינו לראובן כיון דים ריוח לממעון ממעמידין הקרקע בידו כדמוכח בפ"ק דמכות גבי חלתור וטובית קריבין ד דשדבת ופסקין להו לפילוגבי מלוה ולוה מפוס דלמי לית ליה ללוה בתר עדבת לזיל כל זה כתבו התוספות להיכא ממכר לו בלחרשיות אבל היכא ממכר לו פלא בלחרשיות בסבוכל טעמת דלא ניחא ליה דליהוי ליה תרעומת עילויה לא פסקין לפרש כדפי' בהלכות עדות פלו:

פרק עשרים

המבקש

לקנות מחברו מקח מוכר אומר במאתים אני מוכר לך והלוקח אומר איני קונה אלא במנה והלך זה לביתו וזה לביתו ואחר כך נתקבצו ומשך זה החפץ פתם אם המוכר הוא שתבע הלוקח ונתן לו החפץ אינו נותן אלא מנה ואם הלוקח הוא שבא ומשך זה החפץ פתם חייב ליתן מאתים: הלוקח מאחד מחמשה בני אדם וכל אחד מהן תובע אותו ואומר אני הוא בעל המקח והוא אינו יודע ממי מהם לקח מניח דמי המקח ביניהם ומסתלק ויהיו הדמים מונחים עד שיבוא אליהו ואם הוא חסיד נותן דמים לכל אחד ואחד כדי לצאת ידי שמים לקח מקח מאחד מחמשה בני אדם ובפר בו ונשבע על שקר תשובה תשובה והרי הוא רוצה לשלם לכל אחד ואחד תובע אותו ואומר אני הוא שכפרת בי ונשבעת לי והוא אומר איני יודע חייב לשלם לכל אחד ואחד מפני שעבר עבירה: נאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי אימתי בזמן שהמקח יוצא מתחת ידו אבל אם אין המקח יוצא מתחת ידו הרי הוא עד אחד בלבד ואינו בעדותו זו כדין כל אדם שהרי אינו נותע בעדותו לפיכך אם נטל הדמים משנים ונטל מאחד מדעתו ומאחד בעל כרחו ולא ידע ממי נטל מדעתו וממי נטל בעל כרחו בין שהיה המקח בידו בין שהיו שניהם תופסים בו אין אחד מהן נשבע בתקנת חכמים בנקיטת חפץ ונטל חצי המקח וחצי הדמים והרי

ד כריח במגו לם היה רוצ' היה מוכרו לו וכן בתו כבעמו ולא כפרט ועמ"ש ורפ"ק דב"מ ע"כ:

פרק יוחכין:

ה כ' התוס' שלום:

מגדל עוז

פרק תשעה עשר מ"ו

אסור

למוכר למכור שר ויהיה נתבע מ מחריס פ' קמ"ל דמציעא: המוכר קרקע לחברו כו' עד עם המערערין בגיזקין פ' קמ"ל דבבא קמא ופרק קמ"ל דמציעא ומייתי לה בבתובות פרק מי מהיה נמוי: ואם נמתנם בה הלוקח כו' עד כל הנטרפין בגיזקי' פרק קמ"ל דבבא קמא ובמציעא: כל המוכר קרקע כו' עד והכל בבית דין של יפרעל פרק קמ"ל דמציעא: לאבל לאם הגוי הוא מהנית כו' עד חייב באחריות הלוקח פרק חזקת הבתים: המוכר

עדשי' מקבל עליו רובע עפרורית לסאה תאנים מקבל עליו עשר מתליעות לכל מאה מכר לו שאר פירות מקבל עליו רובע טטפות לכל סאה נמצא בהן יתר על השיעורים האלו כל שהוא ה' ינפה את הכל ויתן לו פירות מנופין כיון דטרח טרח דכולה לבל גבי ובדורין שאין בהן כלום ואינכל אלו מרתף של יין לא מייך למימר הכי הדברים אמורים אלא במקום שאין כדפ' לעיל ק"פ ע"ב: להם מנהג אבל במקום שיש להם מ מנהג הבל כמנהג המדינה יש מקומות שנהגו שיהיו כל הפירות מנוקים וברורים מכל דבר ושיהיו היינות והשמנים צלולין ולא ימברו השמרי' כלל ויש מקומות שנהגו אפילו היו בהן מחצה שמרים או שחיו בפירות מחצה עפר או תבן או מין אחר יכבר כמות שהוא:

ב פי"ב דיהיבנו כל' ממעון דיאמר דבר ה הגורס לממון כממון דמי ולי"ו כרחה דאתיא לפילו כרבנן דדוקא ה"ג גבי גזל חמץ ועבר עליו הפסח פליגי ואת"ל לאו כממון דמי מ"מ לוה לפרוע מתוך שלו הכא הוי כגזל חטים עצמם מהיה מוכרם לכל לדם במקום חטים כבעמוד ולי"ג פירם פירם דחייב מפום דיכת דגרמי וכן נרחה לרבינו ממעון ע"ם ובכיומן ד' מל כפר נזיקין ע"כ:

לפיכך הבורד צרור מתוך גרנו של חברו נותן לו כמה חטים כשיעור צרור שבידך שאלו הניחו היה נמכר במדת החטים ואם תאמר יחזירנו הרי אמרו אסור לערב כל שהו: המוכר קנקנים בשרון במקו' שאין מנהג מקבל לכל מאה עשרת פיטמות והוא שיהיו נאות ועשויות בנפרית:

פרק תשעה עשר

אסור

למוכ' למכו' לחברו קרקע או מטלטלין שיש בה ע"ס קיו"ש בה' דין עד שיודיעו שאף על פי שהאחריות עליו אין אדם רוצה שיתן מעותיו ויחד לדין ויהיה נתבע מאחרים: המוכר קרקע לחברו ואחר שקנה הלוקח באחד מן הדרכים שקונין בהן קודם שישתמש בה יצאו עליה מערעי' הרי זה יכול לחזור בו שאין לך מום גדול מזה שעדין לא נהנה בו ובאו התובעין לפיכך יבטל המקח ויחזיר המוכר את הדמים ויעשה דין עם המעדערין ואם נשתמש בה הלוקח כל שהו ואפילו דש' המצר שלח ועדבו עם הארץ אינו יכול לחזור בו אלא עושה דין עם המעדערין ואם הוציאה מידו בדין יחזור על המוכר כדין כל הנטרפין: כל המוכר קרקע או עבד או שאר מטלטלין הרי זה חייב באחריותן כיצד אם הוציא המקח מיד הלוקח מחמת המוכר חוזר הלוקח ונוטל כל הדמי' שנתן מן המוכר שהרי נלקח המקח מחמתו בך הדין בכל ממכר אף על פי שלא פירש הלוקח דבר זה אלא קנה סתם אפי' מבר הקרקע בשטר ולא הוכי' בו האחריו' הרי זה חייב באחריותן שאחריו' שלא נזכר טעות "סופר הוא במה דברים אמורים בשהוציאו המקח מיד הלוקח בבית דין של ישראל בגון שהיה המקח מטלטלים והיו גנובין או גזולין או שהיתה הקרקע גזולה או שבא בעל חוב של מוכר וטרפה מיד הלוקח והבל בבית דין של ישר' אבל אם הגוי הו' שהוציא המקח מן הלוקח בין בדין המלך בין בערכאות שלהן אין המוכר חייב באחריותו ואף על פי שהגוי טוען שהמוכר גנב חפין זה או גזלה ממנו והביא עידי גוים על כך אין המוכר חייב כלו' שזה אונס הוא ואין המוכר חייב באחריות אונס: • המוכר

ג פרק שבועת העדות לחמר טמוגל לחמר לה כוב עמה בעמין זה ה הלוקח מרה מים עליו עכיקין וכן מן הדין לאסור למכור לחבירו קרקע או מטלטלין כו' סה ע"כ:

פ"ק דכ"ק וכר קמ"ל דב"מ וכל מי שהוה בשני:

"כדפסיק רבא הילכת' בתר הכי לחריו' טעות סופר הוא דין בשטרי הלוא' דין בשטרי מקח וממכר ע"כ:

כדפסיק לחמיל בחזק' הבתים מטום דסתם גוי לאם הוא לחמר פיהם דבר טוב בגמרא ד' דהטוחפין לין להם חזקה וכן פסיק ר"שבם כוותיה דבתרהה הוא ומכאן פסק מורי רבינו זכל על רחובן וממעון מהיה להן חוב בטותפו' ופרע להן הגוי עד ט' ליטרין כי הומר מרחובן חייב לו ט' ליטרין ורחובן כופר מחיובו חייב לו מלומה ורבה ליטבע לו והגוי לא רבה לקבל מבועתו והומר ממעון מעל רחובן ים להיות כל ההפסד מפני מתביע הגוי עליו היתה ופסק מורי דההפסד על מניהם בטוה מהה דלחמיר דסתם גוי לאם הוא ותובע רחובן מלה כדין ולפילו מבועה לאו כדין ליטבע לו לממעון עיין בסימן נ' ע"כ:

החילוק מימרא פרק חזקת הבתים בסס לחמיר מחין ימרחל חייב באחריות מכר לאם הגוי טורפה וכן הדין לעולם לאו חייב אלא לאם כן תבא ממנו בדינו וכדחמרי' לעיל לאחוי טרפך פר"מ ז"ל מבדין טרפוה ממך וכן עקר ולפילו היה הטורף ימרחל לאם טרף מלה כדין לאו חייב לו:

המוכר

חזי לחתוך ברשותו וכו' בריש"ק סוף והלכות דשתיק כהודאת דשתיק:
מי מיהו לו מי עבדים וכו' במשנה בפרק המוכר זה הלשון יש לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה הלוקח ח"ל אמר הלוקח לקחתי גדול ולא לקחתי קטן אמר לקחתי קטנה ולא לקחתי גדולה המוכר מ"ל מכרתי והלה לומר לאו יודע היה שיש לו קטן זה לומר גדול וזה לומר קטן יכנס המוכר מהקטן מכר זה לומר לאו כי וזה לומר לאו כי יודע יחלוקו עכ' במשנ' והלכו השמיטו מהגמרא שמעתא זו בגמרא שמעינן עבד גדול בכמותו והלה מודה לו בעבד קטן בכמותו מדין גלגול עבותא חייב ליתבע לוי על העבד וכמו שהתבאר פרק חמישי מהלכות טוען ונטען לפיכך כשאין מוכר לאו כי יודע הרי זה מחוייב ליתבע והיו יכול ל ליתבע ומשלם ולוקח כוסל גדול הלכך דין המוכר כשאינו טוען כשטען שאין עבד וירוע מילין כשבעין על העבדים דבר תורה חלה הישבעת לפיכך כתב הרב כן והדין מוכרח בגמרא שם:

אמר הלוקח גדול לקחתי והמוכר טוען זה קטן לפי מכרין אין זה מחוייב שבועה מן התורה ומה שכתב יתבע מאחיו יודע לפי מלא ילמד לומר טענת רמאות היה יודע ל לפטור עצמו משבועה התורה וכמו שכתב פרק רחמון מהלכות טוען ונטען בתמה לי בדבר והלה לומר היכי יודע ועיקר וכן כל מכן מאחר שאין הלוקח יודע דלמא לאחריכן יחלוקו דומיא דלוי דלעיל מפוס דהתם אין לזה בולר חזקה יתר מזה מה שאין כן כאן שהרי זה מוחזק בעבדו והכל יודעין שלו הדיוט: כל מי שכולל ספק ברשותו וכו' כיצד וכו' פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך זה והחמור עד שמת החמור על בעל החמור להביא ראיה שהיה החמור קיים בשעת משיכת הפרה וכן כל כיוצא בזה: מתח שטחו בעיבי בית הכוסות ונקבה אותו נקב מפולש אם נמצא עליה קודש רם ביזעו שזו נטרפה קודם שחיטה לפי שאם הגליד פי הנקבה ביזעו שזו נטרפה שלשה ימים קודם שחיט' לא הגליד פי הנקבה הרי הדבר ספק ועל הנקבה להביא ראיה שקודם לקיחתו נטרפה שזרי ברשותו נולד הספק ואם לא הביא ראיה ישלם הדמים למוכר כמו שבארנו:

פרק אחד ועשרים

המקנה

להחזיר דבר שאינו מסוים אם היה מינו ידוע אף על פי שאין כרתו משקלו ידוע הרי זה קנה ואם אין מינו ידוע לא קנה כיצד עדמה זו של חטים אני מוכר לך בכך וכך מדתה זה של יין אני מוכר לך בכך וכך שק של תאנים אני מוכר לך בכך וכך אף על פי שאין מדת העדמה ידועה ולא משקל התאנים ולא מנין הקנקנים ידוע הרי זה כמכרו קיים אף על פי שנמצא חסר או יתר על האומר שהיה ברשותם ויש להם הונאה לפי השער שבשוק כמו שבארנו אבל האומר להחזיר כל מה שיש בבית זה אני מוכר לך בכך וכך וכל מה שיש בתיבה זו אני מוכר לך בכך וכך או בשק זה אני מוכר לך בכך וכך ורצה הלוקח ומשך אין כאן קנין שלא נמכרה דעתו של לוקח שהרי אינו יודע מה שיש בו אם תבן או תבן זה אלא כמחזק בקוביא וכן כל כיוצא בזה וכן המוכר לחברו כ' דינרין חטים ולא פסק כמה מאה מכר לו נותן לו כשער שבשוק בשעת המכירה וכל האחד מ מאחר נתינת הדמים ולא רצה כשער שהיה בשוק בשעת נתינת המעות מקבל מי שפירע כמו שבארנו: המוכר מקום לחברו לעשות בית אורפת בקר וכן המקבל מחברו לעשות לו בית חתנות לבנו או בית אלמנ' לבתו עשה לו ארבע אמו' על שש מכר לו מקום בית גדול עשוי שמנה על עשר מכר לו מקום סרקלין עשוי עשר על עשר תרבין חמוש בית חלל חס כן יש לו לדעת על מנה הכ' לכתוב חלוקת לחין ומתניתין דהכא דלמרי דהיכא דלית ליה חזקה מוקמי' לה בכוכה פ"ק בחזר המתחלקת לפי מתחה מכ' התם בפרקין דהכא לגבי נפ"מ בבבא נמי בחס ל"ש בהילכו מכני פ"ק:

ולזה נוטה דעת המחבר הרב חלפמי ז"ל ומכל מקום כתב הקצת המפרשים ז"ל דלא דמי כמות החמור בעל החמור ובעל החמור לאבן טוען בריה שהיה חי בשעת מכירת הפרה הא לאו הכי היה בעל החמור טוען בריה ולא עוד אלא שגם על בעל הפרה להביא ראי

מגיד משנה

מחד מדשתיה ומחד בעל כריחיה ולפיכך כשבצין מכיחס לבל לי לה כיקיט הלה מחד מיכייה הכ מממע דקיקט בלה סבועה לוחו סבעל ה המקח מודיה לו כמלוו רבני ר"מ ז"ל מדיקדיקים כלמון הגמ' מלרוכה לקבר ומתפרמי בכבר וכת' דבריו לחריון כלסר מבא לכון פ' יוחסין ודים מביעה סחוס וחחוס וכמו מפרמי הדורו כבלו למון הגמר' יפרמו למוכו: הרי סטצין על חבידו והלר מכרת לי וכו' לו מלמ' לחד מהס כך וכך וכו' בכל זו הטעמת כו' לה היתה סס ריחיה כו' ולס הודה במקצת כו' שר כסלר הטעמות כלן כך ממ' בכל התלמוד בכמה מקומות רומות בריתי ממוכות ובמו ט במכרת ס סבועו' פ' סבועת הריינין ובידו' ריס פ' כל הכשבצין: למר לחבוי תן לי בדיבר וכו' עד כמו סבילרנו ב בשבועו' פרק כל הכשבצין והבילוד הוא בזה הפרק: וכן הדין בבותן דיבר לשולחני עד ויחזיר מעותיו לחבותו פרק כל הכשבצין ובהלכו' ר"ה שלפס ז"ל: המחליף פרה בחמור עד כמו סיתבלר בהלכות טוען ונטען עיקר ההלכה הזאת במציעא כרק השוכל והבילוד פ"ה: זה הומר לחבי יודע וזה לומר חיבי יודע כו' עד והיו לזה הלה קטן ב במציעא פרק השוכל ומייתי לה פרק קמח: כל

ע' השוכל

פרק כל הכשבצין:

ג כרבבן ולה כסומכוס דלמר יחלוקו וכן פרי דבה משוכל בבר כרבבן בר"פ הפרה דלמר זו דברי כסומכוס לבל חכמים לומרים כו' מממע זו ולה כביל ליה וכן מבמע כתס זו ל"ג דמוכח פרק בית כור דלימה זו ובבילה ליה וכן רב נחמן בבר כרבבן בסף השוכל דלמר קיקט בחזקת בעלים קיימת וכרב נחמן" ל בדיבי כדמוכח פר' המקבל גבי ההוא סטרא דהוה כתיבביה מבין כתמ' ולין להלרי ולה על גבדבבה פריך מבה דכסומכוס הייבו משום דרבבן לה פליבי עליה הלה משום דלחזקי בתר חזקה ומוקמינן ליה בחזקת מרה קמה לבל היכא דליכא כי ההיא דבה לפ' רבבן מודו דיה לוקו ובייך בבימין מ"ה סל כפר מבסטי' ולין נר לרי פכך ר"בבם ס פכך ההלכה כסומכוס פרק המוכר הבית ובדים המוכר פירות דלפילו סומכוס לה קלמר הלה דקיימ' בר"ם דהוה רשות סלינו סל בביהס ועם בתוספות כ' המוש וכ"פ המביח ורפ הפרה וחה בממעתה כל דהלי גבר:

ב פר"ח מפכיהס להדיבן בדיבר לן הוה מוכח בר"ה ויסבע החבוי פי' יסבע פסבן לת הפירות ויטול לת הדיבר לבל למ' לו כבעמוד מכבר כתן הדיבר לידו ויסבע החבוי מבלס לת הפירות ולהו מבלס לת הדיבר דהס כן מבינו סבועת היכת מפורס' בממה ולילו בפרק הלים מיק' ממ' מבימי הלמוד' מתקנה בדפרי' בהילכות סבועות פלה עכ מלה עכ:

דיבר לשולחני לישול מעות בזמן שהסעו' צבורין בר שו' הרב' אם השולחני הודה שמברן ועדין לא נטל הדיבר נשבע הלוקח בנקיט חפץ שנתן ונטל המעות ואם לא הודה שמברם לו אף על פי שמודה שלק ממנו דיבר עתה ושוין שדיבר זה דמי המעו' שכבר הולינן הלוקח לתוך ביתו הרי השולחני נשבע בנקיטת הפץ ויחזיר מעותיו לחבותו: המהליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר בשלקחתי ילדה אפילו אמר המוכר איבי יודע על הלוקח להביא ראיה אף על פי שהפרה עומדת באגם והשפחה עומדת בסימטא הרי הן בחזק' המוכר עד שיביא הלוקח ראיה לא הביא וראה יסבע המוכר בנקיטת חפץ על ולד הפרה אבל על ולד השפחה אינו נשבע אלא היכת שאין נשבעין בנקיט הפץ על העבדים וכא על הקרקעות כמו שיתבאר בהלכות טוען ונטען זה אומר איבי יודע וזה אומר איבי יודע ואינה ברשות אחד מהן יחלוקו זה

ד פרשי ז"ל

ראיתי חפץ זה והמוכר אם' הודעתיך לך או שאומר אחר מהם כך וכך תנאי היה ביניהם והאחר א' לא היה שם תנאי כלל אלו ואלו ובאו בהן המוציא מחברו עליו הראיה לא היתי שם ראיה נשבע הכופר שמבקשין להוציא מידו שבועת הסת ואמרה במקצת השבועה או שיש עליו עד את' נשבע שבועת התורה כשאר השבועות כלן אומר לחבוני תן לי בדינר פירות ונתן לו והרי הפירו' מונחין ברשות הרבים והחבוני תובע את הדינר ובעל הבית אומר לו נתתי לך הדמים והשלכת אותו לתוך כיסך הרי הלוק' נשבע בתקנת חכמים בנקיטת חפץ ונוטל הפירו' והאיל וכבר יצאו מרשות המוכר והרי ברה ואילו היו ברשות הלוקח היה נשבע שבועת היכת ונפטר ואילו היו עדין ברשו' החבוני הרי נשב' הים "וישארו פירות יאצלו נתן הלוק' דינר לחבוני ובא לישול פירו' המונחין ברשות הרבים ואמר החבוני דינר זה שנתת לי עבשו הוא דמי פירות שכבר נתתים לך והולכתם לתוך ביתך אבל פירות אלו המונחין ברשות הרבים מעולם לא מכרתי לך הרי החבוני נשבע בתקנת הכמים בנקיטת חפץ שכך היה דבר ומחזיר פירותיו לחבוניו שהרי לא הודה לו שמברן לו מעולם ואילו היה בחבותו היה נשבע שבועת הסת כמו שבארנו וכן הדין בבותן

דיבר שטען על חבירו ואם' מכרת לי וזה אומר לא מכרתי או מכרתי ולא נתת לי דמים או שטען הלוקח ואם' שבתן הדמים ועדין לא משך או משכתי ולא ראיתי חפץ זה והמוכר אם' הודעתיך לך או שאומר אחר מהם כך וכך תנאי היה ביניהם והאחר א' לא היה שם תנאי כלל אלו ואלו ובאו בהן המוציא מחברו עליו הראיה לא היתי שם ראיה נשבע הכופר שמבקשין להוציא מידו שבועת הסת ואמרה במקצת השבועה או שיש עליו עד את' נשבע שבועת התורה כשאר השבועות כלן אומר לחבוני תן לי בדינר פירות ונתן לו והרי הפירו' מונחין ברשות הרבים והחבוני תובע את הדינר ובעל הבית אומר לו נתתי לך הדמים והשלכת אותו לתוך כיסך הרי הלוק' נשבע בתקנת חכמים בנקיטת חפץ ונוטל הפירו' והאיל וכבר יצאו מרשות המוכר והרי ברה ואילו היו ברשות הלוקח היה נשבע שבועת היכת ונפטר ואילו היו עדין ברשו' החבוני הרי נשב' הים "וישארו פירות יאצלו נתן הלוק' דינר לחבוני ובא לישול פירו' המונחין ברשות הרבים ואמר החבוני דינר זה שנתת לי עבשו הוא דמי פירות שכבר נתתים לך והולכתם לתוך ביתך אבל פירות אלו המונחין ברשות הרבים מעולם לא מכרתי לך הרי החבוני נשבע בתקנת הכמים בנקיטת חפץ שכך היה דבר ומחזיר פירותיו לחבוניו שהרי לא הודה לו שמברן לו מעולם ואילו היה בחבותו היה נשבע שבועת הסת כמו שבארנו וכן הדין בבותן דיבר לשולחני לישול מעות בזמן שהסעו' צבורין בר שו' הרב' אם השולחני הודה שמברן ועדין לא נטל הדיבר נשבע הלוקח בנקיט חפץ שנתן ונטל המעות ואם לא הודה שמברם לו אף על פי שמודה שלק ממנו דיבר עתה ושוין שדיבר זה דמי המעו' שכבר הולינן הלוקח לתוך ביתו הרי השולחני נשבע בנקיטת הפץ ויחזיר מעותיו לחבותו: המהליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר בשלקחתי ילדה אפילו אמר המוכר איבי יודע על הלוקח להביא ראיה אף על פי שהפרה עומדת באגם והשפחה עומדת בסימטא הרי הן בחזק' המוכר עד שיביא הלוקח ראיה לא הביא וראה יסבע המוכר בנקיטת חפץ על ולד הפרה אבל על ולד השפחה אינו נשבע אלא היכת שאין נשבעין בנקיט הפץ על העבדים וכא על הקרקעות כמו שיתבאר בהלכות טוען ונטען זה אומר איבי יודע וזה אומר איבי יודע ואינה ברשות אחד מהן יחלוקו זה

ראיתי חפץ זה והמוכר אם' הודעתיך לך או שאומר אחר מהם כך וכך תנאי היה ביניהם והאחר א' לא היה שם תנאי כלל אלו ואלו ובאו בהן המוציא מחברו עליו הראיה לא היתי שם ראיה נשבע הכופר שמבקשין להוציא מידו שבועת הסת ואמרה במקצת השבועה או שיש עליו עד את' נשבע שבועת התורה כשאר השבועות כלן אומר לחבוני תן לי בדינר פירות ונתן לו והרי הפירו' מונחין ברשות הרבים והחבוני תובע את הדינר ובעל הבית אומר לו נתתי לך הדמים והשלכת אותו לתוך כיסך הרי הלוק' נשבע בתקנת חכמים בנקיטת חפץ ונוטל הפירו' והאיל וכבר יצאו מרשות המוכר והרי ברה ואילו היו ברשות הלוקח היה נשבע שבועת היכת ונפטר ואילו היו עדין ברשו' החבוני הרי נשב' הים "וישארו פירות יאצלו נתן הלוק' דינר לחבוני ובא לישול פירו' המונחין ברשות הרבים ואמר החבוני דינר זה שנתת לי עבשו הוא דמי פירות שכבר נתתים לך והולכתם לתוך ביתך אבל פירות אלו המונחין ברשות הרבים מעולם לא מכרתי לך הרי החבוני נשבע בתקנת הכמים בנקיטת חפץ שכך היה דבר ומחזיר פירותיו לחבוניו שהרי לא הודה לו שמברן לו מעולם ואילו היה בחבותו היה נשבע שבועת הסת כמו שבארנו וכן הדין בבותן דיבר לשולחני לישול מעות בזמן שהסעו' צבורין בר שו' הרב' אם השולחני הודה שמברן ועדין לא נטל הדיבר נשבע הלוקח בנקיט חפץ שנתן ונטל המעות ואם לא הודה שמברם לו אף על פי שמודה שלק ממנו דיבר עתה ושוין שדיבר זה דמי המעו' שכבר הולינן הלוקח לתוך ביתו הרי השולחני נשבע בנקיטת הפץ ויחזיר מעותיו לחבותו: המהליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר בשלקחתי ילדה אפילו אמר המוכר איבי יודע על הלוקח להביא ראיה אף על פי שהפרה עומדת באגם והשפחה עומדת בסימטא הרי הן בחזק' המוכר עד שיביא הלוקח ראיה לא הביא וראה יסבע המוכר בנקיטת חפץ על ולד הפרה אבל על ולד השפחה אינו נשבע אלא היכת שאין נשבעין בנקיט הפץ על העבדים וכא על הקרקעות כמו שיתבאר בהלכות טוען ונטען זה אומר איבי יודע וזה אומר איבי יודע ואינה ברשות אחד מהן יחלוקו זה

כרבבן וכן פי' הרב רבי מאיר ובחדושין גם כן כפקו כן: וכן הדין בבותן דיבר לפולחני ליטול מעות בזמן מהמעות בבורין וכו' פי' וכבר קבל בותן הדיבר מעות והניחן ברשות הרבים וגם זה מבוה סס: ואם לא הודה ממכרן וכו' גס זה מבוה סס וכרבבן וכמהמעות הס ברשות הרבים סהס היו ברשות פולחני ויכו כסבע הפולחני הלה הכת כמו שבתבאר בחבוי: המהליף כרה בחמור וכו' המוכר מפחתו וילדה פרי' ז"ל בהסוגל להכי נקט מחליף ולה נקט מוכר במעו' לה קבה לוקח עד דמסיך וכיון דמסיך מידע סס ילדה כבר לו לה ילדה ולילה למפוקי עוד עד לה מכרתי ומפלקחתי לבל מחליף כרה בחמור לה היה צריך למסוך הפרה לבין ממסך בעל הפרה חת החמור מקבית הפרה לבעל החמור' בבל מקו' סהיה ולין ידוע סס ילדה וכן המוכר מפחתו נקט מוכר דק"ל עבד בבעני נקבה ובכסף וכסבת המעו' נקבי לו הפפחה ולפי היה בבית הבעלי ולין ידוע סס נתן הבסף קוד' סילדה עכ ומה מבת המחבר לכי לומר המוכר לחיבי יודע מיסבע מוכר מחיבו יודע לו למימרי דכסהלוקח טוען בבית בריה ולה הבית לדבריו ומוכר לומר לחיבי יודע מיסבע מוכר מחיבו יודע ותהיה סלו מהבי יתבהר לפביהו סלס סביהס טוענין במה יחלוקו בל מבן בכהלוקח טוען טוענת בריה והמוכר לומר לחיבי יודע מחיבו נוטלה מוכר בסבועה מחיבו יודע לה הבוה להביא לוקח ולין לומרין בין סהוה טוען בריה ולבתר מלין יבלו כבר בריתי מלין זה לומר לחיבי יודע ולה לומר לחיבי יודע מחיבו נוטלה מוכר בסבועה זה לומר לחיבי יודע ולה לומר לחיבי יודע מחיבו נוטלה מוכר בסבועה זה לומר לחיבי יודע ולה לומר לחיבי יודע מחיבו נוטלה מוכר בסבועה זה לומר לחיבי יודע ולה לומר לחיבי יודע מחיבו נוטלה מוכר בסבועה

ע"ל פט מהלכות נזקי ממון וכן בהלכות בבבא קמא בהפרה ולולי מהוה כובר דהה דמוקמינן לה כלמכוס דמקא ודלה כרבבן כמעומדת בריתם הפילו רבבן מודו ולין זה מממעות הסוגיה וסמ"ג:

המוכר לחברו ומצר לו מצר ח' קצר כו' הגיה המחבר מימריה כלשונה וכך היה הסיפ' המוכר לו מצר ח' לחוץ ומצר לחד קצר לחד רב ולא קנה לחוץ לחד כגבר הקצר אלא רב כהנא ורב לחמי ויקנה כגבר ראשון תור מתיין רב ומודה רב היכא דליכא מצר ראובן וממעון מחד גיסא ומצר לוי ויהודים מחד גיסא מדיהודה למיכתב כגבר לוי ודממעון כגבר יהודה ולא כתב ליה שם כגבר ראשון תור קלח' לי' עב וכך פרטוה מהוא מצר לו ב' מצרים מלמים והרביעי קצר כגון זה ואחר רב לא קנה לחוץ לחד כגבר קצר כזה והקנו ויקנה כגבר ראשון תור כזה מתיין רב פירוש מלא חשש לקומיתם ומודה רב שלא היה המצר החוץ מראובן וממעון ומצר ם ממעון מקפיד למה שכגבר המצר הקצר ודאי קנה כגבר ראשון תור כגודה המלימית שלא לא כן למה מצר לו מצר ראובן כלל היה לו לכתוב ממעון כגבר יהודה שהוא במצר הקצר לגבי כגון זה וכתבו המפרשים ז"ל שהי לימפר למפרם מלא מצר לו ומצר רביעי כלל הלא ראובן וממעון כזה שלא היה לחוץ ואחרו רב כהנא ורב לחמי יקנה כ כגבר ראשון תור והלא רב לחמי לחמרו במצר לו מלמה מצרים מלמים ולא מצר לו רביעי כלל מלא קנה הלא תלם לחד על פני כולה ז"ל ודאי כמו שפרש"י ז"ל דבריה ז"ל ול"ל לפי זה דלרב טפי גרע במצר לו מצר ד' שקנתו שלם לח מצר כלל דהא מצר ב' מצרים לגבי לחמר רב קנה כולה חוץ ממצר רביעי כ כדאיתא התם וכאן לחמר דלא קנה הלא כגבר ראשון תור וטעם לזה שכיון שהתחיל למצרו ולא מצרו כולו נראה שהיתה שדהו מקפיד על המכר לגבי הלא על חלק מן השדה מה שלא מצרו כלל דלא מסתבר לי' כלל דלא יקנה ז"ל תלם לחד על פני כולה כגבי לחמי זה נראה ומתוך דברי יתבארו דברי המחבר ז"ל:

והוא מצר ראובן מזרח ומצר וכו' מימריה שם וזה לשון ר"ם בפרושה המוכר שדה לחברו ורוצה לכתוב מצרים ושם למצרו ראובן שהי שדות לחת במזרח ולחת למערב וממעון שכנו שהי שדות לחת בנפון ולחת בדרום לא יכתוב לו שהם שדה זו שלשי מוכר לך הרי הוא בתוך שדות ראובן וממעון ולאחר שלשלו בחל כשון כזה ומצרו שלשלו לחל מצר ממעון וראובן לפיכך צריך לכתוב כן: **מצר** לו מצר וכו' ולא מצר לו מצר רביעי קונה השדה כו' כך נפסקה הלכה בגמ' רש שם בהמוכר לת הבית הלכתו קונה הכל חוץ ממצר רביעי: **אבל** המצר רביעי אם היה מובלע בתוך המצרים וכו' גם זה שם לבל ראיתי המפרשים חלוקי בפרושו הרב ן' מיגש ז"ל פי' קונה הכל חוץ ממצר רביעי דעבריו ליה לרבעה פיסקי כגון זה וקני ליה לג' פיסקי מיניהו בר מפיסקא רביעא עכ"ל ורם ז"ל פי' חוץ ממצר רביעי התלם עצמו של מצר רביעי לא קנה עכ"ל גם בפירו' מובלע נחלקו ולטון לבן מיגש ז"ל דלא מבלע הוי מצר רביעי עם השדה כולה לבל מבלע ונראית כשדה לחת קנה כולן ודם כתב דלא מבלע בתוך המצרים ממכרן ומכרן לא הולך על פני סניהם כזה ומובלע כזה עכ"ל ודאי ונעם תפיסה קנין לפי מהוא דבר חמוד בשדה ום לומר שמירו והה לגבה בחני קב וכן בכל דבר כפי מה מהוא רלוי לחלוקה כמו מיתבאר פרק ראשון מהלכות מכירה ורכב על הקלים מ פני חמיבות בב הוא שם: **מים** לו לת הזוית בלבד ולא מיים המצר לכל רוח זה כתב בפירוש מיים לת הקרנות החמו' בגמ' והרבה פירושין כחמרו בו ונראה דעת המחבר שמיים כזה ולפי זה מה שכתב מיים לו חלק מכל רוח הוא כזה וכולן בעיות בתלמוד עלו בתייקו ופסק רבנו מודה דדייקי:

המוכר בית לחברו בבירה גדולה וכו' מימריה בגמרא הלא דיקרו לבירה נמי בית כולה זבין ליה ותסיקנא לא בריכא דאיכא דיקרו ליה לבית בית ולבירה בירה ואיכא דיקרו ליה לנמי לבתי בית וכו' ומה שכתב ואילו מכר לו כל הבירה היה כותב לו ולא הנחתי לפני במכר זה כלו' גם זה שם ושכתבו קצת המפרשים שלפי כתב לו זה הלשון ואין שם מי שקורא לבירה נמי בית ואפילו משנטרח הרי זה לא קנה הלא בית שלא לשון זה מועיל לכלול במכר מה שלפניו בכלל לשום לרם בעולם וכן עקר: וכן המוכר שדה בבקעה גדולה וכו' גם זה מימריה שם ודיני הבית כדיני הבית לכל מה שנזכר למעלה: **האומר** לחברו שדות הני מוכר לך מיעוט שדות מתים מימריה שם מיעוט לרעיתך תריתי: **אמר** לו כל שדות וכו' גם זה שם כל לרעיתך דליח ליה לבר מבוסתני ופרדסי: **אמר** לו נכסי אפילו בנות ופרדסים וכו' גרסת המחבר כגרסת ההלכות הי לחמר לו נכסי אפילו לפרדסי ובוסתני והי לחמר לו כל נכסי אפילו בתי ועבדי עכ"ם והם בלוש' כל נכסי שהמטלטלין בכלל כמו שכתב המחבר והכי מוכח פרק מי שמת ולמרינן התם דאפילו תפילין לקרו נכסי ודע מהמפרשים ז"ל חלקו בין הלומר נכסים לומר נכסי שהכונה נכסים סלי לפי שבלומר נכסי הכי קאי כריך לומר כל שלא אפילו בלא כל נכללין כולן וכן מוכיח פרק מי שמת כמו שיתבאר פרק לחד עשר מהלכות זכייה ומתנה וכן הדין בלומר שדותי שלשו כריך למלת כל וכלן בכלל לבל לומר נכסים סלי לו שדות סלי לין הכל בכלל והטעם שכיון שהוא מזכיר שכוי עצמו לחר כן לין הכל בכלל: **האומר** לחברו בית שבתי לבי מוכר וכו' מימריה במכחות: הלומר

תרבץ על חצר ב"ש כו' בגמרא פרק תלקח וקתני כר ב"ש ופ"ה מהי קתני תרבץ לפרני עכ"פ ופרש"י ז"ל תרבץ לפרני חצר גרול שמעמין מריס בצר לפרני מלהן ועל פס ממרבים לותו תמיד להמכיב החבן קני ליה תרבץ עכ"פ ומדברי המחבר נרחה מעמין לותו לפני החצר:

ורום כל בית ובית כחצי חרכו וחצי רחבו כ"ל שהם היה ו' על ו' רומו ה' על ה' רומו ט' וכן כיוצא בזה ומבואר במסכת בל מעלה:

והמוכר מקום לחבירו וכו' מסכת פס פ' המוכ' פירות ופסק כחכמים ודלא כרבי מעלין בקודש ולא פליגי דברי רבי דוקא דברי מדרכן היה לעשות מערה ולחפור בכותלים קבר וחקברות ההם מקרוי כוכין בלשון המשנה ופתח המערה הוא כרחבה ברוח אחד ובמקי כותלי חרכה הוא עומה הפס קברות ובכותל הרוחב מכנגד הפת' פתוח ומדת המערה מבוארת במסכת זו וכן מדת הקברות:

נמצא בין כל קבר וקבר ממן הכדדין לחמה ומחצה ובין הכתים החמצעי' פתי לחמות קדור הקברות לרעת זו הות כך בכותלי החורך עומה כוך ב בתחלת הכותל ורחבו פמה טפחי' פהם לחמה ומניח ריוח לחמה ומחכ' ועומה כוך פני והוא לחמה הרי ג' לחמות וחני ומרתיין לחמה ומחכת הרי חמם לחמות ועומה כוך פליפי בחמה פמיית ואינו מניח כלל בדילמי הכותל ובכותל החמצעי פהוא רביעי עום' פני כוכין בפני רלמיו ומתי לחמות ריוח בחמצע היה רלוי לומר פתי לחמות ובין הכתים ולחמה מכחן ולחמה מכחן להגביה מל קרקע פהן זוית עכ: ובהשגות אמ' כל זה פמום פהסדיר כך הוא לדע' הרמ"ה ז"ל בכותלי החורך מניח לחמה בפני רלמי כותל חני לחמה לכל רלם וכחמם הכמחרות עצמה מלם כוכין לחמה בין כל לח' ולחד פהן פתי לחמות ריוח ובכותל הרחב מניח גם כן לחמה בפני רלמיו חני לחמם לכל רלם ובמלמה הכמחרות עומין פני כוכין ולחמה ריוח ביניהם זה כוכתו ז"ל וזהו דעת הרב לבן מיגם ורם ז"ל ומכל מקו' אין הכרח לחחת מן הפטות החלו בגמ' וים בזה מקום עיון עוד בדברי המחבר מלה הזכיר חלה מער' לחת ולפי המסה לפילו לדעת חכמים עומם חבר ו' על ו' ופותח לתוכה פתי מערות וכן פניהן בסוף המסכת ופ"ם ז"ל כן דלריהם קלי פירום: המוכר ולמקבל מסכיהו בתחלת המסכת וכתן הרב טעם לכדר המסכת ומדברי המחבר נר' פהוח מפ' סופה למקבל לעפות חבר וכ"ש: המוכר לחבירו בתוך שדה וכו' נותן לו לחמה פרחבה פתי לחמות ולחמה מכחן להגביה פירום בין הכל לרבע לחמות ומימרת דממון היא בפר' המוכר פירות כלמון ופ"ם ז"ל בהגביה כדי לתקן מלותו הרקע הגביה מל לחמת המים הם יפלו עכ"ל: ואם מכר לו לחמת המים להסקות בה בילון וכו' למון הרב הגר חבן מיגם ז"ל פירום מכר לו בחבירו מקום לעמות בו לחמה להעבור עליה מי רגלים ומי תבבוסת חבירו בהן ואפ"ה אינו יכול להסקות בהמים ודחיכת בגרים וכלים ולחמו גרול כלכך ע"כ: אלו הלוקחים בעל הסדה נוטען לבל לחיו זורעין וכו' פסק כרב נחמן דהלכתא כותיה בדיני ולפי חיכו זורעין: והאמת המים זו מכלו הגביה וכו' מימרת פס: המוכר לחבירו דרך בתוך סדהו לם דרך יחיד וכו' מיעור דרך היחיד נפסקה הלכה בגמרת פס כדיני נולה מלמדו סכיגומדין ומחכה ופירום גומדין לחמות ומכיו בכתוב נומר תרכה וכתב הרמ"בה ז"ל בחידומיו כתב הרב ר' יוסף הלוי חבן מיגם ז"ל מסתברת לן דהכי מילי היכא דלא מסיימי מחיכתא לבל היכא דאיכא מחיכתא חמור במסקלו בכני נומרין ומחכה לא מסתבי וכל מכן דלא הדר עכ"ל:

מכר לו הדרך בין עיר לעיר וכו' בריית פס לבל בקנת הספרים חיבה ופ"ם ז"ל ממובה לחמות פלם יפגעו פתי עגלות זו בזו מלא יעכבו זו לתן זו:

מכר לו דרך הרבי וכו' פ"ם בגון עיר פים בה מעבר מכחין דרך פס מלרן דחוקה עכ"ל מקו' פמיעורו ממה עמר לחמה כיון מחזכי:

דרך המלך וכו' בריית דרך המלך לין לה מיעור ודרך הקבר לין לה מיעור: וראיה לי פזה כמוכר דבר מלין מיכו ידוע וכו' נרחה פחה"ז ז"ל מכור מלא קנה וכמו מכתב למעלה דבעינן מיכו ידוע ובהשגות אמ' ולין דברו ידוע ולבי לו מכחש בכל המדה כפי מה מיבטרך להם וכן פ"ם ז"ל: מבוטל ממנו המלך כל מה מיבטרך לו עכ"ל:

מכר ל

מי שהיה מוריש גוסס ונטוי למות ורצה למכור מנכסיו מעט כדי להוציא הדמים בצרכי קבורתו הואיל והבן עני יתן עד שימות ויסבור ישתהה המת ויתבזה תקנו חכמים שאם מכר ואמר מה שאירש מאבי היום מכור לך ממכרו קיים וכן ציוה עני שאין לו מה שיאבל שאמר מה שתעלה מן הים מצודתי מכור לך ממכרו קיים משום כדי חייו: הבן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת הבן בחיי האב ואחר כך מת האב בן הבן מוציא מיד הלקוחות שהרי אביו מכר דבר שלא בא [ב] עדיין לרשותו ונמצאו הנכסים ברשות האב וזה יורש אבי אביו וכן כל ביוצא בזה: מי שנתן קרקע מתנה לחברו ונתן לו על גבה מאה דינרין אם היו הדינרין מצוין ברשותו כיון שזכה בשדה וזכה בדינרין ואם אין לו דינרין אין מחייבין את הנותן ליתן לו מאה דינרין עד שיביא הזכה ראיה שהיו לו דינרין בעת המתנה והוא הדין לשאר מטלטלין שמקנה אדם אותם על קרקע אם אינן ברשות המכר או הנותן לא קנה שאין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו: מי שהיה לו פקדון ביד אחר הרי זה מקנהו בין במכר בין במתנה לפי שהפקדון ברשות בעליו הוא והרי הוא בחזקת שהוא קיים ואם כפר בו זה שהפקד אצלו אינו יכול להקנותו שזה כמי שאבד שאינו ברשותו אבל חמלוה הואיל ולהרוצאה ניתנה אינה בעולם [ג] ואין אדם יכול להקנותה אלא במעמד שלשתן והוא דבר שאין לו טעם כמו שביארנו ואם היתה מלוה בשטר מקנה את השטר בבתיבה ומסירה שהרי יש כאן דבר הנמסר לקנות שעבוד שבו דבר שלא בא לעולם כך אין אדם מקנה למי [ד] שלא בא לעולם ואפילו [ה] עובר הרי הוא כמי שלא בא לעולם והמוכר [ו] לעובר לא קנה ואם היה בנו הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו קנה: האומר לאשתו נכסי לבנים שתלדי ממני הרי אלו לא יקנו כלום שכיון שלא נתעברה בהן בשעת המתנה עדיין לא באו כדי להיות דעתו קרובה להם: המקנה למין ממיני חיה לא הקנה כלום הקנה קצת נכסיו לבהמה או למי שלא בא [ז] לעולם וחזר ואמר לחבירו הקנה כבהמה זו או בעובר זה לא קנה כלום אמר לו קנה את ובהמה זו או את ועובר זה קנה [ח]: אין אדם מקנה לא במכר ולא במתנה אלא דבר שיש [י] בו ממש אבל דבר שאין בו ממש אינו נקנה כיצד אין אדם מקנה ריח תתפוח הוה או טעם הרבש הזה או עין הברולח הזה וכן כל כיוצא בזה לפיכך תמקנו לחברו אבילת פירות דקל זה או דירת בית זה לא קנה עד שיקנו לו גוף הבית לדור בו וגוף האילן לאכול פירותיו וכמו שיתבאר: דין ההקדש ודין העני ודין הגרר אינו בדין ההדיוט בקנייתו שאילו אמר אדם כל מה שתלד בהמתי יהיה הקדש הבי אי יהיה אסור

הבן ממכר כל עד וכן כל כיוצא בזה בכמות פרין החולן ופרין מי ממת: מי סנתן קרקע מתנה לחבירו וכו' והוא הדין למוכר המטלטלין וכו' עד לא קנה פ' קמח דמציעא ופרין המוכר את הספינה גמר' מתני' דהמוכר את העדה וכו' מביא לותה בהלכות הרב זל בתוך עם לותה דקדמין ומסיק לף על גב דכתבין לא בעי לגב וקני בעי ומבית עלון כל הסנינה עד מעמם בר"ג וזקנים מהיו נתין בכפיל כל ומתוך חותן מעם יתבהרו כל הלה עד דאמר בלתי ותרהיבה עיכי ם מקבלה מרבותיכו זל מכתבה ר' הלפם זל פרין המוכר את העדה כו'גבו הה דאמר רב יהודה הלי דמזבן מידי לחבריה כו'עד לי לאת ליה תרעה ודקלי חזיכן לי לותן ליה דקלי יהיב ליה תרי דקלי ולי לא זבין ליה תרי דקלי כו' וזל לוכח מלן דמתיב ליה מהלי מימרה דמלן דמזבן מידי לחבריה ה"ג דלימיה להוה מידי ברמותיה מיחייב למזבן ומיתן ליה ולבן לא סבירא לן הכי דכל מידי דלימיה ברמותיה דבר פלה בי לעולם הו עכ"ל לן לי דמתיני זה מעכייכו ודברי הלמד מעכיכו מכתבו ותברו כה דבר פלה בי לעולם וגם כיילו בפרקיהם: הגב והדרב יהוד' נופיה דאמר הרע דקלי וזה פמוט ורלותי יועילו גם למאר דברים הרבה: מי מהיה לו פקדון וכו' עד פלוגו ברמותו בפרקין פ' הנחל קמ': כל המלוה הואיל להוכיח עד מעבור סבו בבבא בתרא פ' חזק הבתים: כסם פלוג לדם מקנה וכו' עד כמו פרקין הלכו בבא בתרא פרק מי ממת והבילור פרק לגמל הלבות שו: דין ההקדש וכו' עד יש בהוכיח וכו' ולין דעתי נוטה וכו' עד בעכין

כתב הר"ר זל רואה לכי כי הו' מוכיח לפי על דברי הרב זל כי הרב כתב כמעם דההו' גברא דתקנ ליה לחבריה דמסוס דלה הילכך ברמותו לה מכי מקנ ליה

ואם היה בנו וכו' פסק כר' יוחנן דאמר הכין וכן כתבו זל ומן לומרים דדוקא בבכיר מרע לכל בבריה לה קנה: ואם והאמר לה מתנו נכסי לבנים וכו' ומן פלוגין בעל העטור בשם רבנו הלוי זל ודעת רבנו עקר דמתם לומר: והאמר לעובר וכו' זה מבואר במעשה ועוד דעד כאן לה אמר רבי יוחנן הלה במשוברת הה לאו הכי לה ולפילו במשוברת פלוגי: המקנה למין וכו' הקנה וכו' אם בדיוק מימרה בלה מחלוקת: אמר לו קנה אתה בהמה זו וכו' זה מחלוקת ופסק כרב נחמן וכן בהלכות: אין אדם מקנה וכו' זה מוכיח מן הגליונים זל ומבואר ממה שלומרו במי שמת שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה וילכל פירות דקל זה לה לומר כלום ופירשו לפי שאין הדיוט גוף ולומרים התם מילתה דלית בבריה בשם וזה פמוט ומוסכם ומבואר בירו: דין ההקדם ודין העבדים וכו' עד סוף הפרק בהשגות אמא רואה לכי כי הו' מוסיף לפי על דברי הרב זל כי הרב כתב במעשה דההו' גברא דתקנ לי' לחבריה דמסוס דלה היה סלע ברמותו לה מכי מקנ לי' זה במעשה מלמדנו וזה החכם הו' מלפי לה בה לעולם קנו עבדים ולכי הו' חייב עכמו בכך מלמ' לתת לעבדי כך וכך מן הפירות מיכלו בברם מלי וכן כיוצ' כזה הרי חייב עבמו ויתן לכל לם לומר

האומר לחבירו מכרתי לך מוכר לך וכו' מימרא פרק המוכר את הבית ומיהו מכתב הכי מוכר למעלה ורבינו ירוחם השמיט כל זה ולפי שהוא מחוסר מעות הוי כמו שאמר לחבירו הרי שטר מכר בעל הבית על בית פלוני ואמר לחבירו הרי מכרתי לך וכו' מצטרף ויש פרק שלישי הנותנים פסק כרב נחמן וכן בהלכות: האומר לחבירו חבי מדיה לחי מוכר לך וכו' דין זה כתבו סוף פרק בית כור במשנה ובגמרא ומה שהמגיה העלה לומר לחבירו חבי מדיה לחי מוכר לך מפרשין בגיהנם והוסיף לא מכרתי לך מפרשין בגיהנם ומוסיף חביה בדרוס ומקבל עליו נדר חדש ובן חדש חדש ומפרש בגיהנם וכן בחלבו טפחים עב ובגמ' לומר רבי יוחנן ולוקח מטל כחום לומר ליה רבי חייא בר אבא והא לחן מתניתין בגיהנם תנן לומר ליה תרגימא מקופח דקלי חביה בדרוס לחי מוכר לך מפרשין בגיהנם הוי חביה בדרוס לומר מפרשין בגיהנם הוי חביה בדרוס קלמר ליה חלח לרמי בר חמא הכי מי לרמי עלב וזה פירוש הגמרא לרעת המחבר מפרשין מני החלקים ב בעוי הדמים ולוקח מטל החלק הכחום ולף על פי שהוא פרוף במדה רוב הוי המוכר בקב ושדית מקבל חבורית והקפה ר' חייא והא לחן מתניתין בגיהנם תנן דמפרש מהן חולקין במתן ובכחום וכל אחד נוטל קצת ממן וקצת כחום ולומר רבי יוחנן מהקופה מכרתי פרק מפרשין חלח בעוי הדמים דהוי חביה בדרוס לומר ליה לס ממן לס כחום ומפרשין לרמי בר חמא חבי מדרוס כחום ויסיפו על המדה כדי סיפוה דמי חבי מדיה והם הוי ממן נותנין ממן המדה הכי נמי לרמי מפרשין דריפת לרמי ולעולם לוקח מטל כחום ולזה הפירוש הסכימו הרי"ף והרא"ש ז"ל ועקר ופטרו אחרונים: ומקבל עליו וכו' כבר כתבו במסי' ורחב החדש ממה וכן היה הנוסחא בספרי הי המחבר המדוקדקים וכן הוי בכל ספרי התלמוד ובהלכו ומה שכתב ובין פתי החדשים רחב טפח מפורש בגמרא הכל:

~~היתה לו חבי מדיה וכו' מימרא~~

מפורשת רים המוכר את הבית: אמר לו מכר מדיה ממנה נחלק זה לפרק הגמרא פס ופירש לבן מיגם ז"ל דהיכא דזבן לחכריה חולק אתיא מתרעא ולמר ליה זביתית לך את יהבית לך מכר לתעל דמיה פלגא וכו' והטעם שם חולק כמוכר לו המכרים לחם לו מכר לכולם פי' הרי"ף ז"ל דכל דכתב ליה מכרנא למה ליה דכתבינהו חלח לברורי

פרק שנים ועשרים

אין חד מוכר לחבירו דבר טלח בו וכו' עד וכן כל כיוצא בזה פרק קמח דבבא מציעא: המוכר פירות דיקל וכו' עד עד מי שפרע במציעא פ' חיזהו נסך ובימות פרק החמה רבה: כל הסוסן על שבעה עד מי שפרע זה כת' מכח ר' יהלפס ז"ל מהסכים פרק המוכר את הבי' גמרא מתני' דהמוכר את המדה כו' מדאמרי' לרעא ודקלי מזבינה לך חי חת לי' ליה וחי לח זבין ליה תרי דקלי: מי שפרע על מנר שבעה וכו' עד לחטים חלו פרק חיזהו נסך: דבר שהיו ברשותו וכו' עד כדי חיין פר' קמח דמציעא: הבן

כ' המוכר את הבית

כ' חזקת הבי' פ' ב' מ'

פרק בית כור:

מגדל עוז

האומר לחבירו מדה וכו' עד וכן כל הנזכר בזה פרק המוכר את הבית: האומר לחבירו מדה רלובן וכו' עד לאחר הפסח הפטוט בפי הכל זה הוא מעשה רבי בר סיסין האומר בפרק חזקת הבתי' גמר' מתני' קמיתא דלאתא לקמיה דרב נחמן והקסיכן מדרב נחמן לרב נחמן גופיה ולוקימנא בהאי טעמא כיון דלבעי לה רבי סיסין: האומר לחבירו חבי מדה כו' עד סוף הפרק פרק המוכר הבית:

פרק שנים ועשרים

אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בין במכר בין במתנה בין בחנות שביב מרע ביצד מה שתוציא שדה זו מכור לך מה שיוצא בזה לפלוני לא קנה כלום וכן כל כיוצא בזה: המוכר פירות דקל לחבירו יכול לחזור בו אף לאחר שבאו הפירות לעולם ואם שכח הלוקח ואכל אין מוציאין מידו וכל החוזר בו משניהם אין חייב לקבל מי שפרע אבל הפוסק על שער שבשוק ולא היה אותו המין שפסק עליו ברשות המוכר חייב לקנות ולתן ללוקח מה שפסק ואם חזר מקבל מי שפרע: מי שפסק על שער שבשוק שיתן ארבע סאין בסלע אם היו שבלים הרי זה קנה לקבל מי שפרע והוא שיראה לו בורן או שיאמר לו בשוק הריני סומך עליך אבל אם לא נראה בורן ולא אמר לו הריני סומך עליך לא עשתה דעתו של מוכר ואינו מקבל מי שפרע שהרי הוא אומר שמא פסק עם אחר ואינו צריך לחטים אלו: דבר שאינו ברשותו של מקנה אינו מקנה והרי הוא כדבר שלא בא לעולם: כיצד מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מן הים נתון לך שדה זו לכשאקחנה קנויה לך לא קנה כלום וכן כל כיוצא בזה: מי

כרבין לגבי מ' שרבין

כרב נחמן דלוקח' בד' לוקח גבי ההוא דלמר לחבריה כו' נכסי דבי בר סיסין מזבנכו לראבן פ"ת ודעתו ממולל דהילכתא כוותיה בריתי ולא כרבה דלמר המע"ה:

ומודה רב נחמן דלאו סמיט ולכי כו' מסייע לי לרב יוסף מכתב בהלכות זביה דכי אמ' לה מכרה דבר פלוני לשולם היכא דלא תפיס להדות מדי דלקנו ליה ולא תכתב ליה אבל אי תפיס תפיס והאי נמי דזבין וכתב ליה מטור ומכר ליה מטורא כמאן דתפיס דמי עיטור ע"כ:

כרבין לגבי מ' שרבין

או שיאמר לו בשוק הריני סומך עליך אבל אם לא נראה בגורן ולא אמר לו הריני סומך עליך לא עשתה דעתו של מוכר ואינו מקבל מי שפרע שהרי הוא אומר שמא פסק עם אחר ואינו צריך לחטים אלו: דבר שאינו ברשותו של מקנה אינו מקנה והרי הוא כדבר שלא בא לעולם: כיצד מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מן הים נתון לך שדה זו לכשאקחנה קנויה לך לא קנה כלום וכן כל כיוצא בזה: מי

פ' הדבק מציעא:

וכן כתב בעיטור דמכרה דכולהו דבותתא דאין לרס מקנה דבר מאין ברשותו חלח בפסיקתא ותכאי כתובה והרמלה קנין ד' טעמא כדפריטו דבותתא עד כאן ואין לרס הה דלמר לרעא ודיקלי כו' לקמן פרק כ"ר ע"כ:

מי

פרק שנים ועשרים אין

לרס מקנה דבר טלא בא לעולם וכו' זה מבואר בהרבה מקומות ופלוגתא דתנאי היא ולוקימנא בהאי דהלמה רבה הנהו דלמרי לרס מקנה כמעשה ולוקמה הלכה וזה פשוט ומלוכש וכן מכיב מרע מבואר בהרבה מקומות: המוכר פירות דקל לחבירו וכו' עיין מה שכתב בזה הרמ"ך ז"ל דלמר דכרב נחמן מודינא דלאו סמיט ולכי לא מפקינן מיניה הכי ל"ת ז"ל דלמר למוכר פטור חוב לחבירו בעדים לף על גב דקל דלין לוקיתא מקנות לא בכיתיה ומסיק לס קדם הלוקח ובבה מנוה לין המוכר יכול לחזור בו ומתכבדי לי דוקא בדכתב ליה הכי נמי דלמר ליה לא לחמ' ליה הוי וכל מעבדי דלוקא בייה לא קנה חלח הכיר בעלמא והילכך לפילו קדם ובבה מוכיחין מתמן עכ"ל וכן הסכים הרמב"ן ז"ל לרעת ר"ת ז"ל: אבל הפוסק וכו' זה מבואר דלים פרק לי' זהו נסך: מי מפסק על מנר מבטוק ליתן לו לרבע סלע בסלע לס הי' מבלין וכו' זו מימרא פס הי' מלין דייהיב זוזי לתרעא חריפא צריך לאתחזויי לבי דרי וכו' ופרי' תרעא חריפא הפוסק על הפירות עד כלא יכא המער הבירור חלא המער הביכור סהוי כמוך לקביר וכן במתניתין דלס ים לו מותר לפסוק וכו' ומדברי המחבר נרחה סהוי מפרש תרעא חריפא מוקדם לימות הקציר ופוסק לתת לו מן התבואה הבאה והוי פוסק על מנר זה ומתנין התבואה החריפא הבאה ועקר: אבל לס נל וכו' מפורש פס הדין והטעם דכל מי מקובה תבואה הבאה לתרי תלתא יהיב ולי לא לחמר ליה לא סמכה רעתיה דבר מלינו ברמותו וכו' כיצד מה שתוציא פרק קמח דמציעא בריתא וכן סדה זו פס דלא קיימא לן כרבי לחמר הקנה: מי

מכורין לך במלה דיכרין וחזרין לפלוני בב' דיכרין מכאן אמר רבי שמעון ויפקיד המני מה שמתן בדימי וחיפם מיהיה כן: לפי הפקיד שמתן בו המני דמים ושד חיפצר המוכר מדיה לם' מנה או לר' מנה או לרבעים מנה מיעטה בו כל חפצו כל ימי המכר מפני מהות כמוכר בזמן היובל עכ': ולי נרא' שהמחבר מדימה המוכר לזמן קצוב למוכר בזמן מהיובל נוהג דכתם מהמוכר בזמן היובל בין קרוב בין רחוק עומה בו כל חפצו לף על פי מידוע מיחזור קרקע לבעליה ביובל כן הדין במוכר לזמן קצוב מהרי מתמ כפירושו ביובל וכיון מכן לף במוכר לזמן קצוב הדין כן ודברי ההמגות לינם ברורים ויתר דברי המחבר וההפרמים מכתב כולן ברורים ופמוטים הן:

**המוכר פירות שובך ופירות כוורת לחברו קנה ואין זה מוכר דבר שלא בא לעולם לפי שאינו מוכר יונים שיולדו או דבש שיבא לכוורת אלא הוא מוכר שובך לפירותיו או כוורת לדבשה שהרי הוא כשוכר אמת המים לחברו שהוא נהנה בכל מה שיצוד בה כך זה הקנ' שובך זה לפירותיו כמו שמוכר אילן לפירותיו ודין כולם כדין השוכר בית מחברו כמו שאמרנו שהוא נהנה בכל הניות שיש בו וכן כל כיוצא בזה הבצים והאפרוחין עצמן שיש בשובך לא קנה אותם בעל השובך כל זמן שלא פרחו ודבר זה גזרת חכמי' היא ומשום לא תקח האם על הבנים נגעו בה לפיכך הרוצה להקנות אפרוחים ובצים אלו לחברו מטפח על השובך שיפרחו תאמהות ויגבהו מעל הארץ ואחר כך יקנה אותן לחברו בקנין או על גב קרקע או בשאר דברים שהמטלטלין נקנין בהן: הלוקח פירות שובך מחברו אינו יכול לישאל כל הגוזלות שיולדו בו מעתה מפני שהאמהות בורחות נמצא שהחריב כל השובך אלא מניח מהן כדי לישב השובך וכמה מניח אם היו בו אמהות ובנות בעת מכירת הפירו' מניח בריבה ראשונ' שיולידו האמהות כדי שיעשוותו האמהות עם הבריבה הראשונה ועם הבנות שעמהם ומניח ממה שיולידו הבנות שתי ברכות כדי שיעשוותו הבנות עם שתי הבריבות שהולידו וכל הנולד מאחר שתי בריכו' של בנו' והבריבה הראשונה של אמהות הרי אלו שלו: הלוקח פירות כוורת מחברו נוטל שלש' נחילים זה אחר זה מבאן ואילך נוטל נחיל כדי לישב את הכוורת: הלוקח חלות דבש מחברו מניח בבוור' שתי חלות כדי שלא יפרחו הדבורים וילכו להן: הלוקח זתי' מחברו לקוץ מניח מן האילן ממוך לארץ שתי גרופיות וקוצין לקח בתולת שקמה מגביה שלשה טפחים וקוצין סדן של שקמה שני טפחי' ובשאר אילנות טפח וקוצין בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה בדקלים וארזים חופר ומשרש לפי שאין גזעו מחליף:

מגדל עוז

המוכר פירות שובך עד וכן כל כיוצא בזה עיקר זאת ההלכה ב בטחיטת חולין פילהי דטלוח הקן במעמה דלוי בר סיסן והביאור פה: הביצים והאפרוחי' עד נקנין בהן מקבת חולין פלהי טלוח הקן ב במעמ' בר סיסן והביאו פה: הבצי' והאפרוחים עד נקנין בהם פלהי טילוח הקן במעמ' דלוי בר סיסן: הלוקח פירו' שובך וכו' עד סוף הכ' הכל פרק המוכר את הפרה:

פה שנות כפרק ה' המוכר פירות שובך וכו' עד הוא מוכר שובך לפירותיו וכו' אחר אברהם עוקר שלמי לנכך

פרק ארבעה ועשרים

כ' הכמ'

המוכר

פלמה חילנות בתוך שדהו וכו' מפנה פרק המוכר את הפרה וכו' עד הוא פרק המוכר את הפרה:

המוכר

שלש אילנות בתוך שדהו אפילו היו שלש נטיעות קטנות או שלש בדי אילן הרי יש ללוקח קרקע הראויה להם ואפילו יבשו האילנות או נקצצו יש לו קרקע הראויה להם וקנה כל האילנות שביניהם וכמ' היא הקרקע הראוי' להם תחתיה' וביניהם ותוצה להם כמלא האורה [ב] וסלו וזה המקום שהוא מלא האורה וסלו אין אחד משניהם יכול לוזעו אלא מדעת חברו במה דברים אמורים בשהיו שלשה האילנות עומדין כמו ג' פטפוטי כירה ששופתין עליהן את הקדרה שהרי הן שני' זה כנגד זה והשלישי מבוון ביניהן ומרוחק מהן והוא [ג] שיהיה בין כל אילן ואילן מארבע אמות [ד] ועד ששה עשר ומהיכן מתעריכן הכי חלה מ מתעט עמר לבית סאה כבהילכות טוען פרק מנים עמר ים לחלן בין מכר לחזקה ועיין בתוספות בחה' עכ':

[ב] דיק' לורה וסלו לבל תחתיהן וביניהן על בעל הילן לפמם:

[ד] פי'פמם עד ולה עד בכלל ורי פירש דעד ועד בכלל עכ':

לה חלה בתמיד מלמדנו שזה החכם לומר מחפילו לית בה לעולם קמו עניים ולכי לומר מיום חייב עצמו בדבר מילמד לתן לעניים כך וכך כלומר מן הפירות מיכלו בכרם פלי וכן כל כיוצא בזה הרי זה חייב עצמו ויתן חבל יש לומר ויתן לעניים כך וכך מפירות מלה בלו לעולם לית קמו עניים לדברי הרב עכ"ל:

ואני לומר מילחר ממחלוקת יסבה היו והדעות רבות וחזרות לפי הסברות לית להכריע ביך לוריע ולעבה גם יהי חלקי לפי דרכי בקבלה בדרך הגמרא ים פניס ופניס לגוהים הרמתים ולמפרשים הלחרונים ז"ל במסכת כדיים פר' וחלו כדיים גמר' מתני' דיקנם מלי שמה לפיכך כו' דרבי עקיבא לומר יפר ממ' תעשיה יתר מן הריוח לו ול' יחכן בן נורי לומ' יפר ממה יגרמה כו' ופסק ממוחל הלכה כרבי יוחנן בן נורי ולקמיכן למימרא קסבר ממוחל לר' מקדים דבר מלה בה לעולם כו' ומסייעא ליה בלומר יקדמו ידי לעמיהן דידים לחיתנהו בעולם ומקליקן וטרי' עלה טובה ולפוס כוגין ים כמה פניס לפניס ולפוס מחעתה דיך ותבכה מרגניתה תותה:

פ"ו ועיין פס:

פרק שלשה ועשרים

מקנה

אדם תגוף לפירותיו בין במכר בין במתנה בין במתנת שכיב מרע ואין זה מקנה דבר שלא בא לעולם שדרי הגוף מצוי ומקנה לפירות הא למה זה דומה לשוכר בית או שדה לחברו שלא הקנה לו הגוף אלא הנאת הגוף ביצד כגון שמכר או שנתן שדה לפירותיה בין לזמן קצוב בין כל ימי חייו של מוכר או של לוקח והוא הדין למוכר או לנותן אילן לפירותיו או רחל לגזתה או בהמה ושפחה לולדותיה או עבד למעשה ידיו בכל ממכרו או מתנותיו דבריו קיימין מכר עבדו לקנם שאם יגח ויממות יהיה קנם של לוקח כרי זה כפק לפיכך לא קנה ואם תפס הקנם אין מוציאין מידו מכר אילן זה ופירותיו לאחר לא שייך מקום הפירות ואין לאחר כלום אבל אם מכר אילן ושייר פירותיו לעצמו הרי שייר מקום הפירות אף על פי שלא פירש לגבי עצמו בעין יפה משייר: המוכר גוף הקרקע לזמן קצוב הרי זו מכירה ומשתמש הלוקח בגוף בחפצו ואוכל הפירות כל זמן המכירה ובסוף תחזור לבעליה

ומה הפרש יש בין המוכר קרקע לזמן קצוב ובין המקנה אותה לפירותיה שהקונה לפירות אינו יכול לשנות צורת הקרקע ולא יבנה ולא יהרוס אבל הקונ' לזמן קצוב הו' בונה והורס ועושה בכל זמנו הקצוב כמו שעוש' הלקנקנין עולם לעולם ומה הפרש יש בין המוכר שדה זו לפירותיה ובין המוכר פירות שדה זו לחברו שלא קנה כמו שבארנו שהמוכר פירות השדה אין ללוקח להשתמש בשדה זו כלל אפילו להכנס אלא בשעת הוצאת הפירות ויש לבעל השדה להשתמש בה כחפצו אבל המוכר שדה לפירותיה אין בעל השדה יכול להכנס בה אלא מדעת הלוקח ויש ללוקח להשתמש בה כחפצו ומה הפרש יש בין הקונה שדה זו לפירותיה ובין השוכר שדה מחברו שהקונה שדה לפירותיה יש לו לנטעה או לזרעה כל זמן שירצה או להוביריה והשוכר אינו כן כמו שיתבאר בענין שכירות ואין השוכר רשאי להשכיר אבל הקונה מקנה לאחרים כל מה שקנה המוכר

[h] כדבריו שה כתב רבנטרונאי בר מרדכי ריש מתיבת' וכן מורי רבינו ז"ל ותמוהני הלא היא כתובה בתוספות כפר הפלאה בסימן ה' ע"ש וכן שה כתב כן מעמו ע"כ:

אסור עלי או אתנגו לצדקה אף על פי שאינו מתקדש לפי שאינו בעולם הרי זה חייב לקיים [h] דברי שנ' ככל היוצא מפיו יעשה והואיל והדבר כן אם צוה אדם כשהוא שכיב מרע ואמר כל מה שיוציא אילן זה לעניים או כל שכר בית זה לעניים וכו' בזן העניים יש גאונים שתולקין על דבר זה ואומרי' שאין העניים זוכין אלא בדברים שהדיוט קונה בהן ולפיכך לא יכו בדבר שלא בא לעולם ואין דעתי נוטה לדברים אלו שאין אדם מצוה להקנות והוא מצוה לקיים דבריו בצדקה או בהקדש כמו שהוא מצוה לקיים הנדר כמו שבארנו בערכין:

פרק שלשה ועשרים

מקנה

לרש הגוף כו' לפירותיו וכו' מפור' פס בפ' מי פמת: ביצד כגון ממכר וכו' מפורש פס: מכר עבדו לקנם וכו' בגיטין ה' השולח ופסק כדרבו בתיקו דממונ' וכבר דקדקו המפרשים ז"ל למה לחיכו מכור כגוף לפירותיו ום בתרבו דכיון דליכא כפיקו תרי מי יימר דמכנח ולית"ל דמיכנח דילמ' מודים ומפטור חיכו כגוף ופירות: מכר חילן לזה ופירותיו לאחר לא סייר מקום הפירות ואין לאחר כלום פס במי פמת ולא בחר הרב לחם יהיו למוכר הפירות לו קנה הרחמן הכל והרמבן ז"ל כתב פס דהכל לרחמן והוא פרט במקבל מתנה ולמ' מהכל למקבל והה במכירה ור"ע ז"ל פרשה בדרך לחרת: אבל לם מכר פדותיו וכו' פס דלמרינ' לם תמני לומ' דקל לחחר לפירותיו לאחר לא הוי סיור דקל לאחר וסייר פירותיו לפניו סייר מקום פירות מלו טעמ' כל לגבי כפניה בעין יפה מסייר:

המוכר גוף קרקע לזמן קצוב וכו' פשוט

ומה הפרש יש בין המוכר קרקע לזמן קצוב וכו' חיכי מוכ' מוכר לזמן קצוב ם

בהשגות אא

מיבנה ומיהרוס חלה בלומר ככבי לך וחחריך לפלוני ודבר זה חיכו מיוסב על במכר פלם למ' ככבי מכורין

ואני לומר דין החומר נוחלין גמ' מתני' דהכותב נכסיו לבנו לאחר מותו כו' ומקיל ובני בבויה ופליגי רבי יוחנן ורים לקים בקנין פירות רבי יוחנן לחמר כקנין הגוף דמי ורל למ' לחו כקנין הגוף דמי דהיכו מוכר מדקמסיכן עלה והה חפליגו בה חדיה זמנין דלחמר המוכר מדהו לפירות רבי יוחנן למר מביח והיכו קורח ורבבל למר מביח וקורח קנין פירות כקנין הגוף דמי רל למ' לחו כקנין פירות לחו כקנין הגוף דמי חלמ' מדמקסיכן להי להדדי מ"מ הייכו היו והדר לקמי ליה רבי יוחנן לרבי מתנן בן לקים מיהה דהלומר נכסי לך וחחריך לפלוני כו' והדדי חחריך מלכי ע"ח דלח דמיח ובתר מקלח ובוריח הוקמה כתנהי כר' ורבבל והקסיכן מדר' לחדר לח קנויח הח לגופה הח לפירי דרבבל חורבבל לח קנויח הח לכתחלה הח דיעבד ופכקיכן להדיח כרבבל ורל דקנין פירות לחו כקנין הגוף וכדפסקה פרק מחולץ תלמודח להדיח דהיח חדיח מתלת דחכוח הלכתה כרל לגבי רבי יוחנן ולם יש לי לדמות מדמיכח לה להיח דכוח פרק יש נוחלין דחסיקנה המוכר חו הנותן על מנת להחזיר קנם והוח יחזיר והיה ודחי לזמן קצוב דהה הדרה ולמוכר סרחו בזבל בערכין פרק המקדיש דהה ודחי הויח מכירה עד היובל וחף על גב דהיח הדרה ביובל מהו זמן קצוב הלכך לחיכה לחלוק דרבת זל ולזמן קצוב דהויח זבוחיה זבוחה ויקחור ועשה כרכוו כלרם פעופה בטלו חבל המוכר לפירות חין לו בגוף הקרקע קנין כלום לפיכך דין הוח פלה יבנה ולה יסחור בו כלום בלה רשות בעליה וזה פשוט: ומה יש בין המוכר סרחו לפירות וכו' עד כחפצו גם זה הדין כלול במה מבוררתי בחמוך ובבילור פרק כ"ב: ומה הפרש יש בין קנה סרה וכו' עד כענין מכירות ענין הקניה כבר הוח נכלל בחילוק הרחמן מבוהרני וענין המכירות כרין המוכר חת החומנין ובבילור פ"ה דהלכות מכירות בע"ה: וחין המוכר רשאי וכו' עד כל מה מקנה פרק המוחלל ופרק המוכר חת החומנין:

המוכר

זה החזיק בקרקע וזה החזיק בהילכות מהרי לפניהם ת"ל זכו במדה זו ויש בכלל הילכות מדה ויפסיד להם בלשון הקרקע לבעל הקרקע בהילכות מיפסיד לו זולתן ואומר לכי לפילו למכי הילכות דין זה וחכי הקרקע ממש ולא כמו מכתב זה החכם אבל מכר קרקע ומייר הילכות לפניו אין להילכות קרקע אלא תחתיהן וכניהן וחוכה להן כמלא חוריה וכלו עכ"ל: ושתה לפרש גר"פ חזק הבתי זה החזיק בהילכו וזה החזיק בקרקע ת"ל רב זבד זה קנה הילכו וזה קנה קרקע מתקיף לה רב פפא וכי לו לבעל הילכך בקרקע כלום ליתא ליה בעל קרקע עקור הילכך וזיל אלא ת"ל רב פפא זה קנה הילכות וחכי קרקע וזה קנה חכי קרקע פטיטא מכר קרקע ומייר הילכות לפניו יש לו קרקע וחפילו לרבי עקיבא דאמר מוכר בעין יפה הוא מוכר הכי מילי גבי בור ודות דלא מכחשי בארעא אבל גבי הילכות דקא מכחשי מיורי מ מפייר דאי לא תמייר אמר לי' עקור הילכות מקום וזיל מכר הילכו ומייר לפניו קרקע מחלק דר' עקיבא ורבנן לר' עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר יש לו לרבנן דאמרי בעין רעה מוכר אין לו וחפילו לרב פפא דאמר יש לו הכי מילי גבי מי לקוחות דאמר לו כי היכי דלדידך בעין יפה לדידי כמי בעין יפה אבל הכא מוכר בעין רעה מוכר וחפילו לרב זבד דאמר אין לו הכי מילי גבי מי לקוחות דאמר ליה כי היכי דלדידי ליתא לי בהילכו לדידך כמי אין לך בקרקע אלא הכא מוכר בעין יפה מוכר עד כאן והכראה לי מהמחבר מפרש חכי קרקע הכזכר בגמר' חכי ממש אלא כדברי המפרשים ז"ל מפרשו דלאו חכי ממש אלא מהוה יכול ליטע לאחרי בתקומתן ולא כדברי הרב אבן מיגש ז"ל מכתב וזה שלשון רב פפא חכי קרקע היינו קרקע אלא חלק בקרקע הוא שקנה כפי ההילכות וחוץ לשיעורו כמלא חורה וכלעג"ה אלא חכי קרקע ממש כפשטא הלשון כי היכי דלא ליתא ליה עקור הילכך וזיל ואף ע"פ שלא אמרו אלא שיש לו קרקע כיון שהטעם הוא לחוד עם הכזכר בדין זה החזיק בהילכות וזה החזיק בקרקע ומשם נלמוד שאם קנה חכי קרקע אף כאן חכי קרקע ומ"מ כשחיכן אלא מתי הילכות אין לו אלא קרקע הרחוי להן מדי אם נעלמו מדרגה אחת מהרי קונה מכי הילכות אין לו קרקע כלל וזה שהוא מתייר שם לו קרקע הרחוי כמו שהיכן מעלין דין המתייר שלם הילכו מקום שהקונה אין לו אלא קרקע הרחוי להם והמתייר שם לו חכי קרקע זו היא שבירתו וכאומה היא שבפשטא הגמרא אלא מהיכי מוכח טעם למה שם לו חכי קרקע כי היכי דלא ליתא ליה עקור הילכך וזיל והלא קונה שלם הילכות אף על פי שאין לו חכי קרקע אין יכול המוכר לומר לו כן וחפילו מתן ויטע לאחרי תחתיהן וזה הכריח למפרשים אלה לפרש כן ודבריו ז"ל ועוד קשה לי בזה שהוא מביא דין זה החזיק בקרקע פרק "במה הלכו" טועין וכטוען שם כתב שזה שהחזיק בהילכות קונה קרקע הצריך להן כדברי רבו אבן מגש ז"ל וכאן לא הזכיר כלל כן בפרק זה אלא חכי קרקע כלשון הגמרא וגם זה צ"ע: **ובן** שם מייר שם הילכות וכו' כבר כתבתיו: **המוכר** את הילכות וכו' אין זה מכר הילכות מהוזכר בגמרא וכדברי עקיבא דהלכתא כוותיה ויש פי' אחר בזה: **והחזיק** וכו' כבר כתבתיו גם זה ודעת הר"ר ז"ל בזה דוקא כגון מזה המחזיק בהילכות היה יכול להחזיק בקרקע ולקנות מהרי אמר להם מכל אחד יזכה במה שיחזיק ולפיכך בחזקת הילכות קנה חכי קרקע ממש וכבר כתבתי מפירושים לחרי"ם: **האחין** מחלקו וכו' ברייתא הובאה פ"ק דבבא בתרא וכן בהלכות ובקצת מחלות ים ואחד כטל כרם ופרט"י ז"ל ארבע לחות לעבודת הכרם מהיו חורשין לחתה בשוורים ובהלכות ובפירושי הרב אבן מיגש ז"ל פרדס והוא הטעם: **המוכר** מדה לחברו והיו בה דקלים ואמר לו חוץ מדקל פלוני וכו' פרק המוכר את הבית אמר ליה לבר מדקלא פלוני חזיכן לי דקלא טבא הוא מייחי לחודיה וזי דקלא ביפה הוא כל מכן הנך ובחידושי הר"מבה ז"ל פי' הרב רבינו יהוסף אבן מגש ז"ל דלאו הטוב מכולן קאמר אלא מן הטובים שבו מן הרעים עכ"ל ור"ם פי' ז"ל דקלא ביפה ומיהו שם בשדה יש דקלים רעים ממנו הכהו מזרבני בכלל שדה דהאי דקאמר כל מכן הנך לדיקלי דטבי טפי מהאי קאי עכ"ל ואין נראה כוונת המחבר כן אלא לא קנה דקל כלל: **מכר** לו מדה ואמר לו חוץ מן וכו' עד סכל המוכר בעין יפה הוא מוכר דיכין אלו מפורשים שם בלא תחלוקת **ובהשגות אמ"א** הטעם מפורש לזה חיכו כלום אלא מלמוד בני חרס קורין להלו הילכות מתם ולא להלו וטעה בטעם מלו מהרי גופני קנו דקלי ואין דקלי קנו גופני עכ"ל: כמדומה לי מהר"ר ז"ל חשב מהטעם שכתב המחבר הוא נמשך אל כל מה שכזכר ולפיכך כתב בטעה שאם כן כשהיו שם דקלים וגפנים אחר שהוא מוכר בעין יפה היה לו לומר מהגפנים מהן חשובין מכורין דודאי גופני חשיבי וחוץ מכבודו טעה בכוונת רבנו שלין טעמו אלא לומר שאפילו שאם דקלי והוא מתייר הילכות מתם הדקלים מתויירין וכיוצא בזה בגפנים שהם נתפסים בלשון הילכות כשיש שם דקלים וגפנים אבל לא לומר שהוא הכל מתייר אלא מה שרגילו להקרא הילך מתם לפי שהמוכר בעין יפה הוא מוכר ואין כוללין בשוריו כל מה שאפשר לכלול אבל טעם לדין דקלים וגפנים פי' אבן מיגש ז"ל דכיון גופני חשיבי מדקלי כדאיתא פרק החובל אזלינן בתר דעתיה דמייר גופני מטו דחשיבי ור"ם ז"ל פירש דגפנים לגבי דקלים קרוי הילכי ובכלל הילכי הם טפי מדקלי וזה דעת הר"ר ז"ל: **ואם** הדקלים מייר וכו' ואם שלח הילכות וכו' מפורש שם וכתב ר"ם ומיהו שם הין הילכות גדולים בשדה אלא הלו הוי שיור כדאמריכן גבי דקלי וכן כתב אבן מיגש ז"ל והבית רחיה דהא כי ליכא הילכי אלא דקלי אמרי כיון דליכא הילכי על הני דקלי הוא דאתכי הכא נמי אף על גב דקטיכי הין דליכא אחריני ודאי עליהו הוא דאתכי עכ"ל: **האומר**

ובן אם שייר שני האילנות בלבד יש לו קרקע והראוי להם שאלו לא שייר הקרקע היה הלוקח אומר לו עקור אילנך ולך: **המוכר** את[ח] האילנות ושייר את הקרקע יש לבעל האילנות קרקע[ד] הראויה להם כמו שבארנו: **מכר** את הקרקע לאחד ואת האילנות לאחר והחזיק זה באילנות והחזיק זה בקרקע זה קנה האילנות עם חצי הקרקע וזה שהחזיק בקרקע קנה[ג] חצי הקרקע בלבד: **האחין** שחלקו אחד נטל פרדס ואחד נטל שדה לבן יש לבעל הפרדס ארבע אמות בתוך שדה לבן סמוכות לסוף האילנות של פרדס שעל מנת כן חלקו ואינו צריך לפרש דבר זה מפני שהוא דבר ידוע: **המוכר** שדה לחבירו והיו בה דקלים ואמר לו חוץ מדקל פלוני אם דקל טוב ומשובח הוא אותו הדקל לבדו הוא ששייר והשאר ללוקח ואם דקל רע הוא ששייר כש ששייר השאר ולא קנה מן הדקלים[ד] כלום מכר לו שדה ואמר לו חוץ מן האילנות אם יש בו דקלים בלבד שייר הדקלים ואם יש בו גפנים בלבד שייר הגפנים ובן שאר האילנות היו בה גפנים ודקלים לא שייר אלא הגפנים שהמוכר בעין יפה מוכר ואם הדקלי שייר לא שייר אלא כל דקל גבוה שעולין לו בחבל והשאר הרי הוא של לוקח ואם שאר האילנות הוא ששייר[ה] לא שייר בהם אלא כל שאין העול כובשו וכל ש שחעול כובשו הרי הוא של לוקח ובבלל השדה נחשב: **האומ'**

[ח] רמב"ם פ"ד מהלכות מכירה הלכה ד'

[ד] כרבי עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר לגבי רבנן ועיין לקמן פ"ה:

[ג] כרב פפא לגבי רב זבד דאמר זה קנה הילן וזה קנה קרקע ופי' חכי קרקע היינו דין כורך החילכות כל' חכי ממש וכגון שכל הקרקע היה צריך להילכות אם לא שמכר קרקע גם לזה הכהי רמב"ם עיין בהילכו' טועין פ"ב עכ"ל:

[ד] מיהו יותן שהם יותר רעים מזה מכר רמב"ם עכ"ל:

[ה] כרבי עקיבא דאמר מוכ' בעין יפה מוכ' לגבי רבנן ועיין לקמן פ"ה:

[ו] ומיהו אם הין הילכו גדולי בשדה הלא הילו הוי שיור רמב"ם עכ"ל:

דפרין חזקת הבתים מהבתי דגרסיכן בתר מכר הילכות ומייר קרקע לפניו פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן כו"ע לרבנן דאמרי בעין רעה מוכר לית ליה וחפילו לרב פפא דאמר יש לו ה"מ גבי מי לקוחות דאמר ליה כי היכי דלדידך בעין יפה לדידי כמי בעין יפה אבל הכא מוכר בעין רעה הוא מוכר עכ"ל ואין הלכה כרבי עקיבא וכן כתבה ר"י חלפס ז"ל עם בהלכות וממוכר ה הילכות ומייר קרקע נילף למוכר קרקע ומייר הילכות כדכתיבכה דהלכתא כרב פפא ומיהו למיתן ליה חכי קרקע לא חפסר דהה לא פטיטא ליה לתלמודין כההיא ד דתחלת המימרא מכתבתי ועוד מהרי הלוקח מכי הילכות לא קנה קרקע ולפטורו בלא כלום לי חיפסר דאלא אל עקור הילכך כדקאמר רב הונא להדיא בההיא דסוף פרק המוכר את הבית מכתבתי הלכך נותנין לו קרקע הרחוי כדאיתא בטמעתין דהמוכר את הספינה וזה דעת נכון וכמעט הייתי אומר כי לשון ההסגות זה לא כתבו ה הר"אבד ז"ל: מכר את הקרקע לאחד מכר לו חוץ מן הילכו וכו' עד כלום פרק המוכר את הבית: **מכר** לו מדה ואמר לו חוץ מן הילכו וכו' היו בה גפנים כו' עד בעין יפה מוכ' **בחב** הר"אבד ז"ל הטעם מפני לזה היכו כלו' זה שלמון בני חרס קורין לאלו הילכות מתם ולא לאלו וטעה בטעם שלו מהרי בופני קנו דקלי ודקלי לא קנו גופני עכ"ל: **ואנ'** אומר אין זה טעות וחרבה כן ממעט מן ההלכה פרק המוכר את הבית גמרי מתניתין דהמוכר את המדה כו' דגרסיכן ברים ממעטין ת"ל רב יהודה ת"ל רב הוי מלין דמזבין לחבריה כו"ע אמר ליה לבר מדיקלא פלניה חזיכן לי דקלא טבא הוא מייחי ואי דקלא ביפה הוא כל שכן הנך וגם ר"ת ז"ל כתבו בתחלת הלה הדינין אלמא טעמא מפום מוכר בעין יפה הו רעה הוא וכן כולה וזה פשוט ואין בו טעות כלל ומה מהי דמתיב ליה דקאמר ומה מהי דמתיב ליה: כתב פרק המוכר את הבית: **ואם** הדקלים מייר כו"ע וכבלל המדה אומר:

המוכר קרקע ומייר חילוות וכו' וכן לס מייר מני חילוות וכו' המוכר את החילוות ומייר כו"ע כמו שבירכו

כתב הר"מבר ז"ל לא ידעתי מאין לו ואין לזה סרם מן הגמרא אלא נראה בממכר קרקע וחילוות בבת אחת לפנים מאחר להם זכו בשדה זו וחילוניה וכל מי שיחזיק יזכה בהם שיחזיק זה החזיק בקרקע וזה החזיק בחילוות מהרי לפניהם אחר זכו בשדה זו וים בכלל חילוות שדה אלו היפסר להם בלי שדה אבל אין לבעל הקרקע בחילוו' אלו היפסר לו זולתן וכני לו אפי' בפני חילוות דין זה וכני הקרקע ממש ולא כמו שכת' זה החכם אבל מכר קרקע ומייר חילוות לפניו אין לו לחילוו' הקרקע אלא תחתיהן ובניהן וכוצה להן כמלא חורה וכלו:

ואני אומר זה תלמוד ערוך הוא פרק חזקת הבתים גמרא מתניתין דאמר רבי ימעא במה דברים אמורי' בשדה לבן כו' דגרסינן זה החזיק בקרקע אמר רב זביד זה החזיק בקרקע אבל לא בחילוו' וזה קנה קרקע מתקיף לה רב פפא וכי מאחר שאין לבעל החילוות בקרקע כלום למה ליה עקור אילנך מקול וזיל אלא אמ' רב פפא זה קנה חילוות וכני קרקע וזה קנה כני קרקע וקיימא לן הלכה כרב פפא וגר' עלה בתחלת המימרא פמיטא מכר קרקע ומייר חילוות לפניו ים לו קרקע ואפי' לר' עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר הכי מילי גבי בור ודות דלא קא מכחשי בארעא אבל חילוות דקא מכחשי בארעא מיורי מייר דאי לא מייר אמר ליה עקור אילנך מקול וזיל עכ"ל ולא תיימא חילוות דהכא תלתא חיוכי דוקא אבל תרי לא דהא גרסינן כוף פרק המוכר את הבית ריש גמרא מתניתין דהמקדיש את השדה כו' אמר רב הוכא אף על גב דאמור רבנן הקונה אני חילוות בתוך שדה של חבירו הרי זה לא קנה קרקע מכר קרקע ומייר אני חילוות לפניו לו קרקע ואפילו לרבי עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר הכי מילי גבי בור ודות דלא מכחשי בארעא אבל גבי אני חילוות דקא מכחשי בארעא מיורי מייר דאי לא אמר ליה עקור אילנך מקול וזיל עכ"ל הכא עדיף דיוקא דמכאן הוא ראיה למה שכת' הרמב"ם בפרק הוא כתב ומה שכתוב בהשגות אלא כאמר דבר זה אלא במוכר לאנים שהיו חילוות וזה החזיק בקרקע כו' דדיים במעמא וכדפסיקנא כרב פפא וכתבה רבינו מאה ז"ל בסמוך לזה וכן כתב רבינו יצחק אלפסי ז"ל והכבה האניה שכתב רבינו מאה ז"ל וכן אם מייר אני חילוות בלבד ים לו קרקע הרשות לו כו' היא מימרא דרב הונא בסוף פרק המוכר את הבית ועדיפא מדחזקת הבתים בתחלת מימרא דאתי מההיא הוה אמינא הני מילי תלתא אבל תרי לא קא ממעט לן וכן כתב רבינו יצחק אלפסי ז"ל חלות בהלכות מלאי פרק המוכ' את הבית ומה שלא אמר אים לו אחני הקרקע הדין עמו מהרי שכינו במשנתינו פרק המוכר את הספינה שהקונה שני חילוות בתוך של חבירו לא קנה קרקע כלל וכן כתב רבינו מאה ז"ל בתחלת זה הפרק ולפיכך היה נרא' לכאורה שלא יהיה לו לבעל החילוות בקרקע כלום אלא כי מעיינת בה מפיר יפה דקרקע ואפילו כי ליתה לרב הונא ויפה דן שהרי זה המוכר לא מכר החילוות אלא הקרקע ומייר החילוות לפניו ואיכא תרי טעמי חדא מכיונית הקרקע דקיימא לן כל לגבי נפשי מיורי מייר לפי שדעתו של אדם קרובה אצל עצמו ואף על גב דבעלמא הלכת' כר' עקיבא דאמ' מוכר בעין יפה הוא מוכר כשפסיק שמוע להדיא פ' המוכר את הבית גמרא מתני' אלא את הבור כו' הכא בפייר החילוות לעצמו דקיימא לן כל לגבי נפשיה מיורי קא מפייר וזה תלמוד ערוך לפניך בשמעתין

דפרק

והמוכר קרקע ומייר החילוות הרי ים לו חני הקרקע כולה וכו' **בהשגות אלא** בגמרא אלא כשמכר קרקע וחילוות בבת אחת לפנים

דבר זה לא ידעתי מאין לו ואין לזה סרם בגמ' אלא כאמ' דין זה אמ' להם זכו בשדה זו וחילוניה וכל מי שיחזיק יזכה בהם שיחזיק זה החזיק בקרקע וזה החזיק בחילוות מהרי לפניהם אמר זכו בשדה זו וים בכלל חילוות שדה אלו היפסר להם בלי שדה אבל אין לבעל הקרקע בחילוו' אלו היפסר לו זולתן וכני לו אפי' בפני חילוות דין זה וכני הקרקע ממש ולא כמו שכת' זה החכם אבל מכר קרקע ומייר חילוות לפניו אין לו לחילוו' הקרקע אלא תחתיהן ובניהן וכוצה להן כמלא חורה וכלו:

ואני אומר זה תלמוד ערוך הוא פרק חזקת הבתים גמרא מתניתין דאמר רבי ימעא במה דברים אמורי' בשדה לבן כו' דגרסינן זה החזיק בחילוות וזה החזיק בקרקע אמר רב זביד זה קנה חילוו' וזה קנה קרקע מתקיף לה רב פפא וכי מאחר שאין לבעל החילוות בקרקע כלום למה ליה עקור אילנך מקול וזיל אלא אמ' רב פפא זה קנה חילוות וכני קרקע וזה קנה כני קרקע וקיימא לן הלכה כרב פפא וגר' עלה בתחלת המימרא פמיטא מכר קרקע ומייר חילוות לפניו ים לו קרקע ואפי' לר' עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר הכי מילי גבי בור ודות דלא קא מכחשי בארעא אבל חילוות דקא מכחשי בארעא מיורי מייר דאי לא מייר אמר ליה עקור אילנך מקול וזיל עכ"ל הכא עדיף דיוקא דמכאן הוא ראיה למה שכת' הרמב"ם בפרק הוא כתב ומה שכתוב בהשגות אלא כאמר דבר זה אלא במוכר לאנים שהיו חילוות וזה החזיק בקרקע כו' דדיים במעמא וכדפסיקנא כרב פפא וכתבה רבינו מאה ז"ל בסמוך לזה וכן כתב רבינו יצחק אלפסי ז"ל והכבה האניה שכתב רבינו מאה ז"ל וכן אם מייר אני חילוות בלבד ים לו קרקע הרשות לו כו' היא מימרא דרב הונא בסוף פרק המוכר את הבית ועדיפא מדחזקת הבתים בתחלת מימרא דאתי מההיא הוה אמינא הני מילי תלתא אבל תרי לא קא ממעט לן וכן כתב רבינו יצחק אלפסי ז"ל חלות בהלכות מלאי פרק המוכ' את הבית ומה שלא אמר אים לו אחני הקרקע הדין עמו מהרי שכינו במשנתינו פרק המוכר את הספינה שהקונה שני חילוות בתוך של חבירו לא קנה קרקע כלל וכן כתב רבינו מאה ז"ל בתחלת זה הפרק ולפיכך היה נרא' לכאורה שלא יהיה לו לבעל החילוות בקרקע כלום אלא כי מעיינת בה מפיר יפה דקרקע ואפילו כי ליתה לרב הונא ויפה דן שהרי זה המוכר לא מכר החילוות אלא הקרקע ומייר החילוות לפניו ואיכא תרי טעמי חדא מכיונית הקרקע דקיימא לן כל לגבי נפשי מיורי מייר לפי שדעתו של אדם קרובה אצל עצמו ואף על גב דבעלמא הלכת' כר' עקיבא דאמ' מוכר בעין יפה הוא מוכר כשפסיק שמוע להדיא פ' המוכר את הבית גמרא מתני' אלא את הבור כו' הכא בפייר החילוות לעצמו דקיימא לן כל לגבי נפשיה מיורי קא מפייר וזה תלמוד ערוך לפניך בשמעתין

דפרק

פ' חזקת הבתים

ומהיכן הוא מודד מן העקר הרחב של אילנות אבל אם לא היו עומדין בצורה הזאת או שהיו מקורבין פחות מארבע אמות או מרוחקין יותר מזו אמה או שלקחן זה אחר זה או שמכר לו שנים בתוך שדהו ואחד על המצר או שנים בתוך שלו ואחד בתוך של חברו או שהפסיק בור או אמת המים או רשות הרבים ביניהם הרי זה אין לו קרקע לפי לא קנה האילנות שביניהם ואם יבש האילן או נקצץ ילך לו: כל מי שקנה ג' אילנות ויש לו קרקע אם הגדילו והוציאו חוטר יקוץ כדי שלא יעמוד הדרך על בעל השדה וכל השריגין והאמירים היוצאים מהם ואפילו מן השרשים הרי הן של בעל האילנות שהרי יש לו קרקע: הקונה שני אילנות בתוך שדה חבירו אין לו קרקע לפיכך אם מת האילן או נקצץ אין לו כלום הגדילו שני אילנות והוציאו שריגים ואמירים יקוץ שמא יצמחו באריז ויאמר למוכר ג' אילנות מכרת לי ויש לי קרקע. כל העצים שקוצץ בעל שתי האילנו' מהן העולה מן הגזעים והוא הרואה פני החמה הרי הוא של בעל האילנות והעולה מן ה השרשים והוא שאינו רואה פני החמה הרי הוא של בעל השדה וברקלים אין לבעל הרקל מן העולה כלום לפי שאין לה גזע: **המוכר קרקע ושייר אילנות הרי יש לו חצי הקרקע כולה שאלו לא שייר בקרקע הרי אמר לו הלוקח עקור אילנך וכן**

ומהיכן הוא מודד מן העקר הרחב של אילנות אבל אם לא היו עומדין בצורה הזאת או שהיו מקורבין פחות מארבע אמות או מרוחקין יותר מזו אמה או שלקחן זה אחר זה או שמכר לו שנים בתוך שדהו ואחד על המצר או שנים בתוך שלו ואחד בתוך של חברו או שהפסיק בור או אמת המים או רשות הרבים ביניהם הרי זה אין לו קרקע לפי לא קנה האילנות שביניהם ואם יבש האילן או נקצץ ילך לו: כל מי שקנה ג' אילנות ויש לו קרקע אם הגדילו והוציאו חוטר יקוץ כדי שלא יעמוד הדרך על בעל השדה וכל השריגין והאמירים היוצאים מהם ואפילו מן השרשים הרי הן של בעל האילנות שהרי יש לו קרקע: הקונה שני אילנות בתוך שדה חבירו אין לו קרקע לפיכך אם מת האילן או נקצץ אין לו כלום הגדילו שני אילנות והוציאו שריגים ואמירים יקוץ שמא יצמחו באריז ויאמר למוכר ג' אילנות מכרת לי ויש לי קרקע. כל העצים שקוצץ בעל שתי האילנו' מהן העולה מן הגזעים והוא הרואה פני החמה הרי הוא של בעל האילנות והעולה מן ה השרשים והוא שאינו רואה פני החמה הרי הוא של בעל השדה וברקלים אין לבעל הרקל מן העולה כלום לפי שאין לה גזע: **המוכר קרקע ושייר אילנות הרי יש לו חצי הקרקע כולה שאלו לא שייר בקרקע הרי אמר לו הלוקח עקור אילנך וכן**

ומהיכן הוא מודד מן העקר הרחב של אילנות בעין דחיפמיטא בזה הלשון תא שמע רכובה שבגפן חיבו מודד לא מעקר רחמנן מרחב יותר ולא מן הסליפי פקבר הרבה אלא מן הצמוד והוא הדין לחילוות עכ"ל: אבל אם לא היו וכו' מפורש שם ובהלכות:

ו וכן פרי' דפטוט מהא דתנן הרכובה שבגפן חיבו מודד אלא מעיקר הסני מדקתני לשון עיקר ולא כפר"שם שפירש דמודד מן הפקין התחתון ולמעלה דהיינו פי' הסני ועכ"פ בתוספות עכ"ל:

ז כרבי יוחנן דאמר כחכובה לגבי רבי דאמר כמורה ועכ"פ:

ח והא דאמר' התם לא יפה היכן בענפים של מעלה וכאן בשריגים העולי מבר הגזע קאמ' דאבל דשבש פירש דהאי לא יפה קאי לאבל המרה וקא משמע לן דאף על גב דמזקי ליה לא יפה עכ"פ:

או מלקחן זה אחר זה וכו' זה פשוט דכיון ד דכשקנה הסני אין לו קרקע כשקנה הסליפי מפני שהן יחידי ודאי לא יקנה הקרקע וכלשון מהקדש מ מבריתא הנזכרת סוף פרק המוכר את הבית וכן הוא בבריתא פרק הספינה:

או ממכר לו וכו' לו מניח בתוכלו וכו' לו מהפסיק בור וכו' כולן בעיות בגמרא ועלו בתיקו ובהלכו' וקיימא לן דכל תיקו דממונא חומרא לתובע וקולא לנתבע והמחבר לף על פי שדרכו לפסוק בכל תיקו דממון אם תפס אין מוציאין מידו בני הקרקע אין לומר תפיסה מועלת דבחזק בעליה עומדת: כל מי שקנה מלמה חילוו' וכו' כל הבבא מפורשת במסכ' שם ובנמוקי ה"מבן ז"ל מאם נחלקו המוכר והלוקח לאחר זמן זה לומר עד כאן היו מגיעין עכשי החילן בשעת מכיר' כמו שהן היום והמוכר לו לא כי אלא כיראכו הבדים על הלוקח להביא ראיה ואינו יכול לומר כיון דאמרו יקוץ על המוכר להבי' ראיה שהם חגדילו היה קונץ דדילמא לאו הראשוני עכ"ל והר"מבן ז"ל כתב שנולי שאמירה הרב ז"ל הייתי אומר שעל המוכר להביא ראיה לפי שאני אומר כאן נמצאו וכאן היו ואין זה כלאין לנטוע על הסדה מזה אומר מכר' לי וזה אין לו מכרתי שעל הלוקח להביא ראיה שהוא המוציא דשאני הכא דהרב ירוע שמכר לו החילוו' והקרקע שתחתיה בודאי מכור עמהם אע"ג דאין עכשי החילן נוטין עד כאן והן עדות על מכירת הקרקע והמוכר שטוען שגדלו ולא היו כאן בשעת המכיר עליו הראיה כך נרא' לי אלא שאני מבטל דבוי מפני דעתו עכ"ל: אם הגדילו חילוות והוציאו שריגים ואמירים יקוץ וכו' שמכה הגדילו לא יפה פירוש יפה יקוץ העולה מן הגזע שלו ומן הסרסין של בעל הבית ובגמרא היכי דמי מן הגזע היכי דמי מן הסרסין אר' יוחנן הרוחה פני חמה זהו מן הגזע שהיו רוחה פני חמה זו היא מן הסרסין וליחום דילמא מסקא ארעא סרטון ומתחזי כחלת חילוות ואמר ליה תלתא זבנת לי ואית לי ארעא אלא אמר רב כחמן יקוץ וכן אמר רבי יוחנן יקוץ עד כאן שם ובהלכות ופירוש הרוחה פני חמה סדרכו של חילן שלמעלה מן הקרקע מהיכו רוחה פני חמה הסרסין שתחת הקרקע ולקמיכן וניחום שמא יעלה עפר בין דרין אלו העולין מן סדרכו של חילן ובין החילן ומתיסן הדבר עד שמתרחקין הבדין מן החילן ארבע אמות והעפר ביניהן ונראה שלמה חילוות ואומר לו הלוקח למוכר תלתא זבנת לי ואית לי הקרקע אלא אמר רב כחמן יקוץ פירוש הא דקתני עולה מן הגזע של בעל החילן להו דמניך ליה אלא יקוץ כך פרשו רבנן מגם ור"ם ז"ל ורבו לומר דכי קתני במתניתין לא יפה בענפים המתפשטים וכן במה שגדל למעלה מן הגזע בין הענפים ואפילו ענף המתחדש מאין מקום לחשם הנזכר אלא במה שעולה מן הגזע מן הענפים וזה פשוט ומן הקופיא זו כתב הר"מבן ז"ל למדנו מהדין החמור ברישם הפרק הוא כדברי ר"ם ז"ל שאם לא כן כי מסקא ארעא סרטון מאי הוי לימא ליה נכדוק מלמטה ונכלן עפר ונראה: כל העניים וכו' כאן כתבתי זה:

ובדקלים אין לבעל הרקל מן העולה כלום לפי שאין לה' גזע מימרא דרב נחמן בפירוש רב פפא ודבריו בפירוש כדברי רבנן מגם ז"ל וזה לשונו מי שקנה רקל אחר מחברו אלא לקצצו אין לו גזע לבעל החילן לפי שאין מעלין גזע מסדרנו של חילן כדי שיהא של בעל החילן אלא מן הסרסין מהרי הוא של בעל הקרקע עכ"ל ופירושין לחריים ים:

דבר זה לא ידעתי מאין לו ואין לזה סרם בגמ' אלא כאמ' דין זה אמ' להם זכו בשדה זו וחילוניה וכל מי שיחזיק יזכה במה שיחזיק

זה

23

פרק חמשה ועשרים המוכר

דבר שיש לו תשמישין לא מכר את התשמישין אלא אם כן פירש כיצד מכר את הבית לא מכר את היציע שסביבות הבית אף על פי שהוא פתוח לתוכו ברא בשהיה רחב היציע ארבע אמות או יתר אבל פחות מזה הרי הוא בכלל הבית וכן העליה שעל גבי הבית הפתוחה לתוכו באזובה במעזיבת הבית הרי הוא בכלל הבית: המוכר את הבי לא מכר את החדר שלפנימו אעפ שמסר לו מצרים החיצונים ולא את הגג בזמן שיש לו מעק עשרה טפחים ויש בו רחב ארבע אמו ולא את הבו החפור בקרקע ולא את הדות תבניבור אעפי שמכר לו העומק והרום כמו ש שבארנו וצריך המוכר לקנות לו דרך מן הלוקח כדי להכנס בבוד זה אי לדות ששייר שכל המוכר בעין יפה מוכר ואם אמר לו מכרתי לך הבית חוץ מן הבוד או הדות אינו צריך לקנו לו דרך וכן המוכר בור או דות בלבד אין הלוקח צרי לקנו לו דרך אלא נכנס לתוך ביתו של מוכר עד הדות וממלא: שני בתים זה לפנים מזה מכר שניהם לשנים או נתן שניהם לשנים אין להם דרך זה על זה ואין צריך לומר אם נתן החיצון ומכר הפנימי אבל אם מכר החצון ונתן הפנימי יש לו דרך שכל הנותן בעין יפה נותן יותר מן המוכר: המוכר את הבית מכר את התנור ואת הכירים ואת מלבנות הפתחים וזמחוברין בטיט ואת הדלת ואת הנר ואת המבעול אבל לא המפתח ומכר את המבתשת הקבועה אבל לא את המטלטלת מכר את האיצטרובל אבל לא את הכלי שתקמח יורד לתוכו שהוא כמו כפיפה של עין ולא מכר את מלבנות כרעי המטה ולא את מלבנות ההלוכות אף על פי שהן מחוברין בטיט מפני שהן לנוי ובזמן שאמר הא אוכל מה שבתוכו הרי כולם מכורין: המוכר את החצר מכר בורות שיחין ומערות שבתוכה וכל הבתים החיצונים הפנימים ובתי שיש בהן החול והחניו פתוחות לתוכה אבל שאינן פתוחו לתוכ אינם נמכרים עמה: היו פתוחות לכאן ולכאן אם רוב תשמישין לתוכה נמכרות עמה ואם לאו אינם נמכרו עמת ולא מכר את המטלטלין שבתוכה ובזמן שאמר הא וכל מה שבתוכה הרי כולם מכורים בין כך ובין כך לא מכר את המרחץ ולא בית הבר שבתוכה: המוכר את בית הבר מכר את האבן הגדולה הבנויה בארץ שטוחין עליה זתים ואת הבלונסאות של ארז שמכבין בהן בעת טחינת הזתים ואת היקבים ואת הכלים שנותנין בהן את הזתים התושין והם המפריכות אבל לא מכר את הרחים העליונה ובזמן שאמר הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר את הכובשים שמכבשים בהם הזתים ולא את הגלגל ולא את הקורה ולא את השקים ולא את המרצופים: אמר רבי עקיבא ולמה אמרו כן מפני שהן מדברי הרחיב לו ובני יביע מסופק לו הן הן מדברי הרחיב לו לא עכ:

ב רבי עקיבא ולמה כדבון דהכי אמ רב הונא לרב נחמן הילכתא כותייכו כו עכ:

ג אבל רמכם פי דהייכו מרפכתא מקו טרמוזא:

ד מכרי הרחיב לו ובני יביע מסופק לו הן הן מדברי הרחיב לו לא עכ:

ה מה מקורי מפכלי בלטון מפכת רמכם עכ:

פרק חמשה ועשרים

המוכר

דבר שיש לו תשמישין לא מכר את התשמישין אלא אם כן פירש כיצד מכר את הבית לא מכר את היציע שסביבות הבית אף על פי שהוא פתוח לתוכו בר בשהיה רחב היציע ארבע אמות או יתר אבל פחו מזה הרי הוא בכלל הבית וכן העליה שעל גבי הבית הפתוחה לתוכו באזובה במעזיבת הבית הרי הוא בכלל הבית: המוכר את הבי לא מכר את החדר שלפני ממנו אעפ שמסר לו מצרים החיצונים ולא את הגג בזמן שיש לו מעק עשרה טפחים ויש בו רחב ארבע אמו ולא את הבו החפור בקרקע ולא את הדות תבניבור אעפי שמכר לו העומק והרום כמו ש שבארנו וצריך המוכר לקנות לו דרך מן הלוקח כדי להכנס בבוד זה אי לדות ששייר שכל המוכר בעין יפה מוכר ואם אמר לו מכרתי לך הבית חוץ מן הבוד או הדות אינו צריך לקנו לו דרך וכן המוכר בור או דות בלבד אין הלוקח צרי לקנו לו דרך אלא נכנס לתוך ביתו של מוכר עד הדות וממלא: שני בתים זה לפנים מזה מכר שניהם לשנים או נתן שניהם לשנים אין להם דרך זה על זה ואין צריך לומר אם נתן החיצון ומכר הפנימי אבל אם מכר החצון ונתן הפנימי יש לו דרך שכל הנותן בעין יפה נותן יותר מן המוכר: המוכר את הבית מכר את התנור ואת הכירים ואת מלבנות הפתחים וזמחוברין בטיט ואת הדלת ואת הנר ואת המבעול אבל לא המפתח ומכר את המבתשת הקבועה אבל לא את המטלטלת מכר את האיצטרובל אבל לא את הכלי שתקמח יורד לתוכו שהוא כמו כפיפה של עין ולא מכר את מלבנות כרעי המטה ולא את מלבנות ההלוכות אף על פי שהן מחוברין בטיט מפני שהן לנוי ובזמן שאמר הא אוכל מה שבתוכו הרי כולם מכורין: המוכר את החצר מכר בורות שיחין ומערות שבתוכה וכל הבתים החיצונים הפנימים ובתי שיש בהן החול והחניו פתוחות לתוכה אבל שאינן פתוחו לתוכ אינם נמכרים עמה: היו פתוחות לכאן ולכאן אם רוב תשמישין לתוכה נמכרות עמה ואם לאו אינם נמכרו עמת ולא מכר את המטלטלין שבתוכה ובזמן שאמר הא וכל מה שבתוכה הרי כולם מכורים בין כך ובין כך לא מכר את המרחץ ולא בית הבר שבתוכה: המוכר את בית הבר מכר את האבן הגדולה הבנויה בארץ שטוחין עליה זתים ואת הבלונסאות של ארז שמכבין בהן בעת טחינת הזתים ואת היקבים ואת הכלים שנותנין בהן את הזתים התושין והם המפריכות אבל לא מכר את הרחים העליונה ובזמן שאמר הוא וכל מה שבתוכו הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר את הכובשים שמכבשים בהם הזתים ולא את הגלגל ולא את הקורה ולא את השקים ולא את המרצופים: אמר רבי עקיבא ולמה אמרו כן מפני שהן מדברי הרחיב לו ובני יביע מסופק לו הן הן מדברי הרחיב לו לא עכ:

מגרל עוז

פרק חמשה ועשרים

המוכר

דבר זים לו תמימין לא מכר וכו כיצד המוכר את הבית וכו וכן העליה שעל גבי הבית וכו הכל מפורש ריש פרק המוכר את הבית מצה ובמרה עם פי ההלכות ופסקן ופי יביע שסביבו הבי כתוב בהלכות כמו תיא מצומין מביבות כותלי הבית מבחוץ כמו מהיה בימיהם ויש מצומים כך בתוך עבין של כותל וכו: המוכר את הבית לא מכר את החדר שלפניס היינו פי חדר בין מהוץ לארבע אמות בין עהוץ פחות היש מכור ומה מכתב לקמן על פי ממכר וכו מפורש בגמרא: ולא את הגג וכו במצה ולא מכתבי בבית מעור רחב לגג לולי למדה הרב מיבע דלי לא הוי ארבע אמות מכור ודין הבור והדות מפורש במצה ומה מכתב לעם ממכר העומק והרום כמצך לפי שלא גבוה עלא קנה אותו וכן כתבו הגאונים זל ועלא כדברי רם זל וברשתו למימר דרב דימי מהבאתי פרק ארבע ועשרי: וצריך המוכר ליקח וכו כר עקיבא ורבי פסקו זל הלכתא בגמרא כן פסקו זל: ואם אמר לו וכו מפורש במצה והטעם דכל ליעבד יתירה לטעוי קא אתי דתנאי עלא לצורך הוא דקא בלא תנאי אוכן בכלל בית ומועיל התנאי לעייר דרך: וכן המוכר וכו לקח זו כר עקיבא ומעמ דמוכר בעין יפה הוא מוכר: שני בתים זה לפנים וכו מימר פסוק מס ופירש רב מיגש זל דוקא במהוא מקום מני הבתי כיוצר הא מס מכר הפנימי ואחר כך מכר החיצון הרשות תכף עקר הפנימי זכה בדרך דהא קיימא לן כרבי עקיבא דקאמר בור ודות ים לו דרך ומוכחין זכותו מ מסתלק וכן חיצון במכר ופנימי בית מה אם יהיה המכר רשות זכה הפנימי בדרך מהרי לא היה לכתלין דרך דהא קיימא לן כרבי עקיבא דמצריך בור ודות כרי ליקח לו דרך וכיון מכן אין למקבל ה המקום אלא זכות מהיה לבעלין וכו אבל במהקנה מניהם כאחד מה מהוא עין יפה הוא לזה רע לזה ולפיכך אין להם דרך אבל במתנה בעין יפה הוא נותן יותר ממוכר כמו מכתב המחבר וצריך: המוכר את הבית מכר את התנור וכו גרסת הרב זל אינה כגרס בפרישו מלמו גורסין במצה ובבריתא לא מכר התנור והכיריים וכן כתב רשי זל זה לשונו הג לא את התנור ולא את הכיריים דכל הנך מטלטלין הן ומכל מקום נראה לי מלא המחבר לא לימרה אלא במחוברין דהי מטלטלין לא כריבי מתפתח: ואת מלבנות הפתחים וכו פי כגון פסיפין עטויין על עקלטון לבן מיגש זל ורם פירש תיקון מעוטים סביב המזוזות מלמטה ומלמעלה מהדלת מוקף מהו עליהם עכל והדין בעיא חלוצה בעי רבי חלצזר מלבנות על פתחי מהו היכא דמחברי בטיט לא תיבעי לך דהא מחברי כי תיבעי לך דניקיטי בסיכי ולא מחברי מאי תיקו וכי סיכי יתדות וזהו מכתב המחוברין בטיט מהם בית דלא חיפסיטא לא קנה והדלת במסגר ומנעול בבריח: אבל לא המפתח מצה ובריח: מכר את המבתשת מצה ופי פיעול מסביב הריחי ודבר הקבוע הוא ואין מזיזין אותו ממקומו לעון רם: אבל לא הכלי וכו הוא פי קלת הנזכר בגמרא: ולא מכר את מלבנו כרעי המטה בעיא זה לטוכה בעי רבי ירמיה מלבנות על כרעי המטה מהו כל היכ דמטלטלי בהדלא תיבעי לך דהא מטלטלי מאי תיקו ובפי הרב ן מיגש זל כי תיבעי לך דניקיטי ולא מטלטלי ובתיקו אין לו לוקח ורם זל פירש חתיכות עץ היו כותבים תחת כרעי המטה כדי שלא ידבק בקרקע ויש תימהי לומר גבי פתחים וחלונות דמזבני מעמוס דמחברי הלא הכא בדלא מחברי כלל קא מיבעיא ליה הם הוא מכור עם המטה דמטלטלי בהדה ממכורת את בסיכי עכל והרב חבן מיגש זל פי דלעניין מוכר את הבית הוא המחלה ופי כל היכא דמטלטלי בהדי מטה לא תיבעי לך דלא מזבני בהדי בית ודא דעת רבנו: ולא את מלבנות החלונות וכו גם זה בעיא דלא חיפסיטא עם זה לטוכה בעי רבי זירא מלבנות על חלונות מהו מי אמרינן לבוי בעלמא עבידי הו דילמא כיון דמחברי מחברי מאי תיקו ופשטה כרבי המחבר דלקמן במחוברין בטיט היא המחלה ועלתה בתיקו ולא קיבה אבל מלבנות פתחים וכך הוא עושין על דעת דלגבי פתחים לא הוברר הם קבה כאן גבי מחוברין ודאי לא קבה הו דילמא הרי הן כמלבנות פתחים כיון דמחברי בסיכי ולקמן בסוף הלו דבריו זל ורמי פרשה גם כן במחוברים בתורת דבטיט פשיטא דקבה ופרשה בהם תימהי לומר גבי פתחים קבה גבי חלונות מאי ולא כאן הוא בספרן הלו דבריו זל ורמי פרשה גם כן במחוברים בתורת דבטיט פשיטא דקבה ופרשה בהם תימהי לומר גבי פתחים קבה גבי חלונות מאי ולא ידעתי מי הכריחם לזה: ובזמן שאמר לו וכו בבריתא לקמן מלבנות סובר המחבר דוראי לא עדיפי מהנזכרים בה ומפרש דבריתא בין כך ובין כך לא מכר את הבור ולא את היציעולא את הדות: המוכר את החצר וכו עכר ולא בית הבר שבתוכה מפורש מן המצה והבריתא והגמרא והטעם מהבור והדות מכור בחצר לפי שהחצר עשוי לכניסה ולהפקות בהמו ותמיד החצר הוא תמיד ולפי שמכרין עיקר לבל בית אינו עשוי לכניסה ולהפקות בהמו אלא לדירה ואין תמיד מקום טוב לדירה כבית הבר ומשום הכי לא מכר אלא בית הבר בלבד: המוכר את בית הבר וכו הלבן הגדולה זה כתב במקוש יש הנזכר במצה ואמרו בגמרא יש מפרשין להיות בהן בור ודות ואין דרך הבית בכך: המוכר את הבית מכר את התנור וכו גרסת הרב זל אינה כגרס בפרישו מלמו גורסין במצה ובבריתא לא מכר התנור והכיריים וכן כתב רשי זל זה לשונו הג לא את התנור ולא את הכיריים דכל הנך מטלטלין הן ומכל מקום נראה לי מלא המחבר לא לימרה אלא במחוברין דהי מטלטלין לא כריבי מתפתח: ואת מלבנות הפתחים וכו פי כגון פסיפין עטויין על עקלטון לבן מיגש זל ורם פירש תיקון מעוטים סביב המזוזות מלמטה ומלמעלה מהדלת מוקף מהו עליהם עכל והדין בעיא חלוצה בעי רבי חלצזר מלבנות על פתחי מהו היכא דמחברי בטיט לא תיבעי לך דניקיטי בסיכי ולא מחברי מאי תיקו וכי סיכי יתדות וזהו מכתב המחוברין בטיט מהם בית דלא חיפסיטא לא קנה והדלת במסגר ומנעול בבריתא: אבל לא המפתח מצה ובריח: מכר את המבתשת מצה ופי פיעול מסביב הריחי ודבר הקבוע הוא ואין מזיזין אותו ממקומו לעון רם: אבל לא הכלי וכו הוא פי קלת הנזכר בגמרא: ולא מכר את מלבנו כרעי המטה בעיא זה לטוכה בעי רבי ירמיה מלבנות על כרעי המטה

והאומר לחבירו קרקע ודקלים וכו' עד הרי מקנה המקח בהמנות

כתב הרי"ף ז"ל הרב חייב לקנות מכי דקלים ועיקר שכ"ל:

ואני תמיה תמה אני אם זה הלמון יכול הרב המגיד ז"ל דהתי זכין ליה תרי דיקלי והוא לטון ההלכות פירוש המוכר את הבית נמרינן מתני' דהמוכר את הפרי הרי דאמרי' הכא לרעת דיקלי חזכין לי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי והוי לה זכין לי' תרי דיקלי לה חיובי מחייבנא למזכן ליה תרי דיקלי אלא דמותה ליה תרי דיקלי דהוי ליה זכיכה לך תרי דיקלי לה מקילנא לה לרעת דאית בה תרי דיקלי הלה בדזכין ליה תרי דיקלי מחייב בה בהיות לרעת ואע"ג דלית בה דיקלי עכ"ל והם הם דברי ר"ת ז"ל חות בתות: אבל אם אמ' לו קרקע וכו' עד כשהיה מקודש

כתב הרי"ף ז"ל זה מבואר מלשונו בגין חדם בונה אם הוא רוצה עכ"ל:

ואני תמה גם בזה מלה יפה מפי הרי"ף ז"ל שהרי תלמוד ערוך הוא פרק המוכר את הבית גמרינן מתני' דהמוכר את הפרי הא דאמרי' הכא לרעת דיקלי חזכין לי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי והוי לה זכין לי' תרי דיקלי מחייבנא למזכן ליה תרי דיקלי זה דמותה ליה תרי דיקלי דהוי ליה זכיכה לך תרי דיקלי לה מקילנא לה לרעת דאית בה תרי דיקלי הלה בדזכין ליה תרי דיקלי מחייב בה בהיות לרעת ואע"ג דלית בה דיקלי עכ"ל והם הם דברי ר"ת ז"ל חות בתות: אבל אם אמ' לו קרקע וכו' עד כשהיה מקודש

כתב הרי"ף ז"ל זה מבואר מלשונו בגין חדם בונה אם הוא רוצה עכ"ל:

ואני תמה גם בזה מלה יפה מפי הרי"ף ז"ל שהרי תלמוד ערוך הוא פרק המוכר את הבית גמרינן מתני' דהמוכר את הפרי הרי

פרק שבעה ועשרים

המוכר את הספינה מכר את התורן וכו' מפני שבריתה רוב פרק המוכר את הספינה ופי' הסמוכות תורן למקריית הען המתולין בו הכל חבלים שקורין להולך הספינה ברוח עוגבין העבים המוסכין בהן הספינה זה למטן לבן מיבש ז"ל ור"ם פי' לחבן מיבש בלעז הלקבלה פי' לחמום בלעז הלקבלה והיו בית הבסה שבספינה עכ' ור"ם ז"ל פי' המעבירין לותן מליך מלמטן חלהן תעגיה והם על ברזל המסוטרין המהפיכין לותה פי' החבלים שבהן מוסכין את הספינה ומכניסין לותה לכחל ויש לפרש כי' לה גרפי' כבש ופי' לקבלה כבש וכי' כבש ידוע מרבופי' פרקים גדולי ממעמי' בהן פרקמטיה שבספינה:

המוכר את הקרון וכו' מפני היו בפ' המוכר את הספינה ובגמ' פרק היו לחדוקין בו הכל מכור ופי' לחדוקין בקרון בשעת המכירה וטעמא דכל מלחדוקין בו הרי הן לקרון כתנור וכרים לבית והוא הדין מכת' המחבר בזמן מליכן קמורות פליס הם קמורות כולן מכורין:

מכר את הגמר וכו' גם זה בלות' מתניתא ומה שכתבו אפילו במקום פרקנתן קורין מבוחר בגמרא כיון פליכן כולן לחדוקן קורין כן לחבן מוכר ובפירוש הרב חבן מיגם ז"ל גבי מכר הגמר לח מכר הבקר ומתברר לן דהכי מילי בפרק ה הבן בגמר הכל הם הבקר לחדוקי בגמר לחריכן ליה כוליה זבן ליה דילפי ליה מקרון ופרט שכל וכן דעת הרמבן ז"ל ותכת דבריה תבת בקרון והם לגמר דחך טעמא לחת להו עכ':

המוכר את השל וכו' **בהשגות אא** חסר פה"ו כן בתוספת לין מוכיח עליה פליכן הטעם שלה ברור והרב ז"ל לח הביח לותה עכ': ולפי מה שפי' ר"ם לה ידעתי מה הוא פירש קרון עגלה ופי' גמר הוא השול וכו':

וכן המוכר את החמור וכו' דין המרדעת והלוכף מימר דשולה פם לבל בלוכף ומרדעת דברי הכל כולן מכורין עכ' ומה שכתב לעפ פליו עליו הוא כדעת רבו הבן מיגם ז"ל פפירש דמרקן כתים שולה פת דלעולם מכורי דחי דוקן בשוק עליו היה לו לבחר ודין הסך ומרכבת הנפים כחכמי דמפקיכו דחמרי מכר חמור לח מכר כליו ובשוק עליו בעיה דלח לפפיטה בגמר לי מודו רבן ובהלכות הילכך לכולן חכמים מכורין שכל המוכיח מחברו עליו הדיוה עכ' וכן כתבו ז"ל ויש חולקין בזה והמרדעת ב בפלי עור עליו והמרו דשולה כתפ דבריו לפי שלה מתברר לפם מודים חכמי בשק בשוק עליו חו חולקין הילכך לכמתמכי לומ' מהן מודים בשק וחבירו בשוק עליו בלוכף ומרדעת קנה לף בפלין עור עליו וכיון דבעיין לח לפפיטה לוכף ומרדעת לח קנה חלח בשוק עליו ושק לפלו לח קנה ולזה הכלי הר"מבה ז"ל וטעם המרדעת והלוכף שהן מכורין יותר מהשק לפי שהן כלי רכיבה וחמור לרכיבה עומד והם למוכר בהמה לחרת ממכר כלי הרכיבה לפי דעת המחבר לפילו לין עור עליה ולפי דעת הלחרים בעור עליה בדוקן:

ואין הדמים רלים פלס טעה בכדי מהדעת טועה וכו' כבר נתבלר פרק ב' מיעור הלוכלה ובטול מקח: **ואם** טעה בכדי פלין הדעת טועה וכו' פבין המחבר כליפכן בתרת דגמרת כמד ושכך היקסו על חכמים פלמרו לין הדמים רלים והי לין הדמים רלים דהוי בטול מקח פל"ם חכמים כבודין פלין הדמי רלים כשמכר לת הגמר פיהיה הבקר מכור ז"ל לף מכר לת הבקר ויהיה המקח בטל לפי בעית לומ' כלן בכדי מהדעת טועה כלן בכדי מלין הדעת טועה כי לתרי בעלמ' לוכלה ובטול מקח דוקן בכדי מהדעת טועה לבל בכדי מלין הדעת טועה המקח קיים ויתרון הדמי מחילה דמסתמת לף טעה לוקן כו' הלי ומדעידי דלית ביה לוכלה ולעפכ נתרלה במקחו והרי זה כדין הנזכר פרק ב' לוקח מלמר למוכר חפץ זה מלכי לוקח מיכך בתלה וכו' והר"מבה ז"ל והרמבן ז"ל הכניסו גם כן לפכוך כלעון לחרון:

המוכר לת הספחה וכו' גם זה בתוספתל הין כרה וחמורה מכיקות הוא פעוט בגמרל בהמוכר לת הספינה:

האומר לחברו המוכר לחברו ספחה וכו' **בהשגות אא** דבר זה יגכל לותו במכבת ערכין רלף עבר זה הקדם רלף חמור זה הקדם וכו' עיין סם פרק האומר מתקלי עלי וכו' עכ' כלן בהשגות ולף מכלתי לותו בגמרתיכו ודלוי להיות בדומלמי במכבת ערכין:

פרק שבעה ועשרים

המוכר את הספינה עד לכמר בי"ך פרק המוכר את הספינה: המוכר לת העול וכו' מכר לת העגלה וכו' עד וכיוצ"ב כתב הר"ר אחד ז"ל לעפ שהוא כן ב בתוספתל הין כומכין עליה שלין הטעם שלה ברור והרב ז"ל לף הביל לותה עלל: **ואני** חומל לכחכון מכלכוה בהלכות המרוקות ועליה סמכו רבותי נע"ג: וכן המוכר לת החמור כו' עד הין מביחין רלוה מן הדמים פ' המוכר לת הספינה: המוכר לת הספינה עד פלין קו' חמור לחלב' תוספת' פרק המוכר הספינה: החומר לחבירו רלף עבר זה כו' עד מכרת תמיד במטבחי' כתב הר"ר אחד ז"ל דבר זה מבל לותו במפבת ערכי' רלף עבר זה הקדם רלף חמור זה הקדם הוא וההקדם מותפין בו רלפו פל עבר זה

פ' המוכר לת ה הספינה

[ב] כתירון לחרון פבספרי ולל כתירון רלפון דלמר מלי הין הדמים רלוה ביטול מקח וכן פ"פבם דמסתברל כתירון לחרון עכ':

[ג] לומר ליכם דלוכל למיפרך מהכל לרבי לחמרי בהלים מקדם נבי מקדם לחותו רגמר וכתן לפם פקרון דהתם הין המעמה קיים כל עיקר לבל הכל לעכין הגמר המקח קיים והין מברל מפעות הגמר יחזיר והמות לל יחזיר ומיהו הלי מיבויל לל פייך בפ' הזהו כפך נבי הלי מלץ דיוק פפיטי לחברי ולפכח יתירתל לפ בכדי מהדעת טועה לל צריך להחדוריה לומ' בתתכה יהבה נהליה כבהילכות מלוה פ"ר ול' דהתם ליכל למימר דפקרון הוא פלין יודע מיחזור ומכה לותם לי' עכ':

תוספתל דפרק ה הכניסה

אמ׳ לו בית הבד וכו׳ בבריתא סס׃ חזי חוכה לה חכוחות גם זה סס ולפון לם זל חכוחות לפכור פת ויין ופוטחין בהן פומפמין ליבפן כדי לפפות פהן פמן בבית הבד זה כדיתא׳ בפמן פומפמי אבל עיקר תפמימין לפכור פת ויין הוא עכ׳׃ מבר את המרחץ מכר את בית הבקרים וכו׳ עד כוף הפרק פפורש במפנה ובבריתא בגרפת ההלכות ולפון לבן מיגש זל ויקפיס הס ספפלחות פל עץ פפפתפפין בהן בבית המרחץ ונותנין בהן פיס לפני כל לחד ולחד עכל׃

מגדל עוז

פרק ששה ועשרים

המוכר את העיר כו׳ עד ה המחובר להעיר פיפרש הכל בפרק המוכר את הבית׃ וכן החיין פחלקו וזכה לחד כו׳ עד סוף הכל׃ בפירוש חכמים בפרקים הלו עיקר הלו ההלכות פרק המוכר את הבית הקטנה והבילוי פכה ופכו׃ כ׳כ׃

פרק ששה ועשרים

המוכר את העיר וכו׳ בתים בורות סיחין ומערות וטובבו׳ ובית הבדין ובית המלחין מפ׳ בהמוכר את הבו׳ ופירוש בית המלחין ביאני כליפנה דגמרא הכי ופי׳ ביאני בקעות והעכין דכל לרץ פצריכה למיס הרבה נקרלת בית המלחין ולפון זה כולל בין פדה בית הבעל וגבוניית׳ ויש מקומות פעניכו פדיה בית הבעל ומקומות פעניכו גבות לבד וכלן הכל נכלל ומה פכתב פמוכין לה נלמד מפיריה כמו פ פיתבאר חורפין תרגו׳ יער חורפן ודין החורפין והביבין מפורפין בבריית׃ אבל לא מכר את המטלטלין וכו׳ במפנה בלפון זה לבל לא מכר את המטלטלין ובזמן פאמ׳ לו היא וכל מה פבתוכ פדי כולן מכורין לפי׳ עבד ובהמה וזה לפון לם זל מטלטלין מלינו תמימיהיה כגון תבור וכירים וכל הנך מטלטלין דלעיל דלמרינן לא מכר כל פכן חטי ופערי לפי׳ בגמ׳ מכרם מלי לפיללו בהמה ועבריס לליכן נקרלין כלי תפמיפו וכל פכן תמימים וחטי ופערי וכלף וזהב דהוו מטלטלין דלא נידי כרמוכח בגמרא עכל ומה פכתב תבור וכירים הלך לפטתו פכתבתי פרק לה׃ שירים בבריית׃ ופרפוה בגמרא פפרי בלני וזה לפון לם זל היכו קטנו בקעה בקנה הגדולה הלמוכה לעיר זל פמופלגת ממנה קצת פיס הפפק כגומת בבתים ו ופרייה לפון כירים הוי פכל ויש הדיכין וחלק החורפין מפורפין פם בבריית׃ וכפוף הגמרא חלה פלם זל חלון בדי חלון פבים וחלון פביבותיה בתים ובריס נמכרין עמה וכתב דכיון דקתני ריפת׃ בבותיה חין נמכרין עמה בבות דלה מזדבני עהדי פם חחד ים להן לבל חלון לחד בים ונקרל בפם העיר נמכר עמה וכו׃ המוכר את הפדה מכר את הלבי׃ וכו׳ במפנה פם מכר לבי׃ פהם לכרכו ופרפו בגמרא הכל תרגיתו הבי׃ דלכפל

כי׳ המוכחין על השומרי׳ כולל לפר לכבים הפדורין לגדר והמחבר פפק כפתי הלפונות דלעכין הדין פניה לפת ולל נחלקו׃ ח צת הקבי׳ זל קנים הרבה גדילין בקלח לחד ויתר הדיכין מכירין במפנה בבירור ובגמרא׃ אבל לא מכר וכו׳ גם זה בלותה מפנה פם פס בלור הגמ׳׃ ובין כך ובין כך וכו׳ גם זה פב ונתן טעם לדבר לם זל פכל חלו חפוכין פדה בפני עצפו והרי הוא כמי פמכר פתי פדות לחברו ויש לעיר פדה לחת בתוך השתים ולפר לו פתי הפדו וכל מה פבתוכן דלין הם ליפת פביהם מכור לא כלן פדה לחת מכר לו ולא פתי פדות וחיצת הקנים וכרן הקלמה וחדוב הקלמה המורכב חפוכין פדה בפני עצפן עד כלן לפונו ודין הבור והבית והפובך מכורפין במפנה׃ וצריך ליקח לו דרך וכו׳ מפנה וכתב הר׳פבה זל דלהילכות המפויריך לין כריך דרך ולם זל כתבדיק להילכות צריך׃ בר׳א במוכר וכו׳ מפנה פם ופרש הרב חבן מיגש זל דלא לפרו נתן לת כולן זל כגון בור ודות ונת ופובך פהן בתוך הפד׳ ולפכן בלל המכיר לבל מה פלינו בתוך הבית לו בתוך החצר כגון יציע וחדר פלפנים פמכו כי היכי דלא לבלל המכירה לליכן לקח בבלל המתנה ולדבריו הפבי הר׳פבה ז׳׃ בללו פל דבר הכותן קרקע קנה כתב הר׳פבה זל פלין כלל פפבתיכו חלא לדברים המחוברים לן לדברים הבריכין כקרקע כגון הבואה תלופה וזה לפונו פיכו לם יפ פעות בפדה לו תבואה תלופה פ׳׳ל כריל לקרקע וכל דבר פלא הוכרך להתנכ׳ ולפ׳ פלא מכר דפפיע׳ דלכן נכלל פדה הגוף וחלו לא קנה ליה פקבל פתנה בכלל ולפ׳ פדברי רבכו כרלה פלפיכו תבואה תלופה לקרקע ליכה נתונה פהרי כתב כל המחובר בדוקן והרם בכלל הבריכ כדברי רם זל והלן זה חלא בפתכת קרקע לבל בפכיכה ויתר המטלטלין הכותן והמוכר טוין פלא נזכר זה חלא בקרקע וכן כת׳ם זל וכן הלחין פחלקו וכו׳ לף זה במפנה׃ אף במוכר ולוקח וכו׳ זה פפוט פבואר בגמרא פרק המוכר לת הבית גבי המוכר בית לחברו בפדה גדולה היכי דמי לילמ׳ דקרון ליה בית בירה וכו׳ וכיוצא בזה בהמוכר לת הספיכה גבי כמד בקר הכה פהכל לפי הלפון פקורין בהותן פקוס וכן פניכו בתוספתא בלא בפקוס פלא נהגו לבל במקוס פנהגו הכל כפנהג המדיכה וזה פבואר׃ כ׳כ׃

אמר לו בית כור עפר וכו' זה מתבאר בגמ' בחומ' בית כור עפר מים לי במקו' פלוני הרי אם אמר לו בית כור מכל מרותיו כותן לו בלי מיפחת וכו' :

יתר על כן וכו' במשנה ובגמרא לא את המותר בלבד הוא מחזיר פי' מותר על הרובעין אלא מחזיר לו את כל הרובעין כולן ואכולה קאי וכן פרעו רב האיי ורי"ם ז"ל לומר דאם מכר לו ע עשרין סאין והותיר עשרין ואחר לוטעין מחזירין לו כולן במעו' אלא כדברי אבן מיגש ז"ל שכתב אם אין במה שהותר יתר על הרובע לכל סאה וסאה מיעור תמעה קבין ע אינו מחזיר לו את המותר ולא את הרובעין ואם הותיר בכ' סאין כ"א רובעין היינו מחזיר לו אלא רובע אחד ולמען המחבר מורה כדברי רב האיי ז"ל : ומהו מחזיר לו אם היתה התוספת פחותה מט' קבין מחזיר לו דמים כשע' המכיר' ליפות כח המוכר וכו' במשנה מחזיר לו מעות ואם רצה מחזיר לו קרקע ולמה לא תמרו מחזיר לו מ מעות כדי ליפות כחו של מוכר אם אינו מייר במדה בית תמניה קבין ובגבה בית חכי קב וכדברי רבי ע עקיבא בית רובע מחזיר לו את ה הקרקע עכ"ל במשנה : ואם היתה התוספת וכו' בברייתא ובגמרא: היתה התוספת יתירה על תמניה קבין כותן רובע על כל סאה וסאה והנשאר יתר על כל הרובעין אם יש בו תמניה קבין כותן לו על כל הרובעין כולן עם היתר מן הקרקע ונותנו לו בשעה שלקחה ממנו בד"א בשהיה בזול בשעת ממכר והוקרה בשעת החזרת היתר אבל אם היתה ביוקר והוולה אומרין ללוקח אם רצית ליתן לו דמי התוספת כולה תן לו דמים כפי הממכר ואם רצית ליתן לו קרקע תן לו כמו ששוה עכשיו ודין חצי קב בגבה כדין תשעה קבין בשדה שאם הותירה בגבה פחות מחצי קב על הרבעים אינו מחזיר לו אלא דמים הותיר חצי קב מחזיר לו את כל הרבעים עם היתר בדמים או קרקע כשעה הזול של עת החזרה : מכר שדה ונעשית גנה ביד לוקח או גנה ונעשת שדה הרי זה ספק אם מחשב לו כדין שהיתה בעת שמכר או כדין שהוא עתה : האומר לחברו בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל בין חסר בין יתר מדה בחבל הלך מוכר לך בין חסר בין יתר מדה בחבל אחר [2] הפחית שבלשונות ואין לו אלא בדין אם חסר אם יתר מכר לו בית כור ואמ"לו בס"מנין ובמצרים [3] כרב הונ' דאמ' בפחות מעותו לגבי רב יהודה דאמ' ביתר מעותו ע"כ : [4] פחת שתות או הותיר שתו הגיעו פחת יתר על שתו' יגבה לו מן הדמים הוסיף לו יתר על שתות יתן לו דמי או קרקע הכל לפי השיור אבל נשאר בשדה פחות מתשעה קבין ובגנה פחות מחצי קב ולא היה סמוך לשדת המוכר המוכר מחזיר לו הדמים :

ואני תמה זו מתניתא סליקא ותלמוד ערוך הוא דתניא פ' בית כור מרה בחבל לחי מוכ' לך הן חסר הן יתר ביטל הן חסר הן יתר מדה בחבל הן חס' הן יתר מדה בחב' ביטל מדה בחבל הן חסר הן יתר כדברי בן ננס וגרסי' עלה בגמרא לימר רב יהוד' אמר שמואל זו דברי בן ננס אבל חכמים הולך אחר הפחות שבלשונות והלכתא זו ולא כל הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו כו' ומקליכין ובורי עלה טובא עד דאמפלגינן בין תפיס ללוח תפיס ופרש"ב ז"ל הלך אחר פחות ש שבלשונות הלך אחר חותו לטון שמכחיש כהו של לוקח דמסכיק לן לי תפוס לטון רחטון לי תפוס לטון אחרון וודאי המוכר שהוא מוחזק בקרקע יד שלו על העליונה הילכך היכא דלית ליה מדה בחבל והן חסר והן יתר חוזרין אם הותיר כל שהוא להכי לית ליה מדה בחבל ואם פוחת כל שהוא להכי לית ליה הן חסר הן יתר שהיה ירא שמא לא יהיה בית כור שלם והבעו ולא מתניתא תלמודא זו ולא כל עכ"ל הכא עיניך רואות כי לטון רמ"ז ז"ל המשנה והגמרא על דרך קצרה ומה שהקשה הרב"ב ז"ל הא פרקה רש"ב ז"ל שפירש כי טודאי המוכר שהוא מוחזק בקרקע יד שלו על העליונה וכהכי ליכא לאפלוגי בין קולא וחומר שהיה מדרכן הרב"ב ז"ל ומיהו לי הוה דיינין ליה על פיס סיבין שהן דיינין מפורסמין מפוזרים בתלמוד לי תפס העשם ו והמוכיח מיבדרו עלי הרמיה והיכ דלא תפיס חר מיבייהו למריכן ה העיד מטון על חזקתו והוה ליה חבריה המוכיח ועליו הרמיה ורמ ז"ל בחכמתו כידר בבאן דיכי ה הלטוכו בקצרה עלכך קרלו מפי תורה ועפר הדיכי ביהרן במקומן הקבוע להן בהלכות טובן וכטען :

מכר לו בית כור וכו' עד מחתיס פרק בית כור : התוכר

יותר על הרובעין הקמר וכבר מתבאר למעלה שהפילו לא הותיר אלא כל שהוא על הרובעים הכל בכלל חזרה כדברי רב האיי ז"ל אלא שהמחבר מוכר דכל שאין שם תמניה קבין יתר על הרובעין החזרה בעות לא על פי שים בכל ט' קבין וכשים ט' קבין יותר על הרובעין החזרה בקרקע ודברי תמה הם שהרי כל שהוא דבר רלוי למכור למה לא יתן לו קרקע ולמה נכריח הלוקח לתת לו דמים גם מה שכתב בדין הזול והיוקר שהוא בפותיר תמניה קבין לא נתברר דבריו דכל היכא שים שם רלוי דיכו כחזרת קרקע בין היוקר בין הזול ושם רבה המוכר למכרו לו יתרצו שכיהם מן הדמים אלא אמרו דברים בגמרא אלא כשאין שם רבר רלוי שכיון שדיכו במעות ושם ירבה המוכר לקחת יקח קרקעו לפי שם הזול נותן לו המעו בשעת המכר ושם נותן לו קרקע בשומה נותן לו כדהמתא ושם הוקרה אחר המכר שם ירבה המוכר לקחת קרקע ודאי כל מה שהותיר יחזיר כדמעיקרא ושם רבה מעות נותן לו כשער של עכשיו הוא מוכרו שהרי שם רבה יטול ממנו קרקעו כפי הרואין בחומרו שהוא שמועה וכ"ע : מכר שדה ובעת גנה וכו' בעית אלא דלא איפשיטא בגמרא ופירושה לעכין מה שעשיו שבשדה כשאין שם תמניה קבין מחזרה יד מוכר על העליונה רבה דמים רבה קרקע ושם כעת גנה כגון שנבעו בו מים והיא רחויה לגן מהו לומרין לגן בקרקע בעל כרחו דהא המתא דבר רלוי לגבה אלא לזולכין כדמעיקרא וכן שם היתה גנה ובכם המעין אי לזולכין בתר מעיקרא מסלקו בקרקע ואי כי המתא נותן לו דמים בהכרח שם רבה מוכר והכי הוא דיקא דמחבר הרי זה ספק ולא בתר מה שעשה ברחה פאין הלוקח ליתן דמים שהמוכיח מחברו עליו הרחיה : האומר לחברו בית כור וכו' לפי אלו מוקירים הלטוכות שאם אמר מדה בחבל לבר בכל שהו יכנה אלו יחזיר ובהן חסר הן יתר רובע לסאה היא מחילה ועכשו שאין מכיהם אלו זה שיהיה מוקף אלו מאוחר כתב המחבר הלך אחר פחו' מבלטוכות ולא ידעתי מהו זה כי הפחות שבלטוכות קולא הוא לבתבע ושם בתן המעות הלוקח הוא התובע ולא בתן והלוקח מחזיק והמוכר תובע מעות יתריס הוא התובע ופעמי' שאחר קולא חו חומרא לגונבע וכן היתר ע"כ : והרבאבן מתנא ז"ל פירש דקבירא ליה יד בעל הסטר על התחתובה דהא מוכיח מחבירו הוא ועליו הרחיה ומטוס הכי לא יהבינן ליה אלא בפחות מבלטוכו' לא שכח הוא ליה לטון ולא הוא ליה אחרון ע"כ ורש"י ז"ל פירש דיד המוכר שהוא מוחזק בקרקע על העליונה הילכך אם פחת להכי אמר ליה הן חסר הן יתר אם הותיר להכי אמר ליה מדה בחבל וכן כר' לי ואפילו בא מוכר לזקף מעות כופין את הלוקח ליתן בשהותיר לפי שהקרקע בחזקת בעליה עומדת וכן אמרו בעכיכן מכירות : מכר לו בית כור ואמר לו בשיכין ובמצרין פחות מעותו וכו' במשנה וכרב הונא דגמרא וכן בהלכות דמעותו כפחות מעותו וכתבו ז"ל אם אמר לו בית כור מים לי במקום פלוני שביתיו ומצריו כן או שהעמידו עליו ואמר לו בית כור זה לפילו פחות מעותו הגיעו ע"כ : פחת יותר מעותו וכו' לטון המחבר כלטון הגמרא ולא בתבאר שם מאם זה הכתוב או התוספת הם במה שהוא יותר מעותו לבתי לו שמא כיון שהוא יתר מעותו הכל בחזר' ובתעלומין דומיא דיתר מרובע בהן חסר הן יתר דלעיל וכ"ע : הא כר

פרק תשעה ועשרים

שלשה

אין מקחן מקח ואין ממכרן ממכר דין תורה החרש ישוטה וקטן אבל חכמים תקנו שיקנה החרש ומקטן נושא ונותן ומעשיו קיימין משום כדי חיי החרש כיצד נושא ונותן חרש שאינו שומע ולא מדבר או מדבר ואינו שומע כלוכס מוכר ולוקח המטלטלין ברמיזה אבל לא בקרקע ואפ' במטלטלין לא יתקיימו מעשיו עד שבודקין אותו בריקות רבות ומתישבין בדבר אלם ששומע ואינו מדבר או מי שנשתתק מקחו מקח וממכרו ממכר ומתנותיו קיימו' בבל בין במטלטלין בין בקרקע והו' שיברק כדרך שבודקין לגיטין או יכתוב בכתב ידו השוטה אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר ואין מתנותיו קיימו' וביתדין מעמידי' אפוטרופוס לשוטים כדרך שמעמידין לקטנים: מי שהוא עת שוטה ועת שפוי כגון אלו הנכפין בעת שהוא שפוי כל מעשיו קיימין ווזבה לעצמו ולאחרי ככל בן דעת וצריכין העדים לחקור הדבר הטב שמא בסוף שטותו או בתחלת שגעונו עשה מה שעשה: קטן עד שש שנים אין הקני' תו לאחרים כלום ומשש שנים עד שיגדיל אפ' ידע בטיב משאומתן מקחו מקח וממכרו ממכר ומתנתו קיימת בין בדבר מרובה בין במתנת בריא בין מתנת שכיב מרע ודבר זה מדברי חכמי' כמו שבארנו כדי שלא יבטל ולא ימצא מי שימכור לו ולא יקח ממנו והבל

והמוכר לחברו שדה שהלוקח ידע אותה ואת מצריה וכבר ה ורגל בה אפילו אמר לו יש במשיחתי מאתים ונמצאת בה מאה וחמשים הגיעתו שדרי ידעה וקבל עליו וה שהזכיר לו וחשבון כלומר שהוא יפה כמו שדה אחרת שיש במשיחתה מאתים: ואומ' לחברו בית כור פלוני אני מוכ'לך אפ' שאין במשיחתו אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא מקו' הנקרא בית כור לפיכך צדי' המוכר להביא ראיה שהוא נקרא בית כור ובן האומר לחברו כרם שלי במקום פלוני אני מוכר לך אפ' על פי שאין בו גפנים הגיעו וחוא שיהיו קורין אותו כרם וכן האומר לחברו פרדס זה אני מוכר לך אפילו אין בו רמונים הגיעו והו' שיקר' פרדס וכן כל כיוצ' בהן וכן וכל הדברים במקום שאין שם מנהג כמו שבארנו אבל במקום שיש מנהג הלך אחר המנהג ואחר לשון רוב אנשי המקום הידועים להן:

פרק תשעה ועשרים

שלשה

אין מקחן מקח ואין ממכרן ממכר דין תורה החרש ישוטה וקטן

אבל חכמים תקנו שיקנה החרש ומקטן נושא ונותן ומעשיו קיימין משום כדי חיי החרש כיצד נושא ונותן חרש שאינו שומע ולא מדבר או מדבר ואינו שומע כלוכס מוכר ולוקח המטלטלין ברמיזה אבל לא בקרקע ואפ' במטלטלין לא יתקיימו מעשיו עד שבודקין אותו בריקות רבות ומתישבין בדבר אלם ששומע ואינו מדבר או מי שנשתתק מקחו מקח וממכרו ממכר ומתנותיו קיימו' בבל בין במטלטלין בין בקרקע והו' שיברק כדרך שבודקין לגיטין או יכתוב בכתב ידו השוטה אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר ואין מתנותיו קיימו' וביתדין מעמידי' אפוטרופוס לשוטים כדרך שמעמידין לקטנים: מי שהוא עת שוטה ועת שפוי כגון אלו הנכפין בעת שהוא שפוי כל מעשיו קיימין ווזבה לעצמו ולאחרי ככל בן דעת וצריכין העדים לחקור הדבר הטב שמא בסוף שטותו או בתחלת שגעונו עשה מה שעשה: קטן עד שש שנים אין הקני' תו לאחרים כלום ומשש שנים עד שיגדיל אפ' ידע בטיב משאומתן מקחו מקח וממכרו ממכר ומתנתו קיימת בין בדבר מרובה בין במתנת בריא בין מתנת שכיב מרע ודבר זה מדברי חכמי' כמו שבארנו כדי שלא יבטל ולא ימצא מי שימכור לו ולא יקח ממנו והבל

בידם לחברו שדה שהלוקח ידע אותה ואת מצריה וכבר ה ורגל בה אפילו אמר לו יש במשיחתי מאתים ונמצאת בה מאה וחמשים הגיעתו שדרי ידעה וקבל עליו וה שהזכיר לו וחשבון כלומר שהוא יפה כמו שדה אחרת שיש במשיחתה מאתים: ואומ' לחברו בית כור פלוני אני מוכ'לך אפ' שאין במשיחתו אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא מקו' הנקרא בית כור לפיכך צדי' המוכר להביא ראיה שהוא נקרא בית כור ובן האומר לחברו כרם שלי במקום פלוני אני מוכר לך אפ' על פי שאין בו גפנים הגיעו וחוא שיהיו קורין אותו כרם וכן האומר לחברו פרדס זה אני מוכר לך אפילו אין בו רמונים הגיעו והו' שיקר' פרדס וכן כל כיוצ' בהן וכן וכל הדברים במקום שאין שם מנהג כמו שבארנו אבל במקום שיש מנהג הלך אחר המנהג ואחר לשון רוב אנשי המקום הידועים להן:

פרק תשעה ועשרים

שלשה

אין מקחן מקח ואין ממכרן ממכר וכו' מפורש במשנה בגיטין פרק הניזקין מכילתין חרש שוטה וקטנים בהן בגל מפני דרכי שלום הא מדאוריתא אין בהן גזל לפי שאין להם זכיה ואמרו שם גבי פ פעוטות דממכרן ממכר מעו' כדי חייהן הא לאו הכי לא וזה מבואר שם ויש לומרים דקטן זוכה לעצמו דבר תור' בעים דעת יחירת מקנה ופעטן של פעוטות כדברי המחבר ואמרו פר' היום מקדש היום זוכה ואין קטן זוכה ובפר' מי פעת זכין לגדול ואין זכין לקטן ועיקר דבר זה בגיטין בפרק התקבל דהנרלה מדעת דבעו דבמתנה קנה דבר תורה לכל במקח כיון שמחל כתיבתו ברמיזה מעלין בו מן התורה לכל במתנה שם זכו לו קנה דבר תורה כיון שיש שם דעת החרש וכן נרלה מתוה שכתב פ"ח מהלכות לוכ ופר' מהלכות זכיה ומתנה: אבל חכמים תקנו וכו' מפורש בגמרא בקטן כמו שכתבתי והה לחרש כיצד כופין אותו וכותן חרש שהיה שומע וכו' לכל לא בקרקע בהשגות אא זה לא ידעתי למה ע"כ: ולא בגר הרב ז"ל מי זה פרש מן הברא הוקשה לו ובמתה פרק הניזקין שהיו חרש קופץ וקטן במטלטלי ופר"י ז"ל רומז וברמז מה שהו' רומז קשיים ומה שהם רומזין לו והוא מתרבה רמיזה בידו וברגלו וקפיצה עקימת עפעפים עכל והנה דברי המחבר ז"ל פעוטים בחרש שוטה ושוטה מדבר ואינו שומע ואינו מדבר שהרי בברייתא בגיטין פרק מי שהוציאו הקשו על רבבהברייתא שאמרה מדבר ואינו שומע זהו חרש ואינו מדבר זהו שוטה וזה הרי הן כפקחין לכל דבריהם ע"כ ופר"י ז"ל חרש המדבר ואינו שומע זהו חרש שדבריו בו חכמים בכל מקום וזה כפקח לכל דבריו כרייתא בהדיא ע"כ וצ"ע: אלם שומע ואינו מדבר וכו' זה מבואר שם כרק מי שהוציאו והביאו ברייתא שם כשם שבודקין אותו בגיטין כך בודקין אותו למעשות ולמתנות ומשם אינו מדבר קלי כרייתא התם ובדיקת גיטין נתבארה פרק כ' מהלכות גירושין ומה שכתב הוא עצמו שכתב בסוגיא שם: והשוטה אין מקחו מקח וכו' זה כפשוט ומבואר בכמה מקומות ובפ"ק דחגיגה נתבאר מי זהו שוטה והוא שעשה כל מעשה זר דרך שטות: ובית דין מעמידין לפטרופוס לשוטים וכו' זה הוכיח מתה שכתבתי פרק שבעה בתי דין מעמידין לפטרופוס לנכסיו וחנין לפתנו ובניו וכו' מימרא שם: מי שהוא עת שוטה וכו' זהו ברייתא מפורשת בריש הפרה בפרק רלוהו בית דין עתים שוטה כפשוט לכל דבריו וכפשוט פקח הרי הוא כפקח לכל דבריו ומבואר גם כן בתוספתא פרק הלוקח גבי עובדא דבר שטוח: קטן עד שש שנים אין הקניתו הקניה וכו' זה פשוט מעדיין לא הגיע למיעת הפעוטות ושתרו בגמ' כרק התקבל בגיטין אמר רבא מלם מדות בקטן כרור וזורקו לגגו וכוטלו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרי' חוכה לעצמו מדבריהם ולפ על כ"כ אין הקניתו הקניה ואינו זוכה לאחרים: ומשש עד שיגדיל וכו' מה מכת' לא ידע בטיב מעת ומתן נתכוון למה שאמרו פ' הניזקין הפעוטות

מקחן

וכן החמה ממכרה לו כתנה מתנה וכו' דעת המחבר בדין העבד והחמה שמעון על ידי עצמן לחרי יכול לקיים לו לבטל ומכל מקום כל שמה שמחר הרב מלין בריך הלך דהריס כ"כ לקיים מעשה העבד לפי שמס בריך מעשה גמור מהרי לין מעשה העבד כלום בכסבי רבו והכלל שהוא לה הרם הלך שמה שמחרת יד העבד כיד רבו לזכות בעבורו ולה לחייב כלל לפיכך במה שהוא כזכות ופטור הוא ולה מכלתין מכוחר: אבל הבעל ממכר לו כתן בין קרקע וכו' שכיבו במתנה בביטין פרק הזקין לקח מן החים וחזר ולקח מן החמה מקחו בטל ויתמר עלה בגמרא פרק חזקת הבתים לחמר רבה בר רב הזכה בחותן פלם מרי לחת מכתי לה בכתובתה ולחת מייחד לה כ בכתובתה ולחת מהכנים לה סוס מעלו וזה פי' הרב לחת מכתב לה היה מהכנים לה בדוכיתו ושמוהו וים מי מפרים לחת מכתב לה ב בתוספת כתובתה ולחת מייחד לה ולה שמיהו לה מהו לעין לפותיקי ולחי מהכנים לה סוס מעלו כלומר כתי לה מרי כבר סוס מקבל עלין מכסבי מדוכיתה ובתבחר בגמרא פלגלו לם לקח מן החים ולחי כך מן החמה מקחו בטל הבל לם קנו מן החמה תחלה קיים הוה והוה מקיים הבעל לחר כן והוה מכתב המחבר וכן החמה וכו' בין בדברי מייחד לה בכתובתה ודע מדעת רוב המפרשי"ל מבלגלו מקחו בטל ולחי קיים שר מתבח לגבי כתובת' חלה בטל הוה לחלתר וזה דעת ה המחבר והטעם לפי מלין דרכה לחזר לחר בתי דינין וכן לחמרו בירושלמי מהו בטל לחלתר וכתבו ז"ל מלם כתבה היה לחרין מכירה זו בפירוש מלחי יכולה לטעון כחת רוח עמיתי לבעלי דכולי הלי לה ע עבדה לקבלה לחרין מפני כחת רוח בבר ומכור בגמ' בגיטין בהזקין ובהלכו בבירום וזה לפון הברייתה החמורה בגמר' על ממכה זו לקח מן החמה וחזר ולקח מן החים מקחו קיים מן החים מקחו בטל עד מתכתוב לו לחריות נכסים ופרטו ז"ל לחריות בפירוש מלה כדברי רב הלי בלון ז"ל מלחר דכל כותב מתם ולה פירש מלה בלחריות הרי הוה ככותב בלחריות וחלקו ז"ל עליו דדין החמה כמו מכתבתי: ותמה לני על המחבר לוך לה בלר זה ובמה מלחרנו ממקחו בטל כתב הרשב"ם ז"ל ומיהו לם מכרו הבעל לפירות בלבד הרשות בידו דמלו הן הפירות לגמרי לבל במכר גוף ופירות לוך לה בלר זה ובמה מלחרנו ממקחו בטל כתב הרשב"ם ז"ל ומיהו לם מכרו הבעל לין מוסיף לו מהבעל לין מוסיף לו מלה גוף ופירות ומקח לחר הוה וכיון ממקחו בטל בגוף ולין הפירות לא הפילו לומר לוקח הכיחו לי ולוכל פירות כל ימי הבעל לין מוסיף לו מהבעל לה מכר לו מלה גוף ופירות ומקח לחר הוה וכיון ממקחו בטל בגוף ולין הפירות לא מקח הקרקע הכל בטל ולהפילו פירות לחכו לוכל עכל וזה יתבחר פרק ד' מהלכות מלוה ולוה: מכר לו נתן נכסי מלוג וכו' מפורש פרק חזקת הבתים בבכסי מלוג להפילו לקח מן החים וחזר ולקח מן החמה מקחו קיים ורבה בר רב הוה מלחר ממכתינו בגמ' בין למעוטי נכסי מלוג והם לה קיימה החמה בטל הוה להפילו לפירות כמו מהעלו בגמרא בכתובות פרק החמה מנפלו לה נכסים והלכתה בעל ממכר קרקע לפירות לה עמה ולה כלום מלי טעמה רבה לחר מקום רווח בינה וכבר כתבחר יותר מזה פרק ב' מהלכות לישות: בעל ממכר מטלטלין וכו' לקח על פי מחכו וכו' מפורש בימו המכונת סוס לבעלה הם רבה למכור לה ימכור לבל במה מכת' הם עבד ומכר לו נתן לקנו הלוקחין נחלקו עליו וכת' עליו הרשב"ם ז"ל לה נרחו לי דבריו ובירושלמי נרסינן ממו דשינה מל חמה מהיה רוכה לגלות כליה ולפחות חומם והם חיתה דבר יעבד ממכרו ממכר מקום דלכתחלה לה ימכור לה תקנו חכמים לפחות חומם כלל והירושלמי הזה בה בהלכות בכתובות פרק מכיחת החמה ולחתמר עלה לחמר רבי יוסי הרי חמרה מחין לחדם רשחי למכור כלי לחמתו עכ"ל ודעת המחבר ז"ל מלה לחמרו חלה לכתחילה לבל דיעבד מקחו קיים ולחין דומין לקרקע לפי מחכו יכול לכלותו ולהפסידו לגמרי ודעתה מומכת עליה וכין מכן מקחו בטל לבל מטלטלין מהרי הו יכול לכלותן לגמרי ודחי ממכרו ממכ"ו והו מלחרו בירושלמי לין לחדם רשחי ולה לחמרו בעל ממכר כלי לחמתו לה עמה ולה כלום וזה דעת הנלון בשאר רבותי לבל לם עמד ומכר מעכמו ממכרו קיים כרבינו לה נתנה כתובה לגבות מחיים והם במטלטלין הוה דלחמרי ממכרו ממכר לבל מקרקעי לה וכו' עכ"ל: ובן יש לבעל למכור כל נ נכסיו אף על פי שהן תחת יד שעבוד הכתוב' ואם תבא לטרוף טורפת אלא אם כן כתבה ללוקח תחלה וקנו מידה האשה שמכרה או נתנ' נכסי צאן ברזל לבעלה לא קנתויש לה לחזור ולהוציא מידו כמו שבארנו בהלכות אישות: בית דין שמכרו או לקחו מנכסי יתומים בין בקרקע בין במטלטלין וכן האפטרופסין בין שמנו אות' בית דין בין שמנ' אותם אבי יתומין מקחן מקח וממכרן ממכר אבל מתנתם אינ' כלום שאין אדם נותן דבר שאינו שלו: המוכר או הנותן בשבת ואין צריך לומר ב"ש אעפ"י שמכין אותו מעשיו קיימין וכן כל מי שקנו מידו בשבת חקנין קיים ובותבין לאח' השבת ונותנין: גרסי' התם להה דיתנן לה דכין ולה מקדישין וכו' וכולן מעמן בין חנוסי' בין מוגבין בין מזדי' בי' מועטו' מה מעמ' עמוי בשב' וחכ"ל ב"ש כן גורס רבינו חננא ולג' מהכנים' לו סוס מסלה וכקו' לה פי' כן בפרק חה עמ בתו' ובפרק חלמנה לכ"ג מכרו מכיהם לפרנס' זה היה מעמ' לפני לשבב וחמר הבעל מוכיח מיד הלקוחו' ופי' ר"ג מ"ה לו זה לו זה וכן כל לר"לה עיקר דקל לקח מן החם וחזר ולקח מן החים מקחו קיים לם לקח מן החים בזה כחלקו ר רבות' לם מתה החם ולה ערערה עם החים לם יכול לבטל מקחו לו לה ורחיתו מפרק החמה מנפלו עכ"ל חביחסף:

כ"כ ירושלמי דביכה ב' מביכין

מגדל עוז

כ' החמה שכפלוחי שהי כמו' ויחקן הבתים ויעין כ בהלכות חיסות פ"ב

וכן החמה ממכר עד קנו הלוקחין בבתרי פרק חזקת הבתי' ובביטין פרק הזחקי' ובכתובות פ' מי מהים כמוי ופרק החמה מנפלו לה: בעל ממכר מטלטלין עד להוכיח מידם בבתרי פרק חזקת הבתים: וכן יש לו לבעלו עד כמו מבחרנו בהלכות חיסות בבתרי פל חזקת הבתים ובכתובות פ' החמה מנפלו לה נכסי' והביחור פרק ל"ב: בדי"ח ממכרו וכו' עד מחיכו מלו בכתובות פרק החמה מנפלו ובבתרי פרק חזקת הבתים: המוכר לו הנותן בשבת כו' עד סוף הפרק בירושלמי ופרק מוהל במכל מבת ועוד כתבו ר"ת ז"ל בהלכות שבת כלב בכלל דיני שבת בס"ד:

סליקו להו הלכות מכירה בס"ד

קטן מהגדיל והביא הזכר שתי שערות וכו' מפורש בפרק מי שמת מבן שלש עשרה שנה ממכרו ממכר במטלטלין לפי מראיו יודע בטיב מעט ומתן שיעורו שתים שערות אבל בקרקע וכו' גם זה מפורש שם לפי יודע בטיב מעט ומתן ממכרו ממכר וכו' כדלעיל התם בקרקע ומפורש בהלכות בתרוכה: בד"א בקרקע אבל בקרקע וכו' זה מפורש שם ולמדו פרק התקבל בסמוך דמלמד תדות בקטן ולמכור בכסף חבירו שר מיהו בן עשרים והיה לפילו יודע בטיב מעט ומתן כדלעיל בהלכות בפרק מי שמת בתרוכה ופי לעיל בפהוה בן עשרים והביא שתי שערות לעם פי מראיו יודע בטיב מעט ומתן ממכרו ממכר לפי בקרקע חבירו וכן כתב חבירו מיגש ז"ל והביא ראיה לזה ועיקר ומה שכתב המחבר לו מעשר מוריגיו הוא מברתו שמה מהזכירו בגמ' לחבירו לאו דוקא וכן כתב בעל העטור ז"ל והה לכסבי מוריגיו עכ והרשבא ז"ל כחלק על זה ולמר מ מהדברים לחמוים בדוקא כלומר בן ממעובכסבי ירושת לחבירו הא בן בכסבי מתנת בריא מלחבירו לא בת בכסבי ירושת לחבי' לו בן בכסבי ירושת מלר מוריגיו חון מלב הרי ממכרן בחותם נכסים כממכרן בכסבי עכמן והטעם מהחכמים לא תקנו חלה בדבר המצוי וכסבי ירושת הלב לבן מכויה ומלר ירושו לוכן מכויות וכן מתנת בריא מלב לבן לויה מכויה ולא חמצו חלה למצוי חלו דבריו:

(מתנתו) שם בפר' מי שמת לחמר לחימר מתנתו מתנה גם בפרק הנזקין בפיסקא הפעוטות מקח ממקח וממכרן ממכר:

(בשהוא) פחות מבן עשרים וכו' פי ויותר על יב והביא שתי שערות דחי לא ודחי לין מתנתו מתנה ב בקרקע כמו שכת המחבר למעלה לבל בקרקע לויו מוכר ולא נותן שר עיגדיל עכ וכן מתבאר בגמרא ומה שכתב בין מתנת בריא בין מ מתנת שכיב מרע לעכ שלא נזכר בגמרא חלא מתנתו מתנה כתם מכל מקום כלמוד מרין הפעוטות במתנת המטלטלין כמו שכתבאר למעלה שמתנת הבריא והשכיב מרע שוות ופירש הרב לבן מיגש ז"ל לעכ שלויו יודע בטיב מעט ומתן וכן פרשו ז"ל ובין בנכסי עכמו מתנתו מתנ' בד"א שמכר בקרקע לבני וכו' גם זה מפור' שם דכל שלא הביא שתי שערות ולא גדלו בו סימני קטן הוא וכין שמכרו מ ממכר ולפי בקרקע שלו וזה פשוט וכן כתב לבן מיגש ז"ל:

קטן שהגדיל והביא הזכר שתי שערות אחר שלש עשרה שנה והבת אחר שתים עשרה אף על פי שאינו יודע בטיב משא ומתן מקחו ומכרו ממכר ומתנתו מתנה ב במטלטלין אבל בקרקע אין מעשיו קיימין עד שיהיה יודע בטיב משא ומתן אחר שהגדיל בד"א בקרקע שלו אבל קרקע שירש מאבותיו או משאר מורישיו אין ממכרו ממכר עד שיהיה בן עשרים שנה אף על פי שהביא שתי שערות ויודע בטיב משא ומתן שמא ימכור בזול מפני שדעתו נוטה אחר המעות ועדין לא נתיישבה דעתו ב ברבי העולם מתנתו כשהוא פחות מבן עשרי בין מתנת בריא בין מתנת שכיב מרע מתנתו קיימת שאלו לא הגיע לו הנייה גדולה לא נתן והוא דבר שאינו מצוי תמיד ואמרו חכמי תתקיים מתנתו כדי שיהיו דבריו נשמעים בד"א שהוא מוכר קרקע אביו כשהו בן כשהביא שתי שערו או כשנולדו לו סמני סרים אבל אם לא הביא שתי שערו ולא נעשה סרים קטן הוא ואין ממכרו בקרקע ממכר ואפי בנכסיו עד שיגדי לרוב שנותיו:

מי שמכר בין בנכסיו בין בנכסי אביו ומת ובאו קרוביו וערערו שהיה קטן בשעת המכר ובקשו לבדקו אין שומעין להם לנולו ועוד שהסימני משתנים במית וחוקה היא שאין העדי חותמין על השטר אלא אם כן ידעו בודאי שהמוכר גדול פחות מבן כ שמכר קרקע אביו חזר ומצי מיד הלוקח בין קודם עשרים בין אחר עשרי ומוציא מן הלוקח כל הפירות שאכל ואם הוציא והוציא או שנטע וזרע שמין לו ומחזיר את השאר כדין הזה הורו רבותי ואני אומר שאפילו קטן שמכר קרקע מנכסי אביו וכשנעשה בן עשרים לא מיחה אינו יכול להחזיר שכיון שלקח המעות ונשתמש הלוקח בקרקע זו לפניו כשהו בן עשרים ולא מיחה נתקיימה ביד הלוקח שהרי רצה בממכרו: השכור מקחו ממכרו ממכר ומתנותיו קיימין ואם הגיע לשכרותו של לוט והוא שכור שעושה ואינו יודע מה עושה אין מעשיו כלום והרי הוא כשוטה או כקטן פחות מבן עשר:

מעשה בבני ברק כו' ובאו ועללו לרבי עקיבא כו':

בעירובי פרק הדר

פרק שלשים

המוכר שמכר קרקע או מטלטלין וזכה בהן ללוקח שלא מדעתו יד הלוקח על העליונה ואם רצה לוקח אין המוכר יכול לחזור בו ואם לא רצה תחזור לבעליה לפיכך כותבין שטר למוכר אף על פי שאין הלוקח עמו ולעולם הלוקח נותן שכר הסופר ואפילו מכר שדהו מפני רעתה (וקנן) וכן העבד שקנה או מכר או נתן מתנה או נתנה לו יד האדון על העליונ' אם רצה לקיים מעשיו הרי אלו קיימין ואם לא רצה בטלו כל מעשיו ובדברים בלבד הוא שמקיים האדון או מבטל ואינו צריך לקנות ממנו כלום וכן

פרק נט כלום

(קטן) רוב עכותיו לעכת מלעיס ומלמבר נתבאר זה עם סימני המרום פ' שני מהלכות לישות: מי ממכר בין בנכסיו בין בנכסי חבירו וכו' ופי סימנין מעתני וכו' עם מי שפי כופרין: פחות מבן עשרים וכו' ולמי לופסר מלמד הרב ז"ל זה ממה שלמרו במתקדשת למלוכין כיון שגדלה שעה לחת ולא מיחת שובחה יכולה וחבפ דהמ' ממכ ומם לבורח מ"מ גם זה מדין שתיקה הוא ולא כין הוא כהורחה ומועילה וזה כר' דעת המחבר לעכ מלין ברחיה זו הברח וכן גבי פרנסה לחרו שלם לא מיחת שהפסידה: השכור מקחו ממכר וכו' ולם הגיע לשכרותו של לוט ברייתא בעירובין פרק הדר וזה לשונה שכור מקחו וממכרו ממכר עבד עבירה עיש בה מיתה ממיתין לותו מלקין לותו כללו של דבר הרי הוא כפקח לכל דבריו אלא שפטור מן התפלה ולתמר עלה ר' חנינא לא שלחו חלא שלא הגיע לשכרותו של לוט לבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכלום עכ שם ומזה הוכיח המחבר מה שכתב כאן והוא פשוט ומבואר:

פרק שלשים המוכר שמכר קרקע או מטלטלין וכו' יד הלוקח על העליונה וכו' זה פשוט שהמוכר לחר שזכה לו חבירו יכול לחזור וכן פשוט שהלוקח חבירו מוכרח לקנות שלא בפניו ולבי במתנה יכול הוא לומ' לי חיפצי לקבל כמו שיתבאר כרך רביעי מהלכות זכיה ומתנה ודין הזכיה מאין המוכר יכול לחזור לעכ שלא קבל הכסף כבר נתבאר פרק ראשון: לפיכך כותבין שטר למוכר וכו' משנה מיבורת בבר' נט פשוט וממנה דקדק הרב מאין הלוקח מחוייב לקנות לפי שלכ היאך היו כותבין שלא מדעתו והמפרשים ז"ל דקדקו הלשה היכ' שנכתב מרשת הלוקח שם יכול לומר חיבי רוצה לתת המעות ולא ליקח והעלו דכל היכא דקני בשטרא זה הכלל דכל מקו שמוכר חיבו יכול לחזור לף הלוקח מחוייב לקבל חלא היה תנאי ביניהם וזה פשוט: ולעולם הלוקח נותן שכר וכו' גם זה משנה וגמ' פרק נט פשוט: וכן העבד וכו' כפשוט הוא בעבד כנעני ובו למדו מה שקנה עבד קנה רבו וכן כתב הרב החיי בחאן ז"ל בשער חמישי של מקח וממכר ושם קנה העבד כלום כל זמן שהוא עבד יהיה רבו ידו על העליונה שם רצה יתרצה בחותו מקח ולא יחזירנו ויהיה לותו מקח לרבו ושם לא רצה יחזיר לת המקח והמוכר יחזיר המעות לרבו כיון שאין קנין לו בלא רבו עכ: וכן

הלכות זכיה ומתנה

פרק ראשון הדפקר

התלמוד מלך על כל גדותיו בבחינו מהדפקר כל הקודם בו זכה ובעמ כזוכה מן הדפקר ודבר פשוט הוא וכבר כתב בספר הפלאה מהו לאחד ממיני הנדרי׳ המדברו׳ עד וכיוצא בהן **כתב** הרלבב״ל דוקא לאותן המבט עכ״ל: **ואני** תמה זה החלוק לא מבינו כי אם בחלקו של נפתלי כי כדאיתא פרק מרובה וכמה מקומות וכן לגבי בידי חלוק כדאיתא פ״ק דמגילה וכמה מקומות אבל שאר דברים לא מבינו ומפורש לעיל בנזיקין פ׳ מרובה בשמעתין דעפרה תכחין התנה יהושע שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עמהם בכל מקום ומפרש להו וחזיל וגרסינ׳ תו התם תר׳ בדאמרי התנו המבטים זה עם זה שלא יפרוש קלע ושמיר את הכפיל אבל כד הוא במכמורת ורשתות ועוד תניא בהדיא התם רבי שמעון בן אלעזר אומר תלמוד שהברים בחזקת כל המבטים ע עומדי ומחוברין בחזקת אותו מבט עכ״ל אלמא כל המבטים שוים בהם ופרץ חזקת הבתים בשמעתין דנכסי הגר לעזר רב יהודה אמר שמואל נכסי הגר הרי הן כמדבר וכל המחזיק בהם זכה בהם עוד לעזר בהנהדרין לגבי יהב בן כרויה ויקבר בביתו במדבר מה מדבר הפקר לכל לקח בביתו על יהב הפקר לכל לומר שהיתה פתו מצויה לכל עובר ומזבוכ הגלה היתה אומרת תן הפקר ובעיר נמי אמרו בפרק מכות כרך הגולין ובמה מקומות והפרישה את דעתו בעיר כומה יער הפקר לכל כו׳ ובמדרשיהן לגבי פילה ומעברו כל מהוא חוכל וכמר כו׳ ובמר לחפוקי הבקר בבמה מקומות: **הגדולים** הנדדים תן הימים כו׳ ואם בר קנה בן משמע לך דמשמע ושכיחן כרך הנזקין: ואם היו הדגים בביבר של בעלים עד הרי זה גזלן בן משמע בביבה כרך לין כדין והכי איתא בגיטין פרק הנזקין: **אבל** הלוקח דגים מתוך מצודתו של חברו וכו׳ ואם היתה המצודה כלי עד גזלן **בהב** הרלבב״ל להוכיחו בדבריהן: **ואני** תומר הוכיל ופי׳ תחלה כתב הרי זה גזלן כתם פשיטא דלהוכיחו בדבריהן קאמ׳ ובן מפורש בפלהי הנזקין **וכן** כתבו׳ חלפם זל: **הפורם**

הלכות זכיה ומתנה

ענין אלו ההלכות לידע דין זוכה מן הדפקר היאך יקנה ובמה יקנה ודין נותן מתנה ומקבל מתנה ואי זו מתנה חוזרת ואי זו אינה חוזרת וביאור כל הדינין האלו בפרקים אלו:

פרק ראשון הדפקר

כל המחזיק בו זכה וכן המדברות והנתרו׳ והנחלים כל שבתוך הפקר וכל הקודם בהן זכה כגון העשבים והעצים והפירות של אילנות של יער וכיוצא בהן: הצד דגים מן החיים ומן הנהרות או שצר עופות או מיני חיות ואיל ואין להם בעלי׳ זכה ובלבד שלא יצוד בשדה חברו ואם צר שם קנה ואם היו הדגים בביבים של בעלים וכן חיה ועוף שבביבים אף על פי שהוא ביבר גדול והוא מחוסר צדה הרי זה של בעל ביבים והצד משם הרי זה גזלן אבל הלוקח דגים מתוך מצודתו של חברו כשהוא בתוך הים או שלקח חיה ממצודתו כשהיא פרוסה במדבר הרי זה אסור מדברי סופרים ואם היתה המצודה כלי ולקח מתוך המצודה הרי זה גזלן **הפורם**

פרק ראשון נתבארו הלכות זכיה ומתנה

כל המחזיק בו זכה בו׳ חלו דבריס הס הפקר פכל המחזיק בהס זכה בהס ומה מפפטי ה המחזיק בהס זבמה קנה בחזקתו ודין נוי עס ישרל בקנייתו עים כד מהנכסים הס כהפקר:

פרק שני כתבהר בו חי זו תזקה קנה ב בנכסי הפקר ומהות החזקה וכל הנמשך לאחר זה:

פרק שלישי כתבהר בו סווי המתכ׳ למכר בעניין ותנאיהם ומהות ה המקבלין כגון גוי ועבד וחפה:

פרק רביעי כתבהר בו ה המקבל מתנה וחיכו רוצה בה חו סלח הגיעה כידו ודין הזוכה במתנה על יד לאחרים חו על יד רפותו ודין לס כחלקו זה חומר כתניה ותה חומ׳ לח קבלתיה חו מלומר בהפך:

פרק חמישי כתבהר בו היכות ע עפיית המתנה מפריך פלח תהיה מפותרת וכל הנמשך לאחר זה ודין מתי מפורת על פרה לאחת פניהם במכר חו לאחר במתנה חו לאחר במכר וכל הנמשך:

פרק ששי כתבהר בו מפפטי הלומדכות ב במתנות פלומדין כוונת הנותן למה היתי ולמי כתנות ומפפטי הדברי׳ פהן כקנין בגלוי הדעת בלבד חו בלאמירה פלח בקנין ומפפט הקדופ׳ והפבלוכ׳ פבין לים לאחרפתו ולח כגמר העני׳ ביניהם והנמשך הול זה:

פרק שביעי כתבה׳ יו בו מפפטי הפופבים והוח מכהב דרוב המדיכות מפולחים החברי׳ זה לזה מעות ביום חתונתן ויש ביניהם מפפט ודין לפי פלוכן מתנה נמורה חלא על דעת להתגלס וכל הנמשך בזה:

פרק שמיני כתבהר חי זה לרס נרון כברית וחי זה נרון כפביב מרע לענין חלופי דיניהן במתנות והחלוק שים בין פביב מרע למבוה מחמת מיתה ומפפטיהם ומתנותיהם:

פרק השיעי כתבהרו בו מפפטי פביב מרע פבוה להפתיד מתנתו ומפפט הלטון פהוח מועיל בלאמירתו וחיכו המקבלים כגוי ועבד ובר וחס למקבל רוצה במתנה ודיכו חזרת הפביב מרע בשירום חו פהיית בברית מתוך מפפטיו והנמשך לאחר זה וכן בב לס כתב חלוקת נכפיו ולח יכת הכתב מרפותו והדומה לזה

פרק עשירי כתבהרו בו מפפטי חו המור בהן לאחרי פביב מרע הנותן מעו׳ חו חובות ומה מנמשך לאחר זה וכן לס נאמר לעיל בחלוס פהן פל לאחרים ודין לס לאמרו חו פלאמרו פחזר בו לס נלמכין ודין פביב מרע הפולח מתנה לאחר ולח הגיע לידו ודין הנותן מתנו לאחרים הרבה ולח הפסיקו הנכסי לפעורי המתנו חו סיכת עליהן חוב כיצד דיכן ודין פמ הנותן דבר פחין בו ממש:

פרק אחד עשר כתבהרו בו מפפטי פביב מרע פנתן נכפיו ליורפיו חו לאחד מהס והתנה בהן וכן כל הנותן נכפיו לאחד ואחריו לאח׳ מה דיכן נכפיו לאחר מותו וכל הדומה לזה ובתניים הפרק בבחור פרחוי לאחדים להתפרק במה עים להס ולח יקבלו מתנות פבאמר ופוכח מתנות יחויה:

פרק שנים עשר כתבהרו והנותן

הלכות זכיה ומתנה

פרק ראשון הדפקר

כל המחזיק בו זכה בו׳ המדברות וכו׳ זה פשוט ומבואר בהרבה מקומות בתלמוד

ובהשגות אא״א דוקא לאותו מבט עכ״ל: וכותבו בארץ ישראל וכבר נתבאר פ׳ חמישי מהלכות גזילה ממון תכיחי לרון ישראל פהתנה יהושע וחלוק החורפין פס לבל כאן לא היתה הכוונה בארץ ישראל לפי פשוטך רבנו על מה פכבר כתב: **הצד** דגים מן החיים וכו׳ גם זה פשוט: **ובלבד** פלא יצוד בשדה חברו ואם בר קנה הטעם לפי שהוא חבר פלוכה מפתמרת וכעין עומר בתוך שדהו כמו פיתבאר ומ״ש ודוקא לכתחלה לא יצוד פס פלין לו רשות ליכנס בתוך של חברו פלא מדעתו: **ואם** היו הדגים בביבין של בעלים וכו׳ פי הביבר הוא חבר המפתמרת וזכה בו בעלים וכיוצ׳ בזה אמרי׳ בפ׳ פלוח הקן גבי יוכי טובך ומכי עליה ים בהן מפוס גזל דכל היכא דבלו לחבר המפתמרת חברו קונה לו לפילו פלא מדעתו וקו׳ הוא מן הכלי מיתבאר פש פרש היתה המצודה כלי הלוקח ממס הרי זה גזלן: **אבל** הלוקח דגים מתוך מצודתו של חברו וכו׳ בגיטין פרק הנזקין במתנה מצודות חיה ועופות ודגים ים בהן גזל מפוס דרכי פלוס רבי יוסי הוא׳ גזל גמור ובגמ׳ בילחי והדורי דלא׳ לא פליגי בלוחי וקורקרי ע״כ ופר״י ז״ל לילי רפתו פל חוטין הרורי פל גמי וכ״ג לא פליגי דבתים להן תוך קונה לו כלין והוי גזל גמור לוחי חכין קורקרי פחר מצודות ומבוליס שבותכין חוט לרוך בשפת הנהר וסודרין מחטו׳ על פני כולו׳ והכא בפרק המחב כתין דכל פלינו כלי לין פס גזל זה מפני דרכי פלו׳ ולי׳ מוכיחי לותן בריבי לבל מן הכלי גזל גמור ומוכיחי לותו בריבי וכן דעת ההלכו׳ ומוכחם:

הפורם

ומתוך לרחמן את הדמים וכו' כך כתב רבינו הלוי ז"ל בתשובה ספר תקח וממכר מחייב להחזיר דמים לגוקח רחמון וכן כתב הר"מבן רבי דהאי דיהיב מקליין ליה הכי זוזי ומסתברא ליה הכי זוזי לגוקח מכי ומיהו מחיריתו על הגוי המוכר ולא על ישראל מלקח רחמון וזהו דעת המפרשים ז"ל

בד"א במקום שלין ממפטו ידוע למלך וכו' חלוין זה כרמים בגמרא ומבואר בהלכות בבירור:

הגר מלין לו ירושים וכו' זה דבר פשוט מכולן לין דעת מחרת מקנה חותן: כל המחזיק ברוך מדרכי החזקה

פרק שני נכסי

והוא שיבור ממנו שם פרק חזקה הסתי רבעלבוד ופרק הוחז חזקה בכסף הגר דין לכולת פירות כ מבואר בגמרא שלהו מועיל: כיצד הלוקח קרקע מחבירו והחזיק בה כולת פירותיה קנה כמו שבארנו

בהשגות אע"פ כל זה הולך על הדרך מכתב למעלה בהלכות מכירה פ"ח והלכו נכון בעיני: ואני לומר החויתי דעתי גם לכי ועיקרה פרק חזקת הבתים: לבל בנכסי ההפקר וכו' עד ולהלכו קנוה הכל פרק חזקת הבתים: היתה

הגר שאין לו יורשים ונכסי ההפקר ושדה שמברה הגוי לישראל ועדין לא

נכסי

החזיק בה הפלה דין שוה כל המחזיק [1]בהם בדרך מדרכי החזקה שבארנו בהלכות מכירה קנה דין מאכילת הפירות כיצד הלוקח קרקע מחבירו והחזיק בה באכילת פירותיה קנה כ כמו שבארנו אבל בנכסי הפקר או נכסי הגר אפי' אכל פירות האילן כמה שנים לא קנה לא נוף האילן ולא נוף הקרקע עד שיעשה מעשה בנוף ה הארץ או יעבד עבודה באילן ומעשה באשה אחת שאכלה פירות דקל שלש עשרה שנה ובא אחר ו וחזיק באילן בעבודה שעבד בנוף האילן ובא מעשה לפני חכמי ואמרו זה האחרון קנה: יש רבים רבים שאם החזיק בהן ולוקח לא קנה עדין ואם החזיק באתך מהן בנכסי הגר או בנכסי הפקר קנה כיצד המוציא פלטרין גדולים בנוי בנכסי הגר או בנכסי הפקר וסיד בהן סיוד אחד או כיד בהקבוד אחד כגון אמה או יתר בנגר הפתח קנה הצר [2]צודה בנכסי הגר קנה והמציע מ [3]מצעות בנכסי הגר קנה הגר את השדה בנכסי הגר קנה: המפצל זמורות הענף או שדיני אילנו' וכפות תמרי' בנכסי הגר אם דעתו לעבוד האילן קנה ואם דעתו להאביל העצי' לבהמה [4]לא קנה כיצד היה כורת מכאן ומכאן הדי תוקתו שנתכון ל לעבודת האילן היה כורת מרוח אח' אינו מתכין אלא לעצי' וכן המלקט עצים ואבנים מן השדה אם דעתו לתקן הארץ קנה ואם לעצי' לא קנה כיצד לקט הגם והדק הרי זה ב בחזקת שנתכון לתקן את הארץ לקט ועשו ולא הדק הרי זה בחזקת שנתכון לעצים וכן המשנה פני הארץ אם דעתו לתקן הארין קנה ואם דעתו להשוו' מקום שיעמיד בו' גורן לא קנה כיצד היה לוקח עפר ממקום גבוה ונותנו למקום הנמוך הרי זה מתקן הארץ ראינהו שאינו מקפיד על זה אלא משלך העפר והצרורו' בבל מקו' בלא הקפדה הרי זו בחזקת שאינו מתכוין אלא להשוות מקו' לדיש וכן

וכן המלקט עצים וכו' מימרא פסקה מם הלי מלין דכתב דיקלה וכו' וכתכוין להאכיל הבעים לבהמה לא קנה ולפילו כתכוין להחזיק מהרי לא עשה מעשה המועיל: וכן האומה כני הארץ וכו' גם זה מימרא מם הלי מלין דתקיל תיקלה וכו' וכן

[1] כתם כתרך מדרכי החזקה שבארנו בהלכות מכירה קנה חוץ מאכילת הפירות כיצד הלוקח קרקע מחבירו והחזיק בה באכילת פירותיה קנה כ כמו שבארנו אבל בנכסי הפקר או נכסי הגר אפי' אכל פירות האילן כמה שנים לא קנה לא נוף האילן ולא נוף הקרקע עד שיעשה מעשה בנוף ה הארץ או יעבד עבודה באילן ומעשה באשה אחת שאכלה פירות דקל שלש עשרה שנה ובא אחר ו וחזיק באילן בעבודה שעבד בנוף האילן ובא מעשה לפני חכמי ואמרו זה האחרון קנה: יש רבים רבים שאם החזיק בהן ולוקח לא קנה עדין ואם החזיק באתך מהן בנכסי הגר או בנכסי הפקר קנה כיצד המוציא פלטרין גדולים בנוי בנכסי הגר או בנכסי הפקר וסיד בהן סיוד אחד או כיד בהקבוד אחד כגון אמה או יתר בנגר הפתח קנה הצר

[2] צודה בנכסי הגר קנה והמציע מ

[3] מצעות בנכסי הגר קנה הגר את השדה בנכסי הגר קנה: המפצל זמורות הענף או שדיני אילנו' וכפות תמרי' בנכסי הגר אם דעתו לעבוד האילן קנה ואם דעתו להאביל העצי'

[4] לבהמה לא קנה כיצד היה כורת מכאן ומכאן הדי תוקתו שנתכון ל לעבודת האילן היה כורת מרוח אח' אינו מתכין אלא לעצי' וכן המלקט עצים ואבנים מן השדה אם דעתו לתקן הארין קנה ואם לעצי' לא קנה כיצד לקט הגם והדק הרי זה ב בחזקת שנתכון לתקן את הארין לקט ועשו ולא הדק הרי זה בחזקת שנתכון לעצים וכן המשנה פני הארץ אם דעתו לתקן הארין קנה ואם דעתו להשוו' מקום שיעמיד בו' גורן לא קנה כיצד היה לוקח עפר ממקום גבוה ונותנו למקום הנמוך הרי זה מתקן הארין ראינהו שאינו מקפיד על זה אלא משלך העפר והצרורו' בבל מקו' בלא הקפדה הרי זו בחזקת שאינו מתכוין אלא להשוות מקו' לדיש וכן

פ' חזקת הבתים

[1] בהם בדרך מדרכי החזקה שבארנו בהלכות מכירה קנה חוץ מאכילת הפירות כיצד הלוקח קרקע מחבירו והחזיק בה באכילת פירותיה קנה כ כמו שבארנו אבל בנכסי הפקר או נכסי הגר אפי' אכל פירות האילן כמה שנים לא קנה לא נוף האילן ולא נוף הקרקע עד שיעשה מעשה בנוף ה הארץ או יעבד עבודה באילן ומעשה באשה אחת שאכלה פירות דקל שלש עשרה שנה ובא אחר ו וחזיק באילן בעבודה שעבד בנוף האילן ובא מעשה לפני חכמי ואמרו זה האחרון קנה: יש רבים רבים שאם החזיק בהן ולוקח לא קנה עדין ואם החזיק באתך מהן בנכסי הגר או בנכסי הפקר קנה כיצד המוציא פלטרין גדולים בנוי בנכסי הגר או בנכסי הפקר וסיד בהן סיוד אחד או כיד בהקבוד אחד כגון אמה או יתר בנגר הפתח קנה הצר

[2] צודה בנכסי הגר קנה והמציע מ

[3] מצעות בנכסי הגר קנה הגר את השדה בנכסי הגר קנה: המפצל זמורות הענף או שדיני אילנו' וכפות תמרי' בנכסי הגר אם דעתו לעבוד האילן קנה ואם דעתו להאביל העצי'

[4] לבהמה לא קנה כיצד היה כורת מכאן ומכאן הדי תוקתו שנתכון ל לעבודת האילן היה כורת מרוח אח' אינו מתכין אלא לעצי' וכן המלקט עצים ואבנים מן השדה אם דעתו לתקן הארין קנה ואם לעצי' לא קנה כיצד לקט הגם והדק הרי זה ב בחזקת שנתכון לתקן את הארין לקט ועשו ולא הדק הרי זה בחזקת שנתכון לעצים וכן המשנה פני הארץ אם דעתו לתקן הארין קנה ואם דעתו להשוו' מקום שיעמיד בו' גורן לא קנה כיצד היה לוקח עפר ממקום גבוה ונותנו למקום הנמוך הרי זה מתקן הארין ראינהו שאינו מקפיד על זה אלא משלך העפר והצרורו' בבל מקו' בלא הקפדה הרי זו בחזקת שאינו מתכוין אלא להשוות מקו' לדיש וכן

פרק שני נכסי

חבר מלין לו יורשי וכו' עד כמו ש מביהרבו

כתב הר"חבר ז"ל כל זה הולך על הדרך מכתב למעלה בהלכות מכירה פ"ח וחינו נכון בעיני: ואני לומר החויתי דעתי גם לכי ועיקרה פרק חזקת הבתים: לבל בנכסי ההפקר וכו' עד ולהלכו קנוה הכל פרק חזקת הבתים: היתה

וכן פסק ר"סעדם כשמואל דאמר הכי ורב כחמן עבד עובדא כמוך כותיה ואמורלי טובא סברי כותיה וכותיה סלקא שמעתא ולא כפלי"ח שפי' דלא קי"ל כשמו' מדלקמי עלים לגבי מלוך דשמואל עכ"ם:

הגר מכר לאחרון ונתן לראשון את הדמים מפני שהגי מעת שלקח ה הדמים סלק רשותו וישראל לא קנה עד שיגיע השטר לידו ונמצאו נכסים אלו בנכסי מדבר כל המחזיק בהן זכה בד"א אמורים במקום שאין משפט ירוע למלך אבל אם דין אותו המלך ומשפטו שלא יכה בקרקע אלא מי שכותב בשטר או הנותן דמים ויוצא בדברים אלו עושין כפי משפט המלך שכל דיני המלך בממון על פיהן דנין:

פרק שני

נכסי

גר שאין לו יורשים ונכסי ההפקר ושדה שמברה הגוי לישראל ועדין לא

פ"ח הלכה ה"ה דלמרי הכא בחה

נעל ונדר ופרק כל מהו הרי זו חזקה נעל פירוש מקבע מנעול בדלת לנעול בו דהייכו בנין לבל בגר הדלת ונעל במפתח בנכסי הגר חוכה חזקה דחין זה חלק כמבריח לרי מנכסי חבירו לעבדבני מכירות בתים לתרי' ברים פסחים מסתכר לו מפתח הוי חזקה ועל הסוכר לבדוק והה לבני לקנותו ה"ת במוכר ומסכיר לחבירו לבל בנכסי הגר מלין מסר ליה דליקני וב"ה לרי דקוכה וסוכר כמי לא קני במסירת מפתח לחודיה לם לין מחזיק עדיין כדלימנן פ' הפרה לרי לבל המוכר בית לחבירו כיון שמכר לו מפתחו קנה וכו' עד לעולם בחזקה ובעי למימר לך חזק וקני וכיון שמכר לו מפתח כמלין דלמ"ל ליה לך חזק וקני דמי חלמא במסירת מפתח לחודיה לא קנה עד שיחזיק ודוקא בדיקת חמץ הוא דלמ"ל במסירת מפתח דמי שהמפתח בידו חל עליו לברוק שהוא יכול ליכנס לתוך הבית לברוק ומה שפי' כמי דלא קני בנעילה לא משמע הכי בגיטין פ' הזורק כדפ"ר מהילכות מכירה ולין לדמות מבריח לרי לבעילת דלת דרוקא כתן כרור וסכר מיד הוא דלמ"ל לקמן דהוי מבריח לרי לבל הכא משמע בפני כל אדם ולין מניח ליכנס מוכחת מילתא שהבית עלו וקנה בנעילה לחודיה עיין לעיל בהילכות מכירה פ"ח:

דדיב לא קני לגיטתא דבי רב הלא בגורת' פ"ר"סעדם גורת חיה לו עוף ומכלן מוכח מורי רבינו שיחיה דמותר ליערל לגור גורת חיה לו עוף:

דוקא הכיע לבל הלך בבית לו שכב לא קנה דהגבהה חשובה בעיכן ולפי' מכלה מכעות מוכעות ושכב עליהם מעמיד לא קנה תו ור"סעדם פירש דוקא הקרקע בשביבה זו ולעגר לא נעל ונדר כיון שהניחה מגוף הקרקע שעיעתו הקרקע ונראה דמהכא נפקא מרילפינן בקידושין דקרקע נקנית בחזקה מקרא ושכו בעריכם לשר תפשתם במה תפשתם בשביבה ועוד מדכתיב ו וירשתם לותה וישבתם בה והייכו בכלל ישיבה כשעובד על הלרן:

ה"ה אע"פ שמתכוין לקנות בחזקה זו לא קני ולעגר דממילא קא מהני לרקע כיון דלין מתכוין להכלת הדקל לא לא נעל ונדר כיון שהניחה מגוף הקרקע שעיעתו הקרקע ונראה דמהכא נפקא מרילפינן בקידושין דקרקע נקנית בחזקה מקרא ושכו בעריכם לשר תפשתם במה תפשתם בשביבה ועוד מדכתיב ו וירשתם לותה וישבתם בה והייכו בכלל ישיבה כשעובד על הלרן:

פ' חזקת הבתים

[1] בהם בדרך מדרכי החזקה שבארנו בהלכות מכירה קנה חוץ מאכילת הפירות כיצד הלוקח קרקע מחבירו והחזיק בה באכילת פירותיה קנה כ כמו שבארנו אבל בנכסי הפקר או נכסי הגר אפי' אכל פירות האילן כמה שנים לא קנה לא נוף האילן ולא נוף הקרקע עד שיעשה מעשה בנוף ה הארץ או יעבד עבודה באילן ומעשה באשה אחת שאכלה פירות דקל שלש עשרה שנה ובא אחר ו וחזיק באילן בעבודה שעבד בנוף האילן ובא מעשה לפני חכמי ואמרו זה האחרון קנה: יש רבים רבים שאם החזיק בהן ולוקח לא קנה עדין ואם החזיק באתך מהן בנכסי הגר או בנכסי הפקר קנה כיצד המוציא פלטרין גדולים בנוי בנכסי הגר או בנכסי הפקר וסיד בהן סיוד אחד או כיד בהקבוד אחד כגון אמה או יתר בנגר הפתח קנה הצר

[2] צודה בנכסי הגר קנה והמציע מ

[3] מצעות בנכסי הגר קנה הגר את השדה בנכסי הגר קנה: המפצל זמורות הענף או שדיני אילנו' וכפות תמרי' בנכסי הגר אם דעתו לעבוד האילן קנה ואם דעתו להאביל העצי'

[4] לבהמה לא קנה כיצד היה כורת מכאן ומכאן הדי תוקתו שנתכון ל לעבודת האילן היה כורת מרוח אח' אינו מתכין אלא לעצי' וכן המלקט עצים ואבנים מן השדה אם דעתו לתקן הארין קנה ואם לעצי' לא קנה כיצד לקט הגם והדק הרי זה ב בחזקת שנתכון לתקן את הארין לקט ועשו ולא הדק הרי זה בחזקת שנתכון לעצים וכן המשנה פני הארץ אם דעתו לתקן הארין קנה ואם דעתו להשוו' מקום שיעמיד בו' גורן לא קנה כיצד היה לוקח עפר ממקום גבוה ונותנו למקום הנמוך הרי זה מתקן הארין ראינהו שאינו מקפיד על זה אלא משלך העפר והצרורו' בבל מקו' בלא הקפדה הרי זו בחזקת שאינו מתכוין אלא להשוות מקו' לדיש וכן

וכן המלקט עצים וכו' מימרא פסקה מם הלי מלין דכתב דיקלה וכו' וכתכוין להאכיל הבעים לבהמה לא קנה ולפילו כתכוין להחזיק מהרי לא עשה מעשה המועיל: וכן האומה כני הארץ וכו' גם זה מימרא מם הלי מלין דתקיל תיקלה וכו' וכן

כל המפסיק לפחה מפסיק לבכסי הגר כיצד כגון וכו' וכל המפסיק בדמות
סבת וכו' עד סחולקת לגיטין **כתב** הראב"ד ז"ל יש כאן שבושי דברי
סחין הגמרא הולכת על זה הדרך וזין בגמרא שיהיה פיקלה
חולין בבכסי הגר חלה בפחה ובסבת ובטומחה ובגיטין כי כן דרך הגמרא
ומפרש בגמ' מה טיבן על הפסקות עד כאן לשונו:

ואני תמה אני אם יצא דבר זה מפי הראב"ד ז"ל מדברי ר"ת ז"ל מקודרים על דרך
קצרה מלוך הגמרא פרק חזקת הבתים בעמציין דבכסי הגר ת
תחלה הזכיר בפסקא שקודם לזו דין מדה המכוויס ופחיכו מקוויס
כי היא תחלת ההלכה דגרסינן
התם מדה המכוויסת במצריה
אמר רב הונא אמר רב כיון ס
מהכיס בה מכוס אחד קיבה כולה
וכו' עד ופחיכה מקוויסת במצריה
עד כמה אמר רב כפחז כרחזיל ת
תיירא דתורי והדר ואחר כך דין
המצר והחצב עהיא מקורקת ת
אחריה כדין הזכיר והיא דברי רב
אבל אמר ר' יוחנן ואחר כך כדבר
בזאת הפיסקא דין כל המפסיק
לפחה עד הגמה מכן ואין דברי ר'
יוחנן אר' יוחנן דאמר אפילו לפחה
וטומחה ופירש לאלתר לפחה מלי
היא דתנן אלו מפסיקין לפחה
הבחל והסלולית רשות היחיד ו
רשות הרבים סבין היחיד ובין
הרבים וכו' והיכי דין ברשות סדבר אחרון הכשיר רשות מסיר מתחת
ופי דברי ורבה כתוכה לדופן ובים ברשות סחולקת לבתים דהיינו פיקלה
כרקק מפסיק קונן רבה אמר אפילו פיקלה ורבה לבתים רשות סבת
ברשות גיטין דמי ואחר כך חזר לסדר אחר זאת הפיסקא כלדבר המפסיק
לטומחה מכסיק בבכסי הגר כיצד כגון שנכנס אדם לבקעה זו ושמאה
בקעה אחר ואינו יודע אם הגיע למקום הטומאה אם לאו כל מקום
שמחזיקין אותו לטומאה הרי הוא כמקום אחר מחלק בפני עצמו:
בקעה גדולה שיש בה שדות רבות וכולן של בר אחד ולא היה ביניהן לא
מצר ולא חצב ולא דבר מדברים המפסיקים ובא אחר והחזיק במקצת
הבקעה לקנות את כולה כל הנקרא
על שם אותו הגר קונה אותו: גוי
שמכר מטלטלין לישראל או קנה
מטלטלין מישראל קונה במשיכה
ומקנה במשיכה או ברמים אבל
הקרקע אינו קונה אותו מישראל אלא
בשטר ואינו מקנה אותו לישראל
אלא בשטר שאין דעתו סומכת אלא
על השטר לפיכך ישראל שלקח
שדה מן הגוי ונתן הדמי וקדו שהחזיו
בה בא ישראל אחר והחזיק בה כדרך
שמחזיקין בבכסי הגר

כל המפסיק לפחה מפסיק בבכסי הגר כיצד היה שם נחל או אמת חמים
ובינצא בהן לא קנה אלא עד הנחל או עד האמה וכל המפסיק ברשות
שבת מפסיק בבכסי הגר כגון שהיה בין שתי השדות רשות היחיד או כ
ברשלית אבלו היה בינהם רשות שחולקת לגיטין כל דבר המפסיק
לטומאה מפסיק בבכסי הגר כיצד כגון שנכנס אדם לבקעה זו וטומאה
בבקעה אחרת ואינו יודע אם הגיע למקום הטומאה אם לאו כל מקום
שמחזיקין אותו לטומאה הרי הוא כמקום אחר מחלק בפני עצמו:
בקעה גדולה שיש בה שדות רבות וכולן של בר אחד ולא היה ביניהן לא
מצר ולא חצב ולא דבר מדברים המפסיקים ובא אחר והחזיק במקצת
הבקעה לקנות את כולה כל הנקרא
על שם אותו הגר קונה אותו: גוי
שמכר מטלטלין לישראל או קנה
מטלטלין מישראל קונה במשיכה
ומקנה במשיכה או ברמים אבל
הקרקע אינו קונה אותו מישראל אלא
בשטר ואינו מקנה אותו לישראל
אלא בשטר שאין דעתו סומכת אלא
על השטר לפיכך ישראל שלקח
שדה מן הגוי ונתן הדמי וקדו שהחזיו
בה בא ישראל אחר והחזיק בה כדרך
שמחזיקין בבכסי הגר

המפסיק לפחה מפסיק בבכסי הגר וכו' למר הרב דין זה מתמה
מלמרו סם למר ר' לחסי למר ר' יוחנן לחסי לענין פחה וטומחה
לבל לסבת לא ודבה למר לפילו לסבת לם כן כל סבן סמה סהוא מפסיק
בפחה וטומחה וסבת מפסיק בבכסי הגר סהרי מצר וחצב יש סוברין סיכן
מפסיקין בפחה וטומחה וסבת לף
עכ"פ מפסיקין בבכסי הגר ופסוק
הוא: **וכל** המפסיק רשויות
סבת וכו' גם זה סם בבילור ומה
מכתב לפילו הוי ביניהן רשות
סחולקין לגיטין כתבלר פרק ה'
מהלכות גרושין בבבא המתחלת
המילה הבעל מקום בחצרו וכו':
וכל דבר המפסיק לטומ' וכו'
כבלרתי מהל יצא לרב סהמפסיק
לאלו הוא הפסק בבכסי הגר

ובהשגות אא" יש כאן
ערבוב
דברים עתין הגמרא הולכת על
הדרך ואין בגמ' פיקלה חולין
בבכסי הגר חלה בפחה ובטומחה
ובסבת ובגיטין כי כן דרך הגמ'
ומפרש בגמ' מה טיבן על הפסקות
עכ"ל: וכבר כתבתי מתין לו לרבנו
זה מכתב טקל וחומר הוא דוקא
ומה מצר וחצב סלדעת רבי חלי
היכן מפסיקין בפחר דברים מ
מפסיקין בבכסי הגר מה מפסיקין
בפחר דברים לא כל שכן סיפסיקין
בבכסי הגר וכאן הוא אעפי סלא
נזכר בגמרא בפירוש אחד דין קל

וחומר מעצמו: **בקעה** גדולה וכו' ולא היה שם וכו' כל הנקרא על שם הגר
קונה אותו ובגמ' אין שם לא מכר ולא חצב מתי פירש ר' מדיוקם כל מקרקעות
על שמו וכבר אמרו היכי דמי אחר רב פפא דקרו לה בי גרגותא דפלניא עכ
ובהשגות אא" היכן כאן מהרי כבר אמרו בגמ' כל מקרקעות בשמו
היכי דמי דאמרי בי גרגותא דפלניא ופיר' רח ז"ל סדה
בית הפלחין סעות' מגרגות' חדא עכ': ועתה תבחר כוונת מניהם כת' רמבן
ז"ל ואם תאמר והא רב פפא הוא דאמר לעיל מפמייה דרב בסדה פחוה מ
מכוויסת במצריה כדאזיל תיירא דתורי והדר ומ' לומר ההיא מפמייה דרב
והיינו מפמייה דרבי מדיוקם הוא ופליגי ומ' מתרצים דלא פליגי ודרב בסדה
לבן ור' מדיוקם בסדה בית הפלחין וכך פי' ז"ל דקרו לה בי גרגותא דפלניא
אפי' סחוכה מכוויסת במצריה דמיא למכוויסת עכ"ל וזו היא כוונת הר"ח ז"ל
ודעת המחבר כל מעכ"ל לא אמרו למעלה כדאזיל תיירא דתורי והדר אלא
בבקעה במקום אחת ואם אינו קונה אלא זה המיעוט כמו שכבר נתבאר אבל
כאן הוא כשהחזיק בחזקה אחרת כגון הדברים המתבארים פרק שני וזהו
שכתב והחזיק במקצת הבקעה ואין מקום אחד חזקה לבדתה וכן נראית
דעת ההלכות אלא אלקו והבינו אותי המיומנות: **גוי** שמכר מטלטלין
ליסראל אין קונה מטלטלין מיסראל קונה במשיכה ומקנה בין במשיכה אין
בדברים ובדמי דין המשיכה פשוט הוא ומסקנת דגמ' פ' בתרא דעז' משיכה
בגוי קונה ובדברים דעת רבנו דכי אמרי' התם משיכה קונה לף משיכה קונה
קאמ' והא למעוכן מוכחת הסוגיא דאמרי' התם לדעת זו דבין כסף בהקדש
משות כגי כדאיתא התם ולא קאל כי הא סוגיא דאמרי' בבבורות מה עמיתך
בחדא לף גוי בחדא אלא לגוי בין במשיכה בין בכסף וזה דעת המחבר שפסק
בהלכות בבורות פ' רבעי יסראל מכתן מעות לגוי וקנה לו בהם בהמה אעפ
אלא מצר חייב בבבור וכן אם קנה הגוי מיסראל בדברים אלא מצר קנה הגוי וקונה ומעם שכונת המחבר אלף הגוי קונה בדמים כמו שכתבתי
והיא מימרא בבבורות ואמרי' שם בדיוקן שבשבילם עבד כוכבים ומזלות ולא בכסף וכן כתב הרמב"ן ז"ל בהלכות בבורות
והדברים עתיקים: **אבל** הקרקע אינו קונה אותה ליסראל אלא מקנה
אלא בשטר והוא הדין אלו קונה: **לפיכך** יסראל שלקח מגוי ונתן הדמים וקדש מהחזיק בה בא יסראל והחזיק בה וכו' מיומנת דמוקל שם זה
לגזה נכסי הגוי הרי הן כתרבר וכל המחזיק בהן זכה אלא מכי מטו זוזי לידיה לקנתליך ליה יסראל לא קני עד דמטו שטרא לידיה הילכך הרי הן
כתרבר ועוד נכפל שם אלא רב הונא בר חנין יסראל שלקח מגוי הגוי וכתב יסראל לגוי שטר והחזיק בה הין מוכיחין מידו עכ' וכתב המחבר דדוקא כשהכני
החזיק קודם חזקת הרחסון היא אם החזיק הרחסון תחלה בשטר ולחרין החזיק הכני מעמידין אותה בידו רחסון ואם דעת הרם ז"ל ור"ח ז"ל והטעם דדוקא
אם הרחסון החזיק קודם לגרע חזקתו מכני שכתן דמים חזקת הכני אלא כתן והראב"ד ז"ל חלוקין בדבר וכתבו טעם דרחסון מכתן מעותיו
לכן סהדיו אלא כתכחו דעתיה למקניה שר דכתב ליה שטרא גוי מכר הוא אלא הכי דהחזיק בלא חזקה וכו' אלא דבריהם:

והוא

פרק שלישי הנותן

גר שמת ובזבזו ישראל את נכסיו ושמעו שעדיין לא מת או שיש לו בן או שאשתו מעוברת כולן חייבין להחזיר והחזירו כולן חוזר כך שמעו ששמועה ראשונה אמת היתה ובראשונ' מת או מת בנו מקודם או תפילת אשתו כל המחזיק בשניה קנה ובראשונה לא קנה:

פרק שלישי

הנותן מתנה לחברו אין המקבל זוכה בה אלא באחד מן הדרכים שהקונה זוכה בהן במקדו אם מטלטלין רוצה ליתן לו עד שיגביה או שימשוך דבר שאין דרכו להגביה או יקנה באחד משאר הדברים שהמטלטלין נקנין בהן ואם קרקע או עבדים נותן לו עד שיחזיק כדרך שמחזיק הלוקח או עד שיגיע שטר מתנה לידו אבל בדברים לא זכה המקבל אלא כל אחד מהן עדין יכול לחזור בו: מחל לחברו חוב שיש לו עליו או נתן לו הפקדון שהיה מופקד אצלו הרי זו מת'הנקנית בדבר'בלבד ואינו צריך דבר אחר כמו שבארנו

וכן האומר לחברו מנה שיש ליבידך תנהו [ב] ואין אחד מהן יכול לחזור בו בין שנתנו לו אצלו בין שהיה חוב אצלו בין שהיה פקדון אצלו כמו שבארנו: כדרך שאין צריכין עדים לענין מקח וממכר אלא לגלות הדבר בלבד אם היתה שם טענה וכפירה כך במחילות ומתנו' אין צריכין עדי' אלא מפני המשקרים בשם שמוכר צריך לסיים הממכר כמו שבארנו כך הנותן כיצד הבותב לחברו קרקע מנכסי נתונה לך או שבתב לו כל נכסי קנויין לך חוץ ממקצתן הואיל ולא סיים הדבר שנתן לו ואינו ידוע לא קנה כלום ואינו יכול לומר לו תן לי פחות שבנכסיך עד שסיים לו המקום שנתן לו אבל

[ב] ראין אחד מהן יכול לחזור בו בין שנתנו לו אצלו בין שהיה חוב אצלו בין שהיה פקדון אצלו כמו שבארנו: כדרך שאין צריכין עדים לענין מקח וממכר אלא לגלות הדבר בלבד אם היתה שם טענה וכפירה כך במחילות ומתנו' אין צריכין עדי' אלא מפני המשקרים בשם שמוכר צריך לסיים הממכר כמו שבארנו כך הנותן כיצד הבותב לחברו קרקע מנכסי נתונה לך או שבתב לו כל נכסי קנויין לך חוץ ממקצתן הואיל ולא סיים הדבר שנתן לו ואינו ידוע לא קנה כלום ואינו יכול לומר לו תן לי פחות שבנכסיך עד שסיים לו המקום שנתן לו אבל

פרק שלישי

הנותן מתנה לחברו וכו' עד כל לחזור בו דבר פשוט הוא זה בהדיא מקומות וכבר נתבאר פ"ז מהלכות מכירה דברים לבד לף על פי שלא קנה המקבל החוזר בו יש בו מעות מחוסר לחברו מחל שנתנה מתנה מועטת כמו שנזכר שם: כבר נתבאר זה פרק חמישי מהלכות מכירה וזהו דין מעמד שלשתן הנזכר בתלמוד: ברך עדים לע"ן מקח וממכר וכו' גם זה נתבאר פרק ו' מהלכות מכירה ולא תצרכי אלא לגלות הדבר כל זמן שתהיה מוריס די בכך לפילו בלא עדים: כשם שהמוכר צריך לסיים המכר וכו' כיצד הבותב לחברו קרקע מנכסי כתובה לך או שכתב כל נכסי קנויין לך חוץ ממקצתן וכו' בהשגות אא זה הדרך הולך על פי הרב ז"ל פשי' במכרת גיטין וק"ל מה שלמרו במנחות בית בביתי תני נפלה נפלה ללוקח וכן שור בשורי ולמתי והיו לו קנה כלו' ולולי נחת כיון שהדין ידוע בעל השטר על התחתונה כלילו פירש הגרוע לו הנפול לו המת וכן זה בשלו שם שלא גרוע לחד לו מת לחד כשמוסיף לבל לם היו שניהם גרועים לו שניהם מתיים לדעת הרב לו קנה כלום ע"כ: ולפי זה יתיישב לך מה שלמר הרב המחבר שלם כלמר דהלומר בית בביתי כיון שידוע הוא שיד הלוקח על התחתונה הרי הוא כשמוסיף שהוא גרוע וכלילו סיימו בפי' לם לף לבו כלמ' בלומר קרקע מנכסי כתובה לך סיקנה המקבל הגרוע שבכל קרקעות הנותן שהדבר ידוע שיד מקבל על התחתונה והדי זה כלילו סיימו בפירוש שלא ודלי לדברי' שלו לכן עקר לפי סברת זו וברלה לי שלא חשב הר"ם ז"ל שלא לתרץ מה שכתב הלפסי ז"ל בפרק קמל דגיטין ומתה תבלר מלין יבל זה הבילו ב"קמל המעכ"ל הטעויה במכרת פלה וכך היל הכותב נכסיו לעברו יבל בן חורין קנה לל מהול שם שלא בן חורין קרקע כל שהול לל יבל לחורין מטום שלא פלגינן דבורל חול וז"ל הרב שלפסי ז"ל בהלכותיו ת"ק סבר כיון דמייר קרקע כל שהול מתם לל יכילעבדיה לבדוני להיות כל שהו דלקני מלר נכסים הילבך לל קני בנכסים לל מידי וכיון דלא קנה כלום עכשו כמי לל קנה דלא פלגינן דבורל עכ"ל ולף ולף על גבדהך לחקמתל לל קיימל למסקנל דגמרל כמו סיתבלר בב' זה דקדק ממכה הרב רבי יהוסף הלוי וכתב דכל דלא קנה לל קנה ועמיע ליה מינה כיון דהכי דינל מלן דמקני מידי לחברו לבב לרבע לחות קרקע כדיך לסיומי ליה להנהו לרבע

[ג] דיכי מעמד שלשתן תמכל בתמובו בסיומן ח' וכהי מכירה פ"ו וכהי הלוהה פרק ח' עכ:

פרק ה' סיומו מהילכו' מכירה מבואר כל זה ועיין בסיומן לב' ולג' פרק ב' מהילכו' מכירה:

מתנ' לחברו עד כמו שבילרנו פרק קמל דקדושין והבילור פרק שלשה ועשרים דהלכות מכירה: וכן האומר לחבירו מנה וכו' עד כמו שבילרנו שם פרק קמל דגיטין ובבב בתרל פרק מי שמת והבילור פרק שני דהלכות מכירה: כדרך שאין בריכין כו' עד מפני המשקרים פרק האומר דקדושין: כשם שהמוכר צריך לסיים כו' כיצד הבותב כו' לבל לם לתמר לו חלק כך וכך כו' עד שבילותה הסדרה

כתב הר"לבד ז"ל זה הדרך הולך על דרך פירוש הרב ז"ל שפי' במסכת גיטין וקשיל לימה מילמרו במנחות בית בבתי לתני מוכר לך מרלהו עלייה דגריע' ולם נפלה נפלה ללוקח וכן שור בשורי ולמתי והיו לו קנה כלו' ולולי נחת כיון שהדין ידוע בעל השטר על התחתונה כלילו פיר' הגרוע לו הנפול לו המת ודין זה כשלין שם חלק גרוע לחד לו מת לחד כשמוסיף לבל לם היו שניהם גרועים לו שניהם מתיים לדעת הרב ז"ל קנה כלום עלל: ואני תומר הרי שרבו מור' לו ומה שהקשה הר"לבד ז"ל פרק ממכחות ככר כתבה ר"מ ז"ל פרק ל"ח דהלכות מכירה והיל כלמרה פרק הרי עלי עשרון וסקלי וטר' עלה והכין לסיקנל לה מטום דיד בעל השטר על התחתונה ולכן לל דחקינן חלל לתרי לסיפל דמיל דמה לי בית בבתי מה לי חלק בשדה פלונית שכל מין הבתים כשדה פלוני הם ובית לחד מהם כחלק מן השד' מה שלי כן בריעל קרקע מנכסי שים בהם כמה מיני פרות וכרמים גבות ופרדסי' ברכו' מים וברכות ובורות מיחין ומערות יער וכרמל והרים וגבעות שפלה וערבה נחלי ונליות לומים ונהרות פלעים וטרפים שהכל נקרל נכסי' וקרקע והול נקרל כוב לפי המיכ' הכללי בו והשדה הו' מין מהמיכ' והחלק בו בפרד ובחלק בלעון ה' המדברי' וזה פשוט לבעלי ההבין ולם מבעונו רבותי' ז"ל ממכו לותבו ולת בביו כל דקדוק התלמוד ו וחלוקיו הם הם וחי' ספק ברבריה' וזה ברור: כל

היתה מחיצה בנכסי הגר ובא אחר והעמיד לו תרנגולין קנה כדתנן במתניתין עמה לבהמתו מחיצ' גבוהה עשרה טפחים וכן לתנור וכן לכירי' ומפה מקום לזבל גבוה עשרה טפחים ומחיצה עומדת על עומק מלמטה קנה ואחר עלה בנמ' דבכי הלי בנכסי הגר קנה עכ"ל וכבר נתבאר זה בדברי המחבר בחומרו וצ"ע כוונת זה בדבריו מ"מ מועלת לו ואין לו לתבוע כלום ומ"ל לא נתבארו דברי המחבר לפי הנראה קושיא הקדמונים לבד לו כל מה שבנה הרמב"ן ואחרים יודע במה קנה מה שבנה הרמב"ן הלא לפי כן נאמר מכיון שבנה בנכסי הגר בלא חזקה לקח הכל הוא כהפקר כיון שלא הקפיד להחזיק ולכך מצאתי לרבי יהוסף חבן מיגש ז"ל שכתב היינו טעמ' מכיון שבנה הרמב"ן כלומר שלא נתנו מכל נכסי הגר מהרי הגר עצמו יכלו מרשותו מעשה שבנה בנכסי הגר ומילא נעשו מכל נכסי הגר הילכך כשבא זה האחר והעמיד בהן תרנגולין קנה כדתנן במתניתין עמה לבהמתו מחיצ' גבוהה עשרה טפחים וכן לתנור וכן לכירי' ומפה מקום לזבל גבוה מלמטה לו עמוק מלמטה קנה ואחר עלה בנמ' דבכי הלי בנכסי הגר קנה עכ"ל וכבר נתבאר זה בדברי המחבר בחומרו וצ"ע כוונת זה בדברי המחבר מ"מ מועלת לו ואין לו לתבוע כלום ומ"ל לא נתבארו דברי המחבר לפי הנראה קושיא הקדמונים לבד לו כל מה שבנה הרמב"ן ואחרים יודע במה קנה מה שבנה הרמב"ן הלא לפי כן נאמר מכיון שבנה בנכסי הגר בלא חזקה לקח הכל הוא כהפקר כיון שלא הקפיד להחזיק ולכך מצאתי לרבי יהוסף חבן מיגש ז"ל שכתב היינו טעמ' מכיון שבנה הרמב"ן כלומר שלא נתנו מכל נכסי הגר מהרי הגר עצמו יכלו מרשותו מעשה שבנה בנכסי הגר ומילא נעשו מכל נכסי הגר הילכך כשבא זה האחר והעמיד בהן תרנגולין קנה עכ"ל

מגיד משנה

היתה מחיצה בנכסי וכו' עד כאן המעשה בעירובין פרק עומדין פ פסק': המחזיק בנכסי הגר עד שגדר לה קנה בגזילות פרק שור מנגח את הפרה: העומד בנכסי הגר עד הרי זה קנה פרק חזקת הבתים: היה מסכן וכו' עד כגבר מעבדו פ' שור מנגח את הפרה: היה מסכן הגר בידי ישראל עד החרון כלומ' פרק שור מנגח את הפרה והביאור פ"ו דהלכות גזלה: גר מת ובזבזו וכו' עד סוף הפרק פרק חזקת הבתי' ומקצתה בגיטין פרק הפועלים והביאור ריש פרק ב' דהלכות מכירה:

פרק ג'

[ג] ועל דרך זה כשהבית היסוד לה מהני מידי אלא בקרקע העומדת לחריבה ולא דמי למוכח בין ומד בהן סיוד אחד או כיור אחד דהתם מסתבר הוא שבנכסי הגר דהיינו פלטרין אלו הכל הכי הוא הקרקע והיא לה כמתנה אלא רשות לדור עם כל זמן שלא דלתו ואת"ה ימים הם גנזו רשות ליכנס הם בחמה ובגשמים מפני החמה ובגשמים ול"ל דמ"מ לא חזיא לדירת קבע כל זמן שלא דלתות ואדרבה קלקולא הוא דמעיקרא לזריעה והכא לא חזיא לזריעה ר"י:

[ד] דהכלכלת זרע לא הוי חזקה אלא אם כן מכסהו בעפר אח"כ כמש':

[ד] ביבמות פרה"ה למה זה דומה לעבד בנכסי הגר ובכסבור שהן אלו דלא קנה וכן מוכיחין כל ההלכות שבפרק זה:

פ' שור מנגח את הפרה

[ה] מכאן פסק ריא"ז במעשה של ישראל בידי גוי שמכרו יהודי כשכפל לגוי שצריך להחזיר לרשות בלא תעות דכיון שכפל מיד גוי פקע וקני ליה הלי מסכון כל היכא דליתיה ויאות לה הוי כיון דלא ידע שכפל לגוי עד שמכרו זה והוי יאוש אלא מדעת דהא הילכתא כאביי בי"מ קב"מ אומר ר"י זכל שפעם אחת היה מעשה בגוי ממסכן שגנבו לראובן ואמר ראובן לגוי תן לי מעותי והגוי אמר אין לי מעות תמסכן אותו לישראל אחר והלך ראובן ומסכן אותו למעון ושמעון נתן לו המעות מהגוי היה חייב לו ובתוך כך מת הגוי והמסכון היה טוב כפליס מן החוב ובאו לדין לפני ר' אליעזר ממ"ש זכל שמעון אומר לכי זכיתי בכל המסכון כיון שמת הגוי ודין מכל המסכון של שמעון מהכא ובא ישראל אחר והחזיק בו זה קנה כנגד מעותיו וזה קנה השאר הכ' כיון שכבר נתן לו כל מעותיו כל המסכון שלו מיהו בהא מסתפקינן לר' אם מסכנו של גוי בידי ראובן והלך ראובן למקום אחר והפקידו לשמעון ואת הגוי אם זכה בו שמעון ונתן לראובן מעותיו מחייב לו הגוי לוכאמ"כ כיון שמכר ראובן תופס אותו לא קנה שמעון:

[ו] כלומ' שלוקח דהכי פסקינן ריבל בפרק העולה וכן מר זוטרא עשה מעשה פרק קמא דקידושין לפי גרי"ח ואע"פ שרבי יוחנן חלוק על ריבל בפרק העולה דברי ריבל עיקר כדאיתא בסדר תכלית ולמור"ם ס"ה:

[ז] כעובד בנכסי הגר וכסבור שלו הן דלא קני לאו אבני מי דמי התם לא קנה מכוין למקנייה וכו' הא לא דמיא הלא ל

הנותן כל הכסיו לעבדו וכו' כבר הבאתי למעלה מתנה זו ומה שכתב לפילו מטלטלין וכו' מבואר בפרין מי שמת עמו מטלטלין מיור לבל העבד ולפילו במקסיס בפירום המטלטלים מהוא מסייר ונעמיד מסוס דלאו כתובת בתוליתא בתוליתא ופי' הרב לעפסי ז"ל פר' קמא דביטון דכיון דמייר ליה קרקע כל מהו וכתב הכי בביטוי זה לרמיה זכות בביה דביטוי זה מיכו גבו כר יתות דבעי' דליהוי ביטוי דחידות כוליה לעבדה ולוכה עבל ומתוך לסון זה מפילו כתב לו בפירום עבמך וכבסי קנוין לך חון מקרקע כל מהו לא יכה בן חורין לבל ים מפרסים דלאו כתובת ביטוי הוא כיון סים סס סיור בדבור מהוא מתחרר דקאמר כל נכסי וחיכו מתקיי כלו לבל סס כת' לו בפירום עבמך וכבסי קנוין לך חון מקרקע פלוכי כיון מתין סוס סיור במלה מהוא מתחרר בה מהיה מלת עבמך יכה לחרו וקנה כל הנכסים חון מלותו קרקע ולסון המחבר נוטה לללסון הרב לעפסי ז"ל:

(ב) [ב]ביטוי בפירום פרק שלשי אי'

פרק רביעי

המקבל

את המתנ' וזכה בה וחו' סבלת לידו וכו' מימרת מפורמת הוא ים כוחלין לתי' רב יהודה לתר סמוחל הכותב נכסיו לאחר והתר הלה אי אפסי בהן קנה ואפילו עומד ובווח ור' יוחנן תמ' לא קנה לתר ר' לבא בר ממל ולא פליגי כאן בבווח מעקרו כאן בפתק ולבסו בווח עכ"ל ובהשגות אא"א דוקא לתר הרי היא ב בטלה לבל לתר בטלה היא היבה מתנה והכין לית' בביטון ובבריתו' עכ"ל: ותמה אני מזה מהרי"ן חלו"ק בזה"ל בין לתמ' תבטל לאו מתר בטלה היא דמסתמא מעקרא כריתא התם לבל בין הרי היא בטלה לבטלה היא זו ודאי לא מסתנו ולפניכו יתבאר: מתנה זו מתמ' המקבל וכו' בבריתות פר' המביא לסס תלוי לתר ר"ל הנותן מתנה לחברו ולתר הלה אי אפסי בה זכה בה ולקבל' מהו סנה מיהא דלתמ' רב בר לבוה לתר רב סמת מקבל מתנה מלתר מתנה זו תבטל אי אפסי בה מבוטלת היא דבריו קיימין בטלה היא היכי מתק' לה לתמ' כלום מהו לאו דבריו קיימי והדרה למרה קמא לה הוא כמי לא יכי לי' שלא כל המחזיק בה זכה בה עכ' הנוסחא בבריתו' וכמה גרסאו' כתתרו בה לפי שהוקשה בה הסטה מבבריך הסולח סנרחית כמהפכת מיתרא דרבה בר לבוה עד סתוך כך תתרו קנת המפרסים שהיא תחת תן הסוגיות המתחלפות ב בתלמוד ומתוך כך כתב' שהמחבר לא רצה לכתוב הלה מיתרא דר"ל מתתר אי אפסי וזהו היכי רוצה מכתבולה הכנים עבמו במתלקת הסוגיות לבאר דין בטלה היא לגבי המחזיק בה מהו לבל פסוט הוא מחיה חוזרת לבעלי' מכיון מבית לד המקבל בתתיקה וזהו מה מכתב למעלה המחבר לא לתר כלום כלומר למכין מתחזור לבעלים וזה מוכרח לרעת כל הסוגיות דכיון מקבלה פעם תחת סוב תיכה חוזרת לבעליה ב לסון מהלסוכות הלו הלא תם כן חזר ונתנה לו לבל ים כד מהוא כמפקידיה כמו מבארנו: אבל תם היה נוח וכו' כבר כתבתר זה מזו סבפרין יש נוחלין וכמו מכתבתי למעלה ומבואר במוגיא מהיא חוזרת לבעלים הרחמנים ותם מתו לידמיהם בנוח המקבל מעקרו ויש סטה תחרת: המוכה במתנה על ידי תחר וכו' זה פסוט ומבואר פרק קמא דביטון מהמוכה תיכו יכול לחזור בו וכן יתבאר לפניכו מהמקבל ידו על העליונה מלותה דזיכה לו על ידי תחר וכתב הר"מבן ז"ל מיהה מעינן דכי לתמרין דזכין לו לאדם דוקא בכתרכה כסמעינן לבל תם לא כתרכה כסמעינן לתו ומכלל זה יתה למד מכל דבר מכחובה תין חבין לו לאדם סלא בפניו ואפ"פ מכתרכה לו מלטוס תין חבין לו לאדם אלא מדעתו ובמליחותו והא דתמ' בקדושין חוסבין סמא כתרכה הבן מסוס דלתו חוב גמור הוא דרוכה הוא ליתא לתמה זו ולתכר בקדושיה מלימד בטל רמכוה קא עכד ועוד תירץ בה תירון תחר וכן עקר רבמה מהוא חובה גמורה לפילו כתרכה לתו כלום הוא וכבר רמזתי בזה פרק מלמים מהלכות מכירה גבי עבר: זיכה לו על ידי תחר וכסמעינן המקבל פתק ותחר כך כוח

(ג) כריתות לף המפ'

(ד) כר"סבל דתמר הכי בבריתו' וכן פס' ר"סבס בים נוחלין בריס פל' הסולח הלריכו התו':

(ה) כרים יש נוחלין

(ו) אבל ר"סבס פסק דקיימא לן כרבנן דתמרי מדלימתיך קנוהו והלי דכווח מהדר קא הדר ביה כו' ודלא כר"סבב דתמר הוכיח סופו על תחלתו ופליג כמי לחה ד"ל דכריתות וכ"ל קיימא לן כרפריסי לעיל עכ':

קנה האדון וקנה הבעל אבל הנותן מתנה לאשה או לעבד והתנה עמהן הנותן בתוספת של מתנה שתהיה לכך וכך לא קנה האדון ולא קנה הבעל

כיצד הנותן מתנה לאשה ואמר לה הרי המעות האלו נתונים לך במתנה על מנת שתלבשי בהן או על מנת שתשתי בהם תעשי מה שתרצי בלא רשות הבעל לא קנה הבעל וכן אם אמר לעבד על מנת שתאכל בהן ותשתה בהן על מנת שתצא בהם לחירות לא קנה האדון וכן כל כיוצא בזה: הנותן כל נכסיו לעבדו קנה מתנ' עצמו ויצא בן חורין וקנה שאר הנכסים ואם שייר כל שהו אפי' מטלטלין לא קנה כלום שאין זה גט חרות גמור שהרי שייר בו בגט ומתוך שלא נשתחרר לא קנה כלום:

פרק רביעי

המקבל

את המתנה וזכה בה ואחר שבאת לידו והוא שותק חזר בו ואמר איני רוצה בה או איני מקבלה או הרי היא בטלה או שאמר מום זה נראה לי בה לא אמ' כלום ובשם שאין הנותן יכול לחזור בו כך המקבל אינו יכול לחזור בו אחר שזכה מתנ' זו שאמ' המקבל איני רוצה בה אחר שבאת לידו הרי היא הפקר וכל הקודם בה זכה בת שהרי הפקיר המקבל אחר שזכה בה אבל אם היה צווח מעקרו לא קנה המקבל וחזרת לבעלים הראשונים:

המוכה לחברו מתנה על ידי אחר ביון שהחזיק בה אחר כגון שמשך המטלטלין או הגיע שטר הקרקע לידו או החזיק בקרקע וזכה חברו אף על פי שלא הגיע המתנה לידו ואין הנותן יכול לחזור בו אבל המקבל ידו על העליונה אם רצה מקבל אם לא רצה אינו מקבל שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו וזכות הוא שתתן לו מתנה אם ירצה אבל אם לא ירצה אין נותנין מתנה לאדם בעל כרחו זיכה לו על ידי אחר וכששמע המקבל שתק ואחר כך צווח ואמ' איני מקבלה הרי זה כ'ספק אם זה ששתק כבר רצה וזה שחזר וצווח חזר בו או ששתק מפני שעדין לא הגיע לידו כלום וזה שצווח הוכיח סופו על תחלתו לפיכך אם קדם אחר וזכה בה לעצמו אין מוציאין מידו שמא המקבל זכה וכיון שאמר

(ז) כרבנן דתמרי מדלימתיך קנוהו והלי דכווח מהדר קא הדר ביה כו' ודלא כר"סבב דתמר הוכיח סופו על תחלתו ופליג כמי לחה ד"ל דכריתות וכ"ל קיימא לן כרפריסי לעיל עכ':

מגדל עוז
הנותן כל נכסיו לעבדו עד סוף המרין בביטון פרק המולח:

פרק רביעי

המקבל

את המתנ' וזכה בה וכו' עד לא לתמר כלום

כתב הר"אבד ז"ל דוקא לתמ' הרי היא בטלה לבל לתמ' בטלה היא חוכה מתנה והכין לית' בביטו' ובכריתות עכ"ל:

ואני לו' לתמת הוא סכן כתמר' בביטון ריש פרק המולח וגם בכריתות פרק המביא לסס תלוי: וכסס פתין הנותן כו' עד לבעלים הרחמנים בביטון פרק המולח ובכריתות פ' המביא לסס תלוי: המזכה לחבירו ע"י תחר כו' עד מתנה בעל כרחו סוף פרק קמא דביטון כתב כן ר"י הלפס ז"ל בהלכות: זיכה לו ע"י תחר עד היה קיימת עדיין בבית בתרה פל' ים נוחלין ובביטו' ריש פרק המולח ובכריתות פל' המביא לסס תלוי:

ריחובן

חמות דילי לה סיים ליה לרבע חמות בפירוש לה קנה ולקמ על גב דילמריכן חבי מדה לחי מוכר לך ממכין ביניהם וכוכל חבי מדיהו התם מפוש דסיים לו המדה
הלו דבדיו בגיטין וזהת היא סברת המחבר תלמידו וחכמי הדורות כחלקו עליהם וחמרו מפוש זה לחלק בין מסיים לו ולילו מבדד החלק לחיכו מקויים כלל חיכו
דכי היכי דכפליכו מסיים לו כלל יכול לרחוקו ולומר לו בבל הקרקע לה זהו מחתי לך הכי נמי בחלקי המדה יכול לרחוקו ולומר לו בכל חלק ממכו לה זהו ודילי
ממעת מיכה דלה בעיכן סיום כלל ועוד דליה בזה מדברים כן פרק מכי דייכי גזרות ההוא דחמר להו דיקלה לברית חזיל חמי פלגולה יהבו לה דיקלה סבר רב יוסף

מגדל עוז

כל הכותן מתנה על תנאי וכו' עד
וין לדבר זה דליה

כתב הרמב"ן ז"ל לקמ על פי ם
פרין דליה לדבר זכר
וטעם גדול יש לרב' וחיך יתכן דזה
מוכר קרקע לו כותבו ולומר ליכי
כותבו לו מוכרו זה לם כן יעשה לי
כך וכך וכוכית לותו מידו ולה עשה
בו מה סהתנה עלי אבל גיטין
וקדושין לומרן דעתך הוה מכין
עצמך דעתו לגרם לו לקדש חיכו
הלה כמפליג ברבדי וקידוב הדעת
וליחוק הדעת לין תנאי מועיל בו
לרחק ולקרב הלה לם כן חזקו ב
בכפילו ובכל העניכים סכתפרשו
בו כי כלם חזוק התנאי הם ובין
תבין וכחלת בני גד ובני ראובן לה
היתה אלא מוחזקת ביד ישראל וחיכו
דומה לקרקע המוחזק לו לאדם
מירושתו לו ממקחו עכל:

ואני חומ' ביכותי בדבריו וליכי
רואה בהן זכירה מן
המקרא ולה מן הגמרא ריק סברת
מדעתו הכלולה ובינתו הגדולה:
הכותן מתכה על מנת להחזיר עד
כל זמן המתכה פ' קמ"ל דקדושין:
האומר לחבירו סור זק עד וכן כל
כיוצא בזה פרק יש נוחלין: אסור
ליסל ליתן מתנות חנם עד סהוי
חי עמך פרק קמ"ל דמסכת עבודה
זרה: הכותן מתנה לעבד עד וכן
כל כיוצא בזה פרק קמ"ל דקדושין
ופרק בתרא דבדיס ובסנהדרין
פרק בן סורר ומורה: הכותן

פרק יש נוחלין

פרקין פרק חה

אבל אם אמר לו חלק כך וכך בשדה פלונית האיל וסיים השדה אף על פי
שלא סיים החלק נטל אותו חלק מן הפחות שבאותה שדה: כל הכותן
מתנה על תנאי בין שהתנה נותן בין שהתנה המקבל והחזיק המקבל
ווכה בה אם נתקיים התנאי נתקיים המתנה ואם לא נתקיים התנאי
בטלה המתנה ויחזיר פירות שאכל והא שיהיה התנאי כראוי כבר
בארנו שכל תנאין שיש במתנות או במקח ומכר צריך שיהיה תנאי כפול
והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ויהיה תנאי שאיפשי לקיימו ואם חסר
אחד מן התנאי בטל ובאלו אין שם תנאי וכל האומר
לעם כאומר מעכשו דמי ואינו צריך לכפול התנאי וכן בשאלתות פרש
כך הורו מקצת הגאונים ולזה דעתי נוטה ודבותי
הורו שאין צריך לכפול התנאי ולהקדין ללאו אלא
בגיטין ובקדושין בלבד ואין לדבר זה ראיה: הנותן
מתנה על מנת להחזיר הרי זו מתנה בין שהתנה
להחזיר מיד בין שהתנה להחזירה לזמן קצוב או כל
ימי חייו של פלוני הרי זו מתנה בין במשלשלין בין
בקדקע ואוכל פירות כל זמן המתנה: האומר לחברו שוד זה אני נותן
לך במתנה על מנת שתחזירהו והקדישו והחזירו הרי זה מוקדש ומוחזר
אמר לו על מנת שתחזירהו לי אינו קדוש שלא התנה עליו אלא שיחזיר לו
דבר הראוי לו וכן כל כיוצא בזה: אסור לישראל ליתן לגוי מתנות
חנם אבל נותן הוא לגר תשוב שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה
או מכור לנכרי במכירה ולא במתנה אבל לגר תושב בין במכירה בין
בנתינה מפני שאותה מצוה להחזיקו שנאמר גר ותושב חי עמך
הנותן מתנה לעבד או לאשה קנה הבעל והאדון אלא שהאדון
קונה לגוף והבעל קונה אותה לפירות נתן מתנה לאשה על
מנת שאין לבעלה רשות בה ולעבד על מנת שאין לרבו רשות בו קנת

למימר היכו מתכיתין וכו' למר ליה
לבני מי דמי התם כל חד וחד מבי
מדחיה ליה הכיל דיקלה גביהו הו'
הלמת קבי ליה לדיקלה ולקמ על גב
דלה מסיים ואמרינן מבי בעלהי
גבו פסוקו גבי מטר לך בדבי פרוע
הגרול פרוע למ' ליה רביכה לרבה
הלה מעתה מדי מכורה לך גדולה
מכורה לו ולהדר ליה מבי הת' דיד
בעל המטר על התחתוכה הלמת
מדה גדולה הוה דלמ' מכורה הה
מדה קטכה מכורה ובכן כמי בית
בביתי בבי מוכר לך מרחהו גדול
כפל מרחהו כמול עבד מעבדי בבי
מוכר לך מרחהו קטן מת מרחהו
מת וכבר פסק המחבר עבתו דין
זה פ' כ"ה מה לכו מכירה הלו דברי
ההחרוכי והם פרטו ההיל דבי טין
בדרך לחרק ורחיתי לרב בעל ה
העיטור מכתב בדין הלגב כדברי
לבן מיגש ז"ל: אבל לם
למר לו וכו' כבר נתבאר זה ולפש
לומר מלו המפרשים חולקים בין
מתנה למכר והטעם סבמתנה ה
המוכית מחברו עליו הדליה וכיון
מכן יכול לרחוקו בכל הקרקע ולומ'
לו לה זהו לבל במכר נהי דיד בעל
המטר על התחתוכה מכל מקום

לין זה קרוי מוכית מחברו כיון מדמים הוה נותן ולקמ על פי מכתב המחבר כפס מהמוכר וכו' לה להעוותן לגמרי למר כן
ועם זה לה כפדיה עליהם תשובה דפרק קמ"ל דמתכיתין מכיב מרע מבי דליכו בה
להוכית הלה מן היורדים הלה מברייהם מלין דעתם לחלק בין מתנה למכר מפס לה כן למה הוברכו לחלק
במסיים והלה ההיל דחבי מדה במכר היל ודבריהם צ"ע: **כל** הנותן מתנה על תנאי וכו' זה פשוט בכמה מקומות:

כבר בארנו מכל התנאין זה נזכר פרק מפ' מהלכות לימות ופס כתבתי טעמי הדבר' וכבר הלריך כלן
ז"ל להכביר פנים למברת החחרוכה מבל לה הבית דליה לדבריהם כמו מכתובבהמנות:

הנותן מתנה על מנת להחזיר וכו' זה פשוט ומבואר בכוף יש נוחלין: **האומר** לחברו סור זה לכי נותן לך
במתנה על מנת שתחזירהו הקדימו והחזירו הרי זה מקודם ומחזר למר לו על מנת שתחזירהו לי ליכו
קרוס מלה התנה עלין חלה מיחזיר לו דבר הרחוי וכן כל כיוצא בזה מיתרת מפורשת סוף פרק יש נוחלין דלמ' רב נחמן
הרי זה מוקדם ומוחזר ולמר רב לפי עלה חזיכן לו למר על מנת שתחזירהו הה להדדיי' על מנת שתחזירהו לי הה לה חזי ליה ופ' לם היה מוקדם הה לה
~~חזי ליה וכל מלה החזירו כמהייה רלוי לו שתבטלה מתכתו והרי זה הקדיש מה שליכו מלו ופרטו ז"ל לקמ על פי מיש מבריכין לו פדיון לם היה הקדושת דמיש דבדי~~
המחבר עקר שליכו קרוס כלל וכתב הרם ז"ל נכותן סור לחבדו על מנת להחזיר בתוך מלמיס ומת בתוך הזמן דפטור מלמלם דלה הוה ליה מוחל להתחייב בולמכין
ולקמ לה צומר להתחייב בגביה ולחבדה הלה מקבל מתכה הוה ולה יתחייב הלה בשמיעה עכל ויש לדקדק בעל מנת שתחזירהו ולה למר לי והמיתו והחזירו לם חייב
למלם לו לה דילמ' כי היכי דלמי לקדישה פטור הכי נמי המיתו לו דילמ' מת לחו חזרה היא: **אסור** ליסרהל ליתן מתנות חנם לגוי וכו' מפורש סוף פרק
דעבודה זרה ולרבי עקיבה דלמר דבריס בכתבן לגר בכתיבה ולגוי במכירה כדלימ' התם בהדיא: **אבל** לגר תושב בין במכירה בין במתנה מפני שאתה מצווה
להחיותו מפורש בגמרא בפרק בתרא דעבודה זרה דגר תושב מצוה להחיותו וכבר כתבתי פרק י' מהלכות לכורי בביאה לי זהו גר תושב ואין מקבלין אותו אלא
בזמן שהיובל נוהגין ומבתלמו מבתלחר פס: **הנותן** מתנה לעבד לו לאשה וכו' עיקר דבריס אלו במדיס בכמה מקומות ומה שכתב פלין לבעל אלא לאכילת
פירות בלבד מפ"ק הוה לקמ על גב דעבד רבי מאיר עבד כרבו וזכתה לאשה זכה בעלה מודה פלין לבעל אלא לאכילת פירות בלבד ומוסכם הוא:

נתן מתנה לאשה וכו' אבל הכותן מתנה לאשה עיקר דבריס אלו בבדיס כרין אחרון דגרסיכן התם המודר הכיה מותנו והוא רוצה לתת לבתו מעות לומר
לה אלו המעות הם נתונין לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעלך רשות בהן אלא מה שאת נותנת לתוך פיך אבל מה שבמטה ובגמרא למ' לב לה סבו שלא דלמר
לה מה שאת נותנת לתוך פיך לבל למר לה מה שאתרצי עמי היה יתהון בעל ומתולל למר מה שאתרצי עמי לה קבה יתהון בעל וכו' וזה כי המחבר דבין לרב בין
לשמואל על מנת שלין לבעלך רשות בהן לחודיה קבה יתהון בעל בפשיטות דמתכיתין דוקא כלשון שייחד לה דבר כגון מה
שתאכלי ומה שתשתי אלו מה שתלבשי וכיוצא בהן בכולל לעשות בהן הא כל מה שתרצה קבה יתהון בעל ומתולל לפילו לא יחד לה דבר אלא שלמר לה על מנת שלין
לבעלך רשות בהן אלא מה שאתרצי עמי לא קבה יתהון אלא בעל מה שאתרצי עמי לחודיה ואי כמי על מנת שלין לבעלך רשות בהן לחודיה קבה יתהון בעל עכל הרשבא
ז"ל לפי פישוט המחבר עוד כתב ז"ל ובהכי מיתרצי לי מתמיהין כולה ופסק המחבר כשמואל דדיכי כיהו וכן פסקו רבינו שמשון ורבינו שמואל הכנד בשם רב עמרם
ז"ל וכיון שכן מלי דלמרינן בפרק בן סורר ומורה דלקי לה לחר על מנת שלין בהן ובן בבזיר פרק מי שלמר הדיכי כזיר ושמע חברו הזכירו בלשון זה
להו דוקא דבהלי ליכמה בלחוד סגיא דלה ליקני בעל הלה דהתם לחו דוכתה דהלי דיכה הוה ודיפה דמתכיתין מקטיה זו היא שטה מחוורת ושטות לחרות יש:

הנותן

המתנה כגון מתן לך יכול למכור דברים וכו' בגמרא מתן כל הגט פלונית לרב ושמואל ופסק כשמואל ומיהו בחזקת לפלוני ופלוני ים סוברין מתן גט כמר ושה ודלי למתנה והמחבר פסק כמתניתו מכתב פרק קמץ מהלכות גירושין דבחזקה דמרי קרוב הוא להיות גט בטל ומס מתבטלו עיקרי הדברים: **וכן** אם **אמר** לפנים כתבו וכו' זה מוסכם ובשמוש וחיתת בהלכ' פ' התקבל:

הכותב במטר נתתי שדה וכו' בריתת בגיטין פרק המולח תנו רבנן האומ' נתתי שדה פלוני לפלוני נתתיה לו הרי היא של פלוני לתקבל לפלוני ר' תליה לומר קנה וחכמי אומרים לא קנה לומר ר' יוחנן וכלן במטר עכ' ופרש"י ז"ל במטר דהאי לומר שכתוב דקתני כותב הוא מכותב אחד מ מלמודות שלו במטר ומוסרו ליד המקבל דאלו בריבורית לא מקנית לרשע ודבי מכר דבהומר לתנכו מתמע במטר זה שאני מוכר לו ע עכשו וחכמים אומרים לא קנה מלין זה שלא ממבטיח מלתנכה לו לאחר זמן ובמטר אחר ועדיין לא עשה וזה מבואר:

האומר נתתי שדה לפלוני וכו' גם זה בריתת מס זה לשונה האומר נתתי שדה פלוני לפלוני והוא אומר לא נתן לי חייבין אחד מן המקבל פי' ואין בדברי המקבל כלום וכן מכורם בתוספתא בבבא בתרא האומר נתתי שדה פלוני והוא אומ' לא נתן לי לא אמר כלום אחד מהן זכה לו על ידי אחר: **אבל** אם אמר כתבתי ונתתי לו והוא אומר לא כת' ולא נתן לי וכו' גם זה מבואר מס וזה לשון הברייתא כתבתי ונתתי לו והוא אומר לא כת' ולא נתן לי הודה' בעל דין כמאה עדי מי אוכל פירות רב חסדא אמר נותן אוכל פירות ורבא אמר מפלגין את ה הפירות ולא פלגו הא בחבא הא בברה ופרש"י ז"ל הודאת בעל דין מקבל מתנה כיון דאמר ליה לא קבלתי נאמן ויכול זה לחזו' ולזכות בו אם ירצה דאמריכן טענה כשבור זה מקבלה מידן ממלמי' בידו מלים נאמן עד מיבא תליהו הא בחבא הא בברה אם אמר לא נתן לי נאמן ואוכל הנותן את הפירות אבל אם מת בנו ואמר לא נתן מדה זו לחבא ממלמין דממת ים עדי ממסרה לחבו וזה לא ידע עכ' ובתוספות מלמו מפני מה אין אנו אומרין לגבי נותן הודאת בעל דין כמאה עדים ופסדי הפירות כמו שאמרנו לגבי המקבל מכיחס בעלי דין ומכיחס מודים ותירכו מהמקבל זכות יתר מן הנותן לפי שהנותן קדמה לו מחמבה לתת קודם שיתנכה ופעמי' הוא שכור מכתן מפני מעלה בדעתו שיתן והוא לא נתן אבל המקבל אם קבל אין לו במה יטעה ויסבח שלא קבל עכ':

מקבל מתנה מטושטש וזו זו מת תחת ידי וכו' עד ומסבא על זה הסת ותחזור לבעליה פסוט הוא מאין דין זה דומה לדין הנזכר בדיעם הפרק שכאן הוא לומר שמעולם לא בחת לידו ופסוט הוא שהודאתו הודאה

ובהשגות אא רעיון יפה ומסבא שטוב הסת עכ': ובאמת לא הבנתי מה ענין מסוטה בכאן ולפסר אם תבעוהו בעלי חוב שלו ואמרו לו אתה מעיד בזה כדי להפקיעו מתחת ידיהו ומסבא על זה הסת וכו': **טען** הנותן ואמר אומר אתה עליה וכו' זה פסוט הוא דדוקא כגון שהמקבל החזיק בה מבי חזקה אי נמי דבמתנת מטלטלין היא דלאלתר הויא חזקה:

פרק חמישי הנותן מתנה בין בריא בין חולה צרי' שתהי' גלויה ומפורסמת אמר לעדים כתבו בספר ותנו לו אינה כלום שזה מעדים כדי לאבד ממון אחרים שיחזור וימכור אחר **שיתן** לפיכך כל שטר מתנה קרקע שאין כתוב בו ואמר לנו פלוני הנותן שבו בשוקים וברחובות וכתבו לו מתנה גלויה ומפורסמת וכיוצא בענין אלו חששין לה שמא **מסותרת** היא ולא זכה המקבל:

הכותב ב חיבעית להו מתמה מהי רבינא אמר כו' עד והילכתא חייבין ואם תלמ' היכי מצבינן כל מתנת' דידן כיון דאתן אומר למהדי תיתבו בסוקא וכו' ול' לפי שאפשר כוהבוש לכתוב בכל מטרי מתנות ואת' לבא מתבוה בסוקא כו' הילכך כי אמר להו כמי מתמה בדעתו לומר כמו מכותבין במטרות וממה האומרים לא היו נוהגין לכתו' כך לכך היה צריך לומר להן בפי' כתבוה בסוקא כו' ור"ח פי' בעי' ולב עם בתו' ועיין בהילכות מכירה פ"ט בהגהה עכ':

פרק חמישי הנותן מתנ' בין בריא בין חולה וכו' אמר לעדים כתבו בספר ותנו לו אינה כלום שזה מעדים כדי לאבד ממון אחרים שיחזור וימכור אחר שיתן לפיכך כל שטר מתנה קרקע שאין כתוב בו ואמר לנו פלוני הנותן שבו בשוקים וברחובות וכתבו לו מתנה גלויה ומפורסמת וכיוצא בענין אלו חששין לה שמא מסותרת היא ולא זכה המקבל:

הכותב ב מיבעיא להו מתמה מהי רבינא אמר כו' עד והילכתא חייבין ואם תלמ' היכי מצבינן כל מתנת' דידן כיון דאתן אומר למהדי תיתבו בסוקא וכו' ול' לפי שאפשר כוהבוש לכתוב בכל מטרי מתנות ואת' לבא מתבוה בסוקא כו' הילכך כי אמר להו כמי מתמה בדעתו לומר כמו מכותבין במטרות וממה האומרים לא היו נוהגין לכתו' כך לכך היה צריך לומר להן בפי' כתבוה בסוקא כו' ור"ח פי' בעי' ולב עם בתו' ועיין בהילכות מכירה פ"ט בהגהה עכ':

המתנה כגון מתן לך יכול למכור דברים וכו' בגמרא מתן כל הגט פלונית לרב ושמואל ופסק כשמואל ומיהו בחזקת לפלוני ופלוני ים סוברין מתן גט כמר ושה ודלי למתנה והמחבר פסק כמתניתו מכתב פרק קמץ מהלכות גירושין דבחזקה דמרי קרוב הוא להיות גט בטל ומס מתבטלו עיקרי הדברים: **וכן** אם **אמר** לפנים כתבו וכו' זה מוסכם ובשמוש וחיתת בהלכ' פ' התקבל:

הכותב במטר נתתי שדה וכו' בריתת בגיטין פרק המולח תנו רבנן האומ' נתתי שדה פלוני לפלוני נתתיה לו הרי היא של פלוני לתקבל לפלוני ר' תליה לומר קנה וחכמי אומרים לא קנה לומר ר' יוחנן וכלן במטר עכ' ופרש"י ז"ל במטר דהאי לומר שכתוב דקתני כותב הוא מכותב אחד מ מלמודות שלו במטר ומוסרו ליד המקבל דאלו בריבורית לא מקנית לרשע ודבי מכר דבהומר לתנכו מתמע במטר זה שאני מוכר לו ע עכשו וחכמים אומרים לא קנה מלין זה שלא ממבטיח מלתנכה לו לאחר זמן ובמטר אחר ועדיין לא עשה וזה מבואר:

האומר נתתי שדה לפלוני וכו' גם זה בריתת מס זה לשונה האומר נתתי שדה פלוני לפלוני והוא אומר לא נתן לי חייבין אחד מן המקבל פי' ואין בדברי המקבל כלום וכן מכורם בתוספתא בבבא בתרא האומר נתתי שדה פלוני והוא אומ' לא נתן לי לא אמר כלום אחד מהן זכה לו על ידי אחר: **אבל** אם אמר כתבתי ונתתי לו והוא אומר לא כת' ולא נתן לי וכו' גם זה מבואר מס וזה לשון הברייתא כתבתי ונתתי לו והוא אומר לא כתב ולא נתן לי הודה' בעל דין כמאה עדי מי אוכל פירות רב חסדא אמר נותן אוכל פירות ורבא אמר מפלגין את ה הפירות ולא פלגו הא בחבא הא בברה ופרש"י ז"ל הודאת בעל דין מקבל מתנה כיון דאמר ליה לא קבלתי נאמן ויכול זה לחזו' ולזכות בו אם ירצה דאמריכן טענה כשבור זה מקבלה מידן ממלמי' בידו מלים נאמן עד מיבא תליהו הא בחבא הא בברה אם אמר לא נתן לי נאמן ואוכל הנותן את הפירות אבל אם מת בנו ואמר לא נתן מדה זו לחבא ממלמין דממת ים עדי ממסרה לחבו וזה לא ידע עכ' ובתוספות מלמו מפני מה אין אנו אומרין לגבי נותן הודאת בעל דין כמאה עדים ופסדי הפירות כמו שאמרנו לגבי המקבל מכיחס בעלי דין ומכיחס מודים ותירכו מהמקבל זכות יתר מן הנותן לפי שהנותן קדמה לו מחמבה לתת קודם שיתנכה ופעמי' הוא שכור מכתן מפני מעלה בדעתו שיתן והוא לא נתן אבל המקבל אם קבל אין לו במה יטעה ויסבח שלא קבל עכ':

מקבל מתנה מטושטש וזו זו מת תחת ידי וכו' עד ומסבא על זה הסת ותחזור לבעליה פסוט הוא מאין דין זה דומה לדין הנזכר בדיעם הפרק שכאן הוא לומר שמעולם לא בחת לידו ופסוט הוא שהודאתו הודאה

ובהשגות אא רעיון יפה ומסבא שטוב הסת עכ': ובאמת לא הבנתי מה ענין מסוטה בכאן ולפסר אם תבעוהו בעלי חוב שלו ואמרו לו אתה מעיד בזה כדי להפקיעו מתחת ידיהו ומסבא על זה הסת וכו': **טען** הנותן ואמר אומר אתה עליה וכו' זה פסוט הוא דדוקא כגון שהמקבל החזיק בה מבי חזקה אי נמי דבמתנת מטלטלין היא דלאלתר הויא חזקה:

ואני חומר גם בזה עיקר ה ההלכ' בגיטי' פ' התקבל כלמון ר"מ ז"ל ומה שכתב הר"ר ז"ל סברת מחודם' וכוונה היא ולא כתבה ר"מ ז"ל מפני מיהה מלמון הגמרא: **הכותב** במטר נתתי וכו' עד כמו מבירורו עיקר זאת ההלכה בגיטין פ' המולח והבירור בזה הפרק: **האומר** נתתי שדה פלוני לפלוני כו' עיר היולך הוא פרק המולח: **מקבל** מתנה מטושטש ואומר עד ותחזור לבעליה

כתב הר"ר ז"ל לשון רוח ונמצא מבואת היסת עכ"ל:

ואני חומ' דעת ר"מ ז"ל מכוונין דפר' המולח ופ' המביא לחם תלוי דעבד טענת המקבל כטענ' הנותן ואם כן היה לן למימ' מה הנותן נמצא היום לפי המקבל כן ומה מכתב הר"ר ז"ל לפטרו לגמרי מפני מהיות הודאת בעל דין כמאה עדים ולא מבינו מבואה בהודאה והחמת יורה דרכו:

טען הנותן וכו' עד סוף הפרק מתני' היא פרק מבואת הפקדון תן לי פקדו ותטומת יד וגזל והכל שים לי בידך וזה הדין דומה להן ולכיוצא בה החמורות שם:

פרק חמישי

הנותן מתנ' בין בריא בין חולה וכו' אמר לעדי' כתבו בספר ותנו לו אינה כלום שזה מעדים כדי לאבד ממון אחרים שיחזור וימכור אחר שיתן לפיכך כל שטר מתנה קרקע שאין כתוב בו ואמר לנו פלוני הנותן שבו בשוקים וברחובות וכתבו לו מתנה גלויה ומפורסמת וכיוצא בענין אלו חששין לה שמא מסותרת היא ולא זכה המקבל:

הכותב ב חיבעית להו מתמה מהי רבינא אמר כו' עד והילכתא חייבין ואם תלמ' היכי מצבינן כל מתנת' דידן כיון דאתן אומר למהדי תיתבו בסוקא וכו' ול' לפי שאפשר כוהבוש לכתוב בכל מטרי מתנות ואת' לבא מתבוה בסוקא כו' הילכך כי אמר להו כמי מתמה בדעתו לומר כמו מכותבין במטרות וממה האומרים לא היו נוהגין לכתו' כך לכך היה צריך לומר להן בפי' כתבוה בסוקא כו' ור"ח פי' בעי' ולב עם בתו' ועיין בהילכות מכירה פ"ט בהגהה עכ':

פרק חמישי הנותן מתנה בין בריא בין מכיב מרע וכו' אמר לאבד ממון אחרים וכו' עכ': וכמדומה לי שלא ראיתי הרב ז"ל פיום בבא זו בספרי כדי לאבד ממון אחרים מיחזור וימכור אחר מיתן והוא דבר מבואר מלם נאמר שמתנה בשתר מועילה יבא הדבר לידי הספק מימכור אחר כן מהמתנן וקחזרו ממנו לפי שלא ידעו במתנה ולפיכך אמרו שלא תועיל להסיר קנוניה ופירום דברי הר"ר ז"ל שהטע"ם שכתבו שאר מלם: **כל** מטרי מתנת קרקע וכו' מה שכתב האחבר קרקע לאו למימרא מתנת מטלטלי מהיות מסותרת אתועיל דהא סתמא לאמרי' היתי מתנת טמירת לא מעבינן בה וכן מוכיחין דברי האפרים שגם האחבר הקדים הנותן שמתנה סתם ולא לאמר הנותן שמתנת קרקע אלא ודאי מה שכתב כאן קרקע היינו אלא מפני

ראובן מביא לו מלוה ומלין לו ומוציא ממנו ומחזיר לו ואם מת ראובן בחיי שמעון יתן המלוה לשמעון או לירושיו מת ראובן בחיי שמעון יתן המלוה לשמעון או לירושיו שאמר איני רוצה בה חרי הפקירת כמו שבארנו וזה שקדם ולקחה מן ההפקר זכה ואם חזרו הבעלים הראשונים ותפשוה מיד זה שקדם וזכה בה אין מוציאי' אותה מידם שמא המקבל לה זכה וכיון שאמר איני רוצה הוכיח סופו על תחלתו ולא קנה אותה וברשו' בעלים הראשוני' היא קיימת עדין:

ראובן שרצה ליתן מאה דינרין לשמעון ושלח לו המאה על ידי לוי אם אמר לו זכה במאה זו לשמעון או תן [ח] זו לשמעון אינו יכול לחזור בו אבל אם אמ' לו הולך מאה זו לשמעון יכול לחזור בו עד שיגיע המאה ליד שמעון הלך לוי במאה זו שנשתלחו עמו להוליכם לשמעון ובקש שמעון ולא מצאהו יחזיר לראובן מת שמעון בחיי ראובן יחזיר לראובן או ליורשיו מת ראובן בחיי שמעון יתן המאה לשמעון או ליורשיו שמצוה לקיים דברי המת ואע"פ שאמר הדברים והוא בריא שהרי המאה בידו של שליח עדין:

[ח] פי' דלא לימרי' תן כזכי חלש היכא דבטעה מכותן לו לימר לו תן לכל אם כבר היה בידו לא הימ תן כזכי אם לא במעמר מלמתן:

אין אדם זוכה במתנה לחברו עד שיהיה הזוכה גדול ובן דעת ואחד איש ואחד אשה ואפילו אשת איש ועבד ושפחת אבל הגוי אינו זוכה הואיל ואינו ראוי לשליחות לעולם כך אינו זוכה לישר' וכשם שאין ישראל נעשה שליח לגוי כך אינו זוכה לגוי: קטן שנותנין לו צרור וזורקו אגוז ונטלו זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים פחות מזה לא זכה לעצמו ולא לאחרים וכן השושה אינו זוכה לא לו ולא לאחרים והמזכה לשושה על ידי בן דעת זכה אבל החרש זוכה לעצמו כמו שבארנו בהלכות גזלה:

זכין לקטן אפילו בן יום אחד ולגדול בין בפניו בין שלא בפניו

חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו אף על פי שאינו עומד שם כיון שהגיע המתנה לחצרו כאלו זכה בה אחר במה דברים אמורים בחצר חמשתמרת אבל בחצר שאינה משתמרת כגון שדהו וחורבתו עד שיהיה עומד בצדה ויאמר זכתה לי שדי וכן ארבע אמות של אדם שהוא עומד בצדן קונין לו בסימטא או בצדי רשות הרבים או בחצר שאין לה בעלים אבל ברשות הרבים או בשדה חברו אינו זוכה עד [ב] שיגיע מתנה לידו וקטנה תזכה לה חצרה וארבע אמות שלה אבל הקטן אינו זוכה עד שתגיע מתנ' לידו או עד שיזכה לו אחר:

[ב] והא דאמרי' לרבע לחמות של לרס קנות לו בכל מקום לחו כל מקום ממש הלכה כו' לעיל עכ':

המתנה

כתב הר"אבר ז"ל דוקא מתנה לבל פריעת חוב תיכו יכול לחזור בו וכן בפקדון אם הוחזק הנפקד בפרן שכל:

ואני תומר עיקר הלכה זו ב בגיטין סוף פרק קמח בפסיטות התלמוד כלשון ר"ת ז"ל ומה שכתב הר"אבר הכמ' גדולים היו וכברת נכונה היא בעיני:

הלך לו עד בידו של פלוני שיקח שדה פרק קמח דמכבת גיטין: אין אדם זוכה במתנה לחבירו כו' עד כך תיכו זוכה לגוי במציעת פרק היו זהו כשך:

קטן שכותבין לו צרור עד כמו שביארנו בהלכות גזלה בגיטין פרק התקבל והביאור פ' שבועה עשר: זכין לקטן אפי' כו' עד ויאמר לוזכת לי שדי בגיטין פרק הכותל ופרק הניזקין ופרק קמח דמציעא ובבא בתרא פרק מי ממת ובכמה מקומות: וכן לרבע אמות של לרס וכו' וקטנה תזכה לה חצרה וכו' עד שיזכו לה בה אחר

כתב הר"אבר ז"ל לאן דבר זה מחוור במתנה הלה ב במציעא עכ"ל:

ואני תומר עיקר הלכה זו ב פ' קמח דמציעא ובגיטין בכמה מקומות ודעת רבינו מצוה ז"ל והעומדים בסוגיתו לא מצינו מי שכתב מתנה שלא מצאה עדיין לו עד שיגיע ליד מי שכתב מתנה ומתי קנה מצאה ודעת הר"אבר ז"ל והעומדים בסוגיתו לא מצינו מי שכתב מתנה שלא מצאה עדיין לו עד שיגיע ליד מי שכתב מתנה ומתי קנה מצאה ודעת רבינו מצוה ז"ל והעומדים בסוגיתו לא מצינו מי שכתב מתנה שלא מצאה עדיין לו עד שיגיע ליד מי שכתב מתנה ומתי קנה מצאה ודעת הר"אבר

וכן לפי שיש עדים וכו' כבר מתבאר זה למעלה וכבר הזכרנו שם שני מטרות היוצאין על מנת לחזור ולמכרה כמתנה מותנית בתנאות: אם היה הרחמן מתנה וכו' מפורש שם: אף על פי שלא היה כתוב שם לאחריות במכר לאחריות במכר לקח על פי שלא נכתב כמי שנכתב דמי כמו שנתבאר פרק ממונה עמר מהלכות גזלה: וכן שם הרחמן במכר וכו' גם זה נכתב שם רחמן במכר ומכי במתנה ליפות כחו הוא דכתיב להם ממש דיבה דבר מכרה וכן הן דברי המחבר ומי שמפרש ליפות כחו שם יעשה עליו בעל המכר יטמין מטר המכר ויאמר במתנה מתנה לי לבל שם נודע נכתב לו מטר לאחר מל מכר ים בומטו דיבה דבר מכרה כמו שנתבאר פרק שלשה עמר מהלכות מכירה ויש מי שכתב דיקא על פי שנודע נכתב לו מטר לאחר מל מכר כיון שכתב לו מטר מתנ' לין בה ממ' דיבה דבר מכרה וכתב הרמב"ן ז"ל וממה שאמר לפי דבריו דמטר מתנה בלחריו' מלמי לפי שהמטר זה בעצמו נדון כמכר ולין כאן מתנה כלל לבל כתב לו מטר מתנה מוחלט לכך כתב לו מלם יעשה עליו בן המכ' מלה יהא המכר מכר ויזכה בו מכח מתנה זו וכריך עיון עכ"ל: היו מתי המטרות במכ' וכו' שם הוסיף בפני כלום וכו' גם זה שם ומוד"ב נחמן דלמי הוסיף ל"ל לתוספ' כתבי פירוש ולם הוה טטר מכר ובה לגבות מחמ' הלחרי' נובה העקר מזמן הרחמן ותוספת מזמן שכי כן כתבו רוב המפרשים:

ואם לא הוסיף וכו' זה מפור' שם והיא מימרא דרב נחמן ואמרינן עלה מלי טעמא דפרש לאמר לימר לודוי לוקי לים פי שהמטר הרחמן מקר רב לחא לאמר לימר לחולי לחיל גביה פירו' לשעבוד שים מזמן רחמן לזמן שכי ואמרי' דיוכיח ביניהו לשלומי כודי פירות מחכל לוקח בין זמן רחמן לזמן שכי לפרס ייבלם רב לחא לא משלם ולטסקא לפרוע מן הקרקע למלך מזמן רחמן לזמן שכי לפרס על המוכר לו הכותן לפרוע לרב לחא על הלוקח לפרוע לטון ר"ל ופסק התחבר כרפס מפני מקרקע בחזק בעלי רחמנים עומדת:

וכן אם היו שם עדים שזה הגיע לידו שטר מתנתו תחלה קנה הראשון: שני שטרות היוצאים על שדה אחת בשם קונה אחד ואין זמנם שוה אם היה שטר אחד מכר ואחד מתנה אם היה הראשון מתנה והשני שאחריו מכר לא בטל האחרון את הראשון שיש לו שלחוסיף לו אחריות חזר וכתב בשם מכר אף על פי שלא היה כתוב שם אחריות שאחריו' טעות סופר הוא וכן אם הראשון מכר והשני מתנה קנה והשדה מזמן ראשון שלא כתב לו שטר מתנה אלא ליפות בלחו ומשו' דיקבן המצר: היו שני השטרות במכר או שניהם במתנה אם הוסיף בשני כלום הרי הראשון קיים שלא כתב השני אלא מפני התוספ' ואם לא הוסיף בטל שטר שני את הראשון ואין לו אחריו' אלא מזמן השני לפיכך כל הפירות שאכל הלוקח מזמן ראשון עד זמן שני מחזיר אותם ואם היה על אותה שדה חוק למלך בכל שנה תנותן או המוכר נותן אותו החוק עד זמן השטר השני:

מגיד משנה

ו חר"ת דה"ה במטר מכר לו מתנה לבל מטר חוב ל"ה חולקין מהרי מניהו פרק מי שהיה נמי היו כולם יוצאים במעה לחת ולין לם הלה מכה חולקי במוה והטעם הוה מפני מלין המיעבוד מתחיל הלה מלות' מעה ממוכית מתוך המטר מזהו ממחרית יום שכתב מבו ביום לין מוכיח מתוך המטר מתי התחיל בביקר לו בערב לבל מתנה לו מכר כל הקודם זכה תו"ם:

פרק ששי

לעולם

אומדין דעת הנותן אם היו הדברים מראין סוף דעתו עושין על פי האומד אף על פי שלא פירש כיצד מי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת וכתב כל נכסיו לאחר מתנה גלויה גמורה ואחר כך בא בנו אין מתנתו קיימת שהדברים מכחזין שאלו ידע שבנו קיים לא היה נותן כל נכסיו לפיכך אם שייד מנכסיו כל שהוא בין קרקע בין במטלטלין מתנתו קיימת וכן הכותב כל נכסיו מתנה לאחד מבניו בין שהיה בריא בין שהיה שכיב מרע אפי' היה בן קטן והמושל בעריס לא עשתו אלא אפטרופוס והרי הוא בכל הנכסים כאחד מאחיו אומרין דעת הוא שלא נתכוון אלא להיות אחיו נשמעין לו ואם שייד כל שהוא בין קרקע בין במטלטלין וכה הבן במתנה בד"א שכתב לבן בין הבנים אבל אם כתב כל נכסיו לבן בין הבנות או לבת בין הבנות או לאחר מן היורשין בין שאר היורשין אע"פ שלא שייד כלום מתנתו קיימת וכן הכותב כל נכסיו לאשתו בין בריא בין שכיב מרע אע"פ שקנו מידו לא עשאה אלא אפטרופא על יורשיו בין שהיו יורשי בניו ממנה או מאשה אחרת או אחיו או שאר יורשיו ואם שייד כל שהוא בין קרקע בין מטלטלין קנה כל שכתב לה בד"א בנשואה אבל אם כתב כל נכסיו לאשתו ארוסה או לנרושה אע"פ שלא שייד כלום הרי היא כשאר בני אדם ומתנתו קיימ' הכותב כל נכסיו לאחד מבניו ולאחר' זה האחר קנה חצי הנכסי' במתנ' ונשאר החצי לבניו והבן שנתנו לו אפטרופוס מנחו על שאר אחיו וכן אם כת' כל נכסיו לאשתו ולאחר זה האחר קנה מחצה ואשתו אפטרופא על המחצה כל אשה שקנתה כל נכסי בעלה במתנה אבדה כתובתה ותקרע לפיכך אם יצא שטר חוב עליו והלכו כל הנכסים בחובו שקדם המתנה תשאר היא בלא כלום ולא תקח בכתובתה שקדמה החוב שאומרין דעת הוא שבהנאה שבאה לה בשמעה זו שכתב לה כל נכסיו אבדה כל זכות שיש לה בנכסים חוץ ממתנה זו וכן

כ' תנ"ב: פרק יש נוחלין ומי שמת

מגיד משנה

פרק ששי

לעולם

אומרין דעת הנותן וכו': ביצד מי שהלך בנו למדינת הים וכו' פרק יש נוחלין בגמרא ובפר' מי שמת בפרקה הלכ' כר"מ בן מנסיא דאמר הכין ובכל נכסיו בדוקה: לפיכך אם אמר וכו' אפו' בגמרא כל נכסיו ואל יקנה עליך מה מלי' רב נחמן במי שמת חמשה עד שיכתבו כל נכסיהם ואינו מובה דין זה עמה' מפני שכתב מנה ש"מ דיתן הכותב נכסיו לאחרי ושייר קרקע כל שהו' מתנתו קיי מת לא שייר קרקע כל שהוא מתנה ועל לותה מעכ' אמרו בגמ' מלין תנא דאזיל בתר לאמרה דאמר רב נחמן ר"ש בן מנסיא היה אומר מי שהלך בנו למדינת הים וכו' למלת דיכן פוה וכי היכי דהתם הוי מיוד לפי' מטלטלין ה"ה הכא וזה פשוט: ובן הכותב נכסיו מתנה לאחר וכו' נפ"ם נוחלין לאמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו מתנה לאמתו לא עשתה אלא אפטרופא בנו גדול לא עשתו אלא אפטרופוס בנו קטן מלי לאמר שמואל לפי' קטן המוטל בעריכה לא עשתו אלא אפטרופא פשיטא בנו ובנו ממוס מתנה ובנו ממוס אפטרופא לאמתו ואחר אחר ממו' מתנ' ולאמתו ממו' לאפטרופא לאמתו הרוכה ולאמתו גרוע' דברי הכל קנו לי בעיא להו לאמה לבל בני העגל מהו לאמר רבינא בבולהו לא קנו לבד מלאמתו לרוכה ולאמתו גרוכה ולימא מלין בכללו ופסקינן בהלכו' והלכתא כרבינא ולי בעיא להו לם היה הנותן בריא מהו ולא לופטיט וכתב לבן מגם ז"ל הילכך לקולא עבדי ולא עשאן אלא לאפטרופוסין בלבד: אפילו היה בן קטן וכו' לימא מלין דדוקא דלימא לי לא בגדולים מלין בריכים לאפטרופא הא בגדולים לא בריכים לאפטרופוס קנה ולימא וכן הסכימו ז"ל דבבל נהגו לה קנה:

בד"א בשכתב וכו' חולק זה מבואר בהלכות מהכרח הסמועות לפי טעת הגאונים ז"ל ומשומה טעם לחלוק זה ולאמרו הא מילתא כהלכת' בלא טעמא היא כרבי מתי בלית בה אלא מלי דאמרי' רבנן ומם בהלכות כתוב ופרטי רבנן דוקא כותב אבל שכיב מרע אימר יודעני פלוני בני קנה הכל דקיימא לן כרבי יוחנן בן בדוקא וכו' כרבינא בהלכות והרב חבן מגם ז"ל נחלק עליהם ואמר דלא שכיח לותב ולא שכיח לקיומי בשטר דרבי יוחנן בן בדוקא גמורה לימוון ודרב יהודה בשלה בדר והמחבר הביא מימרא כפשטה וכן יש מי שכתב פשם קנו מידו מלין קנין לאפטרופוסות: ובן הכותב כל נכסיו וכו' כבר נתבאר: ואם שייר וכו' מתי מתת בכלל החמשה וה"ה בבנו כמו שכתב וכן כתבו ז"ל ופשוט הוא: בד"א בנשואה וכו' כבר נתבאר הכותב כל נכסיו כבר נתבאר: וכן שם כתב וכו' כבר נתבאר: כל לשה מקנתה כל נכסי בעלה במתנה גמורה ולא בתנאי לאפטרופוסות דמתנאי לא לברה כתובתה וזהו שאמרו שם כשרצו להוכיח בעיין דבריה דלעיל מיהת דהכותב כל נכסיו לאמתו אמרו מתי מילתא בשכיב מרע והיא אמרת לא עשתה אלא לאפטרופא פי' ולא קנתה ולא תקרע כתובתה וכן הסכימו ז"ל: לפיכך אם יצא עליה חוב וכו' אפורם שם הדין והטעם בהלכות: וכן

יעבד עת
לפיכך כל סטור מתנ' וכו' עד מתנה
בטלה הכל פרק חזקת הבתים:
לפיכך מי שהיו הדברים מוכיחין
עד כמו מודעה לה
ביו' מכיר' ד"ה ע"ש
כתב הר"ב ז"ל בגון המעמד
שהוא מביא עכ"ל:
ואני תמה גם ר"ת ז"ל לכך כ
כיון שמת המעמ' להלכה
וכן פסרו מפרר התלמוד פ' חזקת
הבתים: מעמד בחר סרסה
ליסף לחמה כו' עד וכיוצא בענינים
על חזקת הבתים: חלו פרק חזקת הבתים: סני
סטורות סזמנם יום לח' כו' עד קנה
הרחסון פרק חזקת הבתי' ומייתי
לה נמי מסכת כתובות: סני
סטורות היוכחין וכו' עד סוף הפרק
בכתובות פרק נערה שנתפתתה
וסופו פרק הניזק' במסכת גיטין:
פרק

ג דלא כרב
דחמר יחלוקו אע"ג דחמר סורח דדייכי דהילכתא
כותיה בדיני ועיין בסימן מ"ב וכתב רבינו שמואל ז"ל ואפי'
כתבר שמעון בסחר ולוי לחריני בערב אין הקרמה
בסעות אלא ברובאים כרחמרי' פ' מי שהיה נשוי גבי ההוא
עובדא דחמיה דרמי בר חמא כו' עד אלו בירושלם
יתבינן דכתבי סעות וכיון שלא פירש רחובן לשמעון שעה
כשכח שלא זכהו בשטר זה עד הערב הוחיל ולא כתפרש
בו שעה שחרית ונשכחו שניהם שוים כו' עד התם ליכא למיקם עלה דמילתא שהרי השטרות שוין בזמנן ואפילו יבואו עדים
ויעידו זה נכתב ונשטר בבקר וזה בערב הלא אין הקדמה בשעו"כ שהרי סתי לעיל וליכא למימ' שזה נשטר תחילה יום או
יומים או חדש ואחר כך נשטר השני לשיני דשחר שכתובים ביום אחר שכתבת ים לומר גם כן נשטרו ביום אחר כמו
שמוכיח לשון הכתוב בשטר ע"ל שמעת שעה שהקנה לו דשהיתה שעתה זכה וכן פסק מורי
רבינו שחיר ז"ל הלכה למעשה וכן נרחה שתוך פרס בשטר בפירום שעה שהקנה לו דשהיתה שעתה זכה וכן פסק מורי
רבינו שחיר ז"ל הלכה למעשה וכן נרחה שתוך פרס בפרק קמח דבבא קמח דחנן רב שכרן לחבר או למלמה בני
חדש כולן נכנסו תחת הבעלים פחס ניכר ומוכיח שתוך השטר שעת הקנין דחזלינן נתרייה וכן דעת רבינו שהחבר
בפרק ב' שהילכות הלוחה עיין שם ועיין בהילכות גזלה ואבידה פרק שמונה עשר וכן פרק שי שהיה נשוי לשו בירושלם
יתבינן כו' וכיון דלא הקפידו לכתוב שעות גילו שהנם שלין הולכין אחר הקודם ושניהם שוין ע"ל דשי
שמעת שה הקפידו לכתוב שעות הולכין אחר הקודם עכ"ל:

הכותב שתי מתנות על שדה אחת הראשונה מפורשת ושאחרונה
גלויה ומפורשת שהאחרון קנה ואפילו
חיתה הראשונה שתם ואין בה לא ענין
שירה ולא ענין גלוי אלא שתנת שתם
האחרון קנה: כבר באר שהשטר
מועא ואחר כך נתן השתנה בטלה
אף על פי שאין שם אונס שאין תולכין
בשתנה אלא אחר דעת הנותן ושאיל
וגילה דעתו שאינו רוצה בה שתנתו בטלה לפיכך שי שחיו הדברי' מוכיחין
שאין דעתו ליתן שתנה זו אפילו שנתנה שתנה גלויה ונשע' שנתנה שקודם
שתנה שפורשת הרי שתי שתנות בטלות הראשונה שפני שהיא שפורשת
והשניה שפני שהדבר שוכיח שאינו רוצה הרי קרשה זו השתנה שנשעשת
כשו שועא לה מעשה באחד שרצה לישא אשה אשרה לו איני נשאת
לך עד שתכתוב לי כל נכסיך ששע בנו הגדול וצווח על ששניחו ר"ק אש'
לעדים לכו והחביאו וכתבו לו כל נכסי בשתנה ואחר כך כתב לה כל נכסיו
ונשאה ובא מעשה לפני חכשים ואש' הבן לא קנה והאשה לא קנת שהרי
לא ברצונו כתב לה וכאנוס ברב הוא שהרי גלה דעתו בשתנה הראשונה
אף על פי שהיא בטלה שפני שהיא שפורשת וכן כל כיוצא בענינים אלו:
שני שטרי שזמנן ביום אחד וזה כותבין על שדה אחת הין בשבר בן בשתנה
אם דרך אנשי השקום לכתוב שעות כל הקודם זכה ואם
אין דרך השקום לכתוב שעות הרי הדבר שפורר לדיינים
כל שדעתם נוטה להעשיד שדה זו בידו יעשידו
במה דברים אשורים בשטר שאין בו קנין אלא קנת
שדה זו בשטר זה שאין אנו יודעין שי הוא ששניהן שהגיע
שטרו לידו תחלה אבל אם היה בכל שטר שתן קנין
כל שקדם לו הקנין וכה וישאלו העדים וכן

ד כריחיתה התם שתן דחזא שבר
שמוס דיהויא שודעה לחבריתה
ולא היא התם שוכחא שילתא דשחחת
חוכסא הוא דכתב לה הכא שר ניחא
ליה דליקני ושר לא ניחא ליה:

ה ד"ה ואפילו ואפי' ל"ג ואפי' ל"ג ד"ה ואפילו ואפי' ל"ג ד"ה ואפילו ואפי' ל"ג ד"ה ואפילו

מי אמרי׳ כיון דמייחד בהדי בית דרך הכמדל ככנסי לבית קנה לף הלכתי׳ מכי בתים זה לפנים מזה מהו תיקו וכיון דמספיקא ליתי ליה ואקשי׳ לרב חכינא מדתנית ייחד לו בית ואין בית כלי בית קנה בית לא קנה וקשיא לרבי חכינא דאמר קנה בית ופריך רבי ירמיה ל״ק כי אמריכן רבית דבית לא קנה כגון שהיה חוכרו של לבית מוכח שם ובהלי ג נוכח קנה כלי בית לבד ולא הבית ומסקנא רב אכסניה לבריה ותלה ליה מיפא ׳ממחץ פירום כך ממן תלה בבית כדי שלא יקנה הבית וממריכן התם תלת מילי מיניהו ר דבגן כהלכתא בלא טעמא חדא הא ׳ ייחד לו בית וכו׳ כבר נתבאר זה ומלמון לף על פי שכתב גרליה שם לא פליג בבית כלי לעצמו וייחד לו בית קנה הכל ועיקר ׳ ייחד לו בית וכו׳ כבר נתבאר ובן שם ייחד והו׳ כבר נתבאר ׳

כבר בארנו בפ״ב מהלכות תיפות והדין הוא מ מימרא פרק הנופח בכתובות ופס פ״ב חלק הרב בין שם היה הבן הגדול או כשוחין מביים ׳

וצריכין מיהיו הדברים וכו׳ כמו שבארנו פרק ע״ב מהלכות מכירה ׳

ודברים שלו לא נתנו ליכתב לפיכך הוי כמתנה מיטרוף בהן הוי זלמ״ל לא נתנו ליכתב בהנום לין כתיבתן עושה מטר לגבות מן המשועבדין פלא עלה כל דעתם להמשעבד בחמירה פלהם משום הכחת ח חיתתוכי שלא יבל בני חורין ולא לבל משועבדין והילכך לפי׳ לכתב מהן מטר היכו טורף וכן נרחית דעת הרב שלפלמי זל פרק קמא דקידושין וכן דעת הר״מב זל ומטה לחרת יש והוא הדעת הרחמון הכתוב בהסגות וזה עיקר ׳ המקדש לת החמה וכו׳ מפורש בגמרא פרק הלכה וכן בהלכות ואומריכן התם טעמא דאי אמרו קדושין תופסין בחופה וכתב הר״מבן זל דבמס גלון זל דבממתכת הדרי דתנן המממל בהיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרובו ומוטב שיאמרו קדושין תופסין בחופה לבל קטנה יובהה בנטכיון דלמור בקרובותיה חותיה להאי טעמא עכ בחדושי הר״מבה זל ׳ ואם היו קדושי טעות וכו׳ פי׳ פהוא טועה ומבור שיהיו קדושין והוא דבר כדאי לטעות ומפורש בהא דמקדש לחותו דאמריכן לדם יודע שלין קדושין תופסין וכו׳ הא לאו הכי הדרי ואמר׳ בהדיא פרק המדיר לפילו למאן דאמר לא הדרי ה״מ קדושין ודאי לבל קדושי טעות לא וזה מבואר ׳ והמקדש לחותו וכו׳ זה מחלקת דרב ושמואל בהלים מקדש ובפרק קמא דמציעא דרב לאמר מעות פקדון ופסק כשמואל דאמ׳ מעות מתנה דהלכתא כותיה בדיבי ׳ השולח סבלונות בבית חמיו וכו׳ דעת הרב בדעת הרבה לבן מיגם זל מפרש בהא דגרסיכן במי שמת יתיב דבין קבא קמיה דרב פפא ויתיב וקאמר בין שמתה היא ובין שמת הוא בין שמתה היא לדר ליה הוא סבלונות הדרי ומסתיא לא הדרי הדרה בה לייבו לפילו כיפתח דיתיב לת״ל דרב הוכ בריה דרב יהושע ושמין להם דמי בשר בזול ופי׳ זל דהא דרבין בין לכל בין לא לכל היא ואחד מתני׳ מקשיא הא דרבין והבריח הרב זל לפי פשטו פלפלכל הוא ועוד כתב דבי לאמר דסבלונות הדרי דוקא היכא דלא בלו לא לבל בלו לא והן הן דברי המחבר ופס פשטה לחרת ׳ הורו

יחד לו בית וכלי בית אף על פי ששייר בבית כלי אחד לעצמו או היה לו שם אוצר וכיוצא בו קנה כלי הבית אבל הבית לא קנה ייחד לו בית ועליה בית קנה עליה לא קנה וכן אם ייחד לו בית ׳ קיימת בתיקו ותיקו ׳ האכסדרה בית קנה אכסדרה לא קנה שני בתים דממון לקולה בספיקן זו לפנים מזו לא קנה אלא האחד שנשא בו ׳ ו פל קדר נזיקין עכ׳ כבר בארנו בנשואין ששנים שהיה ביניהם שדובין ופסק זה על ידי בנו וזה על ידי בתו ואמרו כמה אתה נותן לבנך כך וכך וכמה אתה נותן לבתך כך וכך ועמדו וקדשו קנו באמירה ואין קדושין באמירה זו עד שעת נשואין שכל הפוסק דעתו לכנום וצריכין שיהיו הדברים שהן פוסקין מצוין ברשותו שאין ארם מקנה דבר שלא בא לעולם כמו שבארנו ודברים אלו לא נתנו להכתב לפיכך אינן בשטר עד שיטרוף בהן ׳ המקדש את האשה אפילו קדשה באלף דינר בין שחורה היא בין שחור הוא בין שמת הוא בין שמתה היא אין הקדושין תוזרין לעולם אלא הרי הן מתנה גמורה שאין להם חזרה ואם היו קדושי ׳ כדפסק רב פפא התם הלכתא עכ׳

׳ טעות חוזרין חמעות :

׳ כשמואל לגבי דרבינא והמקדש אחותו ׳ המעות מתנה ארב יודע שאין המעות חוזרין דהלכתא קדושין תופסין בעדיות ואין זה טעות אלא גמר כשמואל בריבי וכן ר״י ונתן לשם מתנה : השולח סבלונות לבית חמיו בין מרובין בין מועטין שאבל שם טעות ארוסין בין שלא אבל בין שמת הוא בין שמתה היא או שחזר בו האיש יחזרו הסבלונות בולן חוץ מן המאבל והמשקה וכן כלים מועטים ששלח לה להשתמש שם בבית אביה אם נשתמשה בהן ובלו או אברו אינן משתלמין אבל אם היו קיימין חוזר הכל וגובה אותם בבית דין שהדבר ידוע שלא שלחם אלא דרך נוי בלבד חוזר היא בו חוזר הכל ואפילו המאבל והמשק׳ נותנת דמיו בזול וכבר הסכימו הגאונים שאם היו דמי מאבל ומשקה שוה ששת משתלמת ארבעה אם חזרה בו שלא נתן לה מתנה זו אלא לדעת שלא תחזור בו הורו

כבר בארנו בגמרין וכו׳ עד לכנום פרק קמא דקידושין והבאור פרק כ״ג : ודבריכן מיהיו הדבריס וכו׳ עד סלח בה לעולם רים פלב דהלכות מכירה :

כתב הר״מבר זל דבריו מעורבבין כי להכת׳ הו לא נתנו הם קריכין לכתב לגבו׳ ממטעברין הו קריכין ליכתב ואחד כך לפיכך הוכ כמטר מיטרוף בהן והולי הוא מ מפרש כתנו ניכתב ולא נתן הם ים להם דין מטר חוב הו לא ואין דעו כל המפרשים סוות בזה עכ׳ :

(וכיון שפאין אלא מיגו לכלב הכי הא מיגו פם ואוכ ואו)

ואני אומר עיקר הלכה זו פל קמא דקידושי וכך קבלנו פירושה לא נתנו ליכתב פהרי אין לחד מוכר ונותן לחבירו כלום אלא מפוסקין כך הם יעמדו הכסוחין לפיכך הם כתבו הוכ הלא לזכירה בעלמא אבל לא לטרוף בהן ועל דרך זה כתב ר״ת זל ויש לי ראיה לזה פרק הלולו מגלחין גמרא מתני׳ דוחלו כותבין כו׳ דגרסיכן אמר ממואל מותר לאדם לפרש בחולו של מועד ממה יקדמנו לא׳ ואמריכ׳ לימה מכייע ליה ואו כותבין במועד קדושי כשים וכו׳ מאי לאו קדושי כשים ממש ור״ת פירש דכתיב פקיקת׳ וכדר׳ נידל אמ׳ לך דאמר רב גידל אמ׳ רב כמה אתה נותן לבנך כך וכך כמה אתה נותן לבתך כך וכך ועמדו וקדמו וקן הן הדבריס הנקנין בשעה עכ׳ אלא דברי הכל מזמן שהדברים נאמרים ועליהן כותבין לקדם והן הן הנקראין ח חירוסין וקיימין לן לפתוח הדום לא חוכן ולא תיטמא לה כו׳ אלמא אינה כאשתו לכל דבר עד שתכנס לחופ׳ וכדאקיק׳ בכוליה תלמודא לין האשה יוכלת בתרומ׳ עד שתכנס לחופה ואם כן לתמהה אם טורפת ממטעברי ואפילו היו הדברי׳ שפוסקין בין האיש ובין האשה כל שכן פליכן אלא מאבי החתן ואבי הכלה דלא גמרי ומקנו עד שעת כתוקין כמו שכתב ר״ת זל בשחות לשונו ואם יש מפרשים בענין אחר יגדיל תורה ויאדיר ואלו ואלו דברי אלהיס חיים הם : המקדש את המקדש בחים עד וגמר ונתן לשם מתנה פרק מי שמת : השולח סבלונות לבית חמיו עד חוץ מן המאבל והמשקה **כתב** הר״מבר זל תמה מהני מועטין ואפילו למאה הדרי בבית דין ואי בעית אימא לעולם אימא קיימין היו בעת שלח לה ואפילו הכי לין נגבין בבית דין אלא אם כן תפס לה מפקיכן מיניה אלא אם לכתו לה הדרי ואפילו תפס מפקיכן מיניה עכ׳ : **ואני** אומר כך מצאתי כתוב בהסגות חות בחות ולפי דעתי היה טעות קופר פהמתיט משם בבת מפורשת שמוך לה פכתב להדיה וזל וכן כלים שלח עם להשתמש בהן בבית חביה אם נשתמש בהן וכלו או לברו חיכן משתלמין אבל אם היו קיימין חוזרין הכל ונובה אותו בבית דין שהדבר ידוע שלא שלחם אלא דרך נוי בלבד עכ״ל וזה לפשר לפרש כדעת מקצת המפרשים אותו בשלא לבל ונם מהן קיימין ואפילו תימא בשלבל הוחיל והן קיימין למה לכן נגבין בבית דין מהדי הדבר ידוע שלח שלחם אלא על מנת שיטהנה ומה שהקשה הר״מבר זל בעיא דרבה היא התם בפרק מי שמת גמרי מתניתין דהמולח סבלונות והכי גרסיכן לה בעי רבה סבלונות העשויין ליבלות ולא בלו מהו עכ׳ ולא אפשיטא ומיהו כי דייקת בה שפיר העשויים ליבלו לאו היכו מתמתמ בהן אלא העשויין ליבלות הן אותן שאופה ומבשלת ועושה כל מלאכותי׳ בהן ומתוך כך הן בלין וכלין לבל להמתמש בהן בבית חביה הן כלים מועטין מהן עשויין לה לכוי ולכבוד ולתפארת כגון נזמים וטבעות וכיוצא בהן שעשויין להתכבר בהן

(פ״ק דכ״מ והחיים מקדש והשולח :)

(פ״ק דכ״מ)

ובן המוכר כל הכסף לבניו וכל שם בית מחלק המוכר ממכרת פרה ומקבלת רמילתא דילמא ליה רבי נחמן אר כמאן אזלינן לימא כמאן דאמר כתן ממנורה מותר בן הבכיר לזבוח כתובה ופירות דיקא ממעט ולא מיבעיא הא לאו הכי לא לזבוח כתובתה אבל לא בעיכן מתקבל בפירות ולמאן דאמר בפירות ימכנה פרק פליגי ממכרת פרה כך הוא זה העיכן הוא על מכי תנהלן החיבר מהן מכלל לותה בחלון נכסיו שם בניו כגון מיכתוב להם לפלוגי כך ולפלוגי כך ולפלוגיה כך והיינו ממשע ומוקמת ולא תשיעל כגון מה לימר כתובתי לכי גובה והרחיה על זה מה מלמר לזבוח כתובתה ולא לימר כי

ירושלמי
יהוצה להנשא וכתובה כל נכסיה
עד לקח על פי מסתברא לישה חוזרת
בתרומת פרק מי פתית ובכתובות
פרק האשה מכפלו לה נכסים:
כל המתנין כל נכסיהן כיוצא בהן
מטרתם מיקר ההלכה בכתובות
פ' האשה מכפלו לה נכסים והביאור
פרק פליגי: מי מפלח כליס עד
מדעתיה מטה מלהן פרק מי פתית
וכירושלמי פרק שני דייני גזירות:
המוציא בנו הגדול כל עד מכפלו בו
פרק מי פתית: כבר

ג לכל הכותב כל נכסיו לאחד כדי להבריח מלא יתעבדו לבניו לא חמרה אלא לכתובת
אמתו דלית מהסתר קיים ומעבדי ביה דעתא מלי חמרי
דמסתר מברחת לא קנה מעבי מיהת מיקנות להחזיר
מלא מתקנת מלא יקנה הבעל והכא הוא דלא קנה הבעל
כדאמרי' עשאוה ככסים פליגי' ידועים לבעל כדאית' התם
אבל הכא דניכא כי היכי דעתא ולי לא הוה קני להו לוקח
הוה קני הבא והיפה לא לא מיקרי מסתר כיון
דבהכי היו מכרית הילכך ליכא למימר לאברוחי ליכוון
כיון דלאו מוברח הוא למתנה נמורה ליכוון ותוכה מקבל
מתנ' תו וכיון בניהן כך תשובת ריבבה עכ:

ד בריא בין שביב מרע ובתב לאשתו עמהן קרקע
כל שהוא ואשיל ועשה אותה שותף בין הבני ולא
מחתה אבדה כתובתה ואינה טורפת מנכסי אלו
כלום אבל מנכסיו שיבאו לו אחר אלו נטשלת מהן
כתובתה כתב לה עמהן מטלטלין בלבר או
ששייר לעצמו קרקע כל שהוא כתובתה קיימת
ותקנת הגאונים היא שאפילו ששייר מטלטלין כל שהוא שחרי היא אומרת
ממה ששייר אני גובה ומתוך שתרד למה ששייר תרד לשאי נכסי ותסתרוף:
הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו חלק עמהן ומת אחד מן הבנים הרי זו
תגבה כתובתה מחלק זה שמת שלא אברה כתובתה אלא מלטרוף מהן:

ב חימי דמר זוטר' בר טוביי כתבתיה לנכסה לרב זוטרת דבעי לימנויי לרב זבד וכו':

הרוצה להנשא ובתבה כל נכסיה בין לבנה בין לאחר
ואחר כך נשאת ונתגרשה או שמת בעלה מתנתה
בטלה שזו מברחת היא ולא כתבה
כל נכסיה אלא להבריח מבעל שלא
ירשנה וכשתהי צריכה להן יחזרו
לה לפי אם מתה היא בחיי בעלה
קנה המקבל מתנה את הבל ואם
שיירה כלום אפילו מטלטלין מתנתה קיימת ואף על פי
שנתגרשה אינה חוזרת: כל הנותנין כל נכסיהם
משתבטל המתנה ויחזרו כל הנכסים לבעלי הראשונים
אין המקבל מתנה מחזיר פירות שאפי' נתן האדם מתנה
בפירוש על מנת להחזיר כל ימי חיי פלוני הרי זה אוכל
פירות כל זמן המתנ' כמו שבארנו:

ד מי ששלח כליו ממדינת הים
ואמ' ינתנו אלו לבני הרי אלו ינתנו
לבנים ולבנות הראוי לבנים כגון ספרים וכלי מלחמה לבנים והראוי לבנות כגון כלי משי
הצבעים וחלי והב ישלום הבנות היראוי לבני ולנקבות ישלו אותן הבנים: וכן המשלח
כלים לביתו סתב והזי בהקכלים הראין לבנות ישלו אותן בנותיו אומרן דעת הוא שלהן שלח ואם אין לו בנות או
שהיו בנותיו נשואות ישלו אותן נשי בניו שהדעת נוטה שלהן שלח: המשיא בנו גדול

ה וכגון מיה לו מלר לבתולה בבית קנה הבית והוא שיהיו נשואין ראשונים לזה הבן ולא השיא האב בן אחר
בתי לפון הקנו: קודם לו ולא שייר האב בזה הבית שיחד לו כלום ודברים אלו
כהלכה שאין לה טעם הם ונעזו חכמים בדבר הזה מאומרן
הדעת שמרוב שמחתו ואהבתו נמר והקנהו הבית שהרי לא שייר בה לעצמו כלום
לפיכך אם שייר שם אפילו כף אחד לא קנה הבית: יחד

ו לימי דמר זוטר הכי תלת מילי סויהו דבבן כהלכת בלה טעמא כו'

אי שייר לעצמו קרקע וכו' כל זה מפורש שם בהוה דשייר דיקלה דלקיקה מגו דבחת לאותו דיקלה נחת לכלהו נכסי: ותקנת גאונים ז"ל פירוש כבר נתבאר בהלכות היסודות פרק ראשון נובה כתובתה ממטלטלין החר מיקח בעלה מדין התלמוד וכיון שכן כשמייר מטלטלין לבר חבריה כתובתה דליכא למימר בהו מגו דלא טרחא להו וחה בר לי מהוה כי' מה שהזכרו פ' מי פתית בכללהו הוי סיור לבר מכתוב חמה במקרקעי תקינו לה רבנן במטלטלי לא תקינו לה רבנן לבל הגאונים הכותב כל
דהתקינו מדנבה דפילו מן המטלטלין כמו שנתבאר שם והילכך ים לומר מגו דבחת לאותו דיקלה נחת לכלהו נכסי וזה פשוט:
נכסיו וכו' מפורש מכותב שם ופי' מלטרוף מהם מן היורשין וכתב ר"ם ז"ל בדין זה דלאו דוקא בניו דהה סלר יורשין ולוקחין דמילתא נקט וכן לין דין זה לגלי דוקא
בכתובה ומקולי כתובה לבל בבעל חוב ודלי לא הבר זכותו בפותק וכן כתבו ז"ל: הרוצה ליפטר וכתבה כל נכסיה וכו' זהו דין מברחת ועקרו בכתובו'
דים פרק האשה מכפלו לה נכסים ולייתיה בפרק מי פתית וכבר הבריח מבן מיגש ז"ל דלפילו לא חמרה לעדים דבר לגלי מתנה פתם ולחר כך נמחק
קדמיה מברחת ופתם מקשיין בפ' האשה טעמא דכתבה ליה הכי היא לא כתבה ליה הכי קנאהו לוקח פי' לוקח מקבל המתנה ולקמי' תו ולי לא קנאהו לוקח כיקנינהו
בעל ופריך לה וכתב הרשבא ז"ל מדמקמי' הכי טעמא מיכולה לחזור בה לפי' בעומדת תחת בעלה דלי נא הכי היכי לקמי' כיקנינהו בעל והא כל מעומדת תחת
מתנתה קיימת וקנה לוקח ומדמסכין עמיהם כנכסים מחיכן ידועי לבעל דקרקע ית ז"ל דדוקא מברחת דמני לה בהכי לחמרינן דלא קנה לוקח מלא היתה מתנה
גלוי לה שהבריחן מבעלה הא במבריח נכסיו מחמת מהוא רוצה לעמוד בדינו ולא יתעבדו נכסיו להן קנה לוקח מהרי לא לפסדי מלא יקנה
לוקח ולא יתעבדו לבעל מל כותן עכל: לפיכך אם מתה בחיי בעלה וכו' זה מוסכם ופשוט דלהכי כתבה הטור: ואם מיירה וכו'
מכורם שם ובפרק מי פתית מבואר דלפילו מטלטלין וכתב הבן מיגש ז"ל במי פתית דחיכא דמברחת דוקא בשלה כתבה לו מתנה גמורה מתנת עלמין לבל אם כתבה
לו כן קנה לגמרי חלא אם כן גלה דעתה דמשום דבעיא לחזוקי הוא דוקא כתבה להו הא לאו הכי כיון שכתבה מתנת עלמין קנה חלו דבריו ועכשו הורגלו לכתוב בכל שטרי מתנה וברוב דברים מהכל לפי רחות הדיינין שהי לופסר לומר בחתם שטרות שכותבי השטרות מורגלין לכתוב ועד שיעידו שכך חמרה
להם בפי לא קנה והם רוחין שידעה וגלה מחת לף על פי שלא חמרה להן בפירוש לופסר לומר שתהה מתנתה קיימת עכל הרשבא ז"ל: כל הנותנין כל נכסיה וכו'
זהו פשוט כל זמן שלין המתנה בטעות שתהה בטלה מעקרה ורחוי מכותן מתנה בפי' על מנת להחזי' דלא עדיף שתמו מפירושו: מי ששלח כליס וכו' במי
פתית ההוא דמדמי לביתיה לחמר רבי חמי הרחויין לבניס לבנות ולא חמרן שלח דלית ליה כלתא לבלתא מדר
ולי בביתיה לא לימכיכן לא שביק בביתיה ומדר לבלתיה ירושלמי בפרק שני דייני גזרות מי ששלח ממדינת הים לא' יתנו חלו לבני בנותיו בבלל ואם חמר בשעת מיתה
חלו לבני הבנות בבלל פב בהלכות ודין המיתה יתבאר פרק יש ומה שכתב המחבר היו רחויין לזכרים ולנקבות יטלו חותן הזכרים פשוט הוא מדעתו קרובה
לבל בנו יותר מכתו מהני לפילו בחמת בנו דעתו קרובה יותר מבתו הנשואה והטעם מפני שעל בנו לפרנסה לם בבנו ובבתו מדעתו קרובה יותר לבל הבן:

ובן המשלח כלים וכו' כבר בארנו זה: המשיא בנו הגדול וכו' שם במי פתית חמר רבי חנינא המשיא חמה לבנו הגדול בבית קנאו ודוקא גדול ודוקא בתולה
הדקא חמרו רחמנא ודוקא מהמיהו רחמנן פשיטא יחד לו בית ועליה לא קנה פירוש כיון שלין העליה מפושבת לבית בית ולכסדרה מהו

מי

משנה ראובן אחר שנשא שמעון אשה ושלמו ימי המשתה בתפין את יורשיו ובשלמין חשובינות בכל מקום שהרי נתחייב אביהן לשלם ואם מלה היה חייב לשלם משלמין, כולה ואם בנבני משלמין בנכסי: **הגמרא** דברים נאמרו בשושבינות נגבית בבית דין שאינה אלא כמו מלוה ואינה משתלם אלא בעונתה כעין נשואי ראשון שזה כמו תנאי הוא אף על פי שלא פירש שעל דעת זה שלחה ואין בה משום ריבית אפילו שלח לו דינר והחזיר לו עשרה מותר שלא על מנת להוסיף לו שלח ואין חשביעית משמטת שאינו יכול לגוש אותו ולתובעו עד שישא כדרך שנשא הוא ואין תבבור נושל בח פי שני כשתחזור ליורשין מפני שהוא ראוי ואין תבבור נושל כראוי כמו שיתבאר במקומו: **השולח** תשורה לחברו או שנתן לו מעות בשמשה ידו והוא ממאן ליקח וזה נשבע שאי אפשר שלא תקח והפציר בו עד שלקח וכן כל כיוצא בזה אף על פי שלא פירש הרי אלו מתנה ואינו יכול לחזור הוא ולתבוע עד שיפרש שהוא מלוה **וכן השולח לחברו** כדי יין וכדי שמן ופירות בעת הנשואין אין נגבין בבית דין מפני שהוא גמילות חסדים ולא נאמרו דיני שושבינות אלא במעות בלבד:

פרק שמיני

הסומא או אותו הפסח או את הנגדם או את החושש בראשו או בעינו או בידו או ברגלו וכיוצא בהן הרי הוא כבריא לכל דבריו במקחו או בממכרו ומתנותיו אבל החולה שתשש כח כל הגוף וכשל כחו מחמת החולי עד שאינו יכול להלך על רגליו בשוק והרי הוא נופל על המטה הוא הנקרא שביב מרע ומשפטי מתנותיו אינם כמתנת בריא כיצד שביב מרע שצוה ואמר ליתן לפלוני כך וכך בין בחול בין בשבת בין בכתב בין לא כתב וכן הבל בשימות בבל מה שנתן להם ואינו צריך קנין שדברי שביב מרע בכתובין וכמסורים הן ודבר זה מדברי סופרים ואף על פי שאינו אלא מדבריהם עשו אותו כשל תורה כדי שלא תטרף דעתו עליו כשידע שאין דבריו קיימין לפיכך אם אמר קנו ממנו אפילו בשבת קונין ממנו שזה הקנין אינו צריך ואין שביב מרע צריך לומר אתם עדי אלא כל השומע את דבריו הרי זה עד שאין אדם משפה בשעת מיתתו שביב מרע שצוה לתת מתנה לעובר שבמעי אשה וכן העובר מפני שדעתו של אדם קרובה אצל בנו במו שבארנו אמרו אם ילדה אשתי זכר ישל מנה ואם נקבה מאתים וילדה זכר נושל מנה ילדה נקבה נושלת מאתים ילדה זכר ונקבה תובר נושל מנה והנקבה מאתים ילדה טומטום ואנדרוגינוס נושל כפחות שבשניהם: שביב מרע שאמרו לו נכסיו למי שיש לי בן או שאשתי מעוברת עכשיו שאין לו בן או שאין אשתו מעוברת נכסיו לפלוני ונודע שיש לו בן או שהיתה אשתו מעוברת אף על פי שהפילה או מת הבן אחר כך אין מתנתו מתנה: **מתנת** שביב מרע אינה קונה אלא לאחר מיתה לפיכך מוציאין לכתובת האשה ומזון האלמנה והבנות מיד אלו שצוה לתת להם שחרי במיתתו נתחייבו הנכסים בבתובה ובמזונות ואלו שנתן להם לא יקנו אלא לאחר מיתתו:

פרק שמיני

הסומא לוהפסח כל החולה מתעם כחו וכן זה פסוט אין כרי בחוד והלטון דבבך שביב מרע ואמרו כדקביל ודמי בערכיה פי חולה ומוטל על הגשה: **כיצד** שביב מרע שצוה ואמר ליתן לפלוני כך וכך וכן זה מבואר בהרבה מקומות ותקנת השמועה כרבי יהושע פי מי שמת: **ודבר** זה וכן כתב כרבה אמר רחמי דכתב רב כחמן תנית שביב מרע מדבבן בעלמא נזדה שמא תטרף דעתו עליו ומקשה רחמי הוה מל תורה ומשנה כמל תורה: **לפיכך** אם אמר וקנו ממני ואפילו בשבת וכן תימרא אם אמר לו קנין שביב מרע ואפילו בשבת לחום לדברי רבי אלעזר אלא שמא תטרף דעתו עליו ופירום אם אמר קנו קונין ואין הטעם שנחום לדברי רבי אלעזר דאמר דמתנת שביב מרע הויה קונה בלא קנין אלא שמא על פי שהוא צריך קנין קנין כדי שלא תטרף דעתו עליו ואפילו בשבת קונין שהרי היה מתקיים ואין צריך קנין וכן פירש"י ז"ל: **ואין** שביב מרע צריך לומר להם עדי וכן בגמ' פסוט בעי רבא שביב מרע שהודה מהו צריך לומר להם עדי או לא צריך לומר כתובו או לא בתר דבעיית הדר פשטה אין להם מענה בשביב מרע בכתובין וכמסורין דמו ע"כ וזה ברור והר"מבח ז"ל בבי' בפירום שמועה זו דברי הר"אבר ז"ל ואומר למדנו מדבריו דכוחת שביב מרע אף על פי שכתבוה השניים אין לה דין מטר ויכולין היורשין לומר פרענו ונחמנין ועקר: **שביב** מרע וכן כמו שבארנו פרק לב מהלכות מכירה ומיהרו היו פרק חי שמת: **אם** אמר להם ילדה וכן מסל פי שמת ופרש המחבר דוקא בשביב מרע כדברי רבו ז"ל שכתב דבבריה לא מסכח לה דחי קיימת לן דאין מטבעין נקבה בחליפין ועוד דאמכחת היא דאיש ילדה קאמר ועוד דקנין דבריס בעלמא הוא יכול קאמר ע"כ ונחלקו עליו לומר דאפילו בבריה מסכחת לה ומדקאמר ומה מבה קאמר ובקנין ויכול לא מיקרי קנין דבריס ויש מן הגדולים שאמרו דאפילו אחתן לך כך וכך לא מיקרי קנין דברי ועקר שכל הפסבח ז"ל וכעבאתן לך האיך דקאמר מאחרי שכבר פרק רבעי דהכותב בשטר לחבנו לא קנה כדאיתא בגיטין ואפשר לדעתם דעיקר קנין משטר: **ילדה** טומטום ואכדרוגינום וכן זה כתבו בגמרא ובהלכות דמסכחינו ילדה טומטום ואפילו אמר ילדה טומטום ואכדרוגינום לא קנה עליה ולית הלכתא כותיה אלא כמו שכתבו בפחות מכבניהם וזה פשוט פס: **שביב** מרע שאמרו לו וכן בריית פס במי שמת: **מתנת** שביב מרע הויה קונה וכן פסק כרבה דאמר הכי קוף ים מחלין: **לפיכך** מוציאין לכתובת האשה וכו' פי' כתובת האשה טורפת ממשועבדי לחבים וטורפ' מלשכר שביב מרע וכבר כתבתי עליה ודין זה פרק ג' מהלכות לומות ואין לומר כתובת האשה מהויה לחבים דההיא לפילו ממשועבדין גמורין טורפת וזה פשוט וכבר המינו הרי"ז ז"ל פס והדין

חזרו רבותי פלס היה מנהג המדינה מיעמה כל אדם מעודה וכו' עד נמצא ומטל **כתב** הרשב"ג ז"ל לאחי מטוה עם רבותיו בזה תחת הגרמי דומה לזרעוני גבה ולא כמחו פחיתו מפלס לו חלח ההוכח וכללו פל דבר לח זה ממח מכעל הממח טומה חותו לח על פי מגרם לו זה עכ"ל:

ואני חומר כולה מעתיק ר' דטופציות ומבלוחות פ' מי טמית הולכ' על פי המנהג דהכי נהוג בבי גבוח וכו' מקום מבהג וכו' ופר"ג פטוט מקו' מבהג ובמציע' פ' השוכ' חת הפועלים הכל כמנהג המדינה והיח הילכת' רבתי לכוליה תלמודח ובמחת מרעים כמי התם חתמרי פ' מי טמית וטעמ' דגרמי מכתב רש"ל יתורי דטעמי הוח חלח העיקר הוח המנהג פלגי ר' דגרמי בכפסיה מחלוק' יפנה היח בזקוק פרק הגוזל עבי בטעמיהן דגרמי גבי הטורף פטרותיו פל תבירי ים חומרים בכה וים חומרי' בבה:

כרק מי טמית

פרק שביעי

מנהג פטום הוח ברוב מדיכות וכו' עד פלח הודיעו הכל פרק מי טמית: וכמה מנכין וכו' עד ומטלם לו הטחר

כתב הרשב"ג ז"ל לח ראיתי חמיכות עם צרות העין עכ"ל:

ואני חומר זה כת' לפי טמכח בלטון הגמרח פרק יני טמית בטמיעתח דטופטינו דגרסינ' ועד כמה המר לבי נהוג בני גבח עד זוזח חתח בכפי לחליה בכרכי' עד לרבעה מטלם פלגי מכחן ואילך לחיים לחיים כחטיבותי' עכ' והכח לומר הרשב"ג ז"ל כחטיבותי' דלמה למטה לח יקרח חטיבו כפי' דין ז"ל ורבנם כי כפי' ר"ת ז"ל בין לחטיבות בין לנרטיות כפי מה טהוח וכן נרחה לי מלטון הגמרח דהח חתן לך בר טין תמי טלח הכי יתי' במה ט"ם כל ומדבר ליה תלמוד' ובטיבו' מרבעה נדיב תימו מהרי הבית בפלים ת"כ ותו"כ כן חזר כנגד הטני כדרכן ולח' לחיים לחיים כחטיבותי' ולמה זה לכתוב וזה לומר כו': מת טמתין קודם טכטח לחפה שר חין היורטין מטלמין כלום

כתב הרשב"ג ז"ל מטולם לח ראיתי בגמרח מנהג לטופטינות חלח לכבלוחות עלכ"ל:

ואני חומר הוח כמך על לטון הגמ' בפיס דהטופטינות נגנית בבית דין כו' גרסינן תנו ר' רבנן חמש דברי' כחמרו בטופטינו' נגנית בבר כו' ובתר חמר חביו נהוג בבי גבח כו' כדחתיבנח לעיל דמעתיק מהכל הלוי בתנהג: מת

פרק שביעי

מנהג כפום וכו' לפיכך הם בטח זה ולח החזיר לו וכו' זה מפורש במסכה ובגמרח בפרק מי טמית: ואין רלוכן וכו' כיצד רלוכן מנטח בריתח פרק מי טמית: עשה רלוכן בכרהסיח וכו' בלותה בריתח טם:

ראובן מנטח ומלח וכו' מימרח דרב כהנח טם ומה מכתב נמקו' מלין דרכן לקרות וכו' לפי המימרח הוח דהכל הולך חחר המנהג:

וכמה מנכין וכו' בלותם מימרח ולטון הגמ' ביתר מטלש מכלן ולילך לחיים לחיים כחטיבותיה ופלם פלפי מה טהוח חטוב הלכילוהו מצרכים ב' ביתר והמותר ימלם מכל חבל הלילם ז"ל לפי לם היה מטלח לרם חטוב טלפיכו יתר מד' לכלו וכפחו מד' לכל לחרים מטלם ליה כלגח ומכה כלגח כרעבדי בפחות מד' בלהריס ולם לימו לרם חטוב בין מיתר מד' לכלו ממון חטוב בידם טלה היה ברשותו בטעה פטרן לו חלה לרקדן ברבר הילוך מכה ליה בבדי מה טלכל וטמת עמו והטחר מחזר לו עכל והן הן דברי המחבר ז"ל לתלמידו

ובהשגות א"א לח ראיתי חטיבו לם

חזרו רבותי פלס היה מנהג המדינה מיעמה כל אדם מעודה וכו' עד נמצא ומטל **כתב** הרשב"ג ז"ל לאחי מטוה עם רבותיו בזה תחת הגרמי דומה לזרעוני גבה ולא כמחו פחיתו מפלס לו חלא ההוכח וכללו פל דבר לא זה ממא מכעל הממא טומה חותו לא על פי מגרם לו זה עכ"ל:

ואני חומר כולה מעתיק ר' דטופציות ומבלוחות פ' מי טמית הולכ' על פי המנהג דהכי נהוג בבי גבח וכו' מקום מבהג וכו' ופר"ג פטוט מקו' מבהג ובמציע' פ' השוכ' חת הפועלים הכל כמנהג המדינה והיח הילכת' רבתי לכוליה תלמודח ובמחת מרעים כמי התם חתמרי פ' מי טמית וטעמ' דגרמי מכתב רש"ל יתורי דטעמי הוח חלא העיקר הוח המנהג פלגי ר' דגרמי בכפסיה מחלוק' יפנה היח בזקוק פרק הגוזל עבי בטעמיהן דגרמי גבי הטורף פטרותיו פל תבירי ים חומרים בכה וים חומרי' בבה:

כרק מי טמית

פרק שביעי

מנהג פטום הוח ברוב מדיכות וכו' עד פלח הודיעו הכל פרק מי טמית: וכמה מנכין וכו' עד ומטלם לו הטחר

כתב הרשב"ג ז"ל לח ראיתי חמיכות עם צרות העין עכ"ל:

ואני חומר זה כת' לפי טמכח בלטון הגמרח פרק יני טמית בטמיעתח דטופטינו דגרסינ' ועד כמה המר לבי נהוג בני גבח עד זוזח חתח בכפי לחליה בכרכי' עד לרבעה מטלם פלגי מכחן ואילך לחיים לחיים כחטיבותי' עכ' והכח לומר הרשב"ג ז"ל לחטה לח יקרח חטיבו כפי' דין ז"ל ורבנם כי כפי' ר"ת ז"ל בין לחטיבות בין לנרטיות כפי מה טהוח וכן נרחה לי מלטון הגמרח דהח חתן לך בר טין תמי טלח הכי יתי' במה ט"ם כל ומדבר ליה תלמוד' ובטיבו' מרבעה נדיב תימו מהרי הבית בפלים ת"כ ותו"כ כן חזר כנגד הטני כדרכן ולח' לחיים לחיים כחטיבותי' ולמה זה לכתוב וזה לומר כו': מת טמתין קודם טכטח לחפה שר חין היורטין מטלמין כלום

כתב הרשב"ג ז"ל מטולם לח ראיתי בגמרח מנהג לטופטינות חלא לכבלוחות עלכ"ל:

ואני חומר הוח כמך על לטון הגמ' בפיס דהטופטינות נגנית בבית דין כו' גרסינן תנו ר' רבנן חמש דברי' כחמרו בטופטינו' נגנית בבר כו' ובתר חמר חביו נהוג בבי גבח כו' כדחתיבנח לעיל דמעתיק מהכל הלוי בתנהג: מת

הזרו רבותי שאם היה מנהג המדינ' שיעשה כל אדם מעודה ואביל לריעיו או יחלק מעות לשמשין ולחזנין וכיוצא בהן ועשה כדרך שעושין כל העם וחזרה בו משתלמת הכל שהרי גרמה לו לאבד ממון וכל הגודם לאבד ממון חברו משלם והוא שיהיו לו עדים כמה הוציא שאין זה נשבע ונוטל:

פרק שביעי

מנהג פשוט ברוב המדינות שבזמן ששאל אדם אשה משלחין ריעיו ומיודעיו מעות כדי שיתחזק בהן על ההוצאה שמוציא באשתו ובאים אותן הרעים והמיודעים ששלחו לו ואוכלין ושותין עם החתן בשבעת ימי המשתה או במקצתן הכל כמנהג המדינה ואלו המעות שמשלחין נקראין שושבינות ואותם ששלחו המעות ואוכלין ושותין עם החתן נקראין שושבינין: השושבינות אינה מתנה גמורה הדברים ידועין שלא שלח זה עשר דינרין בשביל שיאבל וישתה בזוז ולא שלח אלא ברעתו היה שאם ישא הוא אשה יחזיר וישלח לו כמו ששלח לו לפי שאם נשא זה אשה ולא החזיר לו השושבינ' הרי זה תובעו בדין ומוציא ממנו ואין יכול לתבעו עד ששא כדרך שנשא הוא כיצד ראובן שנשא אשה ושלח לו שמעון שושבינות ואחר כך נשא שמעון אלמנה אינו יכול לתבוע ראובן להחזיר לו השושבינ' שהרי אומר לו איני מחזיר לך אלא בבתול' כמו שנתת לי וכן אם שלח לו בנשואי אלמנ' אינו יכול לתובעו להחזיר לו בנשואי בתולה עשה ראובן משתה בגלוי ובפרהסיא ועשה שמעון בצנעה או שעשה ראובן בצנעה ושמעון בפרהסי' אינו יכול לתבעו שהרי אומר לו איני עושה עמך אלא כדרך שעשית עמי ראובן ששא אשה ושלח לו שמעון שושבינות ואבל ושתה עמו ואחר כך נשא שמעון בנשואי ראובן עצמן ובא ראובן ואבל ושתה עמו או שקרא לו שמעון ולא רצה לבא או שהיה במדינה ושמע ולא בא במקום שאין דרכן לקרות אחד אחד אלא כל השומע יבא ושמע ולא בא אחייב להחזיר לו השושבינות כולה שהרי ידע ולא בא או קרא לו במקום שדרכן לקרות אח' אחד ולא בא לא היה ראובן במדינ' מנכין לו דמי מה שאבל ושתה שמעון אצלו ומחזיר לו שאר השושבינות וכן אם היה במדינה ולא קראוהו ולא הודיעו מנכין לו ויש לו תרעומת מפני שלא הודיעו וכמה מנכין לו בנכוי אם דינר אח' שלח לו שמעון אינו מחזיר לו כלום שהרי זהו דמי מה שאבל ואם יתר על הדינר עד סלע שלח לו מנכה לו מחצה מסלע ומעלה אומרין דעת המשלח ושיעור השושבינות אם אדם חשוב מנכה לו מחצה ואם צר עין ומדקדק בהוצאתו אינו מנכה לו אלא שיעור מה שאבל ושתה ומשלם לו השאר מת שמעון קודם ששא אשה או ששא ומת בתוך ימי המשתה אין ראובן חייב להחזיר ליורשי שמעון כלום שהרי אומר להם תנו לי שושבינ' ואשמח עמו לפיכך אם שמח עמו ואחר כך מת שמעון או קרא לו ולא בא או שלא היה במדינה או שלא הודיעו הואיל ושלמו ימי המשתה ואחר כך מת שמעון חייב ראובן להחזיר השושבינות ליורשי או כולן או בנכוי אם לא הודיעו או לא היה במדינה מת ראובן ואחר כך נשא שמעון אשה ושלמו ימי המשתה מקום שנהגו לגבות השושבינ' מיורשין כופין יורשי ראובן להחזיר בנכוי ומקום שלא נהגו אין היורשין משלמין כלום מת

ובהשגות א"א לח ראיתי חמיכו לם

חזרו רבותי פלס היה מנהג המדינה מיעמה כל אדם מעודה וכו' עד נמצא ומטל **כתב** הרשב"ג ז"ל לאחי מטוה עם רבותיו בזה תחת הגרמי דומה לזרעוני גבה ולא כמחו פחיתו מפלס לו חלא ההוכח וכללו פל דבר לח זה ממח מכעל הממח טומה חותו לח על פי מגרם לו זה עכ"ל:

ואני חומר כולה מעתיק ר' דטופציות ומבלוחות פ' מי טמית הולכ' על פי המנהג דהכי נהוג בבי גבח וכו' מקום מבהג וכו' ופר"ג פטוט מקו' מבהג ובמציע' פ' השוכ' חת הפועלים הכל כמנהג המדינה והיח הילכת' רבתי לכוליה תלמודח ובמחת מרעים כמי התם חתמרי פ' מי טמית וטעמ' דגרמי מכתב רש"ל יתורי דטעמי הוח חלא העיקר הוח המנהג פלגי ר' דגרמי בכפסיה מחלוק' יפנה היח בזקוק פרק הגוזל עבי בטעמיהן דגרמי גבי הטורף פטרותיו פל תבירי ים חומרים בכה וים חומרי' בבה:

כרק מי טמית

פרק שביעי

מנהג פטום הוח ברוב מדיכות וכו' עד פלח הודיעו הכל פרק מי טמית: וכמה מנכין וכו' עד ומטלם לו הטחר

כתב הרשב"ג ז"ל לח ראיתי חמיכות עם צרות העין עכ"ל:

ואני חומר זה כת' לפי טמכח בלטון הגמרח פרק יני טמית בטמיעתח דטופטינו דגרסינ' ועד כמה המר לבי נהוג בני גבח עד זוזח חתח בכפי לחליה בכרכי' עד לרבעה מטלם פלגי מכחן ואילך לחיים לחיים כחטיבותי' עכ' והכח לומר הרשב"ג ז"ל לחטה לח יקרח חטיבו כפי' דין ז"ל ורבנם כי כפי' ר"ת ז"ל בין לחטיבות בין לנרטיות כפי מה טהוח וכן נרחה לי מלטון הגמרח דהח חתן לך בר טין תמי טלח הכי יתי' במה ט"ם כל ומדבר ליה תלמוד' ובטיבו' מרבעה נדיב תימו מהרי הבית בפלים ת"כ ותו"כ כן חזר כנגד הטני כדרכן ולח' לחיים לחיים כחטיבותי' ולמה זה לכתוב וזה לומר כו': מת טמתין קודם טכטח לחפה שר חין היורטין מטלמין כלום

כתב הרשב"ג ז"ל מטולם לח ראיתי בגמרח מנהג לטופטינות חלא לכבלוחות עלכ"ל:

ואני חומר הוח כמך על לטון הגמ' בפיס דהטופטינות נגנית בבית דין כו' גרסינן תנו ר' רבנן חמש דברי' כחמרו בטופטינו' נגנית בבר כו' ובתר חמר חביו נהוג בבי גבח כו' כדחתיבנח לעיל דמעתיק מהכל הלוי בתנהג: מת

קרות עין עכ: הכוכה פלין הפך החטוב בר עין לח הפחו הוח הפכו והפך בר עין הוח בריב ולח חטוב ומ"ת הין זו תפיכה לפי פה חטוכים מבזבזין וכבר נתבחר כוכח המחבר: **מת** כמעון קודם טיסח לחפה וכו' זה מתבחר בגמ' בפירום **לפיכך** הם פתח עתו ואחר כך מת וכו' זהו בגמ' דלחוקי מחי דלחמרינן סמחזיר ליורטין כגון טפתה עמו ימי המשתה ולח הכפיף לפרעו עד פמת עכ' וכפי המחבר הה לח פתה ובכנוי מכיף פלין החיוב לחכילו מת סמעון קודם הפרעון ממון הוח ומוריטו לבניו וכפוט הוח: **מת** לחובן ואחר כך נפטר סמעון וכו'

בהשגות א"א מטולם לח ראיתי בגמ' מנהג לטופטינות חלא לכבלוחות עכ: ובלחמת טרין זה לח כזכר בבי בגמ' ומ"ת נכון הוח והרם ז"ל דקדקו מן הכוונח ולח מדבריו בקובר וכי לחמרי ליכול לומר לי טופטינו ולפתח עמו הם בפמ' מטלח ומי טפתלחו לו קיים סלין העכוב מחמתו לבל כפמת מי טפתלהו לו ומטלח קיים סלין עכוב פמחת פניהם מחמתו לזלי בתר מנהגו מקום טנהגו לכנות לת היורטין להחזיר לת הטופטינות מחזירין מקום טלח נהגו פטורין והח מיללח לפ על גב דליתח בגמרח לפיכך מדינות מקום טנהגו להחזיר לדוטין מחזירין מקום טנהגו טלח להחזיר לין מחזירין ולחמרינן עלה בגמרח לח טלתו חלח כפמתה היח לבל מת הוח לין מחזירין מלי טעמח יכולה היח מתלחר תנו לי בעלי ולפתח עמו שמח כפמת הבעל דהוחיל עכובח מחמתיה היח סלומרח כן לבל כפמתה היח והבעל קיים טהעכוב מחמתה לין לומר כן וחייבין היורטין להחזירן במקום טנהגו וטט דמי דין זה לטופטינות ועוד כתב ולפ על גב דליפטיק דקדוטין לח הדרי לפוללו מתה היח התם היינו טעמח גזרה פמת יחמת קדוטין הופכין בלחוקיה כמו טנתבחר עוד כתב ומכנה לו מה טהיה לוכל דלח גרע מת מלי טלח היה טט ועוד החריך: מת

עד סיחמר כל נכסי פלוני לכן מצאנו ז"ל דתני לעיל דלית ליה נכסי לגם חס חמ"כ כל נכסי פתם עכ"ל לכאורה ז"ל לכתב זה לשוכי ולפי גרס"ו לדרב"ם לחום יתר סים לו נכסים לחרי במקו' לחר דלית לה מלי לגו כל נכסי פתם וזו נרחית עיקר עכ"ל: או סהיה מוחזק וכו' מיירי פקוקה סס כמר בר רב חמי פסתי הלוקמתות לתת: שכיב מרע מכתב כל נכסיו וכו' מיירי פקוקה סס ולפון הנתרת רוחין סס כמחלק מת"ק כולן עמד חוזר בכולן סס כמלך מת"ק כולן עמד היו חוזר לגלח בחרון ופר"י ז"ל סס כמחלק מיחו בין דבור לדבור סס כמלך ריחשוכה חמ"ז לפלוגי וחזר וחסב כמעט וחמ"ז לפלוגי ובין כל לחת היה ממתין ומחסב וכו' וכתב המחבר כמלך וקנו מידו וכו' דלי לה הויל לגבי כל חד מתנת סכיב מרע במקנת ובעיל קנין וכן כתוב בעטור ופשוט הוא

ובהשגות אמ"א החרון כרי סיהא קנינו ליפות כחו עכ"ל: והלמ"כ כן הו' סס קנו מידו לה בלחרון כריך סיהא הקני ביפוי כח משו"ה לדידיה הויל לה מתנת סכיב מרע בכל שכתוב בה קנין וחופמין לה כמו שנתבאר וכבר בחר המחבר כל זה פרק ט' בכבא המת חלת כתן מקנת נכסיו וכו' וחמ"ל מכאן מוסי על דבריה דדלי לגבי החרון לה בעי קנין כלל דכיון שנתן לו כל נכסיו הנשארים הויל לה לגבויי מתנת סכיב מרע בכל נכסיו ולה בעי קנין וזהו סס עמד חוזר במתנת הלחרון סהרי לה היו לו נכסים לחרים בשעה שנתן לזה ופשוט הוא:

הכותב כל נכסיו וכו' מיימר' דרבנחמן פרק ד' קמל דגיטין וכתן הר"מבן ז"ל טעם לדבר וכת' ולפיכו חוזר בעבד סהרי יורש הוא סיכל עליו סס בן חורין ולפן בן חורין חוזר ונעשה עבד ולפיכך גמר וזכהו לעצמו מעכשיו עכ"ל: **שכיב** מרע מצוה וכו' מפורש בגמר' פ' מי שמת בעובדת דלחתיה דרב דימי לחמ' להו לסהדי היכי הוה עובדא לחמרו ליה לחמרה הכי וו"ו דקל מיתה הך לתתל לחמ' להו הכי מצוה מחמת מיתה וכו':

המפרש ליס והיוכ בפירוש וכו' כך כתב הרב חלפכי ז"ל בגיטין זה לסוכו למיימר' דהכי לרבעה דתנינן במתניתין כלהו בשכיב מרע דמצוה מחמת מיתה כיהו וכן הלכתל עכ כתב גבי ההיל דרב הונל דלמר גיטו במתנתו בפרק התקבל וכן כתב הר"מבן ז"ל וים חולקין במפר' ויוכל בפירוש לעכין מתנ' שלין דיכס ז"ל כדין בריה שלל תקנו חלל בשכיב מרע שלל תטרף דעתו עליו וכן בהולך למות כגון יוכ בקולר דהל מלחיתופל במריכן לה ויכו לביתו ויחכין בצוחה בעלמל לפל במפר' ויוכל בפירוש סלין מיתתן סמוכה לין לגו וזה דעת הרב' יהודה וכן הכשיב הר"מבן ז"ל פ' מי שמת: **והוא** מקפץ עליו וכו' בירושלמי לי זהו מסוכן כל מקפץ עליו החולי: **שכיב** מרע מכתב מחלי לחולי וכו' מיימר' פרק מי שלחזו ודברי המחבר כדברי הלכות פרק מי שמת לין בהם חלוף והר"מבן ז"ל לתר בגיטין דבהלך עם מעשית לל בעיכן לומרכן זה בפי' מחולי זה מדברי רב הונל מלמס לתמיהים לס מלי לחולי זה קלי ושטה לחרית יש דחמהיום לס מלי קלי והיל דעת המחבר וההלכות ומפורסים בחידושי הר"מבן ז"ל: **מתנת** מכיב מרע וכו' זה מבואר פרק מי שמת במעשה ופסק כלבי ומפורש בהלכות:

פרק תשיעי שכיב מרע וכו' מבואר בהלכות פ' חזקת הבתים בשם רבינו היוי גרון ז"ל ודוקל מצוה לגלותה לחר מיתה הל לוה להסתילה בשתם לל קנה וזהו שכתב המחבר דלם פרק חמישי הנותן מתנה בין בריה בין שכיב מרע כריך שתהיה גלויה וכו': **מצוה** מחמת מיתה וכו' גם זה בהלכות שם בשם רב הלוי גרון ז"ל: **שם** מצוה ולמר יטול וכו' מיירי פרק מי שמת ודעת המחבר כדעת רבו לבן מיגש ז"ל דדוקל בשכיב מרע הל בריה שלל קני וכבר כתבלר פרק שני מהלכות מכירה מדעת המחבר בלומר לפון שהוא להבת מלחו קנה בבריה ושם הלריכו: **וכן**

עד שיאמר כל נכסי שוק אלו או שהיה מחזק שאין לו נכסים אלא אלו ואחר כך תהיה המתנה בטל: שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ראין אם כמחלק כתבם מת קנו כולן עמד חוזר בטילן ואם כגמלך אחר ששייד חוזר וכתב וקנו מידו על כל אחד ואחד מת קנו כולן עמד אינו חוזר אלא באחרון שהרי נתן לו כל הנכסים הנשארים: הכותב כל נכסיו לעבדו ועמד חוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד שהרי יצא עליו שם בן חורין: שכיב מרע שצוה מחמת מיתה כגון שהיתה דעתו גוטה שהוא מת ורואין נכר דבר זה מבלל דבריו אף על פי שקנו מידו במקצתן אם עמד חוזר והספרש בים והיצא בשיירה והיוצא בקולר והמסוכן והוא שקפץ עליו החולי והביד עליו חליו כל אחד מארבעתן כמצוה מחמת מיתה והרי דבריו כבהובין וכמסרי ומקיימין אותן אם מת ואם נצל ועמד אפילו קנו מידו במקצת חוזר כדין כל מצוה מחמת מיתה: שכיב מרע שנתק מחלי לחלי אם לא עבד ולא הלך על מ משענתו בשוק מתנתו מתנה עמד בין החלי שצוה בו ובין החלי שמת ממנו והלך על משענתו אומדין אותו על פי רופאי אם מחמת חלי הראשון מת מתנתו קיימת ואם הלך בשוק בלא משענת אינו צדיך אומר אלא בטלו מתנותיו הראשונות: מתנת שכיב מרע שאין כתוב בה שמתוך החלי הזה שצוה בו מת ואין העדים מצויין לשאול להם אף על פי שהרי זה המצוה מת הרי המתנ' בטלה שאין מיתתו ראיה שמא מחלי שנתן בו ת השתנה נרפא ואלב חלה חלי אחרומת היזדשין עד שיביא ראיה שמתוך החלי זה שנתן בו מתנה זו מת:

[a] וכן פסק רי' שלפס מיתן הלכ' כרבה דלמ' הרי קברו מוכי עליו דהה חוקימנא התס הלדבה

[b] לחתיה דרב דימי בר יוסף הוה ליה פסיקתא דפרדיס וכו' עיין לעיל בהגיהה בפרק זה:

[c] תסובה לגרון בריה מחמ' בלמון כוחה מתיירא הוה מלה יחרע לו מות פתלום והרי הוה מכוה כך וכך לין בודין מכוה מחמת מיתה מלה לס כן מת קמוך לדבריו יוסי לו יומים סהוה כמו שסניכו בריה מחמ' כתבו גט לחתרו רכה לסחין בה וכו' ולס הוכיח סופו על תחלתו הרי זה גט עיטור:

[d] כן כת' רב חלפס קוניח דמעשת התס לכל ר"מ פי' גבי גט דבעי לומרכן מסוס דקלמר מחולי זה לכל מתנה לל בעי לומרכן לפילו הלך על מטעתו ומסתמ' מדמסיק בגמרל לחבי ורבה לל סבירל להו הל דרב הונל מתניתין כדקל' מעיקרל הוה ועמד דקתני עמד ממש ולה בעי לומרכן לכל עמד וכפל מחלי לחלי והלך על מטעתו לל בעי לומרכן ומתניתו מתנה עיטור עכ:

מגדל עוז

מכיב מרע שכתב כל נכסיו וכו' עד ולס כמלך לח' סמייד כו' מת קנו כולן וכו' עד כל נכסיו הנשתרים

כתב הר"מבן ז"ל החרון כריך סיהא קנינו ליפות כחו עכ"ל:

פרק מי שמת

ואני לומר הוכיל והוה כמלך לכל לחר ולחר חוץ מן החרון לל מייך למימר וקנו מידו לכל לחד ולחד חלל על הרלמוניס לכל החרון לין לחרין המלכה ולכך לל מייך לפרופי ביה וקנו מידו על חלקו סמתנתו בלבד היל מתנת סכיב מרע כך הבנת לשונו וכן משמע מתוך ההלכה פרק מי שמת לסר סס עיקריה: הכותב כל נכסיו לעבדו כו' עד בן חורין פרק קמל דגיטין: סכיב מרע

פרק מי שלחזו

מצוה מחמת מיינה עד לס עמד חוזר בגיטין פ' מי שלחזו ובבתרל פרק מי שמת: המפרש ביס כו' עד כרין על מצוה מחמ' מיתה בגיטין פרק הלומר התקבל: סכיב מרע סכניתך עד סוף הפרק בגטין פרק מי שלחזו קודיקוס ובבתרל פרק מי שמת:

פרק מי שמת

פרק תשיעי

שכיב מרע מצוה כו' עד שמה מקומל היל בבתרל פר' חזקת הבתים: סכיב מרע מצוה ולמר יטול פלוני כו' עד יפען בהם לל קנה פרק מי שמת: סכיב

פרק תשיעי

שכיב מרע שצוה ואמר לא תגלו מתנה זו ולא תודיעו בה אדם אלא לאחר מיתה הרי זו מתנה קיימת ואינה מתנה מסותרת שבעת שהקנה שהוא אחר מותו הרי אמר גלו אותה מצוה מחמת מיתה אינו צדיך לומר גלו את המתנה אלא אף על פי שהיא כתובה סתם אין חוששין לת שמא מסותרת היא: שכיב מרע שצוה ואמר ישתל פלוני כל נכסי או מקצת נכסים או יחזיק או יזכה או יקנה כולן לשון מתנה הוא

' מדברי רב האי גאון וכן כ"ה מסמיו:

פרק מי שמת

מגדל עוז

מתנת שכיב מרע וכו' עד הרי זו קיימת פרק מי שמת: שכיב מרע מאמר תנו מנה לפלוני עד כותבין ונותנין לאחר מיתה

כתב הר"אבר"ז לפי וחבירי חולין ולפי כתבו מחיים שלוחין הם וכיון שהשולח מת מת מעשה השליחות בטל מהרי לא כתקייס מעשה השליח לפילו מעשה לאחר מחיים עכ"ל:

ואני תמה לבי תמה לי מים לזה יתרון החולין ודברי שכיב מרע שכתובין וכמסורין הס בעלמא לפי שרי לפי מתנתו מ מתנת בריא וכן מסתע בעיקר זאת ההלכה פרק יש נוחלין מלהי גמרא מתניתין דמי שמת ומפרשת דיתקי קשורה לו דבעי תלמודא לפלוני ביניהו ונהי דלא קיימי ב בעיקר דיוקא בבי הא ליכא לפלוני ולפי על גב דלא אמר ולפי כתובו החולין וכתבו מחיים נעמית ידם כיד המקבל הוחל וזכין לאדם שלא בפניו ולכן מהרי דניחא ליה למקבל דליזכו ליה והאמת יורה דרכו: שכיב מרע שכתב כל נכסיו מהנה סתם וכו' עד במתנת בריא

כתב הר"אבר"ז ולפי שייר כריכה קנין כי בלא קנין ליכה כלום עכ"ל:

ואני תמה גדול כי רוכלא ליחשיב ולזיל בבר כלל וכת' זה ר"מ ז"ל כמה פעמים בזה הפרק על כל פ' ופרק ועל כל דבר ודבר ועיקרה פ' מי שמת דלה בעיניך: אבל לפי נתן לו המקבל בפירוש במתנ' שכיב מרע וכו' עד קנה זה המקנת

כתב הר"אבר"ז וזהו המבוה מחמת מיתה עכ"ל:

ואני תמה לי מהיכן לי דהוה כי כיפי דתנלא לי דהוה פרק מי שמת ולפי לפי היה בה קנין לא קנה אלא לפי כן היה מיפה כחו כמו שבאחרנו עיקר ההלכה פרק מי שמת והביאור בזה הפרק:

שכיב

מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין בין שהיתה במקצת נכסיו בין שהיתה בכל נכסיו חששין לה שמא לא גמרו להקנותו[ה] אלא בשטר והאיל ומתנה זו לא תקנ' אלא לאחר מיתה אין שטר לאחר מיתה ודי[ו] המתנה בטלה ואם קנו ממנו כדי ליפות כח המקבל כגון שכתוב וקנינו ממנו מסיף על מתנה זו הרי היא קיימת שכיב מרע שאמר[ז] כתבו לי מנה כתבו ותנו לפלו' מנה ומת קודם שיכתבו ויתנו תנו וכתבוהו: לו אין כותבין ואין נותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ואם אמר כתבו כדי ליפות[ח] כח המקבל כגון שאמר תנו מנה לפלוני ואם כתבו ותנו לו הרי אלו כותבין ו ותותמין ונותנין לאחר מיתה: שכיב מרע שכתב כל נכסיו מתנה סתם ולא שייר בלום אם עמד חזר ואפילו קנו מידו כדי ליפות את כחו שהקנ' כל נכסיו לאחר שכתב לשני שאמרו דעתו הוא שלא נתן זה הבל אלא ש שנתכון שלא יקנו כלום אלא לאחר מותו שייר כלום לעצמו בין קרקע בין משלטלין הרי זו מתנה במקצת וסתמה כמתנת בריא שקונה מזמן הבתיבה לפיכך אינו חזור והוא שקנו מידו שמתנת שכיב מרע במקצת צריכה[ט] קנין בין עמד בין לא עמד בדברים אמורים בשנתן כתה שדהי אבו אומרין דעתו ואמרין הא איל ושייר לא נתכון אלא להקנות[י] לחיים לו כמתנת בריא אבל אם נתן לו[יא] במקצ' בפירוש כמתנת שכיב מרע שאינו אלא לאחר מיתה אינו צריך קנין ואם עמד חזר ואם לא עמד קנה זה ה המקצת ואפילו היה מיפה כחו כמו שבארנו אלא תשלה

[ה] כמהרי"ק דיתר לה ידענה מלי לרון בה ודלא כרב דיתר הרבה לתרי ליכמי דהילכתא כמהרי"ק בדיני עכ"ל:

[ז] וכן יותר לסתם רכל מכן כמלין הקנין כתוב במטר סיתרע הקנין את המתנה ויותר רי"י מלין חלוק בדין זה בין הנישע לפרי המכות בין לה הנישע פרי המכות עכ"ל:

[ח] ובתקון סטורות מתקנו הגלוסים כתוב במתנת שכיב מרע ויתר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני בכל לסון של זכות מכל מקום נכון לכתוב הוו עלי עדים ולף קנו ממני בכל לסון של זכות ולף כתבו וחתמו מסוס סופרי דמטרי וכן כפר המכות עכ"ל:

[ט] יתר לתימר לית הלכתא כותי' דרבה דיתר לי כתוב בה מחיים קני עכ"ל:

[י] יתרי כהרדב"ז הלכת' כותי' דרב ודלא כסמו' דיתר לי הרי הוא כמתנת בריא עכ"ל:

[יא] יתרי כהרדב"ז הלכת' כותי' דרב ודלא כסמו' דיתר לי הרי הוא כמתנת בריא עכ"ל:

מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין בין שהיתה במקצת נכסיו בין שהיתה בכל נכסיו חששין לה שמא לא גמרו להקנותו[ה] אלא בשטר והאיל ומתנה זו לא תקנ' אלא לאחר מיתה אין שטר לאחר מיתה ודי[ו] המתנה בטלה ואם קנו ממנו כדי ליפות כח המקבל כגון שכתוב וקנינו ממנו מסיף על מתנה זו הרי היא קיימת שכיב מרע שאמר[ז] כתבו לי מנה כתבו ותנו לפלו' מנה ומת קודם שיכתבו ויתנו תנו וכתבוהו: לו אין כותבין ואין נותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ואם אמר כתבו כדי ליפות[ח] כח המקבל כגון שאמר תנו מנה לפלוני ואם כתבו ותנו לו הרי אלו כותבין ו ותותמין ונותנין לאחר מיתה: שכיב מרע שכתב כל נכסיו מתנה סתם ולא שייר בלום אם עמד חזר ואפילו קנו מידו כדי ליפות את כחו שהקנ' כל נכסיו לאחר שכתב לשני שאמרו דעתו הוא שלא נתן זה הבל אלא ש שנתכון שלא יקנו כלום אלא לאחר מותו שייר כלום לעצמו בין קרקע בין משלטלין הרי זו מתנה במקצת וסתמה כמתנת בריא שקונה מזמן הבתיבה לפיכך אינו חזור והוא שקנו מידו שמתנת שכיב מרע במקצת צריכה[ט] קנין בין עמד בין לא עמד בדברים אמורים בשנתן כתה שדהי אבו אומרין דעתו ואמרין הא איל ושייר לא נתכון אלא להקנות[י] לחיים לו כמתנת בריא אבל אם נתן לו[יא] במקצ' בפירוש כמתנת שכיב מרע שאינו אלא לאחר מיתה אינו צריך קנין ואם עמד חזר ואם לא עמד קנה זה ה המקצת ואפילו היה מיפה כחו כמו שבארנו אלא תשלה

[ה] כמהרי"ק דיתר לה ידענה מלי לרון בה ודלא כרב דיתר הרבה לתרי ליכמי דהילכתא כמהרי"ק בדיני עכ"ל:

[ז] וכן יותר לסתם רכל מכן כמלין הקנין כתוב במטר סיתרע הקנין את המתנה ויותר רי"י מלין חלוק בדין זה בין הנישע לפרי המכות בין לה הנישע פרי המכות עכ"ל:

[ח] ובתקון סטורות מתקנו הגלוסים כתוב במתנת שכיב מרע ויתר לנו הוו עלי עדים וקנו ממני בכל לסון של זכות מכל מקום נכון לכתוב הוו עלי עדים ולף קנו ממני בכל לסון של זכות ולף כתבו וחתמו מסוס סופרי דמטרי וכן כפר המכות עכ"ל:

[ט] יתר לתימר לית הלכתא כותי' דרבה דיתר לי כתוב בה מחיים קני עכ"ל:

[י] יתרי כהרדב"ז הלכת' כותי' דרב ודלא כסמו' דיתר לי הרי הוא כמתנת בריא עכ"ל:

[יא] יתרי כהרדב"ז הלכת' כותי' דרב ודלא כסמו' דיתר לי הרי הוא כמתנת בריא עכ"ל:

והילכתא מתנת שכיב מרע כריכה קנין והעב דמת מכוה מחמת מיתה לא בעי קנין והוא דמת עמד חזר לקבל גב דקנו מיניה מודי רבינו מתיר כתב הר דקיימא לן מתנ' שכיב מרע במקצת בעיא קנין לאו דוקא קנין חלופין אלא ה"ה בכל מיני קנין מהני במסירה בהגבהה ובחזקה וקיקע הוא כמטר ובחזקה עכ"ל:

ולפי שכיב מרע במקצת בעיא קנין העב דמת ואם עמד חזר מכוה מחמת מיתה לא בעיא קנין והוא דמת אם עמד חזר העב דקנו מיניה פי' קנו מיניה כדי ליפות כחו: **הנותן** מתנה כשהוא שכיב מרע וכו' כלומר דרב וסמואל ופסיק כרב דהכין לפסיקא הלכתא בגמר' ומה מכתב בין וכן יתבאר מזו הכבה הסמוכה: **הנותן** מתנה כשהוא שכיב מרע וכו' כלומר דרב וסמואל ופסיק כרב דהכין לפסיקא הלכתא בגמר' ומה מכתב בין במקנת הוא במכוה מחמת מיתה אבל במתם ודאי אם לא קנו מתנו הרי היא כמתנת בריא ואם לא קנו ממנו הרי היא כמתנת שכיב מרע הוא עד דיתר מהיום עד כאן: **שכיב** מרע וכו' לעון הגמרא לתר רב נחמן שכיב מרע מכתב כל נכסיו לאחרים ועמד חזר חיסקין סתם ים לו נכסים במדינה אחרת הלכך אע"פ שאין לו נכסים כלל בשעת מתנה אלא מעות בעלמא ומת מהן

מכר כמהות מביב מרע וכו' מפורש שם: מכר כל נכסיו וכו' בגמרא אמרינן לימר רב הסם עמד חוזר ותמכין לימר הסם עמד חוזר ולא פליגי הא דאיתמהו לזוזי בעיניהו הא דפרעיניהו בחובותיו' המחבר כה נכון וכן פרטו ריח ז"ל ומפי המפרשי' והטעם כשהמעו' הן בעין הרי זה כמי שמכר חכרו ופי' מעל דעת לקנות חטים מכרו טרף על פי מלה התנה עמם הסם לא נכרך לחטים חוזר כמו שכתבתי פ' לחד עשר מהלכו' מכירה והרב לחבן מיגש ז"ל פי' כאן בהכך דכתיבן בעין היכו יכול לחזור דהוו להו הנך זוזי טיוי ופי' מתניה: מתנה טהיה כהם וכו' מצה ופסק כחכמים דאמרי המוכיח מחברו עליו להביא הראיה וכאמרן דאמר ראיה בעדים דאורי' ממונא בחזקת מריה כדאיתי בגמרא: לא מצא ראיה וכו' דין ההסת פשוט הוא שהרי המקבל טוענו כך וכך יש לי בידך לפיכך נשבע היסת ודין המטלטלין פשוט דאמרינן מיגו ונראה דהפילו ליכא למימר מיגו כאן עם עדים שמחמת מתנה זו בהו לידו חזר הכותב להיו מוכיח מחברו ועליו הראיה לחבר מ מהמטלטלין בידו המקבל וזה ה החוק ל"ש: מי שמת וכמכרת וכו' מצינו פרק ים נוחלין בזה הלשו' מי שמת ובמכרת דאיתיקי חבורה לו על ידכו הרי זה חוכה כלום זכה בו לאחד אפי' לאחד מן היורשין דבריו קיימין ע"כ ומה שכתב המחבר וקנו מידו כדי ליפות כחו פירוש על מקבל הוא במתנת כל נכסיו הא במקנתן ודאי זכה בהן כיון שים בהן קנין וקף על גב דלא מצא פטורא לדידה וכן כתב הרשב"ם ז"ל זה לשונו ורייתיקי זה הוא הקנאה מחיים בקנין כדי שיחזור מעצמו כשהוא מעשת קנין על לנמרי דמתנת בריא בקנין לא בעינן מצא פטורא לדידה וכמו שכתבתי פרק שמע עשר מהלכות גזלה כדעת הסתפרסים ז"ל וכן שהמחבר פרש דבריו קיימין שלא זכה במקנת לאחר אף כל שאחר קיים שהרי גילה דעתו שהו רוצה בה ולא רציתי כן לאחד מן המפרשים שיהיה מפרש זה כדבריו בכאן: וכן מי שכתב וכו' שם מפורש זה גם כן:

מכר כשהוא שביב מרע ממכרו קיים בבריא מכר כל נכסיו אם המעות עצמן קיימות אם עמד חוזר ואם הוציא המעות אינו יכול לחזור: מתנה שהיא סתם ולא נתפרש בה שהיה בריא כשנתן או שהיה שביב מרע הוא אומר שביב מרע הייתי והרי עמדתי ואחזור במתנתי ומקבל מתנה אומר בריא הייתי ואינו יכול לחזור על המקבל להביא ראיה שבריא היה לא מצא ראיה נשבע הנותן שבועת הסת ויפטר ותעמוד הקרקע בחזקת הנותן אבל אם היו מטלטלין ביד המקבל מתוך שיכול לומ' שלי הן ישבע הסת שבריא היה כשנתן לו המתנה זו: מי שמת ונמצא מתנה קשורה על ירכו או על פי שהיא בעדים וקנו מידו כדי ליפות כח אלו שנתן להם הרי זו אינה כלום שאני אומר כתבה ונמלך ואם זכה בה לאחד בין מן היורשין בין שאינו מן היורשים כל הדברים שבה קיימין כבל מתנות שביב מרע וכן מי שכתב שטר חוב על עצמו בשם אחר או בשם בן מבניו או מן היורש' ונתן השטר על יד שליש ואמר לו יהיה זה אצלך ולא פרש לו כלום או שאמר לו הגה עד שאומר לך מה תעשה ומת הרי זו אינה כלום:

כתב כחכמים דאמרי מחיר ככל דברי רבינו המחבר ולפנינו ע"כ:

מתנה טהיא סתם עד מתנה זו עיקר הלכה זו בבבא בתרא פ' מי טמת גמרינ מתניתין דמביב מרע מכתב כל נכסיו כו' ואזלא מוגיין הכי: מי טמת ומכרת וכו' עד מתנת מביב מרע פרק ים נוחלין: וכן מי שכתב מטר חוב כו' עד סוף הפרק ים לדקדק זה הדין מדברי ויחכן דאמר דייתיקי מבטלת דייתיקי ומפרש לה דאמר כתבו ותנו מכה לפלוני דהיכו מטר ביד פלים סהם העדים וכן נראה ממה שפירש בה רבינו יהוסף הלוי לבן מיגש ז"ל:

פרק עשירי

שביב

מרע מאמר תנו מנה וכו' עד קבור הוא

חומר פרק קמא דמסכת גיטין: וכן מביב מרע מאמ' הלואה כו' עד למעמד מלמטן כר' מי שמת: וכן סם אמ' תנו פלוני וכו' ומפני מה המוכר לו הנותן מטר חוב לחבירו וכו' לפיכך היורם עדיין מטר זה וכו' ומתנ' מביב מרע וכו' עד ולפיכך היכו מוחל

כתב הרי"ף ז"ל כאן מכות' והנהתי לותם מרעתי וכבר פירש הרב ז"ל הטעם פרק הכות' מדברי מביב מרע בכתובין וכמסורין דמו שמטו' עשאוה כמל תורה כמי שקיבל המתנה והטעם מכתוב כאן הוא יותר טוב ומספיק ממה מכתב הרב ז"ל:

ואני לומר כיון דקלסיה לר"מ ז"ל לא מבקן לי לאתרוי ל לאיתגדורי ביה ותמה אני מה צורך לכל זה מזה הוא תלמוד ע עיוך פרק מי שמת גמר' מתניתין דמביב מרע מכתב כל נכסיו לאחד כו' והיא מימרא דרב נחמן ומקמי דרב נחמן לדרב נחמן ופריך לה עשאוה כמל תורה והיכה כדיכה לפנים: מביב

פ' קמא דגיטין:

פרק עשירי

שביב

מרע שאמר תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחד מיתה שדברי שביב מרע ככתובין וכמסורי' דמו ואין חוששין שמא על מנה קבור הוא א'

וכן שביב מרע שאמר הלואה או פקדון שיש לי ביד פלוני ב תנו אותה לפלוני דבריו קיימין ואין צריך למעמד שלשתן וכן אם אמר תנו שטר פלוני לפלוני זכה במה שיש בשטר וכאלו כתב ומסר אף על פי שלא משך השטר ואין

ג עיין בסימן ל"ח סמר מסמטים:

ב וקבלתי ממורי רבינו הלישנר ממיץ מ"כ דה"מ בהלוחות מל ישראל אבל בהקפות מל גוים אמר פיהם דבר פוח דעתיה דלא קני אפי' במתנת ש"מ וקדוב בעי' הדבר מאפי' אם ים לגוי מסכון ביד ישראל דהויא לה כמו הקפה דישראל מגוי לא קני מסכון כדאיתא פרק כל שעה דלא קיימן ביה ולך תהיה מדקה מל"ל ר"אביה בחביבתף ע"כ:

פרק עשירי

שביב

מרע מאמר תנו מנה לפלוני ומת וכו' ואין חוסמין מאמ' מל מנה קבור הוא אומר מסקנא דגמרא בגיטין סוף פרקא קמא וכן כתוב בהלכות וכתב הרשב"ם ז"ל בשבועות דוקא בשמצא למביב מרע מנה בעין נותנין אותו למקבל הא לאו הכי אין מוכרין מנכסי המביב מרע לתת לו דכי קאמר מנה דוקא קאמר ולא פוה קאמר אלא אם כן פרט ואמר פוה ואפשר אפי' לפי דעת המחבר כן מהרי פקח פרק מליטי מהלכות טוען ונטען מהטוען דיבר כאן דוקא קאמר ולא פוה כמו שיתבאר אבל מקום נראה לי שיפשר לחלק דכיון דקיימא לן דלמנה קבור לא חיישינן ודאי אין לדמ מוכיח דבריו לבטלה ופוה קאמר מנה אלא כיון שהוא בטוען לחברו מנה וכדיך עיין: וכן אם אמר הלוהו או פקדון וכו' פרק מי שמת ובהלכות: וכן אם אמר תנו מטר לפלוני זכה בפה שים בשטר וכו' מפורש בגמרא בזה הלשון דיתיה דרב עמרם הוה לה מלוגא דמטרי פי קא מכחה אמרי אתו לעמרם בני אתון אחוה תבעוה קמיה דרב אחרון והא לא אמר אלא להו דברי מביב מרע ככתובין וכמסורין דמו אבל הרשב"ם ז"ל כתב דהכי מילי במאמר בפירוש הוא וכל מעבדו ולא קנה המקבל אלא על פי מלה כתב ולא מסר מהרי אחידת מביב מרע ככתובין ומסירה הא לאו הכי לא אפילו כתב ומסר בבריא לא קנה כמו שכתבתי פרק מי שמת גבי ההוא דאמר ידוך פלוני בביתי זה לא אמר כלום ומעכיבן מהכא דלא מתקיבין ליפנה במתנת מביב מרע אלא דייבין מהלכות מכירה וז"ל מכתב פרק מי שמת גבי ההוא דאמר ידוך פלוני בביתי זה לא אמר כלום ומעכיבן מהכא דלא מתקיבין ליפנה במתנת מביב מרע אלא דייבין לייה כדדייבין בבריא דדברי מביב מרע ככתובין וכמסורין דמו אבל להוסיף על דבריו לא אמרו דיהי לא אלא מקום כיון דאמר ידור הרי גלה בדעתו מדיה מידור זה בביתו ובתקן ובאמר דביתי לדירה קיים וזה נראה לי ברור ולפיכך מביב מרע מאמר תנו מטר חוב לפלוני לא קנה אלא הנייר בעלמא לבור על פי בלוחיתו כמו מאמרו כמי במוכר מטר חוב לחברו ועד מאמר הוא וכל מה מכתוב בו כבריא לא ומלוגא דמטרי דיחיה דרב עמרם דלקמן בגמרא הן וכל מעבדן ובגמרא אחזו לסון קבר עכל וכבר כחלקו עליו וכן נראה דעת המחבר מלא הזכיר הוא וכל מעבדו ונראה לי

וכן וכו׳ סם: אמר יהבה פלוני וכו׳ בעיית דלא תפסיקה ולפיכך לא קנה מליהו מופת חלה ברירה וכן כתבו ז״ל ופירושה הר״ן ז״ל דלפילו בלשון נכסי לפלוני מיעמוד בהן או מיפקון בהן ליתו כלום: שכיב מרע מכתב כל נכסיו וכו׳ מימרא דרב הונא בפרק יש נוחלין ויש מי שפירש בלשון נכסי לפלוני מיעמוד בהן או לשון נכסי לפלוני מתם הא בלשון נכסי לפלוני מתם הוי לשון לימודו מליהו לשון מתנה ופירושה בפירוש למי מרחי ז״ל והוא דעת הגאונים נוטלן ממוש מתנה ומתבאר פ׳ מכיס עמר אי זה חלוק יש בין ממוש ירושה למשוש מתנה ומס כתב המחבר כלשון הרמב״ם וכן כתבו הגאונים ז״ל: במה דברים אמורים בשהיה היורש הזה וכו׳ זה פשוט וכן כת׳ הגר מיגש ז״ל וכבר כתבתי פרק שני: מי שאמרו לו וכו׳ מפורש בגמרא בפרק מי שמת נבי עובדיה דלמוד גיורת ומה מכתב פלוני ירושה וכו׳ וכן לפיכך לם נתן לגר מעשר גרים וכו׳ מפורש שם בהלכות הטעם והדין בשם הרב החיי גאון ז״ל וכו׳

ובהשגות אמא כן לשון הגאון ז״ל וכו׳ הדעת נוחה הימנו ויש לומר דעת אחרת טובה מזו עד כאן: דעתו ז״ל כדעת האחרונים ז״ל שהקשו על הגאונים ולשון דלם היתה דמתנת מכיב מרע גר לגר אחר קנה בנו כמי כל מלה היה הורתו ולידתו בקדוש היכו כאחד ולמה לה יקנה במתנ׳ ועוד קושיו לאחרו והרמבן ז״ל התריך לתרצם ובחדושי הר״פבה ז״ל והפירוש הנכון במה שלמרו גבי לשון גיורת כל היכ׳ דליתי בירושה ליתיה במתנה משו׳ דמתנת מכיב מרע היכו גמר מלה לאחר מיתה ובירושה היה לכל לדם ומן הדין היכה כלום בכל לדם שלא מחר מיתה חלה דמשום ירושה תקנוה והילכך גר שנתן במתנת מכיב מרע כיון שלחיו בר ירושה לף מתנתו היכה מתנה ע״כ וזה דעת האחרונים שלא מתנתו כלום לפילו לאחר: שכיב מרע מהודה שים לפלוני וכו׳ בעיית דלפילו לאחר פרק מי שמת ומה שכתב תנוהו לו מלם לא כן שלא כותבין כמו שיתבאר פרק עשירי ועיל הרב אבן מיגש ז״ל שהורלתו כהודלת בריא ולם עמד לחיו חוזר שלא זה מתנה ולא כריך לומ׳ לתם עדיס שלא לדם מעטה בשעת מיתה כמו שכתבאר פרק שמיני וכן כתב הר״אבד ז״ל:

ואפילו הודה הגר וכו׳ מפורש שם בעובד לכו׳ גיורת:

אבל מכיב מרע שלזה לתת לגוי במתנה כתבאר בפרק ג׳ שלחזור בתת מתנה לגוי ולכן הוא לין מועלין לו לעבור עבירה ופשוט הוא לבל לא מלתיו מבוחר בגמ׳: **אמר** פלוני עבדי עשו לותו בן חורין וכו׳ החלק הלישון מפורש בפרק הגיטין ובתוספת׳ שם ומני חלקי הלישון שפורשו בגמ׳ בהשולח ובהלכות דבל היכא דלמר לשון שלחר לשון שלחרון שלמרו בגט שלחרו הן כלישון הלישונים הגט שלחרו בזה ובכתב הר״מבה ז״ל ומשם נלמר דהמשחרר עבדים שובר בעשה ובתבאר פ׳ ט׳ מהלכות עבדים הילך שומעין לו לעבור על דברי תורה והרבה נלמדו ז״ל ומשם נלמר שכל שלחר הרב לשחררו לומדין לותו משום שהוא חייב לו טובה שהוא לו כך על גמולו דלחזקי היכי בעבדים בעשה לא מחזיקין וכיון שכן הרי הוא כמוכרו לו וכו׳ ומה שלמרה תורה לשחרר עבדים בלא גמילות טובה שלא ברצון הלב והלבודעים שלחד חס לגמילות טובה שחינה עובדת כך פרטו בהלכות שם בזה הלשון שלי קורת רוח דעבדים לה דלי שלמרה תורה שלי מכיכה לשעבדה לא כייפינן לה ע״כ לבל ר״מי ז״ל פי׳ עושין לה קורת רוח ולין רוח כלישרה בלא שחרורה ע״כ לומר שהורלתם בהכרח ופשוט שהעבד והשפחה טוין ברין זה: **שכיב** מרע וכו׳ מפורש בים נוחלין והעלידוה בהלכות בשכיב מרע דוקא והיה לברר כשהגיע ליד המקבל כמו שכתבתי פ׳ רבעי: **שכיב** מרע שכתב נכסיו לזה וכו׳ מפו׳ בפ׳ מי שמת:

ואפילו כתב וזכה לרשות דרב וממילא שם פרק כשהוציא בהלכות כן ופירוש כתב וזכה פרט שמכר לו סטר מתנה והגלוסים פרטו דשלר ליה לך חזק ובקי: **אבל** שכיב מרע וכו׳ מכורם שם לין לאחר קנין וזכוי כלום והוא דלישה תרתי לבל הלא חבר בלא ומכוה מחמת מיתה לפילו בשכיבם מחר: **שכיב** מרע וכו׳ כיצד נתן כל נכסיו לרשות ולפילו קנו מידו וכו׳ פירוש ולפילו קנו מידו ומבוחר הוא בגמרא בתמ׳ דתמוהל לף על פי שקנו מידו לם שלר חוזר ודין חזרת המקבל שהיה כחזרה בכל מפורש שם בעיית דלפטיטא: **נתן** ונקבת נכסיו וכו׳ בריתה שם ופרטו מוכרח: **שכיב** מרע שהקדיש כל נכסיו וכו׳ בגמרא ועו׳ בתיקו ולפיכך כתב ולם עמד חוזר לין מוכיחין מידו חלה ברלוה ברורה: **מכר**

מגיד משנה

מכיב מרע שכתב כל נכסיו וכו׳ כתו שבילרנו עיקר ההלכה פרק ים נוחלין והבילור פרק שני: **מי** מלמרו לו בשלר מיתתו וכו׳ שר מתנה

כתב הר״אבד ז״ל פירוש ורושה לין לה הפסק ולפילו לשר בלשון מתנה כרבי יוחנן בן ברוקה שבל:

ואני לומר יפר כחן וכוח דעתו שהגים דעתיכו ב בבלוי דעתו ועיקר ההלכה זו פרק ים נוחלין: **גר** שים לו בן וכו׳ זה מבוחר בגמרא בפרק מי שמת גבי עובדיה דלמוד גיורת ומה שכתב בשלטון ירושה וכו׳ וכן לפיכך לם נתן לגר מעשר גרים וכו׳ מפורש שם בהלכות הטעם והדין בשם הרב החיי גאון ז״ל וכו׳

ובהשגות אמא כן לשון הגאון ז״ל וכו׳ הדעת נוחה הימנו ויש לומר דעת אחרת טובה מזו עד כאן: דעתו ז״ל כדעת האחרונים ז״ל שהקשו על הגאונים ולשון הגאונים ז״ל וכתבו שם דמתנת מכיב מרע גר לגר אחר קנה בנו כמי כל מלה היה הורתו ולידתו בקדוש היכו כאחד ולמה לה יקנה במתנ׳ ועוד קושיו לאחרו והרמבן ז״ל התריך לתרצם ובחדושי הר״פבה ז״ל והפירוש הנכון במה שלמרו גבי לשון גיורת כל היכ׳ דליתי בירושה ליתיה במתנה משו׳ דמתנת מכיב מרע היכו גמר מלה לאחר מיתה ובירושה היה לכל לדם ומן הדין היכה כלום בכל לדם שלא מחר מיתה חלה דמשום ירושה תקנוה והילכך גר שנתן במתנת מכיב מרע כיון שלחיו בר ירושה לף מתנתו היכה מתנה ע״כ וזה דעת האחרונים שלא מתנתו כלום לפילו לאחר: **שכיב** מרע מהודה שים לפלוני וכו׳ בעיית דלפטיטא פרק מי שמת ומה שכתב תנוהו לו מלם לא כן שלא כותבין כמו שיתבאר פרק עשירי ועיל הרב אבן מיגש ז״ל שהורלתו כהודלת בריא ולם עמד לחיו חוזר שלא זה מתנה ולא כריך לומ׳ לתם עדיס שלא לדם מעטה בשעת מיתה כמו שכתבאר פרק שמיני וכן כתב הר״אבד ז״ל:

ואפילו הודה הגר וכו׳ מפורש שם בעובד לכו׳ גיורת:

אבל מכיב מרע שלזה לתת לגוי במתנה כתבאר בפרק ג׳ שלחזור בתת מתנה לגוי ולכן הוא לין מועלין לו לעבור עבירה ופשוט הוא לבל לא מלתיו מבוחר בגמ׳: **אמר** פלוני עבדי עשו לותו בן חורין וכו׳ החלק הלישון מפורש בפרק הגיטין ובתוספת׳ שם ומני חלקי הלישון שפורשו בגמ׳ בהשולח ובהלכות דבל היכא דלמר לשון שלחר לשון שלחרון שלמרו בגט שלחרו הן כלישון הלישונים הגט שלחרו בזה ובכתב הר״מבה ז״ל ומשם נלמר שכל שלחר הרב לשחררו לומדין לותו משום שהוא חייב לו טובה שהוא לו כך על גמולו דלחזקי היכי בעבדים בעשה לא מחזיקין וכיון שכן הרי הוא כמוכרו לו וכו׳ ומה שלמרה תורה לשחרר עבדים בלא גמילות טובה שלא ברצון הלב והלבודעים שלחד חס לגמילות טובה שחינה עובדת כך פרטו בהלכות שם בזה הלשון שלי קורת רוח דעבדים לה דלי שלמרה תורה שלי מכיכה לשעבדה לא כייפינן לה ע״כ לבל ר״מי ז״ל פי׳ עושין לה קורת רוח ולין רוח כלישרה בלא שחרורה ע״כ לומר שהורלתם בהכרח ופשוט שהעבד והשפחה טוין ברין זה: **שכיב** מרע וכו׳ מפורש בים נוחלין והעלידוה בהלכות בשכיב מרע דוקא והיה לברר כשהגיע ליד המקבל כמו שכתבתי פ׳ רבעי: **שכיב** מרע שכתב נכסיו לזה וכו׳ מפו׳ בפ׳ מי שמת:

ואפילו כתב וזכה לרשות דרב וממילא שם פרק כשהוציא בהלכות כן ופירוש כתב וזכה פרט שמכר לו סטר מתנה והגלוסים פרטו דשלר ליה לך חזק ובקי: **אבל** שכיב מרע וכו׳ מכורם שם לין לאחר קנין וזכוי כלום והוא דלישה תרתי לבל הלא חבר בלא ומכוה מחמת מיתה לפילו בשכיבם מחר: **שכיב** מרע וכו׳ כיצד נתן כל נכסיו לרשות ולפילו קנו מידו וכו׳ פירוש ולפילו קנו מידו ומבוחר הוא בגמרא בתמ׳ דתמוהל לף על פי שקנו מידו לם שלר חוזר ודין חזרת המקבל שהיה כחזרה בכל מפורש שם בעיית דלפטיטא: **נתן** ונקבת נכסיו וכו׳ בריתה שם ופרטו מוכרח: **שכיב** מרע שהקדיש כל נכסיו וכו׳ בגמרא ועו׳ בתיקו ולפיכך כתב ולם עמד חוזר לין מוכיחין מידו חלה ברלוה ברורה: **מכר**

מעשר עני

מכיב מרע שכתב כל נכסיו וכו׳ כתו שבילרנו עיקר ההלכה פרק ים נוחלין והבילור פרק שני: **מי** מלמרו לו בשלר מיתתו וכו׳ שר מתנה

כתב הר״אבד ז״ל פירוש ורושה לין לה הפסק ולפילו לשר בלשון מתנה כרבי יוחנן בן ברוקה שבל:

ואני לומר יפר כחן וכוח דעתו שהגים דעתיכו ב בבלוי דעתו ועיקר ההלכה זו פרק ים נוחלין: **גר** שים לו בן וכו׳ זה מבוחר בגמרא בפרק מי שמת גבי עובדיה דלמוד גיורת ומה שכתב בשלטון ירושה וכו׳ וכן לפיכך לם נתן לגר מעשר גרים וכו׳ מפורש שם בהלכות הטעם והדין בשם הרב החיי גאון ז״ל וכו׳

ובהשגות אמא כן לשון הגאון ז״ל וכו׳ הדעת נוחה הימנו ויש לומר דעת אחרת טובה מזו עד כאן: דעתו ז״ל כדעת האחרונים ז״ל שהקשו על הגאונים ולשון הגאונים ז״ל וכתבו שם דמתנת מכיב מרע גר לגר אחר קנה בנו כמי כל מלה היה הורתו ולידתו בקדוש היכו כאחד ולמה לה יקנה במתנ׳ ועוד קושיו לאחרו והרמבן ז״ל התריך לתרצם ובחדושי הר״פבה ז״ל והפירוש הנכון במה שלמרו גבי לשון גיורת כל היכ׳ דליתי בירושה ליתיה במתנה משו׳ דמתנת מכיב מרע היכו גמר מלה לאחר מיתה ובירושה היה לכל לדם ומן הדין היכה כלום בכל לדם שלא מחר מיתה חלה דמשום ירושה תקנוה והילכך גר שנתן במתנת מכיב מרע היכו בר ירושה לף מתנתו היכה מתנה ע״כ וזה דעת האחרונים שלא מתנתו כלום לפילו לאחר: **שכיב** מרע מהודה שים לפלוני וכו׳ בעיית דלפטיטא פרק מי שמת ומה שכתב תנוהו לו מלם לא כן שלא כותבין כמו שיתבאר פרק עשירי ועיל הרב אבן מיגש ז״ל שהורלתו כהודלת בריא ולם עמד לחיו חוזר שלא זה מתנה ולא כריך לומ׳ לתם עדיס שלא לדם מעטה בשעת מיתה כמו שכתבאר פרק שמיני וכן כתב הר״אבד ז״ל:

ואפילו הודה הגר וכו׳ מפורש שם בעובד לכו׳ גיורת:

אבל מכיב מרע שלזה לתת לגוי במתנה כתבאר בפרק ג׳ שלחזור בתת מתנה לגוי ולכן הוא לין מועלין לו לעבור עבירה ופשוט הוא לבל לא מלתיו מבוחר בגמ׳: **אמר** פלוני עבדי עשו לותו בן חורין וכו׳ החלק הלישון מפורש בפרק הגיטין ובתוספת׳ שם ומני חלקי הלישון שפורשו בגמ׳ בהשולח ובהלכות דבל היכא דלמר לשון שלחר לשון שלחרון שלמרו בגט שלחרו הן כלישון הלישונים הגט שלחרו בזה ובכתב הר״מבה ז״ל ומשם נלמר שכל שלחר הרב לשחררו לומדין לותו משום שהוא חייב לו טובה שהוא לו כך על גמולו דלחזקי היכי בעבדים בעשה לא מחזיקין וכיון שכן הרי הוא כמוכרו לו וכו׳ ומה שלמרה תורה לשחרר עבדים בלא גמילות טובה שלא ברצון הלב והלבודעים שלחד חס לגמילות טובה שחינה עובדת כך פרטו בהלכות שם בזה הלשון שלי קורת רוח דעבדים לה דלי שלמרה תורה שלי מכיכה לשעבדה לא כייפינן לה ע״כ לבל ר״מי ז״ל פי׳ עושין לה קורת רוח ולין רוח כלישרה בלא שחרורה ע״כ לומר שהורלתם בהכרח ופשוט שהעבד והשפחה טוין ברין זה: **שכיב** מרע וכו׳ מפורש בים נוחלין והעלידוה בהלכות בשכיב מרע דוקא והיה לברר כשהגיע ליד המקבל כמו שכתבתי פ׳ רבעי: **שכיב** מרע שכתב נכסיו לזה וכו׳ מפו׳ בפ׳ מי שמת:

ואפילו כתב וזכה לרשות דרב וממילא שם פרק כשהוציא בהלכות כן ופירוש כתב וזכה פרט שמכר לו סטר מתנה והגלוסים פרטו דשלר ליה לך חזק ובקי: **אבל** שכיב מרע וכו׳ מכורם שם לין לאחר קנין וזכוי כלום והוא דלישה תרתי לבל הלא חבר בלא ומכוה מחמת מיתה לפילו בשכיבם מחר: **שכיב** מרע וכו׳ כיצד נתן כל נכסיו לרשות ולפילו קנו מידו וכו׳ פירוש ולפילו קנו מידו ומבוחר הוא בגמרא בתמ׳ דתמוהל לף על פי שקנו מידו לם שלר חוזר ודין חזרת המקבל שהיה כחזרה בכל מפורש שם בעיית דלפטיטא: **נתן** ונקבת נכסיו וכו׳ בריתה שם ופרטו מוכרח: **שכיב** מרע שהקדיש כל נכסיו וכו׳ בגמרא ועו׳ בתיקו ולפיכך כתב ולם עמד חוזר לין מוכיחין מידו חלה ברלוה ברורה: **מכר**

פרק יש נוחלין

פרק מי שמת

פרק מי שמת

בהלכות נחלות כ״ג

שביב מרע שנתן מנה לאחד ואמר לו הולך מנה זו לפלוני הלך ומצאו שמת אם קיים היה בשעה שנתן לו השביב מרע יכתבו לירשי מי שנשתלדו לו שדברי שבי מרע בבתובי ובמסרי ן ואם לא היה קיי יהודו לירשי משלח שאין קנין למת: שביב מרע שאמר תנו מאתים זו לפלוני ושלש מאות זו לפלוני וארבע מאו זה לפלוני אין אומרין הקודם בשטר זכה לפיכך אם לא הניח תשע מאות חולקין הנמצא לפי מה שכתב לזה ואם יצא עליו שטר חוב גובה מכולן מכל אחד ואחד כפי מה שכתב לזה כיצד היה החוב ד' מאות וחמש' בעל המאתים נותן מאה ובעל השלש מאות מאה וחמשים ובעל הארבע מאות נותן מאתים אבל אם אמר תנו מאתים זו לפלוני ואחריו שלש מאות לפלוני ואחרי ו ארבע מאות לפלוני כל הקודם בשטר זכה לפי' אם יצא עליו שטר חוב גובה מן האחר' אין לו גובה משלפניו אין לו גובה משלפני פניו: שבי' מרע שאמ' ידור פלו' בבית זה יאכל פלו' פירות דקל זה לא אמ' כלום שלא הקנה להם דבר שיש בו ממ' שהדירה ואכילה ויוצא בהן הרי הן כרבור ובשינה שאין נקנין אבל אם אמר תנו בית זה לפלוני כדי שידור בו עד זמן פלו' או תנו דקל זה לפלוני כדי שיאכל פירותיו דבריו קיימין שהרי חקנה להם הגוף ולפירות והגוף דבר שיש בו ממש וכן כל כיוצא בזה:

[1]ואת"ל רב היו דרבר מתן בו ממש כגון לדור ודירה ולאכילת פירות בלא גוף בכולהו לא מהני קנין ומפי' לבב תרעא וכן דייקין לה מהא דגרסינן פרק מי שמת אמר רבא אמר רב נחמן עד שיאמר ידור פלוני בבית זה ויאכל פירות דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו ותנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו ופרסו רבותינו דרבר מתן לו גוף הוא ואיכא למימר מיכה דאפילו ידור שם כל ימיו בלא גוף אין מתלוי לפלוני

מגדל עוז

סוף פ"ק דגיטין

שביב מרע שנתן מתנה עד מתן קנין למת סוף פ"ק דגיטין: שביב מרע שאמר תנו מאתי זו לפלוני עד גובה מפלפני פניו בגיטין פ' הזהירין ובבתרא פ' נוחלין: שביב מרע שאמר ידור פלוני כו' עד סוף הפרק פרק מי שמת:

פרק אחד עשר

פרק מי שמת

שביב מרע שאמר כתבו וכו' עד שנתן ה' הבן הראשון אחד עשר בניסן ה' אלפים ומאתים ושבעים ושלשה לפרט' אנו בני העיר פלונית מעידים אנו על פלוני שהוא בן פלוני ופלונית אשתו ושהוא בכור לאביו ושהוא בן חמש שנים ושלשה חדשים ושלשה עשר יום

מכיב מרע מיחר מנה לפלוני עד ולא מורידין בסהדין פרק זה בורר:

מכיב מרע מהודה מים לפלוני עד כחמכין פרק מי ממת ומוק פרק נגד פסוט:

יחר מנה לפלוני בידי וכו' עד מחייבין ליתן **כתב** הר"אבר ז"ל בחיי ריאמי דרב"ח מפתבר' טעמת גדול טעה בזה ובמביל מריחה בגמ' כתבות כל זה וחם ומלוס מלח כיכוונו לכך הלח כמי מיחמר חס ממעת חלוק בזה לי ליפמר כך ולעולם בין בזה ובין בזה כחמכין חס הודה כמעידים מלח להמכיב לת בניו הרי מלוק חייבין ליתן וחס כמודה לוך כיחר מכין היו יודעין מהן חייבין ליתן הרי יודעי' ומכווין ומכוייס וכמיחרו עמיהו מכו' חביבו כחמכין וחן לח תידי ועוד ים לומר כי מה מהקשו בגמרת חרבה ר' חפכח מפתבר' על דין ימת הקשו דמנה לפלוני בידי הודיה היח וכדברי בריח הוח וחס נכתב כמלוה בפטר הוח ויש בה פנים מלח יהו כחמכי לומר פרעתו חבל תנו מהוח לפון מיתנה חס לח יחר כיתובו לוך על פי מכיתבו העדי ונתנו לו יכולין לומר פרעתו וזהו לפכח מפתברת מיהו כל זמן מלח נכיתבה וכמסרה מטר ההודיה כחמכי לומר פרעתו ולוך בחיוב בית דין כן עכ"ל:

כרין נמ כיפוס וזה בורר:

ואני תומה לי חבחתו עמו חלח מהלך בסיטת רבו מכיתב בהלכות פ' נד פסוט מלהי גמרת מיתכי דהמלוה חת חבירו ע"ע ערב דלקמי מהניח דרבח דמכיב מרע מיחר מנה לפלוני בידי כו' וחסיקנת דהכי רבח מכיב מרע מיחר מנה לפלוני בידי וחמרו יתומים חזר וחמר לנו חבח פרעתי כחמכין מלו טעמת מדלח פסקה חבוהון למילתיה חימר מידכר הוח תנו מנה לפלוני וחמרו יתומי חזר וחמר לנו חבח פרעתי חין כחמכין מט חס חיתת דרבח דהיכח דלח חמרו חזר וחמר לנו פרעתי דכותכין ולוך על פי מלח חמר תנו וחי קשיח לך הח דרב ופמוחל ד דחמרי תרוייהו חמר תנו כותכי לח חמר תנו חין כותכין הת"ד דלח חמר כיתורת הודיה הכח דחמר כיתורת הודיה ודמיח להיות דגרסיכן בפרק חחר דיכי ממוכות הרי מרחו חת חביהן מהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל וחמר מל פלוני הן מל מעשר שני הן רוחין חס כמוכר דבריו קיימין וחס כמעיד חין כדבריו כלום עכ ומכחן הכיכים וכתבן בזחת הפ' כולן ועיניך רוחות וכן ברין מכל הודיות מכיב מרע קיימת תרע דהח רבח בהח בממוך הורה מהו ופסטה דחין כריך לומר ליתם עידי מט מחין לרם מפטה בפעת מיתה ועוד דהח פרק מי ממת גמרי מתני' דמכיב מרע מכיתב כל נכסיו כו' גרסיכן חיבעיי להו מכיב מרע מהודה מהו וחתיי למפטוי מחיפור גיורי דהוו ליה תריסר חלפי זוזי בי רבח כו' עד כי מכיב חמר רבח היכי קני להו רב מרי להכי זוזי כו' ומיתקיף ליה רב חיקא בריה דרב חמי לרבח ולודי חיפור דהכי זוזי דרב מרי כיכהו ולקביכהו בחודיתי חדהכי והכי נפיק חודיתי מבית חיפו חיקפד רבח חמ' מגמרי טעמי לחיכמי ומפסרו לי עכ חלמי חודיתי בפ"ת עריפי טפי וקיימי ועוד יש לי לומר כי ר"ת ז"ל כל מה מלמד מכל דבר ודבר כתב בחין ולמד מהכוח ליכנס דיחפכי מכתברי כיון דפסוטי ליה לתלמודי עבריכן בה עוברי ופסקי' מיכה הילכי דהי תלמודי הדר ביה ממחי דהוה מס' עבר ליה מעיקרי וחמר חלח חי חיתמר הכי חיתמר וכל בכוליה תלמודי כל היכי דיקחמ"ל חת מיתר כל חוקמתי ומבדי דמקשיה דחי כפי הר"אבר ז"ל לח הוה ליה למיהדר ביה חלח ודחי דברי ר"ת ז"ל נכוכים: חמר תנו עד מבועת היסת סוף נגד פסוט: מכיב

אין היורש יכול למחול שטר שנתן במתנת שכיב מרע **ומפני מה** המוכר או הנותן שטר חוב לחברו וחזר ומחלו היורש מחול ושכיב מרע שנתן שטר חוב אין היורש יכול למחול מפני שקנין חראיה בשטר מרבריהם לפיכך היורש עדיין זה השטר שלו הוא מן התורה ומחלו ומתנת שכיב מרע אף על פי שהיא מרבריהן עשו אותה כשל תורה וכאילו קנה ממן שבשטר מן התורה והגיע לידו ולא נשאר ליורש בו קנין ולפיכך איכו מוחל שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אם אמ' תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין שמא לא אמר מנה יש לפלוני בידי אלא כדי שלא יאמרו על יורשיו שיש להם ממון לפיכך אם אמר דבר זה דרך חודאה ולא היה שם חשש הערמה נותנין אף על פי שלא אמר תנו כיוצא בו ראו את אביהם שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמ' של פלוני הן של מעשר שני הן אם כמוסר דבריו קיימין אם כמעירים לא אמר כלום וכן בא אחר ואמר להם אני ראיתי את אביכן שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הם של מעשר הן אם היו טמונין בבית לא אמר כלום בשלה דבריו קיימין כללו של דבר כל שאילו יכול לישלן דבריו קיימין ואם לאו לא אמר כלום הרי שהיה מצטער על מעות שהניח לו אביו ולא ידע היכן החביאם ואמרו לו בחלום כך וכך הן במקום פלוני הן ושל פלוני הן ושל מעשר שני הן ומצאן במקום פלוני שנאמר לו וכמין שנאמר לו וה היה מעשה ואמרו חכמים דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין שכיב מרע שהודה שיש לפלוני בידו מנה ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבינו פרעתיו נאמנין ונשבעין על זה שבועת הסת אמ' תנו ואמרו יתומים חזר ואמ' לנו אבינו פרעתיו אין נאמנין אמר מנה לפלוני ואמרו יתומין נתנו אין נאמנין שהרי לא אמ' תנו ומניין ירעו שחייבין ליתן אמר תנו ואמרו יתומים נתנו נאמנין ונשבעין שבועת הסת שנתנו:

מרע שנתן שטר חוב אין היורש יכול למחול מפני שקנין חראיה בשטר מרבריהם לפיכך היורש עדיין זה השטר שלו הוא

עיין בה' חובל ומזיק פ"ו מה"ט:

מן התורה ומחלו ומתנת שכיב מרע אף על פי שהיא מרבריהן עשו אותה כשל תורה וכאילו קנה ממן שבשטר מן התורה והגיע לידו ולא נשאר ליורש בו קנין ולפיכך איכו מוחל שכיב

עיין בתמורות ספר כמי בבמ' כב:

מרע שאמר מנה לפלוני בידי אם אמ' תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין שמא לא אמר מנה יש לפלוני בידי אלא כדי שלא יאמרו על יורשיו שיש להם ממון לפיכך אם אמר דבר זה דרך חודאה ולא היה שם חשש הערמה נותנין אף על פי שלא אמר תנו כיוצא בו ראו את אביהם שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמ' של פלוני הן של מעשר שני הן אם כמוסר דבריו קיימין אם כמעירים לא אמר כלום וכן בא אחר ואמר להם אני ראיתי את אביכן שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הם של מעשר הן אם היו טמונין בבית לא אמר כלום בשלה דבריו קיימין כללו של דבר כל שאילו יכול לישלן דבריו קיימין ואם לאו לא אמר כלום הרי שהיה מצטער על מעות שהניח לו אביו ולא ידע היכן החביאם ואמרו לו בחלום כך וכך הן במקום פלוני הן ושל פלוני הן ושל מעשר שני הן ומצאן במקום פלוני שנאמר לו וכמין שנאמר לו וה היה מעשה ואמרו חכמים דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין שכיב מרע שהודה שיש לפלוני בידו מנה ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבינו פרעתיו נאמנין ונשבעין על זה שבועת הסת אמ' תנו ואמרו יתומים חזר ואמ' לנו אבינו פרעתיו אין נאמנין אמר מנה לפלוני ואמרו יתומין נתנו אין נאמנין שהרי לא אמ' תנו ומניין ירעו שחייבין ליתן אמר תנו ואמרו יתומים נתנו נאמנין ונשבעין שבועת הסת שנתנו:

ג אבל כמוכר כו' וכן כתבו התו' דוקא בפלוני תבעוהו וחמר עכמו לחמריכן חרם עמוי פלוי להכביע לת בכיו אבל תבעוהו והודה חייב כרחמריכן בממעתין דגד פסוט דטעמ' פלוי להכביע לו סייך התם ומסטה לכי דך כמי לו טעיכין ליה דחין חרם מפטה בפעת מיתה כרחמרי' בסמוך והו' דחרם עמוי כו' חמר מורי דממע לפיולו לי לו טעין טעיכין ליה דחמריכן בזמן בורר ההוח דיקרו ליה קב רמו חמ' מלין מכיין בי שלי פלוני ופלוני חתי תבעיה לדיכוי קמיה רב כחמן חמ' חרם עמוי כו' ממע"ה דרב כחמן הוה טעין ליה הכי ועין בפרק זה בורר ועין בהילכות טוען כפ"ו:

ד ממע"ה מפני מלי דעתו כלולה לם הוח בעכמו היה חומר טעיתי היה כחמן לבל חרם לחר לפי' הוח עכמו לו היה כחמן לם ועין בתו' נטין כפ"ק:

שכיב

לי לחלק בין זה להיות רחיה לפי מנם לם לו כומף מתכה לחר בכלל דברי והוח גוף הנת לי לפנר לתקן בסוף כר מיעילו דבריו וכין מכן ודלי לחמרין חילו רכה לתת גוף לפירותיו היה כותן לבל בפטר כמילו לומרים מבמלת תנו פטר זה יהיה בכלל מעבור הפטר וחכותו לין זו מתכה לחרית ולרבה הפטר הוח עיקר הרחיה פבו מיי מלוקין בריית הבית מהבית הוח עיקר וחף על פי מהמועיל בפטי הוח הרחיה מ"מ לין הרחיה בלח הפט' ולוקמר להיות הבית בלח דיה והרי גוף הפטר רומה לגוף הבית ורחיית הפטר לרית הבית וכפ מהדיה מקנית בגוף הבית כך ר' רחיית הפטר מקנית במלת הפטר חלח מבבריית צריך לפרוט מפוס דמילי כיכהו זה כרחה לי לרעת המחבר: **ואין** היורש יכול למחול וכו' מימרח בפרק מי ממת: **ומפני** מה המוכר וכו' דברי הרב בטעם זה ככוכים וכמבוחרים הם בגמ' בפרק מי ממת: **שכיב** מרע מחמר מנה לפלוני וכו' מימר' דרב וממוחל סוף פרק נד פסוט:

לפיכך לם לומר דבר זה וכו' מבוחר בהלכו' מהכרח הממועת: **כיוצא** בו רחו לת חביהן וכו' בריית פרק זה בורר בסנהדרין והובחה פס וכתן פרק נד פסוט:

וכן לם בח לחר וחמר להן וכו' בחותה בריית פס בסנהדרין: **הרי** מהיה מכטער וכו' בחותה בריית פס ופי לח מעלין ולח מורידין חלח הרי הן פלו והטעם סוף על פי פנרין ה הדמיון בממון ובמקום חולי לח לומת בתה מדמה פל פלוני הן:

שכיב מרע מהודה מים לפלוני בידו מנה וכו' בגמרת בסוף פרק נד פסוט חמ' רבח פ"מ מחמר מנה לפלו בידי וחמרו יתומים פרעתו כחמכין תנו מנה לפלו וחמרו יתומי פרעתו כחמכין והקשו בגמרת כלפי לח כ"ל חלרבה חיפכ' מכתבר' ומהרי חלח לי חיתמר הכי חיתמר מ"מ מחמר מנה לפלוני בידי וחמרו יתומים חזר וחמר לנו חבח פרעתי כחמכין מ"ט מדלח פסק לחבוהון למילתי' חימר מידכר הו' חמ' תנו מנה לפלו וחמרו יתומים חזר וחמר לנו חבח פרעתי לח הוה חמ' תנו עכ והכי פרעתי חיכן כחמכין מ"ט לם חיתה דפרעתי לח הוה חמ' תנו עכ והכי דברי הרב בבבא זו פסוטין והוח כמחמר בדרך הנרמה וזהו מכתב הרב מכיב מרע מהודה פלם לח כן הייכו כריכין מימרו חזר וחמר לנו חבח פרעתי כיון מלח חמר תנו כמו מכתבו בהלכות ומזכר למעלה ודין מבועת הסת פסוט הוח: **אמר** תנו וחמרו יתומים וכו' כבר כתבתי זה והוח בהלכות ומזכר למעלה:

אמר מנה לפלוני בידי וחמרו יתומים כתנו כחמכין וכו' והוח מחמ' תנו חבל לח חמר תנו חיכן כחמכין וכו' דברי המחבר מכיימין לדברי רבו חבן מיגש ז"ל מכך פירש כלפי ליח הלימוד בגמ' דכי חמר תנו ודחי כחמכין דמידע ידעי דמחייבו לי' בההוח מנה וכי לח חמר תנו כיון דחיכח למימ' דם לח להכביע לת בניו חיכוון לוך על גבדמייתי ההוח פלו' דחיה דקוסטח קחמ' ודך הודח' דקחמ' מחמי מהמכי לומר פרעתו חטו מי הוו ידעי דמייתי ההוח פלו' דחיה דקוסטו קחמ' חבוהון ולחו מלח להסבי' לת בניו חיכוון כי היכי ד'ליפרעו כיהלמ עוד כתב ודמיח להיות דחמריכן כח תן לו וחמר פרעתי כחמכין חויב חתה ליתן

שביב מרע מאמר תנו מאתים זוז לפלוני בני בכורי ברחוי לו מוטלין וכוטל את בכוריתו וכו' הכלעין לו תלה חובו בריתא עם כלמוכה ממש סוף פ' ים נוחלין והר"מבח ז"ל כתב ובעל חוב כמאן דבחובו לה דמרי ידו על העליונה וטעמא מפוש דהוה ליה כרבית מלוחרית לבל כמאמר ברחוי לו מאמרי ברחוי לו מעשה עמו כחת דוח קאמר והיכא מלה מאן דברחוי לו ולה בחובו בכולן ידו על העליונה ולפילו בבעל חוב אם אמר תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי הין לו אלא דמפוש חובו קאמר ומתחזי כרבית וכן נמי הין לומרים דמטלן את חובו מלה נוטל חובו מתוך המותר מפוש מתניה עד כאן לפנינו וכן כתב ר"ם ז"ל דכל היכא דלה אמר ברחוי לו ולה אמר בבכוריתו ידו על העליונה ועיקר:

שביב מרע מאמר תנו מרבע מלות וכו' מעשה פרק מי שמת הדין והטעם:

שביב מרע מאמר תנו מרבע מלות וכו' מבקנה ב בגמ' בהמקבל במציעא ובהלכ' לה מנה אמר לבתובתה ולה מנה אמר בבתובתה מרבע מלה דילמא מתלן עד דאמר הבו לה מתמה:

אמר תנו נדוניא לבתי כך וכך וכו' מעשה מבואר בכתובו פ' בעריה מניחפתה ובהלכות והודיעלנו מהין לומרים כתן לה דמי המלבוש כי' הנדוניא ובן אם אמר תנו ד' מלות וכו' גם זה מעשה פם ומניהם בהלכו': מעשה וכו' מעשה זה בגמרא בניטין פרק התקבל ובהלכות ופירושו בו נכון ומה פ מבתב כדי ליפו כחו הוא מבקנה הגמרא בלותו למון ממם ובחלקו המפרשים ז"ל בפירוש ר"ם ז"ל פי כדי מיהיה כל היין לאחריות מלם אמ' תנו לו יין אם החמיץ מן היין מלה חביות היו אומרין לו מלך הוא דהחמיץ ואם אמ' דמי חמרת ומכרו ממנו קנת ונאברו המעות אומרין לו היו הן לאברו מעותיך לפי אמר מאמרת דממעע לדמיו שהכל לאחריות לו והחלך הרחמנן הורה הר"ם ז"ל באומר תנו יין סוה חרבע מלו והחמיץ קנת הלוכר מרלה לו החומץ ובתוספות חלקו ואמרו מכיון שלה קיים לו מכיון חביות ולפי אמר תנו יין סוה כך אם החמיץ הינו מפסיד אלא לפי חשבון דהמקבל והיורש מותפין בדבר ואינו דומה לאומר לחבירו בית אבי מוכר לך שמרלהו כפול כמו שמבואר פכ"ל מהלכו' מכירה דהתם קיים לו בית מקויים אבל כאן לא קיים לו חביו ולזה הסכים הר"מבח ז"ל ולדברי הכל במעשה זה כל היין לאחריות לסך שהזכיר לו ומכל מקו' כתבו ז"ל פלינו גובה מעשר כספים:

ושוב מעשה באחד וכו' פ' סבי דייני ג זלו' ופר"מי ומביא תרי פלגי דקלי מהיו לו בסותפות ומאר דקלי הרבה היו ונותני לה לותם מבי חבלי מים טורח בהם יותר ועל כרחה ידה על התחתונ' מהנכסים בחזקת היתומים וזו לינה בלשון עליהם מכח הוכלה עכ"ל והיה לפמר לפ' מלה היה לו דקל לאחר והיה הספק לם קנתה כלום לאחר מלין לו דקל לאחר הו לה:

ושוב מעשה באחד וכו' פ' המוכר את הבית מעשה: שביב מרע מאמר תנו לבני וכו' זה מתקנת רבנ' מם בפ' מבילת החמה: שביב מרע מאמר אל תקברוהו מנכסיו וכו' מבואר בכתובות בפרק נערה מניחפתה ובהלכות: פ' חזהב

פרק שנים עשר

שביב מרע שאמ' בני פלו' ירשני הרי זה יורש אותו לבדו ולא ירשוהו שאר הבנים וכן אם אמ' על בת בן הבנו' או אח בן האחין או שאר יורשין דבריו קיימין אבל הבריא אין דבריו קיימין: עיין בהו' נחלות פ"ו: כד פסקו חמוריהי בגמרא הלכ' כרבי יוחנן בן ברוקה ולבל לם לאמר לים פלוני ירמני במקום פים בת בתי תירמני במקום פים בן לא לאמר כלום כדלותא התם ועיין מם ער כאן:

פרק שנים עשר

שביב מרע מאמר פלוני בני ירמני וכו' פסק הלכה בגמרא פרק ים נוחלין בפירום ודוקא מלה במקום בכור לבל במקום בכור בעינן למון מתנה ומבואר פרק מפי מהלכות נחלות:

אבל הבריא לין דבריו קיימין וכו' פ' מהקנה: בכפיו לאחר מבניו בפטר ובלמון ירומה ובעיא דלא לימפיטא היא בגמרא ומתבו רב תלוי והלכות והר"מ ז"ל דלא עבדינן בה עובדא ומפני זה כתב לין דבריו קיימין: מכיב

מגדל עוז

מכיב מרע מאמר תנו מאתים זוז לפלוני ער לין לו תלה חובו פרק ים נוחלין: מכיב מרע מאמר תנו מרבע מלות זוז ער ד' מלות זוז בחציעא פרק המקבל: לאמר תנו נדוניא לבתי וכו' ער ד' מלות זוז בלבד בכתובות קוף פ' בעריה מניחפתה: מעשה באחד מהיה יוכא בקולר ער ליפות לת כחו בניטין פר' המקבל: ומוב מעשה באחד וכו' ער והן מקרוה דקל פר' בתרא דכתובות והביא לותה ר"י חלפס ז"ל בהלכות בבבא בתרא פר' מי מתת: ומוב מעשה באחד וכו' ער וכן כל כיוצא בדבריהם לו פרק המוכר לת הבית: מכיב מרע מאמ' תנו לבני מקל וכו' ער בהופלה יותר מדי בכתובות פר' מלילת החמה: מכיב מרע מכות ומל' כו' ער כוף הפרק בכתובות פרק נערה מניחפתה:

פרק שנים עשר

שביב מרע מאמר וכו' ער לין דברי קיימין

פ' המוכר לת הבית

כ' מלילת החמה וב' ים נוחלי'

Transcribed by Google

חין דורסין למן הדיוט לומר לזה היה חוסב ולזה לא היה חוסב שלא חולקין בכוח ותרצו דמסתמא מילי דכיון דעובר בעצמה לא מחזקינן להאי גברא דמסתמא עבדיה הלא מימר לתרוייהו פרחוס מתנו בבקשה מי אמי הם עצמן בבקשה מל אחרי הילכך לית כאן מקום לתלות הדבר בחסבה ובקורבת הדעת ומופת כמי לאו דילמא תבו מתנה הלא בלומר פקדון הוי מלוה יש לו בידי לפיכך הין דורסין בו למן הדיוט מילה מצוי ללוות הו לקבל פקדון ממי מחיבו רגיל לקבלו זה כתבו ז"ל וכתבתיו מפני מדין התוספתא לחת על הדבר מבתבתי : שביב מרע מלמד בבסי וכו' זה פשוט ומתבאר מן הנזכר למטה : אמר בבסי לפלוני ולבני בוטל פלוני מחבה וכל בניו מחבה פירום מפני מלה פרט הבתים בפרט שלא לומר ולבני בכלל ומבואר הוא בימי מתת : ומעשה בחור וכו' סם :

מגדל עוז

סת מלמ' וכו' עד רבים בכתובו' פ הכות : סת מלמ' וכו' עד וכל הבני מחבה פרק המוכר לת הבית : לומר לפלוני ופלוני ובני פלוני עד מחבה **בתב** הר"חבר ז"ל לא כתבתי לי דבר זה סם יאמר והיו נבסי לריחובן וממעון ובני לוי למה לא היו בני לוי בטלים הבסי' בחילו לומר לריחובן וממעון ולוי לחב' סם לומר לריחובן וממעון ולבני לוי לחסר מיהיה כרבריו לפי מנתן לריחובן וממעון בכלל לחר ובני לוי בכלל לחר עד כאן למוכו : **ואני** לומר תמה לכי סם זה המכתב נכתב מפי ה הר"חבר ז"ל כי הלטון הזה היכו שלא לו מברת לו דקדוק הלטון כמו הניון וסם לכך בחמו לין לך גדול מרם ז"ל בזמנו והתלמור לא בת בזה שלא מנמרת פרק המוכר לת הבית וגם ללמו"ר ז"ל ים לו ראיה פ' קמת דמכסת עבורה זרה נבי קטינת בר טלוס מלמר כל נבסי כתובין לרבי עקיבת וחבירו יבת רבי עקיבת ורבם והיתה להרן ולבניו מחב להרן ומחבה לבניו וכן בכמה מקומו' כי בין מתהים התיבה בלמר לו בלת למר הכל טוה ורבי עקיבת בן המוה לותן ולינו מחמת הכללים ועל זה אני לו' לין למרין מן הכללות : מביב מרע מלמר יחלוק פלוני בנבסי יטול מחבה תנו חלק לפלוני עד רביע הנבסים

פרק מי שמת

פ' האומר לת הבית

פרק יש נוחלין

בתב הר"חבר ז"ל הרב כת"ן ועיקר עכ"ל : **ואני** לו' זו מחלוקת יסנה היה מן הדורות ה הרחבונים ובספרים היסנים פר' המוכר לת הבית : מביב מרע מלמ' תנו חלק לפלוני וכו' עד לרין לחר ב' המוכר לת הבית : מביב מרע מלמר כו' עד מלינו ברשותו פרק ים נוחלין : מביב מרע מלמ' מטלטלין עד לין מוכיחין מידו פ פרק מי שמת : מביב

פרק מי שמת

בתב הר"חבר ז"ל הרב כת"ן ועיקר עכ"ל : **ואני** לו' זו מחלוקת יסנה היה מן הדורות ה הרחבונים ובספרים היסנים פר' המוכר לת הבית : מביב מרע מלמ' תנו חלק לפלוני וכו' עד לרין לחר ב' המוכר לת הבית : מביב מרע מלמר כו' עד מלינו ברשותו פרק ים נוחלין : מביב מרע מלמ' מטלטלין עד לין מוכיחין מידו פ פרק מי שמת : מביב

שביב מרע שאמר נבסי לטוביה ומת ובא אחר ששמו טוביה ואמ' אני הוא נוטלן ואם הוחזק שמו רב טוביה אינו נוטלן אם היה שכל' מרע גם בו וקודא אותו בשמו נוטלן באו שנים לתבוע וכל אחר מהן מוחזק שמו טוביה אם היה אח' מהן תלמיד חכם תלמיד חכם קודם אין כאן תלמיד חכם והיה אחר מהן שכן או קרוב הוא קודם היה אחר שכן ואחר קרוב שכן קודם שניהן קרובים או שניהם שכנים או שניהם תלמידי חכמים יעשו חדיינים כמו שיראה להם כל מי שרעתן נוטה שעל זה אמר נותנין לו וכן אם היו רבים : שביב מרע שאמר נבסי לפלוני ופלוני ופלוני חולקין בשוה אפילו חן מאה אמ' נבסי לפלו' ולבני חולקין פלוני נוטל מחצה וכל בניו מחצה ומעשה באחר שאמ' לאשתו נבסי לין ולבניך ואמרו חבמים תטול חיא מחצה וכל חבני מחצה אמר לפלוני ולבני פלוני נוטלין בני פלוני ופלוני ולבני פלוני נוטלין מחצה והשנים הראשונים מחצה :

שביב מרע שאמר יחלוק פלוני בנבסי יטול מחצה תנו חלק לפלוני בנבסי יטול אח' מ"ו ויש מי שהורה יטול רביע הנבסים : שביב מרע שאמר תנו חלק לפלו' בבור היין שיש לי יטול רביע היין אמר תנו לו בו חלק לחבית הרי מצוי ויטול שמינית היין אמר תנו לו בולקרדה נוטל חלק משנים עשר מן היין אמר תנו לו בו חלק לשפיח נוטל חלק ששה עשר מן היין שבבור ש שהרי גלה רעתו שלחלק מועט נתבוון ואין נומרין מן השיעורין האלו לדין א אחר : שביב מרע שאמר הטל אשתי באחד מבניו ואם נולדו לו בנים אחר הצואה מצטרפין עם אלו שהיו בשעת הצואה ונוטלת חלק עם כולן כיצ' היו שלשה בנים בשעת הצואה ולאחר זמן נולדו לו שנים נוטלת באחד מן החמשה שתות כל הממון ואינה נוטלת עמהם אלא בנבסים שהיו לו בשעת הצואה אבל נבסים שבאו לו אחר זמן הצואה אין לה בהן חלק שאין אדם מקנה דבר שלא בא ברשותו : שביב מרע שאמר מטלטלין שיש לי לפלוני נוטל כלי ת תשמישו אבל לא חטים ושעורי וכיוצא בהן אמר כל מטלטלין שלי נוטל הכל והעבדים בכלל המטלטלין אבל לא ר רחים התחתונה וכיוצא בהן שדרי חיא מחוברת לארץ אמר כל המטלטל נוטל אף רחים התחתונה וכיוצא בהן : שביב מרע שאמ' נבסי לפלוני נוטל כל המטלטלין וכל הקרקעו' והבגדים והעבדי' והבהמה והעופות והתפילין עם שאר מפרי' הבל בכלל הנבסי' אבל ספר תור' יש בו' ספק אם הוא בכלל נבסים או אינו לפיכך אם תפשו אין מוציאין מידו :

שביב

כתב הר"חבר ז"ל הרב כת"ן ועיקר עכ"ל : **ואני** לו' זו מחלוקת יסנה היה מן הדורות ה הרחבונים ובספרים היסנים פר' המוכר לת הבית : מביב מרע מלמ' תנו חלק לפלוני וכו' עד לרין לחר ב' המוכר לת הבית : מביב מרע מלמר כו' עד מלינו ברשותו פרק ים נוחלין : מביב מרע מלמ' מטלטלין עד לין מוכיחין מידו פ פרק מי שמת : מביב

כתב הר"חבר ז"ל הרב כת"ן ועיקר עכ"ל : **ואני** לו' זו מחלוקת יסנה היה מן הדורות ה הרחבונים ובספרים היסנים פר' המוכר לת הבית : מביב מרע מלמ' תנו חלק לפלוני וכו' עד לרין לחר ב' המוכר לת הבית : מביב מרע מלמר כו' עד מלינו ברשותו פרק ים נוחלין : מביב מרע מלמ' מטלטלין עד לין מוכיחין מידו פ פרק מי שמת : מביב

כתב יוסף בר חמי התומר תטול כתתי כתחר מן הבנים נוטלת כתחר מן הבנים תמר רבה ובבנים הבתים לתחר מכן ובהלכות ובבנים הבתים תפילו לתחר מכן וכן בפירום לבן מיגם ז"ל וכתב ז"ל היתי מתנה לי במתנת בריה מוקמינן לה בריחות בה קנין ובדתמר ליה בלמון הקנתה תבל תטול לתו למון הקנתה דהת קנין דברים בעלמת הוה ומתבריה דהתי מתנת סם היה מדתמ תטול עכל וזה כפי מטתו מלומר מיטול קנין דברים הוה ום חולקין : ביצד היו לו ג' בנים וכו' הוה פי' ובבנים הבתים הנזכר בגמ' וכתב רם ז"ל כסם מתועטין ותרבו ממעטין תלק מתנת כך סם היו מרוכין הבני' ונתמעטו בחיי האב מרבין מתנתה ונוטלת כתחר מסם בסעת חלוקה סכך לתר ליה והר"חבר ז"ל נסתפק בדיבו ולדברי ההלכות נתמעטו לתר תיתת האב תיכה זוכה בחלק המת כלום ופשוט הוא : שביב מרע מלמר מטלטלין סלי וכו' מפורם בפ' מי שמת מטלטלי לפלניה קנה כל מלתי תממיני חוץ מחטי ומערי : אמר כל מטלטלין וכו' בגמ' כל מטלטלי לפילו חטי ומערי ולפי הרחים התחתונה ודין העבד בעיא סם סם הוא כקרקע או כמטלטלין ולא לפסיט לבל בהלכות פשוט סהוא כמטלטלין ולמ בסלה לתר כל מטלטלי ודלי כיון מלפי חטים ומערי לכן בכללם עבדי זה דעת המחבר ז"ל : אמר כל המטלטל לף רחים התחתונה וכיוצא בה וכו' סם בגמ' כל דמטלטל לפי רחים התחתונה : שם מלמר נבסי וכו' מפור' סם בני מתת ודין כת בעיא דלא לפסיט' סם ובהלכות

מביב

חבת לרב יוסף בר חמת התומר תטול לתתי כתחר מן הבנים נוטלת כתחר מן הבנים תמר רבת ובבנים הבתים לתחר מכן ובהלכות ובבנים הבתים תפילו לתחר מכן וכן בפירום לבן מיגם ז"ל וכתב ז"ל היתי מתנת בריה מוקמינן לה בריחות בה קנין ובדתמר ליה בלמון הקנתה תבל תטול לתו למון הקנתה דהת קנין דברים בעלמת הוה ומתבריה דהתי מתנת סם היה מדתמ תטול עכל וזה כפי מטתו מלומר מיטול קנין דברים הוה ום חולקין : ביצד היו לו ג' בנים וכו' הוה פי' ובבנים הבתים הנזכר בגמ' וכתב רם ז"ל כסם מתועטין ותרבו ממעטין תלק מתנת כך סם היו מרוכין הבני' ונתמעטו בחיי האב מרבין מתנתה ונוטלת כתחר מסם בסעת חלוקה סכך לתר ליה והר"חבר ז"ל נסתפק בדיבו ולדברי ההלכות נתמעטו לתר תיתת האב תיכה זוכה בחלק המת כלום ופשוט הוא : שביב מרע מלמר מטלטלין סלי וכו' מפורם בפ' מי שמת מטלטלי לפלניה קנה כל מלתי תממיני חוץ מחטי ומערי : אמר כל מטלטלין וכו' בגמ' כל מטלטלי לפילו חטי ומערי ולפי הרחים התחתונה ודין העבד בעיא סם סם הוא כקרקע או כמטלטלין ולא לפסיט' סם ובהלכות פשוט סהוא כמטלטלין ולמ בסלה לתר כל מטלטלי ודלי כיון מלפי חטים ומערי לכן בכללם עבדי זה דעת המחבר ז"ל : אמר כל המטלטל לף רחים התחתונה וכיוצא בה וכו' סם בגמ' כל דמטלטל לפי רחים התחתונה : שם מלמר נבסי וכו' מפור' סם בני מתת ודין כת בעיא דלא לפסיט' סם ובהלכות

מביב

ובן וכן אם נתנו מתנת שכיב מרע אפילו לאחרים לא עשה כלום שאין מתנת שכיב מרע קונה אלא לאחר מיתה וכשימות יקנה השני והיה חוב על הראשון או כתובת אשה ובאו לבית דין להפרע מנכסים אלו אף על פי שהראשון קיי אין בית דין מגבין אותם מגוף הנכסים אלא מן הפירות כלבד שמין להם מת הראשון ובא בעל חובו ואשתו לגבות מנכסיי אלו אין מגבין להם כלום אפילו עשאן אפותיקי או שיחדן לאשתו בכתובתה אינן גובין מנכסים אלו כלום אלא הרי הן של שני: שכיב מרע שאמר לאשה פנויה נכסי לך ואחריך לפלוני ועמדה ונשאת בעל לוקח הוא ואין השני מוציא מיד הבעל שכיון שזכתה בנכסים על תנאי זה אבל אמר לה כשהיא נשואה נמצא באילו אמר לה בפירוש אחריך יקנה פלוני לא הבעל לפיכך אם מברה נכסים אלו כשהיא תחת בעלה ומתה תחת בעלה יעמדו נכסים ביד הלוקח שאם יוצא הבעל מיד הלוק מפני שמכר כשהיא נשואה הרי השני מוציא מיד הבעל והלוקח חוזר ומוציא מיד השני שהרי מכרה לו ואין לו אלא מה ששייר ראשון ואין בשלשתן מי שהוציא ממון אלא הלוק ולפיכך תעמד בידו מעשה באחד שאמ נכסי לאמיאחריה ליורשי והיתה לו בת נשוא ומתה הבת בחיי בעלה ובחיי אם אביה ואח מתה הזקנ ואמ חכמים אין הבעל יורש אותן נכסים מפני שהן ראויי לאשתו ולא זכתה בהן האשה אלא אחר שמתה אבל אם הניח הבת בן או בת היו יורשין הנכסי שמשמע יורשי ואפילו יורשי יורשין ואלו אמ וכשתמות הוקנה הרי הן לבתי מעכשיו היה הבעל יודש אותן אחר מיתת אשתו: הכותב נכסיו לבנו ולאחר מותו הרי הגוף של בן מזמן השטר והפירות לאב עד שימות לפיכ האב אינו יכול למכור מפני שהן נתונין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מת האב והניח פירות מחוברין לקרקע הרי הן של בן מפני שרעתו של אדם קרבה אצל בנו היו תלושין או שהגיעו להבצר הרי הן של יורשין עבר האב ומכר מכורי עד שימות וכש מות האב מוציא הבן מיד הלקוחות ואם היו שם פירות מחוברין שמין אותם ללוקח ונותן הבן דמיהם היו תלושין או שהגיעו להבצר הרי הן של לוקח עבר הבן ומכר אין ללוקח כלום עד שימות האב מכר הבן בחיי האב ומת הבן ואחר כך מת האב כשימות האב קנה הלוקח שאין לאב אלא פירות וקנין פירות אינו כקנין הגוף: מתנת בריא שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה הרי היא כמתנת שכיב מרע שאינה קונה אלא לאחר מיתה שמשמע דברים אלו שאף על פי שקנה הגוף מהיום אינו זוכה בו ואוכל פירות אלא לאחר מיתה: שטר

ומיהו בהכי עדיפ דלא מצי הדר ביה כש לטון רבינו ממחה ור"ת פי' זהו מתנת בריא כל שכתוב בה מהיום אם לא חזר בו לאחר מיתה וכת' מורי רביבו ז"ל דהיינו דוקא בכת' מהיום לתק ולר' יוסי בלא מהיום דזמנו מל מטר מוכיח עליו אבל הכא דלא אמר מהיום ולכא מטר וקנין עליה המתנה מחייב לא קנה דהי מטום מתנה הין מתנה לאחר מיתה בבריה והי ממו מכוה לקי' דברי המת הי ס"ת דלא אמ הכי אלא היכא דהוממם תחלה לכך כדלעיל בפיה ועיין בסימן כ"ז:

מגדל עוז

וכן אם מתנת שכיב מרע קונה הפני פרק יש נוחלין: היה חוב על הראשון וכו' עיי הין מל מכי כן כת' רי' שפס ז"ל בהלכות פ"ש נוחלין מהניח דפ' קמיע דמכיעה ופרק מי שהיה נכוי בפני מקומו' הא ג"מ מתכי פלוני ידעני במקו' פלוני בת והפני מי שהיה בפני נמרא מתניתין דהכותב נכסיו לבנו כו': שכיב מרע שאמ לאחה פנויה וכו' עיי הין מל מכי כן כת' רי' שפס ז"ל בהלכות פ"ש נוחלין מהניח דפ' קמיע דמכיעה ופרק מי שהיה נכוי בפני מקומו' הא ג"מ מתכי פלוני ידעני במקו' פלוני בת והפני נמרא מתניתין דהכותב נכסיו לבנו כו': מעשה בראשון שאמר נכסי לאחי ולאחר מיתה לבתי וכו' עיי הין מל מכי כן כת' רי' שפס ז"ל בהלכות פ"ש נוחלין מהניח דפ' קמיע דמכיעה ופרק מי שהיה נכוי בפני מקומו' הא ג"מ מתכי פלוני ידעני במקו' פלוני בת והפני נמרא מתניתין דהכותב נכסיו לבנו כו': הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו וכו' עיי הין מל מכי כן כת' רי' שפס ז"ל בהלכות פ"ש נוחלין מהניח דפ' קמיע דמכיעה ופרק מי שהיה נכוי בפני מקומו' הא ג"מ מתכי פלוני ידעני במקו' פלוני בת והפני נמרא מתניתין דהכותב נכסיו לבנו כו': מתנת בריא שכתוב בה מהיום וכו' עיי הין מל מכי כן כת' רי' שפס ז"ל בהלכות פ"ש נוחלין מהניח דפ' קמיע דמכיעה ופרק מי שהיה נכוי בפני מקומו' הא ג"מ מתכי פלוני ידעני במקו' פלוני בת והפני נמרא מתניתין דהכותב נכסיו לבנו כו': דהלכה כרים לקים בהכי תלת כריתות פרק החולץ עכ':

אבל אם אין התובע רוצה לקנות או לא ימצא במה יקנה אינו יכול לכוף את חברו לקנות ממנו אפילו בשער חזול שהרי חבירו יכול לומר לו אין רצוני שאקנה אלא שאמכור לפיכך שני אחין אחד עני ואחד עשיר שהניח להם אביהם מרחץ או בית הבד אם עשאן האב לשכר והשכר לאמצע כל זמן שירצו לעמוד בשותפות עשאן לעצמאיגו יכול לכוף אחיו לשכר אותם אלא משתמשין בהן כדרך שהשתמש אביהם והרי עשיר אומר לעני קח לך זתים ובא ועשה אותם בבית הבד קנה לך עבדים ויבאו וירחצו במרחץ ואין העני כופה את העשיר לקנות חלקו אלא אם כן אמר לו קנה ממני או מכור לי ותריני לוה וקנוה או מוכר לאחרים וקנוה הדין עמו: אמר כל אחד מהן איני קונה אלא הריני מוכר חלקי מוכרין אותה לאחרי אמר כל אחד מהם איני מוכר אלא כל אחד מהן רוצה שיקנה חלק חבירו או שאין אחד מהן רוצה לא לקנו חלק חברו ולא למכור חלקו אלא ישארו שותפין בגוף היאך הן עושין אם היה המקום עשוי לשכר שוכרי אותו וחולקי שכרו ואם אינו עשוי לשכר אם חצר הוא ש שוכני בה שנה שנה שאי אפש שישבנו שניהם כאחת מפני היזק ראיה שהרי אין בה דין חלוקה ואין אדם עשוי לשרות כל שלשים יום לפנות מחצר לחצר אלא משנה לשנה ואם מרחץ הוא נבנסין לה שניהם תמיד בכל יום וכן כל דבר שראוי להשתמש בו תמיד ואינו ראוי לשכר בגי מרחץ או מצע או ספר תורה אינו יכול לומר לו השתמש אתה יום ואני יום שהרי אמרנו בכל יום אני רוצה להשתמש בו אחר

ל"ואם רוקק עמהן לעכמו עכ"

אבל אם אין התובע רוצה לקנות או לא ימצא במה יקנה אינו יכול לכוף את חברו לקנות ממנו אפילו בשער חזול שהרי חבירו יכול לומר לו אין רצוני שאקנה אלא שאמכור לפיכך שני אחין אחד עני ואחד עשיר שהניח להם אביהם מרחץ או בית הבד אם עשאן האב לשכר והשכר לאמצע כל זמן שירצו לעמוד בשותפות עשאן לעצמאיגו יכול לכוף אחיו לשכר אותם אלא משתמשין בהן כדרך שהשתמש אביהם והרי עשיר אומר לעני קח לך זתים ובא ועשה אותם בבית הבד קנה לך עבדים ויבאו וירחצו במרחץ ואין העני כופה את העשיר לקנות חלקו אלא אם כן אמר לו קנה ממני או מכור לי ותריני לוה וקנוה או מוכר לאחרים וקנוה הדין עמו: אמר כל אחד מהן איני קונה אלא הריני מוכר חלקי מוכרין אותה לאחרי אמר כל אחד מהם איני מוכר אלא כל אחד מהן רוצה שיקנה חלק חברו או שאין אחד מהן רוצה לא לקנו חלק חברו ולא למכור חלקו אלא ישארו שותפין בגוף היאך הן עושין אם היה המקום עשוי לשכר שוכרי אותו וחולקי שכרו ואם אינו עשוי לשכר אם חצר הוא ש שוכני בה שנה שנה שאי אפש שישבנו שניהם כאחת מפני היזק ראיה שהרי אין בה דין חלוקה ואין אדם עשוי לשרות כל שלשים יום לפנות מחצר לחצר אלא משנה לשנה ואם מרחץ הוא נבנסין לה שניהם תמיד בכל יום וכן כל דבר שראוי להשתמש בו תמיד ואינו ראוי לשכר בגי מרחץ או מצע או ספר תורה אינו יכול לומר לו השתמש אתה יום ואני יום שהרי אמרנו בכל יום אני רוצה להשתמש בו אחר

לפיכך מי שחין לחד עני ולחד עשיר ולין ידו מספת וכו' בריתא סס בזה הלשון סס עמין למכר למחצע ופירש המחבר כל זמן שירצו לעמוד בשותפות לכל סס רצה לחד מהן לומר גור לן חיגור סומעין לו לקף עכ"פ מהדבר עומד למכר וכן דעת הר"מברכ"ל וכן כת' הרב לבן מיגש ז"ל מלמר ומכר ג"כ יפי עמין למכר מהן ברולים ורוצין להמכירן עמין לעצמו קט[illegible] לחויים לעצמו ולוכחא דמילתא נקט לן מתהה כול הלב מעלה ומורידה בזה כך פירשו ז"ל ועוד כתבו מלה לחרו המכר ל למחב' וסס הן רלוין לעכר מלין העשיר יכול לומר לעני המכירס לחמסה ולני לחמתם בחבו מלה בחרין חרס מוכה מי שיסבו לותן לחבריו בטרלין לף על פי סהיה הלב מכירין יכול לומר העשיר עכשיו לני צריך לדור וסס לתה רוכה להמכיר למי מידור עמי עכל הר"מברכ"ל ובסס הרב רבינו ז"ל: ואין עני כופה לת העשיר וכו' זה כתבר בגמ' סס: אמר כל לחד מהם לוני קונה וכו' זה פשוט וכן כת רבו ז"ל: אמר כל ל' מהם לוני מוכר חלה וכו' סס היה המקום עשוי לשכר וכו' כבר כתבר זה למעלה רכל מהן מותפין מכירין לותו מקום והשכר לימצע: ואם לינו עשוי לשכר וכו' מהן רלית ליה רישה דגור לו חיגור יש לו דין חלוקה בזמנים וכתב הרב לבן מיגש ז"ל לף על פי סהניחה כדברי האומר דין גור לו חיגור בזמן מלין לחר מן המותפי לומרין כן יש לבו דין חלוקה בזמנים ומכל מקום הכל לפי מה סהוא דבר סלם היה ביני וכיוצא בו אין חולקין חלה מפנה למפנה מלין לטורת בפחות מכן וכן כתב הר"מברכ"ל מלין חלוקת הדירה בפחות מפנה למפנה:

ואם מרחץ היה וכו' סהרי אומר לו בכל יום לני רוצה להשתמש בה לף זה כתב רבו ז"ל והוא הלריך בטעם זה ורלוה מן הבריתא דמרחץ הנזכרת למעלה בעני ועשיר מלין סם חלוקת ימים כיון סיכולין להשתמש בו כלחר חולקין לותו בימים ולא נזכר זה בדברי המחבר ובהשגו בדין החבר סחולקין מפל למפנה כתו סם אלא כמה זה מדין רחוק מרעתי ולמה יכריח לת חברו לפנות מפנה למפנה ואחר לו מלחר מלין לתה רוכה למכור לו תמכול היזק רלוה זו לו תחלוק כי לעולם לא לטרח להיו בולה מפנה ועוד סם חין לו להיכן יפנה מה תהה עליו עכ"ל: והן הן דברי טעם בלא רלוה ולוני יודע מה יאמ' הרב ז"ל סם היה בית לחר ולין בו דין חלוקה כיצד יסתמטו מניה בו ולא הבית עמוד לדירת חים וסמתו ועוד סם חין הבית מכולה לותם מה תהה עליהם וסם תאמ' יאמ' לחר בחלוק והלה המפנה לחרה חין חולקין עד סיהה בו דין חלוקה הה לדרת מפנה מלין לחר מהם לומר גור לו חיגור והוא דבר מלין יכולין להסתמט בו סניהם ביחד ולין מניהם מכבימין למכור לו לחלוק מלין להם דוך לחר חלה חלוקת הזמנים וכופין זה לת זה בכך כדברי המפרשים המחבר ורבו ז"ל: לחד

בתב הר"מבר' זל כמה זה הדין לת חברו לפנות בעזה ואמר לו מלחר מלין לתה רוכה למכור לו תמכול היזק רלוה לו תחלוק כי לעולם לא לטרח להיו בולה מזה בעזה וכור סם לין לו להיכן יפנה מה תהה עליו עכ"ל:

ואני תומר לטו מברית דידיה היא דרבו דבני חבלה הלוי בן מיגש ז"ל היה מפרש בבבא בתרא פ"ק במלתיה דרב כהנא דאמר לית דין רבור לו לחבר וזל מכי כתבע למימר ליה לא מצר תובענת מיבך ולא לחבריך לא עמור לתה בעלך והני לעמור בעלי הלבך לרב כהנא היו מכר לו לחבר קיימת ליה דקיימי מובדי לה לעלמא ופלבי ליה לחבר תרוייהו ולו לדידה קיימת כון דקל דיהך רלוה מניה היזק לחמכי למידר כהדי הדרי חלה דיהר בה הלי חד מתא והלי חד מתא ולא מכי למימר חד מיכייהו כידור לכי בה חד יחמ ולת חד יחמ ולא מכי למימר ליה כל תלהין יהיך לה מכבת דחטרת והילבך דיהר הלי חד מתא והלי חר מתא ולו מרחץ ניהו לו עביד לחברת לחבריה ולא מכי חד למימר ליה לחבריה ולא מכי חד למימר ליה לחבריה ולא מכי חד למימר ליה

שטר מתנה וכו' פסק כרבי יוסי כריחיתא בגמרא וכן בהלכות ומה שכתב בין מלה חיה בו וקנין מבואר מס: בריא שכתן מתנה וכו' פירוש עד כאן לא כתבו רב ושמואל אלא במי שמת מחיים ובמות אבל שכתבו אף לבל בבריא כלל מדברי רבי ירמיה מעכשיו הכותב בדברי רב במת מחיים שהיה קיים ליסב דעתו מיחיה מחולי זה וכתב פרק ממיני היכא מלה בכתיב מרע לבל בבריא לפילו רב מודה וכן פרפרה דם זל ההיה בכתיב מרע ועיקר: הצדיקים נמורים וכו' כהרבה מקומות ובקדושין בריש פרק האומר והטעם מריחי לבל מתכיל להסתפק במה שכתוב הכריחו לו ולא יהקים מתנתו ותהיה נפשו חשובה על קיומו וכבר אמרו זל סוף מסכת פיאה וכבר הביא הרב זל הלכה זו בסוף פ' עמידי מהלכות מתנות עניים כל מי שהוא כדאי ליטול ואינו נוטל אלו מת מן הזקק עד שיפרע לאחרים ממלו ועל זה נאמר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו וכל הירא את יראתו ירוחם פלימה לא יתעסק פלב ברדיפת ההון ויבין כי כלו הבל ורעות רוח היות לאמר קיי ולכן אמר דוד אמרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו ומשך לו ענין יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטובלך לפי שהתעסקו בהכרחי מכליח האדם בעולם הזה וכבר בעולם הזה ולא יתעסק בזולתם ועל כן אמרו זל אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא:

הלכות שבנים

פרק ראשון

אחד המקנה מחבירו עד שלא ימלרו מותפין בנוף אבל פקמת דבבת בתר: היתך שטר מתנה שכתוב בה שיקנה פלו שדה פלו לאחר מיתה בין שזיכה בשטר קנין בין שלא היה בו קנין כיון שכתוב בו זמן ובזמן זה חי היה הזמן מוכיח שמחיים הקנה לו ואינו זכה אלא לאחר מיתה שאילו היה בדעתו להקנות לו בשטר זה לאחר מיתה לא היה כותב בו זמן לפיכך אף על פי שאין כתוב בו מחיו ולאחר מיתה קונה לאחר מית' וזה שכותבין בכל המתנו' והמכרו' מעכשיו ואף על פי שיש בשטר הזמן להריח הדבר כותבין כן אלפי שאינו צריך: בריא שנתן מתנה וכתב בשטר מחיים ובמות הרי זו מתנה גמורה מחיים שהרי כתוב בו מחיים וזה שכתוב בו ובמות כמי שאמר מעתה ועד עולם וכמו נויי השטר הוא זה: הצדיקים והגבורים ואנשי מעשה לא יקבלו מתנה מאדם אלא בוטחים בה' בריך שמו לא בנדיבי רוחי נאמר ושונא מתנות יחיה: ר' זירא כד הוו מזמני ליה לזל לימר לתלמידי מתיקרי בי כו' עכ:

הלכות שכנים

ענין אלו ההלכות לירע רין חלוקת חקרקעות בין השותפין והרחקת נוק כל אחר מהן משכנו ומבעל המצר שלו ודין בעל המצר וביאור כל הדינין אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

אחד הקונה מחבירו עד שלא ימלרו מותפין בנוף אבל פקמת דבבת בתר: היתך הקונה מתברו חצי שדהו או שני שקנו מאחר שדה או שירשו או שניתנה להם במתנה או שהחזיקו בה מן ההפקר או נכסי גר כללו של דבר כל שיש ביניהם שותפות בקרקע ובקש אחד מן השותפין לחלוק ולישול חלקו לבדו אם יש באותה קרקע דין חלוקה כפה את שאר השותפין וחולקין עמו ואם אין בה דין חלוקה אין אחד מהם יכול לכוף את חברו לחלוק וכן הדין במטלטלין במה דברים אמורים בשאין אחד מהן מביר את חלקו במקום שהן שותפין בו אלא יד כולן משתמש בכל המקום אבל אם היה אחד מהן מביר חלקו אף על פי שאין בה דין חלוקת כופה כל אחד מהן את חברו להבדיל בין חלקו לחלק חברו: אחר מן השותפין שאמר לחבירו במקום שאין בו דין חלוקה או בדבר שאי אפשר שיחלקו כגון שפחה או כלי מכור לי חלקך בכך וכך או קנה ממני חלקי בשער הזה הדין עמו וכופין את הנתבע למכור לחבירו או לקנות ממנו אבל לימר לימיר היכא דאית ליה דיוקא דגזור חו חיגור וכן הלכה יעגב דהילכתא כותי' דרב כחמן בדיני לימיר בתרא הוא ולומר ריי דלפילו בדברים יקרים יותר ממו' הרבה יכול לומר כן דכיון שרוצה ליתן כך הכל לו הו' מוה כך וכתב בפ' דכן מוכיח קצת לפין מעלין חותו בדמים וחין כריחה לריבבא חלה פעל ידי סומתא יכול לומר כן ולא עיילו דחלב יכול לחדם לפלך את חבירו עיי עילוי בדמים יקרים בחב' פחין בו דין חלוקה ולא דמי להיות דברק מי שהיה בעוי לי סוי לך לפלפל זוזי לחיי דבטעם מועט יכול להלקו כיון שרוצה לפרוע לו חובו עיין בכוף הפ' ועיין בתשובה מיי ובתשובה כה על ספר מפטיר:

הלכות שבנים פרק ראשון אחד

הקונה מחבירו חצי שדה וכו' זה פשוט ומבואר במשנה פרק קמא דבבא בתרא ולא על פי פלא כאשר עם קנייה והפקר ומתנה בפירוש כל אחד מותפין בקרקע אלא זו שאנו עוסקים עכשיו הדין כן וזה פשוט: ובן הדין במטלטלין גם זה בלותה מפשה: במת דברים לומ' במלין לחד וכו' כופה כל לח' מהם חבירו להבדיל חלקו מחלק חבירו וכו' והבדל זה הוא לפי מה מהוא מקום פי פלם המקום ההוא מקום שים בו היזק רחים הרי חלו בונין את הבותל כמו שכתבתי בקונין ברחם המכתרא ומבואר בהלכות על זאת המשנה: אחד מן המותפין וכו' דין זה מחלוקת בגמרא וכך נפסקה הלכה עם שים דין גזר חו חיגוד במה מלין בו דין חלוקה ויש מהיו מוברין לומר מלין חומרין כן חלה בעומת בית דין לבל לא ביתר מכן והעיקר כדברי רבינו שבל אחד יכול להכוב הרחים לרעתו ולומר לחבירו לא קנה כמיעור זה לו מכור הן חסר הן יתר מעומת בית דין: לבל

אחד המוכר מחבירו וכו' **בהשגות אמ"ה** ונס זה הדין נפסו לותה ויעם ממנו במכירות טעל מנת כן מכרו וקרוב לכי לומר לף במקח כן ולה לומרו נוד לו לינוד ללה בירוסה ומתנה ע"כ: ולף לזה לין רלוים ללה דברי טעם ומכל מקום כתב הר"מבה ז"ל בתשובה לעמיד דברי המחבר מיכול לומר כמכרתי הייתי סבור מהייתי יכול לקבל להיות סוקף עמך ועכשיו ליני יכול לקבל: וכיון מהם סתם הקנו לו מכרו יכול לומר כן ובכן הוה ללו דבריו ז"ל ועוד לכי מוסיף טעם ולומ' מהלחד יכול לומר על דעת כן נתתיפנו בקנייה לו במכירות כדי סלה להרבות בדמי' סלם לכי הייתי רוכה בה ולתה נס כן הייכו

מגדל עוז

אחד המוכר מחבירו מקצת חצר או שדה שאין בה דין חלוקה או ב' ששברו מקום אחד בשותפות כל אח' מהן יכול לבוף את חבירו ולומר לו או שכור ממני חלקי או השכיר לי חלקך ואם יש בה דין חלוקה חולקין איהו דין חלוקה כל שאילו יחלק לפי השותפין יגיע לפחות שבהם חלק ששם וכל קרוי עליו אבל אם אין שם הבל נקרא על החלק

אין בה דין חלוקה [ב] כיצד כל חצר שאין בה ד' אמות על ארבע אמות אינה קרויה חצר וכל שדה שאין בה כדי זריעת תשעה קבין אינ' קרויה שדה וכל גנה שאין בה כדי זריע' חצי קב אינה קרויה גנה וכל פרדס שאין בה כדי זריע' שלש קבין אינ' קרויה פרדס לפיכך אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לכל אחד ואחד מן השותפין ולא את השדה עד שיהיה בה כדי זריעת תשעה קבין לכל אחד ואחד ולא את הגנה עד שיהא בה בית חצי קב לכל אחד ואחד ולא את הפרדס עד שיהיה בו בית ג' קבין לכל אחד ואחד בד"א בזמן שיהא בה אבל אין בה ביוצא בה אין חולקין את השדה עד שיהיה בה כדי חרישת יום לזה וחרישת יום לזה ולא את הפרדס עד שיהיה בה לו' אילנו' לזה וששה ושלשי' אילנות לזה כדי עבור' אדם אחד ביום אחד ושדרך שמשקין אותה [ג] בללי עד שיהיה בחפירה שימלא האדם אחד לזה ויום אחד לזה: [ד] המורן ולא את המגדל קטן סבונין בית הבד ולא את המרחץ ולא את הטלית עד שיהא בכל חלק מהן כדי מרחץ הלקו עד שיהא בכל חלק מהן כדי מרחץ ואם שובך עד שיהא כל חלק שובך בפני עצמו וכן בטלית ובשאר כל הדברים אין בהן כדי לזה זכדי לזה מעלין אותו [ה] עיין בר"פ זה פ"ב: ברמים ויש לו לומ' לחברו או מכור לי' או קנה ממני אמר אחד מהן חלוק זה אף"ע שאין החלקים שוים ואני אטול את הפחו' וטול אתה את היתר אין שומע' לו שהרי אומ' לו אין רצוני ליקח מתנה אלא ואיל ואי' בה דין חלוק בשוה הרי אנו מעלי' בד"מי': [ו] עיין בתשובה ה"ד וכן כתב ר"ב ע"כ:

[ז] ה"ה לזה פסיק ותני בית כמתני' לומר ריבב"ה מטוס דדין חבר יש לו לענין חלוקה והכי מסמע פ' קמא דסוכה דקאמר' בית סחין בו ארבע על ד' לין לחין ומותפין חולקין בו ופריך עלה ממתני' דחבר דהכא מסמע דפסיטה ליה רבית וחבר טוץ וגרו' דוקא בית הבנוי דיו בארב' על ד' לבל לין לרס טורח להתחיל לבנות בית פחות מד' אמות על סם כדתנן בהמוכר פירות מוכר לחבירו לבנו' בית כו' לעיל בהולכו' מכירה פרק לחד ועפריס ע"ם ע"כ:

[ח] עיין בתשובה ה"ד וכן כתב ר"ב ע"כ:

[ט] רוולה לומר רב נחמן כי הלו יומ' וכן כת' בס"ה ול"ח פי' לרץ ממקום שלותה ברלי בעינן לכל החד לרץ סדולין לה יום לחד ולב"ל לרי' דלכ"ע לל למבעי בבבל מלי לכך נרח' כפ"ה בור ממנו מסקין סרה כי הלו יומ' עד סיהח בו להסקו' כדי פעולת יום לזה וכדי פעולת יום לזה מסוס סבר פועל ע"ה ובערוך פירש כפרי"ח ע"כ:

פרק שני

חצרות

הכפרים כו' עד כתו סביהרבו פרק קמ"ל דבבח בתרח הלכה זו והבילור הוח פרק ח': כיצד

אי זהו דין חלוקה כל מהלו יחלק וכו' עד"ז מס: **ביצד** כל חבר וכו' לפיכך לין חולקין לת החבר וכו' מעורי החבר והבנה והסדם כתבלרו במתנה ומעור הפרדם מימרח בגמ' ופרי' ז"ל כרס פרדם ומוכרח הוח בגמ' והמחב' סכתב למטה בפרדם חילנות ז"ל סבותה סהה לעדה חולן סהדין חולן בשוה הרי חנו מעלי' בדמי: כיצד אמר לחד מהם וכו' וטול לתה לת היתר פי' ום בלותו יתר כמעו' מחלוקת תנחו' בברית' סם ופסק כר"סבב וכדעת ההלכות ום מי מכתב מהלכה כתן מסומעין לזה מרוכה לתת מעור לחברו וחס למ'לו טול לתה כמעור ברמים הלו ולכי פחות לו חטול לכי כמעו' בלותן דמי' ולתה פחו' הסכימו ז"ל מליכו וכול לכפות לפי מיכול לומ' לו לינו רוכה לקנות מלין לי מעות וחס לחכור לך כ כמעור כמכה חלקי הנמלה כפסד לגמרי לבל כתבו ז"ל מיכול הלחר לומר לחברו לו קנה כמעור לו לקנה כמעור לו הכל לי זה מהן מתרכה לקנה ולין חברו יכול לומר לו לקנה לכי הכל דמה לי לזה למכור לת הכל כל זמן סהוו מתוך לת חברו מיכול לקנות לו כמעור וחס לינו רוכה יכחור כל חלקו במעו לו כמעור ודין נוד לו לינוד לפילו בדבר מכולו לינו רלוי לחחר הוי וזס דעת הר"מבן ז"ל בזה:

פרק שני חצרות

הכפרים כל לחד וחחר בונה לו בית וכו' לעון הגמרי גבי חבר לחר ר' יוחנן ד' חמות סמלרו חוץ מפל פתחי ובבריתא פתחי סבחבר ים להן ארבע חמות לכל לחד וכו' ופירם הרב לבן חבון חברו הכפרי על הדרך סבת המחבר חה לעמו כגון סבח רלובן ובנה בקרקע עולם בית לחד ובח ממעון ובנה כנגדו מני בתי' ולחר כך הבכימו סניהם והקיפו כל בתיהם חלומד כתב לבל חצרות מבחדיות סהן בין סותפין וים לו ליחד מהן בה חלק ידוע כמבחין לחלוק הדבר ידוע סלין כל לחד סוטל חלת כפי מה סתבי"ר ולי"ה ים לו בין הרבה בין מועט הלכך לם מגיע לכל החד מהן בחלקו בחבר זו בית ים בו ד' על ארבע ולפניו חויר ים בו ארבע על ארבע במלת ים בה דין חלוקה וכופין זה לת זה לחלוק בין מגיע לו בזה פתחים הרבה בין קלין מגיע לו חלת לחד ער כלן:

כיצד

חצר המותפין מים בה דין חלוקה וכו' ריחם פרק קמא מבמה בבחור
ואין לו חזקה בחבר וכו' דעת המחבר כדעת רבו דבחבר בדוקא מהני
לו חזקה מפ' דממילא הן מזיקין זה לזה בלא עמיי"פ ומעמה
ולפיכך הין להן חזקה בעמידתן כך ולפי' עמדו כן מלמ מניח להו יותר לבל
לא עמו מעמה כנון פותח חלונו
על חבר חבריו הן לו חזקן לדעתם
ז"ל ותבארו דיניו הלו"ע:

רמב מקום הכותל מבמיחם וכו' במבמה בונין לת הכותל בלמנע:

הבל כמנהג המדינה וכו' במב' ופרמ' ז"ל לפי מנהג המדי"מ מה שבוחנו המותפי לבנות כפחולקין ביניהם וחינו רוצה לומר לפי מנהג פלוני בניני המדינה אלא לפי מנהג פלוני בניני המותפין: ואפילו נהגו לעשות מחיצה וכו' מבואר בגמ': ובמה גובה הכותל וכו' כתבה"ר בהוגיה ובמבמה דכותל חבר מנפל: וכן בנה כופהו להבדיל בינתו מנת חברו במחיצת עשרה טפחים וכו' דעת המחבר מלין היזק דלים בנה ולפיכך די בעשרה טפחים כדי שיתפם כנגד ולמלירה בעלמא ומה שיזמרו לסור לחרם שיעמוד על גדה חברו בשפה שעומדת בקלמה חלו חלה מדת חסידות ולי מכריח לגדור לרבע לחות ב בשביל כך ודברי טעם הן חלה להבוגיה על תחלת הפרק קמה עלו וכבר קדמו ממנו חכמי לונדל לתה לא כתב ר' לחות מדין היזק דלים והטיב להם בלין ודעת הרמב"ן ז"ל אף ר' לחות גודרין וכן כתוב בהסמנות:

אבל בבקעה וכו' מתבאר במפה ובמבר' ומם נתבאר מלפילו בבנה במקום מנהגו מלה לגדור לין מחייבין לותו לגדור ולין בין בנה לבקעה אלא במקום וכן כתב לבן מיגש ז"ל: רצה להבדיל בקעתו וכו' במפ' ופי' מבחוץ לבר חברו ומה שכתב כאן לאמה בסיד כר' יוחנן בספרים בן חזיק הלמור במפה:

לפיכך הם נפל הכותל המקום והלבנים וכו' הם: ואם עמו מדעת מניהם וכו' במפה הם: לפיכך הם נפל הכותל וכו' גם זה במפה הם פי' והיה בכותל חבר מנפל מהמקו והלבנים של מניהם וכן מבואר במפה הם ולתם עלה בבמר' פשיט' ולתמרינן לה בריכה דנפל לרשות דחד מניהו לי כמי דפקיהו חד לרשותיה מהו דתימא ליהוי לורך המוכיח מחברו עלין הריחה קמ"ל ופירטו לפילו לין הלבנים יוכלות מת חת ידי זה ולין לנו רולין לותן ברשותו וחברו תובעו במחכית הלבני והלה טוען לה כי הכותל היה כולו שלי לותו נתתן ולף על פי שהיה יכול להכחים ולומר לינן בידי וכגון הים זמן רב מן הנפילה מלפי שותפין מקפידין זה על זה בזמן מרובה הרי זה מגו במקו עריס ריחן שהרי דבחבר הכותל של מניהם וכן בבקע כשעמו מניהם חזית ומינו במקום עדים לה לתריע ושטוח לחרת ים בהלכות כתבה המחבר בכמוך: המובר גנה לחבירו וכו' לה ידעתי מלין זה למחבר ובהסגות הטוה דינן למי שהיו שתי גנות סמוכות זו לזו וכך כתו שם אמ וכן המובר: ולפילו

כמה גובה וכו' עד עשרה טפחים
הלה כותל ר' לחות עכ"ל:

ואני יבה דבר זה מפי הר"ב דבתרת בם' בבא כתב הר"ב ז"ל זה מבום לותר תמה הני הם ז"ל כי דברי"ם ז"ל תלמור ערוך ש"ך הממוך לבחבר חבירו עוס לו מעך גבוה ר' לחו לבל בין גב לגב לה ורב נחמן דידיה לחו' חיכו זקוק לך' לחו לבל זקוק הוה למחיכ עשרה ומייל למתי ומק לי וטרי' ולסיקנ' לעולם להיו' נתפס עליו כבבב וכו' לה מבי מפתמיט ליה בביר מעפל מבי מפתמיט ליה ומבי לחו מבורי הל מימר' עכ' ובמתני' כמי תכן כותל בחבר מבפל מחייבין לותו ל לבנותו ער ר' לחות כו' שמת כותל בחבר לו בית בעי' ר' לחו לבל בגב בעי' ל' רומיה דבין גב לגב לביבה דרב נחמן דקל הלכתה כותיה דהה לה לתי' מחיכה הלה להיות נתפס עליו כבבב דהי להיזק דהי במסיפם בעלמה סבי כרבקלמר תלמורה להדיה בהה הוגיה ר' דממעתי' ולבבי בנה תנן וכן בבנה מקום מנהגו לבדור מחייבי לותו לבל בבקעה מקום מנהגו מלה לבדור לין מחייבין לותו ומקלין וטרינן עלה בגמרה ומסקה רבה הל וכן כתם בנה במקום מנהגו לבדור דמי ולין מחייבין לותו ע"ב וכן הלכה והסתה לתיה מפיר כל חדה וחד כדיניה בית וחבר לפי בכתם בעינן ר' לחות ופתם בנתו לו לפילו במקום מנהגו בעינן עמרה להיות נתפס עליו כבבב ובבקעה לין מחייבין לותו כלל הלה הלנהגו לבל ם רבה כותם לתוך מלו ובנה לבל ר' לחו בבב' ולם בבקע' היכה דמיזק בכולים

תלמוד וכן כת' ז"ל בזה הפ' כמו מלבדר בע"ה לבן לתמרתי כי דבר זה לה יבה מפי הר"ב ז"ל אלא לה לתי מין המתחילי כתבו שוב מבחתי לחבמ לפיכל ז"ל מלוה ל"ת ז"ל והמיבם ז"ל בספר קנין כמה כתוב בו

מבין גנה לבנה כגי בעבר טפחים ובתחלת בבה בת' מתמע דיותר פשיטה לן בגיה דהיזק דליה מתיה היזק מבחבר ולל לתחי לה בריך לחבע לחות יורנו מורנו בלוכנו כי כמלוס לבחנו לתשובתו כלול תערוב על לפיקי מיס:

תשובה זלת המלה לה היתה לחכמים גדולים כמוכם לעלול לותה וכי לה מבי בין היזק ליה מהוז היזק גדו' ורחי מ"ל לרם חבירו בעת מהוז עומד ויושב ועושה בלכיו ובין היזק ליה מילתה קמת חבירו מפוס עיכה בימת מלו דברי חסידו הם מלה ענייני בו בעין רעה ולותו המיכוי מכויו בעלמה הוז ולינו תליבה דהילכתה עיקר היזק ליה בחבר מקום מבני לרם דרין לבל בנות מל חברות לינו בריך ר' לחות לפי מלין דרך בני לרם לדור בבנות הלה במחיכת עשרה טפחים כגי כי היכי דהה נתפס עליו כגנב קל וחומר לגנות מלין דרך בני לדם לדור עם ולם מלותו ענין מל עיכה ביתה לפילו בבקעה היינו מחייבין לותו לגדור טעיקר קמיתו מל חבירו בבקעה הוז וכבר כתבתי מלין מחייבי לותו בבקעה לגדור כלל לה בר' לחות ולה כי' טפחים ולעולם לין חוסמין להיזק ליה הלה מקום בני לדם ובמקומות הקבועין לחברות ולותן הדברים מכלחמרו עם בנה מנוי בעלמ' ניכהו וזה דבר ברור ולין בריך להלריך עכ' למען תבובתו הז לחמרתי הנה בלתי במגלת ספר כתוב עלי ולמרי מזכיתי להככיתו ורלוני ודעתו:

כתב הר"ב ז"ל וכן המובר לבל בבקעה לין בריך להבדיל כו' ער והלבנים של מניהם פ"ק דבתרת: המובר גנה לחבירו וכו' ער הכותל בינייהן עכ"ל: ואני מקבת

ואם הוכיחוהו מדין ד' לחמות בחצר כנגד פתחו פלוני תהא חצרו גדולה מביתו מדין כל תשמישו וחלקו בחצר לא הוכיחוהו ואם תלמ' פלוני חמר פלוני על ד' לחמות מכנגד פתחו אם כן היה לו לומר זאת אם יש בכל חצר שמונה לחמות לזה וארבע לחמות לזה עד פתח הזה חולקין ואולי שדבר בשבי שבחצר ים להם בתים קטנים הללו ואין להם פותח עוד בחצר היו שם לו כשיפה וכיולה בחצר אם כן לא היה לומר אין לו ד' לחמות בחצר אלא ד' אלו ואין לה מעטו מדין כשיפה וכיולה פלוני מעטו אלא מד' לחמות מכנגד הפתח כדברי הרי"ף ז"ל אבל ד' לחמות האחרות אם יש לו בשום אולת הלו מכנגד הפתח לף [illegible] לו וקדוק לטון המחבר [illegible] לחמות לזה פי' מלבד ד' לחמות שים לו מכנגד פתחו אם היה ביתו ד' על ד' וד' לחמות לזה פירוש שים לו הבית הקטן עד פתח הבית הזה חולקין ולא הוכרך המחבר להזכיר ד' לחמות מכנגד הפתח לזה אם לו בית רחב ד' על ד' דפשוט הוא ואם היה דעת המחבר לומ' סחין לו לזה כלל היה לו לו' אם כמעו למחר המותפין חולקין ומכח פלוני הדין מכיה כתכוונו לדבר אחד: והובל פל חצר

מגדל עוז

והובל מבחו' כו' עד כמו מביאתנו פ' קמא דבתרא הן ההלכות האלו והביאור פרק ה' דהלכות מכירה: אבל אם קנו מידם עד לחזור ב בחבירו פ' קמא דבתרא: האחין מחלקו ועמדו בכיהן גורל וכו' עד ומקנה לחבירו

בתב הרי"ף ז"ל לא גרסינן דבריו עכ"ל:

ואני תומר זה תלמוד ערוך הוא בבבא בתרא כף בית כור גמרא מתניתין בשמעיה ובמכריה כו' דגרסינן תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר האחין שחלקו כיון שעלה כל אחד מהן קנו כולן ושיולינן מאי טעמא אמ' רבי אלעזר כתחלה פל אחד יפרוש פהתחלת בגורל לף כאן בגורל ואחקשינן עליה אי מה להלן קלפי הורים ותומים לף כאן קלפי גורל ותומים אלמא אמ' רב אמי בהניח הכלה דקא כייתן להדדי גמרי ומקנו מהדדי עכ"ל וקל כרב אמי דבתרא הוא ועוד דהא איתקף רבי אלעזר וכן הסכים ר"י אלפס ז"ל שהשמיט מן ההלכות דברי ר' רבי אלעזר והביא דברי רב אמי להשמיענו שכן הלכה והכי מייתי לה פ' קמא דבתרא אמת הלכתא היא ולטון ההשגה תימה בעיני אם הראב"ד ז"ל לא כתבו: האחין שחלקו עד וירצה חבירו הכל פן דבתרא כמה

פ"ק דב"ב פי' תומר את הבית

חצר

והובל של חצר מתחלק לפי' האחין אבל אבסנייא של מלך לפי בני אדם: השותפין שרצו לחלוק דבר שאין בו דין חלוקה אף על פי שהן מפסידין את שמו חולקין ובבתי הקודש אף על פי שרצו לא יחלקו במה דברים אמורים בברך אחד אבל בשתי כריכות חולקין: מקום שאין בו דין חלוק שרצו שותפין לחלקו אף על פי שקנו מידם כל אחד מהן יכול לחזור בו שזה קנין דברים הוא כמו שבארנו אבל אם קנו מידו שזה רצה ברוח פלוני וזה רצה ברוח פלוני אינן יכולין לחזור בהם וכן אם הלך זה בעצמו והחזיק בחלקו אף על פי שלא קנו מידם אין אחד מהם יכול לחזור בחבירו: האחין שחלקו ועשו ביניהם גודל כיון שעלה גורל לאחד מהן כולן בהניה שנעשת להם ששמעון זה מזה לרבי שחסכימו עליו גמר כל אחד מהן ומקנה לחבירו: האחין שחלקו הרי הן כלקוחות זה מזה ואין להם דרך זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא חלונו זה על זה ולא אמת המים זה על זה אבל אם חלקו לשתות כמשוכ וכפי' רחביה וטעמא שחלקו לא נשאר לאחד מהן זכות בחלק חבירו לפיכך יש בעין יפה מוכר לומר לאחיו כשהיתה חשוכולה לאחד היה מעביר בה אמת המים הזאת ממקום למקום אבל עתה שנעשה זה חלקי יש לי להסיר אמת המים מעלי וכן כותם החלון המשקיף על חלקו ובונה בצד הסולם אף על פי שהוא מבטל תשמישו והוא הדין בשנים שקנו שדה מאחר וחלקו לא נשאר לאחד מהן זכות בחלק חבירו ומפסיק אמת המים בחלקו וכותם החלונות אבל שנים שקנו שדה משני אנשים או משני אחין אין לאחד מהן להפסיק אמת המים ולא לשנות דבר מן הנוקים שהחזיקו בהן המוכרין:

לפי מדרך הפתח הסליכוהו מס עד מכעסית לחפה רמ"ה:

רמ"ה פירש לחכניה חיל פל מלך המוטל על בני העיר לתת להם לחכניה בבתיהם ור"ת פי' דקאי על חלוקת זבל פל בהמו פל פירות מחנו במקום:

וכבון מאמר זה לזה לתה תקח רוח פלו ואחי רוח פלו:

רמ"ה פאם נטל זה בי' וחבר וזה נטל עלייה דאין לו לקבוע כולם בחבירו פל זה לעלו לעלייתו וקמה לרי דהייבו ולא דרך זה על זה וכר' לרי לפרש דאין לממוך כולמו לכותל פל זה וקמה דמכתת' בית מטועבד לעלי לכך נרא' לריב"ה פה ונקט בריפו' דרך מטום פרש דקמה לה דוחק ונקט סולמות מטום חבר דים חלוק ביניהם כ כדאמ' פרק המוכר את הבית:

ומה תאמרו מצריך להרחיק מכנגדו פלא יחפיל מיידי בחדש לחר ונם בהחזיק בלורה ג' שני:

חצר

מטא אין בהן דין גוד לו היגוד פאם אין חבר לפרק מטאו אין בית: מקום פאין בו דין חלוקה וכו' עד אם פרק ראשון ומה מכתב כמו מבאתנו פה מהלכות מכירה: אבל אם קנו וכו' בגמרא אם וכן אם הלך זה בעצמו וכו' לטון הגמרא אם ויש מי מפרש פאפילו החזיק פלא בפני חברו ולא אמר לו לך חזק וקני קנה פאין זה כמכר מצריך לו אמירה לו חזק בפניו כמו מכתבאר פ' ראשון מהלכות מכירה פאין זה ברור חלקי לבד וזהו שאמרו והלך זה בעצמו והחזיק ויש מי שפי' פאלו החזיק אלא אחד זכה הלה בחלק האחד וזהו לו שאמר מהרי"ף אלפסי גמורים הנו בתוספתא החלוף מטלטלי במטלטלי קרקע בקרקע מטלטלי בקרקע קרקע במטלטלי כיון מזכה זה נתחייב זה בחליפיו עכ": האחין שחלקו ועמדו בכיהן גורל וכ' בבריתא פ' בית כור ולטוכה האחין שחלקו כיון שעלה הגורל לאחד מהן קנו כולן ויש מפרשו כגון שהכניסו מיחלוקו לפי כדר תולדותן ממעון אחר ראובן ולוי אחר שמעון וכיון שעלה גורל לראובן קנה ממעון בחלק הכמוך וכן לוי אחר ממעון ורבי' ז"ל פירש בין כשקרעי בין במטלטלי דכתמא אמרו קנו ולא חלקו בין זה ואחין דקנה ואחין דוקא דהא לפותפין חלו דבריו ז"ל ויש מי שפירש בשלא חלקו לפי כדר שלא כל אחד יזכה בחלק טיעלה מהקלפי ופירוש הבריתא אם הם שנים כיון שזכה הלה בחלק זה זכה שני בחלקו ואם הם שלשה אין יותר קנו כולן זה שעלה לו הגורל זכה בחלקו והאחרים קנו כולן לעכין לחלוק בחותן חלקים שעשו על פי הגורל ואין אחד מהם יכול לחזור ולומר לא בגורל אלא בעלוי אלא כיון שעלה הגורל לאחד מהם יחלקו גם כולם בגורל ויש מי שפירש קנו לגבי ראובן שעלה לו הגורל שהוא חיבו יכול לעכב עליהן ולא הן עליו אבל מכל מקום אם רצה אחד מן הנשתרים לעכב ולחלוק ביניהן ובין אחר האחרים יש בעלוי שומעין לו ואין ראובן נראה עיקר עכל הר"מבו ז"ל ומה שכתב המחבר בהניה שנעשית וכו' מבואר בגמרא בההיא הניחא דקתני להדדי וכו': **ובהשגות אמ** לא נתחוורו דבריו עכ": ולא אבין לו אלא אם כן רצה לומ' שהיה לו לברר דבריו: **האחין** שחלקו הרי הן כלקוחות וכו' פסק כשמואל דפ"ק וזה לטון השמעתא החאין שחלקו אין להם דרך זה על זה ולא לשת המים זה על זה ומה שכתב המחבר הרי הן כלקוחות לומר שאם מכר חבי שדהו וכיוצא בזה כתבאר פרק המוכר את הבית כשמואל כובר שהרי החאין כלוקחין זה מזה: **ובן** כותם את החלון המשקיף על חלקו וכו' זהו פירוש ולא את החלונות האמור בגמרא אבל ר"מבו ז"ל פי' ולא חלונו לעניין על מתיבת התורה וכן כתב הר"מבן ז"ל כלו ולא דין חלונות זה על זה אלא בה לבנות כנגדם בונה לף על פי שמפיל אבל ליכו מחייבו להקין מטום שהוא לא נתחייב לו בבנין וכן כתב הר"מבן ז"ל שאין מחייבו לכתוס לף על פי שמזייקין בהזק רחיה עכל עור כתב ומיהו שמעינן למי שים לו בתים וחצר וחלונותיו פתוחין לחצר ומכר החצר שאין הלוקח בעל החצר כמכר מלבנות בחצרו כותל לחלונות וכעין שמפיל: **והוא** הדין בשני שקנו שדה מאחד וכו' זה פשוט דאחין לאו דוקא וכן כתב מיגש ז"ל: **אבל** שנים שקנו שדה מבני אחים או מבני אחין כיון שכל אחד מהם יכול לחזור בחלקו אין כאן חלוקה ולא שייכא בהו כלל דאמה כי אין בחלקו אלא כמו בחלקו של חבירו וא

ואפי' במקו' שנהגו שלא לגרוד בגג' אבל אם מכר בקעה סתם אין מחייבין אותו לגרוד אלא במקום שנהגו מקום שנהגו עיין בתשובת ה"ר: לבנות כתלים המבדילין בחצרו' או בגגות באבני' שאינן גזית זה נותן שלשה טפחים וזה נותן שלשה טפחים בגזית זה נותן טפחים ומחצה וזה נותן טפחים ומחצה בבפיסים זה נותן חמשה טפחי' וזה נותן חמשה טפחים בלבנים זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפה ומחצ' וכל השיעורין האלו עובי הכותל עם הסיד והוא"ל ומקום הכותל משל שניהם אם נפל הכותל הרי המקום והאבנים של שניהם ואפילו נפל לרשות אחד מהן או שפנה אחד מהן את כל האבני' לרשותו ושתק שמכר לו חברו חלקו ונתנו לו במתנה אינו נאמן אלא הרי הן כרשות של שניהם עד שיביא ראיה:

פרק שלישי

כותל

חצר המבדיל בין שני השותפין שנפל יש לכל אחד משניהן לכוף את חברו לבנותו עד גובה ארבע אמות כדי שלא ידאוה זה את זה אבל יתר על ארבע אמו' אין מחייבין אותו ראצה השאר הגביה הכותל יתר על ארבע אמו' אם בא לבנות כותל אחר גבוה כנגד הכותל שביניהן מחייבי' אותו ליתן חלקו בגוב' שכנגד כתלו כיצד בנה אחד כותל שביניהם ותגביהו עשר אמות ובא חבירו ובנה כותל אחר כנגדו או בצדו לעשו' לו בית והגביה הכות' האחר ו' אמות מחייבין אותו ליתן חלקו בב' אמות שהוסיף על ארבע אמו' שהרי נראו ממעשיו שהו' רוצה בהן ובן אב חקק בראש הכותל שביניהם מקום להניח בו הקורות או שבנה עליו קירה גרולה שהקירות נשענין עליה מחייבין אותו ליתן חלקו בג' האמות כולן שהוכיף חבירו על הארבע אמות אף על פי שלא בנה כל הכותל שהרי גלה דעתו שהוא רוצה בכל גובה הזה: אחד מן השותפין שבנה הכותל שמבדיל ביניו וביו חבירו ער ארבע אמות ותבע חברו ליתן חלקו בהוצאה ואמר נתתי חלקי הרי זה בחזקת שנתן ונשבע היסת שנתן ונפטר עד שיביא ראיה התובע שלא נתן אבל אם באלתבע אותו ליתן חלקו בהוצאת שאר הגובה שהוסיף על ארבע אמו' מפני שסמך לו או בגגו ואמ' נתתי אינו נאמן אלא חבירו נשבע בנקיטת חפץ שלא נתן לו ונוטל ממנו כרין כל הנשבעין ונוטלין עד שיביא ראיה זה שנתן לו:

מי שהיה לו חורבה בין חורבות חברו ועמד חברו וגדר רוח ראשונה ושניה ושלישי עד שנמצאת חורבה זו משלש רוחותיה גדורה אין מחייבין אותו ליתן מן ההוצאה כלום שהרי לא העיל לו והרי חורבתו פתוחה לרשות הרבים כשהיתה לפיכך אם גדר לו רוח רביעית עד שנמצאת חורבתו מוקפת גדר מגלגלין עליו את הכל ונותן חצי ההוצאה שהוציא זה בארבע רוחות עד ארבע אמות ובלבד שיהיה מקום הכותל של שניהם אבל

וכן מי שם בנה לחובן בית לחבל בית של ממעון שם בנה הכתלים ובנה ממעון מכותל רביעי חייב למלא חלקו לחבירו וכן שם הגביה לחובן וסוב הגביה ממעון לחבל ובנה בהגבהתו לפי שלא נתן עליו תקרתו וקורותיו וכן הדין בחורב וברוחב הכותל ושם לא הוצרך אלא למקצתו למלוי דמסך כתב רב נחמן וכתוב בכפי חסבון לחבירך עד כאן:

כתב הרשב"ם חצר המבדיל בין שני השותפין שנפל יש לכל אחד משניהן לכוף את חבירו לבנותו עד גובה ארבע אמות כדי שלא ידאוה זה את זה אבל יתר על ארבע אמו' אין מחייבין אותו רצה השאר הגביה הכותל יתר על ארבע אמו' אם בא לבנות כותל אחר גבוה כנגד הכותל שביניהן מחייבי' אותו ליתן חלקו בגוב' שכנגד כתלו כיצד בנה אחד כותל שביניהו' ותגביהו עשר אמות ובא חבירו ובנה כותל אחר כנגדו או בצדו לעשו' לו בית והגביה הכות' האחר ו' אמות מחייבין אותו ליתן חלקו בב' אמות שהוסיף על ארבע אמו' שהרי נראו ממעשיו שהו' רוצה בהן ובן אב חקק בראש הכותל שביניהם מקום להניח בו הקורות או שבנה עליו קירה גרולה שהקירות נשענין עליה מחייבין אותו ליתן חלקו בג' האמות כולן שהוכיף חבירו על הארבע אמות אף על פי שלא בנה כל הכותל שהרי גלה דעתו שהוא רוצה בכל גובה הזה: אחד מן השותפין שבנה הכותל שמבדיל ביניו וביו חבירו עד ארבע אמות ותבע חברו ליתן חלקו בהוצאה ואמר נתתי חלקי הרי זה בחזקת שנתן ונשבע היסת שנתן ונפטר עד שיביא ראיה התובע שלא נתן אבל אם באלתבע אותו ליתן חלקו בהוצאת שאר הגובה שהוסיף על ארבע אמו' מפני שסמך לו או בגגו ואמ' נתתי אינו נאמן אלא חבירו נשבע בנקיטת חפץ שלא נתן לו ונוטל ממנו כרין כל הנשבעין ונוטלין עד שיביא ראיה זה שנתן לו:

מי שהיה לו חורבה בין חורבות חברו ועמד חברו וגדר רוח ראשונה ושניה ושלישי עד שנמצאת חורבה זו משלש רוחותיה גדורה אין מחייבין אותו ליתן מן ההוצאה כלום שהרי לא העיל לו והרי חורבתו פתוחה לרשות הרבים כשהיתה לפיכך אם גדר לו רוח רביעית עד שנמצאת חורבתו מוקפת גדר מגלגלין עליו את הכל ונותן חצי ההוצאה שהוציא זה בארבע רוחות עד ארבע אמות ובלבד שיהיה מקום הכותל של שניהם אבל

וכן מי שם בנה לחובן בית לחבל בית של ממעון שם בנה הכתלים ובנה ממעון מכותל רביעי חייב למלא חלקו לחבירו וכן שם הגביה לחובן וסוב הגביה ממעון לחבל ובנה בהגבהתו לפי שלא נתן עליו תקרתו וקורותיו וכן הדין בחורב וברוחב הכותל ושם לא הוצרך אלא למקצתו למלוי דמסך כתב רב נחמן וכתוב בכפי חסבון לחבירך עד כאן:

כותל

חצר המבדיל בין ב' שותפין וכו' משנה פרק הבונה רצה הלחבר והגביה הכותל יתר על כן וכו' במשנה שם ומה שכתב ונשבע היסת פשוט הוא שכבר נתבאר שם בגמרא ומה שכתב בנקיטת חפץ הוא כדין הנשבעין ונוטלין ואפילו במלוה בפטור לפי שהוא נשבע דלא כפרעתיך משבועת התורה ומה שכתב כדין מי שהיה לו חורבה בין חורבות חברו וכו' משנה שם ומה שכתב ונשבע היסת פשוט הוא מבואר בגמרא שם ומה שכתב בנקיטת חפץ הוא כדין הנשבעין ונוטלין ואפילו במלוה בפטור הוא שכבר נתבאר

וכן בעל העליה וכו' הכל מבוארי בתוספתא ממיהו אם והעניין פיצלין מכח להקל מפלוי מומעין לו ולא להכביד והתחתון מכח למעט חוזק הכותלים הין מומעין לו ופמוט הוא: **נתרלדלו** קורות הבית וכו' וירדו לאויר הבית וכו' מעמה פר"ק דבבא בתרא ולפון הגמרא לחבם תתלי ור"מי פירש נטבעו כותלין התחתונים בארץ עד שספלה תקרת העליה והמחבר כתב נתרלדלו וכו' ומה שכתב סותר ובונה ז"ל בעל הבית בונה התקרה והעליון המעזיבה לפי מה שכתוב למעלה ולמטה לחרת לף המעזיבה טיח טיט שנותנין על התקרה: **ואפילו** לחר לו בעל הבית וכו' בלותו מעמה שם:

והתנן ביניהם על דבר זה וכו' שם ופי' כשהיתה מתם וחבילה ביונית כתב ת"ח המחבר בפי' לקורייתא דמחוזא הלמד בגמרא: **בית הבד** מחזיק במי וכו' פרש"י כגון מחזיק לרש בקלע תחתיו כמין כיפה והיתה גבוה מלמעלה ובית בדיו מלמטה וכשמת כשלו בניו זה נכנס ויה בית הבר ומכתב חיל ס' הבית ועליה ומה שכתב המחבר בד' טופחים כממולל דהלכתא כותיים פ"ק דבבא בתרא וכן בהלכות: **שתי** גגות זו על גב זו והירק בנתים וכו' מעמה שם וכל שמעון כרליתא בגמרא ופירוש זו על גב זו שמוכות זו לזו תחת קרקעיתה גבוה וזה שלמלה קרקעיתה נמוך והירק בנתים בזקיפת גובה שזו גבוהה מזו:

ובלבד שלא יהמוס וכו' מימרא בגמר' שם ופירוש שלא יהמוס עצמו לפטוט לת ידיו:

היה מגיע לכופו וכו' בעיא דלא לפיטרא שם ויש גורסין מגיע לעקרו ואין מגיע לכופו מהו: **אבל** חולן העומד על המכר וכו' מחלקת רב ושמואל פרק המקבל פסק כשמואל וכן בהלכות: **שטף** נהר זתיו וכו' מסכה ובריית פר' השואל ומשום יפוב לרץ יפרעל כרליתא התם: **ואם** עקרן נהר בנוסיהן מימרא דרים לקים שם ופר"י ז"ל שנעקרו עם הקרקע שם סביבותם שיכולין לחיות על ידו ופטורין מן הערלה כדתנן חילן מכעקר הסלע עמו שם יכול לחיות פטור ושם לשון חיוב והרשב"ם ז"ל פירש כשלקח על פי שיכולין לחיות בהן ומביאין חותם מן הערלה ~~מפי~~ חיין יכולין לבדל פירות מחמת הגופין לבד: **ואם** לא נעקרו בגופיהן הכל לבעל הקרקע מיד שם רבנו מפרש כר"י ז"ל שהגופין הן מביאין לותו מן הערלה זה שנעקר בלא גופין ים לתמוה למה הוא זוכה בעל הקרקע תוך שלש הלא חייב הוא בערלה אלא שם כן נאמר מיזכה בעבי ולשון הגמרא לא שנו פירוש שחולקין הלא כשנעקרו בגופיהן ובתוך שלש לבל לאחר שלש הכל לבעל הקרקע

ובהשגות אא"א אומר לחי בעל הזתים כוטל ממנו דמי זתיו ליטע כלו' לומדין כמה חרס קוכה זתים כחילו ליטע אותם בתוך סדהו ע"כ: ולחי אומר כשנעקרו בלא גופין הרי זו לבדה המותרת כזוטו של יש וכשלולותו של כהר רודהי בעל מתיהם ממנו כמו שכתבתי פ"ו מהלכות גזלה ואבדה ולפי הכל לבעל הקרקע מיד ואינו נותן לו דמים כלל וכפשט הגמרא לבל כשנעקרו עם הגופין הרי נדלו עם גיוע הגופין ולפיכך נוטל חלקו לחי כמי שכל שנעקרו עם גופין שיכול לחיות בהן חין דרך הכהר להוליכן למקום רחוק ולפיכך חינו מתייהם מהן ובדין היה שיטלם שלו שהרי הקרקע כך כ"ל:

המוכר זתיו לעבים לם פסק עמו לקוץ מיד וכו' משמע שם בזה הלשון המוכר זתיו לעבים ועמו פחות מרביעית לסלה הרי הוא לבעל הזתים עמו רביעית לסלה זה אומר זתי גדלו וזה אומר חרבי גדלה יחלקו ואמרו בגמרא היכי דמי לי דלמר ליה קוץ לחלתר לפילו פחות מרביעית כמי דבעל הקרקע בעי למהוי לי דלמר ליה כל אומת דבעי קוץ לפי' רביעית כמי רבעל זתים בעי למהוי לה בריכה דלמר ליה קתמת פחות מרביעית לה קפרי לימבי לרביעית קפרי לומר ר"ל ורביעית פלומרו חוץ מן ההוכלה ופירוש פחות מרביעית לסלה פר"ם ז"ל זתים רעים פלין בסלה סלסם רביעית סמן ודברי רבנו פסוטין הן לבל הר"מבה ז"ל כתב היכי דמי לי דלמר ליה קוץ לחלתר לפילו פחות מרביעית כמי דבעל הקרקע כרלה לי דלולו הכל לבעל הקרקע קלמר דהה לומר ליה לוקח זתי גדלו חלה לבעל הקרקע מחבירן קלמר כדינה דמתניתין ביותר מרביעית והיינו דקלמר פחות מרביעית כמי לבעל הקרקע ומלו כמי דקלמר חלה פחות כמי מרביעית יותר מרביעי עכ"ל והבית לשון המחבר וכתב ולינו מחוור בעיני וקשיה לן לם כדבריו ז"ל למיל לפי' פחות מרביעית כמי ולמתוך וכיון דלמתניתין קלי חנה ודעבד דחולקין קלמר חלה לם לה מבעיה רביעית דהוי כולו דבעל קרקע כיון שהתנה עמו לקוץ מיד חלה לפי' פחות מרביעית כמי שהוא לבעל הקרקע וקשיה מתניתין בתרתי זה דעת רבנו ויש לתרץ לדעת הר"מבה ז"ל דלולי דלמ' בלחוך דבעל זתים לומר בהה דבעל קרקע ולין זה מכפיה סהיה לו לומ' לפי' פחות מרביעית יחלוקו ודברי רבנו ז"ל עקר וכן כרלה מדברי הגלון ז"ל

בסוף המקח בסוף כ': פרק

מגדל עוז

נתרלדלו קורו' וכו' עד ביניה' תחלה פ"ק דבבא בתר': בית הבד סהוא בנוי עד סל תחתון במביעה פרק הבית והעלייה: היה מגיע לכופו כו' עד בפירותיו סוף מביעה ופרק המוכל: סטף נהר זיתיו ומתלם בתוך סדה חבירו וכו' ולם עקרן הנהר וכו' עד לבעל הקרקע מיד **בתב** הר"מבר ז"ל לומר לכי בעל הזתים כוטל ממנו דמי זיתיו ליטע כלו' לומדין כמה חרס קוכה זתים כחילו ליטע לותם בתוך סדהו עכ"ל:

ואני לומר מה שכתב ר"מ ז"ל מפורש במביעה פרק המוכל מסכה ונמ' לבל דברי הר"מבר ז"ל לינם בגמ' זה בבית ולף כי הו' כדלי ביותר למוך על סברתו וכל סכן לט הם בקבלתו מ"מ כבר כתבתי כמה פעמים בחבור זה סלין ר"מ ז"ל מחב' בזה מסנה תורה לולא נוכח הגמרא: כיוצא בו המוכר כו' עד סוף הפר' במביעה פר' המוכל הוא מפורש:

פ"ק דבבא בתרא

פר' הבית

פרק

מי מהיכן כותלו סמוך עד סוף הגבול וכו׳ בבבא מציעא פרק הבית והעלייה משנה סוף: ואם רצה בהן בעל הגגה ואמר לו הן לכם פנה לותן קנה החלון הזה בין פנקן ללא פנקן מפורש בגמרא סוף והקשו למה לי פנקן והא אמר ר׳ יוסי בר חנינא חברו על גרם קונה לו מלא מרעיתו ותרבו היכא דמכוין להקנויי ליה לבל הכא אסתמוטי בעלמא הוא דיקא מסתמיט ליה והן הן דברי המחבר לבל ים פכתבו דרוקא דפנקהו קניה דבעל הכותל דכי מנחהו הוה ליה למימר ומדלא אמר ליה מ״מ לאו לרחויי תיכוין עכ״ל הרשב״א ז״ל: חמש גגות המפסיקות מים וכו׳ בריישא פ׳ המקבל במציעא והטעם מפני התחת מותה עד שתמתיה את מלמעלה ממנה לפיכך כולן מתקנות עם העליונה: ובן חמת חברות המפסיקות מים וכו׳ בתוספתא פ׳ המקבל: חמש גגות המפסיקות מים

ואם על פי כן לא יפתח אדם חנות כנגד פתח חצר חבירו שזה הזק קבוע תמיד שהרי בני רשות הרבים עוברים ושבים וזה יושב בחנותו כל היום ומביש בפתח חבירו: אחד מן השותפין בחצר שלקח בית בחצר אחרת אינו יכול לפתוח פתחו לחצר השותפין שלו אפילו בנה עליה גבי ביתו לא יעשה לה פתח לתוך החצר לפי שמרבה עליהן את הדרך נעשה כמי שזוזה לזה שכן אחר ונעשו לו שכנים הרבה אבל פותח הוא פתח העליה לתוך ביתו ואם רצה לחלוק חדרו לשנים חולק מבאן אתה למד שאחד מן השותפי' שהביא אצלו לביתו אנשי בית אחר יש לחבריו ל לעכב עליו מפני שמרבה עליו את הדרך וכן השוכר ביתו לבעל בית אחר והביא עמו קרוביו או מיודעיו לשכון עמו כאחד בבית זה הרי המשכיר מעכב עליו

היה פתח של אחד מן השותפין קטן אינו יכול להרחיבו שהרי שותפו אומר לו בפתח קטן אני יכול להסתר ממך בשעת תשמיש ואיני יכול להסתר ממך בפתח גדול ואם היה הפתח גדול לא יעשנו שתים שהרי אומר לו בפתח אחד אני יכול להסתר בשנים איני יכול אבל מי שהיה לו פתח קטן לרשות הרבים ורצה להרחיבו או היה רחב ורצה לעשותו שנים אין חברו שבנגדו מעכב עליו אין צריך לומר בני רשות הרבים שאינן יכולין לעכב עליו: כופין בני מבוי זה את זה לחפור בית הכסא ולעשות להן לחי או קורה למבוי מי שיש לו פתח למבוי אין בני מבוי כופין אותו לעשות דלת למבוי שיכול לומ' רצוני שאבנם בחבילתי ער פתחי ומבוי המפולש לרשות הרבים ובקשו בני המבוי להעמיד להם דלתות בני רשות הרבים מעכבין עליהם מפני שפעמים דוחקין הרבים ונכנסין בו: מי שבקש לפתוח פתח במבוי שאינו מפולש בני מבוי מעכב עליו מפני שמרבה עליהן את הדרך ואם היה מבוי מפולש פותח כל פתח שירצה

ג לבתחלה היה לו פתח סתו' במבוי שאינו מפולש הרי זה פותחו בכל עת שירצה ואם פירץ את פצימיו בני מבוי מעכבין עליו וכן אחד מבני מבוי שבקש לסתום פתחו ולהחזירו למבוי אחר בני מבוי מעכבין עליו שמא יבא עליהם מס ומתמעט מחלקן מן המס הקצוב על בני המבוי לפי' מקום שאין המס קצוב על בני המבוי הרי זה סותם פתחו בכל עת שירצה:

ד טעות סופר כלכתן עכ"ם:

ה הרי רופס לומר בני מבוי מהוה רגיל בו אבל לא רגיל בו עכ"ם:

חמש

ב מפני מהוה כרשות הרבים וכן כתב רי אלפס עכ"ם:

ו ולמר מיב' מאם סתם ראובן פתחו זו חלונו ובת שמעון סמכו לבמת לפני פתחו וחלונו יכול ראובן לעכבו ולומר לו ברעתי לחזור ולפותחו והני מילי דלא פרץ פצימיו וכריך להרחיק ד' אמו וכן פסק ריטב"ן כדאמ' לקמן בני יבמת ופתח לך יבם וסתום ואם עמ בית דין חייב ראובן לסתום תפילו לא פירץ פצימיו נמי מהרי מלא כרין עד שיהא מבנה שמעון בפניו טוב ויפה יכול למחות דאמר רב נחמן ולסתום לאלתר הוי חזקה כלקמן פרק מכירי והא דרב נחמן אמין לחודי בסתם ממעון בבני ראובן אבל אם סתם לעצמו יכול לחזור ולפתוח אם לא פירץ פצימיו תבואקפ עכ"ם:

ז וכן המשכיר בית לבעל חבית וכו' עד שיעכב עליו רמפי מריחה לי דברים מוכרין זה את זה סאמר עליה על ביתו ופותחה לביתו ואף על פי שהם מרבים מבנים בדירות חלוקות וחוץ ממנו מלא יכנים לביתו כל מה שירצה ואם ירצה לקבל להכניסין לתלמוד תורה נמנע ממנו מלא:

ח ואבל פוחת הוא עליה לתוך ביתו וכו' רשע המחבר ז"ל בפי' הסוגיא כרעת הרב אלפסי ז"ל מיכול לבנות מעל לתוך ביתו והטעם מכל מהיה פתוחה בתוך ביתו היכו עמוי להכנים מס דיורין כיון שיש מס דרך שלא עליו וכן כתב הרמב"ן ז"ל ואפילו בית שלקח בחצר אחרת אם פתח החצר ההוא ופתחו לתוך ביתו רמפי שלא כדברי קצת המפרשים ז"ל שסוברין שהיכו יכול לבנות עליה על גבי הכותלים כלל ושלא על פי שהוא פותח לתוך ביתו וכן היכו רמפי לפתוח בית מחצר אחרת לתוך ביתו בשוס מר וכבר פרשו הרמב"ן ז"ל והרשב"ל ז"ל הסוגי' לרעת הרב אלפסי ז"ל ומבואר בתוספתא דבריו:

מבאן אתה למד שאחד מן השותפי' מהבוי שלקח לביתו וכו' זו סכרית המחבר ורלוותה בדרה ומבואר בגמרא שטעם מה שנזכר למעלה מפני שמרבה עליה' הדרך

ובהשגות אא" חיי רמפי על לי דבריו ב

מותרין זה את זה שאמר בתחלה שכבל עליה על ביתו ופותח לתוכו מרבין שכנים בדירות חלוקות וחוץ ממנו מלא יכנים לביתו כל מי שירצה ואם ירצה לקבל להכניסין לתלמוד תורה אם כן נמנע ממנו ע"כ: ואני לומר שזה עיקר הלכה זו פ' חזקת הבתים והוא לא למר כן ממה שאת' לכל פותח הוא פתח העליה לתוך ביתו ואם רצה לחלוק חדרו לשנים חולק כי בזה אין רבוי שכנים את למרו מתחלת הדין שכתב אחד מן השותפין בחצר שלקח בית בחצר אחרת היכו יכול לפתוח פתחו לחצר ה השותפין מלו ואפילו בנה עליה על גב ביתו לא יעשה לה פתח לתוך החצר לפי שמרבה עליהן את הדרך נעשה כמי שזוזה לזה אין כן אחר ונעשו לו שכנים הרבה אבל פותח הוא פתח העליה לתוך ביתו ואם רצה לחלוק חדרו לשנים חולק כי בזה אין רבוי שכנים את למרו מתחלת הדין שכתב אחד מן השותפין בחצר שלקח בית בחצר אחרת היכו יכול לפתוח פתחו לחצר ה השותפין מלו ואפילו בנה עליה על גב ביתו לא יעשה לה פתח לתוך החצר לפי שמרבה עליהן את הדרך נעשה כמי שזוזה לזה אין כן אחר ונעשו לו שכנים הרבה אבל פותח הוא פתח העליה לתוך ביתו ואם רצה לחלוק חדרו לשנים חולק כי בזה אין רבוי שכנים את למרו מתחלת הדין שכתב אחד מן השותפין בחצר שלקח בית בחצר אחרת היכו יכול לפתוח פתחו לחצר ה השותפין מלו ואפילו בנה עליה על גב ביתו לא יעשה לה פתח לתוך החצר לפי שמרבה עליהן את הדרך נעשה כמי שזוזה לזה אין כן אחר ונעשו לו שכנים הרבה עכ"ל ומכאן למה למר כו' דומה ברומה ומה שהסכימו ביהיכן לפי שרבה לעכות דיני התלמוד כמו שהן זה לאחר זה כסדרן ולאחר כך כתב סברתו ונראין קצי כרפרשיות ולא רמי לעליה שפותח לביתו דהתם ניכח שכנים שירבה עליהם את הדרך שהרי לביתו של עצמו הוא פותח אבל לריטב"א שפותח לחצר של שותפין דמיא שפיר עם כן הוא להיכו מוכח מלהכנים להכביות ומה שירבה לתוך ביתו אין זה לעכות דוחק ועיכך רוחות שכן דקדק ב בלשונו ומכה מלא עלה על דעתו להכניס אם תלמוד תורה שפיר ולא כן דתלמוד תורה שדיפא ולא כן בני מבוי וחצר יכולי לעכב מלא להוסיף ביניהם תלמידי תיכוקות ולא על פי שיכולין לעכב על מלא לומכיות ב כדלקמן פרק קמא דבתרא ואם ר"מ ז"ל כתבו לפיך פרק שני ומכל מקום כל זה שבבית ונתן לבחירה ולא כזה שנתן כתירה מלכתך לבחירה זו עכרי מילתא ידעת: היה פתח של אחר כותל עיר שלהן יכולין לעכב עליו פרק חזקת הבתים: כופין בני מבוי זה את זה כו' עד כוף הפרק פרק קמא דבב:

פרק קמא דבב:

פרק חמישי חצר

תוספתא כלמטה הובלות:

מגיד עוז
פרק המישי

חצר המותפין כו׳ עד על הכל פ׳ קמח דבבא בתרא:

פי׳ מיר ירגל

לחלמין המותפין עד על גב הנהר פרק חזקת הבתים: לחד חכמ׳ המותפין עד במבואות פרק קמח דבבא בתרא: לחד מן המותפין בחכר וכו׳ במה דברים לאורים בחכר המותפין לכל בחב׳ חברו וכו׳ עד מקום לחבירו

בתב הר״ב ז״ל הירושלמי חולק עלזה לומר מבוא לעזר המגדל תרנגולין בחצר מחיכה מלו הרי זה חזקה לומר ר׳ יוסי מה נפשך אם יש לו לגדל הרי זה גדל ואם אין לו לגדל הרי זה החזיק ואין לומר כי על כל אלו המחילות מחמרו אלא עמהם טענת מכירה לומר אין מפסידין ממנו קרקע מתורת מחילה ואם רצה לבטל בית בחצירו בונה וחזקתו בטלה מחילה אלא כל זמן שהחכר כך החזיק זה בתמימות ועל דרך זה יתקיימו דבריו עכ״ל:

פרק ה״ה

ואני אומר דברי ר״מ מתנה ונמרח פ׳ חזקת הבתים דתנן ואלו דברי אלין להם חזקה היה מעמיד בהמה בחכר ומעמיד תבור וכרי ורחי ומגדל תרנגולין ונותן זבלו בחכר לומר חזקה לכל עשה מחיכה לבהמתו נבוה עשר טפחי וכן לתנור וכן לכירים וכן לרחיים הכנים תרנגולי לתוך הבית כו׳ ער הרי זו חזקה ומקשין ומריכן עלה בגמ׳ ומייתי לה ריש ומם סיפ׳ ומסיקנא אמר רבה בר חבוה הכא בחכר המותפין עסיקינן דאמעמיד כרי לה קאי דמחיכ קפדי עכ וכן כתבו ז״ל ותלמידו ר׳ יהוסף הלוי בן מיגש פי׳ כן כלשון ז״ל ומה שהקשה הר״ב ז״ל מן הירושלמי הכי גרסינן ליה הר׳ לעזר בנו המותפין להיות מותרין זה על זה בגידול תרנגולין אמ׳ ר׳ יוסה מתניתא נמי אמרה כן אלא מפני מה כהנים חסורין להעמיד רחים ותנור ומגדל תרנגולין אמר רבי אלעזר המכנים תרנגולין בחכר מחיכה מלו הרי זו חזקה אמ׳ ר׳ יוסה ויאות מה נפשך אם יש לו רשות לגדל הרי זה החזיק ואם אין לו רשות לגדל הרי זה גדל ואם אין לו לגדל הרי זה החזיק עכ ומפי לפלוני כי ר׳ יוסה אלן על ר׳ אלעזר ותמה על דבריו הטיבו ויאות כלומר וטוב אתה לומ׳ שאי אתה מטיב לי על גידול זה של תרנגולין אתה המגדל הזה אם יש לו רשות לגדל ככר גידל ואם אין לו רשות לגדל ובלא רשות גידלם שם וכי כלומר כי בעבור זה החזיק אלא ודאי לא החזיק וקל הלכהכר׳ יוסי דר׳ יוסי נמקו עמו והוא כדברי ר״מ ז״ל ורבותינו נע: אחד מן המותפין שבקש ער מרבה עליהן לת הדרך פרק חזקת הבתים: וכן

פרק חמישי חצר

חצר השותפין כל אחד מהן כופה את חברו לעשות בה בית שער ודלת וכן כל הדברים שהחצר צריכה להם אורך גדול או דברי שנהגו בני המדינה לעשותם אבל שאר הדברים כגון ציור וכיור וכיוצא בו אינו כופהו עשה אחר מהן מעצמו אם יגלה השני דעתו שנוח לו במה שעשה חברו מגלגלין עליו את הכל ונותן את חלקו בהוצאה: מי שיש לו בית בחצר אחרת בני החצר משעבדין אותו לעשות עמהם דלת ונגר ומנעול אבל בשאר הדברי אין משעבדי אותו ואם היה שרוי עמה באות חצר משעבדין אותו על הכל: אחד מן השותפין בחצר שבקש להעמיד בה בהמה או רחים או לגדל בה תרנגולין חברו מעכב עליו וכן שאר הדברים שאין דרך אנשי המקום לעשותן בחצרותיהן בטלן השותפין מעכבין זה על זה חוץ מן הבהמה לפי שאין דרכן של בנות ישראל להתבזות על גב הגדר אחד חצר השותפין ואחד מבוי שאינו מפולש כל בני המבוי מעכבין זה על זה שלא להשתמש במבוי אלא בדברים שדרך בני המדינה להשתמש בהן במבואות: אמן השותפין בחצר שהעמיד בה בהמה או רחים וכיוצא בהן בחצר ולא מיחה בו שותפו הרי זה מעכב עליו כל זמן שירצה ואם העמיד בפני בהמה זו וביזע בה מחיצה גבוהה עשר טפחי החזיק שהשותפין מקפידין על המחיצה והאיל והנידו מחל בהמה דברים אמורים בחצר השותפין אבל בחצר חברו אפי׳ העמיד בהמתו ועשה לו מחיצ׳ לא החזיק שהדבר ידוע שאין זה אלא דרך שאלה והוא הדין לכל מעמיד תנור וכירים ומגדל תרנגולין וכיוצא בהן שאם תאמר החזיק אין לך אדם שמשאיל מקום לחברו: אחד מן השותפין שבקש לפתוח לו חלון בתוך ביתו לחצר חברו מעכב עליו מפני שמסתכל בו ממנו ואם פתח השותפין בחצר פתח בית כנגד פתח או חלון כנגד חלון אבל פותח אדם לרשות הרבים פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון מפני שאומר לו הריני נאחר מבני רשות הרבים שרואין אותך ואעפ

חצר חברו בלא חזקת מלם פסיס הם הכל בחזקת מלם פסיס כטענה ורחי החזיק וכן כתב פרק פסיס עשר מהלכות טוען ונטען וכה גנות כתוב

אלא הירושלמי חולק עלזה המגדל תרנגולין בחכר מחיכה מלו הרי זו חזקה ר׳ יוסי מהכפך אם יש לו לגדל הרי זה גדל ואם אין לו לגדל הרי החזיק ואני אומר על כל אלו המחילות מחמרו אלא עמהם טענת מכירה לומר אין מפסידין ממנו קרקע מתורת מחילה ואם רצה לבטל בית בחצרו בונה וחזקתו בטלה מחילה אלא כל זמן שהחכר כך החזיק בתמימות ועל דרך זה יתקיימו דבריו עכ: סוכר הר״ם ז״ל מדברי הירושלמי נפלי חזקת מלם הוא וכן נראה דעת בעל העצור ז״ל ומפרש הרי זו חזקה מחמת מחילה ודברים מתמיהים הם שבהכרעת בהמה לעצה הוא בגדול תרנגולין תהיה חזקה ואין לומר מלם יום פלוני יום פלוני ואם כדבריהם אין לך אדם מסחיל מקום לחברו וכמו שכתב רבינו ובכל ספירום הירושלמי לפי דבריו הוא בחזקת מלם סני ובטענה ואמרו גדל סתם לכמוך על היסוד מרוב החזקות בב׳ סנים ור׳ יוסי הכרים כן ואמר אם יש לו לגדל מהוא כדברי החזיק מכאן אין מקום זה לו להעתמם בכך הרי גדולו מוכיח עליו ואם כדבריהם הלא מתנין לו רשות לגדל הרי החזיק ואיך יחזיק מלם סנים בלא טענה זה נראה לו לפרש לדעת רבינו זל: אחד מן המותפין שבקש לפתוח וכו׳ מתנה נמי פוף חזקת הבתים: וכן לית יפתחו המותפין בחכר פתח כנגד פתח וכו׳ מתנה שם ופרשי ז״ל שלא ירחיק מסוכו כיוצא זה מכנגד זה וסעמא מפום כיוצא ובתב הרשב״ץ ז״ל שהטעם לפי דברי׳ דהי בהחזקה מפני דכוף כוף לי בעי׳ לי בחכר וחזי ליה והאריך בזה ובסוף דבריו כתב ולולי שאמרה הרם היה נראה שדרך להרחיק עד שלא יוכל לראות מפתח דרך פתח חברו כלל: אבל פותח אדם לרשות הרבים וכו׳ במתנה שם ובגמ׳ דיליף ליה סוף כוף הא בעית תוכטבני מבני רשות הרבים ופרשי ז״ל סוף רוכבי סוסים ובמלים רוחין לותך בתוך זל שלפי בחלון שהוא גבוה ואין לחשש הולכים על רגליהם יכולין לראות דרך החלון פותחין ככנגד והקשו מלותה דלקמן הנזכרת פרק שני מדין שני בתים בסני דרשות הרבים שאמרו זה מוסיף מעקה לחבי גגו וכו׳ נזכר למעלה שלא הכל בחלונות שמוכין ברוקן הוא מתניתין וכל פתח שאין אדם יכול ליכנס ולצאת נקרא חלון וכן עיקר עכל הר״מבח ז״ל: תעכ

רמב"ן המחזירין בעירות וכו' ממילא דדבר מחזק בר יחזק שם: **והסוחרים** ממבילין סחורתם למכור וכו' מעמיד שם וכתב הרב לבן מיגש ז"ל
דמיקל כמים מלחתא מחזרה לבני העיר והיא טובה כמות הלחה ממבילין שם אבל שם היתה ברועה ממנה או מחטובה כמותה אבל הסוחרים
מוזלין ומפחידין הנך המעכר שם לזרחי העיר ההיא הם גוים יכולין לעכב עליהם אבל שם הלוקחין ישראלים אין יכולין לעכב עליהם מחין עומין תקנה למוכרים
בשמעתי הלקוחות ומ"מ נראין ז"ל כחלין עליו כמהסחורות קוות ולחר מחף על פי מהסוחרים מוזלין יכולין לעכב והביאו ראיות לזה אבל שם אין הסחורות קוות הורע
הוא ז"ל מחין יכולין לעכב כיון ש מלחורתן גרועה הוא מל סוחרים
יפה והרי זה כסחורה לחרת:

האם מכרו ביום המוץ וכו' בלחתו מעמה:

ואם ים להן מלוה בעיר וכו' מעמיד שם ולמוץ הגמרא זלו: חבירו מיעור חיתיכו עד רלחמיין לתמיהי דידכו ולחלוחו ורע"ק ז"ל פירש דלמו מיעור חיתין קלמר בלבד מלא כן למחר שם מתיש בדעב שלא מעמד כדי מידויחו כדי מזוכותן ועל פי בי דין ולין מדקדקין בדבר להחמיר עליהן יותר מדשלי"ב:

אחד מבני מבוי מיחוכו מי מפולם וכו' בריית שם וגרסת המחבר לחד מבני מבוי וגם זה לפי שמתו מל מעלה מכתב ממעכבין לפניהן כשהן ביניהן מחוזה חומכות לבל המפרשים החוזרים גורסין לחד מבני חבר ודוק' חבר לבל מבוי לם לין ביניהן מחוזה חומכות לין מעכבין וכשהם ביניהם מעכבין על הדרך מנזכר למעלה וכן פירש הרב לבן מיגש ז"ל בפירוש הרלפון:

ובן מי שים לו בית בחבר המוחפין וכו' בריית שם והטעם מפני רבוי הנכנסין והיוכלין **חנות** מבחבר יכולין מכנים למחות וכו' עד מהרי החזיק לעמות כן שם מעכה זה לעומה חנות מבחבר יכול למחות בידו ולומר לו לחיני יכול ליתן מקול הנכנסין והיוכלין ועושה כלים ומוכרן בעוק לבל לחיני יכול למחות בידו ולומר לו לחיני יכול ליתן מקול הפטיש ומקול הרחי' עכ' ומתוך מה שכתב המחבר מהרי החזיק לעמות כן נרלה לי שהוא קושר דדוקא החזיק לבל שם בהתחלה בא לעכב עליו יכול לעכב ומבר זה המחבר לפי שהוקשה לו מה טעם לין טענתו טענ בקול הפטיש והלא יותר מובע הטיח מקול הנכנסין והיוכלין ועוד למה לחמרו חנות מבחבר מנרלה מבבר היא בחבר יחמרו מי מבקש לעמות חנוני זו לא יעמה לרם חנות בחבר המוחפין ללא כוחת המעכה בשה חזיק בעמות כן במלחכתו ובחנותו והודיעבו מחפילו החזיק לין חזקתו חזקה לבל הנכנסין והיוכלין עהן לחרים וכן כתב פי' בשם הגאונים ז"ל לבל חזקתו חזקה במלחכת עבמו לבל שם לא החזיק יכולין לעכב זה נרלה לי מדבריו והר"מבה ז"ל חלוק בזה וכתב לזו מקול הנכנסין והיוכלין מעם קלמר דהא לינו יכול לעכב מחמת הפטיש והרחים אלא מפני רבוי הדרך כלומר לינו יכול לעמוד וליתן מפני רבוי הרבים שמרבים עלין הדרך ומכל מקום כתב ז"ל מלבל הנכנסין והיוכלין מחפילו עשה ברשות יכולין לומר לו מבורין היינו לקבל עכשיו לין לנו יכולין לקבל וזהו שלחמרו חנות ולא לחמרו לפתח חנות כירות: **מי** שים לו גגה וכו' עד סוף הפרק משנה ופרט ז"ל כשהדרך בחמצע הבחה לבן מהרי מלא מחל הדרך מכל וכל אלא זורעו לבל מן הבד לינו נפסד כל כך וכיון דמדעת מניחס הוא מן הסתם מחל לו הדרך לעמרי לחיות מיוחד להולכה ולא לזרישה עכ"ל:

פרק שביעי

מי שהיתה לו חלון בכותלו וכו' זה פשוט ומפורש פרק לי יחפור ובהרבה מקומות: **ואם** בא וכו' במשנה החלונות בין מלמעלן בין מלמטן בין מכבדן לרבע לחמות ובגמרא תני עלה מלמעלן אלא יכין וירחה מלמטן אלא יעמוד וירחה מכבדן אלא יפיל עד כאן ושם מי שכתב מכשלחמרו במשנה מבריך להגביה הבדין ד' לחמות ודי בבך דוקא בשלא הרחיק הכותל ז"ה כדיבו ומותר מיכן מוטב לבל שם הרחיק רחוק גדול שם מגביה כותלו ל' לחמות מחלונו אל זה כל שכן מידחה שם להדיח ולפיכך פירש שם תנא דבריתא מבריך להגביה כדי אלא יכין וירחה: **היתה** חלון למעלה בכותל וכו' מה שכתב ואחבר מכשהבדין ממוך מן החלון לרבע לחמות שלינו מבריך להרחיקו כלל לף על פי שלא נזכר בפירוש בגמרא פשוט הוא שהרי ההרחקה היא אלא כדי שלא יפיל וכדחתא בבריתא ובזוכה בזה הרי היא מחפיל וכמו שכתב הוא ז"ל:

מגדל עוז

מי שים לו בור וכו' עד סוף הפרק הכל בבתרא פ' המוכר לת הבית:

פרק שביעי

מי שהיתה לו חלון עד כדי שלא יפיל עליו פרק קמא דבבא בתרא:

לפיכך

דמעלמ' לתו ולעלמ' ליזבנו כדאמרי התם מכאן פסק ר"י שלא יש ירד לו מוך בעיר אין יכולין למכוע בני עיר לחרת מלבא ולהלוך בעירם ולעשות סחורתם כיון דהוי יומא דסוקא דמעלמ' לתו ולעלמא ליזבנו לבל לבני המקום לא דוקא בפוקא לבל להדדי לא תו' ועוד למדנו מלא רבו לכוף להדם שלא יעמיד בימובם אין יכולין לכוף לותו מיבא עד שיפרעו לו חובו וירויח שם מיעור חיותו כ"ה וכן היתו עכ':

ג וכן פי' כופר מיתא וכן נרלה נ"י ולא כפ"ה שפי' מלמד תינוקו של כל העיר וגם לא כפ"ה דפרק המקבל שפי' מספר לבני העיר דק' קרי ליה הכ' סופר ועיין בהילכו מבירו שפי':

והסוחרים ממבילין סחורתם למכור וכו' מעמיד שם וכתב הרב לבן מיגש ז"ל
מחזרין ומפחידין הנך המעכר שם לזרחי העיר והיא טובה כמותה אבל שם היתה ברועה ממנה או מחטובה כמותה אבל הסוחרים
בשמעתי הלקוחות ומ"מ נראין ז"ל כחלין עליו כמהסחורות קוות ולחר מחף על פי מהסוחרים מוזלין יכולין לעכב והביאו ראיות לזה אבל שם אין הסחורות קוות הורע
הוא ז"ל מחין יכולין לעכב כיון ש מלחורתן גרועה הוא מל סוחרים
יפה והרי זה כסחורה לחרת:

חנות מכרו ביום המוץ וכו' בלחתו מעמה:

ואם ים להן מלוה בעיר וכו' מעמיד שם ולמוץ הגמרא זלו: חבירו מיעור חיותיכו עד רלחמיין לתמיהי דידכו ולחלוחו ורע"ק ז"ל פירש דלמו מיעור חיותין קלמר בלבד מלא כן למחר שם מתיש בדעב שלא מעמד כדי מידויחו כדי מזוכותן ועל פי בי דין ולין מדקדקין בדבר להחמיר עליהן יותר מדשלי"ב:

אחד מבני מבוי מיחוכו מי מפולם וכו' בריית שם וגרסת המחבר לחד מבני מבוי וגם זה לפי שמתו מל מעלה מכתב ממעכבין לפניהן כשהן ביניהן מחוזה חומכות לבל המפרשים החוזרים גורסין לחד מבני חבר ודוק' חבר לבל מבוי לם לין ביניהן מחוזה חומכות לין מעכבין וכשהם ביניהם מעכבין על הדרך מנזכר למעלה וכן פירש הרב לבן מיגש ז"ל בפירוש הרלפון:

ובן מי שים לו בית בחבר המוחפין וכו' בריית שם והטעם מפני רבוי הנכנסין והיוכלין **חנות** מבחבר יכולין מכנים למחות וכו' עד מהרי החזיק לעמות כן שם מעכה זה לעומה חנות מבחבר יכול למחות בידו ולומר לו לחיני יכול ליתן מקול הנכנסין והיוכלין ועושה כלים ומוכרן בעוק לבל לחיני יכול למחות בידו ולומר לו לחיני יכול ליתן מקול הפטיש ומקול הרחי' עכ' ומתוך מה שכתב המחבר מהרי החזיק לעמות כן נרלה לי שהוא קושר דדוקא החזיק לבל שם בהתחלה בא לעכב עליו יכול לעכב ומבר זה המחבר לפי שהוקשה לו מה טעם לין טענתו טענ בקול הפטיש והלא יותר מובע הטיח מקול הנכנסין והיוכלין ועוד למה לחמרו חנות מבחבר מנרלה מבבר היא בחבר יחמרו מי מבקש לעמות חנוני זו לא יעמה לרם חנות בחבר המוחפין ללא כוחת המעכה בשה חזיק בעמות כן במלחכתו ובחנותו והודיעבו מחפילו החזיק לין חזקתו חזקה לבל הנכנסין והיוכלין עהן לחרים וכן כתב פי' בשם הגאונים ז"ל לבל חזקתו חזקה במלחכת עבמו לבל שם לא החזיק יכולין לעכב זה נרלה לי מדבריו והר"מבה ז"ל חלוק בזה וכתב לזו מקול הנכנסין והיוכלין מעם קלמר דהא לינו יכול לעכב מחמת הפטיש והרחים אלא מפני רבוי הדרך כלומר לינו יכול לעמוד וליתן מפני רבוי הרבים שמרבים עלין הדרך ומכל מקום כתב ז"ל מלבל הנכנסין והיוכלין מחפילו עשה ברשות יכולין לומר לו מבורין היינו לקבל עכשיו לין לנו יכולין לקבל וזהו שלחמרו חנות ולא לחמרו לפתח חנות כירות: **מי** שים לו גגה וכו' עד סוף הפרק משנה ופרט ז"ל כשהדרך בחמצע הבחה לבן מהרי מלא מחל הדרך מכל וכל אלא זורעו לבל מן הבד לינו נפסד כל כך וכיון דמדעת מניחס הוא מן הסתם מחל לו הדרך לעמרי לחיות מיוחד להולכה ולא לזרישה עכ"ל:

פרק שביעי

מי שהיתה לו חלון בכותלו וכו' זה פשוט ומפורש פרק לי יחפור ובהרבה מקומות: **ואם** בא וכו' במשנה החלונות בין מלמעלן בין מלמטן בין מכבדן לרבע לחמות ובגמרא תני עלה מלמעלן אלא יכין וירחה מלמטן אלא יעמוד וירחה מכבדן אלא יפיל עד כאן ושם מי שכתב מכשלחמרו במשנה מבריך להגביה הבדין ד' לחמות ודי בבך דוקא בשלא הרחיק הכותל ז"ה כדיבו ומותר מיכן מוטב לבל שם הרחיק רחוק גדול שם מגביה כותלו ל' לחמות מחלונו אל זה כל שכן מידחה שם להדיח ולפיכך פירש שם תנא דבריתא מבריך להגביה כדי אלא יכין וירחה: **היתה** חלון למעלה בכותל וכו' מה שכתב ואחבר מכשהבדין ממוך מן החלון לרבע לחמות שלינו מבריך להרחיקו כלל לף על פי שלא נזכר בפירוש בגמרא פשוט הוא שהרי ההרחקה היא אלא כדי שלא יפיל וכדחתא בבריתא ובזוכה בזה הרי היא מחפיל וכמו שכתב הוא ז"ל:

חמש חצרות הפתוחות למבוי שאינם מפולש כלן משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה וכן השניה משתמשת לעצמה ומשתמשת עם החיצונה ואינה משתמשת עם השאר נמצאת הפנימית משתמשת עם כולן ומשתמשת לעצמה לפיכך אם בעל השניה בנה אצטבא כנגד פתחו ופתחו אין החיצונה יכולה לעכב עליו אבל כל הפנימיות מעכבין עליו מפני שמרבה עליהם את הדרך באורך שורי מקיפין ואצטבה וכן בעל השניה שפתח לחצרו פתח שני ביניו וביו החיצונה אין החיצונ' מעכבת עליו שאין לו להשתמש אלא מפתחו ולחוץ אבל אם פתח הפתח השני ביניו ובין השלישי הפנימית מעכבת עליו שאין לו להשתמש במבוי אלא מפתח חצרו הראשון ולחוץ וכן הדין בכולן:

פרק ששי

כופין

בני העיר זה את זה לעשות חומה דלתים ובריח לעיר ולבנו' להן בית הכנסת' ולקנות ספר תורה ונביאים וכתובי' כדי שיקרא בהם כל מי שירצה לקרות מן הצבור: מי שלקח עיר בארץ ישראל כופין אותו בית דין ליקח לו דרך מד' רוחות כשהוא ישוב ארץ ישראל וכופין בני בקעה זה את זה לעשות בינידם חריץ ובן חריץ: מי שיש לו חצר בעיר את' בני העיר משעבדים אותו לחפור עמהם בורות שחיין ומערות ואמת המים אבל בשאר כל הדברי' אין משעבדין אותו ואם היה שרוי עמהם באותו העיר משעבדי' אותו על הכל: כשהן גובין מאנשי העיר לבנות החומ' גובין לפי קריב' הבתים מן החומה כל הסמוך לחומה נותן יותר וכל הדר בעיר ש' שנים עשר חדש או שקנה בה בית דירה נותן עם בני העיר בכל הדברים הצריכין לתקון החומה והרלתות ושכר הפרשים השומרים את המדינה וכל כיוצא ברבר' אלו ששומרין את העיר כל הדבר' שצריכין לשמירת העיר לוקחין מכל אנשי העיר ואפילו מן היתומי' חוץ מתלמידי חכמים שאין תלמידי חכמי' צריכין שמירה ההוא' שומרתן אבל לתקון הדרכי' וחומות אפילו מן החכמים ואם כל העם יוצאין ומתקנין בעצמן לא יצאו תלמידי חכמים עמהן שאין דרך תלמידי חכמי' להודלל לפני עם הארץ היו חופרין נהר להביא בו מים למדינה גובין אף מן היתומים שזו זכות להם כדי שישקו ממנו שדותיהם וכרמיהם לפ' אם אירע להם דבר שלא באו המים הואיל ולא נהנו מהן היתומים מחזירין להם כל מה שנלקח מהן וכן כל כיוצא בזה: כופין בני מבוי זה את זה שלא להושיב בינהן לא חייט ולא בורסי ולא אחד מבעלי אומני' היה שם במבוי אחד מבני מבוי אומן ולא מיחו בו או שהיה שם מרחץ או רחים ובא חברו ועשה מרחץ אחרת כנגדו או טחון אחרת אינו יכול למונעו ולומר לו אתה פוסק חיי ואפילו היה מבני מבוי אחר אינן יכולין למונעו שהרי יש ביניהם אותה אומנות אבל גר ממדינה אחרת שבא לעשות חנות בצד חניתו של זה או מרחץ בצד מרחץ של זה יש להם למונעו ואם היה נותן עמהם מנת המלך אינו יכול למונעו רובלין לבני מבוי יכולין לעכב עליו שלא יכנס במבואם ובלבד כתב בלשון העמוד עיין בסימן נ"ח עכ"ל:

פרק ששי

כופין

בני העיר זה את זה עד כדברים שהן מסומרין את העיר כל הדברים מצריכין כו' עד בפני עמי הארץ במגיעה פרק המקבל ובבתרא פרק קמא: היו חופרין נהר וכו' עד מקום התיעוקות של בית רבן הכל פרק קמא דבתרא:

מי חמש חצרות הפתוחות למבוי שאינם מפולש כלן משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה וכן השניה משתמשת לעצמה ומשתמשת עם החיצונה ואינה משתמשת עם השאר נמצאת הפנימית משתמשת עם כולן ומשתמשת לעצמה

מי פירום לפני פתחה לפי מדרך ים להם טמה וכל מים לו ודרך ים לו תמים עכ"ל:

ג דין הלכה כרב הונא דאמר מעכבין עליו והכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

בני העיר זה את זה לעשות חומה דלתים ובריח לעיר ולבנו' להן בית הכנסת' ולקנות ספר תורה ונביאים וכתובי' כדי שיקרא בהם כל מי שירצה לקרות מן הצבור: מי שלקח עיר בארץ ישראל כופין אותו בית דין ליקח לו דרך מד' רוחות כשהוא ישוב ארץ ישראל וכופין בני בקעה זה את זה לעשות בינידם חריץ ובן חריץ: מי שיש לו חצר בעיר את' בני העיר משעבדים אותו לחפור עמהם בורות שחיין ומערות ואמת המים אבל בשאר כל הדברי' אין משעבדין אותו ואם היה שרוי עמהם באותו העיר משעבדי' אותו על הכל: כשהן גובין מאנשי העיר לבנות החומ' גובין לפי קריב' הבתים מן החומה כל הסמוך לחומה נותן יותר וכל הדר בעיר ש' שנים עשר חדש או שקנה בה בית דירה נותן עם בני העיר בכל הדברים הצריכין לתקון החומה והרלתות ושכר הפרשים השומרים את המדינה וכל כיוצא ברבר' אלו ששומרין את העיר כל הדבר' שצריכין לשמירת העיר לוקחין מכל אנשי העיר ואפילו מן היתומי' חוץ מתלמידי חכמים שאין תלמידי חכמי' צריכין שמירה ההוא' שומרתן אבל לתקון הדרכי' וחומות אפילו מן החכמים ואם כל העם יוצאין ומתקנין בעצמן לא יצאו תלמידי חכמים עמהן שאין דרך תלמידי חכמי' להודלל לפני עם הארץ היו חופרין נהר להביא בו מים למדינה גובין אף מן היתומים שזו זכות להם כדי שישקו ממנו שדותיהם וכרמיהם לפ' אם אירע להם דבר שלא באו המים הואיל ולא נהנו מהן היתומים מחזירין להם כל מה שנלקח מהן וכן כל כיוצא בזה: כופין בני מבוי זה את זה שלא להושיב בינהן לא חייט ולא בורסי ולא אחד מבעלי אומני' היה שם במבוי אחד מבני מבוי אומן ולא מיחו בו או שהיה שם מרחץ או רחים ובא חברו ועשה מרחץ אחרת כנגדו או טחון אחרת אינו יכול למונעו ולומר לו אתה פוסק חיי ואפילו היה מבני מבוי אחר אינן יכולין למונעו שהרי יש ביניהם אותה אומנות אבל גר ממדינה אחרת שבא לעשות חנות בצד חניתו של זה או מרחץ בצד מרחץ של זה יש להם למונעו ואם היה נותן עמהם מנת המלך אינו יכול למונעו רובלין לבני מבוי יכולין לעכב עליו שלא יכנס במבואם ובלבד כתב בלשון העמוד עיין בסימן נ"ח עכ"ל:

ב והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

ג והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

ד והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

ה והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

ו ואפי' היה מבני מבוי אחר וכו' בעיא דלא אפשיטא וכתוב בהלכו הילנך ואפילו היה מבני מבוי אחר

ז והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

ח והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

ט והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

י והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

יא והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

יב והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

יג והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

יד והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

טו והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

טז והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

יז והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

יח והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

יט והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

כ והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

כא והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

כב והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

כג והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

כד והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

כה והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

כו והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

כז והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

כח והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

כט והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

ל והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

לא והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

לב והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

לג והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

לד והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

לה והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

לו והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

לז והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

לח והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

לט והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

מ והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

מא והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

מב והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

מג והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

מד והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

מה והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

מו והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

מז והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

מח והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

מט והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

נ והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

נא והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

נב והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

נג והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

נד והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

נה והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

נו והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

נז והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

נח והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה ואפילו הכי מיתקבר מ מדרותיבנא מעיקרא ואיבטריך למנוי כתכאי ותניא נמי מילתיה דרבי מעתן בן אלעזר ומסכחן דהלכה כרבי מחבירו עכ מכאתי כתוב בשם הרב ר' יוסף לבן מיגש והתו פירמו פירו לאחר מפירום הקונט' כדברי רב הונא ואין להאריך עכ"ל:

נט והא להלכה דרבי מאיר ס"ל דמבוי שאין בו דירות אלא לשנים אין מעכבין זה על זה וא

מי מהיו ולו וכו' מעמה פרק ראשון והלכות: לפיכך אם לא היה אם טורח כלל וכו' לקמן על פי טלא נזכר זה פשוט הוא ומובנית גם כן אם אחד מהבריכו להזכיר טעמה מבלא טעמה כופין אותו:

אבל בעל החלון וכו' זה לישנו מבואר בגמרא ודעת קצת הגאונים מכל מקום אותם לתת זו ומעביה מעמה אחרת בכגר זו ממש רמאי מהרי ממעמ בגון לכל דעת ה המחבר כדעת רב מפה גאון ז"ל מכל מלפינו למכותן למעלה לישנו יכול וקצת רחיה ים מלות' דרישיה אחד לא יעמו מכים וכו' סוף פרק חזקת הבתים בבא בתרא:

שני אחין שחלקו פר' קמץ מעמה אם ויש מי שפי' דחוק כשחלקו בפירוש הבנין והעצי כלו' מלמרת כמה בבני מוה יותר מן הבני לבל אם עלו אם כמה מוה חלק זה על חלק זה הכל בכלל העלי ולפילו האויר ע"כ ולפשר מלזה כתבון המחבר בלשון בזה ומשו הבנין והעצי ויתר דברי רבנו מבוארים שם סוף הפרק:

מי שהיו לו חלונות למטה בבותלו ובא חברו לבנות בפניהן ואמר לו אני אפתה לך חלונות אחרות בבותל זה עשמו למעלה מאלו הרי זה מעכב עליו ואמר לו בעת שתפתח החלונות תרעיד את הבותל ותקלקל אותו ואפ' אמ' אני אסתור כל הבותל ואבנה אותו לך חדש ואעשה בו חלונות למעלה ואשבור לך בית שתדור בו עד שאבנ' יכול לעכב עליו ואומ' לו אין רצוני שאטרח ממקום למקו' לפי' אם לא היה שם טורח כלל ואינו צריך לפנ' אינו יכול לעכב עליו וכופין אותו שיהיה חברו פותם חלון זה שלמעלה ממנו ועושה לו חלון מלמעלה שזו מרת סדום היא וכן כל דבר שהתנהנה בו ואין חברו מפסיד ואין חסר כלום כופין עליו אבל בעל החלונות שרצה לשנות מקום חלונות בין למעלה בין למטה אפילו היתה גדולה ואמ' אפתח אחרת קטנ' ואסתום זו בעל החצר מעכב עליו וכן אינו יכול להרחיב בחלון כל שהוא: שני אחין שחלקו חצר מרעתן ושמו הבנין והעצים זה בנגד זה ולא השגיחו על שימת האויר והניע לאחד מהן בחלקו תרבין החצר ולשני האכסדר' אם רצה בעל החצר לבנות בותל בסוף חלקו בונה בפני האכסדרה ואף על פי שמאפיל עליו שהרי לא שמו האויר:

וכן פי' רי' יוסף ליה היכו לכסדרה ודלא כפי' הערוך ם ספי' מערה ורמי ספי' טריקלין כחין עם בתו' עכ':

פרק שמיני

המבקש

להוציא זיז מכותלו על חויר חבר חברו וכו' סוף פרק חזקת הבתים וכן כרב הונא וכן בהלכות:

הוציא הזיז ולא מיחה וכו' דעת המחבר ורבו מחילת העבדין היא להתיר ולא בעינת מכר לו מתנה אלא בעינת מכר ומחילה ויתבאר דעתם ודעת החולקים עליהם פר' ה':

היה הזיז טפח החזיק בחויר החבר כנגדו וכו' משנה שם ובתבאר בגמרא:

היה הזיז שהוכיר רחב טפח ומעוך וכו' מימרא דר' מיוסף וכן פרשה רבו ורם ז"ל וכת' הרם ז"ל דכיון שהניח לו חורך מלמקום שהוכרכה לו נמי ב' ברחבו דהיון מקום חשוב בפחות מלרבעה על ארבע והה שם החזיק ברחב טפח במשך ג' לא החזיק ברחב מלמה אלא מה שהחזיק החזיק ולא יותר עכל חשוב ולימו נקנה במחילה אלא דוקא בטענת מכר לו מני אבל חזקה המורה במשנה הוא מדבר והיה במחילה:

ואין בעל החבר יכול לבנות בחויר חברו וכו' גובה חויר עשרה טפחים משום שכתב בגמרא בפירוש ומכל מקום נראה מדי בכך שהרי דירת בית היא דירה בעשרה טפחים כל שכן תשמיש הזיז:

המעמיד כולם קטן אין לו ארבע חורקין וכו' משנה שם:

לפיכך כתבה בעל הגבוכו' זה פשוט:

אבל שם העמיד כולם קטן וכו' זה לא נזכר בגמרא בבחור לבל נזכר בגמרא בהדיה דיכן מכל מזה נהנה וזה לימו חבר כופין לותו על מדת סדום ורב הונא מלמר למעלה בזיז שבעל החבר יכול למחות לפי בזיז כל שהוא דוקא בזיז לחבר כן לפי שם בתשמישו היזק רחיה וכמו שנזכר בגמרא לבל בכולם מלין יכול להשתמש בו אלא דרך רשות חברו וחברו יכול לבטלו כל זמן שירצה ודלמי לימו יכול למחות בידו על ההנחה ולבל מודים בזה וזה פשוט:

הרוצה להוציא ניכור על חבר חברו וכו' פרק חזקת הבתים מבואר בגמרא:

רצה לחר כך בעל הגג לסתום וכו' מימרא שם:

רצה בעל הגג לעקור הכנור מבר זה וכו' יבא על זו המזחילה ים לה חזקה ובעל החבר למה יעכב על בעל המזחילה מלקבר ולא הוא רוכה החבר ובבד כי המעכה לעולם לא הזכירה קניית הגג לבעל החבר ודברי מלמרין כמהגו ועתה לפרש מכיון במעכה פ' חזקת הבתי' המרוב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה המזחילה ים לה חזקה ולמרי' בפירוש המעכה מלמה לוקמינהו לחמר מעולל המרוב אין לו חזקה מרוח לחת ום למקומו חזקה מפני רוחות רבי חניכי לחמר אין לו חזקה מלא היה לרוך מקברו ויש למקומו חזקה מלא בא לעקרו לימו עוקרו רב ירמיה בר' לבא לומר המרוב אין לו חזקה מלא רוכה לבנות תחתיו בוכה ויש למקומו חזקה מלא בא לעקרו לימו עוקרו תכן המזחילה ים לה חזקה בשלמ' למלן דלמר הכי תרתי משמע לימלן דלמ' מלא רוכה לבנות תחתיו בוכה מלי כפקיר ליה מיכה ותרבו הכל במזחילה מל בכין עסקינן דלמר לא כיחא לי דיתתיב לפיתחי ע"כ והכי כבר הר"ן ז"ל מדעת דברי המחבר היה לכרם דברי מעולל ורבי חניכי במחלת בעל החבר על בעל הגג ולפיכך תפס עליו אלין זה מעמע הסוגיא בטוס פכים מלוך יהיה בזה חלוק בין מזחילה לבבור כמו שבתב הוא ז"ל והדין עמו לתפסו אם היה דעת המחבר לפרש כן לבל לפי סובר שלא היתה כוונתו לפרש כך שלא כל החוקמתות הם ברוך לחת בחזקת בעל הגג

ואני חומר לך זו בלבד כרך חזקת הבתים שלא כל חזקה מחזיקה טענה לוכה חזקה וכן פי' רבינו יהוכף הלוי בן מיגש וגם ר"ת ז"ל תלמידו כתבה לפניך: המעמיד כולם קטן שר בחין לכלו לרשותו הכל פרק חזקת הבתים: רבה בעל הגג לעקור וכו' שר לקוח המים

בתב הר"אבר ז"ל זה הדרך לימו מחוור ולוך יבא על זו המזחילה ים לה חזקה ובעל החב' למה יעכב על בעל המזחילה מלקבר ולא הוא רוכה לבנות תחתיו בוכה ויש למקומו חזקה מלא בא לעקרו לימו עוקרו רב ירמיה בר' לבא לומר המרוב אין לו חזקה מלא רוכה לבנות תחתיו בוכה ויש למקומו חזקה מלא בא לעקרו תכן המזחילה ים לה חזקה בשלמ' למלן דלמר הכי תרתי משמע לימלן דלמ' מלא רוכה לבנות תחתיו בוכה מלי כפקיר ליה מיכה ותרבו הכל במזחילה מל בכין עסקינן דלמר לא כיחא לי דיתתיב לפיתחי ע"כ והכי כבר הר"ן ז"ל מדעת דברי המחבר היה לכרם דברי מעולל ורבי חניכי במחלת בעל החבר על בעל הגג ולפיכך תפס עליו אלין זה מעמע הסוגיא בטוס פכים מלוך יהיה בזה חלוק בין מזחילה לבבור כמו שבתב הוא ז"ל והדין עמו לתפסו אם היה דעת המחבר לפרש כן לבל לפי סובר שלא היתה כוונתו לפרש כך שלא כל החוקמתות הם ברוך לחת בחזקת בעל הגג

ואני חומר מתוך לשונו מסמע מלישנו מפרש פי' מזחילה כלומר פירשה רבינו יהוכף הלוי בן מיגש בקבלת רבותיו נ"ע ובלותו פי'

בתב הר"אבר ז"ל לפי מוכיח לו בזה הלא הכ' בת מקבלת טענה עכ"ל:

ואני חומר לך זו בלבד כרך חזקת הבתים הלא כל חזקה מחזיקה טענה לוכה חזקה וכן פי' רבינו יהוכף הלוי בן מיגש וגם ר"ת ז"ל תלמידו כתבה לפניך: המעמיד כולם קטן שר בחין לכלו לרשותו הכל פרק חזקת הבתים: רבה בעל הגג לעקור וכו' שר לקוח המים

בתב הר"אבר ז"ל זה הדרך לימו מחוור ולוך יבא על זו המזחילה ים לה חזקה ובעל החב' למה יעכב על בעל המזחילה מלקבר ולא הוא רוכה לבנות תחתיו בוכה ויש למקומו חזקה מלא בא לעקרו לימו עוקרו רב ירמיה בר' לבא לומר המרוב אין לו חזקה מלא רוכה לבנות תחתיו בוכה ויש למקומו חזקה מלא בא לעקרו תכן המזחילה ים לה חזקה בשלמ' למלן דלמר הכי תרתי משמע לימלן דלמ' מלא רוכה לבנות תחתיו בוכה מלי כפקיר ליה מיכה ותרבו הכל במזחילה מל בכין עסקינן דלמר לא כיחא לי דיתתיב לפיתחי ע"כ והכי כבר הר"ן ז"ל מדעת דברי המחבר היה לכרם דברי מעולל ורבי חניכי במחלת בעל החבר על בעל הגג ולפיכך תפס עליו אלין זה מעמע הסוגיא בטוס פכים מלוך יהיה בזה חלוק בין מזחילה לבבור כמו שבתב הוא ז"ל והדין עמו לתפסו אם היה דעת המחבר לפרש כן לבל לפי סובר שלא היתה כוונתו לפרש כך שלא כל החוקמתות הם ברוך לחת בחזקת בעל הגג

ובהשגות אא תיכי מורה לו בזה שלא כן בת מחמת טענה עכ"ל: נראה מדעתו ז"ל לפי פזה מקום מתנה ולימו נראה כן מדברי ר"ם ז"ל שלא כדברי המחבר וכן מוכחת מימרא דרבי מני מבל חזקה המורה במעכה הוא מדבר והיה במחילה:

ואין בעל החבר יכול לבנות בחויר חברו וכו' גובה חויר עשרה טפחים משום שכתב בגמרא בפירוש ומכל מקום נראה מדי בכך שהרי דירת בית היא דירה בעשרה טפחים כל שכן תשמיש הזיז:

המעמיד כולם קטן אין לו ארבע חורקין וכו' משנה שם:

לפיכך כתבה בעל הגבוכו' זה פשוט:

אבל שם העמיד כולם קטן וכו' זה לא נזכר בגמרא בבחור לבל נזכר בגמרא בהדיה דיכן מכל מזה נהנה וזה לימו חבר כופין לותו על מדת סדום ורב הונא מלמר למעלה בזיז שבעל החבר יכול למחות לפי בזיז כל שהוא דוקא בזיז לחבר כן לפי שם בתשמישו היזק רחיה וכמו שנזכר בגמרא לבל בכולם מלין יכול להשתמש בו אלא דרך רשות חברו וחברו יכול לבטלו כל זמן שירצה ודלמי לימו יכול למחות בידו על ההנחה ולבל מודים בזה וזה פשוט:

הרוצה להוציא ניכור על חבר חברו וכו' פרק חזקת הבתים מבואר בגמרא:

רצה לחר כך בעל הגג לסתום וכו' מימרא שם:

רצה בעל הגג לעקור הכנור מבר זה וכו' יבא על זו המזחילה ים לה חזקה ובעל החבר למה יעכב על בעל המזחילה מלקבר ולא הוא רוכה

בהשגות אא זה הדרך לימו מחוור ולוך להתריע כותלו מה לו לבעל החבר ובבד כי המעכה לעולם לא הזכירה קניית הגג לבעל החבר ודברי מלמרין כמהגו ועתה לפרש מכיון במעכה פ' חזקת הבתי' המרוב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה המזחילה ים לה חזקה ולמרי' בפירוש המעכה מלמה לוקמינהו לחמר מעולל המרוב אין לו חזקה מרוח לחת ום למקומו חזקה מפני רוחות רבי חניכי לחמר אין לו חזקה מלא היה לרוך מקברו ויש למקומו חזקה מלא בא לעקרו לימו עוקרו רב ירמיה בר' לבא לומר המרוב אין לו חזקה מלא רוכה לבנות תחתיו בוכה ויש למקומו חזקה מלא בא לעקרו תכן המזחילה ים לה חזקה בשלמ' למלן דלמר הכי תרתי משמע לימלן דלמ' מלא רוכה לבנות תחתיו בוכה מלי כפקיר ליה מיכה ותרבו הכל במזחילה מל בכין עסקינן דלמר לא כיחא לי דיתתיב לפיתחי ע"כ והכי כבר הר"ן ז"ל מדעת דברי המחבר היה לכרם דברי מעולל ורבי חניכי במחלת בעל החבר על בעל הגג ולפיכך תפס עליו אלין זה מעמע הסוגיא בטוס פכים מלוך יהיה בזה חלוק בין מזחילה לבבור כמו שבתב הוא ז"ל והדין עמו לתפסו אם היה דעת המחבר לפרש כן לבל לפי סובר שלא היתה כוונתו לפרש כך שלא כל החוקמתות הם ברוך לחת בחזקת בעל הגג

בנה כותל אחד בצד החלון צריך להרחיק מן החלון טפח ומגביה הכותל ארבע אמות על החלון או בונה ראש הכותל כדי שלא ישב עליו ויציץ ויראה בנה שני כותלים משני צידי החלון צריך להיות ביניהם רחב ארבע אמות והחלון באמצע הארבע ולא יסמוך על גביהם אלא אם כן הרחיק המיכוך מן הכותל שיש בו בחלון ארבע אמות כדי שלא יאפיל עליו לפיכך מי שבא לפתוח חלון לחצר חברו בין חלון גדולה בין חלון קטנה בין למעלה בין למטה בעל החצר מעכב עליו שהרי אומר לו תזיק לי בראיה ואף על פי שהיא גבוה תעלה בסולם ותראה הרי שפתח חלון לחצר חברו ומחל לו בעל החצר או שגלה דעתו שהניחו כנון שבא וסייע עמו או שירד הנזק ולא ערער הרי זה החזיק בחלון ואינו יכול אחר כך לחזור ולערער עליו לפתוח חלון כמו שכתוב ובציר דינה של חלון זה שהניחה ל לפתח אם ראשו של ארם יכול ליכנס ממנה אי שהיתה ל למטה מארבע אמות אף על פי שאי ראשו נכנסת ממנו אין בעל החצר יכול לבנות כנגדו או מצדדיה אבל הרחיק ארבע אמות כמו שבארנו היתה חלון קטנה שאין ראשו של אדם נכנס ממנה והית למעלה מארבע אמות בעל החצר יכול לבנות כנגדה ובצדדיה ש שהרי טוען ואומר לא הנחתיך לפתוח אלא מפני שהיא קטנה וגבוה אבל שתחזיק עלי עד שארחיק הבנין לא הנחתי בד א בשפתחה לתשמיש או כדי שיכנס בה הרוח אבל אם עשין בפ ופתחה לאורה אפי היית קטנ ביותר הואיל ולא ערער החזיק מכף מפפטי ואין בעל החצר יכול לבנות כנגדה או מצדדיה עד שירחיק ארבע אמות בדי שלא יאפיל עליו שהרי מחל לו על האורה ובן מי שהיתה לו חלון מחוקת ובא חברו ובנה כנגד או מצדדיה בלא הרחקה או סהמה ושתק בעל החלון אינו יכול לחזור ולערער עשין לפיל פ"ח בהגהה לפתוח החלון או להרחיק הבנין שבין ששתק מחל ובכ"ל מכף מפפטי שאין אר עשוי שכותמין אורו בפניו ושותק אא"כ מחל

מגיד משנה

בנה כותל אחד בצד החלון צריך להרחיק מן החלון טפח ומגביה הכותל ארבע אמות על החלון או כונס ראש הכותל כדי שלא ישב עליו ויציץ וירא החלון כגון מהכותל או החלון בו ממוך ממזרח למערב וזה מוסך מבפנים לחוץ ובגמרא אמרו במה דברים אמורים בזמן שהכותל והחלון מכוונים זה כנגד זה אבל אם היה החלון בצד הכותל לא מכיון שהחלון בצד הכותל אינו יכול להציץ ולראות ולא מצינו בכל הש"ס שהחלון צריך להרחיק מן הכותל אלא כך היא הסברא ש

וכך פירשו ממוחל אחד מהח״ז בשל הגג מלא יכול למכור בעל חכר המרזב ממקום למקום גרוף אחת לכל החזק מלא יוכל למכות מרוח אחת לרוח אחרת
ובה רבי חכיה והוסיף בחזקה מחפילו ברוח אחת לא יכול למכות לכל לקברו לו יכול לכל יכול למכות תחתיו והמחבר
דעתו לפסוק כבתרוי מהוא מקיים החזקה יתר מכלן ומה שכתב וכן לם רבה בעל החכר ולא הזכיר מיוכל לקברו לו למכותו וכן פסק הרי״ף ז״ל בפירושו ובדין זה
אין חלוק בין כגון למזחילה מלא בבין ולכיך לו כתבו ודין זה מכתברבה בעל הגג לו מיהיה פירום החוקמתות לכל מתוכן כלמד מלא נחלקו אלא
אם בעל החכ׳ יכול לקברו לו למכות

מגדל עז

סמנים פירמה רמ ז״ל פרק חזקת הבתים וגם בעל הערוך בחורך ועיקר הדבר מתקבלת כל מי הגב והולכת לכל לירכו מל גב זוהקתן רחוק מן הכותל ולפעמים היה עומדת בלמכעות הגב לירכו לו לרחבו ומקבלת כל המים חוזק לחון מן הכותל ברחוק ד׳ לחמות כמהיה מזחילה מל בנין העמוד בלבנים היוכלין מן הכותל כעין לחמלתרות ולפעמי׳ זוחלין וזודין בגוף הכותל והיה נקרלת עתה ח לפלנו בלרץ יפרלל מיהילה בלבין ערבי ובה לומ׳ מים למזחילה הזי ה ולין בעל החכ׳ יכול למנעו מלה מ מם המים וגם זכה בעל הגג להסיר חודרת המים מעל זה החכר ולהודיעם ל למקום לחר לוכו יכול מכמו מהוא זכה בלו׳ החכ׳ כך זכה בעל החכר בגוף המים ומה מלמר עיד למה יפנע בעל החכר לבעל המזחילה מלקברו הטע׳ מפני מכל מה מהוא לרוך יות׳ מרלוין המים מלבמך לכותל ובמקברו מריעין המים לת הכותל ומלחלוין חוקה ומה מלמ׳ לם רוכה הוא להתריכו כותל מה לו לבעל החכר הוא בהכך כמו מפרמתי ומזה הלמון מפמע מה מפירמתי מלינו מכרם המזחילה כלחכר פירטוה הם ז״ל וקבלמה ת לחכמו ולחכמו מפתמים בה בכל יום וזוהיה כותה בפטומה

וכן אם רצה בעל החצר לבנות תחת הענר אין בעל הגג יכול לעכב עליו שאין הענר עשוי בשמיש בזיז כדי שהחזיק באויר החצר שאינו עשוי אלא לקלות המים מי שהוריד מי גגו על חצר חברו ולא מיחה

ב והחזיק בדבר זה אם המים מנטפין ורוצה לקבצם למקום אחר ולעשותם צנור עשוי וכן אם היה באין דרך צנור ממקום אחר וחלקן על החצר והכותל והחזיק נוטפין עשוי ולבנות על גגו כמין צריף עד שירדו המים במהרה ל לחצר חברו בונה שהרי החזקו מימיו של זה לירד לחצ׳ חברו: כותל שבין ראובן ושמעון אם היו שותפין בה שניהם משתמשין בו זה חופר מצד זה ומכנים קרותיו היה הכותל של ראובן לבדו אין שמעון יכול להשתמש בו חפר שמעון בכותל זה והכנים בה קורה אחת ושותק ראובן ולא מיחה בו ר חזיק במקום הקורה אפילו היתה קטנה ורצה שמעון להחליפה בקורה גדולה ועבה מחליף היתה הקורה סוכת ערבי כל שלשים יום לא החזיק בה סתם שהרי ראובן אומ׳ לא מחלתי והנחתיך אלא מפני שהוא ערבי לאחר שלשים יום החזיק שאין זה ערבי ואם סוכת ימי החג היא כל שבעת ימי החג לא החזיק לאחר שבעה החזיק ואם חבר ראש הקורה בכותל בטיט מיד החזיק והוא שיביא ראיה שראובן סייע עמו

ואם מוטף גגו על ראובן לתוך מרזב של מעון אין מעון יכול להסיר המרזב כדי להגביה כתלו כיון שהחזיק ראובן אם לא יביא מ מעון עדים מחפני חיבת ראובן או מוריעין הניח לו בתחילה או דרך סכירות וכן ב בעורעיהן ואם רבה להגביה יכנים מעט בשלו כדי הנחת המרזב במקו המרזב הראשון כדי שלא יפסיד חברו וכל הני חזקה דתעמים ד ראמר לא בעינן חזקה ג׳ שנים כו׳ עכ׳ל הא׳:

או ראה ולא מיחה מי שהחזיק בכותל זה בקורה אחת אינו יכול להחזיק בקורה שנה כדרי לא מחל לו אלא על האחת בלא בשהודה שאין הכותל ה השלו אלא חברו כחל לו על הכנס קורה זו אבל אם טען שכותל זה שותף אני בה ה אל והשתמש בה בקורה אחת נאמן ומשתמש בכולן אחר ש׳ שבעה שבעה הסת שהוא שותף בכל הכותל היו קורותיו של ראובן בתוך הכותל ובצד שמעון מקומו חפורין להכנים בהן ראשי הקורו׳ להחזיק בהן שמעון להכנים בה קורות ואינו יכול לטעון שהוא שותף בו כדרי אילו כותל משמש ויכול ראובן לטעון שאני חפרתי מקומו אלו מצדך כדי שיהו מכנים עד שתקנה ממני או שתבקש ממני ואמתול לך תכנים הקורות בלא חפירה בכותל כדי שלא יתמעט כותלי בעת חפירה:

פרק תשיעי

לא יחפור אדם בור שיח ומערה ולא יביא אמת המים ולא יעשה בריכת המים לשרות בה בגדים לכבס בצד כותלו של חברו אלא אם כן הרחיק מכותל של חברו שלשה טפחים וימד בימד לכותל בור זה או מקוה המים זה או כותל האמה מצד חברו כדי שלא יבליעו המים בכותל חברו: מרחיקין

ד חיבעית להו ומר בימד תנן להו מר ב בימד תנן עכ׳:

מלמלה מלא היתה חזקת קורה אחת מועילה לקורות הרבה לא היו חולקים בין קורה גדולה לקטנ׳ ומי אחת מהמחזיק לקטנה אם היתה חזקת קורה אחת היה יכול להחזיק בהרבה היה לו לומר רבותא יתר: בד״א בשהודה וכו׳ זה לא מלתי גם בן מבוחר וכלע ורמיתי המפרשים ז״ל חולקין בדין חזקת הקורה לם מועילה לכל הכותל ויש בהם מי מסבר מועיל בכל חזקת הקורה אחת כך טען מכר או מתנה ולא בזה נחלק ז״ל וירלה לי מלין דברי המחבר ללמד בפטיבן לעולם היינו סותפין בכותל ועד עכשיו לא הייתי צריך לנעון בה ותהו מכמנעתי לא מיחה בי חברו ולין כלין עדים הכותל על מי והדין למת ללא מיחה לתה צריך נעיבה כל זמן שלין להחד רלוה כלל: היו קורותיו של ראובן וכו׳ מימרא פס:

פרק תשיעי לא

יחפור אדם בור סיח וכו׳ מכנה פרק לא יחפור ובגמרא מתבאר ומה מכתב ובד בבית לומר דתנינן הרחקה וחמרו כפוטה דתנינן בעינן דלי סד וכו׳ ונראה זה פס לבל כתבו המפרשים ז״ל דכיון דכך לתמרו בבפ״ב דתנינן בבין הכי קתני לן וזה דעת המחבר:

מרחיקין

במה דברים אמורים בזמן שהן מרחיקין וכו' מימרא סס תוספ' רבי יוסי בגזירה דילמא : לפיכך צריך שירחיק מעצמו וכו' מבואר בהלכות ומכח המימר' מהזכרתי :
בעל העליה שהיה טופח מים וכו' מעשה בפרק הבית והעליה וכן מבואר בהלכות : מי שהיה לו חילון בתוך שדהו וכו' מתניה פרק לא יחפור וכרבי יוסי
וכדחיפסיק להלכתא בגמרא : וכן ריחובן שחפר בור וירד ומצא וכו' מתניה וחילוק הסם עשרה לחמות בגמרא ובהלכות :
ואם יהיו צריך וכו' במתניה סס : במה דברים לחמורים בארץ ישראל אבל בחוצה לארץ ירחיק בין גפנים לגפנים מפני לחמות ובין גפנים לשאר

חילונות לו בין חילונות לחילונות ר'
חמות בכל מקום זה כתוב בספר
המחבר ובהסגו על הדין הראשון
אא בגמ' לחיובן בעיבן טפי עכ' ועל
מה שכתב בי' חילונו לחילונות כתוב
בהשגות אא מבין לו סיוע בבבל
לא יספיק בב' חמו' מהמחריבו'
וכלי הבקר מלהם קבריס עכ' :
ובמתניה מניהו לא יטע לרש חילון
סמוך לשדה חברו אלא אם כן ה
ירחיק ממנו ארבע אמות לחחר
גפנים ולחר כל חילן ובגמרא לחמר
שמואל לא שנינו אלא בארץ ישראל
אבל בבבל שתי אמות הכי גרסי
חברו אלא אם כן ירחיק ממנו שתי
אמות והוא אבן ינקע ארבע אמות לחו
עם כרשמואל שנת רבא בר רב חנן
הוו ליה הכך דיקלי לחמר' דפרדס
דרב יוסף לחו כפורי יתבי בריקלי
ומפסדי פרדסא לחמר ליה רב יוסף
זיל קון לחמר ליה והא רחיקי לי וכו'
לחמר ליה הכי מילי לחילונות
ונפנים לגפנים אבל חילונו לגפנים
בעינן טפי ופירש הרב לחנן מקום זל
בסס רבו שפסי זל דרבנו לא הרחיק
אלא שתי אמות כדינו בבבל ו
וחמר לו רב יוסף דחילונות לגפנים
בעינן ארבע אמות כמו בארץ ישר'
והן הן דברי המחב' בבבא דחסונה
וכבר העמיד הרמ"ן בגזל שטה זו
דהיכי טפי היכו יותר מארבע אמות
אבל מה שכתבו בספרי המחבר
שבין חילונות לחילונות צריך ארבע
אמות בכל מקום הוא טעות סופרי
לפי דעתי שהרי לחמרו בגמ' בפרוש
דחילונות לחילונות ובנפנים לגפנים
סגי ומוכרח הוא מן הבריתא ס
שהזכרנו לא יטע אדם חילן אלא אם
כן הרחיק ממנו ארבע אמות לחר
גפנים ולחר כל חילן ובגמרא לחמר
שמואל לא אמרנו אלא בארץ ישראל
אבל בבבל שתי אמות הכי גרסי
חברו אלא אם כן הרחיק ממנו שתי
אמות והוא אבן ינקע ארבע אמות לחו
עם כרשמואל אמר

מגדל עוז

בד"א בכותל גבה וכו' מפורש שם ופי' בכותל גבה לפילו בעיר יפה מרחיק ופר"י ז"ל כותל גבה מפני מלין דשין לותה מבפנים כריכה דפוה מבחון:

ובן שם לה היה לרבע לחות בכותל ממעון וכו' זה לה מלתי מבואר מחלקת לבי ורבה שם ופסק כרבה ולישנה בתרה ומה שכתב המחבר ושם ימלך חברו וכו' צריך להרחיק פסה לה מתבאר בגמרה לבל כך היה שבות בכותל גנה או בכותל חצר בעיר חדשה אבל בעיר ישנה כבר נתחוקה ובונה כנגדו בלא הרחקה וכן אם לא היה באורך כותל שמעון שבונה כנגדו ארבע אמות אינו מרחיק אף על פי שמונע הרגל מלהלך שם שהבותל שהוא פחו'מ' אמו' אינו צריך חזוק ואדרבה מי שבא לחפו' בור בסוף שדהו סמוך למיצ' חברו אם שדה חברו אינו עשוי לבור' סמוך ואינו יכול למחות בידו ואם יבלך חברו לחפור בור בצדו צריך להרחיק מן כותל חבור שלשה טפחים עד שיהא בין חלל שני הבורו' עובי ששה טפחי' ואם היתה שדה חברו עשויה לבורות אינו כומך עד שירחיק מן המצר שלש' טפחי' ויחפור וכשיב' חברו לחפור ירחיק גם הוא שלשה טפחי' בתוך שדהו ויחפור:

הבית והעליה של שנים לא יעשה בעל הבית תנור בתוך ביתו אלא אם כן יש לו על גביו גובה ארבע אמות ובן לא יעמיד בעל העליה תנור עד שיהיה תחתיו ארבע טפחים ובבירה טפח ובירה של נחתומין ג' טפחים ואף על פי שהרחיק השעור אם יצא האש והזיק משלם מה שהזיק כמו שיתבא במקומו:

מי שהיתה לו חנות תחת אוצר חברו לא יעשה בה לא נחתום ולא צבע ולא רפת בקר ולא יכנים שם בהמה דברים אמודים בכותל גנה או בכותל חצר בעיר חדשה אבל בעיר ישנה כבר נתחוקה ובונה כנגדו בלא הרחקה וכן אם לא היה באורך כותל שמעון שבונה כנגדו ארבע אמו' אינו מרחיק אף על פי שמונע הרגל מלהלך שם שהבותל שהוא פחו'מ' אמו' אינו צריך חזוק ואדרבה מי שבא לחפו' בור בסוף שדהו סמוך למיצ' חברו אם שדה חברו אינו עשוי לבור' סמוך ואינו יכול למחות בידו ואם יבלך חברו לחפור בור בצדו צריך להרחיק מן כותל חבור שלשה טפחים עד שיהא בין חלל שני הבורו' עובי ששה טפחי' ואם היתה שדה חברו עשויה לבורות אינו כומך עד שירחיק מן המצר שלש' טפחי' ויחפור וכשיב' חברו לחפור ירחיק גם הוא שלשה טפחי' בתוך שדהו ויחפור:

הבית והעליה של שנים לא יעשה בעל הבית תנור בתוך ביתו אלא אם כן יש לו על גביו גובה ארבע אמות ובן לא יעמיד בעל העליה תנור עד שיהיה תחתיו ארבע טפחים ובבירה טפח ובירה של נחתומין ג' טפחים ואף על פי שהרחיק השעור אם יצא האש והזיק משלם מה שהזיק כמו שיתבא במקומו:

מי שהיתה לו חנות תחת אוצר חברו לא יעשה בה לא נחתום ולא צבע ולא רפת בקר ולא יכנים שם אמפסת' וכיוצא בהן מדברי' שעול' מהם הבל חם הרבה מפני שהחום מפסיד פירות האוצר לפיכך אם היה אוצר יין בארץ ישראל שאין החם מפסידו הרי זה עושה בחנותו כל מלאכת אש שיר'ה אבל לא יעשה רפת בקר מפני שמפסיד ריח היין ואם ה' חזקה החנות בתחלה לרפת או לנחתום וכיוצא בו ואחר כך רצה בעל העליה לעשות עליתו אוצר אינו יכול למחות בידו כבר בעל הבית ורבין עליתו או שרבה בה חלונות כדי לעשות בה אוצר וקדם זה ועשת תנור קודם שיכנים פירות לאוצר או שהתחיל לאצור שומשמין או רמונים או תמרים וכיוצא בהן וקדם זה ועשה התנור קודם שאצר החטים או שעשה בעל החנות מחילה על גבה להבדיל בין החנות ובין האוצר בכל אלו בעל אוצר מעכב עליו ואם עבר ועשה וכיוצא בו אין בעל האוצר יכול להסיר התנור בכל אלו:

כל אלו קיימו בתיקו ובפק ממול לקולא עכ:

פרק עשירי

מרחיקין

את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה מפני נויי העיר וכל אילן הנמצ' קרוב לעיר פחות מזה קוצצין אותו ואם האילן קדם נותנין לו בני העיר דמיו ואם היה הדבר ספק ולא נודע איזה מהם קדם אין לבעל האילן דמים אלא נוטל עציו והולך: מרחיקין גורן קבוע מן העיר נ' אמה כדי שלא יוליך הרוח התבן בעת שזורה ויזיק לבני העי' וכן לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אלא אם כן היה לו נ' אמה לכל רוח כדי שלא יזיק התבן לנטיעת חברו או לנירו:

מרחיקין את הגבלות ואת הקברות ואת הבור כקי מן העיר נ' אמה ואין עושין בורסקי אלא למזרח העיר מפני שרוח מזרחית חמה וממעטת הזק ריח עבודת העורות: מי שבא לעשות משרה של פשתן בצד ירק של חבירו שהרי מי המשר' נבלעין בארץ והולכין ומפסידין את הירק או שנטע כרישין קרוב מן הבצלים של חברו שהן מפיגין טעמן או שנטע

וכן פסק רב אלפס ז"ל וחזיק בפירוש רבינו שלמה דלית הילכת' כר' יוסי בחורש ובקומיס ובקומר כמי דלעיין מטרה וירק מודה רבי יוסי דמרחיקין ובטעמא דמילתא לחוד הוא דפליג ר' יוסי ולא בעיקר דינא וכן נקיטינן להי פירושא וכך מסתברא ליה לר' יוסי דודאי בעיקר דינא כמי פליג מדתנ' לרבי יוסי בברית ודקתני ריבה כמי לא הכי מטרה וירק ודאי הכין הוא אלא הכא במטרה וירק ליכא לא לגירי ולא לגרמ' דגירי דמיא מיתס תיומי והרי הזלי ודמי לזה חופר בתוך שלו ולאחר זמן בא ההיזק ולענין חרדל ודבורי כמי מסתבר לן דהלכה כר' יוסי וכו' בתיובתא ונס ר"ת כתב דבמטרה וירק לא פליג ר' יוסי אלא רק בחרדל וכירוש גורן קבוע פרסו בגמרא כל מקריב לגרות ברוחות ואינו יכול לגרות בידיו: מי שבא לעשות מטרה וכו' מטרה שם ומקוניא מברית הפרק וכדתית בהלכות:

כתב הרמב"ם ז"ל כבית יפה היינו:

ואני תולה בה למבח הדינין והחלוקין כי מפורש' הן במשנה ובגמרא פרק לא יחפור הלא הטעם מיבח מימר שהכותל מהוה פחות מד' אמות היכו כריך חזוק הארץ והוא אמת: מי שבא לחפור בור עד כמו שנתבאר במקומו עיקר ההלכות פרק לא יחפור והביאור פרק יד דהלכות נזקי ממון: מי שהיתה לו חנות עד סוף הפרק פרק לא יחפור עם' רי הסמיטו ה"ס זפר ולא הגיע לידינו ולא חסרנו להדפיס ההפסדות דמייכי ביה כי כבר הביאם בפ"ל המגיד משנה והבין: פרק

פרק עשירי

מרחיקין

את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה מפני נויי העיר וכל אילן הנמצ' קרוב לעיר פחות מזה קוצצין אותו ואם האילן קדם נותנין לו בני העיר דמיו ואם היה הדבר ספק ולא נודע איזה מהם קדם אין לבעל האילן דמים אלא נוטל עציו והולך: מרחיקין גורן קבוע מן העיר נ' אמה כדי שלא יוליך הרוח התבן בעת שזורה ויזיק לבני העי' וכן לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אלא אם כן היה לו נ' אמה לכל רוח כדי שלא יזיק התבן לנטיעת חברו או לנירו:

מרחיקין את הגבלות ואת הקברות ואת הבור כקי מן העיר נ' אמה ואין עושין בורסקי אלא למזרח העיר מפני שרוח מזרחית חמה וממעטת הזק ריח עבודת העורות: מי שבא לעשות משרה של פשתן בצד ירק של חבירו שהרי מי המשר' נבלעין בארץ והולכין ומפסידין את הירק או שנטע כרישין קרוב מן הבצלים של חברו שהן מפיגין טעמן או שנטע

וכן פסק רב אלפס ז"ל וחזיק בפירוש רבינו שלמה דלית הילכת' כר' יוסי בחורש ובקומיס ובקומר כמי דלעיין מטרה וירק מודה רבי יוסי דמרחיקין ובטעמא דמילתא לחוד הוא דפליג ר' יוסי ולא בעיקר דינא וכן נקיטינן להי פירושא וכך מסתברא ליה לר' יוסי דודאי בעיקר דינא כמי פליג מדתנ' לרבי יוסי בברית ודקתני ריבה כמי לא הכי מטרה וירק ודאי הכין הוא אלא הכא במטרה וירק ליכא לא לגירי ולא לגרמ' דגירי דמיא מיתס תיומי והרי הזלי ודמי לזה חופר בתוך שלו ולאחר זמן בא ההיזק ולענין חרדל ודבורי כמי מסתבר לן דהלכה כר' יוסי וכו' בתיובתא ונס ר"ת כתב דבמטרה וירק לא פליג ר' יוסי אלא רק בחרדל וכירוש גורן קבוע פרסו בגמרא כל מקריב לגרות ברוחות ואינו יכול לגרות בידיו: מי שבא לעשות מטרה וכו' מטרה שם ומקוניא מברית הפרק וכדתית בהלכות:

מרחיקין את הגבלות ואת הקברות וכו' שם מתנה כלמונה וכתנא דמה

מרחיקין את החילן מן העיר כ"ה אמות וכו' מתנה פרק לא יחפור וטעם החרוב והסקמ' כר"ת ז"ל מעכפיהן מרובין: וכל חילן הנמצה וכל מפורש במתנה ובגמרא שם ודין זה והרחקה זו חיכן שלא בארץ ישר' לפי שאין לנו חוסמין לנוי העיר ואפילו רובה ישר' שלא בארץ ישראל וכן כתב הר"ש משאנץ ז"ל וכן נראה מפר"י ז"ל וכן מוכח בגמרא:

מרחיקין את הגורן הקבוע וכל מתנה וגמרא שם

פרק שנים עשר

האחין

או השותפין שבאו לחלוק את השדה ולישאל כל אחד חלקו אם היתה כולה שוה ואין שם מקום טוב ומקום רע אלא הכל אחד חולקין לפי המדה בלבד ואם אמר אחד מהם תנו לי חלקי מצד עיין בתעמו' יג עכ: זה כדי שיהא סמוך לשדה אחר שלי ויהיה הכל שדה אחד שומעין לו וכופה אותן על זה שעבובן בדבר זה מדת סדום היא אבל אם היה חלק אחד ממנה טוב או קרוב לנהר יותר או קרוב לדרך ושמו אותה היפה כנגד הרע ואמר תנו לי בשומא שלי מצד זה אין שומעין לו אלא נוטל בגורל אמר להם תנו לי בשומא שלי מצד זה חצי מדתה מן הצד הרע בלא שומא וטול אתה מן הצד הטוב כדי שיהיה חלקי כסמוך לשדה שלי הורו מקצת הגאונים ששומעין לו ולזה דעתי נוטה וכן ראוי לדון: ב לגי הבינותי דעתו דהא פסיק תלמו' הילכתא כרב יוסף דאמר לאמי חי מעלמא ליה בבכורי דבי בר מריון וכן פריך יש נוחלין פסקינן הילכתא כרב יוסף במדה ענין ומחכה ומדה פרע ורי דהיינו הך דפ' קמא ובערוך גור סדום קנין ומחכה עכ:

ג כרבה דאמר הוייתו בכבור וחין חלוקתו ב כבכור לגבי רבי דאמר היו היו בכור קרייה רחמנא עכ:

הבכור שחלק נוטל שני חלקים שלו כאחד אבל היבם שחולק עם אחיו בנכסי האב נוטל חלקו וחלק אחיו בגורל אם עלו במקום אחר עלו ואם עלו בשני מקומו' עלו: ארץ מרובעת שהיה הנהר מקיף לה מזרח וצפון והדרך דרום ומערב חולקין אותה באלכסון כדי שיגיע לזה נהר ודרך ולזה נהר ודרך ואם אמר תנו לי החצי שמצד זה שהוא בצד שדי שומעין לו כללו של דבר כל דבר שהוא טוב לזה ואין על חבירו הפסד כלל כופין אותו לעשות: אחד מן האחין או מן השותפין

ד כרב בחמץ ובדרבעי ודלא כרב יהודה דאמ' תציפה הוי וכלומי לא מכלקינן ליה וכן פסק ה"ה עיין בסימן ב"ה:

שמכר חלקו לאחר מסלקין את הלוקח ונותנין לו שאר האחין או מן השותפין דמי שנתן וחולך כדי שלא יכנס זר ביניהן ולא עוד אלא המוכר קרקע שלו לאחר יש לחבירו שהוא בצד המצר שלו ליתן דמי ללוקח ולסלק אותו וזה הלוקח הרחוק כאילו הוא שליח של בן המצר בין שמכר הוא בין שמכר שלוחו בין שמכרו ב"ד יש בו דין בן המצר אפילו היה הלוקח תלמיד חכם ושכן וקרוב למוכר ובן המצר עם הארץ רחוק בן המצר קודם ומסלק את הלוקח ודבר זה משום שנאמר ועשית הישר והטוב אמרו חכמים האיל והמצר אחר הוא טוב וישר הוא שיקנה מקום זה בן המצר יותר מן הרחוק היו בני המצר רבים כולם זוכים בזאת השדה הנמכר' והיא ביניהם לפי מנינם ונותנין דמים ללוקח והוא שבאו כלם בפעם אחת אבל אם קדם אחד מהן וסלק את הלוקח וכה בח לברו האיל והוא בן המצר וכן

וכן ניתב מה:

פרק שנים עשר

האחין

חו השותפין עד לעשות פ' קמא דבתרא: חח' מן האחין כו' עד בין ממכרו ב"ד יש בו דין המכר

כתב הר"ב ז"ל חון ממה שמכרו בית דין למזונות עכ"ל:

ואני תמה עיקר חלו הדינין במציעא פרק המקבל ולמזונות היכו דומה להלן דאם כן מיכעי ולא זבני והיכו דומה בעיני הלא למוכר לכרבי תכרבי חבין ז וכדתני להו בתי התם לכרב למזבי ולקבורה: אפילו היה הלוקח כופר והיה לכן וכן

מגדל עוז

מי שהחזיק בנזק שיש לו חזקה עד סוף הפרק פרק חזקת הבתים:

פרק שנים עשר

האחין

חו השותפין מבלו לחלוק וכו' פ' השותפין תרוייהו לחד ניגרא אמר רבי יוסף כגון זה כופין על מדת סדום ומלמון הגמרא כרלה מ"ל בשתי מדות שוות הדין כן:

אבל אם היה חלק אחד ממנה וכו' גם זה אם וכרב יוסף ודע שיש שטות לחברות למפרשים ז"ל בזה ויש מי שפירש אם היתה שדה אחת לפנ על פי שכולה טוב יכול האחד לעלו ולו' זה החלק שהוא למכר שלך טוב יותר ולפי' כחלוק על פי הגורל שמא יגיע לתלקי חלק הסמוך למכר שלך לא תאמרו כופין על מדת סדום אלא בשתי מדות ואין אחד מהם יכול למכר שלך אלא אם כן המכר לפי אם יחלקו בכל אחת שמא והיה כל אחד מן החלקים מפוזר ולפי' חולקין שדה כנג' שדה ושטת המחבר בשטת רבו ז"ל:

אמר תנו לי חצי מדתה כו' כן כתב רבו ז"ל וכן המכימו האחרונים:

הבכור שחלק נוטל שני חלקים שלו כאחד וכו' לדעת המחב' ז"ל הכוכה מ"מ אין השדה כלה טוב וכגון שהיו בה שני חלקי ביכורית והחלק האחרון עדיין שלא הפריד לו לבכור פיסול כל חלקו כאחד אלא אם כן כל ה העדיין שלו הרי זה נוטלו ובשעת דמים וכן פירש רבו ז"ל ולדעת מ"ר המפרשים דוקא כשהכל טוב הא לאו הכי חולקין כל אחד בעדיית וכל אחד בביכורית והבכור נוטל בכל אחד שני חלקין ביחד וכן פ פרשו ז"ל: אבל היבם וכו' מפורש שם ולדעת המחבר אם היה הכל טוב אפילו ביבם נוטל חלקו כאחד לפי שטתו וכן כתב רבו ז"ל ולדעת מ"ר המפרשים אפילו בטוב לא אלא עושין גורל אחד מחלוקין השדה לשלשה חלקים ומאי יגיע לו שני החלקי' בפזור וכתב הרב מיגש ז"ל שאנים שלקחו שדה בשותפו' זה שני שלישים וזה שלישים הרי זה כבכור ופשוט והוא שכתבו לזה השני חלקים בשת אחת דומיא דבכור אבל אם כתבו לו זה אחר זה כגון שלשה שלקחו שדה בשותפות וקנה האחד חלק אחד מן השותפין כשהן חולקין הרי זה ביבם ואחיו וכן כתבו המפרשים ז"ל: ארץ מרובעת וכו' אם בגמרא אחד מצדיה וכו' ופירשו ז"ל כפי הרב רבנו חננאל ורבו ז"ל וזאת היא הכורה: ואם תמר תנו לי החצי וכו' זהו כמשמע לפי שטתו ושטת רבו ז"ל וכמו שכתבתי:

אחד מן השותפין חו מן האחין וכו' זהו מיומרא בבא מציעא פרק המקבל הלי מלין דאחזיק ביני אחי חו בני שותפי וכו' ויש בה פירושין אחרים ולדברי הכל דין המחבר אחת: ולא עוד אלא כל המוכר וכו' גם זה אם וכהדעי ומוכח ומה שכתב אפילו מכרו בית דין כך נראה אם

ובהשגות אא"א חון ממה שמכרו בית דין למזונות עכ"ל ונראה שלא היה דעת המחבר ליפות דין בן המצר כשמכרו ב"ד יותר משאם מכר בעל הקרקע וזה פשוט מלשונו וכיון שכן אחר שכתבו בדבריו שאם מכר למזונות האשה והבנות אין בעל המצר יכול למלוך הלוקח כמו שיבא בכלל שיבא בפרק זה פשוט הוא דאפילו אם מכרו ב"ד למזונותם שאין בו דין המצר ולא היה כדין המחבר לבאר זה: אפילו היה הלוקח תלמיד חכם וכו' זה פשוט בהלכו' וכן כתב ר"י ז"ל וכן הסכימו האחרונים ז"ל: היו בני המצר רבים וכו' לשון הגמרא הני מרבעה בני מצרני דיקדי חד מניהו וזבין זביניה זביני והי זבני כולהו כהדדי פליגי לה בקורנזול ומתוך דבריו נראה שהוא מפרשה בקדם אחר שיגיע בן המצר ולקח ובא אחר מבני המצר והוציאה מתחת ידו לאחר שמכרו ז"ל פי' שבן המ' הוא הלוקח הראשון ומ"מ כתב בעל העטור ז"ל דאפילו בשקנאה אחד מבני המצר והוציא אח' מבני המצר מתחת ידו וכדברי המחב' וחלוקת בני המצר כשהן רבו' כזו ובעטור היכא דאיכא תרי בני מצרני בחד רוחא איכא למ"ד דפליגי לה לחמשה חלקים ואיכא למ"ד דליתי להו לתרויהו אלא חלק אחד מן הארבעה וכלשון הראשון נר' מדברי המחבר: וכן

כל ההרחקות התמורות בפרקים של מעלה וכו' והוא מידה ממנו ממחל וכו' עד כמו שבירכנו

כתב הר"ר ז"ל תמה לכי תמיד מורים לו ברורות **ואני** אומר לך יגע ומתעסק עכ"ל: כן הסכים רבינו יהוסף הלוי ז"ל וחייב הרמ"ך לומר רבו ומה שאמר יגע ומתעסק לא דומ' לזה והכא הוא מחלק בתמוך ואם הר"ר ז"ל רוצה לחלוק יחלוק ולדעתי במה שכתב שבירך הוא פ"ב ופ"ז ופ"ט וכל חד' הולך למיטתו: בד"ה בשהזיק בשאר נזקים חוץ מהרבעה מיני נזקים וכו' וכן היזק ריחה וכו' עד כמו שבירכנו

כתב הר"ר ז"ל צריך להבית ריחה לכל חלו מחיצת החצר שאין חזקה מבטלה מפני שזה מזיק לזה וזה מזיק לזה ויכול כל אחד לומר מפני כך לא מחיתי ועוד מפני הטעם שמונעת לחלקי ונדמה הקרקע עכ"ל:

ואני אומר כבר כתב ר"ת ז"ל שבירכו והוא חמת מבבל בירך פ' במקום שצריך מחיצ' כיון שהפרצה כופין לותו לעשות מ' מחיצה והיא בשמעתת קמיתא דבתרא ושם פירשו כל רבותינו ב"ע כמוהו והיכו היזק ריחה קוטר' ובית הבקר מפורשין בפ' לא יחפור כותי גמרא מתני' דמר חייקין את המובך מאיר הנזקין שאין דרך בני אדם להבול גמרינן להו מקור קור דרב יוסף מאי הני לרידי דקוטר' ובית הבקר דמו לי חבך הוא מפורש פ' לא יחפור כותי גמ' מתני' דמר חייקי גורן קבועה דמקלי וטרי עלה עד דחמריכן בשלמא ממקומה' וממדלעיו ומכטיעותיו דחזיל ח' לחבקי ויתיב בלביה ומבטיל ליה שפ מכירו לחמי ומהדרי לחמר ר' לחבי בר זבדי ואיתימא רבי לחבי בר ממל ואיתימא רבי לחבי בר זוטרי מפני שעושה לותו גלל עכ והיכו גללי בקר שהן בית הבקר ולחבקי דמלכי גרסינן להו בהוא פירקי גמ' מתני' דמר חייקין את החילזן מן הכור כו' דבי בר מריון בריה דרבון כי הוון נפקין כתנא הוה חזלי דקתני ומזקק לחיכמי לתו לקמיה דרבינא כו' ואסיקנא דהיכו כזורזי ודוח מקיעתו ומורח רבי יוסי בנירי דיליה זה כתבתי לגזירת הר"ר ז"ל שגזר להבית ריחות לבל עיקר הפוסקים כמו שמפרש והולך פי' רבו ז"ל ד דגמריכן מקור קור דרב יוסף וכל דדמי ליה: ולמה שנו כו' עד וכזה הורו הגאונים ז"ל פרק לא יחפור: מי

פרק לא יחפור:

הכותש את הריפות וכיוצא בהן בתוך שלו ובעת שמכה מנדנד לחצר חברו עד שמנדנד כסוי החבית עפ"י החבית הרי זה מזיק בחציו וחייב להרחיק כדי שלא ינדנד או יבטל מלאכתו שמוקת ואם הזיק בעת הנדנוד חייב לשלם שהרי מכחו בא

כל זה כתוב בגמ' ולשונו ועיין בסימן לט ע"כ: הנזק כל הרחקות האמורות בפרקים של מעלה אם לא הרחיק וראה חברו ושתק הרי זה מחל ואינו יכול לחזור ולהצריכו ולהרחיק והוא שיראה ממנו שמחל כגון שסייע עמו מיד או שאמר לו לעשות או שראהו שעשה בצדו בלא הרחקה ושתק לא הקפיד על זה שכל המחזיק בנזק זכה בו כמו שבארנו במה דברים אמורים בשהחזיק בשאר נזקין חוץ מארבע מיני נזקין אלו האמורי' בפרק זה שהן העשן וריח בית הבסא והאבק וכיוצא בו ונדנוד הקרקע שכל אחד מאלו אין לו חזקה ואפי' שתק הניזק כמה שנים הרי זה חוזר וכופהו להרחיק וכן היזק ראיה במקום ש שצריך מחיצה כופהו לעשות מחיצה בכל עד שירחיקו כמו ש שבארנו ולמה שנו נזקים אלו משא נזקין לפי שאין דעתו של אדם כובלת נזק מאלו וחזקתו שאינו מוחל שהיזקו היזק קבוע ואם קנו מידו שמחל ב בנזקין אלו אינו יכול לחזור בו: מי שהחזיק לעשו' מלאכת דם או נבלות וכיוצא בהן ב במקומן ויבאו העוברי' וכיוצא בהן בגלל הדם ויאבלו והרי הן מצרין לחבירו בקול וצפצופם או בדם שבגלימיהם שהן יושבים על ה האילנות ומלכלכין פירותיהן אם היה חבירו קפדן או חולה שצפצוף הזה מזיקו או שפירות שלו נפסדין לו ברם חייב לבטל אותה המלאכה או ירחיק עד שלא יבא לו היזק מחמתו שהזק זה דומה לריח בית הבסא וכיוצא בו שאין לו חזקה ובן

כדי שיכתוש בתוך שלו ובעת שמכה מנדנד לחצר חברו פ"ם יכוף כד על החומה וכסויה עליה יכוף הכסוי מחמת הרעידה

וקשה לר"י דאם כן הבית קרוב ליפול לכן פי' מהכסוי מתנדנד כשהדם חותם הכד בידו ולר"י נראה פי' דבדבר מועט מתנדנד הכתמת מהות דבר קל לף על פי שאין החומה מתנדנדת כ"כ וכן כ"ח כפ"ם ע"כ:

הכותש את הריפות וכו' מעשה שם ולשון הגמרא וכמה כדכיד נכתמת לפומא דחבצה ופ"ם אם יכיחו כד על החומה וכסויה עליה יכוף הכסוי מחמת הרעידה וכן פי' לבן מיגש ז"ל וכתב ואם הכסוי היכו מתנדנד לף על פי שהחבר מתנדנדת אין זה נזק ואין מצריכין בו וזה דעת המחבר

ובחידושי הר"ש ז"ל והיכו מחוור שאפילו פחות מיכן הוי נזק מזה מפיל ממש הוא ורבינו יכחק ז"ל פי' כדכיד לפרכת מעט שאפילו מהות כמו שמדה נכתמת לפומא דחבצה הרי זה נזק וחייבין להתרחק וזה נכון עד כאן לשונו:

כל ההרחקות התמורו וכו' דעת המחבר בזה כדע' הגאונים שכתבו שהשעבודין נקנין בחזקה ומדין שבועות ותקף מרחה היזקו ונודע לו ומתוך הוית חזקה ולא אמרו חזקת שלש שנים וטענת מכר לו מתנה חלה בנוף הקרקע ולזה נראה שהכסיס הר"מבן ז"ל לבל רבותינו הצרפתים כתבו שאין חזקה מועילה אלא בחזקת שלש ובטענת מכר לו מחילה וזה דעת הרב רבי יונה ז"ל וכן דעת הר"ש ז"ל ואיפשר שזו היא דעת הר"ח ז"ל שכתב

בהשגות אא"א תמה לכי רחה ומתוך למה מיד הלה לף מוסיט לו ברורות ח' אומרין לו לך יגע ומתעסק ע"כ: ומה שכתב ממוסיט לו ברורו הוא בירום' גבי פותח חלון בחצ' חברו במעמד חברו ולדעת המחבר ורבו שכתבו שם להיזק ריחה חזקה בפותח חלון וכמו שכתב' הירושלמי היכו מכחיש לגמרי שלש לומרו בגמרא לך יגע ומתעסק אלא כשמיחה קודם שנתבאר היזקו וכן פי' לבן מיגש ז"ל לבל בדברי הרב שבפי ז"ל שכתב שאין להיזק ריחה חזקה בשום כד הירושלמי הוא חמת ומת אין ממכו ריחה לשאר הנזקין ש חזקה מועילה בהן:

בד"א כשהזיק בשאר נזקין מהן העשן וריח בית הבסא וכו' שהמפרסים עשן דוקא בעשן הדיר כעשן הכבשן וכיוצ' בו אבל בעשן שאינו תדיר היכו יכול למחות וכן לומרו בירושלמי ובית הבסא פי' ז"ל דוקא בית הבסא מגולה וכל לעיניים שכך היו בתי כסאות שלהם וכן כת' ר"ת ז"ל בהגהה ומפני שריחו רע ביותר ע"כ ודין החזקה שאינה מועילה בעשן ובבית הבסא מפורש בגמ' ובנדמור הקרקע כשהוא הוא שהרי היזקו מרובה וכן כתבו שאר המפרשים והאחרון לף הוא רומה לעשן ולפיכך אין לו חזק' ודין היזק ריחה במקום שצריך מחיצה כבר כתבתי דעתו ודעת רבו שלומרו דוקא בחצר פ"ב ודברי ההשגות בזאת הכבח לא כתברו אלא: ואם קנו תידו שמחל בנזקין שאין היכו יכול לחזור בו וכו' בגמ' שאין חזקה לנזקין אלו וודעת המפרשים ז"ל חלוק בזה שם מי שכתב שמכר או מחילה או מתנה מפורשת מועילין בהם אפילו בלא קנין והמחבר מצריך להו קנין וכן דעת רי בעל התו והר"ם ז"ל ויש מי שכת' שאפי' מכר וקנו מידו יכול לחזור בו ולומ' כבור הייתי לקבל ואיני יכול לקבל והרי זה כקנין בטענות וחוזר וכן דעת ר"ת ז"ל:

מי שהחזיק לעשות מלאכת דם וכו' זה למר ממעשה דרב יוסף ומה שכתב ם שאם היה חברו קפדן כלומר שאפי' שמחל בכי חרס היכן מקפידין זה דעתו קכרה והוא מקפיד בזה ומתבאר שם שיכול למחות ואין חזקה מועילה כנגדו וכתבו המפרשים והוא ממוחזק וסודע שאין דעתו סובלת

וכן

פרק שלשה עשר

הנותן מתנה וכו' מפורש שם והיה כתוב בסמוך מתנה זו לאחריות וכו' גם זה שם: אמר הלוקח כן יהיה וכו' זה מבואר בהלכות: וראוה לי מפרי לעצמן וכו' עכ"ם הרב ז"ל פירש לפיכך היו יכולין להפריש ולמכור ומשמע דמים הרבה ולפ"ז תימר מיירי דתפר על הסכר ומתוך כך נתמלאו לפם כדי שיהא טובין מהו מתנה לפי שיהא בסכר מתנה לאחריות כמו שמתנה לתת לך לתפר חזקה מיירי לפם מקבל האחריות על המתנה הכתוב כאן חזקה היא לפם קבוצה שזה מתנה בתלתים זה בראשה:

הה כתיב בשטר מתנה וכו' מבואר בהלכות הדין והטעם וכ"כ הר"מבדץ ז"ל ולפם זה כתוב בשטרו מתנה לו כי אלמלא מתנה היה לו כלום ולפיכך הלוקח וכו' מבואר בהלכות דין כתוב בשטר מתנה וקבלתי עלי אחריות מתנה זו שאם תצא מידו אתן לו מאתים נותן לו בן המצר ואחר מסלקו ואף על פי שאינו שוה אלא מנה: החליף חצר בחצר אין בה דין בעל המצר החליף בבהמה או במטלטלין דואין דמי אות החצר או דמי אותם המטלטלין ונותן לו בן המצר ומסלקו ואינו יכול לומר לו תן לי כמין שלקחתי בו שזו הערמה היא ואינה מועלת כלום מבר לו קרקע מעט באמצע שדהו ואחר כך מכר לו קרקע בצד אותה שבאמצע דואין אם אותו המעט שמכר לו תחלה הוא עיקר וזו בירית לגבי זאת הקרקע שמכר לו באחרונה דהה הלוקח ואין בן המצר יכול לסלקו שהרי הוא עצמו בן מצר הוא מפני אותו מעט שקנה באמצע ואם אותו מעט שקנה באמצע כמו זאת שמכר לו בסוף בצדו הרי הוא מ"ריס ובן המצר מסלק אותו מן השדה שקנה בסוף: המוכר על תנאי בין שההנה מוכר בין שהתנה לוקח אין בעל המצר יכול לסלקו עד שיתקיים התנאין וזהה הלוקח בקרקע ולא תשאר בה עמי כלל ואחר כך יסלק אותו:

הלוקח שבנה והשביח או סתר והפסיד בן המצר מסלקו ונותן לו דמים הראוין לו והרי הוא בכל מעשיו כמו השליח אחר כך אם לזה הלוקח קודם שיסלק אותו בן המצר וטלקו בן המצר אין הבעל חוב שלו טורף מיד בן המצר והו עיקר בכל אלו הדינים שכל הלוקח בצד מצר חברו הוא כמו שליח לחברו ולתקן שלחו ולא לעות לפיכך אם השב ח נוטל הוצאה ואם הפסיד וחפר והרס או אבל הפירות מנכין אותו מן הדמים במה דברים אמורים שמחשבין לו הפירות בשאכלן אחר שבא בן המצר והביא מעות לסלקו אבל כל הפירות שאכל מקודם שלו הוא אוכל ואין מחשבין אותן: אחד שלקח שדה אחת משנים ובא בעל המצר לסלקו מחצי בלבד שלקח מן האחד אינו יכול לסלקו או מכלקו מבולה או מניח כולה אבל המוכר קרקע לשנים יש לבעל המצר לסלק שניהם או לסלק אחד ולהניח אחד: בן המצר שבא לסלק את הלוקח וקודם שיסלקו מכר את השדה שיש לו על המצר אבד את זכותו: שליח שמכר והרי הוא בעל המצר אינו מסלק את הלוקח שהרי הוא מכר לו ואין לך מחילה גדולה מזו: בעל חוב של מוכר שטרף השדה מיד בעל המצר הרי בעל המצר חוזר השורף מן הלוקח שסלקו והלוקח חוזר ונוטל מן המוכר: כל בעל חוב שטרף בחובו יש לבעל המצר לסלקו לא יהא כח הטורף גדול מכח הלוקח ואם ירצה הנטרף ליתן הדמים שהיו עליו בחובו תחזור לו שדהו לעולם כמו שיתבאר במקומו: וקטן שהיה בן המצר וראו בית דין שזכות הוא לו מסלקין לו את הלוקח או יטול לו חלקו עם שאר בעלי המצר כמו שיראו: בעל שהיתה אשתו בן המצר הרי זה מסלק את הלוקח שכל נכסי אשתו ברשותו וכל זכות שתבא לידה זכות היא לו אפי' קנו מיד אשתו שמחלה בזכות זו ללוקח אינו מועיל אלא הבעל מסלקו עמדה האשה מדעתה וסלקה את הלוקח וכן העבד שהיה נושא ונותן בנכסי אדניו שסלק את הלוקח אם רצה הבעל או האדון מקיים על ידיהן ואם רצה לא יקיים ותחזור ללוקח ויחזיר הדמים: פרק יד

פרק שלשה עשר

הנותן מתנה אין בה דין בן המצר היה כתוב בשטר מתנה שאחריות מתנה זו על הנותן יש בה דין בן המצר הואיל ויש בה אחריות מבירה היא ולא כתב מתנה אלא לבטל זכות בן המצר וכמה נותן לו מה שהיא שוה אמר הלוקח כן הוא והערמה עשינו ומבירה היא בבך וכך קניתיה נשבע בנקיטת חפץ ונוטל כדין השלוחין יראה לי וכן כתב ה"ר שצריך לטעון דמים שהן ראוין או יתר מעט אבל אם אמר על שוה מאה במאתים קניתי אינו נאמן היה כתוב בשטר מתנה וקבלתי עלי אחריות מתנה זו שאם תצא מידו אתן לו מאתים נותן לו בן המצר ואחר מסלקו ואף על פי שאינו שוה אלא מנה: החליף חצר בחצר אין בה דין בעל המצר החליף בבהמה או במטלטלין דואין דמי אות החצר או דמי אותם המטלטלין ונותן לו בן המצר ומסלקו ואינו יכול לומר לו תן לי כמין שלקחתי בו שזו הערמה היא ואינה מועלת כלום מבר לו קרקע מעט באמצע שדהו ואחר כך מכר לו קרקע בצד אותה שבאמצע דואין אם אותו המעט שמכר לו תחלה הוא עיקר וזו בירית לגבי זאת הקרקע שמכר לו באחרונה וזה הלוקח ואין בן המצר יכול לסלקו שהרי הוא עצמו בן מצר הוא מפני אותו מעט שקנה באמצע ואם אותו מעט שקנה באמצע כמו זאת שמכר לו בסוף בצדו הרי הוא מ"ריס ובן המצר מסלק אותו מן השדה שקנה בסוף: המוכר על תנאי בין שההנה מוכר בין שהתנה לוקח אין בעל המצר יכול לסלקו עד שיתקיים התנאין וזהה הלוקח בקרקע ולא תשאר בה עמי כלל ואחר כך יסלק אותו:

הלוקח שבנה והשביח או סתר והפסיד בן המצר מסלקו ונותן לו דמים הראוין לו והרי הוא בכל מעשיו כמו השליח אחר כך אם לזה הלוקח קודם שיסלק אותו בן המצר וטלקו בן המצר אין הבעל חוב שלו טורף מיד בן המצר והו עיקר בכל אלו הדינים שכל הלוקח בצד מצר חברו הוא כמו שליח לחברו ולתקן שלחו ולא לעות לפיכך אם השב ח נוטל הוצאה ואם הפסיד וחפר והרס או אבל הפירות מנכין אותו מן הדמים במה דברים אמורים שמחשבין לו הפירות בשאכלן אחר שבא בן המצר והביא מעות לסלקו אבל כל הפירות שאכל מקודם שלו הוא אוכל ואין מחשבין אותן: אחד שלקח שדה אחת משנים ובא בעל המצר לסלקו מחצי בלבד שלקח מן האחד אינו יכול לסלקו או מכלקו מבולה או מניח כולה אבל המוכר קרקע לשנים יש לבעל המצר לסלק שניהם או לסלק אחד ולהניח אחד: בן המצר שבא לסלק את הלוקח וקודם שיסלקו מכר את השדה שיש לו על המצר אבד את זכותו: שליח שמכר והרי הוא בעל המצר אינו מסלק את הלוקח שהרי הוא מכר לו ואין לך מחילה גדולה מזו: בעל חוב של מוכר שטרף השדה מיד בעל המצר הרי בעל המצר חוזר השורף מן הלוקח שסלקו והלוקח חוזר ונוטל מן המוכר: כל בעל חוב שטרף בחובו יש לבעל המצר לסלקו לא יהא כח הטורף גדול מכח הלוקח ואם ירצה הנטרף ליתן הדמים שהיו עליו בחובו תחזור לו שדהו לעולם כמו שיתבאר במקומו: וקטן שהיה בן המצר וראו בית דין שזכות הוא לו מסלקין לו את הלוקח או יטול לו חלקו עם שאר בעלי המצר כמו שיראו: בעל שהיתה אשתו בן המצר הרי זה מסלק את הלוקח שכל נכסי אשתו ברשותו וכל זכות שתבא לידה זכות היא לו אפי' קנו מיד אשתו שמחלה בזכות זו ללוקח אינו מועיל אלא הבעל מסלקו עמדה האשה מדעתה וסלקה את הלוקח וכן העבד שהיה נושא ונותן בנכסי אדניו שסלק את הלוקח אם רצה הבעל או האדון מקיים על ידיהן ואם רצה לא יקיים ותחזור ללוקח ויחזיר הדמים: פרק יד

מגיד משנה

פרק שלשה עשר

הנותן מתנה כו' עד ואין לך מחילה גדולה מזו שעל חוב של מוכר שטרף וכו' עד ונוטל מן המוכר

כתב הר"מבר לזה לא ידעתי טעמו מפני שפסק פרקין מילים אינם לו עליו שטר חוב עכ"ל:

ואני תומר הזהיל ולפבר כיתן הגמרא כקבל את פלג וחכם יוסף לקח: כל בעל חוב מטרף עד כמו שיתבאר במקומו ההלכה פרק המקבל והכיהור פר' ממוכ' עשר דהלכו' מלוה ולוה: קטן פהיה בן המכר כו' עד סוף הפרק פרק המקבל: פרק

וכן אם באו מקצתן ומקצתן במדינה אחרת ממלקין אותו אלו העומדים כאן בלבד והיא להן וכן המוכ' לאחד מבני המצר או לאחד מן השותפין שלו במשא ומתן אף על פי שאינו שותפות בקרקע וכה בה ואין שאר השותפין או שאר בן המצר נוטלין עמו: המוכר כל נכסיו לאחר מן המצר נוטלין עמו: המוכר לבני העיר לאחר שנמכר המצר של שדה אחת ממלק את הלוקח מאותה השדה שהרי היא האחרת קנה כאחד וכן המוכר לבעלים הראשונים בן בעליס ליתיה או הלוקח מן הגוי אין בו בכלל בעלי עיטור: דין בן המצר: המוכר לגוי משמתינן אותו עד שיקבל עליו כל אונס שיבא מן הגוי עד שיגבה הגוי עם בן המצר הזה שלו ברוני ישראל משלם המוכר: השכירות אין בה משום דין בן המצר הממשכן מקום ואחכ מברו לזה שהוא ממושכן בידו אין בו משום דין בן המצר וכן המוכר מקום רחוק כדי לגאול מקום קרוב או שמכר רע כדי לגאול יפה ברמיו או שמכר כדי ליתן מנת המלך או שמכר לקבור או למזון האשה או הבנות אין באחד מאלו דין בן המצר אלא זכה הלוקח ולמה אין בהן דין בן המצר שכל אלו טרודין הן למכור ומשום צורך גדול מוכרין ואב תאמ' יש בהן דין בן המצר לא יצא לוקח שהרי אומר למה אטרח ואקח כדי שיבא זה ויסלק אותי ואין הבעלים יכולין להמתין עד שיבא בעל המצר מעות ויקנה הרי שטען הלוקח ואמ' מפני המס ויצא בו מכר לו המוכר ובעל המצר אומ' שקר אתה טוען לבטל זכותי על בעל המצר להביא ראיה ואחכ יוציא מיד הלוקח ואב לא הביא ראיה ישבע הלוקח היסת אפי' היה שם בדבר כפק אין הלוקח מסתלק אלא בראיה ברורה שמביא בעל המצר לפיכך אם טען הלוקח ואמ' גזלן אתה לשדה זו אריס אתה לשדה זו או שוכר או ממשכן צריך בעל המצר להביא ראיה שהוא בעל המצר ושהקרקע זו בחזקתו וכן כל כיוצא בזה: המוכר ליתומים קטנים אין בו דין בעל המצר הטוב והישר שעושי' חסד עם אלו יהר מבעל המצר וכן המוכר לאשה אין בודין בעל המצ' מפני שאין דרכה לטרוח תמיד ולקנות הואיל ולקחה חסר הוא שתעמוד הקרקע לידה: מכר לטומטום ואנדרוגינוס אין בעל המצר יכול לסלקן מפני שהן כפק אשה היתה הקרקע של אחד מהן הבנין והאילנות של אחד אם יש לבעל הבנין או בעל האילנות זכות בקרקע כל אחד מהן בקרקע המצר של חברו לפיכך אם מכר אחד מהן חלקו חברו מסלק הלוקח אבל אם מכר אין לבעל האילנו' או לבעל הבנין זכות בקרקע אלא כל זמן שירצה או' לו עקור אילנך או הרוס בנינך ומכר בעל השדה זכה הלוקח ואין בעל האילנות או בעל הבנין מסלק אותו ואם מכר בעל הבנין או בעל האילן הרי בעל הקרקע "מסלק אותו היה

וכן המוכר לאחר מבני המכר עד כותלין עמו פרק קמא דבתרא: המוכר כל נכסיו עד דין בן המכר במציעא כרך המקבל: המוכר לגוי עד מסלס המוכר בזיקין פרק הגוזל ומקבל: הסכירות אין בודו' עד סוף הפרק תחלתן פרק כסף וסופן פרק המקבל:

פרק ג

הלה אינו מלה בבר חלקו הרי הוא כסבן בבולה מלל ומקבה לכל חיבו טוקף כמי דאמר הני ד' מברני דקדיש חד מיהיבו כבמוד וכתב רחביה דים לרחות ודבינו תם פירש דמירי מבבר אחד ים סדה לרחובן ושמעון ובבר אח' ים קרקע לוי לבדו והרי הו מברן גמור והם כפק דמי יודע אחה יהיה חלקו והסתמבן דלכילו הכי לית בה מסוס דינא דבר מברא וב"ב כתב דלפי לפיבך בריה לי דאסתמבן אם יבא ביחד המוקף והמברן יכול למכור למוקף דבסוף מברים היכא דבאים ביחד פלגי לה בקרבולו הבל הכא יכול למכור למוקף לבדו ואין בבימן אח ובבימן אח עכ:

ב וכן כתב העיטור ז"ל מבחמא מוקף הוא אין לו חלק בקרקע אלא אהן שהן מוקפין בעיקקא וכיון שהוא מוקף אלו ביחא ליה טבי מבר מברן וכן פירש ר"ב ורבינו האיי וכולהו קמאי ודלא כיר' שהן מוקפין בקרקע ולא נהירא לן עכל העיטור עכ:

ג מהו טעמא דאמר ליה אח לא קנית לכל בבני והלא אמי בלא הדין אחרינא לא זבין לאחריני וקאמי פירש דלא ניחא ליה דליכוף מטרי עילוי ובברי דלא מצי למימר בר מברא הכא זבינ לכולהו בבתיה עכל העיטור עכ:

ד חלת הייבו דוקא כשחברו יפרחל רוצה לקבותו לחותו קרקע אבל אם יפרחל אינו רוצה לקבותו מות להפחיל ולהפכיד ולמכור כדברכינן בפרק לא יחפור מי פים לו בית בחצר לא יפחילנו ולא יפכירנו לכופר אחראי מפמע הא לאחראי מחינו כופר מותר בה מן התו' וליבבא דבה לחלק בין קנייה לפכירות וריבן פירש לפי' אם הודיע למברן ואינו רוצה לקבותו מפמהינן ליה ולא ברור לי אי חילק כדברי רבינו תם כדכרפי' ואין בבימן בו ובפימן בר כתב העיטור לבחוק אם אח מהן החב אין לבעל חלה היוק פעמה אחר אינה החב אבל היוק פעמה אחר מיבה החב לא מחייב לפלס עכ:

ה הממשכן מקום לחבירו והחזר כך מכרו אין בו דין המ' וכמ' רבינו תם דבבתים אחיכן מכויין למכור אין בו משום דין המכר ורחיה מפס קבת בפרק הדבית גבי בית מפוסכן בי רבאי עכ

סה מן התו' ואין בבימן אח עכ:

ו חוכח מאן דפפט מהא היכא דבר מברן לא מבעיא ליה אלא להרווחה ולוקח דאיקא ליה פפיחא ומיבעיא ליה ליה בית מסוס דינא דבר מברן אין בה מסו' ופפיחא היפר והטוב בכל העיטור אכן לא נהנו כן ומכאתי בשם מורי רבינו מאיר ז"ל שאין מוכיחה מיד הקובה עכ:

ז דדוקא מרי אחרא אמרי בתי מבי מעבב אבל מרי בתי אמרי בתי לא מבי מעבב כגון שהקרקע למלך ובבו עכו"ם ומבחמא לא מבעיא למ' מחובר לקרקע הוה כקרקע דלא מעבב אלא אפי' למאן דאמר הרי הוא כקרקע לא מעבב דלא שייך תלום וחברו מן המחובר לו ודינו כקרקע המחובר לו ודבינו סרירא הסיב בפיבוחא דמרי בתי מעבב אמרי בתי דמספקא ליה מחובר לקרקע אם הוא לא דנא מאכחן דבבירא ליה הרי הוא כקרקע ז"א כדברי יחיד כגון ר' שעז דכוותי דבירים ודף על נחתומין מקבעו בכותל מדבר מהוא גרוליקע כלפות חבמים ומספקא לן והמוציא מחבירו עליו הראיה עכל העיטור עכ:

מגד ל עז

וכן המוכר לאחר מבני המכר עד כותלין עמו פרק קמא דבתרא: המוכר כל נכסיו עד דין בן המכר במציעא כרך המקבל: המוכר לגוי עד מסלס המוכר בזיקין פרק הגוזל ומקבל: הסכירות אין בודו' עד סוף הפרק תחלתן פרק כסף וסופן פרק המקבל:

פרק ג

הלה אינו מלה בבר חלקו הרי הוא כסבן בבולה מלל ומקבה לכל חיבו טוקף כמי דאמר הני ד' מברני דקדיש חד מיהיבו כבמוד וכתב רחביה דים לרחות ודבינו תם פירש דמירי מבבר אחד ים קרקע לוי לבדו והרי הו מברן גמור והם כפק דמי יודע אחה יהיה חלקו והסתמבן דלכילו הכי לית בה מסוס דינא דבר מברא וב"ב כתב דלפי לפיבך בריה לי דאסתמבן אם יבא ביחד המוקף והמברן יכול למכור למוקף דבסוף מברים היכא דבאים ביחד פלגי לה בקרבולו הבל הכא יכול למכור למוקף לבדו ואין בבימן אח ובבימן אח עכ:

ב וכן כתב העיטור ז"ל מבחמא מוקף הוא אין לו חלק בקרקע אלא אהן שהן מוקפין בעיקקא וכיון שהוא מוקף אלו ביחא ליה טבי מבר מברן וכן פירש ר"ב ורבינו האיי וכולהו קמאי ודלא כיר' שהן מוקפין בקרקע ולא נהירא לן עכל העיטור עכ:

ג מהו טעמא דאמר ליה אח לא קנית לכל בבני והלא אמי בלא הדין אחרינא לא זבין לאחריני וקאמי פירש דלא ניחא ליה דליכוף מטרי עילוי ובברי דלא מצי למימר בר מברא הכא זבינ לכולהו בבתיה עכל העיטור עכ:

ד חלת הייבו דוקא כשחברו יפרחל רוצה לקבותו לחותו קרקע אבל אם יפרחל אינו רוצה לקבותו מות להפחיל ולהפכיד ולמכור כדברכינן בפרק לא יחפור מי פים לו בית בחצר לא יפחילנו ולא יפכירנו לכופר אחראי מפמע הא לאחראי מחינו כופר מותר בה מן התו' וליבבא דבה לחלק בין קנייה לפכירות וריבן פירש לפי' אם הודיע למברן ואינו רוצה לקבותו מפמהינן ליה ולא ברור לי אי חילק כדברי רבינו תם כדכרפי' ואין בבימן בו ובפימן בר כתב העיטור לבחוק אם אח מהן החב אין לבעל חלה היוק פעמה אחר אינה החב אבל היוק פעמה אחר מיבה החב לא מחייב לפלס עכ:

ה הממשכן מקום לחבירו והחזר כך מכרו אין בו דין המ' וכמ' רבינו תם דבבתים אחיכן מכויין למכור אין בו משום דין המכר ורחיה מפס קבת בפרק הדבית גבי בית מפוסכן בי רבאי עכ

סה מן התו' ואין בבימן אח עכ:

ו חוכח מאן דפפט מהא היכא דבר מברן לא מבעיא ליה אלא להרווחה ולוקח דאיקא ליה פפיחא ומיבעיא ליה ליה בית מסוס דינא דבר מברא אין בה מסו' ופפיחא היפר והטוב בכל העיטור אכן לא נהנו כן ומכאתי בשם מורי רבינו מאיר ז"ל שאין מוכיחה מיד הקובה עכ:

ז דדוקא מרי אחרא אמרי בתי מבי מעבב אבל מרי בתי אמרי בתי לא מבי מעבב כגון שהקרקע למלך ובבו עכו"ם ומבחמא לא מבעיא למ' מחובר לקרקע הוה כקרקע דלא מעבב אלא אפי' למאן דאמר הרי הוא כקרקע לא מעבב דלא שייך תלום וחברו מן המחובר לו ודינו כקרקע המחובר לו ודבינו סרירא הסיב בפיבוחא דמרי בתי מעבב אמרי בתי דמספקא ליה מחובר לקרקע אם הוא לא דנא מאכחן דבבירא ליה הרי הוא כקרקע ז"א כדברי יחיד כגון ר' שעז דכוותי דבירים ודף על נחתומין מקבעו בכותל מדבר מהוא גרוליקע כלפות חבמים ומספקא לן והמוציא מחבירו עליו הראיה עכל העיטור עכ:

מגיד משנה

וכן המוכר לאחר מן המותפין וכו' בגמרא לפותפין לית בה מסוס דינא דבר מברא ופירוסו כפירוש הבחוכים ז"ל ועיקר וים פירוש אחר: וכן המוכר כל נכסיו לאחד וכו' מפורש פס ובתב הר"ם בג"ל וחפילו אמ' המברן לכא זבנבה לכולהו נכסי וכן כתב בעטור וכן דעת הלבר' אמר ז"ל: וכן המוכר לבעלים הראשונים וכו' מפורש פס והטעם משום דאמר לחתו יותר מסובה לאים נכרי וכן המוכר הראשון לאים נכרי בעלים הראשונים כך כתוב בעטור: או הלוקח מן הגוי וכו' פס והטעם בגמרא דאמר ליה חריח לברחי לך מן מברך:

המוכר לגוי וכו' בגמרא פס ומדקאמ' מתחיל ליה עד דמקבל כל הוכסת דאתי מחמתיה דקדין הר"אבר ז"ל דכל היכא דלא קבול עליה לא על גב דאתיה ליה לוכסת מיביה לא מחייבינן ליה למלס וכן הסכימו הר"מבן והר"מבח ז"ל:

השכירות אין בודין המכר וכו' זה לא מבאתי מבואר אבל נראה לי דקל וחומר הוא ממסכוכה וכמו מיבתבר:

הממשכן מקום וחבר וכו' פס מסכבתא לית בה מסוס דינא דבר מברא ופרסו ז"ל כדברי המחבר פאס מכרה למי מהיא ממוסכל בידו אין בן המכר יכול למלקו ומכל מקום כסהוא ממסכנה ים מי מסכתב מבן המכר יכול לעכב ולומר אתה מעריס ל להפקיע ממני ולפיכ' אני אלין ים מי מסכתב אחינו יכול לעכב וחומר לו בעל הסר' זה נוח לי ואתה קסה ממני ולזה הסכים הר"אבר ז"ל ועור הוסיף הר"מבן ז"ל מחפילו טען בן המכר זו הערמה היא אין מזקיקין אותו לחרם ולמבועה עור כתב ומכאן אני אומר מהמוכר מדהו בחלף זוז וזקפן עליו במלוה אחין בו מסוס דין המכר אלא אם כן רבה מברן לפרוע אותן מיד

וכן הסכים הר"מבח ז"ל עור כתב בדין מסכוכה דכסס אחין בעל המכר יכול לעכב על המלוה כך אין המלוה יכול לעכב על בעל הסריה אם רבה למכור מדהו לבן המכר או לאח' ולזה הסכי' הר"מבח ז"ל עו' כתב הר"מבח ז"ל פאס אחר מבני המכר מכר מדהו למלו' אחר בני המכר אלו יכולין לעכב עליו מזה המלוה על הסריה אף על פי שחיבו אלו כבעל הסר' הוא חסוב לעכין זה ויש מי שחלק:

וכן המוכ' מקום רחוק וכו' כל אלו מפורסין בגמרא פס:

ולמה אין בהן דין המכר וכו' זו טעמה כתבוה כל המפרסים ז"ל:

הרי טעמן הלוקח ואמר מפני המס וכו' זה נראה לפי פסריה

הלכות שלוחין ושותפין

ענין אלו ההלכות לידע דין שלוחו של אדם ושותפו ומשפטיהן במקחן וממכרן בהפסדן ושכרן וביאור כל הדינים האלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

האומר [ו] לשלוחו צא ומכור לי קרקע או מטלטלין או קנה לי הרי זה מוכר ולוקח ועושה שליחותו וכל מעשיו קיימין ואין העושה שליח צריך קנין ולא עדים אלא באמירה בלבד ביני לבין חברו ואין צריכין עדים אלא לגלות הדבר אם כפר אחד מהן בשאר כל המצוות [ב] שליח שעבר על דברי משלחו לא עשה כלום וכן אם טעה בכל שהוא בין בקרקע בין במטלטלין חוזר שהרי הוא אומר לתקן שליחותי שדרתיך ולא לעוות ולא אמרו שהונית במטלטלין שתות והעברים והשטרות והקרקעות אין בהן הונית אלא במוכר שלו או קונה לעצמו אבל שליח שעבר בכל שהוא חוזר בכולן נתן מעות לשלוחו לקנות לו קרקע וקנה לו שלא באתריו הרי זה [ג] עות והשליח לוקח אותן לעצמו שלא באחריות כמו שעשה וחוזר ומוכרה למשלח באחריו הואיל וקנה אותה במעותיו ואחריות על השליח וכן כל כיוצא בזה לפיכך אם התנה עליו שעשהו שליח בין לתקן בין לעוות אפי' מכר לו שוה מאה בדינר או לקח שוה דינר במאה אינו יכול לחזור בו וחייב המשלח ליתן לו כפי התנאי: האומר לשלוחו מכור לי משדה שלי בית פאת ומכר לו בית פאתים הרי זה מוסיף על דבריו וקנה הלוקח בית פאה בלב' אמ' לו מכור לי בית פאתים ומכר לו בית פאה הרי זה מעכיר על דבריו ולא קנה הלוקח אמ' לו מכור לי שדה לארם אחד וחלק השל ח ומכרה לשנים ממכרו בטל שהרי עבר על דבריו אמ' לו מכור לי שדה ולא פירש אפי' מכר למאה ממכרו קיים: הנותן מעות לשלוחו ליקח בהן חטים או מין ממיני סחורה ולא לקח אין לו עליו אלא תרעומת נתן לו מעות ליקח בהן חטים בין לאבילה בין לסחורה והלך ולקח בהן שעורי אם פחת דמי זה שלקח פחתו לשליח כפני שהוא משנה ואם הוסיפו דמיהן [ד] הוסיפו לבעל המעות היה השער קצוב וידוע והוסיפו לשליח במנין או במשקל או במדה כל שהוסיפו לו המוכרים הרי הוא של שניהם וחולק התוספת השליח עם בעל המעות ואם היה הדבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות: מי שהיה חייב לחברו ממון בין משום מלוה בין משום פקדון או שכירות או נתן מעות ביד השליח ואמר לו הולך ממון זה לבעל חובי אין השליח צריך להטפל לו וליתן לו בפני עדים ואם אמר לשליח אל תפרע חוב זה אלא בעדי ופרעו שלא בעדים חייב לשלם וכן אם היה החוב [ה] בשטר בין שאמר לו קח השט' ותן לו המעות בין שאמר לו תן המעות וקח השטר ונתן בלא עדים ולא לקח השטר חייב לשלם שהרי לתקן שלחו ולא לעוות: השולח מעות שבידו ביד שלוחו ואמר לו הולך ממון זה לפלוני שאני חייב לו והלך ונתן לו שלא בעדים השליח אומר נתתי ובעל חוב או הפועל אומ' לא לקחתי והרי שלשתן עומדין השליח נשבעה היסת שנתן ובעל חוב או הפועל נשבע שלא לקח וישלם הלה לבעל חוב או לפועל או לבעל הפקדון ואפילו היו השלוחין שנים אין עדותן מועלת מפני שהן נוגעין בעדותן שהרי חייבין להשבע היסת במה דברים אמורים בשהיה השליח מכחיש את בעל חוב והרי שלשתן עומדין אבל אם בא השליח ואמר נתתי כמו שאמרת לי אינו יכול להשביעו היסת שעשה שליחותו שהרי אין שם טוען עליו טענת ודאי שלא עשה שליחותו וכן אם מתו השלוחין או הלכו להן למדינת הים ובא בעל חוב לתבוע הלוה אינו יכול להשביעו היסת שלא פרעו השליח שהרי אין כאן מי שטוען עליו טענת ודאי שלקח אלא מחרי' הלוה חרם סתם ומשלם החוב שעליו וכן כל כיוצא בזה: ראובן ששלח כתב לשמעון ואמ' לו מנה שיש לי בידך שלחהו לי ביד לוי אם רצה לשלחו אינו חייב באחריותן בין שהיה מלוה בין שהיה פקדון והוא שיביר שהוא כתב ידו ואם טען המלוה ואמר לא כתבתי ולא שלחתי לך ישבע הלוה היסת שבתב ידו בא אליו ולפיכך שלח ויפטר וכן כתב רבי יהודה אבל אם לא היה הכתב כתב ידו שאין הלוה יודע שהוא כתב ידו או אפילו היו כותבין בו סימנין ואותיות שביניהן ביחוד אם טען ראובן ואמר [ו] אמר רב יהודה אמר שמואל אין מעלין לו מעות מדיוקני ואפילו עדים חתומים עליהם רבי יוחנן אמ' אם עדי חתומים עליהם מעלין פי שים עדים חתומין עליהם מזו היא דיוקני מלו ומכרו למלוה לו המעות בפני זה ופטר רב אשי הלכה כר' יוחנן אלא דמשמע דסוגיא דמעמידה כותיה התם סה"ה וכן רב המחבר מכתב דאין דבר מועיל אלא אם כן ידע שהוא כתב וכן פסק רבינו שמואל וכן עתיד בהלכות גזלה פ"ו דיוקני פי' בערוך כורה ידועה כגון סימן שהוא ביניהן וכן פרש"י דיוקני דיו קני סני קיסם כמו מלוקחין קנה אחד וחותכין אותו לב' קנים וכותב אחד לפקיד ואמ' ליה מי סיבית לך זה העץ הסייך לזה על ידו מלח לי אמר לי בידך וכשה כתב בשרי דיוקני הם כורו מכטבעו מחותמין בהן חותמו:

מגדל עוז קנין תרם

הלכות שלוחין ושותפין

פרק ראשון

האומר לשלוחו כו' עד בכל מקום חוזר הלכות פרק דיקדומין ובניטין פרק המוכר ובכתובות פרק לולמה כיוצא: נתן מעות לשלוחו לקנות לו קרקע וכו' לפיכ' לא התנה עליו וכו' עד כפי התנאי

בתב הר"ר ל' בלשון זה הוא דרך הגמרא חלה על מקום לי כיון שלמה אומרים כל מכוי שהשליח מעכב לעות מקחו וממכרו בטל בכל מקום חייבו רב נחמן לשלוחו שליח לקנות לעצמו שלא באחריו ולחזור הוא ולמכרו למשלח באחריו ויהיה מקחו בטל הואיל ועשה בשליחותו וברור לי כל מה דאמ' רשות מקום שהשליח מבטל מעשה אמ בזמן שהמשלח רוצה לבטל המעשה אבל המשלח ההוא רוצה היה המקח ורוצה מ מיתקן לו השליח העות וחייבו רב נחמן וכן הדין לכל שליחות ובעל החיבור הזה חילק בין שליח מ שהודיעו שהוא שליח לשליח מקום ולדבריו אפשר כי מעש' דרב נחמן מקום היה עכ"ל:

ואני אומר עיקר הלכה זו מפורשת בן בוק בבא בתרא והקושיא על הר"ר על גמ' זו היא שלא על הגמרא והטע' מיהא מפיר תדבה וכן משמע קצת מלשון רי שלפם זל בהביא בהלכו': האומר לחבירו מכור לי כו' עד תרעומת בכתובות פרק לולמה כיוצא: נתן לו מעות כו' עד לבעל המעות בזיקין פרק הבזל עכ"ל: היה המעכב קצוב עד הכל לבעל המעות בכתובות פר' לולמה כיוצא: מי שהיה חייב לחבירו וכו' עד חייב לשלם רי שלפם זל כתב בן בהלכות פרק הכותב: וכן אם היה החוב בשטר עד ולא לעוות בכתובות פרק הכותב: המולח ממון שבידו עד שלוחותו פרק החיים מקדם וכתבו רי שלפם זל בהלכות פרק הכותב: וכן אם מתו המלוה' עד וכן כל כיוצא בזה פרק החיים מקדם: ראובן שלח כתב לשמעון כו' עד סוף הפרק פר' הגוזל קמח: פרק ב'

פרק ארבעה עשר הרוצה

למכור מדיהו והביא בן המצר וכו' זה פשוט ומתבאר מהדינים הבאים מהרי לפיכך בלומר לקנה חם חיכו מבוע מעות לחלתר לא חיכו לומר חלך וקבע והוא חלו לחזר בהם בטל זכותו כל מכן כתן פחם חיכו קונה מהורע כחו וזה פשוט: אמר לטרח וחביא כו' זה מבואר פם:

הרוצה בן המצר מעות וכו' פם מבואר ועוד פם בגמ' הני בירי והני מרי לית בהו מעו' ריכח דבר מכרח ופרעו המפרש ז"ל מחם הוכיח בן המצר מעות כרוצה ולומ' למוכר פלח יתידם לפעה והלוקח כותן לוחם מותרים בטל זכות בן המצר וכל זה בבלל דברי המחבר מחמ' פחין קונטין זמן לבן המצר: היה רוצה הלוקח לקנותם וכו' בגמ' לרעת לזרעת ולרעת לבתי יפוב שריק ופי' המחבר לפפ מהרוצה לותה לזרעה הו בן המצר וכן כתוב בעיטור ובהלכות ורחה מבוסח מלהם בגמרת לית בהו מעוס ריכח דבר מכרח וכן פרש"י ז"ל ויש מי מפירם מחין לחר מהן בן המצר והרחמן נכון:

בא לוקח וכמלך בבן המצר וכו' מבואר פם:

בד"א מבריך קנין וכו' חלוק זה חיכו מבואר בגמר

חבל כן הוא דעת כל הגאונים ז"ל וכתב בעטור זהו לפומו וכתב רבינו ההיי ודבנו שפפי ז"ל בתפוסה פחם פהה בר מבחן כבידע כרי תבישת בית דין ומביחת מעותין בטל דין מבחנת ונם הרמב"ן ז"ל הפכים לדבריה ולדברי המחבר:

היה בן המצר וכו' זו מבחת הגאוני פפוט בטעמה:

המוכר פוה מלתיס במקה וכו' פפוט בגמרת פם:

לקח פוה מלה במלתי' וכו' מפורש פם:

טען בן המצר וכו' זה מבתב בגקיטת חפץ נרחה פהוא מדמה לותה לטוען על ה המטכון מבסבע בגקיטת חפץ לפי פהיכו טוען בגוף המטכון כמו מבתבאר כרך ב' מהלכות מלוה ולוה: ואם היו פם עדי וכו' והרי הוא חיכו יודע בודאי פלא לקח ממכו וכו' כרחה דעת הרב פלף על פי פחין כסבעין פבית היקת על טענת ממח כמו מבתב כ"ה מהלכות טוען ובטוען כאן ם מהלוקח בטל ממכו יכול להפביש על הפפן וכל פכן פדבלים לדבר פהי לדם לוקח פוה מלה במלתי' ולפפר מעיקר הבחה והרי הוא לומר חבי יודע בודאי ויש לעיין בפרים המדוייקים וחין מכל זה בגמרת כלום: כל הרוצה למכור קרקע וכו' מבואר בגמרת פם ופירפו בהלכות פחין לחד בן המכר וכן הפכימו האחרונים: קדם לחר וקנה וכו' מבואר בהלכות וכן כתבו ז"ל ומבייו דין בן המכר הוא מתורתינו התמימה כתנה בתקון מדות הלדם ובהנהגתו בעולם כללים בלמידי הקדושים תהיו והכוונה כמו פלמדנו ז"ל קדם עבמך במותר לך פלא יהא פטוף לחר התלוות וכן למדה ועבמית היפר והטוב ומהכוונה מיתנהג בהנהגה טובה ויפרה עם בני הדם ולא היה מן הרחוי בכל זה לכוות פרטיה לפי פמכות התורה הם בכל עת ובכל זמן ובכל ענין וההכרח חייב לעמות כן ומדות הלדם והנהגתו מתחלפת לפי הזמן והלומים והחכמים ז"ל כתבו קבת פרטי מוצילופלי תחת כללים הלו ומהם מעמו לותם בדין גמור ומהם לבתחלה ודרך חכידות והכל מדבריהם ז"ל ולזה לומרו חביבין דברי דודים יותר מייבה פל תורה פכי טובי דודיך מיין:

בה"לכות פלוחין ופותפי והלכות עבדים לא בתכ"ה תגד מפבה:

למכור מדיהו והביא בן המצר שלו וזה שרוצה ליקח ממנו לבית דין ואם לבן המצר אם תרצה לקנות בבך וכך עשה ואם לאו סלק את עצמך והרי זה לוקח הרי זה לא נשאר לו טענה אלא או מביא מעות מיד וקונה או בטלה את זכותו אמר אשרח ואביא אין שומעין לו אלך ואביא אם הוא אמוד שיש לו ממתינין לו עד שילך ויביא ואם אינו אמוד אין שומעין לו שאינו רוצה אלא להשמט לפי' אמר לו אם תוציא עתה זזים יפה כחך או בטלה זכותך שאין קובעין זמן לבעל המצר הרוצה בן המצר מעות והוציא חלוקח מעות אם היו של לוקח טובים מוחזו או ממדרין לצאת יותר מוחזו בטלה זכותו ואין לו דין בן המצר היה רוצה וחלוקח לקנותה לבנות בה בתים ובן המצר רוצה ל לזרעה הלוקח זכה לשום ישוב הארץ ואין בה דין בן המצר בא לוקח ונמלך בבן המצר ואמ' לו הרי פלוני בן המצר שלך רוצה למכור לישדה זו אלך ו ואקח ממנו ואמר לו לך וקח לא בטל זכותו ויש לו לסלק אותו אחר שיקנה אלא אם כן קנו מידו ב"א שצריך קנין וכן כתב סה ממנו עכ"ל:

בשמחל לו קודם שיקנ' אבל אם מחל לו זכותו אחר שלקח כגון שבא בן המצר ומייע עמו או שכר ממנו שראה אותו בונה ומותר כל שהוא ומשתמש ולא מיחה בו ולא ערער הרי זה מחל ושוב אינו יכול לסלקו היה בן המצר במדינה אחרת או חולה או קטן ואחר זמן הבריא והחולה והגדיל הקטן ובא ההולך אינו יכול לסלקו שאם אתה אומר כן אין אדם יכול למכור קרקעיתו שהרי הלוקח אומר לאחר כמה שנים תצא מידי ובזה הורו הגאוני': המוכר שוה מאת' במנה אם לכל העם מוזיל ומוכר נותן לו בן המצר מאה ומסלקו ואם אינו מוזיל לכל העם נותן לו מאתים שהוא שוה שהמוכר נתן לזה מתנה לקח שוה מנה במאתים אינו יכול לסלקו עד שיתן המאתים טען בן המצר שעשו קנוני' ביניהם נשבע הלוקח בנקיטת חפץ ונטל מאת' זה ואם היה שם עדים שנתן מאת' ובן המצר טוען שאמנה היתה בינו ובין המוכר ואינו יודע בודאי שלא לקח ממנו אלא מאה הרי זה נותן דמים כמו שהעידו העדים ואחר כך מסלקו ומשביעו הסת שלקח במאת' ונפטר:

כל הרוצה למכור קרקע ובאו שנים כל אחד בהן אומר אני אקח בדמים אלו ואין אחד מהן בעל המצר אב היה ואחד מיושבי העיר והאחר משבני השדה שכן העיר קודם שכן ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם קרוב ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם שכן וקרוב חשכן קודם שגם זה בכלל הטוב והישר הוא קדם אחד וקנה זכה ואין חברו שראוי לקדם לו יכול לסלקו הואיל ואין אחד מהן בעל המצר שלא צוו חכמים בדבר זה אלא דרך חסידות ונפש טוב היא שעושה כך: הילכות

זה כתב רב האיי ורב ח לפם מבתיבת רחי' ן קדים לחדך מסלקין ליה ודם רבה ת"ח כבר מבחן דייבין ליה ודם רבה ת"ח להוכיח תיד הבכן או תיד הקרוב מסלקין לותו מבום ועבית היפר והטוב עכל העיטור וכ"ה בח בבבל לבון העמוד חות בחות עכ:

וכתב העיטור מבתבר"ב האיי ורב חלפם וכן פי' רחבן וכן ר"מ דפי' דבבל עם בפי' חבל ר"חביה כתבר"במבחבות חייבי דבולה מבעתת בהבי חייבי והתוספות פי' דבל הך מילתת כבפניהם מבחבים וכ"ה כתב בבל דברי רבינו המחבר ולבובו:

פרק ארבעה עשר

הרוצה

למכור מדיהו עד בבלל ה הטוב והיפר הוא הבל פ' המקבל: קדם לחר מהם וקנה זבה ואין חבירו מרחוי לקדם לו יכול לסלקו וכו' עד מעומה פרק המקבל:

ה"מ בל היבה עים הפבר למוכר בטל דין מבחנת ואם הוא רחוק בעיר לחרת אין לו לעכבעד מיבה וכן פסקו הגאונים עבל העיטור וכן כתב בבה מהודו הגאונים נמי פהם היה חולה או קטן ולחר זמן הבריא החולה או הגדיל הקטן או בא מן הדרך אין יכול לסלקו פהם לתה לומר לחר כמה עניט תבא מידי עבל:

ג כתב רבינו הלוי ורב שפם בתשובה פהם מהה המבחן מעדיכי תבישת בית דין ומביחת המעות בטל דין המבחן ולי לוכח חפם עדמה מחרי' עיטור:

ד הני טבי והני תקולי וכו' וכ"ע למה לה חיבר הרב כאן הא דלחמרי' התם הני בירי והני מרי לית בהו מעו' ריכח דבר מכרח ופר"י לוקח ומבחן מפלחו מעותיהן בל מבחן בדודין וחתומין וזה ירא להתירן פלא יחמרו יותר היו ומל לוקח מותרין לית בה מעו' ריכח דבר מכרח דפסיבא דמוכר הוא דלחמר לזוזי בריכחא עכל ולר"חביה נרא' כגון ממבר לו בעל חובו לרכוני בדוחה וחתום ומל לל הנעבו עד טובי לאיך ולחכה לותה ולפרעם לך ויש פתלונים וזה עיקר עכ' ור"ב פי' בבירי כיחא ליה דקטר מפוכה ויש טורח לעמותו לל' במרי כיחא ליה דבעי לחיפתמופי בהו ובבירי חיכא טירחא יתירא לבברו ולהתידו ועיין בערוך בער ור"בן פי' בם הוא פ"ה:

ו זה כתב רב האיי ורב ח לפם מבתיבת רחי' ן קדים לחדך מסלקין ליה ודם רבה ת"ח כבר מבחן דייבין ליה ודם רבה ת"ח להוכיח תיד הבכן או תיד הקרוב מסלקין לותו מבום ועבית היפר והטוב עכל העיטור וכ"ה כתב בבל לבון העמוד חות בחות עכ:

ז כתב העיטור מבתבר"ב האיי ורב חלפם וכן פי' רחבן וכן ר"מ דפי' דבבל עם בפי' חבל ר"חביה כתבר"במבחבות חייבי דבולה מבעתת בהבי חייבי והתוספות פי' דבל הך מילתת כבפניהם מבחבים וכ"ה כתב בבל דברי רבינו המחבר ולבובו:

המבר וכן פל"מ ז"ל וכן הבבימו האחרונים: קדם לחר וקנה וכו' מבואר בהלכות וכן כתבו ז"ל ומבייו דין בן המבר הוא מתורתינו התמימה כתנה בתקון מדות הלדם ובהנהגתו בעולם כללים בלמידי הקדושים תהיו והכוונה כמו פלמדנו ז"ל קדם עבמך במותר לך פלא יהא פטוף לחר התלוות וכן למדה ועבמית היפר והטוב ומהכוונה מיתנהג בהנהגה טובה ויפרה עם בני הדם ולא היה מן הרחוי בכל זה לכוות פרטיה לפי פמכות התורה הם בכל עת ובכל זמן ובכל ענין וההכרח חייב לעמות כן ומדות הלדם והנהגתו מתחלפת לפי הזמן והלומים והחכמים ז"ל כתבו קבת פרטי מוצילופלי תחת כללים הלו ומהם מעמו לותם בדין גמור ומהם לבתחלה ודרך חכידות והכל מדבריהם ז"ל ולזה לומרו חביבין דברי דודים יותר מייבה פל תורה פכי טובי דודיך מיין:

בה"לכות פלוחין ופותפי והלכות עבדים לא בתכ"ה תגד מפבה:

פרק שלישי **מי**

המחה עכ"ל: **ואני** תומר בזה ידוע לית לן למימר מגו דיכיל לפלגה כחיל ומתי מכסי מלוג דמגו דיכיל לפלגה כחיל ולפילו בלה הרמחה כדאיתא סוף פרק

[ו] פ' מתוכסים לבל בגבל ולפרה חייב מפני שהוא כנועה מכר גם בחזרה דהוסיל וכהה מתפלר בה קהה דחל לחיומר מתברה פטור מגזל וחיי כמומר מכר כל וקניה כותיה בפלהי פ' החומכין וכן כתבב"ה עכ:

[ז] דיתני לוסי בן יהודה לומר לין רוחה מבוחת הם' תהיה בן מביהם הלים רוחה יביל עדי' ופטור עכ:

[ח] כדאיתא הת' חל זביל לך ותקיפ' כו' עכ:

ואם נאנסו בחזרה [ו] פשוט נטלן על מנת למכרן לאחרים ואמר לו אם ימכרו במקום פלוני או עד זמן פלוני אתן לך דמים כך וכך ואם לא ימכרו אחזיר לך ונאנסו בין בחזרה [ז] בין לחליכ' לשלם כל שליח שטעון שארעו אונס פלו' והפסיד כך וכך הרי זה נשבע שבוע' השומרין על טענתו ופטור ואם היה האונס במקום שאפשר להביא עליו עדים או דבר שהוא גלוי וידוע שהרי ימצא עדים הרי זה צריך להביא [ח] ראיה על טענתו ואם לא הביא עדים אינו נאמן ומשלם מעשה באחד שאמר לשלוחו קנה לי ארבע מאות גרבי יין ממעות שהיו לו בידו וקנה לו ונמצאו חומין אמרו חכמי' מנין גדולה כזה שהחמיין קול' יש לו והאיל ואפש' להביא ראיה יביא ראיה שלא היה היין חומין בשעה שלקח ופט' ואם לא יביא ראיה ישלם וכן כל כיוצא בזה מדברים שהראיה מצויה בהן אבל דבר הנעלם שאין ראייתו מצויה ישבע עליו וכן הדין בכל טענה שישתוף השותף וכיוצא בהן וכן הדין בטענת השומרין אם הראיה יכולה להיות או יביא ראיה על טענתו או ישלם כמו שיתבאר:

[ז] ההיה חזר הליכ' היה דחי לחכח לזכוני לבב' רבינ' מי לה הוה מזכן לית כדאיתא פרק המוכר הלמכ: שאפשר להביא עדים הרי זה צריך כדלמר לית רב כחמן לרבה מהן לו מהך בריתא דתנן בהליכ' חייב בחזרה פטור עכ:

[ח] וכן דין לחד מבני העיר מעידר על חבירו בעבור היסוב ועיין בפיאין יב ובפיומין ג עכ:

פרק שלישי

מי שהיתה לו קרקע תחת יד אחר או שהיו לו משלטלין פקדון ורצה לעשות שליח לדון עם זה ולהוציא הקרקע או הפקדון מתחת ידו הרי זה כותב לו [ט] הרשאה ורצ' לקנו' מידו שהרשהו ואומר לו דון וזכה ותוציא לעצמך וכיוצ' בענינ' אלו ואם לא כתב לו אינו יכול לדון עמו מפני שהוא אומר לו אין אתה בעל דיני אלא של' וכל מה שיזכה בו הרי הוא של משלחו וכל ההוצאות ש שיוציא השליח על דין זה שהורשה הרי המשלח חייב בהן שכך כותבין בהרשאה כל שתוציא בדין זה עלי לשלמו הקנה לזה שהרשה שליש או רביע מה שיש לו ביד חברו הרי זה עושה דין על הכל הואיל ודן על חלקו והרי הוא בעל דינו בחלקו דן על הכל: אחד מן האחים שלא חלקו או מן השותפים שבא לתבוע תובע על הכל הואיל ויש לו חלק בזה הממון אינו צריך [י] הרשאה משאר שותפין ואין השותף האחד יכול לומר לשותפו שדן אילו הייתי אני שם הייתי תובע טענות אחרות ומחייב בעל דיני שהרי [יא] אומרין לו למה לא באת לתבוע גם אתה לפיכך אם היה במדינה אחרת יש לו לחזור על בעל הדין ולדון עמו ולומ' לו אני איני מודה מכל מה שטען שותף שלי לפי' יש לנתבע לעכב ולומר לזה או דן עמי בחלקך או הבא הרשאה שהרי ממון שניכם בידי ושניכם בעלי דיני ולמחר יבא אחיך או שותפך ויתבע גם הוא: הבעל בנכסי אשתו צריך הרשאה ואם יש פירות בקרקע מתוך שיש לו לדון על הפירו' שהרי הן שלו דן על העיקר ואינו צריך והרשאה מאשתו שאם אין לו קרק' אין לו פירות: מי שהיה לו ביד חברו פקדון או מלוה בין מטלטלין בין מעו' ועשה שליח בעדים להביאלו הרשות ביד זה שהם אצלו אם רצה ליתן נפטר ואינו חייב [יב] באחריותן שהרי נתן לשלוחו ואם לא רצה ליתן אינו נותן שאין זה בעל דינו עד שיבא בהרשאה על הפקדון וכל הבא בהרשא' הרי הוא בכלל הנאמ' בהן ואשר' לא טוב עשה בתוך עמי: התובע חברו בדין במטלטלין או במעות שהפקיד אצלו וכפר בו אינו יכול [יג] לכתוב הו שאה עליו שנמצא זה כמשקר שהוא אומר לו הרשיתיך מה' שיש לי ביד פלוני ויכבר אמר פלוני שאין לו אצלו כלום ובן מי שנתחייב לו חברו שבועה אינו יכול להורשות אחר עליו להשביעו שאין שם דבר שיקנה לו ואין אדם מרשה על תביעת דברים שאין הדבר' נקנין אלא על תביעת הממון: מי שהיו לו מעות פקדון ביד אחר ורצה להרשות שליח להביאן אין הקנין מידו מועיל בזה שאין המטבע נקנה בחליפין אלא ביצד עושה נותן לו קרקע [יב] כל שהוא ומקנה לו המעות על גבה כדי להוציאן בהרשאה זו והולך ובן עמו ומוציאן היתה לו מלוה ביד אחר אינו יכול לכתוב [יג] הרשאה עליה ואפי' היה החוב בשטר מפני שהמלוה להוציאה ניתנה ואין אדם מקנה לחבירו דבר שאינו בעולם ואין לו דרך שיקנה אדם חוב בה אלא אר' במעמד שלשתן והוא דבר שאין לו טעם כמו שבארנו או בהקניית שטר החוב עצמו בכתיבה ומסירה מפני שהוא מקנה השעבוד שבו: זה

[י] כי הת' רהגזל קמ' והזהב והכסיפה ומי עמית רב פפא מסיק תריסר הלכי זוזי בי חוזאי כו':

[יא] רחייה מחין לר' יכול להרשו' על מלוה דהמרי' פ' מי עמית עמ' מחמר הלוחתו לפלו' הלוחתו לפל' מה מחין כן בבריה חפי' בקנין מדברי עמ' ככתובי' וכמסורין דמו ומחין בו קנין וכן פ' העפ מתנית עמ' מכת' בה קנין הרי היא כמתנ' בריה וכו' עד והרי היא כמתנ' עמ' מלם לחמר הלוחתו לבלו' הלוחתו לפלו' מממע פמכח בריה חין יכול להקנותו בקנין ועל כל זחת תרת מתקנת חכמים עיקר מיכול להרשות על תלוה דמקנין פרק מרובה דמליח טויה דנהי דחין יכול להקנות הלוחתו כשהוקנה מליח יכול לעשו' מזהו לעצמו ועכ כן הוא מחין טעם הרמחה תלוי בקנין דהא קל דכתבינן הרמחה לחמטלטלי כי לא כפריה ברבים לעיל העפ מחינו יכול להקנות כמי מחינו יכול להקדיש כל יוחנן כדפי' דפריך מיניה בפ"ק דב"מ לרב ממעמ דהכי קל מרובה תו וכרין הגזל קמ' והזהב והמוכר הספינה ולה עם כל לעון העמור ומביח רחיה מידוע למי ליפ כב דיכול למכות חפטרופח עכ:

סוף פרק החומכין

[ט] פ' מרובה

[יא] פ"ב יש שהיה כחוי

[יב] פ' המולח

[יג] פ' הגוזל קמח

מבוחת הערות פרי דוקח בחלם ובעל טענות חבל מפני חרס שהוח רחוק חין כחן חלח מרובה עכ:

פרק אין

ביניהם מכל מי שירצה וכו' עד קיים מפורשת לחדיה לכל מברית היה מעל כל טענה מהיום יטענו כנגדו בחוס' למה וים בה ממון מסביעי' לותו היסת וכפטר וזה בכמה מ מקומות בתלמוד וגם ר"ת ז"ל כתב כן בכמה מקומות במסנה תורה זה לבל לאו כי רוכלא חזיל ותכי: המליח מקנה לו ממכר כו'ש ם ממלחו עיקר ההלכ' במציעא פרין המוכל והחלוקים מוכאמי' מרעית הגחון ז"ל: וראובן מקנה שדה ממעון עד מטר לחר בממ פרין הגחל עציס: המרסור מליח הוא כו'ש וכן כל כיוצא בזה פרין המוכר את המפינה המכיתו כן הגלוסים ב"כ: ראובן אומר במאה לחמרתי לך למכור וכו' אם כבר כתן לו האמציס עד שוכה הלוקח

כתב הר"ר ז"ל אין כאן מקום התור' לפי שראובן אומר תובע אלא בערו ואינו יודע מהמכר אלא מפי שמעון ואינו טוען לא במקח ולא במום דבר מסויס אלא בערו ומאן דאמ' אפי' אמר כן לא אמר כלום הילכך יסבע מבוע' היסת המרסור ויפטר עכ"ל:

ואני אין מעולם לא יבא דבר זה מפי הר"ר ז"ל אחרת כי כבר הכניס עם הראמונים ב"ב פרין המפיל' מהמרמור מליח כמו מכתבו ובדין הזה לא זכר כלל עם נגד ולא נחלק דין על כך ה המכר זה אומר בבה וזה אומ' בבה אלא בער מאין דבר ממיה ועוד היאך אמר שאינו טוען לא במה כו' והלא תחלת הדין כת' ראובן אומר במה אמרתי לך למכור ועכיך ר' דוחות אלא והאי אחר מן התלמידי כתבו ותלחוכחולין גרול דק הדק הוא עם ר"ת וסיעתו וגם רמ"ז ז"ל מקומי כן כת' מדעת רבותיכו בעלי התוספות ז"ל: ואם ידע הלוקח שחפין זה של ראובן וכו' עד אחר שקניתי

כתב הר"ר ז"ל וגם זה אינו כלום אלא אם יחזיר ולא עוד אלא שחפילו יודה לו המרסור ואמ' לו הלוקח קנויה לאתם עומים עלי עכ"ל:

ואני אומר גם זו סברא ואינה גמר' מפורש בין המכמה מפי הגאונים ז"ל ועיקר טעמיהן דמרסור פרין המוכר את המפינה וכן כתב הר"ם ז"ל מקומי על דעת רבותיכו בעלי התוספות ז"ל: כל בכמה מתמצא והרי מצא ואיך יחזור ואמ' לוכי רוצה בדברים הללו עכ"ל: דרך סברא הראמונה ומה שכתב ר"ת ז"ל מהבכמת הגאונים הראמונים ז"ל נומא מבר פרין המוכר את המפינה ובגרסי' פר' מדרי': הלוקח כלים מבי החומן כו'ש כוף הפרק פיקר הכל פרין המוכר את החומכין ופרק לרבעה נדרים והבאור ביום פרק ו' מהלכות מכירות: פרק

פרק שני

אין הגוי נעשה שליח לדבר מן הדברים שבעולם וכן אין ישראל נעשה שליח לגוי לדבר מן הדברי' שנ'כן תרימו גם אתם מה' אתם בני' ברית אף שלוחכם בני ברית והוא הדין לכל התורה כולה ומה משלוחכם בן ברית אף בכל התורה כולה המשלח בן ברית: עושה אדם שליח איש או אשה ואפילו אשת איש ואפילו עבר ושפחה האיל והן בני דעת וישנן במקצת מצות נעשין שלוחין למשא ומתן אבל מי שאינן בני דעת והן חרש שוטה וקטן אינן נעשין שלוחין ולא עושין שליח אחר והקטנה לפיכך השולח בנו קטן אצל החנוני וצוה לו באמר שמן ונתן לו את האמר ואבד את השמן ואת האמר החנוני חייב לשלם שלא שלחו אלא להודיעו ולא היה לו ל לשלח אלא עם בן דעת וכן כל כיוצא בזה ואם פירש ואמר שלחו לי עם הקטן הרי זה פשוט:

ר"ת כרבכן לגבי רבי יהוד' ואמר לבני לחכי ואחי מבחורה ת תרגימוה ומכו רבי זיל מבטלו למוד בה לאחרים ובמוחל מלא מרעית קמיפלגי רבי יהוד' כבר מוחל הוי ורבכן מברי גזלן הוי ועיין בהילכות גבבה כפ"ב עכ"ל:

והאומר לחברו מנה שיש לי ביד בין במלוה בין פקדון שלחו לי ביד פלוני אפילו הוה קטן אם רצה לשלחו בידו נפטר ואינו חייב באחריותו וכן פינים שהתנו ביניהם שכל מי שירצה לשלוח לחברו משלח ביד מי שירצה המשלח הרי זה משלח ביד מי שירצה לו שהוא ראוי להוליך דבר זה ואם נגנב או אבד בדרך או שכפר בו השליח הרי המשלח פטור שבל תנאי שבממון קיים השליח שקנה או שמכר והודיע שהוא שליח בדבר זה לפלוני אף על פי שמשך או שהמשיך ונמצא שעבר על דעת משלחו בטל המקח ומחזיר ואם לא הודיע שהוא שליח נקנה המקח ויהיה הדין בינו ובין זה ששלחו: ראובן שקנה שדה משמעון ואמ' לו ללוי קניתי אותה וכתב שטר מכר בשם לוי וחזר ראובן ואמ' לשמעון לעצמי קניתי הזור וכתוב שטר מכרן בשמי אין כופין את המוכר לכתוב לו שטר אחר בשם ראובן ואם התנה עמו בתחלה ואמר לו לעצמי אקנה וזה שאכתוב שטר בשם לוי כדי שלא ידעו בי שאני הוא הקונה הרי זה כופין לחזור ולכתוב שטר אחר בשמו: המרסר שליח הוא אלא שהוא נוטל שכר על שליחותו לפיכך אם שנה דעת הבעלים משלם מה שהפסיד כיצד ראובן שנתן חפין לשמעון המרסר ואמר לו מכור לי זה ואל תמכור בפחות ממאה והלך ומכרו בחמשים משלם חמשים מביתו כבר במאתים הבל לראובן וכן כל כיוצא בזה ראובן אומר במאה אמרתי לך והמרסור אומ' בחמשים אמרת לי וכן בחמשים מברתי נשבע המרסר שבועת התורה שהרי הודה במקצת ואם כבר נתן לו החמשי' נשבע שבועת הסת שעשה שליחותו וזכה הלוקח ואם ידע הלוקח שחפין זה של ראובן הוא והמוכר לו פשוט הוא יחזיר החפין לבעלים ויחזרים על מי שנתן לו רשות למכור בחמשים או שרצה בחמשים וחזר בו אחר שקניתי: כל המרסר שהודיע ללוקח שחפין זה או קרקע זה של ראובן ואחר שקנה הלוקח אמר ראובן איני רוצה למכור בדמים אלו מחזיר הלוקח שהרי לא פסק לו דמים ואמר לו מכור בבך וכך:

וכן כ"כתב פרין המוכר המפינה הא דתכן בסברה החבית בסברה לכרסור דמחמ' מוחכין להם מכר כשמוכרין וכגון מלח היה מחמת חוכם מלח מלח כזהר יפה בתריסה ודלח כפרם מפירם מהמרסור קו' לעצמו וחזר ומוכר לבעל הבית דיכם כן לחחו כקט בסברה ומבכן יקרה וזולה דלוכי דבה בריסה תו"ב: ממילחר מקובכן דמיהן הרי הן בחזקת לקוחין שר פירש מליהן כן פרם וכן פי' דחמיב לוקח עיין בחו' פרין המפינה בסמיכת הלוקח כלים מבית החומן עכ"ל:

כל סרסר שאבד החפין מידו או נגנב או נשבר חייב לשלם מפני ש"שהו' נושא שכר: הלוקח כלים מבית האומן לשכרן לבית חמיו ואמר לו אם מקבלין אותן ממני אני אתן לך את דמיהם ואם לאו אתן שכר כמעשה בנאנסו' בהליכה הרי זה חייב לשלם ואם ר"י פי' דחמיב לוקח עיין בחו' פרין המפינה בסמיכת כלים מבית החומן עכ"ל:

כתב הר"ר ז"ל בשהפיקדו לו לא חמר לו כלום ואם חמ"ל לו מכור לי חפץ זה חומר גם זה לפי סטתו בכתב וחיכי מחוייב להמיב עליו מחר מהוח והרם מקומי כן הכניס מדעת רבותיכו בעלי התום ז"ל: וכל מרסור כו'ש עד מהוח כומ' מכר פרין המוכר את המפינה ובגרסי' פר' מדרי': הלוקח כלים מבי החומן כו'ש כוף הפרק פיקר הכל פרין המוכר את החומכין ופרק לרבעה נדרים והבאור ביום פרק ו' מהלכות מכירות: פרק

המותפין מהטילו לכים זה מנה וכו' עד ולו הפחת לאמצע במלחכתו מפני שהחלק הקטן צריך לגדול עכ"ל: והיה יפנה לשון הרמב"ם ז"ל מקוצי כת"כ דברי ר"ת ז"ל כיון מי שהיה נמוי: ברי"ח בסתם וכו' עד מבמון קיים כיון המקבל ובתוכות כיון מי שהיה נמוי: פותפין שהתנו ביניהן כו' עד סוף הכיון בתגיעה כיון המקבל ובהלכות ר"י הלפס ז"ל:

כתב הר"אבד ז"ל לא נת חוורו דברים הללו בממכרוהו חי הלא ברייח שהרויח בו בשעה חי **ואני** לומר עיקר הלכה זו בתוכות פ' מי שהיה נמוי ולפי פי' ההלכ' עלה בפסק זה התחלוקת מדעת רבותינו בעלי התוספות ז"ל: ברי"ח כשנתנו ונתנו במעות כו' עד ר"ו ההפסד לפי המעות כיון מי שהיה נמוי: ברי"ח בסתם וכו' עד מבמון קיים כיון המקבל ובתוכות כיון מי שהיה נמוי: פותפין שהתנו ביניהן כו' עד סוף הכיון בתגיעה כיון המקבל ובהלכות ר"י הלפס ז"ל:

ו וכשעריס דרב הלפס כתוב סלף אם נתעסק בממון כך הוה הדין אם פחתו או הותירו מחלקין ביניהן השכר והפחת לפי מניכם ולא לפי המעות עכ"ל:

פרק המישי

המשתתף

עם חבירו כו' עד ביניהם בשכר במציעא בפ' תיזהו נשך ובתוכות הגיהוס ז"ל: לפיכך הנותן מעות לחבירו עד לפי התנאי פרק הגוזל עכיס: הנותן מעות לחבירו וכו' וכשהוא מוכר וכו' עד מעכב עליו

כתב הר"אבד ז"ל זו התוספת' אינה מחוור' ואין למרין ממנה עכ"ל: **ואני** אומר זו אינה הסנה ז"ל מחלוקת ואין לי להעיב כי די לו שהיא תוספתא והסכימו עליה רבותיו: פותפין שעמו פירותיהן עד ההפסר בבבא בתרא פרק בית כור: פותפין שתחלו להן עד הכיל לעצמו פרק הגוזל בתל ובירושלמי פרק השוכר את הפועלין: דבר השותפ' שהטילו לכים זה מנה וזה שלש מא' ונתעסקו כולן בממון ופחתו או הותירו השכר או הפחת ביניהם בשוה לפי ו מנינם ולא לפי המעו' ואפי' לקחו שור לכבידה שאילו כבשוהו היה נוטל כל אחד מכשרו בפי מעותיו אם מברותו חי ופחתו או הותירו השכר או הפחת לאמצע במה דברים אמורים בשנשאו ונתנו במעות שנשתתפו בהן אבל אם המעות קיימין ועדיין לא הוציאו אותן והפחתו או הותירו מהמת המטבע שכ' המלך או אנשי הבירה חולקין השכר או ההפסד לפי המעות במה דברים אמורים בנהגו אבל אם התנו שיטול בעל המאה שלשה רבעים מן השכר וישאל בעל המאתים רביע ואם יפחתו לא יפחות זה משישאל שלש רבעי השכר או רביע ההפסד ויפסיד זה שנוטל רביע השכר שלש רבעי מן הפחת הרי אלו החלקין כיוצא שהתנו שכל הנאי שבמון קיים: השותפין שהתנו ביניהם שיעמדו בשותפות ז' עד זמן קצוב כל אחד ואחד מהן מעכב על חברו ואי' יכול לחלוק עד שיגיע הזמן או עד שיבלה ממון השותפין ואין אחד מהן יכול ליטול חלקו מן הקרן ולא בשכר עד סוף הזמן נשתתפו כתם ולא קבעו להם זמן הרי אלו החלקין כל זמן שרצה אחד מהם וזה נוטל חלקו מן הכחוד וזה נוטל חלקו ואם לאחית בא אחד כהוד דין הלוקה או שהיתה בחלוקתה הפסד הרי אלו מוכרין אותה וחולקין את הדמים הה זמן ידוע למכירת אותה סחורה יש לכל אחד מהן לעכב שלא יחלוקו עד שתמכר הסחור' בזמן הדוע למכירתה ואין אחד נוטל מן הקרן ולא מן הריוח עד זמן החלוקה אלא אם התנו ביניהם היה להם הוב אצל אחרים אינו יכול לוכר לחברו לא נחלוק עד שנגבה כל חוב שיש לנו אלא חולקין ובשיפרעו החובות ישאל כל אחד חלקו היה עליהם חוב לאחד אם אינן אחראין זה לזה חולק' וכשיגיע זמן הדו' לפרעו יתן כל אחד חלקו ואם הן אחראין כל אחד מהן מעכב לחלוק עד שיגיע זמן השטר ויפרעו החוב ולם מעכב שהרי חברו אומ' לו הא לכל אחד ממנו חייב לשלם כל השטר נמא ונתן בדמים אלו עד שיגיע הזמן אמר לו חברו נחלוק וטול אתה דמים כנגר כל השטר ועשה מהן סחורה לעצמך ותשלם כל השטר בזמנו יש לו לעכב עדיין ולומר לו שמא נפסיד והשני יותר מרויחין מן האחר: הנותן מעות לחברו לילך למדינה פלוני לסחורה או לקנות לו פירות לסחורה או לישב בו בחנות אינו יכול לחזור בו ולהחזיר המעות מיד השותף עד שילך למקום שהתנו עד שיקנו אותן הפירות וימכור או עד שישב בחנות שוה כמי שקבע זמן הוא:

פרק חמישי

המשתתף

עם חברו בסתם לא ישנה ממנהג המדינה באותה הסחורה ולא ילך למקום אחר ולא ישתתף בה עם אחרי' ולא יתעסק בסחור' אחרת ולא ימכור בהקפה אלא דבר שדרכו להמכר תמיד בהקפה ולא יפקיד ביד אחרים אלא אם כן התנו בתחילה או שעשה מדעת חברו עבר ועשה שלא מדעת חברו ואחר כך הודיעו ואמר לו עשיתי כך וכך והסכים למעשיו הרי זה פטור ואין כל הדברים האלו צריכין קנין אלא ברברי בלבד: אחר מן השותפין שעבר ומכר בהקפה או פרש בים או הלך למקום אחר או שנשא ונתן בסחורה אחרת וכן כל כיוצא באלו הדברים כל פחת שיבא מחמת שעבר חייב לשלם לבדו ואם היה שם שכר השכר לאמצע כמו שהתנו ביניהם בשכר לפיכך הנותן מעות לחברו בתורת שותפות ליקח בהן חטים לסחורה והלך וקנה שעורים או שנתן לו מעות לקנות שעורים וקנה חט' אם פחתו פחתו לזה שעבר ואם הותירו הותירו לאמצע וכן אם הלך ונשתתף עם אחר בממון השותפות אם הפסיד הפסיד לעצמו ואם נשתכר השכר לאמצע אבל אם נשתתף עם אחר בממון עצמו אם פחת פחת לעצמו ואם הרויח הרויח לעצמו ואם התנו ביניהם הכל לפי התנאי: הנותן מעות לחברו ליקח בהן פירו' למחצי' שכר ר"ש אי ליקח לעצמו מאותו המין וכשהוא מוכר לא ימכור שניהם כאחד אלא מוכר אחד מכר אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן ולא יקח לעצמו חטים ולחברו שעורי' אלא בבורן חטים או בבלן שעורים כדי שיהיו מעות שניהם שוין בקבלה: אחר מן השותפין שאמר נוליך הסחורה למקום פלוני שהיא ביוקר ונמכור שם אף על פי שקבל עליו כל אונס או כל פחות שיבא הרי חברו מעכב עליו שהרי אומ' לו אין רצוני שאתן מעות שבידיו ואהיה רודף אחריך לדין להוציא ממך וכן כל כיוצא בזה: אחר מן השותפין שבא לישן את הפירות עד זמן הדוע אין חברו מעכב עליו ואם אין זמן לאותן פירות חברו מעכב עליו: שותפין ששמו פירותיהן ונשתתפו בהן יש להם הוניה זה על זה עדבו פירות בלא שומא ומכרו ונשאו ונתנו בדמיהן הרי אלו מחשבין את הפירות במה היו שוין בעת שנשתתפו ומחשבין את השכר או ההפסר: שותפין שמחלו להם מוכסין מחלו לאמצע ואם אמרו משום פלוני מחלנו מה ו שמחלו קחלו לו: היו באין בדרך ועמדו עליהם לשטים וגזלו את חשיירה והציל אחר מן השותפין הציל לאמצע ואם אמר לעצמי אני מציל הציל לעצמו: דבר

ז יחיר פלוג לא יחיר לא פלוג פי' רחביה רחים לין עיי' בדבר מיחמר כן: שכב מלא הכיל חלא לעצמו וחוכה עכ:

ה ועיין בהילכות גזלה כיב וחרס ממחל לו הטר חלקו מן החם תחל בתשובה ח' עכ:

זהו הדין מירושלמי עד הרמלה כל זה תקנת הגאונים ז"ל: מי מהרמה לחד עד בהרמלתו נתן גם זה הוא מתקנת הגאונים והסכמת החכמים הראשונים והאחרונים וכן כתב הרי"ף ז"ל מקובי מדעת רבותיו בעלי התוספות ז"ל: ריאובן מבא בהרמלית וכו' עד ויסבב ויטול לית זה מהרי לומר למעלה דהיכא דכפריה לה כתבין הרמלה ולפסר מהוא מחלק בין מכפר קודם הרמלה לכופר לאחר הרמלה וכריך לריכות בזה עכ"ל: **ואני** לומר כמדומה לי מילו דברים פשוטים הם ולא יכלו מפי הרי"ף ז"ל כי למעלה הם מטלטלי דכפריה המוזכרים בהלכה כמו מכתבתי וזה כפר לאחר הנביעה ולא הוזכר בהלכה לפי שלא היו מהודיעו הגאונים ז"ל וכן כתב הרי"ף ז"ל מקובי מדעת רבותיו בעלי התוספות ז"ל וזהו כריכה לפניהם הלא לריכין מעט ההלכה דהיכא דכפריה לה חיילא הרמלה לאחר דהא ליתיה ולא לדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומחיבו בעולם וזה חיבו בעולם מ מידי דהוה למלוה דכתב להודאה כיתב ולית בעולם ולכך לית כותבין הרמלה עליה וזה פשוט: וכן כל הדברים כו' עד סוף הפרק הכל מהודעות הגאונים ז"ל וכן כת' הרי"ף ז"ל מקובי מדעת רבותיו בעלי התוספות ז"ל:

פרק רביעי

כשירצו השותפין הכו עד ח הממון המוטל ביניהם להשתתף בו עיקר ההלכה הזאת ומרפה בכתובות פרק מי שהיה נשוי ובתמורות הגאונים ז"ל הכיאוהו על זה וקבעה רי"ף ז"ל: השותפין מכתתפו בחומות וכו' כיצד מני חייטים כו' עד דבר שלא בא לעולם **כתב** הרי"ף ז"ל ורבותי הודו שהחרם יכול להקנות את עכו"ם כקנין עבדים וכפס שמכיר בחומרת יקדמו דני לעומיהם עכ"ל: **ואני** לומר גם אני כך היה דעתי מהגעתי להודות ולוכח לפלוני ולמימר מילי התם דהוי כי הקדם ומידתי לגבוה כמכירתי להדיוטדהא בגדים ו וכתובות וכמה דוכתי מיתיבן לה לגבי בעל יפר והו הדיוט ומדמיבן לה ועוד דתלמודא אמר וידים אוקמוהו בעולם שלמא טעמא ליתה אלא מפוס דבעי הקנאה על הדבר שיהיו בעולם רק מילי מזהיר לסופר לכתוב אבל שדים החתומי מטה כן היה מבחו לפניהם כלומי ופלוני והמרו היו עליהם עדים וקנו מהם בקנין גמור מעכשו מחמת מילתו מודי בפניכם מילתו מטעמי כגמרא ורמותנו וזכותנו זה לזה לעשות כך וכך כו' ולבי חומ לי טעם רי"ף ז"ל והגהות הרי"טוכים בשם הורו זאת ההוראה היו מודי פלוני היה הסדר כתוב כך השותפין אבל אם היו לוקחין הבגדים מן הדי אלו לא מהני אף זה הגהות הגר"ו היו והכריעו עליה וקבעוה וכן כתב הרי"ף ז"ל מקובי מדעת רבותיו בעלי התוספות ז"ל:

השותפין

פרק רביעי

כשירצו השותפין להשתתף בו במה יקנו כל אחד מהן ממון חברו להשתתף אם המעות נשתתפו יביא זה מעותיו ויביא זה מעותיו ויטילו אותן לכיס אחד ויגביהו את הכיס שניהם אבל כתבו שטר והעידו עדים אעפ שקנו מיד שניהם שיביא זה מאה וזה מאה וישתתפו בהן לא קנו ועדין לא נעשו שותפין שאין המטבע נקנה בהליפין לפיכך אם נשתתפו בשאר המטלטלין כיון שקנו מידם שיביא זה חביתו של יין וזה כדו של דבש והרי נשתתפו בהן נעשו שותפין בהן וכן אם ערבן פירותיהן או ששברו מקום בשותפות והניח זה כדו וזה חביתו שנשתתפו בהן הרי אלו שותפין כללו של דבר בכל הדרכים שקונה ולוקח באותן הדרכים עצמן קונין השותפין זה מזה הממון המוטל ביניהם להשתתף בו: האומנין שנשתתפו באומנו אעפ שקנו מידם אינם שותפין כיצד שני חיטי או שני אורגי שהתנו ביניהם שכל שיקח זה וזה במלאכתו יהא ביניהן בשוה אין כאן שותפות כלל שאין אדם מקנה לחברו דבר שלא בא לעולם אבל אם היו לוקחין הבגדים בממון עצמן ותופרין אותו ומוכרין ולוקחין השותי והעדב ממעותיהן ואורגין ומוכרי ונשתתפו במעות שלוקחין בו הרי אלו שותפין וכל מה שירויחו בשכר מלאכתן ובמשאן ובמתנן הרי אלו לאמצע: השותפין

וחמרי נמי מכירת כועל לעכמו בר"ח בזמן מלל עדיו עמי נכם עמי אבל אם אמר לו עמה עמי מלאכה הוי מכירתו לבעל הבית תמוסת הגאונים ועיין בהילכות גזלה סמיב ועיין בהילכות מכירה פ"ד עכ:

זה והוא הדין שיראה לי מן התלמוד אבל הגאונים תקנו שכותבין ורשאה אף על המלוה כדי שלא ישול כל אחד ממון חברו וילך לו למדינה אחרת ועוד תקנו שאם ורשהו ליטול מעות שיש לו ביד חברו או לתבוע ממנו הלואה ולא היתה למקנה קרקע מקנהו ד' אמות מחלקו שבארץ ישראל ומקנו לו המעו' על גבן ודברים אלו דברים קלים וזן עד מאד ורעועים שזה מי יאמר שיש לו חלק בארץ ישראל ואפי' הוא ראוי אינו ברשותו והגאונים עצמן שתקנו תקנה זו אמרו שאין אומרין בו יקוב הדין את ההר ואינה אלא כדי לאים על הנתבע אם רצה לדון וליתן בהרשאה זו נפטר ולמה יפט שאין זה הבא בהרשאה זו הרעוע פחו' משליח שעשהו בעדים אבל אם לא ירצה הנתב' לדון עמו אין כופין ליתן לו ולא להשבע עד שיבא בעל דינו וכן הורו שאם היה לו מלוה אצל חברו בין בשטר בין בעדי קנין אף על פי שכפר בה בית דין כותבין עליו הרשאה מפני שהוא בפירת שעבוד קרקע אבל אם מלוה על פה שכפר בה לא תקנו שיכתבו עליה הרשאה: מי שהרשה לאחר ורצה לבטל השליחות ולהרשו לאח' הרי זה מבטל ואין למורשה לכתוב הרשאה לאח' שזה אומ' אין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר לפיכ' אם התנה עליו שירשה הוא לאחר ואחר לאחר הרי השליח כות הרשאה לשני ושני לשלישי וכל לפי תנאו: הבא בהרשאה שמחל לזה הנתבע או שמכר לו או שמחל לו על השבועה או שעשה עמו פשרה לא עשה כלום שהרי אומר לו לתקן שלחתיך ולא לעוות לפיכך אם התנה עמו בין לתקן בין לעוות אפילו מחל לו על הכל הרי זה מחול: ראובן שבא בהרשאה ותבע שמעון אין שמעון יכול לדחותו ולומר לו שמא המשלח אותך הרשה אחר ובטל שליחותך שהרי ראובן אומר לו תן לי הפקדון שיש לי בידך וזו הרשאתי תהי אצלך ואם המפקיד הרשה אחר הוא הפסיד על עצמו ושמעון פטור שהרי בהרשאתו נתן ראובן שבא בהרשאת שמעון ותבע לוי ואמר לוי לא היו דברים מעולם אבל ישבע שמעון ויטול מוציאין הממון מיד לוי שיהא מונח בב"ד עד שיבא שמעון וישבע ויטול וכן כל הדברים שתולה לוי בשמעון ירדן עם ראובן ויהיה הממון מונח בב"ד עד שיבא שמעון וישאל ויש לראובן להחריש על מי שטוען טענת שקר כדי לעכב הממון ולאחר שנתחייב לוישבועה אינו יכול לעכב ולומר לו איני נשבע עד שאחרים בפני שמעון על מי שטוען עלי שקר שאין זה הדרם אלא תקנה קלה שתקנו הגאוני' האחרוני' כדי שיכונו בעלי דינין טענותיהן ואין מעכבין שבועתו של זה מפני תקנה זו הקלה

[a] וגם בפרק הזהב אומר התלמוד ולוקניהו ניהליה לעבד קרקע ומתרץ מילין לו קרקע ובחה אמי אמרי ד' דקלמרי עד דיעב' ביה בהדי דלא הוי ליה לרעות מעולם מעמע דלופסר מילין לו קרקע וכן מעמע בפ"ב דקידושין גבי הרי את מקודש לי עם מיט לי קרקע ועוד דאל הילך יעמה לרם מבי מטורת ה הקנאה הרי הרשמון קנה ר' לחמותיו ומפרש שדבר זה מועיל מטעם ה הודאת בעל דין כמלה עדים והרי הודה מיט לו קרקע ומילחום ל למיחזי כמיקל מהרי פרק מי שמת מכיון מכיון מהודה לחיבור גיורא מהכהו תריסר שפי זוזי מהיו לו ביד רבה מהם על רב מרי דקני להו רב מרי בחודיתא והוברך רבה לתתם לו לעפי מהיה מעקר וכתב בפ"ה וגם טעם זה לחיבו לב הגון למבין וכתב רבינו מפה על זה כו' כבעמוד וכן כת' רב חלפס בסוף דבריו ופי הגיון מילין לחיבו סומכין על חלו ה החורכת' ובפ"ה כתב בכל לטון רבינו המחבר מעמו עכ:

[b] וכן כתב הרי"ף ז"ל וכן כת' החלפס מעכמין כהגו לכתו' הרמלה לף למטלטלי דכפרי' ולין חוטמין לטעמ' דמיחזי כמיקל' ומסיק מס דלימא דלמיחזי כמיקרי לא חיישינן מדרב נחמן כו' וכן בבבל כל הגדו ולף על פי מיט חלוק' במיחזי כמיקל' כהמיא דגדו פשוט לי ידעיתו יומ' דלקניתו ביה כתובו ולי לא כתובו יומא דקיימיתו ביה מטו' דמיחזי כמיקל מ"מ יש לדמות זה להמיא דהכותב לקיים המכהג ולפי מסקנ' זו דפרין מבועת העדות דמקניתן מהמיא דהמרדעי היה יכול לתרץ דלימא כדפרימ' הלא לפי דבריו מטיב לו וכן פרי' ולימא לקושיא ממקום מקיוס ב"ר חייסיכן למיחזי כמיקל' ולא בתקומות לחרי' ולפיכך בפ"ב דכתובו מתביחה על קיוס ב"ר חין לומר פס דלימא מס"ה מן התו':

[c] עיין לעיל בהג"ה פס כת' החלפס: על זה עכ:

[d] וכן כתב ס"ה פהורו הגאונים וכן לי חלפס ככל מבעמוד עכ:

[e] טותפין מהתנו ביניהן טותפות בכל מה פירויחו ואפילו מתכילה תנחן קיים לעכ"ד דחין לחיס תקנה דמכל כי כל לחד ולחד נעם מכיר ופועל לחברו כדחמרי בפרק קמית דב"מ כגון מתכרו לנקט מכילת

לפיכך אם הרויחו וכו' עד מחצה מלוה בחב הר"ב ז"ל נראה לי מזה מטעם מכך למדו חכמים תרי תלתי בתר פלגא בהפסד עכ"ל:

• ואני לומר גם בזה מלה יבא מפי הר"ב ז"ל ומי מכתבו לה עיין כל לפון ר"מ ז"ל ולו היה טעם בספרו מהוא ג"כ כתב כמו מהעתקתי מכי מלימי הריוח חכי הריוח על חכי המעות מהין מלוה ומתות הריוח בשכר מכתעסק בפקדון נמצא חכל מכי מלימי ויטול בעל המעות מלים הריוח ובעלת דהפסד ז"ל ולם פחתו יפסיד המיתעסק מלים הפחת מהרי הוא חייב בחכי הפחת מפני מחכי המעות מלוה כולי מכי מלימי הפחת ושדינו מפר לותה פ"ח ועל זה הדיקדוק

לפיכך אם הרויחו ישול המתעסק שני שלישי הריוח חצי חריוח של חצי המעות שהן מלוה ושתות הריוח בשכר שנתעסק בפקדון נמצא הבל שני שלישי הריוח וישול בעל המעות שליש הריוח ואם פחתו יפסיד המתעסק שליש הפחת שורי הוא חייב בחצי הפחת מפני שחצי המעות מלוה ויש לו שתות בשכרו באותו החצי של פקדון ונמצא שנשאר עליו מן הפחת שלישו ובעל המעות יפסיד שני שלישי הפחת יש מי שטועה ואומר שהנותן עסק כתם אם יהיה שכר שם ישול המתעסק חצי ו ואם היה שם הפסד יפסיד שליש ואין הדבר כן אלא אם כן התנו על דבר זה בפירוש וכן אם התנו שיפסיד המתעסק מחצה אם יהיה שם שכר ישול שני שלישי הריוח הרי זה מות' וכן אם התנו שאם יהיה שם שכר שול המתעס' השיעיתו ואם יהיה שם הפסד יפסיד עשיריתו האיל והתנו שיהיה ריוח המתעסק יתר על הפסדו תנאו קיים ותוספת זו כנגד עמלו ורבותי הורו שאין התנאי זה מועיל אלא אם כן היה למתעסק עסק אחר אבל אם אין לו עסק אחר צו' שיהא שכר המתעס'יתר על הפסדו בשתו' כמו שבארנו שזה דבר אסור הוא ואין התנאי מועיל בו ולא יראה לי זה הורו רבותי שאם התנו שיטול המתעסק שלשה חלקי משכר ובעל המעות ריביע השכר נמצא רביע המעות בלבד תורת פקדון ושלשה רבעים בתורת הלואה לפיכך אם היה שם הפסד יפסיד המתעסק שלשה רביעי הפסד פחות שליש הריביע ופסיד בעל המעו' רביע ושליש רביע שהוא שליש כל ההפסד ביצד נתן לו מאה דינרין על תנאי זה וחסרו ארבעה ועשרים בעל המעות מפסיד שמנה והמתעס' משלם ששה עשר ועל דרך זו לעולם כל חלק שיש לבעל המעו' בשכר אם יהיה שם ריוח נוטל כמו שהתנו ואם יהיה שם הפסד יפסיד אותו החלק ותוספת שלישו נמצאת למד ל'פי מדה זו שאם התנו שיטול המתעסק רביע השכר אם פחת לא ישלם המתעסק בלום שהרי רביע ההפסד שהוא חייב לשלם מפני המלוה יש לו בנגדו שליש מה שיטול בעל המעות שהוא רביע ונמצא זה בנגד זה ובן אם התנו על הפחת ולא הבירו הריוח אם פחתו פחת המתעסק כפי מה שהתנו ואם הוסיפו נוטל המתעס' כמו אותו החלק שהיה מפסיד ותוכפת שליש מת שכטל בעל המעות כיצד התנו שאם יהיה שם הפסד יפחו' תמתעסק רביע והפחיתו משלם רביע הפחת ואם הותירו נוטל מחצה ואף על פי שדברים אלו שהורו רברי טעם הם אם תלך על דרך זו נמצא המתעסק אפש' שיפחות וישול שכר כיצד כגון שהתנה עמו שישול המתעסק אתר משבעה בשכר ופחתו נמצא נוטל המתעסק אחר משבעה יתר על זה הדהפסד כיצד כגון שפחתו שבעה דינרין הרי המתעסק אומר לו אני חייב לך דינר אחד כפי התנאי ואתה חייב לשלם לי ב' שהן שליש חלק הפקדון נמצא בעל המעות חייב ליתן לו דינר בשכר שהפסיד שבעה ואילו הפסיד ארבעה עשר היה חייב בעל המעות ליתן לו שני דינרין וזה תמה גדול ודבר זה שאין הדעת סובלת אותו ואין זה אצלי אלא כמו דברי החלום אבל הדרך הדין" והאמת שיראה לי שכל שיריוח המתעס' אם יהיה שם הפסד יפסיד שני שלישי החלק שהיה מרויח ובן אם התנו על ההפסד והרויחו ישול כמו אותו החלק שהיה מפסיד ותוספת שליש חלק חברו נמצאת אתה אומר לפי מדה זו שאם התנו שיטול המתעסק רביע השכר והפסיד הרי זה משלם שתות ואם התנו שיפסיד רביע והרויח נוטל מחצה ועל דרך זה לא תמצא תמה ויצא הדין בקו הצדק:

" כתב בה"ה מלין לנו מודים לנו כדברי זה ולנו כדברי זה חלה גם בזו החבי מלוה והחבי פקדון ומה מתעסק נוטל בשכר יותר מן החבי היו למכר עמלו מטרח בחבי מהות פקדון וכל רבותי טוין בדבר:

• פרק שביעי •

הנותן מעות לחברו סתם לתתעסק בהן או שהתנו בפירוש שיהיה השכר וההפסד ביניהם בשוה ונאבד הממון יש מי שתורה שישלם המתעסק שליש כמו שביארנו אם אבד מקצ' הממון ויראה לי שהוא משלם מחצה שהוא בתורת מלוה וזהו שאמרו חכמי' משלם שליש בהפסד בשלא הגיע ההפסד ליטול בעל המעות פחות מחצי ממונו ביצד ראובן שנתן לשמעון מאה ועשרים דינר ונשא ונתן ופחת תשעים הרי שמעון משלם ל' ונמצא ראובן נוטל ששים אבל פחת שמעון מאה וחמשה אין אומ' יפסיד שמעון חמשה ושלשים שאם אתה אומר כן נמצא ראובן נוטל חמשים ולעולם לא ישול ראובן פחות מששים לפיכך שתר עסק היוצא על היתומים שהיה אביהן מתעסק בו נשבע בעל השטר ב ונובה מחצה שהוא בתור' מלוה אף על פי שלעולם טוענין ליורש הנה למדת שאינו נוטל לעולם פחות ממחצה גלמה אני אומר שאין פחתי לו כאן בנגד שכרו שנתעסק בפקדון שהרי אבד כל החצי של פקדון ולא נשאר כאן פקדון כלל שנאבד אם לא ישול שברו יראה כרבית שהרי חצי המלוה בלבד נוטל: וכן

ב תמר רבא הילכתא כמאן נובה מחצה וכו' כרחה דהין כמאן על הבל דלמא יפטר בחנם כיון דהין מפלמין הלה חבי הילבך יפטר בטבועה פיש לי בידם והין לי בידם פחות ממחצה דלה ליהוי מרע ל

לדבוריה כהיה דפנים חוחזין והת' יפלמו הבל מדר' לבה דתמר מתוך פהין יכול ליפטר מפלם ז"ל דלה תמר הבי גבי יורעי כרדים פרק בל הפטבעין טבועת ה' תהיה בין פניהם ולה בין היורעין והת' תמתי פטוריכן להו הה הין הד' מורים טבועה לבניו פי' הין הרס מורים תמון פיש בו טבועה לבניו ז"ל הה דהין הרס מורים טבועה לבניו היינו דהין נזהקין לה לטבועה ולה לפרעון כדפירש בהן' התם וחס בהין לגבות הין נוטין וכן חס מוחזקין הס ובהין לגבות מהם כי הבה יוין מוביהין מהן ופטורין כדמוכח בהדיה פרק בל הפטבעין דמפני הה מני בש היה דתמר פטור השומר לגבות בגבוי דמי חלמה בדבר הגבוי הרס מורים טבועה לבניו רי ועיין בספר מפפטים בהיפן לב עב:

חפטנות בריכין תלמוד ודיקדוק וכבך יעמדו על מכונם:

פרק שביעי הנותן

מעות לחברו עד בלבד נוטל מביעה פרק המקבל והבילו רי חלפס ז"ל בהלכותיו פרק חיתהו נטך והבילור פרק ו: וכן

דבר הידוע למני מותפין עד סיבת החתך ריחיה פ"ק דבבא בתרא: לחד מן המותפין וכו' עד לא בבר במציעא פרק לולו מכירות ופרק לוקחו כסף: לחמור להמתקף עם עובדי עז עד בירתו פ"ק ע"ז: וכבר בילרנו במקומו מלמוד לעשות מחורה בפירות פ"ו דהלכות ממטה ויובל: ולא בבהמות פ"ק דהלכות בכורו': ולא בגבלות ולא בטרפות פ"ו דהלכות תרומות ולא בתרומו' פ"ב דהלכות תרומות ולא בתמחוים פ"ח דהלכות מלכות לקורות: וחס עבר עד מכני מעבר פ' המקבל: לחד מן המותפין ממת עד סוף הפרק תמוכת הגרח"ל וכן כתב הר"ם ז"ל מקובי מדעת רבותיכו בעלי התוס' ז"ל:

פרק ששי

שנים מהן נותנין וכו' עד כמו מבילרכו במציעא פרק המקבל ופרק לוקחו כסף ומייתי לה בבתובות פרק מי שהיה נשוי והביאור פ"ד: לבעל לא היה כו"ע בעל המעות פרק לוקחו כסף: תקנו חכמים מכל הנותן מעות לחבירו וכו' לו לאבר כו"ע המתעבר חייב לשלם

כתב הר"ב ז"ל ולמה לא יהיה כשומר שכר על הפקדון והלא נוטל ממנו שכר כפועל בטל עכ"ל: **ואני** תומ' עיקר הלכ' זו קבוע בכמה מקומות במציעא פרק המקבל ופרק לוקחו כסף ובבתרא פרק חזקת הבתים ותמה לכי לם דבר זה יבא מפי הר"ב ז"ל מהרי לינו נותן לו כ כשומר בטל בדין הזה כמו שנמר ותמר לפיכך יהיה שכר החבי עם הריוח של בעל המע' הלא כשרכה מיהיה השכר לו ההפסד לאמצע הוא מהברין לית לן כשומר בטל וכמו שכתב ר"ת ז"ל לפניך בשמוך וכדאית' להדיא בשמעתין דעסקו ועוד כי במה מתקנו חכמים לית לנו לשלול למה וכל שכן בזה ש מהטעם פשוט והדין מפורסם כלו שם כדברי ר"ת ז"ל ועוד פליכם מ מובטחי' בודאי מירויחו יותר ממה שיכסידו הלא ודאי לחר מן ה המתחילים בתבואה: ולפי תקנה זו לי ליפסר שר השמון הכל פרק לוקחו נכון: לפיכך:

[1] מכי בני אדם מהיו מותפין ויכלו בעיר ורצה לחד מהם לרוקי בבי' הגוי והלך ונבנו ולא' לחברו פלין לו חלק בו כי לגבוב לא היו מותפין לפי מה דק"ל לחין המותפין כרצה דחולקין לפי הירושלמי פמבי' ל"ח בבבא בתרא דלחין פיבא לחד מהם לשלטים או לגבוב בלא דעת חברו דחולקין מצאתי לשון רבי' פמשון עכ"ל:

[2] פ"ש פלין לימור לגלא מותפות פמתתפין מעותיהן ויקנין יחד במותפות לבל ליפא וליתן מותר כדיתא בריש ע"ז דלא לבר לגלא בימי לדיהן ואנשי הולכין ליריד של גוים ולוקחין מהן כו' וכן הרבה בתלמוד ופ"ק דבבא בתרא פלם נמתתף וחייב מבועה מותר לקבל מפני מהות כמבול מידם ובפ"ק דמגלה מפמע מרבים הין נזהרים מזה מ מדקאמ' לבו' בר לייבי תיתי לי' דלגלא עברי מותפו' עם הגוי ועוד דבזמן הזה הם כמבע' בקדמי' ולא' תופפי בהן לגלהו' לף על פי פמזכיין עם פמים עמהם לגלא מבינו פיהא לשון לגרוס לאחר' לתתף פה עכ"ל:

[3] דיני מפים ממעות עיסקא תמצא בתוספ' בפ"ק דבבא בתרא ודיני ממטה ומאר דיני עיסקא תמצא בתוספ' בפ"ק דמפטי ב' ודיני ובני עיר מקנו פת ביחד עיין לקמן לכל מי פיכא מעם חלקו יתנו כפי מה מקנו ועיין בתוספ' יח פל פפר מפטים עכ"ל:

[4] כדיתנן פרק לייהו נמך ופ' זה בגמרא מלומדין כמה לדם רוכה ליתן מיבטל ממלאכה מהות עוטה ולעשות מלאכה קלה כזאת ופ' לב לעסם מזה הסכר הות מה מלר' מלייר בברייתא כמה מכרו בין מ מרובה בין מועט כלומר לפי כובר המלאכה מהות מתעסק בה בין גדולה בין קטנה הרי מתם במעב' ומחלוקת בברייתא והלכה כמתם מנה לפיכך אין הלכה כרבי יהודה דאמר לפילו לא טבל עמו אלא בגיר ולא לבל עמו אלא גרוגרת לחת זהו מכרו ועוד דאמרי' התם דרבי יוסי ורבי יהודה ור"מ בב תוספ' מיטה לחת ופר"ח מקבל מן הנלוסי' מבבל מקו' מלמר התלמוד כענין זה אין הלכה כן סה וכן פרי ודלא כר"ת מפסק דמ"מ הלכה כר"מ בב מפנתיהו דהא רב וממו לא מכרי להו כר"מ בב דאמרי בתר הכי לוקמתו מלים בסכרך לוקים עגלה לפטיעה זאולן ור"מ בב מני ליה בגלגי עכ"ל:

דבר הידוע לשני שותפין אף על פי שהוא ברשות אחד מהם אינו יוצא מחזקתו של שני כל ימי השותפות ואינו יכול למעון שלקחו ממנו או שנתנו לו במתנה ונאמר לאחר שהמוציא מחברו עליו הראיה אלא הרי הוא בחזק שניהם עד שיביא האחר ראיה [5] אחד מן השותפין שבא לחלוק שלא מדעת חברו חולק בפני שלשה ואפילו [6] הן הדיוטות ובלבד שיהו נאמנין ויודעין בשומא ואם חלק לה בפחות משלשה לא עשה כלום במה דברים אמורים בשחלקו פידות אבל אם היו מעות המעו' [7] כחלוקים הם ויש לו לחלק שלא בפני בית דין ומניח חלק חבירו בבית דין: במה דברים אמורים בשהיו המעות כלן מטבע אחד ושוין אבל אם היו מקצתן חדשי' ומקצתן ישנים לא ואין צריך לומ' אם היו מקצתן יפות ומקצתן רעו' הרי הן כפירו' ואין חולקין אותם אלא בבית דין: [8] אסור להשתתף עם עובדי עבודה זרה שמא יתחייב לו חברו שבועה וישביעו ביראתו וכבר בארנו במקומו שאסור לעשות סחורה בפירות שביעית ולא ב בבכורות ולא בטרפות ולא בנבלות ולא בתרומות ולא בשקצים ורמש' ואם עבר ועשת השכר לאמצע ונראה לי שאם ת הפסיד הפסיד לעצמו מפני שעבר: אחד [9] מן השותפין או מן המתעסקין שמת בטלה השותפות או העסק אף על פי ש שהתנו לזמן קבוע שבבר יצא הממון לרשות היורשים וכוח הורו הגאונים:

פרק ששי

שנים שהן נושאין ונותנין בממון השותפות אף על פי שהממון של אחד מהן והרי זה נקראת שותפות ואם [10] פחתו או הותירו הרי הוא לאמצע ויש להם להתנו' בשבר ובהפסר כל מה שירצו כמו שבארנו אבל אם היה האחד בלבד הוא שנושא ונותן בממון השותף אף על פי שהממון משל שניהם הרי זו השותפו' נקראת עסק וזה הנושא ונותן נקרא מתעסק שברי הוא לבדו מתעסק במשא ומתן ושותפו תקנו חכמים שכל הנותן מעות לחברו להתעסק בהן יהיה חצי הממון בחורת הלואה והרי המתעסק חייב באחריותו אף על פי שאבד באונס והחצי האחר בחורת פקדון והרי הוא באחריות מלל המעו' ואם נגנב או אבד החצי של פקדון אין המתעסק חייב לשלם ולפיכך יהיה שכר זו החצי עם הריוח של בעל המעות ולפי תקנה זו אי אפשר שיהיה השכר או ההפסר של כל הממון לאמצע בשום שאם אתה אומר כן נמצא בעל הממון נוטל שכר חצי מעותיו שהן פקדון ואינו עושה כלום אלא זה המתעסק מזדמן לו בחצי של פקדון מפני מעותיו שהלוהו ונמצא באין לידי אבק רבית והיאך יעשו אם רוצה להיות השכר או ההפסר לאמצע בשום יתן למתעסק שכרו שבבל יום ויום מימי השותפות כפועל בטל של אותה מלאכה' שבטל ממנה ואם היה לו עסק אחר כל שהוא להתעסק בו עם מעותיו של זה אינו צריך להעלו' לו שכר של כל יום ויום אלא אפילו העלה לו דינר בבל ימי השותפ' דיו ואם פחתו או הותירו יהיה לאמצע בשוה וכן אם אמר לו בל הריוח יהיה לך שלישו או עשיריתו בשברך הואיל ויש לו עסק אחר הרי זה מותר ואם הפסידו יפסיד מחצה ואם היה זה והמתעסק אריסו והיה לו עסק אחר אינו צריך להעלות לו שכר אחר כלל שהאריס משועבד הוא לבעל השדה ועוד תקנו חכמים שכל הנותן מעות לחברו להתעסק בהן ופחתו או הותירו ולא רצה ליתן לו שכר עמלו בבל יום ולא התנו ביניהן שום תנאי שיהיה שכר המתעסק באותו חצי של פקדון שליש ריוח הפקדון שהוא שתות ריוח בל הממון: לפיכך

[5] כדיתנן פרק לייהו נמך ופ' זה בגמרא מלומדין כמה לדם רוכה ליתן מיבטל ממלאכה מהות עוטה ולעשות מלאכה קלה כזאת ופ' לב לעסם מזה הסכר הות מה מלר' מלייר בברייתא כמה מכרו בין מ מרובה בין מועט כלומר לפי כובר המלאכה מהות מתעסק בה בין גדולה בין קטנה הרי מתם במעב' ומחלוקת בברייתא והלכה כמתם מנה לפיכך אין הלכה כרבי יהודה דאמר לפילו לא טבל עמו אלא בגיר ולא לבל עמו אלא גרוגרת לחת זהו מכרו ועוד דאמרי' התם דרבי יוסי ורבי יהודה ור"מ בב תוספ' מיטה לחת ופר"ח מקבל מן הנלוסי' מבבל מקו' מלמר התלמוד כענין זה אין הלכה כן סה וכן פרי ודלא כר"ת מפסק דמ"מ הלכה כר"מ בב מפנתיהו דהא רב וממו לא מכרי להו כר"מ בב דאמרי בתר הכי לוקמתו מלים בסכרך לוקים עגלה לפטיעה זאולן ור"מ בב מני ליה בגלגי עכ"ל:

[6] כדיתנן פרק המקבל מי שהיה נשוי והביאור פ"ד: לבעל לא היה כו"ע בעל המעות פרק לוקחו כסף: תקנו חכמים מכל הנותן מעות לחבירו וכו' לו לאבר כו"ע המתעבר חייב לשלם

[7] הר"ב ז"ל ולמה לא יהיה כשומר שכר על הפקדון והלא נוטל ממנו שכר כפועל בטל עכ"ל: **ואני** תומ' עיקר הלכ' זו קבוע בכמה מקומות במציעא פרק המקבל ופרק לוקחו כסף ובבתרא פרק חזקת הבתים ותמה לכי לם דבר זה יבא מפי הר"ב ז"ל מהרי לינו נותן לו כ כשומר בטל בדין הזה כמו שנמר ותמר לפיכך יהיה שכר החבי עם הריוח של בעל המע' הלא כשרכה מיהיה השכר לו ההפסד לאמצע הוא מהברין לית לן כשומר בטל וכמו שכתב ר"ת ז"ל לפניך בשמוך וכדאית' להדיא בשמעתין דעסקו ועוד כי במה מתקנו חכמים לית לנו לשלול למה וכל שכן בזה ש מהטעם פשוט והדין מפורסם כלו שם כדברי ר"ת ז"ל ועוד פליכם מ מובטחי' בודאי מירויחו יותר ממה שיכסידו הלא ודאי לחר מן ה המתחילים בתבואה: ולפי תקנה זו לי ליפסר שר השמון הכל פרק לוקחו נכון: לפיכך:

[8] פ"ש פלין לימור לגלא מותפות פמתתפין מעותיהן ויקנין יחד במותפות לבל ליפא וליתן מותר כדיתא בריש ע"ז דלא לבר לגלא בימי לדיהן ואנשי הולכין ליריד של גוים ולוקחין מהן כו' וכן הרבה בתלמוד ופ"ק דבבא בתרא פלם נמתתף וחייב מבועה מותר לקבל מפני מהות כמבול מידם ובפ"ק דמגלה מפמע מרבים הין נזהרים מזה מ מדקאמ' לבו' בר לייבי תיתי לי' דלגלא עברי מותפו' עם הגוי ועוד דבזמן הזה הם כמבע' בקדמי' ולא' תופפי בהן לגלהו' לף על פי פמזכיין עם פמים עמהם לגלא מבינו פיהא לשון לגרוס לאחר' לתתף פה עכ"ל:

[9] דיני מפים ממעות עיסקא תמצא בתוספ' בפ"ק דבבא בתרא ודיני ממטה ומאר דיני עיסקא תמצא בתוספ' בפ"ק דמפטי ב' ודיני ובני עיר מקנו פת ביחד עיין לקמן לכל מי פיכא מעם חלקו יתנו כפי מה מקנו ועיין בתוספ' יח פל פפר מפטים עכ"ל:

[10] ואם יטעון המותף מלוה ליתע בממון המתוף הרי הוין דיכו כסם להתחייב בגבבה ולכריה ולהפטר מן השבין דאמ' ממולל בפ' חה המותפין כעמו מומרי מכר זה לזה סה ועיין בתוספ' בסיתן י' ובתוספו' כפר מפטים בסיתן כב: עכ"ל:

מקום מהגו וכו' שר להכלות מכר הבהמה מעלין בתב הר"אבר ז"ל היו פירוסין לא נהיר אלא לבהמה כמו למעות כלומר מכר כתף לבהמה כגון
עגלים קטנים מבריכין לפעמי להוליכן על כתף והוא דבר מועט מחיו מצוי אם נהגו שיטול אותו המתעסק חוץ מהמכר עמיו שטרח בגדול
בהמות תעלין עלי: ואני לומר זו היכה הסגה כי אם הפי' הזה היכו מחוור בעיני גדולים וחכמים מחוכמים רשאים והחרוכים וגם
הניחו כך קבלנו מפי רבותיו ואין מכר כתף להכלנו כופל אלא בוספו מצוי על כתפיהם והם נקראים כתפים אבל בעגלים קטנים כתיב בזרועו יקבץ
טלאים ובחיקו ישא עלות יכהל ועוד
רמז למה עוש מהן התלמוד מתי
בבות בעיקר ההלכה פרק היזהו
נמך רומיה דמקום שנהגו להעלות
ודוקא כו טגם רש"ל כתבו בתוך
אלא מי מתי דשמיע ליה קאמר
ומי מתי דשמיע ליה קאמר וכלם
דברי אלהים חיים הם: מקום
שנהגו להעלות ולרות כו' עד עלין
להביא רחוה פרק היזהו נמך:
בעל מהוריד הריסין עד בהרים ב
בבתובות פרק האשה מכפלו לה
נכסים: החתין לו היורשין וכו' שר
כמותפין לכל דבר

בתב הר"אבר ז"ל לא היו
דבריו מחוס ים להם
ממון מבית חמותם היכן מותכין
בו וכן בכל ריוח מהרויחו אלא
מכח ירושת אביהן עלל:

ואני חומ' הוא לומר לתלמידיו
דרך קצרה ובלשון כולל
וחורו יהא מכתב ירושת מוריעין
ומה לי חם ירעו לאביהן ומה לי חם
ירעו החיהם מה לי אחותם ומה לי
אמותם ומה מהורגל בתלמוד ירעו
את אביהן חורחו דקדוקו ומהו
דמכיח טפי והכי היתה פרק מי
ממת בבלי וירושלמי ובירושלמי ד
דמקלים: אחר מן החתין לו
המותפין מכפל לחומות וכו' אלא
אחר מהם ומתרפא כו' והם אלא
בפשיעה עד מפל עצמו כ"מי ממת

בתב הר"אבר ז"ל גם בזה קיצר
מאד עלל:

ואני חומ' כמה פעמי מבחתי
גם אני מעמיו ופרקמתי
דרכיו מלמד בדרך קצרה אורך
הגמרא ולא חסם לדקדוקי הסבר'
בזה החבור ולכך קראו מעל תור':

פרק תשיעי

השותפין

כולן והאריסין והאפטרופין שמנו אותם בית דין על היתומים והאשה שהיא נושאת
ונותנת בתוך הבית או שהושיבה בעלה חנונית ובן הבית כל אחד מאלו נשבע מ
מדבריהם בטענת ספק שמא גזל חברו במשא ומתן או שמא לא דקדק בחשבון
שביניהם ולמה תקנו חכמים שבועה זו מפני שאלו מורין לעצמן שכל מה שיקחו מנכסי בעל המעות ראוי הוא
להם מפני שנושאין ונותנין וטורחין לפיכ' תקנו להם חכמי' שחייבין שבועה
[h] כתרומה לרי סהסיבלית בתטובה בטענת ספק כדי שיעשו כל מעשיהן בצדק ואמונ' ואין כל אחד מאלו נשבע
בתליה להבירו לתחבית מכר חיכו בטענ' ספק עד שיחשוד המשביע אותן בשתי כתף שהן ב' מעין של כתף כמו
יכול להשבעו בטובת מתת פחין שיתבאר אבל אם חטרון בפחות מזה אינם נשבעין מכאן הורו רבותי שאם
מירה היתרת לעצמו מהרי נוטל מת השותף האחד אין היורש יכול להשביע שותפו של אביו בטענת שמא
מכר כריחו סה ועיין למעל כפת: שהרי אינו יודע הדבר שחשדו בו אביו בודאי כדי שיחשוד אותו זה היורש
בשתי כתף ויש מי שהור' שמשביע אותו היורש בטענת שמא ובזה ראוי לידון
שהרי היורשין משביעין את האשה שנעשת אפטרופא בחיי בעלה אף על פי שאין שם עדים שזה אריסו או
ש תפו אלא הוא מודה מפי עצמו ואמר שותפו או אריסו או בן ביתו אני אבל לא גזלתי כלום הרי זה נשבע בנקיט'
הפין שאין אומרין מגו לפוטרו שבועה אלא לפוטרו ממון איהו בן הבית שיש לו להשביע בטענ' ספק זה שמבנים
בתלים ומוציא פועלים ומבנים לו פירות ומוציא לו פירות אבל בן הבית שאינו נושא ונותן אלא נכנס ברגלו
ויוצא בלבד אינו יכול להשביעו מספק וכן אפטרופוס שמנהו אבי יתומים אין היתומין משביעין אותו בטענת
ספק וכן האשה שלא נעשת אפטרופא בחיי בעלה ולא נשאה ולא נתנה לאחר קבורת בעלה אין משביעין
אותה מספק על זה שנשתמש בין מיתה לקבורה שאם אתה אומר שתשבע על זה נמצא לא תמכור לקבורה
ונמצאהמת מתבזה: המשלח ביד חברו חפץ למברו או ששלח מעות בידו לקנות לו פירות או סחורה אף על
פי שלא נתן לו שכר על זה ואין לו הלק ולא הנאת בשליחו' זו הואיל ונשא ונתן בממון חברו הרי זה כבן בית ויש
לו להשביע מספק שלא גזל לו כלום בעת שהביא לו הסחורה שקנה או מהמעות שמכר לו בהן: השותפין
שנושאין ונותנין ביחד או שהלך האחד נושא ונותן ומפקיד הסחור' או מקצת' או המעו' עם השני בלא משקל ובלא
מדה ובלא מניין הרי שניהם נכנסין לספק ויש לכל אחד מהן להשביע את
[g] ומטעת השותפין לו דלוריית חברו שבועת השותפין אבל אם היה האחד הוא שנושא ונותן והשני לא
לורבן פטיטה דמרדכי היה נתעסק עמו כלל אין נשבע אלא זה שנושא ונותן: חלקו
חדת דליכה מבועה דלוריית
מודה מקנת ומד דאמרי בכולי תלמודא לישטריך קרא למעוטי ספיקא ואם אלא רבתה תורה מבועה מספק מצאתי
ועיין בסימן מ"ד ע"ב:

לי זהו בן הבית עד להשביעו מספק פרק כל הנשבעין: וכן לאפטרופוס כו' עד לית היתומי' משביעין לותו מטענת ספק בגיטין פרק הניזקין: וכן האשה עד
מתעול פרק כל הנשבעין: המשלח ביד חבירו וכו' עד מנחה ונתן בתוספת הגלונים ז"ל: חלקו

וכן לפ התנו שישתל המתעסק רביע השכר ואבד הממון כולו משלם הרביע כלו שהוא בתורת מלוה ואפ אם נשאר מן הממון מעט כדי שאם הוסיף על אותו המעט שתות ההפסד שפחתו יבא הבלבד ברביע הממון או יתר הרי זה משלם שתות בלבד מן הטעם שכבר בארנו: המתעסק שהפסיד וחזר וטרח עד שהרויח אינו יכול לומ' לבעל המעו' באו ונחשוב ההפסד שהפסדנו תחלת ופסיד שני שלישי ונחשוב הריוח שהרויחנו באחרונה ותטול שלישי אלא מחשב באחרונה בלבד על הריוח או כל ההפסד ואין לו אלא ברייתו שהוסיף על הקרן נתן לו מאתים ירעות במאתי דינרין בעסק וכתבן בשני שטרות מאה בבל שטר מחשב לו על כל שטר בפני עצמו ובעל המעות הוא שהפסיד על עצמו נתן לו מאה ידיעות במאה דינרין וחזר ונתן לו בעסק אחר מאה חביות של יין במאה דינרין וכתב לו שטר עסק במאתים דינרין אינו מחשב לו אלא בשטר אחד והמתעסק הוא שהפסיד על עצמו כיצד שאם מכר המאה הידיעות במאה ושלשים והמאה חביות בשבעים בעל המעו' נוטל הכל מפני שעשה שטר אחד הרי הכל מאתים ולא הרויח כלום אבל אילו הניחם שני עסקים כשהיו היה מרויח המתעסק בחלקו בבגדי' עשרים ומפסיד בחלקו בחביות עשרה והיה נוטל עשרה וכן כל כיוצא בזה: אין המתעסק יכול לחלוק המעות של עסק או הסחורה ולומר אשתל את החצי שבתורת מלוה לעצמי ואשאואתן בו ואניח החצי שבתורת פקדון בבד שלא נתן לו ממון זה אלא להתעסק בכולו ואם חלק ועשה זה אפילו בבד הגדול לא עשה כלום אלא השכר או ההפסד ביניהן על אותן הדרכים שבארנו המתעסק שנתן מתנה לאחרים מן המשלטלין של עסק או ממעו' העסק והביא בעל המעות ראיה ברורה שאלו המשלטלין או המעו' משל עסק הן מוציאין אותן מידו ואפילו שינה המקבל אותם ומכרם ונתנם מתנה לאחרים או הפסיד חייב לשלם והבל בראיה ברורה כבר בארנו שהמתעסק שמת נשבע בעל המעות וגובה מחצה ואם יש שם עדים שהמשלטלין אלו מן המעות של עסק הם נוטל אותם בעל המעות בלא שבועה ואין בעל חוב ולא אשה נוטלים מהם כלום אלא אם כן היה בהם ריוח הרי חלק הריוח של מת של יורשיו ויטול מאותו חלק בעל חוב והאשה: הנותן מעות לחברו ליקח בהם פירות למחצית שכר ולא לקח אין לו עליו אלא [h] תרעומת ואם נודע בראיה ברורה שלקח ומכר הרי זה מוציא ממנו [i] והיא דאמרי' בקידושין ר"פ היכומר רבה יהיב ליה זוזי לרב ואזל זיל זבן ניהליה לההי חרצ' ואזל זבנה לכפייה התם בזוזי דכפייה זבן מיהו עכ"ל:

[i] השכר בעל כרחו נתן לו מעות ליקח בהן פירות למחצית שכר לוקח בהן מכל מין שירצה ולא יקח לא כסות ולא עצים וכן כל כיוצא בזה המושיב את חברו בחנות למחצית שכר אם היה אומן לא יעסוק באומנותו לפי שאין עיניו על החנות בשעה שעוסק באומנותו ואם היה שותף עמו בחצר מותר ולא יהי לוקח ומוכר דברים אחרים ואם לקח ומכר השכר לאמצע:

[h] תוספת' וירושלמי דפ' היתה נכר גר' עלה ר' יוחנן הדין המבטל כיסו של חברו חי' לו עליו או לא תרעומ' המבטל פרה חבירו חייב לפטותו לו המבטל כפיתו של חבירו מהו המבטל חנותו של חבירו מהו אל פטור והא דאמרי' בחיתהו נכרך ההוא דייהב ליה זוזי לחברי למזבן חמרא ופטע ולא מזבן מפלג ליה כדאזיל לפרוותא דזול שפט מיירי שהתנה לו בפי' שלא לקנות לך לעצמך בו ההפקר וכן מוכח בתמיהין ועיין לקמן רפ"ט עכ"ל:

פרק שמיני

הנותן

בצים לבעל התרנגולים להושיב התרנגולים עליהן עד שיצאו האפרוחים ויגדל אותן בעל התרנגולים ויהיה הריוח ביניהם צריך להעלות שכרו כפועל בטל וכן השם עגלים וסייחים על הרוצה להיות מתעסק בהן עד שיגדלו ומשכר לאמצע חייב להעלו' לו שכר בכל יום כפועל בטל ומגדל אותן עד שיהיו העגליב בני שלש שנים והחמור עד שתהא טוענת ואינו יכול למכור שלא מדעת חברו בתוך זמן זה וכן השם בהמה על המפטם להיות מפטם אותה והשכר לאמצע צריך ליתן עמלו' כפועל בטל ואם אמר לו הרי הראש והאליה שלך בעמלך יתר על מחצית השכר מות' היו למפטם בהמו' אחרות שמפטם אותם עם זו השומא אצלו וכן אם היו לו עגלים וסייחי' אחרים או בצים אחרות שלו הואיל והוא מתעסק בשלו ובשל חברו אפילו לא העלה לו אלא דבר מועט [g] בכל ימי השותפות הואת דיו וחולק בשכר בשוה ואם היה אריסו הואיל והוא מטפל בשלו ובשל בעל השדות אין צריך להעלות לו כלום: השם עגלים או סייחים או הושיב תרנגולים או שם בהמה על הפטם למחצית שכר ולא העלה לו שכר הרי דינו כדין העסק של מעות רואין בכמ' שמין הבהמו' או הבצים ובמה הרויחו ונוטל המתעסק שני שלישי השכר ואם הפסידו משלם שליש ההפסד שמין פרה וחמור וכל דבר שדרכו לעשות ולאבל ויהיה השכר לאמצע אף על פי שזה מתעסק הרי יש לו ריוח אחר לעצמו בעבודת הבהמות שהרי שובר אותה או עובר בה ונהנה בשכרה ובעבודתה ואין שמין עגל עם אמו ולא סייח עם אמו שהעגל

[g] דלא כמתו' דלעיל קונין לו דיבור חלא כרב דלעי' מותר עלים בתבן מותר לעפ' טפעמים לין טס מותר עלים דלעי' לימני גביל לתוריה גביל לתודי דהילכת' כרב בלימודי ומדקדק רב הלפם מכלן דהא ר' דלעי' במתני' כפועל בטל בדא בחומן מחיתה לו מלאכה לחרת ועכשיו כמיומב בחנות לין יכול להתעסק במלאכתו כדתניא ב

בתכפת' המומיב חברו בחנות למחצית שכר לם היה לומן לא יעסוק בלומנתו לפי שלין עיניו על החנות בשעה שהוא עוסק במלאכתו אבל בלדס מים לו עסק מפלו כיוצא בזו מנתנו לו אז לין לו צריך שכר כל כך כמו שבארנו לפן סה עכ"ל:

ואני תומר תמה לני על דבריס אלו לם יכלו מפי הרלב"ד ז"ל שהרי ל"ל שפרש כל אלו החלוקים ויותר מהם על דברי הבותב הואיל והוא מביאו בעשה שבעה מפורשת מה לי לטעון ולף כי ההבעה לינה צריכה כלל לפי ההלכה וה"ג למפטם וכו' עד כמות שהן הכל פרק לישהו נכון:

מקוס

הלכות עבדים

יש בכללן שלש עשרה מצות חמש מצות עשה ושמנה מצות לא תעשה וזהו פרטן:

א דיני קנין עבד עברי: ב שלא ימכר ממכרת עבד: ג שלא יעבידנו בפרך:
ד שלא נעבוד בו עבודת עבד: ה שלא נניח גר תושב לרדות בו בפרך: ו להעניק לו בצאתו חפשי:
ז שלא יצא דיקנו: ח לפדות אמה העבריה: ט ליעדה:
י שלא תמכר: יא לעבוד בעבד כנעני לעולם אפילו לו ארוניו אחד מראשי אבריו:
יב שלא להסגיר עבד שברח מחוצה לארץ לארץ ישראל: יג שלא לחונות עבד זה
הנצל אלינו וביאור כל המצות האלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

עבד

עברי האמור בתורה זה ישראלי שמכרו אותו בית דין על כרחו או המוכר עצמו לרצונו כיצד גנבואין לו לשלם את הקרן בד מוכרין אותו כמו שבארנו בהלכות גניבה ואין לך איש בישראל שמוכרין אותו בית דין אלא הגנב בלבד ועל זה שמכרוהו בית דין הוא אומר כי תקנה עבד עברי ועליו הוא אומר במשנה תורה כי ימכר לך אחיך העברי מוכר עצמו כיצד זה ישראל שחעני ביותר נתנה לו רשות למכור את עצמו שנאמר כי ימוך אחיך עמך ונמכר לך ואינו רשאי למכור את עצמו להעניע את דמיו או לקנות בהם סחורה או כלים או ליתנם לבעל חובו אלא אם כן צריך לאכלן בלבד ואין אדם רשאי למכור את עצמו עד שלא ישאר לו כלום ואפילו כסות לא תשאר ואחר כך ימכור את עצמו כבר בארנו שאין האשה נמכרת בגנבתה וכן אינה מוכרת את עצמה ואינה קונה לא עבד עברי ולא עבד כנעני מפני החשד ואין הגר נקנה בעבד עברי שנאמר ושב אל משפחתו מי שיש לו משפחה עבד עברי שמכרוהו בית דין אין מוכרין אלא לישראל ולא לגר צדק וכן המוכר עצמו אינו רשאי למכור עצמו לגוי ואפילו לגר תושב ואם עבר ומכר עצמו אפי לעובד עבודה זרה ואפילו לעבודה זרה עצמה הרי זה מכור שנא או לעקר משפחת גר לעקר זה הנמכר לעבודה זרה עצמה בא ואמר לך הריני מוכר עצמי לגוים אין אתה זוקק לו עד שימכר אבל לאחר שנמכר לגוי אף על פי שעבר ועשה שלא כהוגן מצה לפרחתו ולא ישמע בהם שנאמר אחרי נמכר גאולה תהיה לו אחד המוכר את עצמו או שמכרוהו בית דין אינו נמכר בפרהסיא על אבן המקח ולא בסימטא כדרך שהעבדים נמכרין שנאמר לא ימכרו ממכרת עבד אינו נמכר אלא בצנעה כדרך כבוד: כל עבד עברי אסור לעבוד בו בפרך ואי זו היא עבודת פרך זו עבודה שאין לה קצבה לעבודה שאינו צריך אלא תוספת מחשבת להעביד בלבד שלא יבטל מבאן אמרו חכמים שלא יאמרו לו ערוך תחת הגפני עד שאבא שדרי לא יתן לו קצבה אלא יאמר לו ערוך עד שעה פלונית או עד מקום פלוני וכן לא יאמר לו חפור מקום זה והוא אינו צריך לו אפילו להחם לו כוס של חמין או להצן ואינו צריך לו אסור ועובר עליו בלא תעשה שנא לא תרדה בו בפרך הרי ישראל מצווין למנעו ואם הניחוהו לו אלא דבר קצוב שהוא צריך לו וכן הגוי שנמכר לו אם רדה בו בפרך הרי ישראל מצווין למנעו ואם הניחוהו עיברים בלא תעשה שנאמר לא ירדנו בפרך לעיניך ואין אנו נזקקין להכנם לרשותו של גוי ולברוח אחריו שלא יעבדנו בפרך שנאמר לעיניך בזמן שאתה רואה כל עבד עברי אסור לישראל שקנהו להעבידו בדברים בזוים שדרכם ליחודים לעשות העבדים כגון שיולך אחריו כליו לבית המרחץ או יחלוץ לו מנעליו שנאמר לא תעבוד בו עבודת עבד אינו נוהג בו אלא כשכיר שנאמר כשכיר כתושב יהיה עמך ומותר לספר לו שערו ולכבס לו כסותו ולאפות לו עיסתו אבל לא יעשה אותן בלן לרבים או ספר לרבים או נחתום לרבים ואם היתה אומנותו זאת קודם שימכר הרי זה יעשת אבל לא ילמדנו בתחלה מלאכה כלל אלא אומנות שהיה הוא עושה כשהיה עושה מקודם

בשה דברים אמורים בעבד עברי מפני שנפשו שפלה במכירה אבל ישראל שלא נמכר מותר להשתמש בו כעבד שהרי אינו עושה מלאכה זו אלא בריצוי ומדעת עצמו אנשים שאינם נוהגין כשורה מותר לרדותן בחזקה ולהשתעבד בהן מלך שגזר שכל מי שלא יתן המס הקצוב על כל איש ואיש ישתעבד לזה שנתן המס על ידי הרי זה מותר להשתמש בו יותר מדאי אבל רבי רב פפא בר חנא ורבי זוזי חאיכמי לכרגייהו ומתעבדי בהו כו':

ועיין ירושלמי במכילתין דבין לר' ישמעאל בין לרבי עקיבא גר נקנה כעבד עברי שנא כי יפול מדבר בבר ה הכא על בת ישראל ממשפחת גר היא לו משפחה וכן פירש רבינו יהודה מה ע"כ:

בתוספתא יליפינן פרך מפרך החמור במצרים ותניא בפרק שלשה מחליפי עבדות לחמשי לחמשים ועבוד חמשים לחמשים עבודת יום ללילה ועבודת לילה ליום ותניא לא ירדה בו בפרך לא יאמר לו החם הכוס והוא לוכן צריך ואת לעצמי תני עומדה דבר המסור ללב נאמר בו וירחת וגו' ע"כ:

פרק ראשון

עבד

עברי האמור בתורה זה ישראלי שמכרו אותו בית דין על כרחו או המוכר עצמו לרצונו כיצד גנבואין לו לשלם את הקרן בד מוכרין אותו כמו שבארנו בהלכות גניבה ואין לך איש בישראל שמוכרין אותו בית דין אלא הגנב בלבד ועל זה שמכרוהו בית דין הוא אומר כי תקנה עבד עברי ועליו הוא אומר במשנה תורה כי ימכר לך אחיך העברי מוכר עצמו כיצד זה ישראל שחעני ביותר נתנה לו רשות למכור את עצמו שנאמר כי ימוך אחיך עמך ונמכר לך ואינו רשאי למכור את עצמו להעניע את דמיו או לקנות בהם סחורה או כלים או ליתנם לבעל חובו אלא אם כן צריך לאכלן בלבד ואין אדם רשאי למכור את עצמו עד שלא ישאר לו כלום ואפילו כסות לא תשאר ואחר כך ימכור את עצמו כבר בארנו שאין האשה נמכרת בגנבתה וכן אינה מוכרת את עצמה ואינה קונה לא עבד עברי ולא עבד כנעני מפני החשד ואין הגר נקנה בעבד עברי שנאמר ושב אל משפחתו מי שיש לו משפחה עבד עברי שמכרוהו בית דין אין מוכרין אלא לישראל ולא לגר צדק וכן המוכר עצמו אינו רשאי למכור עצמו לגוי ואפילו לגר תושב ואם עבר ומכר עצמו אפי לעובד עבודה זרה ואפילו לעבודה זרה עצמה הרי זה מכור שנא או לעקר משפחת גר לעקר זה הנמכר לעבודה זרה עצמה בא ואמר לך הריני מוכר עצמי לגוים אין אתה זוקק לו עד שימכר אבל לאחר שנמכר לגוי אף על פי שעבר ועשה שלא כהוגן מצה לפרחתו ולא ישמע בהם שנאמר אחרי נמכר גאולה תהיה לו אחד המוכר את עצמו או שמכרוהו בית דין אינו נמכר בפרהסיא על אבן המקח ולא בסימטא כדרך שהעבדים נמכרין שנאמר לא ימכרו ממכרת עבד אינו נמכר אלא בצנעה כדרך כבוד: כל עבד עברי אסור לעבוד בו בפרך ואי זו היא עבודת פרך זו עבודה שאין לה קצבה לעבודה שאינו צריך אלא תוספת מחשבת להעביד בלבד שלא יבטל מבאן אמרו חכמים שלא יאמרו לו ערוך תחת הגפני עד שאבא שדרי לא יתן לו קצבה אלא יאמר לו ערוך עד שעה פלונית או עד מקום פלוני וכן לא יאמר לו חפור מקום זה והוא אינו צריך לו אפילו להחם לו כוס של חמין או להצן ואינו צריך לו אסור ועובר עליו בלא תעשה שנא לא תרדה בו בפרך הרי ישראל מצווין למנעו ואם הניחוהו לו אלא דבר קצוב שהוא צריך לו וכן הגוי שנמכר לו אם רדה בו בפרך הרי ישראל מצווין למנעו ואם הניחוהו עיברים בלא תעשה שנאמר לא ירדנו בפרך לעיניך ואין אנו נזקקין להכנם לרשותו של גוי ולברוח אחריו שלא יעבדנו בפרך שנאמר לעיניך בזמן שאתה רואה כל עבד עברי אסור לישראל שקנהו להעבידו בדברים בזוים שדרכם ליחודים לעשות העבדים כגון שיולך אחריו כליו לבית המרחץ או יחלוץ לו מנעליו שנאמר לא תעבוד בו עבודת עבד אינו נוהג בו אלא כשכיר שנאמר כשכיר כתושב יהיה עמך ומותר לספר לו שערו ולכבס לו כסותו ולאפות לו עיסתו אבל לא יעשה אותן בלן לרבים או ספר לרבים או נחתום לרבים ואם היתה אומנותו זאת קודם שימכר הרי זה יעשת אבל לא ילמדנו בתחלה מלאכה כלל אלא אומנות שהיה הוא עושה כשהיה עושה מקודם

בשה דברים אמורים בעבד עברי מפני שנפשו שפלה במכירה אבל ישראל שלא נמכר מותר להשתמש בו כעבד שהרי אינו עושה מלאכה זו אלא בריצוי ומדעת עצמו אנשים שאינם נוהגין כשורה מותר לרדותן בחזקה ולהשתעבד בהן מלך שגזר שכל מי שלא יתן המס הקצוב על כל איש ואיש ישתעבד לזה שנתן המס על ידי הרי זה מותר להשתמש בו יותר מדאי אבל רבי רב פפא בר חנא ורבי זוזי חאיכמי לכרגייהו ומתעבדי בהו עבידתא יתירתא כי סמיך גריסי בעי דחידתא מן לא חיבו המתא מכיבי ולא חמרי לכו הא מלתא הכי חמר רב ממתא מוהריקיהו דהכי בטפסא דמלכא מגן ומלכא חמר חלין דלא

חלקו השותפין והאריסין וכו' וכן כל כיוצא בזה הכל כדברינו : המותפין מחלקו וכמחר להן עד סוף הפרק בתמורת הנחוכים והסכמת הרמכ"ם ז"ל וכן כתב הרי"ם ז"ל מקובי מדעת בעלי התוספות :

פרק עשירי שותף

מטען על חבירו כו' עד מן הטעם מבוארנו גם זה הכל מהסכמת הנחוכים ז"ל ותמוהה וכן כתב הרי"ם ז"ל מדעת רבותיו בעלי התוספות ז"ל והבירור בזה הפרק : טען משיין כו' עד וכן כל כיוצא בזה גם זה בתמורת הנחוכים

ז"ל וכן כתב הרי"ם ז"ל מקובי מדעת רבותיו בעלי התוספות : ראובן מהטיל לכים וכו' וכן יאמר ראובן מבעית המותפין כו' טען ראובן כו' עד והחזר בדין זה מבפי טעמו בו בעלי הוראה

כתב הרי"מבר ז"ל מי מיימר מיפלג ממעי חמעי יך על דרך מחמר הוא למעלה הטילו לכים זה מכה וזה מחתים המכר לו הפחת לחמכע ובמכח ראובן מפסיד מחתים וחמשים ומעמן כמו כן מחתים וחמשים חלה מחובי מורה מיפלג ממעון כלו וכן בכל גרעון מיהיה עם מלה קיבל זה מחריות לזה חלה זה מ מפסיד ממה מהיה לו וזה מפסיד ממה מהיה לו לפי משותיה והמכר לשלם לחמכע והטעם מפורש ב בירושלמי מד דאית תזיל ומזבן חדה זמנין חדה חמיל ומזבן עמר זמני ולזה הטעם לין דין הפחת כדין המכר ומה מכתב בסוף מחם היה המכה הבמחר ביד ממעון ם מיטול מתמו ראובן החמשים לימו דין לחת מהמכר לפי מעות שכי חלקים לראובן והשלים על ממעון כמכח לראובן בהמכר חמש מחות שלם מחות נ' דינרין בקרוב ו ולממן קלו במחרו לממעון בחות המה ג' והמחר לראובן וזהו דין לחת מכל :

ואני חומר דין זה לימו מפורש בתלמוד ז"ל מקובי בו מכי רבותיו מפי הנחוכים ה הרי"מבר ז"ל מהסכימו בכך והזהי עליו והעיד מכבר טמו בעלי ם הוראה וכן כתב הרי"ם ז"ל מקובי מדעת רבותיו בעלי התוספות ז"ל ומה מכתב הרי"מבר ייבר כחו ם מפרכם לנו דעתו על החומר ם מיפלג ממעון חמש' מה מלה כת' דת ז"ל מים חומר חלה מהין חומרין וחלכה הוה לימו מודה בו והכריע דעתו מדעת מליסית וחין לו גב רחיות חלה כי מכרו וכבר כתבתי כמה פעמים מחין כונתי בזה ה החבור להתור חלה לבעות בגה וגם כי לה בחתי לטעון על המכרו לברר בהברתי לימה יכם' רין במה מים כח בתלמוד להכריע ברחיות לכן לימו מכנים רחטי בין מלע ת מחלוקות והלמת יורה דרכו :

טען משין מים ללוי וכו' מד החוב משלנו גם זה מתמורת הנחוכים ה ירי"מבר ז"ל וכן הכנים הרי"ם מקובי ז"ל מדעת רבותיו בעלי ה התוספות ז"ל : וכן לם יפת מטר חוב על לוי וכו' וכיוצ"ב דין זה לוי וכו' וכן כל כיוצא בזה ראובן שהטיל לכים ארבע מאות דינרין והטיל שמעון מאתים ונשתתפו ונשאו ונתנו ביחד והרי המעון כולו ביד ראובן וטען ראובן שפחת כל הקרן חמש מאות דינרין אין אומר ישבע ראובן שבועת השותפין שפחתוכך וישלם שמעון נ' מביתו אלא ישבע ראובן שבוע' השותפין שפחתו וילך במנ' שבידו בלבד ולא ישלם שמעון כלום טען ראובן ששמעון ידע בודאי בפחת זו שפחתנו יגלגל על שמעון שאינו יודע בודאי סכום הפחת הזה ואם לא נתעסק שמעון בשותפות זו כלל ישבע שמעון הסת שאינו יודע בודאי בזה ההפסד ויפטר ולא עוד אלא אם היה זה המנה הנשאר ביד שמעון חולקין אותו בשוה שאין השותף מן הנשבעין ונוטלין בדי שישבע ויטול מה שביד חברו אלא נשבע ונפטר או נוטל מדבר שהוא תחת ידו והזהר בדין זה שכבר טעו בו בעלי הוראה : טען שמעון שיש ללוי עליו חוב בזה השותפות מנה אם היה בידו כדי החוב והיה יכול ליתנו ללוי נאמן ונותנין תחוב ואחר כך מחשבין ואם אין בידו ליתן אינו נאמן להרויא מיד ראובן או מן הסחורה הידועה לשותפות שמא קנוניא הם עושין שמעון ולוי על נכסי ראובן אפילו היתה המלוה בשטר אין ראובן חייב לשלם ממנה כלום אבל אם טען שמעון שראובן יודע בודאי שזה החוב שעלי מחמת השותפות הוא והחוב אצלנו והוא ישבע ראובן הסת או על ידי גלגול שאינו יודע שחוב זה אצלנו וישלם שמעון החוב משלו וכן אם יצא שטר חוב על לוי בשם שמעון בטעה דינרין ממון השותפות ואמר שמעון נפרעתי והחזרתי לכים או שאמר שמעון קבעתי לו זמן לשטה או לשתי' אינו נאמן שמא קנוניא הוא עושה על נכסי ראובן וביצד דנין בדין זה לוי כבר נפטר בהודאת שמעון אם לא הביא שמעון ראיה ישלם מביתו ויתבע לוי בתוך זמן שאמר וכן כל כיוצא בזה :

חלכות שלוחין ושותפין

פרק עשירי

שותף

שטען על חברו שכך היה תנאי ביניהם והלה אומר לא היה תנאי זה מעולם או שטען שהקרן שלי היה כך וכך והלה אומר אינו אלא פחו' מזה או שטען שכבר נתתי לך מן השותפו' והלה אומר לא לקחתי או שטען סחורה זו משלי היה והלה אומר משל אמצע וכל כיוצא בטענו' אלו הרשות ביד התובע בשבועה ביצד אם רצה התובע שלא ישבע השותף שבועת השותפין וישביעו הסת על השנאה שכופר בה ואומר לא היו דברים מעולם הרי זה משביעו ואם רצה מגלגל עליו כל אלו הדברים בשבועת השותפין ומשביעו בטענת ספק שלא גולתני כלום כל ימי השותפות ושהיה בינינו תנאי כך וכך וזהו הסחור' שלך ושנתת לי כך וכך וכן כל כיוצא בזה : התובע שותפו להשביעו שבועת השותפין הנתבע אומר כבר חלקנו ולא נשאר לך אצלי בלום והתובע אומר עדין לא חלקנו ולא עשינו חשבו' או שאמ' התובע חלקנו על מנת שאשבע אותך שבועת השותפין בבל עת שארצה ועדין לא נשבעתיאת' מרחה אותי מיום ליום אינו יכול להשביעו בטענת ספק אפילו אמר הנתבע כן חלקנו ונשאר לך אצלי וזה הנשאר אינו אלא חוב שוקפת עליו או פקדון הנתת אצלי אעפי שיש עדים שהיה שותפו אינו יכול להשביעו בטענת ספק ואינו יכול להשבע הסת שכבר חלקו או שלא נשתתפו מעולם ואפילו על ידי גלגול לפי שאין משביעין הסת ואין מגלגלין אלא אם טענהדבר שאב יזדה בה יהיה חייב לשלם מכון אבל דבר שאפילו הודה בו אינו חייב אלא שבועה אינו נשבע עליו ואפי' על ידי גלגול וכזה הודו הגאונים בעלי הוראה : טען שעדין שותפי אתה ונשאר לי אצלך כך וכך וזה אומר כבר חלקנו ולא נשאר לך אצלי כלום או לא היית שותפי מעולם הרי הנתבע נשבע הסת שאין לו בידו כלום ומגלגל עליו שלא גולתני כלום מעולם ואינו מגלגל עליו שלא היה שותפו או שכבר חלקנו מן הטעם שבארנו : טען שעדיין שותפין אנחנו ויש לי להשביעך בטענת ספק והלה אומר לא נשתתפנו מעולם והביא התובע עדים שהיה שותפו וחזר הנתבע אחר כך ואמר חלקנו אין שומעין לו שהרי הוחזק כפרן לשבועה זו וישבע שבועת השותפין וכן כל כיוצא בזה : ראובן שהטיל לכים ארבע מאות דינרין וחטיל שמעון מאתים ונשתתפו ונשאו ונתנו ביחד והרי המעון כולו ביד ראובן וטען ראובן שפחת כל הקרן חמש מאות דינרין אין אומר ישבע ראובן שבועת השותפין שפחתוכך וישלם שמעון נ' מביתו אלא ישבע ראובן שבוע' השותפין שפחתו וילך במנ' שבידו בלבד ולא ישלם שמעון כלום טען ראובן ששמעון ידע בודאי בפחת זו שפחתנו יגלגל על שמעון שאינו יודע בודאי סכום הפחת הזה ואם לא נתעסק שמעון בשותפות זו כלל ישבע שמעון הסת שאינו יודע בודאי בזה ההפסד ויפטר ולא עוד אלא אם היה זה המנה הנשאר ביד שמעון חולקין אותו בשוה שאין השותף מן הנשבעין ונוטלין בדי שישבע ויטול מה שביד חברו אלא נשבע ונפטר או נוטל מדבר שהוא תחת ידו והזהר בדין זה שכבר טעו בו בעלי הוראה : טען שמעון שיש ללוי עליו חוב בזה השותפות מנה אם היה בידו כדי החוב והיה יכול ליתנו ללוי נאמן ונותנין תחוב ואחר כך מחשבין ואם אין בידו ליתן אינו נאמן להרויא מיד ראובן או מן הסחורה הידועה לשותפות שמא קנוניא הם עושין שמעון ולוי על נכסי ראובן אפילו היתה המלוה בשטר אין ראובן חייב לשלם ממנה כלום אבל אם טען שמעון שראובן יודע בודאי שזה החוב שעלי מחמת השותפות הוא והחוב אצלנו והוא ישבע ראובן הסת או על ידי גלגול שאינו יודע שחוב זה אצלנו וישלם שמעון החוב משלו וכן אם יצא שטר חוב על לוי בשם שמעון בטעה דינרין ממון השותפות ואמר שמעון נפרעתי והחזרתי לכים או שאמר שמעון קבעתי לו זמן לשטה או לשתי' אינו נאמן שמא קנוניא הוא עושה על נכסי ראובן וביצד דנין בדין זה לוי כבר נפטר בהודאת שמעון אם לא הביא שמעון ראיה ישלם מביתו ויתבע לוי בתוך זמן שאמר וכן כל כיוצא בזה :

כתב הרי"מבר ז"ל ומיחר מהטור מל לוי מפורם מהות חס יכול להוכיח ממעון כי חס המחכה מלו זה חס לחו יסבב מלוי הבל חס הטור ביד ממעון כיחמן הוח לומר פרעתי עכ"ל : **ואני** חומר גם בזה הורחת הגחוכים היתה והסכמת החחרונים נע"ב וכן כתב הרי"ם ז"ל מקובי מדעת רבותיו בעלי התוספות ז"ל והרוכה לחלוק כי חכי בכברות לח לכנים עכמי בכלע המחלוקות והלמת יורה דרכו :

סליקו להו הלכות שלוחין ושותפין בסד :

אף על פי שהאדון חייב במזונו אשתו ובניו אין לו במעשה ידיהם כלום אלא הרי מעשה האשה ומציאתה לבעלה
וכל המוכה הבעל באשתו וכבה זה אף על פי שהוא עבד עברי: מי שמכר הבן יש לרבו ליתן לו שפחה כנענית
בין האדון בין בנו של אדון אם מת אביו הרי זה נותן לו שפחה וכופהו על זה כרי שיוליד ממנה עבדים והרי היא
מותרת לו כל ימי עבדותו שנאמר אם אדניו יתן לו אשה וגו' והמכר עצמו אסור בשפחה כנענית כשאר כל ישראל:
אין עבד עברי מותר בשפחה כנענית עד שתהיה לו אשה ישראלית ובני אבל אם אין לו
אשה ובני אין רבו מוסר לו שפחה כנענית ודבר זה קבלה הוא אפי' היה הנמכר כהן הרי
זה מותר בשפחה כנענית כל ימי עבדותו אם חיו לו אשה ובנים אף על פי שמסר לו רבו
שפחה כנענית אינו יכול לחפרישו מאשתו ובניו שנאמר עמו ואינו יכול ליתן לו
שתי שפחות ולא ליתן שפחה אחת לשני עבדיו העברים כדרך שנותן לכנענית שנאמר
אם אדוניו יתן לו אשה: נרצע שמסר לו רבו שפחה כנענית והניע יובל והיה רבו מפרהב
בו לצאת ואינו רוצה לצאת וחבל בו פטור שהרי נאסר בשפחה: המכר עצמו אינו
נרצע אבל מכרוהו בי דין ועבד שש ולא רצה לצאת הרי זה נרצע ועובד עד שנת היובל
או עד שימות האדון אף על פי שהניח בן אין הנרצע עובד את הבן מפי השמועה למדו ועבדו לו ולא לבנו לעולם
לעולמו של יובל נמצא למד שהנרצע אינו קונה את עצמו אלא ביובל ובמיתת
האדון: עבד עברי כהן אינו נרצע מפני שנעשה בעל מום והריהו אומר ושב
אל משפחתו לחזקה שהיה בהואינו שב לשרדה שהיה בה: כיצד רוצעין
מביאו לבית דין של שלשה ואומר דבריו לפניהם ומעישו לסוף שש אל הדלת
או אל המזוזה כשהן עומדין בבנין בין דלת ומזוזה של אדון בין של כל אדם
ונוקב את אזנו הימנית בנופה של אזן במרצע של מתכת עד שיגיע לדלת שנ'
ונתת באזנו ובדלת ולא נאמר מזוזה אלא שיהיה עומד בין אצל דלת בין אצל
מזוזה ומה מזוזה כשהיא עומדת אף דלת כשהיא עומדת אבל הרציעה בדלת
אעפ שאין שם מזוזה: האדון הוא שרוצע בעצמו שנ' ורצע אדניו לא בנו ולא
שלוחו ולא שליח בית דין ואין רוצעי שני עבדי כאחד שאין עושי מצות חבילות
חבילות ואם אמר יאמר העבד עד שיאמר וישנה העבד עד שיאמר כשהוא עבד
אבל אם אמר אחר שש אינו נרצע עד שיאמר וישנה בסוף שש בתחלת פרוצה
אחרונ' כיצד כגון שנשאו מן היום שזה פרוצה מדמי מכירתו או יתר מעט אבל
אם נשאר פחות משוה פרוטה הרי זה כאומר אחר שש היתה לעבד שפחה
כנענית ולו ממנה בני ולרבו אין אשה ובני אינו נרצע שנ' כי אהבך ואת ביתך
לרבו אשה ובנים ולו אין אשה ובנים אינו נרצע שנ' אהבתי את אדני את אשתי
ואת בני הוא אוהב את רבו ורבו אינו אוהבו אינו נרצ שנ' כי טוב לו עמך רבו
אוהבו והוא אינו אוהב את רבו אינו נרצע שנ' כי אהבך הוא חולה ורבו אינו חולה אינו נרצע שנ' כי טוב לו עמך רבו חולה והוא אינו חולה או שהיו שניהם
חולי אינו נרצע שנ' כי טוב לו עמך עד שיהיו שניהם באבה: מה בין מוכר עצמו למכרוהו בד' מוכר עצמו אינו נרצ' ומכרוהו בד' נרצע מוכר עצמו אמור
בשפחה כנענית ומכרוהו בד' רבו מוסר לו שפחה כנענית מוכר עצמו נמכר לגוי ומכרוהו בד' אינו נמכר אלא לישר' שנ' כי ימכר לך אחיך אין בד' מוכרים
אותו אלא לך מוכר עצמו נמכר לשש ויתר על שש מכרוהו בית דין אינו נמכר אלא לשש מוכר עצמו אין מעניקין לו מכרוהו בית דין מעניקין לו מפי
השמועה למדו שאין האשה נרצעת וכן יראה מענין הכתוב שהרי אמר בנרצע אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני ומהו שנאמר ואף לאמתך תעשה
כן להעניק שכשם שמצות עשה להעניק עבד עברי כך מעניק אמה העבריה: כל המשלח עבדו ואמתו ריקם עובר בלא תעשה שנ' לא תשלחנו ריקם
והרי הכתוב נתקו לעשה שנ' העניק תעניק לו אחד היוצא בסוף שש או שיצא ביובל או במיתת האדון וכן אמה העבריה שיצאת באחת מכל אלו או בסימנין
הרי אלו מעניקין להם אבל היוצא בגרעון כסף אין מעניקין להם שנ' וכי תשלחנו חפשי מעמך וזה לא שלחו חפשי אלא העבד נתן שאר הדמים שנשאר לו
לעבוד בהן ואוהב יצא העניק תעניק לו מצאנך מגרנך ומיקבך בעניך צאן גרן ויקב דברי שיש בהם ברכה מחמ' עצמן
הוא שחייב להעניק לו מהם אבל הכספים והבגדים אינו חייב ליתן לו מהם וכמה נותן לו אין פחות משלשים סלע בין
כמין אחד בין ממינין הרבה כשלשים של קנס העבד שנא' בו יתן לאדניו בין שנתברך הבית בגללו בין שלא נתברך
שנאמר העניק תעניק לו מכל מקום אם כן למה נאמר אשר ברכך הבי לפי הברכה תן לו ברת ופגע בו יובל כשהוא
ברח נשיא לחירות אינו חייב להעניקו שנאמר וכי תשלחנו וגו' ענק עבד עברי לעצמו ואין בעל חוב גובה הימנו
וענק אמה העבריה וכן מציאת לאביה ואם מת אביה קודם שיבא לידו הרי הן של עצמ' ואין לאחיה בהם כלו' שאין אדם מוריש זכות שישבבתו לבנו:

כרבי דהלכתא כותיה בחיסורי ועור כרחמר ליה רב טמוך לרב ענן כיהויתו בי מר סמוך בחיסקוכרי לישטלליתו וכו' עכ:

מכאן רחין סירות כהן מות ועוד רחיה מפ' העפ לקוט כהן מיסרל לה יהכל בתרומה ועוד רחיה מפ' כיצד הרבל חמ' ליה רמי בר חמא לרב חסדא לכי תסמא לי כרוך קורדא ורב חסר כהן היה כדאית בקוטה ועוד רחיה מהא דפרק הזרוע והלחיים אמר ליה רבא ל למעני זכה לי במתנתא דבעינן למיכל ליסל בחרדלא מיהו בירוש גריסין מכין דמסתמא בכהונה מעל ר' בא בסם רבי עמוחל חמ' להם לחתם קדש לה' והכלים קדש לה' מה כלים דמסתמא בהן מעל לף המסתמא בכהנים מעל וכ':

מגדל עוז קנין תרמו

לף על פי שהאדון חייב כו' עד מעכיקין לו הכל פר' קמ' דקדושין ורחמנ' אמר בש בירושלמי: מפי השמועה למדו עד העניק תעניק לו בקפרי פרשת בהר במכין ח': לאחר היובל בסוף סם כו' עד חייב ליתן לו מהם פ' דקדושין: וכמה נותן לו ממון כו' עד מ' פרק קמ' דקדושין ומייתי לה במציעא פרק הלן מכילות: תל' למה נאמר לאמר ברכך כו' עד סוף הפרק פר' קמ' דקדושין:

פרק רביעי

אמה

העבריה כו' עד לכל מי מירכה סוף מסכת ע ערכין ובכתובות פר' שו נערות: לף הקטן מהיו לו מינות עד חמה העבריה פ' דקדושין בבלי וירוש' ופרק קמ' דמחיטת חולין: תין להב רמחי למכור עד ולף לחתך תעשה כן הכל פר' קמ' דקדושין וסוף ערכין: תפילו הבילו סימנין עד קודמת למכות פרייה פר' קמ' דקדושין: כיצד

פרק רביעי

אמה

העבריה היא הקטנה שמכרה אביה ומשתביא שתי שערות אחר שתים עשרה שנה ותעשה נערה אינו יכול למכרה אף על פי שעדין
יש לו רשות בה ויש לו לקדשה לכל מי שירצה אף הקטנה שהיא אילונית בסימניה ואינה ראויה להביאת שתי שערות יש לאביה
למכרה כל זמן שהיא קטנה אבל הטומטום והאנדרוגינוס אינו נמכר לא כעבד עברי ולא כבן אמה העבריה אין האב רשאי למכור
את בתו אלא אם כן העני ולא נשאר לו בלום לא קרקע ולא מטלטלין ואפילו כסות שעליו ואף על פי כן כופי' את האב לפרוטה אחר שמברה משום פגם
משפחה ברח האב או שמת או שלא היה לו לפרוטה הרי זו עובדת עד שתצא: אמה העבריה נקנת בכסף או בשוה כסף ובשטר ואינה נקנית בפרוטה
מפני שצריך לקנותה בדמים שראויין לגרעון כדי שתגרע פדיונה ותצא כיצד בשטר כותב על הנייר או על החרס בתי מכורה לך בתי קנויה לך ונתן ביד
הארון ושטר אמה העבריה האב כותבו: אמה העבריה עובדת שש שנים כעבד שמכרוהו בית דין שנאמר כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ויצאת
בתחלת שבע ואם פגע בה יובל בתוך שש יוצאה חנם בעבר מת הארון אף על פי שהניח בן יוצא' חנם כנרצע שנאמר ואף לאמתך תעשה כן וכן מגרעת
פדיונה ויוצאה ואם כתב לה שטר שתרוד ומחל על השאר יוצאה חנם כעבד יתירה אמה העבריה שהיא יוצאה בסימנין כיצד כגון שהביאה סימנין
ונעשת נערה יוצאה לחירות בלא כסף אפילו הביאה סימנין מאחר יום שלקדשה הרי זו יוצאה לחירות שנאמר ויצאה חנם ריבה לה תכתוב יצי' אחרת
בחנם יתר על העבד מפי השמועה למדו שהיא הבאת סימני נערות ותחזור לרשות אביה עד שתבגור ותצא מרשות אביה היתה הבת אילונית שאין
לה ימי נערות אלא יוצאה מקטנותה לבגר כיון שבגרה תצא לחירות: אין אמה העבריה יוצאה בראשי אברים שנאמר לא תצא כצאת העבדים וכן עבד
עברי אם הפיל לו שינו או סימא לו עינו משלם לו כנין החובל בחברו כמו שבארנו בהל' חובל נמצאת למד שאמה העבריה נקנית בשני דברי בכסף
או בשטר וקונה עצמה בששה דברים בשנים וביובל ובגרעון כסף ובשאר שתי' ובמיתת האדון ובסימנין יוצר אותה האדון לעצמו או לבנו הרי זו
כשאר ארוסות ואינה יוצאה באחד מכל אלו אלא במיתת הבעל או בגט ומצות יבום קודמת למצות פדיה כיצד

והיב כרג׳ מתעבר למתן דיהיב
כרגח עכ והיח ורחי לח לפטר
לפרוסה שלח תמסו עבידתח יתירתח
דהח לו כריכי ניטח בעח מיניה
בטלמח בפרק לישהו כסך סייך
לפרוסי כרקימר מר מתרי טעמי
חדח דמתניח לנבי רביח ועו דלח
גרסינן בה כי נפקי כריכי ניטח
דחיורתח חו לח חלח הח דפרק
החובן דמתניתין לנבי קנין ע
עבדים וגרסינן בה כי נפקי כו׳
היכי מכי מפרש לה לעניו רביח
על כן לכי מסכי׳עם דברי ר״מ ז״ל
וחיי רביכו הלחבר ז״ל יעמדו לנו
הימי לעולם ולעולמי עולמי: לבל
לח כעבד וחם חיכו נוהג כסורים
כו׳פ״ק דקדושין ובתר״ב פרשת בהר
סיני במנין ל״ח ובפרי״ג ויר״: כל
עבד עברי עד שהוח עושה לו פ״ק
דקדושין וריש פר״ב דערכין
ובתר״ב פרשת בהר סיני במנין ל״ח:
חין לשמה העברי נוהג עד היובל׳
עיקר ההלכה בערכין פ׳ המקדיש
ומייתי לה בקידושין פרק החומר
והביאור פ׳ דהלכו שמטה ויובל:

פרק שני

עבד עברי שמכרוהו עד ונתן לו ה השטר פר׳ קמ״ח דקדושין: מכרוהו בר עובד כוכ עד שבשמר בשנת היובל הזאת פרק קמ״ח דקדושין ובגמרא פרק יוכח דופן ובעו כין פרק הטב ירי: המוכר עצמו יש לו למכור עד לפי׳ חלה כל שש עולין לו פ״ק דקדושין ובכפרי פרשת דלה: המוכ עצמו לנוי כו׳עד הוח ובניו עמו כוף ע ערכי׳: הנמכר לנוי לח לח השיגה ידו עד שוה כסף ויוצ׳ פרק קמ״ח דקדושין: וכן הנמכר לנוי כו׳עד לפי חלה פ״ק דקדושין וסוף ערכין: הנמכר לנוי הוחיל וכו׳עד שיכתוב לו שטר פ״ק דקדושין: חרון שמת עד שלח היובל׳ פר׳ קמ״ח דקדושין׳ בבלי וירושלמי: והנמכר לגר צדיק עד סוף הפרק פ״ק דקדושין ומציעח פרק לישהו נסך:

פרק שלישי

כל עבד עברי עד שיהיו בו ג׳ דברים חייב במזונותיה כ בתורת כהני׳ פרשת בהר סיני במנין ל״ח: ועיין

פרק שני

עבד עברי שמכרוהו בית דין נקנה בכסף ובשוה כסף ובשטר כיצד בשטר כותב לו על הנייר או על החרס הריני מכור לך הריני קנוי לך ונותן לו השטר מכרוהו בית דין עובד שש שני׳ מיו׳ מכירתו ובתחילת השנה השביעית שלו יצא בן חורין ואם פגעה בו שנת השמטה בכלל השש הרי זה עובד בה אבל אם פגעה בו שנת יובל אפילו נמכר שנה אחת לפני היובל הרי זה יצא לחירות שנא׳ עד שנת היובל יעבוד עמך בשנת היובל הזאת וגו׳: המוכר עצמו יש לו למכור עצמו ליתר על שש הרי שמכר עצמו לעשר שנים או לכ׳ שנה ופגע בו יובל אפילו אחר שנה הרי זה יצא ביובל שנאמר עד שנת היובל יעבוד עמך אחד המוכר עצמו או שמכרוהו בית די׳ וברח חייב להשלי׳ שש ואם פגע בו יובל יוצא לחרו׳ חלה בין שחלה שנה אחר שנה או שחלה חלאים מקוטעים אם הבל פחות מא׳בע שנים עולין למנין שש אבל אם חלה ארבע שנים חייב להשלים כל ימי החלי שנ׳ בשכיר כתושב׳ואם פגע בו יובל יצא במה דברים אמורי׳ שמחשבין ימי החלי בשהיה חליו כבד שאינו יכול לעשות מלאכה אבל אם לא היה חליו כבד אלא יכול לעשות מעשה מחט אפילו חלה כל שש עולין לו: המוכר עצמו לגוי ואם לא נפדה אינו יוצא אלא ביובל שנ׳ אם לא יגאל באלה ויצא בשנת היובל הוא ובניו עמו: הנמכר לגוי אם לא השיגה ידו לגאול קרוביו פודין אותו והקרוב קודם שנאמ׳ או דודו או בן דודו יגאלנו ובית דין כופי׳ את קרוביו לפדותו שלא יטמעבגוים לא פדוהו קרוביו או שאין ידם משגת מצוה על כל אדם מישראל לפדותו ובין שפדוהו קרובים בין שפדוהו שאר אדם יצא לחרות ויש לו ללוות ולגאול את עצמו מן הגוי וגואל לחצאין אבל הנמכר לישראל אין הקרובין פודין אותו ואינו לווה וגואל ואינו גואל לחצאין אלא כיצד דינו אם השיגה ידו ליתן כפי השנים הנותרות נותן ויוצא ואם לאו לא יצא: אחד המוכר עצמו בין לישראל בין לגוי ואחד שמכרוהו בית דין הרי זה מגרע פדיונו ויוצא כיצד הרי שמכרוהו בששים דינרין ועבד ארבע שנים ומצאה ידו הרי זה נותן עשרים דינרין לארון ויצא לחירות וכן אם מכר עצמו בארבעים דינרין לעשר שנים הרי זה מגרע ארבעה דינרין לכל שנה שעבד ונותן הנשאר כסף או שוה כסף ויוצא ובן הנמכר לגוי מחשב הדמים לפי השני׳ הנשארות עד שנת היובל שנאמר וחשב עם קונהו משנת ממברו לו עד שנת היובל: כיצד מכר עצמו במאתן ונשאר ליובל משנת מכירה עשר שנים מחשב עשר לכל שנה שעבד וגורע הדמים ומשיב השאר כסף לא תבואה ולא כלים שנא׳ כסף ממברו בכסף הוא נגאל מיד הגוי ואינו נגאל בשוה כסף: כל עבד עברי או עבריה שיצא בגרעון כסף והבריאו וסכ׳פו דמיו או נשתף ופתתו דמיו מחשבין לו להקל עליו כיצד הרי שנמכר במאה והרי הוא עתה שוה מאת׳ אינו מחשב עם ארונו אלא לפי מאה נמכר במאתים והרי הוא שוה מאה מחשב עמו על פי השנים הנותרות לפי מאה הנמכר לגוי הואיל ויש לגאול עצמו לחצאין כמו שבארנו פעמים יהיה להקל ופעמים יהיה להחמיר כיצד להקל קנה אותו הגוי במאתים ונשתף והרי הוא עתה שוה מאה ונתנו לו חמשים חצי דמיו והבריאו והרי הוא שוה מאתים נותן לו מאה שהן חצי דמיו הנשאר ויצא כיצד להחמיר קנה אותו במאתים ונתן לו חצי דמיו שהן מאה ונשתף והרי עתה שוה מאה נותן לו חמשים שהן חצי דמיו חצי השאר ונמצא שנתן מאה וחמשים אף על פי שהוא עתה שוה מאה: הרב שמחל לעבד על הכסף שנשאר לו לעבור בנגדו אינו מחול לו עד שיכתוב לו שטר שחרור כיצד הרי שקנהו בששים ועבד שנה או שנתים ואמר לו שאר הדמי׳ מחולין לך לך לדרכך לא נפקד משעבדו עד שיכתו׳ לו שטר: אדון שמת אם הניח בן זכר הרי העבד עובד הבן עד סוף השש או עד סוף השנים שמכר עצמו להן או עד שיפגע בו יובל או עד שיגרע פדיונו ויתן השאר אבל אם לא הניח בן זכר הרי זה יצא לחירות ואינו עובד לא את הבת ולא את האח ואין צריך לומר שאינו עובד שאר היורשין והנמכר לגר צדק או לגוי אפי׳ הבן אינו עובד אלא ביום שמת האדון יצא לחירות נמצאת אומר שעבד עברי נקנה בכסף או בשטר וקונה את עצמו בחמש דברים בשנים או ביובל או בגרעון כסף או בשטר שחרור או במיתת אדון בלא בן ובגוי או בגר אפילו הניח בן: מצוה לומר לו צא בשעת יציאתו אף על פי שלא אמר לו הרי הוא יוצא בחנם ואינו צריך שטר אפי׳ חלה והוציא רבו עליו הוצאות הרבה אינו חייב לו כלום שנ׳ יצא לחפשי חנם:

אבל לא כעבד ואם אינו נהנה כשורה מותר להשתמש בו כעבד: כל עבד עברי או אמה העבריה חייב האדון להשוותן לו במאכל ובמשקה בבשות ובמדור שנאמ׳ כי טוב לו עמך שלא תהא אתה אוכל פת נקי והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חרש אתה ישן על גבי מוכן והוא ישן על גבי התבן אתה דר בכרך והוא דר בכפר או אתה דר בכפר והוא יושב בכרך שנאמר ויצא עמך מכאן אמרו כל הקונה עבר עברי כקונה ארון לעצמו וחייב לנהוג בו מנהג אחוה שנאמר ובאחיכם בני ישראל ואף על פי כן צריך העבד לנהוג בעצמו מנהג עבדות באותן העבודו׳ שהוא עושה לו אין אמה העברי׳ נוהגת ולא עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג בין עבד עברי שמוכר עצמו בין זה שמכרוהו בית דין וכבר בארנו מתי בטלו היובלות:

פרק שני

עבד עברי שמכרוהו בית דין נקנה בכסף ובשוה כסף ובשטר כיצד בשטר כותב לו על הנייר או על החרס הריני מכור לך הריני קנוי לך ונותן לו השטר מכרוהו בית דין עובד שש שני׳ מיו׳ מכירתו ובתחילת השנה השביעית שלו יצא בן חורין ואם פגעה בו שנת השמטה בכלל השש הרי זה עובד בה אבל אם פגעה בו שנת יובל אפילו נמכר שנה אחת לפני היובל הרי זה יצא לחירות שנא׳ עד שנת היובל יעבוד עמך בשנת היובל הזאת וגו׳: המוכר עצמו יש לו למכור עצמו ליתר על שש הרי שמכר עצמו לעשר שנים או לכ׳ שנה ופגע בו יובל אפילו אחר שנה הרי זה יצא ביובל שנאמר עד שנת היובל יעבוד עמך אחד המוכר עצמו או שמכרוהו בית די׳ וברח חייב להשלי׳ שש ואם פגע בו יובל יוצא לחרו׳ חלה בין שחלה שנה אחר שנה או שחלה חלאים מקוטעים אם הבל פחות מא׳בע שנים עולין למנין שש אבל אם חלה ארבע שנים חייב להשלים כל ימי החלי שנ׳ בשכיר כתושב׳ואם פגע בו יובל יצא במה דברים אמורי׳ שמחשבין ימי החלי בשהיה חליו כבד שאינו יכול לעשות מלאכה אבל אם לא היה חליו כבד אלא יכול לעשות מעשה מחט אפילו חלה כל שש עולין לו: המוכר עצמו לגוי ואם לא נפדה אינו יוצא אלא ביובל שנ׳ אם לא יגאל באלה ויצא בשנת היובל הוא ובניו עמו: הנמכר לגוי אם לא השיגה ידו לגאול קרוביו פודין אותו והקרוב קודם שנאמ׳ או דודו או בן דודו יגאלנו ובית דין כופי׳ את קרוביו לפדותו שלא יטמעבגוים לא פדוהו קרוביו או שאין ידם משגת מצוה על כל אדם מישראל לפדותו ובין שפדוהו קרובים בין שפדוהו שאר אדם יצא לחרות ויש לו ללוות ולגאול את עצמו מן הגוי וגואל לחצאין אבל הנמכר לישראל אין הקרובין פודין אותו ואינו לווה וגואל ואינו גואל לחצאין אלא כיצד דינו אם השיגה ידו ליתן כפי השנים הנותרות נותן ויוצא ואם לאו לא יצא: אחד המוכר עצמו בין לישראל בין לגוי ואחד שמכרוהו בית דין הרי זה מגרע פדיונו ויוצא כיצד הרי שמכרוהו בששים דינרין ועבד ארבע שנים ומצאה ידו הרי זה נותן עשרים דינרין לארון ויצא לחירות וכן אם מכר עצמו בארבעים דינרין לעשר שנים הרי זה מגרע ארבעה דינרין לכל שנה שעבד ונותן הנשאר כסף או שוה כסף ויוצא ובן הנמכר לגוי מחשב הדמים לפי השני׳ הנשארות עד שנת היובל שנאמר וחשב עם קונהו משנת ממברו לו עד שנת היובל: כיצד מכר עצמו במאתן ונשאר ליובל משנת מכירה עשר שנים מחשב עשר לכל שנה שעבד וגורע הדמים ומשיב השאר כסף לא תבואה ולא כלים שנא׳ כסף ממברו בכסף הוא נגאל מיד הגוי ואינו נגאל בשוה כסף: כל עבד עברי או עבריה שיצא בגרעון כסף והבריאו וסכ׳פו דמיו או נשתף ופתתו דמיו מחשבין לו להקל עליו כיצד הרי שנמכר במאה והרי הוא עתה שוה מאת׳ אינו מחשב עם ארונו אלא לפי מאה נמכר במאתים והרי הוא שוה מאה מחשב עמו על פי השנים הנותרות לפי מאה הנמכר לגוי הואיל ויש לגאול עצמו לחצאין כמו שבארנו פעמים יהיה להקל ופעמים יהיה להחמיר כיצד להקל קנה אותו הגוי במאתים ונשתף והרי הוא עתה שוה מאה ונתנו לו חמשים חצי דמיו והבריאו והרי הוא שוה מאתים נותן לו מאה שהן חצי דמיו הנשאר ויצא כיצד להחמיר קנה אותו במאתים ונתן לו חצי דמיו שהן מאה ונשתף והרי עתה שוה מאה נותן לו חמשים שהן חצי דמיו חצי השאר ונמצא שנתן מאה וחמשים אף על פי שהוא עתה שוה מאה: הרב שמחל לעבד על הכסף שנשאר לו לעבור בנגדו אינו מחול לו עד שיכתוב לו שטר שחרור כיצד הרי שקנהו בששים ועבד שנה או שנתים ואמר לו שאר הדמי׳ מחולין לך לך לדרכך לא נפקד משעבדו עד שיכתו׳ לו שטר: אדון שמת אם הניח בן זכר הרי העבד עובד הבן עד סוף השש או עד סוף השנים שמכר עצמו להן או עד שיפגע בו יובל או עד שיגרע פדיונו ויתן השאר אבל אם לא הניח בן זכר הרי זה יצא לחירות ואינו עובד לא את הבת ולא את האח ואין צריך לומר שאינו עובד שאר היורשין והנמכר לגר צדק או לגוי אפי׳ הבן אינו עובד אלא ביום שמת האדון יצא לחירות נמצאת אומר שעבד עברי נקנה בכסף או בשטר וקונה את עצמו בחמש דברים בשנים או ביובל או בגרעון כסף או בשטר שחרור או במיתת אדון בלא בן ובגוי או בגר אפילו הניח בן: מצוה לומר לו צא בשעת יציאתו אף על פי שלא אמר לו הרי הוא יוצא בחנם ואינו צריך שטר אפי׳ חלה והוציא רבו עליו הוצאות הרבה אינו חייב לו כלום שנ׳ יצא לחפשי חנם:

פרק שלישי

כל עבד עברי עד שיהיו בו ג׳ דברים חייב במזונותיה כ בתורת כהני׳ פרשת בהר סיני במנין ל״ח: ועיין

פרק שלישי

כל עבד עברי הרי האדון חייב במזונות אשתו הנשואה לו ולא ארוסה ושומרת יבם והוא שתהיה מותרת לו אבל אם היתה מאסורי לאוין אפילו שנייה אינו חייב במזונותיה שנאמר אשתו עמו אשה הראויה לעמוד עמו וכן חייב במזונות בניו ובנותיו במברוהו בית דין נאמר אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו וכי תעלה על דעתך שכיון שנקנה זה נשתעבדה אשתו אבל לאבא ללמד אלא שהאדון חייב במזונותיה ובמוכר עצמו נאמר ויצא מעמך הוא ובניו עמו ובנמכר לגוי נאמר ויצא בשנת היובל הוא ובניו עמו אחד אשה ובנים שהיו לו בשעת מכירה או אשה ובנים שהיו לו אחר מכירתו והוא ש׳קיבלה מרעת האדון אבל אם לקחה שלא מרעת רבו אינו חייב במזונותיה אע״פ

המפיל שן עבדו וסימא את עינו הרי זה יצא לחירות וכו' עד וכן כל כיוצא בזה

חובל ומזיק מלמד לו דמי עינו זה הם כן תפס עכ"ל:

לה הניח נט מחזר לרבו לתן לו דקנס וחזר וחבלו בו חייב

מהרי"ל כן כתב לפיכך המפיל שן עבדו וחזר כך סימא עינו יצא בעינו וחזר נתן לו דמי עינו והם תפסם תן מוציאין מידו עכ"ל

והמפיל שן עבדו וסימא את עינו הרי יצא לחירות בשינו ונותן לו דמי עינו וכן כל כיוצא בזה:

וחציו בן חורין ועבד של שני שותפין אינו יוצא בראשי אברים לפי שאינו מיוחד לרבו שחבל בו:

יוצאין בראשי אברים אם חסרן הבעל אבל לא האשה

שהרי אין לו בהם אלא פירות ולא אם תפילה אותם האשה מפני שאינן מיוחדים לה:

נהג בכל מקום ובכל זמן ואין דנין בו אלא בית דין סמוכין מפני שהוא קנס

שיני וסמית את עיני והארון אומר לו לא עשיתי זה פטור שאם יודה מעצמו אינו חייב להוציאו לחירות בלא עדים

שהמודה בקנס פטור כמו שביארנו בהלכות גבלה שכל מודה בקנס פטור מלשלמו:

מי שחציו עבד עבדי צאן ברזל

עבדי מלת אינן יוצאין בראשי אברים

עבדי הפיל תבעל

יציאת העבד בראשי אברים

לפיכך העבד שאמר לרבו הפלת את

פרק ששי

הכותב

נט שחירר לעבדו וכתב לו בו על ידי אחר ואמר וכתב נט זה לפלוני עבדי יצא לחירות אע"פ שלא הגיע נט לידו שזוכין לאדם שלא בפניו אבל אם אמ' תנו נט זה לעבדי אינו יכול לחזור בו ולא יצא העבד לחירות עד שיגיע הנט לידו לפיכ' האי תנו נט זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה:

הכות' בשטר עשיתי פלו' עבדי בן חורין או חרי הוא בן חורין הרי זה יצא לחירות

כתב בשטר אעשנו בן חורין לא יצא לחירות האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין והוא אינו לא עשאו ששין שמא זכה לו על ידי אחר אמר כתבתי נט שחרור ונתתי לו הוא אומר לא כתבו ולא נתן הודאת בעל דין כמאה עד' והרי זה עבד עד שיחזרנו בפניו:

מי שצוה בשעת מיתתו פלונית שפחתי אל ישתעבדו בה יורשי הרי זו שפחה כשחיתה ואסור ליורשין להשתעבד בה מפני כמצוה לקיים דברי המת

ואין משתעבדין בה אלא במלאכה שהיא רוצה בה

את היורשין לשחרר אותה:

ובשאר דברים הרי הן כשאר כל השטרות

של גיט וכשרין בעד כותי וצריכין כתיבה לשם המשחרר עצמו ואין נכתבין במחובר ואין חותמין עידיהם אלא זה בפני זה

עבדים שוין למוליך ולמביא

בהלטה הלוואה חוץ מנט נשים ושחרורי עבדים

ושחרורי עבדים שהן כשרין בעד אחד ישראל ועד אחד כותי והאשה כותי

חבר ובומ"ה הוא שהבותים כנו' לכל דבריהם אנו למדין מהן לצדוקי' שהצדוקין

בומ"ה כמו כותי באותו הזמן קודם שינורו עליהם שיהיו כנים לכל דבריהם:

נט אשה הוא אומר וכתב לה לשמה

לא נתן לה עד שיכתוב לשמה

נט אשה הוא אומר וכתבו ונתן מי שאינו מחוסר אלא נתינ' יצא הכותב במחובר

ואת כך קצין שהרי מחוסר קציצה ונתינה

נט נשים ושחרורי עבדים אין חותמין עידיהם אלא זה בפני זה וכבר ביארנו טעם הדבר בהלכו' גירושין

במוליך ומביא שהמביא גט שחרור באיץ ישראל אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם

עדים מצויין לקיימו ואמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם הרי קיומו

בומ"ה שביארנו בנשי נשים

וכי היכן מצינו שטר שקרע מבעוד יום ולא בלה קיום עד שיערע עליו ומנין ליה דמיקניתין לאו הכי קאמ' דילמא הכי נמי קאמר

צריכה שתאמ' בפני נכתב ובפני נחתם פלו' תבא לידי ערער ולא תוכל לקיימו ואמאי קאמ' ליה מכי מטי גיטא לידה חיברם' לה והתנרם הזה כמו כן לוך סתם

דבריו ואמר מהכן צריכין קיום בודאי אם יתערער בעל והדין צריכין קיום

והמכל מורה מקף אם לא יתערער לא נתיר לסת חיים ואיסור עבד בלא קיום גט פלו

ודוקי צריך לברם בה דרך לחדית עכל:

ואני

אומר הדרך הזה דרכיה דרכי נועם וכבר דרכו עליה גאוני עולם כ"ע פ"ק דגיטין ולפי שמחלוקת

ז"ל כמעט הכל תלוי על המכול לחד יום מתעסר ולין כל מכבר מוכנם דהלכה כרבי שמעון דאמר

עדיים מסדה כדתי ומה מלמדת בפני נכתב ובפני נחתם לפי שיש קרקעות שנכתבו ונחתמו

בעיר אחרת ומה תלמוד לומר בפני נכתב ולמה נכתב ונחתם ונם ידוע ומוכנם כמו שכתבתי

בעיר בזה החבור כי כמהתלמוד מקום לומר לחתן בפניהו הלכה פסוקה היא ומתבלת בפומיה מקובלת דהכי הילכת' וכוליה פירקין דגיטו' דכריך לומר

מקום למה הוא הילכך מה שהקשה תחילה היכן מכינו מטר שקרע מבעוד יום ובלה קיום לתתקה וחלף זאת השאלה כיון שהגיע הגט לידה בעדי

מביאה נתברמה ובמו שאמר פעם אחת מלמד להודיע מעלתה שעה בין לגבות בין לכל דבר והעערר מחוכר

בדבריו אין התלמוד מדבר בכך כלל כדין הזה חלף אחות ודבר בכך עני רבינו ז"ל מה הוא מערער אחר עדיים החתומים על השטר נעשה

כאלו מחקרה עדותן ולא דמיא למטר חוב דבמטר חוב ק"ל כרב נחמן דאמ' כי אתו לקמן לדיכה אמרי' להו קיימו שטריכו וחותו לריכה וחלף על גב דליהוו לה טעין

טעיינן ליה אחלמא כל זמן שלא מתקיימה עדותן שטרן חוספת בעלמא הוא חלף גט אחו כן מלין הצריכים חותמין על הגט שלא מפני תקון העולם והעיקר

תלוי בעדי המסירה כמו שכתבתי ומה שלמדנו גם בפירוש דמתניתין מתורץ בזה מלין לחתימת בפני נכתב כי חלף מסוס למה גם מה שמתם דבריו יפה עשתם

על דרך התלמוד ובמו שמוכיח למה מבמחוך וחס שלל ומוכל ולכל מברות לא תוכל:

ופשם

הכותב

נט שחרור וכו' עד שלא בפניו פרק קמא דקדושין: אבל אם אמ' תנו נט זה לעבדי אינו יכול לחזור בו ולא יצא העבד לחירות עד שיגיע הנט לידו לפיכ' האי תנו נט זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה: פ"ק דגיטין:

הכות' בשטר עשיתי פלו' עבדי בן חורין או חרי הוא בן חורין הרי זה יצא לחירות בגיטין פ' המולח: בשטר עשיתי פלו' עבדי בן חורין הרי זה יצא לחירות מוין עד בהלכות הלוחה פר' קמא דגיטו' והכיחור פכ"ה: חוץ מגיטי נשים עד חבר פרק קמא דגיטין: ובזמן הזה וכו' עד לכל דבריהם כן כתב ר"י שלם בהלכות פ' קמא דגיטין: בגט לשה הוא לומר וכתב לה עד וכבר בירושלמי טעם הדבר בהלכות גירושין עיקר ה ההלכות פ' קמא דגיטין והביאור פ"ו: כשם מהלשה עצמה מביאה גיטה וחיכה צריכה לקיומו הואיל והגט יוצא מתחת ידה כך העבד משטר מחרורו יוצא מתחת ידו חיכו צריך לקיומו

כתב

הר"ר אברהם ז"ל זה הדרך הולך על דרך לח טוב לפי דעתינו כי הוא מפרש מה שאמרו בגמרא לשה מכי מטי גיטא לידה חיברם' לה שחיב צריכ' לקיומו וחי' זה הדבר נכון בעיניו

כי היכן מצינו שטר שקרע מבעוד יום ולא בלה קיום עד שיערע עליו ומנין ליה דמיקניתין לאו הכי קאמ' דילמא הכי נמי קאמר

צריכה שתאמ' בפני נכתב ובפני נחתם פלו' תבא לידי ערער ולא תוכל לקיימו ואמאי קאמ' ליה מכי מטי גיטא לידה חיברם' לה והתנרם הזה כמו כן לוך סתם

דבריו ואמר שחכן צריכין קיום בודאי אם יתערער בעל והדין צריכין קיום והמכל מורה שלף אם לא יתערער לא נתיר לסת חיים ואיסור עבד בלא קיום גט פלו

ודוקי צריך לברם בה דרך לחדית עכל:

ואני

אומר הדרך הזה דרכיה דרכי נועם וכבר דרכו עליה גאוני עולם כ"ע פ"ק דגיטין ולפי שמחלוקת

ז"ל כמעט הכל תלוי על המכול לחד יום מתעסר ולין כל מכבר מוכנם דהלכה כרבי שמעון דאמר

עדיים מסדה כדתי ומה מלמדת בפני נכתב ובפני נחתם לפי שיש קרקעות שנכתבו ונחתמו

בעיר אחרת ומה תלמוד לומר בפני נכתב ולמה נכתב ונחתם ונם ידוע ומוכנם כמו שכתבתי

בעיר בזה החבור כי כמהתלמוד מקום לומר לחתן בפניהו הלכה פסוקה היא ומתבלת בפומיה מקובלת דהכי הילכת' וכוליה פירקין דגיטו' דכריך לומר

מקום למה הוא הילכך מה שהקשה תחילה היכן מכינו מטר שקרע מבעוד יום ובלה קיום לתתקה וחלף זאת השאלה כיון שהגיע הגט לידה בעדי

מביאה נתברמה ובמו שאמר פעם אחת מלמד להודיע מעלתה שעה בין לגבות בין לכל דבר והעערר מחוכר

בדבריו אין התלמוד מדבר בכך כלל כדין הזה חלף אחות ודבר בכך עני רבינו ז"ל מה הוא מערער אחר עדיים החתומים על השטר נעשה

כאלו מחקרה עדותן ולא דמיא למטר חוב דבמטר חוב ק"ל כרב נחמן דאמ' כי אתו לקמן לדיכה אמרי' להו קיימו שטריכו וחותו לריכה וחלף על גב דליהוו לה טעין

טעיינן ליה אחלמא כל זמן שלא מתקיימה עדותן שטרן חוספת בעלמא הוא חלף גט אחו כן מלין הצריכים חותמין על הגט שלא מפני תקון העולם והעיקר

תלוי בעדי המסירה כמו שכתבתי ומה שלמדנו גם בפירוש דמתניתין מתורץ בזה מלין לחתימת בפני נכתב כי חלף מסוס למה גם מה שמתם דבריו יפה עשתם

על דרך התלמוד ובמו שמוכיח למה מבמחוך וחס שלל ומוכל ולכל מברות לא תוכל:

ופשם

כיצד מצות יעוד אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי הרי את לי לאשה אפילו בסוף ששם סמוך לשקיעת החמה ואינו צריך ליתן לה כלום שמעות הראשונות לקדושין ניתנו ונהג בה מנהג אישות ואינו נהג בה מנהג שפחות ואינו מיעד שתים כאחת שנאמר יעדה וכיצד מיעדה לבנו אם היה בנו גדול ונתן רשות לאביו ליעדה לו הרי האב אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לבני: אין הארון מיעד אמה העבריה לא לו ולא לבנו אלא מרעותה אעפ שכבר קבל אביה מעותיה שהרי הוא אומ' יעדה מרעת' ואם מת הארון אין בנו יכול ליעדה לו שהרי יוצאה לחירות במיתת הארון: והיעוד בארמי' ואינו בנישואין לפי' אינו מתטמא לה ולא יירשנה ולא מפר נדריה עד שתבגם לחופה ואם שלש אלה לא עשה לה לא יעדה לו ולא יעדה לבנו ולא נפרת בגרעון כסף ויצאה חנם כהבאת סימן כמו שביארנו יתר על אותן הדרכי' שקונה בהן עצמה כעבד עברי אין הארון יכול למכור אמה העבריה ולא ליתנה לאיש אחר בין רחוק בין קרוב ואם מכר או נתן לא עשה כלום שנאמר לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה וכן עבד עברי לא יכול למכרו לאחר ולא ליתנו ויראה לי שלא תוצרך הכתוב לאסור דבר זה באמה אלא מפני שיש לו ליעדה לבנו לכך נאמ' לעם נכרי לא ימשול למכר' אין אמה העבריה נמכרת אלא למי שיש לה עליו או לבנו קדושין כדי שתהא ראויה ליעוד כיצד מוכר אדם את בתו לאביו שאעפ שאין הארון יכול ליעדה לו ראויה היא לבנו שהרי ואמה בת אחיו אבל אינו יכול למכור את בתו לבנו מפני שאינה ראויה לארון שהרי היא אחותו ולא לבנו מפני שהיא אחות אביו יש לאדם למכור בתו לפסולין כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט שאעפ על פי שהן בלאו קדושין תופסין בהן: המקדש את בתו כשהיא קטנה ונתארמלה או נתגרשה אינו יכול למכרה שאין אדם יכול למכור את בתו לשפחו' אחר אישות אבל מוכרה לשפחות כיצד מכרה לשפחות תחלה ויעד אותה הארון ומת הארון או גרשה וחזרה לרשות האב כשהיא קטנה הרי האב מוכרה פעם שניה אפילו לכהן גדול וכן אם נפלה לפני יבם מן היעוד וחלץ לה אף על פי שהיא חליצה פסולה מפני שהיא קטנה הרי נפסלה מן הבהונה ויש לו למכרה לכהן הואיל וקידושין תופסין בה כמו שנתבאר: המוכר את בתו ויצאה בשנים או ביובל או ברעון כסף ועדיין היא קטנה יש לו לחזור ולמכרה פעם שניה כמו שבארנו

המוכר את בתו ואחר כך הלכה וקדשה לאחר אם רצה הארון ליעד מיעד ואם לא יעד הארון לא לו ולא לבנו בשתצא מרשות ארון יגמרו קידושיה ותעשה אשת איש: המוכר את בתו ופסק על הארון על מנת שלא ליעד אותה אם רצה הארון ליעד מיעד שהתנה על מה שכתוב בתורה שתנאו בטל:

פרק חמישי

עבד כגון שנקנה בחמשה דברים וקונה את עצמו בשלשה נקנה בכסף או בשטר או בחזקה או בחליפין או במשיכה וקונה את עצמו בכסף או בשטר או בראשי אברים ועבד קטן הרי הוא כבהמה ונקנה במשיכה כמשיכת הבהמה וכבר ביארנו בתחלת ספר זה כל הדרכים שהעבדים נקנין בהן כיצד קונה את עצמו בכסף כגון שנתן אחר לרבו מעות ואמר לו על מנת שיצא עבדך בהם לחירות כיון שקבל הרב את הכסף או שוה כסף יצא העבד לחירות ואין צרי' רעת העבד שזכות הוא לו וכיון לארם שלא בפניו וכן אם נתן אחר לעבד מעות ואמר על מנת שתצא בהם לחירות אם רצה הארון לקבל המעות יצא העבד לחירות ואם לא רצה לא קנה העבד המעות שלא נתן לו אלא על מנת שיצא בהן לחירות ואחר הכסף או שוה כסף בין להקנות עצמו לו כיצד בשטר כותב לו על הנייר או על החרס הרי את בן חורין או הרי את של עצמך או אין לי עסק בך וכן כל כיוצא בזה בענין זה שזה הוא גופו של גט שחרור ומוסר לו את השטר בפני שני עדים או שהיו העדים חתומין בו ומכרו לו בינו לבינו הרי זה יצא לחירות שהרי ניתן ויצא באין כאחר אמר לו שלא בכתב הרי את בן חורין הרי את של עצמך אף על פי שהעידו עליו עדים בב"ד ואף על פי שקנו מידו עדיין לא נשתחרר שאין העבד יוצא לחירות אלא בכסף או בשטר או בראשי אברים והכותב לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר כלום כיצד בראשי אברים המכה את עבדו בכונה וחסרו אחד מכ"ר ראשי אברים שאינן חוזרי' יצא לחירות וצריך גט שחרור אם כן למה נאמר בתורה שן ועין לדון מהן מה שן ועין מומין שבגלוי ואינן חוזרין אף כל מומין שבגלוי ואינן חוזרין יצא העבד בר לחירות אבל המסרס עבדו בביצים או החותך לשונו אינו יוצא לחירות שאינן מומין שבגלוי וכן המפיל שן הקטן אינו יוצא לחירות שהרי סופו לחזור: אין יוצא בראשי אברים אלא עבדים שמלו וטבלו שהרי ישנן במקצת מצות אבל העבד שהוא בגיותו אינו יוצא בראשי אברים ואלו הן ראשי אברים שאינן חוזרין אצבעות ידים ורגלים עשרים וראשי האזנים וראש החוטם וראש הגויה וראשי הדדין שבאשה אבל העינים והשיניים הריהן מפורשין בתורה היתה לו אצבע יתירה ותתב' אם נספר על גב היד העבד יוצא בה לחירו' חית עינו סמויה חסטה עבד יוצא בה לחירות שהרי תכרו אבר והוא הדין לאח' מראשי אברים שהוא בטל ואינו יוצא בו מלאכה שאם תתבו הרי חסר אבר ויצא לחירות הביהו על עינו וסמאה על אונו וחרשה עבד יוצא בהן לחירות הבהו כנגד עינו ואינו רואה כנגד אונו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות הבהו על עינו וחסר' מאורה על שנו ונדדה אם יכול להשתמש בהם אינו יוצא לחירות ואם לאו יצא לחירות היתה עינו כהה וחסר מאורה או שינו נודדת והבהו הארון והפיל חשן הנודדת או סמא העין הכהה אם היה משתמ' בהן כל שהוא יצא לחירות ואם לאו לא יצא לחירות הבהו על ידו וצבתה ידו וסופ' לחזור אינו יוצא לחירות תלש בזקנו ודלדל בו עצים מן הלחי יצא לחירו' שהרי בטל מעשה השינים הקבועות באותו העצם תפיל את שינו או סימא את עינו בלא כונה כגון שזרק אבן לבהמה ונפלה בעבד והפילה את שינו וחתכה אצבעו לא יצא לחירות שנאמר אם שן עבדו או שן אמתו יפיל עד שיתכוין הושיט ידו למעי שפחתו וסימא את עין העובר שבמעיה לא יצא לחירות שהרי לא ידע דבר שנתבטל לו הרי שהיתה רבו רופא ואמר לו בחול ל עיני וסימאה תחוד לי שיני והפילה שחק בארוך ויצא לחירו' שאף על פי שלא נתכוון להזיק הרי נתכוון לנגוע באברי העבד ונסתבן בהן ואין צריך לומר אם היתה עין העבד כואבת והיה רבו אומן ועקרה לו שהרי יצא לחירות: המפיל

כיצד מצות יעוד אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי הרי את לי לאשה אפילו בסוף ששם סמוך לשקיעת החמה ואינו צריך ליתן לה כלום שמעות הראשונות לקדושין ניתנו ונהג בה מנהג אישות ואינו נהג בה מנהג שפחות ואינו מיעד שתים כאחת שנאמר יעדה וכיצד מיעדה לבנו אם היה בנו גדול ונתן רשות לאביו ליעדה לו הרי האב אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לבני: אין הארון מיעד אמה העבריה לא לו ולא לבנו אלא מרעותה אעפ שכבר קבל אביה מעותיה שהרי הוא אומ' יעדה מרעת' ואם מת הארון אין בנו יכול ליעדה לו שהרי יוצאה לחירות במיתת הארון: והיעוד בארמי' ואינו בנישואין לפי' אינו מתטמא לה ולא יירשנה ולא מפר נדריה עד שתבגם לחופה ואם שלש אלה לא עשה לה לא יעדה לו ולא יעדה לבנו ולא נפרת בגרעון כסף ויצאה חנם כהבאת סימן כמו שביארנו יתר על אותן הדרכי' שקונה בהן עצמה כעבד עברי אין הארון יכול למכור אמה העבריה ולא ליתנה לאיש אחר בין רחוק בין קרוב ואם מכר או נתן לא עשה כלום שנאמר לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה וכן עבד עברי לא יכול למכרו לאחר ולא ליתנו ויראה לי שלא תוצרך הכתוב לאסור דבר זה באמה אלא מפני שיש לו ליעדה לבנו לכך נאמ' לעם נכרי לא ימשול למכר' אין אמה העבריה נמכרת אלא למי שיש לה עליו או לבנו קדושין כדי שתהא ראויה ליעוד כיצד מוכר אדם את בתו לאביו שאעפ שאין הארון יכול ליעדה לו ראויה היא לבנו שהרי ואמה בת אחיו אבל אינו יכול למכור את בתו לבנו מפני שאינה ראויה לארון שהרי היא אחותו ולא לבנו מפני שהיא אחות אביו יש לאדם למכור בתו לפסולין כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט שאעפ על פי שהן בלאו קדושין תופסין בהן: המקדש את בתו כשהיא קטנה ונתארמלה או נתגרשה אינו יכול למכרה שאין אדם יכול למכור את בתו לשפחו' אחר אישות אבל מוכרה לשפחות כיצד מכרה לשפחות תחלה ויעד אותה הארון ומת הארון או גרשה וחזרה לרשות האב כשהיא קטנה הרי האב מוכרה פעם שניה אפילו לכהן גדול וכן אם נפלה לפני יבם מן היעוד וחלץ לה אף על פי שהיא חליצה פסולה מפני שהיא קטנה הרי נפסלה מן הבהונה ויש לו למכרה לכהן הואיל וקידושין תופסין בה כמו שנתבאר: המוכר את בתו ויצאה בשנים או ביובל או ברעון כסף ועדיין היא קטנה יש לו לחזור ולמכרה פעם שניה כמו שבארנו

המוכר את בתו ואחר כך הלכה וקדשה לאחר אם רצה הארון ליעד מיעד ואם לא יעד הארון לא לו ולא לבנו בשתצא מרשות ארון יגמרו קידושיה ותעשה אשת איש: המוכר את בתו ופסק על הארון על מנת שלא ליעד אותה אם רצה הארון ליעד מיעד שהתנה על מה שכתוב בתורה שתנאו בטל:

פרק חמישי

עבד כגון שנקנה בחמשה דברים וקונה את עצמו בשלשה נקנה בכסף או בשטר או בחזקה או בחליפין או במשיכה וקונה את עצמו בכסף או בשטר או בראשי אברים ועבד קטן הרי הוא כבהמה ונקנה במשיכה כמשיכת הבהמה וכבר ביארנו בתחלת ספר זה כל הדרכים שהעבדים נקנין בהן כיצד קונה את עצמו בכסף כגון שנתן אחר לרבו מעות ואמר לו על מנת שיצא עבדך בהם לחירות כיון שקבל הרב את הכסף או שוה כסף יצא העבד לחירות ואין צרי' רעת העבד שזכות הוא לו וכיון לארם שלא בפניו וכן אם נתן אחר לעבד מעות ואמר על מנת שתצא בהם לחירות אם רצה הארון לקבל המעות יצא העבד לחירות ואם לא רצה לא קנה העבד המעות שלא נתן לו אלא על מנת שיצא בהן לחירות ואחר הכסף או שוה כסף בין להקנות עצמו לו כיצד בשטר כותב לו על הנייר או על החרס הרי את בן חורין או הרי את של עצמך או אין לי עסק בך וכן כל כיוצא בזה בענין זה שזה הוא גופו של גט שחרור ומוסר לו את השטר בפני שני עדים או שהיו העדים חתומין בו ומכרו לו בינו לבינו הרי זה יצא לחירות שהרי ניתן ויצא באין כאחר אמר לו שלא בכתב הרי את בן חורין הרי את של עצמך אף על פי שהעידו עליו עדים בב"ד ואף על פי שקנו מידו עדיין לא נשתחרר שאין העבד יוצא לחירות אלא בכסף או בשטר או בראשי אברים והכותב לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר כלום כיצד בראשי אברים המכה את עבדו בכונה וחסרו אחד מכ"ר ראשי אברים שאינן חוזרי' יצא לחירות וצריך גט שחרור אם כן למה נאמר בתורה שן ועין לדון מהן מה שן ועין מומין שבגלוי ואינן חוזרין אף כל מומין שבגלוי ואינן חוזרין יצא העבד בר לחירות אבל המסרס עבדו בביצים או החותך לשונו אינו יוצא לחירות שאינן מומין שבגלוי וכן המפיל שן הקטן אינו יוצא לחירות שהרי סופו לחזור: אין יוצא בראשי אברים אלא עבדים שמלו וטבלו שהרי ישנן במקצת מצות אבל העבד שהוא בגיותו אינו יוצא בראשי אברים ואלו הן ראשי אברים שאינן חוזרין אצבעות ידים ורגלים עשרים וראשי האזנים וראש החוטם וראש הגויה וראשי הדדין שבאשה אבל העינים והשיניים הריהן מפורשין בתורה היתה לו אצבע יתירה ותתב' אם נספר על גב היד העבד יוצא בה לחירו' חית עינו סמויה חסטה עבד יוצא בה לחירות שהרי תכרו אבר והוא הדין לאח' מראשי אברים שהוא בטל ואינו יוצא בו מלאכה שאם תתבו הרי חסר אבר ויצא לחירות הביהו על עינו וסמאה על אונו וחרשה עבד יוצא בהן לחירות הבהו כנגד עינו ואינו רואה כנגד אונו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות הבהו על עינו וחסר' מאורה על שנו ונדדה אם יכול להשתמש בהם אינו יוצא לחירות ואם לאו יצא לחירות היתה עינו כהה וחסר מאורה או שינו נודדת והבהו הארון והפיל חשן הנודדת או סמא העין הכהה אם היה משתמ' בהן כל שהוא יצא לחירות ואם לאו לא יצא לחירות הבהו על ידו וצבתה ידו וסופ' לחזור אינו יוצא לחירות תלש בזקנו ודלדל בו עצים מן הלחי יצא לחירו' שהרי בטל מעשה השינים הקבועות באותו העצם תפיל את שינו או סימא את עינו בלא כונה כגון שזרק אבן לבהמה ונפלה בעבד והפילה את שינו וחתכה אצבעו לא יצא לחירות שנאמר אם שן עבדו או שן אמתו יפיל עד שיתכוין הושיט ידו למעי שפחתו וסימא את עין העובר שבמעיה לא יצא לחירות שהרי לא ידע דבר שנתבטל לו הרי שהיתה רבו רופא ואמר לו בחול ל עיני וסימאה תחוד לי שיני והפילה שחק בארוך ויצא לחירו' שאף על פי שלא נתכוון להזיק הרי נתכוון לנגוע באברי העבד ונסתבן בהן ואין צריך לומר אם היתה עין העבד כואבת והיה רבו אומן ועקרה לו שהרי יצא לחירות: המפיל

"מעות ואמר לו על מנת שיצא עבדך בהם לחירות כיון שקבל הרב את הכסף

"ובירושלמי דעבד חין מקבל מתנה מרבו לעצמו אבל מקבל מתנה מאחר ומאחר לרבו עכ:

"בסוף כת' לו הפיל מיכו סימא את עינו וכו' מהלכה כרבי עקיבא מיאמר כן ואין הלכה כדברי ה המכריעים מלומרים בכן ועין חינו כריך מאין הלכה כרבי ה המכריע אלא במסנה אבל לא בברייתא כדאיתא פרק כיצד וכן פסק רב אלפס עכ:

לה על עבדו מן הגוי עד לפיכך במקום לחזר בביטין פרק המוכר חוץ מהלכתו וכל עד לחוץ מוכיחין מידו

כתב הר"ר אברהם ז"ל חוץ בקנסות תפיסה מועלת לגוי במי מחסרו ממון עכ"ל: ואני תומר מברש זו מחלוקת יפה בזיקין פ' המניח את הכד גבי מזיק מעבדו של חבירו גמרא מתניתין דמוד סוה מכיח מגבח למוד סוה מתניס וכו' ופרק הגוזל קמח גבי מורף פטורות של חבירו בבין ועיקר זאת ההלכה פר' המוכר לבל לפילו לאותו דרך לחני רוחה מוסר ממון גדול כזה בעולם והוא נראה לעין סהגוי לין לו רחמנות ומסתעבד בו בפרך ומיגעו ומכחיבו בגופו ובממונו ולם המכו' מהן יותר מן הממון תדע כי מפני סהפקיעוהו מן המנות הקנסוהו: המוכר עבדו חוכה לארץ כו' עד לשחרר סוף ערכין תחלתו ומקבלתו פרק קמח דגיטין והכל פרק המוכר: עבד מלמד לעלות לארץ יפרילל עד סהארץ ביד גוים פ' בת דכתובו: עבד סברית מחוכה לארץ לארץ עד כמו סבארנו בעניין הוכיח ע עיקר ההלכות פר' המוכר ובלמון ספרי לח תוכנו לוכחת דברים והבילור פרק סניס עבר הלכות מכירה: הקונ' עבד מן הגוי כיצד עד שיעלה לו לחוכה לארץ ביבמות פרק החולן: וכן עבד שמל וטבל כו' עד כמציל מיד בגיטין פ' המולח: המפקיר עבדו עד גט שחרור ב בגיטין פר' המולח ובקידושין פרק עשרה יוחסין: עבר שברח עד גט שחרור פרק המולח: עבר שנשבה לס בתילה מתנו וכו' עד והרי הוא לו

כתב הר"ר אברהם ז"ל זהו כר"ש בן וחביו עד כאן לשונו:

ואני תומר רצה הר"ר אברהם ז"ל לרמוז על מה שסשיג ר' אלפס ז"ל בשם בחלון הלכה כ כחכמי מקום דיחיד ורבי יהלכה כרבי ומכל מקום לינו חולק בזה עם רבו כי אם מה שכתב ר' אלפס פרק בן חורין עד יצא לחירות וכו' עד גט שחרור פרק המולח: וכן לס כדר כדר מכופין עליו וכו' מכאן לבי חמאי מהמשחרר כו' עד לקח עם עבדיין לא כתב

כתב הר"ר אברהם ז"ל נרא"ל בזה מבוא הוא ושתבש ב בלשון המשנה דפרק הגוים לין להם מזידות פיפקיע הפר לחמתו הפר עולמית הפר לעבדו ויבא ל לחירות מסלים מזירותו ובחיי רחמי לא ידעתי על מי זה דרך יוכל לפרש כי מלחר סהוא מיפר לין גילה דעתו סהפקיע מעבדו לדרבה גילה דעתו עליו עם לו לרסות עליו להפר לת כרעו עד כאן לשונו: ואני תומר רחמו כתם פז קדוסותיו תלתלים ועסה לו סם כתם הגדולים לבל לפילו לגרסתו מפרסיכן לה מבדר ויסלים מפר נדרי עבדו הפר לחמתו מופר עולמית הפר עבדו ויבא לחירות מסלים מזירותו עד כאן ופירוש מפר נדרי לחמתו לגמרי ולינו מפר נדרי עבדו לגמרי כגון מה הפר לנדרי לחמתו עתה בעודה תחתיו הפר עולמית לפילו כי כתגרסה הפר לעבדו בעורו תחתיו לם ויבא לחירות יפלים מזירותו כי התחיל למכות קידם סהותר לו ולם לה התחיל למכות מוכה לחחר סיבא לחירות עד כאן והכי מפרסן כולה מוגיין בגמ' עלה ליתא בדסמוך לה מפלגי על סיפא דמתניתין דתכן עבר מכנגד פניו רבי מחיר תומר ומתה רבי יוסי תומר לה ומתה בין תות ליה דסמוך לה רבי מחיר תות ליה דסמוך לה ורבי יוסי ליתא ליה דסמוך פירוש עבר מכנגד פניו סברח מפניו לל רבו רבי מחיר דחמר לה ומתה בין תות ליה דסמוך לה דכי ברח הוה ליה הפקר וכמפקיר עבדו דמי ויבא לחירות הילכך לה ומתה כרתכן יבא לחירות ויפלים מזירותו ורבי יוסי סבר כו' וכי מעיינת בה מפיר מסכחת מוגיין דחיקה פורתה דמה ענין מפקיר עבדו סהוא מדעתו מפקירו לענין בורח מרבו לכך נראה כגרסה מפרשית הנמצאת בספרים הישנים המוגהין דגרס' הפר לעבדו ויבא לחירות ומפלים מזירותו והסתם לתי מפיר ליסנה דמתניתין דמילי מילי הקתני ויבא לחירות מן הטעם שפי' ז"ל והסתם לזלה ממילה הוסיף ר"ל סהרי הוכו כופהו לזלה מפר לו לחמתו וכל בן חורין ומחר סהוא בן חורין מפלים מזירותו ככל הוכים דעלמה ומוגיין כמי כיחה טפי דכיון דהפר לו ולה כפתו הוה ליה כמפקיר עבדו ותו הוה גרסה מיומבת ועליה ממך דבינו מנחה ז"ל: חבל לם לוה מעבדו וכו' עד לה ויבא לחירות פרק המולח: הלוקח עבד מן הגוי עד סוף הפרק ביבמות פרק החולן:

פרק ט

וכשם שהאשה אומרת בפני נבתב ובפני נחתם עד ואיכו צריך קיום גט זה פ"ק דגיטין והוא מוכיח על הרמב"ם פ"ב מהלכות גירושין שכתב העתקתי לך כל לשונו והביאור פ"ו מהלכות גירושין: כל הכשר להביא גט לאשה כו' עד סוף הפ' במסכת גיטין פ"ב ופ' המולח ובמסכת תמורה פרק כיצד מעריכין:

פרק שביעי גט

כתב הרי"ף ז"ל קטן ריפת לפיכך קופת קלמר דעובר ירך אמו הוא לפי כן ריפת לאחידברין קיימין ל"ל ריפ"ד קיימין דעובר לאו ירך אמו הוא ובופת ל"ל ת"כ כלום לו מפני דאין העבד מקבל גט לחברו מיד רבו פלו עכ"ל:

ואני תמה לפי כאן הפנה ל"ל ותשובתו וסברתו ופירושיו על התלמוד פל כיצד מעריכין ובקדושין פ"ק הי"ו ובגיטי' פרק המולח ומלחר מהוא המקפה מפוייסין בתירוכין כולכו מפוייסין: פפחה חרופה כו' עד פלין הכסף נומר מחרורת

כתב הרי"ף ז"ל פי' המקורס לעבד עברי והיא חכיה פפחה וחכיה בת חורין עכ"ל:

ואני תמה תבת עליו ביכה פהוכי לכו ביאו פפחה חרופה על מה פביאתוהו עלהי פ' קמא דכריתות ופירפה ר"ת ז"ל פ"ב דהילכו ליפורי ביאה ועיקר הדין בגיטין יפ' פ' המולח: מי פחציו עבד וחציו בן חורין כו' עד וכותב עליה פטר בחכי דמיה פרק קמא דחגיגה ופ' קמא דהוריות ובגיטין פ' המולח: מי פפציו עבד וחציו בן חורין וכו' ולפ נדרך הקטן ב בעבד כו' עד לפל המעות

כתב הרי"ף ז"ל כפתבם פס פבום גדול וכי הלפטרופום כותב גט פחרור ל"ל בית דין מעמידין לו אפדי לדקדק על חכי דמיו והכסף נותר בו ומקריקפין ליה בזוזי לזוקק כדי פיכתוב לו גט פחרור בפמו ולא כדיך פחרור ל"ל כדי פלא יפתרך בו וייתר לו עבדי אתה עכ"ל:

ואני תומר תמה תכי על זה הלפון וכי כל מי פלא יפרע פירופו מפתבם הוא והלא ר"פבם ז"ל ורוב רבותינו בעלי התוספות כ"ע כך פירפוה ואדרבה הקפו הרבה על ר"מי ז"ל לפי פפירש כפיטה זו פעמד בה הרי"ף ז"ל ומביא גרפי' לה פ' המולח ההוא עבדא דבי תרי קס חד מיכייהו פחרריה לפלגא תומר תורך הפתא פמעי בי רבנן ומפסרי ליה מיהתי ז"ל ולקנייה לבפי קטן פלחה דב יוסף בריה דרבא קמיה דרב פפא פלח ליה כאפר עפה כן יעפה לו נמולו יפוב בראפו לכן קיים לן בזוקא דמקרבא דעתיה לגבי זוזי מוקמיכן ליה לאפטרופוס ומקרקים ליה זוזי וכתיב ליה פטרא דחירותא על פמיה עד כאן ופר"מי ז"ל כמו פכתב הרי"ף ז"ל והקפו עליו רבותינו בעלי התוספות ז"ל פהרי תפילו בפעוטות לית מקפן מקח וממכרן ממכר ותפילו במטלטלי לית מהרבנן ומפו כדי חייו ומטעם הפקר בית דין הפקר דהייכו בממון דוקא לבד ל"ל נבי לפקור כי הכא דוקא מפחרר עבדא לא כיון דמן התורה לית מעפה קטן כלום ועוד דפטר פחרור פל עבד ילף לה לה מלפה ואל כי היכי דגבי גט לפה קטן לאו בר בידופין הוא לף לגבי פחרור כמי לאו בר פחרורי הוא ועוד קפה לי דלפי לפטרופו לברר לו המעות פל חכי דמיו כתמל כי חיכו חביו קיים לפכיו ומיברר לעכמו יבדר לבכו פלית דעתו קדמה לגבו ממכו לו בית דין בעכמן יבררו לו פהם במקומו ולכך פר"פבם ז"ל והעומדים בפיטתו כפירום ר"ת ז"ל ומה פלתה מקפה מה מועיל פחרור לפטרופום הא קיימ"ל כן התם דלית לפטרופום מוכיח לחידות תירכו ז"ל הוא עפה פלא כהוגן לפיכך יעפו לו פלא כהוגן לפקנעי ממוכה מקטן ולקנותי לפפטרופו לפקנעי פעבורא דעבדא בתקנתא דרבנן דהפקר בית דין הפקר ומיהו בעיכן קריקופי זוזי כדי פיהכה הקטן במקנת פלא רצו להפקיע ממכו לגמרי בלא הכרה כלל ויש בו עוד טעמים לרבותינו הקדמוכים הים הים על פמו כמוקו עמו ופלא להרי"ף כתבתי הלא פכתבתי זה על המעט בקרה כמסגף פורה במערכה להודיע כי לא כתבתם חלילה וחס לדרבה ממע וסבר ונתחכם: סכיב מרע כו' עד סוף הפרק פרק מי שמת:

פרק שמיני המוכר

המוכר את עבדו לגוים יצא בן חורין וכופין את רבו להוזר ולקנותו מן הגרים עד עשר' בדמיו וכותב לו גט שחרור ויוצא ואם לא רצה הגוי למכרו אפי' בעשר' בדמיו אין מחייבין אותו יתר וקנס זה אין גובין אותו ודיין אותו אלא בב"ד מיפחין ואם מת המוכר אין קונסין את היורש להזיר את העבד ולשחררו:

לוה

ו וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ ב צַו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ׃ ג וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי־בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ׃ ד וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר׃ ה וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׃ ו אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה׃ ז וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל־פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ ח וְהֵרִים מִמֶּנָּה בְּקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל־הַלְּבֹנָה אֲשֶׁר עַל־הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה רֵיחַ נִיחֹחַ אַזְכָּרָתָהּ לַיהוָה׃ ט וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ בְּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד אֹתָהּ יֹאכֵלוּ׃ י לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נְתַתִּיהָ מֵאִשַּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם׃ יא כָּל־זָכָר בְּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי יְהוָה כָּל־אֲשֶׁר יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ׃ יב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ יג זֹאת קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב׃ יד עַל־מַחֲבַת בַּשֶּׁמֶן מֻרְבֶּכֶת תָּבִיא אֹתָהּ מְשֻׁחָה תָּבִיא פִּתֵּי מִנְחַת־סֹלֶת תַּקְרִיב רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ טו וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחְתָּיו מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חֻקַּת עוֹלָם לַיהוָה כָּלִיל תְּקֻטָּר׃ טז וְכָל־מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל׃ יז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ יח דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ יט הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֹאכְלֶנָּה בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ תֵּאָכֵל בְּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד׃ כ כָּל־אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל־הַבֶּגֶד עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ תִּכָּבֵס׃ כא וּכְלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר בָּשְׁלָה־בּוֹ תִשָּׁבֵר וְאִם־בִּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשַּׁל וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם׃ כב כָּל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ כג וְכָל־חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃

ז וְזֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ ב בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחֲטוּ אֶת־הָעֹלָה יִשְׁחֲטוּ אֶת־הָאָשָׁם וְאֶת־דָּמוֹ יִזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ ג וְאֵת כָּל־חֶלְבּוֹ יַקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶת־הָאַלְיָה וְאֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב׃ ד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה׃ ה וְהִקְטִירוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה לַיהוָה אָשָׁם הוּא׃ ו כָּל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכְלֶנּוּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ יֵאָכֵל קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא׃ ז כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם תּוֹרָה אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן מְכַפֵּר בּוֹ לוֹ יִהְיֶה׃ ח וְהַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֶת־עֹלַת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃ ט וְכָל־מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בַּתַּנּוּר וְכָל־נַעֲשָׂה בְּמַרְחֶשֶׁת וְעַל־מַחֲבַת לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִהְיֶה׃ י וְכָל־מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְחָרֵבָה לְכָל־בְּנֵי אַהֲרֹן יִהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו׃ יא וְזֹאת תּוֹרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יַקְרִיב לַיהוָה׃ יב עַל־תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל־זֶבַח הַתּוֹדָה חַלֹּת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשֶּׁמֶן וְסֹלֶת מֻרְבֶּכֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן׃ יג עַל חַלֹּת לֶחֶם חָמֵץ יַקְרִב קָרְבָּנוֹ עַל זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו׃ יד וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל־קָרְבָּן תְּרוּמָה לַיהוָה לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק אֶת־דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה׃ טו וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו לְיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא־יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר׃ טז וְאִם־נֶדֶר אוֹ נְדָבָה זֶבַח קָרְבָּנוֹ בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ אֶת־זִבְחוֹ יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל׃ יז וְהַנּוֹתָר מִבְּשַׂר הַזֶּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף׃ יח וְאִם־הֵאָכֹל יֵאָכַל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֶחְשֹׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא׃ יט וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל־טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל־טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר׃ כ וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ כא וְנֶפֶשׁ כִּי תִגַּע בְּכָל־טֻמְאָה בְּטֻמְאַת אָדָם אוֹ בִבְהֵמָה אוֹ בְכָל־שֶׁקֶץ טָמֵא וְאָכַל מִבְּשַׂר זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ כב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ כג דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל־שֹׁר בְּקָר וְכֶשֶׂב וְעֵז לֹא תֹאכֵלוּ׃ כד וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל־מְלָאכָה וְאָכוֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ׃ כה כִּי כָּל־אֹכֵל חֵלֶב מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ׃ כו וְכָל־דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל־מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לָעוֹף וְלַבְּהֵמָה׃ כז כָּל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל כָּל־דָּם וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ כח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ כט דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמַּקְרִיב אֶת־זֶבַח שְׁלָמָיו לַיהוָה יָבִיא אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִזֶּבַח שְׁלָמָיו׃ ל יָדָיו תְּבִאֶינָה אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה אֶת־הַחֵלֶב עַל־הֶחָזֶה יְבִיאֶנּוּ אֶת־הֶחָזֶה לְהָנִיף אֹתוֹ תְנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃ לא וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה הַחֵלֶב וְהָיָה הֶחָזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו׃ לב וְאֶת־שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְרוּמָה לַכֹּהֵן מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם׃ לג הַמַּקְרִיב אֶת־דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת־הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה׃ לד כִּי אֶת־חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֶת־שׁוֹק הַתְּרוּמָה לָקַחְתִּי מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם וָאֶתְּנָה אֹתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת עוֹלָם׃ לה זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן וּמִשְׁחַת בָּנָיו מֵאִשֵּׁי יְהוָה בְּיוֹם הַקְרִיבָם לְכַהֵן לַיהוָה׃ לו אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתָם לָתֵת לָהֶם בְּיוֹם הִמָּשְׁחוֹ אֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם׃ לז זֹאת הָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלֻּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים׃ לח אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת־קָרְבְּנֵיהֶם לַיהוָה בְּמִדְבַּר סִינָי׃

פרק תשיעי ישראל

מכה על מפתח כנענית וכו׳ עד כמלוי העבדים

כתב הר״אבר ז״ל זהו בהפך ממה שלמדנו בגמ׳ מהרי חמרי בחומו הלך חר׳ הזכר ולעכין לה תחייה כל נמ׳ לחתמר לם רמחי לקיימו בעבד לם לאו והם הל כנעני חיכו רמחי לקיימו לפי הגמ׳ לבל הוה מהפך הלמוד ומבלבל העניכים וכת׳ בכאן עבד כנעני לקיים העבד בעבור לעמות תורה חרפה מעתה מה מחמ׳ לבל עבר מלמו מכה על ה׳ מן החומות לין הבן עבר כנעני מב׳ לחר הולידו בחרלכ׳ ועבר חין לו יחם לם חיכו עבד כנעני חיכו רמחי לקיימו קלמ׳ וזהו טעות גדולה לף לדבריו עכ״ל:

ואני תומר תמה לני לם יבח לטון זה מפי ה הר״אבר ז״ל כי דברי ר״מ ז״ל מתכת מליתה פ״ק דקדושין קוף כ׳ החומ׳ דתכן וכל מי שחין לה לח על זה ולח על לחרי קידושין הולר כמוה וחי זה ולר מפחה וכנרית עכ ומוקי לה בגמרח לנבי מפחה מרכתיב החתה ולריה תהיה ל לחדוניה והתם ורחי עבר עברי הוח מרבו מוסר לו מפחה כנעני ומוכח בסמעתח מהם תקנו עבד וחמה מן הגולרים בחרלכם וחומ׳ דחוקימניה בעבד כנעני הבח על לחת מן החומות והולד בן כיון דבתר לומיה מדינ׳ להו לין לחלק ביניהם והכ חיתח ביבמות פרק החולן ופ׳ הערל וכמה מקומות ומה סהקשו בהסבו׳ ממה פחמרו בחומו׳ הלך לחר הזכר רבין הוח פחמרה בסם רבי יוחנן בקדושין פרק החומ׳ גמר׳ מתני׳ דכל מקום בים קדושין כו׳ ומיילינן עלה מתי בחומות הלך לחר הזכר כדתניח מניין לחר מן החומות מבח על מפחה כנעני פחתה רמחי לקנותו כעבר ת״ל וגם מכני התושבים הגר עמכם מהם תקנו יכול לף כנעני מבח על לחת מן החומות לחתה רמחי לקנותו כעבד ת״ל לחר הולידו בחרלכם מן הגולרים ב בחרל׳ ולח מן הכנעני׳ מבחרלכם עכ והוח מכתב״מ ז״ל לפניכו בזה הפרק וז״ל לחר מן החומות מבח על מפחה כנעית מלמו הרי הבן עבד כנעני מכחמר לחר הולידו בחרלכם לבל עבד מלמו מבח על לחת מן החומו׳ לין הבן עבד לפי מב׳ לחר הולידו בחרלכם ועבד לין לו יחם והכ חיתח פ״ק דקוטה ופרק החולן ופ׳ הערל עתה רחה גם רחה מה לחמיב סוגי׳ דבר לחמ׳ מיב׳ למו׳ הסבה זחת מפי הר״אבר ז״ל מהי הכל מסודר בפיו כסולחן מסודר לח ודחי לח׳ מן התלמידי׳ כתב ומכחתי ל״ת מקומי מכתב כן מדעת רבותינו בעלי התוספו׳ ז״ל: לחר הקונה עבד כנעני עד לכל דבר פ״ק דקדושין ופ״ק דקוטה ובימות פרק החולן: לחד מן החומות מבח וכו׳ עד לין לו יחם כבר כתבתי זה מהוח בקדושי׳ פרק החומר: מלך גוי מעמד מלחמה וכן לם הרשה וכו׳ וכן לם היו דיניו וכו׳ עד לכל דבר זה כלול בדין מי מחיכו פורע המם הכתוב למעלה בחלו ההלכות מפרק החולן ובהח דחמרי׳ בבבח בתרח פרק חזקת הבתים ובנדרים פ״ד נדרים ובכמה מקומות דיל׳ כממוחל דחמר דינח דממנה המכיחו כך וכתבו על דעת המפכימים סהיו בחונים וחכמי׳ מחוכמי׳ וסמך על דעתם וכתבו פתס: גוי סקנה גוי לעבד וכו׳ עד הדרכי׳ מבחרלכו ההלכו׳ ביבמות פ׳ החולן וגיטין פ׳ המולח והביחור הרחמן פ״ח והביחור הסני פ״ו: ומותר לסחרר לדבר מכוה עד וכן כל כיוצח בזה פרק החולן ופ׳ המולח: יכול הרב לומר וכו׳ עד יתר מכל לחרס פ״ק דגיטין: לבל עבדים סהכניסה לו לסתו וכו׳ עד חייב בלחריותן

כתב הר״אבר ז״ל לל כתבתי לי דבר זה מלם בח הבעל וחמר חיכי נעבד וחיכי זן יכול לעמות עכ״ל:

ואני תומר עיקר זחת ההלכה פ״ק דגיטי׳ וכדברי ר״מ ז״ל ומה סמבקם עור הר״אבר לדעת הוח סברי לם מלמ׳ כיון סקיבל טובי׳ יכול לחזור בו כמו סכתבנו בהלכו׳ זכייה ומתנה חו לם נחמר בזה כל החומ׳ לי חיפמי בתקנת חכמי׳ כגון זו סומעין לו וכבר כתבתי כמה פעמי׳ סלין לו עכו״ם ז״ל בחבור מפנה תורה בסברות דין לחבר דרכי תורך הגמרח בדרך קברה: מותר לעבוד בעבד כנעני עד סוף הפ׳ זה הדין הרחמון מקרח מלח הוח לעולם בהם תעבודו וכדחית׳ פ״ק דקידושי׳ ומחר העכין כלו ממה סלמרו בכתובו׳ פרק לעפ ובמדרמות וגם בירו׳ גרסינן ר׳ יוחנן לכיל קופר ויהב ליה לעבדיה וקתי חמרח ויהב ליה לעבדיה וקרי עליה הלח בבטן עומני עמהו ויחברו בסוף הספר הזה כדי להמליחו בטוב טעם ודעת ונתן לך החל רחמים:

סליקו להו ההלכות עבדים וביה סליק ספר קנין בס״ד

פרק תשיעי

ישראל

שבא על שפחה כנענית אף על פי שהיא שפחתו הרי זה הולד כנעני לכל דבר ובמכר ונקנה ומשתמשין בו לעולם כשאר העבדים אחד זכר ונקבה עבד כנעני מישראל או מן גר תושב או מן הגוי שהוא בבוש תחת ידינו או מאחד משאר האומות יש לו למכור

את עצמו לישראל לעבד והרי הוא עבד כנעני לכל דבר וכן מוכר בניו ובנותיו שנאמר מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם וכל אחד מאלו הרי הוא כעבד כנעני לכל דבר: אחד מן האומות שבא על שפחה כנענית שלנו הרי הבן עבד כנעני שנא׳ אשר הולידו בארצכם אבל העבד שלנו שבא על אחת מן האומות אין הבן עבד שנאמר אשר הולידו בארצכם ועבד אין לו יחס: מלך גוי שעשה מלחמה והביא שביה ומכרה וכן אם חרשה לכל מי שירצה שילך ויגנוב מאומה שהוא עושה עמה מלחמ׳ שיביא ויכור לעצמו וכן אם היו דיניו שכל מי שלא יתן המס יכור או מי שעשה כך וכך או לא יעשה יכור הרי דיניו דין ועבד תגלקח בדינין אלו הרי הוא כעבד כנעני לכל דבר: גוי שקנה גוי לעבדות לא קנה גופו ואין לו בו אלא מעשה ידיו אף על פי כן אם מכרו לישראל הרי גופו קנוי לישר׳: האשה קונה שפחות ואינה קונה עבדים אפי׳ קטנים מפני החשד ואם קנתה אותם הרי זה קנתה גופם כאיש וירחה לי שאינה אסורה לקנות אלא עבד בן תשע ומתשע ולמעלה: וכן אסור לאדם לשתדד עבד כנעני וכל המשתדדו עובר בעשה שנ׳ לעולם בהם תעבדו ואם שתדדו משתדד כמו שבארנו וכופי אותו לכתוב גט שתדוד וכל תדרכים שבארנו ומותר לשתדד לדבר מצוה אפילו למצוה של דבריהם כגון שלא היו בבית הבנס הרי זה משתדד עבדו ומשלים בו המנין וכן כל כיוצא בזה וכן שפחה שנהגין בה העם מנהג הפקר והרי היא מכשול לחוטאים כופין את רבה ומשתדד בה שתנשא ויסור המכשול וכן כל כיוצא בזה יכול הרב לומר לעבדו כנעני עשה עמי ואיני זנך אלא ילך וישאל על הפתחים ויתפרנס מן הצדקה שישראל מצווין להחיות את העבדים שביניהם במה דברים אמורים בעבדים קטני׳ שאין בית דין נזקקין לגדולי׳ לשמור ממונם ואם לא יאביל לעבדיו וישקם כראוי הם יברחו או ימותו ואדם חס על ממון עצמו יתר מכל אדם אבל עבדים שהכניסה לו אשתו בתורת נכסי מלוג חייב במזונותיהן בכ״ר שעל מנת כן תכניסה אותם שאם לא יזון ימותו יברחו והרי אינו חייב באחריותן: מותר לעבוד בעבד כנעני בפרך ואף על פי שהדין כן מדת חסידות ודרכי חכמה שיהיה אדם רחמן ורודף צדק ולא יכביד עולו על עבדו ולא יצר לו ויאכילהו וישקהו מכל מאכל ומכל משתה חכמים הראשונים היו נותנין לעבד מכל תבשיל שהיו אוכלין ומקדימין מזון הבהמות והעבדים לסעודת עצמן הרי הוא אומר בעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה וכן לא יבהו לא ביד ולא בדברי לעבדו מסרן הבתו ולא לבושה ולא ירבה עליו צעקו וכעס אלא ידבר עמו בנחת וישמע טענותיו וכן מפו׳ בדרכי איוב הטובי׳ שהשתבח בהן אם אמאס משפט עבדי ואמתי בריבם עמדי הלא בבטן עושני עשהו ויכוננו ברחם אחד ואין האכזריות והעזות מצויה אלא בגוי ערלים אבל זרעו של אברהם אבינו והם ישר׳ שהשפיע לתם הקבה טובת התור׳ וצוה אותם בחוקים ומשפטים צדיקים רחמנים תם על הכל וכן במדותיו של הקדוש ברוך הוא שצונו להדמות בהם הוא אומר ורחמיו על כל מעשיו וכל המרחם מרחמין עליו שנאמר ונתן לך רחמים ורחמך והרבך בריך רחמנא דמייתן

נגמר ספר שנים עשר והוא ספר קנין

ומנין פרקים של ספר זה שבעים וחמשה

הלכות מכירה	שלשים פרקים
הלכות זכיה ומתנה	שנים עשר פרקים
הלכות שכנים	ארבעה עשר פרקים
הלכות שלוחין ושותפין	עשרה פרקים
הלכות עבדים	תשעה פרקים

ה׳כרבי עקיבא ורחמ׳ בפ״ק דסוטה לעולם בהן תעבורו חובה ולא כרבי ימעקל רחמר רמות:

ו׳בירום רבי יוחנ׳ לכל קופר ויהב לעבדי׳ מתי חמרח ויהב לעבדיה וקרי עלי׳ הלח בבטן עומני עמהו קופר פירום בטר:

ואל הגדולה הזאת, אשר בה נתן השם יתברך לרבי ולנו, ויגיד לנו כי ביום ההוא

ראה את הגדולה הזאת, אשר בה נתן השם יתברך לרבי ולנו, ויגיד לנו כי ביום ההוא

ליל שמחת תורה

ביום ההוא, בליל שמחת תורה, בשעה שהלכו כל העולם אל בתי הכנסיות לשמוח עם התורה, ולרקוד עם הספרים הקדושים, ולשיר שירות ותשבחות להשם יתברך, ולהתפלל תפלת ערבית בשמחה גדולה, ולאחר התפלה ישבו כל העולם לאכול סעודה של שמחה, ולשתות לחיים, ולשיר שירות ותשבחות להשם יתברך, ולרקוד עם הספרים הקדושים, ולשמוח בשמחת תורה, ולאחר הסעודה הלכו כל העולם לבתיהם לישן, ולנוח מיגיעת השמחה של יום זה, ולקום בבוקר בשמחה גדולה לתפלת שחרית, ולשמוח בשמחת תורה, ולרקוד עם הספרים הקדושים, ולשיר שירות ותשבחות להשם יתברך, ולהתפלל תפלת שחרית בשמחה גדולה, ולאחר התפלה ישבו כל העולם לאכול סעודה של שמחה, ולשתות לחיים, ולשיר שירות ותשבחות להשם יתברך, ולרקוד עם הספרים הקדושים, ולשמוח בשמחת תורה, ולאחר הסעודה הלכו כל העולם לבתיהם לישן, ולנוח מיגיעת השמחה של יום זה, ולקום בבוקר בשמחה גדולה לתפלת מנחה, ולשמוח בשמחת תורה, ולרקוד עם הספרים הקדושים, ולשיר שירות ותשבחות להשם יתברך, ולהתפלל תפלת מנחה בשמחה גדולה, ולאחר התפלה ישבו כל העולם לאכול סעודה של שמחה, ולשתות לחיים, ולשיר שירות ותשבחות להשם יתברך, ולרקוד עם הספרים הקדושים, ולשמוח בשמחת תורה, ולאחר הסעודה הלכו כל העולם לבתיהם לישן, ולנוח מיגיעת השמחה של יום זה, ולקום בבוקר בשמחה גדולה לתפלת ערבית, ולשמוח בשמחת ת

להילכות אבדה רפג

ח גרסינן פרק הזהב אמר רבי יוחנן דבר תורה מעות קונות וכו' אמל רבה
קרא ומקני מסייעי ליה לר"סבל קרא דכתיב וכחם בעמיתו כל
מקני דמכרי סתכה לבלן מעל ואמר רב דודיק בלן דלא מיחסרה מסיכה חבל
מידי לאחריב דמחסרה מסיכה לה מעל עד דמסיך פרם דודי בלן דקתני דמעל
הכותן מסוס דמכירו גמורה היא בתיתת הפרוטה דהיו יכול לחזור סרוץ כתן
מה למסוך חבל לם נתב על דבר סים בו למסוך ממנו לה מעל עד דמסיך והה
מקני דקתני בלן ולה סקט מידי דהיית ביה מסיכה מסייע ליה לר"סבל מכתן
האכיח הר יכחן מוכיח דמעות קונו לר"סבל היכ דלתן לו מה למסוך ומדר"סבל
כמוך לרבי יוחנן מי דלמר סהמסיכה קונה בגוי ולה מעות מדעמיתך בכסף
מכלל דגוי במסיכה והיכ דלתן לגוי מה למסוך מעות קונות הילכך יסר' סים
לומכרת בהמה מותר לו לקבל מעות מן הגוי ולמכור לו העובר לף על גב
דלה מסך הגוי ולהפקישו מכורה וחוזר וקופהו מן הגוי לאחר סיוולד לפילו
לר"ת דכיון דמסיכה בגוי קונה ולה מעות דחין כתן מה למסוך דמסיכת
הים חיכה מועלת לעובר דהא רית גופיה פליק דעובר לאו ירך אמו הוא וכמלן
דמכח בדייקולה דמי חזו ומורי רבינו מלוי פי' מחמיר ומכריך מעות ומסיכה
להכוין בפסיה מפלוגתא דר"ם ור' אלכתא כר"ל דר' מעות קונות בגוי ורלוי
מפרק קמל דקידושין מסכתן עבד עברי הנמכר לגוי הוחל וכל קנינו בכסף
ורת הומר דהילכתא כרבי יוחנן דאמר מסיכה קונה בגוי ורלוי מכורו' מיד
מייתך בכסף חבל לגוי במסיכה וכן פרק בתרל דעובדה זרה מסיכה בגוי
קונה והיינו דפרק קמל דקידושין כר"ת בעבד עברי דכל קנינו בכסף ועם
בתוספות:

להילכות מכירה רפה

ו ושאלת על דלוכן ממכר כום לממען בין דלוכן הניח היין ברשל
ממען ולחר סהיה הכום ברשות ממען בל גוי לחד ולחל
סהכום שבוב ממנו ולקח הכום ושתה ממען מעכב היין כי לומר סהיין לל יצל
עדיין מרשותו וכוד ממקח טעות הוא כלוה דלוף על פי סהיין ברשותו כיון
ממסך הכום לביתו מיד נקנה היין לדלוכן מהל דתנן כל הנעשה דמים בלחר
כיון שזכה נתחייב זה בתיכיו ומסהוא טוען ממקח טעות הוא כיון שנגנב
ודלי לם היה תודה דלוכן סהגוי לוקח כדין סהיה נגנב לו ל"ז ודלי הוא מקח
מעות לבל לם נתן על דבר סים בו למסוך ממנו לל מעל עד דמסיך והל
מקני דקתני בלן ולל סקט מידי דהיית ביה מסיכה מסייע ליה לר"סבל מכתן
האכיח הר יכחן מוכיח דמעות קונו לר"סבל היכ דלתן לו מה למסוך ומדר"סבל
כמוך לרבי יוחנן מי דלמר סהמסיכה קונה בגוי ולל מעות מדעמיתך בכסף
מכלל דגוי במסיכה והיכ דלתן לגוי מה למסוך מעות קונות הילכך יסר' סים
לומכרת בהמה מותר לו לקבל מעות מן הגוי ולמכור לו העובר לף על גב
דלל מסך הגוי ולהפקישו מכורה וחוזר וקופהו מן הגוי לאחר סיוולד לפילו
לר"ת דכיון דמסיכה בגוי קונה ולל מעות דחין כתן מה למסוך דמסיכת
הים חיכה מועלת לעובר דהא רית גופיה פליק דעובר לאו ירך אמו הוא וכמלן
דמכח בדייקולה דמי חזו ומורי רבינו מלוי פי' מחמיר ומכריך מעות ומסיכה
להכוין בפסיה מפלוגתא דר"ם ור' אלכתא כר"ל דר' מעות קונות בגוי ורלוי
מפרק קמל דקידושין מסכתן עבד עברי הנמכר לגוי הוחל וכל קנינו בכסף
ורת הומר דהילכתא כרבי יוחנן דאמר מסיכה קונה בגוי ורלוי מכורו' מיד
מייתך בכסף חבל לגוי במסיכה וכן פרק בתרל דעובדה זרה מסיכה בגוי
קונה והיינו דפרק קמל דקידושין כר"ת בעבד עברי דכל קנינו בכסף ועם
בתוספות:

להילכות מכירה רפה

ו ושאלת על דלוכן ממכר כום לממען בין דלוכן הניח היין ברשל
ממען ולחר סהיה הכום ברשות ממען בל גוי לחד ולחל
סהכום שבוב ממנו ולקח הכום ושתה ממען מעכב היין כי לומר סהיין לל יצל
עדיין מרשותו וכוד ממקח טעות הוא כלוה דלוף על פי סהיין ברשותו כיון
ממסך הכום לביתו מיד נקנה היין לדלוכן מהל דתנן כל הנעשה דמים בלחר
כיון שזכה נתחייב זה בתיכיו ומסהוא טוען ממקח טעות הוא כיון שנגנב
ודלי לם היה תודה דלוכן סהגוי לוקח כדין סהיה נגנב לו ל"ז ודלי הוא מקח
מעות לבל לם נתן על דבר סים בו למסוך ממנו לל מעל עד דמסיך והל
מקני דקתני בלן ולל סקט מידי דהיית ביה מסיכה מסייע ליה לר"סבל מכתן
האכיח הר יכחן מוכיח דמעות קונו לר"סבל היכ דלתן לו מה למסוך ומדר"סבל
כמוך לרבי יוחנן מי דלמר סהמסיכה קונה בגוי ולל מעות מדעמיתך בכסף
מכלל דגוי במסיכה והיכ דלתן לגוי מה למסוך מעות קונות הילכך יסר' סים
לומכרת בהמה מותר לו לקבל מעות מן הגוי ולמכור לו העובר לף על גב
דלל מסך הגוי ולהפקישו מכורה וחוזר וקופהו מן הגוי לאחר סיוולד לפילו
לר"ת דכיון דמסיכה בגוי קונה ולל מעות דחין כתן מה למסוך דמסיכת
הים חיכה מועלת לעובר דהא רית גופיה פליק דעובר לאו ירך אמו הוא וכמלן
דמכח בדייקולה דמי חזו ומורי רבינו מלוי פי' מחמיר ומכריך מעות ומסיכה
להכוין בפסיה מפלוגתא דר"ם ור' אלכתא כר"ל דר' מעות קונות בגוי ורלוי
מפרק קמל דקידושין מסכתן עבד עברי הנמכר לגוי הוחל וכל קנינו בכסף
ורת הומר דהילכתא כרבי יוחנן דאמר מסיכה קונה בגוי ורלוי מכורו' מיד
מייתך בכסף חבל לגוי במסיכה וכן פרק בתרל דעובדה זרה מסיכה בגוי
קונה והיינו דפרק קמל דקידושין כר"ת בעבד עברי דכל קנינו בכסף ועם
בתוספות:

ח פסק ר"ת ורבינו דשמשון בל נפקד לו בל לוה קנה במעמד בלמתן ומכירו
רלוה מלסור גיורל פרק מי סמת דלמ' רבל מי במעמד בלמתן
לל לחלי מסמע סלם היה הולך היה קונה בשכר בל רבל סהיה נפקד עוד פרק
ר"ת סתקנה זו במעמד בלמתן לינו בגוי סמלחר סהלכ' בלל טעם לין להוסק
עליה לם נפקד גוי והנותן והמקבל יסר' לל קנה מעמד בלמתן ולם הגוי מקבל
והנפקד והנותן יפרלל כל זמן בלל חזר בו יפרלל הנותן יכול ליתן לגוי ולפי'
במעמד בלמתן יכול ליתן לו לבל חזר בו יפרלל לל זכה בה הגוי ולפי' במעמד
בלמתן יכול לחזור וחייב הנפקד להחזיר למנכס לם לין הנפקד
יכול ליסמט מן הגוי לפי סברינהו בל גויס חייב ליתן לו לל ודלי יתנכס לו ולין
חייב בכלום למפקיד ולם הנותן גוי והנתבע והמקבל יפרלל נרלה דקנה מיכול
להוציאו בדין ממלחר סהפקיעו חכמים ממון יפרלל בלל טעם בלם ממון הגוי
ונלף כי סברינהו קנה עכל סה מדברי ר"ת כדלעיל בתסוב' בכר כזיקין בסיתן ז'

ט בפרק חלמנה ניזונת גבי ההיל כתן סנה רבי הכל לבעל המעות פרי'
על דלוכן ממיל לת ממען לקבל מעותיו מיד הגוי וטעה בה'
דיבה סהכל למליח לפילו טעה הגוי מעצמו ור"ת פסק דחולקין כרבי יוסי דהה
מעות כדבר סים לו קבבה ולומר ר"י דלל מייך כתן חולקין דלין דבר זה רומיא
למחר מעות סבילי מ"מ מעות לל בעל הבית כגון סהוסיפו לו לחת יתירה מסוב'
סטוה כל מה סנתן לו לבל כלין דבר בפני עצמו הוא וגם לם היה מקבל רוצה
יכול היה להחזיר הטעות וגם הגוי לם היה נזכר לה היה חוזר ל"ה על המקבל
לפיכך הכל למליח וכן פסק רשכם לפני זקנו ר"י וכבר בלרנו על מלרית יפר'
מלל להטעות סוס בריח לה גוי וממעל עכל ועיין לקמן בסיתן ט"ו:

להילכות שותפין רפו

י אם חירע מלורע בסיתוף העיסקה ים בזה מכי דינים חלוקים ובילרס
רב לפס וזל הדין החם סיטעון המתעסק סנחבר כל ממון העיסקה
בלחד מסכי דרכים הן על דרך סמומר מכר חייב בו כגון גנבה ולבדה הן על
דרך סנתעבק מן הממון בעסק לחר מלה התנה עמו בלו מכי דרכים מחייב
עצמו בטעונתו וחייב לפלס כל הממון מפלו כמו פלמרנו בסיתוף ממון עם
ממון סהסותף דינו כסומר מכר ולקטון דלקטון נסבע סבועת התור' סכך היה
כמו סטוען כי ממה נתעסק מלותו ממון בדבר סים בו ריוח וכותן עיניו בריוח
לכך רוצה לפלס בפלס הממון סיהה כל הריוח פלו והדין הפני הוא סיטעון מלירע
בו דבר סלין מתחייב בו סם כגון חוכסין יסבע סבוע התודה מכך היה מפלס
מחכית הממון סהוא בתורת מלוה בתורת פקדון הוא סנסבע מלירע בו חוכס ולם יטען
לחתו מלורע החוכס במחכית הממון יסבע סבועת התודה מכך היה ויחסב
לו חותו מחכית הכלכס מחכה מלוה ומחכה פקדון ויתחייב לפלס לו מחכית
המלוה סהוא רובע הממון והרובע החחר בתורת פקדון נפטר מלפלס
בטעונת חוכסין ומחכית הממון הכחר מתעסק כבתחילה עכ' דבריו:

מהילכות שותפין רפו

יא במקום סמת לוה ותבע המלוה ממוכו מן היורסין ים למלוה שער
מקויס על העסק סנקל' סטור כיס יש בו סני דינין הדין החחד
הוא במקום סהממון בעין ועדיין לל נסתסם לו סקנה פרקמטיא רלסול ועדיין
היה קיימת ולל החליפס בחחרת דין הוא סיטול לותה בעל העיסקה ותבעה
כר"מר רבל בפרק המקבל סלכך נקרל עסק סתהיה תמיד מזומנת להתעסק
בו ותיחשב בקרקע לגבי תה מן היתומי' ולל כמטלטלין והדין הסני לם נסתני
הפרקמטיא

ודלא כמי' ר"ת והגהת כתבי ופסקוה עכ"ל וכן מ' לרב ממנבג"ה דכותל מפסיקין לא חשיב הפסק מהני עיקר תמיהי הבית בבתי"ם להניח רחמי הקורו"ל ולכמה רבריס ומ"מ מוסבות מבבית הכנסת רמו למהרי"ח מיהן להן הפסק עכ"ל וכן כתב בעל העיטור וז"ל וכיקיומין לכל מילי ליתי בהו מסוס דיכת רבר מבדת לבר ממטלטלי ומקומות בית הכנסת כמקרקעי דמו דהא ליכ להו חזקה וכל דאית ליה חזקה ליכ בו מסוס דיכת רבר מבדת וכתוב בתשובה לינטבה מרבו יוסניה ורבה לחד למכור את מקומו ליכ לו רשות למוכרו לאחר אלא לכולם ולהרויח את מקומותם עכ"ל:

להילכות מבירה פב

יח **אחי** הר' ממעון ידעתי מלא ללמוד הוברתת לך לדעת אם לאבי לדעתך כי היכי דניממטוי' מיבת מבסור' הדין לאבר בת לפניך ברחובן מאי ספר למעון והיה לותו ספר חלוק ומבר לו חבין מהיה לפניו והלך ממעון והגביה חבין האבי לפני עד לאחר ונתן כי לרחובן לאבר לו ליטלו ולקנותו ודוקא לאחוב בו ומספק לך לי הוי כמוסר מבסוכית בר' בעיני דלא דמי דעד מבסוכית דגילין למסוך כל העדר ודלין מל בור ומפת חו' כמי דומיא דמבסוכי הוי דמייכי בכלל הבור והבית מעל ידיהן מוחזקין בבור ובבית לבל בחבין האחר לין דגילין להחזיק בחבין האבי ומה מבמתפקת מלא לא ידעה לחובן ליתבע מלא לאבר ליטול החבי האבי ולקנות לך טוען היכי יודע לי לי לאבר' מתוך מליהן יכול ליתבע מסלם בליכי יודע כזה דגבי יורם לי לא פטריה קרא לאבריכן הכי דעתי נוטה לומר דבכל מקום מלין דגילות לידע ולין לומר היה לו לדעת הוי יורטין מדקאמר תלמודא לי דאמר חמסין לית ליה וחמסין לית ליה מה לי הוא מל לבוה אלא דאמר כ' ידענא וכ' לא ידענא תמצא דבהוא הוא דאיכא לפלוגי בין הוא בין לבוה מבעמו יש לו לידע אם הפקידו אם לאו בחבל בחבין לין לידע ולין לו להפסיד על אלא לבל בכ' לית ליה ובכ' לית ליה דטעין בריה ויכול ליתבע מל הוא מל לבוה אב בהנהו נוכי מלין דגיל לידע בדבריס אל עצמו לא כחייבו על אלא עב אף מהייתי יכול לחלק ולומר דבכל מילי דידיה יש לו לידע לין לחלק דקל הא דאמ' לפילו ניקו אמר בריה ומזיק אמר במה המע מצמע דמיירי בניזק תובע כרי פרתו ושבריה דומיא דמתניתין דמזיק מודה בברה ובולר לאו אמ' מתוך מאומו יכול ליתבע מצלם על כן דעתי נוטה מפשוט מטעם מל הוא מל לבוה ובריתן הדברים דאלכ עד אחר יכול לחייב את חבירו כמה וכמה מיאמר בהמותיך הזיקו וכמה ענינים מלין לרם יכול ליזהר ולידע ואל דבהיא דניזק הומר ברי לא מייכא מבועה מסוס דמלוה הכתובה בתורה ככתובה בסטר דמיא דהל מיעבוד קרקעות דריבטו דתלמודא לאו הכי הוא בסוף גט פשוט ובבבורות ורבבן דמתני' דערכין כמי לית להו דלאו ככתובה בסטר דמיא ולף על פי כים לחלק בין דין ספר זה לניזק הומר ברי לין בידי לחייבו עד מיתברר בריהיה ואם תמצא ריהיה הו דיעבי וכורבו יעמידנו על החמת ויש לדחות ההיא דניזק הומר ברי דטמוחל בסור מבנח לטעמיה דלית ליה דרבי לבא ובריית דתני חמי דלא בין היורטין וכ"ע עב מקובן הר' קובל:

להילכות זבייה ומתנה פיא

יט **שאלו** את ר' על יהודי מנפטר' ואמ' הר' חלוצו ממין ליורטיה מבר' ס' דיבר מוכיח לבדקה ובידו הוה קבת ממונה מהחזיק בשלה אח כיוצא בה והיה הומר ליורטין שלא יפיבם להם אלא יתנכו לבדקה והם הומרו מהיכם יודעים מבדקה זו כלום וזו תמוהת ר' לין כל מיהא לו להר' שיעזר להחזיק בממון היורטי' על מה מבר' ודין מבו לקיים דברי המת לין מועיל עליו כיון שלא השליטתו ואפילו יוצרין הר' חלוצו מהוא נבחי ויד ענייס ורוב לקיים הבדקה ויתנכה למי פיפ לו חלק הבדקות מנותנין בעירו לף על פי כן לין נריהה לי מיהיה לו כח להחזיק הממון על כן לחלק הוא בדקה לרעתו יותר מבדעת יורטיה ואפילו הם יפ לו מגו להיות נחמן על ידו מבדה בדקה זו לעבי דיתניה בתוספתא דבבא קמא הומר הנו מתני' דיבר' לעניין יכתבו לעניי חותה העיר רבי חנא הומר לעניי כל ישראל לין לכוף ליורטין ליתן לעניי חותה העיר אפילו הם תימצי לומר דהלכה כתנא קמא ודלא כרבי חנא כי כך מבואר מהרבה עתירי' בפטרו בברפת ובמחיר מקומות ומדרו לבדקה דבר גדול ולא היו מקילין לעניי חותה העיר אלא היו מחלקין לכלין ולכלין כמו מהיה נר' בעיניהם לפי מהדבר ידוע בעבמיו מלעניים מועטים מבעיר לין מתבוננים ליתן הכל ואם

לא לאוהבים הבאים בעיר ולא היו ישראל מרובים בעיר לאחת והיו עניים הרבה בעיר מחלקים להם בדקה יותר מבעניו ומי יודע להם בתמתם מחיים או הפקידת בין שום אדם לתתם בכך ראיכו מפשו לאחרי לתת לאחר כטוירתם וכל מכן זולת אלא היתה יודעת למי מכאת הממון ולם יעפו ביוויח לותם מיבת הממון לאדם ואם לין מחר מהמר בין כי היא לא כפבית על כתובתה ומחל כל הממון היה מל רבי יוכף בבלה ולכך לין להר' אלעזר לעבב הממון אלא שום לו להודיע להם בכך ירה ובעבתו יתבו יודעי רחל ס' דיבר' לאו מילמר הר' אלעזר מבדה מכאתן הוא בעיני על כך אבל יורטיל יוסף בבלה לין להם לינן כלום לבדקה כי לשם יודעים לממון מכאה ולרבבה היא היתה חייבת לאלם לא היתה קיימת כי היא הפקידתם כאה וכמה ולין הוא ריחוי והבון להם לאלם בדיה ואלום יכחק בר ממואל זלהה:

להילכות שלוחין פא

כ **בפרק** הלמה ניחומתכלין מבה רבי הכל לבבל המעות כדתנן הוכיפו לו מבה אחת יתירה כו' מילמר לשלוחו לקנות לו דברי מבמכרים לפי מכין וים להם קבבה הכל לשליח דמתנה הוא דברי ל' יהודה ל' יוכי חומר חולקין דים להסתפק אם מתנה לשליח או לבבל המעות ומקיכן דבר שים לו קבב חולקין דבר מלין לו לקבב כבון מלמ"ל לקנות לו חלוק ושלית ודין המכרי מילמר מפעמים מוודרי ופעמים בשמעם הכל לבבל המעות דלין כלין מתב' הלא מכר ועל טעות מליכו בא בזולת המקח הלא בחבבון הטעתו כבון רחובן מפלח מעון לקבל מעותיו מן הגוי וטעה הגוי בשערה דיכרי הסיברבותם מחולקין בין שניהם דהוי כדבר שים לו קבבה וחולקין וטעת דכיון שקבל בעל המעות קבבתו מה לו בטעות על פלוח הלא לא' הוזיל ועי מעותיו כשתכר יחלוק עמו והלי טעמיה דיך כמי שבי טעת ולין הטעם מחולקין כמו שפי לעיל ומוב חזר רבינו תם וכ' הכל לבבל המעות דמי למתניתין בתתן לו מילתים במה הכתכון ליתן הכל לבבל המעות ומיהו לא דמי ליעקב מליו טועה בבך מיודע כמה הוא נותן שבבור פטוה כלמה מבתן ומתכיון להקנות לבעל הקרקע כל מה שבותן לו הכל הכא לין מתכוין לשלם אלא חובו והמותר הוא טעות והוי כמו שבבח המעות בדו וחובה בהם מעשם הפרך אלא נראה דהכל לשליח דלא דמי לשאר טעיות שבותן הכל בבבל המעות שבבור מהמעו טעות כל מה שבותן לו אבל הכא אין מתכוין אלא בשביל המעות ודבר ברור מיהא למיתר מי מעותיו כשתכר מלים בבונגל לגוי מה טיבו אל בבל הבית בזה אלים היה מחיוב לגוי מה מהטעהו ובבל רב אלכם דאתי טעם מחולקין בשלית דהוזיל ובית לו הכיה לשליח מי שבל הבית חולק עמו ומיהו נראה שלים מבר יפרע לאברו מלים לשלם לגוי ולא שילם לא מיה ובשבור שפילם את הכל דאז ודאי המשל כל שיה ברשו המשלח ולא יוכל אחרו לומר במעו לפי שהם אל אברו והוא כמו שקיבלו חבי חובו ולא רצה לקבל אלא חבין כך מאחתי בתו אר שיהו בן אר מבחם עב מקדרים ואין בביתן ט' ומהר רבינו מאי הסיב בתשובה אל ממין שיה לרחובן בגרים מן הגוי ובשתן רחובן הדמים שכח הגוי מקבתן וזה יותר מסתבר' שבבחן והובבו רחובן מעותיו ממעון ואומ' שם יתבעם הגוי שיפרעם ברבון ופבין רבינו זכו שים לו לממין להחזיר לרחובן כל המעות שבשלרו בידו ודאי היכא דרחובן היה פולח היה ממין לקבל לו מן הגוי וטעה הגוי בחשבון והוסיף לו בהיא היכא בלונתא דרבותא בפ' אלמנה תחילה רבה רבינו תם לומר חולקין ושוב חזר בו ואמ' הכל לבבל המעות ואכי לפי מה שבתב ר"ת שם דהכל לשליח וכו' אם בהגוי טופה ובותן ליפרעל יותר מדאי או זכה השליח מטעם דבתשובה לשאל שלים גבונגל לגוי מה טיבו אל בעל בית בזה דאותה הוסבת מהובף אלא כיון לבבל בעון זה מהיה טעם יבבה השליח אלא כשרחובן בתן לו כל המעות ואל תבם הגוי לו זכה בהם הגוי עד דאתו לידיה דאמר' כיון לאתו בפך וכיון קאת דבת זכייה מיבורת אליחות לאיבריהו ובוי דלא אתי לבבל אליחות ליה זכייה לבם הכא אלא אמר תן גרידא דלא זכה והם כן כל זמן מהמעות בידו מיתין הם ברשות רחובן והם הגוי שכחם כיבר הלה שיצה בחובה בחשו אל זה לא יחזרו המעות לבעלים הרחוקים מהרי לא מבבינו לזכות המבות לממון אלא לגוי ולם גוי לא קבלם הדרי למריהו דהא אמרי אמר כפק דניטין הולך מבה לפלוני והלך ובקשו ולא מבאו לבבו אמר יחזרו למבלח אלא אם בן מלין דאמ' יחזרו ליורטי מבתלחו לו אבל ליכא אר שיעבבם השליח אלא מבון המבלח לזבות לו ומבר הא אמריבן פ' הנזל בתרא גבי רב בבבי בברא הדיוטא דאמרי הפקידו אבל לא מבקדי הכ' הדבר ידוע דאדעתא דהכי מבתיבהו לגוי והבבה בהליה ולאו אדעתא שיעבבם לעבמו ולא אל אבי חפץ לעבבם לאחר יתיב יחבוב הגוי דבין דהימבה ממעון לרחובן מעיקרא ומעשה לו שרב בלא מבאון גם שיה לו יעבבם מבפק בשבל

יפרדו מהן ואם יאמרו שנטלן לו בשיעור תנו לי חלקי לעפ מה' לי כדי חלוק' כדי מיפה' חברו לבדו ולא יהא לו כדי חלוק' כדי מחברו יכוף את האחרים שיעמדו עמו בתוספות' כל דלאו כל כמיני לו כן כדי להפסיד לחבירו ולבטל חלוק' כיון דפחו' מכדי חלוק' לא חזי לדידיה כגון זה כופין על מדת פרוס ויכופו אותו לעמוד עם חברו בתוספו' כיון דלא להוי חית ליה כדי חלוק' ולא להוי חית ליה כדי חלוקה יעמדו ביחד ולא תתבטל חלוק' חבירו בתמות כפשוט פלמתים ואפי' רב יוכף מוד' בהא דלא סייך למימ' מעלית ליה וכו' דגרולה מזו פרית בתרי תרעתא אתרי כגרי דלא סייך למימ' מעלית ליה וכו' דאלו אם יחפץ האחד לחלוק לעפרים חלקי מי סייתינן ליה מהאי טעמ' כם כגרון זה לא סייתינן ליה להפסיד לעצמו ולחבירו דלא חזי חלקו כלל אלא מכמבול ערמה הוא עומה ומפלתם מי ים לו לפוס בעלי דינין הן הדיינין דבר פשוט הוא שים לעפו הכל בפומת בית דין וטובי העומה תיכו עולה כלל למכין ד' אמות אי תיכא פסידא טובא אי סתרי לה דלאו אורחייהו דאינשי למיסתר' למכס לפתור מקצ' החומה ולהקליפה כדי להפלים לכל אחד פיעור חלוקה אם לא יפול הבנין מעליה יכול להקליפה ולבוראה וכופין דאורחייהו דאינשי דעברי הכי ופלוס מאיר בר' ברוך מ"י:

להלכות שבנים ספא

טז וששאלתם אם יכול לאחר פלמה אמות ולאחר ח' אמות אם בעל ח' יכול לומר לבעל פלמה טול אתה ממני אמה כדי להפלים חלקך לר' אמות בהא מילתא איפליגו בה ר"פבב ותק בפרק קמא דב"ב טול אתה פיעור ואני פחות פומצין לו רבן פמעון בן גמליאל אומ'ין פומצין לו והלכתי פסק כרבן פמעון בן גמליאל דמכתבר טעמי ור"ח פסק כתק' קמא במתנה אבל ברמי לא דכל כהג לא פייך בוד אן אינוד כיון דלא זבין מידי דחזי שאל דבר מועט דלא חזי לדידיה והא דאמר תק פומצין לו היינו במתק' רוק' ובעל העיטור כתב דהלכה כתק' אם מכר לפ"ם מתנה ומפרש הכי מילתי' דר"פבב אי פומא ברמי לית ליה למיתב מפום דלית דיכא דבוד אן אינוד ואל למסקנא דמסיק למימ' דלית דיכא דבוד אן אי בוד אם כן לתק פומצין לו מפום דאית דיכא דבוד אן אינוד ואפ"ג אי אינוד כדי להכריע כל דהלכה כתק' כיון דמיתמה תלמוד מעייקר הד' אילימא כדיקתני אמי טעמ' דר"פבב אלמא לא מפתבר ליה טעמיה כלל ואף עפ"ג דבסוף מפרש תלמוד' טעמי דאחיק הוא ולעניין פסק הלכה מסברא דמסיקנא ממכיין והלכה כתק' ופלוס מאיר בר' ברוך מ"י:

להלכות שבנים פיב ופיג

יד גם לפי תמות כחי ופרות רוחי ואני מוטל על ערפי דוב היום מחמ' חולי הזקנה לא לוכל להתאפק מבלות דעתי לקרובי הלוי הר' אלעזר בן רביו יואל על אודות דין מרומה פבעמה לקרובינו רבי יצחק בר' מנחם מגורש אשר בא ר' יצחק בר' מרדכי וכבנם וקנה בית מגרנותו אצל ביתו והתר' בכניעדים פלא יפתדל במגרנותו ולא הניח והעריס על הדבר שהיה מחזר אחריה קוד' לכן ודבה ליתן כמו שזה עכשיו והלך הוא ר' יצחק ופתב לו שטר מפכתא עבור פלא יהא בו דיכא דבר מגרה ואני אין לי אחרי שהוא מטו' ועשית היפר והטוב הרי הוא קרוב למאות עפמה ואין לפקפק ואין להעריס בה כי יש לפרש מפכתא בידם פעמה לו טובה קוד' שהיה דעתו למוכרו על זאת אמרו חכמים אחרי פעמה לו טובה קוד' שהיה דעתו למוכרו אבל להעריס בפעת מכירה זאת לא כוה ה' כי התורה דרכי נועם וכל נתיבותיה פלום ולא ערמה ומרמה והכל יודעים וגם שמעו שקודם לכן היה דעתו למכור ולא להפכין וגם במתנה שאדם נותן לאוהבו הכיכר וכלל כלל אין להעריס לבטל הטוב והיפר ובעל המרמה אומר כי למדו רב אחי לאיסור אבינו שהודה שהתעות פלו ואני אומ' וגם מכאתי בפירוסי יפניס לפי פלא היו המעו פל רבא עזרו את הגר כי אנו מצווין בכמה מקומות על הגרים ועוד פלא יאזור למורו עד פעשרה דרי אבל בזאת אין לבטל הטוב והיפר בפום ערמה וכן כתוב בפטר מפכתא בחמשה בתמות הלוה רבי יצחק זקוק למרת בפורה אם לא תפרע עד ח' באב פיוסיף לה ח' זקוקים ותמכור לו הבית בט' זקוקים זו ערמ' הכיכרית היא ואתה הרב תכתוב רעתך ושלומך ושלום תוריתך נצח וים מביאין רחיה מרבינו תם שכתב בספר היפר אין דין דבר מגרה כי אם בשדות ואני אומר דכל כהג לומרינן פוך חזי מה עמיד דבר וכן כתב מהר"ם זכל דרבינו מהגין מגרנות בבתים ודלא כפירוש רבינו תם דאמרינן פרק פליפי דעירובין ובאה מקומות וכבר פשטו דין זה דבר מגרה מיומים קדמוכים ביפרש

לין לבטלו ושור קדוש הבית הקבעים בחומת בירו ומרחה זה כמו מותפו בבית

מטה בר' מרדכי בהאי דאיכא למיהב מטה כי כרחה לי מכיון לדון בהלכה ומיהר' מילתיה לל הכמיה דעתו לרעתיכו ופטום כי בהעדמת מפכתא זו לא כפקיע דין מברכותא דאם כן מה הועילו חכמים בתקנתם הטוב ויאמר כל אדם יעמה כן רחיה לדבר דאמריכן מתנה לית בה מטום דיכא דבר מגרה ופירש רבינו הלפם דומיא דאיעתודתי הוא מפת' למן מתנה לף על גב דלאכה כהאי דמכר טפי ממתנה מהאי חתומים על המטר מהוזכר למטן מתנה אינו מועיל דכיכרין דברי אמת וכן נבי זבן גריוא בי מיבעי מסקינן לישתומי קמעריס ואי זה אחר לב מלא יבין בפטר מפכתא מלותה מרת בפורה מרבי יצחק בה' תמוז שהם לא תפרעלו עד ח' לב מיתן לה ח' זקוקים ותמכור לו הבית שהיה ערמה ומפיא עבה זאת לא הועילו כלום כי אפילו לדבריהם שהיה מפכתא הלא לא מפכתא אפילו לאחדם אחד ואפס מפכתא שאמרו חכמים הוא שלא יוכל לסלק המלוה קודם שנה ואז היא מכוכה וכן היה מצריך רבי שמחה שתהא נביה לעכין דיכא דבר מגרה שאמרו בהמקבל ובאיזהו נשך גרסיכן אמר רב אפי' אפס מפכתא בידו שנה קודם וליב כתב שאינו דומה דברי דהתם לך שכן גדול ממנו ודבוות אפכתא בבתי ערי חומה שנחלטין לשנה דכתי' אם לא יצא ונו' ועוד שאין דומה לדבר זכר לדבר אבל פחו מכן לא הויא מכוכה לגביה לדיכא דבר מגרה כיון שהתנה מזה יוכל לסלקו קודם שנה ובמקום אי זהו נשך גרסיכן רב מרי בר רחל מפכן לה ההוא גוי בית' וכו' עד האי דלא אמרי לאמר ליתי בית' עד האידנא דשתא מפכתא אתא ולא הוה מצי לסלוקי ליה וכו' ומיהו מפום דיכא דבר מגרה פבר רב מרי דלאכה כדמי כאילו מגוי זבן כדאמרי' בהמקבל ואפילו הכי אמר לה רבא אי הוה ידעכא דממפכן לה לאמר לא הוה זבינכא פירום מפום דיכא דבר מגרה ולא דמי לזבן מגוי דהתם אמר לה אמרי לך ממגרה מהגוי דר בפכונת' אבל כאן ממפכתא הגוי לישראל והישראל דר בה ואין לו היזק אית בה דיכא דבר מגרה וכו' וגרסה לי דממעיכן מיכה תרתי חדא דבמפכתא דאתא חייבי ומעיכן דבתים פייך דיכא דבר מגרה אלו הן יפרשלים לכולי עלמא לפי מה פפירפתי לעיל וכן פידפו לה בתו' דבינו יעבץ הלוי וגם ר"יבם כתב בתוספותיו דכל דיכבי בתים כמו בשדות דיכא דבר מגרה דמתמע דבמ' המקבל דיפוב בתים שריף מזרעית מדה לדיכא דבר מגרה ומי בתים זה אבל זה ניחא תמיפתייהו כמו חרים לחת לעכי מדות ותמיעין מוה אבל לפפיין מפוכיתא הן דיכבי דדיקלא מהבית ר"ת אין תמיעין מוה הילכך לית בה מפום דיכא דבר מגרה וכן מתעתי ואין הרי הקדמוכים נהוג אפי' בבתים ואין למנות דהבל כמהב המדיכה והרי זאת הלמה בדיה לסלקו מיד ועוד מלמון מטר מתמע מכתבו למכירה וקשיא לן לההיא דאמרינן אי כתוב בה' אחריות וכו' מפרק קמא דקידושין ומפרק חה גבי הרי זו בתובה ומכודה דמתמע דלית בה מפום דיכא דבר מגרה וברש שם על פי מתמע דליפות כאן הוי דאמון במכר ואפי' במתנה ולא שייך לדין זה כן קבלו והתבו הבר לבן וחיים ושלום יוסיפו לרב מורי הימים תביה מפכתא לית בה מפום דיכא דבר מגרה ובר' רחם בה המגרן תחלה כפרובה זה למפכבו ואמ' המגרן למלוה אפי רוצה להלות לו כדי שלא יבא למכור שהקבה אפי הטוה שים לדמותו לההיא דלעיל זבן גריוא דאמרעא בי מצעי ניכסיה כו' חזינכא כו' אם בעבל העדמה הוא עובה המלוה שלא ימכור הלוה את השדה שיקבה הוא מסלקי לי' ואי לא מסלקי לי' דבתרויהו אין קובה עתה את הקרקע ז"ל סופו לבא לידי זה ומורי הכהן אמר לי בשם רבינו שם שנראה בעיניו שאינו יכול למחו' ומיהו שם קדם המגרן וקבה לו שלשלו אחר אין המלוה יכול להוציאו מידם וזה אינו כלל אלא כמו שקבלתי ממורי רבינו יהודה מתעבלא דאין דכוכה גבוה שדיקא מכולהו ומבואר מדם עכלל רב מתעבלא:

להלכות שבנים שפיב

יז הנה ר"ת פסק שאין מגרנות נוהג בבתים כיון שלוקים הם ושם בית כותל שפסקת ודאיתו שהן דגרסיכן התם פרק המקבל שפוכיתא הן דיכבי דדיקלא וכן בהילכות שכנים כפי' ודוקא בשדה העומדת לזריעה נוהג דין מגרנות וכו' כתוב ולא נהוג עלמא כדברי וכל רבותי' חלוקין עליו כדלעיל בתשובה וכן כתבמורי רבינו שהיה דאין נוהגין דין מגרנו בבתים

ולא

קהלת פרק ט

כִּי אֶת־כָּל־זֹאת נָתַתִּי אֶל־לִבִּי לְבָרֵר אֶת־כָּל־זֹאת צַדִּיקִים וַחֲכָמִים וְעַבְדֵיהֶם בְּיַד־הָאֱלֹהִים גַּם־אַהֲבָה גַּם־שִׂנְאָה לֹא יוֹדֵעַ הָאָדָם הַכֹּל לִפְנֵיהֶם׃

ב הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל מִקְרֶה אֶחָד לַצַּדִּיק וְלָרָשָׁע לַטּוֹב וְלַטָּהוֹר וְלַטָּמֵא וְלַזֹּבֵחַ וְלַאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ זוֹבֵחַ כַּטּוֹב כַּחוֹטֵא הַנִּשְׁבָּע כַּאֲשֶׁר יָרֵא שְׁבוּעָה׃

ג זֶה רָע בְּכָל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּי מִקְרֶה אֶחָד לַכֹּל וְגַם לֵב בְּנֵי הָאָדָם מָלְאוּ רָעָה וְהוֹלֵלוֹת בִּלְבָבָם בְּחַיֵּיהֶם וְאַחֲרָיו אֶל־הַמֵּתִים׃

ד כִּי מִי שֶׁיֵּחָבֵר אֶל כָּל־הַחַיִּים יֵשׁ בִּטָּחוֹן כִּי לְכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן־הָאַרְיֵה הַמֵּת׃

ה כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שֶׁיָּמֻתוּ וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה וְאֵין עוֹד לָהֶם שָׂכָר כִּי נִשְׁכַּח זִכְרָם׃

ו גַּם אַהֲבָתָם גַּם שִׂנְאָתָם גַּם קִנְאָתָם כְּבָר אָבָדָה וְחֵלֶק אֵין לָהֶם עוֹד לְעוֹלָם בְּכָל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃

ז לֵךְ אֱכֹל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה בְלֵב טוֹב יֵינֶךָ כִּי כְבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֶׂיךָ׃

ח בְּכָל־עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל־רֹאשְׁךָ אַל יֶחְסָר׃

ט רְאֵה חַיִּים עִם־אִשָּׁה אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ כָּל יְמֵי חַיֵּי הֲבָלֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כָּל יְמֵי הֲבָלֶיךָ כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר אַתָּה עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃

י כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ שָׁמָּה׃

יא שַׁבְתִּי וְרָאָה תַחַת הַשֶּׁמֶשׁ כִּי לֹא לַקַּלִּים הַמֵּרוֹץ וְלֹא לַגִּבֹּרִים הַמִּלְחָמָה וְגַם לֹא לַחֲכָמִים לֶחֶם וְגַם לֹא לַנְּבֹנִים עֹשֶׁר וְגַם לֹא לַיֹּדְעִים חֵן כִּי עֵת וָפֶגַע יִקְרֶה אֶת־כֻּלָּם׃

יב כִּי גַם לֹא־יֵדַע הָאָדָם אֶת־עִתּוֹ כַּדָּגִים הָאֲחוּזִים בִּמְצוֹדָה רָעָה וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחוּזוֹת בְּפָח כָּהֶם יוּקָשׁ בְּנֵי הָאָדָם לְעֵת רָעָה כְּשֶׁתִּפֹּל עֲלֵיהֶם פִּתְאֹם׃

קהלת פרק י

יג גַּם־זֹאת רָאִיתִי חָכְמָה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וּגְדוֹלָה הִיא אֵלָי׃

יד עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעַט וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב עָלֶיהָ וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְּדֹלִים׃

טו וְנִמְצָא בָהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם וְהִמְלִיט הוּא אֶת־הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת־הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן הַהוּא׃

טז וְאָמַרְתִּי אֲנִי טוֹבָה חָכְמָה מִגְּבוּרָה וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים׃

יז דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים מִזַּעֲקַת מוֹשֵׁל בְּכְסִילִים׃

יח טוֹבָה חָכְמָה מִכְּלֵי מִלְחָמָה וְחוֹטֶא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה׃

א זְבוּבֵי מָוֶת יַבְאִישׁ יַסִּיס שֶׁמֶן יָקָר מִכָּבוֹד מְעַט סָכָל׃

ב לֵב חֲכָמִים לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִילִים לִשְׂמֹאלוֹ׃

ג וְגַם בְּדֶרֶךְ כָּל־הַסָּכָל בְּלִבּוֹ חָסֵר הוּא וְאֹמֵר לַכֹּל סָכָל הוּא׃

ד אִם־רוּחַ הַמּוֹשֵׁל תַּעֲלֶה עָלֶיךָ מְקוֹמְךָ אַל־תַּנַּח כִּי מַרְפֵּא יַנִּיחַ חֲטָאִים גְּדֹלִים׃

ה יֵשׁ רָעָה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּשְׁגִיאָה הַיֹּצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט׃

ו נִתַּן הַסִּכָלוּת בְּמְרוֹמִים רַבָּה וַעֲשִׁירִים בַּשְׁפָלָה יֵשֵׁבוּ׃

ז רָאִיתִי עֲבָדִים עַל־סוּסִים וְשָׂרִים הֹלְכִים כַּעֲבָדִים עַל־הָאָרֶץ׃

ח חֹפֵר גֻּמָּץ בּוֹ יִפֹּל וּפֹרֵץ גָּדֵר יִשְּׁכֶנּוּ נָחָשׁ׃

ט מַסִּיעַ אֲבָנִים יִכְאַב בָּם בּוֹקֵעַ עֵצִים יִסָּכֵן בָּם׃

י אִם־קָהָה בַרְזֶל וְהוּא לֹא פָנִים קִלְקַל וְיַעֵל חַיִל וְהַצְלָחַ חָכְמָה׃

יא אִם־יִשָּׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלוֹא לָחַשׁ וְאֵין יִתְרוֹן לְבַעַל הַלָּשׁוֹן׃

יב דִּבְרֵי פִי־חָכָם חֵן וְשִׂפְתוֹת כְּסִיל תְּבַלְּעֶנּוּ׃

יג תְּחִלַּת דִּבְרֵי פִיהוּ סִכְלוּת וְאַחֲרִית פִּיהוּ הוֹלֵלוּת רָעָה׃

יד וְהַסָּכָל יַרְבֶּה דְּבָרִים לֹא יֵדַע הָאָדָם מַה־שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחֲרָיו מִי יַגִּיד לוֹ׃

טו עֲמַל כְּסִילִים תְּיַגְּעֶנּוּ אֲשֶׁר לֹא־יָדַע לָלֶכֶת אֶל־הָעִיר׃

טז אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נַעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכֵלוּ׃

יז אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן־חוֹרִים וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכְלוּ לִגְבוּרָה וְלֹא לִשְׁתִיָּה׃

יח בַּעֲצַלְתַּיִם יִמַּךְ הַמָּבְנֶה וּבְשִׁפְלוּת הַיָּדַיִם יִדְלֹף הַבָּיִת׃

יט לִשְׂחוֹק עֹשִׂים לֶחֶם וְיַיִן מְשַׂמַּח חַיִּים וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת־הַכֹּל׃

כ גַּם בְּמַדָּעֲךָ מֶלֶךְ אַל תְּקַלֵּל וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל תְּקַלֵּל עָשִׁיר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת־קוֹל וּבַעַל הַכְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר׃

יא שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל־פְּנֵי הַמָּיִם כִּי בָרֹב הַיָּמִים תִּמְצָאֶנּוּ׃

ב תֵּן־חֵלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה כִּי לֹא תֵדַע מָה־יִּהְיֶה רָעָה עַל־הָאָרֶץ׃

ג אִם־יִמָּלְאוּ הֶעָבִים גֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ יָרִיקוּ וְאִם־יִפֹּל עֵץ בַּדָּרוֹם וְאִם בַּצָּפוֹן מְקוֹם אֲשֶׁר יִפֹּל הָעֵץ שָׁם יִהְיֶה׃

ד שֹׁמֵר רוּחַ לֹא יִזְרָע וְרֹאֶה בֶּעָבִים לֹא יִקְצֹר׃

ה כַּאֲשֶׁר אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה־דֶּרֶךְ הָרוּחַ כַּעֲצָמִים בְּבֶטֶן הַמְלֵאָה כָּכָה לֹא תֵדַע אֶת־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־הַכֹּל׃

ו בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת־זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל־תַּנַּח יָדֶךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵי זֶה יִכְשָׁר הֲזֶה אוֹ זֶה וְאִם־שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים׃

ז וְמָתוֹק הָאוֹר וְטוֹב לָעֵינַיִם לִרְאוֹת אֶת־הַשָּׁמֶשׁ׃

ח כִּי אִם־שְׁנוֹת הָאָדָם יִחְיֶה בְּכֻלָּם יִשְׂמָח וְיִזְכֹּר אֶת־יְמֵי הַחֹשֶׁךְ כִּי הֵם רַבִּים כָּל־שֶׁבָּא הֶבֶל׃

ט שְׂמַח בָּחוּר בִּילָדֻתֶיךָ וְיִיטַב לִבְּךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ וְהַלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְּךָ וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ וְדַע כִּי עַל־כָּל־אֵלֶּה יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט׃

י וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ כִּי הַיַּלְדוּת וְהַשָּׁחֲרוּת הָבֶל׃

קהלת פרק יב

יב וּזְכֹר אֶת־בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא־יָבֹאוּ יְמֵי הָרָעָה וְיַגִּיעוּ שָׁנִים אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵין־לִי בָּהֶם חֵפֶץ׃

ב עַד אֲשֶׁר לֹא־תֶחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאוֹר וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים וְשׁוּבֵי הָעָבִים לַגֶּשֶׁם׃

ג בְּיוֹם שֶׁיָּזֻעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הַחָיִל וּבָטְלוּ הַטֹּחֲנוֹת כִּי מִעֵטוּ וְחָשְׁכוּ הָרוֹאוֹת בָּאֲשְׁנוֹת׃

ד וְסָגְרוּ דְלָתַיִם בַּשּׁוֹק בִּשְׁפַל קוֹל הַטְּחִינָה וְיָקוּם לְקוֹל הַצִּפּוֹר וְיִשַּׁח כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר׃

ה גַּם מִגָּבֹהַּ יִרָאוּן וְחִתִּים בַּדָּרֶךְ וְיִפְרַח הַשָּׁקֵד וְיִסְחַב הֶחָגָב וְתָפֵר הָאֶבְיוֹנָה כִּי הָלַךְ הָאָדָם אֶל־בֵּית עוֹלָמוֹ וְסָבְבוּ בַשּׁוֹק הַסֹּפְדִים׃

ו עַד אֲשֶׁר לֹא־יֵרָחֵק חֶבֶל הַכֶּסֶף וְתָרוּץ גֻּלַּת הַזָּהָב וְתִשָּׁבֵר כַּד עַל־הַמַּבּוּעַ וְנָרֹץ הַגַּלְגַּל אֶל־הַבּוֹר׃

ז וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל־הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ׃

ח הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת הַכֹּל הָבֶל׃

ט וְיֹתֵר שֶׁהָיָה קֹהֶלֶת חָכָם עוֹד לִמַּד דַּעַת אֶת־הָעָם וְאִזֵּן וְחִקֵּר תִּקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה׃

י בִּקֵּשׁ קֹהֶלֶת לִמְצֹא דִבְרֵי חֵפֶץ וְכָתוּב יֹשֶׁר דִּבְרֵי אֱמֶת׃

יא דִּבְרֵי חֲכָמִים כַּדָּרְבֹנוֹת וּכְמַסְמְרוֹת נְטוּעִים בַּעֲלֵי אֲסֻפוֹת נִתְּנוּ מֵרֹעֶה אֶחָד׃

יב וְיֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנִי הִזָּהֵר עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ וְלַהַג הַרְבֵּה יְגִיעַת בָּשָׂר׃

יג סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת־הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת־מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם׃

יד כִּי אֶת־כָּל־מַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים יָבִיא בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל־נֶעְלָם אִם־טוֹב וְאִם־רָע׃

הלכות יום טוב

פרק ראשון

א כל המלאכות שהתירה תורה לעשותן בשבת התירה לעשותן ביום טוב חוץ מן הבערה בלבד שנאמר אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם ואומר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואומר ויקח את הבשר ואת המצה מן הקערה ואומר ואת חג המצות תשמור ואומר ואת חג הקציר ואומר ואת חג האסיף ואומר ואת חג השבועות לה' אלהיך ואומר ואת חג הסכות תעשה לך

מפי בעל החלוס בתשובת הגאונים סימן ס"ה וכן נראה לי הלכה למעשה במלתי מחלה וכל פועלים ולפ על פי מלח קבלתי מרבותי מקבלו מרבותיהם חילוק בין הקדים לו מכרו ללח הקדים וכן דין בכל ברפת וכן דעתי עד עכשיו כדברי רבותיי חוזרני בי נראה לי הלכה למעשה כמו שהוכחתי מפי בעל החלוס עכ"ל לפר כתב בחידושיו בפרק הזומנין בתשובת הגאונים סימן ס"ה :

להילכות שבנים פי"ב

לב כהן ולוי המכרים תבנו את ראובן לדין ואמרו הנה מכרת את ביתך ליסראל ואנחנו מכרנים ובמכרך ישראל הקונה מלוחנו היה ועתה החזק לותנו בקרקע בדין ישראל ובדיני הלומות כאשר היית כדיך לעשות ליסראל וראובן השיב מכרתי לותו ליסראל על תנאי שם המכרנים לא ידעו לותו לקנותו אבל שם המכרנים ידעו לקנותו יבטל המקח ומלנו לבדי הקנין והעדים מלח היה תנאי בדבר לבטל המקח אלא שם ידעו המכרנים מה מיהיה דין יהיה דין ועוד העידו ליסראל זה מקבל הקנין היה מליח על חנות על המכר ועל ילדיו הקטנים מלאה לאחרת ועוד טען ראובן המוכר מה מכרתי כל כך בזול למי מלוקח חנוני הוא ועוד הוסיף לוי וטען ליסם המחרת מהקרקע שמכ' ראובן מעכשת הוא בידי טפי מעשרת ובאתי מכח תרי ריבתי בידי ובידי הכהן חברי ועוד טען הכהן והלוי מראובן מכרים הכל כדי מיסיפו לו המכרנים על דמי המקח ועוד טען ראובן המוכר מאחר שהמכרני רוכים לקנותו לחבירו רוכה למוכרו והחזרתי המעכוו לבליח מקבל חקנין לפי מלח חבכתי למכור למכרנים והשיבו המכרנים שהבליח חמר לקח המסכוכות לבל קנין המכר יעמד במקומו והשיב המוכר חנוי חוסם על קנין עלך לפי פלחה רין מליח ועל פי טענות הלה פסקנו מתין למכרנים על המוכר לותה מכידה לח דין ולח טענה כי אם על הלוקח יכולין המכרנים לטעון לבל לח בחן לבחינו המכרני לדון עם הלוקח כי המוכר לבן פסקנו כר"ל יצחק בם זלה"ה חפרים בר' יהוד' זלקבט

לת זה הרבנו תלוך מוריבו ורבינו הרם על עסק פסק דין זה נראה לי מעתו והרחיתי לרבנו יצחק בר פרנוד פסק דינך מפסקת על המכרנו מל רבי מעתן הלוי ובניו וחבינו רבי יצחק נבחי מכתבת שבהחות קנין מסקנה לנוכרים מקנה למכרנים כראמרי בפרק המקבל דבליחותיה קעבד והשיב תשובות דהיינו דוקא כי אמר ליה זיל זבן ואמרתי לו דם הוא דאפילו כי אמר ליה זבן לעמך בם מתת ובם בכל הספרים מעתי בחבי העזרי ובם דלא קאי לדלעיל אלא מילתא בפני עצמה היא זבן בתרה ושויה מתנן ועוד אמר אחרי שהקונה רוצה להחזיר הקנין לחמיו לוכבר הקנה אם כן ראיה להא דאמרי לבעלים הראשוני ליה אם דינא דינא דבר מכרת ואין הנדון דומ' לראיה דהתם פי' אם מכר לבעלים הראשונים אבל הכא כבר נפתלקו הבעלים ואין לאחר הקנין כלום ומסולקין בעלים הראשונים מן הקרקע ועוד אם בטלת דינא דבר מכרת דלעולם במידי מוכר שיאחר ביד חוכבו יחזור בה מן המקח ושקף לו דמים לו ימתין עד שיודע מאין לו מעות למכרן וימאחר ביד החובב אז בעד הקרוב כי בודאי מתחלה קונה בשעה כי סבור שמא לא יקח המכרן ועם כתב דכל מקום דאינא העדמה וכו' וכל זה אין אנו מריכין לדין זה כי הוא מסולק לגמרי כאשר כתבתי ועם מה שאומר שאין דינו בבדי מוכר אלא בבדי לוקח הא לאתא אלא לעכין זה שיסלק הלוקח ויתן הדמים לו אבל בנדון זה אם כבר נסתלק הלוקח מהחזיר המוכר דמיו מכל מקום שניהם מסולקין מן הקרקע והמכרן יאמר למוכר בא מן הקרקע שאחרי שהכברי שלוחו אם כן הויא ליה כאילו המכרן קנה מבר המוכר ויבטרך המוכר להעמיד הקרקע גם בשרבותיהם על גויס בדי המכרנים כאשר היה כריך לעשות לקוחה וכי יש לקוחה לעשות הטוב והישר שיבא לו לתקלה לקבל עליו אחריות ולטרוח ולהעמיד לת המוכר לדין ובקצת ראינא להסתפק עשוי בדי קטנים היתה בלמצע אם אין מליחת לקטן וכראה דזה מדין שדיא מסומכין שאבל בעל הבית דהנהו לאו יתמי ולבייהם מתן להם ספרים ומשות מדעתו והכל היה בדי לבייהם והוא מילכל ומשקה ומלבים לאתם בחנם ושדיא מן לפטרופ' וגם זה זכות הוא להם לקנות קרקע ואמר רבי יצחק מחוב הוא לקנות חבי קרקע מפום קידרא דבי מתפי ואין יכולין לקנות לקטנים חבי קרקע לו רבוע קרקע כ"א קרקע פלם והבית רחוה ממה שפי' התו' בקידושין עלה דהא מניין מזכין לאדם שלא בפניו ואמר לאחרי שהקטנים לאכן קונין בטל הכל כמו אם ת וחמור ולאתא כי הלכ' כרב כאמן דקנה פלבא וגם לא דמיא להחיא דקידושין כלל וגם כאן לא היה מליח על הקטנים אלא מליח על המכרנים וגם נראה מתוך ספר העיטור דמשמע מוכיח מיד המכרן ומיד כולם מדקאמר בבולם לאחה ליתמי לפותפי לבעלים הראשונים ובבאן אומר משמע והודיעני מה אתה רין בה ואין מכוה גדולה

מזו להעמיד העולם על הדין ועל האמת לכן התחל תמותך מעבר הפסק דין ובאר לנו כדדי ובידי כדדים וכורנו יוכיח מכלאך ומלומים יאריך לעד כפסק אברהם בר' אלישער הלוי מעתיר הלוי מעתיך לכל אשר תבוה והפרנסים כוו לריכי לכתוב הטעות והפסק למע' להעמיד כל אדם על חזקתו ועל הדין ועליך אין לפקפק ולהרהר כי כל מה שתפסוק פסוק וחתום ותנו לא מידי היום רפה לערבויום הסם הגדול והנורא קרוב על כן דבריו מעט' מרוב ובאתי בקרה למרבה המשרה אדי מבחטורה מבור הסידה אלוך אלנפי ומידעי הר' אברהם הלוי ג"י יפה כתבת דאין לאחר הקנין כלום דהמוכר הקנה הקרקע בפתם ללוקח ואם ירצה המכרן ליקח אותה באותם מעות מאן מידעי ליה מיניה דהלוקח מליחותיה קעבד כראיתא פרק המקבל והדיחויין מל הדין האמר עומה מניגרון לדבריו מכתבת אין בהן ממש ויפה הסבת גם מה שאמר דאין דינו עם המוכר אלא עם הלוקח וכו' גם זה אינו כלום דהא מעמע פרק המקבל גבי כל נכסים לאחר נית בה מסום דינא דבר מכרת דדינא דמכרן בהדי לוקח ולא בהדי מוכר והיינו טעמא דלא תקנו חכמים מכרנות אלא מסום ועמות היסר והטוב ולא מיפסיד העני המוכר ממוכר מחמת דוחקו ואם המכרן רוצה לקנות אח' מסדותיו מהוא מכרן לה ולא האחר כמצא מוכר מפסיד שהלוקח אינו רוצה לקנות אלא כולן יחד אבל הינא דמוכר אין מפסיד כגון שהמכרן חפץ לקנות נמי כל סדותיו של מוכר אף לותם שאינו מכרן להם אית בה מסום דינא דבר מכרת ואם לותו שהוא מכרן קנה כבר מן המוכר שלוחותו דמכרן קא עבד אבל בנדון זה שכבר קנה מוכה הלוקח היפראל שלוחותו דמכרן קעבד ובקנ הקרקע למכרן ודינו של המכרן על כל המחזיק בלותה קרקע אם בד לוקח הוא דינו עם הלוקח ואם המוכר והלוקח עמו קנוכיח יחד להפקיע הקרקע מיד המכרן שהחזיר המוכר ללוקח שעותיו שלא בתים לדורים והעלו בידם חרם כי לא יוכלו להפקיע בבך הקרקע מזה המכרן שבבר נקנה לו סר בריך המוכר לעמות למכרן כל מה שבדך לעמות ללוקח ולשפותה בידו בין בדין ישראל בין בדין הלומות ולהעלות בערכות יהם דקיימא לן לחריות טעות סופר הוא על כן בריך לכתוב השטר בחדיו בין בשטרי הלוח בין בשטרי מקח ומבר ואז יקבל מעותיו מן המכרן ומה זה מסתפקת וזל עבור מיד קטני היתה בלמצע אם אין מליחות לקטן עכ"ל וכי הקטנים קבלו הקנין מיד המוכר דנימא אין מליחות לקטן ולא קנה המכרן חלק הקטנים דלא סייך בהו מליחותא דמכרן קעבד והא בפסק דין כתב שהעידו עדים שהיפראל מקבל הקנין היה מליח על אחנו על המוכר ועל ילדיו הקטנים מלאה לאחרת אם כן היפראל מקבל הקנין לאין מליח דלוקח ודילדיו הוא אלא מליח על המכרן ולכא למימר כיון דדעתיה דמוכר ודמליח לא הוא אלא לאחקווי לקטנים כבר זכו הקטנים בחיקם וכוקא מקנה קני אחקווי לא מקני דהא אוכחוה כבר דבקנין על הלוקח נקנה הקרקע למכרן ואין בריך קנין אחר ומהיכא שעתא לי לאיקור לו זל ברשות דבר מכרן לאיקר וזל אלמא אע"ג דמוכר לא אתכון אלא להקנות ללוקח ושומר וכוה פליגו מקנ למכרן אף ללוקח וכן הלוקח כוח פליגו כעת הקנין אף לעמתו לאריכין מסום ועמות היסר והטוב הקנין שבעתה קונה למכרן אלא אם כן התנו בשעת הקנין שאם ירצה המכרן לקנותו אלא יהא הקנין כלום ויבטל ואם כן המתת נמי דהקנין היה לבורך קטנים מה בבך הא כי היכי דאמר דקנין שבעתו המוכר והלוקח זה לזה אף על גבדלא נתכון למכרן מהכי ההוא קנין למכרן הכ' הלי קנין מקנה גדול לבורך קטנים שהם מכרנים קנה מכרן דדוקא ליתמי לית בה דינא דבר מכרת והני קטנ' לאו יתמי נינהו ויש להם חב ויפה כתבת שלבי הקטנים חביב הפטרופא דהפילו יתומים שמכין לבל בעל הבית חביב לפטרופא ולפי לבל השה דאין ממכין אותו לפטרופא אם כמבו לבלה חביב לפטרופא ועוד דאפילו למנות לדם חבר הרשות בידו דלפטרופא ממינהו לבי יתומים בלא בית דין חביב לפטרופא ועדיף ממינוהו בית דין לענין שבועה שם למנות בעצמו וזכות הוא לקטני לקנות להם קרקע בין קרקע שלם בין חבי או שלים או רביע והבא לחלק בין קרקע שלם למחצ' לשלים ולרביע תמרי נותם הם ואין להם על מי ועל מה יסמכו דאי מסום קדרא דבי סותפי שם בזוזי דאיכא למיחש שמא יגבו או יאבדו ואפילו דקל יחידי לפירותיו בלא קרקע עדיף מזוזי כדאמרי' בפר' חה קבל מן הקטן יעשה לו סגלה ופי' תלמו' דאקל דאקל מיניה תמרי לף על גב דלא קרקע שתחניו שלו כדין הקונה חולן לאחר אף מבי אילות דאין לו קרקע אה"נ דיקע טפי מזוזי ומאחר מטלטלין והבי אית' נמי בפרק החובל ופרק החבה מכלו גבי כבלו לה כספים דקלי ואחלי דקלי וכיון דלא קנה אלא הדקל הרי הוא כמותף עם בעל הבית ואע"ג חייסיכן לקדרא דבי סותפי אלא ודאי אפילו קרקע כל דהו עדיף לקטנים מזוזי ומטלטלי כדפי'

ומתחלת

פרנסים לחן רמלין לצדקה חלה מדשתם מעמע דלרשת פרנסי דריכין לחלן
כ"ם הם קרובו מחזן לעיר מחיו רמחי ליתנה לו כרחמני התם יחיד מפירם
כדיקה לעיר אחרת כתנה לעניי עירו ומלוס יצחק בר' אברהם תנבה:

כח בקצרה לחייב למיודעי הרמוני לה מבינו בשום מקום בתלמו מכופין
בני העיר זה את זה לחלק כדקה לעניי עולם חלה לתת לכל
אחד כר בפונדיון מר' פלים בתלע ואם לן כותבין לו פרנסת ליכה פוריא ובי
סדיאכרחתה כ"ן דבב ואחד מעורתא מלוכן ליה בהדיה כרמפרם בפרין
כל כתבי לבל כופין בני העיר זה את זה לקופה ולתמחוי ולכפות לתת לעניי
עירם ולקבורה לבל יותר מכבר בפונדיון ופרנסת ליכה לעניי העובר ממקום
למקום לה מבינו מכופין בני העיר זה את זה אלא לכ' יתרבו בני העיר מדעתם
להסיר מהם תלונות עוברין ומבים לבל אם יש ביניהם מחיו חפץ אלא חפץ
לתת מעמר פלו לקרובו עבייס הרמות בירו ומלוס מחיר בר' ברוך זלהה
לבל אם רוב גבור רוצים אין היחידים יכולין למחן כדלעיל בסימן כלו ובעמוד:

להילכות שבנים פו
להילכות שותפות פר

כט על חודות ריאובן הפורש מן הגבור אלא לתת לתוך כיס על כדקה
ואלא ליתן מם עמהם אם נהגו בעיר מימי קדם אלא לתת ביחד
אלא כל אחד כותן לבר אינו יכולין לכופו לאכות מנהגו אם לא מדעתו
אך אם נהגו לתת ביחד אינו יכול ליפרד מהם דקיימא לן בפרין הגוזל בתרא
דפוסק אינו חולק בלא דעת חברו והגהגמי מסמע בפרין המקבל ואפילו אם
היא עיר חדשה דאכתי לא נהוגה מידי נדאה דכופין אותו ליתן עמהם לתוך
הכיס כדיתנין בתוספתא כופין בני העיר זה את זה לבנות בית הכנסת כו'
והוא הדין להכנים תורים ולחלק להם כדקה וכן מסמע בפרין קמא דבבא
בתרא כמה יהיה בעיר והא כתנמי העיר וכו' אמת דכופין את הבא לגור ליתן
עמהם למילי דכדקה לף על פי אלא נסתפק עמהם מעולם והוא הדין מכופין
אותו להסתפק עמהם במם מהא דאמרינן פרק חה פרדכת מסייע מתא וכו'
אלמא דאפילו פרדכת צריך ליתן עם בני העיר ולף על גב דימסיק הני מילי
דאכילתיה מתא וכו' הכא באדם מאחו פרדכת צריך ליתן עמהם לף על גב
דלא אכילתיה מתא וכן מסמע בהיא דרבנחמן בר רב חסדא דאמר כרבא
לרבנן אמר ליה רב נחמן בר יצחק עבר מר לדלוריתא וכן מסמע דדוקא
לרבנן לא אבל בני העיר חייבין להסתפק וליתן בסותפות לפי מיתון וכן
מסמע בתר הכי בסוף דההוא כובס דכל בני העיר חייבי והוא כמו לפסי העיר
ולסודרו ולפרעת ולטורזייכא ולבני גפת דכולן חייבין ומלוס מחיר בר'
ברוך ע"י: ובתוספתא לחרת כתב על אחר פגרס עם הסר פרוכה
להפרידו מהם לתת עם בפני עצמו לבדו ולדעת כן נכנס בעיר לגור לאו כל
כמיניה אל הסר להפרידם זה מזה לעמות מנהג מהנהיגו יהודים בעירו לאחרי
מנהג העיר כך הוא להיות כל היהודי פותפים במם דמחו כל בני העיר להמיע
על קיצתן ולאו היינו דינא דמלכותא אלא גזלה דמלכותא כמוכם מחין לו
קבבה ולף על גב דאמרי' פר' מי מתת ההוא דמיבלילא דטדרו בי קיסר אבולי
ואחיכטרטיני ואמר דבי ניתבו אבולי פלגא ואיכטרטיני פלגא ולף על פי
דמסיקנת אבולי ואיכטרטיני חזלינן בתר דיבוריה דמלכא אם מהמלך
אמר כן מעצמו בלא בקשת אבולי אבל בגדון זה מעי בקשתו אל זה רובה הסר
להפרידו מהם לאו כל כמיניה וכו' אך ודברים הללו דמוי להחמיר לף בלא
דאיכא מן התלמוד מיום היה כל אחד יכול להפרד מחברו במה פעמים היה
בא לידי תקלה גדולה ואכן טעמא דכרוכי ניקו ונפרוש ומלוס מחיר
בר ברוך ע"י:

להילכות עבדים פב

ל מלמד מחלה אחר מלמד התינוק ארבע חדשים אם מכיר קיץ הוא
לבר אן מכיר חורף לבד וחלה מיעוט מכירותו נראה דאיכא
חייב להמליכו אלא נותנין לו מכרו מתלם מדאמרי' גבי עבד עברי המכר חלה
מלם ועבד מלם אינו חייב להמליכו לעבד מנופו קנוי למעמה ידיו לרבה ולברייתא
דמכוייא ליה ואם מתניתין לא פליג דאיכא למימר מילתא דאומי' בעבד קטני
מבר מחרור דלית בעבד לא קטנה כמעבד חבי זמנו הוא רובו אינו חייב להמליכו
האחר אם מכיר מחינו מעובד כבר מקבל בו קולא זו וידו על העליונה ובלא כלום
מכיר מל עבד ליום אחד ולחבי מנה מל עבד לשם מכיס רחי מקום דהאי מכיר
והאי מכר ומכירה דוקא הוא האי דיכא ולא במכירת אדון דהאי מי מכיר
קנייה דחמכה כדי בקדושין בבי לו ולא לחדש לחאי מכיר קנייה דחמכה
מה מכיר פעולתו לחדמין לקא האי מי לחדמים מסמע דפסיקא ליה לתלמודין
דבי הדדי ניכהו ועוד האי מי מכר מכר הוא כדאמר בפ' האשה דמכירת מי מכירה
הוא דמהאי טעמא אין אדם מחוייב להסתכר בעבד פרנסת אשתו ומזונותיה
דבי היכי דדרשינן ומכר בגניבתו ולא בזמנו פרק קמא דקידושין ה"ג דרשינ'
ולא בחמתו כלם חלה התינוק עידית המלמד לך אם חלה התינוק יעמוד לו
לאחר כיומו בו ואם לא העמיד לו לאחר ימים אם כל מכרו דאם לא כן ליתן לו
כפועל בטל דלאכלוני דמחוזה מדינן לה דאמרי' בפ' האומנין דאי לא עבדי
חלמי ולעניין מלמד האחר בו ממדינן אותו לדבר האבד דכל מוכר עליהם
הוא מטעון כדאמר פ' המוכר את האומנין ועמידה מפוס דיומ' דבה פ' לא יחפור
האי מתלת טבחה והומנה ומקדי דדיקי כמותרי ושמדין דמיין ומכלקין להו
בלא אכרזתה כלל דמילתא כל פסידא דלא הדר כמותרים ושמרין הוא אלא
חמיב ליה לתת דבר האבד כמאינו לומר כדין גם זה דבר האבד הוא כמהוא
חוזר בו ואין הבעל מוכה מלמד אח ומתבטל ואין ראוי מהתם דלא חמיב ליה
דבר האבד אלא כמלמד ובמבום מטעם מאוס דמבמתא כיון דעל על ואפילו
מאן דלית ליה מיהו בהיא מבמתא מתבטל והוי פסידא דלא הדר אבל חוזר בו
אין נר' פסידא דלא הדר מיהא בו דין דבר האבד אך נר' דחמיב דבר האבד
מהא דכתיב הם יום העזבני יומים אעזבך מלם יבטל יום התורה מתרחקת
ממנו יום אחר כמדת ריחוקו דהיינו יומים בין סיהם ועוד כתי' התעלף עיניך
בו והיינו כמצא מלבד מלמד ומוכח מה מלמד בביטול זה אך אם ימצא מלמד אחר
בפחות יכול להכנים תחתיו ובעל הבית יתן לו כל מכידותו לבד מה מבריך
להוכיח ליתן למלמד מני הכנסם תחתיו וכן פירש רבינו מלמה בפר' האומנין
במעניה ומלוס מעמון בר' אברהם זלהה:

להילכות שבירות פה

וו תמובת מורי רבינו זכל:

לא אשר מחלת על תיכוך מחלה כך הוא הדין דמלמד מחלה
אין פוחתין לו ורואה מפרין קמא דקידושין שבד
עבדי מחלה חיבו חייב להמליכו אבל תיכוך מחלה פסידא דמלמד כיון מלא הוה
רגיל לחלות חיבעי ליה למלמד לאתכויי וכיון דלא אתכוי אפסיד ורואה מפרין
האומנין מי נהרא לא הוה רגיל דכסיק פסידא דפועלין וכו' וכן כסין רבינו
יונל הלוי זכל ומכתבנם מים אומרי' כיון מחולי מכיה פסידא
דמלמד הוא והקנייתם מכתובת טעמת הוא בידם כדפרי' מפרין האומנין
ועל הדין המבי אם המלמד יודע עיקה ללמוד על בעל הבית להבות רואה מתי
לא ידע ואם לא יבות רואה יתן לו שכרו ורואה מפרין מי ממת מי מוכיח מיד מי
וכו' עד דבי מתן אומר אם בני הוא עליו להבות רואה מהיה מכיב מרע ואם
מכיב מרע הוא עליהם להבות רואה מבדית היה והלכה כדבי מתן דדיוכא
הוא וכחית לסומקא דדיוכא מיהו כיון דים לו עד אחד מאומר מלא ידע בחותם
מעה"ם לו למלמד ליתבע מידע בחותם מעיה ללמוד הנער מכל מקו' מבני עדים
מפסידין אותו תמון עד אחד מחייבו שבועה ויתבע להבחים הבד וטעל דומיא
דעד אחר מעידה מהיא פרוטה מבמבית להבחים הבד ובוטלת בברק
הכותב ומלוס מאיר בר' ברוך ע"י וכדבריו חלה
בעניו החולי רואתי בתמובת הר' יוסף בר' ברוך והרואה והמדון וכתב מים
לחלק בשכיר בין רגיל להיו חולה בין היו רגיל פסידא דשכיר אם הוא מאחת
העיר כדאמרינן התם גבי ההיא דפרק האומנין סוב חזר בו
מהרם זכל במקנת וזל לאחר כתב במעשל חיבוך מהיים להוא דפרק האומנין
דפריך תלמודא כי לא אכים כמי מסמע דכותן לו מכרו דקתני היכא
חבי שכרו דשד חבי היום ולא כל שכרו דכולי יומא הדא מדלא קתני כותן
לו שכרו משלם כדקתני לעיל ושד מדפריך כי לא אכים כמי אלמא דאכים אין
לו אלא שכר טרחו ותו לא דומיא דלא אכים ולא כל שכרו כדמסמע לעיל
דקאמרו חבויה והביאו חבית כותן לו חבי שכרם שפסק עמהם וקל והא פועל
יום לו דין עבד עברי דהתם אי אפשר לאמרינן פועל יכול לחזור בו אפילו בחבי
היום דילפינן לה מעבד עברי דיוצא בגרעון כסף דכל קלי דעבד עברי
יהבינן לפועל מי"ו והמתנה עמו דעבד אינו מוכיח ועבד על כי לי בני ימכול עבדים
ולא עבדים לעבדים ונפו קנוי מקילין ביה כל שכן פועל כדפי' בפרין קמא
ואם עמ היה דאכים וחלה חבי הזמן לא מכבה ליה מידי חמה מבטל מחלכתו
כדאמ' כלין קמא דקידושין חלה מלם ועבד מלם אינו חייב להמליכו ואם לאחר
מחבי התם כבר קנל העבד הבא לבל הבא שריין לא נתן לו בעל הבית מכר
הילכך אם נתן לו יטול ואם לא נתן לו יתן לא מכר פשלתו מי

להילכות שבנים פיב

לו ששאלת אם יכול ראובן לומר חבו לי תמכרוהי בהא מילתא
היכא פלוגתא דר"מ ורבנו תם בפרק קמא דב"ב
תרי תרעתא לתרי נגרי לחד רבה כגון זה כופין על מדת סדום לחד רב יוסף
זימנין דיהבי מידאל וכו' ופרש"י תעבדיה דלמיל דלמחר להו חבו לי תמכרוהי
קאי והא דלא לחד רב יוסף טעמא משום מעלין ליה בבבליה דבי בר מריון
משום דהויא דלמיל מדה בית הבעל מיכולין למר מפעמים מתברכת מעליר
הטרות לבל הנך פרות בית המלחין מבריך להמקיזתן תדיר ואין זו מתברכ'
מזו ולא מייך בהו מעלינן כו' אם כן לפי"ג בתים דלא מייך למיתר דמתברך
זה יותר מזה אי אית ליה לחד מיניהו בית בבדו מבי למית' הבו לי תמכרוהי ואם
לבל ביתו מעולה בבנין מעלין זה בבספים ולפרש"י מאין כך לו פרש דמחלק
בין פרות בית הבעל לפרות בין המלחין מוקי לה בדלא למ' הבו לי תמכרוהי
אלא רוצה לחלוק כל אחת כדי שיהיה לו חלק על כל בגר לא מייך בהא מעלינן
כו' דאיתו אם יאמר לחלוק כל פרה לעצמה משום הכי טעמא נמצא לו על כן
הוצרך לומר טעם לאחר הכי מידאל כו' ואם כן לפרש"י אם למר הבו לי תמכרוהי
לעצמה לעולם פרות לא יהבינן לה כלל הפחות ד' לזה וד' לזה דאפילו חלק
דהכי תנן דרבותא מספיקא הוא יכול לכופן דליתבו ליה תמכרי:

להילכות שבנים פא

לח ששאלת כמה כדי חלוקה ארבע אמות על שם כן פרי בפרק
המוכר פירות בבי המוכר מקום לחבירו לבנות לו
בית וכו' עד עומקה ארבע אמות על שם והתניא דפרק קמא דסוכה בית שלש בו
ד' אמות על ד' מוקי לה תלמודא בחבר המתחלקת לפי פתחיה אבל ממעתי
בשם ר"י הבחור דבר' אמות על ארבע אמות שבי לענין חלוקת הבית כמו
לענין חבר מדפריך פר' קמא דסוכה טעמא דשלש בו ד' אמות על ארבע אמות
הא ים בו ד' על ד' חולקין ונתנן עד שיהא בו ד' אמות לזה וכו' תלמוד
תלמודא מדמי לה בית לחבר לענין חלוקה ולפי התוס' ז"ל דרבותא מקמה
דאפילו חבר דלא בעי כולי האי בעי לכל הפחות ד' לזה וד' לזה דאפילו חלל
דהאי תנא דבריותא פליג בהאי בית וסבירא ליה דשבי בפחות מד' על ד' דהא

סליקו תשובות השייבות לספר קנין בס"ד

לתכשיט בה מי פלוגתא אבי תנאי ורבי יתמעלל ורבי עקיבא פליג בבית
מבל מקום בחבר ליכא מאן דפליג לבל הפחות בעי' לזה ואדבע לזה ובל שבן
בבית דלא שבי בפחות ודברי ר"יבא ורי"צבא לא דאיתי לך ברמז שמעתי
ודיקדקתי ממה דאיתו מההיא דסוכה ומספיקא לין כופין עד שיהא ארבע
על ו' לזה וכן לזה:

לט ששאלת אם לין יכולין לפתוח לו חלון פתח אחד לרשות
הרבים כיצד יעשו יעשו כך שיהא לפניהם דרך על
החיכון מיבא ובכנס דרך פתחו ולפרם לך בלדבר ודבר מי יובל ולחכם כמוך
ברמיזה:

להילכות שבנים פא
והילכות שותפין פד

מ ששאלת אם ראובן שים לו הרגיעל יכול להוסיב דיורין בבל
חדר דבגיעתו לין נרא' לי לדמותו לשנים שהטילו בבים
זה מבה וזה מלתים וקנו שור לחריפה דהשבר לחתבע ד' מהי התם דראשתא
דהבי בשתתפו כיון דבשתתפו תחילה יחד בשתם אבל הבא לא קנו ביחד ועוד
התם בשור לחריפה חלק בעל המלת' לין ראוי לחרוש בו בלא חלק בעל המבה
הילבך חולקין בין ד' חלק דהאי בלא היו והאי בלא היו לא חזי לחריפה
אבל הבא לפילו לין בו לראובן בדי חלוקה מבל מקום ראוי הוא לקבת לתשמיש
אם ירצה לחלוק ועוד יעקב מבי לחלוק ולומת ליה לפיבא בא עמך מחלקי
עד שיהא לך בדי חלוקה והשתא יפתר לי לבדי במו שבתבתי בבר בתשובה
אחת דבל בהנ מלין דאית ליה בדי חלוקה יבול לבוף את שלין לו בדי חלוקה
לחלוק ויהא לזה בדי דירה ולזה בדי דירה והא לא שייך בשור לחריפה אלא
ברחה דדמי לבבור ופשוט שהביאו להן הביהן עבר ובהמה טחנה עובר לזה
יום אחד ולזה שני ימים הב"ח לא יובלו להשלים ביניהם זה יפתמם בו שבה
וזה יפתמם בו ג' שנים דדירה ליום אחד לא עברי אינשי אי יסבירוהו להחריש
וזה יטול ג' חלבי השבר וזה הרביע או יאמרו זה לזה גור או ליגור דבל חיזן
דיבא דגור או ליגור מילד הטרחתני בשאלות ואתה ותורתך וכל ביתך וילדך
שלום לעילום בנפשך בר למטעתך העני הנשבח מבל טוב לשקופיא הנדרשת
בשבר נקרא מאיר בר' ברוך זלה"ה:

ומחלת אם מכתבת מוכיח מיד המכרן כרלה לי ודלי בתר דהוה
מכתבת גביה מתה אם סוב קכלה המכרן מפקיכן מיהיה ויהבינן ליה למלן
דמכתבת גביה דמכתבת הוי מכוה גבי וחמיר כמותה בחותה סריה נוסף
ומותה מפיל ממכרן לרב נחמן דאמר היו מלן דאחזיק בימי אחי בימי מותבי
מלוקי מסלקיכן ליה ולי מסוס דיכא
דבר מכרה לה מסלקיכן ליה פירום
דלית ליה לרב נחמן דין מכרנות ואם
כן לדידיה מותה ומכרן לפילו לי קדיש
מכרן ואבן מכי מותה לסלוקי אם כן
לדידן כמי כהי דאית לן מכרנו לון לנו
לבר מן מחלוק חדם דכיון דלרב נחמן
מסלקיכן ליה ויהבינן למותה הכי נמי לדידן ואם היה מעמה בה לידי הייתי דן
כך ודוקה מסכתה סלה כעמת בסביל הערמה להפקיע המכרנות דכל היכא
דאיכא הערמה לא מהניה מידי כדאמר' גבי זבן גרונה דאמרעה בי מיכעי וכו'
עד ולי לא ליעדומי קמעדים וכן תמכה בא"י על מעמה מהיה כבר ובספר
העיטור כתב מכתוב בתמובות לי איכא הערמה מחדיקן לו חרס בחתם:

להילכות שבנים פיג

עוד הוריגו מוריגו ורבינו אם יכול אחד ליתן לאחינו או לבנו חלק
זקוקי בקדיק מעמה מלה ומעמים ואחרי כן מוכר לבנו או לאחינו
ומוחיל גביה אם בזה יכולין למלך המכרן כי האחין או הבן נעמו מכרנים מכח
המתנה ואם מה נקרא מתנה דכתוב בה אחריות אם מכתב בה ועלי לפכותו
או אפילו אין כתוב בה אלא כלא בכוף המטר ואחריות מטר מתנתא וכו' ואף
אם אתה קורא זה אחריות אם העדים החתומים על המטר מתנתא הומרי לא
קנו כלא בחתם אף אנו כתבנו הכל מדעתינו ברי היטב
ועוד הורגו על יעקב שיש לו מלמה רביע קדיק ואחרון הרביע ואותה הקדיק
בבר מיבר מל ראובן אם יכול ראובן למחות בידי יעקב מלה למכור רביעית
ליתמי או לאמה כי יאמר עד הנה הייתי חולק בעבד אף אם היה מגיע לי כאות
מכדי חלוקה כי לך מגיע יותר מכדי חלוקה אבל עתה האמה או היתומים יחזו
לחלוק כי אין מגיע להם כדי חלוקה ומה נקרא כדי חלוקה אם נכרענו הלוך
והרוחב וגם החדרים ורואים כאילו הכל קדיק חלקה וגם אם יכול ראובן
לומר הבו לי לחכדי וגם אם הבית מחוכם יכולים לפתוח לו כי אם פתח
אחד לרשות הרבים אפילו אם הוא גדול הרבה אם נקרא אין בו כדי חלוקה
וכיצד יעשו ואם יכול להוסיף בו דיורין בכל חדר וחדר רביעיתו ולא יהי לך
למחת כי תורה היא ולמוד לחי בריך ורחה ועמה כאילו הייתי לומר לפניך
והייתי מטריחך יותר ויותר ומלומך יתריך לעד כנפטך אבדיהם בר"
תלעזר תלמידך:

לג ששאלת אם יכול ראובן ליתן לבנו או לאחינו מוה' זקוקים בקדיק
מעמה קם זקוקי ומוד מול להם מאחר הקדיק אם יכולין
למלך המכרנים מכח המתנה כרלה לי אם לא מכר להם המאחר יוכל
כך כדי מה מתנתן להם ומכר להם אז נעמו מותפים ומדיפין מן המכרנים
כדפי' אבל אם מכר להם המאחר בוכר והבליע להם אותם' זקוקים מתנת להם
ליעדומי קא מעדים כדאמרי' גבי גרונה בי מיבעי ליה עדיות היא או זיבורית היא
זביניה זביני ואי לא ליעדומי קא מעדים:

לד ששאלת מה נקל מתנה דכתוב בה אחריות אי לא כתב
בה ועלי לפכות וכו' אלא בכוף המטר ואחריות
מטר מתנתא כו' אינו יודע הפרש לעבד לא כתב בה ועלי לפכות וכו' וכל הני
ליתני יתירי מופרא דמטרא הוא ולא מעכבי כיון דכתב ואחריות מטר מתנתא
דא קבלתי עלי ועל יורתי בתריהי כחומר כל מטרי מתנו' העמויין כתקון חכמים
אלא כהמכת' כו' והא אינ' מתנות אהם בלחריו' וזו עמאה כחומר מתנ' מכל
מטרי מתנות אפי' חסיבא מתנה דאין בה לחריות דאפילו בכל התלמוד דלחון
ממכר מדה בלחריות לשמעון מי מכרינן מיפרש בפירום ועלי לפכותו וכו'
אלא מממע דבהאי ליתנא דאמר בלחריות כגי וגם אינה בר אינה זבן
עילויתא מלחתיה לתא בח וטרפה וכו' עד כתבה לך לחריות לאמר ליה אם
כן זיל למלמה מממע אלא לאמר ליה אלא בהאי ליתנא מי כתבה לך לחריות
וקו לא ובתקון מטרות על הגלוסים אין כתוב ולחריות מטר זה אלא היכא
דמייך לחריות דבמתנת בריא כתוב לחריות מטר מתנתא דא כו' ובמתנת
מביב מרע כתוב ובמתנתא מרידא וקיימא כאומר כל מטרי מתנות דמ"ש וכו'
ובמכוה מחמת מיתה כתוב ותפקידתא דא פקידית קדמיכון מחמ' מותא אלא

להכאה אם כאומר כל מטרי מקידתא דכאינו ביטריגל אלא כתב ולחריות וכן
כל כיוצא בהן, למאי אפילו היכא דלא כתב אלא לבסוף חסיב לחריות ואין
העדים החתומים על כאמכים לומר מעכמכו כתבנו לחריות והוא לא בוה לנו
דלא אתי על פה ומעע ליה למטרא:

לה ששאלת על יעקב שים לו מלמה רביעית קדיק ואחרון הרביעית
ואותה קדיק בבר מיבר ראובן אם יכול למחות בידי יעקב מלה למכור רביעית
יעקב מלה למכור רביעית למאה או לאמתי כי יאמר עד הנה הייתי חולק
בעבד אף אם לא היה מגיע לי כדי חלוקה כי לך מגיע יותר מכדי חלוקה אבל
עתה האמה או היתומים יאמרו לחלוק כי אין מגיע להם כדי חלוקה עכ"ל
מל לי דלמא עתה יכול ראובן להכריח את יעקב לחלוק ויטול הוא הרביעי
כאמר יפול לו הגורל ויעקב יטול מלמה רביעיתיו ואיהם יטלו האמה והיתומים
מה מקבו ולא מבו למימר לראובן כיון דלית לן דין חלוק לא נחלוק דלא עדיפי
מגברא דאתו מיניה ולו הוה הקדיק מקבו עדיין בידי יעקב מכי ראובן למיכפייה
לחלוק האמת כמי דינא אבי ולא דמי להיות דפרק בתרא דכתובות בחרבע
דאתו מבח חד כלא פלגי ואמבו מרחו ליה ולא אמר להו לא עדיפיתו מגברא
דאתיתו מיניה דלא הוה מבי לרחויה דמלני האם דכל חד אמ"ל דרכך
היה מבורר ומפורים אלא מעכמו אין ידוע הילכך כל חד מבי אמר ליה ליה לך
גבאי ולא מידי דדרכך כולה היא ממא לכל אחד מחבריו אבל הכא כל זמן
אלא חלקה אחד ראובן מעורב בכל הקדיק מלמה רביעיות ליעקב והרביעית
לראובן ולא כל היתבו דיעקב למכור מכל ראובן מזכותו כלום ודמי ממם להא
דאמרינן התם ההוא דאמר דיקלא לבנת חיזל יתמי פלוני ולא יהבי לה דיקלא
מבר רב יוסף למימר היכו מתכי אמר ליה אבוי מי דמי התם כל אחד מבי מדחי
ליה הכא דיקלא גבוהה הוא אחי תקנתייהו ליתבו לה דיקלא וליפלגו
בדיפא והייכו מי נעמת דהמותפין מבדו הכאה זה מזה דמותרין ליכנס
לאכר לר' אבי דכל מהו ומהו מבו ים לו למודר אלק כל זמן אלא אלקו ואלק
כותיה ואף על גב דמסקיכן לא מבח אלא מאין בה דין אלוקה
אבל ים בה דין אלוקה דה אמור היכו מדבבן גבי יסורה לא אמכי' להיתידה
דבדידה כיון דיחפמר בזקקת בזלוק אפ"ל מפרת דלל כדב אלעזר בי ולאן
מעמת דאיהו מבר מעוס בדידה ולדידן לית לן בדידה אלא מעוס דלל ויתור
מותר במודר הכאה ודוקא באחר דיותר הוא לל כותיה אבל בבית לא ואפי פל
אם דלל כדי אבי בהילכתא ובעמת בין באחר בין בבית אחד כמה קומות
ואין בפריפתי בבדדי והם בידי אחבינו הר' יאחין מגוטיגן ז"ל ואין פנאי לכתוב
לך כל זה האורך אלא לצורך ואף לפרש דוקא במודר אמר דאמור ומכל מקום
מודה הוא דכל מהו ומהו מבו ים לו לראובן הרביע ולאו כל כמיניה דיעקב
למכור כאו ואמרתו דראובן אבל תמיהני מה זה מכתבת לאמה או ליתומים מט
כקנת לאמה או ליתמי מסקינ' מאי להפקיעכאו מבדנו דראובן לל אפוך כלל
במי אדידי וכו' דהא דאמרי לאמה או ליתמי לית בה אלא דבר מבדו הם
לגבי מבדן אבל מותה עדיף ואי אבן לאמה או ליתמי אתי מותה ומפיק וכן
אבי אומר בבל הבי דאמרינן לית בידה מאום דיכא דבר מבדו מבדן דוקא אבל
מותה לא וכבר פירמתי כי היכי גבוה לעיל ולפי זה הא דאמרינן למותפי לית
בה מאום דיכא דבר מבדו ואם אומר מותה עמו בלותה קדיק אם לפרש
כאן דמותה הוי מותה ומבדן אלא מאין בו אלא מכח מבדנות חסיב כאילו
אינו מבדן לגבי המותה ואפילו אתו בהדי הדדי המותה והמבדן לא הוי כמו
אבבע גבי מבדן דאתו בהדי הדדי דפלגי לה וכו' אלא למותה לאחין
יהבי ליה ואפילו קדיש מבדן ואבן אתי מותה ומפיק מיניה כדפרימי לעיל
דאין למבדן מאם כח במיאום המותה וכאילו הוא אינו מבדן והמותה מבדן
ולאמה ולאתמי מפרמינן כמי הכי לאמה ויתמי לאו מבדנים נינהו ואתו
בהדי הדדי ואינהו והמבדן הוי כאילו אין אחד מהן מבדן דבטל מבדנות
דידיה לגבי דידהו וכל הקודם זכה ולא מפקינן מיניה בין מהות קודם
בין מהם קדמו לא מפקינן ממון מיניהו דקודם וזבן ואי אינהו כמי מבדני
נינהו אהנהו שיפי מבדן כמו מותה כדפרימי:

לו ששאלת אם מבדנים האורך והרוחב והחדרים לענין כדי חלוקה
ואילן לותו ואילן כאילו הן הקדיק חלקה כדי מיהא בה
כדי חלוקה לזה ולזה ואי מבדנים הכל האורך והרוחב ולא מבי אחד למימר
פלוג הבי כדי אלא אהא בו כדי חלוקה מעוס דאמר ליה אחד מאי חזית
דפלגת הבי אלא אהבה פלוג הבי כדי מיהא בו כדי חלוקה אלא אם כן יבבו
חדרים ויבדפו אותם גם אותם יבבו ויבבו לכל הפחות מיוכלו כדי מיהא
ההפכר מועט ואם מבר אחד ים בו בביבים ומבר אחר אין בו ואפורא ואבית
ומבר אחד קדוב לרמו הדבי ומבר אחר בימטא כלבי הוי בווכא ועלו בבפים
עד מיהו החלקי מוך בדמיהן לבל מדעת מביהם עומין כמו מידבו ויחלקו:

להילכות

ארבעה

הלכות שבירות

יש בכללן שבע מצות ג' מצות עשה וארבע מצות לא תעשה וזהו פרטן:

א' דין שכיר ושומר שכר: ב' ליתן שכר שכיר ביומו:
ג' שלא יאחר שכר שכיר אחר זמנו:
ד' שיאכל השכיר מן המחובר שעושה בו:
ה' שלא יאכל השכיר מן המחובר בשעת מלאכה:
ו' שלא יוליך השכיר בידו יתר על מה שיאכל:
ז' שלא יחסום שור בדישו ובאור מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

שומרין נאמרו בתורה ושלשה דינין יש להם ואלו הן הארבעה שומרין שומר חנם והשואל ונושא שכר והשוכר ואלו הן שלש דינין שלהן שומר חנם שנגנב הפקדון ממנו או אבד ואין צריך לומ' אם נאנס הפקדון אונס גדול כגון שהיתה בהמה ומתה או נשבית הרי זה [ה] נשבע ששמר כדרך השומרין ופטור שנאמר וגונב מבית האיש וגו' ונקרב בעל הבי' אל האלהים השואל משלם הכל בין שאבד דבר השאול או נגנב בין שארעו אונס גדול מוה כגון שמתה הבהמה השאולה או נשברה או נשבית שכך כתוב בשואל ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם נושא שכר או השוכר שניהם [ד] דין אחד יש להן אם נגנב או אבר הדבר השוכ' או שנטל שכר על שמירתו הרי אלו משלמין ואם ארעו אונס גדול מוה כגון שהיתה בהמ' ומתה או נשבר' או נשבית או נטרפ' הרי אלו נשבעין שנאנס' ופטורין שנ' ומת אין נשבר או נשבה אין רואה שבועת ה' וכתיב אם גנוב יגנב מעמו ישלם לבעליו וגו' נמצאת אומ' שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל חוץ מן המת' בשעת מלאכה כמו שיתבאר נושא שכר והשוכר משלמין את האבדה ואת [ג] הגנבה ונשבעין על האונסין הגדולים כגון שבורה ושבויה ומתה וטרפ' או שאבד הדבר בספינה ששבעה בים או נלקח בלסטים מוזין וכן כל כיוצא באלו משא' אונסין גדולים: המפקיד אצל חברו בין בחנם בין בשכר או השאילו או השכירו אם שאל השומר את הבעלים עם חדבר שלהן או שוכרן הרי השומר פטור מכלום אפי' [ד] פשע בדבר ששמר ואבד מחמת הפשיעה הרי זה פטור שכ' אם בעליו עמו לא ישלם אם שכיר הוא בא בשכרו בד"א בששאל הבעל' או שכרן בעת שנטל אף על פי שאין הבעלים שם עמו בעת הגנבה והאבד' או בעת שנאנס אבל אם נטל התפיץ ונעשה עליו שומר תחלה ואח"כ שכר הבעלים או שאלן אע"פ שהיו הבעלי' עומדין שם בעת שנאנס הדברי השמו' הרי זה משלם שנ' בעליו אין עמו שלם ישלם מפי השמוע' למדו היה עמו בשע' השאלה אף על פי שאינו בעת הגנבה והמתה פטור לא היה עמו בשע' השאלה אע"פ שהיה עמו בעת המתה או השבויה חייב והה' לשאר השומרין שכולן בבעלים פטורין אפילו פשיעה בבעלים פטור כל שומר שפשע בהחלת' אף על פי שנאנס בסופו חייב כמו שיתבאר ואין השואל [ו] רשאי להשאיל אפילו שאל ספ' תורה שכל שקורא בו עושה מצוה לא ישאילנו לאחר וכן אין השוכר רשאי להשכיר אפילו השכירו ספר תורה לא ישכירנו לאחר שחרי זה אומר לו אין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר

[ד] דיתמר ב פמיעה בבעלים

פליגי בה רב נחמן ורבינה חד אמר חייב וחד אמ' פטור בכל התורה כולה רב נחמן לחומר' ורבינ' לקולא קיימן ח"ח והילכתא כרבינ' לקולא כדאיתא פרק גיד הנשה וכן פר"ח וכן מוכח בהעור והרוטב דהילכת' כמאן דפטר דרב ורבי יוחנן פליגי במקרין נרדם לפניו ולפני פניו ורב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן והכי נמי הלכ' כמאן דאמר לפניו ולפני פניו הייבו מאן דפטר תו' ע"כ:

[ה] ירוש' לימתי מומר חנם חייב מבועה בזמן דליכא עדים אבל ליכא עדים דלא פטע פטור לף מן המבועה ותי' ליכא עדים דפטע חייב לשלם כתבו במקום פלוני שהנהג ליתן את שלו לם רחוי לשמירה פטור ולם לאו חייב להפקידו:

[ו] וכן פסק רב אלפס דהא דאמרי' פ' כל הגט כאן מנה רבי אין השואל רשאי להשאיל וכו' ה"מ לכתחילה אבל דיעבד כו' כעמוד וכן פרי' פ' קמא דב"ק אחת מד' אבות נזקי דממון פר' ואת' בהלפסי שוד ועל ודלה מבירה לן כר' מאיר דאמר המעביר על דעת בעל הבית נקרא גזלן:

[ז] פרי' הלי' מכירות:

ארבעה

מומרים וכו' מתם מסנה פרק המוכר את הפועלים ונמרית שם ולמון המשל מומר חנם כשבע על הכל ופטור ומכל מקום חייב בפמיעה כמו שיתבאר:

שנאמר וגונב מבית האיש וכו' בריית' פ' השואל פרשה רלשונה נאמרים בעומר חנם: ושואל משלם את הכל וכו' למון שמסנה הזכרת שכך כתוב בעומ' וכו' מבוא' בתוב ומתבאר בבריית' הזכל': נושא שכר לו השו' שניהם דין אחד וכו' במסנה הזכרת ומחלוקת בבריית' שם שוכר לם דינו כדין שומר שכר לו כשומר חנם ופסק כפסק מסנה וכן בהלכות: שנאמר ואת לו נשבר וכו' בהשואל בבריית' הזכ' פרשה שניה בשומר שכר: נמצאת אומר שומר חנם נשבע וכו' עד וכל כיוצא בהלו וכו' שבר שתבאר ודין טביע' הספינה וליקטים מזון שתן מדונין בהונסין מבואר הליקטים שם בהשוכר והטביעה בהלו מ מכילות ובהרבה מקומות: המפקיד אצל חברו וכו' מסנה ובריית' פ' השואל ומתבאר בגמ' מאמי' הבעלי' במלאכה אחת ובהמתן במלאכה אחרת עם השומר פטור: אפילו פסע וכו' דין הפסיע מחלוקת רב אחא ורבי שם ולקול' לשתבע וכן בהלכו': במה דברים אמורי' בשפע הבעלים וכו' מבואר בבריית' שם ובהלכות: מפי השמועה וכו' שבר שתבאר זה: כל שומר שפסע בתחלתו וכו' מעשה פרק המפקיד ובהלכות כמו שיתבאר פרק רביעי מהלכות מלוה ופקדון: ואין השואל וכו' מימרי' פרק כל הגט ובהלו מכילו': אפילו מהל ספר תורה וכו' שם בהלו מכילות: וכן אין השומר וכו' בבריית' הנזכרת: עבר

[ח] ירוש' לימתי מומר חנם חייב מבועה בזמן דליכא עדים אבל ליכא עדים דלא פטע פטור לף מן המבועה ותי' ליכא עדים דפטע חייב לשלם כתבו במקום פלוני שהנהג ליתן את שלו לם רחוי לשמירה פטור ולם לאו חייב להפקידו:

[ט] וכן פסק רב אלפס דהא דאמרי' פ' כל הגט כאן מנה רבי אין השואל רשאי להשאיל וכו' ה"מ לכתחילה אבל דיעבד כו' כעמוד וכן פרי' פ' קמא דב"ק אחת מד' אבות נזקי דממון פר' ואת' בהלפסי שוד ועל ודלה מבירה לן כר' מאיר דאמר המעביר על דעת בעל הבית נקרא גזלן:

[י] פרי' הלי' מכירות:

ספר שלשה עשר והוא ספר משפטים הלכותיו חמש וזהו סידורן

הלכות שכירות: הלכות שאלה ופקדון: הלכות מלוה ולוה: הלכות טוען ונטען: הלכות נחלות:

הלכות שכירות

יש בכללן שבעה מצות שלש מצות עשה וד' מצות לא תעשה וזה פרטן:

א' דין שכיר ושומר שכר:
ב' ליתן שכר שכיר ביומו:
ג' שלא יאחר שכר שכיר אחר זמנו:
ד' שיאכל השכיר מן המחובר שעושה בו:
ה' שלא יאכל השכיר מן המחובר בשעת מלאכה:
ו שלא יוליך השכיר בידו יתר על מה שיאכל:
ז שלא יחסום שור בדישו וכן שאר בהמה:

הלכות שאלה ופקדון

יש בכללן שתי מצות עשה:
א' דין השואל: ב' דין שומר חנם:

הלכות מלוה ולוה

יש בכללן שנים עשר מצות ארבע מצות עשה ושמנה מצות לא תעשה וזהו פרטן:

א' להלוות לעני ומך:
ב' שלא יגוש אותו:
ג' לנגוש את הנכרי:
ד' שלא ימשכן בעל חוב בזדון:
ה' להחזיר המשכון לבעליו בזמן שהוא צריך לו:
ו' שלא יאחר המשכון מבעליו העני בעת שהוא צריך לו:
ז' שלא יחבול אלמנה:
ח' שלא יחבול כלים שעושין בהן אוכל נפש:
ט' שלא יתן המלוה בריבית:
י' שלא ילוה הלוה בריבית:
יא שלא יתעסק אדם בין מלוה ולוה בריבית לא יעיד ביניהן ולא יכתוב שטר ולא ערוב:
יב ללוות מן הנכרי ולהלוות לו בריבית:

הלכות טוען ונטען

מצות עשה אחת והוא דין טוען ומודה או כופר:

הלכות נחלות

מצות עשה אחת והוא דין סדר נחלות ונמצאו כל המצות הנכללות בספר הזה כ"ג מהן י"א מצות עשה וי"ב מצות לא תעשה:

פרק ראשון

ביאור הרב דין הרביע טומרין:

פרק שני

ביאור הרב מרין הרבע טומריס חיכו הלה במטלטלין ולה בעבדי וקרקעות והקדמות ודין מתקנו מטיכה בטומרי ודין תנאי בהרבע טומריס:

פרק שלישי

ביאור הרב דין טומריס מטענו מהועם חוכם ועל הי זה חוכם פטורין לו חייבין:

פרק רביעי

ביאור הרב דין טוכר בהמה ללכת בדרך ידועה או להוליך מטוי ידוע ועבר על דעת בעלים ודין טוכר בהמה מה יש לו להכיח עליה:

פרק חמישי

ביאור הרב דין טוכר בהמה או מפיכה וה ידע בהן חוכם ודין מטכיר בית עד זמן ידוע ורצה מטכיר להטכירו לאחר ודין בית זה או בית כזה אני מטכיר לך או מטכיר בית מתם או עליה מתם:

פרק ששי

ביאור הרב דין מטכיר בית לחברו בבירה גדולה וכן מטכיר בית לחברו במה הוא חייב ודין מטכיר עליה ונפחתה ודין זבל מבחכר למי הוא ודין מטכיר בית או חכר או כיוצא בהן עד זמן קבוע מכופהו לצאת בסוף הזמן ודין טוכר בית ללינה או למבואה ודין מטכיר בית מתם מצריך להודיעו מלטיס יום קודם מיכה וטוכר נמי צריך להודיעו ודין הוקרו והוזלו הבתים ודין נפל הבית או נתנו לבנו או מכרו או הוריטו:

פרק שביעי

ביאור הרב טים דין תנאי במכירות ודין מטכיר בתים לחרטים או למנה ונתעברה המנה ודין טוכר אומר נתתי ומטכיר אומר לא נטלתי ודין מטכיר במטר ודין טוכר פרדס ודין מכנים פירותיו לבית חברו מלא מדעתו ודין טוכר ריחים:

פרק שמיני

ביאור הרב דין חכירות מדה או קבלנות:

פרק תשיעי

ביאור הרב דין טוכר את הפועלים:

פרק עשירי

ביאור הרב דין מלוה את חברו על המטכון ונהנם ודין ממיה בבעלים ודין החומכין מהם טומרי טכר זה לזה ודין נתן לחומכין לתקן וקלקלו ודין מוליך חטין לטוחן ועמחן טובין ודין מרחה דיכר לטולחני וחומר יפה ונמכר רע ודין טבח או טפר מתא או מקני דרדקי או מתלא מכולם כמותרין ושותרין:

פרק אחד עשר

ביאור הרב ממצות עמה ליתן טכר טכיר בזמנו ודין כובס טכר טכיר ודין מחלוקת מבין מכיר לבעל הבית:

פרק שנים עשר

ביאור הרב דין הפועלים מחוכלין במה מהם עומין:

פרק שלשה עשר

ביאור הרב דין הבהמה מחוכלת במה מהם עומה כמו מכחמר לה תחסום טור בדיטו:

ידאה לי מ"ש פסע השומ' וכו' זה מחלוקת ימכה בין המפרש' ז"ל ומ"ש מדקדק ממ"ש מלמרה המתכה בזו שומר חנם חייבו נסבע ולא לחמרה חייבו מפלס דדוין חייבו נסבע וכחמיכהו במה מילמר מלא פסע הא ש"מ פסע מפלס וכן מדקין דברי ר"ש ז"ל ודין הפוסע בסטרו' לרעת רבינו מהו' כמ"ש כבר נתבאר פ' מביאי מהלכו' חובל ומזיק המורף מטרותיו סל חברו על מי זה דרך הו' חייב והר"ם בן והר"סבה חלוקין בזה ואומרי' מדין זו טעל מהמתכה לא חזכירה אלא מה מנזכר בתוך ובשומר חנם לא נילמרו תפלומין בתוך כלל ומכל מקום הדין סוה מילפינו ש"מ פסעו פטורין וכתב ז"ל דפוסע לאו מזיק הוא מהרי פ פסיעה בבעלים פטור ואלו מזיק בבעלי' חייב וזה דעת הר"ח בהסגו' וכן הורו רבותי וכו'

בהשגות אא מסכתינו היא ש"מ לעניד לפלס במיטבח מסו' דבריו היו ועפלוה כתבתי בית דין ומכיר מהפסיד מלהכתו[ב] דבר פסוט הוא מהוא מזיק בידים מילה טובח חומכ' מותרין ועומרין הן עכ"ל:

ובחמת לא נתכוון רבינו לדין המתכה וכבר כתב דין המתכה פוק פר' מציני ואם לכך נתכוון לא היה תולה אותה בהורחת רבותיו אלא כאן עכין אחר הוא ואינו מן הסם שכאן לא התב' מאם לא יעמו יפלמו כמו שמלמרי במתכה וגם כן אין תפלומין אלו דומין לאותן תפלומין שפם מפלס כל מה ש מהיתה שדה זו ראויה לעמו' וכאן אינו מפלס אלא מה שהפסיד מפחת בדמים מחמ' שלא עשה מה שהכל על עמו לעמו והטעם שאינו מפלס יותר מפני שלא התנה שאם לא יעשה יפלס זה נראה בדעת רבינו והו נמסך אחר מה שמל' שהפוסע בדברים אלו מפלס:

המוסר לחברו דבר המחובר וכו' פסק כחכמים שבפרק

שבועת הדיינין בשבועות והביאוה פרק השואל ופרשו ז"ל לפילו אין פריכין לקרקע כלל ויש לדקדק בזה במה שכתב פרק חמישי מהלכות טוען ונטען:

הפקיד הקדש וכו' וכן גוי וכו' במכילתין וכי יתן אים על רעהו וכתי יפלס פניס לרעהו ולא להקדש ולא לאחרים פירוש בעי לרעהו בשעת כתיבה ובשעת תפלומין ופירוש לאחרים גויס: **אחד** האים ואחד האלמה וכו' זה פסוט בהרבה מקומות ואמרו פר' קמא דבבא קמא הטוה הכתוב אלמה לאים לכל דיניו שבתורה וכמה מעמים בתלמוד בדיני טומרין בשמים: **קטן** שהפקיד ביד גדול וכו' הורו רבותי שאין זה נסבע בשעת קטן וכו' זה דעת הרשבץ מיגם ז"ל בפירושו בשבועות פרק שבועת הדיינין דכי אמריכן בשתניתין שאין נסבעין על טענת קטן דוקא שבוע מודה מקצת ועד אחד שהן בחזקת מחמת טענה אבל שבועת טומרין שהיא בחזקת שאין שמור לקטן שתחייב לו שבועת הטומרין ולא על פי שמכי יתן אים אל רעהו למרו זה ואמרו אין שתיכת קטן כלום ופסוק זה בטומרים הוא כתוב לא לענין טומרין פטורו הכתוב אלא ערוב פרטיות כתוב כאן כמו שכתוב בפירושו בחרוכה אבל הר"ם בן והר"סבה שהרבה מהמפרש' ז"ל חלוקים עליו ואמרו שבר תורה אין נסבעין לקטן והביאו לזה ראיות ומכל מקו' יש שהורו שנסבע הוא שבועת היסת על ידי קטן אלא כדברי הר"ח ז"ל שהשבועות שכתב שפילו היסת אינו נסבע ועוד יתבאר זה פרק חמישי מהלכות טוען ונטען:

כותיה ופ' שאים היה מעשל חפץ לחבירו כיון שמסך השואל החפץ אין המשאיל יכול לחזור בו וכן בשומר שכר וכן שמת חייב השומר משעת שמיכה ולא קודם:

הלמוד

יראה לי שאם פשע השומר בעבדי וביוצא בהן חייב לשלם שאינו פטור בעבדים וקרקעות ושטרות אלא מדין גניבת ואבדה ומתה וביוצא בהן שאם היה שומר חנם על מטלטלי ונגנבו או אבדו ישב' ובעבדים וקרקעות ושטרות פטור משבועה וכן אם היה שומר שכר שמשלם גנבה ואבדה במטלטלין פטור מלשלם באלו אבל אם פשע בה חייב לשלם שכל הפושע מזיק הוא ואין הפרש בין דין המזיק קרקע לדין המזיק מטלטלין ודין אמת הוא זה למבינים וכן ראוי לדון וכן הורו רבותי שהמוסר כרמו לשומר בין באריסות בין בשמירת חנם והתנה עמו שיחפור או יזמור או יאבק משלו ופשע ולא עשה חייב כמי שהפסיד בידים וכן כל ביוצא בזה שהפסד בידי חייב על כל פני: **המוכר** לחברו דבר המחובר לקרקע לשמור אפילו היו ענבים העומדות להבצר הרי הן כקרקע בדין השומרין הפקיד הקדש ואחר כך פדהו והרי הוא חולין בעת שנטלו מיד השומר או שהשאילו חולין ואחר כך הקדישו והוא ביד השואל וכן גוי שהפקיד ואחר נהגייר כל אלו אי' בהן כל דיני השומרי' עד שתהי' תחלתן ומופן נכסי הריוט ונכסי ישראל

אחד האיש ואחד האשה בדין השומרין בין שהיה הדבר השמור של אשה או שהיה ביד האשה: קטן שהפקיד ביד גדול או השאילו הרי זה הגדול נשבע שבועת ה השומרין לקטן הורו רבותי שאין זה נשבע בטע' הקטן כדי שנאמ' אין נשבעין על טענת [ד] קטן שכל השומרין שבועתן שבועת שמא היא: כדרך שתקנו חכמי משיכה בלקוחות כך תקנו משיבת ב בשומרין: **האומר**

[ג] לבל רבותי מכרש' הקדמונים לחמרו מכחו ממפלס מכר חייבו מפלס בחיוב מלו דהייבו נגבה ולבדה כך מומר חנם חייבו מ מחי' בחיוב מלו דהייבו פסיע ותפס מבועה מפני מפרסה דלמונה בשומר חנם ולין ב ברלמונה חלה מבועה מנגבה הו לחברה ובלותה דחיוב נגבה לומר דכופס מכר חייבו נסבע דכלכה ומומר חנם חייבו מפלס בפסיע' וכן מוכח בפ"ק החובל בהמה לרבנן מל ברי' דלתת לפומבדיתא לפקדי' רב יוכף גביה ההוא גבר' פסע בה לתנו גבי גבו ובעי למיפטריה מבו' דכתיב לשמור ולא לחלק לעניים מסמע מכמעטו מכח זה הפסוק להפטר לפילו ב בפסיעה והת"ל סם הוי לרב יוכף דלמר מומר לבידה סם הוי בההיא הכלה דלא בעי למיתב ריפתא לעניי והוה מצי למיתב כמי סם חייבו מפלס בגבידה והוה מצי למיתב כמי דפוש חייבו מפלס סם כלכם לו לפילו כ נסבב דהה לימקם לטות מכר הילכך סם מלל והמרם פטור וכן בפ"ה ועיין בסיימן עו במבו' עמה וכן פסק רבינו ויחל הלוי כדברי התו עכ:

[ד] וכן כתב בפ"ה בשם הר' יוסף חבן מיגש לחכם בירום דרים כי יתן לים לל רעהו שר מתהה תבועה ובתימה סוין בגרול:

ואני חומר כבר כתבתי כמה פעמים מלא בחתי בו לסתור חלא לבנות בעה וכי לית לי עסק להכריע בכגרית מילין תלוות ברחיות לפי מילכן הסגו מיבטרכו הפלות חלא מילו מקסים ולמו מ מתרכי וכל סכן בזו סהיה מחלוק' יפכה מזמן רבותיכו בעלי התוספו' ורבניה ונלוכיה מחלקו בזה ועמד בסיטתם הר"חבר ז"ל וגם הר"מ ז"ל מקוכי כתב הדעות והמחלוקות ומקבת רלוותיהם ולא הכריע:

וכן הורו רבותי סהמוכר כרמו לחומר וכו' עד כל כסיס

כתב הר"חב ז"ל מסנתינו היא ש"מ חוביר ולא תעבד לחלם במיטבח מסוס דבדו היא ועפלוה כתבתי בית דין ומכיר מ מהפסיד מלהכתו דבר פסוט הוא מהוא מזיק בידים מילה טובח חומכ' מותרין ועומרין הן עכ"ל:

ואני חומר כבר כתבתי כמה פעמים מלא בחתי בו לסתור חלא לבנות בעה וכי חין לי עסק להכריע בכגרית מילין תלוות ברחיות לפי מילכן הסגו מיבטרכו הפלות חלא מילו מקסים ולמו מ מתרכי וכל סכן בזו סהיה מחלוק' יפכה מזמן רבותיכו בעלי התוספו' ורבניה ונלוכיה מחלקו בזה ועמד בסיטתם הר"חבר ז"ל וגם הר"מ ז"ל מקוכי כתב הדעות והמחלוקות ומקבת רלוותיהם ולא הכריע:

וכן הורו רבותי סהמוכר כרמו לחומר וכו' עד כל כסיס

כתב הר"חב ז"ל מסנתינו היא ש"מ חוביר ולא תעבד לחלם במיטבח מסוס דבדו היא ועפלוה כתבתי בית דין ומכיר מ מהפסיד מלהכתו דבר פסוט הוא מהוא מזיק בידים מילה טובח חומכ' מותרין ועומרין הן עכ"ל:

ואני חומר גם בזה סברות אין גבי הא דלמרינן פרק השואל ובהרבה מקומות כי יתן לים לל וכו' חים פרט לקטן ואין לי להכריע וכדאי זו לסמוך עליהן ואין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות ואף על גב דגרסי' בירושלמי כי יתן לים לל רעהו שר מתהה תבועה ובתימה סוין בגרול עכ הוחיל ולא נחמל בבלי שהוא אחרון אין דבים סמוכין עליו להודיה: כדרך שתקנו חכמים מסיכה בלקוחות כך תקנו מסיכה בסומרין בבא קמא פרק מרובה ובמציעא פרק השואל: **חלמוד**

כדרך שתקנו מסיכה בלקוחות וכו' מימרא דרבי חלעזר בהשואל ותניא בהמפקיד ביד גדול וכו' הורו רבותי וכו' שר שבועת שמא היא ואפילו היסת אינו נסבע ועוד יתבאר זה פרק חמישי מהלכות טוען ונטען:

עבר הטומר ומסר וכו' מבואר בהלכות בתמיקין' דבים מס עדים מכחישה פטור וכתבו זל דהוא הדין לס הטומר הרחטון יכול ליטבע מכחישם לס רחה והוא מפטור לף על פי מחין מס עדים מהרי לין כחן טעם לומר זה לחיו נחמן ואתה היית נחמן מהרי הרחטון נמטבע על כך ופטור הוה:

ואם לין מס עדים וכו' פמן הלכה פרין המפיקיד: ואפי' היה הרחטון טומר חכם וכו' מס מפורם: לפיכך לס היה דרך הבעלים וכו' מפורם מס בטובר' דהנהו גיטי והלכות וכתבו זל מחפילו הלך לו המי ולח נמבטע מחין לו כלום להמחלם ממנו פטור הרחטון: והוא מלח יתעם מטירתו כיצ' ימעט וכו' רשת רבינו בזה נרחה נכון רשי כחן לח לתריכן מכל זמן מדרך המפיקיד לתכור לעבי מפטור הרחטון חלח מפני נטוי הדעת מכבר גלה דעתו מהוח מלתיכו לטבי לפיכך חין לו טבע על הרחטון ותהו כפהמידות מוי הבל כטבע הרחטון הבחירה ודהי המפקיד כבר גלה דעתו פהוח חפן מתה בטחירה מעולה ותה ה הרחטון כחתה וחין לך פטיעה ברולה מזו ותה מכתב הף על פי פכן הו טבר בבעלים וכו' נרחה לי טעמו לפי שהף על פי שהכחיל ב בבעלים וכפב פטור כמו טבתחיל דוקה כטתחה הבהמה הו נחברה בטטיתו ברטותו חבל כפטכרה לטבי הרחטון מתחייב בחוח טעה בחיקה הבהמה ברטות הטבי וחין טחלה בבעלים פוטרת חלח לטומר טפחל הבעלים חבל לח לטומר בבי טלה פחל הבעלים והרחטון מתחייב על רטות הטבי זה נרחה ונריך עיון: ואם הבית הטומר הטבי וכו' הרי זה פטום כבר מתבחר: שומר ממ' לטומר מחר והוסיף בטמירתו וכו' במסכת בהמפיקיד כרבי יוסי וכן נטכיקה הלכה בגמ' וים מי טהיה כבל לות פחס מתה בבבי המסכיד פחי הטומ כרי ליטב טמה טמטלס הטומל הוח חל מוכר והיכו חלח טוחל לטומר דבעלים הות לגטרי ובכל גבות הטלוחין לבעלים וכן עיקר: הזה בדי פיקדון וכו' מכורט כוף פרין קמח דגיטין בריתה ותה טכתב הלחל והטוחל להרחטון חיי בחחריותו וכל כבר נזכר טטם זה בגטרת והפיקח מיכה פחס הוי הבעלים דגילס להפיקיד לכל החחר טמכר לו חו פחין הטפיקיד הרחטון יכול לחזור בו טהרי כבר נפטי מחחריותו וכתו טהתחיל בדין טומר ט טמכר לטומר וכן כתבו זל:

פרק שני

שלשה

דינין החמורין עד טלח יחלולו בהקדטות פרין בתרין דטבועות ופרין טבועת הדיינין ובטציעה פל המפקיד ופרין הזהב: ירחה

עבר השומר ומסר לשומר מני עד וחה לימו נחמן בגזילין פרין קמח דבבח קמח ובמציעה פ' המפקיד: לפיכך לס היה דרך הבעלים עד בפריתו פל זה עד וכן כל כיוב בזה במציעה פרין המפקיד: היה בידו פיקדון וסלחו וכו' עד סוף הפל פרין קמח דגיטין:

פרק שני

שלשה

דינין האמורין בתור' בר' השומרין אינן אלא במטלטלין של ישראל ושל הדיוט שנא' נפש אחת בלים ובל בהמה ייצאו קרקעות ויצאו העבדים שהוקשו לקרקעות ויצאו השטרות שאין נופלין ממון ויצאו הקדושות שנ' כי יתן איש אל רעהו ויצאו נכסי גוים מכאן אמרו חכמים העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות שומר חנם שלהן אינו נשבע ונושא שכר או שומר אינו משלם ואם קנו מידו חייב באחריותן ותקנו חכמים שנשבעין על ההקדשות שבועת השומרין כעין של תורה כדי שלא יזלזלו בהקדשות ירחה רפה עכ

הת בהקדם נמור
בהת חמו דבנן טפי
טלח יזלזלו בהקדטו לחבל בטל עניים לח חיים כולי הת ולח תקנו לימבע עליהן כיון מהוח פטור מלטלס כדלקמן בהילכו פיקדו רפה וכן מוכיח מדברי רבי' האפסי ומ' להמציע גבתי כרי' בזמן הזה במידי דלח קיין להו לעבי' מחידומי מודי זל זצל

שלשה

דינין החמורין בתורה בר' טומרים וכו' מסנה פרין הזהב ולח הוזכר במסנה פומל ומכל מקום דיכו כדין פחר הטומרים כמו טכת' ובינו בחרבעה טומרים ומה טלח הזכירו במסנה מפני הקרטות דלח טייך בהו מחלה וכן כתבו זל: שנאבד כגון לו כלים וכו' מפו' בגרל טם ותה טכתביפחו הקדטות וכטיגוים מפו' טם הקרם רעהו כתיבפי ולין הקדם לגוי מכבל מקו' פהוזכר רשהו לין הגו בבל וכפוטו הוח ומבולת: ואם קנו מידו חייב בחחריותן בגמרת טם מימרת ובהילכות: ותקנו חכמים מנטבעין על ההקדטות כו' מימרת בגמרת טם וכתבו זל טבחלו חפילו מטבועה פחיכה ברטותו פטורין מן הדין לבר בהקדטות מן התקנה ועיקר ומהטטועה הימורה בגמ' גבי הקד' ים ללמוד טעומר טכר מבטו מלוכין בכל מקום חם נחנם הרי זה לח הפקיד מכרו זל נטבע מבחנם ונוטל מכרו ועיקר: וידוה

מסיין מילתו כאומרת בטעות וכוותיו בר מן היה הפרקין בטעמי היכו כאומן לומר החזירני ואם היא חלוקין לפי מלה כזכר בפירוש בגמ' פטורה מפני שהוא מפי בזה הכי לית כאן דין מגו כלל ואם כן פטור הוא מלה היה כאומן לומר החזירני מפני שהעם מאמרו כאומן היכו הלה בטעו וכל זמן מיאן מס מגו ודיי היכו כאומן ופטור הוא ומה שכתב שלא יתבע בעל המטר בקיטל חפץ וכו'

בהשגות אא והוא דיחיל ליה להשבע לי מלה החזירתי לך לבל לכן לכתחלה אמרי ליה זיל מלים ליה עב: דמים זה למלוה לתן חברו בטעו וטעון הלוה ואמר פרעתיך מחומרי ללוה לך מלס ואם טען הלוה ואמ' יפטר לי בטענ המלוה כמו מיתבאר ריש פרק ד' מהלכות מלוה ולוה וכאן הוא ודבר ברור בכאן: אין לך מי שנשבע מתוך שיכול לומר וכו' פי הכוכה היא בשבועין וכפטורין ולא בשבועי הוטלי וזה נכתלק ההפרש דאיכא בשבועי ושטלי מדין מגו מהוא בשבוע בבקיטת חפץ והוא המלוה על המפכון מהוא נאמן עד כדי דמיו ובשבועה כמו שנתבאר פרק רבעי מהלכות טוען ונטען לבל דין זה הוא בשבוע ובפטור והברה הוא מלה יהיה זה הלה ב בטעו שכר מהוא כפטור בטעו לפי שכל מלר הכופרים בכל לין בהם מתויב בשבועה מן התור הלה השומרי בטענת נתנו ופטור הוא:

פרק שלישי

שומר שטען שנאנס אנס גדול כגון שבדד ימתה אם נאנס במקו שהעדי מציין שם מצדיקי אותו ראי על טענתו שנאנס ויפטר אף משבועת שומרים ואם לא והביא ראיה ישלם שנאנ אין ראוה שבועת ה תהיה בין שניהם והא במקום שאיפש להביא ראיה אין שם שבועה אלא או יביא ראיה או ישלם אבל אם טען שנאנס במקום שאין העדים מציין שם אין מצדיקין אותו ראיה אלא ישבע שנאנס ויפטר ואם הביא עדים שלא פשע בה נפטר אף מן השבועה מעשה באחד שהביא חבית של יין בשכר ושברה בשוק של מחוזא ובאו לפני חכמים ואמרו שוק זה ששכרת שנשברה בו חבית בני אדם מצוין שם או תביא ראיה שלא פשעת אלא נתקלת ונפלת או תשלם דמיה וכן כל כיוצא בזה:

ה ההוא חבית דריחיתבר בריסתיך דמחות לתו לקמיה דרבה כו':

ו עיין בס' יח מל ספר כזיקין:

המעביר חבי ממקום למקום בשכר ונשברה דין תורה הוא שישלם שאין זה אונס גדול והרי השבירה כגנבה ואבדה שהו חייב בהן אבל תקנו חכמי שיהיה חייב שבועה שלא פשע בה שאם אתה אומר ישלם אין לך אדם שיעביר חבית לחברו לפיכך עשו בי שבידת החבית כמיתת הבהמה ושבירתה ועוד תקנו בדבר זה שיאמ נשאר אותה שנים במוט ונשברה מ משלמין חצי דמיה הראיל ומשוי זה גדול לגבי אחד וקל לגבי שנים הרי הוא כאונס ואינו אונס ומשלמים מחצה אם יש עדים שלא פשעו בה נשברה במקום שאין העדי מצויין נשבע שלא שברוה בפשיע ומשלמין חצי דמיה שהרי לא היה לכל אחד להביא אלא משוי שיכול להעביר ב בפני עצמו מכאן אתה למד שהאחד שהעביר חבית גדולה שאין דרך כל הסבלים להעבירה שהוא פשע ואם נשברה בידו משלם הכל:

ז ועין כמ' יח מל ספר כזיקין:

ח וכן הלכ כר' מאיר ואע"פ שחכמי חולקים עליו ר"מ מסתפ עם ר' יוחנן ורבה כוברים כמותו סה:

והסבל מעבר חבית של יין לחבירו וכתוב לשלם פי שהיה בפשיעה או במקום רועים ולא הניח היה סוה ביום השוק ר' ובשאר הימים ג' לס החזירו ביום השוק חייבין להחזיר חבית של יין או ישלמו לו ר' והוא שלא היה לו יין למכור ביום השוק אבל אם היה לו יין מחזירין לו שלשה ומנכין לו בכל זמן טרח שהיה טורח במכירתה ופגם הנקב שהיה נוקב החבית וכן כל כיוצא בזה: רועה

פרק שלישי

שומר מטען כו' עד והס כשברה מירו מ

כתב הר"ר אברהם ז"ל הוה נותן לת ה המעיע בעבור הכבדות ולכי קבור מילין הפטיעה הלה בטבול הקלו מהתקל במשא הקל פוטר הוא ואפי' לפי מה שכתב הר"ר אברהם ז"ל לעיל מלה כל המעבירין בדין מתוך שיכול לומר הר"ר אברהם ז"ל והוא לכאורה על מה שכתב הר"ר אברהם ז"ל לעיל מלה כל המעבירין בדין מתוך שיכול לומר כך וכך ויפטר בקיטת חפץ הלה זה המומר בלבד מים עלין מטר ואפי' לפי

השומר לחבירו שמור לי זה ואמר לו הבח לפני וכו' משנה פרק המוכר את החומכין וכתב הר"מבדא ז"ל ואם תלמ' ובמאי מיחייב והא לתמריכן כדרך שתקנו מפיכה בלקוחות כך תקנו מפיכה בשומרין דילמה לי דהביח לפניו בפשיטות ודתוך לתרבץ לחמוריו ואי כמי בבהמה ובטלמר לו שכיפה במקל והיה תבה וכדלתמריכן לקמן בפרק המוכל הכיפה במקל והיה תבה מרמות מפחיל ומתה חייב הר"מבדא ז"ל על"ל ופי' לם אם היה זה ברמו' המוכר ממתחייב בכך:

אמר לו הבח לפניך או הבח פתם או פלמר לו הרי הבית לפניך וכו' הבח לפניך מיתרת דרב הונא פס בהמוכר הבח פתם בעזיה ולא לפיפטורא וכתבו ז"ל דהמוכרת מחבירו עלין הרחיה ולפילו מומר חכם לא הוי וכן בהלכות ודין הרי הבית לפניך בהזהב:

אבל מחרים וכו' כל מקום מתרלה בדברי רבי חרם בדיני הממון הוא מתקל הגאונים ז"ל מתקנו חרם פתם בדברי רבים ולא נזכר כלל בגמרא:

אחד המפקיד וכו' דין זה מוכח מכל הפוכקים ז"ל סדין סבועת השומרי היא לפי בלא עידי פקדון ולא כדברי הגאונים מבריהם כל הנסבעין לפי מחתה עיקרית וכבר הכריחו כן לבל מה שכתב רבינו סלין לומרין מנו ל לפטרו מסבועה והכוונה בפוס מקום במולם לין מנו פוטר מסבועה זה דעת ר"ח ז"ל והרב לבן מיגש ז"ל וזה דעת רבינו מאיר הלוי ז"ל לבלים מהמפרסים ז"ל מכחלקו עליהם ולומרין סבמקומות לחרים חון מסבועת השומרין לסריכן מנו ל לפיפטורי מסבוע' והדברי עתיק: אפילו היה הדבר הפלול וכו' גם זה נמסך בזה לחר דעת רבו לבן מיגש ז"ל מכתב כן בסבועות פרק סבועת הדייכין ומחלוקת היא בין הגאונים ז"ל פים מי פסובר סבריך סתי כסף פמום דכסף הוא כלי דמיניה לפיכך סתי כסף בסבועת השומרים כת' ודעת לבן מיגש ז"ל היא סלין כריכין דלמ"ב דכתיב גבי נומרין ערוב פרטיות כתוב כלן וחיכו שלא בטענת מודה מקל' ודעת הר"מבן והר"סבה ז"ל כדברי הלום סבריכה סתי כסף ועוד נתבאר זה סלקנ' מהלכות טוען ונטען: ואין לחד מן השומרין וכו' מוסבם מהגאונים ומבואר בבבא קמא פ' הגזל עניש דלא כרבי בר חנא דלחמר סלף השומרין נריכין כפירה במקנת שלא והודלה במקנת שלא כרבי חייא בר יוסף דלמ' ערוב פרטיו' כתוב כלן כדלתיתא התם ומבואר בהלכו' שם וכן מוכיח בכוף המוכר את הבית פלפי' טען נלנס הכל חייב מבועה מן התורה: **מתנה** סומר חכם להיות פטור וכו' ממנה פרק המוכר את הפועלי': **ובן** מתנה בעל הפקדון וכו' בבריתא' שם ומה מכתב ולין צריך קנין פסק כרבי יוחנן סלמר שם כן וכן בהלכות:

טען זה סהיה שם תנאי סהפקיד לבלו וכו' גם זה פשוט סלין מבועת השומרין בכופר בכל לבא בטוען כיבבו לבל בטוען לא הפקדתי אלא לא נטענתי סכל לבו טענות סהמפקיד יודע בהן כמו הנפקד לין שם חיוב מבועת התורה לבא במודה מקנת ובן חייבות המבנית מבכרך מבועת הדייכין בבירור לבל פשוט הוא שים שם מבועת היסת:

זה לומר המחלתיך וכו' לבר נתבאר זה מכל סלין מודה מקנת בטענות לבו הוא פטור מבועת התורה ובכמה מקומות נתלמוד נתבאר זה:

במה דברים לסורים בבבא היה שם שטר וכו' ופירוש לך על כיסים שם ערים כיון סלין שם שטר נלמר לומר החזרתי ובבועת היסת וכמבואר ריש פרק הנסבעין ולפיכך כתם רבינו ז"ל ולמר בבבא היה שם שטר ודין השטר הוא בגיטין וכפשוטה רב חסדא כוף המוכר את הבית מבלמר לומר החזרתי ובבועת התורה ומבואר שם הטעם מנו דלמי בעי לומר נלנסו וזה מוסכם:

במה דברים לסורים בפהיה השומר וכו' לבל שם היה חייב להביא ראיה על טענתו כמו סיתבאר **פירוש** יתבאר בריש פרין שלישי מבמקוס רוחין ושרש מבוין

וכן רואה מאשביר הבהמות וכו' מעמיד בגמ' סס בהמוכר ובהלכות ומוסר חכם פטור: פשע בה ויכלה למנוע ולא מנעה סס כדרכה פטור וכו' מחלוקת לבי ר' בשמעי' סס כדרכה ומבואר בהלכות ופרקי' ז"ל פשע בה מלא נעל בפניה ויכלה למנוע ולא מנעה סס לאכל נבלים ולא לאכל זיבוס ומיהו לא לאכלה סס לא זיבוס ולא נבלים ומיהו עכ"ל ומה שכתב רבינו מלין יציאתה גרמה לה מתבא לידי חוכם זה מחלוקת כעס לומר מלא כל מי שכתבאר פרק ראשון דיתחלתו בפמיעה וסופו בחוכם חייב מלבי הכא דלא בא החוכם מחמת הפמיעה כלל ולין תחבולה ליכבל מיחוכם זה ומבואר בהלכות:

אבל לס נבבה נבב וכו' מודה רבא בזה כמו מפורש סס:

פרק רביעי

השוכר את החמור להוליכו בהר והוליכו בבקעה אם הוחלקה פטור אף על פי שעבר על דעת הבעלי' ואם הוחמ' חייב שכרה להוליכה בבקעה והוליכה בהר אם הוחלקה חייב שהחלקות יתר בהם מן הבקעה ואם הוחמ' פטור שחמימו' בבקעה יתר מן ההר מפני הרוח שמנשבת בראש ההרים ואם הוחמ' מחמת המעלה חייב וכן כל כיוצא בזה וכן השוכר את הפר' לחרוש בהר וחרש בבקעה ונשבר הקנקן והיא הכלי שחורש בו הרי השוכר פטור ודין בעל הפרה עם האומנין שתרשו וכן אם לא שנה על דעת הבעלים ונשבר הקנקן דין בעל הפר' עם האומנין שכר לחרוש בבקע' וחרש בהר ונשבר הקנקן השוכר חייב ודינו של שוכר עם האומנין ומה הוא ודין האומנין ששברו בעת חרישה שמשלמין מי משלם זה האוחז את הכלי בעת החרישה ואם היתה השדה מעלות מעלות שניהם חייבין כדמי הקנקן המנהיג אותה במלמד והאוחז את הכלי שברה לדוש בקטנית ודש בתבואה והחלקה פטור בתבואה ודש בקטנית חייב שהקטנית מחלקת מעשה באחד שהשכיר חמור לחברו ואמר לו לא תלך בו בדרך נהר פקוד שתמים מצוין שם אלא בדרך נרש שאין בה מים הלך בדרך נהר פקוד ומת החמור ולא היו שם ערים שמעידים באי זה דרך הלך אלא הוא מעצמו אמר בנהר פקוד הלכתי ולא היו שם מים ומחמת עצמו מת ואמרו חכמים הואיל ויש ערים שהמים בנהר פקוד מצוין חייב לשלם שהרי שנה על דעת הבעלים ואין אומרים מה לי לשקר במקום ערים השוכר את הבהמה להביא עליה מאתים לישרין של חטים והביא מאתים לישרין של שעורי' ומתה חייב מפני שהנפח קשה למשאוי והשעורין יש להן נפח וכן אם שכרה להביא תבואה והביא במשקלה תבן אבל אם שכרה להביא עליה שעורים והביא במשקלן חטים ומתה פטור וכן כל כיוצא בזה שכר את הבהמה לרכוב עליה איש לא ירכיב עליה אשה שכרה לרכוב עליה אשה אשה בין קטנה בין גדולה ואפילו מעוברת ומניקה השוכר את הבהמה לשאת עליה משקל ידוע והוסיף על משאו אם הוסיף חלק משלשים על השיעור שפסקו עמו ומתה חייב פחות מבאן פטור אבל נותן הוא שכר התוספת שכר כתם אינו נושא אלא במשקל הידוע במדינה לאותה בהמה ואם הוסיף חלק משלשים כגון שדרכה לשאת ל' וטען עליה לא' ומתה או נשברה חייב וכן ספינ' שהוסיף בה אחר משלשים על משאה וטבעה חייב לשלם דמיה הכתף שהוסיף על משאו קב אחר והזוק במשא זה חייב בנזקיו שאף על פי שהו' בן דעת והרי הוא מרגיש בכובד המשא יעלה על לבו שמא מחמת חליו הוא זה הכובד השוכר את החמור לרכוב עליה יש לו להניח עליה כמותו[ד] ולגינו ומזונותיו של אותו הדרך לפי שאי' דרך השוכר לחזור בכל מלון ומלון לקנות מזונות יתר על זה הרי מעכב עליו בעל החמור. וכן יש לבעל החמור להניח עליה שעורים והבן ומזונו של אותו היום יתר על זה

[ד] וכן נרים רבי וקסה דפמיעה הוא זה ורח נרים כמותו פי כקת קטן לתת תחת מרחעותיו וכך הוא הגרול כרחית במכר טהרות תו':

[ג] וקף על גב דתחילתו בפמיעה לגבי חמימות וקיימה לן תחילתו בפמיעה וסיפו בחוכם חייב היכן דוק כמבת החוכם מחמת הפמיעה כי ההיא דכריף דחורבי כרלקתן בהלכות מחלה ופקדון פר ופם בתו וסף הפועלי גבי רופא פהביח שדרוכו עכ':

מגדל עוז

פרק הפועלים

פרק רביעי

השוכר את התימור כו' שר קוף הפרק כלו במכיעת פרק השוכר את החומרין: פרק ה'

[ב] כרבה לגבי חביו יציאתה גרמה לה ש וכן פס' רי' לף ודלא כחיב' מלין דפסקין שתביא לידי אונס זה כחביו עם בספרו: הואיל וכדרכ' מתה מה לי בבית שומר מה לי באנס אבל אם גנבה גנב מהאנס ומתה כדרכ' בבית הגנב הרי השומ' חייב אף"ש שומר חנם שאפי' לא מתה הרי היא אבדה ביד הגנב ויציאתה גרמה לה להגנב וכן כל כיוצא בזה:

• [ב] כרב חסדא ורבה בר רב הונ' ודלא כרבה דפטר ליה לרונ' מטעם החוכם ה"ה וכן פסק בחביהלף דהילכתא כותייהו ותו דרב פפא דין הכי הלכה למעשה ורבה לטעמ' כרלית' ריש פ' הכונס גבי נפלה לגב' ונהנית עכ':

השוכר את החמו' להוליכו בהר והוליכו בבקע' אם הוחלקה[ב] פטור אף על פי שעבר על דעת הבעלי' ואם הוחמ' חייב שברה להוליכה בבקעה והוליכה בהר אם הוחלקה חייב שהחלקות יתר בהם מן הבקעה ואם הוחמ' פטור שחמימו' בבקעה יתר מן ההר מפני הרוח שמנשבת בראש ההרים ואם הוחמ' מחמת המעלה חייב וכן כל כיוצא בזה וכן השוכר את הפר' לחרוש בהר וחרש בבקעה ונשבר הקנקן והיא הכלי שחורש בו הרי השוכר פטור ודין בעל הפרה עם האומנין שחרשו וכן אם לא שנה על דעת הבעלים ונשבר הקנקן דין בעל הפר' עם האומנין שכר לחרוש בבקע' וחרש בהר ונשבר הקנקן השוכר חייב ודינו של שוכר עם האומנין ומה הוא ודין האומנין ששברו בעת חרישה שמשלמין מי משלם זה האוחז את הכלי בעת החרישה ואם היתה השדה מעלות מעלות שניהם חייבין כדמי הקנקן המנהיג אותה במלמד והאוחז את הכלי שברה לדוש בקטנית ודש בתבואה והחלקה פטור בתבואה ודש בקטנית חייב שהקטנית מחלקת מעשה באחד שהשכיר חמור לחברו ואמר לו לא תלך בו בדרך נהר פקוד שתמים מצוין שם אלא בדרך נרש שאין בה מים הלך בדרך נהר פקוד ומת החמור ולא היו שם ערים שמעידים באי זה דרך הלך אלא הוא מעצמו אמר בנהר פקוד הלכתי ולא היו שם מים ומחמת עצמו מת ואמרו חכמים הואיל ויש ערים שהמים בנהר פקוד מצוין חייב לשלם שהרי שנה על דעת הבעלים ואין אומרים מה לי לשקר במקום ערים השוכר את הבהמה להביא עליה מאתים לישרין של חטים והביא מאתים לישרין של שעורי' ומתה חייב מפני שהנפח קשה למשאוי והשעורין יש להן נפח וכן אם שכרה להביא תבואה והביא במשקלה תבן אבל אם שכרה להביא עליה שעורים והביא במשקלן חטים ומתה פטור וכן כל כיוצא בזה שכר את הבהמה לרכוב עליה איש לא ירכיב עליה אשה שכרה לרכוב עליה אשה אשה בין קטנה בין גדולה ואפילו מעוברת ומניקה השוכר את הבהמה לשאת עליה משקל ידוע והוסיף על משאו אם הוסיף חלק משלשים על השיעור שפסקו עמו ומתה חייב פחות מבאן פטור אבל נותן הוא שכר התוספת שכר כתם אינו נושא אלא במשקל הידוע במדינה לאותה בהמה ואם הוסיף חלק משלשים כגון שדרכה לשאת ל' וטען עליה לא' ומתה או נשברה חייב וכן ספינ' שהוסיף בה אחר משלשים על משאה וטבעה חייב לשלם דמיה הכתף שהוסיף על משאו קב אחר והזוק במשא זה חייב בנזקיו שאף על פי שהו' בן דעת והרי הוא מרגיש בכובד המשא יעלה על לבו שמא מחמת חליו הוא זה הכובד השוכר את החמור לרכוב עליה יש לו להניח עליה כמותו[ד] ולגינו ומזונותיו של אותו הדרך לפי שאי' דרך השוכר לחזור בכל מלון ומלון לקנות מזונות יתר על זה הרי מעכב עליו בעל החמור. וכן יש לבעל החמור להניח עליה שעורים והבן ומזונו של אותו היום יתר על זה

[ד] וכן נרים רבי וקסה דפמיעה הוא זה ורח נרים כמותו פי כקת קטן לתת תחת מרחעותיו וכך הוא הגרול כרחית במכר טהרות תו':

[ג] וקף על גב דתחילתו בפמיעה לגבי חמימות וקיימה לן תחילתו בפמיעה וסיפו בחוכם חייב היכן דוק כמבת החוכם מחמת הפמיעה כי ההיא דכריף דחורבי כרלקתן בהלכות מחלה ופקדון פר ופם בתו וסף הפועלי גבי רופא פהביח שדרוכו עכ':

בגמ' היכ' דלא סבי מתלת מסלס וכו' ובדחי לבעל הפר' מסלמין מהכלי מלו: **שברה** לחרוש בהר וכו' במתנה ומה מכתב ודיבו על שוכר עם האומנין הוא מכבי מהאומנין לפילו כמחרטו בהר חייבין מהרי מבואר בגמ' רכל זמן מהשוכר לא מנה מדעת בעל הפרה האומנין מסלמין לבעל הפרה אלא מפני שברה לחרוש בהר ומיתלה גב מיתא מפני השוכר דיבו עם האומנין והן מסלמין לו ופי' בהאומנין מכירים וכן פרקי' ז"ל: **שברה** לרוש בקטנית וכו' מתנה סס: **מעשה** בחור מהשכיר חמור וכו' מבואר סס והוא בהלכות: **השוכר** את הבהמה להביא עליה וכו' מפורש במתנה ובגמ' לגבי מלין דרבי רקיל כוותיה ומבואר בהלכות:

שבר את הבהמה וכו' בריית סס וכתב הר"מבדח ז"ל דהא דקתני המוכר את החמור לרכוב עליה חמה לא תרכב עליה חמה לא תמיר' מלא כיוצא בה מיהא חייב בתמלומיה דלא סבי מלים לחמה פמיע' עיית חייב עליה מהחמור עמויה היא לרכוב עליה בין חמה בין חמה מלא מלכתחלה אין לו לעמות כן ומסתבר' מלא מנהג המקום להתיקר יותר בשכר רכיבת הנמים מרכיבת החמורים מוסיף לו שכר כפי המנהג עכ"ל ואיפכ' מרבנו חלוק בזה כפי מה שיתבאר לפיכך בגבול מלאת' זו: **ואפילו** מעוברת מהיא מניקה פי' ואפי' עם הוולד היוכן וכן פרקי' ז"ל סס: **השוכר** את הבהמה לאחת עליה מתקל ידוע וכו' הנר' בדברי רבי' מאחד מדרך הבהמה לאחת יותר ממה שהטעינה זה כיון שהוסיף חלק מסלסי' על המתקל שכברה חייב והר"מבן ז"ל חלוק בזה ואמר סלא שכר החמור להביא עליה חכי לתך חטים והביא עליה יותר מעשורי' או חטים עד כדי משוי כל חמור כיוצא בו אעפ"י שין לו לעמות כן וכדאמרינן לרכוב עליה חמה לא שכר ועמה חייב לשלם שמאחר שדרך כל חמור ליפה לתך היכו יכול לומר לאחי לתך מכרתי לך ובמבבל התוספת מתה מהרי דרך כל חמור ליפה כך וכך הוסיף על הדרך כגון שכברה לאחת מילין והלך עשרת מילין כיון שדרך כל חמור לילך עשרת מילין שם מתה פטור והאריך בזה ואמ' שהוא פטור אחר מתה ודאי מחמת המשוי כך כל זמן שלא הביאה לזה שלין שכיר: **שבר** אחת היכו כוונו שלא מתקל הידוע במדיל לאותה בהמה וכו' אעפ"י שכתבו כתבו מישר ידוע לקנת בהמות רבנו לא כתבו לפי שכל הרכבו היכן סוות ופשוט הוא: **ובן** ספינה וכו' מבואר שם: **הכתף** שהוסיף על משאו קב אחד וכו' פי' הוסיף בלא ידיעתו חייב בנזקיו כאחרונה דרב אחי שם וכן פסקו בהלכו' וכתב הר"מבן ז"ל ומכאן למדין למעמא אחרם ביבוני ל' קבין אחת חמם אחין דהא תנן תוספת החמור ג' קבין אחת חביאה אחת ומשאו לתך שלו אחין אלמ' תוספ' אחת הו' כעל' אעפ"י שלין בין אחרם לבהמ': **השוכר** את החמור לרכוב עליה וכו' בריית ומתבאר בגמ' שם

ביום המוך מיצע דחמור ולחרי פרסו ביום [illegible] ממש לבל יקוד לכן לא ממש תחמין בחמור יומי מהדרי ליה חמתא פי לחכו מספיק להם בהמתם חבות יין כמותו
דהיה לה מוה חלה לרבב ולהיהו לחל להו [illegible] ביומא דסוקא חמתא הויא טויא לי מהייתי מוכרה ביום המוך מעבר ומיימי מוכית הדמים בריוח ולא לחדין
דבחמור יומי מפלמי ליה חמתא חלה שלחמה לו יין למכור ביום המוך מעבר לבל היה לו יין למכור לבל מי מרוכה לקנות לחכן מפלמין חלה לרבעה זו היא מחת
המפרסים זל לפי גדכת הספרים ולפי מטה זו כל זמן מפלמין דמים לין בין יום המוך למחר הימים דבר ולין בהם חלוף חלה מביום המוך נפטרין בהמתם יין
כמותו ובמחר ימים בריכין למלם

מדין אכופלים

רועה מביאו זאבים וטרפו ממנו אם היה זאב אחד אין זה אונס אפי' בשעת משלחת זאבים ואם היו שני זאבים הרי זה אונס שני כלבים אינן אונס אפילו באו משתי רוחות היו יתר על שנים הרי זה אונס ליסטם מוזין הרי זה אונס ואפילו היה הרועה מוזין ובא לו ליסטם אחד מוזין הרי זה א אונס שאין הרועה מוסר נפשו בליסטים האריה והדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו אונסים בזמן שבאו מאליהן אבל אם הוליכ' למקום גדודי חיות וליסטים אין אלו אונסין וחייב לשלם : רועה שמצא גנב והתחיל להתגרות בו ולהראותו שאינו חושש ממנו ואמר לו הרי אנו במקו' פלוני וכך וכך רועי' אנחנו וכך וכך כלי מלחמ' יש לנו ובא אותו הליסטם ונצחו ולקח מהן הרי הרועה חייב שאחד המוליך את הבהמ' במקום גדודי חיות וליסטים או המביא את הליסטם בהתגרותו למקום הבהמה : רועה שהיה לו להציל הטרפה או השבויה ברועים אחרים ובמקלות ולא קרא רועים אחרים ולא הביא מקלות להציל הרי זה חייב אחד שומר חנם ואח' שומר שכר אלא ששומר חנם קורא רועים ומביא מקלות בחנם ואם לא מצא פטור אבל שומר שכר חייב לשבור הרועי' והמקל ד עד כדי דמי ה הבהמ' כדי להציל וחוזר ולוקח שכרן ו מבעל הבית ואם לא עשה כן והיה לו לשכור ולא שכר הרי זה פושע וחייב : רועה שטען שהצלתי על ידי רועים בשכר נשבע ונוטל מה שטען שאינו יכול לטעון אלא עד כדי דמיהן ויכול היה לומ' נטרפ' וישבע בנקישת חפץ כדין כל הנשבעין ונוטלין : רועה שהניח עדרו ובא לעיר בין בעת שדרך הרועי' להכנס ובין בעת שאין דרך הרועים להכנס ובאו זאבים וטרפו ארי ודים אין אומרים אלו היה שם היה מציל אלא אומרין אותו אם יכול להציל על ידי רועים ומקלות חייב ואם לאו פטור ואם אין הדבר ידוע חייב לשלם : מתה הבהמ' כרכה הרי זה אונס והרועה פטור מגפה ומתה אינו אונס תקפתו ועלתה לראשי צוקין ותקפתו ונפלה הרי זה אונס העלה לראשי צוקין או שעלת מאיליה והוא יכול למנעה ולא מנעה אף על פי שתקפתו ונפלה ומתת

מדין אחריות

ז מהיה לו לתקפה ולא תקפה לבל או נשברה חייב ז שבל שתחלתו בפש עהוסופו באונס חייב וכן ד' כיצד דחבילה קלה מהיה לו ל לתקפה עלת תבול הא אם יכול לתקפה פטור ואין חלוק בין העלה בין עלתה והא דנקט בריפת עלתה ובסיפ' העלה לעלויי כ' דחבילה בריפת לא היה יכול לתקפה מלפול דומיא דעלתה ובסיפא היה יכול לתקפה דומיא דהעלה עכ :

כל המחמר וכן בהלכות : האדי וזהדוב והנמר וכו' חייתי וכו' מפנה כלמונה שם : רועה שמצא גנב וכו' בעיא דלפטיטין שם : רועה שהיה לתהגיל הטרפה וכו' בגמרא שם שומר שהיה לו לקדש ברועים ובמקלות ולא קדש חייב שומר חנם בחנם ושומר שכר בשכר ושד כמה עד כדי דמיהן פי' של בהמות והכן מביאו בשומר שכר שחייב בריובין דקדש טיפרע שומר שכר שכר הרועים מעלו והיו תמהים על זה ופריך דהדר מקיל דמיהן מבעל הבית למה ליה רב כפא לאחי לה הכי מלי נפקא ליה מיהא כי היון שבעל הבית חוזר ומשלם כדי דמיהן מה מרויח בהכלה והלא בדמיהן היה מוכח ליקח לחרות כמותן ופריך נפקא ליה מיהא לכופרא דחיותא כופר הבהמות שמכירין בהן ומלמדות בביתו הוי כמי לטורח יתירא שלא יצטרך לחזור ולקנות בהמות וכל זה בהלכות כלעון הגמרא :

אבל שומר שכר וכו' כבר כתבתיו זה : ואם לא עשה כן והיה לו לשכור ולא שכר הרי זה פושע וחייב מלמין כל דמי הבהמ' חלה שמכין לו השכר שהיה צריך לשכור רועי' להציל וחם חותו השכר יעלה עד כדי דמיהן רועה שטען שהצלתי על ידי רועים וכו' זה כלל לכל המופיחין ברפו' שהן נשבעין ונוטלין וכן כתב"ח ז"ל בשיתובות פ' השואה גבי מתני' שטענו המוכרת הנילת כל נשבעי השתו הוכיח ולא לכל יפבע כמה הוכיח מיהא שמעינן דכל היכא דליהו ידע והוי לא ידעינן שבע ליהו ידע ומקיל ואף בשומר שכר : רועה שהניח עדרו ובא לעיר וכו' בריתא שם בהשוכר ומה שכתב בין בעת שדרך הרועים ליכנס הוא כשומר שכר וכרב חסדא ורבה בר רב הונא דלמרי התם להכי ליה לברא כי היכי דלכתוב בשורותא מעלית וכן פכרתם דין הבריתא הוא לפילו בעל בעידנא דעיילי לחוכי ודוקא בשומר שכר לבל בשומר חנם שנכנס בעת שדרך הרועים ליכנס ודלי פטור שלין זו פטיעה וכן כתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ופשוט הוא : מתה הבהמה וכו' מפנה שם :

כגפה ומתה וכו' מפנה כלשונה כגפה ומתה חיכו חוכם ופרעי ז"ל עכה ברעב לו בריעה בקיץ בחמה ובחורף בכנה לעכות כשם מתרגמיכן לסגפה כשם שלשון המפנה חיכו חוכם לחו למימרא חוכם לחו הוי ופטיעה נמי לא הוי ושומר שכר חייב ושומר חנם פטור חלא לפילו שומר חנם נמי חייב דפטיעה היא ודידה מתה כרכה הרי זה חוכם תכא קופה כגפה ומתה חיכו חוכם וזה פשוט ויש שכתב מחדוש המפנה הוא שלא עכה יום אחד ומתה אחר חדש חי אבל שומר שכר חייב שלשבע שלא מתה בפטיעתו שמא בלילו יום שעכה נולד בלא מלכיה הפנימים חולי שמתכו מתה אחר זמן רבכו יהכתן זל :

תקפתו וכולה לרחפי הכוקין וכו' לשון המפנה שם עלתה לרחפי כוקין וכפלה חוכם ופרעי ז"ל חוקימנא בהמפקיד שתקפתו ועלתה ובהלכות גם כן והא שתקפתו ועלתה תקפתו ונפלה ורק על גב דהיהיו חוקמת' המפקיד חותעביד' לחלבה דלית הלכת' כותיה כבר הזהיכו הרמב"ן והרשב"א ז"ל להשומר דבר ההלכות דחלבה קושטא היא לכולי עלמא ועקר וכירום כוקין הרים חדים וגבוהים וכירום תקפתו מחזק בה והיא חזקה מתכו : העלה לרחפי כוקין שם : או עלתה וכו' כבר כתבתי זה וחין זה בשומר חנם חלא דוקא בשומר שכר שים לו לשמור שמירה משלה וכן כתבו ז"ל :

אף תקפתו ונפלה וכו' ודוקא נפלה לבל מתה שם כרכה כשור דומיא דפגע בה ויכלה לחנם ומתה כרכה שיתבהר בשמו וכן מפורש בפ' המפקיד : וכן

השוכר את הספינה וטבעה להבחני הדרך אם אמר לו ספינה זו אני משכיר לך ושכר השוכר להולך בה יין סתם אף על פי שנתן לו השכר יחזיר כל השכר שודרי זה אמר לו הבא לי הספינה עצמה ששכרתי שהקפרה גדולה יש בספינה זו ואני אביא יין מכל מקום ואוליך בה אם לו ספינה סתם אני משכיר לך ושכרה השוכר להולך בה יין זה אף על פי שלא נתן לו מן השכר כלום חייב ליתן כל ה השפרי שהרי אמר לו הבא לי היין עצמו ואני אביא לך ספינה [ג] מכל מקום ואוליכו אבל צריך לנבות כדי הטורח [ד] של חצי הדרך שאינו דומה המטפל בהולכת הספינה לישב [ה] ובטל אמר לו ספינה זו אני משכיר לך ושכרה השוכר להולך בה יין זה אם נתן השכר אינו יכול להחזירו ואם לא נתן לא יתן שאין זה יכול להביא הספינה עצמה ולא זה יכול להביא יין עצמו שכר ספינה סתם ליין סתם הרי אלו חולקי השכר: השוכר את הספינה ופרקה בחצי הדרך [ו] נותן לו שכר כל הדרך [ז] ואם מצאו השוכ' מי שישכיר אותה לו עד המקום שפסק שופ' ויש לבעל הספינ' עליו תרעומת ובן אם מכר כל הסחורה שבספינה לאיש אחר בחצי הדרך וירד ועלה הלוקח נוטל שכר חצי הדרך מן ה הראשון ושכר החצי מזה האחרון ויש לבעל הספינה עליו תרעומת [ח] מפני שגרם לו לסבול דעת איש אח' שעד' לא הרגיל בו וכן כל כיוצא בזה

מאן אני אימר שהמשכיר בית ל לחבירו עד זמן קצוב ורצה השוכר להשכיר הבית לאחר עד סוף זמנו משכיר [ט] לאחרים אם יש בני בית ב במקום בני ביתו אבל אם היו ארבעה לא ישכור לחמשה שלא אמרו חכמים אין השוכר רשאי להשכיר אלא מ משלשלין [י] שהרי אמר לו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אח' אבל בקרקע או בספינ' שהרי בעלה עמה אין אמרי כן וכן אני אומ' אם אמ' לו בה לשוכר למה תשרה ותשכיר ביתי לאחרים אם לא תרצה לעמוד בו צא ותניחו ואתה פסי' משכירותו אינו יכול להשכיר לאח' שזה בא תמנע טוב מבעליו עד שאתה משכירו לאחר תניח לזה ביתו וש

[יא] וכן פסק בכל דברים הללו ומסתמן וכן מסתבר זכל הבית רשאין בעלי פרק המוכר מדיהו מכירה לרחמון במה ומכירה רחמון לבני בתיתים חכו מחסב הלוה עם הרחמון מבחר ליום הפרע מכר לו מכירה רחמון בתיתים ומכירה רחמון לבני במה חכו מחסב הלוה עם הבני מבחר ליום הפרע קנינהו וכל מוכר מדיהו בשעה שהיובל מוהב הלוה כשכירות בעלמא הוא ולפיכך אם חזר ביובל ולפיכך הכי חזקן סים לו רשות לרחמון למוכרה לבני בלוה רשות הבעלים וליכא למימר דמיידי שבקנו לו הבעלים רשות למוכרה לאחר דלסוף כן למה לי קרא מכירה לרחמון במה כו' מאן מחסב לוה עם הרחמון פמיטע דלוה בכתבי עמיקין מהיה נותן רשות לרחמון למוכרה ביקר מיפקיד הוא בבך מיבטוך לחסב בתיתים הלוה עם בעלים וליכא למימר דשבר חיקוך דמכרים לאחר דלוה ברשותי לחודי קרא ועוד לפילו תאל דליכא לאקורי תא חזקן דשה שעמה ואין הבעלים יכולים למחות דהי לא תימא הכי מהו לאיבטוך קרא לימרו בעלים הי לפסקין במכירה שמכר רחמון לבני הלוה עם מאן יכולי למחות ועוד הבית שבכיה דבי ההיא דכתיבה דכ' הלומכין כת' ליום לרחות לבל הבית רחיה מתנה על רחובן שהמכיר ביתו למשכון סתם פלס רבה ממעון למלחות כל הבית דיורין הרשו בידו ורבות לו גבי בית מלמדים וכופרים מבירים ותופסים כדרך כל מוכרי בית פלין לדבר קבוצה כתה בני לדם יכנסו בה ומהלי טעמא נמי תנן בהלוה כו' כבהלוות שכנים פרק הילין עמם עכ:

[יב] וכן פסק מו זכל דהני מילי במטלטלין שפני שיפסד לבעלם ולהטמינן:

מגיד משנה

המוכר את הספינה וכו' שר הולקין השכר פרק המוכר את החומרין: המוכר את הספינה ופרקה בחצי הדרך וכו' שר עליו תרעומת

בחב הר"אבד ז"ל לפי הגמ' בזה עצמה תמוה יש לו על מ"ש חומר עיקר זאת ההלכה ב בתרעומת פרק המוכר את החומרין ומה שכתב הר"אבד ז"ל לפי' הגמ' רוצ' להיות שכר על דעתו וכל מכין כשהוא בעצמו הולך לפי הגמרת מכלל דלפי הכתוב חיכו: וכן שם מכר כל הסחורה כו' שר וכן כל כיוצא בזה בתרעומת פרק המוכר את החומרין: ומכאן ואילך חומר מהמשכיר בית לחבירו שר זמן קצוב ורצה השוכר להשכיר הבית לאחרים אם יש בני בית ב במקום בני ביתו אבל אם היו ארבעה לא ישכור לחמשה שלא אמרו חכמים אין השוכר רשאי להשכיר אלא מ משלשלין שהרי אמר לו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אח' אבל בקרקע או בספינ' שהרי בעלה עמה אין אמרי כן וכן אני אומ' אם אמ' לו בה לשוכר למה תשרה ותשכיר ביתי לאחרים אם לא תרצה לעמוד בו צא ותניחו ואתה פסי' משכירותו אינו יכול להשכיר לאח' שזה בא תמנע טוב מבעליו עד שאתה משכירו לאחר תניח לזה ביתו וש

בהשגות אא"א לפי הגמרת בזה תרעומת ממון יש לו על שר כאן: וכן הוא האמת שחייב לו דספינה פי' דריסת הרגל כי כפורין זה ומוכיח מחורתו וכבש חי' ומכבש בה מעורו מרעי ליה לספינה ו מפקרי לה והוי ממון גמור ומבואר זה בגמרא ובהלכות:

וכן אם מכר מחורה וכו' זה מבואר בגמרא ובפירוש ההלכות: מבאן אני אומר וכו' קברית הרב ז"ל וליתיה בברה מדין הבפינה ולא אמרו שם לו תרעומת אלא ב בספינה מפני שם לו לבעל הספינ' לדור עם השוכר ולסבול דעתו אבל בבית אפילו תרעומת אין לו וכאן הוא בעצמו: וכן אני אומר אם יש לבעל הבית לשוכר גם זה נכון אבל אין לזה רחייה מן התלמוד: ושם

מגיד משנה

השוכר את הספינ' ושבעה להבחני הדרך אם אמר לו ספינה זו אני משכיר לך ושכר השוכר להולך בה יין סתם אף על פי שנתן לו השכר יחזיר כל

[ג] ואין צריך לומר אילו שר הכ' בעית למיתי כו' כרחמ' גבי בית מהרי ויכו לבד ולא ההכהו כלו' תו בפס ר"ב:

[ד] ומכאן רחיה על פועל החוזר בו בדבר החבוד כדלקמן פט:

[ה] כרחיתא התם ולימא ליה הא ספיכתא הבא חמרך מכאן פסק רבינו יהל הלוי דהמשכיר תלמד לבנו ומת התינוק דנותן לו כל ם מכרו דמצי למימר המלמד חייתי ברך והלמדנו תנא הא קאמ' ולכל כי הוה עצמו פסק היכא דחלה ה התינוק אם לא היה רגיל להיות חולה הל למלמד להתנויי עליהם יחלה התינוק מלא יפסיד בזה ואם לא לתינוק כפשיטא דתלמד הוי כדחמרי' לעיל גבי הלי מהן דלגיר לגינה לרוולא ופסיק נהרא דמכלגיב בין לי הוה רגיל דפסיק נהרא בין לא הוה רגיל דפסיק וכיון דהיכא דהנה ה התינוק לפי' כל הזמן הוי פגידא דתלמד היכ' דמיית היך יתכן לומר מלבי התינוק יפסיד יותר ויכבד בהרעה ונזדרז בתמיהא לקח על כי מהוה בעצמו כתב שם לחלק לה נדחה לי הלה כדברי רבינו פכ"ב דהכא דוקא הוא דלמר הכי לפי שבעל הספינה הפסיד את ספינתו הבל ליכל מהעוצים לא הפסידו כלום הלה מתבטלין ממלאכה להכי הכו מפלם להם כלום הילך היכא דמיית התינוק נמי מהמלמד לחיכו מפסיד הלה מתבטל והין מרויח הין הבעל הבית נותן כלום מן העתיד לבא פלה למר ומיד ים לחלק דלעיל לחייבי בתכירות והכא בקבלנות עכל מהר מהיד זכל בחידושיו עכ:

[ו] ונדחה לרחבה מלם נסברה הספינה לו מיכולין להוכיחה מתקן טבייתה וים בדמיה לעבור יעבור לי נמי מכלי הספינה לם נסתייר כל דלהני מיבה כספיכ דמי לקח על גבדלמ' ספיכ' זו וכבל הדרך ים להעוות הך דלעיל דחמור והך דספינה והמבין יבין ויבורר דרך הנכוחה להעותם בהן ובמעלם עכל:

[ז] וכן פירש רי' חלפס וכן נדחה לרחבה:

[ח] וכיוצא בזה פסק רבי ממעון בכוס ועיין בכ"כ:

[ט] פרח דיתרעומת הוי מעו' חמלה יתיר' מבדי' להוכיח כלים על רחמון ולהכנים מל מבי לי נמי מעוס טעמא דבעמוד ומה ועם בתו עכ:

פרק חמישי השוכר

שר הלה תרשמת בחב
ואני חומר
את החומה ופירוש זה
סבר היה וחנו חן נכון כן כי מה לי
כסותית מה לי חלתה חו נלקחה ל
לעבודת המלך מלחר מבריחן
לפל ולטעון ריכן סוה בבלי זכוכית
כסיטת התלמוד וכמו שכתב רת
זל לפניהו בממוך: שברו למעת
הוחי וחמ לו וכו שר ותניח לו בבלתו
בחב הרחבר זל חין לזה ברם
ונקף פחין הפרם בין ר
רביבה לפחר מעת ולטון ההלכות
הטעתו טריחה עם לרכוב ונלו ת
מרוקף נקט לה שכל:
ואני חומר גברי רבה דדחין
ונתיר מתעתף מפיתיה
דרביה חמרי לטון ההלכו הטעתו
וכיעל לטון הבכר מתך והלח תכי
רבו מתכ ונב לטון התובפתף ונל
לטון המחבר ונוד דהח מיקר הבי
פסקי פרק החומכין הוח ותלמודת
קחמר נהריח לרכוב עבי והמר רב
כפח כלי זכוכית כלרכוב דמי ת
שתף רכיב וכלי זכוכית לבר ומחר
מעת לחור וזה פסיט בעיני ולבי
חומר ליכי הסברה זו לח כתבה ה
הרחבר זל: המוכר

השוכר את הבהמה וחלתה או נשתטית או לקחה לעבודת המלך אעפ"י שאין ספה לחזור אם נלקחה דרך הליכה הרי המשכיר אומר לשוכר הרי כלך לפניך וחייב ליתן לו שברו משלם: בראבשכר לשאת עליה משאי שאפשר להשליכו בלא ה הקפדה אבל אם שכרה לרכוב עליה או לשאת עליה כלי זכוכית וכיוצא בהן חייב להעמיד לו חמור אחר או בהבהאחרת כאותה ששכר ואם לא העמיד יחזיר השכר ויחשוב עמו על שכר כמה שהלך בה מתה הבהמה או נשברה בין ששברה לשאת בין ששברה לרכוב אם אמר לו המוזה סתם אני משכיר לך חייב להעמיד לו חמור אחר מכל מקום ואם לא העמיד יש לשוכר למכור הבהמה וליקח בה בהמה[2] אחרת או שוכר בהמה ברמיה אם אין ברמיה ליקח עד שיגיע למקום שפסק עמו אם לו חמור זה אני שוכר לך אם לרכוב עליה או לכלי זכוכית וכיתה בחצי הדרך אם יש ברמיה ליקח בהמה אחרת יקח ואם אין ברמיה ליקח שוכר אפילו ברמיכולה עד שיגיע למקום שפסק עמו ואם אין ברמיה לא ליקח ולא לשכור נותן לו שברו של חצי[3] הדרך ואין לו עליו אלא תרעומ שכרה למשא הואיל ואמ לו חמור זה ומת בחצי הדרך אינו חייב להעמיד לו אחר אלא נותן לו שכרו של חצי הדרך ומניח לו נבלתו: השוכר

[2] דחל חילו עד הכח בעית למיתי להו תניח בעית למיתב והרי ההבהו טיכול לתכל כחורתו בבין ודוחה מכיו כחות מתה מהי מרויח במקו שהי חסן לילך לה דמכיח ליתנה בעפי פורת וקלת דחותו השדף לח יבטרך המשכי ליתן תו:

[3] ולח דמי לבית דחק חייב לבהותו כשכפל כרלקמן בפ' זה כרמפורש בבי מ"ז ובסי' כ"ז:

פרק חמישי

חומר לו מעכיר לשוכר מזלך נרם: בראבשכרה לשאת עליה מעלוי וכו' מעלוי לרכיבה לפי שהמשלוי חם ת"ל בהלכו בשתותה חוחכול בחלתה לו בחבריח חין חלוק בין רכיבה כהלכתו לחבל לרכוב חם תכול תניקנו וכן בכלי זכוכית חם תכול תשכיר לחבל בחלתה לו בחבריח חין חלוק בין רכיבה למשלוי וכן כרחה כדבריו בגמרת מלח הזכירו חלוק זה חלח בשכרתה וזה לטון כגמרת השוכר את החמור לרכוב עליה ותתה חו כשתטית חייב להעמיד לו חמור חחר רב פפח וכלי זכוכית כלרכוב דמי עב חבל המשלח בהלכות העכרת השוכר את הבהמה ובחזו בחבריח לח נותן לו מכרו כמה מעשה השוכר את החמור והבריקה חו כשתטית חומר לו הרי מלך לפניך נלח יחמ לו הרי מלך לפניך זלח נותן לו מכרו מעשה כרעת רבנו הנזכר נמעלה ומן דיכה בכתל מעלוי וכתב חו חלח כפי מה מעשה והטעי מלילו בהבריקה נרחה זה דבר פוה ברכיב ובמשלוי וזהו טלח נזכר בתוכפתח דין החבריח בבהמה ון על פי שנקנת נוכחי ההלכות הרי"ף מבחבריח רכיבה ומשלוי טון: ואם לח העמיד יחזיר השכר ויחשוב עמו על שכר מה שהלך בה זהו פירוש רבנו למה שחמרו לו חמור מזו היה הכוכה לח רוכה כל שכרו חייב להעמיד לו חמור לחבל לח שכרו לח וכל זה כפי מעטו מלמלה בפירש זל שבשכרה לשאת נותן כל שכרו מעלה וברכיבה חינו כך לחבל לפי המפרשים החחרים ודחי כשכרה לרכוב חייב להעמיד לו חמור ממש על הפרשין שיתברר לו שמה חמור זה לחמור כתם כמו שיתבאר: מתה הבהמה לו בשכרה בין משכרה לשאת בין משכרה לרכוב וכו' כרמ רבנו המשנה שלמרה מלה חייב להעמיד לו חמור שהיה בין ברכיב בין במשלוי בשוכר כתם ופירש הוח זל חייב להעמיד לו המור ולם לה להעמיד הרי נבלת המור זה במכר לו ומכרו מתבררין לזה הבל לם חינן מכפיקין הנבלה והעור חין מכריחין לת המשכיר לשכור לו מנכסיו דנמה כתחייב לו זה שולה מכלל דברים זל ומה כשברית שלמרו בזה הרי"ף זל פירש חייב להעמיד לו מנכסיו ופירשה בשקנו מידו ויש מי שפירש חייב להעמיד לו חמור לם רוכה משכר וקל תשתכר בין משכר לו מכר כלל לפילו תמיד חייב ליתן לו מכר ממה מעשה והרי"ף זל פירש חייב להעמיד לו מנכסיו ובלח קנין וכתב לף על פי שלו חזר בי קדם מבירה היכו חייב בלח שלו שברש לחר משכר לו חמור לחר כבר נתקנייס מעם בניהם במסירתו על זה ומיהו כיון דחמר ליה חייר כתם ומכר לו זה הרי זה כילו נשתבר בתך חייב להעמיד חמור חחר וכדרך שהו משתבר לו הבלה בחמור זה כך משתבר בעתו בחמור כתם בחרוית כל נכסיו שר כיון וכיד הדרך וכן כרחה דעת ההלכות: אמר לו חמור זה חני מוכר לך לם שכרה לרכוב וכו' מכר משלוי הוחיל ולח לו חמור זה וכו' לרכיב לחו חדוקי נרקו ליה שר כיון:

בהשגות אא

חין לזה טרם ונקף פחין הפרם בין רכיבה לשחר מעת ולטון ההלכות הטעתו טריחה עם ובהמת חי לפשר ליפשבגרת רבנו לפי גרסת ספרי הגמרת פלנו מכתוב בהן השוכר את החמור ומתה לו בדרך ולין עם לרכוב בבדוק ובין עם לחתה עיון חלוק בין רכיבה למשלוי כי לקטינן היכי דמי חי דחמר ליה חמור זה עם ים ברמיה ליקח בהמה אחרת בשכרה למעת וכריך עיון ודין הרכיבה מבחר בגמרת ובהלכות:

השוכר

בד"א בשהיו הבהמות שעשו הזבל של שוכר אבל אם הבהמה של אחרים הזבל של בעל החצר שחצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו אע"פ שהיא שכורה ביד אחרים: המשכיר בית או חצר או מרחץ או חנות או שאר המקומות עד זמן קצוב הרי זה כפותו לצאת בסוף זמנו ואינו ממתין לו אפילו שעה אחת שכר לו בית סתם ללינה אין פחות מיום אחד לשבית' אין פחות משני ימים לנשואין אין פחות משלשים יום: המשכיר בית לחברו סתם אינו יכול להוציאו עד שיודיעו שלשים יום מקודם [ה] כדי לבקש מקו' ולא יהיה מושלך בדרך ולסוף השלשים יצא בד"א בימות החמה אבל בימות הגשמי' אינו יכול להוציאו מן החג ועד הפסח קבע לו שלשי' יום לפני החג אם נשאר מן השלשים אפילו יום אחד אינו יכול להוציאו עד מוצאי הפסח והוא ש שיודיעו שלשים יום מקודם בד"א בעיירו' אבל בכרכים אחד ימו' החמה ואחד ימות הגשמי' צריך להודיעו [ב] חדש מקודם כשם שהמשכיר חייב להודיעו כך השוכר [ג] חייב להודיעו מקודם שלשי' יום בעיירות או מקודם שנים עשר חדש בכרכי' כדי שיבקש שבן ולא ישאר ביתו פנוי ואם לא הודיעו אינו יכול לצאת אלא יתן ה השכר אף על פי שאין המשכיר יכול להוציאו ולא השוכר יכול לצאת עד שיודיעו מקודם אם הוקדו הבתים יש למשכיר להוסיף עליו ולומר לשוכר או שכור בשוה עד שתמצא או תצא וכן אם החזלו הבתים יש לשוכר [ג] לפחות השכר ולומר למשכיר או שכור לי כשער של עתה או הרי ביתך לפניך נפל בית המשכיר שהיה דר בו הרי זה יש לו להוציא השוכר מביתו ואומר [ד] לו אינו בדין שתהיה אתה יושב בביתי עד שתמצא מקום ואני מושלך בורך שאין אתה בעל זכות בבית זה יותר ממני נתן הבית לבנו לישא בו אשה אם היה יודע שבנו נעשה חתן בזמן פלוני והיה אפשר לו להודיעו מקודם ולא הודיעו אינו יכול להוציאו ואם עכשיו נזדמנה לו אשה והרי הוא נושאה מיד הרי זה יש לו להוציאו שאינו ברין ש שיהיה זה יושב בביתו וכן בעל הבית ששכר בית שיעשה בו חתונה מכר את הבית או נתנו או הורישו אין השני יכול להוציא עד שיודיעו מקודם שלשים יום או מקודם שני עשר חדש שהרי השוכר אומר לו אין כחך יתר מכחו זה שהזבית בבית זה מחמתו: פרק ז'

[ה] פי' דבכו"ע צ"ל הלוי דהייכו דוקא בסתם אבל הזכיר מיכה לאבל יש להוציאו עד שלשים יום מעיקרא ופר"י ז"ל ומיהו אמעיקרא דבימות החמה אין יכול להוציאו עד שלשים יום מעהודיעו מן החג ועד הפסח אלא יש כן הודיעו בימות החמה שלשים יום מעיקרא ופר"י ז"ל ומיהו אמעיקרא דבימות החמה אין יכול להוציאו עד שלשים יום מעהודיעו וזה דעת רבינו והרמב"ן ז"ל אבל הרשב"א ז"ל כתב והר"ר ז"ל אמר דבימות החמה יכול להוציאו מיד בסוף החדש אף על פי שלא הודיעו מתחלה ממו' דמכיחי בתי כרפי לעיל והא לך בר' הידועלמי המשכיר בית לחבירו ורוצ' למוכרו הר' יוסי ן"ה עלה על דעתו בימות בערב ל' זירא ורבי זירא אמרו מכרו קנוי הוא ולא דו אל מיבקיה עד דימלא לקנלוסי' דילוה פי' מיעלים זימניה אתא עובדא קומי רבי יוסי ולא קבל מלי פלוגי בית' דמשכיר הוה ממושכן גבי חר רומי ולא הוה ליה למיפרק והורי כר' אמי דאמכור לבילקט ע"כ:

בהשגות א"א דבר זה תיכו מחוור מהרי בנמ' העמידוה בחכר דמשכיר ומוורי דאתו מעלמא פי' חכר דמשכיר דלא תגירא למוכר מכלל דאי תגירא ליה כדידיה דמי וקני ליה מידי דהו למוכר את מקומו ע"כ: ובנמ' מניכו במשנה בחמור והזבל של בעל הבית ואיתמר עלה בגמ' במאי עסקינן חילתא בחכר ד דתגירא ליה למוכר ותורי דמוכר אמאי של בעל הבית ולא בחכר דלא תגיל ליה למוכ' ותורי דמשכיר הא כמי פשיטא לן כריכא בחכר דמשכיר ותורי דאתו מעלמא ונקני ליה מסויע ליה לרבי יוסי בר' חנינ' דאמר חכרו של חדש קונה לו מלא תרעיתו עד כאן ופי' רבינו בחכר דמשכיר לף על פי שהיא שכורה ביד השוכר כיון שהיא של משכיר והמוורים מעלמא הזבל של משכיר והוא מלא הקנו אמאי של בעל ה הבית לא בחכר דשוכר ותורי ד דשוכר לבל בתורי דעלמא לף על פי ש אכ' שכור ביד שוכר לא הקנו אמאי של בעל הבית והר"ר ז"ל פירש בחכר דמשכיר אלא המשכיר החכ' לשוכר לעשות בה חפציו אלא ליכנס בה לביתו וזה דעת ר"י ז"ל וזל בחכר דמשכיר אלא המשכיר החכר ותורי דאתו מעלמ' ואתם גלוים לפקודי מפקדי להו בעלים ונקנית ליה חכרו ואפילו קדם השוכר והנשיהן לא זכה בהן ע"כ ונקנית כריכה בפירוש רבינו ממה שכתב הלשון ואמרו ב בחכר דמשכיר ולא אמרו בחכר דלא תגירא ליה לשוכר:

המשכיר בית לו חכר לו מרחץ וכו' זה מבואר בירוש' והוא בהלכות וכן כריכה מן הגמרא אלא ת אמרו אלא במשכיר כדי קרקע שיהא ראוי לזרוע בו לבל אמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לחכירות אבל לא לדירה ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה אבל לא לחכירות ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות אבל לא לאוצר ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר אבל לא לאורי ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי אבל לא לבהמה ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה אבל לא לאכסנאי ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי אבל לא לבית הבד ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד אבל לא לבית הבלי ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי אבל לא לבית הכסא ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא אבל לא לבית המרחץ ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ אבל לא לבית הכנסת ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הכנסת אבל לא לבית המדרש ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הכנסת ולבית המדרש אבל לא לבית הכנסת ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת אבל לא לבית הכנסת ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית הכנסת אבל לא לבית המדרש ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית הכנסת ולבית המדרש אבל לא לבית הכנסת ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת אבל לא לבית המדרש ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית המדרש אבל לא לבית הכנסת ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת אבל לא לבית המדרש ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית המדרש אבל לא לבית הכנסת ואמר רבא משמיה דר' יוחנן בן נפחא מכר בית אלא לדירה ולחכירות ולאוצר ולאורי ולבהמה ולאכסנאי ולבית הבד ולבית הבלי ולבית הכסא ולבית המרחץ ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת ולבית המדרש ולבית הכנסת אבל לא לבית המדרש

ויש מי שהודה מחיבו יכול להשכיר וכו' **בחשנות אלא** לבית לומר מבפניכם יכול הוא להשכירו מכוי הדעת לבל בבית מלין בעלי שמו לכו רמזי ומכל מקום מעכבתם חלוקה מלד פהרי זה המוכר הטבי לם הזיין יפלם ולין מכוי היזק בקרקע מיאמר בו לין ודכוי מיהא פקדוכי בית לאחר: **בית** זה לבי מפכיר לך וכו' מפורם בסוגיית הגמרא סוף פרק המוכל לחי דאמל ליה בית זה וכפל לחזרה ופרי"מי ז"ל מזלו מל מוכר גר[illegible] וכתבו ז"ל ולכו דומה לחמור זה מאמרו למעלה לדעת דבכו בפעברו לריכוב ולדעת יתר המפרפי"ם סוף בפעברו למפר פלם ים בדמיו למכור מפוס ד' דחמור כממת לזבוני קלי ולילק לח"מ מלין כן בבית מכפל מלין דרך למכרו: **אבל** לם פתר וכו' פירום מלה לאמרו הלה בפכפל מלילין מלי המפכיר פבה בנפילתו לבל לם המפכיר מלרו פמיטה מלייב להעמיד לו בית ובדלי מ מהמוכר מעכב עליו מלה יפתרכו בזמן מכירותו **לבל** לם עמד ומתרו ודלי חייב להעמיד לו בית ופמו' הוא וכל מכן לפרי"מי ז"ל מפי' מזלו מל מוכר גרם מלי לפמר ל לומר כן בפפתרו הוא:

ובן לם חזר לחר מהמכירו וכו' גם זה פמוט מכל המפכיר פבה בעכין מהוא חייב להעמיד לו בית: **השכיר** לו בית פתם וכו' גם זה מפורם פם ומה מכתבו והו' מיהיה קרוי בית פמוט הו' ומבואר בהלכו' **אבל** לם לומר לו בית כזה לני מפכיר לך וכו' גם זה מבואר פם ובהלכות בבילור:

המשכיר עליה פתם וכו' מבואר בסוגיית הבית והעליה בבילור: **אמר** לו עליה זו פעל גבי בית זה וכו' פי' לם לומר לו עליה זו ולא לומר לו פעל גבי בית זה לפלה העלי' לו נפחת' ליכו חייב מפכיר לתקנה וכן מפורם פם מלין דין זה ללא בפכל מלילו לומר פעל גבי בית זה ופמוט הו': **לפיכך** לם נפחתה העליה וכו' מפורם פם וכפמוכל דקיימל לן כותיה בדיבי ומבואר בהלכות וכתב הר"פבה ז"ל דוקל נפחתה תקרת הבית פבני העליה דורם' עליה מבלה התקלה מחמת תקרת הבית וזה מעבד לו הבית כפלומר פעל גבי בית זה מכל זמן מכתקלקלה עלייתו מחמת בית לו יתקן לו ידור עמו בבית **לבל** לם נפלו כותלי העליה ליכו חייב לתקן ולא ידור עמו בבי' מלין זה הקלקול מחמת הבית: **הו** מלי עליות זו על זו וכו' בעיל פמוטה פם: **נפחתה** התחתונה וכו' בעיל דלא לילפיטה: **מעשה** בלחר מלמר לחברו דלית זה מעל גבי פרקין וכו' לפון המימרל פם:

פרק ששי

המשכיר בית לחבירו כו' עד הולכי לחר מנהג המדינה והעמות ה הידועי' להם כדרך מלמרו במקח וממכר תורף המנהג בכמ' מקומות הו' בת"למוד ובפרט בעכיי הכבירות במלינת בבירקי המוכרי' והביחור לר"מ ז"ל מזכר כלין הוא פלו פלא: המשכיר חבירו ולא הזכיר רפת בהמה כן עלה בגבון ההלכה הוא פ' המוכל: **המשכיר** בית לחבירו וכו' עד מעל עצמו הכל פ' המוכל: המשכיר עליה לחבירו כו' עד חזוק התקרה הוא פרק הבית והעליה: הזבל מבחצר הרי הית מל מוכר עד לחר המנהג: בר"ח

ויש מי שחודה שאינו יכול להשכירו לאחר כלל ויתן שכרו עד סוף. ומנו ולא ידאה לי שזה דין אמת: **בית** זה אני משכיר לך ואחר שהשכירו נפל אינו חייב לבנותו אלא מחשב על מה שנשתמש בו ומחזיר לו שאר ה השכירו" אבל אם סתרו חיי' להעמיד

ה המוכל עיין פתמו"כ ונתמו"ז: לו בית אחר או ישכיר לו כמותו: ובן אם חזר אח"ש השכי' לזה והשכירו או מכרו לגוי או אנס שהפקיע שכירות הראשון הרי זה חייב להשכיר לו בית אחר כמותו וכן כל כיוצא בזה: **השכיר** לו בית סתם ואחר שנתן לו בית נפל חייב לבנותו או יתן לו בית אחר ואם היה קטן מן הבית שנפל אין השוכר יכול לעכב עליו והוא שיהיה קרוי בית שלא השכיר אלא בית סתם אבל אם אמ' לו בית כזה אני משכיר לך חייב להעמיד לו בית כמדת ארכו ומדת רחבו של בית זה שהראהו ואינו יכול לומר לו לא היה ענין דברי אלא שיהיה קרוב לנהר או לשוק או למרחץ כזה אלא חיי' להעמיד לו בית כמדתו וכצורתו לפי' אם היה קטן לא יעשנו גדול גדול לא יעשנו קטן אחר לא יעשנו שנים שנים לא יעשנו אחד ולא יפתות מן החלונות שהיו בו ולא יוסיף עליהן אלא מדעת שניהם: **המשכיר** עליה פתם חייב להעמיד לו עליה אמר לו עליה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך הרי שעבד בית לעליה לפי' אם נפתחה העליה בארבעה טפחים או יתר חייב המשכיר לתקן ואם לא תקן הרי השוכר יורד ודר בבית עם בעל הבית עד שיתקן: **היו** שתי עליות זו על גבי זו ונפחתה העליונה דר בתחתונה נפחתה התחתונה הרי זה ספק אם ידור בעליונה או בבית לפיכך לא ידור ואם דר אין מוציאין אותו משם מעש'

ד דלית פידום נפן מודלית על גבי הפרסק פי' לילן על לפרסקין: **באחד** שאמר לחברו ד' דלית זו שעל גבי הפרסק חזה אני משכיר לך ו ונעקר אילן הפרסק ממקומו ובא מעשה לפני חכמים ואמרו לו חייב אתה להעמיד הפרסק כל זמן ש שהדלית קיימת ובן כל כיוצא בזה:

פרק ששי

המשכיר בית לחבירו בבירה גדולה משתמש בחיזה ובבותליה עד ארבע אמו' ובתרבין של חצר וברחבה שאחורי הבתים ומקום שנהגו להשתמש בעובי הבותלים משתמש בעובי הבתלים ובבל אלו הדברים והלכין אחר מנהג המדינה והשמות הידועין להם כדרך שאמרנו בענין מקח וממכר

ג ובן פסק מארי רבינו ז"ל מכאן דחייב לקרותה לו לפי' לם בעידנא דאוברייה לא היה מקורה לא לאמרי כמאמ' בית זה אני מכיר לך כמו שהוא עכשיו קאמר דאכן כהדי דדעתיה דמוכר מיהא דאוי לריהה מכני רוחות ומלגים ובמי' ובנבים מיעלו בפרצות כדאכן פר' המוכל כבעמוד עד קפסיק ותני לפי' היכ מלא היו אז בפעה מהמכי לו הבית חייב כיון מלא מיתדר לי' בעל' ע"כ:

המשכיר בית לחבירו חצרו סתם לא השכיר הרפת שבה: **המשכיר** בית לחבירו חייב להעמיד לו דלתות' ולפתוח לו החלונו' שנתקלקלו ולחזק את התקרה ולסמוך את הקורה שנשברה ולעשות נגר ומנעול וכל כיוצא באלו הדברים שהן מעש' אומן הם עיקר גדול בישיבת

ד עיין בהי' רוכח ושמירת נפש פ"ה: הבתי' והחצרות: **השוכר** חייב לעשות מעקה ומזוזה ולתקן מקו' המזוזה משלו וכן אם רצה לעשות סולם או מריב או להטיח נגר הרי זה עושה משל עצמו: **המשכיר** עליה לחבירו ונפחתה בארבעה או יתר חייב לתקן התקר' והמעזיבה שעליה שהמעזיבה חזוק התקרה הוא: **הזבל** שבחצר הרי הוא של שוכר לפיכך הוא מטפל בו להוציאו ואם יש שם מנהג הלכין אחר המנהג בר"א

פרק ששי

המשכיר בית לחבירו בבירה גדולה וכו' מימרל מפורמת פרק המותפין מרבו ופסק בדין הרחב כרבה דהוה בתרל וכתב תרבץ על חבר במקום תרבץ לפרבי הכזכר בגמר' ופירם לבן מיגש ז"ל מלומה על חבר ופי"מי ז"ל הרי זה מסתמם בבותליס בחורי הבותליס על פבי חרבו מבחון עד חרבע לממות לף הן מלו ככגר ביתו עד כלן: **ובבל** חלו הדבריס וכו' זה כפוט ובלמד ממה מלמרו פם בעובי הבותל במקום מהגו וכן כתב לבן מיגש פם וכל חלו הדבריס במקום מלין מנהג ידוע **לבל** יש פם מנהג ידוע הכל הולך לחר המנהג: **והמשכיר** חצרו סתם וכו' מימרל בהמוכל: **המשכיר** בית לחבירו הכזכר לעשות לו וכו' בבריתל פם: **המשכיר** עליה מעכבין בו לית הדלת ותוחבין לותו בחור החקופה: לחבירו ונפחתה וכו' פי' בשלמר לו עליה סתם וכן נרלה מן ההלכות וכבר כתב רבינו למעלה פרק חמישי חייב להעמיד לו עליה ופי' לם נפלה ועתה כתב ז"ל דין נפחתה תקרת הבית מהיה מדרם העליה ומבואר הוא בפרק הבית והעליה ודין המעזיבה כרבנן ודלא כרבי יוסי: **הזבל** מבחצר הרי הוא של מוכר וכו': בר"ח

74

פרק שמיני אחד המוכר מחברו מדה לזורעה לו כרס וכו' זה מפורש בברייתא במסכת דמאי מה בין מוכר למעו' והמוכר בפירות: והמקבל מדה לו פרדים כדי לעבוד בו וכו' גם זה מפורש בהמקבל והלותה ברייתא לכל חוכר ומקבל מניהם בפירות הלח המקבל נותן לבעל הקרקע מלים תבואתו לו רביע לפי מה שמקבל על עכמו והלח נותן לו פירות קבועין: כל דבר שהוא מיני לחרן וכו' בהמקבל כל עיקר בלמי דבעל הבית נטירותא דלריסקא ופרעי ז"ל עיקר שמירה מלי לפטור בלח היא כשמירותא דלריסקא עלין להוכיחא מלין שומה הלח להקל עלין מלח ובטרך לטורוח כלל בשמירת עכ"ל:

פרק שמיני

מגדל עוז

פרק שמיני

אחד השוכר מחברו שדה לזרעה או כרם לאכול פירותיו בדמי' או ששכר ממנו בפירות קצובין כגון ששכר ממנו שדה זו בעשרים כור בשנה וכרם זה בעשרים כדי יין בכל שנה שניהן ריק אח' יש לתם והשוכר בפירות הוא דנקרא חוכר: המקבל שדה או פרדים כדי לעבוד אותו ולהוציא עליו יציאות ויתן לבעל הקרקע שליש תבואה או רביע או מה שיתנו ביניהן זהו דנקר' מקבל כל דבר שהו' מיט לארץ בעל הקרקע חייב בו וכל דבר שהו' שמירת יתיר' החוכר או המקבל חייב בו הקרדו' שחופרין בו והאר' וחבלי' שנושאין בהן העפ' והדלי' והבר וכיוצ' בהן שדולי' בהן המים על בעל הקרקע וחשיטת המקומו' שמקבלי' בהן המים על החוכר או על המקבל: השוכר או המקבל שדה מחברו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן שכרת או קבלה שבע שני' זרעה שנה ראשונ' פשתן ואין השביעית מן המנין שכרה או קבלה שבע אחד שביעית מן המנין: החוכר או המקבל שדה מחברו והיא בית השלחין או בית האילן ויבש מעין של בית השלחי' ולא פסק הנהר הגדול אלא אפש' להביא ממנו ברלי או שנקצין האילן של בית האילנות אינו מנכה לו מחבירו ואם מכת מדינה היא כגון שיבש הנהר מנכה לו מחבירו היה עומד בתוך השדה ואמ' לו בית השלחין הזה אני משכיר לך בית האילן זה אני משכיר יבש המעין או נקצין האילן מנכ' מחבירו שהרי הוא עומד בתוכה ולא אמר לו הזה אלא כמי שאומר כמות שהיא עתה אני משכיר לך לפיכך אם לא היה עומד בתוכה ואמר לו בית השלחין אני משכיר לך או בית האילן ויבש המעין או שנקצין האילן אינו מנכה לו מחבירו: השוכר או המקבל שדה מחברו ואכלה חגב או נשתרפה "אם אירע דבר זה לרוב השדו' של אותה העיר מנכה לו מחבירו ואל לפי ההפסד שארעו ואם לא פשטה המכה ברוב השדות אינו מנכה לו מחבירו אף על פי שנשתרפו כל השדות של בעל קרקע נשתרפו כל השדו' של שוכר או המקבל אף על פי שפשט' המכה ברוב השדות אינו מנכה לו מחבירו שאין זה ההפסד תלוי אלא בשוכר שהרי כל שדותיו נשתרפו התנה עליו בעל הקרקע שיזרענה חטים ושרעה שעורים או שלא יזרעה כלל או שזרע ולא צמחה [2] אעפ שבא חגב או שרפון והוכח' רוב המדינ' אינו מנכ' לו מחבירו ועד מתי חי' להטפל ולזרוע פעם אחרת אם לא צמחו כל זמן שראוי לזרע באותו מקום השוכר

[2] ואין בית מיחרף כנמי' כז':

אחד המוכר וכו' עיי' מזה הפרק כלו בתחילת פרק המקבל: פרק ט כל זה נכ' המקבל

השוכר מחברו שדה לזרעה וכו' מפורש בברייתא במסכת דמאי מה בין מוכר למעו' והמוכר בפירות: והמקבל מדה לו פרדים כדי לעבוד בו וכו' גם זה מפורש בהמקבל והלותה ברייתא לכל חוכר ומקבל מניהם בפירות הלח המקבל נותן לבעל הקרקע מלים תבואתו לו רביע לפי מה שמקבל על עכמו והלח נותן לו פירות קבועין: כל דבר שהוא מיני לחרן וכו' בהמקבל כל עיקר בלמי דבעל הבית נטירותא דלריסקא ופרעי ז"ל עיקר שמירה מלי לפטור בלח היא כשמירותא דלריסקא עלין להוכיחא מלין שומה הלח להקל עלין מלח ובטרך לטורוח כלל בשמירת עכ"ל: הקרדום מחופרין בו הארץ והכליס וכו' גם זה מס: השוכר לו המקבל מדה מחבירו לגבי' מועטות וכו' מטבה בהמקבל המקבל מדה מחברו לגבי' מועטות לא יזרענה פשתן וכו' ובריחב הפל' אמר רב פפא הני תריתי מתניתא קמייתא מטבחת להו בין בחכירות בין בקבלנות מכאן ואילך דאיתיה בחכירות ליתיה בקבלנות דאיתיה בקבלנות ליתיה בחכירות עכ"ל ומן המטבה מן האחרונות ומתוך כך פרעי ז"ל דבחכירות היא דאי בקבלנות מלי דבעי לזרוע מהדי הבעלים חולקין בו עכ' פירו' מפני שבקבלנות כבר נתבאר פהו' חלק ידוע ממה שיוכיח המדה והרמב"ן ז"ל הקשה עליו ופי' דלדבריה מטעם סופה דיקתני קבלה ממנו למטבע מניס יזרענה פשתן ואי בקבלנות אמאי יזרענה פשתן כיון שקבלה לתבואה הרי זה אומר לו לתבואה אני צריך ובקב תבואה אני רוצה וכו' ורבינו ז"ל העמידה בין בחכירו' בין בקבלנו' והל' קבלת תמה ואפשר שהוא סובר כמו שפיר' הרמב"ן ז"ל דרב פפא לאו לעניין דינא ממש הן הקשו' לה אי מהן דדינא לא איפתני אלא מלה הוכרך להשמיענו הדין ההוא אלא או בחכירות או בקבלנות ופי' מניס מועטו' פחות ממטבע והטעם שהפשתן מכחיש הארץ והפקרו ניכר שר פעה מניס שברה אם קבלה וכו' פירוש בשקבלה ממש דאי בקבלה בפירוש לרבר ידוע פטיו משבל המדה מעכב עליו: אין מביעית מן המנין מפני שם דמטבע מניס מני זריעה ממש: שברה אם קבלה וכו' גם זה במפני ובדאי שהיא בין בחכירות בין בקבלנות: החוכר אם המקבל מדה מחברו והיא בית השלחין וכו' מפורש במפני ומה שכתב ולא פסק הנהר הגדול וכו' מפורש שם: ואם מכת מדינה היא וכו' זה נתבאר בגמרא בזה הלשון היכי דמי חילמא דיבים נהרא רבא אמאי אין מנכה לו מן חכירו ולימא ליה מכת מדינה היא וכו' ומתבאר מזה דדוקא בחכירות שקציץ אמאי אינו מנכה לו מן חכירו אם יבש הנהר הגדול והוציל ומכת מדינה היא אבל בקבלנות אף על גב דמכת מדינה היא לא מנכה ליה ומה שיטכחו לפי מה שהתנו ולדברי הכסיס הרמב"ן ז"ל: היה עומד בתוך המדה ואמר לו בית השלחין הזה אני משכיר לך וכו' במפני שם והקשין עלה בגמרא ואמאי ולימא ליה שמא בעלמא אמרי לך מי לא תניא התוא אומר לחברו בית כור עפר אני מוכר לך אף על פי שאין לו אלא לתך הגיעו והוא דקרו ליה בית כור ופריך שמואל אי דאמר ליה משכיר לחוכר הכי נמי דאינו מנכה לו דאמר ליה שמא בעלמא אמרי לך ותניא דאמר ליה חוכר למשכיר דהויא קפידא ורבינא אמר הא והא דאמר ליה משכיר לחוכר אמרינן זה מכלל דבעומד בתוכה עסקינן ובעומד בתוכה למה לי למימרא בית השלחין זה אלא מדקתני ליה בית השלחין זה שמע מינה כדקיימא השתא שר כתן ורבנו פסק כהוקמתא דרבינא ולא חש להא דשמואל ונראה מדבריו ז"ל דאפילו אמר ליה חוכר למשכיר בית השלחין אני חוכר ממך ויבש המעין אינו מנכה לו מן חכירו אם לא כן היה לו ז"ל לבאר אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל אמרו מדלא אמר רבינא לעולם לא שנא אמר משכיר לחוכר ולא שנא אמר חוכר למשכיר שמעינן מינה דמודה רבינא היכא דאמר חוכר למשכיר דקפידא ולקמן על פי שאינו עומד בתוכה וכן במכר לעכין בית כור אלו דבריהם ז"ל ותניא נמי בתוספתא מדה בית השלחי' אני חוכר ממך בית התולן אני חוכר ממך יבש המעין וכקצץ התולן חייב להעמיד לו מעין אחר וחייב להעמיד לו תולן אחר מדה בית השלחין זו אני חוכר ממך יבש המעין וכקצץ התולן מנכה לו מן חכירו וזה מבואר כדבריהם ז"ל ופירוש יבש המעין פרעו בירושלמי ביבש כלו אבל מקצתו כגון שהיה עמוק מתים ועכשו עמוק פלם יכול לומר לו טרח בו והוא מספיק עוד אמרו בירו' בקצץ התולן בולו אם אבל אם נתייבש בו ממטע עשר לבית מדה יכול לומר לו עשר עכשו היו מרובין במספר והיו כחושין ואינן עושין פירו' מרובין עכשו הם מועטין במספר ועושין פירות מרובין: השוכר או המקבל מדה מחברו ואכלה חגב וכו' מפורש שם וכתב רבינו ז"ל והוא לישנא דבתרא דלעיל ופשוט הוא ומוכרח מהיות דבר פשוט שהתיר לעיל ותימה היך כתב רבינו המקבל ואולי מפני שלשון המשנה היא כך המקבל אחז לשון המשנה ופירושו מקבל בחכירות או בכל מקום היה לו לבאר: אם חידע הדבר לרוב מדות העיר בגמרא כגון דלמתרוק רובא דבבא ופרעי ז"ל רוב הבקעה מזו בתוכה ועלמא רבנו רובא דבבני והוא כולל כל בקעות העיר וכן מכתתיה בקצת נוסחי ההלכות: ואם לא כשטה וכו' לקמן על פי שנשתרפו כל המדות מל בעל הקרקע מבואר במפני ובגמרא: נשתרפו כל המדות וכו' מבואר בגמרא הדין והטעם שם: התנה עליו בעל הקרקע וכו' מבואר שם בגמרא: או מלה זרעה כלל מימרא דרב חסדא שם: או מזרעה ולא כמחה מימרא דרבים לקים הביאו בריית' חדא כשם דלמוכה ומניה זורעה מליעית תיכו זורעה ותניא לידך מליעית כדברי רבנו ולפי מה שהוא מקום ובגמרא קודם מימרא דרבים לקים הביאו בריית' חדא כשם דלמוכה ומניה זורעה מליעית תיכו זורעה רביעית תיכו זורעה לא קשיא הא רבי דאמר בתרי זימני הוא חזקה הא רשב"ג דאמר בתלתא הוא חזקה אמר ריש לקיש לא שנו אלא מזרעה ומכחה ואכלה חגב לבל זרעה ולא כמחה מיזרע זרע עד חימת וכו' ופרעי ז"ל בשזרעה ואכלה חגב כעין שמתנו ולקמן על פי שזרעה ואכלה חגב והוא מכת מדינה תיכו מניה לו תלה בשזרעה מתים לרבי ומלם לרשב"ג ולקמ' לפי שבני מדינה עושין כן בשלהן ולקאמר ריש לקיש לא שנו דשתים הו מלם שני לקמן כמטך

פרק שביעי בשם

ופרק חזקה: המשכיר בית לחברו למנה ונתעברה עד ומוכילו מן הבית
פרק המוכר: המוכר פחתי בתתי מכר הבית וכו' עד ומוכילו מן הבית

כתב הר"ר ז"ל מלפני יום לאו דוקא חלה כל תוך זמן כמי עכ"ל: **ואני** תומר זו טעות קופר ה היה בספר מהגיע לידי הר"ר ז"ל מכוסח ר"ת ז"ל ולו מעולם לא תמר דבר זה והלה ר"ת ז"ל עצמו כתב תוך כלשון עיין רוחות והו' למון הגמ' מלהי פרק המוכל והוא עבד תוך תוך וזה פטוט: המוכר פרדם לו מהיה מסכון עד מפו' רבית המלוה והלוה **כתב** הר"ר ז"ל לין כאן רבית חלה ה המלוה לסור מפו' דקה כלוה קרוב והלוה לסור מפוס דמתעבדי ל למלוה עכ"ל: **ואני** תומר עיקר זהת ההלכ' פרק המקבל גמר' מתני' דהמקבל מדה מחבירו לעפר פנים כו' וכותבת דממעתין וקובין מייבת כדברי ר"ת ז"ל דהה דקה מייתי עלה מסכנתא דפוריה ודכוותה דמתלמרין פרק לוזהו כמך ודיהו טעמ' התם מפוס רבית הוא והוא ניהו כלוה קרוב ומיהו פירום הר"ר ז"ל ים לו פנים מנופה דלימנה דיתלי בכלוה קרוב ולפיכך לין בדברים הללו הסנה וכרי הכרעכי הכירום' ההן תלויין בבברה ולין להן הכרעגמורה: עטר מכירות לו עטר מסכון עד מלם עניס פ' המקבל: מי מהכנים פירותיו כו' עד לפ' טעמה מלה כהוגן במציעה פ' המוכל: המוכר רחים מחבירו כו' עד סוף הפרק בתוספות פרק הנופה: פרק ח'

פרק המוכלין

פרק בית כור

פ' הזהב

פ' המוכל

פ' הנזקין

בשם שמתנה אדם כל תנאי שירצ' במקח וממכר כך מתנה בשכירות שהשכירות מכירה לזמן קצוב היא[ה] וכל שממכרו ב[ה] עיין בה' מכירה לפ"ב: בנכסיו ממכר שוכר שכירותו שכירה וכל שאין לו ממכר למכור כך אין לו לשכור **אלא** אם כן יש לו פירות בלבד באותה הקרקע הרי זה שוכר ואינו מוכר: **והמשכיר** בית לחברו לשנה ונתעברה השנה נתעברה לשוכר **השכיר** לחדשים נתעברה למשכיר חזכיר לו חדשים ושנה בין שאמ' לו דינר לחדש ב[ו] דינר בשנה בין שאמר לו ב[ז] דינ' לשנה דינר בכל חדש וחדי [ו] כרב נחמן ודלח כרב ודלח כ חדש העובד של [ז] משכיר שהקרקע כשמוחל וכן פסק ר"מבם בפר' בית בחזקת בעלים ואין מוציאין דבר מיד כור כרב נחמן וכתב דמסכים ליה בעל והקרקע אלא בראיה ברורה וכן כרשמוחל רבי עם: בעל הבית שאמר לזמן זה השכרתיך והשוכר אומר לא שכרתי אלא סתם או לזמן ארוך על השוכר להביא ראיה ואם לא הביא בעל הבית נשבע הסת ומוציאי[ח] מן הבית **השוכר** [ט] כרב נחמן דקרקע בחזקת בעליה שאמר נתתי שכר הבית שנתחייבתי עומדת ואם יש בו זמן ואל המוכר בו ותמשכיר אמ' עדיין לא נטלתי בין פרעתי מה' עכו' תומ' פס דנחמן סה שהיתה בשטר בין שהיתה בלא עדים אם תבעו בתוך שלשי' יום על השוכר להביא ראיה או יתן ויתרים על מי שלקח ממנו או ישתוק עליו ברמ' שנתן תחלה טענה בפני עצמה וישביעו הסת **תבעו המשכיר** לאחר שלשי' יום ואפילו ביום שלש' על המשכיר להביא ראיה או ישבע השוכר שכבר נתן לו שברו ויפטר **וכן** אם שכר ממנו ופירש שיתן לו השכר שנה בשנה ותבעו בתוך השנה על השוכר להביא ראיה תבעו לאחר השנה ואפילו ביום תשעה ועשרי' באלול על המשכיר [ד] וכן פרמי לכל ר"ח פי בע"ח: להביא ראיה: **המשכיר**[ד] בית לחברו בשטר לי' שנים ואין בו זמן השוכר אומר עדין לא עבר מזמן השטר אלא שנה והמשכיר אומ' כבר עברו ושלמו שני השכירו' ושכנת עשר שנים על השוכר להביא ראיה ואם לא הביא ראיה ישבע המשכיר הסת ויוציאו: השוכר פרדס או שוהיה משכון בידו לי' שנים ויבש הפרדס בתוך הזמן יכברו עצ' וילקו' כחן קרקעו ויאכל פירותיו עד סוף זמן שכירותו או זמן המשכון וגוף האילנו' שיבשו או נקצצו שניהן שטר השכירות או שטר המשכון שכתוב בה שניהם בעל הפירות אומר ג' ובעל הקרקע אומר שנים וקדם זה השוכר או הלוה ואכל הפירות הרי הפירות בחזקת אוכלי הן עד שיביא בעל הקרקע ראיה אבלה השוכר או המשכן ג' שנים ובבש השטר ואמר לחמש שניב ש לי פירו' ובעל הקרקע אומ' שלש אמרו לו הבא שטרך ואמר אבד השוכר נאמן שאלו ורצה אמר לקוחה היא בידי שהרי אכלה ג' שניב: מי שהכנים פירותיו לבית חברו שלא מדעתו או שהשעהו עד שהבני פירותיו והניחם והלך יש לבעל הב' למכור לו מאותן הפירו[י] כדי ליתן שכר הפעלי' שמוציאין אותן ומשליכין אותן לשוק ומדת חסידות היא שיודיע לבית דין וישבירו ממקצת דמיהן מקום משו' השב אבדה לבעלי' אף על פי שלא עשה כהוגן: השוכ' רחים מחברו שיטחון לן עשר' סאה בבל חדש בשכרו והעשיר בעל הרחים והדי אינו צריך לטחון שם אם יש לשוכר חטים שצרי' לטחון לעצמו או לאחרים כופין אותו ליתן דמי טחינת עשרים סאה שזו מדת סדום היא ואם אין לו יכול לומר אין לי רמים והרי יטחון לך כמו ששכרתי ואם אין אתה צריך מכור לאחר וכן כל כיוצא בזה: פרק ח'

כ' הנזקין

פרק שביעי בשם

ממתנה לחם כל עד הרי זה מסכיר וחיכו מוכר בתציעא פר' לחיהו כמך
ופרק חזקה: המשכיר בית לחברו למנה ונתעברה עד ומוכילו מן הבית
פרק המוכל: המוכר פחתי בתתי מכר הבית וכו' עד ומוכילו מן הבית

כתב הר"ר ז"ל מלפני יום לאו דוקא חלה כל תוך זמן כמי עכ"ל: **ואני** תומר זו טעות קופר ה היה בספר מהגיע לידי הר"ר ז"ל מכוסח ר"ת ז"ל ולו מעולם לא תמר דבר זה והלה ר"ת ז"ל עצמו כתב תוך כלשון עיין רוחות והו' למון הגמ' מלהי פרק המוכל והוא עבד תוך תוך וזה פטוט: המוכר פרדם לו מהיה מסכון עד מפו' רבית המלוה והלוה **כתב** הר"ר ז"ל לין כאן רבית חלה ה המלוה לסור מפו' דקה כלוה קרוב והלוה לסור מפוס דמתעבדי ל למלוה עכ"ל: **ואני** תומר עיקר זהת ההלכ' פרק המקבל גמר' מתני' דהמקבל מדה מחבירו לעפר פנים כו' וכותבת דממעתין וקובין מייבת כדברי ר"ת ז"ל דהה דקה מייתי עלה מסכנתא דפוריה ודכוותה דמתלמרין פרק לוזהו כמך ודיהו טעמ' התם מפוס רבית הוא והוא ניהו כלוה קרוב ומיהו פירום הר"ר ז"ל ים לו פנים מנופה דלימנה דיתלי בכלוה קרוב ולפיכך לין בדברים הללו הסנה וכרי הכרעכי הכירום' ההן תלויין בבברה ולין להן הכרעגמורה: עטר מכירות לו עטר מסכון עד מלם עניס פ' המקבל: מי מהכנים פירותיו כו' עד לפ' טעמה מלה כהוגן במציעה פ' המוכל: המוכר רחים מחבירו כו' עד סוף הפרק בתוספות פרק הנופה: פרק ח'

בשם שמתנה אדם כל תנאי שירצ' במקח וממכר כך מתנה בשכירות שהשכירות מכירה לזמן קצוב היא[ה] וכל שממכרו ב[ה] עיין בה' מכירה לפ"ב: בנכסיו ממכר שוכר שכירותו שכירה וכל שאין לו ממכר למכור כך אין לו לשכור **אלא** אם כן יש לו פירות בלבד באותה הקרקע הרי זה שוכר ואינו מוכר: **והמשכיר** בית לחברו לשנה ונתעברה השנה נתעברה לשוכר **השכיר** לחדשים נתעברה למשכיר חזכיר לו חדשים ושנה בין שאמ' לו דינר לחדש ב[ו] דינר בשנה בין שאמר לו ב[ז] דינ' לשנה דינר בכל חדש וחדי [ו] כרב נחמן ודלח כרב ודלח כ חדש העובד של [ז] משכיר שהקרקע כשמוחל וכן פסק ר"מבם בפר' בית בחזקת בעלים ואין מוציאין דבר מיד כור כרב נחמן וכתב דמסכים ליה בעל והקרקע אלא בראיה ברורה וכן כרשמוחל רבי עם: בעל הבית שאמר לזמן זה השכרתיך והשוכר אומר לא שכרתי אלא סתם או לזמן ארוך על השוכר להביא ראיה ואם לא הביא בעל הבית נשבע הסת ומוציאי[ח] מן הבית **השוכר** [ט] כרב נחמן דקרקע בחזקת בעליה שאמר נתתי שכר הבית שנתחייבתי עומדת ואם יש בו זמן ואל המוכר בו ותמשכיר אמ' עדיין לא נטלתי בין פרעתי מה' עכו' תומ' פס דנחמן סה שהיתה בשטר בין שהיתה בלא עדים אם תבעו בתוך שלשי' יום על השוכר להביא ראיה או יתן ויתרים על מי שלקח ממנו או ישתוק עליו ברמ' שנתן תחלה טענה בפני עצמה וישביעו הסת **תבעו המשכיר** לאחר שלשי' יום ואפילו ביום שלש' על המשכיר להביא ראיה או ישבע השוכר שכבר נתן לו שברו ויפטר **וכן** אם שכר ממנו ופירש שיתן לו השכר שנה בשנה ותבעו בתוך השנה על השוכר להביא ראיה תבעו לאחר השנה ואפילו ביום תשעה ועשרי' באלול על המשכיר [ד] וכן פרמי לכל ר"ח פי בע"ח: להביא ראיה: **המשכיר**[ד] בית לחברו בשטר לי' שנים ואין בו זמן השוכר אומר עדין לא עבר מזמן השטר אלא שנה והמשכיר אומ' כבר עברו ושלמו שני השכירו' ושכנת עשר שנים על השוכר להביא ראיה ואם לא הביא ראיה ישבע המשכיר הסת ויוציאו: השוכר פרדס או שוהיה משכון בידו לי' שנים ויבש הפרדס בתוך הזמן יכברו עצ' וילקו' כחן קרקעו ויאכל פירותיו עד סוף זמן שכירותו או זמן המשכון וגוף האילנו' שיבשו או נקצצו שניהן שטר השכירות או שטר המשכון שכתוב בה שניהם בעל הפירות אומר ג' ובעל הקרקע אומר שנים וקדם זה השוכר או הלוה ואכל הפירות הרי הפירות בחזקת אוכלי הן עד שיביא בעל הקרקע ראיה אבלה השוכר או המשכן ג' שנים ובבש השטר ואמר לחמש שניב ש לי פירו' ובעל הקרקע אומ' שלש אמרו לו הבא שטרך ואמר אבד השוכר נאמן שאלו ורצה אמר לקוחה היא בידי שהרי אכלה ג' שניב: מי שהכנים פירותיו לבית חברו שלא מדעתו או שהשעהו עד שהבני פירותיו והניחם והלך יש לבעל הב' למכור לו מאותן הפירו[י] כדי ליתן שכר הפעלי' שמוציאין אותן ומשליכין אותן לשוק ומדת חסידות היא שיודיע לבית דין וישבירו ממקצת דמיהן מקום משו' השב אבדה לבעלי' אף על פי שלא עשה כהוגן: השוכ' רחים מחברו שיטחון לן עשר' סאה בבל חדש בשכרו והעשיר בעל הרחים והדי אינו צריך לטחון שם אם יש לשוכר חטים שצרי' לטחון לעצמו או לאחרים כופין אותו ליתן דמי טחינת עשרים סאה שזו מדת סדום היא ואם אין לו יכול לומר אין לי רמים והרי יטחון לך כמו ששכרתי ואם אין אתה צריך מכור לאחר וכן כל כיוצא בזה: פרק ח'

ממתנה לחם כל תנאי מירצ' וכו' זה פטוט ומה מכתב מהמכירות
מכירה לזמן קצוב מכור' בזה: **וכל** מלין לו למכור וכו' גם זה פטוט:
והמשכיר בית לחברו למנה ונתעברה למכור מפ' מפורמת
פם בהמוחל ומיהו כתב הר"מבה ז"ל מרלה לי דוקא בתומר מכה זו
לימני המנה דהוה ליה כחומ' מכה זו חבל בחומ' מכה חחת לעולם לין
לו חלה מכים עמר חדם וכן כתב בברייס פרק קומם יין זה לפוכו
ולפי מה מחמרכו לה תמלה מהיה לו למוכר לעולם מלמה עמר חדם
חלה בעומד בחמצע המנה לעולם לה דיתי לתמר ליה המנה לו
מנה זו לין לו חלה עד רחם המנה חי לתמר מנה חחת לוכו מוכה חלה
מכים עמר חדם ולפי בחומ' מהיום מנה חח' כמו מחמרכו עכ והחריך
בזה חבל לין דעת רבכו כן מהרי כתב פרק עמודי: מהלכות בדרים
מהלוכר דבר על עצמו מנה לחת ובעבדה מנה לכור בה ובעבדה
והר"מבה ז"ל כחלק עלין בברייס ו ומהם למד לדין המכירות ופטט
המחל מכתב המוחל כדברי רבכו:
השכיר לחדשים וכו' במתנת המוחל: **השכיר** לו חדשים
ומנה פסק כרב נחמן דהלכתה כוותיה בדיני ומבואר בהלכות:
וכן בעל הבית מחמר לזמן זה המכרתיך והשוכר חומ' לה מכרתני
וכו' גם זה מהטעם הלמור למעלה מקרקע בחזקת בעליה עומדת וכן
הדין בכל מילתה דלה עבדיה כ לחיגלויי כמו מיתבהר פרק זה:
השוכר פחמ' נתתי מכר הבית
וכו' לם תבעו בתוך מלמים וכו'
בהשגות אמא מלמי יום לתן
דוקא חלה כל
תוך זמכו נמי עכ: ופטוט הו וכבר
בתר רבכו בחמרו וכן לם מכר ת
ממכו ופרם מיתן לו המכר וכו' ומה
מפתב מלמים יום הכומה בשוכר
כתם ובחותן מלמי יום מל הורחה
ובהלכו ובקנת מפרי הגמ' הגירסה
כך תיבה כל מלמים יום בחזקת
מלה כתן עד מיבה רחוה מנתן כ
לחתר מלמי יום בחזקת מנתן עד
מיבה רחוה מלה נתן וכ' מכובר
רבכו מהוה בבית' מכוה על דין זה
ור"מי ז"ל החלוק הגירס' כמו מכתוב
בפירוטיו: **וכן** לם מכר
ממכו ופירם וכו' כבר נתבחר זה:
המשכיר בית לחברו למטר לעטר מניס וכו' מימ' דרב נחמן מם: **השוכר** פרדם לו מהיה מסכון בידו וכו' מעמ' בהמקבל פסק כרבה: **תוך** המלות מיבמו לו נקבמו מביהם לסורין בהן מפוס רבית חלה המלוה והלוה **בהשגות אמא** הין כחן רבית חלה המלוה לסור מפוס דקה כלוה קרוב והלוה לחמ' מפוס ומתעבדי למלוה עכ: ובגמ' לין מם טעם זה מביהם לסורי ורמי ז"ל פי בקובה פדה בזמן מהיובל כוהב והר"ח ז"ל ורבותיכו מפרמים לותה במלוה ולוה ופירום דברי רבכו מהמלוה לסור בחילנות מפני מלם הוה לוכל הקרן כמה מהפירות מלכל שר עתה היה בשכר מעותיו לכל הלוה כ"ע היאך יש בו מפוס רבית ויש לפרם מלם יהכל הקרן הלוה יכטרך להחזיר לו מעותיו למלוה ובמה מנתן הפירות ברבית המעות ועיין כ"ע: **שטר** המכירות לחמטר המשכון וכו' עד מיבה בעל הקרקע רחיה כך כפסקים הלכה בהמקבל בגמרא בפי' והקטו מם ולה קל הקרקע בחזקת בעליה עומדת ותרבו ה"מ מילתה דלה עבדיה לחיגלויי בבל מילתה דעבדיה לחיגלויי תרי זימני בי דיכה לה מטרחינן וכר"מי ז"ל כוה מיבחו שרי הטל ועבדו ולטרוחי בי דיכה תרי זימני ממה הדין עם המלוה ולם יוכיחם מידו כרינן לחזור ולגבותם מיד הלוה לחחר זמן עכ: **אבלה** השוכר חו הממשכן וכו' פסק כרב יהודה דלמר הכין פרק המקבל וכן בהלכות ודוקא מיין מם עדים מממוסכנת חו מוסכרת היה בידו וגם בעל הקרקע לה מיחה מהרי השוכר חו המלוה יכול לומר לקוח' היה בידי הה לחו הכי ודלמי לוכו כחמן מהרי כחמכותו לוכו חלה מדין מגו ולם לין מם מגו בבול כחמכותו: **מי** מהכנים פירותיו לבית חברו וכו' ממעמה דהמוחל מההוא גברא דזבן חמרו והטעיתו לעמה כדלמיתה התם: **השוכר** רחים מחברו מיטחון לו עטרים כלאה בבל חדש וכו' מעמ' מפורם בהנופה בבתובות: פרק ח'

אבל לא תמר לא לוביד ולא לעבד וכו' מפורש בגמרא והלכות בתרומה: והמקבל
חלה תרשומת פירות מכותן לו חלקו מן הח טיס וחיבו יכול לומר לו לא הכחשתי מדך כמו מהיתה מפחמת בזריעת המומחמי ועל כן נכנה לו חלה חיבו
מכנה לו כלל ומבואר הוא בגמרא והטלה הר"מבו ז"ל רבין בחכירות בין בקבלת הדין כן: עשה
פמוט הוא מהרי זה ממלט המוחר כיון מסכה: עשת חמש יתנך ממה מהיה רלוויה וכו' מעמה טס:

פרק תשיעי

השוכר את הפועלים ואמר להם לחשכים ולהעדיב מקום שנהגו שלא לחשכים ושלא להעדיב אינו יכול לבופן מקו' שנהגו לזון יזון לספק בגרוגרת או בתמרים וכיוצ' בהן לפועלי' יספק הכל כמנהג המדינ' ה השוכר את הפועל ואמר לו באחד ובשנים מבני העיר רואים חפלת שבשבידות ויתר שבשבידות ומשמנין ביניהן אבר לשלחה צאו ושכור לי פועלים ב בשלשה והלך ושכרן בארבעה אם אמר להם השליח שכרכם עלי נותן להן ארבעה ונוטל מבעל הבית שלשה ומפסיד אחד מביסו אמ' להם שכרכם על בעל הבית נותן להן בעל הבית כמנהג המדינה היה במדינ' מי שנשכר בשלשה ומי שנשכר בארבעה אינו נותן להם אלא שלשה ויש להם תרעומת על השליח: בד"א בשאין מלאכתן נכרת אבל היתה מלאכתן נכרת הרי היא שהה ארבעה נותן להם בעל הבית ארבע שאלו לא אמר להם שלוחו ארבעה לא טרחו ועשו שהה ארבעה אמר לו בעל הבית שכור לי בארבעה והלך השליח ושכר בשלשה אע"פ שהרי מלאכתן שהה ארבעה אין להם אלא שלשה שהרי קבלו על עצמן ויש להם תרעומת על השליח אמר לו בעל הבית בשלשה והלך השליח ואמר להם בארבעה ואמרו הרינו כמה שאם בעל הבית אין דעתם אלא שיתן ג בעל הבית יתר על ארבע לפיכ' שמין מה שעשו אם שהה ארבעה נוטלין ארבעה מבעל הבית ואם אינו יודע או אינו שהה אין להם אלא שלשה אמר לו בעל הבית בארבעה והלך השליח ואמר להם בשלשה ואמרו לו כמה שאמ' בעל הבית אע"פ שמלאכתן שוה ארבעה אין להם אלא שלש שהרי שמעו שלש וקבלו עליהם: השוכר את הפועלין והצעו את בעה או בעל הבית הטעו אותן אין להן זה על זה אלא תרעומת:

ד בד"א בשלא הלכו אבל הלכו החמרין ולא מצאו תבואה פועלים ומצאו שדה כשהיא לחה או ששכרן להשקות השדה ומצאוה שנתמלא מים אם בקר בעל הבית מלאכתו מבעוד יום ומצא צריכה פועלי אין לפועלין כלום מה בידו לעשות ואם לא בקר נותן להם שכרן כפועל בטל שאינו דומה הבא לעיר לבא ועשה מלאכה לבטל: בד"א בשלא התחילו במלאכה אבל אם התחיל הפועל במלאכה וחזר בו בחצי היום חוזר שנאמר כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים: וכיצד דין הפועל שחזר ה בו אחר שהתחיל שמין לו מה שעשה ונוטל אם

ג כרבן ובירושלמי חת' עלה מנהג מבטל הלכה וגרסינן הלכה מנהג מבטל הלכה מנהג ותיקין לבל ת מנהג מקום רחוק מן התורה חיבו חלה טועה בתיקול הדשת ומיין ב בהילכות מכנים עב עכ:

ד התומכי עיין בדים הי מלוחין:

ה דדעתייהו עילויה וכתב בפה ד לעולם נוטלין ד' ומדבר כשאמר השליח מכרכם עלי מאם אמר ם מכרכם על בנה לא יטלו לעולם ל"ת ג' מהרי קונית הגמרת מדברת כשאין מלאכתן נכרת מה היא מוה כגון חפור' חלה מים וכן פרח חים רומי עכ"ל:

ו ואת"ה הק"ל כר' מאיר דדאין היכא דגרמי ותימכין לה מכו לאיתגורי וי"ל דהכא לאו דגרמי לאיתגורי ע"י טורח והא דמפליג בין הילכו לחלה הילכו מוכח דמלאכתה נקט דבלחה הילכו מהות עדיין המכמה מכי ל לאיתגורי מכתמת בתו' עכ:

ז יש דמלמד יש לו דין קבלן להיות ידו על התחתונה אם יחזור בו ואינה חלה דין פועל יש לו כיון שמכרוהו לזמן קבוע ואין רשאי להתבטל בעירכה רומיה דעביד יום או מביד אחד אבל אם מכרוהו ללמוד כל הכפר או חכיו ולא קבעו לו זמן ללמוד בו ויכול להתבטל בעירכה לו ודלו חמוב כקבלן ואין בתעובה מפר קבין בעיין ל':

אבל אם אמר אם אוביד ולא אעביד אתן לך מיה דינרין הרי זה אסמכתא ואינו חייב לשלם אלא נותן כפי מה שראוי לעשות בלבר: המקבל שוה לזרע' שומשמין חמשה ועשרי' חמים ששין כמה שהיא ראויה לעשות מן השומשמי' אין לו עליו אלא תרעומת עשרה פחו' ממה שהיא ראויה לעשות מן השומשמין משלה לו המקבל כפי מה שהיא ראויה ל לעשות מן השומשמין עשרה חמין יתר ממה שהיא ראויה לעשות מן השומשמין חולקין לפי התנאי שבינהן אע"פ שמשתבר בעל הקרקע:

פרק תשיעי

השוכר את הפועלים עד ומעמין ביניהן במציעא פרק השוכר את הפועלים: אמר למלוחו עד לעבדים במציעא פרק השוכר את החומנין: כיצד דין הפועלים מחזר בו כו' עד בגר לחרוב בתרי מלעים וכו' עד חלה חבי מלחה

כתב הר"אבר ז"ל שה כלע יפה מבי דינרין עכ"ל: פרק הפועלים

ואני אומר גם בזו עיקרה פר' השוכ' את החומנין' וחלוק הפרוש לפי הדעות והסברות ולכך אין כאן הפגה ואינה בריכ' הכלה לה גדולה ולא קטנה כי לפון ה הגמרא כר"ת ז"ל וכן הביאו ר"י שפם בהלכותיו: בר"ח

פרק תשיעי

השוכר את הפועלים ואמר להם לכו ומצאתם שם אחרים שיעשו במקומכם אין להם כלום: אמר לו בעל הבית לך ומצא לי פועלים וכו' מפורש בברייתא פרק ר' ישמעאל ובהלכו': היה במדינה וכו' גם זה שם ובהלכות: בד"א בשאין מלאכתן נכרת וכו' מפורש שם: אמר לו בעל הבית וכו' גם זה שם ובהלכות: אמר לו בעל הבית בשלם והלך המליח וכו' גם זה שם ובהלכות ולפון הגמרא דעתייהו לעלויי: לפיכך שמין מה שעשו וכו' זה בהלכות ומוכרח הו' מהרי זה כדין שנתבאר למעלה בזומר למלוחו שכור לי בשלשה ושכר בארבעה ואמר להם שכרכם על בעל הבית נותן להם בעל הבית כמנהג המדינה היה במדינ' מי שנשכר בשלשה ומי שנשכר בארבעה אינו נותן להם אלא שלשה ויש להם תרעומת על השליח: בד"א בשאין מלאכתן נכרת אבל היתה מלאכתן נכרת הרי היא שהה ארבעה נותן להם בעל הבית ארבע שאלו לא אמר להם שלוחו ארבעה לא טרחו ועשו שהה ארבעה אמר לו בעל הבית שכור לי בארבעה והלך השליח ושכר בשלשה אע"פ שהרי מלאכתן שהה ארבעה אין להם אלא שלשה שהרי קבלו על עצמן ויש להם תרעומת על השליח אמר לו בעל הבית בשלשה והלך השליח ואמר להם בארבעה ואמרו הרינו כמה שאם בעל הבית אין דעתם אלא שיתן ג בעל הבית יתר על ארבע לפיכ' שמין מה שעשו אם שהה ארבעה נוטלין ארבעה מבעל הבית ואם אינו יודע או אינו שהה אין להם אלא שלשה אמר לו בעל הבית בארבעה והלך השליח ואמר להם בשלשה ואמרו לו כמה שאמ' בעל הבית אע"פ שמלאכתן שוה ארבעה אין להם אלא שלש שהרי שמעו שלש וקבלו עליהם: השוכר את הפועלין והצעו את בעה או בעל הבית הטעו אותן אין להן זה על זה אלא תרעומת:

ד בד"א בשלא הלכו אבל הלכו החמרין ולא מצאו תבואה פועלים ומצאו שדה כשהיא לחה או ששכרן להשקות השדה ומצאוה שנתמלא מים אם בקר בעל הבית מלאכתו מבעוד יום ומצא צריכה פועלי אין לפועלין כלום מה בידו לעשות ואם לא בקר נותן להם שכרן כפועל בטל שאינו דומה הבא לעיר לבא ועשה מלאכה לבטל: בד"א בשלא התחילו במלאכה אבל אם התחיל הפועל במלאכה וחזר בו בחצי היום חוזר שנאמר כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים: וכיצד דין הפועל שחזר ה בו אחר שהתחיל שמין לו מה שעשה ונוטל אם

ז יש דמלמד יש לו דין קבלן להיות ידו על התחתונה אם יחזור בו ואינה חלה דין פועל יש לו כיון שמכרוהו לזמן קבוע ואין רשאי להתבטל בעירכה רומיה דעביד יום או מביד אחד אבל אם מכרוהו ללמוד כל הכפר או חכיו ולא קבעו לו זמן ללמוד בו ויכול להתבטל בעירכה לו ודלו חמוב כקבלן ואין בתעובה מפר קבין בעיין ל':

מי שמכר פחות מחרבע נוטלין חרבע ואם חמר להם מכרכם עליהן מלו וכן פרמי ז"ל: אמר לו בעל הבית בחרבעה וכו' בעיא דלא חיפשיט עם וכתוב בהלכות הלכתא לית להו חלה תלתא: השוכר את הפועלים והטעם לית וכו' פירום מחזרו בהם ובריחה ומעמה עם:

בד"א בשלא הלכו וכו' מפורש בגמרא ובהלכות ויש בזה חלוקין ודיעין כתבום הר"מבן והר"מבן ז"ל לחזכיר בקובר דוקא הלכו הם עצמם שלא נתקלקל ביניהם המכירות מעכירות פועלים נמצר בהתחלת מעשה הלך עם פלוני אין להם אלא תרעומת ובשחזרו אין להם אלא תרעומת בשלא הלכו דוקא בשלא היו יכולין להמכיר עצמם לאחם כשמכרם בעל הבית זה הבל אם היו נמכרין אחם ומכבו אין נמכרין כלל הרי זה כדבר הבור להם ונותן להם שכרן כפועל בטל וכן הו נמכרין בפחות מפלוני הפחת ואם הלכו אלף על פי שלא היו מוכיחין להמכיר עצמן אחם נותן להם שכרן כמכרין כלל הבל אם היו נמכרין כמכירותן אין להן עליו אלא תרעומת שמכרם וכן אם נמכרין בפחות הפחת ובכך ובכל אלו הדינין בשלא בקר בעל הבית מלאכתו מבערב מהור בפעמתו הבל אם לא היתה פעמת בעל הבית כבר כלל הרי זה לכם וכפטר כמו שכתב רבנו וכל זה מוכרח בדקות ברורות: בד"א שלא התחילו במלאכה וכו' בבריית' ולריעתו קאי כפי שאמרו פועלי אחזרו בהן אין לבעה עליהם אלא תרעומת כשלא התחילו אבל התחילו ים דין ביניהם: אפי' בחצי היום חוזר וכו' ממר' מפורשת שם: וביצד דין הפועל אחזר בו וכו' מכור' בגמ' ובהלכו' משכיר יום אחזר בו שמין לו מה שעשה:

ואם

השוכר או המקבל שדה מחברו מקום שנהגו לקצוד יקצוד ואינו רשאי לעקוד יעקוד ואינו רשאי לקצוד ושניהן מעכבין זה על זה ומקום שנהגו לחרוש חורש מקום שנהגו להשכיר אילנ' ע"ג קרקע משכירין ואף על פי שהשכיר לו סתם בפחות מן הידוע ומקום שנהגו שלא להשכיר אילנות אין לו אילנ' אף על פי ששכר ממנו ביתר על הידוע הכל כמנהג המדינה: **השוכר** שדה מחברו בעשרה כדים חטים לקופה נותן לו מתוכה היו חטיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח לך מן השוק אלא נותן לו מתוכה **חבר** ממנו כדים בעשרה סלים ענבים והקריסו אחר שנבצרו וכן עוברים שלקו אחר שנקצרו נותן לו מתוכן **וכן** בעשרה כדים יין והדמין חייב ליתן לו יין טוב **חברה** ממנו במאה עמרים של אכפסתא זרעה מין אחד **והאחד** כך וכך זרעה אכפסתא ולקתה או שזרעה בתחלה אכפסת' וחרשה ואח' כך זרעה פעם אחרת ולקתה אינו נותן לו מתוכה אלא נותן לו אכפסת' טובה שהרי שינה וכן כל כיוצא בזה: **השוכר** שדה מחברו ולא רצה לנכש **ואמר** לו מה הפסד יש לך הריני נותן לך חבירך אין שומעין לו שהרי הוא אמר לו למה אתה יוצא בכנה והא מעלה עשבים ואפילו אמר לו באחרונה אני חורש אותה אין שומעין לו: **השוכר** שדה מחברו לזרעה שעורים לא יזרענה חטים מפני שהחטין מכחישו' את הקרקע יתר מהשעורים שכרה לזרעה חטים יזרענ' שעורים קטנית לא יזרענה תבואה תבואה יזרענה קטנית ובבבל וכיוצא בה לא יזרענה קטנית מפני שהקטנית שם מכחשת את הארץ **המקבל** שדה מחברו לשנים מועטות אין למקבל כלום בקדית השקמה וכיוצא בה ולא בשבח האילנות שיצאו מאיליהן בשדה אבל מחשבין לו מקום האילנות כאילו היה בוקע את זרע שזרע בבל השדה **והוא** שצמחו האילנ' במקום הראוי לזריעה אבל אם יצאו במקום שאינו ראוי לזריעה אין מחשבין לו כלום ואם קבלה שבע שנים או יתר יש לו בקורת השקמה וכיוצ' בה הגיע זמנו להסתלק מן השדה **והיו** שם זרע בקרקע לאחר עז להכר או שגמרו ולא הגיעו יום השוק למכרן שמין אותן ונוטל מבעל הקרקע: **כשם** שחולקין **בקבל** ובעל הקרקע בתבואה כך חולקין בתבן ובקש כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות **אבל** הקנים **והעצים** תחת הגפנים אם קנו אותן בשותפות הרי אלו חולקין בהן ואם הן משל אחד מהן **זה** שיקנה אותן **הרי הן** שלו וכן כל כיוצא בזה: **המקבל** שדה מחברו ליטע מקבל עליו בעל השדה עמד בורא לנטוע **כאה** יורד **זה** מגלגלין עליו את הכל: **המקבל** שדה מחברו ולא עשתה אם יש בה כדי שתוציא **מאתי** יתר על **הראוי** והמקבל ליכפל בה שכך כותב לבעל הקרקע אנא איקום ואניד ואזרע ואקצור ואגמר ואדוש ואהדה **ואעביד** כדי לפנך והשל את חציו או מה שיתנו ואני אטול השאר בשכר עמלי ובמה שהוצאתי: **המקבל** שדה **מחברו** ואח' **כתבה** בה הוב' שמ' אותה כמה היא ראויה לעשות ונותן לו חלקו שהיה מגיע לו שכך כותב לבעל הקרקע אבאוב' ולא אעביד אשלם במיטבא והוא הדין הובד **מקציה** ומפני **מה** נתחייב לשלם מפני שלא נסקן על עצמו דבר קצוב כדי שנאמר הדי היא כאכמת' מכאן פסק רבי שהטוב מלמ' תיכוף וקבל עליו המלמד תיכוף קנס אם יחזור בו וחזר בו וגלה ממ' מלמ' אחר במקומו אין זה לכאורה נראה חסיב גזים כיון שמפרנס בחזרתו והוי כמו אם לוקח על שדהו ולא עביד כלל דבר שנדע ולא גזים לא חסיב לגמרי לכאורה נראה דלא דמי דהתם לוקח על שדהו ולא עביד כלל בהילכו מכירה פ"ה והא דהלוהו על שדהו חסיב אמרינן דכי היכי דגזים לבי מיחן לית ליה רוב למכור קרקעותיו כלל וכן הא דרבה בר עכא הוה מקיים ביה רב כהנא זחי אמר ליה הי לך כרכיכא דיש כלהי נבי מהלי חמרא וכו' ומקיים עלה כגדולי לא קני גם לפי חומרא גזים מפני שמדיין הין זמן מכר והא מקשינן בגמ' דעת רבי' המחבר נראה מיהן נותן לו קנס קצוב דהוי הכנוסתא הלא מה מהזיקו כי היכי דלא יעביד ולא לכעביד הפלא הלפיך זחי כבעמוד ולדבריו לא יקשה כלום מהא דהלוהו על שדהו כנ"ל:

השוכר שדה מחברו לזרעה שעורים וכו' מפני שהחטין מכחישין את הקרקע יתר מהשעורים וכו' עד הא דוקא בחכירות אבל בקבלות אפילו לזרעה שעורים יזרענה חטי' שהרי זה נהנה בשנויו על זה ואין כן דעת הרמב"ן ז"ל כי היכי דלא למכלה בדין הכתוב הלא בהכך דחי בקבלות קבלה אפילו לזרעה שעורים יזרענה חטים

ואם היה מן החופרים או עובדי אדמה וכיוצא בהן שדרכו לטרוח הרבה ואם לא יעשה במלאכה יחלה נותן לו כל שכרו: **השוכר את הפועל להביאו שלידות ממקום למקום והלך ולא מצא שם מה יביא נותן לו שכרו משלם שכרו להביא קנים לכרם והלך ולא מצא ולא הביא נותן לו שכרו שלם שכרו להביא כרוב ודורמסקנין לחולה והלך ומצאו שמת או הבריא לא יאמר לו טול מה ש שהבאת בשכרך אלא נותן לו כל שכרו וכן כל כיוצא בזה: השוכר את הפועל לעשות עמו בשלו והראהו בשל חברו נותן כל שכרו ותו' ולוק' מחברו מה שנהנה בזו המלאכה:**

השוכר את הפועל לעשו' עמו' בתבן וקש וכיוצא בה' ואמר לו טול מה ש שעשית בשכרך אין שומעין' לו ואם משקבל עליו אמר לו הילך שכרך ואני אטול את שלי אין שומעין לו: מציא הפועל לעצמו אף על פי שאמ' לו עשה עמי מלאכה היום ואין צריך לומר אם אמ' לו ערוך עמי היום אבל אם שכרו ללקט מציאות כגון שחסר הנהר ושכרו ללקט הדגים הגמצאין באגם הרי מציאתו לבעל הבית ואפי' מצא כים מלא דינרין:

פרק עשירי

המלוה את חבירו בְּמשכון בין שהלוהו' מעו' בין שהלוהו פירות בין שמשכנו ב בשעת ה' הלואתו בין שמשכנו אחר שהלוהו חדי וה שומר שכר: לפי' אם אבד המשכון או נגנב חייב בדמיו

ואם נאנס המשכון כגון שנלקח בלסטים מזוי' וכיוצ' בו משאר אונסין ישבע שנאנס ' וישלם בעל המשכון את חובו עד פרוטה אחרונה: כל האומר לחברו שמור לי ואשמור לך הרי זה שמירה בבעלים: אמר

' כתבה קמ"ל ודלא כרבי יהודה ד דאמר הלוהו משות עח דמתניתין ר"ע היא דאמר אבד מעותיו ודלא כרבי אלעזר דאמר יפטרנה ויטול ועיין ב בהלכות הלוואה פ"ג עכ"ל:

ה וכן מכינו בשערי רב חיי וכן בפר"ח וכן בכפר רב אלפס וכן רע"ג וכן הגהה וכן בשערי תשובה בשם רב אלפס וכן כתב בשערי סבעו' על רב אלפס דמשכנו בשעת הלוותו הוי עח כרבי אלעזר דאמרין דשערי בעלמ' נקיט ליה לחביאסף ואם התנה בשעת קבלת המשכון מלא יהא בחריו הכל לפי תנאו ומפורש בתשובה ז"ל עכ"ל:

' וכן פסקו הגאונים ר"י וכן רב חיי והא דאמר ר' יצחק דבר קונה משכון הייב להיות עמו עליו ודלא כר"ת שפירש להתחייב כמי בתוכסין ועמ בתו וכן פירש רבינו תם כרבריהם בשבועות לג עכ"ל:

פרק עשירי

המלוה את חבירו על המשכון וכו' משמע בהשוכר בהלכות: **לפיכך** אם אבד וכו' חייב בדמיו מפורש שם בסתם מתני': **ואם** נתנם המשכון וכו' וגם זה כדעת הגאונים ז"ל דלא קיימא לן כשמואל דאמ' שאם אין המשכון קיים אין הלוה משלם כלום **ובהשגות אפ"ה** אין לנו מודיס לו ולרבותיו ב בזה שאם משכנו אח' הלוותו קונה אותו לפי שלוכסין כרבי יצחק עכ"ל: ושטת רבי כשטת הגאונים וההלכות וכבר התריכו להעמידה הרמב"ן והרשב"א ז"ל ועיקר: **כל** האומר לחבירו שמור לי וכו' מפורש בגמ' שם שכל אח' שמיר' בבעלים ופטור אפילו פשע ברבר כמו שמבואר פרק ראשון: אמר

המוכר את הפועל להביאו מליחות ממקום למקום וכו' שכרו להביא קנים לכרם וכו' שכרו להביא כרוב כו' עד וכן כל כיוצא בזה

כתב הרשב"א ז"ל כן הוא לטון התוספתא לבל בגמ' דהמוכר את החומכין מקניס בה לבל יהיו דומה הבא טעון לבא ריקן עכ"ל:

ואני אומ' מזה הלטון לא יצא מפי הרשב"א ז"ל דכי מ מעיינת בה טפיר בהוא מעיינת מסכחת לה בטעמ' קמיי' בההו פירקי' ומיתניית לבבי הזרו זה בזה והטעו זה את זה דאמרינן להדיא ואיבעיית אימ' חזרו כמי הטעו קרי ליה לתניית המוכר את החומכין והטעו את בעל הבית הטעה לותן להם זה על זה שלא תרעומת נדית בטבח הלכו חמרים לבל הלכו חמרי ולא מכהו תבוהה פועלים ומכהו סדה להה נותנין להן שכרן מפלס לבל חיכו דומה הבא טעון לבא ריקן כו' ופיקל ו וטרי עלה טובא ומסיק לה בתרי ליסני ולימא בתרא דהוא עיקר מסיק הא דקיירוה להרעא מלורתי' הא דלא קיירוה להרעא מלורתי' וכן הלכתא וכן הביאה ר' אלפס ז"ל בהלכות וזאת כבר פסקה רמ ז"ל בריקדוקי המפורסים בה בגמ' למעלה בזה הפרק וקודה בריקודה על כרך הגמ' ומייל' בדבר ערוך הפועלים ובעל הבית לתת לב על לותה המלאכה לו להיות לו לא כגון תבוהה וכיוצא בה לבל זהת ההלכה מבתוכפתא מיירי בדבר מחין להם לפועלים לב עליה כגון להביא מליחות ו' קני' לכרם מזה דרך בה לדעו ולא דרך הפועלים כלל ולפיכ נותן להם בכרם מפלס וחיכו מכה להם כלום מהרי הם בבר בטלו ממלאכתן והתרי ליה לבעל הבית הוה עבריכן הכא ב בגברי דהוה ניח לן מטורח הדרך ומלעבות בדרך בחנו וכח חמורכו וזה פשוט: **המוכר** את הפועל לעשות עמו בטלו עד בזו המלאכה פר' המוכר את החומכין: המוכר את הפועל לעשות עמו בתבן עד כוף הפ' במכיעת פ' הבית והעלייה:

פרק עשירי

המלוה את חבירו וכו' לפיכ' אם אבד המשכון וכו' ואם נתנם המשכון כגון שנלקח בלסטים מזוי' וכיוצ' בו משאר אונסין ישבע שנאנס ' וישלם בעל המשכון את חובו עד פרוטה אחרונה: **כל** האומר לחברו שמור לי ואשמור לך הרי זה שמירה בבעלים: **אמר** המוכר את הפועל לעשות עמו בתבן וקש וכו' מפני שהוא כרוב ודורמסקנין וכיוצא בהן שדרכו לטרוח הרבה ואם לא יעשה במלאכה יחלה נותן לו כל שכרו: **השוכר את הפועל להביאו שלידות ממקום למקום והלך ולא מצא שם מה יביא נותן לו שכרו משלם שכרו להביא קנים לכרם והלך ולא מצא ולא הביא נותן לו שכרו שלם שכרו להביא כרוב ודורמסקנין לחולה והלך ומצאו שמת או הבריא לא יאמר לו טול מה ש שהבאת בשכרך אלא נותן לו כל שכרו וכן כל כיוצא בזה: השוכר את הפועל לעשות עמו בשלו והראהו בשל חברו נותן כל שכרו ותו' ולוק' מחברו מה שנהנה בזו המלאכה: השוכר את הפועל לעשו' עמו' בתבן וקש וכיוצא בה' ואמר לו טול מה ש שעשית בשכרך אין שומעין' לו ואם משקבל עליו אמר לו הילך שכרך ואני אטול את שלי אין שומעין לו: מציא הפועל לעצמו אף על פי שאמ' לו עשה עמי מלאכה היום ואין צריך לומר אם אמ' לו ערוך עמי היום אבל אם שכרו ללקט מציאות כגון שחסר הנהר ושכרו ללקט הדגים הגמצאין באגם הרי מציאתו לבעל הבית ואפי' מצא כים מלא דינרין:**

כתב הרשב"א ז"ל כן הוא לטון התוספתא לבל בגמ' דהמוכר את החומכין מקניס בה לבל יהיו דומה הבא טעון לבא ריקן עכ"ל:

ואני אומ' מזה הלטון לא יצא מפי הרשב"א ז"ל דכי מ מעיינת בה טפיר בהוא מעיינת מסכחת לה בטעמ' קמיי' בההו פירקי' ומיתניית לבבי הזרו זה בזה והטעו זה את זה דאמרינן להדיא ואיבעיית אימ' חזרו כמי הטעו קרי ליה לתניית המוכר את החומכין והטעו את בעל הבית הטעה לותן להם זה על זה שלא תרעומת נדית בטבח הלכו חמרים לבל הלכו חמרי ולא מכהו תבוהה פועלים ומכהו סדה להה נותנין להן שכרן מפלס לבל חיכו דומה הבא טעון לבא ריקן כו' ופיקל ו וטרי עלה טובא ומסיק לה בתרי ליסני ולימא בתרא דהוא עיקר מסיק הא דקיירוה להרעא מלורתי' הא דלא קיירוה להרעא מלורתי' וכן הלכתא וכן הביאה ר' אלפס ז"ל בהלכות וזאת כבר פסקה רמ ז"ל בריקדוקי המפורסים בה בגמ' למעלה בזה הפרק וקודה בריקודה על כרך הגמ' ומייל' בדבר ערוך הפועלים ובעל הבית לתת לב על לותה המלאכה לו להיות לו לא כגון תבוהה וכיוצא בה לבל זהת ההלכה מבתוכפתא מיירי בדבר מחין להם לפועלים לב עליה כגון להביא מליחות ו' קני' לכרם מזה דרך בה לדעו ולא דרך הפועלים כלל ולפיכ נותן להם בכרם מפלס וחיכו מכה להם כלום מהרי הם בבר בטלו ממלאכתן והתרי ליה לבעל הבית הוה עבריכן הכא ב בגברי דהוה ניח לן מטורח הדרך ומלעבות בדרך בחנו וכח חמורכו וזה פשוט: **המוכר** את הפועל לעשות עמו בטלו עד בזו המלאכה פר' המוכר את החומכין: המוכר את הפועל לעשות עמו בתבן עד כוף הפ' במכיעת פ' הבית והעלייה:

פרק עשירי

המלוה את חבירו וכו' לפיכ' אם אבד המשכון וכו' ואם נתנם המשכון כגון שנלקח בלסטים מזוי' וכיוצ' בו משאר אונסין ישבע שנאנס ' וישלם בעל המשכון את חובו עד פרוטה אחרונה: **כל** האומר לחברו שמור לי ואשמור לך הרי זה שמירה בבעלים: **אמר** חמר

מגדל עוז

בד"ה בד"ם מחזי חבוד וכו' עד דרכו על נהר זה **כתב** הר"ח מפרש זל נר' מכך חי בני מתא פסידא דפועלים ס מבני העיר מפסידין חותו וחין לו טעם עכ"ל: **ואני** חומ' טעם גדול ומכיך רוחות לפומו' נחות בעיקר ההלכה פרק המוכר את החומין ומתא היה חסר תן הספר מהגיע לידי ה הר"ח זל לחבל בספרים המוגהים בחתימת ידו הו' כך כמו מנסחתי: וחס דרכו להפסיק מחילתו וכו' עד כל מכרו הכל פ' המוכ' את החומ': המוכר

ביצד קבל ממנו קמה לקצוד בשתי סלעים קצר חציה והניח חציה בגר לארוג בשתי סלעים ארג חציו והניח חציו שמין לו מה שעתיד לעשות אם היה שוה ששה דינרין נותן לו שקל או יגמרו את מלאכתן ואם היה הנשאר יפה שני דינרין אינו נותן להן אלא סלע שהרי לא עשו אלא חצי מלאכת בד"א בדבר שאינו אבוד אבל בדבר האבוד כגון פשתנו להעלו' מן המשרה או ששכר חמור להביא חלילי למת או לכלה וביוצא בהן אחד פועל ואח' קבלן אינו יכול לחזור בו אלא אם כן נאנס כגון שחלה או שמע שמת לו מת ואם לא נאנס וחזר בו שוכר [3] עליהן או מטען ביצד מטען אומר להם סלע קצותי לכם באו נ וטלו שתים עד שיגמרו מלאכתן ולא יתן להם אלא מה שפסק תחלה ואפי' נתן להם השת' מחזיר מהן התוספת

[3] גרסינן פרק הזהב כתן פרוט' על הקדם לספר מעל' קמה והו בעי העוכר למטוך התספורת מכחן מדקדק ר"ת מהמכיר סופר מ מסתך הקולמוס חינו יכול לחזור בו וכרמה נר"י דחין דומה דלח גרע מעבר עברי דמגרע פדיונו ויוצח וחין מסיכת התכפור' מועיל חלח לעכין מיכול לעכב התכפור' חמכס כמקבל ומכופין ר"י חס יכול לחזור בו כזמנך כלי חומנתו מה מן התו' חבל בדבר החבר וכו' מפורש פס במסכה ובבריתח: **חלא** חס כן נחכם דין החוכם מפורש פס: **ואם** לח נחכם וחזר בו מוכר עליהן חו מטען כתב הר"מבח זל מסתברח לי דוקח כשהיה מוכח פועלים לחחרי למכור כשהכר חלו ועכשיו חינו מוכח ומכחלו חלו מ מפסידי עליו חבל חס לח היה מוכ' לחחריס פטורין דמה הפסידו עליו עכ"ל: ביצד מוכר עליהן וכו' בבריתח: ואפי' כתן המתים מוכיח מהן התוכפת זה פשוט ד דבריית' כין בכותן יותר בין בפוסק היח ומל ותומר מכוכר עליהן:

ביצד עוכר עליהן וכו' גם זה פס: ועוד כמה עד כדי שכרן מל ר ליחמוכים לטון הגמרח פס ופרמי זל חס עמו חלטו קנת המלחכ' ולח קבלוכלום מוכר עליה' כל מה שהו' חיי' להם יוסיף לחחרי ויגמרו עכ"ל: ואם היה להם ממון תחת ידו וכו' לטון הגמר' פס בפנית חבלח לידו ופרטו כלי חומנותם ים מי מכת' דבכה"ג מכלי חומנותם בידו חפי' בדבר מחזו חבר מוכר עליהם עד כדי שכר המלחכה חף על פי מכתיקר בנתים ולח יותר וזה דעת הר"מבח זל וכן נר' דעת הר"מבן זל: שוכר עליהם להעלו' המלחכה עד חרבעים וחמשים יום בכל יום לכל פועל לטון הבריית' עד חרבעי' וחמשים יום ודבנו פירש מהכוכח לפועל לחד ביום חח' ודרך גוממח לחזו וכן הוח: בד"א בזמן שחי' להם פועלים וכו' בבריתח פס ופירש הר"מבח זל פחם יש פס פ פועלים מחזו יכול להטעותן כלח חם קבלן נותן כפי מה שקבלן: השוכר חת הפועל ולחח וכו' תזכיכתח בלה בהלכות: השוכר חת הפועל להשקו' וכו' מיימרח פס: וכן הס דרכו מיפכיקו חותן בני העיר וכו'

בהשגות אלא נרחה מכך מפרש חי בני מתא פסידא דפועלים מבני העיר מפסיקין חותו וחין לו טעם עכ: ולטון הגיחרח חי הוה רגיל דפסיק בני מתא פסידא דפועלים חו לחו בני מתא פסידא דבעל הבית ועיקר חפ"ל חי פועלים בני חותה העיר ויודעים מיהב הנהר פסידתם חם הם מעיר לחרת פסידת בעל הבית מהיה לו להודיעם וכיון מלח הודיעם נותן להם שכר כל היום כפועל בטל: **שכרן** להשקות השדה וכי המטר והשקה חין להם חלח מה שעמו מיימרח דרבי פס: **בא** הנהר נותן להם כל שכרן מן השמים נסתייעו **גם** זה בכלותה ממרח פס ועוש לדבר פרעי זל חתח נהרח גדל הנהר ועלה וכנסם בחריצין העמוקין במדה ומהן היח טוחה ושוכה כדיוכה לרוכה דפועלים חינס יודעין במיהב פסידו מיהח הנהר רגיל לגלות ולהשקות לך הוח היה יודע עכ **חבל** הר"מבח זל כתב דנהרח לח עלה על סדהו ולח השקה חותו מהילו כן הרי הוח כנהר ולח יכטרך כלל חלח בעלה ובתקרב זל השדה וכמעט סיפת חו רחעי התלמים יכנסו המים ויעקו חת השדה עד כדי ולפפר מזו כוכת רבנו בחמרו מתן השמים נסתייעו: **בד"א** בפועל חבל מי שפסק עם חרים וכו' ממעשה שכפרים מי שחחזו בלמד דין החרים ומבוחר בהלכות: **ואינו** כפועל כתב הר"מבן זל דקבלן דיכו כפיעל עלח כדברי הר"חב זל ועיקר: **השוכר** חת הפועל לעשות וכו' מיימרח דרבח בהשוכר וכתב הר"מבח זל כי חמריכן דדוקח כשותה חבל קשה מתנה לח דוקח בשהמר להם בפירוש כשטכרם למלחכה זו הח כתמח לקח על פי שחינו מפרש להם זו בבקר כשנשלמה מפקיד להן חפילו קשה מתנה מדרי חס היה רוכה היה מוכר להם קשה בבקר וכן דעת הר"מבן זל: **וחס**

רפסיק רבח הלכה כרבי דוסח בקבלן וכרבנן בפועל ועיין בספר קנין בס' כ"ט ודין סופר:

אם קבלן הוא שמין לו מה שעתיד לעשות בין שהוזלו בעות ששברן בין לא הוזלו בין שהוזלה מלאכתן בין לא הוזלה שמין לו מה שעתיד לעשו'

ביצד קבל ממנו קמה לקצוד בשתי סלעים קצר חציה והניח חציה בגר לארוג בשתי סלעים ארג חציו והניח חציו שמין לו מה שעתיד לעשות אם היה שוה ששה דינרין נותן לו שקל או יגמרו את מלאכתן ואם היה הנשאר יפה שני דינרין אינו נותן להן אלא סלע שהרי לא עשו אלא חצי מלאכת בד"א בדבר שאינו אבוד אבל בדבר האבוד כגון פשתנו להעלו' מן המשרה או ששכר חמור להביא חלילי למת או לכלה וביוצא בהן אחד פועל ואח' קבלן אינו יכול לחזור בו אלא אם כן נאנס כגון שחלה או שמע שמת לו מת ואם לא נאנס וחזר בו שוכר [3] עליהן או מטען ביצד מטען אומר להם סלע קצותי לכם באו נ וטלו שתים עד שיגמרו מלאכתן ולא יתן להם אלא מה שפסק תחלה ואפי' נתן להם השת' מחזיר מהן התוספת

[3] גרסינן פרק הזהב כתן פרוט' על הקדם לספר מעל' קמה והו בעי העוכר למטוך התספורת מכחן מדקדק ר"ת מהמכיר סופר מ מסתך הקולמוס חינו יכול לחזור בו וכרמה נר"י דחין דומה דלח גרע מעבר עברי דמגרע פדיונו ויוצח וחין מסיכת התכפור' מועיל חלח לעכין מיכול לעכב התכפור' חמכס כמקבל ומכופין ר"י חס יכול לחזור בו כזמנך כלי חומנתו מה מן התו'

ביצד שוכר עליהן שוכר פועלים אחרים ונומרין מלאכתן שלא תאבד וכל שיוסיף לאלו הפועלין האחרים על מה שפסק לראשונים נוטל מן הראשונים עד כמה עד כדי שכרן' של ראשונ' ואם [ג] וחס נתן להם מכרן נריכין ל להחזיר עד כדי מיוכל להמכיר פועלים לחריס ודיוה מהח דפר' תלמוד' חילימח בספיל זו ויין סחם וכו' לעיל פ"ה מדברי מהר"ם זכל':

[ד] וכן בעל הבי' מחזר בו מניחו התם דידו על התחתונ' וכר"ם דייק להם כנגר מה מעמו וחס הוזלה מלחכת הפועלי' יתן להם כמו מפקיע לבר מה מהוכיח בהמ"מ' ובלומנים מעמ' בין מכידי' בין קבלנים פ"ה:

[ה] פסידא דפועלים ולח דמי להניח דפרין מי מחחזו ההוח דלחמר ל לחריכי כ"ע דלו תלתח וכו' דהתם בלרים והכ' בפועל והח דלח מפליג הכח בין כיורה ללח כייר כדלעיל דדוקח בדפקק סייך להיפלגי הכי חבל הכח ים להם לידע מעצמה מהמטר מסקה חת המדה יפה והוח לח פסע כי לח היה לו לידע יותר מהם כ"ע:

יוסיפין פרק המוכר את החומין

אפוקי

ר"ש ברבי

אם קבלן הוא וכו' פי' מניחו מכיר זמן ידוע חלח למלחכ' ידועה ממין לו מה מעתיד לעשות וכו' כרבי דוסח וכרבי דפסקין הכין ומבוחר בהלכות: **ביצד** קבל ממנו קמה לקצוד וכו' מפורש בבריית': **או** יגמרו חת מלחכתן פירוש ויטלו סבי סלעים וכן לשון הבריית' חו יגמרו מלחכתן ויטלו סבי סלעים ופריך בגמרח פמיעוי ומתרן סדין חדם בח להממיעכו כגון סהוזלה מלחכה וחזר בו בעל הבית ובחו פועלים ופיסוהו בסתם והטלימו המלחכה וקח ממעט לן מניחו יכול לומר בעל הבית לח סתפייסתי חלח על דעת סתפחתו מן הערך חלח נותן להם מכרם: **ואם** היה הכמוך וכו' גם זה מוכרח פס: **בד"א** בדבר מניחו חבר חבל בדבר החבר וכו' מפורש פס במסכה ובבריית': **אלא** חס כן נחכם דין החוכם מפורש פס: **ואם** לח נחכם וחזר בו מוכר עליהן חו מטען כתב הר"מבח זל מסתברח לי דוקח כשהיה מוכח פועלים לחחרי למכור כשהכר חלו ועכשיו חינו מוכח ומכחלו חלו מ מפסידי עליו חבל חס לח היה מוכ' לחחריס פטורין דמה הפסידו עליו עכ"ל: ביצד מוכר עליהן וכו' בבריית': ואפי' כתן המתים מוכיח מהן התוכפת זה פשוט ד דבריית' כין בכותן יותר בין בפוסק היח ומל ותומר מכוכר עליהן:

ביצד עוכר עליהן וכו' גם זה פס: ועוד כמה עד כדי שכרן מל ר ליחמוכים לטון הגמרח פס ופרמי זל חס עמו חלטו קנת המלחכ' ולח קבלוכלום מוכר עליה' כל מה שהו' חיי' להם יוסיף לחחרי ויגמרו עכ"ל: ואם היה להם ממון תחת ידו וכו' לטון הגמר' פס בפנית חבלח לידו ופרטו כלי חומנותם ים מי מכת' דבכה"ג מכלי חומנותם בידו חפי' בדבר מחזו חבר מוכר עליהם עד כדי שכר המלחכה חף על פי מכתיקר בנתים ולח יותר וזה דעת הר"מבח זל וכן נר' דעת הר"מבן זל: שוכר עליהם להעלו' המלחכה עד חרבעים וחמשים יום בכל יום לכל פועל לטון הבריית' עד חרבעי' וחמשים יום ודבנו פירש מהכוכח לפועל לחד ביום חח' ודרך גוממח לחזו וכן הוח: בד"א בזמן שחי' להם פועלים וכו' בבריית' פס ופירש הר"מבח זל פחם יש פס פ פועלים מחזו יכול להטעותן כלח חם קבלן נותן כפי מה שקבלן: השוכר חת הפועל ולחח וכו' תזכיכתח בלה בהלכות: השוכר חת הפועל להשקו' וכו' מיימרח פס: וכן הס דרכו מיפכיקו חותן בני העיר וכו'

בהשגות אלא נרחה מכך מפרש חי בני מתא פסידא דפועלים מבני העיר מפסיקין חותו וחין לו טעם עכ: ולטון הגיחרח חי הוה רגיל דפסיק בני מתא פסידא דפועלים חו לחו בני מתא פסידא דבעל הבית ועיקר חפ"ל חי פועלים בני חותה העיר ויודעים מיהב הנהר פסידתם חם הם מעיר לחרת פסידת בעל הבית מהיה לו להודיעם וכיון מלח הודיעם נותן להם שכר כל היום כפועל בטל: **שכרן** להשקות השדה וכי המטר והשקה חין להם חלח מה שעמו מיימרח דרבח פס: **בא** הנהר נותן להם כל שכרן מן השמים נסתייעו **גם** זה בכלותה ממרח פס ועוש לדבר פרעי זל חתח נהרח גדל הנהר ועלה וכנסם בחריצין העמוקין במדה ומהן היח טוחה ושוכה כדיוכה לרוכה דפועלים חינס יודעין במיהב פסידו מיהח הנהר רגיל לגלות ולהשקות לך הוח היה יודע עכ **חבל** הר"מבח זל כתב דנהרח לח עלה על סדהו ולח השקה חותו מהילו כן הרי הוח כנהר ולח יכטרך כלל חלח בעלה ובתקרב זל השדה וכמעט סיפת חו רחעי התלמים יכנסו המים ויעקו חת השדה עד כדי ולפפר מזו כוכת רבנו בחמרו מתן השמים נסתייעו: **בד"א** בפועל חבל מי שפסק עם חרים וכו' ממעשה שכפרים מי שחחזו בלמד דין החרים ומבוחר בהלכות: **ואינו** כפועל כתב הר"מבן זל דקבלן דיכו כפיעל עלח כדברי הר"חב זל ועיקר: **השוכר** חת הפועל לעשות וכו' מיימרח דרבח בהשוכר וכתב הר"מבח זל כי חמריכן דדוקח כשותה חבל קשה מתנה לח דוקח בשהמר להם בפירוש כשטכרם למלחכה זו הח כתמח לקח על פי שחינו מפרש להם זו בבקר כשנשלמה מפקיד להן חפילו קשה מתנה מדרי חס היה רוכה היה מוכר להם קשה בבקר וכן דעת הר"מבן זל: **וחס**

רפסיק רבח הלכה כרבי דוסח בקבלן וכרבנן בפועל ועיין בספר קנין בס' כ"ט ודין סופר:

אם קבלן הוא שמין לו מה שעתיד לעשות בין שהוזלו בעות ששברן בין לא הוזלו בין שהוזלה מלאכתן בין לא הוזלה שמין לו מה שעתיד לעשו'

היה מנהגם מיטול הנוטע מחצה וכו' גם זה סם ומטהר בהלכות: **הנוטע** לילמוד לבני העיר הלכה וכו' לשון הנמרת לתלמיד רבו מקרי מתלה טבחת ולומרו וספר מתן כולהו כמותרין ושמרין דמו כלומר דמילתא כל פסידה דלה הדר כמותרין ושמרין דמו עכ"ל: יבא לו מדתמרי בגמרא רוכיל מתלה דרבים הוה לפסיד ופלקיה בלה התרלה ויהב ליה טבחה ואמ' רבה רבנו לומר דרוכיל מתלה דרבים הוה ובבלעז היה רבינה והיינו הדבר מהפסיד לרבינה והיה דאמר רבה ספר מתן הלי מתן לכולהו: **ומלמד** תינוקות וכו' ר"י ז"ל פי' משום דטבעת דעל על והויא לה פסידה דלה הדר ובהלכו דפטור ביכוקי פי' שמתבטל מלמודו ומני הפירוש' כדברי הבנו ופרושו לדעת ר"י ז"ל כגון שהמלמד עצמו טועה בדבר ואינו יודע ב בבוון ובזה הוא דמפלקינ' ליה לבל חס היה יודע הוא הדבר ואינו מ מצניח על לחר מהתינוקות חס חומר הדבר בטעות לא מפלקינן ליה: **וכן** טבח וכו' הקשה ר"חבר ז"ל הי בפסר מתי פסיד' חיכ' והלא מפלס הי בחנם כי מפלקי ליה מהי פסידה היית ליה ותירץ ר דהפילו בחנם קנסי' ליה ולא עביד לא בחנם ולא בפסר והי נמי בפסר ופסדיה טובא היכא דאמפלס דמי בהמה דמי בפתו ודמי בפת חורחיו לא מפלס והי נמי זימנין דמבטרך לבפרי טובא ולית ליה הלא הא וכתב הוא ז"ל דהתרלה הוא דלא בריכי הלא מיהו בעינן חזקה דעד סיהו מוחזקי' או סיתרו בהן לא מפלקינן להו עד כאן ב בחירושי הר"פבה ז"ל:

פרק אחד עשר

מצות עשה ליתן פכר השביר בזמנו וכו' זה מפורש בהתוב וקף על פי סהכתוב הזה הו' בשביר לילה כמו סיתבאר בסמוך נראה סדעת ר רבנו לומר סבלילה עובר קף בפל יום ובפל יום עובר קף בפל לילה וזהו פשטם וחמר טעמה דבזמנו תתן פכרו הוא על כל פביר ולמטה יתבאר: **ואין** לוקין וכו' כבר נתבאר פריך חלו הן הלוקי בסוגית דכל מפלס לאינו לוקה:

אחד פכר הלרם וכו' מפנה בהמקבל: **וגר** תופב יש בו וכו' גם זה במפ' וטעם לדבר בגמ': **כל** הכובש פכר שביר וכו' בריתת עם ואקשינן עלה בגמ' הני דאיכא בימתא ליכא בילית הני דאיכא בלילית ליכא בימתא ופריק רב ח חפדיא עם פכירו' לחת היי ופר"י ז"ל כולהו ודאי בחד לא מפכחת לה חלא הכי ק"ל עברית כל העמות הללו בעם פכירות יש מהם בשביר יום ויש מהם בשביר לילה עכ"ל ואם כן היתה דעת רבנו היה לו לבתוב: **או** זהו זמנו וכו' מפנה ובריתת עם: **ושביר** מעות טל לילה וכו' פכין כרב דהלכתא כוותיה בחיפודי וכן בהלכות: **שביר** פבת וכו' מפנה: **יצא** בלילה וכו' גם זה כרב דלא כפתם מתניתין דלימרה יצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום חלא כתנא דבריתא דפליג: **נתן** טליתו לחומן ונמרה וכו' בריתת עם: **שהקבלנות** כפבידות כרב פפת ובהלכות ופי' קבלנות חומן פקבל עליו מלאכה בכך וכך ולא לפבידות ימים לפון ר"י ז"ל: **האומר** לפלוחו וכו' בריתת ובגיר מפורפת בגמ': **ואם** לא לימר להם וכו' גם זה מבואר בסוגיא עם והטעם פכל חלא לימר פכרן עליו הוא כמו פיתבאר עם: **אין** העובר עובר וכו' מפנה עם: **או** מתבטו ולא היה לו בריתת עם ופרטו חלא היו לו מעות בעין פהוא חייב לו כמבואר למעלה פרין תפיעי: **או** פהמחהו וכו' במפנה: **המשהא** פכר פביר וכו' בגמ' בריתת מלמד פיהיו עובר חלא בקר רחטון מכרן והילך מהי לימר רב עובר פטום בל תפהה מהי קרלה לימר רב יוסף הלת לרעך לך ושוב עכ"ל: כל

מגדל עוז

הנוטע לילמוד וכו' עד הפבור עליהן **כתב** הר"לבר ז"ל וכן נמי הם מתלה דיחיד עכל: **ואני** חו' פברות הן אל לבל עיקר ההלכה ופטוטה כדברי ר"ת ז"ל מפמ' במציעה סוף פ' הטולל ופרק המקבל וכל להביא ראיה לרב' תן המרת ריפר לפולחני דפרק הגוזל קמח פיהיה תומחה לרבים וכן מתלה וטבחה ולומכת דמתיתין דכותה כמו טבת ר"ת ז"ל בבחו' לטוכו פהעמידו לותו הפבור ועוד לתתהה הכי תלתת מתן הוא היחיד דמוקי להו ולא נהיני לוכוי בהכי ובמלת' דלא פביחה לא דחיק תלמודא לחוקומי מילתא:

פרק אחד עשר

מצות עשה ליתן שכר השביר בזמנו שנ' ביומו תתן שברו וגו' ואם אחרו לאח' זמנו עוב' בלא תעשה שנ' ולא תבא עליו השמש ואין לוקין עליו שהריהו' חייב לשלם אחד עשר האדם ואחד עשר הבהמ' ואח' שכר הבלי' חיי' ליתן בזמנו ואם איחר לאח' זמ' עוב' בלא תעש' וגר תושב יש בו משו' ביומו תתן שברו ואם איחרו אינו עובר בלא תעשה כל חבובש שכר שביר כאילו נטל נפשו ממנו שנאמ' ואליו הוא נוכא את נפשו ועבר בר' אחרו' ועשה עובר משו' בל תעשק ומשו' בל תגזול ומשו' לא תלין פעולת שביר ומשום לא תבא עליו השמש ומשום ביומו תתן ש שברו איזהו זמנו שביר יום גובה כל הלילה ועליו נאמר לא תלין פעולת שביר אותך עד בקר ושביר לילה גובה כל היום ועליו נאמר ביומו תתן שברו ושביר שעות של יום גובה כל

ד תימה מפקין כרב לבני עמולל דאמ' גובה כל היום וכל הלילה והא קל הילכת' כעמולל בריבי וכו' מעון דרב כר יהודה ועמולל כר' מעון ור' יהוד' ור' מעון הלכה כר' יהוד' כרישת' פרק מי שהוציאוהו לאמצ בפ"ה פסק כעמולל מטעמ' דפרי':

היום ושביר שעות ד של לילה גובה כל הלילה שביר שבת שביר חדש שביר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה כל היום יצא בלילה גוב' כל הלילה נתן טליתו לאומן תמרה והדיעו אפלו אחרו עשרה ימים כל זמן שתבלי ביד האומן אינו עובר נתנה לו בחצי היום כיון ששקעה עליו חמה עובר משום בל תלין ש שהקבלנית בשביעית היא וחייבלית לו בזמנו האומר לשלוחו צא ושכור לי פועלים אמר להם שברכם על בעל הבית שניהם אינן עוברים משו' בל תלין זה לפי שלא שברן וזה לפי שאין פעולתן אצלו ואם לא אמר להם שברכם על בעל הבית השליח עובר אין השוכר עובר אלא בזמן שתבעו השביר ולא נתן לו אבל אם לא תבעו או שתבעו ולא היה לו מה ליתן לו או שהבטיחו אצל את וקבל הרי זה פטור המשהא שכר שביר עד אחר זמנו אף על פי שכבר עבר בעשה ולא תעשה הרי זה חייב ליתן מיד וכל עת שישהא עובר על לאו של דבריהם שנאמר אל תאמר לרעך לך ושוב כל

מתני' כותיה מעבר הוא דלא עבר הא מהדר מני הדר מ"ה וכיון דמפקין כרב פפת ולא מפתע הכי בתלמוד דידן תו':

מצות עשה ליתן שכר וכו' עיר הוא נופת לת נפמו במציעה פרין המקבל: ופ' המקבל

ועובר בלאבין להזהרות ועשה וכו' עד בזמנו יתן פכרו במציעה פרין לימהו כתך וכרין המקבל: לימהו זמנו פביר יום עד נובה כל לותו הלילה במציעה פרין המקבל: נתן טליתו לחומן כך הוי ליתן פל הנתל עניים: החומר לפלוחו בא ומבור ליעד לך ועובר וכו' הכל פרק המקבל: כל

ופ' המקבל

אמר לו ממחר לי היום ואמחר לך למחר וכו' בריתא אם תמן רבנן אמור לי ואמחר לך היום ואמחר לך ואמחר אמור לי ואמחר לך כולן כאחד מומרי מכר זה לזה ואמתי מתירה בבעלים היא אמר רב פפא דאמר ליה אמור לי היום ואני אמחר לך למחר ומדברי רבינו נראה שהוא מפרש הקושיות על כל הברייתא ולפיכך כתב המחילני היום ואמחילך למחר דוקא למחר תבל אמר לו ואמחילך עתה הרי זו מתירה בבעלים לבל לפי זה אמתי מתיר בבעלים ואמחר לי ואמחר לך קאי אמכיה זה במלאכתו אבל זה תבל המחילני כלך ואמחילך כלי הו אמחר לי ואמחילך הו המחילני ואמחר לך היין כאן בעלי אבל חפץ במלאכתו אבל אמחר עבל וכן פירש רבינו יהונתן ז"ל ופירוש טעם המחילני ואמחילך מחיכך הלא כמומרי מכר לפי מה שאתה מחיל לזה תחת מה שלתו וזהו מכרו:

כל הלומכין מומרי מכר הן וכולן מחמרו וכו' מתניה פ"ה:

או מחמר לו גמרתיו בגמ' פ"ק ובהלכות: ואם אמר הלומן הבא מעות ושול שלך עדין הוא נושא שכר כשהיה: נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם כיצד נתן לחרש שדה תיבה ומגרל לקבע בהן מסמר ושברו או שנתן לו את העצים לעשות מהן שדה תיבה ומגרל ונשתברו אחר שנעשו משלם לו דמי שדה תיבה ומגרל ש שאין האומן קונה בשבח הבלי נתן צמר לצבע והקדירתו יורה נותן לו דמי צמרו צבעו כעור או נתנו לו לצבעו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום נתן עצי לחרש לעשות מהן כסא נאה ועשה כסא רע או ס מפסל אם השבח יתר על ההוצאה נותן בעל הבלי את ההוצאה ואם ההוצאה יתיר על השבח נותן לו את השבח בלבד אמר בעל הבלי איני רוצה בתקנו אלא יתן לי דמי הצמר או דמי העצים אין שומעין לו וכן אם אמ' האומן הא לך דמי צמרך או דמי עצך ולך אין שומעין לו שאין האומן קונ' בשבח כלי שעש': המוליך חבי' לבחן לתתן ועשאן סובין או מודסן נתן הקמח לנחתום ועשאו פת נפול' בהמה לשבח ונבלה חייבין לשלם דמיו מפני שהן נושאי שכר לפיכך אם היה שבח מומחה ושחט בהמם פ פטור מלשלם ואם אינו מומחה אעפ שהוא בהמם חייב לשלם וכן המראה דינר לשולחני ואמ' לו יפה הוא ונמצא רע אם בשכר הראהו חייב לשלם אעפ שהוא בקי ואינו צריך להתלמד ואם בהמם ראהו פטור והוא שהיה בקי שאינו צריך להתלמד ואם אינו בקי חייב לשלם אעפ שהוא בהמם והו' שיאמ' לשולחני עליך אני סומך או שהיו הדברים מראין שהוא סומך על ראייתו ולא יראה לאחרים: טבח שעשה בהמם וניבל וכן שולחני שאמ' יפה ונמצ' רע ובן כל כיוצ' בזה עליהן להביא ראיה שהן מומחין ואם לא ה הביאו ראיה שהן מומחין משלמין: מקום שנהגו שיהיה הנוטע אילנות נוטל חצי השבח ובעל הקרקע הצי ונטע והשביח ונטע והפסיד מחשבין לו חצי השבח שיש לו ומנכין ממנו מה שהפסיד ונוטל השאר ואפילו התנה על עצמו שאם יפסיד לא ישל כלום הרי זה אסמכתא ואין מנכין לו אלא מה שהפסיד היה

מגדל עיז

נתן כמר לכבעוכו נתן עבי לחרם כו' וחס ההוכחה יתירה וכו' אמר בעל הבלי כו' עד אין לזה טעם כתב הר"ר ז"ל אין לזה טעם עד כאן לפנינו: ואני אומר מכאתי לו טעם ב בירושלמי ברים פ' הגוזל עבי' אמר מס נפשית עיקר דמייתי עלה מתני' דתלמודא היינו דאיתיד לעדה חבירו וכטעה עלה ברטות כו' עד בקם ליטול עביו וחבירו אין מומחין לו וקם על גב דרבי יהושע בן לוי אמ' טעמא מפני שבוב הארץ מתני' דתלמודא הכי איתא בלא טעמא ומיהו לכל דדמי לה ועוד דאמרינן בגמרא האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זה מומחין לו דוקא מיהו הא לאו כגון זו אין מ מומחין לו ועוד דהא פלוגתא דרבי מאיר ורבי יהודה היא פרק הגוזל עבים ובמנית גם כן כרק השוכר את האומנין ומייתי לה פ"ק דע"ז וקיימא לן הלכה כרבי יהוד' דאמר ידו על התחתונה אם השבח יתר על ההוצאה כו' ואילו היכו מומחין ממנו באמרו יתן לי דמי צמרי או דמי עבי אם כן עבדיכן כרבי מאיר דאמר נותן לו דמי צמרו ולית ה הילכתא כותיה אלא כרבי יהודה וכן פסק רי' אפס ז"ל ומנאו רבינו ז"ל בכוכים: אין האומן קונה בשבח כלי מעשה פ' הגוזל עבים: המוליך חטין לטחון עד סין ת מומחין מסלמין בזייקין פ' הגוזל עבים ובבתרא פר' המוכר פירות: מקומות שנהגו שיהיה עד סילק עצמו כרצונו במציעא כרק השולח ופרק המקבל: הנוטע

ב' המקבל

ג' מיהו פרוכה לייסב מלא יחליף מסולא ורב מתא מלא רב אלא מי מסלק לומן קונה בשכר כלי מתא מסלק בפ' המקבל לומן קונה בשכר כלי אמתא בפ' המקבל פרי אחין זה מדברי רב מתא אלא התלמוד לומר כן ולגמרי פכן כרב אלא מי מסלק לומן קונה בשכר כלי מלא סה:

ד' הלכה כרבי יהודה דאתא מתני' פרק הלומכין כמותו:

ה' פ' המוכר פירות כתב לענין לעבד דאמר כוינן לדמי בומתו ודמי ב בית חורין וכן פ"ם דהוי גרס בעלמא:

ו' כדאמר ליה ר"ל לרבי חילפי וכן כי רב הלכך מהדיוט אינו מתחייב הלא בהומר לו עליך אני כומך ולא ידע לי מכיון לו מהרי בהיות אחיתך דאמרינן דינר לרבי חייב ואמר לה מעליא הוא ובמכה רע ואמרי' התם דרבי חייב פטור ממכה ולכי מהוא מומח' עמה לה לפכי מעורית הדין ומילם הבל אם היה הדיוט מממע מהיה חייב אעפ אלא האמרה לו עליך אני כומכת מה מן התו עכ':

אמר לו שמור לי היום ואשמור לך למחר השאילני היום ואני אשאילך למחר שמור לי היום ואשאילך למחר השאילני היום ואשמור לך למחר כולן נעשו שומרי שכר זה לזה: כל האומנין שומרי שכר הן וכלן שאמרו טול את שלך והבא מעות או שאמ' לו האומן גמרתיו ולא לקחו הבעלים את הבלי הרי האומן שומר חנם אבל אם אמר האומן הבא מעות ושול שלך עדין הוא נושא שכר כשהיה: נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם כיצד נתן לחרש שדה תיבה ומגרל לקבע בהן מסמר ושברו או שנתן לו את העצים לעשות מהן שדה תיבה ומגרל ונשתברו אחר שנעשו משלם לו דמי שדה תיבה ומגרל ש שאין האומן קונה בשבח הבלי נתן צמר לצבע והקדירתו יורה נותן לו דמי צמרו צבעו כעור או נתנו לו לצבעו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום נתן עצי לחרש לעשות מהן כסא נאה ועשה כסא רע או ס מפסל אם השבח יתר על ההוצאה נותן בעל הבלי את ההוצאה ואם ההוצאה יתיר על השבח נותן לו את השבח בלבד אמר בעל הבלי איני רוצה בתקנו אלא יתן לי דמי הצמר או דמי העצים אין שומעין לו וכן אם אמ' האומן הא לך דמי צמרך או דמי עצך ולך אין שומעין לו שאין האומן קונ' בשבח כלי שעש': המוליך חבי' לבחן לתתן ועשאן סובין או מודסן נתן הקמח לנחתום ועשאו פת נפול' בהמה לשבח ונבלה חייבין לשלם דמיו מפני שהן נושאי שכר לפיכך אם היה שבח מומחה ושחט בהמם פ פטור מלשלם ואם אינו מומחה אעפ שהוא בהמם חייב לשלם וכן המראה דינר לשולחני ואמ' לו יפה הוא ונמצא רע אם בשכר הראהו חייב לשלם אעפ שהוא בקי ואינו צריך להתלמד ואם בהמם ראהו פטור והוא שהיה בקי שאינו צריך להתלמד ואם אינו בקי חייב לשלם אעפ שהוא בהמם והו' שיאמ' לשולחני עליך אני סומך או שהיו הדברים מראין שהוא סומך על ראייתו ולא יראה לאחרים: טבח שעשה בהמם וניבל וכן שולחני שאמ' יפה ונמצ' רע ובן כל כיוצ' בזה עליהן להביא ראיה שהן מומחין ואם לא ה הביאו ראיה שהן מומחין משלמין: מקום שנהגו שיהיה הנוטע אילנות נוטל חצי השבח ובעל הקרקע הצי ונטע והשביח ונטע והפסיד מחשבין לו חצי השבח שיש לו ומנכין ממנו מה שהפסיד ונוטל השאר ואפילו התנה על עצמו שאם יפסיד לא ישל כלום הרי זה אסמכתא ואין מנכין לו אלא מה שהפסיד היה

בהמם וכן מומחין פטורין שכולן סוה דינן לדין הטבח זה כר' מדברי רבינו: לפיכך אם היה טבח מומחה וכו' מימרא דרבי יוחנ' ומבואר בהלכות פ' דוקא נבלה חייב הבל אם עשה בה טרפות כגון שהיה במיעוט סימנין כטור וכן מוכח בגמרא בשמעתין דמעברותא: וכן המרפה דיבר לשולחני וכו' אם בשכר הרפאו וכו' זו סברת הרבה מן המפרשים ז"ל דבשכר חפילו בקי ואינו צריך להתלמד חייב דומיא דטבח המומחה בשמעתין ואף על פי שבגמרא לא נזכר בריאית המטבעות חלוק בין בשכר בין בהמם לבל הרמבם ז"ל בחלק עליהם ואמר שהסדר הגמרא המטבע פטור חפילו בשכר ואפילו בקי כל כך חפי' בהמם חייב ונתן טעם להפרים בין טבח לשולחני לפי במלאכת הפחיטה דבר תלוי בהומן ודפי' הומן בקי יקלקל לפעמים אם לא יכוין מלאכתו היטב ולפיכך אינו דומה לו שכר חייב לבל בריאת המטבע שהוא תלוי במרחית עינים והסדיוטות בבורות כל שהוא הומן בקי הרבה אינו מצוי פיטעה וכשהוא טועה הרי זה הומם בימר ומומר שכר פטור מן החוכחין וזה שלא הזכירו בגמר' בשולחני חילוק בין בהמם לשכר לגודריו ז"ל: ואם אין בקי חייב וכו' זה מפורש שם ומוסכם: והוא שאמר לשולחני עליך אני סומך וכו' זה מבואר בהלכות ודקדקו כן מכמה דגמרא וכבר נחלקו עליהם ז"ל ואמרו שלא על פי שלא אמר חייב ולדברי ההלכות הכביש הרמבם ז"ל ועיקר: או שהיו הדברים מראין וכו' גם זה בהלכות ורחה לי דמפשמה דרבי חייא דגמרא הכי הוה שהיה הדבר ברחה מעליא היתה הוא כומכת ומתוך כך החליטו לה ולא הקשו שלא למה היה כרי לעמוכן אחר שהוא בקי לפי שלא היה בקי כל כך ודאי חייב היה מן הדין: טבח שעשה בהמם וכן שולחני וכו' לאמר הרב ז"ל מהמרינן בבי טבח בהמם שבבל ואמ' לה רבי יוחנן ז"ל היתי רחיה דמומחה לתרבגולי תת ולפטורך שלחו מלוי להניח רחיה ולם לאו יפלם וקל ותומר הוא לשולחני ומה טבח שלאמרו חכמים רוב מכוין לבבל מחיוה מומחין הן עלו להניח רחיה שולחני לא כל שכן ופשוט הוא: מקום שנהגו שיהיה הנוטל חילוקת וכו' משמה בפרק המקבל פסק כרבה דהוה שתרה ופיקר: היה

פרק שנים עשר הפועלים

פרק שנים עשר הפועלים

מהן עומין בדבר שגדולו מן וכו' מ מסכת פרק המוכר

את הפועלין: מפי השמועה למדו וכו' ברייתא סם: מה בין העומ בתלום וכו' במסכ' שו חוכלים מן התור העומה במחובר בסעת גמר מלאכה ובתלום עד סלה כ גמרה מלאכתו ושו מהין חוכלין העום במחובר סלה בסעת גמר מלאכה ובתלום לאחר שגמרה מלאכתו ופירום גמרה מלאכתו למצער ולאחלה: ואינו חוכל סלה לאחר שימלה הסל לאבל מפני הסב לאבדה לבעלים וכו' מהומן לאומן פירום מסורה למסרה המסכה וכולן לה למדו אלה בסעת מלאכ' ובגירם ההלכו אלה בסעת בת'מלאכ' לאבל מפני הסב לאבדה לבעלים למדו הפועלים חוכלין בהליכת' מהומן לאומן ובחזירת'ן מן הבת ובדלה מרבנו מפרם גמ' מלאכ' בכרן מסבתמלה הסל לאבל מפני הסב לאבד' סלה יהכלו בסע' בעטיית המלאכ' אח' מיהכלו בעודן ממלאי הסל בהליכת' מסור' למסורה ולובהחזירן הסל מכפכו לבת

ובהשגות אא לה ידעתי מהין זה וחולי זהו סלמ' מפני הסב לאבד' לבעלי' חוכלין בהליכתן מהומן לאומן ו ובחזירת'ן מן הבת דהיכו כשימלה הסל ויכפכו ויחזור מן הבת ומה מילמר מפני הסב וכו' פירום הוא למה מילמר עד כהן:

המבטל מלאכתו ואוכל וכו' מפי השמועה למדו מכל זמן וכו' **בהשגות אא** דבריס הללו הין להס טרם ובכפרי דרמו וקטפת מלילות בידך סלה יהא קובר במגל ואוכל וחרמם לה תניף בסעה סהתה מניף חרמם על קמת בכל הבית ולה מפני בטול מלאכה אלה סלה עשה תכילתו קבע בעין מלאכתו עד כהן: והלמבן זל פירם הברייתא סהין הכוונה סלה להודיע עודר ומקסקם ממכבס בעשבים סהין עוסין בגמר מלאכה סהין חוכלין כמו שנתבאר בגמר' וכתב על דברי רבנו וכמדומה לי שטעה בפירום ברייתא זו שבספרי והיה זל פירם המעב' שהבאתי למעלה כך וכולן לה למדו אלה בסעה סהוא עסוק במלאכה ולה סיעב ואוכל לומר הרי מנעתי את עצמי עד כעת ולה בטלתי עשיתו אלה לב לי זה למונו וקרובין דבריו לדברי רבנו:

וכן פועל סהולין וכו' זה פשוט בברוב ופשו' המלקות בשה שהוא חייב בהסלומין הוא פרק לנו הן הלוקין: **החולב** והמחבץ וכו' ברייתא ושנה שם: **המגבש** בבגדים ובשומים וכו' ברייתא שם: ואין שומרי גבות וכו' גם זה שם ופסק כשמואל וכרב חמי דאמיה לעמר שהין חוכלין אפילו מהלכות מדינה: **הבודל** בתמרים ובגרוגרות ברייתא שם ופרש' זל שמדובקות זו בזו ומבדילן במגריפה עכ"ל:

העושה

פרק שנים עשר הפועלים

שהן עושין בדבר שגדולו מן הארץ ועדיין לא נגמרה מלאכתו בין בתלו בין במחובר וזהו מעשיהן גמירת המלאכה הרי על בעל הבית מצוה שיניח אותן לאכול ממה שהן עושין בו שנאמר כי תבא בכרם רעך וגו' ובתו' כי תבא בקמת רעך מפי השמועה למדו שאין הכתוב מדבר אלא בשביר וכי אלו לא שברו מי התיר לו שיבא בכרם רעהו או בקמ' שלו שלא מדעתו אלא כך הוא או' כי תבא לרשות בעלים לעבודה תאכל מה בין העושה בתלוש לעשות במחובר שהעושה בתלוש אוכל עד שלא יגמור עבודתו ומשתגמר עבודתו אסור לו לאכול והעושה במחובר כגון בוצר וקוצר אינו אוכל עד שיגמור עבורתו כגון שיבצור ויתן בכלי עד שימלאנו וינפץ הסל למקום אחר ויזור ויבצור וימלאנו ואינו אוכל אלא עד אחר שימלא הסל אבל מפני השב' אבדה לבעלים אמרו חכמים שיהיו הפועלים אוכלי' בהליכתן מאומן לאומן ובחזירת' מן הגת כדי שלא יבטלו ממלאכת' וישבו לאכו' אלא אוכלי' בתוך המלאכ' כשהן מהלכי' ואינן מבטלי' ומבטל ממלאכתו ואוכל בשעת מלאכה הרי זה עובר בלא תעשה שנאמ' ותרמש לא תניף וגו' מפי השמועה למדו שכל זמן שהוא עוסק בקצירה לא יניף חרמש לאבילתו וכן כל כיוצא בזה וכן פועל שהוליך בידו ממה שעשה או שלקח יתר על אבילתו ונותן לאחרים עובר בלא תעשה שנאמר ואל כלך לא תתן ואין לוקין על שני לאוין אלו שאם אכל או הוליך חייב לשלם:

החולב והמחבין והמגבן אינו אוכל מפני שאינן גדולי קרקע:

המנכש בבצלים ובשומין אף על פי שתולשין קטנין מבין הגדולין וכל כיוצא בזה אינו אוכל מפני שאין מעשיה גמר מלאכה ואין צריך לומר שומרי גבות ופרדסי וכל דבר המחובר כמקשאות והמדלאו שאין אוכלים כלל: הבודל בתמרים ובגרוגרות אינו אוכל מפני שנגמרה מלאכתן למעשר: העושה

כמשנ"ת דלמ' הכי דהלכה כמותו ע"כ:

כ' המגיד

כתב הרי"ף ז"ל לית ידעתי מהין זה וחולי זה הוא מה שלמדו מפני הסב לאבידה לבעלים חוכלין בהליכתן מהומן לאומן ובחזירתן מן הגת דהיינו כשימלא הכל ויכפכו ויחזור מן הגת ומה שלמד מפני הסב וכו' פירום הוא למה שלמד עכ"ל:

ואני לא ידעתי מהין זה הדין ולא זו הדרך שרהין בספרי שבמסכתו תורה זאת כמו שכתבתי וקדיתי כמה פעמי שהוא לקח דרך התלמוד המסכתה והגמר שלמדוהו לקרות וכן עשה בדין הזה כי זה הפרק דומה בין תלום למחוב' שכתבתי הוא מסכת פרק המוכר את הפועלים דהיינו וללו חוכלים מן התורה העומה במחובר לקרין בסע' גמר מלאכ' ובתלום מן הקרין עד סלה בגמר' מלאכתו ע"כ ודמ"ל כפי זה הגמר' מה היה עד שימלא את הכל ולקח דרך הכלל מה בין העומה בתלום לעומה במחובר כו' דרך חכמי המחברי שמסדרי דבריה' בכללים וחלוקים מתוקי' ומה שכתב לאחר כך מפני הסב לאבדה לבעלי עד כאהן מהלכין בטלין הוא מה שלמדו בברייתא לפיכו גמרי מתני' דהיה עומה בתלוי כו' דלתי למפסט בפין על דהיה עומה בגפן זה מהו שהכל בגפן אחד ומקיל וטרי עלה עד דאתי למפסט מהה תה סמע וכולן לה למדו אלה בסעת גמר מלאכה אלה מפני הסב לאבדה לבעלים למדו פועלים חוכלין בהליכתן מהומן לאומן ובחזירתן מן הבת עד כהן ומרקח פסיט מיהה סמעי' דהילכתה היה ואו היה דרך יפרה בדרך הגמרה סוב מכאתי לן זל בספר המכות סגילה בעתו בזה: המבטל ממלאכתו ואכל וכו' מפי השמועה למדו שכל זמן עד וכן כל כיוצא בזה

כתב הרי"ף ז"ל דבריס הללו הין להס טרם ובכפרי דרמו וקטפת מלילות בידך סלה יהא קובר במגל ואוכל וחרמם לה תניף בסעה סהתה מניף חרמם על קמת בה ולה מפני בטול מלאכה אלה סלה עשה תכילתו קבע בעין מלאכתו עד כהן:

ואני אומ' תה לכי לסם יכה לסון זה מתחת ידו סהרי טרפים וסהם כמה ענפים ים לדברים הללו במגיעת' ל' הסומר את הפועלים גמרי מתניתין דהלו חוכלין מן התורה כו' גרסינן מכאן לן דכתיב כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך וחרמם לה תניף על קמת רעך אמכחן כרם כל מילי מנלן גמרי מכרם מה כרם מיוחד דבר שגידולו קרקע ובסעת גמר מלאכה פוטל חוכל בו לקח כל דבר שגידולו קרקע פוטל חוכל בו וגרסינ' כמי התם וקמה נופה מנלן כו' ומקיל וטרי עד הבר הסוה סבהן דבר שגידולו מן הקרקע ופוטל חוכל בו לקח כל שגידולו מן הקרקע פוטל חוכל בו וגרסינן התם נבי היה דאמר סמואל וחרמם לה תניף לרבות כל בעלי חרמם והאי מיבעי ליה בסעת חרמם אתה חוכל מלח בסעת חרמם אי אתה חוכל הקרקע ההוא סמואל כלך לה תתן נפקא ועוד גרסינן התם ואל כלך לה תתן בסעה סאתה נותן לכלי אל בעל הבית אתה חוכל ובסעה סאי אתה נותן לכלי על בעל הבית אי אתה חוכל תלמוד סלומר סלה יהא חוכל פסיטה ליה לתלמוד סלה יהא חוכל אלה בסעת מלאכה וכמו סכתבנו וכר מהני מיתי התם כמה בריתות להוביח כי זה הפכוך בכוכל הכתוב מדבר וכן פי' זל בספר המכות כי מכאן ואיל וחיבר דבר זה ותה פשוט וכבון וגם מה שחילק הרי"ף ז"ל בסעת הלכת קבע אי בטל מלאכה מהה דדין ודין אחת הוא כי בהיותן קובע הלכתו מתבטל ממלאכתו ור"ת ז"ל דקדק בלשונו לכלול הכל כלשון הגמרא כמהנו בזה החבור על מסבה תורה מסכתבתי כמה פעמים ועוד דהה לקמן בגמרא דאמרי' מהבהבת לסתו ובכי קמבעי' לן ובעי למסקנא מדתניא לה יהבאב בתור כו' פריך התם נמי מסום בטול מלאכה חלמוד מדקאמ' נמי מכלל דעד הסתם כמי טועמי הוי מסום בטול מלאכה דאם לא כן הוה ליה למימר התם מסום בטול מלאכה: וכן פועל מהולין בידו עד שמפי מגמירה מלאכתן למעשר פרק המוכר את הפועלים: העומה

כל מכיר ממכר בשריס וכו' תמכה פרק המקבל ובמבוערת פרק כל הנסבעין ומה מכת' בנקיטת חפץ כן המכיזו כל המפרמים ז"ל ופסוט הוא מזו היא מבוערת המכה כעין מל תורה: **אפילו** היה המכיר קטן המכיר כסבע וכוטל בעל הבית ואעפ"י שיעת קטן כלום ע"כ: וברוין דברי רבינו מהרי בנט' למען הגמרא ולית ליה בלא מבוערה ותרבו כרי להפיס דעתו של בעל הבית וכיון שלא נתקנה המבוע' שלא להפיס דעת בעל הבית כמהמכיר קטן לא הפסיד דיפ

בחשגות אא"

לין הרעת מסכמת על זה מכמסור מבוערה לקטן שלא יסבע לחזרו דלפי התקנה בלא מבוערה היה לו למכיר ליטול וה"ה שאעפ"י שיעת קטן כלום ע"כ: וברוין דברי רבינו מהרי בנט' שלא נתקנה המבוע' שלא להפיס דעת בעל הבית כמהמכיר קטן לא הפסיד דיפ

מגדל עוז

כל מכיר ממכרו בשריס וכו' תקנו חכמים שישבע השכיר בנקיטת חפץ ויטול כדין כל נשבע ונוטל מפני שבעל הבית טרוד בפועליו וזה השכיר נושא נפשו לוה אפילו היה השוכר קטן השכיר נשבע ונוטל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם ולא שברתיך נאמן לומר שברתיך ונתתי לך שכרך וישבע בעל הבית הסת שנתן או שבועת התור' אם הודה במקצת בשאר הטענות היה לו עד אחד ששכרו אינו מועיל לו כלום ובן אם תבעו אחר זמנו אף על פי ששכרו בעדים המוציא מחברו עליו הרא' ואם לא הביא ראיה ישבע בעל הבית הסת הביא ראיה שתבעו כל כל זמנו הרי זה נשבע ונוטל כל אותו היום של תביעה כיצד היה עושה עמו בי' שני עד הערב זמנו כל ליל שלישי וכי' שלישי אינו נשבע ונוטל ואם הביא עדים שהיה תובע כל ליל שלישי הרי זה נשבע ונוטל כל יום שלישי אבל מליל רביעי והלאה המוציא מחברו עליו הראיה ובן אם הביא עדים שהיה תובע והולך עד יום חמשי הרי זה נשבע ונוטל כל יום חמשי

בעל הבית אומר שתים קצצתי לך והשכיר אומר שלש קצצת לי לא תקנו חכמים שישבע השכיר כאן אלא המוציא מחברו עליו הראיה ואם לא הביא ראיה אף על פי שכבר נתן לו השתים או שאמ' לו הילך הרי בעל הבית נשבע בנקיטת חפץ ודבר זה תקנת חכמים הוא כדי שלא ילך ה השכיר בפחי נפש בד"א בששכרו בעדים ולא ידעו כמה פסק לו ותבעו בזמנו אבל אם שכרו שלא בעדים או שתבעו אחר זמנו ישבע בעל הבית הסת שלא קצין לו אלא מה שכבר נתן לו או שלא נשאר לו אצלו אלא זה שאמר לו הילך כדין כל הטענות: הנותן טליתו לאומן אומן אומר שתי' קצצת לי והלה או' לא קצצתי אלא אחת כל זמן שהטלת ביד האומן אם יכול לטעון שהיא לקוחה בידו הרי האומן נשבע בנקיטת חפץ ונוטל ויכול לטעון שהיה בשכרו עד כרי דמיה ואם יצאת טלית מתחת ידו או שאין לו בה חזקה ואינו יכול לטעון שהיא לקוחה בידו המוציא מחברו עליו הראיה ואם לא הביא ראיה ישבע בעל הטלית הסת או שבועת התור' אם הודה במקצת כדין כל הטענות שאין זה כדין השכיר: **שכיר הבא**

להשבע אין מתמירין[ב] עליו עליו ואין מגלגלין עליו כלל אלא נשבע שלא נטל ויטול ולכל הנשבעי' אין מקילין חוץ מן השבי' שמקילין עליו ופותחין לו תחלה ואומרי' לו אל תצער עצמך השבע וטול אפילו היה שכרו פרוט' אחת ובעל הבי' אומ' נתתיה לא יטול אלא בשבוע' וכן כל הנשבע[ג] ונוטל אפי' לא יטעון אלא פרוט' אחת לא יטול אות' אלא בשבוע' כעין של תורה:

[ב] יחמר רב הוכח לכל מגלגלין חוץ מהכיר ורב חסדא יחמר לכל לית מקילין חוץ מהכיר לפתוח ופרי' כרב הול' מהיה רבו של רב חסדא וכן ר"חביה ועמ':

[ג] עיין בה' מבועות פ"ח בהגה:

[ב] עיין בה' טוענין פ"ה:

למה מכיחמר בגמ': **וכן** הם הבית עדים וכו' גם זה ביחור למען הגמרא וברוחה ממן הירושלמי הוכיח זה: **בעל הבית** חומר מריש קצתי לך וכו' בריתא ומימרא פרק כל הנסבעין: **הרי** בעל הבית נסבע בנקיטת חפץ למען הגמרא בזו ישבע בעל הבית ופרי' ז"ל מבוחה כעין של תורה דלי מבוע' היסת עדיין לא נתקנה ואם היתה מתוקנת לא היו צריכין לומר ישבע: **בד"א** בששכרו בעדים וכו' כך כתב הרב אלפס ומשם ז"ל מהתקינו גם הרב רבינו מחיד ז"ל כתב כן דבשר לחר מחין הכיר נסבע ונוטל הלא מחמר מחזרה מבוערת בעל הבית מהיסת לקוחה היא בידי ומה מכת' הרי האומן נסבע בנקיטת חפץ כך הוא דעת הגלוסים ז"ל מכל מחיכו טוענין מגוף החפץ מלו הו' נסבע כעין של תור' וכבר האריכו בזה: **ואם** יצחת טלית וכו' מם: **ואם** לא הביא ראיה ישבע בעל הטלית הסת כך נמצא בספריו ז"ל ואם כן נראה מחלק הרב בין מכירת למכלמת בזה מלמכלה אמר מכמן בשריס ותבעו בזמנו וחלקו בקציה מבעל הבית נסבע בנקיטת חפץ וכחן בטלית כתב היסת פתם ולא ידעתי למה זה ובמ' לא חלקו גם רבו ז"ל לא חלק וגם כן הטוה לותן רבנו מחיר ז"ל ולפמר מדבריו כחן היכן חלקו ומה מכתב בדין טלית פרק ט' מהלכות טוענין ובטענין הרי בעל הבית נסבע בנקיטת חפץ על הקציה כמו מבארנו בכירות ובותן הכה מהטוה דיכן ודבריו כריך עיון שם הכמצא בספריו ומת:

שכיר מבא להסבע לחן מחמירין עליו וכו' מימרא שם זה לטוהה אמר רב הוכח לכל מגלגלין חוץ מהכיר אמר רב חסדא אמר לכל לית מקילין חוץ מהכיר דמקילין מחי בכייהו לפתוח לו ובהלכות מעכ"פ מלא טענין לו ופי' רבנו לפי הברייה כך הוא דלרב חסדא מקילין עליו ופותחין לו לומר לחכך חייב לישבע על הגלגולין ולרב הוכח אם לא טענין לית פותחין לו ואמת יסבע עליהן מעכ"פ מחייב בהן ופסק כרב חסדא וים מטוות מחרות ולדברי הכל כוחת רבנו לעניין הדין מחת: **אפילו** מכרו פרוטה וכו' זה פסוט מלא כתבו חכמים מיעור ומ"מ דיקא פרוטה לבל פחות מכן לית בזקקין לו כמבואר פרק הזהב לית יפיבת הדיכן בכחות מטוה פרוטה ודע מרבנו כחלק על דבותיו ברין הנסבעין ובוטלין בכפירת מתי בכף כמבואר פ' מליטי מהלכו' טוענין ובטענין ואם כן מה מבת בכיי היא לו כדעת דבותיו ז"ל לו מהוא מחלק בין הכיר לשחר הנסבעין ובוטלין והטעם מפני מהכיר לל מכרו כופה נפמו ולית רחוי מיפסידנו אם אמו מתי בכיי ומכל מקום אם היתה כוונתו ז"ל לחלק ביניהם היה לו לבחר שם ואולי ממך לו על מה מכתוב כאן וכריך עיון: פרק ג'

היה ממחר לרבע וחמם עירות וכו׳ פירוש כגון שמחמר בתלום לוקל מהלכות מריחה ועיין ז״ל לרבע וחמם עירות על ה׳ לכמים והדין בריתה
סם: והפועלים סלה הלכו וכו׳ מימרה סם: פועל פחמר וכו׳ פלוגתה בגמרה פסק כתנה דידן דאמר מעל בהמים הוה לוקל לדידיה זכי
ליה רחמנה לאחריני לה כדאיתה בהלכות: ואפילו נזיר וכו׳ סם: פועל מהיה עומה וכו׳ מענה סם ופירוש עברין עברי לבעלים ופסק כמתם מענה
כדאיתה בהלכות:

פרק שלשה עשר

הבהמה

הוכלת כל זמן מהיה עומה וכו׳ מפורש סם סור במחובר ובתלוש בגמ׳: ואוכלת ממטוי מעל גבה עד מהיה וכו׳ מתכ׳ ובריית׳ סם וכחלקו המפרש׳ לסם זה מדין תורה הו מפני התקנ׳ לפי שמחמר היה במענה לאותה שהבאתי ל למעלה — אבל — מפני הטב חברה וכו׳ במשנה ומדברי רבינו נראה שהוא דבר תורה:

ובלבד סלה יטול וכו׳ בבריית׳: כל המונע בהמה וכו׳ זה פשוט ומפורש סם: אחד הטור וכו׳ מענה פרק טור מכניס את הפרה ומבואר בגמ׳ בפרק הפועלים: ואחד הדיום וכו׳ גם זה מבואר סם: והחוסם את הפועל פטו׳ מבואר בגמרה: אחר החוסם וכו׳ ואחר החוסם לותה מקודם וכו׳ מבואר בגמרה בעיא דחפציטה מחלפ פחסמה קודם לכן חייב: אפילו חסמה בקול וכו׳ מחלוקת דר׳ יוחנן וריש לקיש ופסק כר׳ יוחנן וכן בהלכות והטעם בגמרה דעקימת שפתיו הוי מעט וכבר הקשו המפרשים ז״ל מה מחמרו כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מכשבע ומימר ומיקלל את חברו בסם אמת דעקימת שפתים לא הוי מעשה והרב ז״ל כתב כאן בפ׳ שמנה עשר מהלכות סנהדרי ומה לוך פסק פתיהן והעיקר מה שאמרו כאן דעקימת שפתי׳ דחמימה הוי מעשה מפני שדבורו בא לכלל מעשה ולאו שאין בו מעשה הוי כאומר לחבירו אל תעשה מלאכתך היום ואל תעשה מלאכתך למחר שהרי לא עשה כלום ואפ״ה לוקה שכן דבורו בא לכלל מעשה כמו שאמרנו ואפ״ה היה לי לומ׳ שכל לאו שאי אפ׳ בו מעשה אל דבור אין הדבור קרוי מעשה אבל חמימ׳ כיון שיש במעשה הוי כיון שדבורו בא לכלל מעשה ולפ״ז היה נראה לי שכל שדבורו בא לכלל מעשה הוי לוקה אפילו בלאו שאין בו מעשה כגון שאמר לחבירו אל תאכל היום פת שעורים ואכלה לוקה אע״פ שלא עשה מעשה אכילה אלא דבור בלבד ומשמע מדברי הרמב״ם ז״ל שאין לוקה אלא אם כן עשה מעשה אכילה ממש ואין נראה כן אלא כל שדבורו בא לכלל מעשה לוקה אפילו בלאו שאין בו מעשה כגון זה

מגדל עוז

העושה בחטים וכיוצא בהן וכו׳ עד למעבר ולחלה טעות הוא וכל האומר כן פלא הוא הזכירה חלה ולא תבל מעשר פקעה לכילתם עד כאן לשונו: לי גם בזה פליגו מרע הר״ר ז״ל מהרי זה מפול לת הפועלים מלבר כרוך ותני ב גמרא מתניתין דלא לוכלם מן התורה דגרסי׳ תנו רבנן דים מה דים מיוח׳ דבר שגדולו מן הקרקע כו׳ תניא תורך מה דים כו׳ תניא תורך דים מה דים מיוחר דבר פלא נגמר׳ מלאכתו למעבר פועל חוכל בוכו׳ תניא תורך דים מה דים דבר פלא נגמרה מלאכתו לחלה ופועל חוכל בו לף כל דבר פלא נגמרה מלאכתו לחלה פועל חוכ׳ בו יכא הלם והמקטף והחופה פ׳ נגמר׳ מלאכתו לחלה פלין פועל חוכ׳ בו והקסינן והלא נגמרה מלאכתן למעבר ונרח״ז ל לדידיה דאיפוך ליה מקום מעבר ופריקינן הכא בחוכ׳ לארץ עסיקינן דליכא מעבר והדר לקסיקן לי בחוכה לארץ חלה נמי ליכא חלת לעולם בארץ ובסבע פכבשו וכו׳ פחלקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו ב במעבר והדר לקסיק׳ מידי מעבר קא גריס מלאכה קא גרסה חלת חל׳ רבא כרוך ותני דים מה דים מיוחר דבר פלא נגמרה מלאכתו למעבר ולחלה ופועל חוכל לף כל דבר פלא נגמר׳ מלאכתו למעבר ולחלה פועל חוכל בו יכא הלם והמקטף והחופה מנגמר׳ מלאכתו למעבר ולחלה פלין פועל חוכל בהן עכ׳ הכא עיקר רוחות פהן הרבע ברייתו׳ והן הלכות פסוקו׳ והא קתן חלה ומעבר בפתיהן לחת בכל לחת מן הברייתות ומה פהוכרך לתרן כרוך ותני מפני הקושיא דמעבר ועופה מפתי ברייתו׳ הלחרונו כלילו היו לחת ותכל מקו׳ הוזכרו פקודם וירעפוס לבל פריכי׳ לפו ללמוד על המכקו׳ דכרוך ותני דכיון דלמר תלמוד לפלא כותר כל המכקו׳ הרלפונות וכפלרה זלת מעתה דברי ר״ת ז״ל יפים וכחותים: כתפרפו עגולין כו׳ עד חוכל בגמן לחרת פ׳ הפוכר לת הפועלים: ולא יאכל ענבים ודבר לחר וכו׳ עד פירקה

כתב הר״ר ז״ל דוקא לחת בכפיתת מלח ערלי לבל לא מליחה גמורה ולא עם הפת פקום חיכור טבל עד כלן לשונו:

ואני לומר עיקר הלכה זלת פרק הפוכר לת הפועלים ופקום דכתיב ולכלת ענבים כפפך פבעך ולפון הגמרא כן לפניכו כר״ם ז״ל פרק הפוכר לת הפועלים ותה פכתב הר״ר ז״ל הוא פפני פהפיתה קובעת למעבר בפתים ולא בלחת גב הוא פם כלפון הגמרא וכבר פקשה ר״ת ז״ל פ׳ פמיני דהלכות מעבר ריפון לבל חלוק בין מליחה מרובה למליחה ינועלת לא מבלרה בגמרא והר״ר ז״ל מכבלרה לפרה ולכחבו בריפין רלשי דלשי מבלרה יש לפשול לפ פם כן נתת דבריך לפיעורין ותורת כל לחד ולחד בידוכי יש מי פרובה לספות במלח הרבה ויש מי פרובה במלח פועטת ולא ידעינן מליחה גמורה כמה היא ולף כי סבלריתו לפי גדולתו קבלה היא לבלו לפי פיעוט דעתינו הוליל והתלמוד לא לפרה הבו דלא לוסיף עלה: לפור לפועל לפון בענבים פגלפר ולכלת ענבים ולא יהו בניו ואפתו פהבהבין לו בחור ולוכל פן ולכלת ענבים כנפפך פעות פהן וכל כיוצא בהן

כתב הר״ר ז״ל בעיא היא ולא לוסיפיטה עד כלן לשונו:

ואני לומר לפת הוא והוה ליה כתיקו דליכורא לחומרא וכן פכך ר׳ יוסף ז״ל ולא לוסיפיטו הילכך לא יהבהבו לו עד כלן לשונו ולפ כן דברי ר״ם ז״ל נכונים ועל כן לני תמה פה בא לחרם בלפון ההפגות בזה: לפור לפועל וכו׳ עד פוף הפרק הכל במציעא פרק הפוכר לת הפועלים: פרק

הלכות שבירות

כתב הר״ר ז״ל בכרוך ותני חוץ לבי חוץ פרק הפוכר

ואני

העושה בחטים וכיוצא בהן אחר שעשרכגון ששברן לבור צרורות או לנפה אותן או לטחון הרי אלו אוכלין שעדיין לא נגמר׳ מלאכתן לחלה אבל הלש והמקטף ואופה אינו אוכל מפני שנגמר׳ מלאכתן לחלה וא׳ הפועל אוכל אלא מדבר שעדיין לא נגמרה מלאכתו לחלה ולמעשר נתפרסו עגוליו ונתפתחו חביותיו ולועיו ושברן לעשות בהן הרי אלו לא יאכלו שהרי נגמרו מלאכתן ונקבעו למעשר והרי הן טבל ואם לא הודיעו מעשר ומאכילין ואין הפועלין אוכלים בשל הקדש שנאמר בברם רעיך שבר פועלים לעשות נטע רבעי שלו הרי אלו לא יאכלו ואם לא הודיעם פודה ומאכילן: הקוצר והדש והזורה והבורר והמוסקן והבוצר והדורך וכל כיוצ׳ במלאכות אלו הרי הם אוכלים מן התורה שומרי גתות וערימות וכל דבר התלוש מן הקרקע שעדיין לא נגמרה מלאכתן למעשר אוכלין מהלכות מדינה שהשומר אינו כעושה מעשה אבל אם עשה באבריו בין בידיו בין ב ברגליו אפילו בכתפיו הרי זה אוכל מן התורה היה עושה בתאנים לא יאכל בענבים בענבים לא יאכל בתאנים שנאמר בברם ואכלת ענבים העושה בגפן זה אינו אוכל בגפן אחרת ולא יאכל ענבים ודבר אחר ולא יאכל בפת ולא במלח ואם קצין על בעל הבית על שיעור מה שיאכל אוכל אותו בין במלח בין בפת בין בכל דבר שירצה: אסור לפועל למוץ בענבים שנאמר ואכלת ענבים ולא יהיו בניו או אשתו מהבהבין לו השבלין באור שנאמר ואכלת ענבים כנפשך ענבי׳ כמות שהן וכן כל כיוצא בזה: אסור לפועל לאכול ממה שהוא אוכל אבילה גסה שנאמר כנפשך שבעך ומות׳ לו למנוע את עצמו עד מקו׳ היפות ואוכל ויש לו לאכו׳ קשות אפילו ברינר וכותבת אפילו בדינר אף על פי ששברו במעה ככף שנאמר כנפשך שבעך אבל מלמדים את האדם שלא יהיה רעבתן ויהיה סותם את הפתח בפניו היה משמר ארבע או חמש ערמות לא ימלא בריסו מאחת מהן אלא אוכל מכל אחת ואחת לפי חשבון הפועלים

מגיד משנה

העושה ובחשגות אא״א

בחטים וכיוצא בהן וכו׳ מעיירין לה בגמרא מלאכתן לחלה טעות הוא וכל האומר כן פלא הזכירה חלה זא בכרוך ותני לבל מעעת מעבר פקעה לכילתם

עכ״ל: ובגמר׳ הביאו בריית׳ פלמרה מה דיים מיוחר פלא נגמרה מלאכתו למעבר וכו׳ יכא הבורל בתמרים ובגרוגרות פנגמרה מלאכתו ל למעבר תניא לידך מה דים פלא נגמל מלאכתו לחלה וכו׳ יכא הלם והמקטף והחופ פלא נגמ׳ מלאכתו לחלה והקסו ותפוק לי מפו׳ מעבר והיתה המקטף כרוך ותני דים מה דים מיוחר פלא נגמ׳ מלאכתו למעבר ולחלה ופועל חוכל בו לף כל פלא נגמרה מלאכתו למעבר ולחלה ופועל חוכל בו יכא הבורל בתמרי׳ ובגרוגרו׳ והלם והמקטף והחופה מנגמר׳ מלאכתן למעבר ולחלה ולין פועל חוכל בו עד כלן לסון הגמרא ופר״ם ז״ל כרוך ותני פלו תנכהי חדא מפפע טפי דדוקא לחת מפהגיעו לעונ׳ המעם חיכו חוכל לף על פי פלא נתחייבו עדין בחלה חלא כיון דמעיקרי להו מפפע דהדיחוי למעפרות ולא לחלה כגון פירות החילן מפהגיש לעונת המעפרות חיכו חוכל ל לבל הדיחוי לחלה כגון תבואה חוכל עד פהגיע לחיוב חלה יכא המקטף מנגמר׳ מלאכתו למחוחר מבו זהו תורף פירושו והו׳כדברי רבנו והר״ח ז״ל בובר דחלה פלא בדוקא הוזכרה כלן זא בפיטפא דמפנגמר׳ מלאכתו למעבר בכל דבר הי׳ פועל חוכל בו ודברי רבנו ור״פי ז״ל עיקר פלם לדברי הר״ח לא היה לו להזכיר חלה כלל ועוד דנקט בתבואה מלאכה מנגמרה לחלה ולא נקט בורר החיטו׳ דומיא דבורל בתמרים: ואין הפועל חוכל זא וכו׳ כבר נתבאר זה והכונה דבר פלן בו חלה מפנגמרה למעבר ופים בו חלה עד פנגמר לחלה:

נתפרסו עגוליו ונתפתחו חביותיו זכו׳ מפנה פם ופי וחם לא הודיען לא פפכרן פתם לעפות לו פלאכה דבכי הלי נוכח לחתי מעבר ומאכילין חלה כגון פחתר לו תחלה הפתבר לדידים בעיגולין פבורן פזו היא תחלת דריפתן ועדין לא נגמרה מלאכתן וחם לא יאכלו יהיה מקח טעות לפיכך מעבר ומאכילין וכן פר״פי ז״ל ומוכרח הוא בסוגית הגמרא:

אין הפועלין חוכלין בפל הקדם מפורש פם בבריית׳: **שכר** פועלים לעפות בנטע רבעי וכו׳ מפנה ופי׳ לא הודיען פפכרן לבעור כרם ולא הודיען פהוא נטע רבעי ולפיכך מעבר ומאכילין פתם הודיען פמה לא היו נפכרין עמו והרי זה כמקח טעות כבזכר למעלה: **הקוצר** והדם והזורה והבורר וכו׳ זה פטוט והבורר הוא כפי פטתו הבזכר לפי פלא נגמרה מלאכתו לחלה וקבת מלאכות חלו נזכרו בגמרא פם בבירור: **שומרי** גתות וערימות וכו׳ מהלכות תריכה מפנה וגמ׳ כסמוך ל ורב חפי: **אבל** חם עפה וכו׳ פתם מפנה דלא כר׳ יוסי בר׳ יהודה: **היה** עפה בתאנים וכו׳ מפנה פם: **והעושה** בגפן זו היכו חוכל בגפן חחרת בעיא דלא לוסיפיטה פם והלכך היכו כתוב בהלכות: **ולא** יאכל ענבי׳ ודבר חחר בריית׳ פם: **ולא** יאכל בפת ולא במלח בריית׳ פם:

ואם קצין וכו׳ עד בין בכל דבר פירכה **בהשגות אא״א** דוקא לחת לחת פופת במלח ערלי לבל לא מליחה ג

בתורה ולא עם הפת פפוס לפור טבל עכ״ל: והנרחה חלי פרבנו לא הכניס עצמו בכלן בדין המעבר חלא בדיבו עם בעל הבית ובורחי דבפתים חייב למעבר וכבר כתב רבנו זה בלרוכה פ״ה פהלכות פעפרות ופכל פקום בדיבו עם בעל הבית חוכל כמה פירכה ומעבר וכן כתב הר״מבן ז״ל קבץ לח׳ לחת חוכל פתים פתים לא יאכל פי׳ דלא יאכל פפוס מעבר ולא יאכל עד פיעבר קחמר לבל מעבר הוא פמלו לם ירכה עכ״ל ובילור לפון רבינו פכתב ואם קבץ עם בעל הבית על פיעור מה פיאכל תמלחנו פרק חמיפי מהלכות מעפרות: **אסור** לפועל למוץ בענבים וכו׳ בריית׳ פם: **ולא** יהיו בניו וכו׳ פירוש לא מבעיא הוא דלי׳ל בטול מלאכה חלא לפילו לפתתו ובניו לא יעפו כפסטה כת הרב בכפיטות לא יהבהבו דעל פועל להביא רלייה וכן חוכל לפילה נבה בריית׳ פם: **ומותר** לו למנוע עצמו וכו׳ **בהשגות אא״א** בעיא דלא לוסיפיטה עכ״ל: וכן הוא מבואר בהלכות ומפני פלא כתבו כל המפרפים ז״ל: **אסור** לפועל לאכול ממה פהוא אוכל אבילה גסה בריית׳ פם: **ויש** לו לאכול וכו׳ במפנה פם: **היה**

השואל בהמה חייב במזונותיה מפני שמכחו וכו' פרק הפוכר גבי פוכר את הפרה מפני מה חייב במזונותיה כמו שכתבתי פ"ב מהלכות מכירות והוא הדין למוחל ופטור הוא ומפורש בהמוחל בהלכות: ואם כחש בפרה וכו' מיהרח דרבה בפ' הפוכ: השואל מחברו כלי וכו' פירוש מלה לאמרו פרק קמח דשבועות המלוה את חבירו פחות מפלטים יום אלא בהלוה שנתנה להוכחה אבל מלה מהיה חוזרת בעין אין לה זמן וכן פ"מ ז"ל בשבת פרק המוחל גבי מה מלאמרו המחילני לא אתי למכתב וכן הכריחו הר"מבן והר"מבה ז"ל ותוספתא הכתובה בסוף הפרק מוכחת כן אלא כדברי קצת המפרשים ז"ל שהיו אומרי' שכתב הלוואה פלטים יום וזה עיקר:

שאלו לזמן קצוב כיון שמסך וכו' פסק כרבי אלעזר דאמר פרק הפוכ דשבועות מפני שכ' אין מפלחיל יכול לחזור בו ותניא כותיה: ואפילו מת המוחל וכו' מיהרח פרק אלו נערות ופרק הנזהל ומלכיל בהוכיה מ כרה פלוה שמתמפ' בה כל ימי פלוה: ודין הוא וכו' בגמרא כדרך שתקנו מפיכה ב בלקיחו' כך תקנו מפיכ בפומרי וחולי פרבריו הלו פ' לזה שהוא ז"ל נותן טעם לדבר שדעתו:

הניח להן לחביהן פרה פלוה אין חייבין בלוכיה מ מיהרח דרבה פ' אלו נערות ופרק הנזהל ומלכיל ופ' דוקה בלוכיה אין חייבין אבל כפומרי מכר הן עליה להתחייב בנבה ואברה והטעם שפתמפו בה פטורין שהרי לוכין שהם עכמן לא פלוה והיא חוזרת בעיניה ואפילו לא נתמפו בה חייבין עליה כפומר מכר הוחיל ויש להן הלוה שבידן להתמפם בה כל ימי פלוה דומה למה שכתבתי אחר פ"ז שהמפקיד מעו אבל פולחני ויכול להתמפם בהן שהוא עליהן כפומר מכר כך כתב הר"מבה ז"ל ואף על פי שאם לא נתמפם חייב בלוכיה זהו כשהיה הלוה והם המעות פלוין אבל חוזרין בעיניהן אבל כאן אף על פי שאם לא נתמפמו הם לא היו פולין ועוד שהיא חוזרת בעיניה ופ"ב לעולם על הכרעת דבריו:

חשבו שהיא של לחביהן וכו' מפלמין דמי בפר ב בזול בלוקה מיהרח פס ופירוש בזול פחות פלים מפוויה דומה למה שהפכימו הגלוכים כמו שכתבתי אחר פרק פפי פרפו ז"ל: ואם הניח להן לחביהם נכפים וכו' בגמרא פס אחריות נכפים פי' קרקע בדוקה והטעם לפי שמדין התלמוד מפלטלין אל יתומים חיכן מפתעברין לבעל חוב אבל מכיון שתקנו הגלוכים להיותן טוין לקרקעות אבל פעבוד אין חילוק בין מפלטלין לקרקעות ולפיכך כתב הרב נכפים ומה שכתב ומתה או פפבחוה מפלמין את דמיה מכפיו השיגוהו הרמבן והר"מבה ז"ל בחלק הראשון דהיינו מתה הא לפון הגמ' מתה אין חייבין בלוכיה כפבורין שהיא אל לחביהן פבחוה ואכלוה מפלמין דמי בפר בזול הניח להן לחביהן אחריות נכפים חייבין לפלם אלא דאמרי לריפא ודלא כרב פפא אלא כרב פפא דאמר רב פפא היתה פרה פלוה לו וטבחה בפבת פפור ע"כ ופי' מתני' לה לריפא דהיינו מתה אין חייבין בלוכיה אם הניח להן לחביהן אחריות נכפים חייבין לפלם והיינו דלא כרב פפא דלרב פפא אינו חייב בלוכיה עד שיעשה בה מעשה מלאכה והיינו דטבח בפבת פפור מפני שהחייב והמפלומין בהין לו כלחת והיינו טעם כהן לפילו הניח להן לחביהן נכפים כפורין דהא בפעת הלוכם כבר מת מפליל ואיכא דמתני לה לריפא דוקא דהיינו הלוה לבל לריפא פפורין והיינו דרב פפא והטעם דבהלוה חייבין מפני פכפע לחביהן כפלה הודיעך ולפי זה יש תמה בדברי רבינו למה פסק כפלון דלמו דלא כרב פפא פלון לחרון פלוכין חולקין ולפיכך פסקו ז"ל כלפון לחרון ועוד לכי רואה מקום תמה בדברי ז"ל שהרי פסק פ"ג מהלכות גנבה כרב פפא ואם כן היאך פסק כאן כלפון דלמון כנגד רב פפא ובורחי פיש לרבנו פטה לחרת בלפוהו אלו ובריך עיניך: השואל כלי מחברו וכו' מבואר בהפוחל: האומר לחברו המחילני קרדום מיהרח בהפוחל: שאלו לעדור בו פרדפים פלו וכו' פירוש מלמר לו המחילני לעדור בו פרדפי אבל אם אמר לו לעדור בו פרדפים אינו עודר בו אלא פנים פמיעוטו פרדפים פנים לבל כפשהוא אומר פרדפי כל פרדפי בכלל וכן כתב הר"מבה ז"ל: ואפילו כפחת וכו' בגמרא ומהדר ליה קתניה:

השואל מחבירו וכו' מיהרח פס ופירש בה כפירוש ההלכות: ואין הפוחל רשאי לחזור וכו' בגמרא ומהדר ליה קתניה ופר"מ ז"ל לכפיפחת אלא יהא רשאי יחזיר לו פברים עד כאן וזה כדברי רבינו ויש מי פפירים פלפילו נפבר פתקנו ומתמה בו ואינו מחזיר לו לעולם אלא הקתני אהוא הבית יד לדאמרינן קתני רמעלה: האומר לחברו המחילני טוקית וכו' מיהרח פס: אמר לו המחילני מקום הטוקית וכו' גם זה בלשון מיהרח פס: השואל פוגרק מחברו וכו' עד סוף הפרק תוספתא פרק הפוכר: פרק מני

השואל בהמה חייב במזונותיה משעה שמשכה עד סוף ימי שאלתה ואם כחש בשרה חייב לשלם מה שפחתה בדמיה כחש בשר' מחמת המלאכה פטור ושבע שבעת השומרים שמחמת מלאכה בחשה: השואל כלי מחבירו או בהמה פתם הרי המשאיל "מחזירו בכל עת שירצה שאלו לזמן קצוב כיון שמשך זכה בו ואין הבעלים יכולין להחזירו מתחת ידו עד סוף ימי השאלה ואפי' מת השואל הרי היורשין משתמשין בשאלה עד סוף הזמן ודין הוא הלוקח קוד' הגוף קנין עולם בדמים שנתן ומקב' מת' קנה הגוף קנין עולם ולא נתן כלו' השוכ' קנה הגוף לפירותיו עד זמן קצוב בדמי שנתן והשואל קנה הגוף לפירותיו עד זמן קצוב ולא נתן כלום כשם שהגותן כמוכר שאינו יכול לחזור בו לעולם כך המשאיל כמשכיר שאינו יכול לחזור בתוך

ב נפ הזמן: הניח להם אביהן פרה שאולה ומתה אין מכלין ריחה חייבין באונסיה חשבו שהיא של אביה טבחוה ואכלוה משלמין מיתומים ה דמי בשר בזול ואם הניח להם אביהם אחריות נכסים ומתה או המזיקים פ שטבחוה משלמים את דמיה מנכסיו: השואל כלי מחבירו פטורי בלוכם לעשות בו מלאכ' פלונית אין המשאיל יכול להחזירו מתחת ידו גמור שם: עד שיעשה בו אותה מלאכה וכן אם שאל ממנו בהמה לילך בה במקום פלוני אינו יכול להחזירה מיד השואל עד שילך בה לשם ויחזור: האו' לחבירו השאילני קרדום לעדור בו הפרדם הזה עודר בו אותו פרדם בלבד ואינו רשאי לעדור בו פרדם אחר אמ' לו פרדם סתם עודר בו פרדם א' איזה שירצה שאלו לעדוד בו פרדסים עודר בו' כל הפרדסים שלו ואפי' נשחת כל הברזל בעדירה מחזיר לו הנצב של עץ וכן כל כיוצא בזה: השואל כלי מחבירו להשתמש בו ואמר לו השאילני דבר פלוני' בטובתך כלומר אין אתה משאיל לי דבר זה כדרך כל המשאילין אלא כפי טובת לבך ונדבותיך שאינך מקפיד על הזמן אם ארך אם קנו מיד המשאיל על זה הרי השואל משתמש בו לעולם עד שיתבטל הכלי מלעשות מלאכתו ויחזיר לו שבהו או שיריו ואין השואל רשאי לחזור ולתקן הכלי או לעשותו פעם אחרת האומר לחברו השאילני שוקת זו של מים ונהרסה יש לו לבנותה אמר לו השאילני מקום שוקת אם קנו מיד המשאיל הרי השואל בונה והולך בקרקע המשאיל עד שתבא לידו שוקת שאפשר להשקות ממנה בהמתו או ארצו כמו שהתנה עם המשאיל השואל פונדק מחברו ללינה אין פחות מיום אחד לשביתה אין פחות משני ימים לנשואין אין פחות משלשים יום שאל חלוק מחברו לילך בו לבית האבל בדעתו שילבד ויחזור שאלו לבית המשתה כל אותו היום שאלו לעשות המשתה שלו אין פחות משבעה ימים: פרק ב'

מגדל עוז

פ' הפועלי

המוצ בהמה חייב במזונותיה כו' עד סמחמ' המלאכ' כחם במציעת פרק הפוכר את הפועלים: המוצ מחברו כלי עד כיון סמסך זכה בו פ' הפועלי: ואין הבעלי יכולין להחזירו כו' עד סוף הזמן בניזקי פ' הגוזל ומלכיל: ודין הוא הלוקח קוכה הגוף עד בתוך הזמן זה נותן טעם למה פלמינו סהסכימו עליו הגאונים ז"ל: הניח להן לחביהן עד לת דמיה מנכסיו בניזקין פר' הגוזל ומלכיל ובכתובות פרק אלו נערות: השואל כלי מחבירו עד סוף הפ' אבל פ' השואל והמחרונו' בתוספתא: פרק

ג והתוספו' כתבו בשם ר"ת דסתם פלוה פלפים יום כמלוה דיהמרי' במכחות טלית פלוה כל פלפים יום פטורה מן הביכית ולבעל העיטור לא מיסתבר ליה מדגרסי' בשבת גבי שוחל לרש המחילני לא אתי למיכת' הלוני אתי למיכת' סמע מיכה הלוני לזמן מרובה ה המחילני לזמן מועט ופלפים יום דטלית פלוה מטו' רכתי כסותך ולא כסות אחרים כדגרסי' התם וכל פלפי' יום פטור דילמ' חבריה תבע ליה דזמן פלה לזמן מועט הוא לבל עברו פלפים יום ולא תבעו מתניה בעלמא הוא וחייב ע"כ:

ד אבל בנבה ואבד' חייבין מהרי נהנו ממנה וכן מסמע פ' השואלין נבי הבא מעו וטול את שלך תו':

ה עיין הלכו' מכירה סימן כ"ח ע"כ:

ו אמר רב נחמן שוחל שרש בטובו לעולם פר"מ בטובו בעור מהלכי בטובו ע"כ:

מגיד משנה

אבל מפני מראית וכו' בתוך בריתו: הרש במעמד שני וכו' עובר ממש כל תחפוס הכל נתבאר שם בריתו וסוגית הגמרא והטעם בהלן לפי מדבר תורה חולין גמורין הן: רשאי בעל הפרה וכו' בריתו שם: ורשאי המוכר וכו' בריתו שם ופרטי זה פקיעי עמיר הפין של סבלים מדרומו והבית רבנו בריתו כפשטה כלשון רבותינו בגמרא: כיוצא ורמהי בעל הבית וכו' בריתו שם: ורשאין פועלין וכו' גם זה בלותה בריתו: אבל אין הפועל רמהי לעשות מלאכתו וכו' תוספתא בהלכות בהפועלין: כדרך ממוזהר בעל הבית וכו' זה פשוט:

מגדל עוז

הלכות שאלה ופקדון

פרק ראשון

השואל כלי זהב כסף וכו' עד וכן כל כיוצא בזה הכל במציעא פרק השואל: השואל כלי מחבירו וכו' עד ומשלם הפחת בזיקין ס"ק ובמציעא פרק השואל:

ירושלמי חזיתי

אבל מפני מראית העין אם היו רשות בתרומה ומעשר שני מביא מעשר מאותן המיזותולה להן בקרסטלין שבפיהן: הרש במעשר של דמאי ובגדולי תרומת עובר משום בל תחפוס רשאי בעל הפרה להרעיב פרתו ולסנפה כדי שתאבל הרבה מן הדיש ביוצא בו רשאי בעל הבית להשקות פועלים יין כדי שלא יאבלו ענבי הרבה ורשאין פועלי לטבול פתן בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה אבל אין הפועל רשאי לעשות מלאכתו בלילה ולשבור עצמו ביום או לדוש בפרתו ערבית ו

ירושלמי ברמיזן עוד בירושלמי רבי יוחנן חזל לחד לתר חזת בפרה לטיומוס פירום מלמד תיבוקות מהיה חלם כעין חולה ומחל על מה זה למדי ליה דהוה סיים כלו רגיל להתעבד חל למולך המתה במלחמ הקבה על לחמ' ודם תקוד במלחמ הקבה על לחמ' כמה וכמה וכן כתב בחבילקף מחסור למלמד ליקן בלילה יותר מעוכתו מפני מלמחר עכל לו ללמוד וגם אין לעבור במלחמ ומפרש לחם הוא בפרסם עצמו מפני מלה יוכל לטרוח ללמוד כריחתה הקס ודכוותיה אין לו להרבות במלחמ ומפרש והכל המסכ"ד עו על התחתונה ומעברי ליה עכל לחבילקף:

כדלתרי גב מחכלו

כחו שהרי יעקב הצדיק אמ' כי בכל כחי עבדתי את אביכן לפי נטל שבר אף בעזה שנאמ' ויפרוץ האיש מאד מאד:

הלכות שאלה ופקדון

יש בכללן שתי מצות עשה ראשונה דין השואלים שניה דין שומר חנם וביאר מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

השואל כלים או בהמה וכיוצא בהן משאר מטלטלין מחברו ואבד או נגנב אפילו באנס אונס גדול כגון שנשבר הבהמ' או נשבית או מתה חייב לשלם הכל שנ' כי ישאל איש מעם רעהו וגו' ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם במה דברים אמו' בשאנס שלא בשע' מלאכה אבל אם שאל בהמת מחברו לחרוש בה ומתה בשהיא חורשת הרי זה פטור אבל אם מתה קודם שיחרוש בה או אחר שחורש בה או שרכב עליה או דש בה ומתה בשהיא דשה או בשעת רכיבה הרי זה חייב לשלם וכן כל כיוצא בזה וכן השואל בהמה מחבירו לילך בה למקו' פלוני ומתה תתתיז באית' הדרך או ששאל דלי למלאת בו ונקרע בבור בשעת מלוי או ששאל קרדום לפצל בו עצים ונשבר בעת שפצל בו מחמת הבקוע וכל כיוצא בזה הרי זה פטור שלא שאל אלא לעשות בו מלאכה זו והרי לא שינה: השואל בהמה מחברו ומתה וטען השואל שבשעת מלאכה מתה אם היה במקו' ששאלה לילך בה מקו' שבני אדם מצויין שם יביא

כ"ת דפקיך רב פפי נבי הוה גבר דסחיל דוולח מחברי הייתי רחיה דלח סניה ופטרית והיינו כיוכי בן יהודה דאמר כיון פרק החומכין אין רוחה מבוערת ה' ת תהיה בין סניה הח"ם רוח יביא עדי ויפטר תו"וכה בסס רית אבל חס הוח מקו' מחי בני אדם מצויין יסבע מכדבריו ויפטר כרפי':

ק' דקתן ופ' השואל

ראיה שמתה או נאנס בשעת מלאכ' ושלא שינה בה' ויפטר ואם לא הביא ראיה משלם שאלה ממנו למלאת בה עפר שבחורבתו שאין העדים מצויין שם או ששאל ממנו דלי למלאת בו הבור בתוך ביתו ונקרע בבור אם הביא ראיה יפטר אף משבועה ואם לא ישבע השואל שבועת השומרים שמתה בשעת מלאכה ויפטר וכן כל כיוצא בזה: השואל כלי מחברו ונשבר שמין לו כדרך ששמין בנזקין אומדין כמה היה שוה שלם וכמה הוא שוה עתה ומחזיר לו הכלי או הבהמ' השבור ומשלם הפחת וכן אם מתה הבהמה מחזיר הנבלה ומשלם הפחת: השואל

והילכתא כרב כהנא ורב חסד דאמרי ליה תברי ומתי לן כו' סחזירו

לת רב ספסק ינחילה ואמר ליה זיל סלים ליה ברנך מעלית כדי בנך ונזלן כרפרמית בהלכות גנבה פרק ראשון עכ:

פרק ראשון השואל

הנגנב ודין סל מן הסותפין וסלם לאחד מהם או מן האפה וסלם לבעלה ודין נגנב הפקדון ואחר הוכר הגנב: כלי או בהמה וכיוצא בהם וכו' זה פשוט מקומות ובמתנה בהסובר סוף מסלם לת הכל: **בראשונה** בסניהם סלה בשעת מלאכה וכו' זה הנמצא בספרי הרב זל סהחלוק הזה הוא בין נאנסה בשעת מלאכה לנאנסה סלה בשעת מלאכה הוא דבר מתמיה סלה נזכר בגמרא שעת המלאכה הלה מחמת מלאכ' וסלה מחמת מלאכה והכוונה סכל סלה סנה בה מהמלאכה עשאה והיא נתינפה מחמת המלאכ' שעשה בה ומתה לפי סלה בשעת מלאכה פטור וכבר הסינוהו בזה הרמבן והרשבא זל והדין עמהם דורמי כל סלה עשה בה מלאכ' יותר מדאי ולא סנה בה למלאכ' לחרת ומתה מחמת המלאכה לפי סלה בשעת מלאכה פטור שלם לא כן היה להם להזכיר בגמ' מתה בשעת מלאכה ועיקר: **או** מרכב עליה וכו' לפי כגון שעשה ממה עשאה לפי היתה מלאכה קלה זו שעשה בה מלאכ' עשאה חייב וזהו שאמרו בגמרא דלא סני הכוונה סום סגיו וחפי בחותה מלאכה לפטור לו לגמרי חייב כגון עשאה לחרוש וחרם בה ביום ובלילה סלה כדרך כל הארץ וכן כל כיוצ' בזה וכן כתבו זל: וכן השוא בהמה וכו' כבר כתבתי זה ומבואר בגמ': **השואל** בהמה וכו' שם היה המקום וכו' בגמ' זיל ליתי סהרי וכו' ופרעו זל במקום רואים היה ולפיכך הצריכו להביא עדים ולא האמינו בשבועה דבמקום רואים כדרך להביא עדים וכמו שנתבאר פ"ג מהלכות שכירות:

שאלת מתנו וכו' שם יסבע השוא וכו' זה מבואר בהלכו וכן כתבו זל דכל סלה במקום רואים יסבע ויפטר: **השואל** כלי מחבירו וסבר וכו' פסק הלכה בגמרא פרק קמא דבבא קמא ופירוש שם סהסו ופירוש רמי סברי הכלי מעת מכסבר עד עמדם למשפט הפחת למסחיל כמו מפחת נבלה לניק כמבואר פרק סביעי מהלכות נזקי ממון וכן כתבו זל עוד כתב הרשבא זל ושם חמר לו סוחל למסחיל טול סברי טלך חו בח והטעל בנבלה סלך וחזכו לאחר מכן נחלקו למסחיל דסברים דידיה ניהו וכל זה בכלל פחת נבלה וכן כתב הרמבן זל עד כאן למהו: המוחל

פרק שלישי השואל

את הפרה מחברו ושלחה לו המשאיל ביד בנו או ביד שלוחו או ביד עבדו אפילו שלחה לו ביד בנו או ביד עבדו או ביד שלוחו של שואל ומתה קודם שתכנס לרשות השואל הרי זה פטור ואם אמר לו השואל שלח לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד עבדך העברי או ביד שלוחך או שאמר לו המשאיל הריני משלחה ביד בנך ביד עבדך ביד שלוחך או ביד בני ביד עבדי העברי ביד שלוחי ואמר לו השואל שלח ושלחה ומתה בדרך הרי זה חייב שלחה לו המשאיל ביד עבדו הבנעני אף על פי שאמר לו השואל שלח ומתה פטור מפני שידו כיד רבו ועדיין לא יצא מרשות המשאיל: אמר לו השואל הבישה במקל והיא תבא מאליה ועשה המשאיל כך אין השואל חייב בה עד שתכנס לרשותו אבל מתה בדרך פטור וכן בשעה שמחזירה השואל לבעלים אם שלחה ביד אחר ומתה קודם שתגיע לרשות המשאיל הריזה חייב שעדיין היא באחריות השואל ואם שלח מדעת המשאיל על ידי אחר ומתה פטור שלחה ביד עבדו הבנעני אף על פי שאמר לו המשאיל שלח אם מתה בדרך חייב שיד העבר כיד רבו ועדיין לא יצאת מיד השואל [ה] ברא כשהחזירה בתוך ימי שאלתה אבל אם החזירה אחר ימי שאלתה [ו] יצאת מדין שאלה והרי הוא כשומר שכר [ז] לפיכך אם נשבית או מתה אחרי ימי שאלתה פטור וכן כל כיוצא בזה:

[ה] לתר לתומכין לתר רב חסדאי עכ:

[ו] לתר לתומכין מקבלת כו' הוחל והכה מ מהכה עכ:

השואל פרה מחבירו שאלה חצי היום ושכרה חצי היום שאלה היום ושכרה למחר שאל אחת ושכר אחת ומתה אחת מהן המשאיל אומר שאלה מתה ביום שהיתה שאלה מתה בשעה שהיתה שכורה מתה והשומר אומר איני יודע או שאמר השואל שכורה מתה ביום שהיתה שכורה מתה בשעה שהיתה שכורה מתה והמשאיל אומר איני יודע או שאמר זה איני יודע וזה אומר איני יודע והמציא מחבירו עליו הראיה לא היתה שם ראיה ישבע השומר על השכורה שכורה שמתה או שאינו יודע ויפטר זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע השומר על השכורה שמתה כדרכה כמו שטוען ונגלגל עליו שהשכורה היא שמתה: השאילו שתי פרות חצי היום בשאלה וחצי היום בשכירות והמשאיל אומר בזמן השאלה מתו והלה אומר אחת מתה בזמן השאלה והאחרת איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע ישלם השתים וכן אם מסר לו ג' פרות שתים שאלו ואחת שכורה והשואל אומר בשאלות הן שמתו והשואל אומר אחת השאולה מתה ואי אפשר השכורה שמתה איני יודע אם השאלה האחרת או השכורה מתוך שאינו יכול לישבע שהרי אומר איני יודע ישלם השתים ובחלוקת טוען ונטען יהבאר דין זה וכיוצא בו מכל הטוענין שאינן יכולין להשבע וכיוצא משלמין ומאי זה טעם הן משלמין:

[ז] כרבה לגבי רמי בר חמא עכ וכן פרש"י ל' כמ"ד עירוב פרסיו כתי' כאן והחכי כתי' הוא זה תחלה הוא דכתיב עכ:

פרק רביעי המפקיד

אצל חברו בחנם ונגנב או אבד הרי זה נשבע ונפטר שנאמר ונגנב מבית האיש ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ומגלגלין עליו בתוך השבועה שלא פשע אלא שמר כדרך השומרין ולא שלח בו יד ואחר נגנב שאם נגנב אחר ששלח יד בפקדון חייב באחריותו הואיל ופטר הכתוב את שומר חנם מן הגנבה קל וחומר מן האונסין הגדולים כגון שבורה ושבויה ומתה והוא שלא שלח יד בפקדון אבל שלח יד בפקדון חייב באונסין כיצד דרך השומרין לנעול את הפקדון ולשים אותו במקום הראוי לו ולא נתן לו בעל הבית רשות להשתמש בו ולא נטל ממנו שכר ולפיכך אם שלח יד בו ונגנב או אבד הרי זה משלם תשלומי כפל ואם

פרק שני השואל

בבעלים אפילו נגנב או אבד בפשיעה כדפרישית ורבינו בהשואל פסק כדברי המקל על השואל וכן בהלכות: ובלבד וכו' כמו שביארנו פרק ראשון מהלכות סכירות: ואחד השואל את הבעלים וכו' מפורש במשנה: אפילו אמר לחברו וכו' ממרו סס: השואל בהמתו וכו' מעמה סס: מלמד תינוקות וכו' מימרו מפורש בסס: סס: ורב מיהו מקדיו ברבוו וכו' מפורשת סס כל הסבא וביום הפרק היינו יכול להסמט להם לדבר אחר ולפיכך הוה כמאול להם ובמאר ימות הסבה כיון שהם קבועים לבא לפניו והוא מ מלמדם אי זה דבר מידבה הם כמאולין לו: האומד לשלוח בה והשאל וכו' זו בעיא וסוגיא סס בהשואל ופסק כר"ח ז"ל וההלכות: אמר לעבדו וכו' זה מפורש סס: נשאל העבר וכו' זה פשוט שאין בידו לחוב רבו וזהו שאמרו אמר לעבדו בה והשאל עם פרתי: השואל מן האשה פי' פרה מכבסי מלוב שלה שקנין פירות פי' שים לבעל בבכסי מלוב היינו כיקני הבוף ומפורש הדין סס ובהלכות: השואל מאשתו וכו' מפורש סס והטעם שבכל זמן האשה עם בעלה במלאכתו: או שותפין שאולו זה מזה וכו' או שותפין שאולו זה מזה וכו' נראית הכונה שאחד מחברו לבל תתהני על לסון שותפי ורין שני שאולו כאחד זה מזה כבר בארתיו פרק עשירי מהלכות סכירות: שאל מן השותפין וכו' דבר שלא שותפין וכן השותפין שאולו פרה לחרוש בה קרקע שלו לסון לפי ז"ל ובעיי דלא אפשיטו היכא ופסק בהן ז"ל כרבו בשם תיקנו החמורי בתלמוד ומה שכתב ז"ל שטעה בה השומר הרי זה משלם לף על פי שפשיעה בבעלים פטורה ובדין זה הדבר שפן הוא בבעלים אם לא דעתו ז"ל שהשומר הוא כמזיק כמו שכתב: בבילוך פרק שני מהלכות סכירות וכיון שהוא כמזיק וחין שם רשות ברור לשטרו חייב לשלם וכבר כתבתי שלו ז"ל: השואל את הבהמה בבעלים לרבעה הו לרבעה עמו ולא להרות בה פי' שהוא עשיר וחלו הדינין בעיות בגמ' ולא אפשיטו ובגמרא לא הזכירו בעלים בחלו השאלות אלא שאלה לרבעה מהו להרות בה מהו פחו משוה פרוטה מהו שטה שאול מן השותפי וכשא לאחד מהן מהו ורי' דעת רבנו שכולן כשאלין בבעלי הס והכל

פרק שני

השואל

בבעלים כו' עד עמו עם החפץ כמו שביארנו בתחילת פרק השואל והביאור פרק ראשון: ואחד השואל את הבעלים עד בבעלים היא הכל בתחילת פרק השואל: למה נשאלה וכו' עד נכנס תחתיה

בתב הר"ר ז"ל והוא מקיבל עליה עמו בשאלה כל:

ואני אומר עיקר ההלכה שכתב רמ"ז ז"ל הוא פרק השואל ומה שכתב הר"ר ז"ל היא טעות וכבר כתבתי כמה פעמים שאין לי עסק בזה החבור בקבלה ריק בגמרא: כל שאמרנו שהיא שאלה בבעלים עד סוף הפר' הבכורות הוא מפר השור דקתני משוה להו כאחת והאמירה הזאת בזה הפרק ופ': פרק

פרק שני

השואל

בבעלים אפי' נגנב או אבד בפשיעה פשוט שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם ובלבד ששאל הבעלים תחלה עם הדפין כמו שבארנו ואחד השואל את הבעלים או ששכרן ואחד ששואל את הבעלי' לאותה המלאכה או ששאלן ושכרן למלאכה אחרת או לשום רבר בעולם אפילו אמר לחברו השקני מים ושאל ממנו בהמתו והשקהו ונתן לו את הבהמה הרי זו שאלה בבעלי' ופשוט משך את הבהמה בתחלה ואח"כ השקהו אינה שאלה בבעלים וכן כל כיוצא בזה השאיל בהמתו או השכירה למשוי ויצא עמה לטעד השואל או השוכר ולטעון עמו במשוי הרי זה שמירה בבעלים ואם יצא לבקר המשוי בלבד ולראות שלא יטענו עליה יתר מן הראוי אינה שמירה בבעלים: מלמד תינוקות והנוטע לבני המדינה והמקיז להם את הדם והסופר שלהן כל אחד מאלו וכיוצא בהם ביום שהוא יושב בו לעסוק במלאכתן אם השאיל או השכיר לאחד מאלו שהוא עוסק במלאכתם הרי זו שמירה בבעלים ואפי' פשע בה השומר פטו' אבל הוא ששאל או ששכר מהן חייב שאינן שאולין לו: הרב שהוא מקרא ברצונו לתלמידים בכל עת שירצה ואיזה מכבתות שירצה והם היו קבועים לבא תמיד ונשמטו להן ממכבתא למסכת הרי הן שאולי' אצלו ואין הו' שאול להם ויום הפרק שהכל באין לשמוע ענין אותו מועד הרי הוא שאול להם והם אינן שאולין לו: האומ' לשלוחו צא והשאל עם פרתי אינה שאלה בבעלים שנ' אם בעליו עמו לא ישלם הבעלי' עצמן לא שליח: אמר לעבדו הבנעני צא והשאל עם פרתי הרי זה שאלה בבעלים שיד העבד כיד רבו נשאל העבד עמה שלא מדעת רבו אינה שאלה בבעלים: השואל מן האשה ונשאל לו בעלה אינו שאלה בבעלים שקנין פירות אינו בקנין הגוף ואין לבעל אלא פירות: השואל מאשתו או שותפין ששאלו זה מזה הרי זה שאלה בבעלי' ואם אמר השותף לחברו השאילני היום ואשאלך למחר אינה שאלה בבעלים: שאל מן השותפין ונשאל לו אחד מהן כולן השותפין ששאלו ונשאל לאחד מהן הרי זה ספק אם היא שאלה בבעלים אם אינה לפיכך אם מתה אינו משלם ואם תפסו הבעלי' אין מוציאין מידם בשעת הדחק משלם: השואל את הבהמה בבעלים לרבעה או להריאות בה או לעשות בה פחות משוה פרוטה או ששאל שתי פרות לעשות בהן שוה פרוטה הרי כל אלו ספק שאלה בבעלים ושכרה שלא בבעלים פשוט שהשכירות תלויה בשאלה אבל אם שכרה בבעלים וחזר ושאלה שלא בבעלים או ששאלה בבעלים וחזר ושכרה שלא בבעלים וחזר ושאלה בבעלים או ששכרה בבעלי' וחזר ושאלה שלא בבעלים וחזר ושכרה בבעלים כל אלו ספק שמירה בבעלי' הוא: אשה ששאלה ואחר כך נשאת הרי הבעל כלוקח ממנה ואינו לא שומר שכר ולא שואל לפיכך אם היתה דבר השאלה בהמה ומתה הבעל פטור אע"פ שהיא משתמש בה כל ימי שאלתה אפילו פשע מפני שהוא כלוקח והאשה חייבת לשלם כשהיתה לה ממון ואם הודיעה את בעלה שהיא שאלה הרי זה נכנס תחתיה: כל שאמרנו שהיא שאלה בבעלים כך אם היה שוכר או נושא שכר הרי היא שכירות בעלי' ופטור וכל שאינה שאלה בבעלי' כך אינה שכירות בבעלים וכל שהוא ספק בשאלה כך הוא ספק בשכירות:

פרק ג'

כמשך אחר מהן המותפין מהיה בדין מחלה בבעלים אבל ר"מ ז"ל פירש הרבע בעיות דחקוות במחלה בבעלים וה למומו מחלה לרבעה הוה עכמו מהו מי מיחייב בלוכיה הו לא עד כאן והטעם מי אמרינן מחלה מחייבה תורה בחוכמים דוקא כרמילי חוכמי וכן בכולן ולפי פירוש זה במחלה בבעלים ודאי פטור:

שאלה בבעלים ופכרה מחלה בבעלים וכו' בעיא היא תמצי לומר ופקרה הרב והמחר בעיות לא אפשיטו ז"ל מחלה בבעלים קודם מהחזירה חזר ופכרה הימנו ובמעת מכירות לא היתה עמו במלאכתו ובגבבה הו מחלה מהו עד כאן למומו וכן פירש הר"מבן ז"ל ומה מכתב רבנו מהמכירות תלויה במחלה לסון הגמרא מיסך סייבא ופרמי ז"ל כל חייבי טוכר יסנן בסוחל ולא הוסיף כלום ומחמת מטיבה הרחסונה בהו והוא הוה ופטור עד כאן לסונו: אשה מחלה וכו' בעיא דאפשיטא ופירושו בה נכנס וכן פירש הר"מבד והר"מבן ז"ל: ואם הודיעה את בעלה מהיה מחלה הדי זה נכנס תחתיה זה לא מצאתי מבואר בגמ' בפירוש אבל מברת הרב ז"ל היא נכונה דודאי כיון מהוא כלוקח לא יפה כחו מכחה מהדי הוא בא מחמתה וכיון שהודיעתו ובאתם בה חייב ואינו דומה ליורשין מאחרנו למעלה מאפילו באתמנו בה אינן חייבי בחוכמים וכפי דעת הר"מבן ז"ל דאתם ירושה שהוא ממילא ויכולין לומר לזכות לנו יורשין להאתמם בה מלא בקבלת חיוב החוכמין ואפשר גם כן מרבנו חלוק על הדין הנזכר למעלה חלא מהיה לו לבאר עם ובהשכות כאן **אא** והוא מקבל עליה עמו במחלה עד כאן: ולדברי רבנו כל מנאתמם בה אחר ידיעתו הרי הוא כמוחל לבל ודאי אם לא באתמם בה אי אפשר לכופו להיות כמוחל וזה פשוט: **בל** מאמרנו וכו' זה פשוט מהרי כל המומרים מין בדין הבעלים כיצד מנאבר פרק ראשון מהלכות סכירות: פרק

פרק שני

השואל

בבעלים כו' עד עמו עם החפץ כמו שביארנו בתחילת פרק השואל והביאור פרק ראשון: ואחד השואל את הבעלים עד בבעלים היא הכל בתחילת פרק השואל: למה נשאלה וכו' עד נכנס תחתיה

בתב הר"ר ז"ל והוא מקיבל עליה עמו בשאלה כל:

ואני אומר עיקר ההלכה שכתב רמ"ז ז"ל הוא פרק השואל ומה שכתב הר"ר ז"ל היא טעות וכבר כתבתי כמה פעמים שאין לי עסק בזה החבור בקבלה ריק בגמרא: כל שאמרנו שהיא שאלה בבעלים עד סוף הפר' הבכורות הוא מפר השור דקתני משוה להו כאחת והאמירה הזאת בזה הפרק ופ': פרק

פרק חמישי מי

מהפקידו לאצלו מעות מל עניים וכו' בריתא בבבא קמא סוף פרק החובל: אפילו בלו עליו שדים וכו' מעמיד פרק הגוזל ומתכיל ופירמו רבנו דוקא כשהיו מעות מל עכו"ם שהיכם עשם היו לעכו"ם ידועים ודאי חייב לשלם כך נראה מתוך דבריו וכן כתב הר"מבח ז"ל: בר"א במתין זה הממון וכו' לאבל לא היה לעכו"ם אלו ואני הוה קבוץ להם נראה מהכוכה היה דבעינן תרתי מיהיו לכותם ידועים ויהיה חלק כל אחד ידוע וזהו מכתב והני הוה יקבוץ להם וכן פר"י ז"ל במה מתמרו בגמרא סוף החובל עכו"ם דפוס בריתא מייקן קיבי להו ולממור הוה פר"י ז"ל קיבי להו כך וכך לממת לכל אחד הוה ליה כמי מהפקידו עכו"ם עצמם וקריכן ביה לממור עכ"ל:

המפקיד לאבל חברו וכו' ואם חיכו חמוד וכו'

מעמה מפורם פרק הגוזל ומתכיל וכתב הר"מבח ז"ל כמתמרו פטור דוקא מהוה במקום ביד הגבים מולטת בהם מתם יחפמו ימכלו הא לאו הכי ודאי חייב דלא גרע מאכם מלכמו להביא ממון והביא מהוה חייב כל זמן מתין יד האכם מולטת בחותו ממון כמו מכתבאר פרק ממיכי מהלכות חובל ומזיק וכב' כתבתי שם ולדברי רבנו מלא חלק יש לומר דמתכי הכא דכיון מהממון הוא ברשות זה בתו לו גבים ומחמת פקדון זה בתו לו גבים ומודרי לילה תיכו בדין מיית חייב זה משלם לשלם כיון מלא נאבד ה הפקדון מחמת פשיעתו וזה הוא מומר חכם מתיכו חייב בפשיע והילך פטור לאבל מי מאכמוהו להביא ממון חברו מהוה ברשות חברו ואין יד האכם מולטת בו אלא בהרחותו מל זה בדין הוא מיתחיי מהרי ממון זה ברשות בעליו הוא והרי זה מכיל עצמו בממון חברו ואין לכו יכולין לומר בכאן מחמת מעשיו מל בעל הממון בא האכם לזה כך נראה לי לדעת רבנו:

המפקיד לאבל חברו פירות הוו כלים וכו' מפורם סוף השוכר את הפועלים במעשה דליכו:

שנים מהפקידו לאבל לאחד וכו' מבואר ל' המפקיד במשנה בבבא קמא סוף פרק החובל ובהלכות ומה שכתב יש בעל כל אחד מהם לקח על פי שהם טוענין כל אחד מהתי והוא חומר לכל אחד מכה ודאי יש לך בידי והמכה האחד חייב ידע ובתבאר פרק רביעי מהלכות טוען ונטען מהחומר לחברו מכה לי בידך והלה מעיבו חמשים אני יורע ודאי שים לך בידי וחמשי אינו יורע משלם מכה בלא שבועה כאן יש לומר שכיון שהדבר ידוע שלא הפקידו לו בין שניהן אלא אחד מהן ומחמת כך כתב הר"מבח ז"ל ועוד שרין זה אפילו בחומר לכל אחד הא לך מכה הוא ואין זה פשיעתו הדבר ברור שהוא משלם מכה בלא שבועה כמו שהתבאר פרק רחמון מהלכות טוען ונטען וכתבו ז"ל ואי אינהו לא תבעי ליה כל אחד בבריא ובא לגבות ידי שמים חייב לאבל בריאי לדם פטור מודה מקצת כמו שהתבאר פרק רחמון מהלכות טוען ונטען וכתבו ז"ל ואי אינהו לא תבעי ליה כל אחד בבריא ובא לגבות ידי שמים חייב לאבל בריאי לדם פטור ומוכרח שם: **לפיכך** אם הביאו לו השנים כאחד שלש מאות בברך אחד ובאו ותבעו וכל אחד או' המאתי שלי נותן מאה לזה ומאה לזה והשאר יהיה מונח אצלו עד לעולם או עד שיורה האחד לחברו שהרי הוא אומ' להם כיון שראיתי שאי אתם מקפידין זה על זה והבאתם בברך אחד לא השרחתי עצמי לידע ולוכור תמיד מי בעל המאה ומי בעל המאתים ובן אם הפקידו אצלו שני כלים אחד גדול ואחד קטן וכל אחד ואחד אומר אני הוא בעל הגדול ישבעו שניהם ויתן הגדול לאחד מהן ודמי הגדול לשני וישאר לו הקטן ואם הביאום בברך אחד נותן הקטן לאחד ודמי הקטן לשני והשאר יהיה מונח אצלו עד שיורה לחברו או עד לעולם ובן מי שתבעוהו שנים זה אומר אני הוא בעל הפקדון וזה אומר אני הוא והשומר אומר אחד מכם הוא איני יודע מי הוא ישלם לשניהם ובן שנים שהפקידו שתי בהמות אצל רועה ומתה אחת מהן ואינו יודע של מי היתה ישלם לשניהם ואם הפקידו בעדרו שלא מדעתו מניח הבהמה ביניהם ומסתלק ותהיה מונחת עד שיורה האחד לחברו או עד שירצו לחלוק אותה: המפקיד פירות אצל חברו הרי זה לא יערבם עם פירותיו עבר וערב יחשב כמה היו הפקדון ויראה כמה חסר הבל ויחשב חסרון הפקדון ויתן לו את שישבע נסתפק מהן ולא ידע כמה נסתפק יוצי לו חסרונו לחשיה ולאורז קלוף ארבעת קבין ומחצה לכל כור לשעורים ולדוחן תשעה קבין לכל כור לכוסמין ולורע פשתן בגבעוליו ולאורז שאינו קלוף שלש סאין לכל כור ובמדת הזאת לכל שנה ושנה בר"א

פרק חמישי

מי שהפקידו אצלו מעות של עניים או של פרנס שבויים ופשע בהם ונגנבו "פשוט שנא' לשמור ולא לחלק לעניי' והרי הוא ממון שאין לו תובעים אפי' בא עליו גבים וקדם והציל עצמו בממון שבויים פשוט אין לך פרינן שבויים גדול מזה בר"א בשאין זה הממון מופקד לעניי מקום זה או לשבוי אלו אבל אם היה לעניים אלו או לשבויים אלו והרי הוא קצוץ להן והרי זה ממון שיש לו תובעין ושלם אם פשע או ישבע שלא פשע פרך כל השומרין: **המפקיד** אצל חברו ממון או כלים חשוב ובאו עליו גנבי וקדו ונתן להם הפקדון להציל עצמו אם היה אמיד שהוא בעל ממון חייב שחזקתו שבגללו באו הגנבי ונמצא זה הציל עצמו בממון חברו ואם אינו אמיד חזקתו שלא באו אלא לשם הפקדון ופטור וכן כל כיוצא בזה **המפקיד** אצל חברו כלי או פירות ובאו גנבי וגנבום בפניו ואילו היה צווח היו באין בני אד' ומצילין אותו והוא"ל ולא צווח הרי זה פושע וחייב לשלם וכן כל כיוצא בזה: שני שהפקידו אצל אחד זה מאה וזה מאתים וכל אחד משניהם אומר אני הוא שהפקדתי המאת' והשומר אומר איני יודע ישבע כל אחד מהן שהפקיד מאתים ונוטל כדין כל נשבעו ונוטל ויתן מאתים לזה ומאתים לזה ומפסיד מאה מביתו שהרי הוא פושע שהיה לו לכתוב שם כל אחד על כיס שלו לפיכך אם הביאו לו השנים כאחד שלש מאות בברך אחד ובאו ותבעו וכל אחד או' המאת' שלי נותן מאה לזה ומאה לזה והשאר יהיה מונח אצלו עד לעולם או עד שיורה האחד לחברו שהרי הוא אומ' להם כיון שראיתי שאי אתם מקפידין זה על זה והבאתם בברך אחד לא השרחתי עצמי לידע ולוכור תמיד מי בעל המאה ומי בעל המאתים ובן אם הפקידו אצלו שני כלים אחד גדול ואחד קטן וכל אחד ואחד אומר אני הוא בעל הגדול ישבעו שניהם ויתן הגדול לאחד מהן ודמי הגדול לשני וישאר לו הקטן ואם הביאום בברך אחד נותן הקטן לאחד ודמי הקטן לשני והשאר יהיה מונח אצלו עד שיורה לחברו או עד לעולם ובן מי שתבעוהו שנים זה אומר אני הוא בעל הפקדון וזה אומר אני הוא והשומר אומר אחד מכם הוא איני יודע מי הוא ישלם לשניהם ובן שנים שהפקידו שתי בהמות אצל רועה ומתה אחת מהן ואינו יודע של מי היתה ישלם לשניהם ואם הפקידו בעדרו שלא מדעתו מניח הבהמה ביניהם ומסתלק ותהיה מונחת עד שיורה האחד לחברו או עד שירצו לחלוק אותה: המפקיד פירות אצל חברו הרי זה לא יערבם עם פירותיו עבר וערב יחשב כמה היו הפקדון ויראה כמה חסר הבל ויחשב חסרון הפקדון ויתן לו את שישבע נסתפק מהן ולא ידע כמה נסתפק יוצי לו חסרונו לחשיה ולאורז קלוף ארבעת קבין ומחצה לכל כור לשעורים ולדוחן תשעה קבין לכל כור לכוסמין ולורע פשתן בגבעוליו ולאורז שאינו קלוף שלש סאין לכל כור ובמדת הזאת לכל שנה ושנה בר"א

מגרל עז

פרק חמישי

מי מהפקידו לאבל מעות וכו' עד פרין מבויים גדול מזה סוף פרק החובל ומייתי לסופיה פרק הגוזל ומתכיל: בלח במתין זה הממון עד כדרך כל ה העומדין סוף פ' החובל: המפקיד לאבל חבידו ממון עד וכן כל כיוצא בזה פרק הגוזל ומתכיל: המפקיד לאבל חבידו עד וכן כל כיוצא בזה פרק המפקיד: מבים מהפקידו לאבל לאחד עד חיכו מוציא לו בלע הכל פרק המפקיד: הפקיד

פ' החובל ועיין בהגוזל בתרת

פ' הנחל בתרת

כרת הבועלים

כרת המפקיד

---

[1] ל"ג

[2] ל"ג

מגדל עוז

המפקיד אצל חבירו כספים כו' עד סוף הפ' אבל במציעת פ' המפקיד:

פרק

ואפ' על פי שהגיח הפקדון עם שלו וכו' עד ומתוך מקום הריחוי לשמירה פטור ואם אין המקום ראוי לשמירה חייב בשלו הוא רשאי ואינו רשאי בשל אחרים: והדינרין אין להם שמירה אלא בקרקע ויתן עליה טפח עפר או ישמנם בבותל בשפח הסמוך לקורה אבל החידק לא באמצע הבותל שמא יחפרו הגנבי' שם ויגנבו אפי' נעל עליה כראוי בתיבה או החביא אותם במקום שאדם מבירו ולא מרגיש בו הרי זה פושע וחייב לשלם: הורו מקצת המבינין שהוא מן הדין לכל דבר שמשאו קל ואין הקרקע מאברת אותו במהרה כגון לשונות של כסף ואין צריך לו לשונות של זהב ואבני טובות שאין להן שמירה אלא בקרקע ולזה דעתי נוטה: המפקיד אצל חברו כספים ערב שבת בין השמשות אינו חייב לטרוח ולקבור אותן עד מוצאי שבת ואם נתאחר למוצאי שבת כדי לקברן ולא קברן ונגנבו או נאנסו חייב ואם תח"ש הוא אינו חייב עד שישהא אחר שיבדיל כדי לקברן: הפקיד אצל חבירו כספים בדרך להוליכ' לביתו או ששלח עמו מעות ממקום למקום צריכין שיהו צרורין ומונחין בידו או קשורין כראוי על בגדו מכנגד פניו עד שיניע לביתו ויקברם כראוי ואם לא קשרם בדרך הואת אפי' נאנסו חייב לשלם שהרי תחלתו בפשיעה: מעשה באחד שהפקיד מעות אצל חבירו והניחם במחיצה של קנים והיו טמונים בעובי המחיצה ונגנבו משם ואמרו חכמי' אע"פ שזו שמירה מעולה לענין גנבה אינה שמירה כראוי לענין האש ומאחר שלא טמנן בקרקע או בבותל בנין פושע הוא וכל שתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב וכן כל כיוצא בזה: המפקיד אצל חברו בין כלים בין מעות ואמר לו תן לי פקדוני ואמר לו השומר איני יודע אנה הנחתי פקדון זה או באי זה מקום קברתי הכספי' המתן לי עד שאבקש ואמצ' ואחזיר לך הרי זה פושע וחייב לשלם מיד: כל המפקיד אצל בעל הבית בין כלים בין מעות על דעת אשתו ובניו ובני ביתו הגדולין הוא מפקיד אבל אם מסרן לבניו ובני ביתו הקטני' או לעבדיו בין גדולים בין קטני' או לאחד מקרוביו שאינן שרויין עמו בבית ואין סומכין על שלחנו ואין צריך לומר אם מסרן לאחר הרי זה פושע וחייב לשלם אלא אם כן חביא השומ' השני ראיה שלא פשע כמו שבארנו: מעשה באחד שהפקיד מעו' אצל חברו נתן השומר לאמו והחביאה אותן ולא טמנה אותם ונגנבו ואמ' חכמים אין השומר חייב לשלם מפני שנתנם לאמו שכל המפקיד על דעת בניו ובני ביתו הוא מפקיד ואע"פ שלא אמר לת פקדון הם יש לו לטעון כש שהיא נזהרת בהן אם היתה סבורה שהן שלו וכן אין אמו חייבת לשלם שהרי לא אמ' לה שה' פקדון ואמ' חכמי' ישבע השומר שאותן המעו' עצמן הן שנתנן לאמו ותשבע האם שהחביאה אותן ונגנבו ויפטרו שניה וכן כל כיוצא בזה: מבאן אתה לומד שהשומר שמכר הפקדון לאשתו ובני ביתו והודיען שהוא פקדון ולא שמרו כדרך השומרין שהן חייבין לשלם לבעל הפקדון ובעל הבית פטו' שכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד: מעשה באחד שהפקיד כשות אצל אח' והיה לו לשומר כשות אחרת ואמ' לשמשו מזה הכשות תשלך לתוך השכר והלך השמש והשליך מכשות של פקדון אמרו חכמי' השמש פטור שהרי לא אמר מזה השלך ומזה אל תשלך ודומה שהוא מראה מקום ואינו מקפיד על זה ובן בעל הבית פטור שהרי אמ' לו מזה השלך ואינו משלם אלא דמי מה שנהנה בלבד לפי' אם נעשה השכר חומין פטור משלם ובין בך ובין כך חייב השומר בשבועה שבך אירע וכן כל כיוצא בזה: פרק

ומתוך מקום הריחוי לשמירה פטו' בירושלמי כגון כפיפה מלאה כספים

ואפ' על פי שהגיח הפקדון עם שלו וכו' עד ומתוך מקום הריחוי לשמירה פטו' בירושלמי כגון כפיפה מלאה כספים והדר מיתמר עם שלו וכו' עד ומתוך מקום הריחוי לשמירה פטו' בירושלמי כגון כפיפה מלאה כספים וכו' מיתמר עם:

ואם תלמיד חכם הוא אינו חייב עד שיהא כדי לקברן לאחר שיבדיל כך מתוך בקשת ספרי רבנו והלשון מורה שעל הנפקיד הוא לומר כן ואין זו עיקר הנוסח"ג ואם תלמיד חכם הוא המפקיד וכן מוכיח בהלכות וכן פיר' ר"י ז"ל וזו כורבא מרבנן הוא המפקיד מהוא קפיד במצות ת"ח השומר דילמ' מיבעי ליה להכי לא קבריהו ופטור עכ"ל והענין מהיה היין להם ביוק' ולא היו כולן מבדילין על היין ולפסר מהיו מומעים מלחרי' וובלין וזה מהוא ת"ח רוצה לברך הוא בעצמו ובהסבות ואם תלמיד חכם הוא המפקיד

אא"א ואם תלמיד חכם הוא הנפקד ע"כ: מכאן לתה רוא' מנוסחת רבנו היא כמו מכתבתי ועקר: הפקיד לכל חברו וכו' במקנה ברזן והפסילן לחוריו חייב ולמרינן בגמרא מהטעם דת"ל קרא וברת הכסף בידך מהע"פ מצרורין יהיו בידך ופירם רבנו ברזך דלורחא דמילתא הכין וקרא כמי בדרך הוא דכתיב: מעשה באחד מהפקיד מעות וכו' כלטון לחרון דרב יוסף וכבר נזכר למעלה:

המפקיד לכל חברו בין כלים וכו' מעמה עם ולמרו כל לא ידענא פסיעותא היא זיל פלוס: כל המפקיד לכל בעל הבית בין כלים בין מעות וכו' מיתמר פר' המפקיד ת"ר כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד ולזו דוק לאתו ובניו דהוא הדין לאחר קרוביו הסמוכי' לשלחנו כמו שמתבאר במעמה הסמו' לזה מלמו מל נפקד בכלל זה וכובר רבנו שסמוכ' על שולחן הבן הו פרוזה עמו בבית מלם לא כן לין דעת המפקיד להפקיד על דעתה וזה פשוט: אבל מלם מסרן וכו' במקנה והעבר ם כובר רבנו מלוכו בכלל והטעם מלין לרם מומר לת מלו לעברו ומה שכתב כגון שבלרנו הוא פ' רלמון מהלכות שכירות:

מעשה באחד מהפקיד מעות לכל חבירו וכו' מעמה שם בגמרא: ואמרו חכמי' יפטר השומר וכו' גם זה שם וכתבו הר"מבן והר"שבץ ז"ל דשטוס דזוזי לחודבר מסויים הוא והלם לא היתה יודעת שם המעות שנתן לה בנה היו מעות הפקדון לפיכ' הבן נפטר שהם הם לכל בדבר מסויים כגון כלי או כסות וכיוצא בזה בלו נפטר מני ולא רלמון עד כלן: מבאן אתה לומד וכו' רלוות הדב ז"ל היא ממה שלמרו בלותו מעשה שפטרו לת הלט מפני שלא הוריע הבן שהם פקדון הלם הודיעה היו מחייבין לותה והוא היה פטור וז"ל הגמ' נמצא ליה לאמיה זיל סלים לאמר לאו דלאו דידיה ניהו דלקבריהו ע"כ וזה מבואר וצוד כתבו הר"מבן והר"שבץ ז"ל שלפי' לין להם לפלס שהמות פטור וכן עיקר וגם זה בכלל דברי רבנו: מעשה באחד מהפקיד כמות לכל חבירו וכו' מעשה בהמפקיד וכתבלר בגמ' לם היה כמות הפקדון לחוץ למקום הטלית הסכר ופלו קרוב ומהה הטליח לבת והיה שם בעל הבית ולת לת לו דבר חייב לפי שכשרילה לותו מוהה היה לו לעלו על דעתו קודם שילכו לתוך הסכר ממקום רחוק הביתו

פרק ח'

כמה והלה הודיה לו במקום ולמר במטבעין ולכי ידע ממיל לית בו כי היכי ומיטול הלה בלא מבועה מכיון מזה מודיה מקצת נמור ולכיו יכול ליפטר על המלר הרי זה כטועמו חטים ומעורים והודיה לו בלחד מהן ועל הלחר למר לכי ידע מיטול הלה בלא מבועה הלא ממע מינה מכלן מפני מלא היה לו להתבע לידע חייבו מבועה לתובע עד מהמנות ועד דלדבריו במקום כמה כסבע בעל המקום וכוטל ולהו היכו דלמרינן גבי מעורים דקלמר ניקח בריה ומזיק ממיל לכתי היכו דרבה בר' נתן ולו לה מידי עכ: והכה הלי זל בהיות התלמוד מולחן ערוך לפכיו מביה תחלת הסוגיה ומקבר בעכין כמעכן על מי מקדמה לו

ידיעה בדבר ושתה לבלר דבריו נתבלר סוגיית הגמל' פרק המכיח לת הכד ממי מהיה לו מכי מוריס תמיס לחר גדול ולחר קטן והזיק מ' מהן וידוע מהת' לינו מפלס אלו מגופו והכיזק לו' בריה לי מהגר' הזיק והמזיק לומ' היכי יודע ממיל הקטן הו' מהזיק ולהן בדמי הקטן כדי חכי הכזק לומ' מס מעל הכיזק להביל לדיה מלם לל הביל לדיה לל יטול מהרי זה כטועמו חטים ולמר לו לינו יודע לם חטים לם מעורים מפטור וזה קשה על דברי דבינו מלפי דברים היה לו למזקן ל ליפבע ולינטול מהרי זה מודיה לו ב בדמי הקטן בהכרח ובפק היכו יודע לם היה מלל מיני לו מה היה בתוכו ויש לומר בתירוץ הקושיל זו מבזקי ממוכו לף דבנו יודיה בהן מ מחלוקין הן ממה מהו' חיי' מחמת עצמו מלל מכל הסוגיל לפר מם מרלה בהפך מזה מהטוה דיכין זל לטועמו חטי' ומעורי' ובלחמת מעיקר הדברי' כדברי הרל"ף זל ולפי דבריו זל טועמו חטים ולמר לינו יודע לם הם חטים לו מעורים כמבע מלינו יודע וכפטור מלין זה מחוייב מבועי גמורה מלינו מודה מקבת מן ה' הטעל ובבא לבלת ידי ממים חייב בעזרים וכן כת' בעל העיטור זל ועור יתבלר פ' רלפן מהלכות ט טוען וכטוען:

פרק ששי

שומר חכם שלמר הריני ממלס וכו' החלון הזה מכתב רבנו לף על פי מלא מתבלר בגמרל בריה בכון דודאי כל זמן מהדר מינו טוה למה יחסר הלה מיתן דמיו ויקח הדבר מלא בדמים בעליו ובגמרל לא לומרו מלא ממל עכיו כתן בה ובכל כיוצל בזה ודלי לין לחוש: אבל לם היה הפקדון וכו' מיומרל פ' המפקיד: והוא הדין לשלר השומרין כגון המוזל שלמר מתה לוכבבה וכו' זה פטור הוא ומתבלר בגמרל שם: ואם לומרו הבעלים נמצא כל טומר וכו' יתר על זה וכו' מפורש בסוגיל הגמרל שם: יש לטומר להתבע בהגזל עבים מלם מבועות מטבועין לותו וכו': וכו' זה פטור וכל מכן הוא מתה מכתבלר פרק מבי מהלכות מכידות מתכבה שומל להיות פטור מלשלם: טוען השומר מתכלי היה בידו ובעל הפקדון וכו' לעפ מהפקיד לבלו בעדים וכו' פירום עדים הללו לין כוכת הדב זל טיעידו מבלה תכלי בלו לידו מלם כן לוך יהיה נלמן השומר שהרי מנו ב בתקום עדים הוא וכבר כתב הרב פרק רבעי מהלכות מכידות מלין לומרי מה לי לטקר במקום עדים הללו מעידין זל שהדבר הזה הוא כ"דון לבל זה ולו ידעו לם מלה מתכלי הוא נלמן ומיד ומה שמתלקה ההפנה לבל יש קצת תמה בעיני בדברי רבנו שהרי כבר כתב פ' עבי מהלכות מכידות דין זה טוען מהפקיד לבלו וזה לומר לו לומרתי הלה הכי לפיך כשבע היסת וכו' ולכן הדברים מרלין שהיה מבועת התור שהרי כת' שמיד מני היה ובודלי לם היה טוען נלמכו היה לו ליפבע מבועת התורה וליכבר שיהיה הדין כלן מפני שים לם עדים ולינו יכול לומר לו היו דברים מכולם ומ"מ הרי יכול לומר החזרתי לעפ שים לם עדים וכמו שכתבתי פ"ב מהלכות מכידות והסבע היסת ופטור ולם דבריו זל כגון מלה זזה יד העדים מידו היה לו לבלר:

שומר חכם שהביל לם רלוה מלה פמע פטור וכו' לחר שכתבלר למעלה פי' מעיקר המבועה היל מגבב מלה בפמיעה ופטור מן המבועה בדין הוא ופטור לף מבועת מליחות יד וזה בר' גם כן ממה שלמרו פ' הלומנין הל ים רלוה יבול רלוה ופי' יבול רלוה מלה פמע ונפטר בכך:

ובעל הפקדון שהביל רלוה וכו' זה נכון וכגון שים עדים שהדבר ההול פקדון מלם לו היה כן נלמן בתנו דלה הפקדתני לבל בעים עדים שהופקד בידו ופמע בו לעפ מלין יודעים לם היה עם תכלי לם לו כיון מלין כלן לם תנו ודלי לינו נלמן זו היל פעות רבנו ובהסבות פטה לחרת: הפקיד לבל חברו בעדי וכו' דין זה כתוב בהלכות סוף המפקיד וליהיה מבוחרת מפ' חזקת הבתי' וכו' הדבר כגון שים עדים שלקח מעתה נרלה זה החפץ לבל הפקיד בעדים מלם לו כן מתוך מיכול לומ' החזרתי נלמן לומ' לקחתי כן כת' הרשבל"ז בחדושיו פ' חזקת הבתי' וכו' כוכת רבנו בלמרו מזה החפץ וכו' מעתה רלוי החפץ ההו':

פרק ששי

שומר חנם שאמר הריני משלם ואיני נשבע אם ופקדון דבר שכל מינו שוה ומצוי בשוק לקנות כמותו כגון פירות או ידיעו של צמר ושל פשתן השוה[ו] בבל עגינם או קדרות שאינן [ז]מצויות וכל כיוצ' בהן הרי זה משלם ואינו נשבע אבל אם היה פקדון בהמה או בגר מצויר או כלי מתוקן או דבר שאינו מצוי לקנות כמותו בשוק הרשיין שמא עיניו נתן בו ומשביעין אותו בתקנת חכמים שמעזה בנקיטת חפין שאינו ברשותו ואחר כך משלם והוא הדין לשאר השומרין כגון השואל שאמר מתה או נגנבה ושומר שכר והשוכר שאמר נגנבה או שאברה אעפ שהן חייבין לשלם משביעין אותן שבועה שאינה ברשותן ואחר כך משלמין דמי הבהמה או החפין שאנו הרשיין לו שמא עיניו נתן בה ואם אמרו הבעלים יתר על זה היה שוה בשלל בשבועתו שאינו שוה אלא כך וכך נמצא כל שומר שנשבע שבועת השומרי' כולל בשבועתו שלשה דברי' ששמר כדרך השומרים ושארעו כך וכך ושאינו ברשותו ושלא שלח בו יד קודם שארעו המאנס הפוטר אותו[ח] ואם רצה לשלם נשבע שאינו ברשותו ובולל בשבועתו שכך וכך היה[ט] יש לשומר להתנות שאינו שומר כדרך השומרין אלא מעות אלו שהפקיד אצלי בבית ביתי אני מניח אותן וכיוצ' בזה כעין השומר שתנאי היה בינינו ובעל הפקדון אומר לא היה שום תנאי אף על פי שהפקיד אצלו בעדים מתוך שיכול לומר שמרתי כדרך השומרין ונאמנתי נאמן לומ' שהיה בינינו תנאי לפיכך ישבע שלא שלח יד בו ושאינו ברשותו ושהיה בהן תנאי: שומר

[ג]ירוש ועיין רפ"ח מהל' מכירות:

[ב]חנם שהביא ראי' שלא פשע בה פטור משבועה ואין אומרין שמא שלח בו יד קודם שיאבד ובעל הפקדון שהביא ראיה שפשע השומר משלם ואם טען ואמר תנאי היה בינינו אינו נאמן שהרי יש עדים שפשע הפקיד אצל תברו בעדים ובאו עדים[ג] שזה החפין בפנינו הפקדו אצלו אין השומר יכול לטעון ולומ' חזרתי ולקחתיו ממנו או נתנו לו במתנה לפי' אם מת השומר מוציאין הפקדון מעצמן היתומים בלא שבועה ולא

פרק ששי

שומר חכם שלמר הריני ממלס וכו' החלון הזה מכתב רבנו לף על פי מלא מתבלר בגמרל בריה בכון דודאי כל זמן מהדר מינו טוה למה יחסר הלה מיתן דמיו ויקח הדבר מלא בדמים בעליו ובגמרל לא לומרו מלא ממל עכיו כתן בה ובכל כיוצל בזה ודלי לין לחוש: אבל לם היה הפקדון וכו' מיומרל פ' המפקיד: והוא הדין לשלר השומרין כגון המוזל שלמר מתה לוכבבה וכו' זה פטור הוא ומתבלר בגמרל שם: ואם לומרו הבעלים נמצא כל טומר וכו' יתר על זה וכו' מפורש בסוגיל הגמרל שם: יש לטומר להתבע בהגזל עבים מלם מבועות מטבועין לותו וכו': וכו' זה פטור וכל מכן הוא מתה מכתבלר פרק מבי מהלכות מכידות מתכבה שומל להיות פטור מלשלם: טוען השומר מתכלי היה בידו ובעל הפקדון וכו' לעפ מהפקיד לבלו בעדים וכו' פירום עדים הללו לין כוכת הדב זל טיעידו מבלה תכלי בלו לידו מלם כן לוך יהיה נלמן השומר שהרי מנו ב בתקום עדים הוא וכבר כתב הרב פרק רבעי מהלכות מכידות מלין לומרי מה לי לטקר במקום עדים הללו מעידין זל שהדבר הזה הוא כ"דון לבל זה ולו ידעו לם מלה מתכלי הוא נלמן ומיד ומה שמתלקה ההפנה לבל יש קצת תמה בעיני בדברי רבנו שהרי כבר כתב פ' עבי מהלכות מכידות דין זה טוען מהפקיד לבלו וזה לומר לו לומרתי הלה הכי לפיך כשבע היסת וכו' ולכן הדברים מרלין שהיה מבועת התור שהרי כת' שמיד מני היה ובודלי לם היה טוען נלמכו היה לו ליפבע מבועת התורה וליכבר שיהיה הדין כלן מפני שים לם עדים ולינו יכול לומר לו היו דברים מכולם ומ"מ הרי יכול לומר החזרתי לעפ שים לם עדים וכמו שכתבתי פ"ב מהלכות מכידות והסבע היסת ופטור ולם דבריו זל כגון מלה זזה יד העדים מידו היה לו לבלר:

שומר חכם שהביל לם רלוה מלה פמע פטור וכו' לחר שכתבלר למעלה פי' מעיקר המבועה היל מגבב מלה בפמיעה ופטור מן המבועה בדין הוא ופטור לף מבועת מליחות יד וזה בר' גם כן ממה שלמרו פ' הלומנין הל ים רלוה יבול רלוה ופי' יבול רלוה מלה פמע ונפטר בכך:

ובעל הפקדון שהביל רלוה וכו' זה נכון וכגון שים עדים שהדבר ההול פקדון מלם לו היה כן נלמן בתנו דלה הפקדתני לבל בעים עדים שהופקד בידו ופמע בו לעפ מלין יודעים לם היה עם תכלי לם לו כיון מלין כלן לם תנו ודלי לינו נלמן זו היל פעות רבנו ובהסבות פטה לחרת: הפקיד לבל חברו בעדי וכו' דין זה כתוב בהלכות סוף המפקיד וליהיה מבוחרת מפ' חזקת הבתי' וכו' הדבר כגון שים עדים שלקח מעתה נרלה זה החפץ לבל הפקיד בעדים מלם לו כן מתוך מיכול לומ' החזרתי נלמן לומ' לקחתי כן כת' הרשבל"ז בחדושיו פ' חזקת הבתי' וכו' כוכת רבנו בלמרו מזה החפץ וכו' מעתה רלוי החפץ ההו':

השקיד לבלו פירות מחיין מדורין ועירבין עם פירותיו וכו' בפ"ל הפקדון לחמר כך וכך היו וכו' כמבי מחויב מבועה כו' עד וכזה הוא רבותי רבינו יהקף הלוי בן מיגש ז"ל ודבותי לין מורין כן לפי וחמעין לה ידיעה דהתם הוה ליה בתב מחיבו לחמעין ידיעה למידע ולעדותי הוא דמעדי ותובע כמי טוען עלי ולא למידע ידיעה ודבר מבמכין קא טוען לי ודבר מבמכין קא כפר ליה והוה ליה מיחו מבועה מחיבו יכול ליפבע ומפלם לבל הני לאו הכי הוא והיכו טמלם דמין ברור דלמרי עלה יפבע זה ויטול ולא לאמרי ויטול בלא מבועה עכ"ל:

ואני לומר זה מכתב רש"י ז"ל מיתמוכת הגאונים ז"ל והוכחת רבותיו היו ליישב והוכיח לחלוק יחלוק וכבר כתבתי כמה פעמים על פמי מלת בחתי בחבור זה למתוך חלת לבות בפ"ד ולבך לין לי להבדיל: מעשה בחחד מהפקיד מין ברור לבל חבירו וכו' ולמה נפבע כלין בעל הפקדון וכו' עד והלכות טוען ונטען יתבחרו עיקרי הדברים

בתב הר"מב ז"ל לין זה כלום מיהרי היה פם מין ומטבמין והוה בפין וכבר במטבמין ועוד לדבריו בפין ברור למה נפבע בעל הפין ובוטל לאו הייבו דלמרי לבבי פוורי דיקא ניתן ברייה ומזיק ממין לבתי הייבו דרבה בר בתן ותו לא מידי עכ"ל:

ואני לומר זה הדין מן הירום' הוא והבילו גם ר"י חלפם ז"ל בהלכות נזיקין פ' הכונם וכולם מודו בדין זה ולא נחלק לין בטעם מחבו ברייה להר"מב ז"ל ומ"ש הוא לא בתן בו טעם מחר מבטעו לחתה מהן מתוך לחיך ולפי לבחבו נקבל זה וכי יבא דברו וכבריהו וגם כבר ייפר ר"ת ז"ל לדברו עוד בהלכו' טוען ונטען והו' פ"ר נכון ויבוב דבי מעיינת בה מפיד כולהי קומייתא מתרבן מה מהקם' תחלה מן הפין לוכה קומיית מהדי לוכו דבר מבמר ומבמכין ומיב למטבמין לא תבעו במכין חלא מן מלה בתם לא ברור מהיו בו מטבמין ולא לומר כמה וכמה ור"ת ז"ל כתב פם כיבם חלא לוכו מודה במקבת ומה מ מהקמה מפוורים לא דמיין דהתם לתרוייהו לוכח בפיקה אבל הבח המפיקד טוען ברייה ולית ליה ל להמפוקי דהא לוכו הוא דלפיקה מתוחי ידיה ולפיקדיה חב פטור ולוכה צריכה לבבים ותו לא מידי:

פ' מעי

בית מעון ונשען כב

מבטור לא לומרו זה לפיכך כמחיבו מודה לו בדילי מפו' דבר ולפיכך לבבע מחיבו יודע ובפטר לבבל כיון מהוא מודה מהוא חייב לו וחיבו יודע מה הו' לין לומרין בכך יפבע מחיבו יודע ופטור זה כפבע הלה ובוטל לאו דברי הר"ב ודברי תלמידו ז"ל כמותן ויש פנה לחרת בדברים הללו והיא פנת ההפגות וקבת מן החכמי' הפיקד פירות מחיבן מדורין ובותי לה הורו כן לפי מחין זה דומה ידיעה דהתם הוה ליה למידע וחיבו לה מחויב מבועה מחיבו יכול ליפבע ומפלם דמין ברור דלמרי עלה יפבע זה ויטול ולא לאמרו ויטול בלא מבועה עד כחן: פרם דבריו ז"ל מחין קיום מחויב מבועה כל מלה היה לו לידע ולפ מחמת זו הטענה ודחי בהפיקד לו פירות מיוחדין ועירבן עם פירותיו ודחי היה לו לידע כמעבר ועירבן מהיה לו למודדן חלא מהר"ח ז"ל נפען על הטענה הלחרת מחין זה טוענו בברור לתה יודע מכך היו וחיבו כופר לו בדבר מבמכין וכבר דחה הר"ם בבז"ל טענה זו בטעם נכון בחדושיו עם בפבועי ומכל מקום יש לטענה הלחרת מקום כמלת ערבן ובפשיטה מיפבע הלה ויטול ולפפר מכן הוא הדין וגם הר"מב ז"ל כן כתב בהכונם מלת יטול הלה בלת מבועה כלל כיון מלת היה לו לחפבע לידע לעפ מהוא מודה מקבת וחיבו יכול ליפבע על הפיר עוד בהפגו על מה מכת' דבבו ולמה נחמר וכו' מהן זה כלום מהן כלי

ובחשגות כתו' בדין הרחמן מהוא להממין ידעו' וחממין לה ואחר מידע ידעת ודבר מבמכין קא טוען עליה חבל הני לאו הכי הוא והיכו טעמא דמין ברור דלמרי עלה יפבע זה ויטול ולא לאמרו ויטול בלא מבועה עד כחן: פרם דבריו ז"ל מחין קיום מחויב מבועה כל מלה היה לו לידע ולפ מחמת זו הטענה ודחי בהפיקד לו פירות מיוחדין ועירבן עם פירותיו ודחי היה לו לידע כמעבר ועירבן מהיה לו למודדן חלא מהר"ח ז"ל נפען על הטענה הלחרת מחין זה טוענו בברור לתה יודע מכך היו וחיבו כופר לו בדבר מבמכין וכבר דחה הר"ם בבז"ל טענה זו בטעם נכון בחדושיו עם בפבועי ומכל מקום יש לטענה הלחרת מקום כמלת ערבן ובפשיטה מיפבע הלה ויטול ולפפר מכן הוא הדין וגם הר"מב ז"ל כן כתב בהכונם מלת יטול הלה בלת מבועה כלל כיון מלת היה לו לחפבע לידע לעפ מהוא מודה מקבת וחיבו יכול ליפבע על הפיר עוד בהפגו על מה מכת' דבבו ולמה נחמר וכו' מהן זה כלום מהן כלי

בפ"א בממרד לו וכו' מפני מהן מוחירות פי' ממחמת לחות הזמן הם כופחין והדין בריחה ורבי יהוד' דמפנחנו היא וכן כתב הר"מפ ז"ל מכך מבא בחוספת' פר' יהודה לומרה והניח הוא ז"ל הדבר בספק:

וכן מוכיח לו וכו' הכל כלמון המפנה: **הפקיד** לבלו פירו' מהין מדודין וכו' עד כמו מיתבחר דברי הרב ורבותיו בבויין על פרם מחויב מבועה מהיכו יכול ליפבע ממלם בלא מבועת מכנגדו וכבר נתבחר זה בגמרה והרב ר' יוסף הלוי כתב זה בחרוכה פרק מבועת הדיינין:

מת לבניו והניח לו טן ברור וכו' טורת הדין מהכי לומר וכו' זה הדין מבנת רבנו ז"ל ופמוט הוא דודחי לין המומר מחוייב מ מבועה כיון מהין המפיקד טוענו טוענת ברייה וכיון מכן נפבע מהיכו יודע ונפטור: **מעשה** בחחד מהפיקד וכו' ירושלמי בבבא קמא פרק הכונם ובהלכות פ' המפיקד ופ' הכונם ופרמוהו כל המפרשים ז"ל בטוען המומר טוענת טמת:

והוא מיטוען דבר מהוא חמור בו וכו' זה לומר

84

והמפקיד חתן לכל חבירו וכו' בפסחים פ' כל מעה והוא מהלכות פ' המפקיד: והוא הדין למאי דאמרי המפקיד וכו' זה למד הרב ז"ל מזו דפ' כל מעה וכל מכן הוא מהרי בחתן ההפסד ברור: המפקיד לכל חבירו מעות ואם פתח וקרא וכו' למטן הבריתא ואם בטלו פותחו לתוך וכרואה מהיות מולח יד ופטור הוא: המפקיד לכלו וכו' גם זה מתבאר מס: בר"א בפקדון וכו' גם זה מס: כל המוכר פקדון וכו' בריתא בהמפקיד. והדמים יהיו מוכחי וכו' לפיכך הרי הוא עליהן מומר מכר לה מתבאר זה בגמ' לכל רבי' רמיה זה למעות מגדל עוז

כרוזין לכל חנוני לו מותרין לכל בעל הבית מיכול ל להשתמש בהן והוא מומר מכר לעפ מלה כשתמ' על פי ולפ מהי מהכת חבירו ומכרה חייב בלוכסי הדמי כמו לעפ מלה כשתמש בהן כיון מיכול להשתמש כמבואר פרק ג' מהלכות גזלה וחבירה כבר תרגו זה ולמרו מבחב' כיון מהוא מומר מכר ממילה לפיכך בחבירה עצמה לכך מחיבו יכול להשתמש בה דמי מהו יכול להשתמש בהן לכו מצלין לותו מדרגה לחת וחייב בלוכסין לבל כתן מלולי התמים לכו אלא מומר לכתחלה מכר מבני מיכול להשתמש ועיקר: המפקיד מעות לכל המולחני וכו' מעכה נתבאר בהלכות:

לפיכך הוא נעשה עליהן וכו' מפורש מס בפקדון ה הלכות: אבל לחר מכשתמש וכו' מבואר בהלכו בשם רב האי ז"ל וכן הדין בדין הנזכר למעלה מלחר מכשתמש חייב ב בלוכסין: המפקיד מעות לכל בעל הבית וכו' מפורש במתני': המפקיד חבית לכל חבירו וכו' מעכה וכוונת בגמ' ופקדון כפקדון ההלכות מס: אין מקבלין פקדונות וכו' בריית' כלשון ומימרות פ' חזקת הבתים ופי' אין מקבלין לכתחלה חוטרין מתן בנכוס מן הנעלים ואין מסייעין ידי שומרי עניר: יחזיר לעפ"י לכן מיגע ז"ל לעניים לומר עמת המפקיד הלכה ולכן פלה כרי מיכה בו ב בעלה יחזיר לעבד לפי שים לומר גם בזה הרס המפקידו לכלו ולכן פלו כרי מיכה בו רבו ולכל מן הקטן יעשה לו כגולה ולל יחזירנו לו מתן ולכן חותו עכל וכתב הר"מבח ז"ל ומיהו מס היחזיר לקטן לכן חייב לעלם וברייה לי דדוקא לקטן מלה הניע לעונת ה הפעוטו' מילו הניע לכלל הפעוטות מיחזיר לו דלפיכך לכתחלה נותנין לו כדי להתלמד ומקטן מקח ומוכרן ממכר בטולטלין ע"כ וכבר נתבאר מהקטן מעם מני ולמעלה כמהות בקי בנוד מעה ומתן ממקחו ומתכרו קיימין במטלטלין פ' כ"ט מהלכות מכירה: ובולן מלמרו בבעת מיתתן וכו' ולם לאו יחזיר ליורשיהם כתב הרב לבן מיגע ז"ל כמלמרו יחזיר ליורשיהם דוקא כשמתה ותכה הבעל בירושה וכמ' שהות הבותן לבל בחייה מדקתני יחזיר לאשה כשמתן לותו האשה לאותו פלוני לין לבעל לעכב עליה בבך מהרי היא עצמה הבותנת לותו ולא הבעל וכן הדין נמי לעבד וקטן עכ"ל ועוד כתבו קצת המפרשים ז"ל מלמרו יחזיר לאשה למדנו מלם יש מעות בית האשה מכחמת לומר עד הלכה מכחמת לומר עד שירצתי' לו מתלמ' כתבו ליעל מכת מלין לבעלי בהם כלו' חלה מה מלכי טומלת וכותבת לבי וכן העבד מבל זמן מהם בידם כלחתן ולזה הכסיס הר"מבח ז"ל ולא ירחה כן דעת רבנו מאשה מכתב בהלכות היטות וסוף פ"ב מהלכות מלוה ולוה ונם כן חלוק בזה הלמבן ז"ל ומוכר כרבני רבנו וכתב הר"מבח ז"ל ולפי דבריו הי דקתני יחזיר לאשה יחזיר לעבד לפי דוקא קלמר להם ולא לבעלים חלה מהות מלין מקבלין פקדונות מהן חלמת חוטפין ממת מבל בעלים בבהות היה שולח בידעתו מלם קבלוס כחות ולא כחזירם קבל לין מקבלים לכתחלה ומת לם קבלו למקום מבטלו יחזירו ע"כ: הפקדון

והמפקיד חמץ אצל חבירו והגיע הפסח הרי זה לא יגע בו עד שעה חמישית מיום י"ד מבאן ואילך יוצא ומוכרו בשוק לשעתו משום ושב אברהם לבעלים והוא הדין לשאר הפקדונות שלא יגע בהן אף על פי שהוא יודע בודאי שיחזרו במקומם פלו' או יאנוס אותם המלך שמוציא בעליהן מקודם וישלו ממנו המפקיד ספר תורה אצל חבירו גוללו פתום אחת לשנים עשר חדש ואם כשהוא גוללו פותחו וקורא בו מותר אבל לא יפתח בגלל עצמו וקורא והוא הדין לשאר ספרי ואם פתח הגלילו בגלל עצמו הרי שלח יד בפקדון ונתחייב באונסין הפקיד אצלו בסות של צמר מנענעה אחד לשלשים יום כדרך שאמרו באבדה כך אמרו בפקדון וכן כל כיוצא בזה שזו חובה עליו משום השב אבדה לבעלים בר"א בפקדון שהלכו בעליו למדינת הים אבל אם היו עמו באותה העיר הרי זה לא יגע בו אע"פ שאבד כל המוכר פקדון על פי בית דין הרי זה מוכר לאחרים ואינו מוכר לעצמו מפני החשד והדמים יהיו מונחין אצלו ויש לו להשתמש בהן לפיכך הרי הוא עליהן שומר שכר אע"פ שעדיין לא נשתמש בהן: המפקיד מעות אצל חנוני או השלחני אם היו צרורין וחתומין או קשורין קשר משונה הרי זה לא ישתמש בהן לפיכך אם אברו או נגנבו אינו חייב באחריותן ואם אינן חתומין ולא קשורין קשר משונה אף על פי שהן צרורין יש לו להשתמש בהן לפי' הוא נעשה על הדמים שומר שכר ואם אברו חייב באחריותן ואם נאנסו בין שאברו בלי פשע מדין הרי זה פשע בר"א קודם שישתמש בהן אבל אחר שנשתמש בהן נתחייב באחריותן בכל מלוה שבעולם עד שיחזירם לבעלים: המפקיד מעות אצל בעל הבי' בין צרורין בין מותרין הרי זה לא ישתמש בהן לפיכך אם אברו או נגנבו אינו חייב באחריותן הוא שנמנם בקרקע כמו שבארנו המפקיד חבית אצל חבירו בין שידה לה הבעלים מקום בין לא ידעו לה מקום ושלשלת לצרנו ונשברה בין שהשיר למקומה בין שהשיר למקום שיחפרו לה נשברה חייב לשלם שלשלה לצרכה בין שנשברה מחמת יין בין שנשברה משהניחה במקום אחר פשוע: אין מקבלין פקדונו' לא מן הנשים ולא מן העבדים ולא מן התינוק' קבל מן האשה יחזיר לאשת מיתה' יחזיר לבעלה קבל מן העבד יחזיר לעבד מת יחזיר לרבו קבל מן הקטן יקנה לו בו ספר תורה או דקל שיאבל בהן פירותיו וכלן שאמרו בשעת מיתתן של פלוני הם אם נאמנין לו יעשה' כפירושן ואם לא יחזיר ל ליורשיהם: הפקדון

היכו בעלה תבע הבעל והרב והחב לבל לם תבעו יחזיר להן רמה מקנתה לעפה קנה בעלה ומה מקנה עבר קנה רבו ומכירת קטן לאבו ולם הפקיד העבר ואחרי כן בתחרר מת יחזיר ליורשיו ודיבו כרבי יהודה דהא מת קבל מן העבד יחזיר לעבד דסתמא לא מחזקינן להו כגבבים כיון מקבל בבר ברשה לרחוביה דכי היכי דאין מקבלין מהן לכתחילה הכ"נ יחזיר הבעל לל הפקיד לבתר דהחזיר לו ונם היה לא תוכיח כלום מן הפקיד ולם מברה לעפה חפן והבעל חת כגבב ממני ולפילו לא ידע הקונה בבירור מכירתה מברה ולא יחזירנו בדמיו מפני תקנת השוק ולא דמי למכור כלי וספרין בד לחר וכו' ולם טוען הקונה טענת בריי מודע לבעלה חלקנו וכו' עד מת נרחה היכי מתכר כבר החפן דלא מפקינן מיד הלוקח וכתב ר' דהלטון מתמה ודלמי דלכתחילה אין הבעל מוכיח מיד הנפקד בבר חתכס אם תקנה הבעל מיד הנפקד אין מוכיחין מידו מדלא קתני רבותא דאפי' תקנה יחזיר לעפה מה ועיין בסימן מ"ו ע"כ:

ולא עוד אלא מי שבא ואמר כך וכך הפקדתי אצל אביכם ונתן סימנין מ מובהקין ונמצא הפקדון כמו שאמר והי' יודע הדיין שלא היה המת אמוד שזה הפקדון שלו יש לו לדיין הזה ל לתת הפקדון לזה שנתן סימניו והוא שלא יהיה המפקיד רגיל להכנס אצל זה שמא אבל אם היה רגיל ליכנס אצלו שמא של אח' הוא והביד הסימנין שלו באו עדים והעידו לדיין ג שאין זה אמוד אין מוציאין מיד היתומים בעדות זו שאין זה ראיה ברור ואומדן דעתן אינו אומד בדעתו ואין לו לדיין אלא מה שרעתו סומכת עליו כמו ש שית באר בהלכות סנהדרין מעשה באחד שהפקיד שומשמין אצל חברו בעדים ובא לתבעו ואמר לו החזרתים אמר לו המפקיד הלא כך וכך היא מדתם והרי הם מונחי אצלך בחבית אמר לו שלך החזרתי לך ואלו אחרי הן ואמרו חכמים אין מוציאין מ דו ש שמא אלו השומשמין של שומר הן אלא ישבע השומר בנקיטת חפין ש שהחזיר כמו שבארנו: בעל הפקדון שיתבע פקדונו ונתן לו השומר ואמר המפקיד אין זה פקדוני אלא אחר הו' או שלם היה ואתה שברתו או חדש היה ונשתמש בו מאה סאין הפקדתי אצלך ואין אלו אלא חמשים ובעל הבית אומר זהו שהפקדת בעצמך ומה שנתת אתה נוטל הרי השומ' נשבע הסת כשאר כל הנשבעין שאין כל שומר נשבע שבועת השומרין האמורה בתורה אלא בומן שמודה ב בעצמו של פקדון כמו שהמפק' אומר ושען שנגנב או שמת או נשבר כללו של דבר טוען לפטור עצמו מן התשלומין נשבע שבוע' שומרין אבל אם אמ' זהו שהשאלתני או שהשכר' לי או שנטלתי שכר על שמירתי והבעלי' א מרי' אינו זה אלא אחר או נשתנה מכמות שהיה השוכר נשבע הסת או שבועת התורה אם הודה במקצת: ביצד מאה סאה הפקדתי אצלך והשומר א מר לא הפקדת אצלי אלא חמשים נשבע שבועת ה התורה מפני שהודה במקצת לא משום שבועת השומרין מאה כד של חמשים הפקדתי אצלך והוא אמ' לא הפקדת אצלי אלא מאת של שעורי נשבע הסת כשאר כל הנשבעין בשעונה בזו:

ולא עוד אלא מי שבא ואמר כך וכך וכו' מעשה בחד מהפקיד סומשמין וכו' מעשה בחמות פרק החומה סלוסו ופרטו הרמב"ן והרשב"א ז"ל מחלפ מהיו לתובע שיש עתה לזה שומעין לו ואפשר לדעתנו ז"ל מילו היה החב קיים והיה טוען לקחתי כיון מחין שהי פקדון ורחה אי מוכיחין מידו אבל אין אנו טוענין ליתומים כיון שיש כאן כל הנדונין האלו וזה כדיך עיון אבל שטה אחרת אין מניחין אותם להשבע ולהפטר ז"ל בזה והיא מעיקרי פקדון היו שם אבל לא היו מכירין שם היו חותם בעצמם ומיחנין מובהקין שנתן הם כראה ושטר אחיד אי' מעלה ולא מורידה בדין דודאי אפילו אחיד כיון שיש כאן שני פקדון ומיחנין מובהקין נותנין לו ולא נאמרה אלא לכפר בעלמא זו היא שטותם ז"ל:

באו עדים והעידו וכו' זה יפת לו מלמון הגמרא שאחרי לומר רב נחמן ידעינא בזה דלא ח' אחידי נראה מהדיין צריך לידע וכל זה לפי שטותו שהוא כובר שלא היו שני פקדון ואין זה הדין אלא מילתא דהדעת כמו שכתב פ' כ' מהלכות סנהדרין:

מעשה בחד מהפקיד סומשמין וכו' מעשה בחמות פרק החומה סלוסו ופרטו הרמב"ן והרשב"א ז"ל מחלפ מהיו לתובע שיש עתה לזה סומשמין כך וכך בחבי' אין מוציאין מידו אבל אין אנו טוענין ליתומים כיון שיש כאן כל הנדונין האלו וזה צרי

בר"א בשלא הטריחן לבעלים כדין וכו' מפורש בגמ' פס בהחזיר עומדין דכיפי: ואם כלים או קרקע גבו ממנו וכו' מפורש פס ומ"מ קבת מהמפרש"י ז"ל פירשו לותו מעשה מהכיפי היו ברשות הנפקד הלה פלה היה יודע בהם נפקד והגבו למפקיד קרקע מפני פמיעת הנפקד ואחר כך נתבלו ועל הדר הזה לתרו מיחזור הקרקע לנפקד לפי מסומת בטעות היתה מתגלה הדבר פלה נתברו חבל אם נתברו הרי סומת זו כמאר הסומות פבעולם וכבר נתבאר דין חזרתם פ' כ"ב מהלכות מלוה ולוה ודעת הר"מכן ז"ל מפשילו נתבר הפקדון או נגנב ואחר כך נמכר והוא חוזר בעיכו לבעליו לף הקרקע חוזר לבעלים בכל ענין וזה דעת רבנו:

תבעוהו בעלים לטומר ואחר כך פלם וכו' פלונתא דאביי ורבא בבבא קמא פ' הגוזל עצים ופסק כרבא:

אמר הסומ' בתחלה ואני משלם וכו' זה בפמיטות בגמרא בהמפקיד: אמר הריני משלם וחזר ואמר וכו' בעית מם ופרעו קבת המפרשים לע"פ פלה אמר בבר הריני משלם אפי' פלה מן הדין היכו יכול לחזור בו ובר יפהו לקי"ל דברו מ"מ נתתפיק לנו בגמרא אם קבה הכפל:

או פאמר הריני משלם ואת וכו' גם זה בעית מם:

או פלה הפפיק לתבע לותה הסומר וכו' בעית מם ופירושה כן בהלכות ובטופחות פלגו בעית אחרת פלם לבניס מהו ופרעה ר"י ז"ל בשמיתו הבעלים ואחר כך נגבה וכתב הר"מבה ז"ל ונראה מתוך דבריו פלם נגבה בחיי הלה ופלם סומר לבניו ד' דפמיטות מזכה בכפל:

שלמו בניס לבניס וכו' גם זה בעית מם:

או פמלם הסומר מחבה בעית מם וכר"י ז"ל ואת חלתו אם הריכי משלם מחבה ולה יותר מהו לקבות מבני הכפל ע"כ אבל כל הכפל פמיטות דלה:

שאל פתי פרות ופלם אחת מהן וכו' בעית מם ופר"י ז"ל מהו מיזכה בכפל זו ם משלם: שאל מן הסותפין

וכו' פר"י ז"ל מהו מיזכה בכפל עד כאן: שותפין פמחלו וכו' פר"י ז"ל ופלם חבי דמיו מעלו מהו מיזכה חבי הכפל מי אמרינן הרי פלם כל המוטל עליו עכ' ואת אעפ שכבר הדב ז"ל כל המוטל עליו ודאי מדין הוא ערב במחבית הנמחר פאם אין נכסים לחברו נפרעין ממנו וכן כתבו ז"ל: שאל מן האשה וכו' פרעו התו' פאל מן האשה קודם שנמחת ונמחת ופלם לבעלה מי אמרי' פלה היה דעתה להקנות לו הכפל אלא אם יפלם לה כל זמן פלה תהיה תחת האריס: אשה פמחלה וכו' פי' התו' קודם שנמחת ונמחת ופלמה מאחר שנמחת הו פלם בעלה: כל הלו פסק וכו' לפיכך חולקין הכפל זה נתבאר בהלכות פם בביאור: נגנב הפקדון וכו' פסק כרבא דפרק הגוזל עצים ודלא כאביי ומבואר בהלכות ולטון הגת עושה עמו דין ודי"ז ז"ל פי' מפלם לבעלים והוא יפרע מן הגנב ומאר המפרשים הקטועלין דודאי אינו מן הדין שיתחייבו הם למלם החוכמין אעפ שהוכר הגנב הלה כך פירושו שהן חייבין לטרוח ולרון עם הגנב מפוס דלעתים הגנב הלם קשיה ואין הבעלי רוצים לטרוח לדון עמו וזה דעת רבנו: נגנב הפקדון בחוכם והחזירו הגנב לבית סומר וכו' בעית מם בהגוזל ולא ליפמיטה:

סליקו להו הלכות שאלה ופקדון בס"ד

הלכות מלוה ולוה

פרק ראשון

מתה יפרענו ודין לוה פאמר פטר לתכה הוא זה בתקום פתב ופחרין:

פרק שלישי

בתר הרב פלה לחבול לחבירו וכלים פעופין בהם לוכל נפש ופתבה לחזור המפכון ודין פליח ב"ד שבח למפכן:

פרק רביעי

בתר הרב דין לוכר נפך ותרבית ודין מלוה את חבירו ומבח יותר מכדי פהרעת טועה ודין מלוה את חבירו על המטבע ודין נכפים פל יתומים פמותר להלוותן קרוב לפכר ורחוק להפסד:

פרק חמישי

בתר הרב פמותר ללוות מן הגוי ודין יפרע פלוה מן הגוי ובקש להחזיר לו ופאפור לו להיות ערב לגוי פלוה ודין לוה מעות מן הגוי להפכר ואין מוסיפין חכוכי למחבית פכר ודין מפתתף עם חברו פלה יפרוף הפכר עם הקרן ודין רבית מוקדמת הו מלוחרת ופאפור ליקח לפי' רבית דברי' ודין דבריס פהם כתו רבית ומותריס ודין פכר לתירה פמותר ודין דבריס האסורים מפוס הערמת רבית ודין מפכיר דיניס:

פרק ששי

בתר הרב דין מלוה פלע בה' דיניין הו פחתיס בפלם ודין מלוה והתנה לדור בחברו ודין מוכר בחפמכתא פהפירות פאכל רבית הס ודין מלוה חברו פלה יזקוף בעבר ולא ידור בחברו חכם ודין מלוה על המדה ואל חזור לי עד זמן ידוע הרי היא פלו ודין מוכר בית הו פדה ואחר כפייהו לי מעות תחזירה לי ודין מפכונה בבכוי הו בלא נכוי:

פרק שביעי

בתר הרב דין מפכונה פל קרקע ומדור מפכונתא דמפתלקי לזמן ידוע ודין מרבין על הפכר ופאפור להרבות בפכר האדם:

פרק שמיני

בתר הרב פאין מרבין על המכר ודין פרדס ודין הנהו דמפכני פבני ודין מכטרי בתי ודי"ה זוזי לבני לקרי ופפכי לי טפי ודין פמות' לאחרם לות' הא"ך ד' זוזי דמי חבירתי לי תקיפ' תקיפ' ברשותך ודין קונין בתפרי ואין כוטלין פר טפת ודין מפכיר פפיכה ומפכ' ודין קבלת נכסי כאן בזאל ודין פרה ודין מפכרת תרנגולת לחבירתה ודין מאן דמחוק חרבעה זוזי:

פרק תשיעי

בתר הרב דין פוסק על הפירות הו על הכלים וכלל פס דין חמרין פמצלין ממקום לחקיר למקום הזול ודין מוליך פירות ממקו' למקום מתם ולפרוע פתם ודין מלוה לזמן קבוע ודין מלוה את חבריו ודין מעמיד הלוחה על פירות:

פרק עשירי

בתר הרב דין מפורת לגבי חבירו

פ' אחד עשר

בתר הרב דין מלוה את חברו

בר"ה פלה הטריחן כו' עד ואפילו בחוכה לאדון פרק המפקיד:

נגנב הפקדון כו' עד סוף הפרק בגזילין פרק הגוזל עצים ועמדין כלים:

סליקו להו הלכות שאלה ופקדון בס"ד

פ' הגוזל קמא

הלכות מלוה ולוה

יש בכללן ב' מצות ד' מצות עשה וח' מצות לא תעשה וחזר פרטן

א להלות לעני ומך ב שלא ינוש אחיו: ג לינוש את הנכרי:
ד שלא ימשכן בעל חוב בזרוע: ה להחזיר המשכון לבעליו בזמן שהוא צריך לו:
ו שלא יאחר המשכון מבעליו העני בעת שהוא צריך לו: ז שלא יתבול אלמנה:
ח שלא יתבול כלים שעושין בהן אוכל נפש: ט שלא יתן המלוה ברבית:
י שלא יתעסק אדם בין מלוה ולוה ברבית: יא שלא יעיד ביניהן ולא יכתוב שטר ולא יערוב:
יב ללות מן הנכרי ולהלות לו ברבית ובאור מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

טען הלוה שמשלטלין אילו שבידי אינן שלי אלא פקדון [ז] עיין בס' נ"ג: הם בידי או שכורין או שאולין אין שומעין לו אלא יביא ראיה

או יגבה מהן בעל חובו אין בעל חוב גובה לא מכסות אשתו ובניו של לוה ולא מבגדים צבועין שצבען לשמן אף על פי שעדין לא לבשו אותן ולא מסנדלים חדשים שלקחן לשמן אלא הרי אלו שלהן בְּמה דברים אמורים בכלי החול אבל בגדי שבת והמוער גובה אותן בעל חוב [ח] ואין צריך לומר אם היו בהן טבעו' וכלי זהב או כסף שהבל לבעל חובו היה לו משלטלין או קרקע והרי עליו שטר חובות לגוים ואמר הרי כל נכסי משועבדין לגוי ואם ישלו אותן הישראלי' בחובן יאמרו אותי הגוים בחובן ואהיה בשביה הורו רבותי שאין' שומעין לו ויגבו הישראלים ובשיבאו הגוי' ויאמרוהו הרי כל ישראל מצוין לפדותו [ט] מסרו לבעל דוב כורך שמסרין [י] בערבין ביצד אומרים ללוה הבא כל המשלטלין שיש לך ולא תניח אפילו מחט אחת ונותנין לו מן הכל מוזן שלשים יום ובכות שני' עשר חדש מכסות הראויה' לו ולא שילבש בגדי משי או מצנפת זהובה אלא מעבירין' אותה ממנו ונותנין לו כסות הראויה לו לשנים עשר חדש ומיטה לישב עליה ומיטה ומצע הראוין לו לישן עליהן ואם היה עני מטה ומפין לישן עליו ואין [יא] נותנין באלו לאשתו ובניו אף על פי שהוא חייב במזונותיהן [יב] ונותנין לו סנדליו והפיליו [יג] היה אומן נותנין לו שני כלי אומנות מכל מין ומין כגון שהיה חרש נותנין לו שני מעצדין ושתי מגרות היה לו מין אחד מרובה ומין אחד מועט נותנין לו שנים מן ה המרובה וכל שיש לו מן המועט ואין לוקחין לו כלים מדמי המרובה חיה אכר או חמר אין נותנין לו לא צמדו ולא חמורו וכן אם היה ספן אין נותנין לו ספינתו אף על פי שאין לו מזונות אלא מאלו אין אלו כלי אלא נכסים וימכרו עם שאר המשלטלין בבית דין ויתנו לבעל חובו: מלוה שבא להפרע שלא בפני הלוה כגון שהיה הלוה במדינה רחוק ותפסה האשה מְשלטלין מנכסי הבעל כדי שתזון מהן מוציאין [יד] אותן מידה ונותנין לבעל חוב שאפילו היה בעלה עמה לא היה יכול לזון את אשתו ובניו עד שיפרע לו כל חובו: פרק ב'

מגדל עוז

טען בעל חוב גובה עד מהכל לבעל חובו מהיכא פרק המקבל:

ירושלמי כה' קונם דקדושין.

היו לו מְשלטלין הן קרקע וכו' עד מכור' לפדותו זהו הכסות הנזכר' הרי"ף ז"ל: מסרין לבעל חוב עד ויתנו לבעל חובו פר' המקבל: מלוה שבא ליפרע עד כוף הפרק פרק בתרא דכתובות: פרק

[ז] עיין בס' נ"ג:

[ח] היינו דוקא מה שהלוה תיכף לה ולא מה שהכניס לו ועיין בתשובת ח':

[ט] וכן כתב בס' רב אלפס והר' יוסף אבן מיגש:

[י] כתב רב האיי דוקא בגדי חול:

[יא] וכן פי' רב אלפס וכן כת' בס' למ"ד מסרין וכו' לעון העמוד אבל רב האיי פסק כמעשר אחרון מעשרי מעשה דמותנין לו מזונות ה האיי' לבניו אמר עלין לזונם וכן פרי בעריס פרק ותימה ועש"ם פרק טוס היתומים:

[יב] עיין בס' נ"ג:

[יג] כתב רב האיי דוקא בגדי חול:

[יד] עיין בס' נ"ה:

[טו] כתב רב האיי דוקא בגדי חול:

[טז] וכן פי' רב אלפס וכן כת' בס' למ"ד מסרין וכו' לעון העמוד אבל רב האיי פסק כמעשר אחרון מעשרי מעשה דמותנין לו מזונות ה האיי' לבניו אמר עלין לזונם וכן פרי בעריס פרק ותימה ועש"ם פרק טוס היתומים:

[יז] ואין צריך לומ' אם היו בהן טבעות זהב וכו' זה פשוט ומוסכם וכן כתב הרב אלפסי בתשובה ובודאי אם היה דינן כדין מלבושין המצוה היתה מזכרת כן:

[יח] לו מְשלטלין הן קרקעות הרי עלין וכו' דין זה תשובה לרב אלפסי ז"ל ודברי טעם הן: מסרין לבעל חוב כדרך שמסרין וכו' דין הכתוב בבעל חוב מחלוקת בגמרא פרק המקבל ומסקנא דרבה בר רבה אמאכיה לאליהו ואמר ליה מהו שימסרו לבעל חוב ואמ' ליה דמסרין ונמר מערכין וכן פסקו כל הגאונים ז"ל: ונותנין לו מן הכל מזון ל' יום דינן אלו אם בערכין פר' טוס היתומים: אלא מעבירין אותה היתמו וכו' ברייתא פר' המקבל ופסק כת"ק וכן כתב ז"ל ומוכרח הוא שם: ונותנין לו כסות הראויה לו לא' חרם וכו' דינן אלו מפורשים שם בערכין ויש מהם בהמקבל וכן בהלכות: ואפי' אין לו אלא מנה מרובה וכו' פי כגון שהיו לו שלש מגרות ומעבד אחד: היה חכר או חמר וכו' זה שם מחלוקת ת"ק ורבי אלעזר ופסק כת"ק ודין הספינה אף הוא פשוט לרעת ת"ק לפי שהיא כלי אומנות ומסוגיא שבפ' המג יד יתבאר כן: מלוה מצוה להפרע בפני הלוה וכו' זה לא מכתי מבואר לכל הדין נראה פשוט: פרק

הלכות מלוה ולוה

פרק ראשון

מצות

מצות עשה להלוות לעני כו' שנ' לא תהיה לו כנושה תכופה תמכילנה לא כסף תלוה לו' אם כסף תלוה את עמי וגו' חובה לוה' להן אינו חלה רשות על הצבט תצביטנו חובה ולא רשות: ומצות עשה לגבות את הנכרי שנ' למדו מזו מצות עשה בנכרי לנכרי תגוש זו מצות עשה: חמור לחדש להרחות שנ' לא תכבו כתכילתה וכוף בית הדין המהוכתך: וכפש מלמד לזה לתבוע שנ' לא תהיה לו כנושה לרעך לך ופוב וכו' בית הדין המקבל: וכן חכמי לגזה לקח הלוואה וכו' שנ' חכיבעלין כעל תעשה לו כמלוה וכו' לא יביאם לבר בית הכוח ותקבת הבהוכים זה: ונובין מכל הקרקע שנ' יגבה מהן בעל חובו בעודן בבית דין עוד היתומים: אין

[1] ל' אחיו כיך

[2] פרק הכותב אומרי עלמא אין רוכה לפרוע מכין לותו עד שיאמר רוכה אני וכפרק האומכין אומ' רב המלוה לחבירו מכה ופרעו דיבר דיבור פרעון הוה אלא תרעומת יש לו עליו מהרי זה כילו הפכיר ממונו עכ:

[3] אבל אין כופין למכור כדי לפלם מעות וכן פסק ר"ת כרמובאו בפרק הכותב ההוא תולה מעותיו בגוי הוה סה"ד ועיין בסימן ג"ג וכסימן נ"ג:

פרק ראשון

מצות

עשה להלוות לעני שנאמר אם כסף תלוה את עמי את העני עמך יכול דשות תל"ת העניק תעניקנו וגו' ומצוה זו גדולה מן הצדקה על העני השואל שזה כבר נצרך לשאל וזה עדין לא הגיע למדה זו והתורה הקפידה על מי ש שימנע מלהלות לעני שנאמ' ורעה עיניך באחיך האביון וגו' כל הנוגש העני והוא יודע שאין לו מה יחזיר לו עובר בלא תעשה שנ' לא תהיה לו בנושה ומצות עשה לנגוש את הנכרי ולחצר לו שנ' לנכרי תגוש מפי השמועה למדו שזו מצות עשה: אסור לאדם להראות לבעל חובו בזמן שידע שאין לו אפילו לעבור לפניו שלא יפחידנו או יכלימנו אע"פ שאינו חובעו ואין צריך לומ' אם תבעו וכשם שאסור ללוה לתבוע כך אסור ללוה לבבוש ממון חבירו שבידו ולומר לו לך ושוב והוא יש לו שנא' אל תאמר לרעך לך ושוב וכן אסור ללוה ליקח הלוואה ולהוציאה שלא לצורך ולאבדה עד שלא ימצא בעל חוב

מאין יגבה אע"פ שהמלוה עשיר גדו' ועושה זה רשע הוא שנאמ' לוה רשע ולא ישלם וצוו חכמי' יהי ממון חברך חביב עליך כשלך כשיתבע המלוה הלוואתו אע"פ שהוא עשיר והלוה ד דחוק ושרוד במזונו אין מרחמין בדין אלא גובין לו חובו עד פרוטה אחרונ' מכל מטלטלין שימצאו לו ואם לא הספיקו המטלטלין גובין לו מן ת הקרקע אחר שמחרימין על מי שיש לו מטלטלין או מי שידע לו מטלטלין ולא יביאם לבר ונובין מכל קרקעות שיש

טען לו אע"פ שהיא משועבדת לכתובת אשתו או לבעל חובו שקדם גובין לזה ואם יבא הראשון ויערוך ישערוך:

מנד משנה

חברו בעדים ודין מוכיח כתב ידו מיהו חייב לו ודין מלוה בשטר מגובה מן היורשים ומהלקוחו' ודין מלוה ע"פ אם נשבית מהיורשים ודין לוה מלין לו מטלטלין בזמלוה: ודין מוכיח כתב ידו מיהו חייב לו ודין מלוה בשטר מגובה מן היורשים ומהלקוחו' ודין מלוה ע"פ אם נשבית מהיורשים ודין לוה מלין לו מטלטלין ויש לו קרקע ודין מכוה על היתומים לפרוע חוב לחביהם ודין טוענ מחייב תפש ודין יתומים מגבו קרקע בחוב לחביהם ודין מוכר סרה בלחריות ותקפן עליו בחזקת יתומים וכח לחד וטענ מלקחה מלחביהם ודין פוס היתומים והכרזה מעומין בר':

פרק שנים עשר

מלוה

בית הדב דין לין כפרעין מן היתומים ומתי כזקקין לכפיהן ודין קטן מתקף בשבדי לו בשלה על חברו ודין קרקע

פרק שלש עשר

בית הדב

דין הבא ליפרע מלוה בפני חברו ודין מלוה על המשכון ולבד ולמר מלע ם הלויתיך וכו' ודין מלוה לת חברו ולבצע לו זמן לפרעו ודין מלוה חבירו בייסוב:

פרק ארבעה עשר

בית הדב

דין פוגם מטרת לוקר מעידי ם ספרעי ודין מוכיח מטר על חברו ולומר פרוע הוא כלו לו פרעתיך מחכה ועדים מעידים שפרעו כלו ודין לוה מלומר מטר מזויף הוא ודין מטר מלוה בו ופרעו כו' ודין מוכיח מטר מלויים ולל פרעתיך בפני פלוני ופלוני וכל חלוקין ודין מי מלבר המטר ודין מכי לוחזין במטר ומלוה לומר מכה לך בידך והלה לומר לין לך בידי כלום:

פרק חמשה עשר

בית הוב

דין לומר לל תפרעני מלה בעדים לו בפני לוכן ומעמון ודין מלוה שהתכ' מיהיה נלמן בכל עת שילמ' מלה כרע ודין לוה מיהיה נלמן בבל מת שילמר פרעתיך לו שהתה המלוה מיהיה גובה מלה מכוה:

פרק ששה עשר

בית הדב

דין הולך מכה לפלוני ודין לומר מכה לי בידך תכהו לפלוני בתמר מלמתן ודין המחהו לבל חבובי ודין חבובי המקיפו ודין מטר מהיה בר מלים ודין כמכת מטר בין מטרות פרועים: ומלין מוריס מכוה לבניו ודין מטרו' דיתמי דלה מקרע לוחי ודין הרם מבה ליפרע מטר שיש בו נלמות ודין לוה מלומר מטר מזויף הוא ודין מטר מלוה בו ופרעו כו' ודין מוכיח שטר על חבו ודין הרם מבה ליפרע מן היורם הוא יורם הבה ליכרע מן היורם

פרק שבעה עשר

בית הדב

דין הבה ליפרע מלה פרקינו תבה קרעי ליה וכו' ודין נכנסין מלה פרקינו תבה ודין לומ' לא נכו תבה לה ודין מוכיח שטר חוב והיה כתו בבל מנבהו ממשת בבל:

פרק שמנה עשר

בית הדב

דין יורם קטן מהיה מטר חוב לחביו ויבה עליו מטר לחר מיתת תבו ודין מוכיח מטר חוב והיה כתו בבל ומכרו לו מחרו ודין הרם מבל נכסי הלוה לחר לין למלוה ודין משעבד נכסיו מקדמי ומטלטלי דיקנה ודין פוסה מדבנין וכבדו מכותיו

פרק תשעה עשר

בית הדב

דין מבן קטנה דלרעה: הוו ליה תרי לפרני ודין כזקין וכתובת לשה חורין הכי הן זיבורית ודין כזקין וכתובת לשה ומיד ביכוית ודין כותב לנוקח דין ודברים לין לי עמך ודין לשה בכתובתה לו בתו ומכי לקוחות: מקדם נשה ודין מטרות משמכן ביום לחר ודין תרי מטרי חוב לחר כתו ביה ה' בניסן וחד ניסן פתמ':

פרק עשרים

בית הדב

פרק אחד ועשרים

מלוה

נבית החוב ודיבי לדרכתה ודיבי טרפה ודיבי פומה: מטרי חוב המוקדמין לו מלוחרין ודין מטרי מקח וממכר פלה נכת' בזמכן ודין מי מטרות על שדה לחת ודין לבד מטר המכר ובדיו קיימין ודין מי שמחק מטר חובו ודין מטר חוב מכוקע ודין כקיט מטרה בר מלה ולומר פוויה כיהליה תרי מטרי לו תרי בר חמשין ולמ' פוויה חד בר מלה ודין הוכיח מטר חוב במלה ולמ' קרעוהו וכתבו לי מטר לחר:

פרק שלש ועשרים

בית הדב

מכה ולמ' לבד מטר חובי ומלין כותבין מת:

פרק ארבעה ועשרים

בית הדב

מתו בניר

מלין כותבין מטרות פלה מדעת מכיהם ומי כותן הנכר ויש מטרות מכותבין פלה מדעת מכיהם ודין מוחזק ל' יום ומלין שדים חותמין על המטר פלה לה נעטו גדולים וידועים לקרותו וקרלוהו ורלם בר חותם לעצם פלה קרלו ודין ב' מהיו בעיר ה' והיו מתותיהן ומתות לביהם מין וכלל פס מכים מהוכיחו מטר חובו על חברו:

פרק חמשה ועשרים

בית הדב

במטר ומלר דיבי ערבות פלה פירש פ' ה' וכלל פס פורע חובו מל השדים מן המטר לו מן הלקוט ודין הלטוחו מלין

פרק ששה ועשרים

בית הדב דיבי ערבות

חברו פלה מדעתו:

פרק שבעה ועשרים

בית הדב דיבי תקון המטרות

והמטרות הכתרים ודין הרחקת חתימת כותבין בסוף המיטה ומיהלך לחר פחות מבלטוחת המטר:

פרק ראשון

מצות

עשה להלוו לעני ישראל וכו' במכילת' מהיה ר' ישמעאל דורש מלת זה חובה ומבוחר בבבא מציעא פרק לי זהו כתך ובהרבה מקומות: ומצוה זו גדולה מן הצדקה וכו' כך לומרו ז"ל גדול המלוה יותר מן הנותן: כל הנותן לת העני וכו' ימלרך כרך לי זהו כתך: ומצות עשה לגבות לת הנכרי וכו' בספרי לנכרי תגוש זו מצות עשה לבל החלרונים פרטו מהכוכה מהיה מצות עשה בלחיך כלומר לנכרי תגוש לתה רמלי ליגוש ולל לחיך ולמו הבל מכלל עשה עשה והרלו פנים לזה ועיקר: אסור להרחות וכו' זו היל מיתרל פס בלי זהו כתך: וכשם מלכוד לזה לתבוע וכו' לימור הלוה פטור ולומרו פרק המקבל מהכובם מכר מכיר לחר יום הרלמון עובר מטוס בל תסיגו מטוס מכלומר לל תלמד לרעך לך ופוב: וצוו חכמים יהי ממון חברך וכו' מעשה בלבות: כשיתבע המלוה הלוחתו וכו' גם זה מטוו ולתלת הנשיה במטלטלין מפרש בהרבה מקומות והחרם הוה מקבלת הגרושים ולין בתלמוד חרם בדברים ללו מבוחר: ובובין מכל קרקע וכו' זה מתבלר פרק מי מהיה נמוי בבתובות ממשכן לבעל חוב מלוחר לף על פי שיש מוקדם הימנו ולכמיבת הקודם יערוף הימנו: טען

וכן כלי מים עליו מטר חוב וכו' מתוך למען זה מרחם גם [ב]פרק הכונה
הלך בפרק שם עדי הלוה כמו שכתבתי ומתוך דברים הלמ"ד
מדעת הרב ממלוה במטר מלוחרת ומלוה על פה מוקדמת מכתבתי למלוה
על פה מלך כדברי הגלוסים מכתבתי למעלה מלא לך כן לי זה חסם קמנית
ים בכרך והלך לפילן לא נלחמיהו
לעולם הייכו מגבין במל המטר
תחלה הלך ודיי דעת הרב כמו
מכתבתי ופרק כ' יתבאר ודין
הקונית פמוט בהרבה מקומות
ומהם סוף בבא בתרא:

אסור לגרש וכו' מימל סוף
פרק לחיהו נסך:

ואפילו לתלמיד חכם מעמה
שם ומה שכתב הרב
ז"ל הלך שם כן הלוהו על המטבע
לפי שהלוהו על המטבע לין בה
חוקן טענות שום במלוה בלא עדים
לפי שהמלוה נלחץ בו בשבועה עד
כדי דמיו כמו שיתבאר פרק מלמה
עשר: וכל המלוה
בלא עדים וכו' שם ופרש"י ז"ל עובר
משום ולפני עור מעוה על רוחו
מלזה לכשול ועורם קללה לעצמו
כשתובעו וזה כופר הכל מקללין
אותו עכ"ל: והרב מלוה
מעברו וכו' בריתא פרק חה לוה
מן העבד ומחרו מן השם וברטה
לין להם עליו כלו' עכ"ל אבל מתוך
מה שאמרו עליה בגמ' שלמי היתם
הלא ניחא ליה דליהוי עבד לוה לאיש
מלוה כתב הר"מב ז"ל ומשמעין מיכה
דלוה מלחתו לו מעבדו משו' שלמין
שמוכין וגרם את השפה ומחרר
את העבד חייב לפרעם דכל מלוה
מהן מעות שלמין שמוכין לודוי דמלהם הם שניתנו להם בשעת שלמין לו
להם כלום כגון שניתנו לעבד עם שלמין לרבו להם כלום ז"ל שיפרוד להם את
עצמו ולשפה על מנת שלמין לה להם הלך מה שהיה מוחלת ומחנת לתוך פיה
לו שמי שייחד לה דבר לחר עכ"ל ולין זה דעת רבנו מלא חלק:

ובל המעות מביד השפה בחזקת בעלה הלך לם כן הבילה רלייה שהם
מרוכיתה כל זה נר' מפסטה של הברית' שהזכרתי לבל ים שהשמידה
בשטוען ברית שלורתן מעות היו שמלו והיה נבנת' וכיון שהו' רוכם ושוטן ברית
עליה להביא רלייה לבל כל זמן שלא תפס לו שתפס ולא טען ברית מחזיקין
לותן בנכסי מלוג ויש לבעל בהן לכילת פירות בלבד וכבר כתבתי כוף פרק
שביעי מהלכות פקדון שברת קנת המפרשים ז"ל שבל זמן שהמעות ביד הלוה
והעבד כלשכין לומ' כיתנו לה על מנת שלין לבעל ולירדן רשות בהן ובזה חלוק
רבנו ז"ל כמו שכתב כלן וגם הר"מבן ז"ל שובר שלין יכולין לומר שלנו הן
לפילו הן בידן וכדברי רבנו:

פרק שלישי

אלמנה בין עניה בין עשירה אין ממשכנין אותה לא בשעת הלואה ולא שלא בשעת הלואה ולא על פי בית דין ולא תחבול בגד אלמנה ואם חבל מחזירין ממנו בעל כרחו ואם תובעה לו תשלם ואם תבפוד תשבע אבד המשכון או נשרף קודם שיחזיר לוקה וכן המלוה את חבירו בין שהלוהו על המשכון בין שמשכנו אחר הלואה בידו או על פי בית דין לא יחבול כלי שעושין בהן אוכל נפש כגון

כרבי יהודה ודלא כרבנן דלמר עשירה ממשכנין אותה בשעת הלואה דר' יהודה ור' שמעון הלכה כרבי יהודה כדלית' פרק מי שהוכיחוהו ושד דהל' שתם לן ולכי החולן שתם במשנה ומחלוקת בגמ' הלכה כשת"ם:

וחוכל נפש עכשו פשיטא לי בר' שמואל שמותר לחבול שם:

ובן כל מי שיש עליו שטר חוב והודה לאחר מעלמו בחוב אחר אם אין לו נכסים כדי שיגבה גובה בעל השטר בלבד שלא יעשו קנוניא על שטרו של זה אחר לאחר לחלות מעותיו בלא עדים ואפילו לתלמיד חכם אלא אב הלוהו על המשכון והמלוה בשטר משובח יותר וכל המלוה בלא עדים עובר משום ולפני עוור לא תתן מכשול ונדרם קללה לעלמו הר"ב שלוה מעבדו ואחר כך שחררו או לוה משלתו ואחר כך נרשה אין להם עליו כלום שכל מה שקנה עבד קנה רבו וכל המעות שביד האשה בחזקת בעלה אלא אם הביאה ראיה שהן מנרוניתה:

כתב רבי הלוי מלוך מכתבינו לחתן חים דוקא בין מכניסין לחדיה תורה ולפילו במקום פקדון לין מכתבינו לותה לבל כותבי לתובע פסק מלו ותכתב לם תתלמן לותנגדם מה עכ:

פרק שלישי

אלמנה בין עניה בין עשירה אין ממשכנין אותה לא בשעת הלואה ולא שלא בשעת הלואה ולא על פי בית דין ולא תחבול בגד אלמנה ואם חבל מחזירין ממנו בעל כרחו ואם תובעה לו תשלם ואם תבפוד תשבע אבד המשכון או נשרף קודם שיחזיר לוקה וכן המלוה את חבירו בין שהלוהו על המשכון בין שמשכנו אחר הלואה בידו או על פי בית דין לא יחבול כלי שעושין בהן אוכל נפש כגון

כרבי יהודה ודלא כרבנן דלמר עשירה ממשכנין אותה בשעת הלואה דר' יהודה ור' שמעון הלכה כרבי יהודה כדלית' פרק מי שהוכיחוהו ושד דהל' שתם לן ולכי החולן שתם במשנה ומחלוקת בגמ' הלכה כשת"ם:

וחוכל נפש עכשו פשיטא לי בר' שמואל שמותר לחבול שם:

ובן כל מי שיש עליו שטר חוב והודה לאחר מעלמו בחוב אחר אם אין לו נכסים כדי שיגבה גובה בעל השטר בלבד שלא יעשו קנוניא על שטרו של זה אחר לאחר לחלות מעותיו בלא עדים ואפילו לתלמיד חכם אלא אב הלוהו על המשכון והמלוה בשטר משובח יותר וכל המלוה בלא עדים עובר משום ולפני עוור לא תתן מכשול ונדרם קללה לעלמו הר"ב שלוה מעבדו ואחר כך שחררו או לוה משלתו ואחר כך נרשה אין להם עליו כלום שכל מה שקנה עבד קנה רבו וכל המעות שביד האשה בחזקת בעלה אלא אם הביאה ראיה שהן מנרוניתה:

כתב רבי הלוי מלוך מכתבינו לחתן חים דוקא בין מכניסין לחדיה תורה ולפילו במקום פקדון לין מכתבינו לותה לבל כותבי לתובע פסק מלו ותכתב לם תתלמן לותנגדם מה עכ:

ואני תומר קומיך היה זלת לכלורה מן הסברה ולא על פי הגמרא ולי מכבר' לך תבא הלבתיו לעבוט עבוטו נמי ליכא לתיתר בשב' הלוחתו לין זה חובל והלה לתכתין פרק המקבל דמוקי ליה להדיה בין בשעת הלוחתו בין מלא בשעת הלוחתו ומתרגמינן לתיסב מכוניה חלא מלי חית לך לתיתר דבלטן המקרא נקרא ה מטבע בלטן חבול ועבוט וכן הוא לומר לא תחבול רחים ורכב ועל כן בשעת המכה קוף פרק המקבל הלמה בין מהיו עניים בין מהיו עשירה לין ממשכנין לותה מכת' לא תחבול בגד הלמנה כלטן רת"ל ומתרגמינן לא תיסב מכוניה כהו' לומלת' וכן בילמרנו פרשת הלה פקודי המשכן למה מטכן מטמטכן שניהן שוים בזה על ידיהן הוא מלכסי כשבת הגדולה לומרין חבל חבלו בו מטמטכן אבי פשיטים עכ' למדנוכי חבול ועבוט שייך במשכון ומינה דשמעינן שם שבל עכין בשבית מה שבת עוד ולא על פי בית דין הדין עמו ודלי אד הלה עם בר מלי אבה מפיר בעלי חובות הוא בהו כמי כתיב לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו וכתיב בחון תעמוד לא גרעה בהלמנות' מפיר בעלי חובות אלא ודלי לפי עכ בר ובלטן רת"ל: וכן המלוה את חבירו עד כי נפש הוא חובל **בחב** הר"ב ז"ל לא נהיד עכ"ל: **ואני** לומ' דעתו לומר בזה כמו מפיר על לטן הלמנ' וכבר הפבתי תמוה נבחת על זה ועל זה בחדיה מחתה לקיים דברי ר"מ ז"ל ולוכם בריה לפיים והבל פרק המקבל:

ולם

פרק שלישי אלמנה

בין מהיה עניה בין מהיה עשירה וכו' מפני הלוה בשעת הלואה לין זה חובל עכ"ל: וכן כתבו הקצת המפרשים ז"ל והמפני כלמרה מתם ולין ממשכנין לותה ומ"ש דברי המפרשים ברלין ום לי לקצת דלייה לדבריהם ממה שלמרו בגמרא רבי מעמן לומר עשירה ממשכנין לותה מלא לתה ממשכנה לתה חייב להחזיר לה ומתוך שהתה חייב להחזיר לה לתה מעיחם מם רע בשטוחיה מובר רבי מעמן מלישור החבלה לשמה ולפי חשם שהיא תמיד בחברה ולם היה בבלל הכתו' לפי' מעית הלוה היולך יומר כן רבי מעמן בממשכן בשעת הלואה לילו חייב להחזיר כמו שיתבאר בפרק זה ולם תרחה תומר זהו לרבי מעמן שלילו מעיחם הכתוב הלה מפני החזרה ומפני כך מתיר בעשירה לבל תכת קמת רק"ל כותיה כשם שלומר בעשירה שלין בה חזרה כך לומר בשעת הלוה זה לילו שם כן היה להם לחלוק בתרתי ולא מבינו מחלוקת הלה בעשירה ודלי לרבי הבל בשעת הלואה מותר לה לחלוק זה שלה בשעת הלוה בעשירה מתכת קמת מובר שלין לחו דומין כשם לפסוק כדי לחלק בין עניה לעשירה ורבי מעמן דיים בעשירה דקדק כדלית' לתם לבל בממשכן הכתובים לה תחבול בגד שלמנה ולם לה נחלקו בך בל': ואם הודית לו בפלם פי' וכן מגבין מבכסיה שלה לומרה תורה הלה שלה למשכן לבל לה לומרה שלה להגבות וכן כתבו ז"ל: ואם תבפור תשבע פי' בשלין שם שטר: אבד המשכון וכו' דין השלקות מתבאר בשמעי' דלמן הלוקין שבל לחו שבתך לעשה לין בושלקות וזה בתך לעשה שלומר' תור' שם חבול תחבול ודרשו ז"ל לפילו שלה ברשות ולם היו יכול להחזיר לוקה כדין בל לחו הבתך לעשה ובהשבות חלוקין במלוקת זה ולמ' יתבאר: וכן המלוה את חבירו וכו' גם כן נחלקו עליו בהשבות בתה שבתב בין שהלוהו על המשכון ושהשבם שלמלה שבל בשעת הלוה לין זה חובל לחר מעברון הלו"ר הוא שקבלו ממנו ועל זה הלוהו והדי הו' כמוכרו לו ובחזרת שלם לה תחבול שלמנה לשם בבל בשעת הלוה שלבון הבתוב לחר הוא:

כגון

פרק שני דין

תורה שבזמן שית׳ נתן המלוה את חובו אם נמצאו ללוה נכסים מסדרין לו ונותנין לבעל חובו את השאר כמו שבארנו ואם לא נמצאו ללוה כלום או נמצאו לו דברים שמסדרין לו בלבד ילך הלוה לדרכו ואין אוסרין אותו ואין אומרין לו הבא ראיה שאתה עני ולא משביעין אותו כדרך שדנין הגוים שנאמר לא תהיה לו כנושא אלא אומר למלוה אם אתה יודע לו נכסים לוה המחויב לך לך ותפוס אותן טען שיש לו והחביא אותן והרי הן בתוך ביתו אין מן הדין שיכנס לביתו לא הוא ולא שליח בית דין שהתורה הקפידה על זה שנאמר בחוץ תעמד אבל מתרימין על מי שיש לו ולא יתן לבעל חובו כשראו הגאונים ג הראשונים שעמדו אחר חבור התלמוד שרבו ה ורבן קבורתי:

הרמא׳ וננעלה דלת בפני לוין התקינו שמשביעין את הלוה שבועה חמורה בעין של תורה בנקיטת חפין שאין לו כלום יתר על דברים שמסדרין לו ושלא החביאן ביד אחרים ושלא נתן מתנה על מנת ג וכן פסק רב להחזיר ובולל ג בשבועה זו שכל שירויח וכל שיבא לידו או לרשותו ד מאשר תשיג ידו לא יאביל ממנו ד וכן כלו׳ לא לאשתו ולא לבניו ולא ילביש אותן ולא יטפל בהן ולא יתן מתנ׳ לאדם בעולם אלא יוציא מכל אשר השיג ידו מזון שלשי׳ יום וכסות שנים עשר חדש מזון הראוי לו וכסות הראויה לו לא אבילת הוללין והכובאין או בני מלכים ולא מלבושי הפחות והכנגים אלא כדרכו וכל היתר על צדכו יתן לבעל חובו ראשון עד שיגבנו כל חובו ומתרימין תחלה על מי שידע לפלוני נכסי גלוין או כמונין ולא יודיע לבית דין גם אחר התקנה הזאת אין בעל חוב יכול להכנס לתוך ביתו של לוה לא הוא ולא שליח בית דין שלא תקנו לעקוד נף התורה אלא הלוה עצמו יוציא כליו או יאמ׳ כך וכך הוא שיש לי מניחין הראוי לו ויוציא השאר וישבע כתקנה זו וכזה דנין ישראל בכל מקומותן נראה לו ד ממון אחר שישבע שבועה זו ואבד כל אחריב הוא או עכק הוא בידי אין שומעין לו עד שיביא ראה וכן הורו רבותי מי שנשבע שבועה זו שאין לו כלום וכל מה שירויח יתן לבעל חובו אין כל אחד מבעלי חובות בא ומשביעו פשבועה אחת כללת כל בעלי חובות ותקנת אחרונים היא ואין מדקדקין בה להחמיר אלא להקל מי שהחזק שהוא עני וכשר והולך בתום והדבר גלוי וידוע לדיין ולרוב העם ובא בעל חובו להשביעו בתקנה זו החזק התובע שאינו מכחפק בעניותו אלא רוצה לצערו בשבועה זו להצר לו ולבישו ברבים כדי להנקם מבינו או כדישלך וילוה מן הגוים אוקמ נכסי אשתו ויתן לזה עד שינצל משבועה זו יראה לי שאסור לדיין יראי שמים להשביעו שבועה זו ואם השביעו בטל לא תעשה של תורה לא תהיה לו כנוש׳ ולא עוד אלא ראוי לדיין לגעור בתובע ולטרדו מפני שהוא נוטר והולך בשרירות לבו שלא תקנו הגאוני׳ תקנה זו אלא מפני הרמאין והרי נאבד עד דרוש אחיך אותו דרשהו אם רמאי הוא או אינו רמאי ומאחר שהחזק זה שהוא עני ושאינו רמאי אסור להשביעו וכן אני אומר שמי שהחזק רמאי ורבים מקולקלים במשאו ומתנו והרי הוא אמור שיש לו ממון וטען שאין לו כלום והרי הוא רין להשבע בתקנה זו שאין ראוי להשביעו אלא אם יש כח בדיין לעשותו עד שיפרע בעל חובו או לנדותו עד שיתן יעשה מאחר שהוא אמיד שפריע׳ בעל חוב מצוה

ו וכל דברים אלה מנכסי זה כת׳ בית מאיר וכן לה מנכסי שיש לו בשמים:

ז בללו של דבר כל שיעשה הדיין מדברי׳ אלו וכוונתו לדדוף הצדק בלבד שנצטוינו לדדפו ולא לעבר הדין על אחד מבעלי דינין הרי זה מורשה לעשות ומקבל שכר והוא שיהיו מעשיו לשם שמים: מי שנתחייב בשבועה זו מפני שטר חוב שעליו והודה לאחרים בחובות אחרים והשינה ידו יתר על הראוי לו לא יכול היתר אלא בעלי שטרות בלבד שמא קנוניא עושה בהודאתו על נכסיו של זה ראובן שהיה חייב לשמעון מאה ולוי חייב לראובן מאה מוציאין מלוי ונותנין לשמעון לפיכך אם אין לראובן נכסים והיולו שטרי החוב על לוי

ח עיין בתשובות בסימן ט עב: ואמר לוי שכר אמנה הוא ח פרוע הוא והודה לו לראובן אין משגיחין על הודאתו שמא קנוניא הם עושין לאבד זכותו של שמעון אלא ישבע שמעון ויטול מלוי בדין כל שדף שאינו נפרע אלא בשבועה ובן

ט תניא ר׳ נתן הו׳ מיתין לנוסה בחבירו כו׳ עד תל ונתן לאחר אמס לו וכן פסק רית ורי כמותו מהרי רב יהוד׳ מוכר כן בפ׳ב דכתובות וכן רב ורב נחמן בבר כל מעה מכה וכתב גם כן לפיכך אם אין לראובן וכו׳ כבעמוד ורביו יהונתן פסק דיין הלכה כרבי נתן מדאמרי׳ פ׳ המניח המוציא מיעבדו מל חבירו פטור וכן כסק רית תחילה לך סוב חזר בו בספר היתר דק׳ל כרבי נתן כדמפרש בדיני ערבות בסימן יו ועיין לקמן בסימן ט עב:

מעלו נוסה מן הלוה דלא גרע ממשען עב בחדושי הרשבא זל: וכן

שליח בית דין מבא למטבן מהלוה מוכיח שעבוט או מיחה מסתח והדין בריתת כיתה בהלכות ומוכר רבבו מפילו כלי לומכות יכול לסתח ולקח על פי מסדרין בהן כמו מסתבאר פרק ריחמון זהו בסעת גבייה לבל לח בסעת מסכומה וחלוקים עליו ז"ל ואמרו מלוה על פי מלח כתבו בבריתת בסאור כל מה סעת דין מסדרין לחן ממטבן לחתו ולין מסתחין לחתו בזרוע ואם נתנו לוה מעבמו מקבלין ומחזירין מה מרחוי להחזי זה דעת הרמבן והרמבח"ז ל: ומעש לעמיד בבריתת סם וכתב הרמבן בסלח הורגל ליתן בכר וכסת לבל היו לוכר וכסת ודגול ליתן בהן מניח לו כר וכסת וכן פרטי עכ"ל:

היו לפניו שני כלים נוטל לחד ומחזי לחד מסנה כלשון סם ופרטי ז"ל היו לו שני כלי וחזנו כנגד פניהם ומסכנו בסניה נוטל לחד ומחזי לחד בסעה סהוח צריך ללוה יחזירנו לו מסום הסעת העבוט ובסיבתך לשני יוכל זה את הרחמון ויחזי את השני עכ"ל:

עד מתי הוא חייב וכו' בסנה סם ופסק כתב קמח פי' וכל זה כשבח לידו בתור' מטבון לבל בתורת גבייה כבר נתבאר פרק רחמון שמה גובין וכיצד מסדרין וכן כתבו ז"ל עוד כתבו וכשבח לידו בתורת מטבון וכח לגבו כיצד הוח עושה מחזיר את הכר ואפילו ביום ומחריבה לפילו בלילה ובח לשת דין ומגבין לו חובו ומסדרין מה מרחוי: ואם היה המטבון וכו' מניחו לבלו עד שלשים יום

בהשגות אא"א כמו שלמרו בתם הלוה שלשים יום עכ': וכן כתבו ז"ל ודע מזה כשבח לידו בתורת מטבון והרי זה כמלוה שתה על המטבון לבל מלוה שבח לגבות מהלוה והיו ללוה מטלטלי יותר על מה שמסדרי' מגבין לו מיד כל שבח בתורת גבייה ואין בותנין זמן ללוה כמו שיתבאר בסמ הלוה וכו' מטבה שם:

הערב מותר למטבן וכו' בריתת שם: ובן מי שיש לו שכר אצל חבירו וכו' לשכור כתף לשכר פורוין לשכר חמר וזהו דלח כמו שם בשיפרי מניין לרבות שכר שכיר והקפת חנות ז"ל ממחת מלומה עכ':

בין שכר בהמתו וכליו בין שכר ביתו הרי זה מותר למשכנו שלא ע"פ בית דין ונכנס לביתו ונטל המשכון בשכרו ואם זקף עליו השכר במלוה אסור שנאמר כי תשה ברעך משאת מאומתו: מי שהיה בידו משכונו של עני אם היה שכרו יתר על פחתו כגון קורדום ומסר הגדול וכיוצא בהן הרי זה מותר להשכירו ומנכה שכרו תמיד בחובו מפני שזה במשיב אבדה ואינו צריך רשות בעלים:

תנו רבנן לביתו הי לתתה נכנס לבל לתתה נכנס לביתו על ערב ולתתה נכנס לביתו לשכר כתף לשכר פורוין לשכר חמר וזהו דלח כמו שם בשיפרי מניין לרבות שכר שכיר והקפת חנות ז"ל ממחת מלומה עכ':

פרק רביעי

נשך ומרבית אחד הוא שנ' את כספך לא תתן לו בנשך ומרבי לא תתן אכלך ולהלן הוא אומר נשך כסף נשך אוכל נשך כל דבר אשר ישך ולמה נקרא שמו נשך מפני שהוא נושך שמעצך את חברו ואוכל את בשרו ולמה חלקן הכתוב ליעבור עליו בשני לאוין כדרך שאסו להלות זה לזה ללות ברבית שנאמ' לא תשיך לאחיך מפי השמועה למדו שזו אזהרה ללוה כלומר לא תנשך לאחיך וכן אסור להתעסק בין לוה ומלוה ברבי' וכל מי שהיה ערב או סופר או עד ביניהן הרי זה עובר בלא תעשה שנ' לא תשימון עליו נשך זו אזהרה אף לעדים ולערב ולסופר הא למדת שהמלוה ברבית עובר על ששה לאוין לא תהיה לו כנושה את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך אל תקח מ מאתו נשך ותרבית לא תשימון עליו נשך ולפני עור לא תתן מכשול והלוה עובר בשנים לא תשיך לאחיך ולפני עור לא תתן מכשול: ערב ועדים וכיוצא בהן אין עוברין אלא משום תשימון עליו נשך וכל מי שהו' סרסור בין שניהם או שמייע אחד מהן או הורהו עובר משו' לפני עור לא תתן מכשול אף על פי שהמלוה והלוה עוברין על כל אלו הלאוין אין לוקין עליו מפני שניתן להשבון שכל המלוה ברבית אם

פ"ו דלקמן על גבי מרבין כל דבר כדאיתא התם בגיטין פיקין מכל מקום בקרקע לא מחייב מטו רבית כגון שם הלוהו ו' גפני טעונות בי"ח וכן פחות מטוה פרוטה אין בו מטוס רבית ורחיה מפרק נערה דאמרי' המוכיר שם רע אינו חייב עד שיעיד כתיבהכה ושם לה עליו דברי וכתיבהתם לא תמיטו עליו נשך ובעי רבי ירמיה שטרן בקרקע מהו בפחות מטוה פרוטה מהו והתנן שם בקרקע ובפחות מטוה פרוטה מטוס רבית מלי ן למימר דמיבעיא ליה וקרי רבתיב כל דבר לשר יטך דרים בכלל ופרט וכלל לא תמיך כלל כשם שאוכל פרט כל דבר לשר יטך חזר וכלל מה הפרט מפורש דבר המטלטל וכו' יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצא פחות מטוה פרוטה שאינו חשוב ממון והא דלא חמיב בפרק הזהב גבי ה' פרוטות הן רבית בפרוטה מטוס דאיתא בכלל גזל ועיין בחידושי מהר"ם ז"ל עכ':

כדרך מלשון נותן להלות בריבית וכו' מטבה שם: הא למדת מהמלוה ברבו עובר על שטה לאוין ומבואר בבריתת: וכן לבוד להתעסק בין לוה וכו' גם זה במטבה ומבואר בגמרא שם: לא תהיה לו כנושה מבואר לאו זה במטבה גבי ריבית ופרק רחמון כתבו כל הנוגם את העני וכו' עובר בלא תעשה שלאחר לא תהיה לו כנושה והרחה לי מלאו זה כולל כל דבר מדרך הנושים לעשות והוא מלוין ממנו בחנם ולבמגיע זמן פרעון רוצין מעותיהם ונוגעין בחזקה ועל מניה הזהירה תורה ובידוי מלא לבמרה בלוה עשיר לבל בעני לבל הריבית נלמד בבל: והלוה עובר בשים לא תשיך לאחיך ולפני עור לא תתן מכשול לא תאכילנו ולא תשקנו ולא תסיע לו ולא תעמוד עמו בשעת דינו ולא תהא לו לבל ולא שליח ולא שומר ולא תלוה לו ולא תלוה בו ולא תשתדל לו ולא תמליץ עליו ולא תמליך עליו ולא תהא עד עליו ולא תכתוב שטר לו ולא תהא סופר לו ולא תהא ערב לו ולא תהא גבאי לו ולא תהא מוכס לו ולא תהא מנוי לו ולא תהא מנוי על מה שבידו ולא תהא מנוי על מה שבידו ולא תהא מנוי על מה שביד

ואם חבל מחזיר בעל כרחו עד לוקה
במקצתן כי לומן מסתמא לחבל בהם
וכתב בהשגות לכן לוקה ומשלם עכ"ל:
וקדום רבינו ה"ר אברהם ז"ל ויאמר דבר זה הגע
ראמון ולא החזירו לו לאכו חייב מ
מלקות מיד ודילי ולוקה תדיר מהרי
כריך התרומה ואין מלקות בלא
התראה ואם כן על כרחין מיירי
דליתיה למסכן בדייה בההיא ס
פעמא ולא תהדר ומשום הכי לוקה
ואם לא מצב שר יום פמי ודילי
מפלם דהא קמייה מדייני יכחין
הלא ודילי לחד מן המשתיקי כתבו
ת"ל ואברהם ז"ל: חבל כלי הדבה
על לוקל נפש כו' כפם מהרכב
והרחים וכו' שר לוקה פתים

כתב ה"ר אברהם ז"ל זה לשון עכ"ל:

ואני תומר לא ידעתי
לפוף דעתו למה לאכו
והלא רחים ורכב כל אחד כלי
בפני עצמו הוא ואין אחד מהם
עושה מלאכה הלא אם כן חבירו
עמו ואף על פי כן חייב פתים ונם
כן כמי שמר בקר שני בקרים ואף
על פי שאין אחד מהם עושה מלאכ
בלתי חבירו למה לא יהא לוקה פתים
ופייק זאת ההלכה במציעא פרק
המקבל: המלוה את חבירו לחד
עבי שר הלוה מדעתן במציעא פרק
המקבל ופ' קמא דמייקין ובמכילתי:
פבר ב"ח וכבם שר כבא הממם

כתב ה"ר אברהם ז"ל פשום הוא זה
הלא מבי מתחייב ב
בחתיתו כדאמרינן לעיל עכ"ל:

ואני תומר נם אמי הסיבותי
למעלה די והו' ודילי מלא
נמתנם וכן כתב הרא"ם ז"ל מקובי
ופייק ההלכה במציעא כ' המקבל:
ואם לא קיים העמה כו' שר מן
הממות החלו פרק המקבל:
מליח

כגון הרחים והעריבות וכו' כתבו ז"ל דוקא כלים לבל פרט החורמת
וחמור ומפיהה וכיוצא בזה לא ואם רשת רבבו מהזכיר כלים וכבר
כתב ביוצא בזה פרק ראמון עוד מבינו בתוספת' היו לו חמש רחיות לאכו רמאי
למסכן לפילו לחת מהן אם לאכו עומה מלאכה הלא בהאת מהן לאכו חייב אלא
על לומה בלבר ופי' הרמבה ז"ל
דלאו דוקא לאכו חייב הלא לפילו
לכתחלה רמאי לכוטלן עוד
כתבו ז"ל ודוקא בפעת מבכוה
לבל בפעת נבייה גובין מהן כמו
מבואר מפרק כלי' ומסדרין לו בהן
כדרך מסדרין בפרק כלי לומנו
הלא לפרק תורה הלא הלא לחבול
לבל לא הלא לבבות: ואם לבר
המסכון וכו' כבר כתבתי בזה
למעלה ולפבינו יתבאר דעתו ודעת
ההמבו': חבל כלי הדבה וכו'
דיכין הלו ממכין המלקות הם כרב
יהוד' דתניא כותיה דרחית' התם:
בשם מהרכב והרחיים מיוחדין
וכו' ברייתא פם:

וכן הם חבל במר בקר החורם
לוקה מתים בגמרא חבל
זון על קפריס ובמר על פרות יכול
לא יהא חייב הלא אחת וכו' ופרפו
ז"ל מהבמר מלהם היה מבני כלים
מחוברים ומוסיף מלאכ' אחת וחייב
על כל כלי וכלי ולזה בתכוון רבבו
לפי הברחה לבל בהבנות בתוב
אא זה לאכו עכ': בר' לי מדעת
ה"ר ז"ל היה מבוונת רבבו
היתה לומר מהבמר לא היה הלא
כלי אחר ואתר ממזווב אתי פרט חייב מתים ואתר בך פרט אותו
בבאור לו מהיתה כותבו לחייב על
נוף הפרות הם חבלן וכל זה לאכו
ולא ידעתי מי הביאו לר"ת ז"ל בזה
ולטונו מתוס וצ"ע: **המלוה** את
חבירו וכו' מבנה פם: **ואפי'** מליח
ב"ר אבא למבכן וכו' נם זה פם מאי
ומפורמת בגמרא וכמוכ דקיימא
לן כותיה: **אם** כן מה
בין בעל חוב וכו' כבר כתבתי זה
ומבואר פם: **עבר** בעל חוב

וכו' ובכבם כבר כתבתי זה למעלה:
ואם לא קיים עמה מבה וכו'
לוקה ומחסב דמי ח
המכבון לבעליו וכו'

בהשגות אא מבום הוא
זה מפני
מבתחייב בלובמיו כדאמרינן לעיל
ע"ב: ולפ דעת רבבו מחי' בלובמיו
כמו מבתוב ומחסב דמי המכבון
לבעליו והר"ח ז"ל מדמה לאו זה לגלו דלא תבזול דכתיב ביה והסיב את הבזלה לאכר בזול ולפילו אין הבזלה בעין כיון מהות חייב בלובמיה הרי זה לאו מבתיק לתמלומי
ממון ואין לוקין עליו כמו מבתבאר בהלבות בבה ולפ זה כיון מהות חייב בתמלומין אם כאכם פטור הוא מן המלקות ודעת רבבו הוא אלין זה לאו
מבתן לתמלומין מהרי לא הברה תורה זה מחמת הפקעת ממון חבירו מהרי כוטלו בחובו ואין זה לא בבב ולא בזלן הלא בזרת הבתוב היתה מלא לעבות כל הדם דין
לעבמו ואין זה לאו בית לתמלומין מהרי הלוה והמלוה אין מחלוקתן עבמיו בממון אבל הוא לאו מבתיק לעשה ואם לא קיים העשה מבו לוקה והת"ל היאך לוקה ומחסם
וכבר כתבתי לפ"ג מהלבות בבא מציעא אלין הדם בשר אחת ברחה לי מרעתו ז"ל הוא מהלרו הוא בשעת בטילת המשכון ובלותה מעה לא היה מתבוין לגבלו
אלא ליטלו במשכון בחובו ובמבחבר נפקא חובו בבדי מוון מהרי לבך בטילו כל זה היה בר' לרעת רבבו אבל הסיבות מבחלו הן הלוקין לפי גרסת ספרינו תורה בבאור
כדברי הר"ח ז"ל ומעמה לאו זה ולאו דגזלה וכן בתב פם רבבו מליר הלוי ז"ל ולפשר מהיה לרבבו גירסת אחרת פם: **אחד** המשכנו אבירו בבית דין וכו'
מבורם פם: **ואת** המחריפה ביום בשביה פם והקשו המפרשים ז"ל והלא כלי משתמין בו אוכל נפש היא ואין ממשכנין אותן ותרגו בשבועה בלילה מליכו זמן
מלבית החריפה ולא לבריה תורה הלא מלא למשכנו בפשה מהות רחוי לעשות מלאכה וכן המרו בירושלמי דגרסינן התם קרדום ומחריפה סדרכן לעשות מלאכה
ביום חובלן בלילה ומחזירן ביום עכ' בחדושי הר"ש ז"ל וכן בתב הרא"ם בבזל: **עבר** ולא הסיב לו וכו' מפורם פם ואין לוקין על לאו זה לפי שאין בו מעשה:
אם כן היא וכו' ברייתא מבוארת בגמרא פם: **הא** למרת וכו' דבר שהות צריך לו לפי' שדברים שאינן צריכין לו לאו מחזירין לו בלל והרי הות בעשיר
לדבר זה ומוד הוסיפו המפרשים ז"ל הלא לאמרה תורה להחזיר הלא בבלי מלבוש ומשבב וכבלים מעושין בהן לוכל נפש מקל וחומר ומה הלו מממכנין
מחזירין אז מאין ממשכנין לו בל מבן מחזירין לבל מאר דברי' כגון כלותית וכוכות שאין בהן לוכל נפש וכל מבן ספרי וכיוצא בהן ממשכנין ואין מחזירין
לף על פי שצריכין לו וכן אמרו בתוספתא כירושלמי הות סמלתו לעורו זו חלוק היא סמלתו לבדה זו טלית במה יעשב להניח עוד מבע"ב נרחה פלנו דוקא בשצריך להם
ומאר דבריס הבי צריכין לו אין מחזירין ולא נרחה כן דעת רבבו הלא חלק כך כתבו הר"מבן והרשבא ז"ל: **בר"א** ממשכנו וכו' בגרייתא ומפורמת פם: מליח

כתב ה"ר אברהם ז"ל גם זה אינו
לו בלילה מקל שמשכון
ואני תומר חם ומלוש וכי פה
עצמך ממשכנו יום

כגון הרחים והעריבות של עיז וירחות שמבשלין בהן וסבין של שחישת
וכיוצא בהן שנאמר כי נפש הוא חובל ואם חבל
במחזיר בעל כרחו ואם אבד המשכון או נשרף
קודם שיחזיר ללוקה חבל
כלים הרבה של אוכל נפש
כגון שחבל עריבה ויורה ו
וסבין חייב על כל כלי וכלי
בפני עצמו אפילו שני כלים
שהן עושין מלאכה אחת חייב עליהן משום שני
כלים ולוקה שתים על שניהם שנאמר לא יחבול
רחים ורכב לחייב על הרחים בפני עצמו ועל
הרכב בפני עצמו כשם שהרכב והרחים מיוחדין
שהן שני כלים ומשמשין מלאכה אחת וחייב על
זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו כך כל שנים כלים אף על פי שמשמשין
מלאכה אחת חייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו ובן אם חבל צמר
בקר החורש לוקה שתים: המלוה את חברו אחד

עיין בתמיהה עני ואחר עשיר לא ימשכנו אלא בבית דין ואפילו
מפר נזיקין עכ': שליח בית דין שבא למשכן לא יכנס לביתו וימשכננו
אלא עומד בחוץ והלוה נכנס לביתו ומוציא לו
המשכון שנאמר בחוץ תעמד אם כן מה בין בעל חוב לשליח ב"ד ששליח
בית דין יש לו ליקח המשכון מיד הלוה בזרוע ונותנו למלוה ובעל חוב אין
לו ליקח המשכון עד שיתן הלוה מדעתו עבר בעל חוב ונכנס לבית
הלוה ומשכנו או שחשף המשכון מידו בזרוע אינו לוקה שהרי נתק לעשה
שנאמר השב תשיב לו את העבוט בבא השמש ואם לא קיים עשה שבה
כגון שאבד המשכון או נשרף לוקה ומחשב דמי המשכון ותובע השאר
בדין אחד המשכן את חברו בב"ד או שמשכנו בידו בזרוע או מדעת
הלוה אם איש עני הוא ומשכנו דבר שהוא צריך לו חרי זה מצוה להחזיר
לו העבוט בעת שהוא צריך לו מחזיר לו את הכר בלילה כדי לישן עליו ואת
המחרישה ביום כדי לעשות בה מלאכתו שנאמר השב תשיב לו את העבוט
עבר ולא השיב לו כלי היום ביום וכלי הלילה בלילה עובר בלא תעשה
שנאמר לא תשכב בעבוטו לא תשכב ועבוטו אצלך זו בסות לילה ובבלים
שהוא עושה בהן מלאכתו ביום או לובשן הוא אומ' עד בא השמש תשיבנו
לו מלמד שיחזירו כל היום אם כן הוא שמחזיר לו המשכון בעת שהוא
צריך לו ולוקח אותו בעת שאינו צריך לו מה יועיל המשכון כדי שלא
ישכוט החוב בשביעי ולא יעשה מטלטלין אצל בניו אלא יפרע מן המשכון
אחר שמת הלוה הא למדת שהממשכן את העני דבר שהוא צריך
לו ולא החזירו לו בזמנו עובר משום שלשה שמות משו' לא תבא אל ביתו
ומשום השב תשיב לו את העבוט ומשום לא תשכב בעבוטו במה דברים
אמורים שמשכנו שלא בשעת הלואתו אבל אם משכנו בשעת הלואתו אינו חייב
להחזיר לו כלל ואינו עובר בשם מן השמות האלו שליח

מורי רבינו מיחיה פסק כאחת מן
ליסבב על המשכון מבחלט לידו ופ"מר לו
הלוה קני משכנו ובה במשכון הוחל
והמלוה עשה לו טובה לא הוי לחמבת' כדפירמ' בהילכות
מכירה פרק מכים עמר ועיין בתשובת רמ"ה בסימן ב' עכ':

מפרש בה"ג דהא דאמרי'
ב"ח קונה משכון במשכנו מלא
בשעת הלואתו דוקא הכי מילי
בים לו מטר מן המלוה ואלים
כח השטר ולא קני ליה בשעת
הלואה לבל אם אין לו מטר מן המלוה קני ליה אפילו
בשעת הלואה ולגובייל נקיט ולא לזכרון דברי' בעלמ'
וכן פרי מקו הר"ן ועיין בסימן ב' עכ':

במה דברים אמורים בשהוסיפו עליו עד חמישיתו כגון שהיה משקלו ארבעה ועשתו חמשה אבל אם הוסיפו לו יותר על חמישיתו מנכה לו כל התוספת אע"פ שלא הוולו הפירות והוא הדין למלוה על המטבע ופחתו ממנו: המלוה את חברו על

ה וכן פ"ח ור"י שלפם ופ"ה מפמפ ע"כ: המטבע ונפסל אם יכול להוציאו במדינ' אחרת ויש לו דרך לאותה מדינה נותן לו ממטבע שהלוה ואומר לו לך והוציאו במקום פלוני ואם אין לו דרך לשם נותן לו ממטבע היוצא באותה

ה וכן פ"ה שעה וכן בבתוברי הורו כבמוך: מקצת הגאונים שהלוה שמחל למלוה ברבי שלקח ממנו או שעתיד ליקח אע"פי שקנו מידו שמחל או נתן מתנה אינו מועיל כלום שכל רבית שבעולם מחילה היא אבל התורה לא מחלה ואמרה מחילה זו ולפיכך אין המחילה מועלת ברבית אפילו ברבית של דבריהם יראה לי שאין הדבר נכון אלא מאחר שאמר המלוה להחזיר לו וידע הלוה שדבר זה אסור עשה ויש לו ליטול ממנו אם רצה למחו' מוחל כדרך שמוחל הגזל ובפ' אמרו חכמים שתגולנין ומלוה ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן מכלל שהמחילה מועלת: נכסי יתומים

ו מותר ליתן אותם לאדם נאמן שיש לו להלוותם ברבית תמכה בתמו"ד: נכסים טובים קרוב לשכר ורחוק להפסד ביצד אומה לו תהיה נושא ונותן בהן אם יש שם ריוח תן להם חלקן מן הריוח ואם יש שם הפסד תפסיד אתה לבדך שזה אבק רבית הוא וכל אבק רבית אינה אסורה אלא מדבריהם ובנכסי יתומים לא גזרו:

ז רין מעו"ס ל"ד לאדם נאמן בתמו"ד

ג וכ"ם אם כוהרי חותה מדינה מכוין כתן תודתו נותן לו מטבע מהלוהו ס"ה:

ד וקף על פי שמנינו שם גזל מטבע ונפסל אומר לו הרי שלך לפניך ואינו מפסיד לו מטבע חדש היינו לפי שבתורת גזל בא לידו וכיון שהחזיר לו מה שגזל פטור אבל מלוה להוכיח כיצד הוא ומחזיר לו מעות לאחר שעמדו הילכך לפי' נתן לו אותן מעות עכשיו אין זה פרעון עד שיפסיד לו מטבע חדש ובלבד שלא יהא בו רבית כדמפרש בעמוד:

ה פ"ם בתשובה בסוף ימיו כגון שהלוהו מעות על מנת שיפסיד לו מעות ולא שאר פחורה וה"ה למוכ' לחבירו לזמן על המטבע עם שיפסיד לו מטבע ס"ה וכן לעון העמוד ע"כ:

הגוי

וגר תושב וכו' ומכ' עמה להסיך לגוי עד וזה הוא דין תורה

כתב הר"ר ז"ל לפי שלא מצאתי מפורש בספרי עכו"ם ממנו שאסור להשיך לגוי אסור ולשאר העולם מותר ומשנת עשה להשיך לגוי שנאמר לנכרי תשיך מפי השמועה למדו שזו מצות עשה והוא דין תורה:

ו ומפני כי עתה רבו המריס הגוזרי גזירות על עצמן וכריך הון רב למחרן הוי הכל כדי חיין עכ"ל ר"ה וכן כתבו התוס' בפ' ר"ת ועוד טעמ' לחריכ"ע:

ז דין ישראל מעומד לעכו"ם רבית תמכה ב בפיתן לו' ע"כ:

ח כן היתה בפיכרי הכל בתלמוד לא מפמע הכי דלפי' בפ' לפי זהו נכך לא סבי דלהו הכי שלא גוי למעוטי יפר' לעבור עליו בעמה ולא תעמה וכן פרק זה בורר דקתמ' למלוי רבית מלוימיה חזרתן דלפילו לגוי לא מוזפי מפמע מלין מכוה בדבר וכן בפלהי מכמת מכות דקתמר כפפו לא כתן בנכך לפילו רבית דגוי:

פרק חמישי

הגוי

וגר תושב לוין מהן ומלוין אותן ברבית שנאמר לא תשיך לאחיך אסור ולשאר העולם מותר ומשנת עשה להשיך לגוי שנאמר לנכרי תשיך מפי השמועה למדו שזו מצות עשה והוא דין תורה:

ו אמרו חכמים שיהיה ישראל מלוה את הגוי ברבית קצוצה אלא בכדי חייו גזרו שמא ילמוד ממעשיו ברוב ישיבתו עמו לפיכ' מותר ללות מן הגוי ברבית שהרי הוא בורח מלפניו ואינו רגיל אצלו ותלמיד חכם שאינו רגיל בו ללמוד ממעשיו מותר להלות לגוי ברבית אפ' להרויח וכל אבק רבית עם הגוים מותרת לכל: ישראל

ז ומפני כי עתה רבו המריס הגוזרי גזירות על עצמן וכריך הון רב למחרן הוי הכל כדי חיין עכ"ל ר"ה וכן כתבו התוס' בפ' ר"ת ועוד טעמ' לחריכ"ע:

ח דין ישראל מעומד לעכו"ם רבית תמכה ב בפיתן לו' ע"כ:

מגיד משנה

אם היתה ריבית קצוצה וכו' מחלוקת רבי אלעזר ורבי יוחנן פכ"ה כרבי אלעזר דאמר הכין וכן כתבו ז"ל: והגה אם מת המלוה אין מוציאין וכו' גם זה מתבאר מס: הגיה להן לחבירתן משות של ריבית וכו' בריתא מס: והגיה להן פרה ושלית וכו' גם זה בתוספתא בריתא מס:

ברא בתמיה תמוה וכו' מבואר בגמרא מס: הגולנין ומלוי בריבית מהחזירו וכו' בריתא פרק הגוזל עצים: והגה היתה גזלה קיימת מבואר מס וכבר מתבאר יותר מזה פרק דאמרן מהלכות גזילה: והריבית דבר מפורש פרק לי זהו נתך: שטר שכתוב בו ריבית וחתם נוהה אחר הריבית בריתא כלשונה מס ופכ"ה כחכמי ופרקי ז"ל שכתוב בו פלוני לוה מפלוני מאה בשבך וכך ריבית לאחר פלוני עכ"ל ונוהגין בדין שיש מי שפירש דמיירי שכתב בשטר של

יש דברים וכו' תוספתא וירושלמי בהלכו ופי' רבינו פלוג בחריות המוכר ואם נתכוין החוב פלוג מחמת המוכר נראה לי שאין המוכר לחריות בין מכל החוב בין ממה שמכרו הרי זה לשון קשה ורחוק להפסד וכן כתב הר"מבן ז"ל בתשובה ברורות:

ומותר לתת וכו' כתב הר"מבן ז"ל מימרא הוא וכתב הר"מבן ז"ל מלשון פיוס נראה שהוא מתחל הלוה מתחל כל זמן שלא פרעו מפלגו לחבל עלמא כל הנותן לפלג היינו מפסיד כלומר מהוה ופלגם הרי זה לשון הכתוב הר"מבן ז"ל: ובן לומר לחברו לתת וכו' גם זה מבואר גם ויש מי שכתב ולשון למקבל הדיוט לתת ממנו למלוה פלג יבואו להעריס:

יש דברים מהן מותרין ולשון למותן וכו' בריתא בפרק רבי חייא גם ברישא הפ' ולשון לבוי גם פלגם זה מותר מן הדין כל מכן גם נותן לו פירות במנה כמ"ש מבעוד מלפי לכתחלה מותר כיון שפירות כנגד ופירות מחזיר וכתב הר"מבן והר"מבן ז"ל לעפ שברחיק זו דלבוי היינו לשון והלכ' כמותו ודוקא פלג היתנו מתחלה ליתן לו בפלגו פלגם לא כן הרי זה כמין רבית גמורה הלו דבריהם ז"ל: ואם עבר ועשה וכו' כך כתבו קצ' מהמפרשי' ז"ל וכן הכריע הר"מבן ז"ל מלשון הברייתא לבל הר"מבן ז"ל לשון:

ובן מי שהיתה שדה ממושכנת בידו כלומר שהיה שדה ממושכנת בידו ולא יחזור ויפדנה ויחזור אותה לבעל השדה מפני הערמת רבית שהרי נתן לו תשעי' ולוקח ממנו בתשעי' הרי זה מותר אבל אסרוהו מפני הערמת רבית שהרי נתן לו תשעי' ולוקח ממנו ועשר בזה הרי הוא מרויח ממנו מאה בדין שאפילו אברק רבית אין כאן וכן מי שהיתה שדה ממושכנת בידו לא יחזור ויפדנה לבעל השדה מפני הערמת רבית שהרי זה עומד בשדהו כשהיה ונותן לזה שכר בבל חדש בשביל מעותיו שהלנו: אסור להשכיר הדינרין שאין זה דומה לשכר חמת הוא מכר זתי בפמיטו ליומ' למשכיר את הבלי שהבלי חזר בעצמו וזה מרויח אלו כלו זתי הרב חמת הוא מכר מלי ומביא דינרין אחרות ונמצא זה אבק רבית: מלך מנה ממריח ולא היה כן פרי מהיה שהיו דיניו שכל מי שיתן המס הקצוב על כל איש ואיש מקבל עלו לחריות לוכפין ולכך על ידי זה שלא נתן ישתעבד בו ונתן על ידו דינר אף עלה על דעתו מהיה מותר והת על פי שמשתעבד בו יתר מדינר הרי זה מותר ובן כל דתניא בתוספתא מותר להשכיר מעותיו למולחני להתנהות וכו' פתני התם מהמעות חוזרין בעצמן לכך מותר עכ':

יש דברים שהן כמו רבית ומותרין ביצד לוקח אדם שטרותיו של חבירו בפחות ואינו חושש ומותר לאדם ליתן לחבירו [ל] דינר כדי שילוה לפלוני מאה דינרין שלא אסרה תורה אלא רבית הבאה מן הלוה למלוה ובן

ב ואמר רבי מרי לית לחיים למימר ל לחבריה מקול ד' זוזי וחזמיה לפלניה וכו' ובן יכול ליתן לו כדי מלוה לגוי כיון מחין לחריות הקרן עלון מ מיהם זכל עכ':

ב ואמר רבי מרי לחיים למימר לחבריה מקול ד' זוזי וחימה ליה לפלניה לחוספן זוזי עכ':

אומר אדם לחברו הא לך דינר"ה ואמור לפלוני ש שילוני שלא נתן אלא שכר אמירה יש דברים שהן מותרין ואסו' לעשותן מפני העדמת רבית ביצד אמ' לו הלויני מנה אמ' לו מנה אין לי חשין יש לי במנה ונתן לו חשים במנה וחזר ולקחן ממנו בתשעי' הרי זה מותר אבל אסרוהו מפני הערמת רבית שהרי נתן לו תשעי' ולוקח מנה ואם עבר ועשה כזה הרי הוא מרויח ממנו מאה בדין שאפילו אברק רבית אין כאן וכן מי שהיתה שדה ממושכנת בידו לא יחזור ויפדנה לבעל השדה מפני הערמת רבית שהרי זה עומד בשדהו כשהיה ונותן לזה שכר בבל חדש בשביל מעותיו שהלנו: אסור להשכיר הדינרין שאין זה דומה

ג רב חמת הוא מכר זתי בפמיטו ליומ' למשכיר את הבלי שהבלי חזר בעצמו וזה מרויח אלו כלו זתי הרב חמת הוא מכר מלי ומביא דינרין אחרות ונמצא זה אבק רבית: מלך שהיו דיניו שכל מי שיתן המס הקצוב על כל איש ואיש על ידי זה שלא נתן ישתעבד בו ונתן על ידו דינר אף על פי שמשתעבד בו יתר מדינר הרי זה מותר ובן כל ביוצא בזה:

ג אמר רבא לית הילכתא כחבירי כרמלאי עכ':

ד עור מצינו טעם לאחר מרן פיחתה ידיע זוזי לה ידיע פיחת' ואין ניכר אלא מהות מכר מלוה:

פרק ששי

המלוה

את חבירו פלע בחמשה דינרים או פאתים חשים בשלשה או פלע במלע ומאה או שלשת פאין בשלשה פאין דינר כללו של דבר בל הלואה בתוספת בל שהוא הרי זו רבית ויוצאה בדיינין ובן המלוה את חבירו ותתנה עמו שידור בחצרו חנם עד שיחזיר לו הלואתו או ששכר ממנו בפחות וקצב הדבר שפחת לו מן השכר עד שיחזיר לו הלואתו או שמשכן בידו מקום שפירותיו מצויין בעת ההלואה בין שמשכן חצרו על מנת שידור בו בחנם הרי זו רבית של תורה ויוצאה בדיינין ובן המוכר שדה או חצר באמבר' האיל ולא קנה הנוף הרי בל הפירות שאבל רבית ומחזיר אותן והוא הדין לבל מי שלא קנה קנין גמור מתחלה שהוא מחזיר את הפירות מפני שאם אבל את הפירות הרי זו רבית של תורה ובל דבר שהוא אסור משום רבית חוזר מאלו הרי הוא אסור מדבריהם

ד תמר רבא מתני' דלא כרבה בר רב הונא כהא דתנן גבולות מתני' דתמר רבא בחמר לשכר ואין דרך בעל החצר להשכיר ואם דר צריך להעלות לו שכר ואם לא העלה לו הרי זו אבק רבית פתח לפי שלא התנה עמו שילוהו וידור בחצרו לפיבך

ה כרבינה דאמר רבינה פירי דלא כרבה בר רב הונא כהא דתנן גבולות מתני' דתמר רבא בחמר לשכר ואין דרך בעל החצר להשכיר ואם דר צריך להעלות לו שכר ואם לא העלה לו הרי זו אבק רבית פתח לפי שלא התנה עמו שילוהו וידור בחצרו לפיבך

ו כלישנא קמא דרב נחמן ודלא כהוכח ד דתמרי דלא תכר לא בחומר לו הלויני וידור בחצרי דמעיקל' דעת דהכי היכוון וכן פסק רב אלפס וניתר רבותינו והת' מהרי רבא מכר כן כלישנ' קמא כדפרי' לרב יוסף בר חמת על דתקף בעבדי דיהוכני דמסיק בהו זוזי וגם רב יוסף קבל דבריו ואמר ליה הדיי בי ולא תמ' ליה הכא כלישנא בתרא קבירא לי וכת' בפה ודוקא דירת חבר פהוא פרהסיא ומתר מדיהו לבל פומו וכלו הילו קיימת לגברא ומת חילה היה רבול להסילן היכו רומס מיהו לחמור עבל מ"מ התו ועיין בתשובה מ"ה עכ':

LIBRARY

פרק ששי

המלוה

את חבירו פלע בחמש דינרין וכו' זה פשוט במשנה שם: ובן המלוה את חבירו והתנה עמו וכו' מפ' שם ומבואר בהלכות שכל שהתנה בשעת הלואה הוא רבית קצוצה וכתבו הר"מבן והר"שבץ ז"ל דדוקא בחבר שהוא עשוי לשכר לבל בחבר שהוא עשוי לשכר ה"מ שאין צריך להעלות לו שכר מדעת בעלים אין צריך להעלות להם שכר כמו שמבואר לפ' בעלים אינן יכולין לומר לשוכר הבא אחר שלם לי שכרי ואני אלך לי אלא השוכר הראשון הוא שיכול לומר לשוכר הבא אחר שלם לי שכרי ואני אלך לי אבל

מגדל עוז

המפתקת עם חבירו וכו' עד סוף הפרק במציעא פרק חזקת הבתים כתב:

פרק ו

[ב] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[ב] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישראל הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסור לישראל להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישראל ברבית אסור לישראל אחר להיות לו ערב שכיון שברבית שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישראל ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[ג] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[ג] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[ד] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[ד] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[ה] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[ה] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[ו] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[ו] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[ז] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[ז] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[ח] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[ח] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[ט] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[ט] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[י] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[י] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[יא] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[יא] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[יב] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[יב] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[יג] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[יג] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[יד] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[יד] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[טו] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[טו] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[טז] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[טז] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[יז] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[יז] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[יח] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[יח] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[יט] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[יט] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[כ] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[כ] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[כא] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[כא] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[כב] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[כב] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

[כג] ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לגוי חדי זה רבית קצוצה אפילו העמידו אצל הגוי עד שישול הגוי מעותיו ויחזור [ג] ויתנם ביד ישראל האחר גוי שלוה ונתן ביד עכ"ו:

[כג] ישראל שלוה מעות מישראל ברבית ובקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמ' לו תנם לי ואני מעלה לך בדרך שאתה מעלה לישר' הרי זה מותר ואם העמידו [ג] אצל ישראל אלפי שנתן הגוי המעות בידו והאציל ומדעת ישראל נתן הרי זו רבית קצוצה אסו' לישר' להלוות מעותיו [ד] ביד גוי בדי להלותן ברבית לישראל וגוי שהלוה את ישר' ברבית אסור לישר' אחר להיו' לו ערב שכיון שברבי' שתובע הערב תחלה נמצא הערב תובע את ישראל ברבית שהעדב חייב בה לגוי לפי' אם קבל עליו הגוי שלא יתבע את הערב תחלה הרי זה מותר ישראל שלוה מעות מן הגוי ברבי וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גבה את הקרן והרבית ואם משנתגייר זקפן עליו במלוה גבה הקרן ולא הרבית אבל גוי שלוה מישראל ברבית וזקף עליו את הרבית במלוה אף על פי שזקפן עליו אחר שנתגייר גבה את הקרן ואת הרבי שלא יאמרו מעותיו נתגייר זה וגבה הישר' ממנו אחר שנתגייר כל מעות

אבל אם אמר לו הלוקח מדעתו וכו' מבואר מס ויש מי שפירש דוקא בשאמר הלוקח לאחר שנגמר המכר אבל לאחר קודם לכן הרי זה חסור לפי שעל דעת כן יש לו שנגמר המכר ויש מי שפי' שפירשו בין התחלה לגמר כגון בשנתן מעות במקום שכותבין השטר והטעם שכיון שהמוכר היה מתרצ' למכו בלא תנאי ועם כשאחת לו לוקח לא חזק הדב' לומר שנגמר המכר על פי התנאי הרי זה מותר וכן העלה הר"ש ז"ל:

מכר לו המרה ונתן לו מ מקצת הדמים וכו' מבואר בברייתא מס:

אמר המוכר ללוקח כשתביא מאחר המעות תקנה מעכשיו וכו' בלותה ברייתא מס:

לפיכך מניחין את הפירות וכו' מימרא מס:

אמר לו המוכר לכשתביא מאחר המעות תקנה וכו' וגם זה מס ור"ע רבנו מאיר מס הכל הוא רבית של תורה כמו שכתוב למעלה וכב' הארכתי בזה בסמוך:

אמר לו המוכר קנה מעכשיו וכו' בלותה ברייתא מס:

הורו רבותי שהמלוה את חבירו וכו' זה כיוצא בהלכו' שהם פסקו כל מכוסה בלא נכוי רבית קצוצה: ובן אין המכוסה דומה למי שמכר בשמכרתא וכו' דע שדעת רבנו ורבותינו ז"ל הוא ורבינו דחפיב וחפיק פירי הוא דוק' בזכיני בשמכרתא חבל במשכנתא לפילו בשאחר לוה מלקחי בחרעא אין בו רבית קצוצה אפי' בלא נכוי כלל שאם היה אין מכוסה במכר תיקצי דרבינא דרדיגא דרים פירקא וזה דעת הרמ"ה וכעל המאור ז"ל לחבל לאחרים מפרשים דהיה דרבינא דרים פירקין דאמר רבן רבית היא הוא בשאחר דלא מפלקי וכי אמ' רבית קצוצה אפי' אמכוסה קאמר ובשאחר דמפלקי וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל וזה דעת הר"ח ז"ל בפירושו אבל כאן בהשגו הלך לפי שטתו שכתב למעלה וכן דברי תימה ובהלכות לא כתבו כלום חלוק הלה בין מכוסה בלא נכוי רבית קצוצה ולא חלקו בין שדה לבית ולא בין מפלקי ללא מפלקי וכבי הא דרבינא דרדיגא וזהו שכתב רבנו למטה ולפיכך כתבו להן דברי ח כמי התלמוד:

ביצד מכר לו מקום וכו' כבר כתבתי דעת ה ההלכות וכן דעת האחרונים ז"ל שלא חלקו בין בית לשדה הלה כולן במקום שדרכן למכור בית קצוצה ובמקום שאין מפלקין אחרי רבית: ובן אם מכר חבר וכיוצא בה בגבוי הרי זה אחרי רבית זה דעת רש"י ז"ל והרבה מן הגאונים ובהלכות לחמי לפילו בשדה ולפילו במקום שאין מפלקין והוא דעת הר"מבן ז"ל אבל הגאונים הראשונים חלקו בין שדה לבית וכדברי רבנו והר"י ז"ל בפירושו היתיר בגבוי במקום שאין מפלקין אבל בית בין בשדה ואפי' במקום שמפלקין לפילו בשדה והר"מבה ז"ל מקל מכולן ואומר שכל בגבוי לפילו בבית ולפילו במקום שמפלקין לפילו בשדה מותר ועל פיו נהגו היתר במקומותינו: הורד מקנת הגאונים מכל מכוסה שאין בה נכוי וכו' וזה דעת ההלכות כתבתיו למעלה: ובן הורו מכל מכוסה וכו' גם זה מס וכבר כתבתיו:

ביצד כגון שהלוהו מאה דינרין וכו' זו מכוסה מותרת לדברי הכל וזו היא מכשכתא דפורתא הנזכרת בתלמוד ממותרת לדברי הכל:

אלא אם התנה בעל השדה וכו' דעת רבנו ממכשכתא דפורתא היא לפי' במקום שמפלקין לכל בהשגות כתוב בגבייתא וכי יש בין גבייתא רבא לגבייתא זוטא ולותן גאונים המחמירין לא התירו אלא הריחטו' בלבד והיא מכשכתא דפורתא עכ"ל:

ודברי

אבל אם אמר לו הלוקח מדעתו כשיהיו לך מעות אני אחזיר לך קרקעך זה מותר והלוקח אוכל פירות עד שיחזיר לו מעותיו מבר לו את השדה ונתן לו מקצת הדמים אם אמר לו המוכר ללוקח קנה כשעור מעותיך כל אחד משניהם אוכל פירות כשעור מעותיו אמ' המוכר ללוקח לכשתביא שאר המעו' תקנה מעכשיו שניהם אסורין לאכול הפירות מיד המוכר אפור שמא יביא הלוקח שאר המעות ונמצאת השדה שלו ונמצא המוכר אוכל פירות בשביל המעות שנשארו לו אצל הלוקח וכן הלוקח אסור שמא לא יביא ונמצא שאכל בשביל מקצת המעות שיש לו אצל המוכר לפיכך מניחין את הפירות על ידי שליש עד שינתנו לאחד מהן אמר לו המוכר לכשתביא שאר המעות תקנה הרי המוכר אוכל פירות עד שיביא הלוקח ואם אבל הלוקח מוציאין ממנו אמ' לו המוכ' קנה מעכשיו ושאר המעות הרי הן חוב אצלך הרי הלוקח אוכל פירות ואם אבל המוכר מוציאין ממנו כל מה שאבל הורו רבותי שהמלוה את חבירו ומשכן לו שדהו על מנת שיאבל פירותיה כל ימי המשכונה אע"פ שאינו מנכה לו כלום הרי זו אבק[ה] רבית ואינו יוצאה בדיינין שאין הממשכן את השדה דומה למשכן בית שהרי אין בשדה פירות מצויין בעת ההלואה ואפשר שירויח ויהיו שם פירות ואפשר שיפסיד בזריעת ועבודתה ולפיכך היא אבק רבית ובן אין המשכונה דומה למי שמכר באסמכתא ש[ה]מ' באסמכת' לא גמר והקנהו ותמשכן גמר וחקנתו גוף זה לפירותיו וכזה יראה מן התלמוד שהמשכונה אבק רבית ואין לך להעמידה אלא במשכן שדהו כמו שהורו רבותי נמצאת למד ששלש משכונות הן משכונה שהיא רבית קצוצה ומשכונ' שהיא אבק רבית ומשכונה שהיא מותרת כיצד משכן לו מקום שפירותיו מצוין תדיר כגון חצר או מרחץ או חנות ואבל פירותיהן הרי זו רבית קצוצה משכן לו שדה וכיוצא בה ובאו שם פירות ואבלן הרי זו אבק רבית ובן אם משכן חצר וכיוצא בה בנכוי הרי זה אבק רבית משכן שדהו בנכוי הרי זה מותר כיצד הוא הנכוי כגון שהלוהו מאה דינרים ומשכן לו בהן חצרו או שדהו ואמ' לו המלוה הריני מנכה לך מעה בכל שנה בשביל קרקע זו כדי שיהו כל פירותיו שלי בחצר וכיוצא בה מותר [ב]הורו מקצת גאונים שכל משכונה שאין בה נכוי כלל הרי היא רבית קצוצה ולא ירדו לעומק הדבר להפריש בין שדה לחצר ולפ' נתקשו להן דברי התלמוד ובן הורו שכל משכונה אפ' בנכוי אסור בין בחצר בין בשידה ואין להן משכונה מותרת אלא בדרך הזאת כיצד כגון שהלוהו מאה דינרין ומשכן לו בהן בית או שדה והתנ' עמו שאחר עשר שנים תחזור קרקע זו לבעליה חנם הרי זה מותר לאכול פירותיה כל עשר שנים אפ' היה שכרה שוה אלף דינרין בכל שנה שאין זה אלא כמי ששכר בפחות ובן אם התנה בעל השדה עמו כל זמן שיביא לו מעות יחשב לו עשר בכל שנה ויסלקו ממנה הרי זה מותר ובן

[ב] כי היכ דרבינא לכיל בגבייתא ולף על גב דאמר רב לחמי כורבא מרבגן לף בגבייתא לא היה רוצ' להחזיק עצמו כגורבא מרבגן כן הורו גאוני מערב וכל רבותינו מכבדים לחמי ובית דינו

לכל רבינו יעקב אומר מאין חלוק בין חכר וטרח וברביו ים תמיהות ומפרש עוד דוקא מלוה לת חבירו אבל לא מכרו לו לת החכר לא ידוע בו בחנם או בפחות אבל מלוהו על חבירו מהלוה היכו יכול להטכיר לת חבירו מותר להטכיר בפחות מהרי כל מה שנותן לו המלוה ריוח הוא לו ומפר' מזו היא גבייתא דרבינא הוה לכיל בשדה וכרם ולא יתכן טעם זה מהרי ע"כ אל מלוה יקח לוה לת הפירות ויתכרם הו יקחם המלוה בעוים עכל מה מן התוספות אבל בחא כתב דקיימא לן כרב לחמי דלא לכיל בגבייתא אלא כמכשכתא דפורתא דלא רמי להלוהה עוד הלריך הרבה ועיין לקמן פ"ז:

[ג] וזהו מכשכתא דפורתא ולפילו לגורבא מרבגן מותר עכ"ל:

מכר לו לת השד' וכו' עד כמו שהורו רבותי כתב הר"אבר ז"ל לאת הוא זה שמכרו בכרס יות' מעד' ולא להקל במעבוד כרס אבל מי שמכר במכשכתא בלא גבייתא שהוא רבית קצוצ' אסור לכתחל' ואם התנה בעל השדה כדי שיהא לו לוה לת השדה בחנם עד שיחזיר לו מעותיו אינו אלא כמי שמכר לו לת השד' וכו' עד כמו שהורו רבותי ומסתבר לומר שאם מת המלוה לת חבירו ומסכן לו מדהו וכו' עד כמו שהורו רבותי כתב הר"אבר ז"ל לאת הוא זה שמכרו בכרס יות' מעד' ולא להקל במעבוד כרס אבל מי שמכר במכשכתא בלא גבייתא שהוא רבית קצוצ' אסור לכתחל' ואם התנה בעל השדה כדי שיהא לו לוה לת השדה בחנם עד שיחזיר לו מעותיו אינו אלא כמי שמכר לו לת השד' וכו' עד כמו שהורו רבותי ומסתבר לומר שאם מת המלוה לת חבירו ומסכן לו מדהו וכו' עד כמו שהורו רבותי

כתב הר"אבר ז"ל טעה בדבריהם ומה בין זה למכשכתא בגבייתא וכי יש הפ' בין גבייתא רבא לגבייתא זוטא ולותן גאונים המחמירין לא התירו אלא הריחטו' בלבד והיא מכשכתא דפורתא עכ"ל:

ואני אומר מה לחמיר על ת תוכחתי וכי מי ידע דעת מקנת לותן הגאונים מי מרחה תשובתן לו מלה רחתן ועוד לתמה אם ר"מ ז"ל לא הבין לפוסק וכוותם מי יבין ומי יחוס יותר ממנו אלא ודאי מקנתן היו לומרי כך וכל מה מכתב לאחר זה וכן וכן ומה מכת' הר"אבר ז"ל שלו היו המחמירי ומלין מכוסה מותרת להם זה מכשכתא דפורתא דלא רמי להלוהה עוד הלריך הרבה בעיני ומי לא ידע בבל אלא כי ר"מ ז"ל כתב כן כמו שהעתקתי לפוסו ועיניך רואות לכך תמ' לבי בקרבי מאי זה הלפון מיוחס לר"אבר ז"ל וחלילה חלילה וחס לפה קדוש מיוחס דבר זה:

וכן הורו מקנת הגאונים ז"ל שכל מכוסה כו' וכן הורו שכל מכוסה כו' עד שמכר בפחו' זה דעת ההלכו': וכן לם התנה בעל השדה כו' עד הרי זה מותר

כתב הר"אבר ז"ל טעה בדבריהם ומה בין זה למכשכתא בגבייתא וכי יש הפרש בין גבייתא רבה לגבייתא זוטא ולותן הגאונים המחמירין לא התירו אלא הריחטו' בלבד והיא מכשכתא דפורתא עכ"ל:

ואני אומר מה לחמיר על ת תוכחתי וכי מי ידע דעת מקנת לותן הגאונים מי מרחה תשובתן לו מלה רחתן ועוד לתמה אם ר"מ ז"ל לא הבין לפוסק וכוותם מי יבין ומי יחוס יותר ממנו אלא ודאי מקנתן היו לומרי כך וכל מה מכתב לאחר זה וכן וכן ומה מכת' הר"אבר ז"ל שלו היו המחמירי ומלין מכוסה מותרת להם זה מכשכתא דפורתא דלא רמי להלוהה עוד הלריך הרבה בעיני ומי לא ידע בבל אלא כי ר"מ ז"ל כתב כן כמו שהעתקתי לפוסו ועיניך רואות לכך תמ' לבי בקרבי מאי זה הלפון מיוחס לר"אבר ז"ל וחלילה חלילה וחס לפה קדוש מיוחס דבר זה:

וכן הורו מקנת הגאונים ז"ל שכל מכוסה כו' וכן הורו שכל מכוסה כו' עד שמכר בפחו' זה דעת ההלכו': וכן לם התנה בעל השדה כו' עד הרי זה מותר

כתב הר"אבר ז"ל טעה בדבריהם ומה בין זה למכשכתא בגבייתא וכי יש הפרש בין גבייתא רבה לגבייתא זוטא ולותן הגאונים המחמירין לא התירו אלא הריחטו' בלבד והיא מכשכתא דפורתא עכ"ל:

ואני אומר מה לחמיר על ת תוכחתי וכי מי ידע דעת מקנת לותן הגאונים מי מרחה תשובתן לו מלה רחתן ועוד לתמה אם ר"מ ז"ל לא הבין לפוסק וכוותם מי יבין ומי יחוס יותר ממנו אלא ודאי מקנתן היו לומרי כך וכל מה מכתב לאחר זה וכן וכן ומה מכת' הר"אבר ז"ל שלו היו המחמירי ומלין מכוסה מותרת להם זה מכשכתא דפורתא דלא רמי להלוהה עוד הלריך הרבה בעיני ומי לא ידע בבל אלא כי ר"מ ז"ל כתב כן כמו שהעתקתי לפוסו ועיניך רואות לכך תמ' לבי בקרבי מאי זה הלפון מיוחס לר"אבר ז"ל וחלילה חלילה וחס לפה קדוש מיוחס דבר זה:

וכן הורו מקנת הגאונים ז"ל שכל מכוסה כו' וכן הורו שכל מכוסה כו' עד שמכר בפחו' זה דעת ההלכו': וכן לם התנה בעל השדה כו' עד הרי זה מותר

כתב הר"אבר ז"ל טעה בדבריהם ומה בין זה למכשכתא בגבייתא וכי יש הפרש בין גבייתא רבה לגבייתא זוטא ולותן הגאונים המחמירין לא התירו אלא הריחטו' בלבד והיא מכשכתא דפורתא עכ"ל:

ואני אומר מה לחמיר על ת תוכחתי וכי מי ידע דעת מקנת לותן הגאונים מי מרחה תשובתן לו מלה רחתן ועוד לתמה אם ר"מ ז"ל לא הבין לפוסק וכוותם מי יבין ומי יחוס יותר ממנו אלא ודאי מקנתן היו לומרי כך וכל מה מכתב לאחר זה וכן וכן ומה מכת' הר"אבר ז"ל שלו היו המחמירי ומלין מכוסה מותרת להם זה מכשכתא דפורתא דלא רמי להלוהה עוד הלריך הרבה בעיני ומי לא ידע בבל אלא כי ר"מ ז"ל כתב כן כמו שהעתקתי לפוסו ועיניך רואות לכך תמ' לבי בקרבי מאי זה הלפון מיוחס לר"אבר ז"ל וחלילה חלילה וחס לפה קדוש מיוחס דבר זה:

לפיכך אם עדיין לא החזיר חובו כשהיה יכולה בדיינין

כתב הרי"ף ז"ל אין כאן מקום למודיע דדייני ואולי רצה לומר מכאן לו כמנהג נכרית המקום ולא נהיר מאחר שהוא לדידיה הוא לדידה אין כאן מלוה דהא ליכא תפיסה ולא עוד אלא שיכול לתובעו בדין כל מכר החכר כדין כל הדר בחכר חבירו בבית פלוני מהו שיעלה לו מכר הרגיל לו ואם לא תבעו ופרע לו את חובו ממלבושי מכר כתן לו ריבית מלוחר ומניהם בחיסו וזה דרך לומת עכ"ל:

ואני לומר לחומת יורה דרכו לכל עיקר הלכה זו פרק הגוזל עניים במרח מתני' דהגוזל פרה והזקיקה כו' במעשה רב יוסף בר חמי דהוה תקיף בעבדי דלוכמי דהוה מסיק בהו זוזי ועבד בהו עבידתא כו' והדר ביה דאל רבה בריה דכיון דמסיק בהו זוזי מיחזי כריבית ואל הדרי בי ומייתי עלה נמי הדר בחכ' חבירו כו' והדר ביה ומייתי לה נמי במציעא פרק חיזהו נכסי ואית ביה תרי ליסני ובזה לית לחני רוחה ביניהו מחלוק כלל כי הוא תלמוד ערוך לא נחלקו אלא במה פלוני לפי כו' אם דברי כבדה מקבל ואין ספק במה פלוני שידעו הדיינין ודאי ובדבר פלוני מודיע דדייני פלוני לא החכר בבמרח אלא רצה לומר כפי מה שנראה בעיניהם עד שיבאו מכחו בטלוס ובלא חטף דלא ליחזי כריבית כדאל רבה לישנא ונם בחכר כן ואם ראובר כראיה לו לחלוק בזאת הכברה יחלוק הן מסברתו הן בקבלתו מפי רבותיו והואיל ואין הדברים תלויים בראיות אין לי להכריע ביניהם כמו שכתבתי הטעם כמה פעמים והקדמתי בכלל זה החבור וכלל גדול הכלי בזה כיוצא בו אין לו לדייק אלא מה שעיניו רואות: והורו רבותי שהמלוה את חבירו וכו' עד שיאמר לו תתן לו בבתך **כתב** הרי"ף ז"ל חיי ראמי לא יפה הורו אם הגיע זמן הפירעון וארוס לו זמנה מטוס ההוא דידה במעות מתן מעות דמיו וקדושין יכיחו עכ"ל: **ואני** אין כבר כתבתי כמה פעמים כי כל מחלוקת התלוי בסברא ואין לו סוף עכן בו נראת ז"ל במעכ"ל תור ושמו מוכיח עליו ולכן נהגתי בזה החבור ודין נראת ז"ל סברותיו יחדו לו והרוכה לחלוק יחלוק: המלוה את חבירו על הפרה ואמר לו עד שמכי מהיה רבית על תורה **כתב** הרי"ף ז"ל אין הדעת מקבלת מיהת זה רבית קצוצה אלא כי אמר רבינחמן הדרן הרעה והדרי פירי דיניה קאמר דאיהו לא יהב ליה מידי ורבה בר רב הונא סבירא ליה לקף על גב דאמריכ הדרן אי תפיס להו כאלבן רבית דמי ולא מפקינן מיניה ורבינא דחשיב ואפיך להו אלו מטוס רבית אלא מטוס בזלה אבל אי מחל להו והדר תבעינהו תו לא הדרי ליה כריבית מלוחרת ותו לא קשיא מידי דרבינא אדרבינא עכ"ל: **ואני** לומר עיקר זאת ההלכה פ' ליתהו כמך וכבר כתבתי פעמים בכמוך בזה החבור אלא לבאות והנה עיניך רואות כמה מטמורות ודחוקים הוכרך להאמר ולדחוק עצמו ויותר להחלק פיוקין דכמך ורבית בפיוקין דבזלה ולפסק ר"ת ז"ל ורבותינו וחבריו אין כריך דוחק כלל זאת תלמוד ערוך גם מתני' דהלוהו על מדה כו' דאקשי לי' רבה לרב נחמן מדקתני אם אי אתה מביא לי מכאן ועד ג' שנים הרי הוא שלו אמר ליה אני אומר לכאמכתא קניא ומכיומי אמר לכאמכתא לא קניא ואקשי ולמכיומי קשיא מתני' ופריקין לישנית אימא מתני' רבי יוסי היא דאמר לכאמכתא קניא ואיבעית אימא דאמר ליה מעכשיו ע"מ וקיימא לן בבולה תלמודא דלכאמכתא לא קניא הלכה דווחית וכליטבא בתרא דהיכו לישנית אימא ומיכא תיובתא לכמעתין דהכי ואיתה כריכה לפנים אלא הלכה כרב נחמן דקיל הלכה כרב נחמן בריבי ועוד דהא תלמודא מכי אקשי ליה מדרב נחמן דאמר מומיט ואכיל דלא מפקינ' מיניה פריך ליה התם זביני הכי הלוהה והכי סלקא דכמעתין ועוד דאפי' במכר מטכחת לה לעילא מיהא כמעתה גמרא מתני' דמכר לו את המדה כו' דנרסינן תני רב כפרא בריבית דבי רבי חייא כעמיס שטיהם מוכרין כו' אם מכר לו בית מכר לו מדה ואמר לו כשיהיו לי מעות החזירם לי אסור לכשיהיו לך מעות לחזירם לך מותר עכ"ל ובעי למיקמ דלא כרבי יהודה ומסיק מלוי מכח ריפתא ומתי מכח ריפתא דאמר רבה ריפתא דרחמי' אמר ליה מרעיתי וזהו כלשון ר"ת ז"ל בלא דוחק כלל בדין הזה שהעתקתי ובגמרא הכמוך לו מלי מעיתיך לפיך בסוף והם הדעות חלוקות כולם דברי הלהים חיים הם: אבל אם אמר לו המוכר כו' עד הרי כל הכירות ללוקח פרק לישנו נטך והיה שיעדתי בכמוך נכתוב: המוכר בית לו מדה כו' עד שיחזיר לו מעותיו כ' בתרא דערכין מייתי לה ועיקר פרק לישנו נטך כמו שכתבתי למעלה בכמוך לשון הברייתא:

לפ' אם עדיין לא החזיר לו חובו וכא לקבל שכר החצ' שדר בה מן החוב אם היה השכר כנגד הדוב אינו מנכה לו הכל אלא כמו שיראו הדיינין שאם תסלק אותו בלא כלום הרי זה כמי שהוציא אותו בדיינין ואבק ריבית אינה יוצאה בדיינין הדרו רבותי שהמלוה את חבירו ולאחר זמן תבע חובו ואמר לו הלוה דוד בחצרי עד שאחזיר לך חובך הרי זה אבק ריבית לפי שלא קצץ בשעת הלואה שנאמר לא תתן לו בנשך: המלוה את חברו על השדה ואמר לו אם לא תחזיר לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי זה לא קנה מפני שהיא אסמכתא לפיכך מנכה כל הפירות שאכל מפני שהיא ריבית של תורה אבל אם אמר לו הבוכר אם לא אחזיר לך עד שלש שנים קנה אותה מעכשו והביא לו בתוך שלש אין לו פירות הביא לו לאחר שלש הרי כל הפירות ללוקח: המוכר בית או שדה ואמר המוכר ללוקח לבשיהיו לי מעות תחזיר לי קרקעי לא קנהו וכל הפירות שאכל ריבית קצוצ' ומוציאי אותה בדיינין אבל

מכר

וש מי שמורה וכו' זאת המברייתא שקר: גוי ממכר חברו ליפרוע וכו' משמע דרב מרי בר רחל סבר ופרמי ז"ל פליג היה על הקונה לפרוע למלוה דבר זה על הגוי היה מוטל לפרוע משמע שלו היה על הקונה לפרוע לו המעות לפיכך פליג רבינו בתמרו ער מיח זיר לו הגוי המעות ומכל מקום היו מוכרח הגר"מבן והר"מבח ז"ל כתבו בשם מחריס שלפיכך היה על הקונה לפרוע מותר לפי שברירתם הרי היא כמכורה עד שיהיה בפרע ולא יפה כתו מכח הגוי וכשפרע לותה הרי המלוה כחותר ומוכרה לו: והממשכן בית או מרה וכו' בריית שם ממכן לו בית ממכן לו מרה וכו' וכתב הר"מבן ז"ל הרי זה לשון ופילו מכרה למחר בדמים הללו לשון לעשות ממכן שלו בית ממכן לו מרה ומה שכתב רבינו שעל הקרקע הוא חוכל פ פירות הוא כפי שעתו שלין רוך התר למשכונת הבתי' לפי שנכוי ולפיכך הבריית שהזכירה בית שהכרח היא בלוה חוכל פירות: ואם אמר לו לא תמכרנה וכו' שם

ובהשגות אמא קשיא לי והא לשמכתא היא דהא לא ידע לי מי מזבין לה חו לא וחיימת קני לה ומשתברא ברחמי ליה מעכשיו וחפי הכי ברמי הללו לשור הוחיל ולא פשיק מילתא בזבוני כך נרחה לי ע"כ: ורבנו בחרן לא הכנים עצמו ללא בחיפור הדבר והיתרו אבל בעיני קניה שם קנה שם לא לא כתב בחרן דבר ומבואר הוא פ' במיני מהלכות מכירה דבעינן מעכשיו וקנו מידו והוא שלא ימכה יותר על הדמים שקבב כמבואר שם בתרוכ' וכחרן כיוצא בזה הוא ובשפסק דמים ירוע לשור שם רבינו שבעל הקרקע הוא חוכל פ פירות הוא כפי שעתו שלין רוך התר למשכונת הבתי' לפי שנכוי ולפיכך הבריית שהזכירה בית שהכרח היא בלוה חוכל פירות: ואם אמר לו לא תמכרנה וכו' שם

ויש מי שחורה שואת המשכונ' בנכרי גוי שמשכן חצרו לישראל וחזר הגוי ומכרה לישראל אחר אין הממשכן חייב להעלות שכר לישראל מעת שקנה הישראל אלא דר בחצר בלא שכר עד שיחזיר לו הגוי את המעות שיש לו על חצר זו שתרי הוא ברשו' הממשכן ברינהם עד שיתן לו מעותיו ויסתלק: הממשכן בית או שר' ביד חברו הוי **והיה בעל הקרקע אוכל פירותיה ואמר לו המלוה לבשתמכור קרקע זו לא תמכרנ' אלא לי ברמי אלו הרי זה אסור ואם אמר לו אל תמכרה אלא לי בשוויה ועל מנת כן אני מלוה אותך הרי זה מותר: מותר להרבות בשכר הקרקע כיצד השכיר לו את החצר ואמ' לו תן לי מאתי אם מעכשו אתה נותן לי תרי חיא לך בעשר סלעים בכל שנה ואם תתן שכר חדש הרי היא בסלע בכל חדש הרי זה מותר: המשכיר שדה לחברו בעשרה כורים לשנה ואמר לו תן לי מאתים זו שאפרנם בהן את השד' האני אתן לך שני עשר כור בכל שנה הרי זה מות' מפני שאם יפרנם את השד' בדינרין אלו יהיה שכר' יותר וכן אם השכיר לו חנות או ספינה בעשרה דינרין בשנה ואמר לו תן לי מאתים זו שאבנה בהן חנות זה ואציידנה ואביינה או אתקן בהן ספינה זו וכלי תשמישה ואני אעלה לך שני עשר דינר' בכל שנה הרי זה מותר אבל אם אמר לו תן לי מאתים זו כדי להתעסק בהן בחנות או אוציאם במחור' של ספינה או אשבור בהן מלחין ואני אעלה לך בשכר הרי זה אסור: אסו' לחרבו' בשכר האדם כיצד לא יאמ' לו עשה עמי היום מלאכ' זו שחייא שוה בסף ואני אעש' עמך בשבתון אחר מלאכ' שתהיה שוה שתים: מותר לאדם לומר לחברו נגש עמי היום ואנגש עמך למחר ערור עמי תיום ואעדור עמך למחר אבל לא יאמר לו נגש עמי ואעדור עמך ערור עמי ואנגש עמך כל ימי גריד אחת וכל ימי רביעה אחת ולא יאמ' לו חרוש עמי בגריד ואני אחרוש עמך ברביעה שהרי טורח החרישה בימות הגשמי' יתר וכן כל כיוצא בזה השוכר את הפועל בימי החורף לעשו' עמו בימי הקור בדינר בכל יום ונתן לו השכר והרי שברו שוה בימי החורף מלע בכל יום הרי זה אסו' מפני שנרא' כמלוה אותו היום כדי שיחזיל לו בשברו אבל אם אמר לו עשה עמי מחיום ועד זמן פלוני בדינר בכל יום אף על פי ששוה שברו מלע בכל יום הרי זה מותר הואיל והוא מתחיל לעשות' מעתה אינו נרא' כנוטל שכר מעותיו שהקדים ונתנן לו בשברו:**

ג מפרש טעמא מפני דמיכירות חיכה מסתלמת הלה לבסוף וכרחה לרבינו משום דמיתניתין דהכא חיירי כגון שנכנם מיד בתוך הבית דבעינן לאחר לה שרי להרבות דמיחזי כאגר נטר כדמשמע פרק המוכר את הספינ' בבסוף פרק זה ע"כ:

ד מכאן פסק רבינו משום כל הלכה בפרק זה ע"כ:

פרק שמיני

אסור להרבות על המכר כו' ער קונה ח הוחן וכל כיוצא בזה פרק זה תהו כתך: תכור

אסור להרבות על המכר כיצד המוכר לחברו קרקע או משלטלין ואמר לו אם מעכשיו תתן לי הדמים הרי הן שלך במאה ואם עד זמן פלו' הרי הם שלך בעשר' ומאה הרי זה אבק רבית שזה דומה כמי שנוטל עשרי' בשביל שינתן לו מאה להשתמש בה' עד זמן פלוני כשיתבענו בדין אינו חייב ליתן אלא מה שהיה שוה בשעת המכר או יחזיר ממכרו מיד אם היה קיים וכן אם מכר' לו משלטלין עד זמן פלוני במאה והיו שוין בשוק למי שקונה במעותיו מיד תשעים הרי זה אסור ואינו נותן לו אלא תשעים או מחזיר מידו מחודתו אם הייתה קיימת הלוקח

ובן אם מכר לו משלטלין וכו' דעתו ז"ל כרעת ההלכו' שלא הביאו הרב מחתן דאית ליה ז' שרי לפי שהו' היה מקל יותר מרב פפא ואין הלכ' כרב פפא ואף רעת הר"מבן ז"ל כן הוא שאסור לחכור ברמים יתירו' בשביל המשכיר שדה לחברו וכו' מבוארת כל זאת הכבה במעב' ובריית ומימל לשר שם: **אסור** להרבות בשכר החל כיצד וכו' מבוא שכיוצא בשכירות החכר מותר בשכירות החדש כיצד מכר לחש לשנה ולא המכיר לחש מעכשו אתה נותן לי יהיה השכר עשר כלשי ואם תתן לחדש בחדש יהיה כלש בחדש הרי זה מותר לפי שלא שכירות חלו בשוה כמו שחתלש חלו שכירות שנה בשנ' שכירות שנים היה חתלתא חלו בחברתה בחדש הרי זה מותר לפי שלא שכירות החדש היו לחכר והרין שכתב כאן פשוט הוא ולשון מהדיקין הבחוש: ומותר להדש ולפיכך כשכתב רבינו לשור להרבות בשכר החדש בחר דרך לחרית שלינה דומה לחכר והרין שכתב כאן פשוט הוא ולשון מהדיקין הבחוש: ומותר להדש וכו' כל זאת הכבה עד ואני לחרוש עמך ברביעה מצנה כלשונה ופירוש גריד בזמן שהארץ יבשה שלח ירדו גשמים: **השוכר** את הפועל וכו' עד סוף הפרק בריית המוכר את הספינה וכתב הר"מבן ז"ל זה לשונו כתבמורי ז"ל דדוקא פועל הוא דאתברו בשאינו שעה חתיכה כיון שעה כיוצא בזה הוא ולא תתעבר פועל לגמרי מהתיתא דהא יכול לחזור בו אבל בשכירו קרקע מזונה זו מעתה זכייה גמורה הרי לשור ולקניה יכה שלעשלל ופירוש לקח על פי שלינו ד' מעתה בחכר:

פרק שמיני אסור להרבות על המכר כיצד וכו' מצנה מפורשת שם ופי' והוא לשון רבית ומכיון כך כתבתבו ובשיקבלנו בדין וכו': **ובן** אם מכר לו משלטלין וכו' דעתו ז"ל כרעת ההלכו' שלא הביאו הרב מחתן דאית ליה ז' שרי לפי שהו' היה מקל יותר מרב פפא ואין הלכ' כרב פפא ואף רעת הר"מבן ז"ל כן הוא שאסור לשכור ברמים יתירו' בשביל המשכיר שדה לחברו וכו' מבוארת כל זאת הכבה במעב' ובריית ומימל לשר שם: **אסור** להרבות בשכר החל כיצד וכו' מצנה שם ופי' והוא לשון רבית ומכיון כך כתבתבו ובשיקבלנו בדין וכו': **אסור** להרבות בשכר הקרקעות וכו' מצנה שם והטעם כמ' לפי שמן הדין שכירו הוי מתלתא חלו בשוה וזה שכותבו לו בעשר חולי מוזיל בניה: **המשכיר** שדה לחברו וכו' מבוארת כל זאת הכבה במעב' ובריית ומימל לשר שם: **אסור** להרבות בשכר החל כיצד וכו' מצנה שם ופי' והוא לשון רבית ומכיון כך כתבתבו ובשיקבלנו בדין וכו': **אסור** להרבות על המכר כיצד המוכר לחברו קרקע או משלטלין ואמר לו אם מעכשיו תתן לי הדמים הרי הן שלך במאה ואם עד זמן פלו' הרי הם שלך בעשר' ומאה הרי זה אבק רבית שזה דומה כמי שנוטל עשרי' בשביל שינתן לו מאה להשתמש בה' עד זמן פלוני כשיתבענו בדין אינו חייב ליתן אלא מה שהיה שוה בשעת המכר או יחזיר ממכרו מיד אם היה קיים וכן אם מכר' לו משלטלין עד זמן פלוני במאה והיו שוין בשוק למי שקונה במעותיו מיד תשעים הרי זה אסור ואינו נותן לו אלא תשעים או מחזיר מידו מחודתו אם הייתה קיימת הלוקח

ודברי רבנו עיקר דודאי מכתבתא היא ולפי׳ במקלקין ומשרטין לדברי הכל ולית הכא בפלוגתא דרבי יהודה ורבנן אלא כל זמן מלין כח בדר המלוה לגבות מחובו כלום ולהחזיר הקרקע ללוה מותר מהרי על כרחו מל מלוה לא רצה לתת נשתה כלום ולאו מלוה לגבות אלא מכתבתא דכתיבא והרי זה דומה למוכר שדהו בזמן שהיובל מהב מרמלי לגרלו לפי חשבון הדמים ומל כל פנים יש לדון כן ממה שאמרו פרק המוכר את הספינה לא כמי דמטו ליה זוזי ופריק להו לרבנן וחמם מנין מקמי יובל ולית להמחזירים לגלי מכתבתא דמגילה ובמתניתא הלוה כמו מכתב רבנו ולפ הלמוד זל מודיע לן ולאמר מהכותם מלין דומה למלר מכתבתא כמכר הוא מפני מלין לחרין המלוה עליו ולא מטפה נהר ליהו בוטל כלום לגלי פירות מהיו עמ׳ וליהו יכול לכופו לפרוע לן חובו לגלי מזו ולא מחלי כבדים מה מלין כן במכתבת׳ את׳ מהלחריות עליו ולא רצה תובע חובו ממנו ולא מטפה נהר גבה מחלר כבדים ועוד מלין זה לטון מלוה שלא לטון מקח דומיא דלוקח פירות כיון מכתבכן עכ׳ל ודבריו ברורים הם:

וכן אם התנה הלוה שכל זמן שירצה מחשב לו מה שרד בו ויחזיר לו שאר הדמים ויסתלק הרי זה מותר שאין זה אלא כשכירות וכל תנאי שבשכירות מותר כמו שביארנו:

פרק שביעי

המלוה

פרק שביעי

המלוה

את חבירו ומכחן לו את המרה כו׳ עד ולית המביעית מפקטתה הכל במציעא פרק ליהו נכך: לף על פי מפסכונה זו לסור היא עד ויסתלק הכל פרק ליהו נכך:

המפכן

ר׳ לחמר רב לקמי המת׳ דלחמרי לכל טפי לא מפקינן ליה בלא זוזי וכו׳ לפי לון הלכה כרבי דחמיב ולפיק פירי במפכנת׳ דפרה ולית לן בה שום רבינא סבר מהוה לבן רבית ולית מחזירין ממלוה ללוה כדל׳ל לרב לקמי לעיל חלא זה רבינא לחר מהוה קדמון סבא רב יוסף להמיב על דבריו בחלו טרפות בעניין המירכות ס׳ה לבל בחל׳ל כתב דל׳ל כרבינא דחמיב ולפיק פירי ודוק במפכנת׳ בלא כלייתה ובלחרת דמפלקי לבל בלחרת דלא מפלקי לבן רבית היא לכ׳ע וכן מוכח בערכין כר׳ המוכר סדהו ובכלייתא בלחרת דמפלקי הלכה כרבי חמי דלבן רבית היא ובלחרת דלא מפלקי פלוגתא דרב לחא ורבינא והיא דרבינא לכל בכלייתה לכל למימר דלא לכל כ׳ל עד חמם מכים מכלן ולילך בקיבותה עכ מלבילקט מדברי רב חלכם ועיין לעיל פו עכ:

המלוה שלא יסתלק עד סוף זמן המשכונה הרי זה אינו יכול לסלקו וקבל המלוה עליו שיסתלק בכל עת שיביא לו מעותיו הרי זה צריך לקנות מידו על כך שמנהגה לסלק המלוה בכל עת שיבי׳ מעותיו אין בעל חוב של מלוה גבוה מכנה כורך שגובה מן הקרקע ואין הבכור נוטל בה פי שנים ושביעית משמטה וכשמסלק אותו אינו נוטל אפילו פירות שבשלו ונפלו לארץ ואם הגביה אותן קודם שיסלקו קנה אותן ומקום שאינו יכול לסלקו עד סוף זמנו בעל חוב גובה הימנו והבכור נוטל פי שנים ואין השביעית משמטתה אף על פי שמשכונה זו אסודה היא ואבק רבית כמו שבארנו אפשר שיהיה מנהג זה בטעות אלגו׳ או דרך כל מי שחתא ומשכן באותה מדינה הואיל ואבק רבית הולכין אחר המנהג ויש

וכן אם התנה הלוה שכל זמן שירצה מחשב לו מה שרד בו ויחזיר לו שאר הדמים ויסתלק הרי זה מותר שאין זה אלא כשכירות וכל תנאי שבשכירות מותר כמו שביארנו:

פרק שביעי

המלוה

את חבירו וכו׳ לית מלין מסלקין את הלוה אלא כל זמן שהמלוה מחזיק בשטר המלוה אבל כשעמד ונתן לו את השטר עד זמן קצוב או עד שיביא לו מעות ויסתלק והיה המלוה אוכל כל פירותיה אפילו אבל כשעמד ונתן׳ אין מסלקין אותו בלא כלו׳ שאם תסלק אותו בלא מעות הרי זה כמי שהוציאו ממנו בריינין ואין צריך לומ׳ שאם אבל יתר על מעותיו אין מוציאין ממנו וכן אין מחשבין משטר לשטר בשטרנה והיתה הקרקע המכושכנ׳ בידו של יתומי׳ אבל שעמד ונתן מסלקין אותו בלא כלום אבל יתר על חובו אין מוציאין ממנו היתר ומחשבין לו משטר לשטר כיצד מחשבין משטר לשטר הרי שהיתה שדה זו ממושכנת לו במאה דינרין ושדה אחר׳ ממושכנת לו בשטר אחר במאה דינר ושתי השדו׳ לאדם אחד ואבל מפירות השדה האחת בחמשים ומפירות השניה במאה וחמשים אומרין לו הרי אכלת מן הפירות במאתים ואין לך כלום ואילו השני שטרות שטר אחד ומשכנ׳ אחת

מקום שנהגו לסלק המלוה כל זמן שיביא לו מעות הרי זה כמו שפירש ואין צריך לפרש דבר זה ובן מקום שנהגו שלא יסתלק המלוה עד סוף זמן המשכונה הרי זה כמו שפירש וכל המשכן כתם אינו יכול לסלקו עד שני עשר חדש מקו׳ שדרכן לסלק המלוה כל זמן שירצה הלוה והתנה עמו המלוה שלא יסתלק עד סוף זמן המשכונה הרי זה אינו יכול לסלקו הזה הכתב שאין הלוה מסתלק עד סוף זמנו וקבל המלוה עליו שיסתלק בכל עת שיביא לו מעותיו הרי זה צריך לקנות מידו על כך שמנהגה לסלק המלוה בכל עת שיבי׳ מעותיו אין בעל חוב של מלוה גבוה מכנה כורך שגובה מן הקרקע ואין הבכור נוטל בה פי שנים ושביעית משמטה וכשמסלק אותו אינו נוטל אפילו פירות שבשלו ונפלו לארץ ואם הגביה אותן קודם שיסלקו קנה אותן ומקום שאינו יכול לסלקו עד סוף זמנו בעל חוב גובה הימנו והבכור נוטל פי שנים ואין השביעית משמטתה אף על פי שמשכונה זו אסודה היא ואבק רבית כמו שבארנו אפשר שיהיה מנהג זה בטעות אלגו׳ או דרך כל מי שחתא ומשכן באותה מדינה הואיל ואבק רבית הולכין אחר המנהג ויש

ויש

המלוה

את חבירו וכו׳ אין מסלקין אותו בלא כלום כגון שהלוה לו מעות ונתן לו שטר המלוה על הקרקעות שלו ואמר לו כל זמן שאני מחזיר לך מעותיך אין השטר בטל ואין לך רשות למכור הקרקעות שכתוב בשטר אלא אני יכול למכור ולהחזיר לך מעותיך ואם מכר הקרקעות הלוקח נוטל מהן כל זמן שלא החזיר לו המלוה מעותיו ואם מת המלוה יורשיו נוטלין מהן כל זמן שלא החזירו להן מעותיו ואם מכר הלוקח לאחר ואחר לאחר הרי הן

משכרת לחמה לחבירתה וכו' בריתא שם ופ"ז אין לחרישת הבציס על בעלת התרנגולת לבל טורחת בהם: מי מהיה נוטה בחברו לרבעה דיניהס וכו' כרבה דאמר הכין ופי' מילתו דבר מסוים מלס היה דבר מסוים מוכיח לותו בענין כמו מכתב הרב בסמוך וכן פי' הר"ם בן ז"ל מכל מלינו דבר מסוים המקח קיים לף על פי שהיה מחסת ליסור ותחזיר לו סווי וכן כתב הר"מבן לבל שם לא מקיימים המקח ביניהם הלא לענין מי שפרעכיון שהוא ביסוד לין בו קבלת מי שפרע למי שחוזר בו וכן כתב רב האי גאון ז"ל הלו דבריו וכן כתב הר"מבן ז"ל: וכן שם נתן לו וכו' גם זה מן כרבה ופי' מהוא דבר מסוים ולפיכך מוכיחין לותו בענין והטעם בגמרא דלא ליתרו מכפי וקחי בגלימא דרבינא:

משכרת אשה לחברתה תרנגולת לישב על הבציס בשני אפרוחים ואין חוששין משום רבית מי שהיה נושה בחברו ד' דינרין של רבית ונתן לו בהן חפץ ששוה חמשה כשמוציאין ממנו מוציאין ממנו חמשה הואיל ובתורת רבית בא לידו וכן אם נתן לו בהן בסות או כלי מוציאין ממנו את הכלי עצמו ואותו הבסות

השביר לו בהן מקום וכו' גם זה מימרא שם:

פרק תשיעי

אין פוסקין על הפירות עד שיעלה מהם וכו' ממנה ובריתא שם פרק לילהו נסך:

בד"א בשלא היה לו וכו' אבל לס היה למוכ' מילתו המין כלום וכו' הרי זה מות' לפסוק עליו פי' מותר לפסוק לקנות מה שים לו אבל לס היתה לו קלה לילו יכול למכור יות' ולילו כלוה מיתבח' פרק ' שים לו קלה לוה עליה כמה סלין זה גרי' בדעת רבנו וכן כתב הר"מבן והר"מבח ז"ל:

כיצד היה הוף תחלה ל לקוברים וכו' ממנה שם ובר"י ז"ל כלי שבוברין בו הענבים לפני הדריכה והן מתחממים ומתבשלים להוציא יינם יפה קרוי ענבים ושל זתים קרוי מעטן עכ"ל:

כרבה לגבי חבי דיחמר חרבע מפקינן מיניה עכ':

כ"ק לגבי חבי ר"מפקינן מיניה ולידך לימר מתנה הוא דיהיב ליה עכ

ובן פוסק עמו על כלי חרס שהוא מחוסר כל דבר שהוא מלאכה אחת או שתים פוסק עמו עליו היה מחוסר שלש מלאכות אינו פוסק אלא אם כן יצא השער שכין שהוא מחוסר שלש מלאכו' הרי זה כמי שאין לו מאותו המין כלום וכמו לא בא לעולם עדין כיצד גריש שהיה מחוסר הנתה בשמש שיבש ורישה והרייה אינו פוסק עליו אלא אם כן יצא השער היה יבש ואינו מחוסר אלא רישה והרייה פוסק עליו

כ"ק לגבי רבי יוסי דיחמר חין פוסקין על הזבל לולי שם כן יש לו זבל בהיספה:

בצים של יוצר שהיו מחוסרין לפיפה ויבוש והולכה לכבשן ושריפה והוצאה אינו פוסק עליהן היו יבשין ואינם מחוסרין אלא הולכה לכבשן ושריפה פוסק עליהן והוא שיהיה דרך הוקה להוציא אותן מן הכבשן אבל אם היה המוכר הוא שמוציא הרי אלו מחוסרין שלשה ואינו פוסק עליהן עד שיצא השער וכן כל כיוצא בזה:

ההולך לחלוב את עזיו ולגזוז את רחליו ולרדות את כוורותיו ומצאו חברו ואמר לו מה שעזי חולבות מכור לך מה שרחלי גוזזות מכור לך מה שכוורתי רוזה מכור לך הרי זה מותר אבל אמר לו מה שעזי חולבות כך וכך מכור לך בבך וכך מה שרחלי גוזזות כך וכך מכור לך בבך וכך מה שכוורתי רוזה כך וכך מכור לך בבן וכן אומר אלא אם כן פסק עמו בשער שבשוק וכן כל כיוצא בזה

לימר רבי יוחנן לית פוסקין כו' וכן כתב בתשובתו ובמה כתב מבריתא קתני יוחנן ורוחים מהא דלעיל לימר ממנה ברמי' ר' יוחנן בפירות ולית עוסק ממנה ברמי' ר' יוחנן לימר מה לי הן מה לי דמיהן מה לי הן נמי לימרי' ופוסקין על מער מבסוף

אין פוסקין על שער שעידו' מפני שאין השע' קבוע אלא על שער שבמדינה

היו החטים החדשות במדינה ארבע סאין בסלע וישנו' שלש בסלע אין פוסקין עד שיצא השער לחדש ולישן היו חטין של לקוטה ד' סאין בסלע ושל בעל הבית שלש פוסק ללקוט' בשער לקוט' ולא יפסוק לבעל הבית עד שיקבע השער לבעל הבית כיון שנקבע השער מותר לפסוק על השע' הגבוה כיצד היו החטים נמכרות ארבע סאין בסלע ופסק עמו שיתן לו החטים בשנה הזול אם עמדו אחר כן עשר סאין בסלע נותן עשר סאין בשער שהוא בשוק שהרי פסק עמו בשער גבוה נתן

מגיד עוז

פרק תשיעי

אין פוסקין על הפירות וכו' עד מיכן המע' וכו' ממנה ובריתא שם פרק לילהו נסך:

בד"א בשלא היה לו וכו' אבל לס היה למוכ' מילתו המין כלום וכו' הרי זה מות' לפסוק עליו פי' מותר לפסוק לקנות מה שים לו אבל לס היתה לו קלה לילו יכול למכור יות' ולילו כלוה מיתבח' פרק ' שים לו קלה לוה עליה כמה סלין זה גרי' בדעת רבנו וכן כתב הר"מבן והר"מבח ז"ל:

כיצד היה הוף תחלה ל לקוברים וכו' ממנה שם ובר"י ז"ל כלי שבוברין בו הענבים לפני הדריכה והן מתחממים ומתבשלים להוציא יינם יפה קרוי ענבים ושל זתים קרוי מעטן עכ"ל:

ובן פוסק עמו על כלי החרס וכו' ממנה שם ופי' בגמ' פ"ז ז"ל מגבל העפר והמים ועשה מהן בגיסים סקורין מטוסם:

בד"א בשהיה עפרן לבן וכו' בריתא שם ופסק כל יופי ובר"י ז"ל פי' בעפר לבן שלילו מצוי במקומו עכ"ל:

ובן פוסק עמו וכו' ממנה שם ופסק כתן דהוף סתם מתניתין:

כל דבר שהוא מחוסר מלאכ' לחת וכו' כרב דימ' בכין הפ' וכרקיית לן דרב ושמוא הלכה כוותי' דרב ביחסורי:

כיצד גריס שהוא מחוסר וכו' כל אלו הפרטין מבוארין שם:

ההולך לחלוב את עזיו וכו' בריתא שם בריש הפר' וכר"י ז"ל מה עזי חולבו' מכור לך בבך וכך זוזי שם מעט שם רב יגיעך מותר שהרי קבל עליו הפסד ומכר הילכך אפילו יותר מכדאי הוי כאין כאן אבל אם נטר לי דאי הוה בזיר מ מדמיה כמי הוה מקיל אבל אמר לו כך וכך סאין וחוזיל בביה בשכר הקדים לסור עכ"ל ומבוא' כן בדברי רבנו:

אין פוסקין על שער של עירות וכו' מימרא דר' יוחנן בסוף הפרק: חיו החטים החדשות במדינה וכו' בריתא כלשונה לפי גרסת ההלכות והרבה ספרי אבל ר"י ז"ל כתב הגרסתם היו חדשות מר' וישנות מסלם אין פוסקין על החדשות מר' עד שיצא השער לחדש ולישן דהאי חדשות מר' מסוס דלא יבשו עדיין כל הצורך והפוסק על החדשו' לא יקבלם היינו עבשיו שלא לזמן כשיתייבשו כל צרכן ואין פוסק עליהן לקבל ד' סאין בסלע שיצא השער בר' לחדש ולישן עכ"ל ודברי רבי' ברסתו מכתב אין פוסקין סתם על שהבוכה בין חדש בין ישן והטעם מכל שים חלוק בין חדש לישן שיצא שער קבוע מעתידין הן להיות סוין הוי בת' מעערי' אין חלוף פחו' מיי מהם הוי יתר והרי הוי כשער של עירות סאין פוסקין עליו מפני שאינו קבוע: היו חטים של לקוטות ד' סאין וכו' בריתא ומימרא שם ופר"י ז"ל סתם לקוטות היכא יפה לפי שלוקטין הותם בכתה שרוית ומערבין שבולת סיפון עם שבלי חטים אין פוסקין לבה מר' עד שיצא השער של לקוט ולמוכר עכ"ל משמע דלבעל הבי' משלם יכול לפסוק וכן מוכיח בגונא שם ואף רבי לזה נתכון בילמדו ולא יפסוק לבה עד שיקבע השער לבה כלומר לא יפסוק לו מר': כיון שיקבע השער מותר לו וכו' בתוספתא שם ופי' ולא לא רבה מוכר לתת לו מעמר סאין בסלע מקבל מי שפרע כמו שכתבתי בפרק ז' מהלכות מכירה דין מי שפרע בתעות בלא מעיבה ועניבו: כתן

והלוקח מחבירו חפץ בשוה וכו' תוספתא בהא בהלכות הלוקח חפץ מחבירו על מנת ליתן וכו' וכתב הרב ז"ל חפץ בשוה לפי מכבר מתעלין לרשתו מלמכור מטלטלין בזיתר מדמיהן ואם הוא מכר קריקע לפי מה שכתבתי למעלה לפסר מלין כריך מיחיה בשויו: **חבית** של יין מחיה שוה עתה דינר ומכר לו בשתי עד תקין על מנת שאם תארע בה תקלה הרי היא ברשות המוכר עד שימברנה הלוקח הרי זה מותר שאם אברה או נשבר אינו משלם כלום ואם לא מצא למברה ולחזירה בה היה לו להחזירה לבעלים וכן אם מברה לו בשתים ואמר לו חיתר על שתים יהיה שברך בשביל שאתה מטפל למברה ואם לא תמצא למברה כמו שתרצה החזירה לי הרי זה מותר אף על פי שאברה או נגנבה או התמיצה תהיה ברשות הלוקח **היו** לופירות שאם ירצה למכרן בשוק וליקח דמיהן מיד מוכרן בעשרה ואם תבע אותן הלוקח לקנותן ויתן המעות מיד יקנה אותן בשנים עשר הרי זה מותר למכרן בשנים עשר עד שנים עשר חדש שאפילו הביא זה מעותיו עתה בשנים עשר היה קונה אותן וכן כל ביוצא בזה **אסור** לקנות פרי הפרדים קודם שיגמר ויתבשל מפני שזה שמוכר בוול עתה בעשר הוא פרי ששוה עשרי כשיגמר נמצא התוספת בשביל ההקפה אבל אם קנה ענל בוול ויהיה אצל הבעלים עד שיגדיל הרי זה מותר שהרי אם מת או נחש ברשו' הלוקח הוא והמיתה דבר מצוי תמיד: **הנותן** מעות לבעל הכרם על השורינין ועל הזמורות לשכיברתו שהם ביוק והוא קונה אותן בוול עד שיבשו ויברתו הרי זה צריך להפך בהן כשהן מחוברין שנמצ' בקול אילן לזמורותיו ואם לא הפך נמצאו המעות הלואת והן לקוחין בוול מפני ההקפה **ואסור** שומרי השדות שנותנין להן חטים בשכרן בוול מן הגורן כשיבא לגורן צריכין להתעסק עמהן במלאכה בגורן כדי שיהיו החטים האלו שנטלו בסוף זמן השכירות ואם לא עשו כך נמצאת השכירו' אצל הבעלים כמלוה וזה שלקחן בוול מפני שאחרו שכרן עד הגורן **אריסין** שהיו בעלי השדות מסלקין אותן מן השדה בניסן ונותנין להם האריסין בכל זרע הומר ארבע סאין והניח הן אריסין בתוך שדהו עד אייר ונטל מהן שש סאין הרי זה מותר ואין שם רבית: **הלוקח** חטים ארבע סאין בסלע וכן השער ונתן לו את המעות וכשבא לגבות את החטין לאחר זמן הוסיף לו במדה ונתן לו יתר הרי זה מותר שהרי ברצונו הוסיף לו ואילו לא רצה לא היה שם תנאי **מותר** לאדם ליתן דמי חבית של יין לחברו ולומר לו אם החמיצה מבאן עד יום פלוני ברשותך **אבל אם** הווילה או הוקירה הרי היא שלי שכיון שקבל עליו הזול הרי זה קרוב לשכר ולהפסד וכן כל ביוצא בזה **וכן מותר** לאדם לקנות מחברו בתשרי מאה כדין של יין בדינר ואינו נוטלן עד טבת ובשנטלן בודק ומחזיר החומץ ולוקח היין הטוב שלא קנה ממנו אלא יין טוב ואלו שהחמיצו מתחלה היו ראוין להחמיץ אבל לא נודע הדבר עד אחר הזמן **מקום** שנהגו לשכור הכפינה וליטול שכרה ואם נשברה שמין לו מה שפחתה ומשלם יתר על **שכרה** הרי זה מותר **וכן מותר** להשכיר סיר של נחשת וביוצא בו ונוטל השכר ודמי מה שפחת ממשקלו **וכן** כל ביוצא בזה: **אין מקבלין** צאן ברזל מישר' מפני שהוא אבק רבית וביצר הן צאן ברזל הרי שהיה לו ק' צאן וקבלן ממנו להטפל בהן ויהיו הגזות והולדו' והחלב לאמצע לשליש או לרביע עד שנה או עד שתים כמו שהתנו ביניהן ואם מתו הצאן הרי המקבל משלם דמיהן הרי זה אסו' שהרי בעל הצאן קרוב לשכר ורחוק להפסד לפיכך אם קבל עליו בעל הצאן שאם הוקרו או הזלו או אם נטרפו הרי הן ברשותו הרי זה מותר **וכן כל** ביוצא בזה **השם** פרה מחברו ואמר לו אם מתה הרי היא עתה עלי בשלשים דינרין ואני אעלה לך סלע בכל חדש מותר לפי שלא עשאה מחיים דמים אלא לאחר מיתה **משכרת**

מגיד משנה

אסור לקנות פרי הפרדים וכו' מימר' מס כרב דהלכתא כותיה בלימודי והרבה פירושים נאמרו בו:

אבל לקנה ענל בוול וכו' זהו פי' למה שאומרו מור"ם בתורי דכפים פסידיהו ויש בו פירושין לחרים

ובהשגות אמא זהו פירוש בתורי דכפים פסידיהו ולישנא דכתן עכ"ל: ולא נהר למה לישנו כתן ולפסר מהוז"ל מבור מלח כך היתה הכוונה לא היה להם להזכיר תורי חלא בהמה ויש לומר דלרבותא נקט תורי לפ על פי שים הפרש בין ענל לשור ובלשת פירו' רבינו פירוש לעניין הדין וכן פירש רבינו חננאל ז"ל:

הנותן מעו' לבעל הכרם וכו' זהו פי' להנהו דמתבמי מבמי הלמור בגמרא פס ור"פ ז"ל פי' בו ענין לחר וזה עיקר:

שומרי המדות מכותני וכו' פס לאמר להו רבה להנהו דמנטרי בלני וכו':

אריסין מהיו בעלי המדות וכו' מעמה דרבה והטעם לפי מלישנו נוטל המ' מלין יותר בסבול המתק' הלרבע זה בסבול סמניחן חדם לחד בקריקע יותר מן הלחרים וכן מפורש פס:

הלוקח חטים לרבע מלין זה פי' הוה עובדה דרבינא יהב זוזי לבני לקרא וכו' ולף ר"פי ז"ל כן פי' והטעם לפי מלין תולין ברבית מלוחרת כל זמן מהוז לחר פרעון ולא הזכיר לו ב בשכר מעותיך מהיו בטולות לכלי כמו מכתבתי למעלה בפרק חמישי ולף זה דעת רוב המפרשים ז"ל:

מותר לאד' ליתן דמי חבית וכו' מימר' דלבני פס ברלם הפ' ופרעו הר"ם בן והר"ב ז"ל פלפילו חבית זו ידועה ועליה נותן דמים מותר וכן נראה בדעת רבנו: **ובן** מותר וכו' פס בסוף הפרק:

מקום שנהגו לשכו הספינה וכו' פסק הלכה בגמר' פס:

ובן מותר להשכיר סיר של נחשת וכו' זגם מפול בגמרא נגי דוד"ה דבני מר עוקבא דהוה בי מר שמוחל תקיל ויהב להו תקיל ו ופקיל מיניהו מקיל לחברי מקיל פחתיה מ"ט לפי לחבר לא כתב וכו' לחמ' ליה כי הלי לפי בריקבי כמי פרי למיבר דהא מקבלי עלי חוסכ' דכחש דכמה דמקבלי נחשת בברי דמיה לחבל קבלת זולא לין דיי מכלן פלחור ליתן עיכר למחבי מבר קרוב לשבר ורחוק להפסד לפילו במקום מיקבל עליו זולא פ"ה מן התו ודלא כפר"ח בן דמרי ליין פס בתו עכ':

השם פרה מחברו ואמר לו וכו' פלע בבל חדש וכו' פי' בשבר מלאכתה והדין בריתא פס ודברי הרב ז"ל כדברי קצת המפרשין שפירשו שעכשו הס ממין לה דמים לה תמות ויפלם חותן לפילו לא היתה טוה כן בשעת מיתה ולף כן מותר לפי פלא עשאה דמים אלא לאחר מיתה כלומר פלס תכחים מחמת מלאכה ויחזירה לו לחיו יפלם לו כלום ולף צריך לומר לס תוזל ומפני זה נותן לו שכר ומותר מה פלף כן בצלף ברזל פהרי לחיו עושה בהן מלאכה פיכחיו מחמתה והוי מקבל לחריותן עליו מיתה וקצת מכרפים לחמרו ברין השם פרה פלחיו מותר חלא כשמקבל עליו לפלם דמים פהיו טוה בשעת מיתה ולא פיקבו דמים ודיעים לף על כי פלא הטוה כן בשעת מיתה וזה דעת הרמב"ן ז"ל ולדברי רבנו הפכים הר"פבה ז"ל:

מבמי הפוכי בלרעה כו' וכן פי' בערוך וכן פי' התוס' בפס רבינו תם ודלא כפר"ם:

"לחמר ליה רבנן לרבה קלכיל מר רבינה דלע כטלי ד' ומכלקי לחריפה בניסן ומר כטר להו מד לייר ופקיל טית לחמר להו ליתן עמדיתו פלא כרין כו' עכ':

"לחמרו ליה רבנן ונותנין להם האריסין בכל זרע הומר ארבע סאין והניח הן אריסין בתוך שדהו עד אייר ונטל מהן שש סאין הרי

"לחמ' להו רב להנהו נטורי בלני הפוכו בבידרי ועיין בתפורת טו עכ':

"לחמר ליה רבינא מברנים לרב לחבי חזי מר הכך לינסי דלכלי רבינא דייהבי זוזי לחמרא ב בתסרי ומבחרי לי בטוחת לחמר ליה לייהבו לחמרא יהבי לחלא לא יהבי עכ':

"ההוא דורא דבני מר עוקבא דהוה בי מר שמוחל תקיל ויהב להו תקיל ו

"לחמר רב פפא הילכת' כפי' לגר' ופגרא מדנהגי בני כופרא לגרא בטעמ' מעיכה ופגרא בטעמ' מבורה כו' עכ':

ט וכן פר"ם ורבינו תם פירש מהוז רבית מל תור' וכן מוכיח בירושלמי דלחמר לי זהו כלן בגזל לחמ' ליה הרי ק' כלן עשוו עליך בק' דינר וולדן וגיזתן וחלבן שלך ולם מתו חייב לתה בלחריותן ולתה מעלה לי כלעמכל לחת ולחת בלחרונה מעלך הרי זה לסור וכן נראה לר"י כרפר"ת כדמוכח התס עכ':

אין מקבלין

ט וכן פר"ם ורבינו תם פירש מהוז רבית מל תור' וכן מוכיח בירושלמי דלחמר לי זהו כלן בגזל לחמ' ליה הרי ק' כלן עשוו עליך בק' דינר וולדן וגיזתן וחלבן שלך ולם מתו חייב לתה בלחריותן ולתה מעלה לי כלעמכל לחת ולחת בלחרונה מעלך הרי זה לסור וכן נראה לר"י כרפר"ת כדמוכח התס עכ':

94

היה לו מאותו המין וכו׳ במסכת דברי חכמים: ואפילו היתה לו מלוה וכו׳ מפורש בגמרא מפ׳ השוכר את הפועלים (דף פג:) ופסקו הרי״ף והרא״ש ז״ל וכל הפוסקים ז״ל: מיהו לא מצאתי לו מלוה בשטר אלא בפרוטה ובמצה לו מתים ואחר כלוה מתים כנגד מתים וכן לעולם ולפי מבואר זה אין לו לחוש בו ומה שכתב בלח קביעות זמן היינו דכתב ז״ל למה שאמרו בגמ׳ לוין מתים ופורעים מתים ממלת מתים בלוה להעמיד במקובעין זמן וכן מוכחת המסכת לדעתו ז״ל שאמרה לה ואמ׳ לחברו הלויני כור חטים לגורן לך פי׳ ולכי נותן לך לגורן לבל אמ׳ לו הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח ודעת הרב רבינו שמחה מפתח מפתח בקובע זמן לגורן היה לפיכך בשעת הדחק ודומיה דהתם דכופ׳ דעד שיבא בני מיהת בשעת הדחק ולא היה כדברי המפר׳ ז״ל דבל שעת מתוך לא בקביעות זמן והכל תלוי לפי מה שהוא למשכה לומר כך לא יאמר לחברו הלויני כור חטים הלא אם יש לו לחבל עתה בקרקע שלוקח ממנו לפרוע לו בשעת הדחק לפיכך בשעת הדחק ולא בקובע זמן זה דעת הרב ז״ל והטעם לפ׳ מהות מבל מקום קובע זמן למה מהות מתייקר ומזיל כרגלה מדעתו של אותו זמן יתייקר וחזקה מלוה ופרעון הלוה תוך זמנו מפני כך לאמר

ובהשגות אפ״א חדום זה לא מפני מעולם הלא לפרוע לו אלא על מנת מבסוק לוה מלוה בקרקע בשעת הדחק בלא קביעות זמן כלל: וגם הרמב״ן ז״ל כתב וכן מפר׳ לוין מתים בלא קביעות זמן מתים בלא קביעות זמן פרעון מפני שיכול הוא לפרוע בכל עת שירצה לבל יהא קבוע לו זמן לפרוע תוך זמנו ולפ׳ זה אין לחוש בכתיבת זמן המלוה ואין לו לחוש בכתיבת זמן פרעון לפיכך מחוור בעיני מקביעות זמן פרעון לקיבלת הלוה הוא מלין המלוה וכל לכופו בבתים לבל יהא לוה לפרוע בבתים פורע מלין לדם מעמו לפרוע תוך זמנו לפי לין לדם רשאי לפרוע תוך זמנו לא לחזרו עליו וכבר הרחיבתי פרוש זה ובתבתי טעם לחלת לדברי רבינו ז״ל: לא יאמר לדם וכו׳ מעמה כבר כתבתיה ודעת רבינו מבולה בים לו כמו מבתבתי:

לוה פירות ער זמן קבוע וכו׳ זהו דין הלוחת מ מלוה בתיה מבואר בלישנא בלישור כמו מבתבתי: מלוה לדם לת לריכו חטים וכו׳ בתיה דברים לחמורי במקום מהגו וכו׳ מבואר במתניה ובגמרא הדין והטעם: אבל מלוה מתים על מער מבסוק פ׳ דעת רבינו ז״ל מקביעות זמן לחמור לפילו כמיכה המער וזהו דין הלרים במקום מבעל הקרקע נותן זרע ויורד לקרקע מלחמור להלותו לזרע ולפילו יכה המער כל זמן מקבעו זמן וכן דרכן לקבוע זמן לגורן ודעת מלר המפרשים ז״ל מלישור הלרים הינו הלה כמלה יכה המער ודברי רבינו נרלין ולדברי הכל לם ים לו ללרים מותר והרי הוא כמלר כל לדם: מי מיהה מטה בחברו מעות וחמ׳ לו וכו׳ מבואר ברלם הברך ברייתא ומסקנא דסוגיא דם ומה מבתב בטיעור מעותיו לומר דם ים לו מלה לינו פוסק עליה יותר מלין המוכר כלה וכבר מתבאר הטעם ופי׳ וכל מבן זמן ים לו בטיעור מעותיו לפילו לה יכה המער מותר וכן כתבו הר״מבן והרמב״ן ז״ל: היו לוה חטים וכו׳ גם זה בלחתה ברייתא דם: הרי מלה היה לו ועבר וכו׳ פירום לפי מזה חבן רבית ולין מוכיחין מלוה למלוה כמו מבתבתי:

פרק אחד עשר

המלוה

את חברו בפני עדים או שאמר לעדים היו עלי עדים שאני חייב לזה מנה או אתם עדי שאני חייב לזה מנה זו נקראת מלוה על פה ואינו צריך לפרעו בעדים לפיכך אם טען ואמר אחר כך פרעתי נשבע וחסת ונפטר אבל המלוה את חברו בשטר צריך לפרעו בעדים לפיכך אם טען ואמר פרעתי שטר זה אינו נאמן אלא אומר לו או הבא עדים או עמוד ושלם לו חובו לפיכך

פ׳ שבועת הדיוטים ודיים כ״ב דכתובות ובדין נט פסוס

בסטר מקויים ועיין לקמן פ״ד:

נתן לו משכון ולא פסקו וכו' כתבה הרמ"ך דמתניתין מכל מלה פסקו בפירוש היכן יכול לתבוע כשער החול ומה שכתב ומי מחזר מקבל מי שפרע מבואר בגמרא:

במה דברים אמורים בפוסק על דעת עצמו וכו' והיכן מקבל מי שפרע בשליח המשלח אומר לו לתקן שלחתיך ולא לעוות פירוש מהיכי תיתי לומר לו לתקן שלחתיך ולא לעוות פירוש מהיכא דליכא הנאה לשלוחו דבי חמוה דרבינא דרבינא דרבי אחא דרבי חייא ורבי אושעיא כולהו מכתבו דלא מכתבו מלוה מקבל מי שפרע כדמוכח בגמרא וכן מי שהלוה לחבירו סס בעובדא דרבינא דרבינא דרבי חמוה כפי פירוש רש"י והאחרונים

לפיכך פי׳ זה נוהר מגיד עוז
לפיכך האומר היו עלי עדים וכו׳
עד בד המלוה

כתב הרשב״ץ ז״ל וכי קבלתי
עלי׳ נאמר בגמרא
שלא בכותבה לאחרתו ומוסיף
לה לבל בהדיחות והלוואת לה צ
צריך להאמלוכי ביה עכ״ל:

ואני אומר דבים נאמרו כן
לבל לערערתו וקבלתו
מטרי הדיחות והלוואת מסתמא
ביקרן הם ומסתם קרן לכתיבה
עומד כיון מסתב״ר ז״ל בסתוך
ובגמרא רכתובות רים פרק לפי
פסיק תלמודא להדיחת והלכתי קבו
מיהא לה צריך להאמלוכי ביה וכן
קבו מתיא צריך להאמלוכי ביה וכן
מכבימו רבותינו בעלי התוספות
ז״ל חלה מאמרו דכי בח הלוה צ
מעצמו ומחה בהם סלה יחתמו
ולה יתבו לון כותבי ותתבון ובזה
רבו הכבב״ו והרמב״ן לפי ראות עיני
הדיין לחקור ולדעת מפני מה זה
מוחה תופל מה הליה את מבותיו
ויצא בפני׳ מאומה הדבר לאמתו:
קבו מדו מהוח חייב לו מנה עד
לון צריכין להתלך בו בכתובות
פרק לף על כי ובגתרא פ חזקת
הבתים: לוה מכתב שטר וכופר
מסתר בכוכב פרק ב דעדיות
ובגתרא פרק נט פסוט: הוסיף
עליו כתבידו ולה מן הלקוחות
פרק נט פסוט: כל מלוה בשטר
כופר כמי שיקבלר פרק נט פסוט
וכלהת דקדוסין והבילור כיצד:
ומלוה על פה כופר וקול יש לו
בגתרא כרק נט פסוט: לון
התלוה בעל פה כופר כמו שבארנו
בערכין פרק ופרק שום היתומים
וכרק הנזקין והבילור בזה הל׳:

לוה

הדר ולם תלמר מהו טעמת חוזר בשטר בעל כרחו יכתבו
לוכיין רשוכה לו את השדה ולהו מפקיד בשטר רלה לחברו
כהדי זה לשקרים לומר כו׳ כתוב בהלכות מכירה כפי׳ עכ׳:

נעבית מן היורשין אלא באחד משלשה דברים אלו בשתחיב מודה בה וצוה בחליו שיש לפלוני עליו חוב
עדיין או שהיתה ההלוואה לזמן ולא הגיע זמן לפרעה
וחזקה השא שאין אדם פורע בתוך זמנו או שנודע
עד שיתן ומת בנדויו כל אלו גובין מן היורשין בלא
שבועת אבל

פקדכב והלכתי כרל ולפי מיתתי ויצין לקמן רפ׳ב ורוקח
סקבב לו זמן לבל בכתב הלוחה ל׳יום לא חסיב פלטים יום
תוך זמנו תוכיין לקמן פ״ר ולפ״ג עכ׳:

לפיכך האומר היו עלי עדים שאני חייב לזה מנה אין כותבין עדותן
ונותנין למלוה שלא יחזירו למלוה על פה עדות בשטר עד שיאמר לזה
הלוה כתבו שטר ותתנו לו אף על פי שאמר
להן כך צריכין להמלך בו אח שחתמו בשטר ואחר
כך נותנין השטר ביד המלוה
היכן כל זמן פלוה קנו מידו שהוא חייב לו מנה
מיהה דסתם קנין הרי אלו כותבין ונותנין אף על
לכתיבה עומד כ פי שלא אמר לזה כתבו שסתם
כרילמרי בהה קנין קנין לכתיב עומד ואינן צריכין
בפני מים ולה כל להמלך בו: לזה שכתב שטר
כתובו רכילו לומר בכתב ידו והעיד בו עדי ונתנו
כתובו דמי ולים רב למלוה הרי זה שטר וכן
לחזור חוזר כדלמ׳ אם כתב שטר אף על פי שאין
פרק המוכר לת ה בו עדים ונתנו למלוה בפני ע
הפניה זכו בגרה עדים הרי זו מלוה בשטר והוא
זו לפלוני וכתבו לו שיהיה כתב שאנו יכו להודיעך
לת הפטר חוזר כ ויקראו אותו העדי
בשטר ולינו חוזר שנמסר בפניהם
בדה והי רלמרי ויש מן הגאונים
פ׳לעפ לומר כתובו שהורו שצריך ל׳
וחתומו והבו ליה ק
קבו מיהה לה צריך
להאמלוכי ביה הה
קה על גבדלה לומ
כתובו כיון דקבי מ
מיהה ומסום סיפא
דלה קבי מיהה בקע
כתובו דלמב דלמ׳
כתובו כרי לאמלוכי
ביה קודם סיקנו לו
והי דלמ׳ קבי מיהה
לה צריך לאמלוכי
ביה להו מסום מ
סלה יוכל לחזור
בשטר הלה מסום
דמכתלת כל כמה
דלה הדר ובוה ש
סיכתבו ויתנו הדע
דהה לה קבי מיהה
כמי חיכה למר לה
כרי לאמלוכי ביה
והתם פטיטה דמכי
הדר ולם תלמר מהו טעמת חוזר בשטר בעל כרחו יכתבו
לוכיין רשוכה לו את השדה ולהו מפקיד בשטר רלה לחברו
כהדי זה לשקרים לומר כו׳ כתוב בהלכות מכירה כפי׳ עכ׳:

אלא יכי קבלתי סלה מלמר בגמרא
דהה דילף על פי דיקה בתנה
ובעמת מסום דבהה סטרית הוה
דמיקני וחיימי דילת הדר ביה לבל
הל סטר בלוי מילת בעלמה כיון
דלמר כתבו כותבין וכותנין ולף
על דבהלי סטרית בני מסעבדי
הה מעבד כפסיה עכ״ל ונס
למפרסים לחדי דלמרי כן ולפמר
סרבי נסמך על מה מלמרו בגמ׳
הבו ליה ולה למרו הבו לה ולפמר
לרחות סהכו׳ בבותן מתכ׳ לחד
ולה בסור ודלים לזה סלה הזכידו
כנל פ׳ זה בורר סבו עקר דברים
הלו: קנו מידו סרוח חייב
לו מנה וכו׳ מפורש פרק זה בורר
דסתם קנין לכתיבה עומד:

לזה מכתב בכתב ידו וכו׳
זה מוכרח בגיטין פר׳
המגרש: **וכן** הם כתב
סטר וכו׳ זה מילוקת לחוריחם
בגמרא בגיטין פרק המגרש הם
הלכה כרבי לליעזר מלמר עדי
מסירה כרתי וסוסי סטר בסור לן
לן הלכה כסותו הלה בגיטין כ
בלבד ולה בסלר סטרות ודעת
רבינו כרעת רבותינו הכרפתי ז״ל
סמפקו כרבי לליעזר לף בסלר
סטרו׳ וכן מוכיח עובדת דמקמ׳
דהוו תתימי עליה תרי בישי פ׳ זה
בורר וכן מוכיח הסוגיה סבסוף
בפסוט וזה דעת בעל העטור
ומבי המפרסים ז״ל לבל בהלכות
כתוב הלכתה כר׳ לליעזר בגיטין
מסמע לבל לה בסטרו׳ והרמבן
עיקר ומה סכת רבנו והוי מיהה
כת׳ סיהבו יכול להזדיק כן מוכיח
עובדת דסטרת פרסיה פרק קמ׳
דגיטין וכן כתוב בהלכות פרק
המגרש תנייה וכן בכתבו ז״ל והרבי
לליעזר דלמר דבסלר סטרות כ
בעיכן כתב סיהבו יכול להזדיק:
ויש מן הגלחוני מהורה וכו׳
נרלה טעם סברת זו
כדי סיהיה לזה קול מהדי העדים
לם ידבו יעמו סטר סזה הכתב
כתוב בפניהם ולפ לה לתר להם
כן לה היו כותבי ולין לו קול ודבי
לה הכריב סברת זו והיה סברת
רב האי ורב טרידה ז״ל כתובה
בעיטור: **הרואה** עליו כתב
ידו מהוח חייב לו מנה פרק פ״נ
פסוט הוסיף עליו כתב ידו מהוח
חייב לו גובה מנכסים בני חורין
ומה מכתב לעפ סהוחזק בבית
דין ריבה לומר סתקיים כך מבואר בגמ׳: **ואם** טען ספרע וכו׳ זו סברת הגלון ז״ל כתובה בהלכות מנחמן לומר פרעתי וכן כתב הרמב״ן ז״ל ומפני סיש
גובה מתפרסי בדין ורוב המפרסי האחרוני ז״ל לבל הר״ן והרשבל ז״ל נחלקו עליהם ואמרו סיש בכתב ידו נאמנות למלוה העלה בעל
הבעיר ז״ל סהכולו לה הוחזק כתב ידו סיש נאמן לומר פרעתי: **כל** מלוה בשטר גובה חותה וכו׳ דעת הרב ז״ל כיעת ההלכות ועוד הפוסקים דסבורין
דלמרינן בשמן דלמר הכין קום פסוט ומה שמלוה על פה סיש גובה מן הלקוחות הוא לפי שאין לה קול כרלמר עולה התם: **המוכר** שדהו בערים
ובו׳ תלמר דרב סרב חזקת הבתים והטעם גם כן שם מתן דזבין בפרהסיל זבין פירום כדי סיקפדו עליו לקוחות **ובחידושי** הרשבל ז״ל כתב ר״ח ז״ל דמתנה
בעבד היכי דמתנה בכתבה וברלה מרבריו סהבותן שדהו בערים וקבל עליו לחרימת לחבו גובה מנכסים משועבדים עד כאן למחבו:
אין ההלואה בבל כה וכו׳ בתבאר פרק גט פסוט בעובדת דערבת בכל מקום שים לחום לפרעון לין גובין מן היתומים **ומעמידין** להו ליתמי מאי דמכי
טעין לבהין וזה פסוט ומוכם וחייב מודה ודוהו כתבאר שם גם כן סגובין מן היתומים ותוך זמן מתבאר שם פרק קמ׳: **תבל**

פרק שנים עשר אין

מגדל עוז

פרק שנים עשר

אין כפרעין מן היורשין
שלא היו גדולין
עד שיגדלו

ערכין פרק שום היתומים דף פט׳

כתב הר״אבר ז״ל הרב ז״ל
שלא מצא הראיה שהביא
על זה מהא דתניא ממעיטין בו כחמנו׳ וחס
כת׳ בו מיהו כחמן לפי׳ על מנת
ולפיכך על מהא עדיים למה לי ונ׳
נובה שלא לפי הקושיות שהקשו על
רב לחמי במסכת ערכין ולא תירץ
זה התירוץ בסתר מים בו כחמנו׳
מ״מ אין פוסלין כחמנו׳ מועיל לקטנים
עד כאן לשונו:

ואני תמה עיקר הדין הזה
בערכי פ׳ שום היתומי׳
והטעם שכתב הר״אבר ז״ל כחלקו
בזה הדין הרב ומחלוקת שנה היא
ותליה בחלקי רבותי והמחלוקת
כולן בסברות רובן: היתה המלוה
רבית עד לאחר בערכין פ׳ שום
היתומים: לפיכך אם קבלה עד
והרי כמחת שלא היתה הורמה הנלוה
הרמבנים ז״ל שהורו מכאן שהיה
דערכין דלעיל מעיקרה פרק שום
היתומים: הורו מקצת הגאונים
ז״ל שאם היו הנכסים כנגד
והבתוב׳ בלבד או פחות׳ ממנה
אין נזקקין להן נפסה לא כתב
שהרי אין כאן מהורה זו כלו׳:

כתב הר״אבר ז״ל אם לא חמנו
ומרימר מהות בתר׳ וכן
גדולים חמנו עד כאן לשונו:

ואני תמה גם זו אי׳ הסברא
מלמה לך להסיב עליו
מכמה טעמים חדא מדת ז״ל לא
גילה דעתו בזה אלא מכתב דעת
מקבת הגלוי ז״ל ועוד ממה מכתב
מקבת מכלל שהיו לחרים הולכין
עליה ועוד מלישני דוחי מחלוקת בזה
בגמ׳ שלא מבר׳ וכבר כתבתי כמה
פעמים מתין לנו עקר בסברות:
כוה המורים ולמר תנו מנה כו׳
עד יביח עדיו בערכין פרק שום
היתומים: קדקע

פרעין מן היורשין אפי׳ היו גדולים
אבל יורשים קטנים אין נפרעין מהן
שטר חוב אפילו היה בו כל תנאי ש

שבעולם לא יפרע בו ומלוה
בלום עד שיגדלו היתומי׳ שמא
יש להם ראיה ששוברין בו את
השטר היה המלוה רבית של
גוי שהרי ורבי׳ אוכלת בנכסיהן
מעמידין להם אפוטרופוס ו
ונזקקין ב״ד לנכסיהם ומוכרין
ופורעין הח׳ וכן אשה שתבע׳
כתובתה בין אלמ׳ בין גרושה
מעמידין להן אפוטרופוס ו
ונזקקין משום חן האשה כדי
שיהיה לה כלום שתנשא בו
האשה לאחר לפי׳ אם קפצה
האשה ונשאת ואחר כך באת
לתבוע כתובת׳ מנכסי יתומים
אין נזקקין לה עד שיגדלו ה
היתומים שהרי אין לה מזונות
והרי נשאת: הורו מקצת
הגאוני׳ שאם היו הנכסים כנגד
והבתוב׳ בלבד או פחות׳ ממנה
אין נזקקין להן נפסה לא כתב
שהרי אין כאן מהורה זו כלו׳:
זכות ליתומים
שלא אמ׳ נזקקין לנכסי יתומי׳
להפרע מהן הכתובה אלא כדי
שלא יפחתו הנכס׳ מן המזונו׳
ואת האיל והיא נוטלת הכל
מה זכות יש ליתומים הקטנים
בדבר זה עד שנזקקין להן ולא
חשו לחן האשה צוה המורישן ואמר תנו מנה לפלוני׳ נזקקין אחר
שמעמידין להן אפטרופוס לטעון טענתם אמר תנו מנה זה לפלוני או
שדה זו לפלוני נותנים ואין צריכין להעמיד להם אפוטרופוס: נמצאת

[1] פרק מור מנגח ד׳ וה׳ פרי דבכל ענין קאמר ר׳ יוחנן דאי׳ נזקקין בין במלוה הבאה מחמ׳ עכשיו ממו׳ דאין מקבלין עדות מלה בפני ב בעל דין ויתומים מלה בפניהם דמי כרמוכח בהגוזל ב בת׳ גבי בר חמוה דרבי ירמיה ובין במלוה הבא׳ מחמ׳ לביהן אפי׳ בסתר מקויים אין נזקקין ממו׳ כדרבי לו מפוס מוכר תו׳ בהלכה דבהה פסקי כותי׳ פי׳ דלעיל והא דאמ׳ רבה פ׳ החולץ הלכ׳ כר׳ ב״ג ואינו אומר בד׳ מפוס דאיהו פליג בהא דב״ב אבל לגן ק״ל כותי׳ דר״ל נמי בהא כרפי׳ בן פיד׳ דיבמ׳ ואפילו אם היתומים קטני פסק דנזקקין להם תוך הזמן דהא עי׳ מנו נזקקי׳ להם כדאיתא בחזק׳ הבתי׳ גבי עובדיה דרבה בר סרפוס והה על ידי חזק׳ דר״ל דהיינו תוך הזמן דהא חיבעיה לן פ״ק דב״ב אי אמ׳ מנו במקום חזקה אי לא ולא אפסיטה הילכך נזקקים אפילו ליתומים קטנים תוך הזמן וכן פסק רבנו המחבר לקמן ר״פ תפו׳ פ״ק דב״ב ע״ב:

[2] התוספות מממע דאפילו אם היתה הלוחה לזמן ועדיין לא הגיע דסבר ר׳ יוחנן דאין נזקקין מדהוכרך לתרץ ב בסיפוי דחיבי ח׳ אלימא ואין מתרץ הלא תוך הזמן אמנם אין נזקקין אלא כמותו בהא אלא כרים לקים דאמר פ׳קמא דבבא בת׳ דתוך הזמן נזקקי׳ דבהא פסקי כותי׳ פי׳ דלעיל והא דאמ׳ רבה פ׳ החולץ הלכ׳ כר׳ ב״ג ואינו אומר בד׳ מפוס דאיהו פליג בהא דב״ב אבל לגן ק״ל כותי׳ דר״ל נמי בהא כרפי׳ בן פיד׳ דיבמ׳ ואפילו אם היתומים קטני פסק דנזקקין להם תוך הזמן דהא עי׳ מנו נזקקי׳ להם כדאיתא בחזק׳ הבתי׳ גבי עובדיה דרבה בר סרפוס והה על ידי חזק׳ דר״ל דהיינו תוך הזמן דהא חיבעיה לן פ״ק דב״ב אי אמ׳ מנו במקום חזקה אי לא ולא אפסיטה הילכך נזקקים אפילו ליתומים קטנים תוך הזמן וכן פסק רבנו המחבר לקמן ר״פ תפו׳ פ״ק דב״ב ע״ב:

מקומות: היתה המלוה רבית מל גוי וכו׳ פס בערכין פ׳ שום היתומים מבוחי: ובן לפה מתבעה כתובתה וכו׳ כרבי יוחנן ולהימר דעבד עובדיה ולגבי כתובה דגרושה מיתמי מפוס חיכה וכתב הרב ז״ל כדי שיהיה לה כלום וכו׳ וכך פרפו בהלכות פרק לפנה נזונת וכן עיקר: לפיכך לם קפצה הלפה וכו׳ פירום סביון מנפלת בעל חנם ומכאן יבח להם ז״ל וכן כתבו מן המפרשים ז״ל: הורו מקבת גלוים וכו׳ עד ולא חמו לחן הלפה בגמ׳ פרק שום היתומים לפר רב לפי לין נזקקין לנכסי יתומים אלא לגרושה ולא לאלמנה ורבי יוחנן לפר לו לעתר יום בו רבית הו לכתובת לפה מפוס מזוני ומקלקין וטרינן בהא ולפר׳ בתר הכי מרימר לגבי כתובה דגרושה מכלפי דיתמי ולקמי רבינה עליה דלפילו לרב יוחנן לא קלפר לא בהלמה ולא בפלר מפפרת מזוני לבל גרושה לא ולפר ליה לגן ההיא דרבי יוחנן מפוס חיכה מתניכן לה פירום ולפילו בגרושה יום מפוס חיכה והכה הלנו הגלוים ז״ל פוסקים כליפכת הקת דגמרת דלפר מפוס מזוני וכרבינה דהוה פבר הכין ומכאן יבח להם ז״ל פכל זמן מלין הנכסים עומדין על הכתובה כיון מלין זכות ליתומים לין נזקקין לה וכל פכן לרבריהם מלין נזקקין לגרושה דלא כמרימר כמו פמבואר פם בגמרת מפי מיהו כובר טעם חיכה לינו מגבה לגרושה והרב רבנו חלוק עליהם ז״ל ונהו פכתב: למעלה פנזקקין לגרושה מטעם חיכה וכדברי מרימר ולזה נתכוון בלפר ולא חמו לחן הלפה כלומר פהגלוים הלנו ז״ל לא כוונו פסק הלכה בפלא חמו לחן הלפה ודעתו ז״ל לחום וכמו פכתב למעלה וזה דעת הלחרונים ז״ל וכן כתב הרא ז״ל בהשגות ועיקר: צוה המורישן ואמר תנו מנה לפלוני וכו׳ בגמרת לפר רבה הלכתה לין נזקקין לנכסי יתומים ולם לפר תנו נזקקין פרה זו ומכח זו נזקקין ולין מעמידין לפוטרופוס פרה פתם ומנה פתם נזקקין ומעמידין לפטרופוס לבל פרה פלינה פלו נזקקין ולין מעמידין לפטרופוס לפרי נהרדעי בבלהו נזקקין ומעמידין לפטרופוס לבר מנמלת פרה פלינה פלו דלחזוקי פהדי בפקדי לא מחזקינן לי מזדקיקין לא מחזקינן לפר רב לפי היכי לחזדקיקין דהה לפ׳ רבה הלכתה לין נזקקין ולפי מיחזקינן מוקמינן לפוטרופוס דהה לפרי נהרדעי דמעמידי לפטרופוס לבר מנמלת פרה פלינה פלו דלחזוקי פהדי בפקדי לא מחזקינן ער כאן בגמ׳ והובאה בהלכות פרק לפנה נזונת ורלינן לר״אבר ז״ל בתשובה פפירם הסוגיא לרעת רבנו כך דלא גרים במילתיה דרבה לבל פרה פלינה פלו וכו׳ והכי פירושה רבה פבר דלין נזקקין במלוה ולא פפר טענות אלא כפהמורים בעודו פכיב מרע דוה ולפר תנו וכפלפר פרה זו ומכח זו לין צריך להעמיד לפטרופוס ובהדעי חולקין דלפילו במלוה נזקקין ומעמידין לפטרופוס בבל גונא בר מנמלת פרה פלינה פלו פלין צריכי לפטרופוס ודב לפי פבר להחמיר כרבה דלפר לין נזקקין ולפי לינה בי דינה דבביר ליה נזקקין במלוה לו במפר טענות מעמידין לפטרופוס דהה לפרי נהרדעי ומסיק מילתה

דנהרעי

אמר המלוה וכו' גם זה בכלל ממכר הוא ולמדנו ממכר זו מלוה המשכון הוא בעין וחייבו מוה מיעור מעותיו מיכול לכופו המלוה לפרוע מעותיו מלוה לוה היוצא כחו במחבר וחייבו מוה מיעור חובו מיחת הלוה חייב לפרעו וכן כתבו ז"ל: אמר הלוה מלע הלויתני עליו וכו' במסכת מכות המלוה פטור ומ"מ העמידוהו בגמרא בדין המפקיד דוקא במלמיכו הלוה מלברה הא לאו הכי מתוך מים למלוה ליטבע מלברה נמצא כמה היתה מוה וחזו מכתב הוא ז"ל ולא כתב דין מלמיכו לפי מלוה פמוט:

אמר הלוה מלע הלויתני וכו' מבואר במסכת ובמרה מם בהמפקיד:

מלע הלויתיך עליו ומכי דיברי היה מוה וכו' דין זה כמלוה חומ' לומר לוי יודע לה נתבאר מם בגמ' בעין המכון לבל פמוט הוא ומבואר בהגוזל ומלכיל הלויתני וחזי יודע לם ה החזירתי לך מחיי כמתוצאו מלוה ויתבאר בדין רחמון מהלכו טוען ונטע' ובדין היה מיטול מלוה בלא מבועה לבל מתוך מים לו ליטבע מחיכה ברמותו מדין גלגול ים לו ליטבע כמה היתה מוה:

מלע הלויתני עליו וכו' דין זה כמלוה חיכו מחייב עכמו בכלום פמוט הוא דהוה ליה כמכה לי בידך והלה חומר לוי יודע מפטור לבל מדין גלגול מים לו ליטבע מחיכו ברמותו יכלול מחיכו יודע ולם היתי מבוע מחיכ ברמותו מחמת טענ' בריה לם היה טוען על הגלגול לוי יודע היה חייב לשלם לבל כיון מחיכה שלא מחמת ספק נמצא על הגלגול מחיכו יודע ונפטר ודין רחמון מהלכו טוען ונטוען לבחר דיכין לו: אבל לם חמר המלוה לוי יודע מהיה מוה יתר וכו' זו כברית הרב לבן מיגש ז"ל עם פרק מבועת הדיינין

ובהשגות אומ' על מטתו הוא הולך וחין לכו כסכמי עמו לפי פלוני בא לוי יודע על זה על בריה על זה מחיכו חומר לתה יודע מסכי היה מוה לבל ורלוי לם חמ' לו כן הדין כדבריו עכ' למוכו: וכבר הזכרתי בביאור מחלוקתן פ"ה מהלכות מלוה ופקדון ודעת הרמב"ן ז"ל נוטה לדברי רבנו:

המלוה לת חבירו וקבע לו זמן וכו' עד כמת מלוה כך ממעמ פרק קמח דבבא בתר בממעתין דחין לחדם עמוד לפרוע בתוך זמנו ד דחמיקי' מלם לת' פרעתיך בתוך זמני לוכו נחמן וגרם' לה בהריח בירושלמי פ' קמח דמכות: מתם מלוה מלמים יום עד ויטול המלוה מיד פ"ן דמסכת מכות והכמת הרלמו ורבותינו ע"ה: המלוה נתכ' להתבע בכל מקו' כו' עד סוף הפ' בנזיקין פ' הגוזל ומלכיל: פ"ד

אמר המלוה מלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה וחלה אומר מלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה ישבע המלוה תחלה שאינו ברשותו ואחר כך ישבע וחלוה כמה היא שוה שומרי הדה בעין כמי ב':

במקצת וישלם הדינר: אמר חלה מלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והמלוה אומ' מלע הלויתיך עליו ומלע היה שוה ישבע המלוה שאינו ברשותו ובולל בשבועתו שהיה המשכון כנגד ושו': אמ' חלה מלע הלויתני עליו וב' היה שוה והמלוה אומר מלע הלויתך עליו וה' דינרין היה שוה ישבע המלוה שאינו ברשותו ויכלול שלא היה שוה יתר על הדינה וישלם הדינר: מלע הלויתיך עליו ושני דינרין היה שוה והלה אומ' איני יודע דמיו ישבע מלוה שאינו ברשותו וכולל בשבועתו ששני דינרין היה שוה וישלם הלוה שאר הדמ' שומרי תוא ידע בודאי שומ' חייב לו ואינו יודע אם פרעו אם לא פרעו מלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והמלוה אומ' איני יודע דמיו ישבע המלוה שאינו ברשותו ויכלול שאינו יודע שדמיו על החוב אפילו פרוטה אחת ויפטר שחרי לא חייב עצמו בבלום אבל אם אמר המלוה אני יודע שהיה שוה יתר על החוב אבל איני יודע כמה חרי זה משלם כל מה שטוען חלו' בלא שבועה כמי שאמר חמש' יש לך בידי וחמשים איני יודע שהוא מחוייב שבועה ואינו יכול להשבע כמו שית' באר ויש לו להתרים על מי שטוען שקר: המלוה את חברו וקבע לו זמן לפרעו אף על פי שלא קנו מידו אינו יכול לתבעו עד סוף הזמן בין במלוה בשטר בין שהלוהו על המשכון בין שמת לוה בין שמת מלוה: וסתם מלוה שלשים יום' בין בשטר בין עפ בין על המשכון ואם התנה שיתבע בבל זמן שירצה יש לו לתבעו ביומו שתנאי ממון הוא: טען המלוה ואמ' היו' סוף הזמן שקבעתי והלוה או' עד עשרה ימים קבעת הלוה נשבע הסת ואם היה שם עד אח' שהיום סוף זמנו הרי זה נשבע שבועת התורה כשאר הטענות זה אומר חמשה ימים נשאר מן הזמן וזה אומר עשרה אומרים למלוה המתן עוד עד סוף החמשה וישבע הסת שנשאר עוד חמשה ימים היתה המלוה בשטר וטען הלוה שזמן קבעת לי יראת לי שישבע בעל החוב הסת שלא קבע לו זמן ויטול המלוה מיד: המלוה ניתנה ליתבע בבל מקום ביצד המלוה את חברו ביישוב ותבעו במדבר אינו יכול לדחותו אלא חייב לפרוע לו בבל מקום שיתבענו בא הלוה לפרעו במדבר הרשות ביד המלוה אם רצה מקבל ואם רצה אומר לו איני נפרע אלא ביישוב כדרך שנתתי לך ביישוב והרי הן ברשותך עד שיפרענו ביישוב: פ"ד

כתב הרלבד ז"ל על מטתו הוא הולך וחין לכו כסכמי עמו לפי פלוני בא לוי יודע על זה על בריה על זה מחיכו חומר לתה יודע מסכי היה מוה לבל ורלוי לם חמ' לו כן הדין כדבריו עכ' למוכו:

ואני אומר תמה לכי על זה הלמון וכי היכן מלכיו תובע בריה מיטוען ותבע לתה יודע מכך וכך לתה חייב לי כמתקע זה הלמון וזה הדבר מן התלמו' ולא כתמ' ובבר' חיל כי מי חוק מיכול לומ' לחבדו בבריו לתה יודע ולפי' ידע בתחלה ממה מכח עתה תלה ורלוי טענת בריה הוא כמטוען לכי יודע מלתה חייב לי כך וכך והתחלת זתת הפקין כך היה מלע הלויתני עליו ומתי היה כזה והמלוה חומר לוכי יודע כו' עד לבל לם חמר המלוה כו' וזהו בריה בכל מקו' וכן הו' למון הגמ' פרק קמח דמכיעה ובבועות פ' מבוע' הדיוכי' ולין כפק לבלי מזה טוען כפק על טענת בריה מל זה וגם הוא מודה בה מהדין דין ח' לחמת כל"מ ז"ל ורבותינו ע"ה וגם לין כפק בלבי מזה הלמון מבהמנ"ל חבל לם חמ' המלוה לת חבירו וקבע לו זמן וכו' עד כמת מלוה כך ממעמ פרק קמח דבבא בתר בממעתין דחין לחדם עמוד לפרוע בתוך זמנו דחמיקי' מלם לת' פרעתיך בתוך זמני לוכו נחמן וגרם' לה בהריח בירושלמי פ' קמח דמכות: מתם מלוה מלמים יום עד ויטול המלוה מיד פ"ן דמסכת מכות והכמת הרלמו ורבותינו ע"ה: המלוה נתכ' להתבע בכל מקו' כו' עד סוף הפ' בנזיקין פ' הגוזל ומלכיל: פ"ד

כ' פ' הדיוכי' והתקיד

כ"ה פוען פרק ב'

ד' ובתו' דבבא מבועה פרק בתרי המלוה לת חבירו לין פחו' מבלמ' יום ובמדינה מהיה כוהגת פחות מכן לו יתר על כן לין מפנין ממנהג המדינה עיין לעיל פרק לחד עמר דין מלוה בזה תמבה לעיל הלכות מלוה פרק רחמון עכ':

כ' הגוזל בזיל

זה אומר חמשה ימים נשאר מן הזמן וזה אומר עשרה

היתה המלוה בשטר וטען

המלוה לת חבירו וקבע לו זמן וכו' זה פמוט ומבואר פרק קמח דבבא בתר בממעתין דחין לחדם עמוד לפרוע בתוך זמנו ד דחמיקי' מלם לת' פרעתיך בתוך זמני לוכו נחמן וגרם' לה בהריח בירושלמי פ' קמח דמכות: מתם מלוה מלמים יום וכו' גם זה מהדין דין ח' לחמת כל"מ ז"ל ורבותינו ע"ה וגם לין כפק בלבי מזה הלמון מבהמנ"ל חבל לם חמ' לו כן הדין כדבריו עכ' למוכו: וכבר הזכרתי בביאור מחלוקתן פ"ה מהלכות מלוה ופקדון ודעת הרמב"ן ז"ל נוטה לדברי רבנו:

המלוה

ומתם מלוה מלמים יום וכו' גם זה מהדין דין ח' לחמת כל"מ ז"ל ורבותינו ע"ה וגם לין כפק בלבי מזה הלמון מבהמנ"ל

ואם התנה מיתבע וכו' גם זה פמוט

טען המלוה כיתנה ליתבע בכל מקום כיצד וכו' בהגוזל ומלכיל מבואר

בהזכה בהלכות וכתב הרמב"ן ז"ל בתשובה מי מהלוה לת חבירו במדבר הרי זה מחזיר לו במדבר על כרחו מל מלוה וכן מורה למון רבנו מפתב כדרך מנתתי לך ביישוב מעמ מלם כתן לו במדבר מחזיר לו במדבר על כרחו מל מלוה: פ"ד

פרק שלשה עשר מלוה

מבוא להפרע בשטר שבידו וכו' מחלוקת לתורלו מהכותב לא נפרעין מן היורש בחוב מלוה בפניו ופסק כרב כחמן ומבואר בתרוכה בהלכות: ודין זה תקנת חכמים וכו' מבואר שם: שלש ראיות צריך להביא לבית דין וכו' דע מכל דבר מכחמן עליו הכתוב לומר פרעתי בלוה רחיה לף על פי שבריך מבועה לין נוכין לאחו מלוה בפניו ממיד יכא ומעון פרעתי והוא מכחב רבינו משר ברוקה וכן מוכיח בגמרא בעריכין דדוקא לשובר לין חומטין מפני התקנה אבל אם היה כחמן בלוה שובר ורחי לין נוכין ממנו וזה פשוט והרחות ם מכחב הרב ז"ל כולן פשוטו' לקיים השטר כרחמריכן בעלמא קיימו שטרייכו וחותו לריכה ולף על פי שים חולקי' בזה ואחרו מחוכו צריך קיום חלה כשהבעל דבר טוען ב בבריה מזויף הוא דברי רבנו עקר וכן העלו מקבת המפרשים ז"ל ומבעל חוב במדינה אחרת אחת לא היו יודעין כן בית דין לא היו יכולין להזקק לגבות בלא ידיעתו ומחלו הכתבים הם על לוה גם כן פשוט הוא:

מלוה מבוא לבית דין וכו' דין זה נרחה פשוט בעלמו ולא מבתיו מבואר והגהות ז"ל כתב כן בשער שני מלוה מחמר מבריך להודיעו אם הלוה בחותו מקום לפי שאם רוצ' לפרוע הוא רחוי מבואר בחוכו יותר מחבדי' ועוד כתב מחוכו דשחי מלוה לוקחו לעבמו וכל זה חמת: ובן המלוה את חבדו על המשכון וכו' יתבאר פרק שבעה עשר משטר חוב שמת לוה תחלה ואחר כך מת מלוה אין יורשי מלוה כוחלין מיורשי לוה כלום וכתב הרב ז"ל בבאן אחין הדין כן במשכון ופשוט הוא ומה שכתב מבועה בנקיטת חפץ כך היה הסכמת כל הגאונים ז"ל שכיון שאינו טוען בגוף המשכון שיהיה שלו צריך ליטבע בנקיט חפץ ורבים הקשו לדבריה ז"ל למה מבועה בנקיטת חפץ ויטבע היסת מגו שאם היה טוען לקוחה היא בידי לא היה כ נטבע אלא היסת ומתרץ הרב ז"ל כשיון שאם היו שם עדים שהיה מסכון בידו כמו שהוא חולה ואין היו יודעים בכמה היה צריך מלוה ליטבע מבועת התורה דכיון שים שם עדים שבמשכון בחת לידו נרחה דאין כאן מגו דלקוח הוא בידו גם כן במאן שם ערי' שהיה כ בידו במשכון אף על פי שהיה כ נחמן בלקוח בהיסת אין אומרין מגו ויהיה נחמן בהיסת דאלו אמרי' מגו לאיפטורי מבועה וכמו שכתב לבן מיגם ז"ל זו היא כוונתו ז"ל וים מבוא בלשון הספרים וכן כתוב

בהגהות

אא ים כאן סבועין ע"כ:

המלות את חבדו על המשכון די' חיוב המלוה בגביבה וחבדה ופטור הלוכחין

מגדל עוז פרק שלשה עשר

פרק שלשה עשר

מלוה

מבוא לפרש בסו' כו' עד מהכסי' הלו על פלו הלוה הם בסו' כתובות פ' הכות' ובהלכו': מלוה מבוא לבית דין וכו' עד מה סטען

כתב הר"ר ז"ל יש כאן סבוסין ע"כ לפומו:

ואני לומר כל זה מתפובת הגלון ז"ל הוה ונרחה מלפון ר"ת ז"ל מהוה מסכי' עמהם וגם הר"ם ז"ל מקופי על דע' רבותיכו בעלי התוספות ז"ל כן כתב וחס הר"ר ז"ל דבריהם נרחין חלין סבוסין וחיכו בה ברחיה וטענה לה לוכל לחי להסיב נכונה והכה יטעום מתוך לחכו: המלוה את חבירו וכו' עד בכלום במציעא פ' המפקיד ובסבועות פרק סבועת הדיינין: אבל

מלוה

שבא להפרע בשטר שבידו שלא בפני לוה אם יכול בית דין לשלוח אליו ולהודיעו עד שיעמוד בדין שולחין ומודיעו לו ואם אי אפש להודיעו במדי' אום כדי שי

והציא עליו שטר מקויים ואמר מלוה הוא ומעולם לא כתבתיו או שטר אמנה הוא ואמר המלוה כן הדברים אבל שטר כשר הוה לי ואמר אף על פי שהמלוה הוא ששבר את שטרו ואילו רצה אם איט מזויף שהרי נתקיים בב"ד אינו נותנו בידו אלא נשבע ונשכון המלוה והשטר[ב] כדברי הוא חשוב שטר שלוה בו ופרעו איט חוזר ולוה בו שכבר נפטל שעבודו ונעשה כשטר: והציא שטר חוב מקויים על חברו ואמר המלוה הלא פ פרעתיך ואם לו המלוה כן הוה אבל חזרתי והחזרתי לך המעות והלזתי אותך פעם שניה והרי בטל השטר שנפרע והרי הוא כשטר אבל אם אמר לו החזרתי לך המעות מפני שלא הגיע שובו עד שתתלפים לא בטל השטר ועדיין שעבודו קיים הרצי עליו שטר מקוים שיש לו עליו מנה ואמר לו המלוה הלא פרעתיך בפני פלוני ופלוני ובאו אלו והעידו שפרעו אבל לא הזכיר להן את השטר ואמר להן המלוה כן הוא שפרעת אבל חזר אחר[ג] פרעת שהיה לי אצלך הרי בטל[ד] השטר במה דברים אמורים בשהעידו שנתן לו בתורת פרעון אבל אם העידו שנתן לו מעות ולא ידעו אם הוא בתורת פ פרעון או בתורת פקדון או בתורת מתנה אם אמר בעל השטר לא היו דברים מעולם הרי החזיק בפרן ובטל השטר ואם אמר פרעון של חוב אחר הוא הרי זה נאמן ונשבע ונטל מה שבשטר שהרי לא פרעו בעדים ומתוך שיכול לומר מתנה נתנם לי נאמן לומר פרעון של חוב אחר הן אם לו הלוה והלא שטר חוב זה רמי שור שלקחתי ממך הוא ואתה גבית רמי בשורו ואם לו בעל השטר כן אני גביתי את רמיו מחוב אחר שהיה לי אצלך הואיל והודה מעצמו שרמי השור הוא דהוה ומרמיו נפרע בטל השטר ואף על פי שאין עליו עדים שפרע מרמיו ישבע הלוה הסת שפרעו וכן כל כיוצא בזה: והציא עליו שטר חוב בעד אחר והלוה טוען פרעתי הרי זה מחויב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם טען ואמר ישבע לי שלא פרעתיו הרי זה נשבע כמו שבארנו: וכן

ג עיין בטמוך בסימן עב:

ב הילכתא כותי' דרב יוסף בזוזי דילמא לממי הוא דקא ממכת להתלי מטרא חקפה בעלמא הוא ופי' בקונדיליכא למימר להמכי' במגו דחי בעי אמר מטרא מעלית דכיון דפסיל דזייפה הוא דמי למגו במקום עדי דיהודית בעל דין כך' מהא עדים עב ואת"ל כיהמכיה במתי דקאמ' מטר' מעלית הוה לי ואידכם במגו ול"ל כיון מ מהתחילה לא בא אלא מכח זה הטוען שטר חוזר בו ואומר זייפתי ורוצה לבא מכח מטר אחר הוה לי' כטוען וחוזר וטוען ול"ל תירץ דלא אמרי' מגו לאפוקי ממונא אלא לאוקומ' ממונא וכו' בתו' ולפ"י מדלא מפרש טעמא דרב יוסף הכי בהדיא אלא כרהה כדפרש"י ועיין בהלכות טוען וטוען פט"ו עב:

ד כרב נחמן דאמר ליתרע מטרא דהילכתא כותי' בדיני ודלא כרב פפא דאמ' לא ליתרע ומדקדקין ל"ת מדקאמר ליתרע ולא קאמר ליבטל מיהו בטל אלא ליתרע מהיכו נמי בטל אלא ליתרע ורב פפא גרסינן כרבי' המחבר בטל לגמרי ובתמים מתרגמ' וליתרע וכ"פ בתלמוד ריש ליתרע לא מקרע קמיעין ליה ולא לגבויי מגבינן ליה כרחית' פרק הלוה נערות ועיין בתוספות ופרק הכותב עב:

מגדל עוז

פרק יח

הוכיח עליו מטר חוב ער כמלר ה המטורות פב דכזיקין: הוכיח עליו מטר מקויים עד כחרם הוא חמוב בפרק חזקת הבתים: מטר מלוה בן ופרעו וכו' עד ונעמה כחרם פ' קמא דמציעא: המוכיח מטר חוב עד ועדיין מעבודו קיים פ' חזקת הבתים: הוכיח עליו מטר מקויים עד וכן כל כיוצא בזה פרק מבוערת הדיוטין: הוכיח עליו מטר חוב עד כמו מביאכו וזה מהורחת הגחוכי ורבותיו והורחת עכמו: וכן

כ' המוכיח

כ' מבוערת הדיוטין

ולמען הגמרא מסייע לרבי הילפונים ז"ל דאמר דפרעיה בלחי בהדי הלמת כרשין קא מיירי: אמר עליו שטר חוב בשר אחר והלוה טוען פרעתי הרי זה מחויב שבועה שיכול ליפטר בהבעת דיחבטל לית לה נמי וכן עיקר: הרצי עליו שטר חוב בשר אחר והלוה טוען פרעתי ליתרע שטרא זה דעתו ז"ל ומפני מה לחכו כלמן בשני כחלקן ם המפרשים ז"ל לחכל דעת הרמבן והרשבא ז"ל הוא שטר זה בטעה מהודה המלוה ממזויף הוא לא היה מקויים ומתוך זה לפי קיימו לחר מכן לחכו בו מפני שבשעת העדות לא היה מקויים ומוב הין כזיקין לו לחכל לם קיימו ולחר מכלן הודה כלמן מדין חמנו והעבדן לחתן ללו דם"ם ז"ל: שטר מלוה בן ופרעו וכו' מימרת בהרבה מקומות ולחד מהם פרין פניס לוחזין ועם מבואר מלפילו כרעו ביס מבטעה העטר לחכו חוזר ולוה בן לפילו בן ביס:

והציא שטר חוב מקויים וכו' מפורש פ' לחין הבדיי בשומרין ועדיות וכתב הרב רבי יהודה ז"ל מלפילו היו העדות יוכיחים על ידי הדיוקן לחין מיעבוד העטר בטל כיון מלוו היה מכיר בהם לו היה מקבלם ועיקר:

והציא עליו שטר מקוים וכו' מעמה פרין משפטי הדייכין ולמען יהבמ' לחתרע שטרי ופרעו בהלכות פהכוכה לחבטל לעמרי וכן עייך:

בד"א בשהעידו שכתן לו בתורת כרשין וכו' בגמרי ולח לדכר רפרעיה בלחי בהדי ולח לדכר שטרא לבל פרעיה בהדי לבהמ דיכול למימר לח היו דברים מכלם כי חתן לי שטרי ויהיו מהיתן ופי הרב לחתן מתנם ז"ל דדיקא כ כשהעידו שעדי שטרות פרעון נתנם לו לפי בטל השטר לבל לם לכן מעידים הלח שבפיהם שכה לומנה ולכם יודעים לם נתנם לו בתורת כרשין לו שטרות נתנם לו לכך הלח לם כן כפר הלוה בעיקר הדבר וכמו שכתב רבנו ז"ל והשכוע על הדין שיתבלר פרין שפי מהלכות טוען ונטען התחלתו ולוה עיים שכתב וכו' והוא פרין שבועת העדות חיב דעת רבנו תם ז"ל שדבריהם לחדו שיכול לומר לו נאמן שפיים בעל פה ולם לוה בפני עדים כאמן לומר לו הלוה והלא שטר חוב זה רמי שור שלקחתי ממך הוא ואתה גבית רמי בשורו ואם לו בעל השטר כן אני גביתי את רמיו מחוב אחר שהיה לי אצלך הואיל והודה מעצמו שרמי השור הוא דהוה ומרמיו נפרע בטל השטר ואף על פי שאין עליו עדים שפרע מרמיו ישבע הלוה הסת שפרעו וכן כל כיוצא בזה: והציא עליו שטר חוב בעד אחר והלוה טוען פרעתי הרי זה מחויב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם טען ואמר ישבע לי שלא פרעתיו הרי זה נשבע כמו שבארנו: וכן

והציא עליו שטר מקויים ואמר מלוה הוא ומעולם לא כתבתיו או שטר אמנה הוא ואמר המלוה כן הדברים אבל שטר כשר הוה לי ואמר אף על פי שהמלוה הוא ששבר את שטרו ואילו רצה אם איט מזויף שהרי נתקיים בב"ד אינו נותנו בידו אלא נשבע ונשכון המלוה והשטר[ב] כדברי הוא חשוב שטר שלוה בו ופרעו איט חוזר ולוה בו שכבר נפטל שעבודו ונעשה כשטר: והציא שטר חוב מקויים על חברו ואמר המלוה הלא פ פרעתיך ואם לו המלוה כן הוה אבל חזרתי והחזרתי לך המעות והלזתי אותך פעם שניה והרי בטל השטר שנפרע והרי הוא כשטר אבל אם אמר לו החזרתי לך המעות מפני שלא הגיע שובו עד שתתלפים לא בטל השטר ועדיין שעבודו קיים הרצי עליו שטר מקוים שיש לו עליו מנה ואמר לו המלוה הלא פרעתיך בפני פלוני ופלוני ובאו אלו והעידו שפרעו אבל לא הזכיר להן את השטר ואמר להן המלוה כן הוא שפרעת אבל חזר אחר[ג] פרעת שהיה לי אצלך הרי בטל[ד] השטר במה דברים אמורים בשהעידו שנתן לו בתורת פרעון אבל אם העידו שנתן לו מעות ולא ידעו אם הוא בתורת פ פרעון או בתורת פקדון או בתורת מתנה אם אמר בעל השטר לא היו דברים מעולם הרי החזיק בפרן ובטל השטר ואם אמר פרעון של חוב אחר הוא הרי זה נאמן ונשבע ונטל מה שבשטר שהרי לא פרעו בעדים ומתוך שיכול לומר מתנה נתנם לי נאמן לומר פרעון של חוב אחר הן אם לו הלוה והלא שטר חוב זה רמי שור שלקחתי ממך הוא ואתה גבית רמי בשורו ואם לו בעל השטר כן אני גביתי את רמיו מחוב אחר שהיה לי אצלך הואיל והודה מעצמו שרמי השור הוא דהוה ומרמיו נפרע בטל השטר ואף על פי שאין עליו עדים שפרע מרמיו ישבע הלוה הסת שפרעו וכן כל כיוצא בזה: והציא עליו שטר חוב בעד אחר והלוה טוען פרעתי הרי זה מחויב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם טען ואמר ישבע לי שלא פרעתיו הרי זה נשבע כמו שבארנו: וכן

ג עיין בטמוך בסימן עב:

ב הילכתא כותי' דרב יוסף בזוזי דילמא לממי הוא דקא ממכת להתלי מטרא חקפה בעלמא הוא ופי' בקונדיליכא למימר להמכי' במגו דחי בעי אמר מטרא מעלית דכיון דפסיל דזייפה הוא דמי למגו במקום עדי דיהודית בעל דין כך' מהא עדים עב ואת"ל כיהמכיה במתי דקאמ' מטר' מעלית הוה לי ואידכם במגו ול"ל כיון מ מהתחילה לא בא אלא מכח זה הטוען שטר חוזר בו ואומר זייפתי ורוצה לבא מכח מטר אחר הוה לי' כטוען וחוזר וטוען ול"ל תירץ דלא אמרי' מגו לאפוקי ממונא אלא לאוקומ' ממונא וכו' בתו' ולפ"י מדלא מפרש טעמא דרב יוסף הכי בהדיא אלא כרהה כדפרש"י ועיין בהלכות טוען וטוען פט"ו עב:

ד כרב נחמן דאמר ליתרע מטרא דהילכתא כותי' בדיני ודלא כרב פפא דאמ' לא ליתרע ומדקדקין ל"ת מדקאמר ליתרע ולא קאמר ליבטל מיהו בטל אלא ליתרע ומדקדקין ל"ת מדקאמר ליתרע ולא קאמר ליבטל מיהו בטל אלא ליתרע ורב פפא גרסינן כרבי' המחבר בטל לגמרי ובתמים מתרגמ' וליתרע וכ"פ בתלמוד ריש ליתרע לא מקרע קמיעין ליה ולא לגבויי מגבינן ליה כרחית' פרק הלוה נערות ועיין בתוספות ופרק הכותב עב:

מגדל עוז

פרק יח

הוכיח עליו מטר חוב ער כמלר ה המטורות פב דכזיקין: הוכיח עליו מטר מקויים עד כחרם הוא חמוב בפרק חזקת הבתים: מטר מלוה בן ופרעו וכו' עד ונעמה כחרם פ' קמא דמציעא: המוכיח מטר חוב ער ועדיין מעבודו קיים פ' חזקת הבתים: הוכיח עליו מטר מקויים עד וכן כל כיוצא בזה פרק מבוערת הדיוטין: הוכיח עליו מטר חוב עד כמו מביאכו וזה מהורחת הגחוכי ורבותיו והורחת עכמו: וכן

כ' המוכיח

כ' מבוערת הדיוטין

פרק ארבעה עשר הפונם

לו זה יתרם: והם היה חולה לומן וכו' שכן דרכה בתורה כנגאר בגמ' מלוה מת לוה תוך זמן גובה מן היתומים מלוה במבועה ודעת רבנו זל מחוור הדין לכל

פרק ארבעה עשר

הפונם

את שטרו או שעוד או מעיד על שטרו שהוא פרוע והבא לפרע שלא בפני הלוה והמוכר מיד הלוקח והנפרעין מן היורש בי קטן בין גדול לא יפרע אלא בשבועת כעין של תורה ואומר לו כשיתגדל השבע ואתה כך תטול

[ב] בירושלמי זירוז כעין מבועת היתומים ידוע להם עכ:

[ג] כתוך זמנו לא ביומיה דמסלק זמני' עיין בתוי"ט פ"ק דבב עכ:

[ד] בזמנו נפרע ש שלא בשבועה עבד זמנו לא יגבה אלא בשבועה: והגובע את חברו לפרעו ושען הלוה שפרע שטר זה או מקצתו ובעל השטר אומר לא פרעה כלום אומרי' לו שלם לו טען הלוה ואמ' ישב לי שלא פרעתיו ויטול [ה] משביעין אותו בנקיטת חפץ שלא פרע כלום או שלא פרעו אלא כך וכך ואתה ישתל ואם היה המלו' תלמי' חכם אין [ו] נוקק לשבועתו והוציא עליו שטר מקויים ו והלוה טוען או' שטר מזויף הוא ומעולם לא כתבתי שטר זה או ששטר שחוב זה [ז] רבית הוא או אבק רבית או ששטר שהוא שטר אמנה או ש שאמר כתבתי ללוות ולא לויתי כל זה של דבר טוען טענה שאם חזרה בעל השטר היה השטר בטל והמלוה עומד בשטרו ואומ' שזה שקר טוען ואומר הלוה ישבע לי ישתל הרי זו מחלוקת בין הגאונים: יש מי שחורה שחייב בעל השטר להשבע כעין של תורה כמי שטוען עליו שפרעו ודבותי הדו שלא ישבע המלוה אלא אם טען עליו הלוה שפרעו בלב שחרי הודה בשטר ולפרעון הוא עומד אבל כל אלו הטענות לא כל הימנו לבטל שטר מקויים אלא ישלם והאב ישבע על המלוה במה שירצה שאם ירדה יחויב לו

[ח] כתיבי חביי קסימי פ' מבועת הדיינים יתומי מלמ' גדולים וקטנים בין למבוע בין לזיכוי ופסקי כותיה פרק הכיקין וכמה ב בריית' מקמה מתן בפר' כל הנמבעין מהיה יכול לתרכס ביתומים גדולי שלא מפום דסבירה להו דחביי קסימי עכ:

[ט] ולקח עב דגבי מפקיען להכל ח חברו בסטר ם מייך למימר סטר בידי מלוי בעי כדחמ' פר' המוכר את הבית היכו דוקא גבי פקדון אבל גבי מלוה לוכא למימר דילמ' לפסיט' דספר' זייד ליה דעל הלוה ליתן כפי הסט' ועו לוכ למימ' מהאמינו הלוה מסטרו דמקיים ביה תומת יסרי' תכחס ומו' מהלוה לוכו מדקדק הרבה עם המלוה לפי מעמה לו טובה ר"י עכ:

[י] תו"ק דבמ' דקל כר' יוחנן דחמ' מוד בסטר מכתבו ברי

[יא] עיין בהי' ממיטה בהגהה עכ:

[יב] פלח ליה רבי חנא לרב יוסף בר חמא כו':

[יג] פיר' רסבם דקודם מהעידו הערי טען הלוה כך והודה ב במחב' וכן ר"י ועיין עם בתוספות עכ:

[יד] המוציא שטר חוב על חברו וכו' מימרא פ' כוחלין ופסק הלכה עם וכבר הזהירנו המפרשים זל

[טו] עליו סטר חוב וכו' מחלוקת תנאים ותמוהתם בהרבה מקומות ומהם

מגדל עוז

פרק ארבעה עשר

הפונם

את סטרו כו' עד תלמיד ח חכם מיקון למבועתו בסתובות פר' הכותב: הכיא עלו סטר מקויי כו' עד הרי זה מחלוקת בין הגאונים ים מי סהור כו' ורבותי הורו וכו' אבל כל שאינו וכו' עד ולזה דעתי נוטה כתב הרי"ף זל ה הרב זל כתי זה בתסוב והיתה המלה סטען הלוה העלהה לומן ולפסר מלה אמר הרב זל שה על לותה הטעה בלבד לפי סבני חדס מתפרכין בזה ומומכין על מה מרלו דמר אמר טרם מרי ומר אמ טרם דידי ודאי מרי אבל על סהר הטענות לה אמ הרב ום דמות דאו לזה כי הפוגמ כתובתה בסבע' והפוחתת נוטלת בלה מבועה לפי מהסטר מכוו יתר בפרעון עכ"ל:

ואני אומר אולו לה היה כותב ר"ת זל תחלה מהוא מ מחלוקת בין הגאונים אולהוא לה היה מתיחס אם מתלמיד לרב זל אולו הייתי אומר כן הוא מסתלה על זאת התסובה אבל מחלוקת ה הגאונים זל קדם לרבותיו ולרב זל כמה סנים וכבר חזר ואמר ם מרבותיו הורו כו' והם הם דברי הרב זל ורבי יהוסף אבן מיגש זל אמו מעתה מחלוקת יפה היתה והתסובה נכו' ה לפי עניות ואין כאן הסב רק גלויי דעת זה בלבד מבה ואיכה בריכה עוד תסובה: המוציא סטר חוב על חבירו עד בטלו סטר זה פרק ים כוחלין:

פרק יסי דכתובות

מרגלית

פרק ארבעה עשר

הפונם

את שטרו או שעוד או מעיד על שטרו שהוא פרוע והבא לפרע שלא בפני הלוה והמוכר מיד הלוקח והנפרעין מן היורש בי קטן בין גדול לא יפרע אלא בשבועת כעין של תורה ואומר לו כשיתגדל השבע ואתה כך תטול

[ב] בירושלמי זירוז כעין מבועת היתומים ידוע להם עכ:

[ג] כתוך זמנו לא ביומיה דמסלק זמני' עיין בתוי"ט פ"ק דבב עכ:

[ד] בזמנו נפרע ש שלא בשבועה עבד זמנו לא יגבה אלא בשבועה: והגובע את חברו לפרעו ושען הלוה שפרע שטר זה או מקצתו ובעל השטר אומר לא פרעה כלום אומרי' לו שלם לו טען הלוה ואמ' ישב לי שלא פרעתיו ויטול [ה] משביעין אותו בנקיטת חפץ שלא פרע כלום או שלא פרעו אלא כך וכך ואתה ישתל ואם היה המלו' תלמי' חכם אין [ו] נוקק לשבועתו והוציא עליו שטר מקויים ו והלוה טוען או' שטר מזויף הוא ומעולם לא כתבתי שטר זה או ששטר שחוב זה [ז] רבית הוא או אבק רבית או ששטר שהוא שטר אמנה או ש שאמר כתבתי ללוות ולא לויתי כל זה של דבר טוען טענה שאם חזרה בעל השטר היה השטר בטל והמלוה עומד בשטרו ואומ' שזה שקר טוען ואומר הלוה ישבע לי ישתל הרי זו מחלוקת בין הגאונים: יש מי שחורה שחייב בעל השטר להשבע כעין של תורה כמי שטוען עליו שפרעו ודבותי הדו שלא ישבע המלוה אלא אם טען עליו הלוה שפרעו בלב שחרי הודה בשטר ולפרעון הוא עומד אבל כל אלו הטענות לא כל הימנו לבטל שטר מקויים אלא ישלם והאב ישבע על המלוה במה שירצה שאם ירדה יחויב לו

[ח] כתיבי חביי קסימי פ' מבועת הדיינים יתומי מלמ' גדולים וקטנים בין למבוע בין לזיכוי ופסקי כותיה פרק הכיקין וכמה ב בריית' מקמה מתן בפר' כל הנמבעין מהיה יכול לתרכס ביתומים גדולי שלא מפום דסבירה להו דחביי קסימי עכ:

[ט] ולקח עב דגבי מפקיען להכל ח חברו בסטר ם מייך למימר סטר בידי מלוי בעי כדחמ' פר' המוכר את הבית היכו דוקא גבי פקדון אבל גבי מלוה לוכא למימר דילמ' לפסיט' דספר' זייד ליה דעל הלוה ליתן כפי הסט' ועו לוכ למימ' מהאמינו הלוה מסטרו דמקיים ביה תומת יסרי' תכחס ומו' מהלוה לוכו מדקדק הרבה עם המלוה לפי מעמה לו טובה ר"י עכ:

[י] תו"ק דבמ' דקל כר' יוחנן דחמ' מוד בסטר מכתבו ברי

[יא] עיין בהי' ממיטה בהגהה עכ:

[יב] פלח ליה רבי חנא לרב יוסף בר חמא כו':

[יג] פיר' רסבם דקודם מהעידו הערי טען הלוה כך והודה ב במחב' וכן ר"י ועיין עם בתוספות עכ:

[יד] המוציא שטר חוב על חברו וכו' מימרא פ' כוחלין ופסק הלכה עם וכבר הזהירנו המפרשים זל

[טו] עליו סטר חוב וכו' מחלוקת תנאים ותמוהתם בהרבה מקומות ומהם

לקיימו וכן פרח הלפס וכן פכח רחביה וכן כר' בכ' מי סמת מסוס דרב נחמן הכי קי"ל בפ' רכתובות דחמ' כי סלו לקמיה חמר להו זילו וקיימו סטרייכו ובסבת פ' המוכיח מסמע מיד כריך לקיימו דקחמ' דפ' מודה בסטר מכתבו כריך לקיימו חגב דגבי מפקיד ליה כו' כרלפיל ודלה כרפכס מכתב וזל מסקנת דסמעת' מודה בסטר מכתבו חין כריך לקיימו כסמוחל ורבי יוחנן לה סנה היכח דלוה מרע ליה לסטרה לומר סטר חמה חו סטר פסים הוח לה סנה דעדים חמרו הכוכים היכו ועיין בספר סופטים בכיסין יב ורבי חבן פכח היכח רלוה מרע ליה חין כריך לקיימו מדרבי יוחנן ורים לקים ולוקמה להה מתכיתה דבר קפרה סקלי וטרו הכי בפרק מי סמת כרביס עכ:

טרם מרי ומר חמר טרם דידי ודאי מרי חבל על סהר הטענת לה חמר הרב ום דמות דאיה לזה מהפוגמת כתובת' נסבעת והפוחתת נוטלת בלה מבועה לפי מהסטר מכוו יתר בפרעון עכ: וכן מיקר דחין בסבעין חלה על טענת פרעון דחי לה רב פפה ליסמעינן רבותה דחפילו בטוען בסטר מיהו לחמה דסטרה לחו להכי עבד וכל סבן בטוען טענת ברעון: המוציא סטר חוב על חברו וכו' מימרה פ' כוחלין ופסק הלכה עם וכבר הזהירנו המפרשים זל בביתית טעם לדין זה ופירוש הלוה בסבע כדין תודה מקנית: והוציא עליו סטר חוב וכו' מחלוקת תנאים ותמוהתם בהרבה מקומות ומהם פרק מיסמת ופסקו רוב המפרשים זל כיתלין דאמר מודה בסטר מכתבו כריך לקיימו וכדברי רבנו זל וכן דעת הר"מבן זל וכן דעת ההלכות:

ובהשגות אמא

חדב זל כתב זה בתסובה והיתה המלה סטען הלוה העלהה לומן ולפסר מלה אמר הרב זל שה על לותה הטענה בלבד לפי סבני חדס מתפרכין בזה ומומכין על מה מרלו דמר אמר

וכן הורו רבותי וכו' חזר ולמד כן היה לו"ת וכו' עד ומעלם

כתב הר"ב ז"ל לכן לפרם מכיון מלמד בתחלה לא לו"ת כלומר לא פרעתי וחילו לא חזר והוד היה כמצב להכחים את השד ובמו מחזר והודה לעד מלוה מוב לחיו יכול לחזור ולהכחימו למד מפרע מהדי הודים לו ברחמול מלא פרע וחילו לא הכחימו השד בתחלה לא היימו לומרי כבר יהודה מלא פרע והילל ויכול לעמוד בטובתו בלא מבועה ובמו מ מכתחייב מבועה הוה ליה מחוייב מבועה מחיו יכול ליפצע מכבר חזר והודה לעדות הרחמונה מלוה ולא פרע כמו מלמד השד עכ"ל:

ואני תומר יפה פירש ייסר כאן: מי מטצין מפרע וכו' עד וחכך יתן לו זה מהורחת הגלוסים והורחתו ז"ל: מי מהיה לו חוב על חבירו בפטר וכו' והורו רבותי מלפיכו היה החוב וכו' עד ולפיכך קרע הפטר לו מרפו

כתב הר"ב ז"ל לכן לין דין זה מחוור ומלובן דלכם לית דלפי' בלבד כל תוך זמנו לא חייבי לפרישה מה טעם לא מהדרינן ליה כמכפל דלמרי' בהריה פ"ק דמציעא דלפילו כתוב בו ביוס לא מהדרינן ליה הלא ודאי כל דכפל לית ליה ולם לבד דלית ליה ורגלי לדבר ובמבועה מיהא יטול עכ"ל:

ואני תומר לדרבה מחוור ומוכבר וים לי לחוה לפ"ק דמציעא דלמרי' בפטר המפה לרבי עמעון מלם נכפל לד דיין לא יהא עולמית ולפילו רבי יוסי לא פליגי עלי' אלא היכא דלמרי' לפטרי בעיניה קמן לבל היכא דלית ליה כלל גריע טפי מריעותא דכפל ו וחיישין לפרעון ואי מטוס דיהוי גו זמניה לפיי' בבבא בתר פ"ק דלא למרי' עבוד לוכים דפרע בגו זמניה הכא כיון דלתבר דהויא ריעותא רבת למריכן: וכן הורו רבותי היה הפטר וכו' עד לין פס חזקה

פ' פבועה תדיכין

כתב הר"ב ז"ל לפ זה לא בהיר ולא בהיר עכ"ל:

ואני תומר כבר כללתי בפמוך דיהה לדברי רבותיו ז"ל ומיהה להדין הזה ועדיין לכי לומר בזה דשד כלן לא פליגי רבי ורבי יוסי עליה פ"ק דמציעא אלא בפנים לוחזין בפטר מלוה ולוה דהא לוכא למתלי דלוה לפתרוכי לפיכך בה ביד המלוה כיון פהמלוה מוחזק בחביה והכ' בכפל לית דיין פבר כמלוה הוליל ולא מפנו כפל לבל היכא דלא מיחזק לא חיהו ולא דיין פטו' הלוה כמו פכתי"מ ז"ל דלם לית לה פריעה הוה נטורי הוה מפטר לה והא פברת דמפהדת כהורת דביהדת וטיהדת:

פנים פלוחזין בפטר וכו' עד ויפלם הלוה מחבה פ"ק דמציעא: ולם חיהו יכול לקיימו כו' עד וילך לו פ"ב דכתובות: **האומר** לחבירו מנה לי בידך עד סוף הפ' הורחת הגלוסים והפכמתו ז"ל:

פ' המשה עשר המלוה

כתב הר"ב ז"ל לפיכך לפיכך לפיכך

מגיד משנה

הרי שפרעו וטענ המלוה עד וכו׳ כל כיוצא בזה כהורית הגאון ז״ל:

בחב הר״ם ז״ל ולא הס דברי הרב ז״ל ולא הבינותי עמו ום לנו ראיות גדולות לדבריו מ מאחר שהס לקחו ממנו לאחר ה התנאי היינו הוא דאפכוד ח לאפסיהו עד כאן לשונו:

ואני תומר הלכה זאת בגיטין פ׳ הנזקין ופס המצע בפוסקיו כיד שהביא הטיבה עליבו על הכל ועגרל וכאן אמיבעל מה שהזכיר דאינהו הוא דאפכוד ח לאפסיהו התמהה המתח ומה מלוה בפוסק כתמת תלמוד דקל בבבא בתרא וכמ׳ דוכתי דפוסק׳ ית ליה קלא לדעת רבו בעלי התו׳ ז״ל ולדע׳ רפס״ם והעומד׳ בפיוסק נע דפסהדי ית להו קלא לא הוה טרף מניהו דהוה אמר לא הוה ידענא לך דמסתברא לך ודאי תלמה מעמי חוכמי וית להו קלא בשוקא למית פלוני קבל עליה כך וכך הוי ודאי ליתח שח העולם חוזל פנויה חיכח עליה פוטרת ובתנאי כי הוי לא פליק חיובים דעתיה ו וכבר היית דודאי לא ממע בה דאל לא שדי חנים זוזי בכדי כדאיתח פ׳ הזורק דמציע׳ וכמה דוכתי וזה פשוט:

כדאיתח פ׳ הזורק

פרק ששה עשר

החוב

בחריות הלוה עד מפלט הלוה מחכה בגיטין פ׳ הזורק היה

התנה עליו שיהיה נאמן כשני עדים אע״פ שהביא עדי שפרעו הרי זה גובה ממנו בלא שבועה שהרי האמינו כשני עדים ואפי׳ הביא כמה עדי שפרעו בפניהם שהשניים כנאמה אבל אם אמר לו הרי אתה נאמן עלי כשלשה האיל וירד למנין אם פרעו בפני ארבע׳ חרי זה פרוע זה שהאמין המלוה כשני עדי׳ מה התזה תקנתו כשיפרע יקרע השטר או יעיד זה והמלוה על עצמו ש שבטל כל שטר שיש לו על פלוני או יעיד על עצמו שלא בפני הלוה שקבל כל חוב שיש לו אצל פלוני הרי שפרעו ושתק המלוה שלא נפרע ופרעו פעם שניה מפני התנאי הרי הלוה חוזר ותובע את המלוה כדין ואומ׳ לו כך וכך אתה חייב לי מפני שפרעתיך שני פעמים אם הורה ישלם ואם כפר ישבע שבועת הסת על כך שלא פרעו אלא פעם אחת וכן כל כיוצא בזה התנה הלוה שיהיה נאמן בכל עת שיאמר פרעתי אינו גובה בשטר זה לא מן היורש ולא מן הלוקח ואפילו אמר לזה לא פרעתי אין המלוה טורף בשטר זה מן הלקוחות שמא יעשו קטניא על נכסיו של זה טען הלוה בשט׳ זה ואמ׳ פרעתי מקצתו והמלוה אומר לא פרע כלום משלם המקצ׳ שהודה בו ונשבע׳ שבועת הסת שהרי האמינו ואם התנת עליו שיהיה נאמן בלא שבוע׳ הסת אינו נשבע התנה המלוה שיהיה גובה בלא שבועה הרי זה גובה ממנו בלא שבועה אבל אם בא לגבות מיורשיו ישבע ואחר כך יגבה ואם התנה שיגבה אף מן היורש בלא שבועה גובה בלא שבועה וכן אם התנה שיגבה מן העידית גובה מן העידית אף מזה ורשין שכל תנאי שבממון קיים בא לגבות מן הלוקח לא ישרוף אלא בשבועה שאין זה מתנה לאבד ממון חברו:

וכן כת׳ רב האיי דלבטל כח השטר כתב כן ולא לפטרו מבשע׳ לה ע״כ:

כדלקמן פ׳ הזורק

כדאיתח פ׳ הזורק

כדלקמן פ׳ הזורק

פרק ששה עשר

החוב

בחריות הלוה עד שיפרענו ליד המלוה או ליד שלוחו אם׳ לו המלוה זרוק לי חובי והפטר וזרקו לו ואבד או נשרף קודם שיגיע ליד המלוה פטור אמר לו זרוק לי חובי בתודת גישין הו המעות קרובות ללוה הרי עדין באחריותו הו קרובין למלו׳ נפטר הלוה מחצ׳ על מחצה אם אבדו משם או נגנבו משלם הלוה מחצה: היה

פרק ששה עשר

החוב

בחריות הלוה עד מפלט הלוה מחכה בגיטין פ׳ הזורק היה

ללמוד דבחתכות כתס מועיל בין בכולו בין במקצתו וכן כתבו ז״ל בין בגחתכות לוה בין בחתכות מלוה:

התנה המלוה עם הלוה שיהיה נאמן וכו׳ זה רשת ההלכות פ׳ הכותב: **ואם** התנה שיגבה מן היורשין וכו׳ גם זה כדעת ההלכות: **ובן** אם התנה שיגבה מן העידית וכו׳ פ׳ התנה בין ממכו בין מיורשיו בפי רומיח דסבועה והדין זה מחלוקת בגמרא פרק הניזקין ופסק הרב כרב נחמן דאמר שטר חוב היוצא על היתומים אף על פי שכתוב בו שגבה גובה אלא מן הזיבורית וכן פסקו ז״ל וכתב הר״מבן ז״ל דדווקא בשכתב לו שגבה מן העידית ומן הדין היה גובה מן העידית בין ממכו בין מיורשיו אבל מכיון שתיקנו חכמים מן הזיבורית ליתומים אין עוקרין תקנת חכמים בשתק אלא אם כן פירש ואמר גבה מן העידית בין ממכו בין מיורשיו וגמרי להא מילתא מדין שבועה וכו׳ וכן מצאתי בחבור הר״י מפה הכפרדי ז״ל עכל ומזה אתה למד כוונת רבנו וזה דעת הרב ר׳ יהב והרשבא ז״ל: **בא** לגבות מן הלוקח אלא בשבועה וכל פירוש אפי׳ התנה בפי על הלקוחות אין תנאו מועיל לכלם וכן דעת ההלכות פרק הכותב **ובהשנות אא** הלו דברי הרב ז״ל ולא הסכימו עמו ום לנו ראיות גדולות לדבריו מאחר שהם לקחו ממנו לאחר התנאי דאינהו דאפכוד ח לאפסיהו עכ״ל: ודבר זה מחלוקת יש בה בין הגאונים ז״ל כתבה ר״ח ז״ל בפירושו ובהלכות הכריעו שתנאו מועיל לכל היורשים בכירם ואינו מועיל לכל הלקוחות והחריבו בשעם דבר זה ולפ״ז ז״ל כתב ומעשים בכל יום ואין נפרעין מן המשועבדים אלא בשבועה לפ על פי שום להן בחתכות ודעת בכל העיטור והרמבן ז״ל כדברי רבנו וקבל מן החתרונים כדברי הר״ח ז״ל:

פרק ששה עשר

החוב

בחריות הלוה עד שיפרענו ליד המלוה וכו׳ זה פשוט בכמה מקומות: **אמר** לו המלוה זרוק לי חובי והפטר וכו׳ בגיטין פ׳ הזורק למר רבי יוחנן לגיטין ולקידושין למרו ולא לדבר אחר ליתיביה ולעניין החוב למר לו זרוק לי חובי וזרק לו חובו קרוב למלוה זכה לוה קרוב ללוה לוה חייב מחכה עכיהם יחלוקו ותירצו הכא במאי עסקינן דאמר לו זרוק לי חובי והפטר והקשו לו הכי מאי למימרא ותרצו דאמר לו בתורת גיטין והקשו ולתרצו מאי אמר לו מאי למימרא ותירצו משום דתימא מכי אמר ליה מפקינא לכי בך קמל עכ״ל בגמ׳ והקשה הרשבא ז״ל לשיטתו דזרוק לי חובי והפטר הכי קרוב ללוה חמלי חייב ותירץ דכי קאמ׳ זרוק לי חובי בתוך רשותי קאמ׳ וכל מקרוב ללוה לא בא לרשות המלו והכין ליתא בירושלמי ופסקו ז״ל וכותבו בכתב וזרקו לו והבר וכו׳ ל חזרו לרשותו: **אמר** לו זרוק לי חובי בתורת גיטין וכו׳ כבר נתבאר זה ופירש הרשבא ז״ל דכלטון הזה ממש קאמר ליה והיינו חרוש דתני מפרש׳ מאמר לו מזרוק לי חובי בתורת גיטין מיהת דיכך כדין זורק גיטין פסיטא מאי קמל וחס דעת רבנו ז״ל ודין הגיטין מבוארין בהלכות גרושין וכתב הר״מבן ז״ל בתשובה דבר ברור הוא מהזורק חוב לחברו חפילו בתוך חצי שעה מלו דלא הוי פרעון מיהו ה כא דקאמר ליה מעיקרא הילך מעותיך והלה מקרב בו ואמ׳ לחבי רוצה לקבל בזה לכי חומר מחיל מרוך להניח בבית דין אלא זורקו בחייהו או בבניו והולך לו דקיימא לן כתיבה בעל כרחו הויא כתיבה עכל: היה

מת הלוה לאחר מיתת המלוה וכו' זה מבואר מם במסכת וכו' מלא מכיבו בין מטרותיו על לבוא במטר זה פרוע פירסו קבלת המפרסים מלא מכיבו לן מובר

פרשן זה המטר ומיהיה המטר בין מטרות פרועין דיתריתי בעיבן כרמוכחא סוגיא דפ"ק דמציעא וכן נראה מדברי רבנו ז"ל מתוה מכתב למעלה פרק

ו' מבא המטר בין מטרותיו פרועין לקח על פי מלין עדים על זה הכתב וכו' נראה דיתריתי בעיבן להיות זיקון בפרוע וכן עיקר: ואפילו היה היורם קטן

וכו' במסכה מם העיד רבי יוחנן בן ברוקא מלמילו כולר הבן לאחר מיתת האב הרי זה כמבע וכוטל ופרמי ז"ל כמבע מלא מבא מובר ומתוך דברי רבנו נראה מיהו פוסק כרבי יוחנן בן ברוקא מלא כתבה קמא ועכ"ל לא כחלקו מלא בגמר לאחר מיתת האב דלתך לא נעי מבועה לבל מקטן לפילו תך מודה זה נראה בדע' רבנו ז"ל ודבנו מחיר כתב וקיימא לן כותיה חדא דסוגיא בעלמא דכל העיד הלפה היא ועוד דליכא דפליג עליה עד כאן לשונו: ואם מוה המלוה בשעת מיתתו וכו' דברי רמב"ם בהותה מסכה והלכה כמותו וכן פסקו ז"ל: מת הלוה תחלה ואחר כך מת המלוה וכו' מיימרת רבי ומתוקל מם ופסקוה כל ה מפרסים ז"ל ומה מכתב רבנו אין יורשי מלוה נוטלין וכו' לפי בין מיורם מלוה הס בנו בין מהם לאחין הדין בן ומבואר מם בגמרא במסקנא: ואם עבר הדין וכו' מסקנת ההלכות מם:

לפיכך מטר חוב מל יתומי וכו' מיימרת מם ובהלכות: אפילו לם היה מם עבד וכו' מעם מם מהטעם מכתב רבנו ז"ל דעבדא בתר יתמי לזיל והתם קאת מפרסים ז"ל דאפילו היכא דלית להו ליתמי נכסי כלל דלא לזיל מרבא בתר יתמי לפילו הכי פשוט וכן כתב הר' משה בר' יוסף ז"ל בתשובה לבל רבנו מלויר כתב ולפילו היכא דלא ידעי ליה נכסי ללוה לא נבינן מעדבא ד דחיישינן דילמא מבן נכסי למדיב' היס ולזיל מרבא ונבי להו מיתמי לבל ודאי היכא דמיתחזק להוא לוה דלא הוי ליה נכסי כלל דליל למיב' ולא מדי נבינן מעדבא עכ"ל:

אין דינין מדין זה לכל הדומה לו וכו' מם בגמרא דלא לוסיף עלה דהא דרב ושמואל דאמ' רב פפא הלוי מטרא דיתמי כו' עכ"ל דאין מדין זה לכל הדומה לו אלא הרי הפוגם את שטרו וכת אף על פי שאינו גובה אלא בשבועה הרי בניו נשבעין שלא פקדנו אבא ולא צונו אבא ולא מצינו בין שטרותיו של אבא שכל השטר הזה פרוע וגובין את שאר השטרות בין מן הלוה בין מיורשיו: יורש שבא לגבות מן היורש ואמרו יורשי לוה אמר לנו אבא לא לויתי חוב זה הרי יורשי המלוה גובין שלא בשבוע' שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי: וכן מלוה שבא להפרע מיורשי לוה ואמרו אמר לנו אבא לא לויתי חוב זה הרי זה גובה בלא שבועה אפילו האמינו בשטר כל זמן שאמר פרעתי שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי: יורש שבא לחפרע מן הלוה בשטר שיש בו נאמנות ללוה כל זמן שיאמר פרעתי הרי הלוה נשבע הסת שפרע לשטר זה ונפטר אף על פי שלא כתב לו הרי אתה נאמן על יורשי שעקר השטר על תנאי זה היה ואם התנה עליו שיהא נאמן בלא שום שבועה אינו נשבע אפילו ליורשי מלוה: יורש קטן שהיה שטר חוב לאביו ויצא עליו שובר אחר מיתת אביו אין קורעין את השטר ואין מגבין בו עד שיגדלו היתומי' שבא שובר זה מזוייף הוא ולפיכך לא הרציאו הלוה בחיי אביו: המוציא שטר חוב על חברו והיה כתוב בבבל מגבהו ממעות בבל היה כתוב בארץ ישראל מגבהו ממעות ארץ ישראל מה שאיקבן בכתובה דלוריית: לא היה בשטר שם מקום והוציאו בבבל מגבהו ממעות בבל הוציאו בארץ ישראל מגבהו ממעות ארץ ישראל בא לגבות ממעות המקום שיצא בו השטר ושעך הלוה שהמעות שאני חייב לו מבסף שהוא פחות מזה המטבע ישבע המלוה ויטול היה בו כסף כתם מה שידצה לוה מגבהו: מבאן

מגדל עוז

פרין כל הכמבעין

לפי' מטר חוב מל יתומים כו' עד וכפרע מיורמי לוה פ"ק דכתובות ובמבועות כ"כ הכמבעין והביאור בזה הפרק: לקן דינין מדין זה וכו' עד כאומר לא פרעתי דמי במבוע' פרק כל הכמבעין ובכתובות פרק הכותב: וכן מלוה מבא להפרע עד כאן לא פרעתי פרק ים נוחלין: יורם מבא להפרע עד במבע לפילו ליורמי מלוה פרק הכותב: יורם קטן מהיה מטר חובכו' עד בחיי לביהם פרק קמא דמציעא: המוציא מטר חוב על חבירו עד מגבהו פרק בתרא דכתובות:

מבאן

[a] הלוי דיינ"א דעבד כר' אלעזר עבד:

[b] העיד רבי יוחנן בן ברוקא לפילו כולר הבן לאחר מיתת האב כו':

[c] דלא מבא לם עד כו' עכ":

[d] דלא כרבי אלעזר דאמר יורמי כמבעין ונוטלין חלא כרב ושמואל דאמרי לקן לדם מורים מבוע לבניו וכן פ"ה ורב אלפס ורמיתו מדאמ' רב נחמן הבו דלא לוסיף עלה מבלל דבהוות מיהא קבידא להו לאמוריתי בתריתי כרב ושמוא ורבי אמוא פסקן בהה גבי נכסי דרבי אבא כרבי אלעזר וכן רא"ה דן דיורמין כמבעין מבועת יורמין ונוטלין ובירושלמי מממעדרבי יוחנן קבידא ליה כרבי אלעזר דאמר על מילתא דרב ושמואל מפני רבי יוחנן אמר יאכל הלה וחדי ועיין בקונמן לב ובהילכות מוקפין פרק ז' עכ":

[e] הדיין והשביע יורשי מלוה ונבו את חובן אין מרציאין מידם לפיכך שטר חוב של יתומים הבא להפרע מן היתומי' שמת אביהן הלוה תחלה א' קורעין אותו ואין מגבין בו אין גובין בו שאין אד' מורש שבוע' לבניו כמו שבארנו ואין קורעין אותו שמא יבא דיין שידון ויוציא בו אפילו היה שם עדב ומת הלוה תחלה לא יפרעו יורשי המלוה מן העדב שאם תאמר יפרעו מן הערב הרי הערב חוזר ונפרע מיורשי לוה אין דנין מדין זה לכל הדומה לו אלא הרי הפוגם את שטרו ומת אף על פי שאינו גובה אלא בשבועה הרי בניו נשבעין שלא פקדנו אבא ולא צונו אבא ולא מצינו בין שטרותיו של אבא שכל השטר הזה פרוע וגובין את שאר השטרות בין מן הלוה בין מיורשיו: יורש שבא לגבות מן היורש ואמרו יורשי לוה אמר לנו אבא לא לויתי חוב זה הרי יורשי המלוה גובין שלא בשבוע' שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי: וכן מלוה שבא להפרע מיורשי לוה ואמרו אמר לנו אבא לא לויתי חוב זה הרי זה גובה בלא שבועה אפילו האמינו בשטר כל זמן שאמר פרעתי שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי: יורש שבא לחפרע מן הלוה בשטר שיש בו נאמנות ללוה כל זמן שיאמר פרעתי הרי הלוה נשבע הסת שפרע לשטר זה ונפטר אף על פי שלא כתב לו הרי אתה נאמן על יורשי שעקר השטר על תנאי זה היה ואם התנה עליו שיהא נאמן בלא שום שבועה אינו נשבע אפילו ליורשי מלוה: יורש קטן שהיה שטר חוב לאביו ויצא עליו שובר אחר מיתת אביו אין קורעין את השטר ואין מגבין בו עד שיגדלו היתומי' שבא שובר זה מזוייף הוא ולפיכך לא הרציאו הלוה בחיי אביו: המוציא שטר חוב על חברו והיה כתוב בבבל מגבהו ממעות בבל היה כתוב בארץ ישראל מגבהו ממעות ארץ ישראל מה שאיקבן בכתובה דלוריית: לא היה בשטר שם מקום והוציאו בבבל מגבהו ממעות בבל הוציאו בארץ ישראל מגבהו ממעות ארץ ישראל בא לגבות ממעות המקום שיצא בו השטר ושעך הלוה שהמעות שאני חייב לו מבסף שהוא פחות מזה המטבע ישבע המלוה ויטול היה בו כסף כתם מה שידצה לוה מגבהו: מבאן

[f] ההוא מטרא דיתמי דכיון דקבידא עליה לאמר רב חמא כו' וכן כופין עם מר זוטרא בריה דרב מרי כרב חמא ולא כרבינא דאמר דקהדי בתקרי לא מ מחזקינן פרי' מזה העובר מקויים כ בהכפן דאלו היכו טוענין בבבל ה היתומי' מהו מזניף עכ":

פרין קמ' דכ"ב

כרין יבמי דיבמ' נזיקין

[g] כדאל' רב הונא בר' רב יהושע לרב פפא עכ":

[h] כדאל' רב נחמן הבו דלא לוסיף עלה:

[i] למ' רב פפא הלי מטרא דיתמי כו' עכ":

פ' הכותב

מעל עמ

מטר מהיה ביד מלוים עד סוף חפ׳
בהכהדין כ׳ זה בורר ומכיע׳פ׳ן:

פרק שבעה עשר

מלוה

ממת ובח היורש
עד אין מוכיחין
תידם בטענות
פרק כל הטענין והבירור בזה
הפרק עצמו: לפיכך

טען שמעון שפרע ללוי ואמר ישבע לי שבע לוי ואחר כך יגבה ראובן והודה לו שפרע ישלם לוי לראובן טען לוי שלא מכר ולא נתן שטר זה נשבע והפסד ונפטר: שטר שהיה ביד שלישׁ והוציא מתחת יד בבית דין ואמר פרעתיו והוא נאמן אף על פי שהשטר מקויים שאילו רצה היה שורפו או קורעו וכן אם מת השלישׁ ונמצא בתוכ יוצא מתחת ידי שליש ששטר זה המונח אצלו פרוע והוא אמר אף על פי שאין עדים על הכתב אבל כתב שיצא מתחת ידי מלוה ששטר פלוני פרוע אפילו היה בכתב ידי המלוה אינו אלא כמשחק היו עדים על חתי׳אם היו מקויימין הרי השטר פרוע ואם אין עליו קיו׳ ישאלו העדים ותחתומין על זה השובר אם לא ידעו או שאין העדים מצויין הואיל ומתחת ידי המלוה או מתחת ידי יורשיו יצא אין השובר כלום נמצא השטר בין שטרות פרועים הרי זה פרוע ואף על פי שאין עדים על הכתב הנמצא וכן אם נמצא כתוב בגופו של שטר בין מפניו בין מאחוריו ואפילו במקצתו שטר זה פרוע או נפרע ממנו כך וכך עושין על פי הכתב ואף על פי שאין על הכתב עדים ואע׳פי שיצא מתחת ידי המלוה

ב דיו׳ לוי דפריע לה הוי שאילו לא נפרע לא היה כות׳ על השטר המוצא שטר בין שטרותיו ואין יודע מה טיבו מרע ליה למטרח עכ׳: יהיה מונח עד שיבא אליהו: האומ׳ לבניו שטר בין שטרותי פרוע ואיני יודע אי זה הוא שטרותיו כולן פרועין נמצא לאחר שם שני שטרות הגדול פרוע והקטן אינו פרוע אמר לחברו שטר לך בידי פרוע הגדול פרוע והקטן אינו פרוע חוב לך בידי פרוע ששית לו עליו כולן פרועין:

פרק נם פסוע

פרק שבעה עשר

מלוה

שמת ובא היורש לתבוע את הלוה בשטר שעליו ואמר פרעתיו אביך והיורש אומר איני יודע אומרים לו׳ עמוד ושלם לו אמר ישבע לי הרי זה נשבע בנקיטת חפץ שלא פקדנו אבא על ידי אחר ושלא אמר לנו אבא בפיו ושלא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע וגובה:

ד עיין בתוספות ז׳ וקי׳ע׳ב ובספר קנין מ׳ו׳ ע׳ב:

מכתב על לחד מטרותיו יעמה מה מבמפון וכו׳ והוי כלל לכל כיוצא בזה וכיון מהמלים נלחון מבניהם יעמה בכתבו ושר כלין לו לחזקינהו להם בממנה בין מטרותיו פרועין הלוי לבני מלוה לבל בשאים הכל כדבריו וכתבו וכן עיקר: אבל כתב מיכה מתחת ידי המלוה וכו׳ מיירי בשם פרין מכיס לחזין חיו עדים על הכתב לם היו מקויימים וכו׳ מבואר שם בגמרא דבמים כדי קיוס הרי הוי קיים: ואם לין עליו שיי קיוס וכו׳ מפורש בגמרא שם: נמצא השטר בין שטרותיו פרועין וכו׳ זהו דין המשנה שהזכרתי למעלה דלוקימנא לה בשמצא בין שטרות פרועין: וכן לם שמצא כתוב בגופו של שטר וכו׳ שם בסוף הפרק: המוצא שטר בין שטרותיו וכו׳ משנה כלשונה שם ופרש״י ז״ל מבא שטר מילוה שלו בין שטרותיו ולבו יודע מה טיבו לבלו לם הלוה הפקידו לבלו לם המלוה לו שמת מקבתו פרוע ומסרו לו להיות שלים בידיהם יהי בידו ולא יחזיר לו לזה ולא לזה שר כלין לשטו וכתב הר״שבה ז״ל לפלו שבידם מוריס דומיא דכפילה ובתוספתא מכורם דהוי הדין לשטרי מקח ומשכר וכתב הר״שבה דדוקא בשלין בהם קנין יחזיר לנקיחות ולפלו מבלם בפוק דכל דליכא למיחש לפרעון ולהמלוה מחזיר וזה כפי סיבתו ושיטת הר״מבן ז״ל שכתבתי פ׳ שמיה עמר מהלכות גזלה ולפי״ד דבשטרי לקיחתא לא בעינן שטרא שטרא לדיוה עוד כתב ומשתברת שלם שבת החב שטר על לחד מבניו בין שטרותיו ולבו יודע מה טיבו דלא לחמר בבי היא יהא מוכח וכן לם מבלו הבן בין שטרותיו והוי יוכל על שם לחבין והוי מיהא הבן שמוך על שולחן לבו והרי זו כאותה שנמצאו לקן לבב חזקה בבכורי הבן ולא לבן בבכורי הבב מבל לחד מהם כלפטרו׳ ומפקיע על בכורי הבני והבל כלך׳ לחד וכן הלם׳ בבכורי בעלה והלים בשטרי לשתו דין לחד לבולם שר כלין לשטו:

האומר לבנו שטר בין שטרותי פרוע וכו׳ משנה פרק גט פשוט כלשונה ופרש״י ז״ל שטרות כלן פרועין חוץ מלוחן שיש לו לפרעו שר כלין לשטו והטעם שיד בעל השטר על התחתונה ומפקיע לן בבל חד דילמא הלי ניהו: נמצא לחד מבי שטרות וכו׳ שם בשנה ופיהם כמצא ללוה לחד שם בבית השת שבי שטרות שלה מתנו שתי הלוות הקטן חיו פרוס דשטר בין שטרותיו הלמר דשטעה לחד ולא שכיח:

אמר לחבירו וכו׳ מיירי שם ומכלן שיד בעל השובר על העליונה ובל בעל השטר על התחתונה והטעם לפי שהשטר לא לשתבעו עליו הלוה והשובר בין להפטר ומכלן משובר שכתוב בו דיכרין כתם שבטל כל חוב וכול לטעון כל מה שירצה אבל לם היה כתוב בו כך והמחק לא שכתב בו תיבה אלא כתקיימה חין רכין בו אלא בפחות שבשטרות כדי שלה יבלו להעדים ולין דכין כמחק אלא להודעת כחו של מוכיח כך השיב הר״מבן ז״ל: חוב לך בידי פרוע וכו׳ בילותה מיירי שם ופירש לבן מיגם ז״ל לטון חוב מטעה שטר לחד ומטעה שמי על כל שטר שים לו עליו שבולן חוב לחד מיירי וכיון דאיכא למיתר הכי ואיכא למיתר הכי יד בעל השטר על התחתונה וכל שטרות שים לו כחזיק עליהן שהן פרועין שר כלין לשטו ולא כלין דאיכא למיתר שיד בעל השובר על העליונה:

פרק שבעה עשר

מלוה

ממת ובא היורש לתבוע את המלוה וכו׳ לשון משנה שבשבועה זו שיורשין המוכרת בשטרי פרק כל הטענין שהיורשין אומרים לא ידענו אלא שבשבועה זו ישבע שלא פרעו אבותינו ולא שמענו ממנו כלום ולא ראינו שום שטר שיש לנו לגבות בו ולא מכרו ולא נתנו ולא מחלו ולא זיכו ולא כלום ולא ידענו שום דבר שיהא לנו לפרוע ולא לגבות ולא לתבוע ולא לטעון בו כלום ולא לחזיר ולא לשום דבר שבעולם ולא לשום אדם שבעולם ולא לשום מקום שבעולם ולא לשום שעה שבעולם ולא לשום זמן שבעולם ולא לשום לשון שבעולם ולא לשום טענה שבעולם ולא לשום ענין שבעולם ולא לשום דבר

פרק שמונה עשר המלוה

פ"ו דוקא בהלוה בעדי חזי מעורב מן המעוברים לבל במלוה על פה לא כמו מבתב"ר פרין לחד עמר ומה מבתב לא הספיק מעכה פר' הכיזקין לין

מבאן לתה למד זה האפיל רבנו ז"ל מעמועיו זו ופמוהו הוא:

לת חברו סתם הרי כל נכסיו לחרילין וכו' זה מבואר פרין ימיל דמבתב דלמרי דלא חרילי' מעית

סופר הוא ועפ"פ מלא נבתב כמי מבבתב דמי: **לא** הספיק לו כל המבה בבור חובו וכו'

מגדל עז

מבאן לתה למד עד סוף הפרק הסכמת הגאונים ז"ל ורבותינו נ"ע והביאור פ"ט דהלכות עדות:

פרק שמונה עשר

המלוה

לת חברו וכו' עד וזהו הנקרא טורף פ"ק דמציעא: בד"א בקרקעו' מהיו לו עד שיממון קיים פרק ח חזקת הבתים: עפה מדהו לפותיקי מן המעוברי' למולם פ"ק דגיטין ובהלכות בגיטין פרק המולח ובסמות ירושלמי דיום פ' חלמה לההן גדול: עפה מדהו לפותיקי לבעל חובו' עד לבל לם מכרה ממבר עולם חינה מבורה **כתב** הר"אבד ז"ל לא הבחין ולא הבין דרך הירושלמי לאמר מבא על זאת המימרא עב"ל:

ואני לומר בבר קדמני בזה רבי' הגדול הר"מבן ז"ל והטיב תמובות נבחות בספר מ מלחמות ז"ל בגיטין פר' המולח בתוב בהלבות ירושלמי על העשה מרהו לפותיקי לבעל חוב ולבתובת לפה ומבירה מבורה ו והלוקח יחוש לעבמו דמבב לומר לאפה בבתובתה חינה מבור מלא עלה

מבאן אתה למד ששטר שאין בו שם מקום שנבתב בו בשר לבל דבר וחוא חרין לשטר שאין בו זמן בלל שחוא בשר אף על פי שעדו' זו אי אתה יבול להזימה שאין מרקדקין בדיני ממונו' בדרישה וחקירה במו שיתבאר בדי שלא תנעזל דלת בפני לוין ולפיבך שטרי חוב תמאחרין בשרין אף על פי שאין אתה יבול להזימן במו שיתבאר במקומו:

פרק שמנה עשר

המלוה

את חברו סתם הרי בל נכסיו [ב] אחראין ו ועובאין לחוב זה לפיב"כ שיבא לגבו' תובע את בעל חובו תחלה

[ב] לחריות טעות סופר הו' בהלבות מבירה פ"ט ע"ב:

אם מצא עמו נכסים בין משלטלין בין בין קרקעות גובה מהן ברצון הלוה ואם לא נתן הלוה מרעתו מגבין אותו בית דין לא הספיק לו בל הנמצא בנגד שטר חובו הרי זה גובה מבל הקרקעות שהיו ללוה אע"פ שהן עתה מבורין לאחרים או נתונים במתנה הואיל ומבר הלוה או נתן אחר שנשתעבד בחוב זה הרי זה מוציא מיד ה הלקיחות או מיד בעלי המתנות וזהו הנקרא טורף בד"א בקרקעות שהיו לו בעת שלוה אבל נכסים הבאין לו לאח"ב שלוה לא נשתעבדו לבעל חוב ואינו טורפן ואם התנה עליו שבל נכסים שיקנה יהו משועבדין להפרע מהן וקנה אחר שלוה ומבר אונתן הרי בעל חוב טורף מהן אין בל הדברים אמורין אלא בקרקע אבל המשלטלין אין עליהם אחריות אפילו משלטלין שהיו לו בעת שלוה שמברן לשעתו אין בעל חוב טורף אותן

[ג] בפ"ק דע"ז גרסינן ההוא מטרא דיהוה בתו' ביה מית מבין יתירתא מבור רבנן למימר מלוחר הוא ושד רמטי זימני' לה טריף אמ"ל היה רב בחמן מית מבין דמלבו בעילם לה חמבינן היהו חמיב ובזימני' בתב ובתב ר"ב מבחן מעמיד דיהיב טבר מחין בתו' בו לבריחת עולם מבבר ואין לתלות בדבר אחר לומר יד בעל הסבר על התחתונה ומלוחר הוא דבההוא סבורה לה הוה בתוב ביה למלבות יוכיח מדפרי' דילמא ליבית' מברי מבינן וגם סיבה לבתו' מית מבין יתירתא ואה"נ הלמד רב בחמן דחבו מלוח' ומיהב חמבון הסבר לחמבון העולם וגם מעמיד הבח דאם לא בתב לרבעת אלפי' אלא הפרט בסבר דהא הלמ"ד דילמ' מבן לאלפא הלמ' ובקיט לאלפא בתרא והי"ה אם לא בתב התעב מ מלוח אלא מבת שעי' לפרט מהסבר בסבר מפי רבינו אע"ג בפר התרומ' ובספר המבות בתב בדברי רבינו המחבר ולטוכו עב:

[ג] לחמר רב חסדא והוא דבתי' לי'.

פרק ח"ה מ"א דבא דלי מקני ליה בו

הקנה לבעל חובו בל המשלטלין על גב קרקע שיש לו להיותו נפרע מן הבל הרי זה טורף מאותן המשלטלין והוא שיבתו' לו בשטר חובו הקניתי לך משלטלין שיש לי על גב הקרקע שיש לי שלא באסמבתא ושלא בטופסי השטרות וכן אם בתב לו שבל נכסים שאני עתיד לקנות בין קרקעות בין משלטלין הרי הן משועבדי' לך לפרע מהן והמשלטלין קנוין לך על גב הקרקע' להפרע מהן שלא באסמבתא ושלא בטופסי השטרות הרי זה טורף אף מן המשלטלין שקנה הלוה לאחר שלוה שבל תנאי שבממון קיים יעשה שדהו אפותיקי לבעל חובו או לאשה בבתובתה והוא שיבתו' להן מבאן תגבו ושטפה נהר הרי זה גובה משאר נכסים וטורף אותן ואם התנה עמו שלא יהיה לו פרעון אלא מזו אינו גובה משאר נכסים וכן אם לוה ממנו ופירש שאין לו אחריות עליו הרי זה אינו גובה מן המשועבדין לעולם עשה שדהו אפותיקי לבעל חובו או לאשה בבתובתה [ד] ומברה הרי זו מבורה ובשיבא בעל חוב לגבות אם לא ימצא נכסים בני חורין יטרוף אותה בד"א

[ד] בתי' ודלא בר"מבב דאמ' לאשה בבתוב' חינה מבורה עב:

פ' חזקת הבתים

ירושלמי דפ' חלחה בבא

מדרך הסופרים לבתוב בן אף על פי שלא אמר הלוה סיום לו קרקע לשעבד עליו משלטלין וכן הן חוכן יודעים סיום לו לפיבך נהוג בן בתוב בן מחין זה בטופסי השטרות שלא סהוה העיד על עצמו בן או שהם שעבד לו משלטלין שיקנה לבד מקרקעי והיה לו מקרקעי בשעת השעבוד אפי' מברן קוד' שיקנה המשלטלין ואחר בך קנה המשלטלין הרי אלוה טורף מהן דאמעת בתיבה אל שעבודו בך הבריחו המפרסים ז"ל מהסוניא הנזברת: וכן אם בתב לו וכו' בבר בתבאר זה: **עשה** סדיהו לפותיקי לבעל חובו לאשה בבתובתה וכו' פרין הטולח בגיטין מימרות ובריתא מפורשת וכתב הר"אבד ז"ל בתוב בחדושי הר"מבן פר"ח ז"ל לפותיקי שהם בגון מעבנתא וכן בתב רבנו יצחק ז"ל בתשובה ומאמר אפותיקי שהם הוא שמעבן סדיהו לאבול פידות בבדי דמיהן הוא ובבריתא והתנו סיהא גובה ממבו לזמן פלוני אם לא פרעו ומעבובה שהם היא שתי' בה גובילנא בלל וכן פירש הרב אלברצלוני ז"ל ומיהו בלפותיקי בל זמן שלא שטפה בהר הין לו אלא מילותה בדה עד באן לשונו: **ובן** אם לוה ממבו וכו' זה פשוט דעד באן לא אמרינן אחריות טעות סופר הוא אלא בשהוא בתוב עליו אחריות שהקנים: **העושה** סדיהו לפותיקי לבעל חוב וכו' בריתא פ' הטולח תניא השטה סדיהו לפותיקי לבעל חוב ולבתובת לפה ומבירה לאחר גובין משאר נכסים רבן שמעון בן גמליאל אומר בתובת לפה הינה גובה משאר נכסים שאין דרבה של לפה לחזר על בתי דינין ורבנו ז"ל פוסק בתי' קמ"ל וכן פסק הר"מבן ז"ל והרב ר' יונה והר"אבד ז"ל פסקו כר"שבדרבלפה לפי' בלפותיקי שהם בטל מיקח לאלתר ופרטה הרב אלפסי ז"ל בשטוה בלפותיקי שהם גובה מלוה משאר נכסים דאמרי ליה לקוחות הבחנו לך מיקוח לגבות ממבו אבל בלפותיקי מפורש ודאי אפילו שם משאר נכסים גובה ממבו סהרי שעבדו עליו לבר הוא וירושלמי במסבת סביעית בחלקו המשעבד סדיהו בלפותיקי מפורש ומברו שם הוא מבור לאשה ובתב הר"מבן ז"ל פרין אלמנה לבהן גדול כיון דאמרן לא קיים לן בפסקו דרבבן מערבאי המבר קיים עד שעת גובילנא ועל בעל חוב להביא ראיה: בד"א

103

ראובן מחויב לשמעון מאתים דינרין וכו' זה המעמה מזכר למעלה מהכהו תרי לפרני ומבואר דין זה סם במקרא ובמלא היתה לחית מהמדות לפורתיך מפורם לשמעון מהרי יכול לוקח לשלוח במעות: מת ראובן והניח מרה לחית מוה מנה וכו' גם זה מעמה דיקטיכה דלרעך מבואר סם ומה מכתב רבנו ז"ל מן המעלטלין מהמיח לביתן לפי מהות ז"ל מבור מהכמים שלהם לפילו מכוה ליכה ופם בלותו מעמה מבואר בגמרא מעם הבעל חוב הוה מפני מיכול לומר מכוה עמיתם וכן כתבו קלת המפרשים ז"ל וכבר כתבתי בזה פ' לחד עמר: ואם לומרו לו חלו במאה דמי השדה שטרפת אינו יכול לחזור ולטרוף אותה פעם אחרת בשאר חובו:

ראובן שהיה חייב לשמעון מאתי' והיו לו שתי שדות ומבר אחת מהן ללוי בסנת וחזר ומבר לו השנית בסנה ובא שמעון ושרף אחת בסנה וחזר לשרוף השניה בסנה הנשאר לו והביא לו מאתים ואמר לו אם תרצה ל לחזות השד' שטרפת שומה לך בבל המאתי' שיש לך הרי מושב ואם לאו הילך מאתי' של חובך והסתלק הדין עם לוי רצה שמעון ועמד בה אעפ שקבלה במאתים אין לוי חוזר ותובע ראובן אלא במנה *** מת ראובן והניח שדה אחת שוה מאה ובא שמעון ושרפה ונתנו לו היתומים מאה מן המטלטלין שהניח אביהן וסילקוהו הרי זה חוזר ושורף אותה בשאר חובו שמאה שנתנו לו מצוה עשו שמצוה על היתומים לפרוע חובות אביהם ואם אמרו לו אלו במאה דמי השדה שטרפת אינו יכול לחזור ולטרוף אותה פעם אחרת בשאר חובו:

פרק תשעה עשר

בשיורדין

בית דין לנכסי הלוה לגבות מהן לא יגבו ל לבעל חוב אלא מן הבינונית שבקרקעותיו ודין תורה שיגבה בעל חוב מן הזבורית שנ' בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו יוציא וגו' מה דרבו של אדם להוציא פחות שבכליו אבל תקנו חכמים בבינונית כדי שלא תנעול דלת בפני לחין ברא בבא ליפרע מן הלוה עצמו אבל תבא ליפרע מן היורשין בין קטנים בין גדולים לא יפרע אלא מן הזבורית: אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין ואפילו היו בני תורין זבורית והמשועבדי' בינונית או עידית בין שמכרם בין שנתנם נשתדפו בני חורין הרי זה טורף מן המשועבדים שביון שנפתחו באילו אינם: ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון וחזר ומכר שדה אחת מהן ללוי ובא בעל חוב של ראובן לטרוף רצה מוה גובה רצה מזה גובה ברא בשלקח לוי בינונית אבל אם לקח עידית או זבורית אינו טורף מלוי שהרי זה אומ' לו מפני זה טרחתי ולקחתי שדה שאין דינך לגבות מבינו ובן אם לקח לוי בינונית והניח אצל שמעון בינונית כמו הבינונית שלקח אינו טורף מלוי שהרי זה אומר לו הנחתי לך מקום לגבות ממנו: כבר בארנו שהנזיקין שמין להן בעידית ובעל חוב בבינוני' וכתובת אשה בזבורית היו לו עידית וזבורית נזקין בעיר' ובעל חוב וכתובת אשה בזבור' היו לו עידית ובינונית נזקין בעידית ובעל חוב וכתובת אשה בבינונית היו לו זבורית ובינונית בלבד נזקין ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזבורית מברן לשלש בני אדם בבת אחת הרי בולן שבנסו תחת הבעלים והנזקין טורפין מן ב' העידית ובעל חוב טורף מן הבינונית וכתובת אשה טורפת מן הזבורית מברן ג' ואח"כ והח מלוה על פה לח גביית ממשעבדי ויש לומ' כמעמד בדין דכמטר רמי' והגוזל בתרית ופרק קמ' דב"מ ובבט פטוט ופ"ק דעירבי' תמרי כמי מלוה המתובה בתורה ככתובה בשטר רמיית תו"ש:

פרק תשעה עשר

בשיורדין

בר' לנכסי הלוה לח יגבו לבעל חוב וכו' מפנה פרק הניזקין בעל חוב בבינונית: ודין תורה מיגבה בעל חוב מן הזבורית וכו' מבואר בגמ' סם ופירוקו קמ' דבבה קמח מ מימרא דשמלא: ברא בבא ליפרע מן המלוה עצמו וכו' מפנה סם פ' הניזקין לין נפרעין מנכסי יתומים מלא מן הזבורית ובגמרא יתומים מלמרו בין גדולים בין קטנים ורבנו ז"ל כתב יותרין לומר דלמו דוקא בניו אבל חוה הרי לכל היותרין וקלת מוכיח כן בגמרא: אין נפרעים מנכסים משועבדים וכו' מבל סם והוא כלל לפי' לנזקין פרישן בעידית כמו מבתבאר פרק במיבי מהלבות נזקי ממון חוץ טורפין ממשועבדים במקום שיש בני חורין לפילו הן זיבורית ומה מבתב רבנו ז"ל בין מבתבם לומר פלפילו ממשועבדים מחמת מתנה לין טורפין כל זמן שיש בני חורין בעיר היא בגמ' ולח לפטיט לבל כך נפסק בהלבות דמתנה כמבר וכן כתבו ז"ל:

נשתדפו בני חורין הרי זה טורף מן המשועבדין וכו' בעיר דיליכיטה פרק מי שהיה נשוי וכתב הר"מבה ז"ל בתשובה דדוקא בשהדפו לבל גזלן לנם לימו טורף ממשועבדים מפני שמצוין הן בעלי זרוע ליטול וסוף מיגבה חובו: ראובן ממבר כל שדותיו לשמעון וכו' מימרא דרבה פ"ק ובמי שהיה נשוי וכתב בעל העיטור ז"ל ופרשו רבותיו דוקא בשמכרן לשמעון בבת לחת דלי בזה לחר זה ולקח זבורית בלחרונה לח מבי בעל חוב למגבי בינונית דלוי דזבורית דגבי ממעון מתחבר ליה וכמו מיתבאר לפנינו וכיון שממעון יכול לדחותו לבל זיבורית סלו מה מבר לו ללוי כל זבות שתבע לידו ומתוך כך יש לו ללוי לדחותו לבל זיבורית דשמעון וכן הלבתה ללו דבריו ז"ל ועיקר: ברא בשלקח לוי בינונית וכו' סם בלותה מימרא מבותרת כל בבית זו ויש לומבן ולרבנו ז"ל מיטה בפירום ממועה זו ירחה ממנה סלם לקח לוי זיבורית ולח לבל שמעון בינונית ללא עידית טורף מזבורית דלוי לם ירבה: כבר בארנו מהניזקין שמין להם וכו' היו לו עידית וזבורית וכו' כל ללו הדינין בריותות סם פ"ק דבבה קמח ומה שבתב רבנו היו לו בינונית וזבורית בעל חוב בבינונית מחלוקת בריית' סם רחוכה מלן בעלה וכן פרש"י ז"ל ויקימה לן כעולה וזו היא סיטות רבנו ז"ל לבל לקבת המפרשים פרשו בהפך דמלן דחמר בזיבורית הוה דחית ליה דעלה ומתוך כך פסקו בעל חוב בזבורית וזה דעת בעל העיטור והרי"מבה ז"ל ועור שבתוב בזה פרק לד' מבן לגבות בזיבורית בת לחת הבעלים וכו' בריית' סם ומי שהקנה נזקין הילך גובין מן הלקוחות והלה מלוה על פה הן ואינה טורפת מן הלקוחות שבבואר פרק לחר עמר ותרצו מבזקין קול ים לפי יתר ממלוה וטורפין לפילו ממשועבדים שהרי לה לחתרו סלוה על פה טורפת תהן הלה מפני סלין להם קול כמו שזכר פרק ה' והביאו רחיה לזה וסם היו כל המכסים עידית לו בינונית שהרי דין נזקין ובעל חוב וכתובת לשה טוה בהן ומבן למלוה בני חדם כלחר ובאו לטורף מהן ים לדקדק כיבד טורפין סם יכולין לטרוף הכל מן הלחר או מלים מכל לחד ולחד בשקנה כל לחד מלים הנכסי' לו לפי חשבון סם קנה הלחר חסר לו יתר ונרחה לי סגולין לפי חשבון והריבי דן לותן כרין מקבלי מתנות שבתבאר פרק עשירי מהלכות זכיה ומתנה שמקבלי מתנו בבת לחת סם יכו עליהן בשור חוב גובה מכולן לפי חשבון ובבריתא הנזכרת סוף פרל יש כוחלין ולותה פרק הניזקין ובדין הוא להשוותן שהרי משועבדי דמתם כמשועבדים דמבר כמו שבתבאר בך ונרחה לי ושור ברין עין לפי מדין המתנות הוא לפילו בשהלחר קבל עידית והלחר בינונית והלחר זבורית והטל מפני מדעת כותן היה להשוותן לפי חשבון וכן מוכחת הסוגיא שבפרק הניזקין שלפילו בחין המתנות סוות הדין כן שמבר כמו שבתבאר לחר בך מבתי לרבנו הלוי ז"ל מבתב בשמר כ"ז שמפרו שגוסה מכולן לפי חשבון כמו שבתבתי: מברן

יפרעו מהם מהכנים לה מעלו כגון מהכניסה לו מתנה על מנת להחזיר ומתו מדה
מלו כגבר ממתן הכרוכיא וכתב לה מיהא לאחריו מדה במקום המוש ולחריות
המדה על כל הכסיו כמו לאחרו מלוה על פי מלוה הוחזק מדה לבני מפחה ים
בו מקום מבח בית לחמה והרי הוא לה קבוי כממתן הכרוכיא והדין עמה ליטול
לאותו מקום מבח בית לחמה לפיכך
מכר בטל בו מיד והויא כרכא
והתניא כותיה דרבי לחמי ים לפרש
מקום דקר דרב נחמן מקו' סיוכא
דבריתא פסק כרב יהודה ולקמן
ליה לטעו כרב יהודה תניא כר' לחמי
לא תניא ולאמר ליה לקח על גב
דתמיה כמי כותיה מתברא כרב
יהודה ולין דרך מתחויר לפסוק
הלכה כאותה ברייתא הלא בעין
הזה וכיוצא בו דאמכל מקו' בבכסיס
מלו בין מל אפותיקי אתם בין מל
מפורש המקח קייס עד מתבא
לגבות כתובתה ומוב אפטתי
בדברי הגאונים ומצאתי לבעל ה
המיוחסת מכתב בפירוש לותן
מעם עדות אחת מכתב לה מוס
מעלו דמיימין לתכסיטין ולמלבי
כלום דכרוכיא ואמר לו דמיהון כן
ובן ודמי מרעיא כן וכן הא מרעיא
חלופיהן ופטורא מן אחריות ת
תכסיטו ומלבי קרוב דברי הגאון
גרבריכו והאמת יורה דרכו עכל
בספר המלחמות מסדר נפים:
ועיכך הדוחות כי ר"ת ז"ל הבחין
והבי דרך הירושלמי ממצא עם
בזאת המיישרת מפ"ק דבזיקין ו
ובגיטין פ' המולח והדרך האחרוכה
כמה וכמה קשיה כמה כפי קבלתו וסברתו וכן כל מדבריהו לא זז
מדע' רבותיו ולסוכם ועיכם: טוב מבאתי לרס ז"ל מקוכי מכת כן לות בלות:
עשה עבדו לפותיקי וכו' עד שלין לו קול פרק קמח דבזיקין ופרק המביח
ובבבא בתרא פרק חזקת הבתים:
עבד מעשלו רבו לפותיקי וכו' עד עבדי אתה
בגיטין פרק המולח והבילור פ' רחמון ופ'
חמשי דהלכות חובל מזיק: המקדיש נכסיו
לין בעל חובשד כמו מבארנו בערכין במסכ'
ערכין פרק סוס היתומים: בעל חוב מבא
לטרוף כו' עד סוף הפרק פ' מי מהיה נמוי:

הר"ב המשיג ההשגה והיא
מתורגמת בספרים פ"ז מהלכות
חובל ומזיק עם ובמגיד משנה
ובלעזון ספר המלחמות רלעי:
ישכ:

פרק יט

המקדיש נכסיו לין בעל חוב יכול לטרוף וכו' עד כמו שבארנו בהלכות ערכין דעת רבנו ז"ל
מכל הקדם לפילו קדושת דמים מפקיע מידי משעבוד ולפילו הקדם קרקע וזו היא מימרת דרבה החמורה בכמה מקומות דהקדם חמץ ומיחרור מפקיע מידי
משעבוד והוא מפרש הקדם בכלל ובריה כן מפשט המשנה שבפרק סוס היתומים שנכסיו של המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובה ובעל חוב לין לאשה לגבות
כתובתה מן ההקדם ולא בעל חוב את חובו הלא הפורה פודה על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב את חובו ומה שהמרו בגמרא כדי שלא יהמרו הקדם
יוכל בלא פרעון פ' לפיכך המרו חכמים שלפילו קדושת דמים מפקיע מידי משעבוד לא על פי שסופו לגבות מן הפורה וההקדם מפוכר במשנה כדי שלא יהמרו
הקדם יוכל בלא פרעון לם היה בוטלו הלה בחובו בלא פרעון כלל לא לזלזולי בשלר הקדשות ויהמרו שהן יוכלין בלא פרעון ולדברי רבנו ז"ל כל הקדם מפקיע
מידי משעבוד ולם הוא קדושת הגוף ההפקעה עולמית ולם הוא קדושת דמים שהפקעתו מיפרה וכבר השיגו הר"ח ז"ל מזה פרק שביעי מהלכות ערכין ושאמת
מחה מיפה לרבנו ז"ל שם פי' זה היכו בכון וכל המבריחים רלותי חלוקים עליו ולדברי כולם לין קדושת הקרקע מפקיע מידי משעבוד והביאו ראיות לזה ופרעו מרין
המשנה שבבריכין היכו מפקיע הפקעת משעבוד אלא לפי שהיכו מפקיע היכו טורף מן ההקדם כדי שלא יהמרו הקדם יוכל בלא פרעון:

בעל חוב עבד לטרוף וכו' מחלוקת אמוראים בכ' נהנות פרק מי מהיה נמוי בגמרא דההוא גברא דהוו מסקי ביה חלפא זוזי זבוניהו לתרי לפרני ופסק
רבנו כרבה וכן כתבו ז"ל: ואם עשה אותו לותן לפותיקי וכו' זה מבואר פרק קמח דמציעא ובהמקבל דכי מוייה לפותיקי לא מצי לוקח
למלך כמעו ופי' דוקא בלפותיקי מפורש וכן מבואר עם הבא במאי עסקינן דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו וכן כתבו ז"ל: ראובן

בממכרה למחתה אבל מכרה ממכר עולם אינה מבורה זהו פשט
הירושלמי מהובא בהלכות דממיין הוי כממכרן למעה אבל אם קיימין
אבל אם לא מכרן למעה דעת הכל אינן מבורין וברייה דעת רבנו לפרש
מלוה על פי מלוה ים עם מלר נכסים בני חורין גובה מהן ולא מזו מכל מקום
אם מכר לזוה מלר נכסים אחר מ
מכירת זו הרי מלוה טורף את זו
ובזה יפה כח הלפותיקי וכן פי'
רבנו לפרי ז"ל וזהו שלמרו בירושלמי
והלוקח יחום לעצמו ואם לא היה
ממתנה הדין כלל מחמ' הלפותיקי
מה ראית לומר כאן לוקח יחום ל
לעצמו ולי זו חסם יפ לו לחום
יותר מפלר לוקחים מלוים ולפסר
מלזה כת' רבנו הם לא ימכרו נכסי
בני חורין ולא אמר הם לא היו
לו בשעת מכירה נכסי בני חורין
ואם כן הוה ים לומר מזהו העשם
שנמכרו ממכר עולם היכו מכור
לפי שהיה לו לפרש שהוא משועבד
בלפותיקי ואם ימכור מלר נכסי
יבוא בעל חוב לגבות מזו אבל
כשממכר למעה ל"ל עד זמן גובינת
החוב מכורה וכל זה דחוק וצריך
עיון **ובהשגות אא"א** לא
הבין ולא
הבחין דרך הירושלמי לסבר מבא
על זאת המיישרת עד כאן: ובאמת
כל המפרשים אותו פרטוהו לא
בעבדי בתן בזמן הזכריס ברוב
הירושלמי הו בדין לפותיקי על
לפשם ודברי רבנו נ"ע:

עשה עבדו לפותיקי ומכרו
וכו' מיישרת פרק חזקת הבתים וכרישה אם הוה לפותיקי כתם גובה ממנו
אם אין אם מלר נכסים בדוקה ואם הוה לפותיקי מכורם לפילו יש אם
מלר נכסים הרי הוה כקרקע לענין זה מפני שים לו קול:

עשה סורו וכו' בחותה מיישרת אם ואם יחדו לגבי מקרקעי כבר נתבאר
דין המטלטלין בשעבדן לגבי קרקע שטורפין מהם ופרעו
המפרשים ז"ל עשה עבדו לפותיקי לפילו בעדים בלא שטר גובה ממנו פירוש
וכגון שהמלוה בשטר אם המלוה על פה היכו גובה מן הלקוחות כשבואר
פרק לחר עשר ועשה סורו לפותיקי לפילו בשטר היכו גובה:

עבד שעשאהו רבו לפותיקי ומחררו וכו' משנה וגמרא פרק המולח
ופרק כל שבנו וכלוקמתא דרב וכבר כתבתי זה פ' שביעי מהלכו
חובל ומזיק **ובהשגות אא"א** הוא פוקק כל שבנו והרב לא
כאן כן עכ"ל: ומוחת ההלכות משובשת
כזו משה ז"ל וכבר כתבתי אם מה שבו די סיוע לרבנו ז"ל ומה שכתב רבנו

פרק עשרים מי

וכבר רמזה הרשב"ם ז"ל כל הירושלמית מהבינלו לזה ודעתו כדעת רבנו וכן כת"ר כדעת רבנו היתי בתעובה:

מי שהיה חייב חבירו מנה ומחל לו חמשים ונשתייר בידו חמשים ומת ואמר יתנו החמשים לפלוני ואם לא מת אלא חלה ואמר כן הרי זה כשכיב מרע ואם עמד מחלתו הרי הן שלו ואם מת בתוך שלשים יום לחלתו הרי הן של יורשיו ואם עבר שלשים יום לחלתו ומת הרי הן של יורשיו:

פרק עשרים

מי שיש לו חובות הרבה כל שקדם חובו גובה תחלה בין מן המלוה עצמו בין מן החלקות ואם קדם האחרון גבה מן המלוה עצמו בין מן החלקות ואם קדם האחרון גבה מן המוציאין מידו שכל שקדם חובו זכה בו"א בקרקעות שהיו לו בעת שלוה אבל הקרקעות שקנה אחר שלוה מבעלי חובות הרבה אף על פי שכתב לכל אחד מהן מה שאני עתיד לקנות משועבד לך אין בהן דין קדימה אלא כולן שוין וכל שקד' גבה זכה אף על פי שהוא אחרון לוה וכתב לו שאני עתיד לקנות משועבד לך ואחר כך קנה שדה וחזר ולוה מאחר והרי השדה משועבד לראשון והוא קודם לגבות וכן אפילו היו מאה: אין דין קדימה במטלטלין אלא כל שקדם וגבה מהן זכה אף על פי שהוא אחרון קדם את' משאר אדם ותפס מן המטלטלין של ה התופס לבעל חוב במקו' שיש עליו חוב לאחרים לא קנה אבל אין עליו חוב לאחרים קנה לו וכן אם אמר לו הלוה זכה בחפץ זה לפלוני או תן מנה זה לפלוני זכה לו ואין אחר מבעלי חובות יכולין לגבות מאלו המטלטלין שכבר זכה בהן אחר: שטרות שזמן כולן ב יום אחד או שעה אחת במקו' שכותבין שעות כל שקדם מהן וגבה בין קרקע בין מטלטלין זכה בו"א בולן ביחד לגבות וכן בעלי חובות שכל אחד מהם קודם לומן חברו שבא לגבות מן המטלטלין שהרי אין בהן דין קדימה או שבאו לגבות מקרקע שקנה הלוה לאחר שלוה מן האחרון שבהן ואין בנכסים כדי שיגבה כל אחד מהן את חובו מחלקין ביניהן כיצד ג חולקין אם כשיתחלק הממון הנמצא על מנינם יגיע לפחות שבהן כשעור חובו חוזרין הנשארים מבעלי חובות וחולקין היתר ביניהן כדרך הזאת כיצד היו שלשה חובות של מה ושל מאתים ושל זה ארבע מאות אם היה כל הנמצא שם שלא מאות נוטלין מאה מאה וכן אם נמצא שם פחות משלש מאות חולקין בשוה נמצ'שם יתר על שלש מאות חולקין שלש מאות בשוה ויסתלק בעל המאה ושאר הממון חולקין אותו השנים על אותה הדרך כיצד נמצאו שם ה' מאות או פחות חולקין שלש מאות בשוה ויסתלק האחד וחוזרין וחולקים המאתי' או הפחות בשוה נמצא שם שש מאות חולקין שלש מאות בשוה ויסתלק בעל המנה וחוזרין וחולקין המאתים בין השנים בשוה ויסתלק בעל המאתים ונותנין המאה הנשארים לבעל ארבע מאות ונמצא בידו שלש מאות בלבד ועל דרך זו חולקין אפי' הן מאה כשיבאו לגבו' כאחד ד יש מן הגאוני' שהורה שחולקין לפי ממונם ראובן ושמעון לכל אחד משניהם שטר חוב על לוי ראובן ה שטרו בחמשה בניסן ושמעון שטרו בניסן פחם והרי יש ללוי שדה שאינה כדי חוב של שניה' מורידין לתוכה ראובן שמא שטרו של שמעון בסיון ניסן היה וכן אין שמעון יכול לשרוף מאיר ואילך שהרי הלוקח אומר לו שמא באחד בניסן הוא זמנו של שטרך והרי שדה בת חורין שתגבה אותה ויבא ראובן שהוא אחר זמנך והוא שיש לו לשרוף ממנו לפיכך אם כתבו הרשאה זה לזה טורפין מאיר ואילך מכל צד והוא

מים לו חובות הרבה וכו' זה פשוט בכמה מקומות ומדברי רבנו מילה מילין חלוק בין מלוה בשטר למלוה על פה הלוה כל הקודם זכה וזהו מלה חלק ולית כן דעת קצת הגאונים ז"ל הלוה בשטר מלוחרת קודמת בין למלוה על פה מוקדמת בין מלוה על פה מוקדמת מי שהיה חייב כמה אנשים ומחלוקת יבוא בין הגאונים ז"ל מרב אחאי ורבינחמן וקצת גאונים רחמנים ז"ל פסקו מה שגבה גבה ולית להו הלכות פסקו לית גבה ואם קדם האחרון וגבה וכו' זה מחלוקת פרק

פרק עשרים

מי

מים לו עליו חובות שר' יעקב מהו' לאחרון בבבא בתרא פרק מי מתת ו ובתוספות פרק מי שהיה נשוי: קדם לאחר מעשר כו' שר זכה בהן לאחר בתוספות פרק הכותי ובביטין פרק קמחא: מטורת מזמן כלן כו' שר סוף הפרק הכל כ"מי שהיה נשוי: כ"ה

פרק זקן ד"ה ביטין

ו עיין בה"ג זכייה ומתנ' כ"ה ע"ב:

ז וכן כת' נ"ה בשם ר"ת בה"ג מתנ':

ח וכן כת' ר"י בשם בפרק מי שהיה נשוי וכן כל המו' בדבי' ז"ל ולא כתבו כת' בתוספ' שלנו דכל אחד מקיל לפי חשבון מעות ועיין בתשו' מ"ה ע"ב:

ט עיין בתשו' מ"ה ע"ב:

פרק מי שהיה נשוי

ראובן ושמעון לכל אחד מהן שטר חוב על לוי וכו' מעשה פ' מי שהיה נשוי שטרי וכו' ופרשה רבי'

מכר חלוה מדה ללוקח וכו' עד וכן דין הלמה בבתובתה

כתב הר"מבד ז"ל זה הפי' למה שאמרו וכן בעל חוב ומני לקוחות וכחי ריחמי לך ריחיתי בבל מפריו טעות גדולה כזו מכמה תמוהות ה' החחת מלין זו החלילה חלה כשמכר הלוקח ריחמון למני בחריו ומשכחתו לין ם הפלוגה וקאמר וכן בעל חוב והמכית משכחתו הפמרה מתחלה למלסתן וכלן לין הפמרה חלה למני ב"ח והחר מן הלקוחות ו והמליטית מלוה למכיס לין כלן פמרה כי פמיטורף בעל חוב הסר' מלוקח מני הלך לכל לוקח ולקח מעותיו כמיכה לוקח ריחמון ויוכיח הסרה מכעל חוב לחתו בעל על מי יחזור והלוקח מני כבר נטל מעותו והלך לו ממכה הוח לבדו מפסיד ו והרביעית מלוה לכתחלה לין בעל חוב יכול לטרוף מלוקח מני מטוס דאל"ה מי מתקת מתקת ומי לה מ מהדרינה טטרית למריה וכן הדין למי מלבה לו בדרך חולקין לפילו הן מלה כ כמיכלו לגבות כלחת שכל:

כיון דמי כהיה כמוי

ואני אומר בעל כרחי לכי צרי' לומר כי לטון זה לה יכה מפי רבינו הר"מבד ז"ל לו מפרו היה חכר לו הקורת לה הממית לאחכיו והבני חובין בלרעה ליטל ואת"ה חזכך ודע כי פלהי פרק מי מהיה כמוי מכיכו מי מהיה כמוי מתי כמיס ומכר את מדהו וכתבה הרלמובה ללוקח דין ודברים לין ליממך

המניה מוכיחה מיד הלוקח והרלמובה מיד המניה והלוקח מיד הרלמובה וחוזרת חלילה עד מיעטו פמרה ביניהם וכן בעל חוב בעלת חוב עד כלן לטון המניה וכתבה ר"ת ז"ל על כיורה פ"ז דהלכות לחות בדיבי הכתובה דדמי לה ובכלן כיירה בדין בעל חוב כ כמיפת רידה בעכין בעל חוב דדמי ליה בזה הלטון מהעתיקתי מהות פלהי זה הכרך והוה כפי' המניה ולה כמו מכתב הכותב בהמנות ופירוש הה דגרס' עלה גמרת דכל' מי מהיה כמוי תכת וכן בעל חוב ומני לקוחות כתבה למעלה מזלת הפיסקה ז"ל מי מלוה מלחר וחלה מכר הלוה נכסיו לאכיס וכתב בעל חוב ללוקח המני דין ודברים לין לי עמך וקנו מידו לין יכול לטרוף מלוקח ריחמון מהרי לומר לו הנחתי לך מקום לגבות ממנו לכל בעל חובך והס הנכסים מקנה לוקח מני לחרי וחתה הפכרת על עצמך מהרי סלקת עצמך מהן וה"ה לחמה בכתובתה לם כתבה לטני חברה כתובת' וחיכה יכולה לטרוף לבל לם כתבו לרחמון נוכין מן המני מכל וכן פירמה ז"ל וכן פיל' ר"ת ז"ל מקובי מדעת רבותי' בעלי התוספות ז"ל לות בלות וזה פטוט מלה לם לטון ההטנו' מוכיח שם בלטון טעות סופר מפורסם דוק ותמלח ולם לחת מיכת מפי הר"מבד ז"ל ולה כי רלה ושמע הספר היטר לה היה שלח לבדוק דברי מניהם והודה בלטוכו זה מלח רלה לעולם בספרי ר"ת ז"ל טעות גדול כי לם זה ולינו כלום ממילה כתבטלו החרים והיה הודלה גדולה מפיו הקדוש ועל זה הבחתי ידי על בני מעי ולמרתי מיטו בני מעי מיטו לדברי ר"ת ז"ל לם גדולה מבהן כך קטנות מבהן על לחת כמה וכמה:

מכרן לזה אחר זה כולן טורפין מן האחרון לא הטפיק טורפין משלפניו לא הטפיק טורפין משלפני פניו אפי' חיה האחרון הוא שלקח הזבדית שהרי הלוקח הקודם אומר לטורף הנחתי לך מקום לגבות ממנו: מכרן לאחר זה אחר זה הרי הלוקח נבנס תחת הבעלים בד"א שלקח עידית באחרונה אבל לקח זבדית באחרונ' כולן גובין מן הזבדית שהרי אומ' לטורף כשיב' לגבות מן השדה שלקח תחלה הרי הנחתי לך מקום לגבות ממנו ולמה אינו אומר לו השדף כך אם לקח עידית באחרונה ותגבה האשה ובעל חוב מן העידי' שלקח באחרונה שזו תקנה היא ללוקח והרי אומר לוקח להן אי איפשי בתקנה זו אלא כל אחד מכם יגבה מן הראוי לו: **מכרן** לאחר זה אחר זה ומכר לו עידית באחרונ' וחזר הלוקח ומכר זבדית ובינוני ושיר עידית לפניו כולן גובין מן העידית שהרי אין לו במה ידחה אותם מכר עידית ותניח בינונית וזבדית הנוקין טורפין מן העידית שביד לוקח השני ובעל חוב וכתובת אשה גובין מבינונית וזבדית ששיר לפניו: מי שלוה מאחר ואחר כך מכר הלוה נכסיו לשנים וכתב בעל חוב ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך וקנו מידו אינו יכול לטרוף מלוקח ראשון ש שהרי אומר לו הנחתי לך מקום לגבות ממנו אצל בעל חובך מן הנכסי' שקנה לוקח שני אחרי ואתה הפסדת על עצמך שהרי סלקת עצמך מהן והוא הדין לאשה בכתובתה אם כתבה לשני אבדה כתובתה ואינה יכולה לטרוף אבל אם כתבו לראשון טורפין מן השני מכר הלוה שדה ללוקח ומכרה לוקח ראשון ללוקח שני וכתב המלוה ללוקח ראשון דין ודברים אין לי עמך וקנו מידו הרי בעל חוב טורף מלוקח שני אותה השדה ולוקח ראשון טורף אותה מבעל חוב שהרי כתב לו ולוקח שני טורף אותה מלוקח ראשון שהרי הוא מכרה לו ובעל חוב חוזר וטורף משני וחוזרין חלילה עד שיעשו פשרה ביניהן וכן

פב **ולמה** חיכו חומר לו הטורף כך לם לקח עידית בחרונה וכו' מכחר בבמרת לם טעם זה:

מכרן לאחר זו אחר זו ומכר לו עידית בחרונה וכו' לם מכחר בבעלת בפמיטות: **מכר** עידית והניח בינונית וזבדית וכ' לם כרבה דחמר דלוקח מני יכול לרחוק לכל מה מהיה יכול לוקח ריחמון לרחוק לם לה מכר כלל ומתוך כך כת' רבנו מנזקין דיקן בעידית מל מני לבני מלוקח ריחמון לה היה יכול לרחוק לכל דבר אחר ופטוט הוא:

מי מלוה מלחר וחחר כך מכר הלוה נכסיו לאכיס וכו' פי' בזה אחר זה ודין זה בבריתה פרק מי מהיה כמוי גבי לחמה וה"ה לבעל חוב וכן הכנימו כל הפוקקים ז"ל וחכו דומה לכמתוכין בבי חודין מפני מבכחן מ מלוה הוא מהפכיד על עכמו וכמו מכתב רבנו ז"ל וכנזכר בגמרת לם ודין החמה במתנה גם כן מבואר בגמרת ובהלכות: **מכר** הלוה מדה ללוקח ומכר לחרייה מדה מניה ללוקח מני וכת' המלוה ללוקח מני דין ודברי' לין לי עמך וקנו מידו הרי בעל חוב טורף מלוקח ריחמון מדה ריחמון ולוקח ריחמון טורף מלוקח ריחמון ולוקח מני מוכיח לותה מבעל חוב מהרי כתב לו ולוקח ריחמון חוזר וטורף מבני וחוזרין חלילה עד מיעטו והוא מיהיה החוב בכנר מתי המדות עכ' כמלת בחקנת ספרי הרב ז"ל והוא פי' למה מלמרו וכן בבעל חוב ומני לקוחות וכן פ"מי ז"ל לם בחי מהיה כמוי לבל כוסחת הרב ז"ל בספרים לחרים היה כך מכר הלוה מדה ללוקח ומכרה לוקח ריחמון ללוקח מני וכתב המלוה ללוקח ריחמון דין ודברים לין לי עמך וקנו מידו הרי בעל חוב טורף מלוקח מני לותה המדה ולוקח ריחמון טורף לותה מבעל חוב מהרי כתב לו ולוקח מני טורף לותה מלוקח ריחמון מהרי הוה מכרה לו ובעל חוב חוזר וטורף לותה מבני וחוזרין חלילה עד מיעטו כמרה בניהן וכן הלמה בכתובתה עכ' ופירוש כגון שלה כתב ללוקח ריחמון ולבתי כחך ועל זה כתן בהמנות מהוה טעות גדולה מכמה תמוהות ותחת מהן חזקה והוה מלוה לכתחלה לין בעל חוב יכול לטרוף מלוקח מני מטוס דחמר ליה חו מתקת מתקת ולו לה מהדרינה טטרית למריה וכן הדין בחי מלחה לו ודבך מדהו עכ': ודברים חמתיים הם ועוד לבני מוכיח לומר שלין לחני בריכין לטעכה זו ומה מכר לו ריחמון לטני כל זכות מתבה לידו כיון ממריחמון ליכו יכול לטרוף לה מבני כן ולוכו דומה לכחיכות ולכמר מדעת רבנו ז"ל בטכחר דבריו ולמר כל זמן מתהיה בידך וכע':

אבל פירות המחוברין לקרקע כעבדים מהניעו ליבצר הרי בעל חוב וכו' דעת רבנו כדעת ההלכות מכתבו כן פי' הכי פירו' דלא נבי להו בעל חוב פירות דהכיל להו לקוח ניהו חי ממי דלית לנמו לבל פירי דליתנהו האידנא מיחברי בארעא נבי להו בעל חוב והייבו דלתרייכן והרי מעמים בבל יום וקא מגבי ממולל לפילו במבח המגיע לכתפים וסם הפירות מהניעו ליבצר ולינטל על הכתף ע"כ לפון ההלכות ופמט דבריס אלו כדברי רבנו ז"ל וכן פרס" ז"ל אלא מהוסיף ומדין בריכן לקרקע וכתב הר"מבן ז"ל וכן עיקר פסק אינן בריכין לקרקע הרי הן כמי שנתלמו מדהוינן פרק כעיר שנתפתתה סוף סוף העומד לגרוד כגרוד דמי ופריכין דבריכי לדיקלא קלמיכא אלמא כל דלא בריכי בעל חוב לא גבי להו דכתלומין דמו עכ"ל עוד כתב וסבור אני מרבנו הגדול ז"ל בהלכות לפ הוא יודה בזה פסק עומדין ליתלם כתלומין דמו ומה שכתב תלומין דיך קברה אחז כמהגוש כאן וגם הר"מבה ז"ל נדחק לפרש כן לפון ההלכות וכתב שהרי"ף הלוי ז"ל פ"ל מפילו פירות פלא הניעו ליבצר אינו גובה כלל וכ"ת כי נדחין דבריו ותירץ ההיא דכעיר שנתפתתה כמבלת למד שמלם מחלוקו בדבר דעת רבנו ז"ל ופמט דברי ההלכות הוא שפילו אינן בריכין לקרקע כלל גובה מהן כיון שהן מחוברין וכיון כדין המבח ודעת ר"מי ז"ל והר"מבן פסק אינן בריכי אינו גובה אבל גובה הוא מן הבריכין ודעת ר"ת והר"מבה ז"ל הו' פשפי מן הבריכין אינו גובה מהן אלא מהבריכין כ נוטלן עם הקרקע וכותן דמיהן ללוקח והרב בעל העיטו' ז"ל דעתו כדעת ר"מי ז"ל וכן עיקר:

מתנה שטב' חמחמת ההוצאה וכו' מפור' בגמ' פסק בעל חוב טורף משבח המתנה כלום: **ואם** שבחה מילויה בעלחוב גוב את כולה זה דעת ההלכות ומסתבר' דהאי שבחא דלא טריף ממתכ' שבחא דאתי מחמ' הוצאה הא' אבל שבחא דאתי ממילא טריף עכ"ל וזה דעת הר"מבן וכן עיקר

ובהשגות אא"א דעת יחיד הוא זה והרב ז"ל תומ' כן במסתברא ורחוי לכמוך עלמא עכ': ודעת רבנו לפרים והר"י ז"ל לומר שממתנה אינו גובה כלום מן השבח ואפילו מן הבח מילוי ולזה נרחה שהסכים הר"מבה ז"ל: **ואם** קבל הבותן לאחריות המתנה וכו' זה פשוט מפני שהטע' שאינו גוב' מן המתכ' הוא מפני שאין בה לאחריות כמו שנזכר בגמרא בפי' וכמו שיתבאר בקמוך ולפיכ' כל שים בה לאחריות הרי הוא כמקח לדבר זה וכן דעת הר"מבה ז"ל וכת' הר"מבן ז"ל מלוקח שפי' שלא יהא לו לאחרים שדינו כמתנה לכל דינין הללו וגם זה פשוט: **ולמה** יטורף בעל חוב וכו' שהמפורש בגמ' ומה שכת' רבנו ואפי' לא כתב דבר נודע וכו' כך כתבו ז"ל שפתמו כפירושו וכן עיקר:

וכן היתומים וכו' דעת רבנו ז"ל שדין היתומים בזה כדין מקבל מתנה וזה נרחה דעת ההלכו' ולזה הסכים הר"מבן ז"ל פדין המקבל ויש בזה דעות לחרות וזה עיקר: **בעל** חוב טורף בחובו מיד הלוקח מה שדחוי לו וכו' כך כתוב בהלכות פדין קמך בבירור כן הסכימו ז"ל ודברי טעם הן ולמדין מכאן שהחוב דבר מועט והקרקע המניע לבצות חובו לא כן בו סיעור שלא חוב ליקח בחובו פחו' מכסיעור שלא מוכרין לו מבכירין הקרקע לזמן ובותכין לו מעותיו וכן כתבו הר"מבן והר"מבה ז"ל בתשובותיהם: **היתה** הסדה לפותיקי בעל חוב כוטל את כולה וכו' מה שמנה בספרי רבנו ז"ל בדין הלפותיקי לומ' שבעל חוב כוטל חבי המבח בלא הוכחה כלל והחבי הלחר לו מכיחו לו כוטלו ופורע הוכחת כל המבח דבר זה לא נתבאר לבלי טעמו ולי לפפר לפרש הסוגיא בפוס בד לפי זה וכבר הוסב רבנו מזה לבל דין הלוקח לפותיקי מטחר בעלי חוב לפי פטות רבנו הלוי וההלכות הוא מטחר בעלי חוב לינן כוטלין אלא כמצור חובן ואם אין הקרן

כמנו אבל הפירו' המחוברין לקרקע אע"פ שאינן צריכין לקרקע בעבדים שהניעו ליבצר הרי בעל חוב גובה מהן כמו שגובה מן השבח מתנה ששבחה מחמת הוצאה אין בעל חוב גובה משבחה כלום אלא ראין כמה היתה שוה בשעת מתנה וגובה ואם שבח מאיליה בעל חוב גוב את כולה ואם קבל הבותן אחריות המתנה הרי בעל חוב גובה ממנה את השבח כ כדרך שגובין מן הלקוחות ולמה ישרוף בעל חוב חצי השבח מן הלוקח ולא ישרוף ממקבל מתנ' כלום מפני שהמוכר מחוב ללוקח בשטר מכירה שאני מחוייב לך בקרן ובעמל שתעמול ובשבח שתשביח ועלי אחריות הכל ב ורצה הלוקח וקבל דבר זה שחרי הלוקח ירד על תנאי זה שאם ילקח ג ממנו השבח יחזיר על המוכר ואפילו לא כתב דבר נודע שזה דין המוכר עם הלוקח אבל המתנ' שאין שם תנאי זה אינו גובה משבח שהשביחה בהוצאתו כלום וכן יתומים שהשביחו הנכסי' אין בעל חוב גובה מן השבח כלום אבל אם שבחו נכסי מאיליהן גובה את השבח כולו בעל חוב שטרף בחובו מיד הלוקח מה שראוי לו מן הקרן וחצי השבח ראין הנשאר מן הקרקע אם יש בו תעלה ללוקח כגון שנשאר לו בשדה בית תשע קבין ובגנה בי' חצי קב ישתתפו בה שניה' ואם לא נשאר לו דבר שאילו יחלוק יהיו שם כולו עליו נותן לו בעל חוב את דמיו היתה השדה אפותיקי בעל חוב נוטל את כולה ודואין חצי השבח חנשא' ללוק' אם היה חצי השבח יתר על ההוצאה נוטל תהוצאה מבעל חוב שהרי אמ' לו בעל חוב שדי הוא שהשביחה ו והגשא' לו מן השבח נוטל מן המוכר ואם היה חצי השבח פחו' מן ההוצאה אין לו מן הטורף אלא דמי חצי השבח וחוזר וגובה מן המוכר חצי השבח שנטרף בלבד: בעל

ד כן משמע דהא פרק המקבל גבי יתומי תומ' לגו המבחנו וב"ח תומר לבניכם המניח על מי להניח דאיה משמע שם המניחו יתומי' לא יטול ב"ח מבח לבל ר"י תומ' לפי' מיתמי גובה את המבח כדמשמע בהדיא פ"ים בבור דתנן לין הבבור נוטל ברחוי לא במבח ולא לפה בבתובת ולא בבות במזונותיהן ומשמע דלפה בבתובתה היינו מיתמי דומיא דבבור ובנות במזונותיהן וכריך עלה והלא' ממומל ב"ח גובה את המבח משמע דלמר ממומל לפי' מיתמי ועוד דלא מבינו בסוס מקום סיפו חכמים כח יתומי' מכח לקוחו' והיינו דפרק המקבל לגירי כגון מעמה לביהם לפותיקי ואל לפה לה להפרך עד יום פלוני תהא הסדה קבויה לך מעכשיו והל מ מההוא יומא מהתבה עמו כיולו קבלה ומידיינ' עבור היבלה דאי מבמחו יתומי' הוו להו כיורד בסדה חבירו ובטעה פלא ברפות דידו על התחתונה ומתיבים לו היבלה ואי מבמחה לביהם לין נותן להם כלום והמתין בדע כחו מילולו לא היתה לפותיקי וכן מוכחת כל הסוגיא פס דפוסי לפותיקי ועם בתוספו ובפה כתב רק דברי ר"י וההיא דהמקבל כתב דפ"ע עכ:

מגדל עוז

מתנה מבחה וכו' עד גובה את כולה **כתב** הר"מבן ז"ל דעת יחיד הוא זה והרב ז"ל לומר כן במסתברא ורחוי לכמוך עלינו עכ"ל:

ואני תומר עיקר זו ההלכה פ"ק דמציעא ודיו לר"ת ז"ל פיומר כלפון רבותיו ויסכים עמהם: ופס קבל הבותן עד בהוכחתו כלום פ"ק דמציעא וכן יתומים מהמביחו עד מן המבית כלום **כתב** הר"מבן ז"ל גם זו דעת יחיד היא ויש לכודק לחרית ביתומים לומ' לגו המבחנו עכ"ל:

ואני תומר דברי המפרשים רבים הכלנו גם בזאת פ"ק דמציעא והלרכנו בה בתקומה בפיוטינו לבל דלי לר"ת ז"ל מבתב כדעת רבותינו ע"כ: לבל לפ מבחו נכסים מיליהן עד לת דמיו פ"ק דמציעא: היתה הסדה לפותיקי וכו' עד מן המוכר

כתב הר"מבה ז"ל לא ידעינו מהו כי חבי המבח הרחוי ל ללוקח ההוכחה ב"ב תהיה חבי ה ההוכחה תעלו ולפ יפחר חבי המבח לפניו ידי הכל פלו' לפן לו ליטול הקדה מדרס ולפ יטול בעל חוב לת המבח הרחוי לבעל חוב נותן לת חבי ההוכח' ללוקח וכוטל הלוקח מן המוכר ולא מבעל חוב דחמר ליה לרעוא דידי לפבחא ואי לפפר בלא טעות כופר:

הכל יבבע כל אחד לקנ השבח לעולם והוצאה יבבע בע שהלי השבח יהב בעל ההוצאה וחצי השבח וכו

ואני תומר לטן דידי' היא ממעתי' היפ' הנוזל עבים ופרק קמח דמציעא ודי שפם ז"ל כתבה פס בלורך הלפון ומה שכתב הר"מבר ז"ל מקדה הוא ומרחה עבמו כלו לינו יודע ולפן פס מקום להסתפק לפי דעתי כלל פהרי ממין ההוכחה לבד והמבח לבד ורוחן לינה מהן יתר וחולקין לוחו כדבריו וכן הו' בהלכות ולפן זו כריכה לפניס ר"ת ז"ל גומר ה החלוקין כלן בלפוכו וגם חבי מכמבח להרחות לוחו בדבריו ופס היה טעות בספרו יתוקן וז"ל ופס היתה המבח פחות מן ההוכחה לפן לו מן הטורף אלא דמי חבי ה המבח וחוזר וגובה מן המוכ' חבי המבח מטורף בלבר עכ"ל המובה מן הספ' פהעיד עליו בחתימת ידו פהובה לפניו עכ: בעל

ז"ל במטרי הלוה וכפמט הגירסא מלוהרת יכלי למימ"ל לית לך בר חד בגימ"ל ית והכתכו לך מקום לגבות היכנו ולמי ז"ל פירסה במטרי מכר מעשה מפרה לחות
פתי מכירת והמטר הלוה היה כתוב בו בחמשה בגימ"ל והלוה בשלשה בגימ"ל מה"ר ז"ל כתב רבנו ז"ל וכתב הר"מבה ז"ל יש מי
מלומר דמי ממכר למכים ולאחר פירם במטר בעשרים וחמשה בגימ"ל ולמכי כתב גימ"ל לית בעל חוב יכול לטרוף מלוה מהם וכל לוה לרחותו
לכל המכי לומר הכתתי לך מקום לגבות ממנו ולכו רלים כן כל לרם יהו עמין כן ועיריכו להפסיד בעל חוב בכעכין זה ז"ל מהלי דכתי בגימ"ל פתמ"ל גבי וטעמא

מגדל עז

פרק אחד ועשרים

בעל חוב כו"ע כמו מבילתכו פ' קמ' דמציעא ובבבא בתרא פ' מי ממת והבילור בזה הפרק: לפיכך ריחובן פלוה מממעו כו"ע על הדרך פפירמבו כו"ש לפילו הן מלה פ"ק דמציעא והבילור בזה הפרק: כל הפירות מלכל הלוקח כו"ש וגוב' מן המבח במציעא פרק קמ' ובזיקין פרק הגוזל עצים: מתנה

והא הדין בראובן ושמעון שמכר לזה לוי שדה אחד בשני שטרות שטרו של זה בחמשה בניסן ושטרו של זה בניסן פתם:

פרק אחד ועשרים

בעל חוב גובה את השבח שהשביח והלוקח בין שהשביח מחמת הוצאה בין ששבחו נכסים מאליהן אלא שאם שבחו מאליהן שרף כל

ג' פ' מי ממת מסקינן מלי נובה נמי דיקתני נובה חבי מבח וכתב רמב"ם ומיכוי דממכה הוה מהה ממעיכן דהה דלמר ממולל בבכים לוחזין ב"ח גוב' לת המבח לה מכיל' לן כותיה ז"ל חבי מבח נובה וכן הלכה עכ"ל לבל רה: לעפם פסק דילל כממולל טוב מכלתי לפון רמב"ם פכתב בפ' מי ממת ולבי ממולל מכלן לבי מפ' בבל מקום דלמר ממולל ב"ח גובה לת המבח חבי מבח קלמר עכ:

השבח ואם השביחו מחמת הוצא' גובה חצי השבח כיצד ראובן שהיה לו חוב על שמעון מאתי' ומכר שמעון ללוי שדה במנת והוצי' עליה לוי הוצא' השביחה והרי היא שוה מאתי' כשיבא ראובן לפרוע מלוי שרף ממנה במאה וחמשים של חצי השבח ואם השביחה מחמת עצמה כגון שהוקרה בדמי' או עלו בה אילנות גובה את כולה וחוזר הלוקח וגובה את הקרן מנכסי שמעון אף מן המשועבדין שמכר או נתן מאחר זמן שמכרו בו ללוי אבל השבח שטרף ממנו בעל חוב בין בחצי בין בכולו אין לוי גובה אלא מנכסי בני חורין של שמעון שתקנת עולם היא שלא יגבה השבח ולא הפירות שאכל הגולן ולא מזון האשה והבנות מנכסים משועבדין שאלו דברי שאילתן קצבה ומקולי בתובה שלא תטרוף אותה מן השבח בתובתה ולמה יטרוף בעל חוב חצי השבח בלבד הבאה מחמת הוצאה עצמה לפי שהשבח בא לאחר שלוה מראובן ולאחר שמכר ללוי ונמצא ראובן ולוי כשני בעלי חובות לשמעון והשבח בנכסים שבאו לו אחר שלוה משניהם שהן חולקין כאחד כמו שבארנו לפיכך ראובן שלוה משמעון מנה וכתב לו שאני עתיד לקנות וחזר ולוה מלוי מאתים וכתב לו שאני עתיד לקנות וקנה אחר כך שדה ומכרה ליהודה במאה וחמשים והשביחה יהודה בהוצאתו והרי היא שוה שלש מאות טרף שמעון ולוי הקרן וחולקין אותו בשוה ונמצא ביד זה חמשה ושבעים וביד זה חמשה ושבעים וחוזרין שמעון ולוי ויהודה שלשתן וחולקין מאה וחמשי' של חבח על הדרך שפרשנו נמצ' שמעון טרף מנה שלו משדה זו ולוי טרף מאה ושלשים ושבעה ומחצה ויהודה טכיל מן השבח שנים וששים ומחצה וכזה הן חולקין אפילו הן מאה: כל הפירות שאכל הלוקח אין נטרפין ממנו

ואם השביחו מחמת עצמה נגזה חצי השבח כיצד הטבח בקרו רבנו בפרק זה לפניהם מפני שהוא כלוה ולוה ואחר כך קנה דיחלוקו ומפור' זה בגמרא ובהלכות כוף כרק מי ממת ומכלן אתה למד מלת לחמרו נובה לת המבח מלת בפכתב לו לוה דילקנה לפי דעת רבנו מכתב פרק ממנה עצר מלין כתמו כפירושו וזהו מכתב רבנו למטה לפיכך ריחובן מלוה מממעון ממנה וכתב לו מלחי עתיד לקנות וחזר ולוה מלוי מלתים וכתב לו מלחי עתיד לקנות וזה מבואר וכן כתבו הרבה מהגדולים ז"ל ומכל מקום מה מכתב רבנו ז"ל דבטבחת דממילת טרף כל הטבח כתב הר"מבה ז"ל לין הגדולים ז"ל מורים בדבר זה חלת לעולם לת נבי בעל חוב חלת חבי מבח ולפילו בטבחת דממילת וברכתב ליה דילקנה חלת בדמויה ליהליה לפותיקי מפורש וכו' וכן כתב הר"ן הלוי ז"ל דלעולם ליכו נובה חלת חבי מבח ולפילו בטבחת דלתי ממילת מר כלן לסוכו ודין הלפותיקי יתבלר בפ' זה ולף הר"מבן ז"ל כת' כן דכל דלת טויה ליהליה לפותיקי מפורש ליכו נובה חלת חבי מבח לפילו בטבחת דממילת: **ביצד** ריחובן מהיה לו חוב בעל ממעון וכו' כבר נתבלר זה ורבנו כתב טורף ממנה במלה ויחמשים לומר מלין מחבנין הוכלה ללוקח חלת בבל חוב נוטל חבי מבח בלת הוכלה וזהו דעת ההלכות עם פרק קמ' דמציעא והלריכו עם לחלק בין זו לריך יורד לתוך טדה חברו עלת ברשות כמו מכתוב עם ולחר כך הבית רבנו הורלת גדולים גדולים לומר מנוטל הוכלה והברית כדבריהם: **הגה** רלוקי דר' המבם וכולם כתובין בחובן זה ולפי מנוד מיכל חבר בעמוד: **הורו** גדולים גדולים וחכמי' ולמרו לת יהיה הלוקח רשאי לסלקו מבל שיחזיר לו כל מה שהוציא עליו בשביל השבחים שעשה בו אפילו אם היו ההוצאות יתירות על השבח כמו שכתבתי למעלה: **לפיכך** ריחובן מלוה מממעון מנה וכתב לו מלחי עתיד לקנות וחזר ולוה מלוי מלתים וכתב לו מלחי עתיד לקנות וקנה אחר כך שדה ומכרה ליהודה במאתים וחמשים והשביחה יהודה בהוצאתו והרי היא שוה שלש מאות טרף שמעון ולוי הקרן וחולקין אותו בשוה ונמצא ביד זה חמשה ושבעים וביד זה חמשה ושבעים וחוזרין שמעון ולוי ויהודה שלשתן וחולקין מאה וחמשי' של חבח על הדרך שפרשנו נמצ' שמעון טרף מנה שלו משדה זו ולוי טרף מאה ושלשים ושבעה ומחצה ויהודה טכיל מן השבח שנים וששים ומחצה וכזה הן חולקין אפילו הן מאה: **כל** הפירות שאכל הלוקח אין נטרפין ממנו

פרק אחד ועשרים

בעל חוב גובה את השבח מהשביח הלוקח מ"ש

מיימ' דממולל פ"ק דמציעא בעל חוב גובה את השבח וכו' ופרמו ז"ל לפילו טבח הבח מחמת הוכלה ומוכרח הוא: **אלא** טעם השביחו מלילהן טורף כל השבח

שלמו המלמים וכו' וכן אם אמר בתחלה וכו' זה מבואר פרק הגוזל ומתכיל דיהי אמר לה תהיה לה לתתר כתבין ומה מכתב במלוה על פה מהין כותבין תרדכתא הלה על מכמים בני חורין כבר מתבאר פרק לחד עמר לפי מהמלוה על פה היכו גובה מן המשועבדין: מעון ואמר מטר זה מתקיים וכו' כבמרא אמר רבה הילכתא מקיימין את המטר מלה בפני בעל דין ולפילו עומד וכווח ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמיתי מהדי ומרענא למטרא כקיטין ליה אי לתא בזמניה מפיר אי לא לתא כטרין ליה מכי אתמי ומכי אי לא לתא כתבינ' פתיחא עילויה ומתיכין ליה וכו' ונרהה לי מרבנו מפרם כך מקיימי' את המטר ובין בו ולפילו עומד וכווח ולפעמים מתתיכין כמטולטל זמן להביא ראיה ואין כותבין לו ומתוך מלא פרטו חכמים זמן זה כמה הוא נראה מהיכן הדבר למראית עיני הבר לפי מה מהוא הענין ומכאן גב מלם נראה להם מלין בדבריו מתם מלין מומעי' לו וחזו לפי עומר וכווח ומכל מקום כתב רבנו מלם היה המלוה חלם חוממין לו ובכוזבו בזה חמו מם בגמרא ואמרו בגמרא למאי הוא והי הוא נפלה לרכת לדיה וכו': קבעו לו זמן להביא ראיה ולבטל המטר והביע הזמן ולא בא מתתיכין לו מכי ו וחמתי ומני וכו' פי' לפי הבר מדברי רבנו חלו הזמנים הם לחר כלות הזמן מקבעו לו הן רב הן מועט וכן נראה מן הגמרא וכן עיקר וכל מדר הנזכר בזאת הכבת מ מבואר מם בגמרא:

אין כותבין תרכתא על נכסיו וכו' וגם זה מם וגרסת הכובה מלפילו לחר כל זמני חלו מוריעים לו קודם עמות התרכתא והוא מהיה במקום הקובע כמו מכתבו מם ולפי גרסת כפריכו היכו רק בהמהלך יום לח' ורבנו גורם דלזיל בתרי ותלת בתרא ולתי בלרבע ובחמשה וקלי בדיחא: בדא בהיה כל התמעי יום נמתו וכו' מפורם מם והמ דלמר לתיכא לבל לתר לא לתיכא לשתר כתבי והני מילי במלוה לבל פקדון לשתר כתבינן ונראה לי טעם הפקדו' מפני מלא נתן להוכלה לבל המלוה נתנה להוכלה ועלה על דעת המלוה ש מלא יועב כספו שיו כל זמן מידי: זה מלמרנו מלם לא בא בסוף התמעים וכו' גם זה מם וכי כתבינן תרכתא למקרקעי לבל למטלטלי לא כ כתבינן דילמא מתיו ולכיל להו ומייתי להיך מהדי ומרע למטרא

וכו' ודעת רבינו ז"ל מלא לומרו לקן כותבין תרכתא על המטלטלין הלא כמלומר מייתינן מהדי ומרענא למטרא הא בעלמא דלא לומר מרענא למטרא כתבי תרכתא לפילו למטלטלי וכן מוכיח לסדן הגמרא ולזה הסכים הר"מבה ז"ל: כיצד כותבין הלרכתא מם לנכסים בני חורין וכו' על בני חורין והטרפא על מטועבדין וכן כתב הר"לבד ז"ל וכן מוכיח בהרבה מקומות בתלמוד דלמרינן בכתובות פר' מי מהיה נמוי טרפא במלו כתבינן והיו בלמת על הלקוחו' ובמעמה דרבי ירמיה לריכא לזכיה כתב לה תרכתא לנכסיה והיו בלמת על בני חורין דוקן ותסכת נמכא התרכתא קודמת לטרפא עד כלן לסוכו וזה דעת רבינו ז"ל ומכלן מהגירסא הנכונה בפרק גט פשוט כך היו כל תרכתא דלא כתיב בה קרעינא לסטרי דמלוה לאו תרכתא' וכל טרפא דלא כתוב בה קרעינא לתרכתא לאו טרפא הוא וכל טומא דלא כתיב בה קרעינא לטרפא לאו טומא הוא וכן הוא הסדר הלמיתי וכמו מיתבאר:

ואחר כך ממין לו מלמה מלותה המדה כנגד חובו ומכריזין עליה כפי מה מירלו עד מיפסקו המוסיפין ומורידין לותו בחובו לחלק מממנו וכו' ענין הטומא והההכרזה כך הם ממין לא' הקרקע כמה הוא שוה ואחר כך מכריזין ובלין הלוקחין וקובעי' רמים לרבונם הם מכאו בה כטומא בית דין או יתר לוקחין הדמים ונותנין למלוה או מקבלה בכרי הטמכא והם מכאו פחות מחליטין לותה למלוה בטומא' ודעת רבינו ז"ל מההכרזה הנעמי' על בני חורין לן לה זמן קבוע אלא כפי מה מירלו הדיינין מהם היתה מלמים יום בכל טומא למה לומרו טוס היתומים מלמים יום הם לא מהזמן הזה הוא דוקא ביתומים וכן הדין בטורף מן הלקוחות מלף הם מוס ליתומים מהבה ליפרע מהם לא יפרע אלא בטבועה וכריך לריקין בדיוק זה דעת רבינו ז"ל וכן הוא:

ואם היו לו נכסים בני חורין וכו' כבר מתבאר זה: כיצד כותבין לום פלוני וכו' זהו מטר טומא הנזכר במימרא על מעלה:

ואחר מכותבין הטרפא לטורף מוריד מלמה בקיליו וכו' זהו מטר טומא הנזכר למעלה במימרא הנזכרת ומה מכתב רבנו ומכריזין עליה מלמים יום וכו' הוא מהטעמה מהזכרתי למעלה: ואחר

מגדל עוז

ואם רצה המלוה כו' עד ערב עד מיתן זו מהסכמות הגאונים ז"ל: מלמו המלמים יום כו' עד ומתירין לו נדוי בזיקין פ' הגוזל ומתכיל: לין כותבין תרכתא על נכסיו מיד בזיקין פ' הגוזל ומתכיל: זה פלמרנו מלם לא בא עד תמתרף התמירה בזה הפ' ועיקר ההלכה פרק הגוזל ומתכיל וכתבה רי"ף ה הלפס בהלכות פ' הכותב: כיוצד כותבין התרכתא עד כמו ם מביאנו הכל הסכמת הגאונים ז"ל פרק נט פשוט והביאור דיש פרק לחר עמר:

ומכריז

שלמו השלשי' ולא הביא ב"ר כותבי' אדרכתא וכן אם אמ' בתחלה כשתבעו אינו משלם כותבין אדרכתא על נכסיו מיד ואין קובעין לו זמן וכן אם אין שם אלא מלוה על פה או שהודה כותבין אדרכתא על נכסי בן חורין שיש לו טען ואמר שטר זה שנתקיי' בפניכ' מזייף הוא אני אביא ראיה ואבטלנו תעדים במקום פלוני ופלוני ופלוני אם נראה לדיינים שיש ממש בדבריו קובעין לו זמן להביא עדיו ואם נראה להם שאינו בא אלא בעלילות דברים ובמענות של דופי אומרי' לו שלם ואחר כך אם יש לך ראיה יחזיר ואם היה המלוה אלם ושמא אינו יכול להוציאו מידו מניחין על ידי שליש קבעו לו זמן להביא ראיה ולבטל השטר והגיע הזמן ולא בא ממתינין לו שני וחמשי ושני לא בא כותבין עליו פתוחה ומשמתין אותו וממתינין לו והוא בנדוי תשעים יום שלשים ראשוני' שמא טורח ללות אמיתיים שמא הוא טורח למכור אחרונים שמא הלוקח ממנו טורח להביא עדות שלמו תשעים יום ולא בא ביה"ד כותבין לו אדרכתא על נכסיו ומתירין לו נדוי אין כותבין אדרכתא עד ששולחין ומודיעין לו והוא שיהיה קרוב לבית דין מהלך שני ימים או פחו' יתר על זה אין צריכין להודיעו במה דברים אמורים בשהיה כל התשעים יום נשמט ואומר עתה אביא ראיה ואבטל השטר אבל אמר איני בא לב"ר מיד כותבין אדרכתא על נכסיו בין על הקרקעו' בין על המטלטלין

ע' דלזיל מליח בפלימי ולתי ברביעי וב חמיסי קלי ברישא עכ:

וכן אם היה השטר על הפקדון אין ממתינין לו תשעים יום אלא כותבין אדרכתא על נכסיו מיד זה שאמרנו שאם לא בא בסוף התשעים כותבין אדרכתא על הקרקעות אבל על המטלטלין אפי' אחר תשעים יום כל זמן שהוא אומר עתה אביא ראיה ואבטל השטר אין מורידין המלוה למטלטלין שמא יאבל אותם ויביא זה ראיה ויבטל השטר ולא ימצא מה ישל ואפילו היה למלוה קרקע שמא תכסוף או תשתדף כיצד כותבין האדרכתא אם לנכסים בני חורין הודיעוהו אומרים איש פלוני נתחייב לפלוני בדין כך וכך ולא נתן לו מעצמו וכתבנו לו אדרכתא זו על שדה פלונית שלו ואחר כך שמין לו שלשה מאותה שדה כנגד חובו ומכריזי' עליה כפי מה שיראו עד שיפסקו המוסיפין ומורידין אותו בחובו לחלק ששמו אותו וקורעין שטר החוב אם היה שם שטר ואם לא היו לו נכסי' בני חורין כותבין האדרכתא כך איש פלוני נתחייב לפלוני כך בשטר חוב שיש בידו ולא נתן לו חובו ולא מצאנו לו נכסים בני חורין וכבר קרענו לשטר שהיה לו עליו ונתננו לפלוני רשות לדרוש ולחקור ולהיות ידו נטויה על כל הנכסים שימצא לו וכל קרקעו' שמכר מומן פלו' והלאה יש לו להפרע לגבות חובו מן הכל ואחר שכותבין אדרכתא זו הולך המלוה ומחפש אם מצא לו נכסים בני חורין שמין לו מהן מצא לו נכסים משועבדים מאחר זמן ששטרו טורף מהן וקורעין שטר האדרכתא וכותבין לו שטר הטירפא כיצד כותבין איש פלוני בן פלוני זכה בדין לטרוף בדין בחוב שפלוני חייב לו שהוא כך וכך משדה פלוני שלקח פלו' בכך וכך מומן פלו' וכבר קרענו האדרכתא שהיתה בידו והרשינוהו לטרוף מזה בכך וכך ואחר ב שכותבין הטירפא לטרוף מהידין שלשה בקיאין לאותה שדה ושמין לו ממנו כשיעור חובו בפי מה שראוי לו מן הקרן וחצי השבח כמו שבארנו ומכריזי' עליה שלשי' יום כדרך שמכריזין על נכסי יתומים ואחר

ב לפי מדר זה מבילרנו פירום הרכתא הוא לסון רדיפה כמו ה הדריכוהו מנוחה וכן פי' ר"ם בכל התלמוד לבל ר"מבם פידם בנכ פשוט וכן מממע מם מהבדר מ מדברי רב נחמן מ"מ מ"ט מ"מ

מטר מלוה תחלה ולחר כך קורעין מטר מלוה וכותבין מטר טירפא מילך ויטרוף מקרקעות הלוה בכל מקום מימלאם ולחר ממכר מדותיו קורעין מטר טירפא וכותבין מטר הרכתא מיהא מליט ודורך על נכסיו מל זה לגבות חובות מעדות הלו ולחר כך מורידין בני חדם בקיאין בטומא למום לו כשיעור חובו ומכריזין עליה ולחר כך קורעין למטר התרכתא וכותבין למטר הטומא וכן כתב בערוך בערך הרכתא:

פרק שלשה ועשרים שטרי

חוב שמקדימין פסולין מפני שהוא כתב לקיחות וכו' ממכה פ' לאחרון דמביעית הובלה בכמה מקומות בתלמוד ומשם פרק לו זה נאמר ומשם סלקה עלה פסולם עלה לגבות מכסים מטעברי לכל נובה הוא מבני חורין וכן פרטי זל משם ולזה הסכימו הרמבן והרמבה זל והם זל הקשו ולמרו והלה העדים פסולין הם מהקדימו המטר ותרצו מטעות לה במטר מלין בו קנין וכתובה ללוה ולה היה מלוה עמו וכתב ללוות בניסן ולה לוה עד תעבי ולה עפ מעמו עלה כרין עלה היה להם לכתוב כמו שיתבאר בפרק זה לכן נפסלין בכך לי כמי כגון שטעו בעבודו על חדם לי כמי כגון שהיו לומדין מחמת נפשות ומודע מפי עדים לחבי לו מפיהן ובמלין כתב ידן ואח ממקום לחר לבל ולהי לם כתבו בניסן והקדימו הזמן מ מתעבי מעבר בלה לוכם נפשות פסולין הן ולין לזה תורת שטר כלל ולין כלן עדות עלו דבריהם זל: שטרי חוב המלוחרין בעבי וכו' גם זה במכה הכזכרת הובלה בכמה מקומות ומהם פ' מי שמת ומם לומרו לי' דלקנה קנה ומכר לה מתעבר מלוחרין ולמרת לה מתעבר מלוחרין ה לומרי כעבי ופי' הרב לבן מיגש זל לי לומר בטלמ' דלקנה קנה ומכר מתעבר מתעבר לה דמלוחרין בעבי לבתוב בהן דלקנה עלה לומרת לה מתעבר מלוחרין ה לומרי כעבי ודילמא בזמנו לה היה ללוה לותה מדה וקנאה קודם ה הזמן הכתב במטר ומכר לחריכן ומכה מלוה טורף עלה כרין מ מעדה זו לבל לדברי הכל כיון דלקנה לין סתמו כפירושו לפי מטה זו לבי להקות כמבואר כ' מכה עבר לף מלוחרין פסולין הם לין כתב דלקנה וכן כתב הם מבואר לבן מיגש זל ולף הרמ בזל כתב פרק לי זהו נכך ו והמלוחרין כעבי בין מכתבו בטעת הלוה ולחרו הזמן בין עלה כתבו עד לחר זמן כולן בכלל מלוחרין הם וכעבי והוא דכתב ליה דלקנה כדלימי פרק מי שמת עכ לשונו וכבר כתבתי למעלה פ שמכ עבר דעת הרמבה זל הסלוק בזה ולומר מדלקנה ס כתמו כפירושו ותמה בדברי דבריהם לוך לף ביאר חלוק זה ב במלוחרין לחר מדעתו מדלקנה כדין לפרם כמבואר פ"ח וכ"ע:

שטר מכתבוהו ביום ובחתם בלילה וכו' מבואר פרק המביא קנייין ומ"ו בפלין הם קנין אי אמי עלה קנו מידו לבל קנו ביום מטעת קנין נמתעבר כמו מיתבאר: **האם** הוי עיקרין וכו' מבואר בגמרא הם ויש מי מכתב דעיקר כתובה דהיינו מנה מלתים לפילו לין עמוקין בלותו ענין הם נכתבה ביום ובחתמה בלילה כמה ובממולל דלמר הכין התם ולה כך כמבה בתטובה לרב חלפכי זל חלה לין הלכה כממולל וזה דעת בעל העטור זל וכן נרלה מדברי רבנו סלה חלק: **שכר** פזמנו מסתוב בטבת לו בעלמה וכו' ברייתה פרק ג"ט פשוט ולף על פי שהטור לה נכתב ביום ההוה לין תולין לותו במוקדם ומבול זל במלוחר וכשר ומכרין יש לומר מילף מלמרו יי בעל הטור על התחתונה לה חמרו זל בדבר שים לו שני פנים ולינו כותר עיקר הטור לומר סלה נכתב בכמרות לבל בדבר סבה לכשל ולהודע הטור מעיקרו לרבה מעמידין הטור על חזקתו והבה לפסלו עלינו הרלוה ויש לרין זה עוד רלוות לחרות וכן כתבו ר"ח ורש"ם והרמבן והרשבה זל: **כותבין** טטר ללוה לף על פי שלין המלוה עמו וכו' מטה כלשונה פרק ג"ט פשוט וים שהקשו ספיקו דלין כותבין למלוה עד שיהיה לוה ביניהם ותרגו דיעבד כשיטת ולי נרלה טכך פירושה שלם בי מלוה לעדים ויאמר להם לני מלוה לפלוני מנה כתבו הטטר ויהיה בידכם ולם יבוא לוה היום ויאמר לכם כי כן הוא האמת תקנו ממנו ותכתבוהו לי ולם לין תקדכוהו לף על פי כן לין כותבין לפי שבמעת כתיבה הוי עיקר ויש לחוש שלי מצרים הוא כך נרלה לי: **במה** דברים אמורים בשטר שים בו קנין וכו' לוקמתה דרב חסי פרק קמח דמכיעה דמתניי' בשטרי לקנייתה דוקא ושטרה בהלכות וכל המפרשים זל ולוה שבח לבד בשטר חוב שבידו לכפות בית המלוה להלותו עד זמן שקבע לו דבר ברור הוי שיכול מלוה לטעון שלה תרציני נכתב ולם יביא רלוה הלוה שמדעתו נכתב לו השטר ביד המלוה ים לרון שבין שהתעבדו לו נכסי לוה בחליפין מעכשיו לף הוי חייב ליתן דמים כלמ' שחייב להלותו עד זמן שקבע לו ויקנה נכסיו לשעבודן וזה דעת הרי"ף זל ודעת בעלותה היא עד כלן דברי הרמבן זל בתשובה לבל הרשבה זל חלוק בזה דבשטר חוב לבולם יכול מלוה לחזור בו והבית רלוה לזה מפרק הלים מקדם שלמרו שם במלוה ברשות בעלים לחזרה לף מיפלגי דשמעי' שהתם לכלי עלמה יכול לחזור בו: **עדים** שקנו מיד הלוה לו המוכר וכו' פרק ג"ט פשוט למר להו רבה בר סילה להנהו דכתבי שטרי לקנייתה וכו' ובכל שטר שים בו קנין הילו דברי רבנו זל וכן שרמו ר"ח והרמבן והרשבה זל: **וכן**

פרק שלשה ועשרים

מגדל עוז
פרק שלשה ועשרים

שטרי חוב המוקדמין כו' עד הרי זה כשר פרק גט פשוט ומוף מסכת מביעית: שטר שזמנו כתוב בשבת עד ולה יכתבו הכל בשבת בתרת פ"ג פשוט: בשטרי

פרק ג"ט פשוט

שטרי חוב המוקדמין פסולין משטרי מוקח בהן לקיחות שלא כדין ולפיכך קנסו אותו חכמי ולא יגבה בשטר מוקדם אלא מבני חורין גזרה שמא ישרוף בו מזמן ראשון שהקדימו: שטרי חוב המאוחרין כשרי שהרי הורעה כתו של בעל הכתב שאינו מוקף אלא מזמן השטר אף ע"פ שלא כתבו בו שהוא מאוחר הרי זה כשר: שטר שכתבהו ביום ונחתם בלילה הסמוך לו פסול מפני שהוא מוקדם ואבהיר עסוק בענין עד שנגע הלילה ותתמוהו אע"פ שקנו ממנו בלילה כשר: שטר שזמנו כתוב בשבת או ביו"ט שטר מאוחר הוא וכשר ואין חששין שמא מוקדם הוא ובאחר בשבת או ביו"ט בתשרי נכתב אלא מעמידין השטר על חזקתו שהדבר ידוע הוא שאין כותבין בשבת ולפיכך אתרהו: כותבין שטר ללוה אע"פ שאין המלוה עמו ואין כותבין למלוה עד שיהיה הלוה עמו בד"א בשטר שיש בו קנין שהרי משעה שקנו מידו נשתעבדו נכסיו אבל שטר שאין בו קנין אין כותבין אפילו ללוה עד שיהיה מלוה עמו ויתן השטר ביד המלוה בפנינו שבא יכתוב עתה ללוה ממנו בנים ולאילוה ממנו עד תשרי ונמצא המלוה מוקף בשטר זה מניין כלא כדין שלא העמידו עדים שקנו מיד הלוה או המכר ובזמן כתיב ונתאת כתיב השטר זמן מרומה אם ידעו יום שקנו ממנו בו כותבין בשטר זמן הקנין ואע"פ שאינו זמן חתימתן ואין צריכין לומר ונתאחרה כתיבת ידיו עד יום פלוני ואם לא ידעו יום שקנו כו כותבין זמנו של שטר משעת כתיבה וכן

כרב חסי דמוקי לה הכי פ' קמח דב"מ בשטרי לקנייתה ולא כאביי דמ"ע בתחומיו זכי לן וכן פסק רב אלפס דלית הילכתא כאביי דהא רבה פליג עלויה וכן רא"ם כתב בשטרי הקנין דכיון שלא מהני וכן פסק סה לכן ר"ת פסק הילכתא כאביי דקבירה ליה שמואל כותיה דמסיק ולשמואל דלמר לפרעון ולקבוטה לא חיישינן אי קבירה ליה כאביי כו' ומסיק לומר היה רבי מלוה כו' מדרחיק להוקמה כרבי מחיר עם כאביי קבירה ליה והא דאביי היינו דוקא בשכיכר השטר שקודם זכותו אבל אי אמי לא כדמוכח סף מי מהיה נמוי גבי ב' שטרו היוכחים ביום אחר ע"מ עכ:

בשטר זמן הקנין ואע"פ שאינו זמן חתימתן ואין צריכין לומר ונתאחרה כתיבת ידיו עד יום פלוני ואם לא ידעו יום שקנו כו כותבין זמנו של שטר משעת כתיבה וכן

מפעת הקנין דקנין כתימה לכתובה מחר וכן כתמה ומ"ל כדמסכם ולי"ת מפירש דדוקא בשטרי לקנייתה אבל מתנה לבל שטרי הלוה שים בהן לחרית לא יכתוב לה יום מכירה בו מעכשיו דהכי הוה ליה מוקדם ופסול דלין מעבוד חל מפעת הקנין אלא מפעת הכתיבה דלין קנין לחרית לכן בשטרי מקח פן יטרוף מן הלקוחות אלא כדין על דבריהם ולה כדכתבי' עכ:

מגדל עוז

ואחר כך משביעין את הלוה שאין לו כלום כתקנת הגאונים אם היה הלוה עמנו במדינה ומשביעין את הטוען בנקישת חפץ שלא נפרע חוב זה ולא מחלו ולא מכרו לאחר ואחר כך מורידין אותו לנכסי הלוקח בשומא שלו ובותבין הורדת וכיצד כותבין אחר ששמענו לפלוני בשומא שהיתה בידו והברזנו שלשי יום בראוי והשבענו את זה הטוען את בעל חוב הורדנוהו לשדה פלוני להיות משתמש בה כדרך ששמשתמש אדם בקנינו ומאומתי אוכל הטוען פירות שדה זו משיפסקו ימי ההברזה: כל אדרבתא שאין בתובה קרעונה לשטר ההלואה אינה אדרבתא וכל טירפא שאין כתוב בה קרעונה לאדרבתא לשון טירפא וכל שומא דלא כתוב בה קרעונה לטירפא אינה שומא: נ' שידרו לשום אחר אומר במנה וב' אומ' במאתים או א' אומר במאתים וב' אומ' במנה בטל יחיד במיעוטו אחד אומ' במנה ואחד אומר בשמונים ואחד אומ' במאה ועשרי נדון במאה אחד אומר במאה ואחד אומר תשעי ואחד אומ' מאה ושלשי נדון במאה ועשרה ועל דרך זו שמין ביניהן: בית דין ששמו לטוען בנכסי לוקח ושעו בכל שהו מברן בטל שתרי הן כשליח לטוען ולוקח ויש להן רשו לתקן אבל לא לעות כשליח וכל המודי בזה חורו: בית דין ששמו לבעל חוב בין בנכסי לוה בין במשועבדין שביד הלוקח ולאחר זמן השיגה ידו של לוה או של נטען או של יורשיהן והביאו לבעל חוב את מעותיו מסלקי אותו מאית קרקע שהשומא חוזרת לבעלי לעולם משום שנאמר ועשית הישר והטוב קרקע ששמו אותה לבעל חוב ואחר כך שמוה בית דין לבעל חוב של זה המלוה הרי זו חוזרת לא יתאבחו גדול מכח בעל חוב הראשון מברה בעל חוב או נתנה במתנה או ששמה לבעל חוב מדעתו או שמת והורישה איני חוזרת שמו קרקע לאשה ונשאת או ששמו ממנה ונשאת בעל בנכסי אשתו בלוקח הוא ולא מחזירין לו: פרק כג

כי האפקי

כרבן דאמרי מכי פלגי יתי דאכרזתא ולא כחבי דאמ' עדיו כחתומיו זכין לו עכ':

גט פשוט וברסת רבנו ז"ל כמו שהזכרתי למעלה: שלשה מירדו לפום לאחר לומר במנה וכו' ברייתא פרק בית כור: אחד לומר במנה ואחר לומר בתמוכים ואחר לומר במלה ועטרים וכו' חלק זה מחלוקת הוא בברייתא ופסק הלכתא כמו שכתוב בגמרא ומתרצין התם תנא קמא דאמר כדין במלה קסבר מילתא מכיעתא היא: אחד לומר במלה ואחר לומר בתמכים ואחר לומר במלה ומלטים נדון במלה ועטרה וכו' זה לא נזכר בגמרא לבד יפה לו לרבנו ממה שאמרו הלכתא מכיעתא הוא ופירוש מלתו מתמצין מה שיש בין המוצע למרובה ומוסיפין על המוצע המחצית ונותנין אותן המרובה המחצית וזהו הסווי ולפי שהמתמצין לומר כ' והמרובה מלה ומלטים חולקין את הארבעי שים ביניהם ונדון במלה ועטר וכן על דרך זו לעולם זה דעת רבנו ז"ל: בר ששמו לטוען בנכסי לוקח ועמו מכרן בטל לבד שומת שמ בעל חובות דיכו כדין המלוה שלוה לחבר מלוה מלוה לפי פחות מכרי תוכיה חוזר לומר לוה לתקוני מרירתיך ולא לעותי עכל והעיד רבנו ז"ל שכל המוריס כזה הורו והלכתא ז"ל בהך לא דעתי מאי טעמא בשומת היתומי ולמה לא יהיו בית דין גם עכשו כשליח לבעל חוב וליתומי וגם בעל העיטור הביא תשובת הרב אלפסי ז"ל וכתב ולא כריר לן ובהשגות אא לפסר בשלה הכריזו קיימ'ער כאן: ועדיין עם דברי ההשגות לא יכלנו מידי מלה מה בין זה לשום היתומים שפחות משתות מכרן קיים לף על פי שלא הכריז כמו שכתבתי פרק שנים שעסר ולפיכך נראה לי מדין דברי הגאונים ז"ל אלא דוקא במשועבדין כשממין מלוקח לבעל חוב וכן ידוע מלטון רבנו ז"ל והטעם בזה מפני שדין על הלוקח תוטל לפרוע החוב הזה וחיכו יורם מן הלוה כמו היתומים משומדים במקום חביהם ולפיכך הרי בית דין כשלוחין ואין לו ללוקח להשתדל בפריעת החוב מכאן אלין שם לא היית חפץ בשומת זו היה לך להשתדל בפרעון המלוה ומתוך כך הדין נותן שאם פחתו בכל מהו יהיה בטל ולפי זה לפסר כיהיה קיים שם טענו לנזק הבעל חוב כמו שחיכו קיים שם טענו לתועלתו לבל שם שמין מכנסי יתומי וכל שכן מכנסי לוה עצמו חיכן כשלוחין לפי מהיה לו ללוה זו ליתומים שעומדין במקומו לפרוע חובן וכל זה חיכנו סוה ונדיין כדין עיון: בר שמו לבעל חוב וכו' פרק הלכה בגמר פרק המפקיד הלכתא שומת הדרת לעולם ודעת רבנו ז"ל שאפי' הלוקח בכלל דין זה שמחזירין לו לעולם אם טרפו ממנו וכן מוכיח לכאורה מעשה דתרי חפדני שכפ' מי שהיה נשוי שחר שטרף ממנו בעל חוב חפדנה אחת היה נותן לו ללוקח מעותיו וכך מיקר ומה שכתב רבנו שמסלקין אותו מלותה קרקע לפי שמת חוזרת אלא כשהיה מקרקע וכן כתב הרי"ף בכל זה לשונו ושומת הדרת במקרקעי ולא במטלטלי וכל אלא דאית לן כי היכ נוכח לאו דוקא כלל עכל עוד כתב דמסתברא דאי קנו מיכיה אלא ליסלקיה לא מסלקין ליה מהרי דאית לן מלקנין מיכיה ואי קנו מיכיה ליה אפי' שלא בפני בית דין כמו שכתבנו לעיל עכ"ל עוד כתב עיר כאן בחדושי הרשב"א ז"ל מטמו קרקע שמו אותה לבעל חוב ואחר כך שמוה וכו' מפורש שם בגמרא: מברה בעל חוב וכו' כל אלו החלקים מוסכמים שם חון מטמה לבעל חוב מדעתו שהוא מחלוקת רב אחא ורבינא והעלו בהלכות פיסקא חוזרת: שמו קרקע לאשה ונשאת או שמת רבנו בזאת הבבא עד סוף הפרק כלשון הגמרא מתם ועיקר הפירוש כך הוא שמו לה לאשה ונשאת ורבו הבעלים להחזיר לה ולבעלה הדמים אין הבעל מחזיר הקרקע דכלוקח עשאוהו חכמי' וא"ם עשאוהו חכמי' יורש לא היה עדיו יורש בחיי אשתו והיה לו להחזיר אי מי שמו ממכ ונשאת ורבו הבעל או היו להחזיר המעות אין מחזירי להם לבעל לפי שהוא כלוקח אחר השומת ולא לאשה לפי שלקחה כיולו מכרה נכסיה וא"ם היה הבעל כיורש היכו מחזירי לה לפי שלא היה הבעל יורש מיחייס אי כמי היכו מחזירין לו א"ם היה יורש לפי שיש לאורש מחזירי ורם כן להחזיר לאדם וכדעת רבנו שכתב אי יורשיהן למעלה בשמוך ומיהו א"ם מת הבעל בחייה ואחר כך רצתה להחזיר דמיס מחזירין לה ובן א"ם החזירו לה בחייס מחזרת קרקע וכן כראיה רבני ר"ח ז"ל ודין שומת מחזרת א"ם מת המלוה הכניס ולא הספיק יום אי אלומר שים לו לפרוע דמי בכיכו לפי שכך כתוב בשטר שומת שבית דין הבהוהו לו לעשות כרצונו ולמכור ולבנות ולמתור ושם אי מחולק כיון שלא הספיק הקרקע מחמת הוכלה נוטל ובמבע ככל היורד ברשות ואם יתייקר מלוה ועמד ממנה למתיים אין לו אלא מנה אלא אומר אלומר שים לו לעשות כרצונו ולמכור ולבנות ולמתור ושם אי מחולק נוטל מתיים כראיה כנוטל מכר מעותיו וכן אני אומר אלא אם כן נתן לו כמיעור חובו ופשוט הוא: פרק כד

ואחר כך משביעין את הלוה וכו' ומשביעין את הטוען בנקישת חפץ שלא נפרע חוב זה ולא מחלו ולא מכרו לאחר ואחר כך מורידין אותו לנכסי הלוקח בשומא שלו ובותבין הורדת וכיצד כותבין אחר ששמענו לפלוני בשומא שהיתה בידו והברזנו שלשי יום בראוי והשבענו את זה הטוען את בעל חוב הורדנוהו לשדה פלוני להיות משתמש בה כדרך ששמשתמש אדם בקנינו ומאומתי אוכל הטוען פירות שדה זו משיפסקו ימי ההברזה: כל אדרבתא שאין בתובה קרעונה לשטר ההלואה אינה אדרבתא וכל טירפא שאין כתוב בה קרעונה לאדרבתא לשון טירפא וכל שומא דלא כתוב בה קרעונה לטירפא אינה שומא: נ' שידרו לשום אחר אומר במנה וב' אומ' במאתים או א' אומר במאתים וב' אומ' במנה בטל יחיד במיעוטו אחד אומ' במנה ואחד אומר בשמונים ואחד אומ' במאה ועשרי נדון במאה אחד אומר במאה ואחד אומר תשעי ואחד אומ' מאה ושלשי נדון במאה ועשרה ועל דרך זו שמין ביניהן: בית דין ששמו לטוען בנכסי לוקח ושעו בכל שהו מברן בטל שתרי הן כשליח לטוען ולוקח ויש להן רשו לתקן אבל לא לעות כשליח וכל המודי בזה חורו: בית דין ששמו לבעל חוב בין בנכסי לוה בין במשועבדין שביד הלוקח ולאחר זמן השיגה ידו של לוה או של נטען או של יורשיהן והביאו לבעל חוב את מעותיו מסלקי אותו מאית קרקע שהשומא חוזרת לבעלי לעולם משום שנאמר ועשית הישר והטוב קרקע ששמו אותה לבעל חוב ואחר כך שמוה בית דין לבעל חוב של זה המלוה הרי זו חוזרת לא יתאבחו גדול מכח בעל חוב הראשון מברה בעל חוב או נתנה במתנה או ששמה לבעל חוב מדעתו או שמת והורישה איני חוזרת שמו קרקע לאשה ונשאת או ששמו ממנה ונשאת בעל בנכסי אשתו בלוקח הוא ולא מחזירין לו: פרק כג

כי האפקי

כרבן דאמרי מכי פלגי יתי דאכרזתא ולא כחבי דאמ' עדיו כחתומיו זכין לו עכ':

גט פשוט וברסת רבנו ז"ל כמו שהזכרתי למעלה: שלשה מירדו לפום לאחר לומר במנה וכו' ברייתא פרק בית כור: אחד לומר במנה ואחד לומר בתמוכים ואחד לומר במלה ועטרים וכו' חלק זה מחלוקת הוא בברייתא ופסק הלכתא כמו שכתוב בגמרא ומתרצין התם תנא קמא דאמר כדין במלה קסבר מילתא מכיעתא היא: אחד לומר במלה ואחד לומר בתמכים ואחד לומר במלה ומלטים נדון במלה ועטרה וכו' זה לא נזכר בגמרא לבד יפה לו לרבנו ממה שאמרו הלכתא מכיעתא הוא ופירוש מלתו מתמצין מה שיש בין המוצע למרובה ומוסיפין על המוצע המחצית ונותנין אותן המרובה המחצית וזהו הסווי ולפי שהמתמצין לומר כ' והמרובה מלה ומלטים חולקין את הארבעי שים ביניהם ונדון במלה ועטר וכן על דרך זו לעולם זה דעת רבנו ז"ל: בר ששמו לטוען בנכסי לוקח ועמו מכרן בטל לבד שומת שמ בעל חובות דיכו כדין המלוה שלוה לחבר מלוה מלוה לפי פחות מכרי תוכיה חוזר לומר לוה לתקוני מרירתיך ולא לעותי עכל והעיד רבנו ז"ל שכל המוריס כזה הורו והלכתא ז"ל בהך לא דעתי מאי טעמא בשומת היתומי ולמה לא יהיו בית דין גם עכשו כשליח לבעל חוב וליתומי וגם בעל העיטור הביא תשובת הרב אלפסי ז"ל וכתב ולא כריר לן ובהשגות אא לפסר בשלה הכריזו קיים'ער כאן: ועדיין עם דברי ההשגות לא יכלנו מידי מלה מה בין זה לשום היתומים שפחות משתות מכרן קיים לף על פי שלא הכריז כמו שכתבתי פרק שנים שעסר ולפיכך נראה לי מדין דברי הגאונים ז"ל אלא דוקא במשועבדין כשממין מלוקח לבעל חוב וכן ידוע מלטון רבנו ז"ל והטעם בזה מפני שדין על הלוקח תוטל לפרוע החוב הזה וחיכו יורם מן הלוה כמו היתומים משומדים במקום חביהם ולפיכך הרי בית דין כשלוחין ואין לו ללוקח להשתדל בפריעת החוב מכאן אלין שם לא היית חפץ בשומת זו היה לך להשתדל בפרעון המלוה ומתוך כך הדין נותן שאם פחתו בכל מהו יהיה בטל ולפי זה לפסר כיהיה קיים שם טענו לנזק הבעל חוב כמו שחיכו קיים שם טענו לתועלתו לבל שם שמין מכנסי יתומי וכל שכן מכנסי לוה עצמו חיכן כשלוחין ואין לו ללוה זו ליתומים שעומדין במקומו לפרוע חובן וכל זה חיכנו סוה ונדיין כדין עיון: בר ששמו לבעל חוב וכו' פרק הלכה בגמר פרק המפקיד הלכתא שומת הדרת לעולם ודעת רבנו ז"ל שאפי' הלוקח בכלל דין זה שמחזירין לו לעולם אם טרפו ממנו וכן מוכיח לכאורה מעשה דתרי חפדני שכפ' מי שהיה נשוי שחר שטרף ממנו בעל חוב חפדנה אחת היה נותן לו ללוקח מעותיו וכך מיקר ומה שכתב רבנו שמסלקין אותו מלותה קרקע לפי שמת חוזרת אלא כשהיה מקרקע וכן כתב הרי"ף בכל זה לשונו ושומת הדרת במקרקעי ולא במטלטלי וכל אלא דאית לן כי היכ נוכח לאו דוקא כלל עכל עוד כתב דמסתברא דאי קנו מיכיה אלא ליסלקיה לא מסלקין ליה מהרי דאית לן מלקנין מיכיה ואי קנו מיכיה ליה אפי' שלא בפני בית דין כמו שכתבנו לעיל עכ"ל עוד כתב עיר כאן בחדושי הרשב"א ז"ל מטמו קרקע שמו אותה לבעל חוב וכו' מפורש שם בגמרא: מברה בעל חוב וכו' כל אלו החלקים מוסכמים שם חון מטמה לבעל חוב מדעתו שהוא מחלוקת רב אחא ורבינא והעלו בהלכות פיסקא חוזרת: שמו קרקע לאשה ונשאת או שמת רבנו בזאת הבבא עד סוף הפרק כלשון הגמרא מתם ועיקר הפירוש כך הוא שמו לה לאשה ונשאת ורבו הבעלים להחזיר לה ולבעלה הדמים אין הבעל מחזיר הקרקע דכלוקח עשאוהו חכמי' וא"ם עשאוהו חכמי' יורש לא היה עדיו יורש בחיי אשתו והיה לו להחזיר אי מי שמו ממכ ונשאת ורבו הבעל או היו להחזיר המעות אין מחזירי להם לבעל לפי שהוא כלוקח אחר השומת ולא לאשה לפי שלקחה כיולו מכרה נכסיה וא"ם היה הבעל כיורש היכו מחזירי לה לפי שלא היה הבעל יורש מיחייס אי כמי היכו מחזירין לו א"ם היה יורש לפי שיש לאורש מחזירי ורם כן להחזיר לאדם וכדעת רבנו שכתב אי יורשיהן למעלה בשמוך ומיהו א"ם מת הבעל בחייה ואחר כך רצתה להחזיר דמיס מחזירין לה וכן א"ם החזירו לה בחייס מחזרת קרקע וכן כראיה רבני ר"ח ז"ל ודין שומת מחזרת א"ם מת המלוה הכניס ולא הספיק יום אי אלומר שים לו לפרוע דמי בכיכו לפי שכך כתוב בשטר שומת שבית דין הבהוהו לו לעשות כרצונו ולמכור ולבנות ולמתור ושם אי מחולק כיון שלא הספיק הקרקע מחמת הוכלה נוטל ובמבע ככל היורד ברשות ואם יתייקר מלוה ועמד ממנה למתיים אין לו אלא מנה אלא אומר אלומר שים לו לעשות כרצונו ולמכור ולבנות ולמתור ושם אי מחולק נוטל מתיים כראיה כנוטל מכר מעותיו וכן אני אומר אלא אם כן נתן לו כמיעור חובו ופשוט הוא: פרק כד

היה מקויים וחם ללו צריך להביא ראיה מהרי זה כשטר הראמון מלא היה מקויים ויכול הלוה לטוען לא היו דברי מעולם בשעת מזויף זה פי' משועות חלו לדעת רוב המפרשים ז"ל וכן מוכיח בתוספתא וכן הן דברי רבינו ורבינו ז"ל ולא"ת בב"ר ז"ל מטה לחרית מפירם מלא מחקו ערי המטר ויכולין להתקיים ופי' לעדותן על עדים חותן מרחו המטר בעוד שהיה ריומו ניכר וחם לחו צרי' להביא ראיה מחוסף' לבי"ד טוענין מקיימו המטר בלא חקירת העדים ומתוך כך כתוב בהשגות אא"א ליכי יודע מ מהו הערי' הרחמונים ומה יהיה קיום עדותן לבל צריך להביא ראיה מהחקרן העדים והיתה עדותן מכוונת על מה מרחו במטר עד כאן: וכבר המיגו על הפירו' הזה דודאי לבר טוענין אין לחום ועוד מהוא צריך לפרש מהמחק המטר ולא ממחקו העדים וזה דוחק ובתוספ' כרחם כפירוש מחר המפרשים ומיקר: שטר חוב מהקרע וכו' ומם לחמרו בברית' וכו' ומם לחמרו היכי דמי קרע בית דין לחמר רב יהודה לחמר רב מקום עדים ומקו' הזמן ומקום התורף לבני לחמר מתי וערב ונראה בדע' רבנו מהו' מבור מהן חולקין ופסק כלבני והוח בתרת ויש מי מהתב דלבני מוסיף הוח על רב יהודה דלא מ מיבעיא לם נקרע במקומות חלו מפשל חלא לפי שקרע בכל מקום קרע מתי וערב פשל וכן נראה מדברי ההלכות מהביאו מתי ה הלוקמתו ושמעתי מכן כת' רבנו מהיר ז"ל וכן הסיב רבינו הלוי ז"ל בתשובה דתופסי' לחומרת כלבני וכרב יהודה דבין כך לו כך פשל וזה נראה עיקר: מי שפרע מקצת חובו וכו' מימר' דרב הושע לחמר רב פפ ותמה מלוכבהלכו' ואם נראה יכתו' טובר פשר הלכה פפ דכותבין טובר:

כבר בארנו ששטר חוב שיש בו קנין כותבין אותן ללות אף על פי שאין המלוה עמו וכן כותבין שטר למוכר אף על פי שאי' הלוקח עמו ושובר לאשה אף על פי שאין בעלה עמה וגט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו' אבל אין כותבין שטרי ארוסין ונשואין ושטרי אריסות וקבלנות ושטר ברירת הדיינין או שטר טענת בעלי דינין וכל מעשה בית דין אלא מדעת שניהם וכל השטרות האלו צריכין להזהר בתקונן כשאר השטרות: ומי

ביאור הגלונים

(וכן בפרק [illegible]) עיין בכ"מ

היכא דמי שטר חוב שנכתב בו מובר יתן לו הלוה יותר מפרוטה ולפיכ כשטוענ טענת ברית ים למלוה ליפטע הפת: מי מהוכיח שטר חוב במנה וכו' מימרי פפ הדין והטעם פלא נפרע ולוה מודה כן דלא ניחא לי' דלא גרע מדין הוכיח שטר חוב במלה וחמר קרעוהו לי וכתבו שטר לחר בחמשים סיתבאר לפנינו מלין עופין כן מחמת חפם ולפילו במודיעין הדבר חלו חין עופין חלא בלבוני חלא ודאי כלן לפילו בחייב מודה פלא נפרע ולפילו במודיעין הדבר חלו לין עופין חלא ברבונו וכן פירש הרמבן ז"ל: וכן חפ הוכיח מכי שטרות וכו' גפ זה מימרי פפ הדין והטעם הובלה בהלכות פ' כערה פנתפתה והיל גפ כן לפילו בנודע פלא נפרע: הרוצה שטר חוב וכו' מימרי פפ הדין והטעם:

כבר ביארנו ששטר חוב שים בו קנין וכו' וכן כותבין שטר למוכר וכו' מתוך דברי רבינו נראה שלפילו שטר מכירה בלא קנין כותבין למוכר בלא לוקח דלא בעינן קנין חלא בחוב ובחמת חוקמתא דרב חסי פרק קמא דמכיעה דלוקי מתניתין בשטרי לקניתא לא נזכרה חלא גבי ריפא דכותבין שטר ללוה לבל לי"מ ז"ל והרמב"ן ומפרשים לחרים פרעו דלא לכותבין קנין דלי לא הוה ליה מוקדם ופשול ובחמת לין טעם ברור לחלק בין מכר להלוחה בדין זה וכדיך עיין: ושובר לחמה לא על פי שאין בעלה וכו' דין המובר והגט בשנה פפ: אין כותבין שטרי ארוסין וכו' שנה פפ ופירוש שטרי לירוסין שטרי פקיקתא כמה שתה נותן לבנך כך וכך כמה שתה נותן לבתך כך וכך וכל שאר הדברים מבוחרים בשנה ובגמ' פפ:

ומי

ביאור סתום שטר זה כותבין שטר אחד ואומרים אנו בית דין פלוני ופלוני הרציא פלוני בן פלוני שטר נמחק לפנינו וחתנו ביום פלוני ופלוני ופלוני עדיו אם כתבו וחזקנו לעדותן של עדי' ונמצאת מכוונת גובה בשטר זה שכתבו לו ואין צריך קיום אחר ואם לא כתבו כן צריך להביא ראיה על העדים הראשוני עד שתתקיים עדותן: שטר חוב שנקרע כשר

עיין בגיטין כ:

מני דגיטין גרסינן תיהוקרע בית דין בין כתב לעדים: בדומלמי דפרין ניבר כשר נקרע קרע בית דין הרי זה פסול אי זהו קרע ב"ד שתי ועדב: מי שפרע מקצת חובו אם רצה מחליף וכותבין לו בית דין שטר אחר בשאר החוב מומן ראשון אבל לא עדי השטר ואם רצה יכתוב שובר: הבא לפרוע חובו ואמר המלוה אבד לי השטר הרי זה יכתוב לו שובר ויפרע כל חובו ויש ללות להחרי' סתם על מי שכתב שטרו ושוען שאבד ואם טען הלוה טענת ודאי ואבר השטר אעלו ועתה הניחו בביתו תודו רבותי שישב' המלוה הסת שאבד השטר ואנ"ב יפרע חובו ויכתוב שובר: מי שהוציא שטר חוב במנה ואמר עשו לי ממנו שנים בחמשים חמשים אין עושין שזכות ללוה להיות הבל בשטר אחר שאם יפרענו מקצת נמצא שטרו פגום וכן אם הוציא שני שטרות בחמשים חמשים ואמר עשו לי אחת במאה אין עושין לו אלא עושין לו קיום לכל אחד ואחד שזכות היא ללוה לחיות שנים שלא יכוף אותו בדין בפעם אחת לגבות הבל הוציא שטר חוב במאה ואמר קרעוהו וכתבו לי שטר אחד בחמשים אין שומעין לו שמא פרעו הכל וכתב לו שובר על שטר של מאה וכשיחזור ויוציא קיום זה של שטר חמשים ויוצא הלוה השובר יאמר לו זה שטר אחר הוא:

"החתומים בשטר כדפי' בסבם ונרא' לרי' שמזכירים גם העדים שהעידו ם מרחו השטר פלם ירא' הלוה לפוסלם היום לו למחר ם מיכול לפוסלם ב ותימה לם נריך לכותבם פלין ת התלמו' מזכירין וכע"ב בתיקון שטרו' תו': כל' יוסי דהילכתא כוותיה לגבי רבי יהודה ורבי יוחנן ורים לקים ורבא לגבי לבני וכן פלי לחמרו התם ולא כרב ומשו דפסקי התם לין כותבין וכן פסקו התוספו' ודלא כרמי מכתב בפרק הכותב דקיימא לן דכמלן דחמר לין כותבין שובר מרפריך תלמודא מעם מינה כותבין שובר וכתבו התוספו' דהכי פריך מעם מינה כותבין שובר ומתני לתיא כמ"ד הכי והכא מפמע נמי מוביא דתלמודא דכותבין שובר דקאמר מתמת דתלמודא נמי והלידנא דכתבינן תברא כו' עמ"ש דהכי הילכתא וכן פי' רלבי"ה ותיין הא דפריך בפ"ב דכתובות ופרק הכותב ופר' קמת דמוטה עמ כותבין שובר היינו דוקא בכתובה דכ"ע מודו בה דלין כותבין שובר דליכא למימר עבד לוה לנים מלוה כדאמרינן הכא ומעד מכא לדבריו בתשובת רבינו חיים כהן זצ"ל וכן פסק בעל העיטור עכ"ל:

פרק ארבעה ועשרים

כבר ביארנו פפטר חוב שים בו קנין וכו' וכן כותבין פטר למוכר וכו' מתוך דברי רבינו נראה פלפילו פטר מכירה בלא קנין כותבין למוכר בלא לוקח דלא בעינן קנין חלא בחוב ובחמת חוקמתא דרב חסי פרק קמא דמכיעה דלוקי מתניתין בפטרי לקניתא לא נזכרה חלא גבי ריפא דכותבין פטר ללוה לבל לי"מ ז"ל והרמב"ן ומפרשים לחרים פרעו דלא לכותבין קנין דלי לא הוה ליה מוקדם ופסול ובחמת לין טעם ברור לחלק בין מכר להלוחה בדין זה וכדיך עיין: ושובר לחמה לא על פי פלין בעלה וכו' דין המובר והגט בשנה פפ: אין כותבין פטרי ארוסין וכו' שנה פפ ופירוש פטרי לירוסין פטרי פקיקתא כמה שתה נותן לבנך כך וכך כמה שתה נותן לבתך כך וכך וכל שאר הדברים מבוחרים בשנה ובגמ' פפ:

ומי

ובן מי שנמסרה להם העדות במדינה אחת וכתבו העדים במדינ' אחרת אין מוכירין בשטר מקו' שנמסר בו העד' אלא מקום שכתבו בו תחלת ידן:

שטרי מקח וממכ' שלא נכתבו בהן עיין בסימן ס"ה בתשובות ע"כ: זמן אפי' המאחרין פסלין שהרי אפש' לטרוף בהן שלא כדין כיצד כגון שחזר המוכר וקנה השדה מיד הלוקח קודם שיגיע זמן השטר ויוציא הלה השטר המאוחר ויאמר חזרתי ולקחתיה פעם שניה ממך ונמצא שטרף שלא כדין ולמה לא נחוש כן לשטר חוב המאוחר שמא יפרענו קודם שיגיע זמנו ויכתוב שובר ויחזור ויוציא השטר המאוחר ויטרוף בו שלא כדין לפי שכל הבות' שטר מאוח' תקנתו שיכתו' השובר פתם שכל זמן שיצ' השטר ישבור אותו זה השובר ואם לא עשה כן ובת' השובר בזמן הפרעון הוא הפסיד על עצמו מי שמכ' שדהו באונס וממר מודעא או שקדם ומכר או נתן לאחר קודם שימכו' לאנס הרי המעות של אנס אצל המוכר כמלוה על פה ואינו טורף בשטר מכר שבידו כלום מפני שאין דין שטר זה שיכר"ב ולא נכתב אלא מפני האונס וכן כל כיוצא בזה אפשר לטורף שיטרוף בלא שטר אלא בעדות על פה כיצד כגון שיש לו עדות שזו גזלה מאביו הרי יש לו להוציא בעדים אלו ואין כאן שטר וכן אם העידו לו שנגמר הדין לאביו לטרוף מנכסי פלו' בכך וכך מזמן פלו' ומת אביו ועדיין לא שרף הרי הבן טורף בעדות זו לפיכך אין כותבין שני שטרות מכר על שדה אחת שמא יעשה הלוקח קנוניא עם בעל חוב ויטרוף שלא כדין כיצד יבא זה ויטרוף שדה זו בעדות שהעידו לו מתחת אביו ויחזור הלוקח ויטרוף בשטר המכר שבידו מן הלקוחות שלקחו אחריו ויקרע שטר המכר שבידו ויחזור בקנוניא ויעמוד בשדה שנטרפה ממנו ויבא הוא שטרפה בעצמו ויטרוף אותה פעם אחרת בעדות עדיו ויוציא הלה שטר המכר השני וישרוף בו לקוחות אחרים שלא כדין אם כן מי שאבד לו שטר המכר ועדיו קיימין כיצד יעשה יכתבו שטר שני ויאמרו בו שטר זה אין נותנין בו לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין ולא כתבנוהו אלא להעמיד שדה זו ביד פלוני הלוקח כדי שלא יוציאה מידו המוכר ולא יורשיו בשטרי הודעת אינו כן אף על פי שעדיו קיימין וקנו מידו וחזר בשעתו ואמר שטר שכתבתם לי עתה אבד או נשרף אין כותבין לו שטר שני שמא פרעו או מחלו ואפילו היה החוב לזמן ואינו נובה בעדים אלו כלום אלא אם תלוה אומר לא היו דברים מעולם שזה החזק כפרן בעדותן כמו שית"א מי שבלה שט' חובו והרי הוא הולך להמחק מעמיד עליו עד' אבא לבי' דין והם עושין לו קיום אבל עיד השטר עצמן אין כותבין לו שטר אחר אף על פי שנמחק בפניהם אבל באין לבית דין ובית דין עושין לו קיום כיצד

מגיד עוז

בשטרי החובות ויכו כן וכו' כתב הר"ב ז"ל זהו תימה מאחר שהוא תוך זמן למה לו ליגבה ויכתוב שובר עכ"ל: ואני תמה היכן ראו על ר"ת ז"ל כי אם על התלמוד פרק נט פשוט ומרגלא בפומיה לתרוצי בהלי קושיא בכל מקום דאמר ליה לא בעינא לגטורי שובר דילמ' מפסיד או מגביב או דאכלי ליה עכברי ובעינא שלומי זמנא אחריתי הלא היכא דלא ליפסיד כותבין שובר כדמסיק תלמודא והביאור פרק שני דהלכות טוען ונטען: מי מבלה סט' חובו כו' כיצד מקיימין לו שטר כו' ואם לא כתבו כך כו' עד תתקיים עדותן כתב הר"ב ז"ל היכי יודע מהו עדיס הרלמו' ומה יהיה קיום עדותן לכל צריך להביא

פרק נט פשוט

שטרי מקח וממכר מלא נכתבו בהן זמן לפי המאוחרי' וכו' משרת הבן לאביו המכונה פרק נט פשוט הדין והטעם: ולמה לא כתום כן וכו' גם זה מבואר בגמרא וכתב הר"מבן ז"ל ואין בשטרי מקח וממכר יתקנו כן ים לומר מאי לפסר כמקנה בנתים מיכתו' סתם בלא זמן מפני שהי ים לו לחריות עליו וטורף ממנו אם נטרפה מחמתו ואפילו מלא בחריות ממת מכרה או כתבה לאחר ואם כתב סתם ידו על ה התחתונה הילכך צריך להיות בו זמן מפורש ולפי פשלו המאוחרין ומכל מקו' אף שטרי מקח וממכר כמדין כל היכא דמפור' בהן מהן מאוחרי' דליכא למיחש למידי עד כאן ואף בעיטור כתוב כן ומסתבר' דהוה הדין בשטרי מקח וממכר אי כתיב ביה לחרנוהו וכתבנוהו כמדין עד כאן:

מי שמכר שדהו בחום וכו' מעשה פר' אי זהו נשך וכדבית דמ' הכי ומבואר בהלכו' אשר לטורף מיטרוף כו' זהו מבואר פר' נט פשוט בסוגיי: לפיכך אין כותב' שני שטרי מכר וכו' מפורש שם בגמ' הדין והטעם בברייתא וכסוגיי שם בגמ' הקשו וכתבו לו שטר שני עם לחריות והוא יכתוב למוכר שובר שכל שטרות שיכתו' על שדה זו פשולי חוץ מזה שכתב בזמן פלוני ותרצו שמא יטרוף הוא שני פעמי' מן הלקוחו' ומוכר זה אינו בידם והקשו סוף סוף הלקוחות יגבו שכל המוכר מחמת לחריותם והוא ירצה ה המוכר ויסיבו להם הקרקע ותרצו בשני' יאכל הוא פירות וקשה גזל הנאכל הוא שמא יטרוף מלקוחות מלא בלחריות והקשו לו הכי גבי שטרי הלוואה למה לחתן כותבין שובר שמא יטרוף מן הלקוחות שלא יגבה עד כאן כוונת הגמרא ובחדושי הר"סבא ז"ל מיהת דלחתריכן בשני' יאכל הוא פירות למדנו שהמלוה או הלוקח שטרפו ממנו מקצו והלך לו יגבה הלקוחות יכול הוא לבוסס בדין לדון עמו ובר' נזקקין לטענותיהם ומחייבין ואין לקוחות יכולין לומר לך יגבה לנו כדי להביא ראיה ופירוסה כך מי שמחק קרוב ליתחק לכל עדיין דיסומו ביכר ומתירה שמא יתחק לגמרי ולפיכך מעמיד עליו עדים מיד אוהו פן יתחק בטרם הראוהו אותו לבר ואתה בא לפני בר עם העדים שראוהו עתה או עם השטר לבר שם עדיין בכר דמומו והן עומדין לו קיומו שמזכירין הדברים שהיו בשטר עם הזכרת עדיו ובכל זה אין אנו בריכין לעדי השטר כלל ולפי שם כתבו הר' שעדי השטר בחו לפניהם וחקרום ומכחת עדותן מכוונת גובה ואינו כדין להביא ראיה כלל והרי השטר זה אינו כשטר הראשון לפם

ב בהחתמה פלוס אל רב לספריה כי יתביתו בפילי כו' אמר ר"ת היכי ופילי פני מקומות סמוכי' זה לזה כדאמ' בביבה רב הונא בשבתא דריגלא מכתפי ליה מהיכי למילי ורבותא ניקא הכי תרי מקומות סמוכים זה לזה ועיין בהלכות חיבות פרק עשירי עכ"ל:

ד מרחם הפר' עד כאן כתב בפה בלשונו ומכאן דילב עד לקמן מי שמכר לו שטר המכר עכ"ל:

ה דכותבי' מזמן דלמון דלאו מזימנא הוא דהכא שמא חזר ומכרה למוכר ומכיה לאחר כן שטר עליה ואמר ה הוא דהכא הא זכיתה מיד והדר טריף לה מלא כדין עכ"ל תו':

ו מי שמחק שטר חובו והרי הוא הולך להמחק מעמיד עליו עד' אבא לבי' דין והם עושין לו קיום אבל עיד השטר עצמן אין כותבין לו שטר אחר אף על פי שנמחק בפניהם אבל באין לבית דין ובית דין עושין לו קיום כיצד

מכר שמא יטרוף מן הלקוחות מלין בידם המוכר ותרצו דשטר הלוואה תכף יגבו לכל לוה הלקוחות כיון דידעי דזוזי מסיק ולפרעון קלו עד כאן כוונת הגמרא ובחדושי הר"סבא ז"ל מיהת דלחתריכן בשני' יאכל הוא פירות למדנו שהמלוה או הלוקח שטרפו ממנו מקצו והלך לו יגבה הלקוחות יכול הוא לבוסס בדין לדון עמו ובר' נזקקין לטענותיהם ומחייבין ואין לקוחות יכולין לומר לך יגבה לנו כדי להביא ראיה ופירוסה כך מי שמחק קרוב ליתחק לכל עדיין דיסומו ביכר ומתירה שמא יתחק לגמרי ולפיכך מעמיד עליו עדים מיד אוהו פן יתחק בטרם הראוהו אותו לבר ואתה בא לפני בר עם העדים שראוהו עתה או עם השטר לבר שם עדיין בכר דמומו והן עומדין לו קיומו שמזכירין הדברים שהיו בשטר עם הזכרת עדיו ובכל זה אין אנו בריכין לעדי השטר כלל ולפי שם כתבו הר' שעדי השטר בחו לפניהם וחקרום ומכחת עדותן מכוונת גובה ואינו כדין להביא ראיה כלל והרי השטר זה אינו כשטר הראשון לפם

ובהשגות אא"א זהו תמה מאחר שהוא תוך זמן למה יגבה עד כאן לשונו ואין זה כלום דכל שאין השטר בידו לפי הלוה מכחישו שטר חוב שטבלה ושהוא כדבריו דלא תימא הכי והוא תוך זמנו כחזירה למלוה וכמה דלית ים בנגד דלפי' חייב מודה אין מחזירין וכל שכן כאן וכבר כתבתי בכיוצא בזה פר' לרבעה עפר ודין הכפרן שכתב רבנו יתבאר פרק שני מהלכות טוען ונטען: מי מבלה שטר חובו והרי הוא הולך להמחק וכו' מעמיד וכבריתא פי זהו קיומו וכבריתא הי זהו קיום פלוני בן פלוני פלוני ופלוני ועלוני עדיו ואם כתוב בו הוזקקנו לעדותן אל עדיים במכרת עדותן מכוונת גובה ואינו צריך להביא ראיה ואם לאו צריך להביא ראיה ופירוסה כך מי שמחק קרוב ליתחק לכל עדיין דיסומו ביכר ומתירה שמא יתחק לגמרי ולפיכך מעמיד עליו עדיים מיד אוהו פן יתחק בטרם הראוהו אותו לבר ואתה בא לפני בר עם העדים שראוהו עתה או עם השטר לבר שם עדיין בכר דמומו והן עומדין לו קיומו ממזכירין הדברים שהיו בשטר עם הזכרת עדיו ובכל זה אין אנו בריכין לעדי השטר כלל ולפי שם כתבו הר' שעדי השטר בחו לפניהם וחקרום ומכחת עדותן מכוונת גובה ואינו צריך להביא ראיה כלל והרי השטר זה אינו כשטר הראשון לפם

ומי נותן שכר הסופ׳ בשטרי הלואות נותן שכר הלוה ובשטרי מקח וממכר
הלוקח נותן שכר והאשה נותנת שכר הנט
והחותן נותן שכר שטר הארוסין או הנשואין
והמקבל זכן האריס או השכיר נותן שכר ה
השטר אבל שטר ברירת הדינין או טענות
בעלי דינין שניהם נותנין שכר: אחד השטרות הנכתבין לאחר שלא בפני חברו האחד השטרות שאין כותבין
אותן אלא מרעות שניהן ושניהן עומדין כגון שטר שכותבין למלו׳ או ללוקח כלן צריכין שיהיו העדי מכירין השמות
שבשטר שזה הוא פלוני בן פלוני בן פלוני וזה פלוני בן פלוני שמא יבאו שנים ויעשו קנוניא וישנו שמותיהן בשמות אחרי
וידוו זה לזה כל מי שזחזוק שמו בעיר שלשים יום אין חוששין לו שמא שם אחר יש לו והוא שנהו כדי לדמות
ולעשות קנוניא שאם אתה אומר כן אין לדבר סוף לפיכך מי שלא זחזוק שמו בעיר שלשים יום ובא ואמר
כתבו עלי שטר שאני חייב לפלו׳ או לזה כך וכך דינרין אין כותבין לו עד שיביא ראיה שזה שמו או הזחזוק: כל
שטר שיצא לפניו וישתון ולזה ויאמר איני חייב כלום שמא רמאי אחר העלה שמו בשמי והודה לזה או שאמ׳ לא
לזה אני חייב כלום אלא לאחר וזה רמאי הוא והעלה שמו בשם בעל חובי מאה׳ שלא זחזוק שם שנים ששמותיהן
שוין אין חוששין לדבריו שחזוקה היא שאין העדים חותמין על השטר אלא אם כן מכירין אלו והנזכרין בו ובן חזקה
שאין חותמין על השטר אלא אם כן נודע להם בודאי שאלו עצמן על עצמן
גדולים ואין העדים חותמין על השטר אלא אם כן יודעים לחתום עד׳ שאין
יודעין לחתום וקרעו לזה נייר חלק וחתמו
על הרושם מב׳ אותן מכת מרדות והשטר
פסול: ראש

מגדל עוז

עיין בהלכות גירושין פרק מי עכ׳:

עיין מלוין יודעין לחתום עד והמטר פסול פ׳ב דגיטין: רחם

כ׳ר׳מב׳ן ז׳ל ומיהו נראה דעבד׳ עובדיה בטטר וכן פר׳ם ז׳ל בטטרי עובדיה רב כהנא בלין יודעין לחתום והיה דאמרי׳ תרגמ׳ לקרייהה היינו לרב נמדי טעמא דלין יודעים לחתום לעפי שלין יודעים לקרות טפיר דמי והכי קאמרי׳ לחריבי כרבנן עכ׳ד דברי ר״מ אבל בפר׳ח פי׳ ז׳ל והיה רבנדיה רב כהנ׳ מסו׳ דלה ידע למקרי כתב׳ והתם בטטר טטרות היה וסובין דבכל טטרו׳ חוץ מגיטו נמי לחתום טיגוכא דמסוס עגוכה הקלו בה ומי׳ שלין יודע לקרות לה חתים עלי׳:

נמדי טעמא דרב לין הלכה כר׳מב׳ן וכן ר״ת הכי׳ דברי רבה וליין דברי רב הלכה כר׳מב׳ן וכן ר״י ז׳ל בטטרי קונין כרבנן עכ׳ד דברי רב׳ן ועיין בהלכות גירושין פרק ח׳ עכ׳:

כל מי שכתוב בשטר שלוה וכו׳ כל זמן הכתב מפורסם ומוכרת בטטה ובגמרא חזן משכר טעמת סבעלי דינין מכחלין ר״מב׳ן ז׳ל כותבין
טכיס לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו ואמרו בגמרא למ׳ בכותבין על מדת סדום קא טיפלגי ר״מב׳ן טבר לין כופי׳ וכול׳ הלוה לחבר לחבי טוצא בטלך
אם אתה לא תפרע בטלי ותרצו לא ניחא לי דתיטוי זכותך בגבי זכותי טלתה רחטה עלי כלחי לורב טתחפם
כל עילה בזכותי ברחותך לותו והקטו המפרטים ז׳ל ומלי טעמיהו דלכבן אם זה רוצה טיהיו זכיותיו בידו ותרצו הכא כגון טחבירו לחבר לכתוב טגיטו ביחד
ויעמד הטטר בידך ולכטלבטרך
תרילהו לי והלכה כחכמים וכתב
ר״מב׳ן ז׳ל עכ׳ל לא נחלקו חכמי׳ אלא
היכא דתוכעין דבר דליכא פסידא
כגון זה לבל היכא דליכא פסידא
לפי׳ דכבן מודו וכפקיר מיהא לבעלי
דינין טתבעו הטפסת טטר טבעל דין טוכיח עליהן טחין טן הדין
ליתן להן טיכול לומר בעל הטטר
לוכי כותן לך הטפס טלתה דומה
לי כלחי לורב כך נראה לי עכ׳ל

ומה טלמרו טהבעל נותן טכר המוכר כת׳ ר״מב׳ן ז׳ל לוכ׳ לטימר
דיקא במקום טחין כותבי׳ כתובה
טבובה היל כתובת׳ לעולם בעדי
מית׳ ובעדי גירושין ולי נמי במקו׳
טכותבי׳ והבילהה רחוה טלא כתב
לה הל בעלמל טכתב לה ולברה
כתובתה היל תתן טכר הטובר
דהל לרידה לוכטריך דהוה לה
להדורי כתובת׳ ולוכה בידה עכ
לטובו וכן הדין בטלר טטרות:

אחד הטטרות הנכתבין
לאחר טלא בפני ח
חברו וכו׳ טפורט במטה נבי נט
ומכר וכלבר טיהיו טכירי׳ ולמרו
בגמרא טצריך טכירו טם הלוט
ומם הלמה בין בנט בין במובר ולוכו די בהברת טי טכותבין לו בלא חברו טמ ים בנט טממו ולין טם לטתו כטם לטתו והל מזיק טם לטתו ומעלה
לה טם לטת חברו וכן הדין במובר טים לחום לכך טים לטה טממה כטמה ולין טם בעלה כטם בעלה כך טפורט בגמר׳ לפי פירוט המפרטים ז׳ל ומכלין למר
רבנו לכל המטרות טצריך הברת טניהם ודברי תמה הט בלוקח ומלוה למה צריך הברת טמוכס בטטרי קנין ולוכו דומה לגט ומובר טבלין להפקיע ולה
להתחייב לבל בלוה ומובר לו זו חטטר טמכירי׳ לותם והל קימל לן דטני יוסף בן טמעון לין טוכילין עליהן טטר חוב ולל טכן טטר טכר ועוד דלט לה
כן בהברת המלוה והלוקח טה יועיל ולפיכך נראה לי דלה בעינן לה הברת טם המוכר והלוה וזהו טטכתבנו לה לטתיה ובלבר טיהו טכירין לה בגט ומובר
לפי טטם לטו צריכין הברת טניהם והיה צריך להטטיענו כן טבחום למי טטמו כטמו לבל בלוה ומובר לה צריך לה הברת טמוכס ולפיכך לה דבריה בהן המטמה
לפי טטטוט הוה טצריך טיכירו טם הלוה ואפ המובר טמה יעלו טמוכס ולט היינו צריכין להברת טמוכס המלוה והלוקח היה להט להטטיענו
רבותה זו כך נראה לי ודברי רבנו כטפטה תמהים וכריך עיון ומטה יש לחום כטהמלוה עומד טם ומבה טמו בטם לחר טמה היום ומחר הלוה יפרעט
לו מובר בטם לחר טים לו והלוה לה יפגיט לם העלה טמו כן הטטר החוב ויקבל מובר זה ויבה הלחר ויתבעט בטטר זה וכטיולין המובר יאמר לה על טמי
כתבת וכיוצה בזה ים לחום במקה לם יחזור ויקה טמכו ועדיין הני יאמר כיון טלין חטם טבידה אלו ללוה ולמובר הט יחומו על עכמן והמתב׳ מובר הת ומדברי
בעל העיטור נראה דלפילו טם הלוה והמובר לין צריכין להכיר דלה חבוף לינים לכתוב טמו ודבר תמה כתב וים לי לומר טלה כיון רבנו בלמרו טצריך להכיר
טם המלוה והלוקח לה בטטרו טלין בהם קנין טלין כותבין לותן ללוה ולמובר בלה מלוה ולוקח והילכך צריך טיכירו טהן לה כן טמה לין וחמלוה
כותבין ללוה ולמובר בלה המלוה והלוקח לבל בטטרות טים בהן קנין כיון טכותבין לותן בלה רחוק טלוה ולוקח לפילו רבנו ז׳ל יודה טלינו צריך הברת טמוכס
לה טים לתמוה טלה הצריך רבנו ז׳ל קנין בטטר מכר: כל טי טהוחזק טמו בעיר וכו׳ טפורט בגמרא טימרי טם ומזכר טם מעמה טמובר לחר טהיה
חתום עליו רבה בר רב חנן וכו׳ וכתב ר״מב׳ן ז׳ל טמעינן טהבה דלהברת טם הים ולמה לפילו על פי לחה ועל פי קרוב ולפילו על פי עבד לחר טומכין דמילתה
דעבידה לחיי לוי היל וכו׳ ומובר בלר זה רבנו ז׳ל פרק רביעי טהלכות יבום וחליצה: כל טטר טיבה לפניהו וכו׳ זה פטוט וכן כתבו המפרטים ז׳ל
ומבואר כוף ים נוחלין כל טלין כותבין לה בלא חברו טמה ים בנט טממו ולין טם לטתו כטם לטתו והקטה ר״מב׳ן ז׳ל בטטרי הלוה לחום טחברת כטמו טממו יוסף בן
טמעון וים בעיר לחרית לרם לחר טטמו כך וכתב לטתו טלה טלוה לה בעינן טם עידי׳ ים לומר טלה לתה חומם
לקיומה כזאת לין לדבר סוף לפילו תלמר טלין כותבין טטר ללוה לה טלוה עמו שטיה קיומה על יוסף בן טמעון בעיר לחרית לה לבל זה לין חומטין
עכ׳ל וכן כתב ר״מב׳ן ז׳ל בטמו: וכן חזקה טלין העדים חותמין וכו׳ בפר׳ מי טמת מסקינן דסוגיין טם וכן פסקו ז׳ל: האין העדים חותמין על השטר
וכו׳ מבואר פ׳ המביא תניין בריתה כר״מב׳ן ז׳ל דלמר הכין לה בטטרינן כן בטלר טטרו׳ לבל בגט הקלו טטוס עגוכה כמבואר פ״ח מהלכות גירושין ולעכ׳ד דבנת׳
לטרינן לין הלכה כר״מב׳ן ז׳ל בל המטרות טוות ולוקימנה לה לעניין קריהה טיכולין לקרות בפניה׳ וחותמין ז׳ל דהיינו דוקה בלכמי׳ טלין חוטמין טיוף לרם
להם כר׳למריכן התם דוקה רב כחמן וכפרי דדייכי וכו׳ וכן עיקר: עדים טלין יודעים לחתום וכו׳ טעמה טם ההוה דעבד עובדיה טלר טטרות
ובבדיה רב כהנא ולוקימנה לה לעניין חתימה טקרעו להם נייר וחתמו וזהו הפירוט הכתוב ומה טכתב רבנו והטטר פטול הוה דעת הקבת המפרטים ז׳ל ור״מב׳ן
ז׳ל כתב דעתיהו וכתב עוד ולפיכך טלין טלין דלמר טרי׳מריכן כנדיה רב כהנא ולה קלמר כנדיה ופסיל ליה למטרה טמע טינה דטטר כשר הוה ולכרי׳מריכן
בעלמ׳ רב טכשר לטלין דטקדם בבדיה נגודי טנגד ליה וקדושיו קידושי׳ וכן הדעת נוטה דכיון דבבדיה טרי׳ לחו חתימתן חתימה הוה וכיון טכן בדיעבד בטלר
טטרות לטלי׳ פסליכן ליה למטרה עד כלן לטומו ולכי לומר לם היה המטר כשר לטלי נגדיה רב כהנא ולכי כל׳מי טעבר על לה תעמה על דבריהטמכין לחיו
טכת טרדות לה׳ל ולפי המטר פסול ומתוך כך הוה בן טרדות לפי טהיה לפשר טתלרע תקלה על ידו כי ברוב הימים יבבה המלוה עם המטר ההוה ולין זוקק
זה בבר טתוך המטר ובמכה גובה בטטר פסול וגיטין טלכי דטטוס עגוכה הקלו וכן לטרו כך נראה לי: רחם

ערב רשתובא לו ממעכב ויגרשו בקבלן ולו יראם בעדו מיד מ"מ מילין קנין
מועיל זה מילתא לי בדעת רבנו ז"ל ודעת הרי"ף ז"ל נמי דכל מים שם קנין מועיל
ולו מפני מילין לשמכתא בקנין ולו מפני דלא גרע מערב דלאחר מתן מועיל
מילף על פי מלוה על לשמכתא הלוהו בשדה בעדים מיד הל שטרות ום לריחות נשטם זה
דמילתי התם דמכל מקו היתה שם
הלוואה וחשרון כיום למלוה מעיקר
ודעת קצת הגאונים ז"ל כדעת רבנו
ז"ל ודע בעל העטור כדברי הרי"ף ז"ל
ופי' דיקין הלו לחיבן הלוה דוקא במכה
מלתי' מילין בהן חשרון ממתן לבל
גרוניה הרי היה כחוב דעלמא וכן
כתבו ז"ל וכן מורה למתן רבינו ז"ל:

ואם היה הלוה ערב לכתובת בנו וקנו מידו וחייב
וקבלן של כתובה חייב **ראובן** שטבר לשמעון
שדהו ובא לו וקבל אחריות עליו לא נשתעבד לו
שזו אסמכתא היא ואם קנו מידו שהוא ערב לשלם
דמי מכר זה שכל עת שיתבעהו שמעון הרי זה
חייב ובהה ושוב רבותי וכן תערב או הקבלן שחייבו עצמן על תנאי אעפ"
שקנו מידו לא נשתעבד מפני שהוא אסמכתא כיצד כגון שאמר לו תן לו
ואני אחזן לך אם יהיה כך וכן אם לא יהיה שכל התולה שעבוד שאינו חייב
לו באם יהיה ואם לא יהיה לא נמר והקנה קנין שלם ולפיכך לא נשתעבד:

שנים שלוו בשטר אחד או שלקחו מלוה אחד וכן השותפין שלוו אחד
מהן או לקחו בשותפות הרי הן ערבאין
זה ללוה[ב] אף על פי שלא פירש: שנים
שערבו לאחד כשיבא המלוה ליפרע
מן הערב יפרע מאי זה
[ג] עיין בפ' כג: [ד] שירצה ואם לא היה
לאחד כרי ושוב חזר
ותובע ושני בשאר וחזר ואחר
שערב לשנים כשיפרע למלוה יזרעו
על חזב אחד משנים[ה] פרע כרי שיזחזר
עליו ואומר לחברו ערוב הוא לפלוני ואני ערב לך והרי זה כמי שאמר לו
הלוהו ואני ערב וכשם שנשתעבד הערב למלוה כך נשתעבד ערב לערב
ראשון ודין הערב עם המלוה כדין ערב ראשון עם השני דין אחד הוא
מי שלא פירש קצב ודבר שערב כגון שאמר לו כל מה שתתן תן לו
ואני ערב או מכור לו ואני ערב או הלוהו ואני ערב יש מן הגאונים שהודה
אפילו מכר לו בעשרת אלפים או הלוהו מאה אלף נשתעבד הערב בכל
ויראה לי שאין זה הערב חייב כלום שבין שאינו יודע הדבר ששעבד עצמו
בו לא סמכה דעתו ולא שעבד עצמו ודברים של טעם הם אלו למבין מי

[ו] תמה בר עבודי ערב
בכתובה וכלתיה היה
היה רב האמ בריה ס
כורזה מדשבק כו':

ורוצלמי דשביעית

ראובן ממכר לשמעון מדה ושה לו וקבל לחריותה עליו וכו' רין זה מבואר במוכר ונתן ערב לחריות לו ידעינן
בסוס מקום מן התלמוד לבל המילה בדעת רבנו ובדבריו ז"ל הוה מערבות כיוצא בזה אמו כמילר ערבות
מהוה על דעת מיתשעת יבנו וגבם המלוה או מן הלוה או מן הערב לבל ערבות דמכר כמו"ק המשות על דעת
להמתיקע בחנין ואין החחריות על הדמים מלוה על הקרקע אם נשבדה מחנו"ק לך דוקא לו החזיק לו החלוה ושרפה
בעל חוב דמוכר מגבין ללוקח כפי מה שהיה בשעת מיפה לו כפי הדמים מקבל ולפיכך אין כאן ערבות על המשות
מלוה על הקרקע ואין על תכתי אם יוכיחה מידו ואינו כשבר דהלוה מהמלוה מוכיח המשות מתחת ידו ואין הלוקח
מחזיר בקרקע ואין לומר כאן על לשמכתא הלוהו ום בשבדות לשמכתא וכבר כתבתי מדעת רבנו ז"ל מ"פילו בקנין ום דין לשמכתא

ובהשגות אא"א מקום הוה זה מילם לומר בשעת מתן מעות מתעכב ואין בשבדות תקום לשמכתא עכ': וכבר הזכרתי פ"ם לדעת רבנו ז"ל: **ואם** קנו
מידו שהוה ערב למלם בדמי מכר זה וכו' זה מוכם בדברי רבנו ז"ל קנין לפי שהיה לבלו כשבר דלאחר מתן מעות לפי מעות לבלו לה
ניתנו על דעת לשבות: **וכן** המשבר לו הקבלן וכו' כבר כתבתי זה: **שנים** שלוו בשטר אחד או שלקחו מלוה אחד וכו' פרק מבוצת
הפקדון בח בהלכות וכתב הרמב"ן ז"ל פרק המפקיד ים לפרש ולומר מעמים מלוו מלוה אחד או מפקיד אחד לבלם לין אחד מהם חייב לפרוע הכל דלא מדין ערב
מלם הין נכסים למוחפו יבבה ממנו אבל בזמן ויש לו נכסים לא יתבע ערב תחלה ובבה מבל אחד ואחד החבי מהוה מוטל עליו וכן הורו מקבל המוחל ודברי הרמב"ם
ז"ל נראין בן עכ"ל והביא ראיה לזה וכן הסכימו הרמב"ן ז"ל: **שנים** משבו לאחד בסביבה המלוה ליפרע וכו' ום לדין זה ראיה ממה שאמרו פרק בית כור ב' אחין
מחלקו ובח בעל חוב ובטל חלקו של אחד מהם והעבד הקל בכמהי דבר לחיבם לחכן עדים בזה שאת המלוה על מבי שבד שפרע מלי זה מהן מיבד וום אד חקו והעמידו
זו בפלוני למאר החיבן בזכותיה לי ממי מהיה חלקו של זה לפותיך מפו ובתו בבח בתרא פרק לחרון תביא המלוה את חבבו על מבי שבדים לה יפרע מלוה אחד מהן ולם
לומר על מנת שלפרע מלוה אחד מהם מלרבה הרי זה נפרע ממי שירצה ופירום לה יפרע מלוה אחד בח בעבות מהן בפלוני נכסים ללוה נפרע מזה
מחבה ומזה מחבה לין לו בובה מן האבי ואם כרין אבים מלו מן האחד וזה דעת הרמב"ן ז"ל לבל הרמב"ם ז"ל הסכים לדברי רבנו וחלק בין מבי ערבי לבבי מלוו לפי
שבין שהמלוה לחבת הערבות יכול לשלוח יד בבל אחד ואחד מהם בבל אחד ואחד יכול להם לחלוק ולהן מהרי לה מתחייב כלל דמי מוסב דבר מלקחו ממנו שלוחי לבל
אחד נתן חבין לו הפקיד חבין לה מלוה הבל והערבין לבשוחן בעין מבחן ולין הבעבוד חל לחבלין עכ"ל **ובהשגות אא"א** זה לבו מחוור לה לפי
הדמהב ולמדרין מן הגוים ליפרע עכ': ולין לדבריהם לה עיקר ומה שלין אבם מהב מה שהב ראיה: **ואומר** מעורב למבי וכו' זה דבר
פשוט ולה מבתיו מבואר: **ואומר** לחברו ערב זה לפלוניכך ולמי ערב וכו' גם זה לה מבתיו מבואר אבל קבת שמך ים לזה ממה שלמרו פ"ה בלו כלמרין
ערבה ושרבה ושבעם בזה מילם על פי מעורב ראשון לפי המבי בריך קנין משום דמעמת מתעבדו מל זה בשעת מתן מעות דמלוה דמי וכן עיקר:
מי מלה פירש קצב הדבר וכו' ים מן הגאונים מהודים וכו' כבר כתבתי פרק ח' מהלכות מכירה מדעת רבנו ורבותינו
מהמחייב עצמו בדבר מילינו קבוב לקא על פי מקנו מידו לה כמתעבד ולקא בבלן הלך למעותו ולמר מהמעבד לינו מתעבד בי' מילינו קבוב וכבר כתבתי
מים גם חולקין בזה ולדבריהם בי מילא כלין המעבד מפעבד בבל לפיכך בלשה בלשם מהרי"ן ז"ל חלק גם על הדין ההוה וכלין הטיל פשרה וכתב

פרק חמשה ועשרים

המלוה

את חברו ואחר שהלוהו אמר לו אחר אני ערב או שתבע את הלוה בדין והלוהו אחר והוא ואני ערב או שהלוה חונק את חבירו בשוק ליתן לו ואמר לו הנח ואני ערב אין הערב חייב כלום ואפילו אמר אני ערב בפני בית דין אבל אם קנו מידו שהוא ערב ממון זה כל אלו הפני בין בפני בית דין בין בינו לבין המלוה נשתעבד בשעת מתן מעות הלוהו ואני ערב נשתעבד הערב ואינו צריך קנין וכן אם בית דין עשו אותו ערב נשתעבד אפילו שלא קנו מידו כגון שהיו בית דין רוצין לגבות מן הלוה ואמר להם הניחוהו ואני ערב לכם הרי זה נפרע מן הערב תחלה ואחר כך יעשה הערב דין עם הלוה אם יכול להוציאו מידו יוציא או ישמתוהו בית דין עד שיתן לו התנה המלוה על הערב ואמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה או שהיה קבלן הרי זה יתבע את הערב הזה או את הקבלן תחלה ופרע על מנת שאפרע ממי שארצה אבל אם אמר לו הלוהו ואני ערב הלוהו ואני פורע הלוהו ואני חייב הלוהו ואני נותן הלבן ואני קבלן תן לו ואני ערב כולן לשון ערבנות הן ואינו תובע תחלה ולא נפרע ממנו במקום שיש נכסי ללוה עד שיפרש ואמר ממי שארצה אפרע ערב של תובה אף על פי שקנו מידו פטור מלשלם שהרי מצוה עשה ולא חסר ממון ואם חסריה ואם נעשה ערב לחזר ניפוקין לקח על גבי דלגו חסריה מתעבד דלגו מצוה עביד וכן אם נתן מעות למחצית שכר ונעשה ערב מתעבד לקח על גבי דלגו מידי חסריה ורמכס פירם לה מידי חסריה דטב למיתב טן דו ולפיכך כרחה דערב דכדונית מתעבד דלה מייך היו טעמ' מכאתי ועיין בתשובו

סמר קנין בסימן כ"ה ובהלכות ליסות פרק ארבעה עשר עכ"ה:

פרק חמשה ועשרים

המלוה

את חבירו ואחר שהלוהו אמר לו אחר אני ערב או שתבע את הלוה בדין והלוהו אחר והוא ואני ערב או שהלוה חונק את חבירו בשוק ליתן לו ואמר לו הנח ואני ערב אין הערב חייב כלום ואפילו אמר אני ערב בפני בית דין אבל אם קנו מידו שהוא ערב ממון זה כל אלו הפני בין בפני בית דין בין בינו לבין המלוה נשתעבד בשעת מתן מעות הלוהו ואני ערב נשתעבד הערב ואינו צריך קנין וכן אם בית דין עשו אותו ערב נשתעבד אפילו שלא קנו מידו כגון שהיו בית דין רוצין לגבות מן הלוה ואמר להם הניחוהו ואני ערב לכם הרי זה נפרע מן הערב תחלה ואחר כך יעשה הערב דין עם הלוה אם יכול להוציאו מידו יוציא או ישמתוהו בית דין עד שיתן לו התנה המלוה על הערב ואמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה או שהיה קבלן הרי זה יתבע את הערב הזה או את הקבלן תחלה ופרע על מנת שאפרע ממי שארצה אבל אם אמר לו הלוהו ואני ערב הלוהו ואני פורע הלוהו ואני חייב הלוהו ואני נותן הלבן ואני קבלן תן לו ואני ערב כולן לשון ערבנות הן ואינו תובע תחלה ולא נפרע ממנו במקום שיש נכסי ללוה עד שיפרש ואמר ממי שארצה אפרע ערב של תובה אף על פי שקנו מידו פטור מלשלם שהרי מצוה עשה ולא חסר ממון ואם חסריה ואם נעשה ערב לחזר ניפוקין לקח על גבי דלגו חסריה מתעבד דלגו מצוה עביד וכן אם נתן מעות למחצית שכר ונעשה ערב מתעבד לקח על גבי דלגו מידי חסריה ורמכס פירם לה מידי חסריה דטב למיתב טן דו ולפיכך כרחה דערב דכדונית מתעבד דלה מייך היו טעמ' מכאתי ועיין בתשובו

סמר קנין בסימן כ"ה ובהלכות ליסות פרק ארבעה עשר עכ"ה:

מגיד משנה

פרק חמשה ועשרים

המלוה

את חבירו וכו' עד סימן כבבת

פרק נא פסוק ב

בתרת פ"נ פסוט: התנ' המלוה עם הערב ואח"כ על מנ' שאפרע וכו' עד סים נכסים ללוה

כתב הרמב"ם ז"ל שבסוף הזה מעלפ' שאמר על מנת שאפרע ממי שארצ' תחלה אם יש נכסי ללוה שיפרע ואין לו להטריח אחרים:

ואני אומר חזר בו ושלח שליח לחבירו שהוא ערב שלא יתחייב כלום הרי זה נפרע מן הערב תחלה ואם לא נתן לו אלא מקצת הלוה נפרע מן הערב כפי מה שנתן הלוה ואם נתן הלוה לערב ולא הודיע ללוה הרי זה נפרע מן הלוה תחלה ואם לא נתן לו אלא מקצת הלוה נפרע מן הערב כפי מה שנתן הלוה ואם נתן הלוה לערב וה

עדב מקדש ונתן לבעל חובו את חובו וכו' זה פשוט ומוכיח בברייתא פ' גט פשוטו: במה דברים אמורים בשאמר לו הלוה וכו' עדיני ואשלם אבל אם עמד ברשות עצמו ונעשה לו ערב או קבלן או שאמר לו הלוה ערבני ולא הרשהו מיתן ופרע החוב אין הלוה חייב לשלם לו כלום ועוד דבר זה שאמר לו הלוה הכנס קבלן בעבורי לקח על פי שלא הרשהו לשלם אם עמד הקבלן ופרע מדעתו חייב הלוה לשלם לו והטעם בזה מכיון שהכנס קבלן מחמת דברי הלוה והמלוה היה יכול לתובעו ולגובתו תחלה אם פרעו ולא המתין מיגעהו הרי זה חוזר וגובה מן הלוה אבל אם אמר לו להכנס ערב ולא הרשהו לשלם כיון שהמלוה לא היה יכול לגובתו אלא לאחר העמדת הלוה בדין וזה קדם ופרעו הרי דין הערב כדין הוא שאם פרע חובו של הלוה חייב לשלם לו שכל מי שפרע על ידו אף על פי שהיתה מלוה על פה או בלא עדים כלל במה דברים אמורים בשאמר לו הלוה בעת שנעשה לו ערב ערבני ואשלם אבל אם עמד ברשות עצמו ונעשה לו ערב או קבלן או שאמר לו הלוה ערבני ולא הרשהו שיתן ופרע החוב אין הלוה חייב לשלם לו כלום

ובן הפורע שטר חובו של חברו שלא מדעתו אפילו היה החוב על המשכון אין הלוה חייב כלום ונוטל משכונו בחנם והרי אבד זה חנותן

ב ודבינו תם פירש דפורע חובו דוקא מזון החמה והכבוד ולייבא פירש דכל חוב מיירי וכן מוכיח מן הירושלמי וברוב דברים שלייבא מתפוסת מורי רבינו זכל עכ:

את מעותיו שמא היה הלוה מפיים את המלו' ומוחל לו מת הלוה וקר' הערב ופרע החוב קודם שיודיע את היורש' אם נודע לנו שלא פרע הלוה שטר חובו קודם שימו' בגון שחודה בו קודם או שנדחה ומת בנדויו או שלא הגיע זמן המלוה

ג לפון קה והה תוך הזמן לרבי רבינו מה עכ: להגבות הרי זה חוזר וגובה מן היורשין כל מה שפרע חוץ המלו' גו' אין היורש' חייבין לשלם שמא אביהן נתן ליד הערב כל החוב שהיה עליו מפני שהגוי תובע את הערב תחלה ולפיכך פרע זה מדעתו קודם שהודיעו היתומים אבל אם הודיעו שהגוי תובע אותו והרי הוא נותן חייבין לשלם כל עדב שבא לישול מה שפרע בין שבא לחפרע מיורשי לוה בין מלוה עצמו הרי זה צריך להביא ראיה שפרע ואין מוציא שטר החוב שעליו ביד הערב ראיה שמא נפל השטר מיד המלוה ולא פרע זה כלום: ואו' לחברו ערב לי והוא או' לא ערבתי או שאמ' הערב ללוה אתה הרשיתני לערוב אותך וליתן והוא או' מדעתך ערבת או לא ערבת כלל או שאמ' הערב פרעתי המלוה בפניך והלה או' לא פרעת או שאמ' לו כן פרעת ונתת לך מה שפרעת או שאמר המלוה ערבת לי מאתים והוא אומ' לא ערבתי אלא מנה בבל אלו הטענות וכיוצא בהן המוציא מחברו עליו הראיה או ישבע הנתבע שבועת התורה אם הודה במקצת כשאר כל טענת הממון: עבד או אשת איש שלוו או שערבו את אחרים ונתחייבו לשלם כשישתחרר העבד ותתגרש האשה או תתאלמן ישלמו: קטן

ד ואו דברים בזה פ' המוכר את הבית

ה בירושלמי בפ' בתרא דכתובות רבי בא בר ממל בעי הפורע חובו של חבירו שלא מדעתו בפלוגתא דרבן ובני כהניס גדולים אמר רבי לקי לקי בני כהניס גדולים מודיס כרבן ס מחייב מעותיו ותמן לית עלתה על דעתו מתמות לפתוי ברעב ברם הכא הוא אמר מפיים הוא ליה ומחיל לי הנח עמיך דהוי גביה מסכון מפיים הויא ליה דיהיב לי מסכוני חוי' דרבן דין מבריח לרי מנכסי חבירו אלא בכיוצא בזה דלא בריח היזיקא וכגון מסיב אבר' ומכיל מן הלרי אלא מפסיד המבריח וכל מכן במקו' ממשכון נכסי חבירו כגון יורד לתוך מרה ח חבירו ונטעה וכיוצא בזה מיתן לורין מבריח לרי ויין בפרק בלימי מהילכות נזקי ממון ותמוה זו מל מפר נזיקין:

ו והה דנרסינן בהה ההוא ערבא דאמר ליה ללוה הב לי מאה זוזי דפרעית למלוה עילוך והאי אמר כו' היה יכול למ'הב לי מהיו מס עדים עכ:

פ' הין בין המוכ':

פרק גט פשוט:

פ' הין בין המוכ' וכ' מכי דייני גזירות ובהלכות ומה מכתב לפילו היה החוב על המכסן ירושלמי בהלכות מס: מת הלוה וקדם הערב ופרע החוב וכו' מעמה סוף פרק גט פשוטו ההוא עובדיתא דפרעיה למלוה מקמי דלודעיכהו ליתמי ואמר רב הונא בריה דרב יהושע ליתמר כרי לית בסהיה וקיימא לן כותיה ודעת רבנו ז"ל לפרמה לפילו ביתומים גדולים וזהו מכתב לת היורמים ולא כתביתומים קטנים ומה דעת רבנו ז"ל והרב אב"ד ז"ל והטעם בזה מכל מקום פורע בלא הודעה נראה מכבר היה תפום בדרי מכטהגיע זמן החוב בחיי הלוה התפיסם כדורות ודע מקצת מפרמים ברמוה דוקא ביתומים קטנים והרלמון עקר וגם כן רבנו ז"ל מפרש מה שאמרו בברייתא שלא כתב לו מלוה התקבלתי ממך הרי זה נוטה דוקא בדממתיה ומית בממתיה לו בלחר מהדרכים החלרים וכן פירש רבנו ז"ל לכל מדברי הרי"ף כן נראה מפילו לית כלן מחר מן הדרכים מהזכיר רבנו ז"ל כל זמן מכתב לו מלוה לעבד התקבלתי הרי זה רינו כרין המלוה וכסס מלין טוענין למלוה טענת מדי וגובה מן היתומים הגדולים כיון שים שטר בידו כך לית טוענין לעבד לקח על פי מפרע מעבמו: חיה המלוה גוי לית היורמין וכו' מפורש בגמרא סס גוי כיון דדיניה בתר ערבא לזיל לי לאן דלתפסיה כדי מעיקרא לא הוה מקבל ליה עד כלן ופירום לית דין זה אלא במקום סדין הגוים כן: כל עבד מבא ליטול וכו' זה מוסכם מן המפרמים זל וה"ה פשוטה סל גרי"ף עבד מהיה שטר חוב יוכיח מתחת ידו לינו גובה ולף על פי שהיה מתפרעת ביתומים: האומר לחבירו ערבת לי והוא חומר לא ערבתי וכו' מה מכתב מדין הערב עם הלוה כדין מלוה על פה מיכול לומר פרעתיך כך כתב רבנו ז"ל וכן כתבו המפרמים ז"ל אלא סתם כתב לו המלוה התקבלתי ותן לו זכותו הרי הוא עומד במקומו ודין הערב כדין המלוה ואם המלוה בשטר לינו יכול לומר פרעתי כך נראה מדברי הר"מבה ז"ל ופשוט הוא לא יגרע כח הערב מלים נכרי דעלמא מהרשהו המלוה: עבד או לאמת לים סלו וכו' זה פשוט מלינן מהלמין בעורין תחת האדון והבעל ולמדו זה כל המפרמי ז"ל בהדיא מקומות ומהם תהמסנה מכפרין החובל העבד והלמה מחבלו בחרים פטורין אבל מהלמין לאחר זמן נתגרמה הלמה וכמתחרר העבד חייבין למלם ומכל מקום דלמתי כתוב בסס רבנו מרידה ורבנו הלי גלוחים ז"ל מהלמה מלותה לו קבלה בפקדון לו גזלה לו גבוה אם הוא מצוי בידה מהלמת ולית לבעל לעבד מהזכיר רבנו ז"ל כל זמן מכתב לו מלוה לעבד התקבלתי הרי זה רינו כרין המלוה וכסס מלין טוענין למלוה טענת מדי וגובה מן היתומים הגדולים כיון סים סטר חבר הרי הוא כרין חבלות וכן נראה מדברי רבינו ז"ל מכתב לפניו"דבריהם ל"לע בלותה לפי סים לומר מכיון מהלוה להוכלה נתנה תכף מלותה זכה בה בעל להכילת פידות לבל בפקדון וגזל וגבוה פשוט הוא דכל היכא דליתנהו ברשותא דמריהו ליתנהו: קטן

מי שאמר לחברו הלוהו ואני ערב לגופו של לוה זה לא ערב לעצמו של מלוה אלא כל זמן שתרצה אביאנו לך וכן אם אמר לו אחר שהלוהו ותבעו תביאנו וכל זמן שתתבענו אביאנו לך וקנו מידו על זה אם לא יביא זה הלוהו יש מן הגאונים שהודה שהוא חייב לשלם ויש מי שהודה שאפילו התנה ואמר אם לא אביאנו או שמת או שברח אינה חייב לשלם הרי זו אמכרתא ולא נשתעבד ולזה דעתי נוטה:

פרק ששה ועשרים
המלוה

את חברו בשטר ואחר שהעידו העדים בשטר בא ערב ותרב את הלוה אף על פי שקנו מידו ונשתעבד לשלם כמו שבארנו בשיבא

המלוה להפרע מנכסי הערב הוה אינו מדרף מנכסים משועבדים היה הערב בגופו של שטר קודם חתימת העדים אם כתבו פלוני ערב שהרי אינו מעורב עם הלוה במלוה אינו גובה ממנו מן המשועבד אבל אם כתו' בשטר פלו' לוה מפלו' כך וכך ופלו' ערב שהרי ערבו לוה עם הערב בשטר וקנו מידו של ערב ואחר כך חתמו עדים בשטר הרי זה נפרע מנכסי ערב המשועבדים

מלוה שבא לתבוע את הלוה אינו יכול לדחותו ולומ' לו לך אצל הקבלן שהרי ישלך לתבוע אותו

תחלה אלא תובע כל מי שרצה ותחלה ואם נשא הקבלן המעות מיד המלוה אין למלוה על הלוה כלום

מלוה שתבע את הלוה ולא מצא לו נכסים אינו יכול להפרע מן הערב עד אחר שלשים יום

פיין קי"ו: מיום שנתחייב הערב לשלם לא יהיה כח זה פתוח מן הלוה עצמו ובזה הורו המודים ואם התנ' הבל לפי התנאי היה הלוה במדינ'אח'שאינו יכול להודיעו ולא לילך אליו או שמת הלוה והניח יתומים קטנים שאין בית דין נוקקין לנכסיהן הרי זה תובע את הערב תחלה שהרי אין הלוה מצוי: מלוה שתבע את הלוה ומצאו שהעני אינו יכול להפרע מן הערב עד שישבע הלוה בתקנת אחרוני שאין לו כלום שמא יעשו קנוניא על נכסיו של ערב מי שהיה ערב לחברו במלוה על פה ובא המלוה לתבוע את הערב והרי הלוה במדינת הים אומר לו הערב הבא ראיה שלא פרעך הלוה ואני אשלם לך ערב

פרק ששה ועשרים
המלוה

את חברו בשטר ואחר שהעידו העדים וכו' לף על פי שקנו מידו וכו' מתוך לפון זה נראה מדעת רבנו הוה ערב היוצא לאחר חתום מטורת צריך קנין והוה מפרם בטולה בעו קנין מלשון סוף גט פשוט: מלוה שתבע את הלוה ולא מצא לו כלום אינו יכול להפרע מן הערב עד שישבע הלוה בתקנת אחרוני שאין לו כלום שמא יעשו קנוניא על נכסיו של ערב מי שהיה ערב לחברו במלוה על פה ובא המלוה לתבוע את הערב והרי הלוה במדינת הים אומר לו הערב הבא ראיה שלא פרעך הלוה ואני אשלם לך ערב

לבטלה ואם לא מכתוב לכך מה היה הערבות ומה יכריחנו מלוה להביאו וכן מורה לפון רבנו ז"ל והר"ן ז"ל מטיל פמיה לף כאן וחלק בין פתם למכרם וכתב ובהגהות אשי דל המכתיה מהכא מהרי פלוני לוה אותה בגמרא אלא אם אמר לך להביא בידך את גופו ואם לא הוכל להביאו אלא אם אמר לו כך למה יתחייב מיון לכל אדם ואם לא אמר לו כלום שמא יעשו קנוניא ואין דעתי נוחה גם כאן וכל מכן במה מחמר סיבה גוף תחת גוף ומה יעשה גוף הערב בבית דין ולכמיהיה בבית דין ויאמר היכי יכול להביא הלוה אי זו כפיה יכפוהו בית דין אם לא בתמלמין היחבמו לאותו עד מיתפטר עם המלוה או יעמוד עם לעולם והיכן מביאו כפיה כאן ועוד מאם כן יותר הוה ממועבד מערב לאחר דאחרי גופו חבוב עלת

מתמהו ודוב בביהדם כן אלא ואחי אין לדברים אלו עיקר ובעיקר הדין היכי כדאחי להכריע:

פרק ששה ועשרים המלוה

את חברו בשטר ואחר שהעידו העדים וכו' לף על פי שקנו מידו וכו' מתוך לפון זה נראה מדעת רבנו הוה ערב היוצא לאחר חתום מטורת צריך קנין והוה מפרם בטולה בעו קנין מלשון סוף גט פשוט: מלוה שתבע את הלוה ולא מצא לו כלום אינו יכול להפרע מן הערב עד אחר שלשים יום

פיין קי"ו: מיום שנתחייב הערב לשלם לא יהיה כח זה פתוח מן הלוה עצמו ובזה הורו המודים ואם התנ' הבל לפי התנאי היה הלוה במדינ'אח'שאינו יכול להודיעו ולא לילך אליו או שמת הלוה והניח יתומים קטנים שאין בית דין נוקקין לנכסיהן הרי זה תובע את הערב תחלה שהרי אין הלוה מצוי: מלוה שתבע את הלוה ומצאו שהעני אינו יכול להפרע מן הערב עד שישבע הלוה בתקנת אחרוני שאין לו כלום שמא יעשו קנוניא על נכסיו של ערב מי שהיה ערב לחברו במלוה על פה ובא המלוה לתבוע את הערב והרי הלוה במדינת הים אומר לו הערב הבא ראיה שלא פרעך הלוה ואני אשלם לך ערב

בלא מובר וטוענין לערב ממיל נפרע המלוה וגם זה נראה לי פשוט: ערב

שטר שעדיו גרים שמסרו הלוה ליד המלוה או המוכר ליד הלוקח בפני שני עדים מישראל אף על פי שאינו עשוי בערכאות של גרים ואין בו כל הדברים שמנינו הרי זה גובה מבני חורין והוא שיהיו העדי' שמסרו בפניהם יודעין לקרותו וקראוהו כשמסרו בפניהן ויהיה בתקון שטר ישראל שאינו יכול להזדייף ולא להוסיף ולא לגרוע ולמה לא יגבה בו מן המשתעבדים מפני שאין לו קול: תקון שטרי ישראל כך הוא כל השטרות כולן צריך שיהיה מענינו של שטר בשטה אחרונה שאין למדין משטה אחרונה שמא היו העדים מרוחקין מגופו של שטר בבדי השטה ובא זה המזייף וכתב באותו הריוח שטה זו: עדים שהיו מרוחקין מן הכתב שנים ששים פסול פחות מכן כשר: שתי ששים שאמרו בכתב ידי עדים ולא בכתב ידי סופר שכל המזייף אינו הולך אחר הסופר אלא אחר העדי' ושתי ששים אלו הן ואירן כגון למ"ד על כ"ף: היו העדים מרוחקין מן הכתב יתר על שתי' ששים והיה הריוח שבין הכתב והעדים מלא בעדים פסולין או קרובים הרי זה כשר שהרי אינו יכול להזדייף ואם מלאהו בשרטו של דיו פסול שמא העדי' על השרטו' חתמו ולא על גופו של שטר: היה השטר כלו עם עדיו בשטה אחת הרי' זה כשר היה השטר בשטה ו' והעדים בשטה שנייה פסול שמא אלו העדים היו מרוחקין מן השטר כשר שטה אחת ותחך כל השטר וכתב זה השטר באותה שטה ונמצאו אלו העדים חתומים עליה ובן אם היה השטר ושני עדים בשטה אחת ושני עדים אחרים בשטה שנייה ואמר אני נתבונתי לרבות העדים אין מקיימין שטר זה מעדים של מטה בשטה שנייה אלא מעדים של מעלה שמא בשטה שהיתה בין העדים של מטה ובין השטר שחתך כתב שטר זה ושני עדיו: קיום בית דין צריך שיהיה סמוך לכתב ידי עדים או סמוך לצד השטר או מאחוריו כנגד הכת' ואם היה בין הקיום והשטר ריוח שטה אחת פסול שמא יחתוך השטר שנתקיים וזייף באותה שטה שטר ושני עדיו ונמצא הקיום על שטר מזויף: הרחיק מגיד עת תקון מטרי ישראל כך הוא שטר על פיו עושין הכל פרק גט פשוט: מטר

אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן כו' מיתיבי טעמא אמר רב נחמן לפי שאין למדין ממטה לחרונה כתב מהר"ם ז"ל דהכי מיליה דרבי חדש הוא דבר פשוט לגמרי מה פלמעלה מכל דבר שאין כותב לגמרי מה פלמעלה כגון קנו ממני בכל לשון של זכות וכו' ולא ידעי הם נעם הקנין הם לא לענין זה למדין ממטה לחרונה מכת' וקניתי מיניה דמשמע מכבר נעשה קנין דלעיל פתוס מן המפורש וכגון זה שאחר אחרון בתורף ואחר בטופס דהאחרון בתורף יכול הכל כיון דבטופס לא כתב מידי כמה הלוהו לענין זה אמרי' מפיר כיון דבמטה לחרונה כת' וקניתי מן פלוני ופלוני ככל מה דכתוב לעיל ילמד פתוס מן המפורש ומאין דכתיב בטופס סכום המעות דמי ולחרבה מטה לחרונה עיקר דינן היכא דתחתון ועליון שוין אבל היכא דאחד בתורף ואחד בטופס אם לא שהוזכרו בתר תחתון לפי שבמטה לחרונה תרע דאמרי' לקמן פ' הזהב כמאן כתבינן הלכתא במנה דכסף למקניה ביה במנה לאפוקי מדרב ששת דכסף לאפוקי מרוקא וכו' ולי אין למדין ממטה לחרונה היכא גמרי מיניה מ"מ דמפיר גמרינן מה מצינו קותר מה פלמעלה אף מפרש את פלמעלה עכ"ל ועוד הלריך בחדושיו פרק קמא דבבא מציעא ועיין לקמן בכף ובסימן ט"ו: ° ובזה מתורץ מה שהקשו התו' על פי' רש"י מכתב דמטה לחרונה עיקר:

מיתיבי מעשה שבא לפני רבי עקיבא בשטר שכתב בו הרי זה גובה מבני חורין והוא שיהיו העדים יודעין לקרותו וקראוהו כשמסרו בפניהן ויהיה בתקון שטר ישראל שאינו יכול להזדייף ולא להוסיף ולא לגרוע ולמה לא יגבה בו מן המשתעבדים מפני שאין לו קול: תקון שטרי ישראל כך הוא כל השטרות כולן צריך שיהיה מענינו של שטר בשטה אחרונה שאין למדין משטה אחרונה שמא היו העדים מרוחקין מגופו של שטר בבדי השטה ובא זה המזייף וכתב באותו הריוח שטה זו: עדים שהיו מרוחקין מן הכתב שנים ששים פסול פחות מכן כשר: שתי ששים שאמרו בכתב ידי עדים ולא בכתב ידי סופר שכל המזייף אינו הולך אחר העדי' ושתי ששים אלו הן ואירן כגון למ"ד על כ"ף: היו העדים מרוחקין מן הכתב יתר על שתי' ששים והיה הריוח שבין הכתב והעדים מלא בעדים פסולין או קרובים הרי זה כשר שהרי אינו יכול להזדייף ואם מלאהו בשרטו של דיו פסול שמא העדי' על השרטו' חתמו ולא על גופו של שטר: היה השטר כלו עם עדיו בשטה אחת הרי' זה כשר היה השטר בשטה ו' והעדים בשטה שנייה פסול שמא אלו העדים היו מרוחקין מן השטר כשר שטה אחת ותחך כל השטר וכתב זה השטר באותה שטה ונמצאו אלו העדים חתומים עליה ובן אם היה השטר ושני עדים בשטה אחת ושני עדים אחרים בשטה שנייה ואמר אני נתבונתי לרבות העדים אין מקיימין שטר זה מעדים של מטה בשטה שנייה אלא מעדים של מעלה שמא בשטה שהיתה בין העדים של מטה ובין השטר שחתך כתב שטר זה ושני עדיו: קיום בית דין צריך שיהיה סמוך לכתב ידי עדים או סמוך לצד השטר או מאחוריו כנגד הכת' ואם היה בין הקיום והשטר ריוח שטה אחת " פסול שמא יחתוך השטר שנתקיים וזייף באותה שטה שטר ושני עדיו ונמצא הקיום על שטר מזויף: הרחיק

" אמר רבי יוחנן לא מצא חלה בין עדים לכתב אבל בין עדים לאמרת לפי' מטה אחת פסול ודלא כרב דאמר בין עדים ל לאמרת לפי' טובא ממי כתר:

כיון נמ כיצד ועיין בכיתין ס"ב:

מכל מלה כעמה כתקון חכמים היכו שטר: שתי שטרין שכתב ידי עדים וכו' מבואר סם הדין והטעם ופי' בכתב ידי עדים ל סחתמו העדים גם בתוך בכוסה אלא לומר לך סאם חתמו בקלמוסו של סופר ומפני שלא הורגלו בכתיבה חתמו יותר גם מן הסופר מעידין בהן עכ"ל הרי"ף ז"ל ודברי רבינו מורין כן: ואלו הן שלא כדרך כל שאר כל העולם שכותבין תחלה את השנים ואחר כך את היום ואת החדש ואת השנה ואלו הן ואירן: ואירן כגון למ"ד על ב"ף פי' מתי שטרין

קטן מלוה חייב לשלם כשיגדיל ואין כותבין עליו שטר אלא ודאי וזהו מלוה על פה אף על פי שקנו מידו שאין קנין מיד הקטן כלום: קטן שערב את אחרים הדין הנאונים שאינו חייב לשלם כלום אף כשיגדיל וזה שנתן את מעותיו על פי הקטן אבד את מעותיו שאין לקטן דעת כדי לשעבד עצמו בדבר שאינו חייב בו ולא בעדבנות ולא בבל יביאנו בזה ודין אמת הוא וכן ראוי לידון: האשה שלותה בשטר וחייבת לשלם אחר שנשאת ואם היתה מלוה על פה אינה משלמת עד שתתגרש או שתאלמן שרשו בעל כרשות לוקח הוא כמו שבארנו בבמה מקומות ואם היו אותן מעות ההלואה עצמן קיימין

ב וכן פרש"י ויחזירו אותן למלוה: ג כדיתין בים נוחלין במקום מקח פסיד לאחריס ועבד דיחיכ לכפסי מלוה למלוה ליהו דילפסיד לכפסי מלוה היה לו להלוות על פה לאחה העומד ליגמח קמ עכ

פרק שבעה ועשרים

שטר

שכתוב בכל לשון ובכל כתב אם היה עשוי כתקון שטרי ישראל שאינן יכולין לחודיף ולא להוסיף ולא לגרוע והיו עדיו ישראל ויודעין לקרותו הרי הוא כשר ותובין בו מן המשועבדין ג אבל כל השטרות שחותמיהן גוי הרי אלו פסולין חוץ משטרי מקח וממכר ושטרי חוב ותוא שיתן המעות בפניהם ויכתבו בשטר לפניו מנה פלוני לפלוני כך וכך דמי תמכר או מעות התוב וזהו שיהיו עשוין בערכאות שלהן אבל במקום קבוץ פלילים בלא קיום השופט שלהן לא יועילו כלום וכן צריכין עידי ישראל שיעידו על אלו הגרים שהן עידי השטר ועל זה השופט שלהן שקיים עדותן שאינן יודעין בקבלנות שוחד ואם חסרו שטרי הגרים דבר מכל אלו הרי הן כחרס וכן שטרי חוב הודאות ומתנות ופשרות ומחילות שהן בעדים שלהן אף על פי שיש בהן כל הדברים שמניט הרי הן כחרסים והדרו רבותי שאפילו שטר חוב שלהן שנתנו המעות בפניהם פסולין ולא הכשירו אלא שטרי מקח וממכר שנתנו המעות בפניהם ואין אני מודה בזה אם לא ידעו דייני ישראל לקדות שטר זה הנעשה בערכאות של גרים נותנו לשני גרים זה שלא בפני זה וקורין לו שנמצא כל אחד מהן כמסיח לפי תומו ותובה בו מבני חדין אבל אין שודפין בו מפני שאין לו קול שדרי לא ידעו הלקוחות במה שנעשה בגרים שטר

ג עיין בהלכות גרושין פ"ו:

פרק שבעה ועשרים

שטר

מכתוב בכל לשון ובכל כתבים היה

אבל כל המטרות מחותמיהן גוים הרי אלו כפולין וכו' ועיין בהלכות: נמוקי יוסף פרק המביא תנן לעיל בסימן ל"ג בקונטרס מפרשים ז"ל בקונטרס מכיון כל המטרות העולות בערכאות של גוים לף על פי שחותמיהן גוים כשרי חזן מגבוי כוסים ושחרורי עבדים ובגמרא קא פסיק ותני לה סיפא מכר ולא סיפא מתנה בשלמא מכר מריהיב זוזי קמייהו הוא ודקא ומטרא רחוק בעלמא הוא דיהיב להו זוזי קמייהו לא הוו מרעי בעיהו וכתבי ליה מטרא אלא מתנה במאי קא מיירי בהי מטרא חכמה בעלמא הוא לעולם דאמרת דינא דמלכותא דינא לא בעית לימא תני חזן מכבוי כוסים אלא מסתברא דהכא במאי עסקינן בכותבי לה מטרא דמתנה ומקשה בכמה דוכתי בש"ס דלא מצי לאוקמה בכותבי לה מכר ומתרץ דלא מקבלי מוחזק ובפרק המביא תכיל פשיטא כי הוה לתי לקמיה מטרא דעבד בערכאות גוים מקרי ליה לגבי גוים זה סלה בפני זה והוה ליה כמכיח לפי תומו ועבדי ביה ממשעבדי וים גורסין מבני חרי והכא דעת רוב הגאונים ז"ל ורבנו לפסוק כלמון האחרון שהמרו שכיון שכתב בשטר מכר ולא כתב בשטר מתנה לומר מכל מטר מהוא כגון מהמטר הוא שטר חקנה ומעשר חיכו מועיל בכל ויש לפרש לפי דעתם ז"ל דקא על גבי דקיימא לן דדינא דמלכותא דינא כמבואר בפרק חמישי מהלכות גזלה ואבדה ה"ה במה מהוא תועלת למלך בעבדי המסיק סלו ומה מהוא מחקיו אבל בדברים שבין אדם לחבירו אין דיכו בהם דין והיך לי בעיית לימא לא לתריכן בהשטת דינא דמלכותא דינא ותכי חזן מכבוי כוסים וחין דיהיה נאמנה הפך מזה וכתלקו ורבכו ז"ל ורבינו מטרי הלוחה מה יהא דינן לפי סלה נזכרו בסוגיא זו ודעת רבותיו להסותן למטרי מתנה והטעם סלהם הוא מפני סלף על פי מהוח מקבל משות ובריח לכו מקבלן דלא מרעי כפמיהו מכל מקום אם לא מחמת המטר היתה מלוה זו מלוה על פה מהיה נאמן לומר עליה פרעתיו וכין מכן היו מטרי חכמה בעלמא הוא וחיכו דומה למכר לפי מהמוכר מדהו בעדי הרי הוא כמוכרו בהטר לכל דבר וחכן מהדי דיהי לאו דיהיב זוזי קמייהו לא מרעי כפמיהו ומדיהה לי לפי מטה זו דיהה דיב פפח בהטר מכר מטטרף המקח מן הלוקח ובח לגבות מחמת האחריות מכו והם גורסין ומעבי ביה ממשעבדי וכדיתין לן דיהמוכר סדהו בעדים גבה מכבסים ממשעבדים כמבואר פרק ה"ו ודבכו ז"ל סובר מכיון סעיקר השעבוד חל מחמת קבלת העדות לעכין טענת פרעתיו יכול לומר לו מטרך בידי מהי בעיי והוא ז"ל גורם ומעבי ביה חרי ובמטרי הלוחה הוא לפי גרסה זו בהכרח דיהי בהטרי מכר לה גרע ממוכר סדהו בעדים סגבה ממשעבדים והיה"ז ז"ל כתב

בהשגות אא

יפה הורו רבותיו סהמטר העולה בערכאו' סלהם וחותמיהן גוים הינו גבה ממשעבדי דלית להו קלה הילכך הכם סבסרע ולה תבעו"כ: בילור דבריו סלפילו בחייב סודה לו בתוך זמנו הינו גבה ממשעבדים הילכך לם חייב טוען לאחר זמן פרעתיו כלום כדין הכיל עם כתב ידו כמבואר פרק ה"ו וים לחלק סלהינו דומה מטר גמור לכתב יד ומה מכתב רבנו והוא סיתן המעות בפניהם הוא כלמון הגמרא דיהיב זוזי קמייהו והטעם לפי מבכסף הוא קונה ולין הודיתו בפניהם הודיה ומה מכתב וכן בריכין עדי יפרעל וכו' הוא ממה סלחתרו ודוקא ערכאות דלא מקבלי מוחזק פי מידועות סלינן מקבלות סוחד זו היא מטת רבנו ומחלוקתו עם רבותיו ז"ל אבל מטה לחרית ים לבעל העיטור והרא"ם בן והרמבה ז"ל מכל המטרות כגון סלפיו מטרי מתנה ונוהן במטרי הלוחה מן המשועבדין מטוס דינא דמלכותא דינא לפיו בדברים סלינן תועלת המלך והיו לו בעיית

לחתו

הקדמה אחת ושתים

הקדמה אחת ושתים ... ע"ג

הקדמה אחת ושתים ... ע"ג

הרחיק את הקיום מן השטר יתר על שני שטין ומלא כל הריוח שרשות דיו כשר שהרי אינו יכול לזיף ואין חוששין לבית די שקיימו קיום על השרשות אלא על גופו של שטר: כל המחקקין וכולן צריך שיכתוב קיומיהן בסוף השטר ויאמר אות פלוני או מלה פלונית או שטה פלונית על המחק או תלויה והבל קיים דבר יוסף: ואם היה המחק במקו שריר וקים ובשעו שריר וקים אעפ שחוזר וקיימו פסול שמא מחקו וכתב דבר שזיף וחזר וקיימו בריוח שבין הבתב והעדים: שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר אע מחק וחזר ומחק אינו דומה מי שנמחק פעם אחת לנמחק שני פעמים ואם תאמר שמא נמחק ב פעמים מקום העדים ואחר שבתב השטר חזר ומחקו וכותב כל מה שירצה שהרי הוא ועדיו בלו שמה מפני שנמחק הבל שני פעמי בבר תקנו חבמי שלא יהיו העדים חותמין על שטר מחוק אלא אב נמחק בפניהם שטר הבא הוא ועדיו על המחק והקיום מלמטה על הנייר אין מקיימין אותו מעידי הקיום אלא מעדים של מעלה שמא הקיום היה רחוק מן השטר הרבה והיה הריוח מלא שריטות של דיו וחתך גוף השטר ומחק השריטות וכתב השטר ועדיו על המחק שטר הבא על הנייר ועדיו על המחק פסול שמא ימחוק השטר ויזדייף ונמצ הוא ועדיו על המחק ואם כתבו העדי אנחנו העדי חתמנו על המחק והשטר על הנייר כשר וכותבין כן בין עד לעד כדי שלא יזיף: שטר הבא על המחק ועדיו על הנייר פסול ואפ כתבו העדים אנחנו עדים חתמנו על הנייר והשטר על המחק מפני שהוא מוחק אותו פעם שנייה וכותב כל מה שירצה וכיון שכולו נמחק ב פעמים אינו נכר שאילו היה בו מקו הנמחק פעם אחת ומקו הנמחק שתי פעמים היה נכר ומתקן השטרות להתבונן בזיין הזיינין שלו שלא יהודחוקין בין התיבות שמא יזיף והסיף ולא יהיו מרוחקין שמא מחק את אחת כגון הא או חית והניח רגלה האח מקו וכל כיוצ בזה מרקדקין בו בבל לשון ובבל כיתב משלש ועד עשר אין כותבין בסוף שטה שמא יזיף ויחזיר השלש לשלשים והעשר עשרים ואם נזדמן לו בסוף שטה מחזיר הרבור בגופו של שטר פעמים רבות עד שיבא באמצע השטה: שטר שכתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הבל הולך אחר התחתון ולמה אין הולבין אחר הפחות שבשניהם לפי שאין האחד תלוי בחברו שאם היה ניתוב בו מאה שהן מאתים או מאתים שהן ק היה נוטל ק אבל שני דברים שאין האחרון תלוי בראשון הלך אחר אחרון: היה

הרחיק את הקיום מן השטר יתר על שני שטין ומלא כל הריוח שרשות דיו כשר שהרי אינו יכול לזיף ואין חוששין לבית די שקיימו קיום על השרשות אלא על גופו של שטר: כל המחקקין וכולן צריך שיכתוב קיומיהן בסוף השטר ויאמר אות פלוני או מלה פלונית או שטה פלונית על המחק או תלויה והבל קיים דבר יוסף: ואם היה המחק במקו שריר וקים ובשעו שריר וקים אעפ שחזר וקיימו פסול שמא מחקו וכתב דבר שזיף וחזר וקיימו בריוח שבין הבתב והעדים: שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר אע מחק וחזר ומחק אינו דומה מי שנמחק פעם אחת לנמחק שני פעמים ואם תאמר שמא נמחק ב פעמים מקום העדים ואחר שבתב השטר חזר ומחקו וכותב כל מה שירצה שהרי הוא ועדיו בלו שמה מפני שנמחק הבל שני פעמי בבר תקנו חבמי שלא יהיו העדים חותמין על שטר מחוק אלא אב נמחק בפניהם שטר הבא הוא ועדיו על המחק והקיום מלמטה על הנייר אין מקיימין אותו מעידי הקיום אלא מעדים של מעלה שמא הקיום היה רחוק מן השטר הרבה והיה הריוח מלא שריטות של דיו וחתך גוף השטר ומחק השריטות וכתב השטר ועדיו על המחק שטר הבא על הנייר ועדיו על המחק פסול שמא ימחוק השטר ויזדייף ונמצ הוא ועדיו על המחק ואם כתבו העדי אנחנו העדי חתמנו על המחק והשטר על הנייר כשר וכותבין כן בין עד לעד כדי שלא יזיף: שטר הבא על המחק ועדיו על הנייר פסול ואפ כתבו העדים אנחנו עדים חתמנו על הנייר והשטר על המחק מפני שהוא מוחק אותו פעם שנייה וכותב כל מה שירצה וכיון שכולו נמחק ב פעמים אינו נכר שאילו היה בו מקו הנמחק פעם אחת ומקו הנמחק שתי פעמים היה נכר ומתקן השטרות להתבונן בזיין הזיינין שלו שלא יהודחוקין בין התיבות שמא יזיף והסיף ולא יהיו מרוחקין שמא מחק את אחת כגון הא או חית והניח רגלה האח מקו וכל כיוצ בזה מרקדקין בו בבל לשון ובבל כיתב משלש ועד עשר אין כותבין בסוף שטה שמא יזיף ויחזיר השלש לשלשים והעשר עשרים ואם נזדמן לו בסוף שטה מחזיר הרבור בגופו של שטר פעמים רבות עד שיבא באמצע השטה: שטר שכתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הבל הולך אחר התחתון ולמה אין הולבין אחר הפחות שבשניהם לפי שאין האחד תלוי בחברו שאם היה ניתוב בו מאה שהן מאתים או מאתים שהן ק היה נוטל ק אבל שני דברים שאין האחרון תלוי בראשון הלך אחר אחרון: היה

כקודות כקודו והקלף כל בין הנקודות מעתה אין לחום מהו סם מטר כשר ומחקו ולמעלה בגיליון כתב מטר לחר ועדיו ולפיבך כשר וכן מה עב:

פרי מחין לכתוב קיום מחקים ולא ת תלויה בסיטו לחרוב לא בכתובות ולא ב בשטרו כה לפני וקניין מיניה ולף על פי שהורגלו לכתוב בסוף השטר סריר וקיים שהרי אין למדין מסיטה לחרונה ומתוך בה ליד בעל השט בלא סריר וקיים ומחק למעל חובתו והניח תחתיו דבר לחר וכתב קיום המחקים בסיטה שבין שדים לכתב שכן יכולין להניח בשעמוד וכתב לחרי כן סריר וקיים וכן ריית היה חומר כן לף על פי שהיה נרא בעיניו לומר שיכולין לעשות קיום מחקים לחר וקניא כיון שהורגלו לכתוב בבל שטרי סריר וקיים והשטר יהא פסול אם לא נכתבו העב לא כמך על זה וכן בשפ התרומ בשרי הגט עב:

ההוא שטר דהוה כתיב ביה תלת בפרדסא לזל מחיק לגביה דב וכרעיה ופווייה ופרדס לתא לקמי דלבי כו עב:

יהיו מרוחקין שמא מחק את אחת כגון הא או חית והניח רגלה האח מקו וכל כיוצ בזה מרקדקין בו בבל לשון ובבל כיתב משלש ועד עשר אין כותבין בסוף שטה שמא יזיף ויחזיר השלש לשלשים והעשר עשרים ואם נזדמן לו בסוף שטה מחזיר הרבור בגופו של שטר פעמים רבות עד שיבא באמצע השטה: שטר שכתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הבל הולך אחר התחתון ולמה אין הולבין אחר הפחות שבשניהם לפי שאין האחד תלוי בחברו שאם היה ניתוב בו מאה שהן מאתים או מאתים שהן ק היה נוטל ק אבל שני דברים שאין האחרון תלוי בראשון הלך אחר אחרון: היה

ההוא שטר דהוה כתיב ביה תלת בפרדסא לזל מחיק לגביה דב וכרעיה ופווייה ופרדס לתא לקמי דלבי כו עב:

לחר רב יצח או שטה פלונית על המחק או תלויה והבל קיים דבר יוסף: ואם היה המחק במקו שריר וקים ובשעו שריר וקים אעפ שחזר וקיימו פסול שמא מחקו וכתב דבר שזיף וחזר וקיימו בריוח שבין הבתב והעדים: שטר הבא הוא ועדיו על המחק כשר אע מחק וחזר ומחק אינו דומה מי שנמחק פעם אחת לנמחק שני פעמים ואם תאמר שמא נמחק ב פעמים מקום העדים ואחר שבתב השטר חזר ומחקו וכותב כל מה שירצה שהרי הוא ועדיו בלו שמה מפני שנמחק הבל שני פעמי בבר תקנו חבמי שלא יהיו העדים חותמין על שטר מחוק אלא אב נמחק בפניהם שטר הבא הוא ועדיו על המחק והקיום מלמטה על הנייר אין מקיימין אותו מעידי הקיום אלא מעדים של מעלה שמא הקיום היה רחוק מן השטר הרבה והיה הריוח מלא שריטות של דיו וחתך גוף השטר ומחק השריטות וכתב השטר ועדיו על המחק שטר הבא על הנייר ועדיו על המחק פסול שמא ימחוק השטר ויזדייף ונמצ הוא ועדיו על המחק ואם כתבו העדי אנחנו העדי חתמנו על המחק והשטר על הנייר כשר וכותבין כן בין עד לעד כדי שלא יזיף: שטר הבא על המחק ועדיו על הנייר פסול ואפ כתבו העדים אנחנו עדים חתמנו על הנייר והשטר על המחק מפני שהוא מוחק אותו פעם שנייה וכותב כל מה שירצה וכיון שכולו נמחק ב פעמים אינו נכר שאילו היה בו מקו הנמחק פעם אחת ומקו הנמחק שתי פעמים היה נכר ומתקן השטרות להתבונן בזיין הזיינין שלו שלא יהודחוקין בין התיבות שמא יזיף והסיף ולא יהיו מרוחקין שמא מחק את אחת כגון הא או חית והניח רגלה האח מקו וכל כיוצ בזה מרקדקין בו בבל לשון ובבל כיתב משלש ועד עשר אין כותבין בסוף שטה שמא יזיף ויחזיר השלש לשלשים והעשר עשרים ואם נזדמן לו בסוף שטה מחזיר הרבור בגופו של שטר פעמים רבות עד שיבא באמצע השטה: שטר שכתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מאתים מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הבל הולך אחר התחתון ולמה אין הולבין אחר הפחות שבשניהם לפי שאין האחד תלוי בחברו שאם היה ניתוב בו מאה שהן מאתים או מאתים שהן ק היה נוטל ק אבל שני דברים שאין האחרון תלוי בראשון הלך אחר אחרון: היה

ההוא שטר דהוה כתיב ביה ראובן ו ושמעון לחי הוה ליה לחיז דמי לחי כתב ביה ו ושויה ולחי לחת לקמיה דלבי כו:

לחר לבי מתלת ועד עשר לז ליכתו לוכים בסוף סיטה כו פירום לי כתב לסון נקב דכתב תלת ולז כתב תלתה תו עב:

עכל ודברי רבנו נרא בטעמן: כל המחקין כולן צריך לכתוב קיומיהן וכו ומימרא סם כל המחקין כולן וכל וכתב הרשבא ז"ל בתבו מקבת מרבותי דמסתם הכי לז לחמריכן כל המחקין וכל התלויות לפי שהתלויה מחיכה מקויימת חיכה פוסלת את השטר חלת מחין למדין ממנה לבל המחק מחיכו מקויים פוסל כל השטר מחבי לומר תנאי היה בו ומחקו וכיון הכי קאמר צריך שיכתוב קיומיהן דיו לז כל השטר פסול וליכו נרא בעיני מחין המחקין פוסלין חלת מחין למדין מהם ועוד דבהדיא מצינו בתוספתא דמכלתין פרק בתרא שטר שיש בו מחק לון תלוי מבופו פסול חלת קאמר הכי כל התלויות חדת מיניהו נקט והוא הדין לאינך עב ועוד הלריך וכדבריו נרא מלסון רבנו ז"ל שאמר כל המחקין והתלויות עמהם נרא סדין אחד להם: ואם היה המחק במקום סדיר וקיים וכו מימרא סם ופירום במקום סדיר וקיים סטה לחת כמוך ומתוך דברי רבנו ז"ל נרא סחין צריך לכתוב בכל השטרות והכל סדיר וקיים חלת לקיים המחקין והתלויות הם ים מהן בשטר וכדי ללמוד מהן ונם כן נרא מדבריו סחין לכתוב לקיומן בסטה לחרונה לפי סחין למדין ממנה וזהו הנר מדברי התלמוד בבירור ומנהג הרבות בתוב לקיומן בסטה לחרונה והרבה הלריכו בזה המפרשים ז"ל להעמיד המנהג ודחקו עלמן בקושות התלמוד לומר בבל שטר סחין בו סדיר וקיים פסול וכשלחמרו לין למדין ממנה לחרונה דוקא בשבתבה לחר סדיר וקיים והם עלמן רלו סחין לדברים חלו קיום ולמרו להנהג לבויין קיום השטר בחבי סטה ולחתום שבי העדים בחבי דודתי הם לז היה בבל שטר שיש בו מחק לז היו חותמין וכמו שבתבתי למעלה בשם התוספות בזירה שמת יזיף ויעשה שטר הבח הוא ועדיו בסטה לחת וליו חוסמין לעדים טופים עד בלן דבריהם ז"ל: שטר הבח הוא ועדיו על המחק וכו בל זאת הסבח בטעמ מבואר: שטר הבח הוא ועדיו על המחק וכו מפו בסוגיא ולייבא דרב כמו שהזכרתי למעלה כדעת רבנו ז"ל שמכשיר הרחקת הלטרית בשלוי הריוח סריטו של דיו וליו מסוגיא זו רמז בהלכות: שטר הבח על הנייר ועדיו על המחק וכו מפורש בסוגיא שם: ואם כתבו העדים וכו וכותבין כן בין עד לעד כדי שלא יזיף מפורש שם ומבלן למד הרשבא ז"ל בתשובה לשטר שטעה הסופר שהיה לו לכתוב מלתים וכתב מבה וחתם העד החחד ולא הספיק לחתו השני עד שהרגיש בטעות ותקנוהו וכתבו בין עד לעד לעד הבחו העדים חתמנו על שטר זה שכתוב בו מלתים על המחק כשר עד כלן דבריו והלריך להוכיח כן מן הסוגיא שם: שטר הבח על המחק ועדיו על הנייר וכו גם זה שם מבואר הדין והטעם: ומתקן השטרות להתבונן בשטר בוזין וחזינן שלו וכו דבמ יש שני מעמי סחירע זיף בדחוק לות לחת לו בהרויח בין תיבה לתיבה ותוך כך כתב רבנו ז"ל דין זה ודבר נכון הוא שם לז נכתב דין הו סיכתבו משלש ועד עשר לין כותבין וכו מימרא דלבי שם: שטר שכתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה מלתים וכו מפורש שם: ולמה לין הולבין לחר הפחות שבשניהם וכו שם היה בתוב בו מלה שהם מלתים לו מלתים שהן מלה וכו דין זה מפורש שם זוזין מלה דינרין סלעים עפרים לין לו חלת סלעים עפרים זוזין מלה דינרין סלעים תלתין לין לו חלת מנה וסרמי המפרשים ז"ל שהטעם סלין הולבין לחר התחתון הוא מפני שהומר דינרין ובודחי טעות חשבון הוא בלחר מן הלטוות והילך המוכיח מחברו עליו הריוח וכדברי רבנו ז"ל: היה

והודו רבותי מהם למר התובע וכו' זו מברייתא בכותבה בבועמה מהיכי זה מלמדנו שמשבע ובוטל הם רשה לפחות דינו ולהיות כמלוה תובעין מהמתובע נשבע היסת ונפטר כרישה מהרמב"ן בידו ודיוה דלא גרע ממלוה תובעין והם כן חזר דינו כדין התובע תבועה מהמתובע נשבע בה היסת ודינו כמוהו וכן כתב רבי מאיר הלוי ז"ל ועקר:

היה המחוייב שבועה וכו' מם מבואר דלרבני חכמים בשבועה דרבנן לא נחתינן לנכסיה אלא מספקינן ליה עד דמטי בגריה ומגבינן ליה ומשקינן ליה ומתברר מם מתידין לו נידוי אח"כ כן כמו שכתב רבנו: כל המחוייב שבועת היסת וכו' זהו מה שלמדנו מם ברבנן מפקינן שבועה. והוא שבועת היסת כמו שכתבתי למעלה וטעם ההפוך הוא לפי שבועה זו קלה ויפה בה חכמים את המתבע מם רצה להפך על התובע הרשות בידו ומה שכתב רבנו וכן לך מי שנשבע היסת ונוטל מחברו אלא זה הוא כדברי רבנו לבדן מיגם ז"ל ודבריהם ברורים הם:

אין משביעין שבועת היסת וכו' זה דבר מוסכם מכל הפוסקים ז"ל ודקדקו כן ממה שלמדנו גבי ההיא דרב נחמן דאמר משביעין לוקטו שבועת היסת מהי טעמא חזקה אין אדם תובע אלא מם יודע לו שיש לו על חבירו מה שתובעו ומשום הכי אמרינן דמשבעינן ליה שבועת היסת ומדלא

פרק ראשון הטוען

בלבד הן הנמצעין מן התורה:

מגדל עוז

פרק ראשון

הטוען ס' מצוה

הטוען את חבירו במטלטלין וכו' בפרק מצות הדיינין במצות ממנה ובחרבה מקומות: וכן הם כפר בכל וכו' שם ובגמרא מבואר מה מחזיר רבנו מלמדו מפי השמועה כלומר ממם וכן מבואר בהרבה מקומות:

אין לך מחוייב מצוה וכו' רישם פרק במצות כל הנמצעין מצוה כמצעין ולא מטלטלין ודוקא מלוה המלוה וכל הנמצעין והוטלין וכו' שם ולא נמצעין והוטלין וכן מבואר שם מהנמצעין בטענת כפין מצות מדבריהם:

אבל כל מצות הנמצעין בטענת כפין מצות מדבריהם:

פרק ראשון

הטוען את חברו במטלטלין והודה לו במקצת הרי זה משלם מה שהודה בו ונשבע על השאר מן התורה שנאמר אשר יאמר כי הוא זה וכן אם כפר בכל ואומר לא היו דברים מעולם ועד אחד מעיד שחייב הרי נשבע מן התורה ומפני השמועה מחייבין אותו מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה וכן למדו מפי השמועה שעד אחד לכל עון ולכל חטאת אינו קם אבל קם הוא לשבועה אין לך מחוייב שבועה מן התורה חוץ מן המודה שהודה במקצת המטלטלין ומי שחייבו עד אחד והשומר שהרי נאמר בשומר שבועת ה' תהיה בין שניהם וכבר בארנו שבועות השומרין בהלכות שכירות ובל אחד מהשלשה נשבעו ונפטר מלשלם אבל כל הנשבעין "ונוטלין בגין שכיר ונגזל ונחבל ופונה את שטרו וכיוצא בו וכן כל הנשבעין בטענת ספק בגין השותפין והאריסין כולן נשבעין בתקנת חכמים ובל אלו השבועה שהן מדברי סופרים הרי הן כעין של תורה בגקיטת חפץ

הטוען מטלטלין על חברו וכפר בכל ואמר לא היו דברי מעולם או שהודה במקצת ונתנו מיד ואמר אין לך בידי אלא זה והילך או שאמר אמת שהיה לך אצלי אבל מחלת לי או נתת לי או מכרת לי או החזרתי לך או שטענו חט' והוד' לו בשעודי' בבל אלו פטור משבועת התור' אבל חכמי התלמוד תקנו שישבע הנתבע בכל אלו שבועת "הסת ויפטר ואינה כעין של תורה לפי שאין בה נקיטת חפץ וכבר בארנו דרך שבועה של תורה ודרך שבועת הסת בהלכות שבוע' כל מי שנתחייב שבועה מן התורה הרי זה נשבע ונפטר ואם לא רצה להשבע יחדים לנכסיו וגובין מהן כל מה שתבע חברו עליו שהרי התובע אומר לו איני זז מדין תורה או "תן לי ויש לו להחזי' על מי שטען עליו דבר שאינו כן ונותן אבל מי "שנתחייב שבועה מדבריהן אם היה מן הנשבעין ונוטלין אינו יכול "להפוך את ה השבועה שהרי הנתבע אומר לו השבע ושול כמו שתקנו לך ואם לא רצה להשב' ילך לו

"וכן הוא בעל מה שהדין עמו דאמ' התם ופ' קמא דב"מ תקנתא לתקנתא לא עבדינן ואע"פ שמצוה דרבנן מהפכין אף זה תקנת לתקנתא כיון שהוא ברצון הנתבע כדפרי' התם תקנת לתקנתא לא עבדינן כלומר מתי תקנות בעל מל נתבע ע"כ מה':

"הקפה הר' יצחק מקורבי"ל דאמ' בגט פשוט דמיעבד' דאוריי' והילך נמצא כמוד' מקנת הר כפירת מיעבד קריקע' הוא ול' כפלין לו קריקע ללוה תו פ' הכותב ופרק קמא דב"מ ופ' קמא דקידושין ת"ד כגון שמחל לו המיעבד ע"כ:

"לומר ל"ת כי היכי דעד אחד מחייב מצוע' דלא אמ' לו בידך פטורו מצוע' דלא אמ' לו בידך והלה לו פרעתיך בפני פלוני פטור מצוה ולית' דבירושלמי אמ' אפי' חייב במצוה בזמן דליכא עדים אבל איכא עדי' דלא פטע פטור לף מצוה מצוע אבל בעד אחד חייב מצוה עכ"ל כה וכן מורי רבינו מיהר פוסק תמיד כר"ת ועיי' בסימן ז' ובסימן קל"ח:

"ואינו יכול להפך המצוה על התובע דאין הלכה כמר בר רב אחי מחמר מס דבריהן' מפכיין מצוה וכן כתב בתשובות קדמוניות של גאונים ובסדר תנאים ואמוראים כת' רבינו יוסף טע"ם הלכה כמר בר רב אחי ממיף מצוה בפרק מצוע' הדיינ' וחודיתא בפר' זה בורר וכן פכין בערוך וכן פר"ם בפר' בהמה המקנ' מסה ואיבה כתב מרוב גאונים פכין דבמיפך וחיורי הן הלכה כמר בר רב אחי לקמן פ"ז ולא כאחי כתב רבנו גרשם בשם רבו דהלכה כמר בר רב אחי דלקף בדחוייתא מפכיין לומר המצוה וטול וכן נהגמ"ס דאין מהפכין בדחוייתא:

"בפרק הזהה מנפלו המוכיח הנמצעין על נכסי חבתו כו' עד יטבע כמה הוכי' ויטול פר"ח מיהו מעיקר כל היכא דהוי ידע והוי לף ידע מתבע הוי דידע ומקיל ועיין בהלכו' חיוב פרק לב ע"כ:

"הנה דעתו כליטנה קמא דפרק מצוע' הדיינין דמצני הף דאמר רב נחמן מצבועו מצוע' היסת וכו' לעולם בר בדבה דממונא וכן דעת רי' וכן מצמע בפ' קמא דב"מ ממעמיד דברי רב נחמן לריסף וכן דיקדק ממם רב אלפס לבל רב החיי ורית פוסקין כרב חביבא דמיקל מחיוב חייב מצוע' היסת אלא אם יש עדים דדרך דממונא ד' וכן כתב בהם דמתני רב נחמן מתקנו חכמי: לסיפא מנה לי "בידך אמר ליה "וכן נהג מהר"ם הן למחר אמר דיתין מהפכין תנהא לי מתתיו לך בדחוייתא: פטור וכו' והא דק"ק דב"מ מצבית דברי רב נחמן לריסף דאם הדבר הזכיר על דרך ריעז ואע"ג פכין רב החיי מיהו אם יש עדים דדרך דממון לכל מכופר הכל מצמיכין ליה אם לא יודה הואיל מיהו בטענת נס ר"ת לא היה מוחה בריונים אם היו מצבינין לוחו ועכשיו כל בתי דינין נהגו להשבע ע"כ מה ועיין בתשובה לז' סוב דיחיי בתשובת מורי רבינו זכל טר"ת חזר בו בסוף ימיו:

אותה חבלת בי לא היו דברים וכו' ראשית דבריו לפנינו מבוארת על מה מדקדק בו חייב ממון גמור ופטור הוא והדברים בדין החבלה בגויין על מה מכתב פרק חמישי מהלכות חובל ומזיק ומפני הקדמתי בזה ובמה כתבתי הארכתי פה לתמוה על דברי רבנו מכתב מחיבו מפלס קנס על פי עצמו והוא על נזק וצער כמו שמבואר פה

ובהשגות אמ"א ליכי מוכח קנס בחבלות ולפי מפני מדקדק דכין חבלות בבבל גם פצעת ורפוי ובשת לקן דכין ועוד מהרי בית דין מבדין עד שיפויים בעל דיבוע"ה: ודין חלוק המקומות מבואר פרק חמישי מהלכות כיהדדין: בד"א מהמודה בקנס וכו' זה פטור בגמ' בהרבה מקומות פלוני המודה בקנס

אותה חבלת בי לא היו דברים מעולם הרי זה נשבע הסת שאף על פי שאינו משלם קנס על פי עצמו משלם שבת ורפוי ובשת אותה ביישתני לא היו דברים מעולם אם היו במקום שנותנין בו קנסות הרי זה נשבע הסת שאלו הודה היה משלם חבשת במה דברים אמורים שהמודה בקנס פטור בשהודה בדבר שחייב עליו קנס כגון שאמר חבלתי בזה אבל אם אמר חבלתי בזה והביא עלי עדים בבית דין וחייבוני ליתן כך וכך בנוקו הרי זה חייב לשלם לפיכך אם טען הטוען שבית דין חייבוך לשלם לי מאה דינרין משום שחבלת בי והוא אומר לא היו דברים מעולם הרי זה נשבע הסת וכן כל כיוצא בזה:

מגדל עוז

אותה חבלת בי כו' עד סוף הפרק בגזילין פרק הגוזל קמח ופרקים דמציעתא: בכ"מ כ"מ"ט הסב"ה מן הספר ועיין במגיד מש"ה:

פרק שני

כל חמור על המבועה וכו' מפורש במשנה פרק כל הנשבעין משבועת חמור על המבועה מהו נשבע ונוטל ומפורש פרק שבועת הדיינין בגמ' מיין חמור נשבע לפילו מבועת היסת ומס נרסה מפילו רבה התובע יכיו נשבע מהרי בהסת לין משבועת ומס נרסה ברור:

אחד הנשבע לעקר וכו' פ' כל הנשבעין ומשבועת חמור על המבועה כיצד מ"ח שבועת העדות ולחר משבועת הפקדון ולפי משבועת טוח ובגמרא הקשו ולימי מי משבועת ביטוי ותרצו כי קתני מידי דכי קא מיפתבע בעקרי קא מיפתבע לשבועת ביטוי דאיכא למימר דבקופטה קא מיפתבע לה קתני והקשו תיכף חוכל ולא חוכל לכלתי ולא לכלתי מהי חיכ למימר ותרצו תנא משבועת טוח וכל דדמי ליה עכ"ל בגמרא דעת רבנו לפרש מיין חלוק לעניין הדין בין חמור על משבועת בטוי לפילו להבא ל לחמור על מלר משבועות וכל סוגיא זו חיכא למלא לומר מהי טעמא לא קתני לה במתני' וטעם לדבריו ד' דודאי לא גרע חמור על משבועת בטוי דלהבא ממחוך בקופא מ מלקו' מדבריה' וכן כתב רבי' הלוי ז"ל וזה דעת רבנו יעק' ז"ל אבל ר"מ ז"ל פירש דחמור על משבועת בטוי דלהבא היכו חמור על המבועה ל להוכיח מקר מפיו והיכו כפסל בכך וזה דעת הר"ם ב"ן וגם הר"מבה ז"ל כן כתב בתשובה:

וכן כל הפסול לעדות וכו' פס במתנה היה לאחר מהם מסחין בקופה ומלוה ברבית ומפריחי יוכיס ולוחרי מביעית מכנגדו נשבע ונוטל ובגמרא הקשו כיון דתנא חמור על המבועה הא תו למה לי ותרצו תנא פסולא דאורייתא וקתני פסולא דרבנן וכתב רבנו כל הפסול לעדות ופטור הוא מלקה על פי מלא כעכו כולם במשנתנו הדין הוא בהם:

אין הרם נעמה חמור וכו' דברי רבנו פטוטים מהרי הין הרם נפסל לעדות על פי עצמו וכן הדין למבועה וכן כתב רבנו הגי ז"ל בשערי השבועות וכתב רבנו מהיר והש"י בשבועת לבל תובע הנשבע ונוטל ואמר חמור לבי כאמן להעיד עצמו ופטור הוא: **תקנת** חכמים וכו' זו היא המשנה שהזכרתי ברים פרק זה מכנגדו חמור על המבועה נשבע ונוטל והיא במחוייב מבועת התורה כמו שמתבאר: **הזי** מניהם חשודים וכו' דין זה מחלוקת במשנה ובגמרא ואיכא מאן דאמר חזרה מבועה למחוייב לה ומתוך מהיכו יכול ליפבע מפלס ורבנו הגיי ז"ל פסקו כמאן דאמר יחלוקו ובהלכות פסקו כדעת רבנו ולזה נרמה מהסכימו הר"מבה ז"ל: **הזה** החמור טומר ועבן מהבר וכו' דין זה לא נזכר בתלמוד בבירור לבל מתוך מה מאמרו מכנגדו נשבע ונוטל למד רבנו מפלס מכנגדו היכו נוטל בלא מבועה אלא מניהם חשודים מאמרו בפי חזרה מבועה למחוייב לה הילכך כל זמן מהשבוע על ממה והתובע ליכו טוען בריה לימו נוטל לבל רבנו מהיר ז"ל כתב בדרישה ליה כתב מחוייב מבועה מהיכו יכול ליפבע ומפלס ומהי טומר לדבריו כל חמור המקבל פקדון חייב בהוכפיו אלא אם כן נתנם בפני עדים ולא מצינו מהחמירו כלל בך חכמים עכ"ל אלא ודאי דעת רבנו עקר: **נתחייב**

פרק שני

כל חמור על המבועה אין משביעין אותו לא שבועת התורה ולא שבועה מדבריהם ולא שבועת הסת ואפילו רצה התובע אין שומעין לו אחד הנשבע לשקר שבועת בטוי או שבועת עדות או שבועת הפקדון או שבועת שוא הרי הוא חשוד על השבועה וכן כל הפסול לעדות משום עבירה בין פסלנות של תורה כגון בעלי רבית ואוכלי נבלות וטולנים בין פסלנ' של דבריהם כגון משחק בקוביא ומפריחי יונים הרי הוא חשוד על השבועה ואין משביעין אותו אין אדם נעשה חשוד עד שיביאו עליו עדים שהוא עבר עבירה שנפסל בה אבל המודה מפי עצמו שהוא חשוד ושעבר עבירה שנפסל בה אף על פי שחרשין לו ואין ראוי לעשותו עד בתחלה אם נתחייב שבועה משביעין אותו שהרי אומרי לו אם אמת אתה אומר השבע ולא מפני שעברת עבירה אסור לך להשבע באמת ואם שקר אתה אומר הודה לבעל דינך אבל הנחשד בעדים אין אנו מאמינין אותו שישבע: תקנת חכמים היא שכל המחוייב שבועה מן התורה על טענת ודאי אם היה חשוד הרי התובע נשבע מדבריהם ונוטל מה שטען היו שניה חשודין הודה שבע למחויי לה שהוא [ג] הנשבע ומחוך שאינו יכול לישבע משלם: היה החשוד שומר ושען שאבד הפקדון או נגנב שבנגדו אינו יכול להשבע ולישל שהרי אינו שוער ודאי שאבדו לפי שאם טען בעל הפקדון ואם בפני שלח יד בפקדוני או פשע בו הרי התובע נשבע בתקנת חכמים ונוטל **נתחייב**

[ד] לבל לפי פי' מלין חמור בכך מבחער על מבועת בטוי דפריך התס פרק כל הנשבעי' וליתכי כמי מבוע בטוי ומתרץ כי קתכי מידי דכי קא מיפתב בעקרי קא מיפתבע לבל מבוע בטוי דאיכא למימר דבקופטה קא מיפתבע לה קתכי והקשו תיכף חוכל ולא חוכל לכלתי ולא לכלתי מהי חיכ למימר ותרצו תנא משבועת טוח וכל דדמי ליה עכ"ל בגמרא דעת רבנו לפרש מיין חלוק לעניין הדין בין חמור על משבועת בטוי לפילו להבא ל לחמור על מלר משבועות וכל סוגיא זו חיכא למלא לומר מהי טעמא לא קתני לה במתני' וטעם לדבריו ד' דודאי לא גרע חמור על משבועת בטוי דלהבא ממחוך בקופא מ מלקו' מדבריה' וכן כתב רבי' הלוי ז"ל וזה דעת רבנו יעק' ז"ל אבל ר"מ ז"ל פירש דחמור על משבועת בטוי דלהבא היכו חמור על המבועה ל להוכיח מקר מפיו והיכו כפסל בכך וזה דעת הר"ם ב"ן וגם הר"מבה ז"ל כן כתב בתשובה:

[ג] כרבי לבא דסבר כרבי מלוי ומפרש הכי הא דלמר רבי מלוי חזרה מבועה למקומה ודלא כרבי יוכי דלמר יתלוקו כדמוכ' עלה ההיא דנקכה דרבי לבא וכן למר רבא כותיה דר' לבא מקבדרא וכן בתה מייתי הא דרבי לבא לפקן הלכה לבל ר"ת פכן הלכה כרבי יוכי מדלמרי כן התס עבר רבנחמן עובדא כרבי יוכי והתלמוד לומר מתוך דברי רבי לבא למדנו פירוש דברי של רבי מלוי דכין דלמר ר' מלוי חזרה מבועה למקומה לס כן מחוייב מבועה חמיב ליה ומביכו בדברי רבי לבא מחוייב מבוע מהיכו יכול ליפבע מפלס כבדא היא סגם רבי מלוי כך למר לבל רבנו מהיר ז"ל כתב רבי לבא עצמו כרבי יוכי מבדיה ליה מחוסבו מכיהם מחוייבין מבועה ומתוך מהיכן יכולין ליפבע מביהם מפקידים ועיין בהילכות גזלה פ"ד ע"כ:

מנה יש לי בידך בודאי וכו' פרק הנחל נזקין מנה לי בידך לקמן בגזילות מנה לי בידך בודאי עד חייב למלם בגזילות וכו' עד ממש פרק כל המבעיר: כל מי שנתחייב מבועה עד מלין מגלגלין על המכיר בשבועת סוף פרק כל המבעיר ופ' קמח דפסחים והבירור סוף פרק הלכות מכירות: מי שנתחייב מבועה הפסד היסת וכו' עד המבע והפטר

כתב הר"ב ז"ל ולפי זה שנתחייב היסת ורוצה מגלגלין ע עליו הרבה והפך המבועה לפ כ כלומר כבר פטר עצמו מן המבועה ולו כלומר לו לו המבע לו על הכל לו תהפך עליו לת הכל מיבבע ויטול מהרי לתה חייב לו מבוע היסת לף על הגלגול כמו על הטענ' הרלבו' זה המחבר הלריך ויקבר ולהי רוע' כי זה הוא הדין לו ימבע על הכל לו יהפך על הכל ויפבע זה ויטול ולהי יפטר בהפוכו מן הגלגולין ולפ לומר הנתבע על הגלגולין לה: נמצ' וכבר ביארנו בהלכות מכירות: מי שנתחייב מבועה וכו' בפ' כל המבעיין

ואנו לומר כמה פעמים פ פרמתי דעת ר"ת ז"ל ב בחבור הזה והכרזתי עליו מוסף על מה שהוא ז"ל כתב בהקדמת בספר המדע כי לכך קראו מסנה תורה מלה פיחת ולה הותיר תלת קבר הדרך הלרוב ומלין לו עמלן בתלו הדיקדוקים בו והניחם לכל חכם מידקד' מלמדנו כמו מידקדין מלמדין הגמ' ומה שכת' בזה הדין לה מלבו חס ושלום שלא מן הידוע כוף פר' כל המבעיין וגם ר"י תלמיד ז"ל הביאו בהלכות וגם הר"ת ז"ל מקובי כתב כן ומשלם לה רחימו חולק בזה הדין ותפילו הר"ב ז"ל לתה רוח' מחימו חולק שלא מוסיף: הטוען על חבירו עד מלר הדברים בתמובת הגלוסים ז"ל: כל הטוען על חבירו כו' עד וכן כל כיוצא ב בדברים תלו פרק קמח דמבועת: לתה

פי' הנחל בחרי חיבי: פרק המפקיד

כדאמרינן פ' כל המבעיין

פי' קמח דיקדוקין פ' לה מהלכות שכירות

ירושלמי דשבי דייבי נזיקין

פי מרבי יוסי חלוק על זה כדאמרינן בירושלמי דהמפקיד דאמר רבי יוסי לה חייבה תורה מבועה להחמיר תלת להקל מלם לבה לפלם יפלם ולה לה בבה יפבע רבי זעירא סובר כותי' רבי יוסי דאמר בבה חולק מגלגלין עליו וחזר ואמר הריבי מפלם חוספתן וכן הלבה דאמר בן כתב רב חלפס וחזר בו ממה שפירש בפרקין וכן כ"כ הרמב"ם ועיין בתמובה לר' עב:

מנה לי בידך בודאי וכו' פרק הנחל זוטרי תמנה הלומר לחבירו בגלוי והלויתני האמין לכלי ולהי יודע לם החזרתי לך לם לאו חייב למלם ומבוע בגלוי ובהלכות החלון מכתב רבינו בן יום לו הנבע לאין לו תובענין ומה מכתב בנים לו תובע מאין התובע בריך מבועה דבר ברור הוא ולהי תמה למה לה כתב רבנו למעלה בריך מנה יש לי בידך בודאי והנתבע לומ' לאני יודע מלם בה לבלות ידי ממים חייב למלם מהרי מם בפרק הגוזל לומר רבי יוחנן מנה לי בידך והלה לומ' לאני יודע חייב בבית לבל' ידי ממים וכן מבואר בהלכות מם וכן רלוני לקבת מפרפים ז"ל ולה ידעתי טעם נכון למה לה כתב כן רבנו:

מנה לי בידך לין לך בידי וכו' זהו בלו' מה מלמרו בגרבנן מפקיד מבוע' מלם לה רבה הנתב ליסבע מהפבה על התוב' על כרחו ולם לה רבה ליסבע הולך לו ופטוט הוא: הודו רבותי מכל מי מנתחייב מבועה וכו' כבר ביאר רבינו ז"ל בדבריו פרק זה הוא ת תק' רבותיו ז"ל וכבר כתבתי מכל מקום מה שזכיר רבנו חרם בת' הוא מדברי הגלוסים ז"ל: כל מי מנתחייב מבועה וכו' בקדושי מכין לגלגל מבוע' מן התור' וכו' ובכ"ל הנסבעי' לומרו מהו לגלגל בגרבנן ופטוטו ממלגלין לף בגרבנן ודע ממפורם הוא פרק קמח דקדושין ממלגלין בין בטוען ממה בי על הגלגול בין על עיקר המבועה ולף על פי פלה מכ"ב כיון בגרבנן כיון דברי רבנו מתוך ממתם למומו נרלה כן וגם במקומות לחרים מבואר בדברי ועד היכן הוא כח הגלגול וכו' פרק קמח דקדושי מיירי הכלה בהלכות פרק כל הנסבעי: וכבר בלרנו וכו' פ' מהלכות מכירות: מי מנתחייב מבועה וכו' בהלכות פ' כל הנסבעין יתומלמי חד ברנש לחזל בעא קומי רבי זעירא וחייבו מבועה על תרין דיכרין לומר ליה תרין דיכרין לכה חייב לך הא טריפי לך לומר ליה עוד לתה חייב מילת פלן ופלן לומר ליה רבי זעירא לו על זה וכן כל היכא דמתחיי לפרוע בהדיתהו מתחייב ם מבועה בבפירתו וכו' עד לבל תובעו מהיה

מבה לי בידך בודאי וכו' פרק הנחל זוטרי תמנה הלומר לחבירו בגלוי והלויתני האמין לכלי ולהי יודע לם החזרתי לך לם לאו חייב למלם ומבוע בגלוי ובהלכות החלון מכתב רבינו בן יום לו הנבע לאין לו תובענין ומה מכתב בנים לו תובע מאין התובע בריך מבועה דבר ברור הוא ולהי תמה למה לה כתב רבנו למעלה בריך מנה יש לי בידך בודאי והנתבע לומ' לאני יודע מלם בה לבלות ידי ממים חייב למלם מהרי מם בפרק הגוזל לומר רבי יוחנן מנה לי בידך והלה לומ' לאני יודע חייב בבית לבל' ידי ממים וכן מבואר בהלכות מם וכן רלוני לקבת מפרפים ז"ל ולה ידעתי טעם נכון למה לה כתב כן רבנו:

מנה לי בידך לין לך בידי וכו' זהו בלו' מה מלמרו בגרבנן מפקיד מבוע' מלם לה רבה הנתב ליסבע מהפבה על התוב' על כרחו ולם לה רבה ליסבע הולך לו ופטוט הוא: הודו רבותי מכל מי מנתחייב מבועה וכו' כבר ביאר רבינו ז"ל בדבריו פרק זה הוא ת תק' רבותיו ז"ל וכבר כתבתי מכל מקום מה שזכיר רבנו חרם בת' הוא מדברי הגלוסים ז"ל: כל מי מנתחייב מבועה וכו' בקדושי מכין לגלגל מבוע' מן התור' וכו' ובכ"ל הנסבעי' לומרו מהו לגלגל בגרבנן ופטוטו ממלגלין לף בגרבנן ודע ממפורם הוא פרק קמח דקדושין ממלגלין בין בטוען ממה בי על הגלגול בין על עיקר המבועה ולף על פי פלה מכ"ב כיון בגרבנן כיון דברי רבנו מתוך ממתם למומו נרלה כן וגם במקומות לחרים מבואר בדברי ועד היכן הוא כח הגלגול וכו' פרק קמח דקדושי מיירי הכלה בהלכות פרק כל הנסבעי: וכבר בלרנו וכו' פ' מהלכות מכירות: מי מנתחייב מבועה וכו' בהלכות פ' כל הנסבעין יתומלמי חד ברנש לחזל בעא קומי רבי זעירא וחייבו מבועה על תרין דיכרין לומר ליה תרין דיכרין לכה חייב לך הא טריפי לך לומר ליה עוד לתה חייב מילת פלן ופלן לומר ליה רבי זעירא לו על זה וכן כל היכא דמתחיי לפרוע בהדיתהו מתחייב ם מבועה בבפירתו וכו' עד לבל תובעו מהיה

מגדל עוז | הלכות שבת ונטע | מגיד משנה

מנה יש לי בידך בודאי והנתבע אומר כן ומה לך בידי אבל איני יודע אם הפקדתים לך או עדין לא הפקדתים לך חייב לשלם ולא ישבע ומשבע כלל אפילו שבועת הסת כפני שומא יודע בודאי שהוא חייב והרי זה שוען אותו מעות ודאי ינסתפק אם נפטר או לא נפטר וכן כל כיוצא בזה אבל אם אין לו תובע ומודה מעצמו ואומר גלותיך או הלויתני מנה אביך הפקיד אצלי מנה ואיני יודע אם הפקדתיו אם לא הפקדתיו אינו חייב לשלם ואם בא לצאת ידי שמים חייב לשלם מנה לי בידך אין לך בידי כלום השבע הסת ולך השבע אתה הסת ושל ואמר התובע איני רוצה להשבע והרי התבע אומר לו השבע ושל או תלך בלא כלום ואין שם הפך אחר ויש לו לתבר"ו סתם על מי שומא חייב לו ולא יתן לו והרי רבותי שכל מי שנתחייב שבועה בין של תורה בין של דבריהם אפי' הסת יש לו לתבר"ו סתם קוד' שישבע על מי שיטען עליו דבר שאינו חייב בו כדי שישביעו אותו בחנם ויענה המשביע אמן ואחר כך ישבע ותקנה שבות היא לבעלי דינין כדי שימנעו מטענות שקר ולא יגרמו להתניא שם שבים לבטלה ולא ישיאו שמע שוא: כל מי שנתחייב שבועה בין של תורה בין של דבריהן מגלגל עליו המשביע כל מה שיוכל עד שיאמר ובכלל שבועה זו שלא נטברת לי בעבד עברי ועדין עבדי אתה וכב' ביאר שא' מגלגלין על השבור: מי שנתחייב שבועה אפילו הסת והתחיל והתחיל להשבע ולהתעצל עליו דברים אחרים שלא מעון אותם תחילה ורוה הנתבע כך ואמר איני רוצה להשבע אלא תביני משלם והמען הראשון שנתחייבתי על כפירת שבוע' אין שומעין לו אלא אומרים לנתבע או תן לו כל מה שגלגל עליך מטענות הודיות או השבע והפטר: המשען את חברו טענת הדבה אין משביעין אותו על כל טענה וטענ' אלא שבועה אחת על הכל נתחייב שתי שבוע' על שתי טענות קלה וחמורה משביעין אותו על החמור ומגלגלין בה שאר דברים כל המשען את חברו טענה שאם הודה אינו חייב לשלם ממון אף על פי שכפר אין מחייבין אותו

ו וכן מנא בהדיה מקומות בתשובות הגאונים ז"ל ובספר מקח וממכר סל רב האיי גאון ז"ל דרפי' היכא דלית מתחיי לפרוע בהדיתהו מתחייב ם מבועה בבפירתו וכו' עד לבל תובעו מהיה

ז בתמרי מבועות דרב האיי כתוב וכל היכא דמתחיי לפרוע בהדיתהו מתחייב ם מבועה בבפירתו וכו' אמרת שתתן לי מנה לא הוי דברים מעול אין מחרימין אין על זה וכן כל כיוצא בזה מדברים אלו אתה

ובהשגות אא"ז ז"ל פרק הפוקל ז"ל ולם זה מסתתייב הכת ורוחה מיעלגלין עליו הרבה והפך המבועה לפ כ כלומר כבר פטר עצמו מן המבועה לו כלומר לו לו המבע לו על הכל לו תהפך עליו לת הכל מיבבע ויטול מהרי לתה חייב לו מבוע היסת לף על הגלגולין כמו על הטענה הר"ב ז"ל בפרק הפוקל ז"ל ולפי זה שנתחייב היסת ורוצה מג

בו׳א בבקשה לו בתיבי מיחזרית וכל שם שאתה מוצא מחזירין והדיוט לא בלחוד
מיהו לכך יהיו כלים למחזרין ושם מי שפירש דבעינן לפי כלים מתניתין מיירי בפרוטה והכפירה פרוטה ומכי מחזרין מילתא והוא מיהו מוות מתי פרוטות וכן הוא בירושלמי ולפי זה עיקר הלכה כדעת הגאונים והוא כדעת רבינו מלפניו עמר מ מחטין בפרוטה חייב וכן הכריע הר״מבח ז״ל: טוען בבקשה וכלים וכו׳ שם אומר רב פפא טוענני כלי ופרוטה הודה בכלי וכפר ב בפרוטה פטור בפרוט׳ וכפר בכלי חייב ופרוש רבינו פשוט:

העיד עליו עד אחד וכו׳ בגמרא על המטה מלמדת שהמטה מתי בבקשה מוקל לו אבל הלה לא טוענת מלוה והודאת לוה לבעל טוענת מלוה ו והעיד עד אחד לפילו לא טען שלא בפרוטה וכפר בה חייב ומכיר כל מקום שאנו מחייבין לוקחו ממון לאחר מחייבו מבועה ונחלקו ה המפרשים ז״ל אם עד אחד מחייב לשבועה בטוענת ממון והר״מבן ז״ל נוטה לדע׳ המחייבי׳ ודעת הר״מבח ז״ל כדברי הפוטרין מטבוע׳ התורה ולפ״ז על פי מלמדו מכל מקו׳ שאנו מחייבין לוקחו ממון לאחר מחייבו מבועה ולכך נראה שכל שהוא מדברי רבינו: ובן בשבועת העומדים וכו׳ דין זה לישנו מבואר בגמר׳ ודעת הרב לבן מתנם ז״ל ה׳ פירש העומדים בריבין מתי בקש ולין כן דעת הר״מבן ז״ל לפ״ז הן בריבין מתי בקש ולין בזה ריחיה מברה׳ וכבר נזכ׳ זה פ״ב מהלכות מכירה: הודו רבותי מהשבועין והוטלין וכו׳ מחלוקת רבינו עם רבותיו ז״ל בדין זה לין לאחד מן הבדרין ריחיה ברורה מן הגמ׳ ומה מדעתה לותן רבינו להשבועין בטוענת בפיק לין טוענתו מכרחת ודעת ה הר״מבן והר״אבר ז״ל בהשגות כדעת רבותיו מל רבינו ודע פאחד מן ה השבועין והוטלין הוא הסכיד וכבר כתבתי בריבינו סוף פרק לו מהלכות מכירות: אין מודה במקצת חייב מבועה וכו׳ במשנ׳ טוענו חטים והודה לו בטעורי פטור רבן גמליאל מחייב ולין הלכה כרבן גמליאל וכן מתבאר מן הגמרא:

דינר זהב לי בידך וכו׳ זה מתבאר במניח פס

הר״אבר ז״ל ומה יעשה המכיר העני מהשכיל עצמו במעה לו בפומביין לך בפחי נפש לבל הדמיון מדמה והלמוד מלמד מן השבועין בטענת פקין מהבריכו להם בפירוש מתי בקש לומי דמיון כלל מזה כ כשבוע להפטר ועל כרחו הוא כשבוע וזה מכשבוע ליטול מדעתו הו׳ כשבוע כרי ליטול ולפילו על פרוטה ולולי לפילו היה מכרו פחות מפרוטה עכ״ל:

לומר הודאה זו כתבה ר״יחלפס ז״ל פרק הזהב ודין לרבינו מפה ז״ל מדעת רבותיו נוחה היפכו לומכם מה מהקשה לו מן הסכי׳ לו עלה על דעתו כי לותו לוכו כשבוע ולין הוא בזמנו ולין הוא נותן לת נפשו וכבר ביאר דיכון בהלכות מכירות ולו הזכיר פס דבר זה כלל ועוד כי ריש פ׳ טבועת הדייכין דילפיכן להו לוכו דיכון לו מ מתמע ביה מכיר ולו הוכרך לפר׳ לין מודה במקצת חייב עד לולו לתך חטים חייב בנזיקין פרק ה המניח וכרק קמח דמכיעה: דינר זהבים לי בידך עד וכן כל כיוצא בזה בשבועת פרק טבועת הדייכין: כור חטים יש לי בידך וכו׳ עד לין מוכיחין מידו בנזיקין פרק המניח: הטוען

בכמה דברים אמורים בבקשה או במיני מרורות ופירות וכיוצא בהן אבל הבלים אין משערין את דמיהן ואפילו הוא עשר ״מחטין בפרוסה ושעט שתי מחטין הודה באחת וכפר באחת חייב שנ׳בקשה או כלים כל הבלים בבקשה טענו ״בקשה וכלים והודה בבלים וכפר בבקשה אם יש בבפידה שתי טעין חייב ואם לאו פשוט הודה בבקשה וכפר בכלי אם הודה בפרוסה חייב וכן כל כיוצא בזה העיד עליו

ג לתמ׳ רב עכן לתמר מתוקל וכו׳ עד יכלו כלים למתהו ודלת כידוע למי דלתמ׳ והוא מיהו מוות

ב לתמר רב מתי פרוטות מתהת פפא: הכפידה בפרוטה ו והודאה בפרוטה

והת דלתמר׳ מה בקשה דהו׳ חסוב לקה כלים דבר חסוב למעוטי כלי גרוע כגון מרוקה וכיוצא בו כדלתמרינן בהזהב במכת דכפר למקניה בית לתפוקי מדמתוקל דלתמר קונין במרוקה מרוק׳ פרח גרעיני תמרה ממחליקין בהן לת הקלף וכן פי בערוך לכל מחטוים ומלת כלים מרלוין לעסות בהן מלכ׳ גדולה וחסוב לה בעינן מיהו פוה פרוטה ולמי פי׳ מרוקה כלי העמוו מגלגלי בקר ע״כ:

ד וכן כתבה בקשה ואני אומר שצריך הנתבע בשתי מעין כדבריו בעמו: ואחר כך ישבע התובע בתקנת חכמים וישלם שהרי והנשבעין בשעת הפסק צריכין שיחזיר ביניהן בפידת שתי מעין ואחר כך ישבע מפסק: אין מודה במקצת חייב שבועה עד שתהיה הודיה ממין הטענה כיצד כור חטים יש לי בידך אין לך בידי אלא לתך חטים חייב אבל אם אמר לו אין לך בידי אלא כור של ״שעורים פטור שהמין שטענו לא הודה לו בו והמין שהודה לו בו לא טענו דינר זהב יש לי בידך פקדון לא הפקדת אצלי אלא דינר בקשה בקשה הפקדתי אצלך לא הפקדת אצלי אלא פרוטה ׳ פטור שטענו מין אחד והודה לו במין אחרת וכן אם אמר לו ׳ עיין כי״ט: עשרה דינרין מצרי׳ הפקדתי אצלך לא הפקדת אצלי אלא עשרה צוריות פטור וכן כל כיוצא בזה מנורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא מנורה קטנה הרי זה פטור אבל אם טענו מנורה בת עשר לטרין והודה לו במנורה בת חמש ליטרין הרי זה מודה במקצת מפני שיכול לגרדה ולהעמידה על חמש וכן אם טענו אור גדול ואמר לו אין לך בידי אלא אור קטן פטור אבל אם טענו יריעה בת עשרים אמה והודה לו ביריעה בת י אמות הרי זה נשבע מפני שיכול לחתכה ולהעמידה על עשור וכן כל כיוצא בזה כור חטים יש לי בידך אין לך בידי אלא כור שעורים פטור אף מדמי שעורים שהרי אמר לו אין לי בידך שעורים ונמצאת דומה למי שאמר לחברו בבית דין מנה לך בידי ואומר לו האחר אינו לי בידך שאין בית דין

כ׳ טבועת הדייכין וכ׳ המניח

ו עיין בתוס׳ בפר טופטים בכ׳ ית: מחייבין אותו ליתן לו בלום ׳ ואם תפס התובע דמי ״ השעורים אין מוציאין מידו: והטוען

ה כדבתן לגבי רמב׳ וכדבי חייא קמייתא בפ״ק דב״מ ודלת כתבה דל׳ לפטוריכי דבבר כדפב׳ ודלת כדבי יוחנן דפ״ב עליה בירושלמי וכן פסקו התוספו׳ מדמתוקל הכא וכן בפ״ק המניח לת׳ רבה בר נתן טענו חטים והודה לו בשעורי׳ פטור וכן הכי׳ פרק טבועת הדייכין לת׳ רבה בתמן לתך חטים ומעורי והודה לו בלתת מהן חייב ממתע הא טענו חטין והודה לו בשעורי׳ פטור וכן פרח ומיין לקמן בפ״ר וכן פה וכתבו התוס׳ דהכא דרבה בר נתן לילפינן מיניה דרב׳ דלפילו רב׳ חייב בטוענת חבל מודה דפטור מדמי שעורים ע״כ:

ו וכן כתב רב׳ שמ״ם וכתב והכי פסקי רבותת׳ לבל לרי נרחה דהת׳ לבל המניח דלי׳ הפם מתעלם היכו דוקת היכת דים לו תביעה על שני טוורים כי היכת דהתם על הגדול ועל הקטן לבל בתמיכין דלעיל מיהא דלית ליה תביעה הלא על הגדול תפילו תפם קטן לת מתעלם מיניה וכן בטענו חטים נרחה ומתתני דלת׳ תפם מטורים לת מתעלם מיניה ורב כתב בשם ר״ת שפי׳ הלי דלי תפם מתפם לת שניהם התם והמוער דלת׳ מתעלם וכו׳ לבל בדיבה בר נתן לם תכם לת החטים היכו גובה דמי שעורים מהן ובכל מקום תפרש ר״ת היכת דמהנית תפיסה לת מהנית הלת לם כן תופם לותו דבר שטוענן עליו וכו׳ כבהילכות סנהדרין כפ״ה:

נתחייב החמוד מבושה מדבריהם וכו' גם זה לא נזכר בתלמוד בבירור לגבי רבר פשוט הוא מלשון חכמים יתקנו שמי מדיבו מן יתורו' להיות נשבע ולא משלם כשהוא חמור משכנגדו נשבע ונוטל כל מכן מלא יתקנו לחמור להיות נשבע ונוטל וזה קל וחומר מיתן עליו תשובה למותן מלא היה דין לישבע וליטול כגון מכיר וגבזל וחבריו וחכמים הקלו עליהם ליטול בלא שבועה וחכמים החמירו עליהן לישבע כגון פשע מטרי וכיוצא בזה ים לומר מלא הבריהו חכמים שבועה מלא היכי דיפטר מיהו חמור לגבי כל מהוא חמור מהי תפטר לו לישבע העמידוהו על דין תורה ונוטל בלא שבועה

מגדל עוז

וכן פשע מטרו וכל כיוצא בזה וכו' עד ויפטר מן המטר

כתב הרי"ף ז"ל לאו מודה בזה אלא מנוטל בלא שבועה מיתן פוטרין מטר מקויים מפני שבועה דרבנן ולא תימר הא דרב ושמואל הא לאו דלא לפטרין הבו דלא לוקמי עלה עלמא:

ואני תמה הגאוני הרי"מ ז"ל הוא הורו כן ומגדולי כל דור ודור הודו לו והרי"ף ז"ל מקובי מדעת רבותיו בעלי התוספות ז"ל כן כתבו ולא הוא חולק יחלוק: היה החמור מן הנשבעין עד שלא ישלם הכל לפי קמח דמקיע וגם הגאונים ז"ל הורו כן: מי שנתחייב שבועה בין מדבריהם עד ויטול ממנו בזיקין פ' הנזהל עכ"ל: לעולם כזה דין כו' עד בין לשבועה בירושלמי: מי שטען על חבירו עד להוסיף חומש בזיקין פ' הנזהל עכ"ס: טענו פשע לו לכל חבירו כו' עד כוף הפרק פרק קמח דמקיע:

פ' קמח

פרק שלישי

אין מודה במקצת כו' עד לו יתר במקיע פרק הזהב ובשבועת דיינים פרק שבועת הדיינין: וכמה היא פרוטה כו' עד והשאר נחשת כמו שבארנו פרק קמח דקידושין היא עיקר ההלכה ופרק י' דהלכות חיובי הוא הבירור: אבל המעה היא היתה עד הרי זה כתב בשבועות פרק שבועת הדיינין: וכן

פ' שבועת דיינין הזהב:

נתחייב החשוד שבועה מדבריהם אם היה מן הנשבעים ונוטלין אינו יכול להשבע וליטול אלא הנתבע שכנגדו ישבע הסת ויפטר וכן פשע שטרו וכל כיוצא בזה שהיה חשוד וטען הלוה שפרעו ואמר ישבע לי הרי הנתבע נשבע הסת ויפטר מן השטר: **היה חשוד** מן הנשבעין בטענת ספק אינו נשבע ואין שכנגדו נשבע לפי שלא נתחייב זה שבועה מן התורה ולפי שאין התובע טוענו טענת ודאי כדי שישבע על טענתו: נתחייב החשוד שבועת הסת אין שכנגדו נשבע ונוטל ששבועת הסת עצמה תקנ' היא ולא עשו לה תקנה אחרת שישבע התובע אלא הרי הנתבע נפטר בלא שבועה: מי שנתחייב שבועת הסת והיה התובע חשוד אין הנתבע יכול להפוך עליו השבועה שהרי אין לכל להשבע אלא ישלם או ישבע הסת ואין שומעין לזה לתלות בדבר שאי אפשר והרי זה כמי שהפך שבועתו על הקטן שאין אומרין לו או ישבע הסת או ישלם:

מי שנתחייב שבועה בין של תורה בין של דבריהם ונשבע ונטל או נשבע ונפטר ואחר כך באו עליו עדים שהוא חשוד אין שבועתו שנשבע בלום ויש לבעל דינו להוציא ממנו מה שנטל או ישבע זה שכנגדו וישול ממנו: לעולם כזה דנין לחשוד עד שילקה בכך אם היו עליו עדים ועשה תשובה ויחזור לכשרותו בין לעדות בין לשבועה: מי שטען על חברו וכפר בו ונשבע בין שבועת התורה בין שבועת הסת ואחר כך באו עדים והעידו עליו שעל שקר נשבע הרי זה משלם והוחזק חשוד על השבועה ובבר בארנו בשבועות שכל הנשבע על ממון חברו ועשה תשובה חייב להוסיף חומש טענו שיש לו חוב אצלו בעדי ובקנין ואמן כן היה ופרעתיך או שאמר איני חייב לך כלום ונשבע ואחר כך באו עדי הקנין או הוציא השטר ונתקיים הרי זה משלם ואינו חשוד שהרי לא העידו שלא פרעו ולא אמר הנתבע לא היו דברים מעולם וכן כל כיוצא בזה:

ל"ש מן הנשבעים

ל"ש ופטר ודוקא בשטרו

ל"ש כרב נחמן דאמר הכי בפ' הנזהל עכ"ל ולא כרב הונא אמר רב דפטור וכן פסק ויתר הגאונים עכ"ס:

פרק שלישי

אין מודה במקצת חייב שבועה מן התורה עד שיודה בפרוטה או יתר ובכפור בשתי מעין כפה או יתר וכמה היא פרוטה משקל חצי שעורה של כסף נקי וכמה הם שתי מעין משקל שתים ושלשים שעורות כסף מזוקק: כל בסף האמור בתורה הוא שקל הקדש והוא עשרים מעה וכל כסף של דבריהם ממשבע ירושלם שהיה הסלע שלהן אחד משמנה בו כסף והשאר נחשת כמו שבארנו אבל המעה היא היתה כסף נקי אפילו בירושלם והיא כסף של ירושלם ולפי זה שהצריכו להיות בפירת הטענה שתי בסף היא מדבריהם עשו אותה שתי כסף של ירושלם שהן שתי מעין ולא עשו אותה שתי שקלים בשקל הקדש זהו הדבר הנראה בשיעור כפירת הטענה ורבותי הורו שבפירת הטענה הוא משקל תשע עשרה שעורות וחצי שעורה מן הכסף ויש לי כמה ראיות לסתור אותה הדרך שתפסו עד שיצא להם זה החשבון ויראה לי שהוא טעות: שתי מעין ופרוטה יש לי בידך אין לך בידי אלא שתי פרוטו' פשוט מפני שכפר בפחות משתי מעין מנה לי בידך אין לך בידי אלא חצי פרוטה פשוט שכל המודה בפחות מפרוטה כאילו לא הודה בכלום מאה תמרים יש לי בידך אין לך בידי אלא תשעים רואין אם היו שוין שם העשר שכפר בהן שתי מעין נשבע ואם לאו פטור מאה אגוזים יש לי בידך אין לך בידי אלא אגוז אחד רואין אם שוה האחד פרוטה נשבע ואם לאו פטור וכן כל כיוצא בזה במה

ל"ש כרב ודלא כשמואל דאמר טעמא דמתי כסף דיתני רבי חייא לסיועי לרב וכן כל הגאונים:

ל"ש וכן פסק ממנו:

מיהו בגב דמקיע הכל לפי קמח דמקיע ובגב הגאונים ז"ל הורו כן: מי שנתחייב שבועה וכן גם זה היה כזכר בתלמוד ודעת רבנו ז"ל כדעת רבנו מאיר ז"ל ולברייתם יפה כח החמור בכך מהוא מטול בלא שבועה כיון שמטרי מקויים ודעת רבנו ז"ל מכיון מלין יכול לישבע ליטול כוטל וכן דעת כעל העיטור ז"ל ולין בידי להכריע:

היה חמור מן הנשבעין וכו' זה ברור ומוכרח מן המפרשים ז"ל ולפ"ז מי שחולין בין הטומר מודה בזה ופשוט הוא:

נתחייב החמור משבועת הסת וכו' זה מבואר בגמרא פרק שבועת הדיינין ופרק קמח דמקיע: מי שנתחייב שבועה וכן גם זה היה כזכר בתלמוד ודעת רבנו מאיר ז"ל כדעת רבנו ז"ל לגבי בעיטור לאמרו מלא תוכן חמור שכתבו פטור ולין עליו כלא חרם כתם ודברי רבנו מלין:

מי שנתחייב שבועה וכן גם זה היה כזכר בתלמוד לגבי מרלה ברור דלא גרע ממה שאמרו טענה בדבר שבמה חבר ולפ"ז פים לחלק ביניה הדבר שכון בעצמו וכן כתב רבנו מאיר ז"ל: לעולם כזה דין לחמור וכו' המוה רבנו דין זה לין פשוט לגדו' מחמת עברה וכן הוא החמת והלכות כתבו ממסת כניהדין ידוע לי החמור בשבוע' מאחתי מקבלין אותו ממיבה לגבי דין שלין מכירין אותו ואחר חמור חני עכ"ל: וכתב בדברי רבנו פרק שנים עשר מהלכו' שבועות ועל הכלל שבועות ושבוע' סוף זה וזה מוכח:

מי שטען על חברו וכו' בהלכו' פ' כל הטוענין מבואר שלין הלכה כרב דאמר פ' הגזל מנה לי בידך והלה אומר לין לך בידי כלום ושבוע ובאו עדים פטור שלין עליו אלא חרם כתם ודברי רבנו מלין:

טענו שים לו אבלו חוב וכו' דין התפלמין שלין השבוע' פוטרו מבואר מאחתי מיהו דרב דלית הלכתא כותיה ודין החמר דבר פשוט הוא שלין כאמר אלא ברורה ברורה ים לזה כמך בגמרא:

פרק שלישי אין

מודה במקצת חייב שבועה וכו' דלא פרק שבועת הדיינין הטענה מתי כסף והודאה שוה פרוטה ומפר' במסכה שבועות בלבר כריך שתהיה מתי כסף וכרב דאמר הכין בגמרא ועוד יתבאר בסמוך: **וכמה** היא פרוטה וכו' הדרך שכתב רבנו בחשקל הפרוטה ובחשקל מתי כסף הוא דרך נכון כבר הכריחוהו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ודע שחשקל לגבי שעורות הוא חשקל לגבי חלב מה שכתב רבנו ולפי שהכריחו הוא דבר כריך עיון דהא מתניתין דקתני לה ומה שהביאו מעין ולא לאמרו שלים פרק קמח דקידושין מקשה זה בגמ' ומתרץ לה ולפשר שים שם לרבנו שטה לחלק: **שתי** מעין ופרוטה וכו' שמנה ומחלקת רב ושמואל בגמרא פרק שבועת הדיינין ותני רבי חייא כותיה דרב דכפירה בלבר כריך שתהיה מתי כסף וכן פסקו כל הפוסקים ז"ל וכן לרב בין לשמואל הודאה בפחות מכרוטה לא כלום הוא: **מאה** תמרים וכו' זה מבואר ויוצא מן הסוגיא שלין יוצא מכלל כפירה מתי כסף והודאה פרוטה אלא כלום שדוקא כמו שיתבאר:

אין מודה במקצת חייב וכו' פ"ק דמכיעין מבואר זה בהלכות מהכריח הממועה לחבר עם וכו' פירוש דברי רבנו דדוקא כשהם בשטר אחד אבל חפצר לו לומר פרעתי לכל אחד היו החמשים בשטרים שונים לו בבתים ידוע מהוה נאמן לומר פרעתי לכל אחד היו החמשים בשטרים שונים לו בבתים ידוע מהוה נאמן לומר פרעתי לכם הודה בחצי הודאתו הודאה לחייבו מטעות התורה וזה נראה ממה שהזכיר שטר בדוקא וממה שאמר שלא תועיל בו כפירתו והרי כל ככסיו משועבדין והרי"ם בגזל הוסיף לומר שלפיכך החמשי' הם בבתים ידוע בהלכות חייב כיון שיש בו מנכסים משועבדין ולא מעטו הלך שטר בדוקא דהוה ליה מעבד קרקעות מגובה בו מן הלקוחות ורבנו היו כתב במערי המטעות הפך מזה ואמר שלפי' חצי החמשים הלך בעדי' לם הודה בהן חצי הודאתו כלום ודברי רבנו נראין לי עיקר:

שטר מכתוב בו שלעים וכו' פ"ק דמכיעין הלך שטר מכתוב בו שלעים לי ביכדי מלוה לו שלעים לם בן שלעה לו הועיל והודה במקצת הטענה חייב רבי עקיבא אומר חייב שלשה הודה ופטור שלשה לי שלעי הלך בלוה אומר שלם לבל מקום שלפיכך רבי מעמן מודה וקימה לן כרבי עקיבא ומבואר בהלכות ומכל מקום נשבע הוא הסת בין בלומר מקום בין בלומר שלם וכן כתבו הלך ולף על פי שמקום לברה הוא חייב כשוכח מכירה לגמרי שלה ליפטר היסת ולף על פי שרבנו דמה זה למקום לברה כבר כתבה בדבריו מכל מקום משמע כאן שפטור הוא משבועת התורה בדוקא:

וכן האומר לחברו וכו' פרק משבועת הדיינין מכה שנה לחבר בדך אין לך בידי אלא חמשים דינר פטור מפני שהוא כמקום לברה ים בגמרא מחלוקת בזה בין ר' אלעזר בן יעקב וחכמים ודע שלפי דעת רוב הפוסקי' דברי רבנו אמת בזה ואפילו לדעת ה פוסקי' כל שיעת בן יעקב לא אמר אלא בשעת הבן שרוה כשהודה זה לחבר ולף בזה נחלקו חכמי מחוז ברי"ף שלא ביכול לטעון ברוח מחמת שהוא הלוה לפי שבא בטענת לבין יכול לומ' לו תנאי היה ביני לביכו והוא פייסני מלוה לו וכן פרעו הרבה מן ה המפרסי"ל ודע שמה שכתב בהשגו בזה לינו עיקר לפילו לדעי ההלכות וכתב רבנו בבאן פטור משבועת היסת לפי שאין הסת על טענ' שמא כנזכר פרק ראשון:

אבל יורם שטען ואמר וכו' זה הוא כדברי אלעזר בן יעקב לפי מה שפרשנו והוא כדעת ההלכות ולם תמצא לומר שאלעזר בן יעקב מחייב לפילו במקום טוען טענת ברוח שכבר רבנו שהלכה כחכמים וכן פסקו הגלוסים ז"ל כתב בהשגות דמוקי התם בשטר שהודה בפני עדים ואין הלוה יכול לומר לו בידי אלא חמשים ואחר כך הוסיף שעוד מאה הלוה ולוה ולוה והרי"ף

המוען את חבירו מכי מיכן וכו' פרק מבועת הדיינין לאחר שמוחל מעמו חטים ושעורים והודיה לו בלחם מיכן חייב וכן העלו שם: **ותחזיל** המוען ואמר כור חטים וכו' שם מימרא פטורה בדברי רבנו: **כור** חטים יש לי בידך וכו' זה מתברר מתוך הדין מה שזכרתי בשמך דשמעת דבעינן מידה ויכפור במה מטעינו הלה שלמעלה לאחרו שלא כדילה לדיינין מהטוענין השניים חייב ולקמן בדין זה כתב רבינו מיהו הלוי ז"ל שלים הודיה בחטים כשעורים קודם שהתובע יטלים דברי חייב ולקמן מכותבנו היה שמה מיכן שתי תבועות: **מלא** עמר כדין שמן וכו' בפרק שני דיני גזירות שמכה וסוגיא דשמרת והעלו בהלכות הפסקן כדברי רבנו וכן הסכימו כל הפוסקים ז"ל:

מנה לי בידך הלוה וכו' דין זה לא נזכר בגמ' בבירור לבל הפרמים נח לקן בו ונתלו בסוגיא מבפרק המוחל ובהמנות כתוב

אלא ואני מודה ובא שלא טענו מנה מלוה ומנה פקדון והודה בחלק וכפר בחלק חין זה מודה במקצת הטענה מהלוה ופקדון שתי טענות הן ויש בידי לשוה על זה והם הכי לחן בזה מקצת הודאה עכ"ל:

ואני לוקחתו ממעמו לא ממעמו לך חין לכו עסק בזה החבור לחקור על זה כמו שמכתבנו כמה פעמים ודי לכו מכעמוד במלכו ושם מהגהות ת"מ ז"ל ודבותיכו בטבתם: **מנה** וכלי יש בידך עד הרי זה חייב מבועה פרק קמח דמציעא: **כל** מקום שנאמר בענין זה וכו' עד סוף הפל כמו שבחרנו כמה פעמים ההלכה פרק מבועת הדיינין והבחור פ"ח ופ"ב:

פרק רביעי

אין מודה במקצת חייב עד וכן כל כיוצא בזה בשבועות פ' שבועת הדיינין: לבל שם לשר לו כים מלה דינרין עד וכן כל כיוצא בזה לשון פרק קמח דמציעא והכל פרק שבועת הדיינין: חין

השוען את חבירו ב' מינין והודה באחד מהן הרי הוא כמודה בשנים ונשבע כיצד כגון כור חטים וכור שעורים יש לי בידך אין לך בידי אלא כור חטים חייב **ותחזיל** השוען ואמר כור חטין יש לי בידך וקודם שישלים דברו ואמר כור שעורין יש לי בידך אמר לו הטוען אין לך בידי אלא כור שעורים אם נר' לדייני שהטוען הטעה חייב שבועה ואם לפי תומו פשוט כור חטים יש לי בידך ואמר לו כור וחצי וכור שעורים אין לך בידי אלא כור חטים וחצי וכור שעורים יש לי בידך ואמר לו הטוען אין לך בידי אלא כור שעורים וכן כל כיוצא בזה מלא עשר כדין שמן יש לי בידך אין לך בידי אלא עשר כדין בלא שמן פטור שהרי טענו שמן והודה לו בחלקים עשר כדין שמן יש לי בידך אין לך בידי אלא עשר כדין דיקנין חייב שבועה שהרי טענו הכדין והשמן והודה לו בכדין וכן כל כיוצא בזה מנה לי אצלך הלואה לא היו דברים מעולם ולא לויתי ממך אבל חמשים דינרין יש לך בידי פקדון או משום נזק וכיוצא בו הודו רבות שזה מודה במקצת וישבע שהרי טענו שהוא חייב לו מאה והודה לו שהוא חייב חמשים ומה לי נתחייב לו משום הלואה או משום פקדון או משום נזק ולזה דעתי נוטה מנה וכלי יש לי בידך אין לך בידי אלא הכלי והילך הרי זה פטור ונשבע חכת שאין לו אצלו אלא זה: אמר בעל הכלי אין זה הכלי כולל בשבועתו שזה כלי והודה הטוען שאין זה כליו ונתחלף לו באחר הרי זה חייב שבועה: **כל** מקום שנאמר בענין זה פטור הרי זה פטור משבועת התודה וחייב שבועת חסת כמו שבארנו כמה פעמים:

כרב נחמן לחמר ממחל דבר פחות מרוחו ב בתרחה מבריח ליה כותיה דחמר הודה בפרוטו וכפר בכלי חייב כדלעיל בפרק זה וכן פרק קמח דבמ' כי חיכטרי קרקע להיל דטעטו כלים וקרקעו והודה בכלי וכפר בקרקעות וכו' מהיה חייב חם לח מלין טטענין על כפירת מעבד קרקעו וכן פרח ודב חלפ ודי וסיה דחלבים ודלח כספר החפץ מפסק רפטו כיש לחמרי מחמרי כן ממטע דר' יוחנן ודחיתו מדקחמר במסקנ' הח מני לחמרן היח עם:

כדחמרן ודלח כחכמים דחמר לח נחרחה לכי דברי לחמרן ולח' יוחנן בן שמר מטמיה דחזקיה כל מקום מלח"ב נחרחה לכי לח דברי לחמרן הלכה כמותן:

פרק רביעי

אין מודה במקצת חייב שבועה מן התורה עד ששיעבנו בדב' שבמר' או במשקל או בטבין ויודה לו בדבר שבמדה או שבמשקל או שבמנין כיצד עשרה דינרין יש לי בידך אין לך בידי אלא חמשה כור חטים יש לי בידך אין לך בידי אלא לתך שני רשלין של משי יש לי בידך אין לך בידי אלא רשל הרי זה חייב וכן כל כיוצא בזה אבל אם אמר לו כים מלא דינרין מסרתי לך לא מסרת לי אלא חמש' מאה דינרין מסרתי לך לא מסרת לי אלא צרור של דינרין ולא מנית אותן בפני ואיני יודע מה היה בו ומה שהנחת אתה נטל הרי זה פטור וכן כל כיוצ' בזה: בית מלא חבוא' מסרתי לך והלה אומר לא מסרת לי אלא כורין כורין מסרתי לך איני יודע כם הם שהרי לא מדדתם בפני אלא מה שהנחת אתה נטל פטור: בית זה מלא עד הזיז מסרתי לך והלה אומר עד החלון חייב וכן כל כיוצא בזה אין

פרק רביעי

אין מודה במקצת חייב מבועה וכו' פ' שבועת הדיינין מהנה לון

מגיד משנה

מנה לי בדרך והרי עד אחד וכו'. ויש מהגהות שכתבו בשם יחיד מעיד שהיה מכחיש העד השני כאומר שמעו גם כן כאמיתו במבוטה הוכיחה מהמשנה מהזכיר והוא בבא בתרא פ' חזקת הבתים ובהדיא מקומות והוא כך ההוא גברא דחטף נכסא מחבריה אתא לקמייה דרבי אמי הוה יתיב רבי אבין נביה אחזל אתייה חד מהדיה דחטפה מיניה אמ' ליה תין חטפי ודידי חטפי אמר רבי אמי היכי לידיה דייני להי דיכי ליפלגו ליכא תרי כהדי ליפטריה היכא חד מהדיה דמיחטף חטפה מיניה ליפטרוה הא מר תין חטפי ודידי חטפי אמ' ליה רבי אבין הוה ליה מיחד בטבוטה אחיו יכול ליפטר ומפלג ומשמע זה הוא בהדיא מיקומ' בגמ' בהלכה ברורה מיתין לשם יודע הס החזיר לו וכו' ופסקי כותי רבי כנון בשם פי' מתניתה כותי רבי כנון קרין זה הכי יודע הכי פרש הס לחו סהדי לה כן ודאי נתען היה לומ' לי בדך כגברן סהרי ודאי לפיכך בשבועה הוכיחו מהלכה ואיכן יודעין הס פרש בהמן הוא לומר וע"כ לי בדך כגברן מגו דאי בעי אמר פרעתי מהלוה ומי פרעתי מהלוה הו המפקיד הת חברו בעדי היכו כדיך לפרעו ולא להחזיר לו בעדי ואתמן לומר החזרתי הו פרעתי ומשב' דנכסת הו מפני שהנחל את חברו בעדי כדיך להחזיר לו בעדים והכי מפרשינן בפ' רבעי מהלכות גזלה הו הוה דיך כשהיו מעיד שהנכסת היו שדין בד החוטף ליבל הס תימצי לומר שאין הנחל את חברו בעדים כדיך להחזיר בעדים והכי לא היה מעיד הס היו בדו כדין ודאי מהימן הוא לומר דאי מגו דאי בעי אמר לי' תשבי מגו דאי בעי אמר לי' החזרתי וכן כתבו ז"ל וכל כל כאלו דברי רבי בדיקין לו על כך הוא כתמצין ומתיך כפשטו' זה סתם רבי ומתוך על המבוכי ואי הכפשר לפרש דברי הלוה בתחלה מצד עצמן הוא לומר דאי מגו דאי בעי אמר לי' פרעתי מהלוה הו המפקיד ד בהמנו כגון שטענת תחלה לא היו דברי משלם ואחר כך הוכיח עליו עד זה ואחר לומר לויתי וכפרעתי והדרך הרחוק כשהעד מעיד שאין המנה הלוה הוא אומר לי בדין הרחוק מהזכיר רבנו והוא שהתובע טוען לי בדך כגברן בפות הו כלים והטעם לפי שכל מקום שאנו מחייבין אותו ממון לאחד מחייבו שבועה ושאנו בכי היכי נוכח המעידים שאין המנה בידו ודאי היכו כיון לומר יש לי בדך כגברן בפות הו כלים דהוה ליה מגו דאי בעי אמר פרעתי ואחר כיון שהודה בו יכול ליפטר להחזים השד לף על פי שפוטר עצמו בשבועה אחרת חייב לשלם לפי שכל מה שהתובעו כפרן שבועה שהוא כופרו הוא כמי שהודה בפני שלשה ואחר כך הוא בא לפטור עצמו בשבועה שהוא פטור ומה לי שהודה בפני שלשה ומה לי שהודה בפני שנים הרי הוא כמי שהודה בפני שלשה ואחר כך הוא בא לפטור עצמו בשבועה שהוא פטור ומה לי שהודה בפני שנים הרי הוא כמי שהודה בפני שלשה ואחר כך הוא בא לפטור עצמו בשבועה שהוא פטור ומה ל

קטן מטעני הגדול וכו' מפ' בתלמוד פ' הנזקין מהפשוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ויש להן ממה ויתן כמבואר פ"ב מהלכות מכירה וכן כתבו פ' החובל מהקטן מחבל בחרים פטור לפלם לעולם כיון שבר"ד מהלכות חובל ומתוך שני דברים אלו למדו קצת הגהות זל מהכל תלוי בהנחת הקטן ירושלמי פ' מחיובו הוא בדבר מים לו בו הנאה ומעמיד בזה קיימין והוא מיתני לכלל הזמן הנזכר פרק ב"ט מהלכות מכירה ובדבר מתיר לו בו הנאה הוא פטור דהוה ליה דומיא דחבלות וחלוק ככון הוא זה ום לקצת המפרשים מבמת לחרות בקצת מעניניס הללו וזו עיקר: **החדש** והמעיין וכו' פ' חרש עיין מטעמו וקלף על פי מהוא כומה ומתן במטלטלין בבריקות כזכר פ"ב מהלכות מכירה לין בית דין כ' נזקין לטעמותיו אלא ברמיה ולא בבריין ום מי מכת פלם מתרפאו החרפי ומודי פלו חייב לפלם כיון מהיתה להם הנאה אם כפרו מ' מעמיין לתן לבל פוטה לפילו כמתב והבריה ומודה פטו המלוה לפוטה לבדה מדעת היא ודבריס נכונים הם ודין הקומה פמ"ב רבו מפורש בהדיא מקומות ולא נתמעט הקומה אלא מהיות דיין כזכר פ"ב מהלכות מכירה:

פרק ששי

בעלי

דיכן מבאו לבית דין וכו' דברי' אלו פטורים בעצמם ום להם קמך בגמ' ממה מלמדו בכתובות ובבדיס וכממעיין לותן אומרין לו לאו על דעתך אלו מעיין לותך אלא על דעתנו וכו' וכרך זה בורר לאמרו במפנה גבי עדים ממולין להם כיצד לתם יודע מזה חייב לפלוני מנה וכו' והוא מחסם נוטען ממה יטעו ה עדים ויחסבו מהוא חייב לפי מה מרמלו או מודעו ולא דין הדין כן וכל מכן ום לחום בבעלי דבר עצמן מלרס קרוב לפל עצמו וזה ברור: הרי מטען עליו מהלוהו מנה וכו' פרק קמח דמציע לאו יחכ' מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידין אותו ום לו וחזר ואמר פרעתיך הוחזק כפרן לאותו ממון כי היכ דמבת אי כת' לכלתי אינטל דיולתא בבתובה וקבלה עילויה לידבקה כתוב אמר לה היו דבריס מעולם לתו קודי ואמרו דכת' לה לאו אמר פרעתיך אמר רבי חייא הוחזק כפרן לאותה אבטלה ע"כ בגמרא ומפר רבנו הגרשום ז"ל יותכן היה בעדים מעידין ום לו עכשו בשעת תביעה ואע"פ שאמרו ום לו וכיון שאמר טענה מכחשת העדים לעולם חיכו כאמן לומר פרעתיך עד מיבור בעדים אבל אם אין העדים מעידין ום לו עכשו אלא שהלוהו והוא מבור דבריו שמה שאין לך בידי כלום רבה לומר לפי שפרעו ודאי לא הוחזק כפרן ותה פטור אלין לך בידי אין ממעו אלא לזה מעולם ואם כן למה הוחזק כפרן בכך: **ראשו עדים** מתנה לו מעות וכו' פרק מבועת העדות בעי רב יהודה מנה מניתי לך בפני פלוני ופלוני והעדים רואין אותו מבחוץ אמר רב המנונא והלה מה טוען לי דאמר לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן לי דאמר במתנה נתתם לי כי אתו עדים מאי הוו וכתב רבנו ולעולם אין אדם מוחזק כפרן עד שיכפור בבית דין וכן כתבו ז"ל וכן נדין מהרי חון לבית דין יכול הוא לטעון מה שירצה: מנה

בעלי

דיכן מבאו לבית דין עד וכיוצ בזה הכל מתקנות ה הנאומים זל: הרי פטען עליו מהלוהו מנה עד ובכסר כרך קמח דמציע: דאתו עדים ממנה לו עד בתה מכפר פרק מבועת השדות: מנה

הלכות מכירות פרק ו' בהלכות תלוה פ"ו

מגרל עוז

פרק ששי

בעלי

דיכן שבאו לב"ד טען האחד ואמ' מנה יש לי אצל זה שהלויתיו או שהפקדתי אצלו או שנזל ממני או שיש לי אצלו בשכר וכן כל כיוצא בזה והשיב הנטען ואמר איני חייב כלום או אין לך בידי כלו' או שקר אתה טוען אין זו תשובה נכונה אלא אומרין בית דין לנטען חשב על טענתו ופרש התשובה כמו שפ' זה טענתו ואמ' אם לויתי ממנו ואם לא לויתי הפקיד אצלך או לא הפקדת גזלתו או לא גזלתו שכרתו או לא שכרתו וכן בשאר הטענות ומפני מה אין מקבלין ממנו תשובה זו שמא טוען הוא בדעתו ויבא להשבע על שקר שהרי אפשר שהלוהו כמו שטען והחזיר זה את החוב לבנו או לאשתו או שנתן לו במתנה כגון וחזר וידמה בדעתו שנפטר מן החוב לפיכך אומרים לו היאך תאמר איני חייב כלום שמא אתה מתחייב מן הדין לשלם ואין אתה יודע אלא הודיע לדיינין פירוש הדברים והם יודיעוך אם אתה חייב או אין אתה חייב ואפילו היה חכם גדול אומרים לו אין לך הפסד שתשיב על טענתו ותודיענו כיצד אין אתה חייב לו מפני שלא היו דברים מעולם או מפני שהיו והחזרת לו שהרי אנו דנין במחוך שיכול לומר בכל מקום וכן אם טען הטוען ואמר זה חייב לי מנה או מנה יש לי אצלו אומרים לו מאי זה פנים הלוית אותו או הפקדת אצלו או הזיק ממונך אמור היאך נתחייב לך שהרי אפשר שידמה שהוא חייב לו והוא אינו חייב כגון שחשדו שגנבו או שאמר לו שאתן לך מנה וביוצא בזה הרי שטען עליו שהלוהו מנה והשיב זה ואמר לו לא היו דברים מעולם ואחר כך הביא הטוען עדים שהלוהו בפניהם וחזר הנטען ואמר כן היה ולויתי ופרעתי אין מקבלין ממנו אלא החוזק בפרן ומשלם אבל אם השיב איני חייב או אין לך בידי כלום או שקר אתה טוען וכן כל ביוצא בזה והלך התובע והביא עדים שהלוהו בפניה ואמ' הנתבע כן היה אבל חזרתי לו פקדונו או פרעתי חובו לא הוחזק כפרן ונשבע הסת ונפטר ואחו עדים שמנה לו מעות ולא ידעו מה הוא תבעו בדין ואמר לו תן לי מעותי שהלויתיך ואמר מתנה נתת לי או פרעתן היו הרי זה נאמן ונשבע הסת ונפטר אמר לא היו דברים מעולם ואחר כך באו עדים שמנה לו בפניהם הוחזק כפרן ולעולם אין אדם מוחזק כפרן עד שיכפור בבית דין ויבא שני עדים ויכחישוהו במה שכפר מנה

כל קמח דמציע

פ' שבועת הדיינין

השתן את חברו וכו' זה נראה פשוט ממכירות קרקע אחר הזמן חובגמור הוא כיון ממחלוקתן בדמים מלמד היה מחלוקת מזה לומר ים לי לדור בה עדיין והלה כופר הרי זו תביעת קרקע ואין כאן אלא תביעת מכירות לפי ממכירו קרקע לעבין קניה ואונאה ולמאר לדבריס וכל מכן הוא מדין חפר בורות הנזכר למעלה לבל כאן מלין מחלוקתן אלא בתביעת דמי המכירות כל' למאר חיובין ואין זה כחופר בורות דהתם מחמת חברון קרקע הוא ולא נעשה ברשות בעל הקרקע והוה ליה כתביעת קרקע לבל במכירות הקרקע אין נוף הקרקע חסר כלום ומתחלתו נעשה בין שניהם

מגדל עוז

הטוען על חבירו כל עד מהוך מטלטלין זה מהורחת הגאונים ז"ל: פטר מסרתי לך ועבד דינרי היה לי בו וכו' עד כמו מבירנו בהלכות חובל.

כתב הרחב ז"ל תמיה גדול הוא זה ואולי ברשותו הוא וכופר הוא בו ואם פטרוהו מ מטבועת התורה מטבועת פמיעה ומטבוע מלוי ברשותו לא פטרוהו עכ"ל:

כ"ע:

ואני תומר זו הוחלת הגאונים ז"ל היא ובפרק בעיני קרוב לודאי שגם הם סמכו בחיוב אותן סתי מטבועות אלו לפי שהן בחזקת על ידי נעבול לא הוברכו לפרעון כי כשהוא היה בעיניהם והבאור פרק ג': האומ' לחבירו טטר טים בידך עד וכזה הורו רבותי בתשובת ה הגאונים ז"ל: אין נשבעין על טענ' חרס כו' עד כמשיב לחבירו בשבועו' פרק מטבועות הדייטין וכניטין פרק הניזקין: וכן אם כפר בכל וכו' עד אינה תביעה בתשובת הגאוני ז"ל: כמצאת אומר קטן שאמר לגדול עד מחמת טענה פרק שבי דכתובות: וכן אם הודה שהיה שותף לקטן עד טענת סתי

כתב הרחב ז"ל בראיה הדבריס חפץ השמ לידו לשמרה מחיי חבירו וכן השותף שהיה מחיי חבירו והאפטרופוס שמוהו בית דין ומבתלק כשהוחזק קטן וזה חיכו מן המיטן שבית דין מטבירין אותו עכ"ל:

ואני אומר הלכה זו כיון כל הנשבעין ומה שכתב הרחב ז"ל בכריתו היא ומה שרשו עיניו וכבר כתבתי הרבה פעמים סתי לנו עסק בזה החבור בכבדות ובהכרעתן: הורו רבותי סתי נשבעין כל עד כוף הפרק בהוראה זו ובדרך הזה: פרק ו'

הטוען על חברו ואמר לו שני חדשים שכנת בחצרי ואתה חייב לי שכר שני חדשים והוא אומר לא שכנתי אלא חדש אחד הרי זה מודה במקצת יאם היה שכר החדש שכפר בו שוה שתי כסף נשבע שאין השענה בגוף הקרקע אלא בשכרה שהוא מטלטלין שטר מסרתי לך ועשרה דינרין היה לי בו ראיה לא היו דברים מעולם ישבע והסת הפך עליו הרי זה נשבע והסת שהיתה בו ראיה לעשרה דינרין ואבדו באבדת השטר ויטל ואם אמר הנתבע אמת מסרת לי ואבד הרי זה פטור אף משבועת הסת שאפילו פשע בו ואבד פטור כמו שבארנו בהלכות חובל האומר לחברו שטר שיש לי בידך זכות יש לי בו וזה אומר איני מוציא שטרי או איני יודע אם יש לך בו ראיה או לא כופין אותו להוציאו טען שאבד השטר מחרימין אותו תרם סתם טענה זו הוא יודע בודאי שהשטר שיש לי בו זכות אצלו הרי נשבע הסת שאינו אצלו ושאבד ממנו וכזה הורו רבותי

אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן אחר הבא בטענת עצמו או בטענת אביו לפי שזה המקצת שהודה בו לקטן אינו אלא כמשיב אבדה וכן אם כפר בבל ובא עד אחד והעיד לקטן אינו נשבע שזה עד אחד ואין שם תובע שתביעת קטן אינה תביעה גמורה נמצאת אומר קטן שאמר לגדול מנה לי בידך או אבא היה לו בידך והלה אומר אין לי בידי אלא חמשים או אין לך בידי כלום ועד אחד מעידו שיש לו הרי זה פטור משבועת התורה

אבל אם שמר לקטן וטען שאבד הרי זה נשבע שבועת השומרין לפי שאינו נשבע מחמת טענ' וכן אם הודה שהיה שותף לקטן או אפוטרופוס עליו יעמידו בית דין אפוטרופוס לקטן וישבע השותף ויוצא בו טענת שמא הורו רבותי שאין נשבעין על טענת קטן שבוע' של תורה אבל שבועת הסת נשבעין ואפי' היה קטן שאינו חריף לענין משא ומתן נשבעין הסת על טענתו שלא יהיה זה נוטל ממנו כשהוא קטן וילך לו בחנם ולזה דעתי נוטה ותקון עולם הוא נמצאת למד שהקטן שטען על הגדול בין שהודה במקצת בין שכפר בכל בין שהיה שם עד בין שלא היה שם עד הרי זה נשבע הסת ואינו יכול להפוך על הקטן שאין משביעין את הקטן כלל ואפילו חרם סתם אינו מקבל לפי שאינו יודע עונש השבועה: קטן

וכן כתב בשם מהורו הגאונים:

תניא בירושלמי כי יתן היום אל רעהו פרט לקטן עד כדון מניין לו קטן ותבעו קטן כתן לו קטן ותבעו גדול מ מניין תלמוד לומר אל רעהו עד מתהיה תביעה ביניהם והגיעו קמיה דורם דבר זה מ מדבר ביניהם שם:

הוה הר' יוסף הלוי ז' מיגש ורבותיו וכן כתב בשם מהורו:

כתב רב אלפס ז"ל מלין מטבועת מטבירין לאותו אבדה ואינו יכול להפוך על הקטן משביעין את הקטן כלל ואפילו חרם סתם אינו מקבל קטן

פרק ז'

האומר לחברו פטר וכו' זה דבר ברור וכל חלקי תורה לא תקנו בו מבועה מלינה ברשותו ואין לך בתקנת חכמים אלא מה שאמרו הם ז"ל: דין זה פשוטים לפי מה שכבר כתבתי וים בפרק גט פשוט ממך בגמרא מבופין מי שים בידו פטר שים בו זכות לאחר להוציאו:

אין נשבעין על טענת חרש כו' מעבה פרק מבועת הדייטין ומה שכתב רבנו ז"ו בטענת לבוי וכן נראה על פי שים גודסין שם אלא בדרבה קא מפלגי דמטעם דאפילו בטוענו קטן מחייב רבי אלעזר בן יעקב לפטר מלין הלכה כחותו אלא כחכמים ודין זה מוכרח מרוב הפוסקים ז"ל:

וכן אם כפר בכל ובא עד אחר וכו' זה דעת רבנו ורבו ורוב הפוסקים דכי אמריכן אין נשבעין על טענת חרם סוטה וקטן הוא בין במודה מקצת בין בשד אחר וכל מבועה הבאה על טענת בריא והתניתין כתמא קתני: **אבל** אם שמר לקטן וכו' זה כדעת רבו ז"ל וקצת מפרשים ז"ל כנזכר פ' מני מהלכות מכירות ושם כתבתי שים מן המפרשים חולקין עליהם ז"ל מלין מבועת שומרין מן התורה על טענת קטן וכן כתב הרי"ף ז"ל בהשגות שם ודע שהרב מן המפרשי ז"ל מבריחים מלין מבועת התורה כלל על קטן לבל מבועת המותפין והאפטרופין והאריכין שהיו מדבריהם נשבעין אותה לקטן ובהשגות כתב הרי"ף ז"ל דקטן הבי בטענת לבוי מחמת מעידה מנמקר החפץ לידי השומר הרי שומר זה נשבע על זה ואין זה עיקר אלא בכל גונא לין מבועת התורה על ידי קטן לבל מבועה על דבריהם ים וכן עיקר: **הורו** רבותי וכו' כבר כתבתי מכן הוא דעת הרבה מן המפרשים ז"ל: **קטן**

וכן לאחד מהיו אומרין עליו וכו' גם זה פשוט: אף על פי שמשמעין שיש וכו' רבי טעם שם [illegible] לה טענינן ליה וכן בשאר הטוענות ומבואר בגמרא גבי מטמוה חיזקי בך לבל בעל האילוך חלק ואפשר שלפי זה תבטו הלה לה טענין לאחד מהן לה טען טוענין לו ולרבי הכל לריתומים טוענין להו כל מה שהיה יכול לבייסם לטעון וזה מבואר בדברי רבנו למעלה:

פרק שביעי

המודה

בפני מנים מים לפלוני אצלו מנה וכו' פרק זה בורר הודיה בפני מנים וקנו מידו כותבין וחם לאו אין כותבין כו' ומרומה לי מרבנו מפרש הודיה זו בשאומר אתם עדי אין מהתובע עמו כמו שיתבאר למטה וזהו הדין הנזכר למטה כל המודה בפני מנים היכו יכול לחזור וכו' לבל דבריו בכאן הם ממה שאומרו פרק גבו פשוט מכיב מרע שאומר מנה לפלוני בידי ואומרו יתומי חזר ואמ' לנו אבא פרעתיו כאומנין ואמר בהלכות דממעיכין מיהא דאי אמרו יתומי חזר ואמ' לנו אבא פרעתיו כותבין ולא אמרי' לרם עמו מלא להמבא את בניו ואף על גב דלא אמר תנו דיוקא כאומר דרך הודאה ובבר נתבאר זה פ' עשרה מהלכות זכייה ומתנה ומשם למד רבי' דהוה הדין לבריה שהודה בדרך הודאה גמורה מפיפלו בלא אתם עדי הרי זה עדות לעצמו מהיכו יכול לטעון ממטה הייתי בך לבל יכול אומר כן מלא להמבא את עצמו ונראין הדברים מכיון שהודה דרך ה הודאה ועם כל עדים היאך יטען ממטה הייתי בך וברור הדבר מדרך הודאה אמר כן לבל החלון ממש רבנו בין אם התובע עמו לאין ה התובע עמודברים נראין כן לבל לא מצאתי להם בגמרא ממך ברור ומה מכת' ואם היה עד אחד נשבע כן הוא דעת קצת הגאונים ז"ל ו וקצתם אומרי' דהודאה בעד אחד לא כלום הוא ומכל מקום כשבע הכת: כל המודה בפני מנים וכו' זהו מה שכתבתי למעלה מאמרו בגמרא הודה בפני מנים וקנו מידו כותבין ואם לאין כותבין לפני מלמה ולא קנו מידו מלי רב אמר כותבין רב אמי אמר אין כותבין הוה עובדא ואם לה רב לדרב אמי ואם אמרו דילמ' כתובו וחתומו והבו לי' כתביכן וכן אם הודה בבית דין אחר וכו' בממון יתבא' זה ומה מכתב והוא מיהו ב"ד מכירין את פניהם וכו' דבר פשוט הוא ומבואר בהרבה מקומות: בית דין של מלמה וכו' אם אמ' ליה רב אחא בר אחבא אנא סהדי ליה בחודיתא זימנין לא כתבינן מיכפי ויתבי לא כתבי' כבר היתי אומר כתבינן עד דאמר הוו עלי דייני מר בר רב אמי אמר לפי' אמר הוו עלי דייני לא כתבי' עד דאמרי' דוכתא לדוכתא ומלחי ומזמני דבר אמר אף על גב דכפניהו אינהו לא כתבינן עד דאמר הוו עלי דייני מר בר רב אמי אמר לפי' אמר הוו עלי דייני לא כתבי' עד דאמרי' דוכתא לדוכתא ומלחי ומזמני ליה לבי דינא ובהלכות הא מילתא חזינא בה פלוגתא בתי רבותא חיכא מאן דאמר לית הילכתא כמר בר רב אמי וחיכא מאן דאמר הלכתא כמר בר רב אמי והאי סברא דרבנו הוא ז"ל עד כאן וכן הוא דעת רבנו והלכתא כמר בר רב אמי:

וכן אתה שומע אומרין עליו שודאי בעל ממון לאמר אלו הייתי אלא הייתי פורעו לפלוני ופלוני ואחר מיתתו באו פלוני ופלוני לתבוע ואמרו חכמים אין להם כלום ש שזהאדם עשוי להראות [ב] עצמו שאינו בעל ממון ושלא חניח בניו בעלי ממון וכל כיוצ' בדברי' אלו אף על פי שהמטמין עדים אינה עדות וכן המורה מעצמו ועדים שומעין אותו וכן האומר לחבדו בפני עדים מנה לי בידך ואמר לו הן בכל הדברים אלו ו וביצא בהן כשיבואו לבית דין אומר לנתבע למה לא תתן מה שיש לו אצלך אמר אין לו אצלי כלום אומרין לו והלא אותה אמרת בפני אלו כך וכך או הודת מעצמך אם עמד ושלם מוטב ואם לא טען אין [ג] טוענין לו אבל אם טען ואמר משטה הייתי בו או דברי' לאו היו דברי' מעולם או שלא להשביע את עצמי נתכוונתי פשוט ונשבע הסת במו שבארנו:

[ב] לרם עמוי מלא להמבא את עצמו וכו' דלפי' בפניו לא אמר לו מכח לך בידי מיך לר' עמוי מלא להמבא את עצמו מדיקתני במתני' אים פלוני אמ'לי מלי חייב לו דממע מלא בפניו אמר לו אל תודם תובעו וקתני לא אמר כלום עד מיאמ' בפניו הודה דהייבו לתם עדי ממע דכתב לא מהני מידי לפלוני בפניו עד מיאמר לתם עדי ומיהו תיתה דממע לעיל דאיכא למידק מיכה דמכי טען מטמ' לאי בך והיכי מכי דייק דילמ' מטמו דלרם עמוי מלא להמבא את עצמו הוא ומיירי כמתיבו תובעו ול"ל דבבל ענין לא מהני מידי עד מאמר בפניו הודה דהייבו לתם עדי וכו' עכ':

[ג] כר' חייא דאמר כמם מלרם עמוי מלא להמבא את עצמו כך עמוי מלא להמבא את בניו ודלא כרבי יממע בר' יוסי כדאיתא התם עכ':

[ד] וכן פי' רי"ד אלא טען אין לו טענין אבל אם טען ואמר משטה הייתי בו או דברי' לאו היו דברי' מעולם או שלא להשביע את עצמי נתכוונתי פשוט ונשבע הסת במו שבארנו:

[ה] עיין בפ' ח' ובפר קנין פ' לב':

[ו] כל המודה בפני שנים אינו יכול לחזור ולומר משטה הייתי בו ואין צריך לומר אם הודה בפני שלש אבל מחייבין אותו ליתן בהודיית פיו שכל האומר בדרך הודיה הרי זה כאומר אתם עדי אבל אין כותבין אלא אם כן אמר להם כתבו וחתמו ותנו לו וצריכין לחמלך בו כמו שבארנו וכן אם הודה בבית דין אחר ששלחו לו כמו שיתבאר הרי אלו כותבין וחת' ששמעו בית דין מבירים את שניהן כדי שלא יעדימו שניהן לחייב איש אחר: בית דין של שלש שהיו יושבין מעצמן במקום הקבוע להן ובא התובע וקבל לפניהם ושלחו שליח אצל הנתבע ובא וחודה בפניהם הרי אלו כותבין ונותנין לבעל דינו אבל אם לא היו קבועין ולא שלחו לו אפילו קבץ אותן והשיב השלשה והודה בפניהם

פרק שביעי

המודה

בפני שנים שיש לפלוני אצלו מנה ואמ' להן בדרך הודיה לא דרך שיחה אף על פי שלא אמ' אתם עדי ואף על פי שאין התובע עמו הרי זה עדות תבעו בדין אם אמר לא היו דברי' מעולם אין שומעין לו ומשלם על פיהם ואם היה עד אחד נשבע הואיל ואמר דרך הודיה טען כשבאו אלו העדים ואמר שלא להשביע את עצמי הודתי נאמן ונשבע הסת ואם כשהודה בפניהם היה התובע עמו אינו יכול לשעון ולומר כדי להראות שאיני עשיר הודיתי אבל אם טען שנתן נאמן ונשבע הסת: [ו] כל המודה בפני שנים אינו יכול לחזור ולומר משטה הייתי בו ואין צריך לומר אם הודה בפני שלש אבל מחייבין אותו ליתן בהודיית פיו שכל האומר בדרך הודיה הרי זה כאומר אתם עדי אבל אין כותבין אלא אם כן אמר להם כתבו וחתמו ותנו לו וצריכין לחמלך בו כמו שבארנו וכן אם הודה בבית דין אחר ששלחו לו כמו שיתבאר הרי אלו כותבין וחת' ששמעו בית דין מבירים את שניהן כדי שלא יעדימו שניהן לחייב איש אחר: בית דין של שלש שהיו יושבין מעצמן במקום הקבוע להן ובא התובע וקבל לפניהם ושלחו שליח אצל הנתבע ובא וחודה בפניהם הרי אלו כותבין ונותנין לבעל דינו אבל אם לא היו קבועין ולא שלחו לו אפילו קבץ אותן והשיב השלשה והודה בפניהם

[ז] כרתכן התם אם תמר לים פלוני תמר לי מהוא חייב לי לא תמר כלום אלא היה מתכוין למכור עדותו כדאיתא בירושלמי עד שיאמ' בפניהם הודה לו מעמע הלטון מנקבנו לעם עדות וברך הודיה תמר כן לבל אם לא כן היכו מועיל עד שיאמר אתם עדי פירוש בלא נקבנו לעם עדות מברך מיהא ניכר מברך הודיה תמר כן כך המיב הר"ר מתתיה מקרטם סה"ו ועיין בהלכות עדות פרק ז' עכ':

מעגל עיז

וכן לאחד מהיו אומרין עליו וכו' עד סוף הפר' הכל פ' זה בורר והבירור בזה הפרק:

פרק שביעי

המודה

בפני עדים עד דרך ה הודייה פל' זה בורר ופרק חזקת הבתים: טען כשבאו עדים הלו וכו' עד ונשבע היסת

כתב הר"ר ז"ל דברים הלומ' מלד ומוף דבריו לוכן ממוים עם דברי הרב מכתב בסוף גט פשוט עכ"ל:

ואני לומ' כבר כתבתי בתוך דרך הגמרא ודרכו וחם חולק יחלוק ומה בבך הלו והלו דברי הלהי' חיים הם ועיקר ההלכה בכהדרין פרק זה בורר: וחם כמהודה בפניהם כו' עד לחי' לים לחר עיקר ההלכות פרק זה בורר והבירור פי דהלכות נירושין: בית דין של שלשה כו' עד ולפיכ' לין דנין בו בשטר הכל בכהדרין פרק זה בורר: כבר

מנה הלויתיך כפר בבית דין ואמר וכו' פל מבועת הדיינין החזק דאמר
ליה לחבריה הב לי מלה זוזי דלוזפתיך אמר ליה לא היו דברים
מעולם אתון סהדי ואמרי דלוזפיה ופרעיה אמר אביי אמינא כמאן דאמר
קאמרי לוזפיה ואיכהו קאמרי פרעיה רבא אמר כל האומר לא לויתי כאומר
לא פרעתי דמי אלא בגמרא פרעתי דמי עב בגמרא ודיימא
לא פרעתי דמי עב בגמרא ודיימא

מנה הלויתיך כפר בבית דין ואמר לא היו דברים מעולם ובאו שני
עדים שלחה ממנו מנה ופרעו והמלוה אומר לא נפרעתי הרי זה חייב לשלם
שכל האומר לא לויתי ובאו עדים שלחה כאום' לא פרעתי דמי ונמצאו הלוה
אומר לא פרעתי והעד' מעידים אותו שפרעו הודאת בעל דין כמאה עדים
דמי ואין המלוה חייב שבועה שהרי החזק זה
ח וכן פסק רב חלפם בפרק "וכן אם הוציא עליו בתב ידו שהוא חייב
כו"ם עכ: לו ואמר לא היו דברים מעולם וזה אינו כתב ידי
אם החזק כתב בידו בבית דין או שבאו עדים שהוא
כתב ידו הרי זה החזק כפרן ומשלם מנה הלויתיך והלוא לי בידך אמר לו
הנטען והלא פרעתיך בפני פלו' ופלו ובאו פלו' ופלו'
ואמ' לא היו דברי' מעולם לא החזק "כפרן
שאין העדים זוכרין אלא דבר שהם עדים
בו לפיכך לא "החזק כפרן וישבע לוה הסת
ויפטר כיוצא בו תן לי מנה שהלויתיך
ואתה עמדת בצד עמוד זה ואמר הנטען
לא עמדתי בצד עמוד זה מעולם ובאו
עדים שעמד לא החזק כפרן שאין אדם
משים דעתו לדברים שאין בהן ממש וכן
כל כיוצא בזה תן לי מנה שהלויתיך
והרי העדים ואמר הנטען פרעתיך בפני
פלוני ופלוני אומרין ללוה הביאם והפטר לא באו או שמתו או שהלכו
למדינ' אחר' ישבע הסת שפרעו שאין אנו
מצריכין אותו להביאן אלא לברר "דבריו
ולהפטר אף משבועה שהמלוה את חברו
בעדי איט צדי' לפרעו בעדי' כמו שבארנו
אמר לו בפני עדים מנה לי בידך אמר
לו הן למחר תבעו בדין והביא עדים ואמר
משטה הייתי בך ואין לך
בידי כלום "פטור ונשבע
הסת שאין בידו כלום
ואפי' אמר לא היו דברים
"מעולם שהרי לא אמר
להם אתם עדי ודבר ש
שאינו עדות אין אדם
זוכרו ולפיכך אם אמר
לא היו דברי' מעולם לא
החזק כפרן ולא עוד אלא אפילו המשיך לו עדים אחרי
הגדר ואמר לו מנה לי בידך אמ' לו הן רצונך שיעידו בך
פלוני ופלוני אמר לו לא שמא תכפני בדין למחר ואין לי
מה אתן לך ולמחר תבעו בדין באלו העדים ואמ' משטה
הייתי בו בין שאמ' לא היו דברי' מעול' הרי זה נשבע הסת
ונפטר שאין כאן עדו' עד שיאמ' הלוה אתם' עדי או יאמר
המלוה בפני הלוה וישתוק הלוה אבל בעודת חזה לא
החזק כפרן מעשה באחד שהיו קורין אותו קב רשו
כלומר שיש עליו חובות הרבה אמר מי זה שאני חייב
לו אלא פלוני ובא פלוני ותבעו ואמרו חכמים ישבע הסת
ויפטר וכן

מנה הלויתיך כפר בבית דין ואמר לא היו דברים מעולם ובאו שני
עדים שלחה ממנו מנה ופרעו והמלוה אומר לא נפרעתי הרי זה חייב לשלם
שכל האומר לא לויתי ובאו עדים שלחה כאום' לא פרעתי דמי ונמצאו הלוה
אומר לא פרעתי והעד' מעידים אותו שפרעו הודאת בעל דין כמאה עדים
דמי ואין המלוה חייב שבועה שהרי החזק זה
ח וכן פסק רב חלפם בפרק "וכן אם הוציא עליו בתב ידו שהוא חייב
כו"ם עכ: לו ואמר לא היו דברים מעולם וזה אינו כתב ידי
אם החזק כתב בידו בבית דין או שבאו עדים שהוא
כתב ידו הרי זה החזק כפרן ומשלם מנה הלויתיך והלוא לי בידך אמר לו
הנטען והלא פרעתיך בפני פלו' ופלו ובאו פלו' ופלו'
ואמ' לא היו דברי' מעולם לא החזק "כפרן
שאין העדים זוכרין אלא דבר שהם עדים
בו לפיכך לא "החזק כפרן וישבע לוה הסת
ויפטר כיוצא בו תן לי מנה שהלויתיך
ואתה עמדת בצד עמוד זה ואמר הנטען
לא עמדתי בצד עמוד זה מעולם ובאו
עדים שעמד לא החזק כפרן שאין אדם
משים דעתו לדברים שאין בהן ממש וכן
כל כיוצא בזה תן לי מנה שהלויתיך
והרי העדים ואמר הנטען פרעתיך בפני
פלוני ופלוני אומרין ללוה הביאם והפטר לא באו או שמתו או שהלכו
למדינ' אחר' ישבע הסת שפרעו שאין אנו
מצריכין אותו להביאן אלא לברר "דבריו
ולהפטר אף משבועה שהמלוה את חברו
בעדי איט צדי' לפרעו בעדי' כמו שבארנו
אמר לו בפני עדים מנה לי בידך אמר
לו הן למחר תבעו בדין והביא עדים ואמר
משטה הייתי בך ואין לך
בידי כלום "פטור ונשבע
הסת שאין בידו כלום
ואפי' אמר לא היו דברים
"מעולם שהרי לא אמר
להם אתם עדי ודבר ש
שאינו עדות אין אדם
זוכרו ולפיכך אם אמר
לא היו דברי' מעולם לא
החזק כפרן ולא עוד אלא אפילו המשיך לו עדים אחרי
הגדר ואמר לו מנה לי בידך אמ' לו הן רצונך שיעידו בך
פלוני ופלוני אמר לו לא שמא תכפני בדין למחר ואין לי
מה אתן לך ולמחר תבעו בדין באלו העדים ואמ' משטה
הייתי בו בין שאמ' לא היו דברי' מעול' הרי זה נשבע הסת
ונפטר שאין כאן עדו' עד שיאמ' הלוה אתם' עדי או יאמר
המלוה בפני הלוה וישתוק הלוה אבל בעודת חזה לא
החזק כפרן מעשה באחד שהיו קורין אותו קב רשו
כלומר שיש עליו חובות הרבה אמר מי זה שאני חייב
לו אלא פלוני ובא פלוני ותבעו ואמרו חכמים ישבע הסת
ויפטר וכן

כתב הלוחץ כפר בבית דין כו' עד מהרי החזק כפרן
כתב שהלוה לו כתוב עכ: ואני לומר כבר כתבתי
למעלה ודלמת בפרק מהיכן כתוב:
הזכיר עליו כו' עד החזק כפרן ומשלם בבבא בתרא פרק גבו פסוקו ובכתובות
פרק בתרא: מנה הלויתיך והוא
לי בדוק וכו' עד הימת ויפטר
בפלוגתת פרק מבועת הדיינין:
כיוצא בו תן לי מנה וכו' וכן כל
כיוצא בזה פרק מבועת העדות:
תן לי מנה מהלויתיך וכו' עד
מפרש

כתב הרשב"ם ז"ל נלמו דוקא לו'
בפני פלוני ופלוני מזה
למען המדבר בהוה ומה למען ה
המדבר על עיקר הטענה ולא כלום
חכמה עכ"ל:
ואני לומר לפי מבין מליהתו
ומה למיב על תוכחתו:
פלוני לנו מביאין לוחו וכו' עד
כמו שבארנו פרק זה בורר ובירו'
והכילור ריש פרק ט' דהלכו' מלוה
ולוה: לומר לו בפני עדים עד לא
הוחזק כפרן בפרקדין פ' זה בורר
ובפלוגתת פרק מבועת הדיינין:
מעמה בלחר שהיו קורין לוחו עד
שבבע היסת ויפטר
כתב הרשב"ם ז"ל לפי זה לפי
הגמרא עכ"ל:
ואני לומר ההלכה פרק זה
בורר ולפלוג הגמ' שלמרו
לרש עמוד שלא להשבית את עכמו
ובפרט מקנת המפרסים ז"ל דמכל
מקום מתורת מבועת היסת לא כ
כפלוג ועל זה הדרך דרך ז"ל
ום מפרסים כי לפיכו חרם שתם
לין עליו שלא שם רבה התובע ל
להחרים על כל מי שחייב לו כלום
ולינו פודע לו ועל זה הדרך דרך
הרשב"ם ז"ל: וכן

פי' מנהג דוקא כגון דמר זה נותן וזה מביא
אבל לם תנהי מקום בפני לין ז"ל לתם שדי ודלמה מכ"ב
דיקדוקין שלא מעתה קודם לכמה בפני מ"מ ז"ל לתם
שדי מכ"ה ועיין בהלכות לימות פרק ג' עכ:

כתב הרשב"ם ז"ל לפי זה לפי
הגמרא עכ"ל:
ואני לומר ההלכה פרק זה
בורר ולפלוג הגמ' שלמרו
לרש עמוד שלא להשבית את עכמו
ובפרט מקנת המפרסים ז"ל דמכל
מקום מתורת מבועת היסת לא כ
כפלוג ועל זה הדרך דרך ז"ל
ום מפרסים כי לפיכו חרם שתם
לין עליו שלא שם רבה התובע ל
להחרים על כל מי שחייב לו כלום
ולינו פודע לו ועל זה הדרך דרך
הרשב"ם ז"ל: וכן

בדין זה בורר

תני בך שלא בתובע לבל בתובע לא ורחיה מפ' ים נוחלין
דלא אמרי' לרש עמוד שלא להשבית את עכמו שלא בתובע
לבל בתובע לא ועיין בסימן קמ"ד ובספר קנין בסימן לב":

מנה הלויתיך כפר בבית דין ואמר לא היו דברים מעולם ובאו שני
עדים שלחה ממנו מנה ופרעו והמלוה אומר לא נפרעתי הרי זה חייב לשלם
שכל האומר לא לויתי ובאו עדים שלחה כאום' לא פרעתי דמי ונמצאו הלוה
אומר לא פרעתי והעד' מעידים אותו שפרעו הודאת בעל דין כמאה עדים
דמי ואין המלוה חייב שבועה שהרי החזק זה
ח וכן פסק רב חלפם בפרק "וכן אם הוציא עליו בתב ידו שהוא חייב
כו"ם עכ: לו ואמר לא היו דברים מעולם וזה אינו כתב ידי
אם החזק כתב בידו בבית דין או שבאו עדים שהוא
כתב ידו הרי זה החזק כפרן ומשלם מנה הלויתיך והלוא לי בידך אמר לו
הנטען והלא פרעתיך בפני פלו' ופלו ובאו פלו' ופלו'
ואמ' לא היו דברי' מעולם לא החזק "כפרן
שאין העדים זוכרין אלא דבר שהם עדים
בו לפיכך לא "החזק כפרן וישבע לוה הסת
ויפטר כיוצא בו תן לי מנה שהלויתיך
ואתה עמדת בצד עמוד זה ואמר הנטען
לא עמדתי בצד עמוד זה מעולם ובאו
עדים שעמד לא החזק כפרן שאין אדם
משים דעתו לדברים שאין בהן ממש וכן
כל כיוצא בזה תן לי מנה שהלויתיך
והרי העדים ואמר הנטען פרעתיך בפני
פלוני ופלוני אומרין ללוה הביאם והפטר לא באו או שמתו או שהלכו
למדינ' אחר' ישבע הסת שפרעו שאין אנו
מצריכין אותו להביאן אלא לברר "דבריו
ולהפטר אף משבועה שהמלוה את חברו
בעדי איט צדי' לפרעו בעדי' כמו שבארנו
אמר לו בפני עדים מנה לי בידך אמר
לו הן למחר תבעו בדין והביא עדים ואמר
משטה הייתי בך ואין לך
בידי כלום "פטור ונשבע
הסת שאין בידו כלום
ואפי' אמר לא היו דברים
"מעולם שהרי לא אמר
להם אתם עדי ודבר ש
שאינו עדות אין אדם
זוכרו ולפיכך אם אמר
לא היו דברי' מעולם לא
החזק כפרן ולא עוד אלא אפילו המשיך לו עדים אחרי
הגדר ואמר לו מנה לי בידך אמ' לו הן רצונך שיעידו בך
פלוני ופלוני אמר לו לא שמא תכפני בדין למחר ואין לי
מה אתן לך ולמחר תבעו בדין באלו העדים ואמ' משטה
הייתי בו בין שאמ' לא היו דברי' מעול' הרי זה נשבע הסת
ונפטר שאין כאן עדו' עד שיאמ' הלוה אתם' עדי או יאמר
המלוה בפני הלוה וישתוק הלוה אבל בעודת חזה לא
החזק כפרן מעשה באחד שהיו קורין אותו קב רשו
כלומר שיש עליו חובות הרבה אמר מי זה שאני חייב
לו אלא פלוני ובא פלוני ותבעו ואמרו חכמים ישבע הסת
ויפטר וכן

כתב הרשב"ם ז"ל לפי זה לפי
הגמרא עכ"ל:
ואני לומר ההלכה פרק זה
בורר ולפלוג הגמ' שלמרו
לרש עמוד שלא להשבית את עכמו
ובפרט מקנת המפרסים ז"ל דמכל
מקום מתורת מבועת היסת לא כ
כפלוג ועל זה הדרך דרך ז"ל
ום מפרסים כי לפיכו חרם שתם
לין עליו שלא שם רבה התובע ל
להחרים על כל מי שחייב לו כלום
ולינו פודע לו ועל זה הדרך דרך
הרשב"ם ז"ל: וכן

בדין זה בורר

תני בך שלא בתובע לבל בתובע לא ורחיה מפ' ים נוחלין
דלא אמרי' לרש עמוד שלא להשבית את עכמו שלא בתובע
לבל בתובע לא ועיין בסימן קמ"ד ובספר קנין בסימן לב":

כמעמיה דמר מבדיה לי דלא לתבה לחברו מכה לי בידך והוא ולא פרעתיך בפני פלו' ופלו' כריכין מיבלו פלו' ופלו' ויעידו והקנו ותרבו לבה נמי לברר
קלמיכה ומפרם רבנו לברר דבריו כדי להפטר מבועה וכ' מהוא מחלוק בין זו להיות דלמעלה בעדי הלוה דלמעלה לין מם עדי הלוה וכלין ים עדים והוא מכתב
כלן והרי העדים אלו מפטר מהוא מחלוק בין לומר לו פרעתיך בפני פלו' ופלו' לאום' פרעתיך בפני פלו' ופלו' ומפרסי מחלקו כן והר"ם ז"ל כתב בהמבות מזה דעת
רבנו ולומר עליו ולין כלן חכמה ולי כרלה מהחלוק הוא לדעת רבנו מפני עדי הלוה והרבה תרוצין כלמרו בזה ודע מדברי הרבה מן המפרסים ז"ל כרלה מבדין
הנזכר כלן לתם בהו לותן פלוני ופלוני והכלימו חייב לתלם ולא כן כרלה מדברי רבנו אבל עקר הדבר הוא דקיימא לן כרבה דלעיל ולא קיימא לן כי הא דרבי
יבלק בפלוגתא ולא לומרו כריך לברר חלה בדין תבעת הריקע ובבא לדין בתחר וחזקה מכח מעמי היא בהלוה מהוא כלמן לומר פרעתי
קיימא לן דכל גובה מלמן חבה דעת רבנו חלפסי ז"ל פלה כתב בהלכותיו ההיא דגט פסוק ולזה הסכימו רבנו מלוי הלוי והר"טבה ז"ל: אמר לו בפני
עדים וכו' בפרק זה בורר מפורש זה בורר בהלכות בבלוי וכן מבואר תם היא דלמר רב כריך מיהמר לתם עדי לה פלה לומר לוה לה פלה דלמר מלוה
ומתיך לוה: מעשה בלחר שהיו קורין וכו' תם: וכן

פרק שמיני

כל המשלטלין בחזקת זה שהן תחת ידו אף על פי שהביא התובע עדים שהמשלטלין הללו ידועין לו כיצד בגר זה או כלי זה שבידך או שבתוך ביתך שלי הוא או הפקדתיהו אצלך או השאלתיהו לך והרי העדים שהן יודעין אותו מקורם ברשות יהנתבע אומר לאכי אלא אתה מכרתו לי או נתתו לי במתנה הרי זה הנתבע נשבע והסת ונפטר: טען שהוא משכון בידו יכול לטעון עד כדי דמיו ונשבע בנקיטת חפץ ונטל כמו שבארנו במה דברים אמורים בדברים שאינן עשויין להשאיל ולהשכיר כגון בגדים ופירות וכלי תשמיש הבית ודברי של כחורה וכיוצא בהן אבל דברים העשויין להשאיל ולהשכיר אף על פי שהן תחת ידו של זה ואף על פי שלא השאילו כלי זה ולא שכרו לו בעדים הרי הן בחזקת בעליהן כיצד ראובן שחזה לו כלי העשוי להשאיל ולהשכיר ויש לו עדים שהוא ידוע לו והרי אותו הכלי תחת יד ש שמעון וראובן טוען שהוא שאול או שכור ושמעון טוען אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה אתה משכנתו בידי אינו נאמן אלא ראובן נוטל כליו ונשבע הסת על פענת שמעון ואפילו מת שמעון תרי ראובן נוטל כליו והדר תבעינן ליורש: במה דברים אמורים כשהכלי נראה ועומד ביד שמעון אבל אם ראובן טען ואמר לשמעון כלי פלוני יש לי בידך ושכור הוא הוציאו אלי והרי יש לי עדים שהוא ידוע לי ואמר לו שמעון אתה מכרתו לי או נתתו לי במתנה נאמן ונשבע שמעון הסת ונפטר מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם ואין בידי כלום נאמן לומר שישנו אצלי ואתה מכרתו לי: אין כל הדברים האלו אמורים אלא שהיה בעל הכלי טוען אני הפקדתיו אצלך או השאלתיו לך אבל אם טען שכלי זה היה שלי ונגנב או אבד או נגזל והביא עדים שהוא ידוע לו וזה שתחת ידו אומר איני יודע אבל אחרים מכרוהו לי או נתנוהו לי במתנה אף על פי שהוא מדברי שעשויין להשאיל ולהשכיר מעמידין אותו ביד זה שהוא בידו ואינו נשבע כלל שהרי אין לו טוען יצא לבעלים הראשונים חזק מכליהן שנגנב ישבע זה בנקיטת חפץ כמה הוציא ויטול ויחזור הכלי לבעלים הראשונים כמו שבארנו בהלכות גנבה: טען אתה מכרתו לי או נתתו לי במתנה אף על פי שיצא לו שם גנבה אם לא היה מדברי העשויין להשאיל ולהשכיר אף על פי שהודה ואמר לו יודע אני שהיו שלך אבל פלוני מכרם לי או נתנם לי במתנה אין מוציאין אותן מידו אפילו הביא עדים שהיו ידועים לו שאדם עשוי למכור את כליו: טען

ואין המסכן כגבי מתנאי פרק יש מהלכות מלוה ולוה: **בגא** בהנתם: וחין כל הדברים האלו אמורים אלא בדברים שאין עשויין להשאיל ולהשכיר אבל דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואחר כך הלוהו או שכרו או נשאל עליהם אינו נאמן לומר מכרתי לו או נתתי לו אלא אם כן הביא עדים שמכרו או נתנו לפני השאלה ושכירות ואפילו מת הלוה או השוכר יכול לומר לבעל הבית מכרתי לו או נתתי לו ואין בעל הבית יכול לחזור ולתבוע מן היורשים כלום וכן עקר ואם לזה רמיה מוכח פרק המקבל ומה טכת רבנו ופי' מת שמעון וכו' מבואר פרק המקבל ורבינו חפרש ואפרש דחנרתא מיתמי בדברים העשויין להשאיל ולהשכיר והודאת הגיטני זל חין דעת רבנו כן כזל פ' קמיי בגא בפהיה כלי זה בר' וכו' זה פעו דכוותה כתיב דכל הנטבעין חיכא חלת ברחה וכן כתב הרימבן זל וכן מוכיח פר' חזקת הבתים:

אין כל הדברי הללו אמורין וכו' פרק הנחל בתרא מצנה המכיר כליו וסברין בין ח' חס יכול לו עם גבה בעיר יטבע כמה הוציא ויטול וחס לאו לא כל הימנו ם לכי לומר מכרן לאחר ולקחן זה ממנו ובטרחה מחזיק בהן בעל הבית העמוד למכור את כליו להיכו עמוד למכור כליו כמו ממכר בהלכות גנבה פ' חמישי ולא כזכר בגמרא חלוק בין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר לכל ריקלת מן המבורעי זל חלקו בהן מכח כוגיא דכל הנטבעין ודעת רבנו לחלק בהם ולהסו כלי העשויין להשאיל ולהשכיר בעל כבי העמוד למכור את כליו לאחר עשויין בבעל הבית מיכו עמוד למכור כליו והרבה מן המפרשים זל מסכימין דחדתי יש תקנת השוק לפיכו בכלי העשויין לכשאיל ולהשכיר והרי זה כנטבע ונטבל ממין בהן מהלכות גנבה ה' השלמתיך לפרש לפיכו בדיעבד אין לנסס גנבה בעיר חלוק פיכו בהלכות גנבה ואמר דבכלי העשויי להשאיל ולהשכיר אפילו בעבר עליו כמה ימים אין לו עם גנבה בעיר ומס לאו נראה מדברת פיטול כלי בלא דמים אבל למשה כל שהוא מכור מפיכו בלא דמים פיטול ולזה לא עשו בהן תקנ הסוק והוא דבר תמה כמו שאזכיר למטן ודע שדעת רבנו עקר ופעמיו הוא מכחי שאין מחזיקין בבי לדם בגבין וכל שהוא מדה מלא השאיל ולא השכיר לזה כלי זה חיכו כלאן לומר כגבב ממכי לו השלתיו לאחר והוא מכרו לך וכן עקר:

טען אתה מכרתו לי וכו' זה מבואר דכל שאין עשויין להשאיל ולהשכיר זה אומר לקוחין נאמן השו לקוחין ומבואר פ' הנטבעין ודין זה הוא לפיכו בבעל הבית שאינו עשוי למכור כלי ואפ לו בס גבה בעיר ולא עד מבריכו כזה לאמרו ויטול כזכר פר' חמישי מהלכות גנבה זהו בשהלים שהמשלטלין בידו טוען אחר אתה מכרת לי ואחי נאמן בשבת ולפי דברי אין מוסיפין מידו ומטנה דפ' הגוזל והכונית מעליה כולן הן בשהלים שהכלים בידן טוען אחר לקחתים: **מבאן** אתה למד וכו' זה נתבאר לעילה בראש הפרק: מי שהיו בידו דברי העשויין וכו' דין זה גם כן נתבאר למעלה והוא בשלא יכא לבעלים שם גנבה בעיר והבעלים אין טוענין השלתיו לו אלא על פי שיש טוענין כן היה נאמן בטענת גנבו מטוס דלא מחזיקין אחרי בגבב ומעו כי הלי לא לאחרין **ובהשגות אמא** לא ידעתי למה אין בשבין טוענין ללוקח והלא הרי טוען מזה בא מכחו לאילכל נראה מדבריו מהוא נוטלן בלא דמים מזה דלא עדיף מגברא דאתי מחמתיה

יחשלטלין כלי עד ומטל כמו שבארנו פרק הזהב: **בגא** בדברים פחול שעשויין כלי עד ואתה מכרתו לי פ' חזקן יכא לבעלים חזקה כלי עד כמו שבארנו בהלכות גנבה ההלכה פר' הנחל עבי והביאור ע"ה: טען אתה מכרתו לי עד כדין כל הנטבעין ומטלין פדין כל הנטבעין: מי מהיו בדין דברים העשויין להשאיל ולהשכיר עד פחרש עמוי למכור את כליו

בתב הרמב"ן זל לא ידעתי למה חס בשביל מטוענין ל ללוקח והלא הרימטון מזה בא מכחו לא היה יכול לטעון ועוד הרי לא טען רבא ליורם בשפרש דחנרתא עכ"ל:

ואני חומר זה הדין עיקרו פ' כל הנטבעי ומס בידהו רי שלם זל בשם הגאוני מן הטערי פחיבר ביאורה ההלכה וטענת הלוקח פחמר הרמב"ן זל אין לכו כריכי לכך מהרי הוא בעכמו טוען ובדרישתי פרק הגוזל בתרא גמרא מתני' דהמוכר כלי וספרין ביד אחר דקל טעמא התם דוקא מטו' דיכא לו מס גנבה בעיר כו' ברישתי התם לבל הכא דליכא היו טעמא לא והא דלא טען רבא בשפרש דחנרתא דכיון דאין הלה טעין לא טעכין ליה לכן ועוד אכי חומר מעולם לא שמעתי טוענין ללוקח אלא דומיא דטוענין ליורש ושכיר בקרקע המוחזק ולא במטלטלין כלל והרוצה לחלוק על זה כריך להביא ראיה וזו אינה כריכ לפנינו:

לעיל פ"ו

פ' הנחל בתרא:

כה' ועיין שם:

ה בקידושין פרק האומר בירושלמי גרסי' חד בר נש קם על חבריה בפוקי אמר ליה הב לי קיתונא וסבדינא אתת עובדא קומי רבי אמא אמר ליה אית חודיתך ליה בדיכא ואיהו לא חודי לך ב קיתונא הב ליה דיכר ועיין בשיטתן כי דין נזקקין לתובע תחילה עכ"ל:

מכרתו לי אחר שבא לידי לתקנו אף על פי שמסרו לו שלא בעדים בעל חבלי נאמן ומציאין אותו מיד האומן וישבע בעל הבית הסת על טענתו ויש גאונים שרנו אפילו שלא הביא בעל הבית עדי שזה הכלי שלו והאומן וראה כליו ביד האומן והרי האומן מודה לו שהיה שלו ומכרו לו נאמן אבל אם אמר לא היו דברים מעולם ושלי הוא הבלי נאמן האומן ונשבע הסת ואם הביא בעל הבית עדים שהבלי הזה ידוע לו אין האומן נאמן ודין זה הפלא הוא בעיני אלא טען ואמר כלי פלוני נתתיו לו לתקן והאומן אומר החזרתיו ומכרתיו או נתתו לי האומן נשבע הסת ונפטר מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם ואפילו מסרו לתקן בעדים האומן נאמן מתוך שיכול לומר החזרתיו לך שהמפקיד אצל חברו בעדים אינו צריך לו להחזיר בעדים לפיכך נשבע האומן הסת ונפטר ואין מחייבין אותו להוציא הכלי ואם הוציא והאיל ונראה הרי בעל הבית מביא עדים שהוא שלו ונופלו אעפ שמסרו לו בלא עדים כמו שבארנו : לפיכך אם טען האומן ואמר שתים קצצת לי בשכרי ובעל הבית אומר לא קצצתי לך אלא אחת אם היה הכלי נראה בפניהם והאומן אין לו בו חזקה ואינו יכול לטעון שהוא לקוח בידו הרי בעל הבית נשבע בנקיטת חפץ על הקציצ כמו שבארנו בשכירות ונותן ואם אין הכלי נראה בפניהם הואיל והאומן נאמן לומר לקוח הוא בידי יכול לטעון עד כדי דמיו ונשבע בנקיטת חפץ ונוטל כדרך כל הנשבעין ונוטלין כמו שבארנו אמן שירד מאומנותו ובן האומן הרי הן כשאר כל אדם ויש להם חזקה בבל המטלטלין כמו שבארנו :

מי שנכנס לביתו של חברו בפני בעל הבית ויצא וכלים טמונין תחת כנפיו והעדים רואין אותו ולאחר זמן תבעו בעל הבית ואמר לו החזר לי כלי שהשאלתיך והרי העדים והוא אומר לקוחין הן בידי אינו נאמן ונשבע בעל הבית הסת על טענתו שלא מכרן ולא נתנן ויחזרו בית דין הכלי לבעל הבית במה דברים אמורים בבעל הבית שאינו עשוי למכור את כליו והוא שהוציא הכלים תחת כנפיו אין דרכו להצניע ואותן הכלים אין דרך בני אדם להצניען לפי שחייב להחזיר לפי שלא הצניען אלא לכפור בהן אבל בעל הבית העשוי למכור את כליו אף על פי שאין זה צנוע ואין דרך אותן הכלים להטמינן תחת הכנפים הרי זה נשבע הסת שהן לקוחין בידו וכן אם יצא בהן מגולין בפני עדים אף על פי שאין בעל הבית עשוי למכור את כליו הרי זה נאמן לומר לקוחין הן בידי שמא נצטרכו לו מעות ומכרן ובלבד שלא היו מדברים העשויים להשאיל ולהשכיר אבל דברים העשויים להשאיל ולהשכיר לעולם הן בחזקת בעליהן במו שבארנו ואף על פי שהוציאן מגולין ואף על פי שבעל הבית הזה עשוי למכור את כליו הואיל ויש לו עדי שזה הכלי העשוי להשאיל ולהשכיר בלבד ידוע הוא לו מוציאין אותו מיד זה על כל פנים עד שיביא ראיה שמכרו לו או נתנו לו במתנ' אפ' בת זה שהבלי תחת ידו מוציאין אותו מיד היורש בלא שבועה שכיון שאין לאביו לטעון שלקחו או שהוא משכון כך אין זה יכול להשביעו ואם טען היורש טענת ודאי ואמר בפני נתנו לאבי או מכרו לו הרי בעל הבית נשבע הסת כשאר כל הנשבעין וכבר בארנו שיש מי שהורה שישבע בעל הבית הסת ואחר כך יחזיר כליו מיד היורש ואין דעתי נוטה לזה : מי שלקח קרדום ואמר הריני הולך לכרות דקלו של פלוני שמכרו לי וכרת הדקל הרי זה בחזקתו שאי אתה מעיז פניו וכורת אילן שאינו שלו ואם טענו הבעלי שלא מכרוהו נשבע זה הכורת הסת שהוא שלו ונפטר וכיון שנכרת הרי הוא כשאר כל המטלטלין

וכן מי שנכנס לביתו של חברו בפני בעל הבית ויצא וכלים טמונין תחת כנפיו והעדים רואין אותו ולאחר זמן תבעו בעל הבית ואמר לו החזר לי כלי שהשאלתיך והרי העדים והוא אומר לקוחין הן בידי אינו נאמן ונשבע בעל הבית הסת על טענתו שלא מכרן ולא נתנן ויחזרו בית דין הכלי לבעל הבית במה דברים אמורים בבעל הבית שאינו עשוי למכור את כליו והוא שהוציא הכלים תחת כנפיו אין דרכו להצניע ואותן הכלים אין דרך בני אדם להצניען לפי שחייב להחזיר לפי שלא הצניען אלא לכפור בהן אבל בעל הבית העשוי למכור את כליו אף על פי שאין זה צנוע ואין דרך אותן הכלים להטמינן תחת הכנפים הרי זה נשבע הסת שהן לקוחין בידו וכן אם יצא בהן מגולין בפני עדים אף על פי שאין בעל הבית עשוי למכור את כליו הרי זה נאמן לומר לקוחין הן בידי שמא נצטרכו לו מעות ומכרן ובלבד שלא היו מדברים העשויים להשאיל ולהשכיר אבל דברים העשויים להשאיל ולהשכיר לעולם הן בחזקת בעליהן במו שבארנו ואף על פי שהוציאן מגולין ואף על פי שבעל הבית הזה עשוי למכור את כליו הואיל ויש לו עדי שזה הכלי העשוי להשאיל ולהשכיר בלבד ידוע הוא לו מוציאין אותו מיד זה על כל פנים עד שיביא ראיה שמכרו לו או נתנו לו במתנ' אפ' בת זה שהבלי תחת ידו מוציאין אותו מיד היורש בלא שבועה שכיון שאין לאביו לטעון שלקחו או שהוא משכון כך אין זה יכול להשביעו ואם טען היורש טענת ודאי ואמר בפני נתנו לאבי או מכרו לו הרי בעל הבית נשבע הסת כשאר כל הנשבעין וכבר בארנו שיש מי שהורה שישבע בעל הבית הסת ואחר כך יחזיר כליו מיד היורש ואין דעתי נוטה לזה : מי שלקח קרדום ואמר הריני הולך לכרות דקלו של פלוני שמכרו לי וכרת הדקל הרי זה בחזקתו שאי אתה מעיז פניו וכורת אילן שאינו שלו ואם טענו הבעלי שלא מכרוהו נשבע זה הכורת הסת שהוא שלו ונפטר וכיון שנכרת הרי הוא כשאר כל המטלטלין

וכן

מגדל עוז

לפיכך אם טען הגזלן כלי אני כמו שמחרכו ההלכה פרק חזקת הבתים והבחור פי' דהלכו' שכירות : ואם אין הכלי כו' עד בכל המטלטלין כדרך שמחרכו פרק חזקת הבתים והבחור הס"ח : מי שנכנס לביתו של חברו עד ואין דעתי נוטה לזה הכל בשבועות פרק כל הנשבעין : מי שלקח קרדום ואמר עד הרי הוא כשאר המטלטלין

בחב הראב"ד ז"ל הכו מפרשים ומגזריה לדיקלא כליה בלקיט הפירות כמו הגודר בתמרים ולקט הפירות והלך לו עכ"ל :

ואני אומר בשר כל הנשבעין ויש פרק חזקת הבתים דקאי תייתי לה גרסינן בה התי מלוה דנקיט כרעא ותובלית וכב מגלח ותובלית ואמר' חיזיל ומגזריה לדיקלא דפלניה דזבנה ניהלי מהימן כו' ולה רחיתי ולה שמעית גודרי תמרי בכרעא ומגלח חלה היא גרעון : וכן

פרק כל הנשבעין

כרך כל הנשבעין

ג וכן כראה לרבי ובכולהו כמי כי ליתנהו לה אחרן דמהימן חלה בדברים שאינן עשויין להשאיל ולהשכיר אבל בדברי העשויי להשאיל ולהשכיר אפילו ליתנהו לאחר מהני חיובי כאלו וכן גורס רבינו חננאל בשערים שלו וכן ראוי וכן מוכח בשילהי המקבל ובחה עיין שם בתו' וכן כה בשם רבינו חיים ולב כמו שים בשערים ולה אחרן חלה בדברים שאינם עשויין להשאיל ולה אחרן חלה בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר דהו מעמיד בדברי העשויין להשאיל ולהשכיר הוה מהימן לי ליכח כל הת דקאחר שאין עשויין למכור כליו וכלים שאין דרכן להטמין עכ"ל :

כל הזקת הבתים

ד והו שלקח דיקלו מגלח ותובלית ואמר חיזיל ומגזריה לדיקלא דפלניה דזבנה ניהלי מהימן כו' פי' לגזור התמרים שעיקר בתמרים ולה חיישי בקציצת הדקל כשעמוד דקס כן הל למיתר והו שלקח דיקלו כרעא ואחר חיקטיה כדאחרי' פרק כל הנשבעין גבי עשרה חיטים דגזים ולה עביד הו' ורשבם וכן כה וכרחה לרי ולריבב דקס היה בה לקוחו הדקל מעמו לה דדוקא פירי עבדי חיכפי דזבני אבל אין דרך בני אדם למכור דקל לקחון קרע מדאחרי' פי' החובל טורי הרבת כטיעותי קבלת אתה לאמרת לי לקוחו פטור ופריך הס כן לה שבקת חיי לכל בריה מעמיד חיכו כאחן לומר אתה אמרת לי לקוחו במגו דחי בעי אחר אתה מכרתו לי עכ"ל הו וכן פי' רשבם ורב חיכו רואה דבריו ולה פי' למה עכ :

אא הכו מפרשים ומגזריה לדיקלא פלניה בלקיטת הפירות כתו הגודר בתמרים ולקט הפירות והלך לו עכ"ל : וכרחה שכוונתם דמעמיד הכי מהימן גבי כיון דכל ההיא דהחובל הוה גבי חיוב עומד ליקנו וליתלם אבל פירות עומדין הן ליתלם והוו להו כמטלטלין כיון שתלשן וכטלן : וכן

ואם דין יחידים מרבית הוכיח מכאן מתחת ידו שמשכירו לבוקר הפרין ולקחו בלה דשמשאלם הקדים ומצאו דורמי לא עדיפי כלים העמויין להמחיל ולהמכיר בחלה יכה לו מס גבוה מחיר כלים במעמדו בני אלש ולמו בתוך ביתו ומחתרת יחזירו לו אבל בני אדם לא יכולו ולהמכירות על כתפיהם והכל לומרי הללו כלים והללו מפריש על פלוני ולקח לאמרו חכמים מהלוקח כולו דמיו מן הסנגב ומצאו כמה הוכיל כזכור פרין חמיש מהלכות גבוה ואם כן כל מכן בכלי העמויין להמחיל ולהמכיר בחלה יכה לו מס גבוה ואם תמכה למר מלה עמו תקנת הסוף בכלים הלו הלכך לין לך לדם לוקח מיחברו כלים העמויין להמחיל ולהמכיר שה ודלי לין כפין מחיבו כולו בלה דמים והיה דרבה מהוכיח הספר מן היתומים זהו במבעל הספר היה טוען המלתיו לו המכרתיו לחבית ואם היה לחביהן קים לה היה נאמן לומר לקוח הוא בידי לבל לם היה טוען בעל הספר גבוב הוא מחתי ודלי לה היה מוכיחו בלה דמים ולקח בדמים דעת רבנו מחיבו כולו וכן עיקר כמו מכתבתי למעלה והרוכה לעמוד על דעת רבנו בכל פרטי דברים הלו יעיין כלן ופרק חמישי מהלכות גביבה ומכיס דברין הלו עם הלו: אל תגעה בין דברים העמויין וכו' ודלי ממה פלמדו חכמים עמויין ולה לחרו רלויין ים להוכיח פחין כל דבר ה הרלוי להמחיל ולהמכיר בכלל זה ודלי ים בכלל רלויין עמויין מהרי היכן עמויין הלה לם כן הן רלויין לבל לין בכלל עמויין רלויין מהרי לין כל הרלויין עמויין לכך וזה מבואר ונראה מדברי רבינו מהוא מפרש עמויין מעקרן לכך וכן הלמון מורה כפסטו לבל רוב המפרשי ז"ל ראיתי מפרשו עמויין דגלין ודרכן להמחילן ולהמכירן כמו מחרו בעל הבי העמוי למכור כליו מפירושו דגל ודרכו למכרן לעלפי שים לפרשו העמוי האומר לכך מפני דחקו ומכל מקום כך נראה מדברי קלת הבלוכי ז"ל מכל מדרך להמחיל ולהמכיר כלי זה לף על פי פחיבו עמוי מעקרו לכך הדין הזה מוהג בו והכל לפי מה מהוא המוכל ולפי מהוא המחיל עם דברים דגלין להמחילן לקלת חכמים ולה לקלתן ועם מי מיחל כלי זה מחת' ולה יחלטנו מזה ולף עם מחלוקין שו לה כזכרו בתלמוד דברי טעם הם ונראה מהכיחו לזה הרמבן והרשבה ז"ל וכבר קדם רבנו ז' כיוצה בזה מחמר מחם יש ערים מהוא מחכירו תמיד לף על פי פחיבו עמוי לכך הרי הוא כרבר העמויין להמחיל ולהמכיר ולה חלק

מגדל עוז

טוען זה עליו ואמר שאני השכרתי לך או השאלתים לך מציאין אותן מידו ואם חיו מדברים שאינן עשוין להשאיל ולהשכיר דרי זה נשבע השת שלא חשאיל לו ולא השכיר לו אלא כפלוני לקח ועומד כליו בידו:

אל תטעה בין דברים העשוין להשאיל ולהשכיר לדברים שדרכן להשאיל ולהשכיר כמו שטענו רבים ונחלים שכל הדברי הראויין להשאיל ודרבן להשאיל אפילו חלוקו של אדם ומצעו ומטתו ראויין להשאיל אבל דברי העשויין להשאיל ולהשכיר הם הכלים שבני אותה מדינה עשוין אותן מתחלת עשייתן כדי להשאיל ולהשכירן וליטול שכרן והרי הן לבעליהן כמו קרקע שאוכל פירותיו הגוף קיים כך אלו הכלים עיקר עשייתן כדי להנות בשכרן כגון היורו הגדולו של נחשת שמבשלין בהן בבית המשתאות ובגון חלי נחשת הטוח בזהב ששוכרין אותו לכלה להתקשט בו שעשייתי אלו הכלים אינן למכירת עצמן ולא להשתמש בהן בעל הבית בביתו אלא להשאילן לאחרים כדי ליהנות בגודן או להשכירן וליטול שכרן ובן אם היה לאדם משאר הכלים ויש לו עדים שהוא משכירו תמיד ומשאילו והחזק לו שהוא להשאיל ולהשכיר הרי הוא בכלים העשוין להשאיל ולהשכיר ובלי שהפסדו מרובה משכירו ובני אדם מקפידין עליו שלא ישאילוהו הרי הוא בחזקת שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר בגון כבין של טחטחה לפיכך אפי' באו בני אדם והעידו שהשאילו או השכירו זה אין מבטלין בהן חזקתן אלא הרי הוא כבל הבלים: ראיה לדבריו שהרי רבא הוציא זוג שעושין בו הסרבל וספר הגדה בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר ולולי שנתברר לו בעדי שהן מדברי העשוין להשאיל ולהשכיר לא הוציא מתחת ידי יתומים הא שאר הזונות ושאר הספרים אינן בבלל דין זה אף על פי שחזן ראויין להשאיל ולהשכיר ודבר זה עקר גדול בדין והוא דבר של טעם שראוי לסמוך עליו ולדון בו ובדומה הא למוצאי דעת וראוי לדין לשום אחתו לנגד עיניו ולא ילוז:

פרק תשיעי

האומן אין לו חזקה בכלים שתחת ידו ואחד כלים העשוין להשאיל ולהשכיר ואחד שאר כלים כיצד ראה כליו ביד האומן והביא עדים שהן ידעין שהכלי זה שלו והוא טוען ואומ' לתקן נתתיו לך והאומן אומר לא בא לידי אלא בבירה ומתנה או שטוען אתה נתתו לי אהה מברתו

פרק כל הכלבעין והמקבל ותת:

פרק תשיעי

האומן אין לו חזק' כמו שביארנו בבבא בתרא פרק חזקת הבתים והביאור בזה הפרק: לפיכך

לפיכך דמילתא דלא יכטרך ליסבב וכן קבלתי מרבינו יחיא הלוי מכל ודת אומר דכל ספרים עמויים להמחיל ולהשכיר כראמרינן בהחובות ובריקתו עומדת לעד זה הכות ספרים ומחלין לאחרים ומוד אדת דכל דבר עמוי להמחיל ולהשכיר לפי רלות הדיינין ולהבת לים את דעתו כראמרינן גבי מכירה דאמכתא לאבי עמוי להמחיל כפי כבדיתו ולרבה לינו עמוי להמחיל לפי כבדיתו כיון דמיפגם וגבי סיפרה דלבדת היה יודע שהיה רגיל זה להמחיל להבירן על ז"ל והמכיר כליו וספריו דאמר דידועין קחין דרכן להמחיל זה מזה כדפי בפה מהלכות גבוה ובלה כתב מרחה עיקר ככל כי רבינו המחב' ודין לעלב ספריהן מאר מטלטלין בחוב מחייב לו בעלם תמלה בהמלוות בביתן ה' ובבתים ה' וקבלת בבתן לב':

פרק תשיעי **האומן**

אין לו חזקה בכלים שתחת ידו וכו' פ' חזקת הבתים מסבה לומן אין לו חזקה ובנתים סקלה וטוריה הרבה ומסקנת דגמרי מינה ז"ל דכל היכ' דאיכ' מגו הרי הומן נאמן מגו ז"ל הרי כל הכלי העמויין להמחיל ולהשכיר לכל מאר בני אדם ז"ל ומכ' מכל הנלוכי ז"ל חון מהרב שפסי ז"ל שכתב בהלכו' דאפי' לומר מגו בדומן ולומן אי אתה יכול לומר מגו בדומן ולים גלוכי בדבו ולים סלקא סלה הניח כו' ואפי' סלה נכתב זה שהכי' רבנו בהלכו' מכיון שבהלכו' כבדי סלין מגו בדומן הוא הדין לומה שהזכי רבנו ולים מן הלחרונ' שמקבלי כדברי ההלכו' ואמרו

טעם

[illegible] ולבסוף כתוב מלי מי לאמרינן מדלימתין [illegible] ולא חיפסיטא בעיא זו ולזה פסק רבנו מדלין מהכילתן [illegible] מוכיחין לותה מידו ודרך רבנו לפסוק כהלל ודע מהעיא זו [illegible] בגמרא במה מלמדנו סבר הא קא חזו ליה רבנן והם סיוע מהכי [illegible] חזו ליה רבנן ודלמי לא היה לו ל ליתוק כלל הם לא מהודיה לו לבל הר"טבח ז"ל כתב בהפך דבל מהוק חון לבי דין היכו צריך לכוון דלא עביד היכים לגלוי טעמיה חון לבית דין וכתב רבנו חזר הטבי ותקפה מן הרחטון חולקין והטעם לפי שאין הענין למה שהיה בתחלה מהרי מכיהם תקפוה זה מזה ולפ על פי מהרחטון לא כוון מתחלה ועד סוף וזה כוון מעיקרו מכל מ מקום עד כאן לא אמרינן דאם לא חזר ותקפה הבבי דאין מוכיחין ל חותה מן הרחטון הלא מצו לפקפק והמוכיח מחברו על הריאה לבל עכשו מחזר זה ותקפ ודאי חולקין והלכתי בזה לפי מכתוב בהמנות אא אין לזה טעם עכ: ולא ידעתי לדברי הר"ח ז"ל דיוק מן טעם וכבר הכניס הר"מבח ז"ל לדעת רבנו: באו מנים חרוקין בטולית וכו' לוקמינן מם הכא במאי עסיקינן דאתו לקמן כי קפסי לה תרוהו ואמרינן להו זילו פליגו ונפיק וחזול והדור אתו כי תפים לה חד מינייהו הלי לאמר ל חודוי לודי ליה והלי לאמר בדמי לוברתא כיהליה דאמרינן ליה עד המתא חמדת ליה בגלגולת המתא מוברת ליה בלא מהדי הילכך מ מוקמינן ליה בידה דמקן דתפים לה וכתב רבנו דהוה הכין מם טעך ואמר כתבר עלי והטפה פליגי כאמן אבל הר"מבן והר"טבח ז"ל הכניסו מהוק כאמן בטעמה זו ד דאפסר מבבר עליו ותקפה והקנו הם עבמם ז"ל לרבריה הם כן יהיה כאמן בטעמת הסבריתה במבו ד דתקפה ממכי ותרבו דמבו במקום חזקה כי היכי לא אמרי' וכתבו הם ומיהו היכי אמר בדמי לוברתא כיהליה בכבי פלוגי ופלגו והלבו להם למדיכ' היכ כאמן מבו דלמי בעי אמר תקפה מיהלי עד כאן דבריהם:

בהמה

פרק עשירי

בהמה

או חיה שאינה שמורה אלא מהלכת בבל מקו' ורועה' אינה בחזקת [ע"ין בכמ"ל]: זה שהפסה מאחר שה"א ידועה לבעלים כיצד הביא התובע עדים שהבהמה הואת ידוע לו' וזה התופס טוען אתה נתת לי אתה [ע"ין בכמ"ל]: מברת לי אינו נאמן שאין היחה תחת ידו ראיה שהרי היא הלכה מעצמה ונבנסה ברשותו לפיכך אם לא הביא ראיה תחזור הבהמה לבעליה וישבע הסת על טענת זה: היתה הבהמה שמורה או מסורה לרועה אף על פי שהביא זה עדים שהיא שלו והרי היא בחזקת זה שהיא תחת ידו ואם טען אתה מברת או נתת לי ישבע התופס הסת שהיא שלו ויפטר לפיכך מי שהפס בהמת חברו שהיתה שמורה או ביד רועה והבעלים טוענין היא יצאת מעצמה ובאת אצלך או פקדון היא בידך או שאולה היא לך והתופס אומר בן הוא אינה שלי אבל אתה חייב לי כך וכך או אתה משכנתה בידי על כך וכך או [חזקת אותו נוק שאתה חייב] לשלם כך וכך יכול לטעון עד כדי דמיה מתוך שיכול לומר לקוחה היא בידי וישבע בנקיטת חפץ ומטול: וכן העבדים שיכולין להלך אין בחזקת זה שהן תחת ידו אלא כיון שהביא הטוענ עדים שזה ידוע שהוא עבדו והלה טוען אתה מברתו לי אתה נתתו לי במתנה אינו נאמן ויחזור העבד לבעליו וישבע הטוען שלא מבר ולא נתן חביא זה הנטען שתפס העבד עדים שיש לזה העבד אצלו שלש שנים רצופות מיום ליום והוא משתמש בו כדרך שהעבדים משמשין את רבו הואיל ולא מיחה בו בבל אלו השנים הרי זה נאמן ומעמידין אותו בידו אחר שישבע הסת שלקחו ממנו או נתנו לו במתנה אבל עבד קטן שאינו יכול להלך על רגליו מפני קטנותו הרי הוא כשאר המטלטלין וכל מה שיהיה ברשותו הרי היא בחזקתו והמוציא מחברו עליו הראיה: הטוען את חברו ואמר בגזל או בהמה או עבד זה שבידך שלי הוא אשתאל או גזול או הפקדתיו אצלך או שכור לך והנטען אמר לא כי אלא זה ממוני וירושתי והביא הטוען עדים שהעידו שהן יודעין שזה החפץ או העבד או הבהמה ידוע שהיא היה לזה חזר הנטען ואמר כן היה שלך אבל אתה נתתו לי או מברתו לי וזה שאמרתי שלי כאילו ירשתיו הרי זה נאמן ונשבע הסת שכבר

[ל"ע כל עיקר]: [ביארנו שיש לטוען לחזור לטוען דבר הנשמע]: כפינה

כל חזקת הבתים:

כל חזקת הבתים:

מגדל עוז

פרק עשירי

בהמה

או חיה כל עד ויטבע היסת על טענת זה פרק הכותב ופרק קמיא דמציעא: היתה הבהמה טמורה כל עד יטבע בקיטות חפץ ויטול בבתובות פרק הכותב: וכן העבדים מיכולין עד דבר הנטמע פרק חזקת הבתים והביאור פרק מביעי: כפינה

בהמה

או חיה פליגה ממורה וכו' פרק חזקת הבתים אמר ריש לקיש הגודרות אין להם חזקה ופי' גדרות כאן וכל דבר המהלך ברשות כגון עבדים וכן מבואר בגמרא: היתה הבהמה ממורה או מסורה וכו' פרק חזקת הבתים אמר ריש לקיש הגודרות אין להם חזקה ופי' גדרות כאן וכל דבר המהלך ברשות כגון עבדים וכן מבואר בגמרא: היתה הבהמה ממורה או מסורה לרועה אף על פי שהביא זה עדים שהיא שלו והרי היא בחזקת זה שהיא תחת ידו ואם טען אתה מברת או נתת לי ישבע התופס הסת שהיא שלו ויפטר לפיכך מי שהפס בהמת חברו שהיתה שמורה או ביד רועה והבעלים טוענין היא יצאת מעצמה ובאת אצלך או פקדון היא בידך או שאולה היא לך והתופס אומר בן הוא אינה שלי אבל אתה חייב לי כך וכך או אתה משכנתה בידי על כך וכך או [חזקת אותו נוק שאתה חייב] לשלם כך וכך יכול לטעון עד כדי דמיה מתוך שיכול לומר לקוחה היא בידי וישבע בנקיטת חפץ ומטול: וכן העבדים שיכולין להלך אין בחזקת זה שהן תחת ידו אלא כיון שהביא הטוענ עדים שזה ידוע שהוא עבדו והלה טוען אתה מברתו לי אתה נתתו לי במתנה אינו נאמן ויחזור העבד לבעליו וישבע הטוען שלא מבר ולא נתן חביא זה הנטען שתפס העבד עדים שיש לזה העבד אצלו שלש שנים רצופות מיום ליום והוא משתמש בו כדרך שהעבדים משמשין את רבו הואיל ולא מיחה בו בבל אלו השנים הרי זה נאמן ומעמידין אותו בידו אחר שישבע הסת שלקחו ממנו או נתנו לו במתנה אבל עבד קטן שאינו יכול להלך על רגליו מפני קטנותו הרי הוא כשאר המטלטלין וכל מה שיהיה ברשותו הרי היא בחזקתו והמוציא מחברו עליו הראיה: הטוען את חברו ואמר בגזל או בהמה או עבד זה שבידך שלי הוא אשתאל או גזול או הפקדתיו אצלך או שכור לך והנטען אמר לא כי אלא זה ממוני וירושתי והביא הטוען עדים שהעידו שהן יודעין שזה החפץ או העבד או הבהמה ידוע שהיא היה לזה חזר הנטען ואמר כן היה שלך אבל אתה נתתו לי או מברתו לי וזה שאמרתי שלי כאילו ירשתיו הרי זה נאמן ונשבע הסת שכבר

כל חזקת הבתים:

פרק עשירי

בהמה

או חיה פליגה ממורה וכו' פרק חזקת הבתים אמר ריש לקיש הגודרות אין להם חזקה ופי' גדרות כאן וכל דבר המהלך ברשות כגון עבדים וכן מבואר בגמרא: היתה הבהמה ממורה או מסורה לרועה אף על פי שהביא זה עדים שהיא שלו והרי היא בחזקת זה שהיא תחת ידו ואם טען אתה מברת או נתת לי ישבע התופס הסת שהיא שלו ויפטר לפיכך מי שהפס בהמת חברו שהיתה שמורה או ביד רועה והבעלים טוענין היא יצאת מעצמה ובאת אצלך או פקדון היא בידך או שאולה היא לך והתופס אומר בן הוא אינה שלי אבל אתה חייב לי כך וכך או אתה משכנתה בידי על כך וכך או [חזקת אותו נוק שאתה חייב] לשלם כך וכך יכול לטעון עד כדי דמיה מתוך שיכול לומר לקוחה היא בידי וישבע בנקיטת חפץ ומטול: וכן העבדים שיכולין להלך אין בחזקת זה שהן תחת ידו אלא כיון שהביא הטוענ עדים שזה ידוע שהוא עבדו והלה טוען אתה מברתו לי אתה נתתו לי במתנה אינו נאמן ויחזור העבד לבעליו וישבע הטוען שלא מבר ולא נתן חביא זה הנטען שתפס העבד עדים שיש לזה העבד אצלו שלש שנים רצופות מיום ליום והוא משתמש בו כדרך שהעבדים משמשין את רבו הואיל ולא מיחה בו בבל אלו השנים הרי זה נאמן ומעמידין אותו בידו אחר שישבע הסת שלקחו ממנו או נתנו לו במתנה אבל עבד קטן שאינו יכול להלך על רגליו מפני קטנותו הרי הוא כשאר המטלטלין וכל מה שיהיה ברשותו הרי היא בחזקתו והמוציא מחברו עליו הראיה: הטוען את חברו ואמר בגזל או בהמה או עבד זה שבידך שלי הוא אשתאל או גזול או הפקדתיו אצלך או שכור לך והנטען אמר לא כי אלא זה ממוני וירושתי והביא הטוען עדים שהעידו שהן יודעין שזה החפץ או העבד או הבהמה ידוע שהיא היה לזה חזר הנטען ואמר כן היה שלך אבל אתה נתתו לי או מברתו לי וזה שאמרתי שלי כאילו ירשתיו הרי זה נאמן ונשבע הסת שכבר

כל חזקת הבתים:

[illegible]

[illegible] שנים [illegible] חכמים ויש מהן תולין מחלוקת זו בחלוקה פרק שמה עמר:

[illegible] לו פירות לשרוף חבירו ואכל פירותיה שנה או שכחם והבעלים מרננין שזה ידו שלא ברשות הגולן חוזר ואכל וחזרי הערים שאכל וחזר ואכל נאמן ומשבע הסת על כך [2] חזקה היא שאין אדם מעיז פניו ואוכל פירות שאינן שלו אף על פי שהקרקע בחזקת בעליהן אין הפירות בחזקת הבעלים שאין אדם מוכר פירות שדהו בשט"כדי שנאמל"ה שאכל הבא שטר ואין צריך לומר שאם אכל פירותיה שנים רבות שמתוך שיכול לומר לקוחה היא בידי נאמן לומר לפירות בלבד ירדתי וישבע הסת: שנים שהיו אחזון בכלי אחד או שהיו רוכבין ע"ג בהמה אחת או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג או יושבין [3] בצד עדמה של חשים ומונחרת בסמטא או בחצר של שניהם זה אומר הבל שלי וזה אומר הבל שלי כל אחד משניהם נשבע בנקיטת חפץ שאין לו בזה הרבר פחו"מ חציו ויחלקו ושבועה זו תקנת [4] חכמים היא כדי שלא יהיה כל אחד ואחד תופס בטליתו של חברו ונוטל בלא שבועה זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי הואיל וחזקה ישבע שאין לו בה פחות מג' חלקים והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע וזה נוטל [5] שלשה חלקים וזה ניטל רביע

[6] וכן כתב הרא"ש: מבאן אתה למד לכל הנשבעין בין שבועה קלה בין שבועה חמורה שאינו נשבע על מה שטוען אלא על מה שנוטל אף על פי שטוען יותר: היו שנים אוחזין בטלית זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקו שידו מגעת והשאר חולקים בשוה אחר שנשבעים ויש לכל אחד לגלגל על חברו שכל מה שנוטל בדין נוטל: היה זה אוחז בחוטי [7] שבשפת הטלית וזה בחוטי שבשפה האחרת חולקין כולה בשוה אחר שנשבעים וכל חלוקה האמורה כאן בדמים לא שיפסידו עצמו של כלי או של טלית או שימיתו הבהמה: היה אחד האחר את כולה וזה מתאבק עמו ונתלה בה הרי זו בחזקת האוחז את כולה: באו שניהם אוחזין בה ושמטה האחד מיד חברו בפניו ושתק השני אף על פי שחזר ואוחז אין מוציאין אותה מידו כיון ששתק בתחלה הרי זה כמודה לו חזר

[1] ומתוך לשונו נראה כריבב"ח שפי' דלאו דוקא אוחזין מדלאמר תלמודא לימא מתניתין דלא כרבי יוסי כו' תלה תלי רבנן החמרי הם אחר שהוא מונח עד סיבה תלויה ורחוי שמי כשאחר דמיא תלתה מדמיה ליה לפחות דחין שניהם מוחזקין ומצאת דיחלוקו ולא תמרי כל דלים נבר כההיא דרבא ולא דמי לההיא דפרק חה דהתם תרוייהו בהדי הדדי לגבהו לון קנקוהו ודלא כרשי וכרת"י דוקא אוחזין והא דמדמי ליה לפחות דיד נפקד הוי בפניה מוחזקין לבד לו מכח אחרינא לון בורין חלוקה אלא כל דלים נבר כההיא דרבא ובלה כתב כרבינו תם שם לא היה הולך לא זה ולא זה כל דלים נבר כההיא דרבא עדיפא שהם לפחות בידו ואין יודעין אלו מי הוא לתקום מיחזק ואין לדם מוחזק בה ואין יודעין אלו מי הוא עכ וכן לרי לא נראה פי' ריבב"ח עכ ועיין לקמן בפי':

[2] ואין צריך לומר כאן אין כאן מוציא מידי ודאי כדאמרי' גבי ספק ויכם דהכא אין ודאי אלא ספק ומוציא ודאי ואינה מוציאו ודאי דהייבו החכי הרי נוטל לבדו ועיין לקמן בפי' מתוך לשונו ואם תאמר אמאי נוטל אלא רביע כיצד דאי אמר כולה שלי והיה נוטל חציה בשלמא לדידן לא קשיא דלא תיתי מגו להוציא כדפי' ריבב"ח פרק חה ולקמן כתוב לה תגו להוציא דאחרי' התם אלא לפקר אי בעי אמר שטרא מיגלי הוא דלא מתית ליה מגו אלא בחזקתו דבר שבמנו שהיה יכול לטעון טענה לקרית שהיה כאן אין כאן הבל להחזיקו על חבירו חבירו היה כהגי דלא אמטחן מגו עכ:

[3] וכן פירש"י שבשם דלפחות היכא דאי מתנכי דלא תפיס כלל דדומי דהכידם"ד מטלטלין אם ידוע שבשבילו לבדו ובטלן בלא ידיעתו היה חוי להחזיר ולאוכל כמיניה לומר לקמיתי מתחילה ולא דמי להא דפרק כל הנשבעין דהתם שהטענין בלים תחת כנפיו וכו' דהאמן לומר לקוחין הן בידי הוכח דשבוי למכור כלו כדלעיל בפ' זה הדחתם לא דהיינו שבשבילו לבדו ובטלן בלא ידיעתו היה מילתא פשיטא דלאו כל כמיניה לומר בדעותו לקחתים דאם כן לא פסקת חיי לכל בריה עכ דריבב"ח ונראה דהיה לדבריו משבשה דרבי חבירו דמי הוה שני עריס פחטף כו' עכ:

[4] ומתוך לשונו נראה כריבב"ח שפי' דלאו דוקא אוחזין מדלאמר תלמודא לימא מתניתין דלא כרבי יוסי כו' תלה תלי רבנן החמרי הם אחר שהוא מונח עד סיבה תלויה ורחוי שמי כשאחר דמיא תלתה מדמיה ליה לפחות דחין שניהם מוחזקין ומצאת דיחלוקו ולא תמרי כל דלים נבר כההיא דרבא ולא דמי לההיא דפרק חה דהתם תרוייהו בהדי הדדי לגבהו לון קנקוהו ודלא כרשי וכרת"י דוקא אוחזין והא דמדמי ליה לפחות דיד נפקד הוי בפניה מוחזקין לבד לו מכח אחרינא לון בורין חלוקה אלא כל דלים נבר כההיא דרבא ובלה כתב כרבינו תם שם לא היה הולך לא זה ולא זה כל דלים נבר כההיא דרבא עדיפא שהם לפחות בידו ואין יודעין אלו מי הוא לתקום מיחזק בה ואין יודעין אלו מי הוא עכ וכן לרי לא נראה פי' ריבב"ח עכ ועיין לקמן בפי':

[5] ואין צריך לומר כאן אין כאן מוציא מידי ודאי כדאמרי' גבי ספק ויכם דהכא אין ודאי אלא ספק ומוציא ודאי ואינה מוציאו ודאי דהייבו החכי הרי נוטל לבדו ועיין לקמן בפי' מתוך לשונו ואם תאמר אמאי נוטל אלא רביע כיצד דאי אמר כולה שלי והיה נוטל חציה בשלמא לדידן לא קשיא דלא תיתי מגו להוציא כדפי' ריבב"ח פרק חה ולקמן כתוב לה תגו להוציא דאחרי' התם אלא לפקר אי בעי אמר שטרא מיגלי הוא דלא מתית ליה מגו אלא בחזקתו דבר שבמנו שהיה יכול לטעון טענה לקרית שהיה כאן אין כאן הבל להחזיקו על חבירו חבירו היה כהגי דלא אמטחן מגו עכ:

[6] וכן כתב הרא"ש זה לשון רבנו וכתב הרא"ש ז"ל ומסתבר דבדבר הרגיל ליחלק בשלים ולרביע שו רבה כוותל ממנו החכי וחלק כשבע על מחצית מה שטוענין אין לו בה פחות מ מחציה לבל בדבר שהיו רגיל ליחלק בשלים חלקים עוד כתב בזה נוטל שלשה חלקים וכללה הוא לכל בר שמחלקו בה רבה תובע כולה וזה מודיה לו בה בחלק אחר זה ישבע על חצי טענו וזה יושבע על חצי טענו וכרחיתה בתוספתא ובירושלמי ודבר פשוט הוא: מבאן למד וכו' אלו הן דברי רבנו ודבריו נ ברורים הם: היו שנים אוחזין בטלית וכו' בגמרא פשיטא רב תחליפא בר מערבא קמייה דר' אבהו שנים אוחזין בטלית זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת והשאר חולקין בשוה מחוי רבי אבהו בשבועה ו והקשו שם מתניתין דקתני דפלגי בהדי הדדי היכי משכח' לה ותרצו כגון דתפסי בכרכשתי' פי' בחוטין שבשפת הבגד ופירש רבנו שדברי רבי אבהו הם על הפשיטות שכתב מבואר מכל אחד תופס חציו כריך שבועה לבל ודאי יש בלגול שבועה על מה שהן תופסין דבכל דבר יש בלגול וגם רבנו החזיר כתב מחוי ל אבהו והשאר חולקין בשבועה וכן כתוב בהלכות גדולות לבל הרוצה פירש שלפיכך שם תפסו נוטלין בשבועה וכן הכריחו הרמב"ן והרשב"ץ ז"ל: היה זה אוחז בחוטי וכו' כבר נתבאר זה דהיינו תפסי בכרכשתי': וכל חלוקה האמורה כאן וכן מפורש בגמ' בכל דבר שיפסיד שם יחלק ממש חולקין אותו בדמים: היה אוחז האחד את כולה וכו' שם מוקמינן בגמרא ובהלכו': באו שניהם אוחזין בה וכו' שם בעי רבי זירא תקפה לאחד תיקו הוא ליה מתניתין דהכא ולא דלא שייך מגו שמו שהיה יכול לטעון טענה לקרית שהיה כאן הבל להחזיקו על חבירו חבירו היה כהגי דלא אמטחן מגו עכ:

מתאה בפני שנים וכו' עם לומר כתובו וכן הלכה: ריאובן וכו' עם מבואר בהלכות: חזקתן עלם שנים מיום ליום לומר רבה ואו דלי ליה בעה דפירי לאתויי מי חזקה ואמר רבה אי טעין ואמר לפירות הורדתיו כאמן והכי מילי בתוך עלם לבל לאחר עלם לה:

פרק שנים עשר

שלש שנים שאמרנו מיום ליום אפילו היו חמרים יום אחד לא החזיק ומסלקין אותו מכנה בקרקעו שהן עושין פירות בגון הבית והחצירות והבורות והשתין והמערות והחנויות והפרנדקות והמרחצאות והשובכות ובתי הבדין ובתי השלחין שמשקין אותה תמיד וזורעין בה ונוטעין חנוות והפרדסין וכן עבדים המהלכין כמו שבארנו אבל שדה הבעל שהיא שותה מימי גשמים בלבד ושדות אילן אינה מיום ליום וביון שאבלו שלש תבואות ממין אחד הרי אלו כשלש שנים ביצד חיתה שדה תמרים וגדר שלש גדרות או שדה ענבים ובצר שלש בצירות או שדה זתים ומסק שלש מסיקות הרי אלו כשלש שנים והחזיק ואפילו היו האילנות רצופין ולא היה ביניהן הרחק כראוי שהרי סופן ליבש הואיל ואכלן שלש שנים החזיק הביא עדים שהיה דר בחצר זו שלש שנים או ששכרה שלש שנים הריזו חזקה טען בעל החצר ואמר שמא לא שכן בה ביום ובלילה או שמא אלו שהשכירו להם לא שבנו בה ביום ובלילה הרי זו טענה ואומרים למחזיק או תביא עדים ששנים אלו גמודות ביום ובלילה או תסתלק אפי' באו עדים ואמרו לנו שברואנו דרנו בה ביום ובלילה וטען בעל השדה ואמר יביאו עדים שדרו בה ביום ובלילה צריכין אלו השוכרין להביא ראיה שדרו בה תמיד שוה הדבר תלוי בהן ואינו תלוי בטענת המחזיק כדי שיעידו לו היה זה המחזיק או העדים שדרו בה מן הרוכלין המחזירין בעירות וביוצא בהן טוענין אותו לכתחלה וכשיביא עדי חזקה אומ' לו הבא עדים שהיית מחזיק בה ביום ובלילה במה דברים אמורים בחצרות ובתים וביוצא בהן שהן עשויות לדור בתוכן ביום ובלילה אבל החנויות של תגרים וכיוצ' בהן שאין דרין בהן אלא ביום כיון שדר בה' שלש שנים ביום הרי זו חזקה שלש ומודה רב הונא בחנותא דמחוזא כו' אבל התובע דאין לברר טעין כריך מלא עלם עבים דימים כמו בית הבדים דמתכל דאסכן מה טייך זה לדב הונא הוה ליה למימר ומודה מתני מלא למעלם בעינן ימים של ו עבים דהוו עלם עלימים ולא דלא בעינן רצופין מידי דהוה לחתרת דמובני בלעי כיון דלורחייהו בהכי עור הדריכו עין עם:

מתאה בפני שנים מתאות ובתובים אעפ שלא אמר להם כתובו וביון שמיחות בשנה ראשונה אינו צריך לחזור ולמחות בבל שנה ושנה אבל צריך שלא יהיו בין מתאה למתאה שלש שנים גמורות לפיבך צריך למחות בסוף בל שלש שנים ואם מיחה ועמד שלש שני גמורות ואחר בך מיחה אינה מתאה חביא ראובן עדים שזה שמעון בעל השדה קבץ פירות שדה זו ונתנם לי וכן נראה לרעתם תעמוד השדה ביד ראובן ואפילו טען לו בנה דרתי לאלתר שמעון מברח לו הויה חזק ולא בפי חמר הביא בפי: או נתן לו היו שאילו לא מבר או נתן לא היה משמש את ר ראובן בשדה זו ונותן לו פירותיה טען שמעון ואמר אמת היה הדבר ולפירות הורדתיו ושלו היו הפירות אבל הגוף לא מברתי נאמן וחזר לשמעון אלא אם בן אבלה ראובן בפניו שלש שנים ולא מיחה בו במו שבארנו:

פרק שנים עשר

שלש שנים שאמרנו מיום ליום אפילו ר בראבן ולא בר' היו חמרים יום אחד לא החזיק ישמעאל ולא בדבי ומסלקין אותו מכנה בדא עקיבא עלם:

בקרקעו שהן עושין פירות בגון הבית והחצירות והבורות והשתין והמערות והחנויות והפרנדקות והמרחצאות והשובבות ובתי הבדין ובתי השלחין שמשקין אותה תמיד וזורעין בה ונוטעין חנוות והפרדסין וכן עבדים המהלכין כמו שבארנו אבל שדה הבעל שהיא שותה מימי גשמים בלבד ושדות אילן אינה מיום ליום וביון שאבלו שלש תבואות ממין אחד הרי אלו כשלש שנים ביצד חיתה שדה תמרים וגדר שלש גדרות או שדה ענבים ובצר שלש בצירות או שדה זתים ומסק שלש מסיקות הרי אלו כשלש שנים והחזיק ואפילו היו האילנות רצופין ולא היה ביניהן הרחק כראוי שהרי סופן ליבש הואיל ואכלן שלש שנים החזיק הביא עדים שהיה דר בחצר זו שלש שנים או ששכרה שלש שנים הריזו חזקה טען בעל החצר ואמר שמא לא שכן בה ביום ובלילה או שמא אלו שהשכירו להם לא שבנו בה ביום ובלילה הרי זו טענה ואומרים למחזיק או תביא עדים ששנים אלו גמודות ביום ובלילה או תסתלק אפי' באו עדים ואמרו לנו שברואנו דרנו בה ביום ובלילה וטען בעל השדה ואמר יביאו עדים שדרו בה ביום ובלילה צריכין אלו השוכרין להביא ראיה שדרו בה תמיד שוה הדבר תלוי בהן ואינו תלוי בטענת המחזיק כדי שיעידו לו היה זה המחזיק או העדים שדרו בה מן הרוכלין המחזירין בעירות וביוצא בהן טוענין אותו לכתחלה וכשיביא עדי חזקה אומ' לו הבא עדים שהיית מחזיק בה ביום ובלילה במה דברים אמורים בחצרות ובתים וביוצא בהן שהן עשויות לדור בתוכן ביום ובלילה אבל החנויות של תגרים וכיוצ' בהן שאין דרין בהן אלא ביום כיון שדר בה' שלש שנים ביום הרי זו חזקה שלש ומודה רב הונא בחנותא דמחוזא כו' אבל התובע דאין לברר טעין כריך מלא עלם עבים דימים כמו בית הבדים דמתכל דאסכן מה טייך זה לדב הונא הוה ליה למימר ומודה מתני מלא למעלם בעינן ימים של ו עבים דהוו עלם עלימים ולא דלא בעינן רצופין מידי דהוה לחתרת דמובני בלעי כיון דלורחייהו בהכי עור הדריכו עין עם:

מתאה בפני שנים וכו' עם לומר כתובו וכן הלכה: ריאובן וכו' עם מבואר בהלכות: חזקתן עלם שנים מיום ליום לומר רבה ואו דלי ליה בעה דפירי לאתויי מי חזקה ואמר רבה אי טעין ואמר לפירות הורדתיו כאמן והכי מילי בתוך עלם לבל לאחר עלם לה:

פרק שנים עשר

שלש עלם שנים עלמים ולא דלא בעינן רצופין מידי דהוה לחתרת דמובני בלעי כיון דלורחייהו בהכי עור הדריכו עין עם:

מתאה בפני שנים וכו' עם לומר כתובו וכן הלכה: ריאובן וכו' עם מבואר בהלכות: חזקתן עלם שנים מיום ליום לומר רבה ואו דלי ליה בעה דפירי לאתויי מי חזקה ואמר רבה אי טעין ואמר לפירות הורדתיו כאמן והכי מילי בתוך עלם לבל לאחר עלם לה:

פרק שנים עשר

שלש עלם שנים עלמים ולא דלא בעינן רצופין מידי דהוה לחתרת דמובני בלעי כיון דלורחייהו בהכי עור הדריכו עין עם:

כתב הרמב"ם ז"ל ומתנגו לו ה המכר עבד:

ואני לומר הלכה זו פר' חזקת הבתים ונעם הרמב"ם ז"ל ממוש שנגע בשדותו הוא ולא כאן מקומו אלא בפרקין בהלכות שדות וכבר כתבנו בלנו ופרטו לעם והסכים יפה עלה אחרו בכאן בלל עלה להקרא דיוקא דמפלה כיון דהוו מילתא דפסיקא טפי דהבי מתמהי בגמ' פ' חזק הבתי על מאן דמקטו הבי נוקעין בעדו ולא דייבי דמפלה הבידיבי מילה עביקין דנקיטו הבר בית בידייהו ולומר: למתן כתביה עב ועור עלה היש מהבי כתן הו לה כתן להוקו וזהו למתת דעתו ז"ל עלה הזבירו: היש זה התחזק וכולער בית ובלילה פ' חזקת הבתים: בדלא בחבירות ובתים וכיוצה בהן וכו' עד הרי זו חזקה

כתב הרמב"ם ז"ל לא ידע דרך הבתורה בן דלבבוי מפחדו קלת' ולה לרבוי מקוטעות עכ"ל:

ואני לומר תמה לבי הם דבר זה יבת מפיו מהרי עיבך זלת מכתב רים פר' חזק הבתים דגרסינן לומר רב הונא עלם שנים מלמדו והוא מלכלן דכוכו ולקמ' מתי קמ"ל תניא חזקתן ג' שנים מיום ליום ומהדרינן מהו דתימא מיום ליום לאפוקי מקוטעו ולעולם לפילו מפוזרות קמ"ל ובדינן עלם לומר רב חנא ומודה רב הונא ב בלתר דמובני בלבבו' נאותו כבר כתבו רת ז"ל בתוך כרכתיבתא בעה ועיבך רואות לבל זה שבין דיבו הוה בשמעתא לפבינו רחוק תזה דגרסינן לומר מר זוטרא אי טעין ולומר כהדי דדרו בית תלת שני בימת ובלילה טענתיה טעינה ומודה מר זוטרא בכולן המחזיק בעירות דקא על נב דלייהו לא טעין לבן טעינן ליה ומודה רב הונא בחנותא דמחוזא דלימת עבידן לילית לא עבידן עב דעת רבבו לפר דהא דומר זוטרא קאי לתירוצא דרבא דלבילו בהדותא דמובני יבול ליטען הלה יבאו עדים שדרו בה בום ובלילה ובתן טעם מפני מה הן שוכרין להמבין לפי שזה הלוי בהן לבל אי לא טעין לא טעינן ליה בין שהביאו עדים שדרו בה עלם שנים ומוכר רבבו דהך טעינה לפי הבמת מתקבלין לומתה

משנה וכיוצא בהם וכל שם ואחיו תרבץ ויחזו שיכבשנו כי תלי הלוז תמר וידי ואחיו ואחלה לשמעון לבי ויכה תמר חד מהיהודה עד דלילע ותתי
סיורי ודידי ויחל תפסיק לו לא תפסיק ולסיוך ואכלתה לא תפסיק ויכה דתפסיק לא תפסיקן:

פרק אחד עשר כל

הקרקעות הידועות לבעליהן וכו' רש"י חזקת שנים מיום שמכר לישראל ומשם ואילך מהיום שהיה
הקרקע של התובע מלמטן לו מלך מיתה ולקרקעיה ממך ימנו ולי אמי תמך לה היתה מלך תשלם ודבר כשוט הודין משפטת
היכת הילכתו: בבא כתבו רבינו וכו' חזקת שנים וכו' ומה שכתבו
זהו דין המשנה שהזכרתי
כאן חזקת הבתים וכו' ומה שכתבו
והוא מפני שהבתים חולקין וכו'
ונמצא: לפיכך אם
היתה מלחמה וכו' במשנה שלם
להפסיד מלחמה וכו' ותוקעת לה
בשבת תחום שבת אם היתה רואה
ליה לתבוע מיד בשעת הלחמה
תמר ליה מיכך זכותה ולכתחלה
פני חזקה תמר ליה לתבוע בעודה
ברשותו הוא לומר ליה והא לית לי כהני
דכל מתא ומתא הוה לתית לעופי
תלתין יומין תמר ליה כל תלתין
יומין בעודה תמר ליה מיד ולא
כשיבוא לתבוע כל תלתין יומין
בשדה שכנגדו ופרסו בהלכות
בעודה תמר ליה ולא יכול לתבוע
אחר תפסת עד שיבואו עדים וכו' ואמר ובזאת ביניהם וכל
ולא מפני שעדים ואמר ובזאת ביניהם וכל
והמתגבר ישתל כשהזה ריעה מקדם אין
שומעין להן ואין מוציאין אותה בית דין
מיד עד שיביאו עדים או עד שיודו זה לזה
או יחלקו ברצונם ובשבועה כמו שבארנו:

פרק אחד עשר

כל הקרקעות הידועות לבעליהן אף על פי שהן עתה תחת יד
אחרים הרי הן בחזקת בעליהן כיצד ראובן שהיה
משתמש בחצר כדרך שהעם משתמשים בחצרותיהן דר
בה ושוכרה לאחרים ובונה וסותר ואחר זמן בא שמעון ונטען עליו ואמר לו
חצר זו שתחת ידך שלי היא ושכור היא בידך או שאלה והשיבו ראובן שלך
היתה ואתה מכרתה לי או נתת לי במתנה אם אין עדי לשמעון שהיתה ידועה לו נשבע ראובן הסת ויעמוד במקומו
אבל אם הביא שמעון עדים שחצר זו שלו מתחילה הרי היא בחזקת שמעון ואומה לראובן הבא ראיה שמכר לך או
נתנה לך אף על פי שאין לראובן מודה לשמעון שהיא היתה שלו שהרי יש עדים לשמעון במה דברים אמורים
שמצריכין ראובן להביא ראיה או יסתלק בשלא נשתמש בה זמן מרובה אבל אם הביא עדים שאכל פירות קרקע
שלש שנים רצופות ונהנה בכולה כדרך שנהנין כל אדם באותה קרקע והוא שיהיה אפשר לבעלים הראשונים
שידעו בזה שהחזיק ולא מיחו בו מעמידין אותה ביד ראובן וישבע ראובן הסת שמכר לו שמעון או נתנה לו ויפטר
מפני שאומר לו לשמעון אם אמת אתה טוען שלא מכרת ולא נתת למה היה זה משתמש שנה אחר שנה בקרקעך
ואין לך עליו לא שטר שכירות ולא שטר משכונה ולא מחיתה טען ואמר מפני שלא הגיע אלי הדבר שהרי הייתי
במדינה רחוקה אומרים לו אי אפשר שלא יגיע לידך הדבר בשלש שנים וכיון שהגיע לך היה לך למחות בפני עדים
ותודיע אותם שפלוני גזל אותי למחר אתבענו בדין הואיל ולא מחית אתה הפסדת על עצמך לפיכך אם היתה
מלחמה ושבוש דרכים בין המקו' שהיה בו ראובן ובין המקו' שהיה בו שמעון אפי' אבלה ראובן עשר שנים מוציאין
אותה מתחת ידו וחוזרה לשמעון מפני שיכול לומר לא ידעתי שזה משתמש בקרקעי הביא ראובן עדים
שהיה שמעון בא בכל שנה ועומד במקו' זה שלשי' יום או פחות אומרי' לשמעון מפני מה לא מחית נשבאת אבדת
זכותך טען שמעון ואמר טרוד הייתי בשוק' ולא ידעתי שזה בתוך חצרי הרי זו
טענה שבל' שלשים יום יהיה אדם טרוד בשוק ואפ עמוד יותר
משלשים יום ולא מיחה אבד את זכותו וירא לי שהדין זה
אינו אלא בספרים שהעם טרודין בשווקים שלהן ומפני מה
אין אומרי' לראובן אם אמת הדבר שמכר לך או נתן לך במתנה
למה לא נהרת בשטר שלך מפני שאין אדם נזהר בשטרו והולך כל ימיו וחזקה שאין
אדם נזהר בשטר אלא עד שלשה שני' וביון שרואה שאין אדם מיחה בו שוב אינו נזהר:
הרי שמיחה שמעון במדינה רחוקה מפני מה לא יטען ראובן ויאמר לא שמעתי כבירה
ביכדי שאזהר בשטרי מפני שאומר לו חברך יש לו חבר וחבר יש לו חבר וחזקה שדבר
אלין הדבר וביון שידעת שמיחה בך בתוך ג' שנים אם באמת הוא הלך שטר ולא נזהרת בו
אתה הפסדת על עצמך לפי' אם מיחה שמעון בפני עדי' ואמר להם אל תוציאו דבר זה
מפיכם אין זה מחאה אבל אם אמרו העדי' מעצמן אין דבר זה יוצא מפינו הרי גם זו בדאה
שהדבר שאין אדם מצווה עליו אומרו שלא בכוונה וכן אם
צוה לעדים ואמר להם אל תודיעוהו או שאמרו הן מעצמן אין
אנו מודיעין אותו גם זו מחאה היא אף על פי שאינן מודיע' אותו
מודיעין הם לאחרים ודבר זה יגיע אליו
כיצד המחאה אומר בפני שנים פלוני משתמש בחצרי או בשדי
גזלן הוא ולעתיד אני תובע אותו
בדין וכן אם אמר להן שכורה היא
בידו או משכונה ואם יטען עלי שמכרתי או נתתי
אני תובע אותו בדין וכן כל כיוצא בזה הרי זו מחאה אעפ שלא מיחה במדינה
זו שהחזיק בה זה אבל אם אמר להן פלוני שמשתמש בחצרי גזלן הוא אין זה
מחאה שהרי ראובן אומ' כששמעתי אמרתי שמא הרף אותי בלבד ולפיכך לא
נזהרתי בשטרי: מחאה

מפיכה וכיוצא בה כל זמן שהוא מחזיק עליה וה אומר עין נבוזית:
גזלה שלי וזה אומר כולה שלי ובאו לבית דין ואמר
אחר תפסות עד שאביא עדים אין תופסין אותה ואם תפסה בית דין והלך
ולא מפני עדים ואמר ובזאת ביניהם וכל
והמתגבר ישתל כשהזה ריעה מקדם אין
שומעין להן ואין מוציאין אותה בית דין
מיד עד שיביאו עדים או עד שיודו זה לזה
או יחלקו ברצונם ובשבועה כמו שבארנו:

פרק אחד עשר

כל הקרקעות הידועות לבעליהן אף על פי שהן עתה תחת יד
אחרים הרי הן בחזקת בעליהן כיצד ראובן שהיה
משתמש בחצר כדרך שהעם משתמשים בחצרותיהן דר
בה ושוכרה לאחרים ובונה וסותר ואחר זמן בא שמעון ונטען עליו ואמר לו
חצר זו שתחת ידך שלי היא ושכור היא בידך או שאלה והשיבו ראובן שלך
היתה ואתה מכרתה לי או נתת לי במתנה אם אין עדי לשמעון שהיתה ידועה לו נשבע ראובן הסת ויעמוד במקומו
אבל אם הביא שמעון עדים שחצר זו שלו מתחילה הרי היא בחזקת שמעון ואומה לראובן הבא ראיה שמכר לך או
נתנה לך אף על פי שאין לראובן מודה לשמעון שהיא היתה שלו שהרי יש עדים לשמעון במה דברים אמורים
שמצריכין ראובן להביא ראיה או יסתלק בשלא נשתמש בה זמן מרובה אבל אם הביא עדים שאכל פירות קרקע
שלש שנים רצופות ונהנה בכולה כדרך שנהנין כל אדם באותה קרקע והוא שיהיה אפשר לבעלים הראשונים
שידעו בזה שהחזיק ולא מיחו בו מעמידין אותה ביד ראובן וישבע ראובן הסת שמכר לו שמעון או נתנה לו ויפטר
מפני שאומר לו לשמעון אם אמת אתה טוען שלא מכרת ולא נתת למה היה זה משתמש שנה אחר שנה בקרקעך
ואין לך עליו לא שטר שכירות ולא שטר משכונה ולא מחיתה טען ואמר מפני שלא הגיע אלי הדבר שהרי הייתי
במדינה רחוקה אומרים לו אי אפשר שלא יגיע לידך הדבר בשלש שנים וכיון שהגיע לך היה לך למחות בפני עדים
ותודיע אותם שפלוני גזל אותי למחר אתבענו בדין הואיל ולא מחית אתה הפסדת על עצמך לפיכך אם היתה
מלחמה ושבוש דרכים בין המקו' שהיה בו ראובן ובין המקו' שהיה בו שמעון אפי' אבלה ראובן עשר שנים מוציאין
אותה מתחת ידו וחוזרה לשמעון מפני שיכול לומר לא ידעתי שזה משתמש בקרקעי הביא ראובן עדים
שהיה שמעון בא בכל שנה ועומד במקו' זה שלשי' יום או פחות אומרי' לשמעון מפני מה לא מחית נשבאת אבדת
זכותך טען שמעון ואמר טרוד הייתי בשוק' ולא ידעתי שזה בתוך חצרי הרי זו
טענה שבל' שלשים יום יהיה אדם טרוד בשוק ואפ עמוד יותר
משלשים יום ולא מיחה אבד את זכותו וירא לי שהדין זה
אינו אלא בספרים שהעם טרודין בשווקים שלהן ומפני מה
אין אומרי' לראובן אם אמת הדבר שמכר לך או נתן לך במתנה
למה לא נהרת בשטר שלך מפני שאין אדם נזהר בשטרו והולך כל ימיו וחזקה שאין
אדם נזהר בשטר אלא עד שלשה שני' וביון שרואה שאין אדם מיחה בו שוב אינו נזהר:
הרי שמיחה שמעון במדינה רחוקה מפני מה לא יטען ראובן ויאמר לא שמעתי כבירה
ביכדי שאזהר בשטרי מפני שאומר לו חברך יש לו חבר וחבר יש לו חבר וחזקה שדבר
אלין הדבר וביון שידעת שמיחה בך בתוך ג' שנים אם באמת הלך שטר ולא נזהרת בו
אתה הפסדת על עצמך לפי' אם מיחה שמעון בפני עדי' ואמר להם אל תוציאו דבר זה
מפיכם אין זה מחאה אבל אם אמרו העדי' מעצמן אין דבר זה יוצא מפינו הרי גם זו בדאה
שהדבר שאין אדם מצווה עליו אומרו שלא בכוונה וכן אם
צוה לעדים ואמר להם אל תודיעוהו או שאמרו הן מעצמן אין
אנו מודיעין אותו גם זו מחאה היא אף על פי שאינן מודיע' אותו
מודיעין הם לאחרים ודבר זה יגיע אליו
כיצד המחאה אומר בפני שנים פלוני משתמש בחצרי או בשדי
גזלן הוא ולעתיד אני תובע אותו
בדין וכן אם אמר להן שכורה היא
בידו או משכונה ואם יטען עלי שמכרתי או נתתי
אני תובע אותו בדין וכן כל כיוצא בזה הרי זו מחאה אעפ שלא מיחה במדינה
זו שהחזיק בה זה אבל אם אמר להן פלוני שמשתמש בחצרי גזלן הוא אין זה
מחאה שהרי ראובן אומ' כששמעתי אמרתי שמא הרף אותי בלבד ולפיכך לא
נזהרתי בשטרי: מחאה

דהכלה ערלה בתרי גווני לו מהכל הזמורות ובהחזיק דכתובות לו בעבד דומיא דכלאים וכגון מהכל הפירות והכריחו לפרש כן לפי מדרכן לומר דומיא דכלאים בהוסיפו הפירות ולא הזמורו לו נמי יש לתרץ לדעתנו דההיא דכתובות לא מהכילת חבילי זמורות לכילה היא דלא גרעת מהכילת לקוט דערלה מהיא קרויה הכילה ועל דרך הדמיון הוא מביא דהיה זה גרוע לדעת רבנו: **היה** המקום מהחזיק בו כלע וכו' מפורש עם גרוגם הפרק: **היה** מעמיד בהמה וכו' כבר הזכרתי בדין זה פרק חמישי מהלכות מכירה:

שדה מהיא מוקף גדר וכו' עם לומר רב יהודה הני מילי דהחזיק מעורבי דעורבי ולבר לא הוי חזקה מימר לומר כל דזרע עורבי לכלי ליה:

אבלה כולה וכו' עם ברגם הפרק:

החזיק לחר בהילכות וכו' עם וכבר כתבתי פרק לד מהלכות מכירה המוכיח ובימורה בהרוכה ודע דרבנו עמוגי זו מסמכת למכי עכיכין הלחר ל למוכר ולוקח והלחד בחזקת עלם וכן כתבו בתוספות ולזה הסכים הרשבא ז"ל הלא מהם חלוקין בהי חכי קרקע אבבר בעם עם ימהו שכתבתי פרק לד מהלכות מכירה בהרוכות: **וכן** הלוכל פירות חולן וכו' עם לומרי נהרדעי הני מילי דבין דקבריה דקי ליה מעיקולי ועד תקומת מתקיף לה רבא לימא לה אורמא ריסקא זביני לך עקור כורכמך ריסקא ואיל הלא לומר רבא בבא מחמת טענה ועיקר הפירוש דנהרדעי הוו סברי מלוק על פי מיקוכה מכי חילכות והיכן כריך לומר חולן לחד הין לו קרקע כמבואר פרק לד מהלכות מכירה זהו תחתיהן ובימיהן וחוכה להן לכל מקומו ולא חולן קכוי לו למטוח בו פירות הו לחמור בו ומחמ להן רבא דלא מכר לו חלא כורכמך ריסקא כלומ לימי הען לכל עם בח מחמ טענ ממכר לו המקום בפירו חזקתו דהיה כיון שלא מחה בו ולזה הפירו הסכימו הרמבן והרשב"ז ז"ל והוא דעת רבנו ורבו ז"ל: **שדה** חולן שהיו בו וכו' עם לומר לבני מדר' ישמעאל כשמע לרבנן היו לו פלטים חילכות ממטע עשרה לבית סאה ולכל עשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו הויא חזקה לאו לומר

היה המקום שהחזיק בו כלע או חלבוש שאינו ראוי לזריעה צריך להנות בו בדבר הראוי לה כגון שישמח בו לפירות או יעמיד בו בהמה וביוצא בזה ואם לא נתנה בו בכל אותן השלש שנים בדבר הראוי לו לא החזיק היה מעמיד בהמה במקום מסוכן לחברו או שהיה מגדל שם תרנגולין או מעמיד שם תנור וכירים ודומיהם או שנתן שם ובלו בין שהעמיד שם מחיצה בין שלא העמיד אם נשתמש בדברים אלו וביוצא בהן שלש שנים ביום ובלילה וטען על בעל החצר ואמר אתה נתת לי מקום זה או מכרתו לי הרי זו חזקה: **שדה** שהיא מוקפת גדר ובא זה שהחזיק בה וזרע חוץ לגדר ונהנה בכל מקום שאינו שמור אף על פי שאכלו שנה אחר שנה לא עלתה לו חזקה שהבעלים טוענין ואומרין לו שראינו שוזרע במקום מוקפר אמרנו כל מה שזרע חית השדה תאכלנו ולפיכ לא מהיתי והוא הדין לכל הזורע מקום שאינו שמור אלא רגל חיה ויד כל אדם מצוין בו אבלה כולה חוץ מבית הבעל החזיק בכולה חוץ מאותו בית רובע שלא נהנה בו אפילו היה חלמיש בתוך השדה הואיל ולא נשתמש בו בראוי לו אין לו בו חזקה **החזיק** אחד באילנות ואכל פירותיהן ואחר החזיק בקרקע חרשה ואכל פירותיה וכל אחד משניהם טוען שהכל שלי ואני לקחתיו זה שהחזיק באילנות ואכלן שלש שנים עיין בהילכות מכירה: יש לו האילנו וקרקע שצריכין לו חהא כ כמלא האורה וסלו חוצה לכל אילן ואילן וזה שהחזיק בקרקע יש לו שאר הקרקע **וכן** האוכל כל פירות אילן שלש שני ועון על בעל האילן אתה מכרת לי אילן זה וקרקעו הרי זה יש לו קרקע בעובי ה האילן עד התהום **שדה** אילן שהיו בו שלשים אילנות בתוך בית שלש סאין ואכל עשר בשנה ראשונ ועשר בשנה שניה ועשרה בשנה שלישית הוחזק בכל והוא שיהו עשרה שאכל מפוזרות בכל בית השלש סאין ולא הוציאו שאר האילנו פירות אבל אם הוציאו שאר האילנו פירות ולא אכלן לא הוחזק אלא במה שאכל **בא** בשאכל הוא מקצת **והוא** דבזו הפירות ובזוו העם בזויי לכל רשב עשאד הפירו אבל אם פי בעלי וכן הניח פירותיה עליהן בערוך וכן ר הואיל ואכל אילן מ ריחבן: מכאן ואילן מכאן מכל השדה החזיק **בכל השדה אף על פי שלא אכף כל פירותיה:** פרק ג

היה מעמיד בהמה וכו' כבר הזכרתי בדין זה פרק חמישי מהלכות מכירה:

שדה מוקף גדר וכו' עם לומר רב יהודה הני מילי דהחזיק מעורבי דעורבי ולבר לא הוי חזקה מימר לומר כל דזרע עורבי לכלי ליה:

אבלה כולה וכו' עם ברגם הפרק:

החזיק לחר בהילכות וכו' עם וכבר כתבתי פרק לד מהלכות מכירה המוכיח ובימורה בהרוכה ודע דרבנו עמוגי זו מסמכת למכי עכיכין הלחד ל למוכר ולוקח והלחד בחזקת עלם וכן כתבו בתוספות ולזה הסכים הרשבא ז"ל הלא מהם חלוקין בהי חכי קרקע אבבר בעם עם ימהו שכתבתי פרק לד מהלכות מכירה בהרוכות: **וכן** הלוכל פירות חולן וכו' עם לומרי נהרדעי הני מילי דבין דקבריה דקי ליה מעיקולי ועד תקומת מתקיף לה רבא לימא לה אורמא ריסקא זביני לך עקור כורכמך ריסקא ואיל הלא לומר רבא בבא מחמת טענה ועיקר הפירוש דנהרדעי הוו סברי מלוק על פי מיקוכה מכי חילכות והיכן כריך לומר חולן לחד הין לו קרקע כמבואר פרק לד מהלכות מכירה זהו תחתיהן ובימיהן וחוכה להן לכל מקומו ולא חולן קכוי לו למטוח בו פירות הו לחמור בו ומחמ להן רבא דלא מכר לו חלא כורכמך ריסקא כלומ לימי הען לכל עם בח מחמ טענ ממכר לו המקום בפירו חזקתו דהיה כיון שלא מחה בו ולזה הפירו הסכימו הרמבן והרשב"ז ז"ל והוא דעת רבנו ורבו ז"ל: **שדה** חולן שהיו בו וכו' עם לומר לבני מדר' ישמעאל כשמע לרבנן היו לו פלטים חילכות ממטע עשרה לבית סאה ולכל עשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו ועשרה בשנה זו הויא חזקה לאו לומר

הלי מקן דהחזיק מעורבי דעורבי ולבר לא הוי חזקה מימר לומר כל דזרע עמי עורבי ה הלכלי ליה:

ג דלא כרב הונא בריה דרב יהושע דאמ' הי מקן דאין לו בת זריעה היא קני לה הגב לרעת חלא כרב ביבי בר הביי דאמ' הי חיבעי ליה לאוקמ' בה חיותא ולמיפטוח בה פירי הכונמ' כדלעיל בעמוד ע"ב:

ד וכן נראה לרי דבחזקת ג' שנים ודלא כפה שפי' דלאו בחזקת עלם שנים הויגי חלא דב' לקוחות מהא לקח קרקע והחזיק בה כגון רכן ביה פורתא וזה לקח חילו ואחר בהן ופסח בהן דאם כן לא הוה למיקבעי הכא חלא לקמ' גבי חזקה של קנין וכוד לומי נקט חזקה טפי מחליפין וכלף ומטר ע"ש:

ה נראה לרשבם דהה לעשר חילכ' והכל ג' בשנה זו וג' בשנה והרבע בשלישית חלא ניחא ליה למיקט חשבון שוה ג' שנים לכל ג' חילכות ממטע לבית כהה והכל לחר ב בשנה זו ולחר בשנה זו לא הויא חזקה מ"ט להו דלא לכלן מפוזרות והוה לו' וכני חילכות כיוצ ב כוותיה דגדולים משערינן ג' לבית כהה כדלעיל בסוף לא יהפור:

ו כרשבם דוקא תכוטעה ג' לבית כהה לכל כחות אז יותר לא הוי חזקה והשב דלקמן מכקינן הכלה דכוכן הויא חזקה כדלעיל בדף זה תירן דבבו שמעון דהתם הויגי שחכל כל החילכות שהרי לכל ה העתידים להתקיים עם העומדים לעקר לכל הכח שאין הוכל בכל שנה חלא פלים מהם שמא יגיע לו

ז דלא כרשב"ם ז"ל דס"ל דחזקת ג' שנים ודלא כפה שפי' דלאו בחזקת עלם שנים חויגי חלא דב' לקוחות מהא לקח קרקע והחזיק בה כגון רכן ביה פורתא וזה לקח חילו ואחר בהן ופסח בהן דאם כן לא הוה למיקבעי הכא חלא לקמ' גבי חזקה של קנין וכוד לומי נקט חזקה טפי מחליפין וכלף ומטר ע"ש:

ח נראה לרשבם דהה לעשר חילכ' והכל ג' בשנה זו וג' בשנה והרבע בשלישית חלא ניחא ליה למיקט חשבון שוה ג' שנים לכל ג' חילכות ממטע לבית כהה והכל לחר ב בשנה זו ולחר בשנה זו לא הויא חזקה מ"ט להו דלא לכלן מפוזרות והוה לו' וכני חילכות כיוצ ב כוותיה דגדולים משערינן ג' לבית כהה כדלעיל בסוף לא יהפור:

ט כרשבם דוקא תכוטעה ג' לבית כהה לכל כחות אז יותר לא הוי חזקה והשב דלקמן מכקינן הכלה דכוכן הויא חזקה כדלעיל בדף זה תירן דבבו שמעון דהתם הויגי שחכל כל החילכות שהרי לכל ה העתידים להתקיים עם העומדים לעקר לכל הכח שאין הוכל בכל שנה חלא פלים מהם שמא יגיע לו

בשנה לחת הרבה מן העומדים לעקר ומעכן שיכל בכל שנה פלים מן העומדים להתקיים ויותר מכית כהה לעשרה חילכות כר' דלא קכה קרקע כל עיקר ודלא כפה שפי' דלמה מצריך לחילכות מיהת הויא חזקה:

ושמלו טועה והיה לו לכתוב כי' ז"ל רוח לחרת עמו וימלא לחרי רבו וכמרומה לחלוק עם רבותיו הו עם לחרים כתב לותו בפירוש כמו שכתבתי בהקדמה:

פרק

ובן הים מלכל וכו׳ סם במסנה ובגמרא ומה מכתב רבנו והרם ועפה כל מה שעשה הזה דלא כתוספתא דריבה דאמר דאפילו הים מריכה למחות כנון מחפר בה בורו מיחין ומערות חלא כתוספתא בתרייתא דריב יוסף וחא חלא חכיחו בהלכות החזיל דריבה זהו דעת רבנו: ובן הים מלכלה פירות וכו׳ סם מסנה ובגמרא: ובן הבן מהוה מומך וכו׳ במסנה ולא לחב בנכסי הבן ובגמרא אמר רב יוסף ואפילו חלקן רבה אמר חלקן לא והלכתה חלקן לא תניא אמי חכי הבן מחלק והחמה מכתב רמה הרי הן כמאר כל אחד ופירות חלקן נתפרדו הבן והחב מחין הבן כומך על מולחן לחביו כלל וכן פרמו ז״ל ומש מבואר דאמה אפי׳ בספק גירומין חזקתה לאחר מכן חזקה:

ראשי גליות מהיו בימי חכמי וכו׳ סם דבי ריש גלותא לא מחזקי ולא מחזקין בהו ו ומבועת הסת מכתב רבנו הוא כפי מה מכתב אחר מים בקרקעו: הגולן היכר מי מהוחזק גזלן וכו׳ סם גזלן הין לו חזקה אמ היכי דמי גזלן אר יוחנן כגון מהוחזק גזלן על אותה שדה רב חסדא אמ כגון דבית פלו׳ מהורגין על עסקי ממון עכ בגמ׳ ובהלכות ופירו הוחזק גזלן על אותה שדה יש מי שפי׳ כגון שים עדים שגזלה ממנו ויש מי שפירש כגון שגזלה ויכלה מתחת ידו דב׳ רבי׳ ועכשו רואים תחת ידו ודע שלרבני הכלמי שהוחזק גזלן על אותה שדה יש לו חזקה בעדי חזקה ומי שהורע על עסקי ממון הין לו חזקה בעוש קרקע בעולם וזה פשוט:

פרק ארבעה עשר

כל מלו שהין מכילתן ראיה וכו׳ סם תכף וכולן שהביאו ר׳ ראיה ראיית ראיה ומעמידי הספר בידן גזלן שהביאו ראיו הין ראיה ואין מעמידין הסרה בידו ודין הכתב בנכסי לאשתו והפרטין שכתב רבנו סם בסוגית הגיטין ונתבארו בהלכות חיסות:

כיצד הגזלן הין לו ראיה וכו׳ פרק תשעי מהלכות גזלה בתר רבנו דין זה בתרוכה וסם מה שהלקו עליו שם:

בן החומן ובן החרים וכו׳ סם מימרא וכוליה כמה נתבארו בהן כל מה שכתב רבנו וזה שכתבו שהם הביאו עדי שהודו הבעלי וכו׳ הוא כפי גירסת הספרי שגורסין דקאמרי עדים בפניו הורה לו והיא גרס ההלכו והרבה הין התכרעים שם ויש מקשים על גרסה זו דהי בעדים מעידי כן מהי חזקה הכתוב חפי הן שהביאו עדים שהודו להן מעמידין חותה בידם כמו שכתבתי ברחם הספר ויתוך קושי זו שגו הגירסי וגורסין לה כגירסה דקאמרי בפניו הורה לו בלומר שבן החומן והחרים מאמרין בפניו הורה להביאו ואמרין בכך מגו דהי בעו לחתו בטענת עצמן ויאמרו שהבעלים מכרוה לונתנוה להם ולזה הכתים הלכתה שם:

בן הגזלן וכו׳ פירוש שם טען בן גזלן שהבעלים נתנוה לו מף הוא שם לו חזקה כתבותר בגמרא שם ואין דינו חלוק הין הדבר שהבעלים טענו שמכרוה לו ובהורחתו לפי שאין רחית הגזלן רחיה וזה מבואר שם והוא כוכת רבנו: אבל בן בן הגזלן וכו׳ סם בנו של גזלן יש לו חזקה ואמר רבה פעמים שבן בנו אין לו חזקה וכגון דאתי בטענת דאבוה וזו גירסת הספרים וההלכות:

הגוי

ובן האיש שאכל בנכסי אשתו שני חזקה אף על פי שהתנה עמה שאין לו פירות בנכסיה ואפילו התנה עמה בשחיא ארוסה שלא ירשנה ואחר כך אכל ובנה והרם ועשה כל מה שעשה ובן האשה שאכלה פירות בנכסי בעלה ונשתמשה בהן כחפצה כמה שני אעפ שיחד לה במזונותיה ואכלה שדות אחרות אין אכילתן ראית וכן חבן שהוא סומך על שלחנו של אביו ונחשב בכלל בני ביתו אם אכל נכסי אביו שני חזקה ובן האב שאכל נכסי בן זה שהוא סומך עליו שני חזקה אין אכילתן ראי׳ ובן שפירש מאביו ואשה שנתגרשה אפי׳ מפק גרושין הרי הן כשאר כל אדם: ראשי גליות שהיו בימי חכמים לפי שהיה בהן כח לרדות את העם אין אכילתן ראי׳ ובן את שהחזיק בנכסיהן אפי׳ אכל כמה שנים אין אכילתו ראיה לפי שאינן ממחין מפני שידן תקפה כל זמן שירצו מסלקין זה ממנה אבל נשבעין הסת שלא מכרו ושלא נתנו ואם הן החזיקו בנכסי אחר ואמ׳ שלא מכר נשבע הסת שלא מכר להן ולא נתנן להן הגולן כיצד מי שהוחזק גולן על שדה זו או מי שהוחזקו אבותיו שהן הורגין נפשות על עסקי ממון אף על פי שאכל שדה זו כמה שנים לא החזיק והחזור שדה לבעלים:

מגדל עוז

פרק ארבעה עשר

כל אלו שאין אכילתן ראי׳ אם הביאו עדים שמכרו להן הבעלים שדה זו או נתנה להן במתנה ראיתן ראיה חוץ מן הגולן והבעל בנכסי אשתו באיזה נכסים אמרו בנכסי צאן ברזל או בשדה שיחד לה בכתובתה ובשדה שכתב לה בכתובתה ובשדה שנתן לה משלו אבל בנכסי מלוג יש לו ראיה כמו שבארנו בהלכות אישות כיצד הגולן אין לו ראיה כיון שהוחזק גולן על שדה זו אף על פי שהביא ראיה שהודה הבעל בפני עדים שמכר לו שדה זו ונלקח דמים והבעלים אומרים לא מכרנו אלא מפני היראה הורינו לו מוציאין את השדה מידו ואין לו כלום ואם העידו העדים שבפניהם מנה לו כך וכך מוציאין את השדה מיד הגולן ומחזירין לו הבעלים את הדמים כמו שבארנו בהלכות גזלה בן האומן ובן הארים ובן האפטרופוס שאבלו שדה זו שני חוק אם טענו שהבעלים מכרו להן או נתנו להן יש להן חזקה ואם טענו שהיא ירושה להן מאביהם שאבלוה שני חזקה אין להן חזקה ואם הביאו עדי שהודו הבעלים לאביהן שמכרה להן או נתנוה מעמידין את השדה בידן בן הגולן אף על פי שהביא ראיה שהודו הבעלי לאביו שמכר אינה ראיה כמו שבארנו אבל בן בן הגולן אפילו בא בטענת אביו יש לו חזקה בא בטענת אבי אביו אין לו חזקה הגוי

פעמים שבן בן גזלן הין לו חזקה ותניא לרי אומי הין לו חזקה הא טוענין ליורש ודילמא אי הוה אביו קיים דהיינו בן הגזלן הוה טוען אכתי הדר זביניה מיניה וכראה לרי דרבינ׳ פעמים שבן גזלן יש לו חזקה כגון דאתי בטענת דאבוה דהוה אבי הגזלן וקאל דלף על פי שהיתה בידו שלו חזקה דהיינו אביו הגזלן מכל מקום יש לו חזקה כיון שאומר שהיתה של אבי אביו ויש ליטב גירסת דאבן בן גזלן הין לו חזקה והם כגון דקאתי בטענת דאבוה ואמר של אבי דהיינו בן הגזלן שהניח לו אביו דאתי אתר דהדר זבניה אי הוה אכתי אתר דלא טענינן ליורש בהא דמילתא דלא שכיחא היא כי היכי דאמרי׳ בכוף המוכר את הבית דלא טענינן ליתתי כאכנו משום דהוי מילתא דלא שכיחא וכן משמע מהיכי דאמר בן אומן כו׳ חזקה כגון דאמרי׳ בפני הורה כו׳ משמע הא לאו הכי הין להן חזקה כיון דמעיקרא בתור אומנות אתא לידי׳ לכן לרשבם נראה כגירסת זאת שפעמי שבן גזלן יש לו חזקה:

וכן גורס רשבם כבעתור ועם אבל את לגי דקאמר עדים דאי אוכח עדים דאילו אומן ואחרים בופיהו היו כאמכין ועוד בן אומן ובן אחרים למה פריכין להחזיק בלא חזקה כמו שנתבאר לה בדבריהו כיון דאיכא כהדי שה הג כיון דקאמר בפני הורה כל הכי אוכח למימר קושטא קאמרי פי בן אומן ובן אחרים יש להן חזקה במגו דאי בעו אמרי מיכך זביניה אבל בן גזלן אי לאו דאיכא מי לאוקמי בידי שהיה כאמן ביומו דאי בעי אמר לקוחה היא בידי דאי טענין כמי לקוחתיו ממך לא היה כאמן עכ:

כיצד כ

מגיד משנה

מגיד פת

פרק שלשה עשר

ואלו מחין מעמידין הקרקע עד כמו שכתבנו ההלכות פרק חזקת הבתים והבירות בתים פרק אחד עשר מהלכות אלו: וכן רחבי גליות וכותל סוף הבתים הכל פרק חזקת הבתים: כתב יר

ואלו מחין מעמידין הקרקע בדין וכו' כולן מכותבין ב במשנה ודין מכותבת הסת הוא ככמה שנתבאר למעלה: **ובן** רחבי גליות וכו' עם מיתרית וחזכיר כל אחת למטה: **ובן** חרס מיטה וקטן וכו' דבר פשוט הוא מחין מחזיקין בנכסי אלו מהרי אמרו אין מחזיקין בנכסי קטן וכל שכן בנכסי חרס ומוטה מהרי אין להן דעת ואינן בני מחאה אבל הם מהחזיקו בנכסי אחרי לא מצאתי מבואר בגמרא אלא תועיל חזקתן ודבריהן נתן טעם לדבריו מפני מחין להן טענה כרי מקעמוד הקרקע בידן ואין דעתן זל לומר מחין להן כך קנייה דהא ודאי אין להן והפילו מוטה מהבאר פרק רביעי מהלכות זכייה ומתנה שהמזכה לו על ידי בן דעת זכה ואין כריך לומ בחרס וקטן עם להן כך קנייה בזמן כ' תעב' ועטרים מהלכות מכירה אלא לפי מחין טענתן כשאר בני אדם ואין מקבלין תקף דבר תורה כזמן עם כתבו שאין חזקתן חזקה ואין עור אלא מחמרו בדין אכלה האב מנה והבן מחים הזכר פרק עשר דזקת בשהבן גדול הבלקטן אין חזקתו כלום לפי עשה מכח חבירו וכבר התהיל להחזיק ונתנו טעם לדבר וקטן לאו בר מחויי הוא וחזק מכח מחזה לפי מחים והרשב"ן ז"ל כתבו בשם הגאונים דחזקת קטן הוא חזקה וכבר בתחלת דעת רבינו כתוב עשר שנראה שהוא מחלק בין בת מכח חבירו לבת מכחו:

פרק שלשה עשר

ואלו מחין מעמידין הקרקע עד כמו שכתבנו ההלכות פרק חזקת הבתים והבירות בתים פרק אחד עשר מהלכות אלו: וכן רחבי גליות וכותל סוף הבתים הכל פרק חזקת הבתים: כתב יר

ואלו מחין מעמידין הקרקע בדין וכו' כולן מכותבין ב במשנה ודין מכותבת הסת הוא ככמה שנתבאר למעלה: **ובן** רחבי גליות וכו' עם מיתרית וחזכיר כל אחת למטה: **ובן** חרס מיטה וקטן וכו' דבר פשוט הוא מחין מחזיקין בנכסי אלו מהרי אמרו אין מחזיקין בנכסי קטן וכל שכן בנכסי חרס ומוטה מהרי אין להן דעת ואינן בני מחאה אבל הם מהחזיקו בנכסי אחרי לא מצאתי מבואר בגמרא אלא תועיל חזקתן ודבריהן נתן טעם לדבריו מפני מחין להן טענה כרי מקעמוד הקרקע בידן ואין דעתן זל לומר מחין להן כך קנייה דהא ודאי אין להן והפילו מוטה מהבאר פרק רביעי מהלכות זכייה ומתנה שהמזכה לו על ידי בן דעת זכה ואין כריך לומ בחרס וקטן עם להן כך קנייה בזמן כ' תעב' ועטרים מהלכות מכירה אלא לפי מחין טענתן כשאר בני אדם ואין מקבלין תקף דבר תורה כזמן עם כתבו שאין חזקתן חזקה ואין עור אלא מחמרו בדין אכלה האב מנה והבן מחים הזכר פרק עשר דזקת בשהבן גדול הבלקטן אין חזקתו כלום לפי עשה מכח חבירו וכבר התהיל להחזיק ונתנו טעם לדבר וקטן לאו בר מחויי הוא וחזק מכח מחזה לפי מחים והרשב"ן ז"ל כתבו בשם הגאונים דחזקת קטן הוא חזקה וכבר בתחלת דעת רבינו כתוב עשר שנראה שהוא מחלק בין בת מכח חבירו לבת מכחו:

ואלו מחין מעמידין הקרקע עד כמו שכתבנו ההלכות פרק חזקת הבתים והבירות בתים פרק אחד עשר מהלכות אלו: וכן רחבי גליות וכותל סוף הבתים הכל פרק חזקת הבתים: כתב יר

ואלו מחין מעמידין הקרקע בדין וכו' כולן מכותבין ב במשנה ודין מכותבת הסת הוא ככמה שנתבאר למעלה: **ובן** רחבי גליות וכו' עם מיתרית וחזכיר כל אחת למטה: **ובן** חרס מיטה וקטן וכו' דבר פשוט הוא מחין מחזיקין בנכסי אלו מהרי אמרו אין מחזיקין בנכסי קטן וכל שכן בנכסי חרס ומוטה מהרי אין להן דעת ואינן בני מחאה אבל הם מהחזיקו בנכסי אחרי לא מצאתי מבואר בגמרא אלא תועיל חזקתן ודבריהן נתן טעם לדבריו מפני מחין להן טענה כרי מקעמוד הקרקע בידן ואין דעתן זל לומר מחין להן כך קנייה דהא ודאי אין להן והפילו מוטה מהבאר פרק רביעי מהלכות זכייה ומתנה שהמזכה לו על ידי בן דעת זכה ואין כריך לומ בחרס וקטן עם להן כך קנייה בזמן כ' תעב' ועטרים מהלכות מכירה אלא לפי מחין טענתן כשאר בני אדם ואין מקבלין תקף דבר תורה כזמן עם כתבו שאין חזקתן חזקה ואין עור אלא מחמרו בדין אכלה האב מנה והבן מחים הזכר פרק עשר דזקת בשהבן גדול הבלקטן אין חזקתו כלום לפי עשה מכח חבירו וכבר התהיל להחזיק ונתנו טעם לדבר וקטן לאו בר מחויי הוא וחזק מכח מחזה לפי מחים והרשב"ן ז"ל כתבו בשם הגאונים דחזקת קטן הוא חזקה וכבר בתחלת דעת רבינו כתוב עשר שנראה שהוא מחלק בין בת מכח חבירו לבת מכחו:

ואלו מחין מעמידין הקרקע עד כמו שכתבנו ההלכות פרק חזקת הבתים והבירות בתים פרק אחד עשר מהלכות אלו: וכן רחבי גליות וכותל סוף הבתים הכל פרק חזקת הבתים: כתב יר

ואלו מחין מעמידין הקרקע בדין וכו' כולן מכותבין ב במשנה ודין מכותבת הסת הוא ככמה שנתבאר למעלה: **ובן** רחבי גליות וכו' עם מיתרית וחזכיר כל אחת למטה: **ובן** חרס מיטה וקטן וכו' דבר פשוט הוא מחין מחזיקין בנכסי אלו מהרי אמרו אין מחזיקין בנכסי קטן וכל שכן בנכסי חרס ומוטה מהרי אין להן דעת ואינן בני מחאה אבל הם מהחזיקו בנכסי אחרי לא מצאתי מבואר בגמרא אלא תועיל חזקתן ודבריהן נתן טעם לדבריו מפני מחין להן טענה כרי מקעמוד הקרקע בידן ואין דעתן זל לומר מחין להן כך קנייה דהא ודאי אין להן והפילו מוטה מהבאר פרק רביעי מהלכות זכייה ומתנה שהמזכה לו על ידי בן דעת זכה ואין כריך לומ בחרס וקטן עם להן כך קנייה בזמן כ' תעב' ועטרים מהלכות מכירה אלא לפי מחין טענתן כשאר בני אדם ואין מקבלין תקף דבר תורה כזמן עם כתבו שאין חזקתן חזקה ואין עור אלא מחמרו בדין אכלה האב מנה והבן מחים הזכר פרק עשר דזקת בשהבן גדול הבלקטן אין חזקתו כלום לפי עשה מכח חבירו וכבר התהיל להחזיק ונתנו טעם לדבר וקטן לאו בר מחויי הוא וחזק מכח מחזה לפי מחים והרשב"ן ז"ל כתבו בשם הגאונים דחזקת קטן הוא חזקה וכבר בתחלת דעת רבינו כתוב עשר שנראה שהוא מחלק בין בת מכח חבירו לבת מכחו:

בזה תריכות דברים ולימי צריך להסיב על דבריו ז"ל במה שכתב וכי ממוס קלא מבטלין מגו והחזקה דמעמא דליתו הוס מוחזק ולבוהן דיתמי לית ליה חזקה ויש לי לתרץ דכיון דהתי בחזי לבוהן מלם מניס וכפן קלא דליתחזק בבי דינא דהוה דיתמי ממוס קלא כי התי מבטלי חזקה דמחזי בפני קטן דהא לאו חזקה היא ולין כלמן מרין מגו דלתי בעי למימר לא היתה מעולם על לבוהן דהיכן דליתי אלא יחזיק העכין ימלא ב בבירור שהיתה של לבוהם כיון דכפן קלא זה דעת רבנו ורבו מור הקלה הר"ל בהשגו במה פליגי רבנו בפלוגתא פני חזקה בחזי לבוהם שהוא נובה בלא מבובה מרין מגו ממה שהסכימו הגאונים ז"ל ונתבאר בדברי רבנו בהרבה תקומות ותהם פר פמיכי שהעובין כל המעכון שהוא כלמן כך כדיתמיו שלימו בוטל מלא ב בקיומ חפן לקח כלן אם כח לגבות לבתחלה צריך הוא לימצא וים לי לתרץ פחלוק ים בין מעכון מבוטל לקרקע שהרי דבר תורה אין נאבעי כל הקרקעות ומבועת הבת אין כלן לפי פלין כלן טענ' בדין הפך מדברי זה המחזי ולין נאבעין הבת על טענת שמא כך נראה לי לדעת רבנו:

בדה מברח מחמת שכעת נפשות וכו' מסקנא דנמרא אם אמ' רבה הלכתא אין מחזיקין בנאבעי ברח וכו': **מחזיקין** בנאבעי לאמת אים וכו' אם ובהלכות:

כל חזקה פלין עמה טענ' וכו' מעבה אם ובמרח:

וכן כל האוכל וכו' תוספתא האוכל את השר' מחמ' ירושה ומכרת חומו פסולה חזקתו בעלה: **הבא** מחמת ירושה וכו' בתוספתא הבא מחמ' ירושה אינו צריך טענה וחזקה ובמרח דהוה כדין לנקח ואם כתבחר רבעינן דרך בית יותר כמו שכתבתי ומפרש הוסם פי' רבותינו דכי אמרי אין מחזיקין בנאבעי קטן הני מילי היכי דיתמי דהתי אחרינא דלבוהן דיתמי הוה ויקא טענין אינו דומה לבל היכא דלא היתה אלא דומה הוה ויקא מדי דאחרינא דלבוהן הוה ויקא טענין דומה מיבה אמרינן בהא מגו ואף על גב דלא אלים פני חזקה בחזי לבוהן דיתמי דהכא פלקר הוה הכא מהיר שדברי רבנו בפירושו ובלדרך זה כתב ר"ת ז"ל זה הדין והדינין אמת ואמת פי' נכון והרוצה לחלוק יחלוק אבל צריך להביא ראיה מעצמו אבל לא ידעין דעת מכבדו כראבו ואם לא הביא חזקה בבירה ונהרא נהרא ופשטיה: בורח מברח מפר מחזיקין בנאבעי פ' חזקת הבתים ותייתי לה פי דכתובות: מחזיקין בנאבעי אמת אים כופר יחזיר כל הפירות מאכל פי חזקת הבתים: וכן האוכל פני חזקה מפר כל ה הפירות לבעלים הוא הנאמנים ז"ל: הבא מחמת ירושה כוף הפרק פרק חזקת הבתים:

פרק ג'

כתב ר"ח רחיכו לרבותי הנאמנים דהאי מחזי לית ליה למיתת לריב' בהדייה מריה דאחרינא אלא האי ד דזבין ליה בחית בהדיה ואין נרס' לרשכם דהא כל זכות שתבא לידו מכר לו רחמן לבניו ולא זכל לרחות ולומר לאו בעל דברי דידי את שלא אי מעבח כהדי דהך בית יותר הוה מוקמינן ליה רבי חייא בהדיה תובעות עכ"ל:

כתב הראב"ד ז"ל נראה מדברים אלו יבא על קול שהיה על יתומים וזהו טענ' גדולה דליתי היא וכוד לאי לומר אלא יעיל מוס מגו לבעות לבתחלה בלא מבועה מידי ת דהוה לבעבע על המבכין שלמרו הגלו שהוא כעב' וטוב ורבה בר מרמוס דיקא בעי למפטר כפשים מבועה אחר לכולה קאמר בין תבין עכ"ל:

ואני לומר דמה לאי גם על זו הלבונו שהוא מכר' דברי ר"ח ז"ל ודעתו לפי דבנו ומקשה והלא מיבך רואות כתה בירר דברי ז"ל בבתוך והבתקתי למבנו דאם יבא עליה קול שהיה על יתומים אלא ודאי בהחזקת יבנה כמו שכתבתי ומפרש הוסם פי' רבותינו דכי אמרי אין מחזיקין בנאבעי קטן הני מילי היכי דיתמי דהתי אחרינא דלבוהן דיתמי הוה ויקא טענין דומה מיבה דאחרינא דלבוהן הוה ויקא טענין דומה מיבה מחזיקין בהא מגו ואף על גב דלא אלים פני חזקה בחזי לבוהן דיתמי דהכא פלקר הוה הכא מהיר שדברי רבנו בפירושו ובלדרך זה כתב ר"ת ז"ל זה הדין והדינין אמת ואמת פי' נכון והרוצה לחלוק יחלוק אבל צריך להביא ראיה מעצמו אבל לא ידעין דעת מכבדו כראבו ואם לא הביא חזקה בבירה ונהרא נהרא ופשטיה: בורח מברח מפר מחזיקין בנאבעי פ' חזקת הבתים ותייתי לה פי דכתובות: מחזיקין בנאבעי אמת אים כופר יחזיר כל הפירות מאכל פי חזקת הבתים: וכן האוכל פני חזקה מפר כל ה הפירות לבעלים הוא הנאמנים ז"ל: הבא מחמת ירושה כוף הפרק פרק חזקת הבתים:

פרק ג'

כתב ר"ח רחיכו לרבותי הנאמנים דהאי מחזי לית ליה למיתת לריב' בהדייה מריה דאחרינא אלא האי ד דזבין ליה בחית בהדיה ואין נרס' לרשכם דהא כל זכות שתבא לידו מכר לו רחמן לבניו ולא זכל לרחות ולומר לאו בעל דברי דידי את שלא אי מעבח כהדי דהך בית יותר הוה מוקמינן ליה רבי חייא בהדיה תובעות עכ"ל:

אבלה שני חזקה בחיי אביהן מתוך שיכול לומר לקוחה היא בידי מאביהן נאמן לומ' חוב יש לי על אביהן וגובה אותו מן הפירו' וגובה שלא בשבועה מתוך שיכול לומר שלי הן: בורח שברח מחמת כבלת נפשות כגון שהיה המלך מבקש להמיתו אין מחזיקין בנכסיו אפילו אכל המחזיק כמה שנים ומען שלקח אין אבילתו ראיה ואין אומרין לבעל השדה למה לא מחית מפני שהוא מתעסק בנפשו אבל הברח מחמת מבען הדי הוא כבל אדם ואם לא מיחה מחזיקין בנכסיו: **מקנת** שני חזקה בחיי הבעל ושלש שני אחר מיתת הבעל ומען ואמ' אתה מכרת לי ובעליך מעמידין אותה בידו מתוך שיכול לומר ממך לקחתי אחר מות בעליך שהרי אבלה שני חזקה א אחר מיתת הבעל ולא מיחת בו אבל אם אבל בחיי בעל כמה שני ולא אבלה שני חזקה אחר מיתת בעלה אין לו ח חזקה: כל חזק שאין עמה טענ' אינה חזקה כיצד ורי שאבל פירות שדה זו כמה שנים ובא המערער ואמ' לו מאין לך שדה זו שלי הוא השיבו ואמ' לו איני יורע של מי הוא וכיון שלא אמ' לי אדם כלום ירדתי לתובה אין זו חזקה שהרי לא טען שלקחה ולא נתנה לו ולא ש שירשה אפ' שלא טען אין מוציאין אותה מידו עד שיביא זה המעיד עדים שהיא שלו הביא עדים תחזור לו השדה ומציאי' מזה כל הפירות שאבל ואין פותחין לזה המחזיק תחלה ואין אומרין שמא שטר היה לך ואבר עד שיטעון מעצמו ואם לא טען יחזיר כל הפירות שאבל: וכן האובל שני חזקה מחמת שיש שטר בידו ונמצא השטר בטל בטלה החזקה ותחזור השדה עם כל הפירות לבעלים: הבא מחמת ירושה צריך להביא ראיה שדר אביו בשדה זו או נשתמש בה' אפי' יום אחד וכיון שאבלה הוא שלש שנים מחמת אביו מעמידין אותה בידו אבל אם לא הביאראיה שדר בה אביו כלל תחזור השדה וכל הפירו' למעיד שיש לו עדים שהוא שלו שהרי אינו טוען עליו שמכר או נתן לו ולא נודעה קרקע זו לאבותיו: הביא ראיה שנראה בה אביו אינה בלום שמא בא לבקר אותה ולא קנאי אלא צריך להביא ראיה שדר בה אביו אפילו יום אחד: הרי שאבל שדה זו שנ' רבות ובא המערער ואמר לו מה לך ולשדה זו הודה ואמר לו יודע אני שהיתה שלך אבל פלוני מברה לי והוא לקחה ממך ואמ' לו המערער פלוני שמכר לך גזלן הוא האיל והודה שהיא שלו ושלא לקחה ממנו תחזור השדה וכל הפירות למערער אע"פ שאין לזה המערער עדים שהיא שלו וכן כל כיוצא בזה: **הביא**

ואנו לשון הגמרא
פרק חזקת הבתים
והמפרש׳ בחלקו בו מחלוקת יש׳
מיתי קרא דקתני ונס רבותינו
בעלי התוספות ז״ל בחלקו בה ויש
לכולם פנים בהלכה: מי שהחזיק
בנכסי יתומים סנים רבות כו׳ עד
והחזיר ליתומים

כתב הר״ר ז״ל דמעשה
דרבה בר מרמוס
מוקי לה בסחיבה ידועה מהיתה
על תביה וכל לית ליה למימ׳ מגו
דלימא לוקוחה היית בידו
לימא דלמי בעי אמר לקוחה היית בידו ועוד
מסוס קלח מבטלין מגו וחזקה
דממונ׳ והיכו הוה מוחזק וכ׳ הבוהן
דיתתי לאו הוה מוחזק אלא ודאי
בחזקת הבוהן הות מיהו כיון
דחכלה סני חזקה בחיי הבוהן
בלאו מחסה לוכל מגו והי לאו קלא
הוה מהימן במגו והסתם דחיכא
קלא לא אמרינן ומוקמי׳ לה בחזק׳ ב
עד כאן לשונו:

ואני תומר נס כדקדוק
זה בחלקו רבותינו
בעלי התוספות ז״ל כי חזקת הבתים
ברשבם ז״ל ויש לכלם כמי בהלכה
מכל מקום לא עלה על דעת רש״י
ז״ל זה שטוען עליו דהכל מתמהה
היכי נפק עלית קלא דמכול מרע׳
דיקתני חלא פירמה בכל׳ רבותינו
ז״ל אלא היינו מוחזק לחביו בפעת
מיתתו ורק על פי אלא הכלה קול׳
מותו אלא סניס מכל מקו׳ הטעם
לפי שאבר אכלה התחזק בלא מ
מחלה אחר מיתתו אלא סבי׳ ואם
הם הדברים שכתב רש״י ז״ל בכמו
כמו שהאריך בעזרת השם ואם תאמר הלא אמרת לעיל דאפילו חזקה לבייהם היתה כפמת כמו שכתב הר״ר ז״ל מאי מגו הרי אין מחזיקין בנכסי קטן ועוד מתמהה בקדמיתא היכי נפק קלא כו׳ והוה הוה שכתב ר״ת בסמוך

חגר אפילו אכלה כמה שנים אין אכילתו ראיה ואם לא הביא ששר תחזיר השדה לבעלים בלא שום שבועה שלא תקנו שבועת הסת אלא לישראל וישרא׳ הבא מחמת הגר הרי הוא כגר׳ שאין אכילתו ראיה: טעון זה חישר׳ הבא מחמ׳ ׳עיין בסי׳ ע׳ כ׳:

הגר ואמר בפני לקחתי הגר שמבר לי מזה ישראל ותמצא׳ עלי הרי זה נאמן וישבע הסת על כך מתוך שיכול לומר אני לקחתים ממך והרי אכלתיה שני חזקה יכול לומ׳ מפלוני לקחתיה שבפני לקח׳ ממך: אין מחזיק׳ בנכסי קטן ואפי׳ הגדיל כיצד אכלה בפניו כשהוא קטן שנה א׳ ושתים אחר שהגדיל וטען אתה מברת לי אתה נתת לי אין זה כלו׳ עד שיאבל ג׳ שנים רצופות׳ אחר שהגדיל: מי שהחזיק בנכסי קטן שנים רבו׳ וטען ואמר משבונה הן בידי ויש לי חו׳ עליהן כך וכך הואיל ואלו רצה אמ׳ לקוחים הן בידי ׳נאמן שהרי אינה מוחזקת ש שחיית לאביו של זה והרי זה גובה בשבוע׳ מה שטען ותחזו׳ ליתומים אבל אם יצ׳ עליה קול שהיא של יתומים אינו נאמן שהרי אין מחזיקין בנכסי קטן ותחזור השדה וכל הפירות ש שאכל ליתומים עד ״שיגדלו ויעשה עמהן דין: אבלה

תגר אפילו אכלה כמה מכים וכו׳ עם מבואר מהגר אין לו חזקה אלא בסתר וכתב רבינו תחזור השדה לבעלים בלא שום שבועה אלא תקנו שבועת הסת אלא לישראל בלבד וזה ברור: וישראל הבא מחמת גוי וכו׳ עם אמר רב יהודה אמר רב ישראל הבא מחמת גוי הרי הוא כגוי מה גוי אין לו חזק׳ אלא בסתר לפי שבא מחמת גוי אין לו חזק׳ אלא בסתר כך הבא מחמת הבעלים נסבעין הסת מהימנין לומר שלי הם וכבר כתבתי בזה׳ אלא ים כהן סבוע וחו׳ חבי מלם מברם ל לישראל מיסבע הסת לפי כללי סבא מחמת הגוי עד כהן: והבי לומר מדברי רבינו לסת והן כהן סבוע מבבר כתבתי כרך לסטין סהין נסבעי׳ הסת על טענת סתי וטענת ישר׳ בסדה זו טענת סתי היא סהיכו יודע דבר אלא סחמת מה שאמר לו הגוי וברוה סהי׳ זל הולך למטעו סכתב כרך לסטין סהטוען כך אמר לי אבא סהיא טענת ברוה וכבר כתבתי כרך לסטין סהין דבריו נכונים בזה ומכל מקום אפילו לפי מה שכתב סם בדין זה נרוה ברור כדעת רבינו לפי סהין טוענין זה אלא סחמי הגוי אמר פיהם דבר סוא ואיך נ נחסוב זה בטענת ברוה כל סהו בא מחמת גוי וחה נרוה לי ברור:

טען זה הישר׳ וכו׳ עם אי אמר הי׳ ישר׳ קמי דידי זבנה מינך מהימן מגו דאי בעי אמר לית מינך זבינתה וכ׳ רבינו ומבע הסת על כך והיא כמי סטטו סלא על כמי סהחזיק הוא נסבע וכבר כתבתי כ׳ אחד עשר סים אומרי׳ סהין לאחר אחר כלום וחכמו ברוך ליסבע וכתבו המפרשים ז״ל דהוא הדין אם אחז ישר׳ לדידי והגבו מטרח דזבנה מיהליה ישר׳ והכרתי ח חתימת׳ על עדים או סהיה הסטר מקויים והכרתי הקיום ונזהרתי בסטר סלא סניס ואחר כך נאבד כיצד סדין מדין מגו ודבר ברור הוא:

אין מחזיקין בנכסי קטן וכו׳ עיקר דין זה כר׳ המפקיד דאמר רב הונא אין מוסרין קרקע לנכסי קטן ואמר רב פפא אפי׳ מרב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן אפילו הגדיל והוכחה בכתו׳ כרך החפה מכתאומלה ונחלקו המפרש׳ ז״ל בכירושה והרב אבן מיגש ז״ל פירש אפילו הגדיל אכל מלמה החזיק אחר מהגדיל אבל אם החזיק אלא סניס אחר מהגדיל אין חזקתו חזקה כיון סהתחיל בעודו קטן וזה דעת הר״ח ז״ל בהגיה ולזה הסכימו הרמב״ן והרשב״א ז״ל ואין לאחד מן הפירושין הכרח גמור בגמ׳: מי סהחזיק בנכסי קטן וכו׳ מעשה כר׳ חזקת הבתים דרבה בר מרמוס כפי׳ קלא דקא אכיל מרעא דיתמי וכו׳ ודברי רבינו בפירושה כדברי רבו אבן מיגש ז״ל וכל החלקים סהזכיר רבינו הם כדברי רבו ז״ל ורחיתי בהגהת

זה אומר של אבותי וכו' אם זה אומר של אבותי וזה אומר של [illegible] אם זה חזק אמר רבה מה לי לטעון
לו בעי אמר מיכך זביניתם והכלתיה אני חזק אמר ליה מה לי לטעון [illegible] בלותו הפרק וים מקומים והלה כל
טענת יורם היו בסתם וטוענין ליורם ואם כן נטענין [illegible] בה אבותיו לפלוני יום אחד ובכל כיוצא בזה אין חזקה מועלת אלא שלשה חזקות בכדי פרק לרבעה עמר [illegible] טוענין לו מום דבר וגם זה עיקר:

חזר זה המחזיק ואמר וכו' אם מבואר בגמרא ב נסוף מעשה זה:

ראובן מהיום ואילך וכו' אם הזוז ר"ל ליה לחבריה מלי בעית בהלי אריעא אמר ליה מפלניה זביניתם והכלתיה אני חזקה אמר ליה והה נקיטנא סטרא דזבין לי הא לרבע אנן אמ' ליה מי סברת אני חזקה תלת אנן קאמינא לך אני חזקה טובא קאמינא אמ' רב עביד יומים דקרי לאני טובא אני חזקה והני מילי דאכלה שבע אנן דקריס חזקה דהלי לסטרא דהלי לבל אכלה מית אנן לך מחלה ג גרולה מזו ויש מפרשי דהוה הדין אם אמ' והכלתי אותה אלא אני חזקה אמ' לו שמעון והלא שמר זה מקויים בידי שאני לקחתיה מלוי מהיום ארבעה שנים חזר ראובן ואמר וכי תעלה על דעתך ששלש שנים בלבד יש לי משלקחתיה ואני קדמתיך הרי טענת ראובן שאדם קורא לשנים רבות שני חזקה לפיכך אם הביא ראובן עדים שאכלה שבע שנים שנמצא שאכל שני חזקה קודם שלקחה שמעון מעמידין אותה בידו אבל אם אכלה פחות משבע שנים תחזור לשמעון שאין לך מחאה גדולה מזו שהרי מברה קודם שהחזיק ראובן זה אומר של אבותי והביא עדים וזה אומ' של אבותי ואין לו עדי תחזור לזה שהביא עדים ומציאין מזה כל פירות שחזרה בהן שאבלן אעפי שאין עליו עדים שאומר שהרי הוא אומ' שכחסת אבותיו אכל וחזי לאעלויי שהוא של אבותיו של שמעון וכן כל כיוצא בזה הביא המערער עדים שזו השדה שלו וזה שבתוכה טוען ממך לקחתיה והרי שטרי והוציא שטר מקויים טען המערע שהוא מזויף וחזר בעל השטר ואמר כן הוא אבל היה לי שטר כשר ואבד ולקחתי זה שבידי כדי לאיים עליו שיודה שמכר לי באמת הואיל ואילו רצה היה עומד בשטרו שהרי מקויים הוא והרי זה נאמן ואין מוציאין את השדה מתחת ידו וישבע והסת הביא המערער עדים שזו השדה שלו וזה שבתוכה טוען ממך לקחתיה ואבלתיה שני חזקה והביא עדים שאבלה שני חזקה טען המערער ואמר היאך תטען שלקחת ממני היום שלש שנים ובאותו הזמן לא הייתי במדינה זו מצריכין זה שבתוכה להביא ראיה שזה פלוני שמערער היה עמו במדינה בזמן הזה שטען שמכר לו בו אפילו יום אחד כדי שיהיה אפשר שימכור ואם לא הביא מסלקין אותו: מי

ג"ע מה מלמעלה פ"ז:

ב פי' בקו"א דזק דטוען מלקחוה הלה לפלוני לא טוען הלה מדלה לותן דדיס בה יום אחד עכ"ל:

ד עביד חוכים דקרי לאני טובא אני חזקה לבל אי לא עביד האב דאית ליה כהדי דאכלה ז' אני לא מהימנא דהא לאיהו מכחים להו והורחן בעל דין כמאה עדי דמי דשכם ותום' עכ':

ה הרי פסק דלא כרבה דאמר מה לי לטעון דאי בעי אמ' מיכך זביניתם הלה כאבי דאמר מה לי לטעון במקום עדים לא אמרי' וכן פסק רבינו הורה לו וכן פסק ל"שכם והא"ה הו טוענין לזרם וכיון מ"ל מל אבותי ם מלקחוה מאבותיך י"ל מל אבותי מעמ מעולם היתה מלהן ולא מל אבותיך ומילתא דלא שכיח לא טענינן ליתמי ר"י:

ו פי' בקו"א דזק דטוען מלקחוה הלה לפלוני לא טוען הלה מדלה לותן דדיס בה יום אחד עכ"ל:

ז פי' פסק דלא כרבה דאמר מה לי לטעון דאי בעי אמ' מיכך זביניתם הלה כאבי דאמר מה לי לטעון במקום עדים לא אמרי' וכן פסק רבינו הורה לו וכן פסק ל"שכם והא"ה הו טוענין לזרם וכיון מ"ל מל אבותי ם מלקחוה מאבותיך י"ל מל אבותי מעמ מעולם היתה מלהן ולא מל אבותיך ומילתא דלא שכיח לא טענינן ליתמי ר"י:

ח פי' מכאן פסק ר"י דלית הילכתא כבר קפרא דאמר צריך למחות בפוף כל גדה כתמא דתלמודא קאמר הכי לבל הכלה פיתבעין אין לך מחאה גדולה מזו אף על גב דלא מיחה בפוף ג' והכי הילכתא דתלמודא קאי לה ודלא כפרא מפסק כבר קפרא כדלעיל פפ"ק ורבינו פירם דלא פליגי דמאכי הכא דכיון שהטור בידו מחזיר מחאה בכל מעם וצודים לחלק ולומר מעם דלא פליגי עיין בתשובה מהשבתי וכן מתוך לשון רשב"ם מעמ פרק חזקת הבתי שפוסק כבר קפרא בהניח דהכלה מית עכ':

ט הילכתא כוותי דרבה בארע היכא דקיימא ארעא תיקום ודלא כרב יוסף דאמר אמאי במכרין להאי טורא חפפא בעלמא הוא והילכתא כותי דרב יוסף בזוזיכו בהילכות הלוחה פיד פי' בקו"א דמסוס דמכפף ליה כמאן הילכתא ולוקמ' ממוכח בחזקת מריה וקשה דלפם כן הוה לן לאוקומי ארעא בחזקת מריה קשה כדאמרי' בגיטין בר סטיא דאמר רבי תני ואוקי תני לבהדי תני ואוקי ממוכח בחזקת בר סטיא חף על גב דנכסי בידיה דלוקח ועוד דלפם כן הוה ליה למימר הכא המתח דלא לאיתמ' הילכתא לא כמר ולא כמר לוקי ממוכח בחזקת מריה ת"ר דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד כדאמרי' לקמן פ"ק כל הנסמכין לכן נראה דלאן מסיפיקא קאמר הלא לגמרי פסיק הילכתא כרבה בארעא ודעבד כרב יוסף לאו כלום עבד והיינו טעמא מפום דאמרי' מגו לאוקומ' ממוכח ולאוקמ' ארעא בחזקת מאן דקיימא המתח דהיינו בידיה דלוקח וכן הילכתא כרב יוסף בזוזי המוחזק והא דמסמע פרק הכותב ופרק שבועת הדיינין דאמרי' מגו להוציא ממון דאמרי' מגו מיכול לומר להדם יכיל למימר הכי מיטרחי כיכהו ים לומ' שני היכא דאיכא סטור ועיין בהילכות הלוחה פיד ועיין פט לעיל והא דאמ' בכתובות דנחמנית לומר מעתרכתני כיכסתי במגו דיכולה לומ' מוכת עץ לכי תחתיך והיינו מגו להוציא ממון מפום דהוה בחזקת בתולה וגם היא טוענת טענת בריא והבעל טענת ממא ועיין לעיל פרק ט' עכ':

עדים וכו' אם ההוא דאמר ליה לחבריה מלי בעית בהלי אריעא אמר ליה מיכך זביניתם והא סטרא זייפא הוא אלא לין סטרא זייפא הוא מיהו סטרא מעלייא הוא לי ולירכם אמה לוקמו בידי כל דהוה אמר רבה מה לו לטעון מי בעי אמר סטרא מעלייא הוא אמר ליה רב יוסף אלמלי קא אמרת אהאי סטרא חספא בעלמא הוא ובכוכא בזה ים אם מעמה אחר גבי סטר הלוחה וכבר נזכר פרק ארבעה עמר מהלכות מלוה ולוה וכגמ' פסקו הלכה כרבה בדין קרקע דהיכא דקיימא תקום וכרב יוסף בדין ההלוחה ואפילו פירם אותם רבנו בסטר מקוים ים מפרשים מעריין לן הסטר מקוים ובקרקע נזקקין לו לקיימו וכבר האריכתי בסברת זו בדין ההלוחה: הביא המערער עדי וכו' זהו מעמה דאמרי' גמרי הנזכר אם ברצם הפרק וכפי הפי' הנזכר בהלכות וכבר הקשו על פירוש זה ואמרו אפילו במקום שאין אם חתום וכיון שהיה לו למחות וכיון שלא מחה בעדי מכרה לו לזה בלותו הזמן והוא בא בכחן חו זה הלך לאם הוא על ידשלוחו מכר לו וכיון שיש לזה עדי חזקה אי זו רחיה הוא צריך ואפשר שאין דעת רבנו והלכות להצריך רחיה לחזקה זאת כשהדבר נודע שהמערער לא היה עמו במדינה בלותו זמן רובה לומר שמוך שהלה טוען שקנאה הוא לאו הכי הוא שאין על המחזיק להביא רחיה ומכל מקום כך הסכימו הרבנים והרשב"ץ זל דבכל שים לו עדי חזקה אינו צריך לרחיה אחרת והם זל פרשו המעשה הנזכר בגמרא שהמערער היה טוען שהוא בארץ מרחקים והיה במקום שלא עלתה חזקה בנגדו על הדרך שנזכר פרק ראובן ולפיכך הצריכו למחזיק להביא רחיה שהמערער היה במקום שעלתה חזקה כנגדו והם מפרשים שצריך לברר שהיה עמו בסוף שני החזקה לבל יהם היה עמו בתחלה או באמצע ובכוף הלך למקום רחוק לא עלתה לו חזקה ולו דבריהם זל: מי

[illegible] ואיתנו המפרשים ז"ל אם בא זה לחזור על [illegible] המכריח לו מפשוטו [illegible] יכול לטעון לתוך הפסדת לעצמך כמהודיית [illegible] מלו מיש לו [illegible] עוד כח לקו המפרשים במי מחין לו [illegible] עדיים מהיכה מלו זה הדין [illegible] אם הוא ברוך שכר חזקה זה המחזיק להן כלומר כי היכי דלקמן הוה מהימין [illegible] לומר מכך זכותה לא בלו שכי חזקה [illegible] ומי מי מכתב פלוני לא זה כן ומי חזקה מגו דהכחמה לחזל ליה כיון מהוה מודה מהיית מל המערער וזה לא לקדם ולמי מכתן כריסי [illegible] הדין הכתוב השלישי ז"ל ומן מ"מ לעון רבנו:

פרק חמשה עשר

מי המערער על מדה וכו' עד יכנע ויחזיר מ מלקוחה כ"ם פ"ו: עידי חזקה מאיזה לאחר כ' עד ומפיד לבעלים פ' חזקת הבתים: מי שידד למדה כ"ש מלקוח לאחרנו ממנה פרק חזקת הבתים ומייתי לה פרק הקמח דמכילתין: הבית האחד עדי' סהיית וכ' עד מלקוח לותו הכל פרק חזקת הבתים:

פרק מי שמת פ"ט ועיין שם

מי

ומיהו מכאן ואילך קמי דידי זכות מיכך לכל הכתי דאמר כבר מפלו זכות דבר מיכך הן לא מהימנן למר קמי דידי זכות מיכך במעו דידי ב בעי למ"ת תחילה לא היכה מלך מעולם דמעו למכרכ לא ת למרי כרמוכת נכי הוה דיד בה בקיאת בעלמת מרבע מכן כו' דאמר ליה ר' חייא לית לך מהדי דידך בה לפי חד זמנא מקיקי ליה בידך מסתכ הא לית ליה מהדי לא מהימן למר קמי דידי דך בה חד זמנא במעו דידי בעי למר מיכך זכות הדה דלמו מיכה זכה לית ליה מעו ולית להאמינו במלי דקלמ' הסת במעו מהיכ יכול לסקר מתחלה קדם מהדה לו דלמ הוה מכיך לתעכה זו מהיכ כדיך לסקר בסבילכך ועוד דלית מהא דסבועת הדיינין תכה לי בידך למר לו הן למר למר תסבא לי כתנינו לך פטור ופריך מיכח למלן דאמר אמלה חברו בערי כריך לפרעו בערי ומלי קנינית דלמ מלכי מסלו דשטר במעו דידי בעי למר לתמול לא היו דברים מעולם אלא ודלי מעו למפרע לא למריכן ועוד דלמה מפרק זה בורר נבי מכיה לתנינן דכתן מכורת מתנתו ידים לתת ידעכת ביה דפריעה וכ' עד כיון דאמתחין בבית דין לי בעי לסלוקי לא למריכן ולסבל בי מקדים שלוחכו בד' מלמין למימר פרעתי בסעו דידי בעי לסלוקים עד שלריכו שטרי:

מי שערער על שדה זו והביא עדי שהיא ירושה לו והביא זה שטר שלקחה ממנו והביא עדים שאבלה שני חזקה או לו בתחלה קמי שטרך אם נתקיים הרי טוב וידון בשטר ואם אי אפשר לו לקיים סמכין על עדי החזקה וישבע השת שלקחה: עידי החזקה שהעיד אחד משניהם שאבלה חמש שני חזקה והשני העיד שאבלה ש' עדותן קיימת שאין העד מרקדק בזה העיד האחד שאבלה זה שנה ראשונה שלישית והמישית והשני מעיד שאבלה שניה ורביעית ששית אין עדותן מצטרפת שבשנה שמעיד בה זה לא העיד בה זה ותחזור הקרקע והפירות: מי שידד לשדה בחזקת שהאיש ואבל פירותיה ונמצא יודע אחר שהוא קרוב ממנו ואי ליורשה בין שנמצא בעד בין שהודה לו זה שידד תחלה חייב להחזיר כל הפירות שאבל: שנים שהיו עומדים על השדה זה אומר שלי וזה אומ' שלי ואין לאחד מהן ראיה או שהביא כל אחד מהן עדים שהיא שלו או של אבותיו או שהביא כל אחד משניהם עדים שאבלה שני חזקה והשנים שהעידו בהן אלו הן השנים עצמן שהעידו בהן אלו מניחין את בידיהן וכל המיגבר יד בה הוא מוציא מידו עליו הראיה ואם בא שלישי ותקף עליהן וירד להוכה מסלקין אותו ממנה: תביא האחד עדים שהיא של אבותיו ואבלה שני חזקה והרי היא תחת ידו נמצאת עדות החזקה של שניהם מוכחשת מעמידין אותה ביד זה שהעידו עליו עידי החזקה שהיא של אבותיו ומוציאין אותו לתובה: חזר השני והביא אף הוא עדים שהיא של אבותיו שהרי נמצאת גם עדות זו מוכחשת חזרו נוטלין ממנה את הראשון ומניחין אותה ביד שניה וכל המתגבר יד בה:

ד"ה דלמ כהרדעי דלמרי לית מוציאין לותה מידו מדקתני רבי מי"ל גזלן הלה כרב חמי דלמר מי"ל גזלן הלה ממיה גזלן מלה ניתן להסבון פירום דלמ מכי למכבר המכה מעליה וכן פסק רמב"ם ע"כ:

הכל דינו של רבנו אחת ואף על פי שיש שם עדים כמה לכל כיון שהוא הודה כמה לכל ויש עדים שהוא קרובו יותר לו הוה מוציאין ממנו מה שבכל וזה מוכרם ויש גרסת אחרת בזה גורסין זה לא אל רב חידי אחרי שהרי דאחזו קריביה ולא גרסי' טפי וכיון שהיו עדים לרב חידי שהוא קרובו ולאחר לא היו עדי קורבת הוה ליה רב חידי בידוקה דלמי והאחר בפיק ואין בפיק מוכיח מידי ודלמי ומוציאין ממנו הפירות שהודה לו שבכל וכיוצא בדין זה שפיק ורבי מי שהיו נחלות בדין המתחיל בפיק ויכם שבאו לחלק בכסבי הבי היכם: שנים שהיו עומדין על המדה וכו' שם זה לו' שבל לחבותי וזה לו' שבל לחבותי אמ' רב נחמן כל דחלים גבר וכתב רבנו שהבי אלו שבכל מהן עדים וכו' דבר פשוט הוא שבכל זמן שרוצים הן לוין להם דאוה כלל וכן כתבו זל ומה שכתב רבנו והעדים שהעידו אלו הן העדים עצמן שהעידו בהן אלו הוא שבכי מוחלפין ומני חזקה שבל האחד דאמרים להתחלת מני האחר מעמידין לותה ביד האחרון וזה ברור: ואם בא אלישי וכו' שם שבקנה רבמרה דרב אמי שבירה ליה הכין: הביא האחר עדים וכו' שם זה לומר שבל לחבותי וזה לומר שבל לחבותי אלא שהרי שבכי חזקה והלי לוי שבכי דאבהתיה הוא ואלא מני חזקה אמר רב נחמן לוקי לחבותי אלא שבכי דאבהתיה הוא דאבהתיה הדר לחבותי אלא שבכי דאבהתיה אלא שבכי לחבותי וזקי לרבות בחזקת א

כל המחויב להחזיר וכו' דברי רבנו ברורים ופשוטים: כל המחזיר קרקע וכו' אם מתבייר בסוגיית דלקמן פרק חזקת הבתים הכי מנסין בעדיתין הן
דאי לית לחמרי הכי לחמרי להו סבו ליה לגבר כתבתי סוגיית זו פרק מציעא עמר וכן כתבו תוס': אמור להדם לטעון וכו' כיצד
היה וכו' פרק מכוערת הנדמית בריתא מכין למטה בחבורו מכה מלך ילמד לטעוננו במתניתא כדי מיודה לי במכה ויתחייב מכוערה ולגבל עלו מכוערה ממקום
לחבר תלמוד לומר מדבר מקר תרחק וכן מלר הדיינין מהזכיר רבנו ער סוף הפרק מכוערין פס קדוב ללמוכו:

הלכות נחלות

פרק ראשון בתר הדברי קדר נחלות:
פרק שני בתר הדברי הכבור מכוטל פי מכים:
פרק שלישי בתר הדב ם מהכבור תיכו
פרק רביעי בתר הדברי לומר זה בני
פרק חמישי בתר הדברי כלל בירמין
פרק הששי בתר הדב ם מהי לדם יכו
פרק שביעי בתר הדב ם מהין היורמין
פרק שמיני בתר הדב דין
פרק תשיעי בתר הדב דין לחין מפנחו נכסים מהמכח לחמכב ודין יורם
פרק עשורי בתר הדב דין לחין מחלקו
פרק אחד עשר בתר הדב דין מעות יתומים למי מוסרין לותן ודין מי מים בידו מכר מל יתומים ומתירת במח יחמין ודין

מגדל עוז

הלכות נחלות

פרק ראשון

סדר נחלות כך הוא כל המחויב להחזיר חפירות אם לא היו יורעין אין בית דין יכולין לשער אותן בשער המקום וכיוצא בהן שהוא יודע אלא היו פירות אילן או פירות שדה שאין יודעי' תאיל ואין כאן מעבה וראית ישלם מה שיודה בו שאבלו ומחריסין על מי שאבל יותר ולא ישלם: כל המחזיר קרקע מתחת יד אם שכרה לאחרים משהיה מחזיק בה והיו השוכרין קיימין מוציאין מהן השכר פעם שניטונותנין לבעל הקרקע ותחזרין ותובעין זה ששכר לחם מקום שאיטו שלו: אמור לאדם לטעון טענת שקר כדי לעשות הדין או כדי לעכבו ביצר היה נושה בחברו מנה לא ישענו מאתים כדי שיודה במנה ויתחייב שבועה תיה נושה לן ושענו מאתים לא יאמר אכפוד הכל בבית דין ואודה לו במנה ביני לבינו כדי שלא אתחייב לו שבועה היו שלשה נושין מנה לאחד וכפר בהן לא יהיה אחד תובע ושנים מעידין וכשיוציאו ממנו יחלוקו ועל דברים אלו וכיוצא בהן הזהיר הכתוב ואמר מדבר שקר תרחק:

מגיד משנה כ' שכיוצא הדברים

סדר נחלות כך הוא סדר הדורות פרק ים נוחלין

הלכות נחלות

מצות עשה אחת והוא דין סדר נחלות וביאור מצוה זו בפרקים אלו:

פרק ראשון

"ראשון"

סדר נחלות כך היא מי שמת וישאר בניו והם קודמין לכל והזכרים קודמין לנקבות בכל מקום אין לנקבה עם הזכר ירושה אם אין לו בנים ירשנו אביו ואין האם יורשת את בנית ודבר זה מפי התקבלה וכל התור בנחלת יוצאי ירכו קודמין לפי' מי שמת בין איש בין אשה אם הניח בן יורש והבל לא נמצא לו בן לעולם מעיינין בזרעו של בן אם נמצא לבנו זרע בין זכר בין נקבה אפי' בת בת בנו ער סוף העול' היא תירש את הבל לא נמצ'לו זרע בן חוזרין אצל הבת היית'לו בת תירש את הכל לא נמצא'לו בת בעולם מעיינין על זרע הבת אם נמצ'לת זרע בין זכר' בין נקבו' עד סוף העולם הוא יורש הבל לא נמצ'לו זרע בת חוזרת ותירשה לאביו אם לא היה אביו קיים מעיינ' על זרע האב שוקן אחי המת נמצ'לו אח או זרע אח יורש את הבל אם לא'רזרין אצל האחות במצא'לו אחות או זרעה ירשו הבל ואם לא נמצאת'לו זרע אח' ולא זרע אחות הוא'ל ואין לאב זרע תחזור הירוש' לאבי האב לא היה אבי האב קיי' מעיינין על זרע של אבי האב שוקן אחי אביו של מת וההכרי' קודמין לנקבות וזרען של זכרים קודמין לנקבות כמו שהיה הדין בזרעו של מת עצמו לא נמצאו אחים לאביו לא הם ולא זרען תחזור ירושה לאבי אבי האב ועל הדרך הזאת נחלה ממשמשת ועולה עד ראובן: נמצאת אומר הבן קודם לבת וכל יוצאי ירכו של בן קודמין לבת והבת קודמת לאבי אביה וכל יוצאי ירכת קודמין לאבי אביה ואבי המת קודם לאחי המת מפני שהם יוצאי ירכו ואחי קודם לאחות וכל יוצאי ידכו של אח קודמין לאח' ואחות קודמת לאבי אביה וכל יוצאי ירכת קודמין לאבי אביה אבי האב קודם לאחי אבי' של מת ואחי אביו קודמי' לאח' אביו וכל יוצאי ידכו של אחי אבי' קודמי' לאחות אביו ואחות אביו קודמת לאבי אבי אביו של מת ובן כל יוצאי ידכה של אחות אביו קודמין לאבי אבי אביו ועל דרך זה הולך ועולה עד ראש הדורות לפיכך אין ארם מישראל שאין לו יורשין: מי שמת והניח בת ובת הבן אפילו בת בת בת הבן ער סוף כמה דורות היא קודמת ותירש הבל ואין לבת כלום והוא הדין לבת האח עם האחות ולבת בן אחי אביו עם אחות אביו ובן כל היוצא בהן: מי

"וכן פרי מרביו ממוחל ספירם דיחות היהב קודמת לבני יחי היהב לינב חוכפיה לה עיין בה דהתנן כל היקודם לנחלה יכלי ידכו קודמין עכ:

מי שהלך למריטת חים וחבר דרך שדות בין שהיו ארבעת השדות והמקיפות אחוזה לד' אנשים בין שהיו ארבעתקנו מאחד הרי כל אחד מהן דומה לאם ד' שמא דרך שלך על חברי הוא לפיכך יקנה לו דרך [illegible] מבנה או יפרוז באויר ובן אם חיו [illegible] לא יש אחר שקנה אותן מד' אין לו [illegible] דרך שהרי אמר לו עתה אם אחזיר לכל אחד שהרי אין אתה יכול לעבור על אחד מהן אני קניתי מכל אחד מהן כל וכו' שיש לו אבל אם חיה בעל ד' שדות המקיפות איש אחד והוא בעל המצר שלה מתחלה ועד סוף [illegible] או לו מכל מקום דרכי עלין ולך לו בקצרה באיזו שדרה שירצה בעל [illegible] ומן כל כיוצא בזה ואם החזיק בדרך ואמר זו היא דרכי אין מסלקין אותו ממנה אלא בראיה ברורה:

מי שהלך למריטת חים וחבר דרך שדות בין שהיו ארבעת השדות והמקיפות אחוזה לד' אנשים בין שהיו ארבעתקנו מאחד הרי כל אחד מהן דומה לאם ד' שמא דרך שלך על חברי הוא לפיכך יקנה לו דרך [illegible] מבנה או יפרוז באויר ובן אם חיו [illegible] לא יש אחר שקנה אותן מד' אין לו [illegible] דרך שהרי אמר לו עתה אם אחזיר לכל אחד שהרי אין אתה יכול לעבור על אחד מהן אני קניתי מכל אחד מהן כל וכו' שיש לו אבל אם חיה בעל ד' שדות המקיפות איש אחד והוא בעל המצר שלה מתחלה ועד סוף [illegible] או לו מכל מקום דרכי עלין ולך לו בקצרה באיזו שדרה שירצה בעל [illegible] ומן כל כיוצא בזה ואם החזיק בדרך ואמר זו היא דרכי אין מסלקין אותו ממנה אלא בראיה ברורה:

מי שהלך למריטת חים עד שיקנה לו דרך [illegible] מקום הפקר פרק בתרא דכתובות:

מתניתין

פרק ששה עשר

ראובן

מתחיל מראה כו' עד סיקדיק בו פרק בתרא דכתובות: ראובן מערער על מעשן כו' שיש מקום פלוני שלו פ' חזקת הבתים: ואמר לראובן לטעון כו' עד סוף הפ' מכות תעשה:

סליקו הלכות טוען ונטען בס"ד

פרק ששה עשר

ראובן

שטר לשמעון שר"ה והיה לוי מעידי השטר ובא לוי לערער על השדה ולטעון שראובן גזל אותה ממנו אין שומעין לו ואין משגיחין על ראיות שיביא על אותה שדה והרי אבד כל' וכותו שאומרים לו היאך תעיד על המכר ותבא ותערער וכן אם העיד לוי בשטר שכתו' בו השדה פלונית של ראובן מצד מורשת או מעבד הוא' ועשה שדה סימן לאחד והעיד בשטר אבד את זכותו ואינו יכול לחזור ולערער שאומרים לו היאך העיד בשטר זה שכתוב בו השדה הזאת מצד פלו' ותחזור ותערער עליה: טען העד ואמר תלם אחד הוא שעשיתי סימן ולא כל השדה ואותו התלם הסמוך למצר בלבד היא של ראובן הרי זו טענה הגשמעת ויש לו לערער על כל השדה חוץ מאותו התלם ואין כל הדברים אמורין אלא באחד מעדי השטר שבא לערער אבל הדיין שקיי' השטר יש לו לערער מפני שיכול לטעון ולומר לא ידעתי מה היה כתוב בשטר מפני שיש לדיינין לקיים השטר אף על פי שלא קראוהו אבל העדים אין חותמין על השטר אלא אם כן קראוהו כולו ודקדקו בו בא שמעון ונמלך בלוי ואמר לו הדיני קונה שדה פלונית מראובן ובעצתך אקנה אותה אמר לו לוי לך וקנה אותה טובה היא יש לו ללוי לערער עליה ולא אבד זכותו שהרי לא עשה מעשה ויש לו לומר רצוני היה שתצא מתחת יד ראובן שהוא אלם כדי שאתבענה בדין ואקח שדי: ראובן שערער על שמעון ושמעון אמר איני יודע מה אתה טח אלא שדה זו מלוי לקחתי והרי ערים שאבלתיה שני חזקה אמר לו ראובן והלא עדים יש לי שבערב באת אלי ואמרת לי מכור לי שדה זו אין זו ראה ויש לו לשמעון לומר רציתי לקנות ממך כדי שלא תערער ולא תאריכני בדין אף על פי שאיני יודע אם החזק שלך או אינו וכן כל כיוצא בזה ואם לא טען שמעון טענה זו אין טוענין לו: ראובן שערער והביא ערים ששדה זו שלו ושמעון שבתוכ' מזה אתה מברת' לי ואבלתיה שני חזקה וראובן אומר בגזל אבלת בין שלא היו עדים שאבל כלל בין שהיה שם עד אחד שאבלה שלש שנים אינו חייב להחזיר הפירות שאכל שהרי הוא אומר שלי אכלתי ואין עליו עדים שמחייבין אותו בפירות שהרי מעצמו הודה וזה הער שהעיד שאבלה שלש שנ' לפות כתו של אבל הוא בא ואלו היה עמו אחר היתה השדה עומדת בידו לפי ישבע ראובן היסת שלא מכר ותחזור לו השדה וישבע שמעון היסת שאינו חייב לו כלום בפירות שאכל ויפטר: היו שני עדים מעידין על שמעון שאבלה פחות משני חזקה להחזיר כל הפירות שאכ' ואפילו היה' עד אחד חייב להחזיר על פיו שהרי אינו מבחיש העד אלא אמ' אמת העיד ואבלתי שני שנים ושלי אבלתי ונמצא מחייב שבוע' ואינו יכול להשבע ומשלם: כל דחיי' סהדי דאכל פירי דאכל מגו דמצי למימ' לא אכלי כי אם מעט בגון עיל כורא ולפיק טכי מסורא דהוי חזקה כי לימ' כמי אכלי טובא ודידי אכלי מהימן ליסתם: עשיתיה בתוך בתי ודעת רבנו שאפי' אכל הפרה מוחזק ביד זה יכול לטעון העד תלם א' בלבד עשיתי סימן ובן עקר ולזה הסכים הרמב"ן ז"ל וכתב שאם אחר מכר מזרח קרקע פלוני לו תלם קטן ואם אחר פרה פלוני לו תלם בן ט' קבין לפי שפחות מכן אינו נקרא פרה ע"כ ודע שדיינין אלו הם בעלי למערער עדי שהיתה עלו חובות לבתי ואין למחזיק עדי חזקה ואי פשוט וכן פרעו ז"ל ודבר מוכרח הוא: אין כל הדברים וכן אם בגמ' מפורש הדין והטעם שהזכיר רבנו: בא מתניתין והלך וכו' פרק ח' מעשה שם אחר לאפי' רבנן דקאמרי בחתום עליה בעד לאבד את זכותו ח"מ בחתום דקעבי מעשה לאבל הכא דבורח בבלאתא הוא כדאיתא התם וכתב הרמב"ן ז"ל דרוקא כשהורה המערער שיעשו כך אבל אם כפר ואמר לא היו דברים מעולם והלה הביא עדים לדברי מחייבין המצרער כך דדיינין גדולה היא זו שחייבה שלומ': ראובן שערער על שמעון וכו' אם מעשה אחר וכת' רבנו ואם לא טען שמעון טענה זו אין טוענין ובדיין דיבור בגמ' כך הוא שהחזיק טען כן לאבל ודאי אם לא טען כלום לדבר ואין טוענין לו: ראובן שערער והביא עדים וכו' אם היו לראובן עדים שראו שאבל שלש שנים ואין עדים שראו שלא אבל כלל אלא שהוא אומר שלי אכלתי ואין עליו עדים שמחייבין אותו בפירות שהרי מעצמו הודה וזה הער שהעיד שאבלה שלש שנ' לפות כתו של אבל הוא בא ואלו היה עמו אחר היתה השדה עומדת בידו לפי ישבע ראובן היסת שלא מכר ותחזור לו השדה וישבע שמעון היסת שאינו חייב לו כלום בפירות שאכל ויפטר: היו שני עדים מעידין על שמעון שאבלה פחות משני חזקה להחזיר כל הפירות שאכ' ואפילו היה' עד אחד חייב להחזיר על פיו שהרי אינו מבחיש העד אלא אמ' אמת העיד ואבלתי שני שנים ושלי אבלתי ונמצא מחייב שבוע' ואינו יכול להשבע ומשלם: כל דחיי' סהדי דאכל פירי דאכל מגו דמצי למימ' לא אכלי כי אם מעט בגון עיל כורא ולפיק טכי מסורא דהוי חזקה כי לימ' כמי אכלי טובא ודידי אכלי מהימן ליסתם: עשיתיה בתוך בתי ודעת רבנו שאפי' אכל הפרה מוחזק ביד זה יכול לטעון העד תלם א' בלבד עשיתי סימן ובן עקר ולזה הסכים הרמב"ן ז"ל וכתב שאם אחר מכר מזרח קרקע פלוני לו תלם קטן ואם אחר פרה פלוני לו תלם בן ט' קבין לפי שפחות מכן אינו נקרא פרה ע"כ ודע שדיינין אלו הם בעלי למערער עדי שהיתה עלו חובות לבתי ואין למחזיק עדי חזקה ואי פשוט וכן פרעו ז"ל ודבר מוכרח הוא: אין כל הדברים וכן אם בגמ' מפורש הדין והטעם שהזכיר רבנו: בא מתניתין והלך וכו' פרק ח' מעשה שם אחר לאפי' רבנן דקאמרי בחתום עליה בעד לאבד את זכותו ח"מ בחתום דקעבי מעשה לאבל הכא דבורח בבלאתא הוא כדאיתא התם וכתב הרמב"ן ז"ל דרוקא כשהורה המערער שיעשו כך אבל אם כפר ואמר לא היו דברים מעולם והלה הביא עדים לדברי מחייבין המצרער כך דדיינין גדולה היא זו שחייבה שלומ': ראובן שערער על שמעון וכו' אם מעשה אחר וכת' רבנו ואם לא טען שמעון טענה זו אין טוענין ובדיין דיבור בגמ' כך הוא שהחזיק טען כן לאבל ודאי אם לא טען כלום לדבר ואין טוענין לו: ראובן שערער והביא ער

מוהלי הוא חל בפרק לא היה זכאי בירושתה ומה בזה ועוד לך מפני בפרק כי תהיה ריהתם חילף ירושתה תח זקת הלב בפרק
הלך ודילי טעם הירושלמי מפני פרט מפרש כלומר לפי לכל דבר כבזכר פס ומה נראה לי מוכרח ברשת הירושלמי ומסלקה ההפוה ומפיל ריעו על רבנו
קיים וכבון ומבחתי לחר כן מדבר זה מחלוקת בין הבחכים ז"ל: בעל מכמה קשטה וכו' זה פשוט ומתבאר בהמות ומוד בזכר בהלכות ליפות ריע הי זקטבה
ים לה ליפות וכריכ' מילון וכן כל מלר הריכין בלחכה: בעל מתיה לפתו ולחר מת לביה וכו' פרק ים נוחלין לפר רב פפת הלכתה לין הבעל כוטל ברשי

פרק שני

הבכור

נוטל פי שנים בנכסי אביו שנאמר לתת לו פי שנים כיצד הניח ה' בנים ואחד מהן בכור
הבכור נוטל שליש הממון וכל אחד מהאחים בעה פשוטים נוטל שתות הניחת שעה בנים
הרי האחד הבכור נוטל חמישית וכל אחד מן השמנה פשוטי נוטל עשירי וכן על החלוקה
הזאת חלקין לעולם: בכור שנולד אחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים שנאמר והי ביום הנחילו את בניו וכ' כי
את הבכור בן השנואה ילד ואם יצאת פרחתו בחיי אביו אפ' שלא יצא בל ראשו לאויר העולם אלא לאחר מיתת
אביו הרי זה נוטל פי שנים: בכור שנקרע ונמצא וכר אינו נוטל פי שנים שנאמר לו בני עד שיהיה בן משעת לידה כיצד אינו ממעט בחלק בכורה שנאמר וילדו
שנקרעו ונמצא ובר הבכור נוטל שני המטון ואילו אין עמו אלא שני הפשוטין בלבר וחצי הנשאר חולקין אותו
שני הפשוטין עם הנקרעו עם הבכור בשוה: קטן בן יום אחד ממעט בחלק בכורה אבל לא העובר ובן שנולד
אחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה: בן שנסתפק לנו אם הוא בכור או פשוט נתן שנתעבר עם אחר אינו
נוטל פי שנים וכיצד עושין אם הכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה ונוטלין חלק בכורה עם אחיהם
ואם לאו הסכרו כתן שיולרו במתבאה אחת אין כותבין הרשאה ואין כאן חלק בכורה: מי

פרק שני

הבכור

נוטל פי שנים בנכסי אביו שנאמר לתת לו פי שנים כיצד הניח ה' בנים ואחד מהן בכור
הבכור נוטל שליש הממון וכל אחד מהאחים בעה פשוטים נוטל שתות הניחת שעה בנים
הרי האחד הבכור נוטל חמישית וכל אחד מן השמנה פשוטי נוטל עשירי וכן על החלוקה
הזאת חלקין לעולם: בכור שנולד אחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים שנאמר לתת לו פי שנים וכ' כי
את הבכור בן השנואה ילד ואם יצאת פרחתו בחיי אביו אפ' שלא יצא בל ראשו לאויר העולם אלא לאחר מיתת
אביו הרי זה נוטל פי שנים: בכור שנקרע ונמצא וכר אינו נוטל פי שנים שנאמר לו בני עד שיהיה בן משעת לידה כיצד אינו ממעט בחלק בכורה שנאמר וילדו
שנקרעו ונמצא ובר הבכור נוטל שני המטון ואילו אין עמו אלא שני הפשוטין בלבר וחצי הנשאר חולקין אותו
שני הפשוטין עם הנקרעו עם הבכור בשוה: קטן בן יום אחד ממעט בחלק בכורה אבל לא העובר ובן שנולד
אחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה: בן שנסתפק לנו אם הוא בכור או פשוט נתן שנתעבר עם אחר אינו
נוטל פי שנים וכיצד עושין אם הכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה ונוטלין חלק בכורה עם אחיהם
ואם לאו הסכרו כתן שיולרו במתבאה אחת אין כותבין הרשאה ואין כאן חלק בכורה: מי

פרק שני

הבכור

נוטל פי שנים בנכסי אביו וכו' בריתא פרק ים נוחלין: בכור מכולר לחר מיתת אביו וכו' פרק מי
מתת מפורש בגמרא פסק הלכה ופי' מתכחת לה כגון בעתי נתנו מעוברת כמתת או בחלה אחת תאומות
תלומים וכן פ"ם והרב אבן מיגש ז"ל ומוכרח הוא ומה מכתב רבנו ואם יצאת פרחתו וכו' מכולר בבכורות פרק ים בכור לבחלה מאמרו אם לאמר רבי שמעון בן
לקים פרחת פוטרת בכל מקום חוץ מן הבחלה דכתי' יכיר ורבי יוחנן לאמר לא בחלה וידוע מהלכה כרבי יוחנן לגבי רבי שמעון בן לקים: בכור מכיר
ובתבת זכר וכו' פרק ים נוחלין מתורת טומטום סנדרגי והמכיר זכר לכו מטול פי שנים מלי טעמא דלאמר קרי והיה הבן הבכור שר מיהו בן מעברת הויה לאת לאמר
לא היכו ממעטו בחלק בכורה ולאת לו בכור שר מיהו בן מעברת לריה: קטן בן יום אחד וכו' בריתא פרק ים נוחלין: מי
ובן מכולר לחר מיתת אביו וכו' אם מתת מתורת והסק הלכה: בן מכתפק לנו וכו' פרק ים נוחלין: מי

בעל שכתבה אשתו ואחר כך מת אביה או אחיה או אחר מן המורישין אותה
אין הבעל יורש אותן אלא יורש אותן ודעה אם היה לה זרע או תחזור ה
ותרשתה למשפחת בית אביה שאין הבעל יורש
נכסים ותראיין לבא לאחר מבאן אלא לנכסים
שכבר באו לרשות קוד' שתמות וכן אין הבעל
יורש את אשתו ואוא בקבר כשאר היורשין של
משפחת האב כיצד
בעל שכתב ואחר כך מתה אשתו אין אומרי
האיל והבעל ה"ה קוד' לכל אדם בירושת כך
יורשי הבעל יקדמו ל
לשא' יורשי האש' אלא
יורשי האשה ממשפחת
בית אביה הם היורשים
אותה אם מתה אחר
בעלה: וכן אין הבן
יורש את אמו בקב' כדי
להנחיל לאחיו מאביו

כיצד מי שמת ואחר כך מתה אמו אין אומרי
האיל ואילו היה הבן קיים היה קודם אף יורשין
של בן קודמי ליורשיה של אשה זו ונמצאו אחיו
מאביו יורשין את אמו של זה את מתו של זה אלא ודע בנה הוא שירשו
אם היה לו זרע הם אין לו זרע תחזור ירושתה למשפחת בית אביה אבל
אם מתה האם תחלה ואחר כך מת הבן אפילו היה קטן בן יומו ולא כלו לו
חדשיו והאיל וחזר אחר אמו שעה אחת ומת הרי זה נוחל את אמו ומנחי'
לוקח הנחלה ליורשיו ממשפחת אביו:

פרק שני

הבכור

נוטל פי שנים בנכסי אביו שנאמר לתת לו פי שנים כיצד הניח ה' בנים ואחד מהן בכור
הבכור נוטל שליש הממון וכל אחד מהאחים בעה פשוטים נוטל שתות הניחת שעה בנים
הרי האחד הבכור נוטל חמישית וכל אחד מן השמנה פשוטי נוטל עשירי וכן על החלוקה
הזאת חלקין לעולם: בכור שנולד אחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים שנאמר לתת לו פי שנים וכ' כי
את הבכור בן השנואה ילד ואם יצאת פרחתו בחיי אביו אפ' שלא יצא בל ראשו לאויר העולם אלא לאחר מיתת
אביו הרי זה נוטל פי שנים: בכור שנקרע ונמצא וכר אינו נוטל פי שנים שנאמר לו בני עד שיהיה בן משעת לידה כיצד אינו ממעט בחלק בכורה שנאמר וילדו
שנקרעו ונמצא ובר הבכור נוטל שני המטון ואילו אין עמו אלא שני הפשוטין בלבר וחצי הנשאר חולקין אותו
שני הפשוטין עם הנקרעו עם הבכור בשוה: קטן בן יום אחד ממעט בחלק בכורה אבל לא העובר ובן שנולד
אחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה: בן שנסתפק לנו אם הוא בכור או פשוט נתן שנתעבר עם אחר אינו
נוטל פי שנים וכיצד עושין אם הכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה ונוטלין חלק בכורה עם אחיהם
ואם לאו הסכרו כתן שיולרו במתבאה אחת אין כותבין הרשאה ואין כאן חלק בכורה: מי

פרק שני

הבכור

נוטל פי שנים בנכסי אביו וכו' בריתא פרק ים נוחלין: בכור מכולר לחר מיתת אביו וכו' פרק מי
מתת מפורש בגמרא פסק הלכה ופי' מתכחת לה כגון בעתי נתנו מעוברת כמתת או בחלה אחת תאומות
תלומים וכן פ"ם והרב אבן מיגש ז"ל ומוכרח הוא ומה מכתב רבנו ואם יצאת פרחתו וכו' מכולר בבכורות פרק ים בכור לבחלה מאמרו אם לאמר רבי שמעון בן
לקים פרחת פוטרת בכל מקום חוץ מן הבחלה דכתי' יכיר ורבי יוחנן לאמר לא בחלה וידוע מהלכה כרבי יוחנן לגבי רבי שמעון בן לקים: בכור מכיר
ובתבת זכר וכו' פרק ים נוחלין מתורת טומטום סנדרגי והמכיר זכר לכו מטול פי שנים מלי טעמא דלאמר קרי והיה הבן הבכור שר מיהו בן מעברת הויה לאת לאמר
לא היכו ממעטו בחלק בכורה ולאת לו בכור שר מיהו בן מעברת לריה: קטן בן יום אחד וכו' בריתא פרק ים נוחלין: מי
ובן מכולר לחר מיתת אביו וכו' אם מתת מתורת והסק הלכה: בן מכתפק לנו וכו' פרק ים נוחלין: מי

13

ובן לא היתה לאביו מלוה לו ספיקה בית וכו' רין המלוה מפורש פ"י מחלין כסף הלכה בגמרא ולא מלוה בית עליה ממכון מטלטלין מוחזקת היא לפי שבעל חוב קונה ממכון ולא היא קרקע כבר כתבתי דינה פרין שביעי מהלכות מלוה ולוה ודין הספיקה כתוב בהשגות דבר זה למד ממשנת ערכין פרק השג יד עכ"ל: והמעיין שם כך היא היה עני והעשיר וכו' נותן ערך עשיר רבי יהודה אומר וכו' אבל בקרבות הוכו כן לפיכך אביו מת והניח לו רבוא וספיקתו בית ובחו לו בריבוחו אין להקדם בהם כלום עכ"ל ובגמרא אבו מת והניח לו וכו' הניח עשיר הוא אמר ר' אבהו אמת מניח לו והקמו פסיטא ותרגמו ב בעיה אבו נוסף מהו דתימ' רוב נוסמין למיתה קמל עד הקמו ספיקה בית ובחה לו בריבוח עשיר הוא ותרץ רב חסדא בעיתה מ מוכרת ומוכרת בית אחריס ו והקמו והא אכרה ותרגמו ס מכירות הוכה מפתלמת אלא בסוף והקמו ותפוך לי מסוס ספיקה ותרגמו הא מני ר' אלעזר היא דתנן ר' אלעזר אומר אם היה אוכר נותן לו חמורו עכ"ל אם ובחמת יש לתמוה היכי ילפינן מהכא דספיקה רחויה היא אדרבה הכא לא ילפינן ואין הלכה כן אלעזר ואין הלכה כן בזמר פ' מהלכות ערכין ועוד דאפי' הלכה כן אין זה אלא מדין ברכות ומה ענין סדור לרחוי כל זה כתב הרשב"ץ ז"ל ב בתשובה ואמר אלא מכח אם דרך מיסתכו בו רבנן והר"ח ז"ל:

הניח להן לביתם פרה מוכרת וכו' בריתא פ' יש נוחלין

ובהשגות אלא זה המחבר פוסק כרבי

ואין הלכה כר' עכ"ל: ובחמת דעל בריתא זו אמרו בגמרא מכי' ר' היא דאמר בבור נוטל פי שנים בשבח משבחו נכסים לאחר מיתת אביו משמע דאפי' לרבנן נוטל פי שנים בשבחו משבחו נכסים לאחר מיתת אביו ומ"ש חוץ מבבור הר"ח ז"ל לא נתכון בבור רבנו משום דהיה רבנו פוסק כר' הילך ואמ' בתוך בבור מצעה מצלים וכפניות מצעו תמרים פרק הבור נוטל פי שנים והלא מפורש בגמר' בבי פלוגתא דר' ורבנן אמ' רב כפא הניח להן לביתם לרעה ומסקנא דתרוייהו דלא ושם כוליה עלמא לא פליגי דמסקנא כי פליגי בחפירה והוו מצלי פי כרמל ומצעה מצלי פלופני והוו תמרי פי כפניות מצעו תמרי רבי סבר משבחו דממילא הוא ורבנן סברי הא לחתני והא כהילך יפקוק כאן כר' ובתמוך כרבנן ותמה הט על הר"ח ז"ל דאי לחתני מאי טעמא לא מוכר בבור מבוחת רבנו מדוע לא הניחו סים בדבריו מתיר' זה ואי דעת רבנו הוא דשד כאן לא לחוקמה ההיא בריתא דפרה כרבי הלא מקמי דאמר רב כפא דבריתא ומסקנא דתרוייהו דלא ושלים לפילו ורבנן פליגי לפי' בשבחו דממילא ולא לחתני ולהכי לחוקמה הך בריתא דפרה כר' אבל בתר דאמר רב כפא דלפי' דרבנן מודו בשבחו דממילא ולא לחתני אתיא דשבחו דממילא היא ולא לחתני זהו דעת רבנו וכל שטתו נכונה אלא מקשה לי קנת פרה וילדה דמשמעדולד לחתני מעיקרא עובר והמתת ולד ולהוי ככרמל מנעמה מבלי ואיכא למימר מאי עובר דירך אמו הוא והוה ליה כלא לחתני וזה הטעם בריך עיון ומכל מקום כוחת רבנו כך היא כמו שכתבתי כך נראה לי: **שחט** - לאחר מכירתי לבית בהמה וכו' אם בבריתא הנזכרת והטעם דכיון מזה השוחט מכיר אל לב ורגיל ליתן לו מתנותיו הוה ליה כחילו זכה בהן כיון שנשחטה בחייו ואע"פ אלא הורמו בחייו כמי שהורמו דמיין כך מתברר אם:

אין הבכור נוטל פי שנים וכו' מימרא דרב נחמן הובאה בבבא קמא פרק הגוזל ובמציעא פרק המקבל שלשה שמין להן את השבח ומעלין לותן בדמים ואלו הן בכור לפטור וכו' ומה שכתב רבנו והוא שיתנו הנכסים וכו' מבואר במימרא דרב כפא שהזכרתי למעלה בתוך:

ואם מחמת הובלה וכו' זה מבואר בסוגיא שם נוחלין:

אין הבכור נוטל פי שנים וכו' פסק הלכה בגמרא:

היה בבור לאב מלוה ביד הבכור וכו' אם ומלוה שעמו פליגי דברי רבנו בפי' זה הם כפי' האחרון הנזכר כאן בהלכות וכן הסכימו הרב אבן מיגש ז"ל והר"שבץ ז"ל:

מכר לו חלק בבורה קודם חלוקה וכו' אם פסק הלכה וכבר כתבתי בהלכות דין זה בהרחבה מאיזו מאחרו חולקים מה שלקחו מאחרו נוטל במלוה כנזכר אם: **לפיכך** אם חלק וכו' אם בנמ' מבואר דכיון דקיל דיש לו לבכור קודם חלוקה אם ויתר במקצת ויתר בכל הנכסים כולן: **ה"ה**

וכן אם היתה לאביו מלוה על אחרים וכו' דין זה למד ממשנת ערכין פרק השג יד עכ"ל:

ואני אומר כי מעיינת בה לא מצאתי בה מפורש כלל ולא מיתניא התם אלא הכי תנן לה התם לפילו מת לביו והניח לו ריבוח וספיקתו בית ובחה לו בריבוחו אין להקדם בהן כלום עכ"ל ומתהיכן עלה בגמרא ספיקתו בית ובחה לו בריבוחו אמתי עשיר הוא ומצני למר רב חסדא בהיתה מוכרת ומוכרת בית אחריס ואי מתהניא לחודיה לא מצי יליף מינה אלא לא למדה מזאת לבדה אלא זה ומזאת דמוכרת ו ומוכרת ומצאה בתלמוד פרק יש נוחלין בממעיין דבבור נוטל פי שנים כמו שהזכרתי בסוף: הניח להם לביתם בהמה מוכרת כעין פי שנים

כתב הר"אבד ז"ל זה המחבר פסק כרבי ואין הלכ' כר' עכ"ל:

ואני אומר פרק יש נוחלין היא דגרסי' תר' בבור נוטל פי שנים בזרוע ובלחיים ובקיבה ובמוקדמין הניח להם לביתם פרה מוכרת ומוכרת בית אחריס אם מהיכן רועה בלפר וילדה בבור נוטל פי שנים ומהדרינן עלה בתמ' מר כו' והקשינן עלה הטת' מוכר' ומוכרת דלאו ברשות' דאב קיימ' לחמרית מקיל רועה בלפר מבעית ומהדרינן הא קמ"ל דמוכרת ומוכרת דומיא דרועה בלפר מה רועה בלפר מבחת דאתי ממילא ולא קא חשיב ליה מזוכי ומכי רבי היא דתניא אין הבבור נוטל פי שנים בשבח משבחו נכסי' לאחר מיתת לביתם ר' אומ' לומ' לכי הבבור נוטל פי שנים בשבח משבחו נכסים ל לאחר מיתת לביתם ע"כ ופי' רבי יהוסף הלוי בן מ"ג ז"ל דטעמא לאו מטום דסל בבור נוטל ברשו כבמוחזק הוא אלא מטום דסל דשבח משבחו נכסי' הואיל ונכסים גופייהו ברשות' הוו אע"ג דשבח לא אתיא לידי' מחייס הוי עכ"ל וכן פירשו רבים וגדולים ועל זה סמך ר"מ ז"ל ועל דעת רבותיו ע"ע והדין עמו וזה פשוט כי אפילו ר"י אלפס ז"ל מחלק על הפוסקים כר' לדיה דבמאי דאתי לידיה הלכתא כותיה ובכך כמה"ו דברי ר"מ ז"ל מוסכמים מפי חכמים: מחט אחד ממכירי לביו כו' עד סל אותה הבהמה פרק יש נוחלין: אין הבבור נוטל פי שנים עד שנעשו תמרים בבבורות פרק יש בבור: לבל אם שבחו מחמת עצמן וכו' עד בשאר נכסים פרק יש נוחלין: אפילו

ואם היתה לאביו עד יורדין לותה כאחד זה למד ממשנת ערכין פרק השג יד עכ"ל:

ואני אומר כי מעיינת בה לא מצאתי בה מפורש כלל ולא מיתניא התם אלא הכי תנן לה התם לפילו מת לביו והניח לו ריבוח וספיקתו בית ובחה לו בריבוחו אין להקדם בהן כלום עכ"ל ומתהיכן עלה בגמרא ספיקתו בית ובחה לו בריבוחו אמתי עשיר הוא ומצני למר רב חסדא בהיתה מוכרת ומוכרת בית אחריס ואי מתהניא לחודיה לא מצי יליף מינה אלא לא למדה מזאת לבדה אלא זה ומזאת דמוכרת ו ומוכרת ומצאה בתלמוד פרק יש נוחלין בממעיין דבבור נוטל פי שנים כמו שהזכרתי בסוף: הניח להם לביתם בהמה מוכרת כעין פי שנים

כתב הר"אבד ז"ל זה המחבר פסק כרבי ואין הלכ' כר' עכ"ל:

ואני אומר פרק יש נוחלין היא דגרסי' תר' בבור נוטל פי שנים בזרוע ובלחיים ובקיבה ובמוקדמין הניח להם לביתם פרה מוכרת ומוכרת בית אחריס אם מהיכן רועה בלפר וילדה בבור נוטל פי שנים ומהדרינן עלה בתמ' מר כו' והקשינן עלה הטת' מוכר' ומוכרת דלאו ברשות' דאב קיימ' לחמרית מקיל רועה בלפר מבעית ומהדרינן הא קמ"ל דמוכרת ומוכרת דומיא דרועה בלפר מה רועה בלפר מבחת דאתי ממילא ולא קא חשיב ליה מזוכי ומכי רבי היא דתניא אין הבבור נוטל פי שנים בשבח משבחו נכסי' לאחר מיתת לביתם ר' אומ' לומ' לכי הבבור נוטל פי שנים בשבח משבחו נכסים ל לאחר מיתת לביתם ע"כ ופי' רבי יהוסף הלוי בן מ"ג ז"ל דטעמא לאו מטום דסל בבור נוטל ברשו כבמוחזק הוא אלא מטום דסל דשבח משבחו נכסי' הואיל ונכסים גופייהו ברשות' הוו אע"ג דשבח לא אתיא לידי' מחייס הוי עכ"ל וכן פירשו רבים וגדולים ועל זה סמך ר"מ ז"ל ועל דעת רבותיו ע"ע והדין עמו וזה פשוט כי אפילו ר"י אלפס ז"ל מחלק על הפוסקים כר' לדיה דבמאי דאתי לידיה הלכתא כותיה ובכך כמה"ו דברי ר"מ ז"ל מוסכמים מפי חכמים: מחט אחד ממכירי לביו כו' עד סל אותה הבהמה פרק יש נוחלין: אין הבבור נוטל פי שנים עד שנעשו תמרים בבבורות פרק יש בבור: לבל אם שבחו מחמת עצמן וכו' עד בשאר נכסים פרק יש נוחלין: אפילו

מי מחזי לו מני בנים וכו' זה מתורגם מם ואחריה מלומות ותהו דיין בנות כלפחד ממניהו מם מהיות בכור וכטלו בנותיו במטלו מני חלקי בנכסי חפר לחיים:
וכן הדין בבני האחין ובבני אחי האב ובכל היורשין לפי היה לחי האב וכבל יורשין מחן בכור נוטל חלק בכורה מל זה היורם מחמתו עב בספרי רבנו ודע מלין הבכור נוטל ברחוי כבמוחזק כמו מיתבאר ריש פרק מלימי ומם יתבאר מלם מת אחד ממוריסי לחיו לאחר מיתת לחיו מחיתו כוטל פי בניס חלק הוא והפסוט יורשין כאחד ופירוש כגון ראובן בכור יעקב ומת יעקב בחיי יצחק לחיו ואחר כך מת יצחק לחי יעקב לין ראובן כוטל פי מני בנכסי יצחק לפי מהיו ראוי ליעקב לחיות לבל לם היה יעקב בכור יצחק הרי בנו הבכור והפסוט יורשין חלק כ בכוריתו כסבלין לחלוק עם מלר בני יצחק כמו מיתבאר כלן בדין הסמוך לזה והטעם מלה לחרו ראוי ומוחזק חלה למורים פי כי מם מהוא ראוי למורים בשעת מיתתו לין בנו בכורו כוטל פי מניס ולין לנו קפדין ביורם מהדי כממת ה הבכור בנין יורשין חלק בכוריתו בנכסי הזקן כמו מיתבאר וכל זה מהזכרתי מבואר בדברי רבנו ומוכרח בגמרא ומוסכם למפרסמי זל ולם כן מה מהזכיר רבינו כלן בבני האחין לפי לפסר לפרש כגון ביעקב ממת ולה היו לו בני וירושת חוזרת ליצחק לבין ולה היה יצחק חי וכמיתתו נכסי יעק' חוזרי' לחיו לזרעם והיה ר' מלחיו מלבית בכור יצחק ומת ובניו בלין לידם מיידעו חלק בכורה בנכסי יעקב וכן כיוצא בזה בבני לחי האב ובכמת לחי האב ועל דרך מבמום כחלה בנזכר רלם פ' ראמון מלם כן היה כוונת רבנו וכפי פסט ל למוכו יהיה דבר מתמיה מלר ם מהרי לפילו היה בכור יצחק קיים כמת יעקב לחר מיתת לבינו לה היה נוטל פי מניס בנכסי יעקב לחיו מלק על פי מהלחין בלין לידם בנכסי לחיהן מכח יצחק לבינהן מכל מקו' נכסי יעקב ראויין היו ליצחק ולה מוחזקין כיון מיצחק מת קודם מיתת יעקב וזהו ממש מה מנזכר פרק מליסי מלם מת לחר מיתת לחיו מלין הבכור נוטל פי מניס חלק ודלי כוונת רבנו כגון ממת יעקב בלה בניס ולחר כך מת יצחק לבינו ובלין בני יצחק לחלוק בנכסי יעקב לחיהן לם היה בם בכור ליצחק הנה לו בינו נוטל חלק בכורה בנכסי יעקב וכן כיוצא בזה בלחי האב וכגון מהיה לבי האב קיים בשעה ממת בן בנו ולם כך היא כוונתו ים לעיין למה הוצרך לכתוב כן מהרי כיון ממת הבן בלו הנכסים ליד האב לו ליד לבי האב ולזכה בהן ופסוט הוא מלם מת האב לו לבי האב לחר מכלן לחיו יורם חלק בכורה בכל נכסי לבינו מלי זה כד מבלו לו וכן זרעו כבר נתבאר בממוך מהוא עומד במקום הבכור לירושת הבכורה ולם כן מה צורך היה לזה ולולי דבה רבנו לבאר הדין בכל בדרין ועוד צריך לי לסומו עיון: אין הבכור נוטל פי מניס וכו' זה מפורם פרק ים נוחלין בכל לסר ימצא לו ולא לה ומסקנא הכי: בכור לנחלה הגולר לאב ואינו קרוי בנו הבא לו אחריו מן הישראלית בכור לנחלה ונוטל פי שנים: היה הבכור ממזר נוטל פי שנים שנאמר כי את הבכור בן השנואה יכיר זו ששנואה בנשואיה ואין צריך לומר אם היה בן גרושה או בן חלוצ': שלשה נאמנין על הבכור חיה ואמו ואביו חיה מיד שאם אמרה שזה יצא ראשון נאמנת אמו כל שבעת ימי הלידה נאמנת לומ' זה הבכור אביו לעולם אפילו אמר האב על מי שלא הוחזק בנו כלל הוא בני ובכורי הוא נאמן וכן אם אמר על המוחזק לנו שהוא בכור אינו בכור נאמן: האב שנשתתק בודקין אותו כדרך שבודקין לגיטין אסרמז או כתב שזה בנו בכורו הרי זה נוטל פי שנים: העידו עדים שזה שמעו מאביו של זה אומר דברים כך וכך שהרי אותן הדברים יודע מכל שזה בנו בכורו הרי זה נוטל פי שנים אף על פי שלא אמר האב בפירוש זה בני בכורי: שמעו מן האב שאמ' זה בני בכור אינו נוטל פי שני' בעדות זו שמא בכור לאמו הוא ולזה נתכון האב עד שיאמר בני בכורי:

מי שחזי לו שני בנים בכור ופשוט ומתו שניהם בחייו והניחו בנים הבכור הניח בת והפשוט הניח בן הרי בן הפשוט יורש בנכסי חזקן שליש שהוא חלק אביו ובת הבכור יורש שני שלישים שהוא חלק אביה וכן הדין בבני האחין ובבני אחי האב ובכל היורשין אם היה אבי א' מן האחים (נוטל) נוטל חלק בכורה שלו וזה היורש מחמתו: אין הבכור נוטל פי שנ' בנכסי האם ביצד בכור ופשוט שירשו אמם חולקין בשוה בין שוהה בכור לנחלה בין שהיה פטר רחם בכור לנחלה הוא הנולד לאב ראשון שנאמר כי הוא ראשית אונו ואין משגיחין על האם אפילו ילדה כמה בנים הואיל וזה ראשון לאביו יורש פי שנים: הבא אחר נפלים אף על פי שיצא ראש הנפל כשהוא חי הבא אחריו בכור לנחלה וכן בן ט' שיצא ראשו מת הבא אחריו בכור לנחלה שזה שנאמר ראשית אונו הוא שלא נולד לו קודם לזה ולד שיצא חי לאויר העולם לפיכך בן תשעה שהוציא ריר ראשו חי הבא אחריו אינו בכור: יוצא דופן והבא אחריו שניהן אינן בכורים הראשון לפי שלא נולד ונאמר וילדו לו בנים והשני שהרי קדמו אחר היו לו בנים בגיותו ונתגייר אין לו בכור לנחלה אבל ישראל שהיה לו בן מן השפחה ומן הגויה הואיל ואינו קרוי בנו הבא לו אחריו מן הישראלית בכור לנחלה ונוטל פי שנים: היה הבכור ממזר נוטל פי שנים שנאמר כי את הבכור בן השנואה יכיר זו ששנואה בנשואיה ואין צריך לומר אם היה בן גרושה או בן חלוצ': שלשה נאמנין על הבכור חיה ואמו ואביו חיה מיד שאם אמרה שזה יצא ראשון נאמנת אמו כל שבעת ימי הלידה נאמנת לומ' זה הבכור אביו לעולם אפילו אמר האב על מי שלא הוחזק בנו כלל הוא בני ובכורי הוא נאמן וכן אם אמר על המוחזק לנו שהוא בכור אינו בכור נאמן: האב שנשתתק בודקין אותו כדרך שבודקין לגיטין אסרמז או כתב שזה בנו בכורו הרי זה נוטל פי שנים: העידו עדים שזה שמעו מאביו של זה אומר דברים כך וכך שהרי אותן הדברים יודע מכל שזה בנו בכורו הרי זה נוטל פי שנים אף על פי שלא אמר האב בפירוש זה בני בכורי: שמעו מן האב שאמ' זה בני בכור אינו נוטל פי שני' בעדות זו שמא בכור לאמו הוא ולזה נתכון האב עד שיאמר בני בכורי:

פרק שלישי

אין הבכור נוטל כו' עד יורם פי מני פרים ים מחלין ופרים ים בכור: הבא לחר הנפלים עד מהרי קדמו לחר בגדיה פרק המפלת ובכורו' פרים ים בכור ובחולין פרק בהמה המקבה: היו לו בניס כו' עד בן גרופה הו בן חלוצה בגמרת פרק הבא על יבמתו ופ' ובבכורות פרק ים בכור: מלמה נלמוד על הבכור כו' עד היו בכור מקדושין פ' בתרא ובבתרא פרק ים נוחלין: הלב מנמתיק כו' עד פי מניס בגיטין פרק מי מחזו קודיקוס: העידו עדים מהם ממעו עד סוף הפרק פרק ים נוחלין:

יהמות יקדושין פ' ' יוחסין פרק ים מחלין

פרק שלישי

אין הבכור נוטל כו' עד והפסוט כלחד ב בכורו' פ'ים בכור: וכן הבכור נוטל פי שנים בנכסי' המוחזקין לאביו שבא לרשותו שנאמר בכל אשר ימצא לו: כיצד אחד ממודישי אביו שמת לאחר מיתת אביו הבכור והפשוט יורשין כאחד: וכן

פרק שלישי

אין הבכור נוטל פי שנים בנכסים הראוין לבא לאחר מיתת אביו אלא בנכסי' המוחזקין לאביו שבא לרשותו שנאמר בכל אשר ימצא לו: כיצד אחד ממודישי אביו שמת לאחר מיתת אביו הבכור והפשוט יורשין כאחד: וכן

חלה ודלי כוונת רבנו כגון ממת יעקב בלה בניס ולחר כך מת יצחק לבינו ובלין בני יצחק לחלוק בנכסי יעקב לחיהן לם היה בם בכור ליצחק הנה לו בינו נוטל חלק בכורה בנכסי יעקב וכן כיוצא בזה בלחי האב וכגון מהיה לבי האב קיים בשעה ממת בן בנו ולם כך היא כוונתו ים לעיין למה הוצרך לכתוב כן מהרי כיון ממת הבן בלו הנכסים ליד האב לו ליד לבי האב ולזכה בהן ופסוט הוא מלם מת האב לו לבי האב לחר מכלן לחיו יורם חלק בכורה בכל נכסי לבינו מלי זה כד מבלו לו וכן זרעו כבר נתבאר בממוך מהוא עומד במקום הבכור לירושת הבכורה ולם כן מה צורך היה לזה ולולי דבה רבנו לבאר הדין בכל בדרין ועוד צריך לי לסומו עיון: אין הבכור נוטל פי מניס וכו' זה מפורם פרק ים נוחלין בכל לסר ימצא לו ולא לה ומסקנא הכי: בכור לנחלה הגולר לאב ואינו קרוי בנו הבא לו אחריו מן הישראלית בכור לנחלה ונוטל פי שנים: היה הבכור ממזר נוטל פי שנים שנאמר כי את הבכור בן השנואה יכיר זו ששנואה בנשואיה ואין צריך לומר אם היה בן גרושה או בן חלוצ': שלשה נאמנין על הבכור חיה ואמו ואביו חיה מיד שאם אמרה שזה יצא ראשון נאמנת אמו כל שבעת ימי הלידה נאמנת לומ' זה הבכור אביו לעולם אפילו אמר האב על מי שלא הוחזק בנו כלל הוא בני ובכורי הוא נאמן וכן אם אמר על המוחזק לנו שהוא בכור אינו בכור נאמן: האב שנשתתק בודקין אותו כדרך שבודקין לגיטין אסרמז או כתב שזה בנו בכורו הרי זה נוטל פי שנים: העידו עדים שזה שמעו מאביו של זה אומר דברים כך וכך שהרי אותן הדברים יודע מכל שזה בנו בכורו הרי זה נוטל פי שנים אף על פי שלא אמר האב בפירוש זה בני בכורי: שמעו מן האב שאמ' זה בני בכור אינו נוטל פי שני' בעדות זו שמא בכור לאמו הוא ולזה נתכון האב עד שיאמר בני בכורי:

פרק שלישי

אין הבכור נוטל פי מניס וכו' בהרבה מקומות ועיקר במסנה פרק ים בכור לנחלה ולא ברחוי כבמוחזק לחיות נכסי חבי דחבה: וכן

132

מי מהיתה לו מפחה וכו' בריטין לקמן רבנו ורש"י מחזיקי רבנו ורש"י מחזיקי לקמן בין מפחה בלו למפחת לחריס ופרק כיצד ביבמות מניכו
מי מים לו בן מ"מ פוטר את אמת מבוא מן היבום וכו' לבנו לכל דבר חוץ ממי מים לו מן המפחה ומן הכריית ומם כתוב בהלכות לחמי רבותינו הכי מילי
מפחה דלחריס דומיא דכריית דלית ליה קנין בגוה לבל מפחה דידיה לא דלקן לרש עמה בנילתו בנילת זכות ולתמר מממיה דרב נטרונאי גאון הכי הא דתנן
וכו' הכי מילי מפחה דלחריס לבל בא על מפחה דידיה ולרש היתכו בת לעבד לא קנינו בת חירות בתו היא ואם בא עליה חייב מטוס בתו ואם בא עליה בנו חול

עליה מטוס לחותו וחזינן לגאון
לחר דמספקא ליה מילתא ומתוך
דבריו נקיטינן לחומר לעבד לחמור
דהיכא דלחות ליה לחתא ומית
ולית ליה אלא הלי דלחתיולד מן
המפחה חולבת ולא מתיבמת ול
ועכין ממוכח נקיטינן לקולה ולא
ירית ליה לבל ליהו גופי לא מזבני
ליה ירמי ולי בני למיסב בת ירמי
מברכין ליה בנו מחרור ולי קרים
מברכין ליה ניטח מיניה ולי בנח
למיסב מפחה לא מברכין ליה עכ
בהלכות ורבנו ז"ל לא נפתפק לו זה
ולרבה חסב הדין בפטור מלין
לחלק בין מפחה למפחה וכי היכי
דבכריית ליכ' לחיפלוגי בין בכריית
לנכריית כך במפחה אין לחלק בין
מפחה למפחה מלם לא כן היה
להם בגמרא לברר ולזה כתב רבנו
פ' תמיני מהלכות עבדים ימרול
בנה על מפחה כנעני לעכ"פ מהית
מפחתו הרי זה הולך כנעני לכל
דבר וכן מוכר בניו ובנותיו וכו'
ובריתא מבוארת היא במכילתא
מכך מכינו מם רבי נתן לומר אין
לו"ל הלמה וילדיה ולדה לו בני שלא
להביא לת הרב מבא על מפחתו
מולדה עבדים כמוה ל"ל הלמה
וילדיה מגיד מולדיה עבדים כמוה
אין לי אלא מפחה מולדה כמוה כ
נכריית מכין וכו' ועוד נר לי טעם
לדברי רבנו דהא על כרחין זה מבא על מפחתו לפי תימני לומר מפחדה מכל מקום עמה בנילתו בנילת זכות דהא לכתי פכוה היא ולינה לפתו ולא בהכרית
עמה בנילתו בזכות ונתבטלה לגמרי החזקה מלמרו חכמים בגמ' מלין לרש עמה בנילתו בנילת זכות מהיא בביאת הפכוה אלא לם כן תלמר מזה מבא על
מפחתו ודלי מחררה ובא עליה לפם קדושין ולם כן לף הבא עליה חייב מטוס לפת לים ותה לי לימר מטוס לפת לים אלא מלא בפני עדים היינו לפטר
מתהיה בביאתו לפם קדושין והלא לין קדושין מלא בפני עדים כלום אלא ודלי בילת זכות היא זו וכיון מכן מכין לנו מפחדה ועוד תרע לך מלא לפרו חכמים
לין לרש עמה בנילתו זכות אלא בזמן לים מם בר קדושין לו מכבר היתה מקודמת לו לבל פכוי הבא על הפכוה לפילו בפני עדים כיון מלא היה מדבר עמה
על עסקי קדושין ולא לפר לעדים מהוי בא לפם קדושין ודלי לינה בריאה גמ וכיון מכתב רבנו פרק עמדי מהלכות גדולות וכבר הקדים הר"מ בה ז"ל כדברינו
בביאות וכפי לפרו בתמה בביאות עמה לרש לכוסת לבו ומפותת לבו ולא חלקו בין מפותה בלתר בפני לחד לו בפני עדים וכמה
דברים יש בגמרא מרלין כן וכיון מכן בדין הוא לרבנו מילפר מהולר לפילו מפפחתו הוא כנעני לכל דבר דלי לא הוה מתתמיט תנא לו לפופלוגי כיון
דלסוף לפת לא תלוי בזה וכמהגיע רבנו לענין ירושה חלק בין לם היה הבועל תלמיד חכם לו כבר לפלר בני לרש והטעם בזה מטום בירושה הוא להכילו
ולתת לו נכסיו במתנה לפילו יהיה עבד גמור וכיון מהוי בחזקת כשרות מכיון בחזקת כשרות בל זה להלי מגו ורבנו ולמרינן העמר חזקת כשרו' בל זה כנגד
חזקת מפחות בל זו וכטלר דין מגו ולע"פ מביאתו זכות כמו מכתבתי מכל מקום לין לסורה לחמור כל כך והכשרים מרקדקים בין לחמור לקל לבל במלר
בני לרש לינו לא מגו והוה ליה כנגד חזקת מפחות ולין לומרין מגו במקום חזקה כי הך ולין מוכילין המתון מיד היתרין הודלין זהו דעתו ז"ל מתח יקמה
לרש על דברי רבנו מכתב מבנו מפפחתו הרי הוא כנעני מתה מפניכו בגיטין פרק המולח עבד מכתח לפה בפני רבו יכא לחרות ולא עוד אלא מכופין לת רבו
ומוכר בגו מחרור והקטו מן הבריית דתניא הכותב מטר לחרות לפפחתו רבי מלור לומר מקודמת וחכמים לומרים לינה מקודמת פי' ול"ל כחכמים ותרגו
כי לתרינן יכא לחרות בשרבו המילו לפה פי' דלי לתו דמחרייה לא היה מפילו לפה בת חורין בשרה והקטו ומי לינה מידי דלעבדיה לא מעבד ליה לסורה
ולינו עבוד לסורה פי' מכופה מפחתו ולכתי תהדר קושיין לרוכתי' ותרגו בריית כגון דלמר לה כלי בו והתקדמי בו פירום זה יהיה לך מטר מחרור ומטר לרוסין
לינו מילתא דלא מחררה קודם ובהא פליגי דרבי מלור מבר ים בלמון הזה למון מחרור פי' ים בלמון הרי לת מקודם לי דהוה בטר הלרוסין למון מחרור דהכי
לימר הוי ריוויה להתקדם בו והתקדמי בו ורבנן מברי לין בלמון הזה למון מחרור ע"כ בגמרא הלמה מממע דלא עביד לסורה דע"כ לא פליגי רבנן אלא
בריהגלי מילתא דקודם לכן לא מחררה כמו מכתבתי וים לי לתרץ דהתם הוה בטר לרוסין מממע ממעמין מהוה רוכה לותה דרך לימות לבל בבא לליה מלא
בקדושין לדרבה ממעע ממעמין מהוה רוכה בזכות וכמו מכתבתי למעלה והר"ח ז"ל כתב בהמכות מלא נחלקו הגאונים אלא בבעל מתם לבל לם העיד עליו
מחמו מטוחרית לא דברו ועכין ירושה יירמנו ע"כ דבריו: ואני לומר לרעת רבנו מלף על פי מהיה תורה הכר לאב לומר זה בני כמו מהבאר למעלה ה"ת במי
מחמו יתן הפפחה מלפי הוא ממוך בנו הוא לבל דבר לבל בנו מן הפפחה מליכו בנו לפוס דבר אלא לין הכר לאב מלף על פי מהוא בנו ליכו יורמו ולא מהיה
תורה הכר לאב אלא לומר זה בני וכלן כבר ליכו מחזיקין לותו בבנו אלא ממפני מהוא מן הפפחה לא יירמנו אלא לם כן היה לרש כפר מן הטעם מהזכרתי כך
נראה לי: כל היורמין יורמין בחזקה וכו' מטורם בהרבה מקומות ועיקר דין החזקה פרק עשרה יחסין ומפורם בתוספתא פכים מהיו בלין ממדינת הים
ללף על פי ממקלן ומתכן ומלבלן ומסרן כלחד מת הלחד מהן לין חברו יורמו ולם היה כותב עמו מפוס לחוה יורמו ע"כ: יעקב מת והניח ראובן ושמעון
וכו' מפנה פ"ם כוהלין זה לחי ליכו כלמן ומוטל עמו בחלקו ולם מת יחזרו נכסים למקומן כפלו לו נכסים ממקום לחר ירמולחיו עמו ומלו בגמ' ליכך מילי דלמרי
לחו לחיו הוא לחרי יירמו לחיו עמו ותרגו דלמרי לין לכו יודעין: השביח המיתות וכו' בגמרא בעי רבה בסבח מפכיח נכסים

מי שהיתה לו שפחה והוליד ממנה בן והיה נהג בו מנהג בנים או שאמר בני הוא ומשוחררת היא אמו אם תלמיד חכם הוא או אדם כשר שהוא ב בדוק בדקדוקי מצות הרי זה ירשנו ואע"פ כן אינו נשוא בת ישראל עד שיביא ראיה שנשתחררה אמו ואת"כ ילדה שהרי הוחזק שפחה בפניו ואם משאר הריזטות הוא ואין צריך לומר אם היה מן המפקידין עצמן לכך הרי זה בחזקת עבד לכל דבר ואחיו מאביו מוכרין אותו ואם אין לאביו בן אחין ממנו אשת אביו מתיבמ' הוא ואין שיראה לו שהוא הולך על עקרי הקבלה ויש מי שלא חלק בין כשרי לשאר העם אלא לענין שלא ימברהו אחיו בלבד ויש מי שהורה שאפילו ליורשו לא נחלוק בישראל ואין ראוי לסמוך על דבר זה: כל הירושין יורשין בחזקה ביצד עדים שהעידו שזה מוחזק לנו שהוא בנו של פלוני או אחיו אע"פ שאינן עדי יחוס ולא ידעו אמותן יחוסן הרי אלו יורשין בעודת ז': יעקב שמת והניח ראובן ושמעון ולא החזק לו בן אלא שניהם תפס ראובן לרי מן השוק ואמר גם זה אחינו הוא ושמעון אמ' איני יודע הרי שמעון נוטל חצי הממון וראובן שליש שהרי הודה שהם שלשה אחין ולו נוטל שתות מת לוי יחזור השתות לראובן נפלו ללוי נכסים אחרים יחלקו אותן ראובן ושמעון שהרי ראובן מודה לשמעון שלוי זה אחיהן: השביח השתות מאליו ואחר כך מת לוי אם שבח המגיע לבתפים הוא בגון ענבים שהגיעו להבאר הרי השבח הזה כנכסי שנפלו לו מאחרי ויחלוקו בהן ואם עדיין לא הגיעו להבאר הרי הן של ראובן לבדו: אמר

מגדל עוז

מי מהיתה לו מפחה והוליד ממנה בן וכו' עד על עיקרי הקבלה ויש מי מלא חלק כו' ויש מי מהורה וכו' עד על דבר זה

כתב הר"חבר ז"ל בגמרא לא מבאנו בה עיקר דבר זה לבל קבת הגאונים מפולפלין חלקו בין מפחת לחריס למפחה מלו ובאון לחר חולק עמו מ"מ לא מבאנו חלוקת ז"ל מבעל כתם לבל לם העיד עליו פילמו מטוחרת לא דברו ולעכין ירושה יירמנו עכ"ל:

לפיל יש בהגהות

ואני לומר גם מלבון ר"מ ז"ל מממע מלא היתה לו מהגמרא לא הורת הגאונים ז"ל והוא מזכיר מקבת מחלוקתם ו ומבריתו ולין כפיך מרבו בו ה המחלוקות והרם ז"ל מקובתב מרעת רבותיו בעלי התוספות ז"ל כ"מ ז"ל לות בהות: כל היורמין יורמין וכו' עד בעדות זה פ' בתרא דקדושין ופ' חזקת הבתים והרבה מקומות: יעקב ממת עד על ריחובן לבדו פרק יש נוחלין: תמ'

נכסים

בד"א בשלא מיחה אבל אם מיחה באחיו האחר בפני שנים ועמ"ש עכ"ל: ו ל"ל ממ"ש לפי' בד"א בשלא מיחה אבל אם מיחה באחיו האחר בפני שנים ועמ"ש עכ"ל: שמחלתי בחלק בכורה הרי זה מחילה ולא ויתר בשאר נכסים ואפילו מיחה בעבדים כשוק מחזירים ובצורם וחלקם בשוה לא ויתר בשאר נכסים אבל אם דרכם וחלק עמהן בשוה בין ולא מיחה בהן משנעשת יין ויתר בשאר הנכסים הא למה זה דומה למי שמיחה בעבדים וחלק עמהם בשוה בזתי שוחרי ויתר בכל וכן כל כיוצא בזה: מי שיבם אשת אחיו והוא יודע כל נכסי אחיו המחוקק וכל תיאורין לכאן לאחר מכאן הרי הוא בהן ככל האחים שוחרי בכור קרא אחיו ואביו שנאמר והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא ימח שמו בישראל: וכשם שאינו נוטל פשט בראוי כבמחוק כך אינו נוטל בשבח ששבחו נכסי אחרי מות אביו משעת מיתה עד שעת חלוקתו עם אחיו בנכסי אביו ואפילו השביחו נכסים אחר שיבם וקודם שיחלקו הרי הוא בשבח כאחר מן האחין אעפי שנוטל מן הנכסים אלו שני חלקי חלקו וחלק אחיו שיבם אשתו ואחיל ומת האב בחזי כלן: כבר ביארנו בהלכות שכנים שהבכור נוטל ב' חלקים שלו כאחד

ג והיה הבכור הוייתו כבכור עכ"ל: במצר אחד אבל היבם שוחלק עם אחיו בנכסי אביו נוטל חלקו וחלק אחיו בגורל ואם עלה גורלו בשני מקומות נוטל בשני מ מקומות: שומרת יבם שמתה אפילו עשה בה אחד מן האחים מאמר משפחת בית אביה יורשין בנכסי מלת וחצי נכסי צאן ברזל וירשי הבעל יורשין כתובתה עם חצי נכסי צאן ברזל וירשי הבעל חייבין בקבורתה ת הואיל והן ירשו כתובתה כמו שבארנו במקומו:

פרק רביעי

האומר

זה בני וזה אחי אי זה אחי אבי או שאר הירשין אותו אעפי שהודה באנשים שאינן מוחזקין שהן קרובין הרי זה נאמן וירשנו בין שאמר בשת בריא בין שאמר כשהוא שביב מרע אפילו נשתתק וכתב בכתב ידו שזה יורשו בודקין אותו כדרך שבודקין לנישין: היינו מוחזקים בזה שהוא אחיו או בן דודו ואמר אינו אחי ואינו בן דודי אינו נאמן אבל נאמן הוא על מי שמחזק שהוא בנו לומר אינו בני ולא ירשנו: ויראה לי שאפילו היו לבן בניו אף על פי שאינו נאמן עליו לומ' אינו בני לענין יחוס ואין מחזיקין אותו ממור על פיו נאמן הוא לענין ירושה ולא ירשנו: האומר זה בני וחזר ואמר עבדי הוא אינו נאמן אמר עבדי וחזר ואמר בני אעפי שהוא משמש כעבד נאמן שזה שאמר עבדי כלומ' שהוא לי כעבד ואם היו קורין לו עבד בן אמה וכיוצ' בדברי אלו שאין אומרין אותן ביחוד אלא לעבד הרי זה אינו נאמן: היה עובר על בית המכס ואמר בני הוא זה וחזר אחר כך אמר עבדי נאמן שלא אמר בני אלא להבריח מן המכס אמר בבית המוכס עבדי הא וחזר ואמר בני הוא אינו נאמן: העבדים והשפחות אין קורין להן אבא פלוני ואימא פלונית שלא יבא מן הדבר תקלה ונמצא זה לפנים לפי' אם היו העבדים והשפחות חשובין ביותר ויש להן קול וכל הקהל מבירין איתן ואת בני עבדי ארוניהם כגון עבדי הנשיא הרי אלו מותר לקרות להן אבא ואימא: מי

ב ל"ל ממ"ש לפי' בד"א בשלא מיחה אבל אם מיחה באחיו האחר בפני שנים ועמ"ש עכ"ל: שמחלתי בחלק בכורה הרי זה מחילה ולא ויתר בשאר נכסים ואפילו מיחה בעבדים כשוק מחזירים ובצורם וחלקם בשוה לא ויתר בשאר נכסים אבל אם דרכם וחלק עמהן בשוה בין ולא מיחה בהן משנעשת יין ויתר בשאר הנכסים הא למה זה דומה למי שמיחה בעבדים וחלק עמהם בשוה בזתי שוחרי ויתר בכל וכן כל כיוצא בזה: מי שיבם אשת אחיו והוא יודע כל נכסי אחיו המחוקק וכל תיאורין לכאן לאחר מכאן הרי הוא בהן ככל האחים שוחרי בכור קרא אחיו ואביו שנאמר והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא ימח שמו בישראל: וכשם שאינו נוטל פשט בראוי כבמחוק כך אינו נוטל בשבח ששבחו נכסי אחרי מות אביו משעת מיתה עד שעת חלוקתו עם אחיו בנכסי אביו ואפילו השביחו נכסים אחר שיבם וקודם שיחלקו הרי הוא בשבח כאחר מן האחין אעפי שנוטל מן הנכסים אלו שני חלקי חלקו וחלק אחיו שיבם אשתו ואחיל ומת האב בחזי כלן: כבר ביארנו בהלכות שכנים שהבכור נוטל ב' חלקים שלו כאחד

ג והיה הבכור הוייתו כבכור עכ"ל: במצר אחד אבל היבם שוחלק עם אחיו בנכסי אביו נוטל חלקו וחלק אחיו בגורל ואם עלה גורלו בשני מקומות נוטל בשני מ מקומות: שומרת יבם שמתה אפילו עשה בה אחד מן האחים מאמר משפחת בית אביה יורשין בנכסי מלת וחצי נכסי צאן ברזל וירשי הבעל יורשין כתובתה עם חצי נכסי צאן ברזל וירשי הבעל חייבין בקבורתה ת הואיל והן ירשו כתובתה כמו שבארנו במקומו:

פרק רביעי

האומר

זה בני וזה אחי אי זה אחי אבי או שאר הירשין אותו אעפי שהודה באנשים שאינן מוחזקין שהן קרובין הרי זה נאמן וירשנו בין שאמר בשת בריא בין שאמר כשהוא שביב מרע אפילו נשתתק וכתב בכתב ידו שזה יורשו בודקין אותו כדרך שבודקין לנישין: היינו מוחזקים בזה שהוא אחיו או בן דודו ואמר אינו אחי ואינו בן דודי אינו נאמן אבל נאמן הוא על מי שמחזק שהוא בנו לומר אינו בני ולא ירשנו: ויראה לי שאפילו היו לבן בניו אף על פי שאינו נאמן עליו לומ' אינו בני לענין יחוס ואין מחזיקין אותו ממור על פיו נאמן הוא לענין ירושה ולא ירשנו: האומר זה בני וחזר ואמר עבדי הוא אינו נאמן אמר עבדי וחזר ואמר בני אעפי שהוא משמש כעבד נאמן שזה שאמר עבדי כלומ' שהוא לי כעבד ואם היו קורין לו עבד בן אמה וכיוצ' בדברי אלו שאין אומרין אותן ביחוד אלא לעבד הרי זה אינו נאמן: היה עובר על בית המכס ואמר בני הוא זה וחזר אחר כך אמר עבדי נאמן שלא אמר בני אלא להבריח מן המכס אמר בבית המוכס עבדי הא וחזר ואמר בני הוא אינו נאמן: העבדים והשפחות אין קורין להן אבא פלוני ואימא פלונית שלא יבא מן הדבר תקלה ונמצא זה לפנים לפי' אם היו העבדים והשפחות חשובין ביותר ויש להן קול וכל הקהל מבירין איתן ואת בני עבדי ארוניהם כגון עבדי הנשיא הרי אלו מותר לקרות להן אבא ואימא: מי

ומה שכתב רבינו לפי שמיחו נכסים וכו' הוא כדבריו וידוע מהלכה כמותו לבני חבי: כבר בארנו בהלכות מכירה פרק י"ב שומרת יבם שמתה וכו' הוא בהלכות פרק זה כתב רבינו פ' זה בתר בתר דין זה בסוף הפרק בכור הואיל ובכל מקום אמרו זה בני וזה אחי לו זה אחי לו זה אחי חבי וכו' פרק ים נוחלין מסכת הואיל זה בני כותי וזה אחי חבי וכו' ומתפרש שם שכשאמרו זה אחי חבי כותי הוא לענין ירושת אביהם וכשם שם אחים אחריס אחיהם מודים בזה אחיהם כמו שיתבאר דין זה בסוף הפרק בכור הואיל זה אחי לו ז

מי שנפל הבית עליו ועל אשתו ואין ידוע אי האשה מתה תחלה ונמצאו ירשי הבעל ירושים כל נכסיה או הבעל מת תחלה ונמצאו ירשי האשה ירושין כל נכסיה כיצד דינם מעמידין נכסי מלוג בחזקת ירשי האשה והבעל בחזקת ירשי הבעל וחולקין בנכסי צאן ברזל ירשי האשה נושלין ירשי הבעל חציין ירשי הבעל חציין: אבל אם נפל הבית עליו ועל אשתו מעמידי נכסי האם בחזקת ירשי האם שהן ירושין דאין אבל ירשי הבן כפק הם שאם מת הבן תחלה אין לאחיו באביו בנכסי אמן כלו כמו שבארנו נפל הבית עליו ועל בן בתו אם האב מת תחלה בן בתו ירשנו ונמצאו הנכסים של ירשי הבן ואב בן בתו מת תחלה אין הבן יורש את אמו בקבר כמו שבארנו ונמצאו הנכסי של ירשי האב לפיכך יחלוקו ירשי האב עם ירשי בן הבת וכן אם נשבה האבות או שנשבה הבן ומת אבי אמו במדינה יחלוקו ירשי האב עם ירשי בן הבת: נפל עליו הבן או על אביו או שאר מורישין העליו כתובת אשה ובעלי חוב ירשי האב אומרים מת הבן תחלה ולא הניח כלום ואבד השטר ובעלי חובות אומרי האב מת תחלה וזכה הבן בירושתו ויש לנו לגבות בחלקו הרי הנכסי בחזקת הירשין ועל האשה ובעלי חובות להביא ראיה או ילכו להם בלא כלום: דין אלו שמתו תחת המפולת או שטבעו בים או שנפלו לאש או שכתתו בזמן אחד וזה במדינה זו והאחר במדינה אחרת דין אחד הוא שכבר אלו וכבר אלו אין ידוע מי הוא שמת תחלה:

פרק ששי

אין אדם יכול להוריש מי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירוש מן היורש אעפי שהוא ממון לפי שנ׳ בפרשת נחלו והיתה לבני ישר׳ לחקת משפט לומ׳ שחקקה זו לא תשתנה ואי׳ התנאי מועיל בה בין שצוה והוא בריא בין שהיה שכיב מרע בין על פה בין בכתב אינו מועיל לפיכך האומר איש פלוני בני בכורי לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא ירש עם אחיו לא אמ׳ כלום איש פלוני ירשני במקום שיש לו בת בתי תירשני במקום שיש לו בן לא אמר כלום וכן כל כיוצא בזה אבל היו לו ירשין רבי בנין בנים רבים או אחי או בנות ואמר כשהוא שכיב מרע פלו אחי ירשני מכלל אחי או בתי פלונית תירשני מכלל בנותי דבריו קיימין בין שאמר על פה בין ששטר על כתב אבל אם אמר פלוני בני ירשני לברו אם אמר על פה דבריו קיימין אבל אם כת׳ כל נכסיו לבנו לא עשתו אלא אפטרופוס במו שבארנו אמר פלוני בני ירש חצי נכסי ושאר בני החצי דבריו קיימין אבל אם אמ׳ הבכור ירש כפשוט או שאמ׳ לא ירש פי שנים עם אחיו לא אמר כלום שנאמר לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור כי את הבכור בן השנואה יכיר: ואם אמר פלוני בני בכורי הוא לא אמר כלום ואע״פ שאמר לאחר ומינהו להיות הבכור דבריו קיימין ואע״פ שאמר לו אחר מינוי שאני אומר לא אמר כלום זהו מפני שהמוה להן את הבכור כמו שיתבאר למטה אבל אם אמר לפי בלשון ירושה דבריו קיימין: אבל אם אמר על הבכור וכן גם זה מבוכר אם ר׳ יוחנן מודה בבכור מפני מה אין יכול לבכר ומ׳ מהזכיר רבנו קודם לזה מבן בין הבנים יורם הכל אם אמר יורם כל נכסי לו יורם החצי אם אמר יורם חצי כל נכסי זהו בשלא היה בכור בשעת מיתה אבל אם היה בכור אין בידו לבטל הבכורה שכבר נתחייב בה הבכור ואין לו לבכר אחר תחתיו אבל אם מת הבכור בפלגין ירושה ואמר בלשון ירושה אע״פ שלא הזכיר הבכור ואמר בלשון מתנה הרי הוא כמי שנתן לו מתנה בשעת מיתה ואין הבכור יכול לבטל מתנה זו שכבר נתחייב בה הבכור כך בטלה הבכורה וא

פרק חמישי

זה הכלל ביורשין וכו' כלומר זה יורש את המת ולא אחר ואין לך בכל התורה כולה כלל שיהא זה יורש ואחר אינו יורש אלא זה בלבד: **בין** מי מתת ומייתי מתני' דפרק החולץ: **כבר** בארנו בהלכות ייבום עד מזונות ההלכות פרק מי מתת והגיחור הראשון פרק ב' ופרק ג' והגיחור האחרון פרק ד': **מי** מלא מהתה לאחר בעלה וכו' עד חולקין בשוה בבא בתרא פרק ים בכור ומייתי לה עם מלא בבות ביבמות פרק החולץ: **מי**

אמר שמעון אין לי זה אחי ונגאל לי בחלק ראובן כמו שבארנו האומר כך בת לי לא ירש שמעון ממנו כלום אלא ראובן לבדו ירש ושתות עם שאר נכסים אחרים שהניח לו: **והוא** הדין בכל היורשין שירדו מקצתם ביורשין אחרים שלא ירד מקצתן:

פרק חמישי

זה הכלל ביורשין וכו' כלומר זה יורש את המת ולא אחר ואין לך בכל התורה כולה כלל שיהא זה יורש ואחר אינו יורש אלא זה בלבד: **כיצד** בנים ובנות ואשת איש ואחיות מאב ואחים מאב ואם ואחיות מאם ואחים מאם ובעל ואב ואם ובן ובת ואחד מכל אלו מת ואין לו יורש אלא אחד מהם הרי זה יורש את הכל: **בנים** ובנות ואשת איש ואחיות מאב ואחים מאב ואחיות מאם ואחים מאם ובעל ואב ואם

פרק שביעי אין

מתחלקין בהלכה על פיו והוא מקיים לשלוח מדיינין מהלמה נמלת וכן מתבאר בסנהדרין בהמשקיד כמו שהזכיר בפרק זה: והשתא מלמדינן מת בעלי וכל זמן שהוא מקיים לא מצינו מי שהזכירני: אמרה מת בעלי וכל מיתרגם מם בימות: מי שטבע בים וכו' דברי' שלהם מבוארין בגמ' לבל הדעת נוטה להם והלה זל כתב בהשגות

אלא ויש מי שאומר שהיה חוכ' מטלת כתובתה מחלק לי קודם בה לכמה שלחי תקלי מה מכתוב ליכי עכ"ל לומו: נרא' מדודה הוא מהזדמנין ככמי' לנחלה בערוות כלו לבל לין הלם' נוטלת כתובת' ממי מדרם כתובה ודברים מילין הן ולפ"ז רבנו מודה בזה מהלמה כל זמן מלוכ' נפלת ליה נוטלת כתובתה לבל מזוכת מן הכמים וזהו פלא הזכיר רבנו זה בהלכות ירושות ולפי דבריהם זל מבינו פעמים מ מהלם' נוטל כתובה ולין היורמין נכנסין לנחלה ופעמים מהיורמין נכנסין לנחלה ולין הלמה נוטלת כתובה והטעם מבואר בדברי ר רבנו במה מכת' כלן ובסמר נפל: שבו מכמה ומעמו בו ממת וכו'

בהשגות אלא יכי תמה על דבריו רבותי' לומר לפילו בלה ממעו בו ממת מורידין קרוב לבכמי והוא לומר לפילו בממעו בו ממת לם ירדו לנחלה לין מוכילין מידן עד כלן לומו: נרא' מהוא זל מבוד מדעת רבנו הוא מלו היורמי' ירדו לנחלה מלה על דעת לומר ולחכ"ן ב כמלה זל להתעסק בכ"כ וזהו מהקמה עלו מימה מלמרו ד לבת' בלה ממעו ממת מורידי' ומה מ"ד היה לומר מלם ירדו ח לחר ממעו מלין מוכילין ולכי תמה עלו זל מהו מובר כן בכוות רבי זל למה לו להקם עלו מדבריו לדבריו מהרי בממוך בלר רבנו מורידין קרוב בבכמי מבוי ב בקרקעות לפילו בלה ממעו בו ממת ולפ"ן מה צורך לומר בממעו ממת מלין מוכילין ובורלו לין כוונ' רבנו זל חוץ מכבודו והרין מכתב כלן הוא מהיורמין בבכמי מבוי לבל דעת לבכור ולמכור ולה חלק בין קרקע למטלטלין וזהו מכתב וירדו יורמין לנחלה וחלקו ואחר כך יורדין לנחלה בממעו בו ממת כמו מהזכיר ורין מורידין קרוב הוא לפ בלה ממעו ממת ולהתעסק בהן כלים וכוונתו זולת ברורה היא בדבריו זל ומכל מקו"ם לחקור מלין יבא לו זה מכתב כלן ואולי מהוא מפרם הברייתא מלמרה היורד לבכמי מבוין לין מוכילין לותן מידו ואלו הן בכמי מבוין הרי מבאה לבו או לחו או לחור מן המוריסין ובמעו בהן ממתו וכו' מהיו ביורד על דעת להחזיר ולבחול ולזה לומרו היורד ולה מורידין ולפי זה יש לרחוק הסוגיא והברייתא עכמ"ל ועל כן כל מהוא מבור דכיון דבמבוי מורידין קרוב לבכמי בלה ממעו בו ממת להתעסקן בהן כלים כממעו בו ממת מעלין בקרוב מדרגה לחת מלם ירד בתורת נחלה לין מוכילין מידו והיוכ לדעת כיון מבלה ממעו בו ממת לין מורידין קרוב לפי' בלים כממעו בו ממת לין מעלין לותן כל כך מלם ירד בתור' נחלה מלה נוכיח מידו לבל מעלין לותן מתורידין לקרקעות כלים וכמו מכתב בסוף הפרק זהו דעתו זל: שבו מבמבה ובורח וכו' מם לומר ממוכל מבוי מבמבה מורידין קרוב לבכמי יכא לדעת לין מורידין קרוב לבכמי ורב נחמן לומר הרי הוא כמבוי והעלו בגמרא בבורח מחמת כבמת נפמות ולמעלה מזה לומרו ומתין להן כלים עור מם מבוי מבמבה והכי קמה לקבור עבדים לבבור זתים למסוק בית דין יורדין לנכסים ומעמידין לפטרופוס וקובר ובובר ולחר כך מורידין קרוב לבכמי ומתימרא זו ים ללמוד מלין מורידין קרוב למטלטלין והקשו בגמרא ולוקים לפטרופא לעולם ותרצו לפטרופא לדיקבי לא מוקמינן ותבלה לדברי רבנו מלא מהלי זל לומר על מה סומך רבנו מבמיבלו המבוי והבורח מתין לילו הקרובין מהורידו בית דין מם מבמו ומה מהכלו וכתוב בהשגות

אלא היכי לומר כן הלא מבמלמרו מתין להם כלים לא לומרו הלבל כל מה מהכל עד מלא בא מלו הוא הבל עד כלן למוכ:

ובבר הבמיס הר"מבן זל לדעת רבנו ומקר: ולמה

פרק שביעי אין

מתחלקין בהלכה על פיו והוא מקיים לשלוח מדיינין מהלמה נמלת וכן מתבאר בסנהדרין בהמשקיד כמו שהזכיר בפרק זה: והשתא מלמדינן מת בעלי וכל זמן שהוא מקיים לא מצינו מי שטבע בים וכו' דברי' שלהם מבוארין בגמ' לבל הדעת נוטה להם והלה זל כתב בהשגות

אלא ויש מי שאומר שהיה חוכ' מטלת כתובתה מחלק לי קודם בה לכמה שלחי תקלי מה מכתוב ליכי עכ"ל לומו: נרא' מדודה הוא מהזדמנין ככמי' לנחלה בערוות כלו לבל לין הלם' נוטלת כתובת' ממי מדרם כתובה ודברים מילין הן ולפ"ז רבנו מודה בזה מהלמה כל זמן מלוכ' נפלת ליה נוטלת כתובתה לבל מזוכת מן הכמים וזהו פלא הזכיר רבנו זה בהלכות ירושות ולפי דבריהם זל מבינו פעמים מ מהלם' נוטל כתובה ולין היורמין נכנסין לנחלה ופעמים מהיורמין נכנסין לנחלה ולין הלמה נוטלת כתובה והטעם מבואר בדברי ר רבנו במה מכת' כלן ובסמר נפל: שבו מבמבה ובורח ממת וכו'

בהשגות אלא יכי תמה על דבריו רבותי' לומר לפילו בלה ממעו בו ממת מורידין קרוב לבכמי והוא לומר לפילו בממעו בו ממת לם ירדו לנחלה לין מוכילין מידן עד כלן לומו: נרא' מהוא זל מבוד מדעת רבנו הוא מלו היורמי' ירדו לנחלה מלה על דעת לומר ולחכ"ן ב כמלה זל להתעסק בכ"כ וזהו מהקמה עלו מימה מלמרו ד לבת' בלה ממעו ממת מורידי' ומה מ"ד היה לומר מלם ירדו ח לחר ממעו מלין מוכילין ולכי תמה עלו זל מהו מובר כן בכוות רבי זל למה לו להקם עלו מדבריו לדבריו מהרי בממוך בלר רבנו מורידין קרוב בבכמי מבוי ב בקרקעות לפילו בלה ממעו בו ממת ולפ"ן מה צורך לומר בממעו ממת מלין מוכילין ובורלו לין כוונ' רבנו זל חוץ מכבודו והרין מכתב כלן הוא מהיורמין בבכמי מבוי לבל דעת לבכור ולמכור ולה חלק בין קרקע למטלטלין וזהו מכתב וירדו יורמין לנחלה וחלקו ואחר כך יורדין לנחלה בממעו בו ממת כמו מהזכיר ורין מורידין קרוב הוא לפ בלה ממעו ממת ולהתעסק בהן כלים וכוונתו זולת ברורה היא בדבריו זל ומכל מקו"ם לחקור מלין יבא לו זה מכתב כלן ואולי מהוא מפרם הברייתא מלמרה היורד לבכמי מבוין לין מוכילין לותן מידו ואלו הן בכמי מבוין הרי מבאה לבו או לחו או לחור מן המוריסין ובמעו בהן ממתו וכו' מהיו ביורד על דעת להחזיר ולבחול ולזה לומרו היורד ולה מורידין ולפי זה יש לרחוק הסוגיא והברייתא עכמ"ל ועל כן כל מהוא מבור דכיון דבמבוי מורידין קרוב לבכמי בלה ממעו בו ממת להתעסקן בהן כלים כממעו בו ממת מעלין בקרוב מדרגה לחת מלם ירד בתורת נחלה לין מוכילין מידו והיוכ לדעת כיון מבלה ממעו בו ממת לין מורידין קרוב לפי' בלים כממעו בו ממת לין מעלין לותן כל כך מלם ירד בתור' נחלה מלה נוכיח מידו לבל מעלין לותן מתורידין לקרקעות כלים וכמו מכתב בסוף הפרק זהו דעתו זל: שבו מבמבה ובורח וכו' מם לומר ממוכל מבוי מבמבה מורידין קרוב לבכמי יכא לדעת לין מורידין קרוב לבכמי ורב נחמן לומר הרי הוא כמבוי והעלו בגמרא בבורח מחמת כבמת נפמות ולמעלה מזה לומרו ומתין להן כלים עור מם מבוי מבמבה והכי קמה לקבור עבדים לבבור זתים למסוק בית דין יורדין לנכסים ומעמידין לפטרופוס וקובר ובובר ולחר כך מורידין קרוב לבכמי ומתימרא זו ים ללמוד מלין מורידין קרוב למטלטלין והקשו בגמרא ולוקים לפטרופא לעולם ותרצו לפטרופא לדיקבי לא מוקמינן ותבלה לדברי רבנו מלא מהלי זל לומר על מה סומך רבנו מבמיבלו המבוי והבורח מתין לילו הקרובין מהורידו בית דין מם מבמו ומה מהכלו וכתוב בהשגות

אלא היכי לומר כן הלא מבמלמרו מתין להם כלים לא לומרו הלבל כל מה מהכל עד מלא בא מלו הוא הבל עד כלן למוכ:

ובבר הבמיס הר"מבן זל לדעת רבנו ומקר: ולמה

פרק שביעי אין

יורשין נוחלין עד שיביאו ראיה ברורה שמת מורישן אבל אם שמעו בו שמת או שבאו גוים משיחי' לפיתומין אף על פי שמשיאין את אשתו על פיהם ונושלת בתובתה אין היורשין נוחלין על פיה': ואשה שבאת ואמר' מת בעלי אף על פי שהיא נאמנת ותנשא ותשול כתובתה אין היורשין נבנסין לנחלה על פיה אמרה מת בעלי ונתיבמה הרי יבמה נבנס לנחלה על פיה שנאמר יקום על שם אחיו המת ולרי קם: מי שטבע בים שאין להם קוף ובאו עדי' שטבע בפניהם אמרו אבד זכרו אף על פי שאין משיאי' את אשתו לכתחלה הרי היורשין נוחלין על פיהם ובן אם באו עדים שראוהו שנפל לגוב אריות ונמרים או שראוהו צולב והעוף אוכל בו או שנדקר במלחמה ומת או שנשרף ולא הבירו פניו אבל היו לו סימנין מובהקין בגופו והבירו אותם בבל אלו והדברים וביוצא בהן אם אמר זכרו אשר כך יורדין לנחלה בעדות זו אף על פי שאין משיאי' את אשתו שאני אי' שלא האמינו בדברים אלו אלא מפני אמד כרת אבל לענין ממון אם העידו העדי' בדבר שהוקשן למיתה והעידו שראו אותן הדברים באבר זכרו ואחר כך נשמע שמת הרי אלו נוחלין על פיהן ובות מעשים בבל יום בבל בתי דינין ולא ש[redacted] שבו [redacted] וחלקו [redacted] ואותה ביניהם [redacted] ולרי מילה דכמתם [redacted] בו ממת לין חלוק בין [redacted] לבמיו וחלקום מוציאין מידן עד יבא לדעת ליכה מלה שיביאו ראיה שמת מוריש: שבו שנשבה לדעת עכ"ם ובורח מחמת סכנת נפשות חייבין בד להתעסק בנכסיהן כיצ"ע ושין כל המשלשלין יהו מפקדין [redacted] נאמן על פי בית דין ומורידין לתוך הקרקעות קרובין הראויין לירושה כדי לעבור את הקרקעות ולהתעסק בהן עד שיודע שמתו או עד שיבאו ולכשיבאו וחשבו והבורח שמיקאלו הקרובים שתורדו מה שעשו ומה שאכלו במהנה כל [redacted] האריסין של אותה המדינה

ולמה [redacted] פיר' רמי ויטלו בסבח קרקעות ופירות כלים ולרי מילה לפרם דפירות יאכלו כולן בחנם ולין דינן כלים מלה בסבח מהסבלן בקרקעות ועיין מם בתוספות עכ"ל

כ"ה בחמת מהלכות

כ"ה בחמכיל

[illegible] ירושה ובזה ניחלקו עליו ז"ל וקבלת חז"ל מחרחשים ואומרו מלבל הפסוקי' דבריו וקיימין וכל לחד מהן מסתייע לפי חסברן מה שהעתיקו [illegible] וכל כדייקו ולמען דעתו מפרשתי ליקו מדברי רבינו במה שכתבתי לעיל מלמטה הבית מסכת המחלקן בכסיו ריבה לחד וכו' וכדילה מיהו סובר כדעת רבינו ז"ל: והם [illegible] וכל פס בגמ' וכתבו בהלכו' דלא לפסיקו ולא עבדיכן בה עובד' ולזה כתב רבינו ליקו יכול לפי מכל מים פסין לקן מוכילין מן היורדין בין תור' מתן מוחזקין וכבר הזכי רבינו דין זה פ' יב מהלכות זכייה ומתנה ופס בלורתי מלעיל מהבריית כת' בעמו כיון מלמ' למען ירושה לא לאו' כלום לקח בפסוטין:

בראש במלמ' וכו' בלורי רבינו הוא כך בי' רבי רפכיב מרע לא לאו' כלום במי מליקו רלוי ליורמו בעבור ובריית לא לאו' כלום לפי בפסוטין כמלמ' בלמען ירושה לבל בלמען מתנה דבריו קיימין ומכל מקום חלוק ים בין מכיב מרע לבריית מהבריית בריך לחד מדרכי ההקנאו ומכיב מרע כתובים דמן כמ מכתבתי בהלכות זכייה ומתנה:

לשיבך המחלק נכסיו וכו' ממנה

פס וכבר מתבתי למעלה ומה מלמרו פס לאו' מפוס ירושה לא לאו' כלו' הוא מפני הכבוד וכמ מכתבתי למעלה וכו' מרבינו פסוי כרבינו ז"ל מהוא מפרש דכיון פיס פס בכור לא לאו' כלום לפילו ב בפסוטין וכבר כתבתי למעלה פיס חולקין בזה ועוד יש להם סיוע לחרית במתנה זו ומכל מקום לקן בכיהם ז"ל לעבין הדין מחלוק' לגמ לכל הפסוטין כמו מכתבתי למעלה: כתב בין בתחלה בין בלמכע וכו' במתנה ומפורמת בגמרי: וכן לפס היוצ מדות לב' יורמין וכו' פס מבואר בגמרי בלמקנה דכל הוך כדי דבור ופירושו כדי מלית מלוס תלמיד לרבפס הזכיר לעון מקנה בלחר מועיל לכולן ובבבו הזכר בהן דין לעון מתנה בלמכע וכל מכן בלעון מתנה בתחלה כעין מלמ' תנתן מדה פלו' לפלוני ויורם פלוני מדה פלוני כל תוך כדי דבור קנה כל לחר וכן מבואר בגמ' פס והוא הדין לבעוף:

אבל לפס מהה צריך מיהה וכו' פס בגמ' גבי מתי מדות ומכי בני לחד לפ' רים לקים לעולם לא קנה עד מיאמר פלוני ופלוני יירמו מדה כלו' ופלו' מתתי להם במתנה ויורמוס ע"כ ולזקיל לה התם בהלכה וכעין לחר כדי דבור ודעת רבינו דרים לקי' הזכי' דין מתנ' בלמכע והוא הדין לכתחלה לו בסוף וכן כת' רבינו ז"ל והלכתא זה מחוור בגמרא דלא מתי מנה רמקנה לה במתנ' בלמכע ולמתי לת פרים כולהו בבי דמתני' דהיכו בתחלה ובסוף לבל דק ז"ל פי' דבמתני' מדות ומכי בני לחד לפ' יורמו מדה פלוני ופלוני מתתים להם במתנה לכי לומר דלפלוני הלעון הלחרון ולפלוני החלחרון לומל במתנה מהוא הלעון החלחרון מבמרי הזכרתיך מדר לעון הירוסה והמתנה וכן לם לומר לפלוני ופלוני כתתי מדה פלוני ופלוני ויורמוס לרלמלן כתן בלעון מתנה ולחלחרון מסוס ירוסה לבל עכשיו מלמ' ירוסה בתחלה ובסוף כמס מהירוסה נלמר על מכיהם כך לעון המתנה נלמר על מכיהם שר כתן לעוכו ולכי לומ' מלין קושייתו ז"ל על פי לבן מיגם ז"ל מתחוורת כלל חדיל מבבר כמר ממנה לבן מיגם ז"ל ולמ' בפירוסיו דמסוס דלעון מתנה בלמכע טפי מרווח מן החלחרים מקמיה ודבה לבדרי ולי נרלה טעם לחר דרבותיך טפי הוא בלעון מתנה בלמכע מיועיל לקן על גב דלימא מתי לעוכו ירוסה וכל מכן בתחלה לו בסוף דיהוה ליה לעון מתנה חד ולעון ירוסה חד ול"ל נקט הלי וכל מכן לימך ולקן על גב דמתני' נקטה לכולהו לורחא דמילתא הוא כיון מכולן נלמדין במתנה בלעון קבר ולחר מכתלקה הקושיא לכי לומר מלין פרס ז"ל מחוור דהימך לפסר לומר בלעון מתנה בסוף מהוא לומר מתתים להם במתנה דלא קלי לעון לחרון והן מתתים להם קלמר והימך לפסר דלא לימתע לכולהו וכן בלעון מתנה בתחלה קסה לי גם כן לחר מהוא לומר לעון בלמכע היימך נחלק בהם ודברי רבינו ודבוסיק כך נרלה לי: ירושת הבעל לקן על פי מהיה מדבריהם וכו' דין זה בכתובות פ' הכותב וכתבתי בלרוכה פרק מלמה ועמדים מהלכות ליטות וכבר כתבתי פרק רלעון מהלכות חלו מים סוברין מיורמת הבעל מן התורה: והגוי יורם את חבו וכו'

בדפוסין פרק קמל מימרו וכתב רבינו מפני ירופותיהן מניחים לותן למהגן והוא מפני מלה מביו מהיה מדר כחלות חלה ליפרול בלבד:

והגר לחבו יורם וכו' פס: וירמה לי מהתכלי וכו' זו מברית רביבו נכוכה בטומה: ואין הגוי יורם גם זה פס מבואר וכבר כתבתי בהלכות זכייה ומתנה פרק תשיעי מהגר לקן על פי מים לו בן מלידתו בדפוסי ולין הורתו בקדושה לחבו יורמו: כל הנותן נכסיו וכו' מתנה וגמרי פרק יש נוחלין ולה כרמב"ב: ומדת חסידות היא וכו' פס בגמרי: ישראל מכמתמר וכו' בדפוסין פרק קמל מימרו גוי יורם לת לבו מן התורה מכחל כי ירופה לעמו כתבתי לת הר מעיר והקמו ודילמל יפרול מפומר מלכי ותרבו לל מהכל כילבבי לוט וכו' הלמל דפסיקא להו מים ירופה ליפרול ממומר ומה מכתב רבינו ופס ריקו בית דין וכו' דברים נכוכי הם וידוע מהפקר בית דין הפקר וכבר העיד הי"ג ז"ל מכן המהגן תמיד במערב: צוה חכמים ובו' מימרל פרק קמל דמכתל:

פ' מביעי

פרק תשיעי האחין

מעדיין לא חלקו וכו' זה מבואר פ"ל מי ממת במתנה ובגמ' ובירושלמי פתם לחין מותפין עד שלשה דורות ומה שכתב רבינו וכן בשאר היורשין פשוט הוא ולא הזכירו בגמ' לחין אלא מדברו בהוה: הזי היורשין גדולים וקטנים וכו' שם מתנה הניח בנים גדולים וקטנים השביחו גדולים את הנכסים השביחו לחמצע ושם אמרו גדולי רחו מה שהניח לנו אבינו הרי הן עומדין ואוכלין ה השביחו לעצמן ובגמרא לא שנו אלא שהשביחו נכסים מחמת נכסי אבל השביחו מחמת עצמן השביחו לעצמן והקשו והאמר רבי חנינא חפילו הניח להן לאביהן תוריניו ה השכר לחמצע והא תוריניו דמחמת עצמן הוא ותרצו פתני תוריניו ד' דלטורותא הוא דעבידא וחפילו קטנים נמי מצו מכטרי ביה עד כאן הגירסא בכל הספרי' ובהלכות ובפירוש הרב לבן מיגש ז"ל ולא רחיתי אחד מן המפרשי' שהיה לו גירסא אחרת וזהו ביאור גירסא זו השביחו לחמצע וחפילו שכר טרחן אין כותנין להן דאחין מ משמת מחלי להדדי כך השכיחו הר"מבן והר"שבא ובזה תורה רבי' ושם אמרו גדולי רחו מה שהניח לנו אבינו הרי הן עומדין ואוכלין ה השביחו לעצמן ובגמרא לא שנו אלא שהשביחו נכסים מחמת נכסי אבל השביחו מחמת עצמן השביחו לעצמן והקשו והאמר רבי חנינא חפילו הניח להן לאביהן תוריניו דמחמת עצמן הוא ותרצו פתני תוריניו

ולמה לא יעמידו בית דין אפטרופוס לעולם בין במשלשלין בין בקרקעות עד שיבאו הבעלים או עד שיודע בודאי שמתו לפי ששאין ב"ד חייבין להעמיד אפטרופוס לגדולים שתן בני דעת: נשבה ושבתי וברח המסתכן והניח קטנה לקצור וענבים לבצור תמרים לגדוד וחתים למסוק בית דין יודין לנכסיו ומעמידין להן אפטרופוס וקוצר ובוצר ומוסק ומוכר ופודין ומניחין דמיהן עם שאר המשלשלין בבית דין ואחר כך מורידין הקרוב לנכסיו שאם ירד תחלה שמא יתלוש אלו הפירות שהן בתלושין ואבל אותן הרי הן בחצרות ופונדקאו' וחנויות העשויות לשכר ואינן צריכין עבודה ולא מזדמן ואין אדם נותן אותן באריסי' אין מורידין להן יורש שהרי נובה השכר ואוכל אלא כיצד עושין בית דין מעמידי' להן גבאי ויהיה השכר מונח בבית דין עד שיבא ראיה שמת או עד שיבא וישתל שלו ואין מורידין הקרוב לעולם אלא לשרי' ולגנו' וכרמי' וכיוצא בהן שהיה בהן כאריס כדי שלא יפסדו ונמצאו בורים ונשמים: מי שיצא להעלות והניח נכסיו ואין ידוע להיכן הלך ולא כמה איעדלו אין מורידין קרוב לנכסיו ואם ירד אין מסלקין אותו ואין בית דין צריכין להטפל בו ולהעמי' לו אפטרופוס לא לקרקע ולא למשלשלין שהרי לרעתו יצא והניח דין נכסיו וכיצד יהיה דין נכסי זה משלשלין יעמדו בידה שהן תחת ידו עד שיבא והוא תבע או עד שימות ויבא יורשי' והקרקעו' מי שהניחו שכן או' לוקח' ממנו שכר ושדרה [illegible] בהן אריסאי שדרו להשהניחן עד שיבא ושדרה או כרם שהניח [illegible] שמעון בר ברצונו אובד ממנו ואבדה לדעת אין את [illegible] שמת הרי בית דין מוציאין כל המשלשלין [illegible] ומורידין הקרוב לשרות ולכרמי' בתן כאריסי עד שיבא וראיה ברורה שמת או עד שיבא:

פרק שמיני

בשמורידין

קרוב לנכסי השמי או בורח או לנכסי היוצא לדעת ששמעו כו שמת לא יורידו קטן שמא יפסיד הנכסים ואין מורידין קרוב לנכסי קטן שמא ישתין ויאמר זה חלקי המגיע לי בירושתי ואפי' קרוב מחמת קרוב אין מורידין כיצד היו שני אחים אחד גדול ואחד קטן ונשבה הקטן או ברח אין מורידי' הגדול לתוך שדהו מפני שהקטן אינו יכול למחות ושמא יחזיק זה האח ולאחר שנים יאמר זה חלקי שהניע לי בירושתי ומחמת ירושה באתי ואפילו בן אחיו של זה הקטן הנשבה אין מורידין אותו לנכסיו שמא יאמר שמחמ' אבי ירשתי חלקי זה לעולם אין מורידי' קרוב לנכסי קטן אפילו קרוב מחמת אחי האם שאינן ראויין לירש והרחקה יתירה היא זו ואפילו יש ביניהן שטר חלוקה בין בבתים בין בשדו' לא ירד ואפי' אמר כתבו עלי ששר אריסות לא ירד שמא יאברו השטרות ויארכו הימים וישתין ויאמר שזה חלק ירושה בא לו מחמת מורישו: לה ג' בנות ונשבית הזקנה היא ובת אחת ומתה בת שנייה והניחה בן קטן ואמרו חכמים אין מורידי' זו הבת הנשארה לנכסים שמא מתה הזקנה ונמצאו שליש נכסים אלו לקטן ואין מורידין קרוב לנכסי קטן וכן אין מורידין לזה הקטן בנכסים שמא עדין הזקנה בחיים ואין מורידין קטן לנכסי שבוי אלא כיצד עושין מתוך שצריך להעמיד אפטרופוס לחצי של קטן מעמידין אפטרופוס על כל נכסי הזקנה אחר זמן שמעו שמתה הזקנה אמרו חכמים תרד בת הנשארה לשליש הנכסים שהוא חלק ירושתה וירד הקטן לשליש שהוא חלקו מנכסי הזקנה וחשליש של בת השבויה השנייה מעמידין לו אפטרופוס מפני חלק הקטן שמא מתה גם בת השבויה ויש לזה הקטן חצי השליש שלה

ובן כל כיוצא בזה: פרק ט

מגיד עוז

לין מורידין לנכסי הקרוב וכו' עד בורים וכשמים

כתב הרי"ב ז"ל לכי היכי תימר כן כשתאמרו מין להם כלים לא תאמרו שלא כמיבה ומצה עם פירוש שלא כל מה שאכל עד עלה בא עמו הוא עכ"ל:

ואני אומר גם על זה עלה יבא מפיו דהא בהחל ממעשה דפרי המפקיד גופה בתר מקלה וטריה דמתי מכא נטומין ומתי מכא דטומין גרסינן וכולן מין להן כלים ומיליכן לתימא הקתי תאומא דסבויין המתא זרים וכסף הוי מתי דלמכח מיבעיא כו' עד דתוקימנ' כר"מ דאמ' נטומין כסבויין והן כסבויין ולא כסבויין כסבויין דהי מוציאי' לות' מידו ולא בסבויין דלו התם זרים ונסכר ושו הכא מיימי' ליה כלים ומקלי וטרי עלה טוב עד דתפיק' כי היכי דלא כפסדינהו ומייל' וכלן להיתווי מתי להיתווי הן דאמר רב נחמן בר יצחק אמר שמואל סבוי מכסבה מורידין קרוב לנכסיו יצא לדעת לין מורידי' קרוב לנכסיו עכ' הנה פיכך דוחות דברי ר"מ ז"ל תלמוד ערוך הם: מי מיצא לדעת כו' עד סוף הפרק פרק המפקיד:

פרק שמיני

בשמורידין

קרוב כו' עד מחמ' לבי ידעתי חלק זה פר' המפקיד: לעולם לין מורידין קרוב כו' עד ~~מחמת מוריסו במציעת פרק~~ ה המפקיד ובכתובות פרק הנושא בלטה לחת כו' עד סוף הפרק פרק המפקיד:

[illegible] דרוקין במקרקעי דמיך למיתם לחזוקי טפי בקרוב מברחוק ה

חבל במשלשלין מה לי קרוב מה לי רחוק עכ"ל התו' וכן כתב רב אלפס ז"ל דאיתמר מסע נתן דבמשלשלין לית פלוג רבנן בין רחוק לקרוב חלה מעייכינן בהיכים דמעלי ומתכי עלי לפילו קרוב וכן כתב רבינו המחבר לקמן פרק עשירי עכ"ם:

מעשה באשה אחת שהיתה

[illegible] לחר לית כמתניתה קמן לגבוחת וחייכין כהיכה דתמרי פרק כל הנכס ודאלכ הת תנן ה הת' המניח נכס ואינו יודע לו חולה אינו בחזקת מהוח קיים:

[illegible] כרבה לגבי חבי דתמר דמן יהביכן לחתה ולחדך דמן מוקמיכן לה לפטרופא לנוקמי עכ"ם:

ולמה לא יעמידו בית דין אפטרופוס לעולם בין במשלשלין בין בקרקעות עד שיבאו הבעלים או עד שיודע בודאי שמתו לפי ששאין ב"ד חייבין להעמיד אפטרופוס לגדולים שתן בני דעת: נשבה ושבתי וברח המסתכן והניח קטנה לקצור וענבים לבצור תמרים לגדוד וחתים למסוק בית דין יודין לנכסיו ומעמידין להן אפטרופוס וקוצר ובוצר ומוסק ומוכר ופודין ומניחין דמיהן עם שאר המשלשלין בבית דין ואחר כך מורידין הקרוב לנכסיו שאם ירד תחלה שמא יתלוש אלו הפירות שהן בתלושין ואבל אותן הרי הן בחצרות ופונדקאו' וחנויות העשויות לשכר ואינן צריכין עבודה ולא מזדמן ואין אדם נותן אותן באריסי' אין מורידין להן יורש שהרי נובה השכר ואוכל אלא כיצד עושין בית דין מעמידי' להן גבאי ויהיה השכר מונח בבית דין עד שיבא ראיה שמת או עד שיבא וישתל שלו ואין מורידין הקרוב לעולם אלא לשרי' ולגנו' וכרמי' וכיוצא בהן שהיה בהן כאריס כדי שלא יפסדו ונמצאו בורים ונשמים: מי שיצא להעלות והניח נכסיו ואין ידוע להיכן הלך ולא כמה איעדלו אין מורידין קרוב לנכסיו ואם ירד אין מסלקין אותו ואין בית דין צריכין להטפל בו ולהעמי' לו אפטרופוס לא לקרקע ולא למשלשלין שהרי לרעתו יצא והניח דין נכסיו וכיצד יהיה דין נכסי זה משלשלין יעמדו בידה שהן תחת ידו עד שיבא והוא תבע או עד שימות ויבא יורשי' והקרקעו' מי שהניחו שכן או' לוקח' ממנו שכר ושדרה [illegible] בהן אריסאי שדרו להשהניחן עד שיבא ושדרה או כרם שהניח [illegible] שמעון בר ברצונו אובד ממנו ואבדה לדעת אין את [illegible] שמת הרי בית דין מוציאין כל המשלשלין [illegible] ומורידין הקרוב לשרות ולכרמי' בתן כאריסי עד שיבא וראיה ברורה שמת או עד שיבא:

פרק שמיני

בשמורידין

קרוב לנכסי השמי או בורח או לנכסי היוצא לדעת ששמעו כו שמת לא יורידו קטן שמא יפסיד הנכסים ואין מורידין קרוב לנכסי קטן שמא ישתין ויאמר זה חלקי המגיע לי בירושתי ואפי' קרוב מחמת קרוב אין מורידין כיצד היו שני אחים אחד גדול ואחד קטן ונשבה הקטן או ברח אין מורידי' הגדול לתוך שדהו מפני שהקטן אינו יכול למחות ושמא יחזיק זה האח ולאחר שנים יאמר זה חלקי שהניע לי בירושתי ומחמת ירושה באתי ואפילו בן אחיו של זה הקטן הנשבה אין מורידין אותו לנכסיו שמא יאמר שמחמ' אבי ירשתי חלקי זה לעולם אין מורידי' קרוב לנכסי קטן אפילו קרוב מחמת אחי האם שאינן ראויין לירש והרחקה יתירה היא זו ואפילו יש ביניהן שטר חלוקה בין בבתים בין בשדו' לא ירד ואפי' אמר כתבו עלי ששר אריסות לא ירד שמא יאברו השטרות ויארכו הימים וישתין ויאמר שזה חלק ירושה בא לו מחמת מורישו: לה ג' בנות ונשבית הזקנה היא ובת אחת ומתה בת שנייה והניחה בן קטן ואמרו חכמים אין מורידי' זו הבת הנשארה לנכסים שמא מתה הזקנה ונמצאו שליש נכסים אלו לקטן ואין מורידין קרוב לנכסי קטן וכן אין מורידין לזה הקטן בנכסים שמא עדין הזקנה בחיים ואין מורידין קטן לנכסי שבוי אלא כיצד עושין מתוך שצריך להעמיד אפטרופוס לחצי של קטן מעמידין אפטרופוס על כל נכסי הזקנה אחר זמן שמעו שמתה הזקנה אמרו חכמים תרד בת הנשארה לשליש הנכסים שהוא חלק ירושתה וירד הקטן לשליש שהוא חלקו מנכסי הזקנה וחשליש של בת השבויה השנייה מעמידין לו אפטרופוס מפני חלק הקטן שמא מתה גם בת השבויה ויש לזה הקטן חצי השליש שלה

ובן כל כיוצא בזה: פרק ט

פרק שמיני

בשמורידין

קרוב לנכסי המבוי וכו' מין מורידין קרוב וכו' ולא קרוב מחמת קרוב וכו' ולא קרוב לנכסי קטן ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן וכו' וכל מה מהזכיר רבנו מעולם מס ופירוש זה בקרקעות הוא אבל במטלטלין כבר נתבאר מלפני לנכסי מבוי גדול לין מורידין קרוב ודע כיון קנסת מפרסים ספרמו זה בין לנכסי קטן מנכסי בין מלה נעשה וכבן מלין הקטן כזון ומתפרנס ביחד עם קרוב זה אבל לם היה כזון עם קרובו ולא חלקו לו כדי להעמיד לפטרופוס לקטן הלה יעמידו הנכסים בסתם ומביחו ומכיחו מן המחנכ ולא דעת רבנו כן על הדרך מיתבאר בפרק ו: לעולם לין מורידין קרוב וכן מס מבואר בגמ': מעשה באשה אחת שהיה לה בנות ומת אחד מהן ולא הניח אלא בת אחת וכו' עד כיון הפרק מבואר בגמ' מס ופסק רבנו כרבה דאמ' הכין וכן פסקו בהלכות:

חשיא האב את בנו וכו' ברייתא מפורשת פ"ק דמ"ת נמצא לוקח לחביו מוסביות כמהיל חוזרת מן האמצע והבריח לבן מיגם ז"ל מהיל במהיל
הלב לאחד מבניו ומת מכת רבנו לבל הבן במתה מפלו וכו' דבר פשוט הוא דכל הוספת ימי המת' מפל בן ותוספת המוסביות מכמת לחם
לו היה לבן כמהיל חוזרת ודלא מפלו חוזרת וכן כתבו לבן מיגם ז"ל והר"מבן ז"ל: האב מפלח מוסביות וכו' פס מפכה ובריית פלח לו לחביו מוסביות
כמהיל חוזרת לו פלח לפלו מוסביות פתם כמהיל חוזרת לאמצע ופידום פלח לו לחביו בממו וכתב רבנו ולין זה מכמתלחה חייב להחזידה וכו'
כך כתב רבו ז"ל והלריך בטעם
זה לבל מה מכת' לפיכך לם ממח
עם מקבתן וכו' והרי הוא לאמצע
לין נריכה כן מלמון רבו ז"ל פלח
הרי זה בממח עמו טוטל כל חלק
זה מכך כתב לבל לם ממח עם
לחד מהן ולא ממח עם כולן חיבו
חייב לפלם המוסביות כולה פלח
מפלמן לותה ומי בממח עמו
טוטל חלקו ומי פלא ממח עדיין ע
עמו לימו כותן כלום עד פימח
עמו ער כלן לפומו ולקח בהסבות
כתוב אא לא ידעתי
מהו ולמה ל
לאמצע והלא לימו מחזיר לו חלא
חלקו וכמיפלו האחרי כמ' יחזיר
להם חלקן עד כאן לפומו: ולכאי אפ'
כי הדין עם רבנו דממח לא ימלו
האחרי כמ' לו לם ימלו לא ימלו
לותן כרך מכמח הלה מכמתלחו
לו ויכול זה לומר לוכי רוכה לעמו
עמכם חלא כרך מעמיתם עמי
כמבואר פ' מביעי מהלכות זכיה
ומתנה ובמבא מממוסביות זו ם
ממח לא יחזור להם אא זה החלק
ובמלאו האחי מפסידין חלק מזה
ולין לומרי להם להכיח את הורמי
על סמך הספק ועור דפסטה
דבריית הכין מעמ' דיקתני חוזר
לאמצע ולפסר מרעת הבן מיגם
והר"ם ז"ל הוא מדעת האבכך היה
מכל לחד יגבה חלקו לכמיפת ר
לפה ודברי רבינו נראין ובכן
המוסביות מהו כתבאר בראוכה
פ' מביעי מהלכות זכייה ומתנה:
גדול האחין מהיה לוכם וכו'
מימרא פרק ים נוחלין
אמר רביכה האי גדול לחי דלבם
וחוכמי מביתא מאי דעביד עבד
וכו' ניחא להו כי היכי דלמתמעו
מילי ער כאן ומכל מקו לא מיחו
בידו הרסות בידן וכן כתב ה
הר"מבן ז"ל פר' קמא דבבא קמא:

פרק עשירי

שני

אחין שחלקו ובא להן אח ממרינת הים וכן שלשה אחין שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו ש"מ אחד מהן אפי' נטל זה קרקע ווה בכפים בטלה [ב]מחלוקת וחוזרין וחולקין ה השאר בשוה: מי שצוה בשעת מיתתו שיתנו לפלוני דקל או שדה מנכסיו וחלקו האחין ולא נתנו לפלוני כלום הרי המחלוקת בטלה וכיצד עושין נותנין מה שצוה מורישין ואחר כך חוזרין וחולקין כתחלה:
האחין שחלקו שמין להם מה שעליהן אבל מה שעל בניהן ובנותיהן שקנו להם מתפיסת הבית אין שמין וכן מה שעל נשותיהן שכבר זכו בהן לעצמן ברא"ח בבגדי חול אבל בבגדי שבת ומועד שמין מה שעליהן: מי שהניח יתומים מקצתן גדולים ומקצתן קטנים ורצו לחלוק בנכסי אביהן כדי שישלו הגדולי' חלקן מעמידין ב"ד אפטרופוס לקטני' ובודק להן החלק היפה ואם הגדילו אינן יכולין למחות שהרי על פי ב"ד חלקו להם ואם טעו ב"ד בשומא ופחתו שתות [ג]כרבן מפוסק יכולין למחות וחוזרי' וחולקין רבחתן כמותן חלוקה אחרת אחר שהגדילו

[א]פיר"י דמיירי מעמהן לפותיקי דלא הי' יכול ליטול חלק מל לחד מ מהן לברו כדתניא פר' ים נוחלין יכא עליה ם פטר חוב בכור נותן פי מכי' טוב כתבו התו' דלהו דוקא לפותיקי מ ממש אא כעין לפותיקי עם פרק קמא דב"מ:

[ג]וכן פסק רב אפס וכן התו' והכי אמ' בירוש' דפ"ק דיקדושין בגמר' דבהמה גסה נקנית:

[ד]פרת כי בריה זו היא בגורל ובמומת בי דין אבל בשאר מיני מקנה אפי' בגורל מיך לברר חלק יפה כגון אם ים מלא פרות יפות פטור מיטול כל לחד מלקנה ביחד ממיטול מלים כל

מגדל עוז

כי' מסנ

המית האב את בנו עד והרי הוא לאמצע

כתב הר"אבר ז"ל אה לא ידעתי מהו ולמה לאמצע והלא לימו מחזיר לו חלא חלקו וכמיפלו האחרי כמ' יחזיר להם חלקן עכ"ל:

ואני חומר הלכה זו פרק מי ממת והפי' הזה ככון בהכי מתפיסת הבית יכא ולתפיסת הבית חזר והסברא ם מאומר הר"אבר ז"ל לדידבה אפכא מסתברא כי זכולין לומר ומי יודע מה יהי יום אן ממח לא ימלו ב בתולות אן לא יזדמן אן יבא דבר אחד מכל הדברים המוכני' חוזרת המוסביות וכמבאן אלו מפסידים חלקם לפיכך מחלין מיד: נחזל האחי' מהיה לוכם כו' עד קמא הפ' פרק ים נוחלין:

כי' דיימי נזירות

פרק עשירי

שני

לחים מחלקו כו' עד וחולקי' המיר בסוה פרק קמא דנזיקין ובתרא פרק בית כור: מי מצוה בטעת מיתתו וכו' עד ם חוזרין וחולקין כתחלה פ' בתרא דכתובות: החים מחלקו פחין כו' עד מועד ובבת פחין מה ם עליהם פרק קמא דנזיקין: מי מהניח יתומים מקצתן גדולים ובקידו' פ' הזהב מקדם ובכתובו' פרק הלוקח נזכת ובביטין פרק המולח: מי

פ' מי שמת ופ' הזהב

אחד מן האחין מלקח מטות וכל בפרין מי מתת רב פפרין מבין לבוה זוזי מקלוהו עבר בהו עיסקין לתו לחוד תבעוה בדינה קמיה דרבנן לתו ודאי רב פפרין גברין רבין הוי לין מבייך גרסיה וטורח לחדיני עכ ומי מפירש דרב פפרין לין כטל לגלן ריוח חלקו ובמל לחוד כטל כמתעסקין לחד לבל לין מי היה הכל מלוחה דעת הרמבן ז"ל ומי מפרשים מהכל היה מלו וכן כרחה דעת רבנו: אחד מן האחין ממנהו המלך וכו' מצבה ובדינה פס ובדומלמי מפורש דהוי הדין להפסד פלס כטל ממנו המלך מחמת ממון האחים ועפרש ההפסד לכולם ואם מחמת ממון עצמו מכבר היה עמיד ההפסד לעצמו וזה לפון הירושלמי רב נחמן מתפם לבולי לחמר רב נחמן לין בנכסוי דנחמן נפל לבולי יתן מ מפל נכסיו ואם לאו יתן מפל לחמצע עד כאן:

אחד מן האחין וכו' פרין חזק הבתים מפורש פס כרעת רב והבריית ופסק הלכה כן בהלכות:

ובן החמה מהיתה נופלת וכו' פס בריית ופירוש כמה זכיר רבינו ממכר עברי הוא הדין לממכר קרקעות ולפון הגמ' והיו לוקות ומטרו יוכלו על ממה:

במה דבריס לחמו בלחים ובשמנה וכו' מימרת פס וכתב הרשבא ז"ל ממדברי ר"ח ז"ל נראה ממה פחמרו ממת מעכתו קמן ובלבד חם רחו בית דין מהיה יכול לקמן מעסתו ב בלותו סך עד כאן לפוטו ואין כראה כן מדברי מאר המפרשים ז"ל שה ים לומ' ממן המוטב מקמן לחפ הרבה ולמה לה וכמה פעמי נראה כן:

ובן חם מת וכו' פס ופסק הלכה כן בהלכות וכן פסק ר"ח ז"ל וכן הסכי הרשבא ז"ל:

אחד מן האחי שמטר חוב יכא וכו' פ' גט פטוס כחלקו לבני ורבא בלותית חם צריך להביא רחוק על המסירה דרבא לחמר לינו צרי' והויתי רחוק מדתנוח לחד מן האחין מהה יוכא מטר חוב מתחת ידו עלו ל להביא רחוק לחין הוי דממטי מ מהדדי לבל לאחרים לה וכתב הרב לבן מיגש ז"ל דלה קשה על דלה כ דלה קיימ"ל כמקן דלחמר לוכיות כקנות בכתיבה ומסילה מכל מקום קיימא לן כ כרבא דאין צרי' להביא רחוק אבל בלחר כאן לומר מטר קנייה היה לו ולבר והן דברי תלמידו רבינו ובבר כת' רבינו פרק שמי מהלכות מכירה דבר זה לטוטו ולינו צריך עדיס לעכין קנייתו אבל צריך עדיס ל לעכין תביעה מהרי הכתב לומ' לו מי יאמר מבעל דבריס מלי כ כת' ומטר לך עד כאן לטוטו מבוא ממה שהוא סובר בכאן שבוה ולינו צרי' להביא רחוק הוא כשהלוה רוצה לפרעו אבל אם הלוה טוען

יבמות פרק יבמות

ומטר חוב מתחת ידו של לוה אינו צריך להביא רחוק אלא הלוה עצמו יכול לומר לו כבר פרעתיך ואתה מחזיר לי שטרי ואם אין השטר בידו אלא בידי אחרים אינו יכול לומר כן אלא יביא ראיה שפרעו ואם אין לו ראיה ישבע שפרעו ויפטר ואם אין לו לא ראיה ולא שבועה יפרע לו שכבר נתחייב בדבר ואין כאן ספק שיהא נפטר בלא כלום ואם מת בעל השטר ובא יורשו לגבות מן הלוה אם יש לו ראיה שפרעו לאביו יפרע ואם לאו לא יפרע ואם אין לו לא ראיה ולא שבועה אלא שהלוה אומר שפרעו לאביו ואין יורשו יודע בדבר אם כן הרי זה ספק ואין מוציאין מידו ואם מת הלוה ובא יורשו לגבות מן היורשים אם יש לו ראיה שפרעו לאביו יפרע ואם לאו לא יפרע ואם אין לו לא ראיה ולא שבועה אלא שהיורש אומר שפרעו לאביו ואין הלוה יודע בדבר אם כן הרי זה ספק ואין מוציאין מידו ואם מת המלוה ובא יורשו לגבות מן הלוה

פרק אחד עשר מעות

על יתומים מחניח להן לחייהן וכו' פרין לחייהו נסך מבואר בגמרא ובהלכות: וכן אם אין לו קרקע וכו' אם: ולמה לא יקחו במטבעות כלים על זהב וכו' אם לבל דבר המטויים לא דילמא פקדון כיחהו ואתי מריש ויהיב מיחניה ומקיל ליה וכתב רבנו ויטלהו אחר מותו אם ידע הדיין מלין זה לחייב רובה לומר מלפילו אין אם עדי פקדון כיון מיהו מתן מיחן ומה הנפקד לינו חמור הלה כוטל את שלו ומכל מקום עור כריך דבר אחר שלא יהיה התובע רגיל בבית המלבע וכל זה כפי מה שכתב פרין שמי מהלכות שלוה ופקדון פרלר מהלכות מהדרין וכבר כתבתי בהלכות שלוה שים מעיד מעריכין עדי פקדון וכל שים עדי פקדון ומיחנין מובהקין וכורך ה המיחנין כבון שלין העדי מכירין אותו בבידוד לפילו היה לחייב מה זורין אותן לזה וכמו שכתבתי שם: וכמה יפסקו וכו' זה פשוט: לא שלו אלא אחרים וכו' גם זה מבואר ולמה שם: כל המטלטלין וכו' מימרא בכתובות פ' שמה נשות ובהלכות: מי שהיה בידו שכר וכו' שם רבינה הוה בידיה שכר דרבינה יתמי בר לחתיה הוה ליה נמי לידי הוה קא מפיק ליה לסיכר לחתא לקמיה דרב חסי אמר ליה מהו למסקליה בהדאי נסקליה דילמא מיתנים ניסבקיה דילמא מתקיף לאמר ליה זיל לא עדיף מדידך עד כאן ופירוש לא היו להוליכו במקום שים ספק שמא יארע לו לוקם שלא בדבר שים לחוש שמא יוכיח לאחר כאן שמא ופסד קרם שיכר לבל בדבר שהוי ספק כאן לשם להפוטרופוס להביאו לבית הסבין ולפילו כרי להרויח מהרי לא היו להוליך מטלטלין של יתומים לשוק שלא שם כן הוי קרוב למדיכ' כמו שכתבתי בכמוך וזה מבואר ומכאן מלין מטלטלין לו מחוסה של יתומים בדרך שים ולא בדרך שים בה ספק לוקם שלא שכר וכיוצא בו: נשמעמידין בר' להפטרופוס וכו' זה פשוט ומתבאר פרק הניזקין ובהרבה מקומות: כשיגדלו היתומים נותן להם וכו' פרק הניזקין ובריך לחשבעמהן בלחרונה דברי רבי דסבב לו לומר כרי ובהלכו חזינן לן דקא פסק כר"סבנ וכן דעת רבנו וכית הר"סבא ז"ל כתו בעיטור דוקא בלחרון מחשבי עמהם לבל לכתחלה בריכין בר' לחשב עמהם ולכתוב חשבון המטלטלין והקרקעות וחובות ובל דבר שיתנו בידן וכתב הר"יבר ז"ל דכותבין שתי טטרות לחד להפטרופוס ולחד לקרובים לות בלות והוא הנקרא סטר שטום עד כאן וכותם סטר זה כתו בעיטור בדיני הפטרופוס: ונשבע בנקיטת חפץ וכו' אם לבא מלוי לו מנהו בר' יפטע בנהו רבי יתומי לא יפטע ונפסק הלבה בגמ' כבא מלוי וכתו בהלכו ה"ת דמנהו רבי יתומים לא יפטע בטענ' שמא לבל בטענ' בריית כגון דגדלי יתמי וטעני בטענ' בריית וכפר בהו כגון דא ורלי מפתבע עכ' וזהו שכתב רבנו ולמו נפטע על טענת הספק ולמרו בגמרא לחלוק בין שנהו בר' למנהו הלב שטום דשנהו בר' בהיות הנלה דקא מהימן לבבי דינא לקם על גב דרמי שבועה עליה לא לתי לחומנועי לבל שנהו רבי יתומי מילתא עבדי בהדדי ולי רמית שבועה עליה לתי לחומנועי עד כאן בגמרא ומכאן נרלה ללמוד שלין בית דין יכולין לכוף שום אדם להיות לפטרופוס על היתומים ואינו חייב לקבל הלפטרופוסות בעל כרחו ודבר ברור הוא שלין מצוה שבית דין יכפו עליה ופתבו הר"מבן והר"סבא ז"ל דכי אמריכן אתי לחומנועי דשמע' שלפטרופוס יכול לחזור בו ודוקא קודם שיחזיק בנכסי יתומים אבל לאחר שהחזיק בהן שוב אין יכולין לחזור בהן שלפטרופוס שנהו רבי יתומים שמנע וכו' עד כאן דבריה עוד כתלקו המפרשי ז"ל בדין פסיקתא דהר"מבן ז"ל שכתב שלפטרופוס שנהו רבי יתומים שפסק פטור לפי' בילו ערים דלי מיחייבת ליה לשלומי אתי לחומנועי לבל לפטרופוס שנהו כ"ר והרי הוא כנוסף שכר וחוי בגנבה ואבידה ולא מיבעיא בפסיעה והלילך בזה ויש שחייבין כל לפטרופוס בפסיעה והוא דעת רבינו והוא הסכים הר"סבא ז"ל ולזה הסכים הר"מבן ז"ל ורלותיה ודבריהם לבדר זה ברורין: יש לפטרופוס למכור וכו' בריית פרק הניזקין ושם מתבב ולא עבדים ליקח מדות הוא כדברי ר"סבב שלמר כן בבריית ופסק רבנו כמותו: אבל מוכרין שדה ליקח שוריס וכו' מעשה שם: אין

פרק אחד עשר

מעות

של יתומים שהניח להן אביהן אינן צריכין אפטרופוס אלא ביצד עושין בהם בודקין על מי שיש לו נכסים שיש להם אחריות ויהיו עדית ויהיה איש נאמן ושומע דיני תורה ומעולם לא קבל עליו נדוי ונותנין לו המעות בבית דין קרוב לשבר ורחוק להפסד ונמצאו היתומים נהנין משבר המעות וכן אם א"ל קרקע ינתן להן משכון זהב שבר שאין בו סימן ונושלין בית דין המשכון ונותנין לו המעות קרוב לשבר ורחוק להפסד ולמה לא יקחו משכון כלים וזהב או חלי של זהב שמא של אחרי הוא ויתנו סימן ויטלוהו אחר מותו אם ירע הדיין שאי זה אמוד וכמה יפסקו בשכ' כפי מה שיראו הדיינין או שליש השכר או חציו אפילו ברבית השכר ליתומי אם ראו שזו תקנה להם עושי' לא מצאו אדם שיתנו לו המעות רחוק להפסד וקרוב לשב' הרי אלו מוציאי מהן מזונות מעט מעט עד שיקנו להן במעות קרקע וימסרן אותו ביד אפטרופוס שיעמידו להם: כל המטלטלין של יתומין שמין אותן ומוכרין אותן בבית דין ואם היה השוק קרוב למרי' מוליכין אותן לשוק ומוכרין אותן ויצטרפו דמיהן עם המעות של יתומים: מי שהיה בידו שכר של יתומים אם יניחו באן עד שימכר שמא יחמיץ ואם יוליכו לשוק שמא יארעו אונס בדרך הרי זה עושה בו כדרך שהוא עושה בשלו וכן כל כיוצא בזה:

כ דהבא פריכא כרלותא התם ומכין על רלובן מהפקיד פ פקדון כיד ממעו' ובא לו ותפסו מיד ממעון

ג וגם יביא עדים מהפקיד לאלו כ כדמסתע פ' הכות גבי ההוא גברא דאפקיד בקא ר דכספא גבי חסא וכו' עם למ' רב נחמ חדא ידעינא ביה ב בחסא דלא לתוב ועוד דהא קיהיב סימן עם בתוספו ולעיל בהלבו פקדו פרק קמי עכ':

ד מעמדם בבע' עם:

ה ההוא לפטרופא דהוה בסיבבותיה דרבי מתיר כו' עכ':

ו עיין בהלבו פקדון פר בהנהה:

ז עיין בסמוך בשנגדלו היתומים נותן להם וכו' פרק הניזקין ובריך לחסבעמהן בלחרונה דברי רבי דסבב לו לומר כרי ובהלכו חזינן לן דקא פסק כר"סבנ וכן דעת רבנו וכית הר"סבא ז"ל כתו בעיטור דוקא בלחרון מחשבי עמהם לבל לכתחלה בריכין בר' לחשב

מעות

על יתומים כו' עד שיעמידו להם בטענה פרק לזהו נכסך: כל המטלטלין של יתומים ער וכן כל כיוצא בזה בכתובות פרק לולמה ניזונת: כשמעמידין בר' להן לפטרופוס כו' עד שמא לא יכלה זה מקנו ב בגיטין פרק הניזקין: ולין

פ' לולמה ניזונין

פ' הנחקל

"אמר רב חנן בר רבי חמי שמע הלכה כרבה מלול וכן פסק רב אלפס וכן כתב רי"ף אלף על גב ד דמסנית רבי שמעון בן יעקב קב ונקי"ם בברייתא והלכ' כדבריו ולהו לחמ' זה ותה יסבע לין למרין הלכה מפי תלמוד וכן מוכח פרק הכותב עיין שם בתוספות וכן פי' רבי"ה ועיין בסימן כ"ר עכ':

"ההוא לפטרופ' דהוה בסיבבותיה דר"ל כו' עד סבר לה כרבי יוסי דא' ממילא קנייתי למודי מורי כו':

פרק תשיעי מהילכות שמשה ויובל בספר ודעים ודאיתי להעתיקו פה יען כי שייך להילכות הלואה:

והגיעה ממעטה והוא בפירושו והודה כו' בירושלמי דמביעית גרסינן במלוה מעשרית כפרכית לאכה ממטת פי כבעמוד כפרכית ומעשרית מלוה כגון שאדרה במביעית ממטת: ואם פגמה לאחה או זקפה עליו במלוה כל' כשמואל דאמר פגמה לקח על פי מלה זקפה ודלה כרב דאמר מתפגום ותזקוף: לקן כותבין פרוזבול אלא על הקרקע כו' לבל מטלטלי לא מפני שיכול לכלותם ולקח על גבי דעבין האוכח על גבי יתדו כותבין היינו משום דלא פלוג רבנן ואפשר פי' משנתנו דכותבין לקרקע כל שהו משום דאין להן לוכלה והוי כאילו יש לו משכון בכל מעותיו ואי' מביעית ממטתה ואין כראוי לית דאמר דאפי' אמר להן לוכלה בטול מקח יש להן ומפר' לית דאמרינן טעמ' דמשום דמי לפרוזבול לפי שהלוי לבעות בו חובו כשעשה קונאה דאמרי בכתובות פרק אלמנה דגבי והדר גבי תו לא יחפור ופרק דבבא קמא: ופרוזבול היה לי ואבד כו' ומטעם זה אמר לית דאפי' בלא שבוע' אחן וכת' בשה דאמרין האדברי דודי' במקו' מרגילין לכתוב פרוזבול אבל במקום שאין רגילין אינו נאמן ולא עוד אלא אפילו אין לכתוב פרוזבול אם אמר נאמן עד כאן לשונו ועיין בשיטה בשמו אחר זו: שאין אדם מניח דבר המוטל ואוכל דבר החשוב כו' משמה בחד מתבע מחבירו מאתים זקוקים והלה השיב לו אינו חייב לך אלא ק' זוזי ומתני' דביעית קאמר והשיב זה חלילה לך שאלתני מאה זקוקים שהיית רוצה להלוותם באתים ריוח למה והמוטר יהא שלך והלה משיב כאשר טענתי כן היה ואם הרוחתי הרוחתי לעצמי ושלח ה' חזקיה הדין לפני ה' יחיאל מפרים והשיב דהלה נאמן במה שטוען שהיתר הלוה לו דקאל נאמן לאדם לומ' פרוזבול היה לי ואבד ופרע לאו בלא שבועה מטעמא דקאמר תלמודא לא שביק איניש ואכיל איסורא ואע"ג מיירי בשזה מכחישו דהא דתלמ' דקאמ' נאמר קאל כתבי אלא לו וגרולי הדור לדברי ר"ת לו בי דינא דרב אחי ורב אסי ובמקום שדוש אלא עמד זה בתקו' בי רב אחי ורבא אסי אז נמצא מבר רב אחי ורבא אסי שם כתבו לו היכי מצי למימר פרוזבול היה לי אלא עב אחידי דאל קבלת עלינ מלא' רועי אקר במקום בי רב אחי ורבא אסי ואלה מכחישו ואה נאמן למר פרוזבול היה לי כו' הב נאמן למר דרך היתר הלוותי לאו על פי זה מכחישו וכן כסין מורי רבינו זכל וכת' מכן קיבל מרבו הר' אחאי בר' כלומה שם טוען המלוה עי' גוי בא הערבון לידי דנאמן בלא שבועה שם המכתב עדיין בידו דאין לאדם מטיח עצמו ואמ' למר לויתי ממך בראיית קבוצה ועיין בהילכות הלואה פרק ד' סלין

תשובות השייכות לספר משפטים להילכות טוען ספח ולהילכות גנבה פ' ה':

א כתב ר"ת היה אחד מבני המקבל רבא אחרין זוגין דבבא בתרא ובפרק אחרון מתני' כ' ואל"ל דאקשי דאחרינא ואי"ת הא מאי ספרים וכו' כדפרישי' ספח מהילכות טוען ונטען ושם מקומות שנוהגים בלא לשקל ולעשב הספרים המחוברים להם אפילו במקום שמחייבים להם ממון ושם נוהגים דבר זה דוקא במלמדי תינוקות בלא יעשבו הספרים אם לא בשביל ללמוד בהם ובהיה נהיה ופסקוה כמו שמסרו אבותיהם תקנת חרם הקדמונים והמתקן אל כי ההוא דאחל בכיכר דאמרינן מהשוב ר"ת דוחק דבר זה לרבני כרפת וגל על אמר טוען אחד אומר להשיב לו מעותיו מבר והנה חייבתם לממון להשיב הכל מפני תקנת הקדמונים בלא שקל אדם פקדון והלוה מפני תבעתו יפה דינתם ויפה חייבתם לממון מפני תקנת העיקול אבל לא יפסיד בעל ממון מגו בלו במה שהחזיר שהרי עשאוהו כי ההוא דאחל בכיכר דאמרינן מחבריה מחייב להחזיר מטוס דשומה בהם לוכל נפש דכל מעתא ומעתא עבר עליה כגזיר והוא בבית הקברות דיתים הרשומי כופלים ועבר כל מעתא דכי פליג רבא אחאי במאי דאמר אחאי וקום עליה בדיבא מקום עליה בדיבא אבל בשהדרי לא פליג דיכול לטעון שר כדי דמיה במגו מאחר אתה מכרתו לי ובשביל בלא רבא לסקר יצרע כאן בלא אימורא דעבד עבד ועל פי בית דין אהדר' מטוס דברי' מעותי בהן לוכל נפש ומ"מ מיגו דידיה לא אפסיד ומיהו כמי לתקנת העיקול ואיכא למימר שהקדמונים תקנו כאן כדאמר' כרב עילוים דאיכורא לא הוה קפי ועלמה מכתבתם אין כאן מגו אין בידי אך מה מכתבתם אפילו יש מגו לא היה מועיל מפני תקנת העיקול לית' כדפרי' וגם דבכו זקני פי' דבן לאחי ובין לרבא צריך להחזיר אבל מקום עליה בדיבא פליגי דלאחי הוי דברי' העמיין להסחיל ולהסקיד הילכך יחזירנה מפני לוכל נפש ופרעו או ולרבא כיון דמפקדת לא מחלי הילכך יחזירנה מפני לוכל נפש ופרעו או יחלוקו מכחזו מכחר ויתנו לזה ויטבע החובל וכן עיקר עכל' לאחמה ועיין לקמן בסימן ס"ה ובסימן נ"ב:

להילכות מבירה פי"א ולהילכות מלוה פ' שלישי ופ' שלשה עשר ולהילכות גזילה פרקה'

ב תשובת ר"מ מכאתי דלוכן מטכן חפץ למשען ומשען מטכנו ללוי וכן לא משען ללוי מקיבל לוקנו מטכן מלוכן עד לוקנו זמן ואם יעבור הזמן מוב לא יפרנו והלך לוי וכתנו במתנה ליהודה ועכשיו בא לוכן ותובע מטכנו מטשען כך דעתי נוטה מלוכן ומשען מוכיחין המטכן מיהודה וחזירו ליהודה משום הלואה מהלוה לוי למשען דכל זכות שים לו בה כתן ללוי ואין יכול יהודה לומר ללוכן ומשען לאו בעלי דברים דידי אתון דאמר רב יהודה גזל ולא כתיאמו הבעלים ובא אחד ואכל רבה מזה נוטה רבה מזה נוטה וכו' והא דאמר ר' יצחק בעל חוב קונה מטכן היינו במטכנו מלא במשת הלוואתו ומה מטוען משען ממטכון זה כתן לזמן לאו טענה היא דכל דאי לאמכתא היא ולא קניא אי לא תפס וקנו מיניה בבר חמוב כדאמ' בגדים הילכך אם טוען יהודה אין המטכון בידו יטבע אין ברשותו כדאמרינן פ' המפקיד ועוד יטבע כמה היה מוה ואע"ג דקאל כרב אמי דאמר גבי מלוה חבירו על המטכון ואמר המלוה מלע הלוותיך ומקל היה מוה והלה אומ' גדיונים היה מוה דמטוטה גבי לוה היא דמודה מקצת וקאמר רב אמי זה נטבע אין ברשותו וזה נטבע כמה היה מוה מקצת היה לו לא למלוה כמה היה מוה לפי מלא היה מלו מ"מ כיון דיהודה היה מבור שים בה מתנה גמור אין ליה בגויה כמה הוא מוה ומטבע כדין כל הנטבעין מבתודה נטבעין ולא מטלמים ומלוה מלוה בר יצחק:

להילכות שבירות פ' ראשון ולהילכות פקדון פ' רביעי

ג ושאלת לדוכי על לוכן אמר לטשען תן מה שים לי בידך והלה טוען פרעתי לאחתך ולוכן מטיב מה לוכפת מה שנתת לאחתך תן לי מה שמרתי לידך אם לאמת לוכן בת דעת ולוכן מכיחה ליטא ולית ליתן יטבע אין טשען טאמר לה ופטור דלא סיים לו' טוא' טאמר לטומר חייב דלא מבעית לרבא דמחייב מטעם אחת מהיינתא לי בטבוע' החיך לא מהיינתי לי בטבועה דפטור דלאחתו מהיינתי טפי דכל לאמר שים לו נתן בידה אלא לפילו לאבוי אלבא דרבי יוחנן דאמר מטוס אין רבוני מיהא פקדוני בידו אחר הכא פטור כדאמרינן פרק המפקיד בעובדא דהנהו גיטי דאפקידו מרייהו גבי חד מכייהו יומא חד אמע הלולא ואפקדינהו גבי דההיא שבתא ואמאע דפטור לפילו לרבי יוחנן מטוס דכל יומא הוו אפקדי גבה ואם כן גלוי דעתא דכיחא להו כל שכן הכא גבי אחתו ושוע שים לדמותו לכל המפקיד על דעת לאחתו ובכיו הוא מפקיד ומלוה הגהה מלוי בר בריך ע"כ:

להילכות הלואה פרק חמישי

ד בפרק הגוזל עבים ר' הנותן מעות למלוחו ליקח מ מהן חטים ולקח שעורים שעורים ולקח חטי' תני חדא אם פיחתו פיחתו לו ואם הותירו הותירו לו ותני לידך אם פיחתו פיחתו לו ואם הותירו הותירו לאחמע לר' יוחנ' לקחתי הא ר' אחאי דאמ' מיכוי קונה לפיכך הותירו לו והא ר' יהודה והלכ' כר' יהודה כדפסקיי בהגוזל ופסק דבר זה בהילכות מותפין פ"ה ומתוך כך פסק ר"י מיכול לדם להלוות מעו בהייתר למחציית מכר מיהא כל החזירות על הלוה כגון מיאמר לו מילווני על מכוכו על כסף וזהב מהן להם מתירה לא בקרקע ויעמיד בקרקע ועתה אם הלווני על מכוכות לחרי אם פיחתו פיחתו לו ואם הותירו הותירו לאחמע כמו התמה בחטין ולקח מעורים ואין בענין זה חיסור רבית ליחשב קרוב למכר ורחוק להפסד מיהו אם היה עומה מה מכוה לו היה קרוב לזה וקרוב לזה ואם תאמר נחשב גזלן במה מכנה מכוכו לדבר אחר אם היה נחשב לגזלן לא הייתי אומר לאחמע הלא נחשב לענין זה כמליח נמור מאחר מהן מתכוין לגזול אלא מתכוין

והה והיא הדאוי' לאמר המיב על הלוה לאמר נתן דמי הפרש לערב לתתם למלוה דהא המיה המלו' טפי מדידי' ודמיא לעובדא דהנהו גיטי היכל מטבע הלוה מבתכם לערב לתתם לו ויפטר במגו דאי בעני לאמר לדידך פרעתיך ועוד לא גרע הערב מטליח מעמלו ב בעדים דכל בהגוזל קמ' דהוי מליח ולא מחייב כפיקד תו ב בחבריתי' מכי מטו' ליד מליח ואם דלוכן כפר ואמר לא העמדת לי לותו ערב כמבע מטען מהעמיד לו לערב וממבר לו לפרוע לדלוכן ויפטר:

ולין דמחלין לדין ולחוב עד וכמכיר חוב לקיים
זו מדרך אחת מהאי דין לזכות ולפי זכה זכו בו
חב לה חב ליתומים מחלין להם רשות להפטרופי לחוב ליתומים מחלין לה לכתחלה
ולה דיעבד עד כאן לשונו: **ואני** לומר לפרש עד כאן

מכי דיקדוסין לדין על מנת לזכות
גם בגיטין פרק המדיקן וכמה
מקומות בתלמוד ולכתחו כך קבלנו
פירושה כרבי רמ"ז ז"ל ומ"מ פירוש
הר"ב ז"ל מסולבל: **ולי** להפטרופי
דמחלין להוציא וכו' עד ממחררין
כתב הר"ב ז"ל ים מי מלמר
הלכך כל דמחלין לקח הוא נתן
דמי עכמו ומכח דבהא פליגי דתנן
סב לין בקף גומל בה ור' סבר גומר
וקי"ל גומר הילכך הלכתא כר' עכ"ל:
ואני לומר עיקר זאת ההלכה
בגיטין פרק המדיקן ו
והמחלוקת רבות וכולן דברי אלהים
חיים: **ולי** להפטרופין תורמין ומעמרין
כופר והרוכה לתקן יתקן
כתב הר"ב ז"ל לין הדעת
נוחה היאנו מיהת ה
להפטרופי חבר מוכר טבל להכניל
בני חרס בבכפי היתומי לבל יניח
המותר על מזונותיהם לעבה עד
שירלה מקום ריוח במכירת וחחר
ימכור והטעם מלינו חלה ל
לכורך מעה עכ"ל:
ואני לומר דברי רמ"ז ז"ל הם
בגיטין תלמוד ערוך
פרק המדיקן ומה שפירש הר"ב
ז"ל עבה טובה קל ממ"ל לן לומר
הדי דין הוא ותכוף דעתו ממוכרי
החברים על ידי החרים מהם
עמי לרכות לו מרכורין ולין כאן
מכמולים: **ולי** להפטרופין עומין
לקנטים כופר לין להם קנבה פ'
הדיקי: ומי שכמתנה וכופר לם
היה רלוי פר' כערה שכתפתיה:
לף על פי מלין להפטרופין בריכין וכופר כוף הפרק הבילור למעלה בזה
הפרק עכמו והכורך הזה עבה טובה קל"ל להיות נקי מה' ומיסרל"ל וכן בכל
כיוצא בלנו:

~~סליקו להו הלכות נחלות ובזה סליק כפר משפטים בס"ד~~

נגמר ספר שלשה עשר והוא

ספר משפטים מנין פרקים של ספר זה חמשה ושבעים

הלכות שבידות	שלשה עשר פרקים
הלכות שאלה ופקדון	שמנה פרקים
הלכות מלוה ולוה	שבעה ועשרים פרקים
הלכות טוען ונטען	ששה עשר פרקים
הלכות נחלות	אחר עשר פרקים

כתב הר"ב ז"ל לה
היתומים ולם
ואני לומר לפון הגמ' מלין פרק

אין להפטרופין רשאין למכור ברחוק ולגזול בקרוב למכור ברעה ולגזול
ביפה שמא לא יצליח זה שקנו ואין ר
רשאין לדין ולחוב עם לזכות ליתומין
שמא לא יזכו ונמלא חוב קיים אין
ואפטרופי רשאין להוציא עבדי לחרות
אפי' ליקח מן העבד דמי שיוצא לחרות
אבל מוכרי אותן לאחרים ולוקחין מזה הדמי עם שיוציאוהו לחרות ואותן
האחרים זה שמשחררין והאפטרופין תורמין ומעשרין בבכי יתומים כדי
להאכילן שאין מאכילי את היתומי דבר האסו אבל לא יעשרו ולא יתרומו
כדי להניח פירות מתוקנין אלא ימכרו אותן שכל והרוצה לתקן יתקן
והאפטרופין עושין לקטנים לולב וסוכה וציצית ושופר וספר תורה ותפילין
ומזוזות ומגילה כללו של דבר כל מצות עשה שיש להם קצבה בין שהוא
מדברי תורה בין שהוא מדברי סופרים עושין להם אף על פי שאינן חייבין
במצוה מכל מקום המצות אלא כדי לחנכן אבל אין פוסקין עליהן צדקה
ואפילו לפדיון שבוים מפני שמצות אלו אין להם קצבה ומי שנשתטה או
שנתחרש ב"ד פוסקין עליו צדקה אם היה ראוי אף על פי שאין האפטרופוס
צריך לעשות חשבון כמו שבארנו צריך לחשב בינו לבין עצמו לדקדק
ולהודר הרבה מאביזק של אלו היתומים שהוא רוכב ערבות שנאמר סלו
לרוכב בערבות וגו' אבי יתומים וגו':

ובהשגות אמא לה זו
הדין
הלה מהות דין לזכות ולם זכה זכו
בו היתומי ולם חב לה חב ליתומי
מלין להם רשות להפטרופסין ל
לחוב ליתומים לה לכתחלה ולה
דיעבד עכ"ל: וזה הוא כפי מטת
ר"מ ז"ל מפיד לדין עם בעל דינם
מל יתומים הבלין לעזר על נכסיהם ממה יתחייב בטענותיהם ולכמיגדלו
היתומים ידוכו עמו והקמו לזכות לחבי לה ידוכו לם דינו וכזדכו היתומי לחבי
לה הוי דיבה ותדכו הלה הכי קלמר לין דמחלין לדין ולחוב על מנת לזכות
מלם דנו על מנת לזכות וכתחייבו לון היתומי כפסדין עכ"ל: **וכבר כתבתי**
דעת רבנו ז"ל: **אין** להפטרופסי דמחלין להוכיח עבדים וכו' בבריתה
הנזכרת ומם נחלק רבי ולמר רבי לומר לכי לף הוא נותן דמי עכמו ומכח מפני מהוא כמוכרו לו ורבנו כסכן כתנה קמל

ובהשגות אמא לן גומר הילכך הלכתא כותיה דר' עכ"ל: ורבנו פסק דכפף גומר כמו שנזכר פרק חמימי מהלכות עבדים ופסק כאן דלא כרבי וכן
עקר דפלוגתיהו לאו בהא תלית ז"ל ולף על גב דקמבה לן מהכפף גומר בו בהא כרבנן מבירא לן דלית הלכתא כרבי מחבריו והכא כדי שלא
תגלו בבכפי יתומים הוי דלמור רבנן לפי שליקח דמים ממנו כרלה כמחרור ולי שרית להו זימנ' דלא ידקדקו עמו בדמיו והילכך לחמרו ליקח דמי עכמו עד כאן
דבריו ולף ר"מ ז"ל פירש מחלוקתן בדין כפף גומר וכן עקר: **והאפטרופסין** מעמרין ותורמין וכו' מם להפטרופסין תורמין ומעמרין להאכיל
לבל לא להניח ופירוש רבנו בזה מבואר לין הדעת נוחה מזה מיהיה להפטרופוס חבר ומוכר טבל להכניל בני חרס בבכפי
היתומי לבל יניח המותר על מזונותיהם לעבה עד שירלה מקום ריוח במכירתן וחחר ימכור והטעם מלינו חלה לבורך
מעה עכ"ל: ולכי לומר לם כדבריו לחר סבוף כוף להפטרופסין יתרמו ויעמרו מה תועלת ים ליתומים לחר תקון התבואה עד מעת מכירה לבל ר"מ ז"ל פירש
להניח תבואה לחובר עד שיגדלו למה לי לעטורי בפיגדילו יעמרוס הם עכ"ל ויש טעם לדבריו לפי שבפיגדילו היתומים תהיה טובת הנאה מלהם:
והאפטרופין עומין לקנטים כופה וכו' מפורש בבריתה הנזכרת וכל דיקין הלו הם בין בלפטרופי ממנהו הלב בין בממנהו בית דין וכתבו הר"מבן
והר"מבה ז"ל מכל הלו הדברים מלין להפטרופין רמלין לעמות הוא בטלה נטלו רמות מבית דין לבל לם נטלו רמות מבית דין רמלין
וכן מפורש בתוכפתה עד כאן דבריהם ולכי תמה לה נזכר בדברי רבנו יתומים מפחכו לבל בעל הבית מהוא כלפטרופוס וכפירוש נמנה במפנה וגם
נזכר בגמרה וכתבו הר"מבן ז"ל מדיקו כדין לפטרופוס מפנהו לבי יתומים ולינו נמבע וכן כתבו מן המפרשים ז"ל: **מי** מנמתה לה
מנתחרם וכו' מימר' פרק נערה מפתפתה בנמתה והמוה רבנו דין כתחרם לנמתה: **אף** על פי מלין להפטרופסין וכו' הלו דברי רבנו ריוין הלינו:

נגמר ספר שלשה עשר והוא ספר משפטים בס"ד

בגמרא הכי כיון דהיתומים ממ"נ זוכין יקדש מכספא והיא תיהוי יכולה למכות
הלה במטעה ככמי בחזקתייהו קיימי ותו לא מציא למיפרך בטענת ספין ת
מחזקתייהו ולימצו ולפילו רבי טרפון מודה הכא כי"ל מציא לימצו בספין
ולא מטעה מלה פקדנו אבל כן יש להמציא היתומים דלא תקנו חכמי מטעו
יתומי מלה פקדנו אלא ליטול כגון מים להס מטר ורוכי לגבו"ן היתומים אבל
כמהס כתבנים והתובע טוען ממה המצנו לי מלוכס יודעים מלוכס היה
חייב לי לית כמצנין בטענת ממה לפילו גדולי לם יתומים קטני וכן לכי רגיל
לדין ומעתי כמו כן בשם מורי הר"ר ממוז מבלבורין זצ"ל ומוב ממעתי
כמו כן בשם הר"ר ממציה מטורינא ומוב מלאתי כמו כן בתו"ה יהודה מערים
זצ"ל בשם המוכר לת הבית ומוב מלאתי בד פלטוי גאון זצ"ל לגמרי כדבריי וכן
דין כבר בהרבה מקומות מל הגדולים שממעו דבריי הלה ויפרו בעיניהס
לתכס ר"שבס פי' בפרק המוכר לת הבית מבמצין שבועת יורשין לפי' כשהס
מתבע' ול"ל כדפרמי' ובד פלטוי כתב שים להחריס על היורשים ועל כל
היורשים מזה מיצידו בפני בי"ד ומוד מלאתי גאון לידברי רב צמח גאון זצ"ל
שכתב על דין לחד ושיים בו כך וכל מי שיכו גובה הלה במטעה ואינו יכול
ליפבע פקע ממונו ואינו גובה בין הלמכה בין ב"ח על"ל וזהו רלוי למרי דפרי'
לעיל ופלוס מלוה בי"ר ברוך שי':

להילכות הלואה פ"א

ח **אלופי** ומידועי הר"ר חייס כלשד לדוכי פלל על לשס שהכניסה ללוה
תכסיטין ובגדי כלשס לין ב"ח דלוי גובה מהס יפה כתבת
דלה גבי מכייהו דקל כרבי יהודה דלמר בפרק הלמנה גבי המכנסת טוס ל
לבעלה היא לומר כלי לכי נוטלת והוא לומר דמים לכי נותן והדין עמה מטו
מבח בית לביה ולמ' התס המכנסת טוס לבעלה ודבה הבעל למכור לה ימכור
וכ"ש ומכרו מביהס לפרנסת הבעל מוכיח מיד הלקוחו פי' דלף הבעל שמכר
מוכיח ופרי' מוכיח לשלתר מן הלקוחות דלה רבו חכמי שיתקייס המקח שעה
לחת לפי שלחר מיתת הבעל או לשחר שיגרסינה כוטלתו משום שבח בית
לביה ולין דרכה של לשה לחזר לחר בתי דינין כדלמרי' פרק המולח להכי
בעל המקח לשלתר כי מכורה בכר יוצלה שיביה מכורה לוכו ודין שלת תמכר
ומה שכתב רביכו משה בן מיימון זצ"ל דלה דלמרי' המערוך עצמו והמקדיש
נכסיו לין לו בכסות לשתו ובניו כלום לה ב"ח לין לו בכסו' לשתו ולא בבעב
מבעב לשתן והם בגדי חול לבל בגדי שבת שיחידים גובה מהס ולין כל לס
היו בהן טבעות וכלי כסף ושהב שבל ב"ח יפה כתבת דהייכו מה שהו' תיקן
לה ומסך שלו מירושלמי דפ"ק דיקדושין גבי הלוקח שחלקו שמין מה שעליהן
מה שעל בעותיהן לין שמין ומפרש התס השומה קטלה לבתו מביה לשמבע
וחולקין בלי ברלויה להשתמש בהן בחול וכו' עד בין כלי רגל בין כלי שבת
מביאין לשמבע וחולקין ובעמת מטוס דלה ניחה להו דליבזו ולבה לבר ולטוס
מה שעליה וכ"ש מפרש כמי בהגחל קמ"ל גבי המקדיש כעשה כמי שהקנה להן
כסות לשתו ובניו מעיקרה ומיהו היכא דידוע שהקנה להס מעיקרה לפי' בכלי
שבת ורגל לין לו בכסות לשתו ובניו ולפ"ה ב"ה בנדון זה כיון שהכניסה לו והס
מיוחדים לה ולפועייקי כיהו לדיד ב"ח בוזה שהן ולפי כלי שבת וכלי רגל
וכ"ש מע בירושלמי בפרק מביאת החמה שבתבת וכגבר הטוס הוא פוסק
פחות חומש ממין דעתה של לשה שהיא רוצה לבלות לת כליה ולפחות חותס
חומש וכ"ש זלת חומרת שלין לדס רשאי למכור כלי לשתו והתס שתמת
קלמר לפילו כלי שבת וכלי רגל דלפל טוס קלמר דפוחת חומש ושוד לי בכלי
חול דוקא לשרי מלי לוזיל שהיה הכניסה לו דלוכה למי"ל דמין דעתה לפי'
הוא תיקן לה ב"ח דלוכה למימר מין דעתה של לשה לפילו הכי יהיו רשאי
למכו' כ"ש דמקדיש בהגחל קמ"ל דנעמ' כמי שהקנ' לה מעיקל ומלו' מהי' בי"ר ברוך שי':

להילכות הלואה ופ"ב ופ"ג

ט **לוה** הלומר שטר לשכה הוא זה לינו כלשון לפילו לי כתב ידו יוצא
שמקום לחר ולס המלוה לומר כן וחב לשחרי גם הוא לינו
כלשון ולס לינו חב לשחרים כלשון ושבח עליו ברכה ולס העדים לשרו כן
לפילו לין כתב ידם יוצא שמקום לחר לא שהימכי דלשור לשרם להשהותו
דעדים לכולה לא חתימי כשיוצא דרב לשי ודרב הוכא וכדרב פפת בריה
דרב לידי וכל דלף על גב דרב לשי קלמר לעולם דקלמר עדים וכו' ה"ה בלוה
כמי לית לך טעמא ובפרק שור שנגח ד' וכ' כרבי כתן דלמר שכיין
לגופה בשטרו וחבירו בחבירו כו' ובלבד שידוע לנו שהלשת שחייב לו עדיין
ודפוק בידי הס שמ' זה כבר פרעתיו לגופה קוד' שתבעני הס יכול להשביעו על
כרה ובשטוב רבי שמעון בר' נתן שעלו למעלה גם לזה ובגון דל כריס רבא הא

ו **ראובן** שהלוה לשמעון שטר לחבי ריוח והיו השטר בד שלו עד שעבדיה
עליה השטר והשלוה לא היה יודע לטענין פרוזבול היה לי ולחבי
והיה שבור הדיין לטענין עבורו פרוזבול היה לך ולחבר כדלמרי' פרק השולח כו
לתו לשמי דרב שמ' פרוזבול היה לך ולחבר כגון זה פתח פיך לאלם הוא והשיב
מורי בשם רבינו ברוך שמעבדה שלין לטענין בזמן הזה פרוזבול היה לך ולחבר
שכן כתב בשפר ירלוס דדוקא בימיהס שהיה מצוי שבותבין פרוזבול בכל יום
לפיכך לס יודע שלא נכתב לו פוסחין לומ' פרוזבול היה לך ולחבר לבל בזמן
הזה שלין מצוי לכתוב פרוזבול הוי כמו מילתא דלא שביחא ולא עבדו רבנן
תקנתא לבל מ"מ הוא עצמו יכול לטענין פרוזבול היה לך ולחבר שכן בזמן הזה
היו כותבין כמו כן פרוזבול דדבר קל הוא הרבה כדלמרי' פרק השולח רבן
דבי רב לשי מצרי מיליהו להדדי וכן ר' יונתן מצר מילתי' לר' חייא בר לבא אל
בריכא מידי לחרינא אל לא בריכא מצמע דבדבר קל יכולין לתקן שלא יהא
מצמט וכן הלכה כלשו לשוריי בתרלי ולא כלשוריי דלמרי לעיל מיבה דוקא
בי דינא דרב לשי ורב לשי דלמי לתפקועי מצוכא לבל בשאר דיוכי לא עכ"ל:

להילכות שבירות פ"י

יא **ושאלתם** המלוה לת חבירו על המשכון והוא שם ובמעת קבלת
המשכון לת לוכי שקבל לחריותו על מי הוי כלומ' שלת
טול לת שלך והוי כמו שומר חנם ולא סילק עצמו לגמרי כי התם לן הוי כילון
לשר הא ביתא קמך משכתלך לגמרי נר"ל שם לא הוי דבל היכא דלשר
מעיקרא שלא יהא בלחריותו לא מבעיא דלפי' כי לא לשר הכי לא מלייב אל
בשם כי לשר שלא בלחריו' פטור מבלוס אל לפי' היכא דמלייב לפי' בלוכסין
כי לשר שלא בלחריות פטור מבלוס דמסמע שלא בלחריות מבל ובל דלפילו
בפשיעה כמי לא דמסמע פרק בתרא דשכחות הרי עלי עולה עת שלקריבה
לבית חוכו כו' עד שם הקריבו בית חוכו יבא ופרי והא מקטל קטלה ומשני כ
נעשה כלומר הרי עלי עולה עת שלא לתלייב בלחריות שלשה לעב דכי לשר
הרי עלי עולה חייב לפי' בלוכסין להו כי הדר לשר עת שלא לתלייב לא מבעיא
דלוכסין לא מלייב אל לפילו פשיעה כגון היכא דמקטל קטלה ובילא למימר
כי לשר עת שלקריבבית חוכו דהוה ליה כלשר עת שלהדבה אבל לשר
סתמא עת שלא לתלייב בלחריותן לא מיפטר מפשיעה לית דמדקלי ליה
כשעה כלומ' עת שלשה דההוא כמי הוי דינא הכי ולא דמי לטול לת שלך והבא
מצות דהתס לא אל להודיעו דלא תפס לי שחגרי ושלו' מחי בי ברוך שי':

להילכות שלוחין ושותפין פרק ו' ולהילכות שמיטה

יב **אמת** ולמוכה כי כן לשרתי דלבל דבר חשיב עיקר פלגא מלוה
לעניין המקדש במלוה היכא מקודם וכן לעניין מכר לס מכר
לו קרקע במלוה מהו חייב לו לא קנה להתחייב בלוכסין ולא לעניין הריוח היה
מיך לומר כך דסקיל כל חד וחד פלגא רווחא אלא מטוס רבית ובפקח מיהא
דהיכא דייהב ליה עיסקא סתמא ויקבץ לו דיכא למסר להשתא ליכא למיסר רבית
הוי לבל מילי פלגא מלוה ופלגא פקדון ולפי למיסתי בה מיכר ולעצמו מטלטלין
לבל בניו היכא נמי דהויא מלוה לבל דבר כדמסמע מילתא דבהדיא דקלמרי
סתמא פלגא מלוה וכו' ולא פרעי מידי אלא דלבל מילי קאמ' והכי דרבה פלגא
בהבך תריתי למסתי בהו מכרה ולעצמו מטלטלין לבל בניו הא בהבך תריתי
פלגא מטוס דמיקרי עיסקא לאשכוחי ביה ולא למסתי בהו מכרה ולא לעצמו
מטלטלין לבל בניו אבל לא לסלוק מילי דפריס' דמוד' רבה דמתי דלפי' בהדיא
לפיק ומתי דלא לפיק בהדיא מוד' רבה דהוי פלגא מלוה תדע דמהוא סעמא
דמפרס להכי קרו עיסקא דאס מת לא יעמוד מטלטלין וכו' וההוא טעמא לא
מכיון למימ' דלא חשיב כמי מלוה לעניין קדושין ומכר דהא לפי' פקדון דקבל
עליה לחריות דיכו כמלוה לעניין קדושין כדמסמע פ' הלוים מקדש דפריך הלי
פקדון היכי דמי לי דקבל עליה לחרינ' היכו מלוה והא לעניין מכר וכם לעניין
מטלטלין דעצמו דרבה הוי דלמר לס מת לא יעמוד מטלטלין לבל בניו והיכא
כדפרי' התס דכיון דרבני מתקיף' ולא לכלות להוציאם הוא לא לסמכת עליהו
כמו לשקרקעי דעצמ' דמטלטלי לא מסתעבדי לב"ח היכו מטוס דמסקר' לא
עליהו סמך ולא למבני מכייהו לוזפיה מהרי בדו להוציאן אבל הכי לית בידו
להוציאן לבל גבי מטוה לטו דלוכן מהלוה לממון ויחד לו ממון מטלטלין
ברשותו דלהב גבי מבני כדאיתא פרק לף על פי שי לא מסתבת ליה מביעית
והא כיון דלא תפיס ליה דלוכן לממון לא קריכן ביה על לחיך בידך ועוד
לשמר' בהטולח דמסתה מסתבת בין מלוה בשטר בין מלוה על פה ולפילו
בשטר שים בו לחריות נכסיס כשיין התס דלפי' לרבי יוחנן מסתב לף על גב
דרבי יוחנן סבירא ליה דלפילו מלוה על פה גובה מן היורשין מוף פרק גט
פשוט ופרק קמא דקדושין כל מבן למלוה בשטר שים בו לחריות נכסיס אמת
לעב דמיתמי גבי לעניין מסתה מסתב אלא מסתב לא כעשה לבל בניו
סי' כל הלוה בדבר מלחריות על המקבל מסתב דקריבה בה לא יגע לבי
המלוה

יתכוין לצאת המצליח כדי שיתקיים בדבר ה' ועל פרין הנחל קמח ועיין לקמן בסימן ל"ט:

להילכות נחלות ספ"ח

ח ראיתי מכתב בדין כפל הבית עלו ועל ר' בנותיו ועל לוה לתתו ירמי הבעל לומרי' החמה מתה ריחמוה ולחריה מת הבעל ור' בנותיו והבנו ירמי לותה וחיה על לוה לומ' לוה מתה לחרונ' והבני ירמ כתובתה ום מרבותיכו לומרי' סלע יטול לחי לוה חלק חלק ב' מן הנכסים וים מכתבו סלע יטול לוה חלק לב' מן הנכסים וחסר ליה כספיקו' וספיקי ספיקו' דילמר מת הבעל לחרון ולת"ל לו מת לחרון ממה בת לחת מתה לחרונה וממה העבייה וממה המליתית וממה הרביעית ולכי בעניותי כריה בעיני לף על גב דהוה בת מה כחות מכח ריחוכן ור' בנותיו לת זה סלע כח לחר דכיון דכולן היו קבועין לומרי' כל קבוע כמחצה על מחצה רמי ולוה מקולה כסבר כולן ולה"ל לו מייך למימר ספק ספיקו ולת רמיה הת מילת' כלל לספק ספיקו דעלמ כרפי' מטעם כל קבוע ולכי לומרי' פ' בדרכיו בהחומ' למלוחו כת וקדם לי חמה עד לחיכה לך לימורי דלת כייך פי' לחמה בבית קבועה מכו' כל כבודה בת מלך פנימה ולכך למימר דלחמור בכל הנכסים לעפ סלע קדם סלע לחת מטעם כל קבוע וכן פי' סם ר' ולפרש ספי' סם בעל לת ריחיה מסם לך לחכם ים ריחיה מכפ"ק דכתובות דגרסיכן התם לי דלחזלי לוכהו לגבה כל דפרים מ מרובה פרים הבעל חזלה לוכי לגבייהו והכל קבוע ולת רמי להיכל דהיו הכתות כמוחות והיו גם בעליהן בתך לרין כל לחד לומ' לחתו מת' לחרונה דלת ודלי כל לחת נוטל חלק סמי דים לזה כח כמו לזה הבל הסתת דליכל סלע ב' בעלי דיכן לעב דזה בת מכח הבעל ור' בנותיו וזה בת מכח לחתו גריד הוחיל ולומרי' כל קבוע מקולים הס ויחלוקו ולא"ל סמת לת נהרנו במקום קביעת סלע במקום חוץ לבית דכה"ג פריך בגזיר דילמר בסוקח ולקדים הת לת קסיל דלפילו הס נהרנו חוץ לבית לת' לחמון מיכת נהרנ וכל דפרים מרובה פרים ולכי למימר דתחילה נהרנו לרבע הלב בנותיו עד סלע נסתר סלע לחת מהן והלסה ומהכך תרתי מנסתרו ליכת לרת כפי' ליזה מהן נהרנו תחילה ויחלוקו ולא"ל דלת לסכיכת כל קבוע סלע בדיכי נפטות ובליכורת ולת בדיכי ממונות דזו מכיין לי מסוס דקר' דוחרב לו דנמדיכן מיכיה כל קבוע בדיכי נפטות כת' לס כן בליכורת מכיין סלע ודלי לת לחלק וקבת ים סעד מהת דלומרי' פרק מי סמת נפל הבית עליו ועל מוריטיו כו' העב דים לפרם על לחר ממוריטיו מסמכ נמי לס היו מוריטיו מכים כך היה הדין דיחלוקו לבם בח וורסי מוריטיו העב דיורטי מוריטיו בלין מסכי כחות ובח בת מכח לחד ועב לת פליגי בי"ה ולומרי נכסים בחזקתן שת מסו דיורטי הלב וורסי מוריטיו ודלי ובח ספק ולת כפק מוכיל מידי ורמי דלפילו מתו מוריטיו תחילה ורעם ריחוכן לת לו לבח לגבות עד מיגבוהו בית דין דעמור העומד לגבות לוה כגבוי רמי כרפ' פרק החולץ לחבל בבדון זה לירי ולדי כפיקו כיהכו הללו בלין לירם והללו בלין לירם דברי הכל יחלוקו ולפילו לס הלכה כסמוחל דלומר לת לדם מודים מבועה לבניו מהכי לס הבעל מת ריחמון היו ריחוה ליטול כתובתה הלת מבועה דכל כה"ג מבהרג פתי"ם לת חייסיכן לבדרי וכן פי' רביכו מסמון מייבי"לת זכל על קסיל מקום גבי נפל הבי עליו ועל הסתו למ"ד לב"ה נכסי בחזקת ויחלוקו והח לת לרם מודים מבועה לבניו ותירץ דהכת דמת פתי"ם לת לחכיך לדעתיך לחתפוקי מהכי הלת היכת מת על מיטתו כדרך כל הלרץ בייסוד הדעת וכל כה"ג הכי דלת לוסיף עלה על מילתת דרב וממוחל ולפילו לתל דרב וממוחל לייהו בבל עכין מדלת מסכי בפ כל הנסתכין הכי על כמה פירכות דפרי' להומי' לכן לת קל בהת כותייהו דהת לפילו ההוא דסכיב ומבך לחת סר התם למימר הכי דלת לוסיף עלה ונהי דמכי"מה לי סלע כיקדכו חבת מל סלע פקדכו לחי הת התם דלכן טעם לחלוק לבל הכת הים טעם לחלק כדפריך נימת הכי דלת לוסיף עלה וכורכו יבוריכו לעובדו בידיה וטהרה ויחיר עיכיכו במילור תורה מהיר ב"ר ברוך ט"ס:

לדין הילכות טוען ונטען ולדין הילכות עדות פ' ה'

ו אדוני מחל לפרש"י דסבירי ליה דכל מי שהשד מפייעו נוטל בלת סבועה לתלוי לחמר בפרק לולו מביאות ם פיתכין ופיתכי ועד לחד עד לחד כמלן דלי"ת דמי ויכיח הל למימר דכל מי שהשד מפייעו נוטל מטיבותי' דמר לתיכת שכלל מל ר"ת היכו לולת היכת דכי לתת עד לחד כמי כמלן דלי"ת דמי דהוו להו פיתכיס מל זה כמו עדים ולזה מכנגדו הוו פיתכי ועד לחד בג' עדים ולהכי יכיח דתרי כתלת ותלת כתרי מיהו היכת דלתכת עדים מתם ופיתכיס פיתכיס במקום עדים כמלן דלי"ת

רמי ותרע מכן הוה כדערי' דחמיכל דעד לחד לי"ת ולת לגבין מבועה כדדים הב"ה
לבל קם הוה למבועה לחייב מבועה ולפטור מבועה ועוד לומר לכי לף לימה כח מרובה דדדמי לכל עין ולכל חסלת כח המוחזק לו כח המוציא הוי הוי לומ' כח דוה דלת קם לבל קם הוה ל המוחזק והמוציא ומה היכת מהעד מפייע ל למבועה ולת לת' לחייב מבוע להוציא מחייבי' לת המוחזק מבועה כל מכן לין קם הלת בין לחיוב בין כמפייע למוחזק מיפטרו מן המבועה לפטור הוה קם דלת לומעים ומלוס מלוי ב"ר ברוך מ"ס ועיין בהילכו טוען ונטען ובדברי מורי רב' ז"ל מבלתי בעם רב' ממחה ז"ל דהיכת דעד לחד מפייע למחוייב מבועה פוטרו ממכה ועיין לקמן בסימן ס"ל מורי רביכו ז"ל:

להילכות אישות פ' יו ולהילכות הלואה פ' יד

ז תאיר עיכיכו על הלמה ויתומה מטעכו על לוד' קריקע מכיתן ליתומים מכח זקיכותם הלת יהת מפועבד לכתובת לחם וקיכתם לת כמבעית על כתובתה לחכם היתומים הוכיחו מטר פליהם מחל מבועה כ בבתובת' וגם הקכה לה תבעית המטלטלין העודפי' על כתובת' ועתה טוענת הלמה ממיד כמת חמי היו הככסים מפועבדים לכתובתי ולחו כל כמיהם לבעלי למחול לחמו הבעל בלת קכין עלי כי ממת חמי התפיס כרבי לחמותי וכל הקריקע היה עומד על כתובתה ולת הלמה גובה מכבסי ותומים הלת בבבועה וכל זמן הלת כבבועה ככסים בחזקת יתמי קיימי והיו מפועבדים לכתובתי ובעלי המתכה לת זכו במתכה היכו יתומי לו כלמר מלחר מבעלה המת מחל מבועת כתובת' ים כח בידו למחול לחמו כי ממת היה כודע לו הלת היה לה עורף ולת היה דריך להסביעה ולף על פי כת' בסוף המחילה וגם מחלתי לה נכסים העודפים על סוף כתובתה ממת כתב לסופרת דסטרת מסוס מהבועה מתקנת בבבל התפכת כרבי לוכלמר מלחר מהודה סים לה עודף לזו כל כמיהם להקבות בחמו יתומי לו כלמר מלחר סים הוה כפר הוי כמו רלוי ולת גובה מן הדלוי לו כלמר מיד כמת חמיה לת היו ברסות בעלה כמו גבוי שר מתגבה חוסס לחם בבבועה ולת"ל הל למימר מבעית לחוסס ולת הבחים ברסותם פי' מקבלי מתכה ובברון זה לין מיך לומר כי לת ידעי כלל במילי זקיכתם כי הם קטכים לו לם כלמר כי גדלי כ כבבעין מבועת יורמי' סלע פקדכו חבת לו כלמר לת עדיפי מלביהם חילו היה בחיים לת היה לוכח לתת בחוסס ככסי בלת לחם ולהפקיע כתובת לחם מ מידוסה לסר נפלה כבר ולעפ סהיתומים קטכים לכו בריכין להיזקק בדין זה כי מתכ בריכין למכור הקריקע לבורך תזוכות לס יזכו וגם הלמה לס תזכה עב הפלה: תבועה המסכילים יהיהו קרוב מורי הל מכחם והר' הילל כו עד מוכן לפיכם מטיבותייהו מכמה טעמים כרלה מלין לחלמה על היתומים כלום וחכו היתומים במתכה מכתה זקיכתם לחביהם ולחריו להם כמו נכסי לך ולחריך לפלוני דכבמת רחמון קכה מכי ובלבד ה הבכים מבולדו בבר בבמת המתכה זכו בבל המתכה לחבל הבולדים לחר כן לת דהוה לין לדם מקכה לדבר מלת בת לעולם דבבעה מבולדו הדר מוריה למריה ולהכי לת זכו לחת הבולדים בבר בבמת המתכה לחבל הלמה לין לה כלום דילמא לת היה סם מותר על כתובת הזקבה ולי מסוס סכתב לם מחל לה כל המותר סים לה עודף על כתובתה דהרי הודה סים מותר חדת דלין בלמון הזה לסון הודלה דילמ' ה"ק כמו סכתבתם כל מות' סים להסתפק לס ים לה עודף על כתובתה ועוד מי יוכל לידע מתוך הורלתו כמה ים מותר ממת טוה פרוטה ולו לת ועוד לפילו לפי דבריה מטועבת דמיד כממת חמיה ירם לותה בעלה ובמתעבדו לכתובת' מקריקעי ומטלטלי של חמיה חלק בעלה ולת היה לו כח למחול ולהפקיע מעבוד כתובתה זו לינו ד"ה מקריקעי לבל מטלטלי יכול למכור ולית ולת תגבה מהם כתובתה מדלת כתב' בכתב' מקריקעי לבב מטלטלי וטעמת הוי מטוס דה"ל בטלת תקנת הסוק ולחו דוקא למכור לבל ה"ה מתכת בריה כמו מכתב ר"י ולין להלריך כי יותר מתה מלמי כותב בפכי כבודכם הבל עמכם ולם כן כיון דפטרה מן המבועה והימכה לגבות כל נכסי בעלה הידועים בכתובתה ועוד כתן לה במתכה המטלטלים העודפי' על כתובת' ים לו כח לתת במתכת בריה להפקיע מעבוד מעבת ספק היה דילמא לת היה סם מותר על כתובת' כמבה מהיה טוענת ספק והם ודלי בנכסי' מתי לת הוה מות' זכו במתכה ולפי היו מותר יודעין הן לת לבהן ובכסים בחזקתייהו קיימי עד מתבע לחם זלת ובטוענת ספק לין יכולים ל להוציא מידם דלין ספק מוציא מידי ודלי ועוד דלין הלמה גובה כתובתה הלת בבבועה והיל לוכה יכולה ליפבע סהיה סם מותר ועוד דלמ' פ' הכותב מי ממת והכיח פקדון לו מלוה כד לחרים וכו' עי' ר' עקיב' חומ' יכתבו ליורשיו מכולן בריכין מבועה ולין היורשין בריכין מבועה והילכתה כותיה כדפסקי' בגמרי'

14

מה מהוקין המפרשים מלמד בתחילה ומצטרפים לומרי כי לא יתנו יתר כלל
מה מכתבו בת חילה כן דעתי נוטה מלא מתכוונו כלל חלקו המבורר בחוק מעת
ולא מיעטו סומא לחרש ואם היה רצוי להפסקין בלמדם למה נתכוונו היתי
רן כמו כן דין זה דכיון דמת יפחר הפת לנמרים הלא מצריכין להחזיר
דמי מלוכן יודע כמה מצו למימר מת ממנ דידן ואי משום דמחויל חייתי רחוק
ומקול ודמי להיות דיתומי לומרו המבחנו ולהיות דחלין דמדמי להדדי בכל
המקבל ומלוס יצחק בר אברהם תנבה:

להילכות הלואה פר

יש על מטבע מנפסל פרעי פלס הלוהו מתם מה מהלוהו מתלם לו
הרבה דקדקתי בדבר ומת לא נחלקתי על פי רבותינו ולפ עפ
היה פוסק ר"ת כשנפסל מטבע מלכו דיב' דמלכותא דינא וכמו מתיקן המלטון
מהפוצע לחלתר יפול רבינו והפוצע לאחר מזה יתלם הכל כך היו עושין גם
היהודים בזמיהם על פי ר"ת וגם בתם רבינו שמואל היו אומרי' מרבינו תם
כך היה דן ואם כתוב בשטר פים לו עליך וכך ליטן טובים יצאו בהוצאה
צריך ליתן לו מטבע היוצא אם לא מוסיפין עליו ביותר כפי האמור בהלכה ב
בהוסיפו עליו הר"ן:

להילכות מלוה פרק ד' ולהילכות גזלה ואבדה פא

ב חימה היאך דנין דיני גזלו לו דיני דבית האמרי' בהגזל קמא הגזלני'
ומלוי דבית דין מקבלין מהן ול' דמה מתקבו היכא דכל מה
מביאו גזילה דומיא דהתוא דאמרה לו לאמתו לפילו לבבשך חיכו מלך בהגזל
וים מתרצים דהתם בימי דבי כנסיה מעכה זו וכל' דוקא בימיו אבל לא לפני
ולאחריו ולהכי לא פרי' התם מעמה בריתות ומציות אלא מבריתות מצטרך
רבי לדבי חייא וכה"ג מפרש ר"מו התם בימי דבי כנסיה מעכה זו בשלהי חילו
מציאות וכן בימי ר"מב בכנסיה מעכה זו דמוקי הוריות גבי הא דתקנו כשבשיל
נכנס כל העם עומדים מפניו ולין יושבין עד שיאמר להם שבו ואמרי' בפ' קמא
דקידושין לין יושבין עד מיעב בתקומו וכן ההיא דכל הכלים בימי בחמיה
בן חכליה בכנסיה מעכה זו היינו מי לא לפניו ולא לאחריו כדמוכ' התם וחזרו
והתירו ולפניו היה עדיין מותר יותר כדמוכח התם תו':

להילכות טוען ונטען סף ולעיל לסימן א

א תשובת רבינו מתמון להר' מנחם על לוכן ומתמון מהיה להם
ספרים בטותפות וכן מתמון לומר בלחר מהן וחלקו
והגיע לותו ספר לחלקו מל לוכן לימי כמתבטר לוכן תכן מתמון לת' מהוה
מעכבו בטביל תבישת לחרות מים לו עליו לתת מים חרס קדמונים על כל
דבר הבא לחדם בתורת מלה ופקדון מלא לעכב בטביל טוס תביעה לך
קבלתי מרבותי דלתמ' בטוף המקבל ההוא בגבלה דלחבל מכיחא דלמבבת
מחבריה לתת לקמי' דלחבי לל' זיל להדריה מטוס דבלים מעופין בהן לוכל
נפש ותיקוס בדיבא עילוי' רבה לת' לך בריך למיקס בדיבא עילויה דיכול לטעון
עד כדי דמיה ללמת לקי על גבך דזקוק להחזיר יכול לטעון עד כדי דמיהן והה
כתן ומיהו היכא דים עדים מכח בידו בתורת מלה לא מהיתן לומר לקוח
הוא בידי היכא דלא מוכח בהה דמתיב רב כחמן לומי לן לו חזקה
כו' עד לבל היכא דלא מוכח מהימן מעובדי בני לומר החזרתי לך דלין
בריך להחזיר לו בעדים ומ"מ לכי לומר מלחרי מכן מתמון תיי להחזיר על פי
החרם ע"מ מטוי ליה דלה ולהבו כחמן מטוס טענה דלקוח הוא בידי דלא היתן
לפילו ליכא עדי מבח לידו בתורת מלה דספרים הם דברי העטוי להמחיל
כספרא דלגרתא ולרם רגיל להמחיל ספרי ללומדי תורה מבניר לם לבן
לחיו ולהבו כחמן לומר לקוח הוא בידי ולייבבו מתמון להחזיר הספר לרחובן
רודו ומלוס מתמון בר' אברהם זלה"ה ועיין לעיל בתיתן ר' ולקתן בתיתן לבן

להילכות שותפות רפו והילכות שאלה פב

בב על הלחין מכתכם ספר תיד הגרול ובן הלח הלחד קטן ותוס
היה ויש מתלייבין הגרול למלם מתורת סותפות ותה הקטן
בן לחיו המת ליבו סומר מכר כנגדו לפ"ם מהוה לומר בלחד מן הספרים כ"ל
פלין לחייב הכתכם לפילו בגבלה ולברה דלפילו סותפין בספייהו מוקמי' בפ'
הלומכין ובה"ה בסמוך לי היום ולבי לומר לך לתחר הה לא ל"ל הכי הוה ליה
מתירה בבעלים ופטורין כ"ם יתרעים דקיימי בתפוסת הבית ולייבין בתעבד

בחמה ופטורין מן הילבון בכל חד לחבריה מטעת מיתת לבוהן ומותרין
להסתתם בהן ולא היו מוחלין מלא מדעת וכל מתירתן בבעלים ולפילו יש
קטנים וגדולים כ"ם כשהיו גדולים דלא פקעה מתירה בבעלים ולפילו לומר היום
לחיו ממור לי היום ולמחר לך לתחר לא פקעה מתירה בבעלים דמעיקרא
ולי לא לודית בחא לודי לי מיהא בטעת קמיה כל כמה דלא לתי ולהלי טעכה
בתר כמי יום ריחית יעקב בר' מחיר:

להילכות שכירות רפי

בג שאלה לית ילמדנו רבינו מי מהלוה לחבירו על המטבון ומוה יותר
מן החוב ובחכם המטבון מיד המלוה ולים לן מהוה כ"ם על
המטבון כדיתן מתמת בב"מ ומוקמינן לה כרבי עקיבא מי לומר כיון מבחכם
המטבון פטור המלוה ויטבע מכחכם ויפרע חובו מן הלוה לו דילמת כיון ד
דמטבון לטוביה קיימ' ולא לזכרו דבריס בעלמת קיימת כרלומר רבי עקיבא
כלום הלויתני הלא על המטבון לבר מטבון לבדו מעותיך והב לומרי כיון הלא
הלוהו על לומכתו הלא על המטבון כדדייק רבי עקיבא לפילו בחכם לבר מעותיו
והה דלמרי כ"ם הוי לבבי הה מהוה המטבון יותר על החוב לת' הכי ולין להם
זה על זה כלום וזו תשובת ר"ת על המלוה ועל המטבון לים לן דהם בחכם
יטבע ויטול כל חובו ותדע דבמומל קמיפלגי ברלה מוי מיעור זוזי קיימ' מתני'
ולא לטוסיינא דייתר מחובו לה פליגי והה דלמר רבי עקיבא כלום הלויתני הלא על
המטבון חדא ועוד קלמר חדא דמומל קמר מבר דקלמר רבי עקיבא כטעמת ד
דמעתין ועוד כלו' הלויתני דלא' עקיב' דכ"ם הוי למיתפסיה לזוזי דלא כדיך
למיעל ומיפק כמיעור מוה המטבון דלמ' לעיל בבי לומכין מומר מבר הן והה
דלא לפטיט' לן התם עד דמקיל וטורי דלימא למימר פטיטה ליה התם מהכא
דהה רבי יהודה דפליג במלוה על המטבון בין פירות למעות ובומכין דהיינו
מעות מודה והך בריית' לא לפיין תלמודא לרעתיה לל' מתום דרבי לליעזר
פליג עלים ובעי דלמסוקי תלמודא היכא דמתני' כרבי לליעזר ל' פטיטה ליה
התם מהכא לרבי עקיבא דלכולהו מיכוי כ"ל כלום הלויתני בחרא ועוד ועוד
דלימה לדבר דלי נחכם המטבון יטבע ויטול כל חובו דלמרי' בבי העיר מפלחן
את מקליהם עד נמבעין ליטול מכרס ודוחה לחני הדברי' קו הפתח ומה פועל
על המטבון לם נחכם מקיל מכרו מלוה על המטבון לו כל מכן בן בנו מל קו
הוי דמלוה דלחית ביה בתילות חסד לו מחייבינן ליה למלוה ועוד מלוה קתני
ל"ם במטבון בע"כ ול"בתילות חסד' ל"ם בטברו ל"ם סוה טפי ל"ם כבבדו לו מבח
בפחות ועוד דקתני התם לבל הלוהו ד"ה לבר מטבון לבר מעותיו ול' שיעזר
בע"כ מומר מכר חטיב ליה ולא יותר דסברא הוי דמ"ם מפיק לי' המלוה כריך
למטבון גר' ול"ב לוה וטובא היכא בניהו ע"כ מכתוקיהל' קו"ל ובע':

להילכות שכירות פה

בד על עכך הדין בחד מטבר סום ושלה מחבירו שר מקום פלוני רחוק
ח' ימים ובתן מטבון על המכירות וכטהלך ב' ימים כמלך למוד כי
מתע עים מכנה בדרך מפני התועים ומה לעירו לחר ב' ימים כה מבטיחו ע"ב
מלס היה הולך שר מקום פלו היה מלחת הסוכר נבמרת וימי החזר למטכיר
לעמות בבום כל חפצו מ"מ לתן מהדי מכתרבה המכירות מחמת ימי החזרה
ולא העלו על לבם מימלהו מוכרין חרמים בחזרה מיפחות מתחילתו חלל
בשכירות דמקרה בעלמת הוי גם ל"ל דנגב לו קוביומטום הגיעו ולפילו הים
מסקר היה מכחם בו וכופר ק"ו לנוים לומר פיהם רבר מום היכך ל"ל הלי מום
והעבר והשבלה ברמות סוכר ימים עדיין לחרי סובו לעמות בו מה מירכם
להמכירו בעיר ולהביה עכים מן היער ומלר מלחכו המכויות סם לעגלות גם
לתן לומר מלין לו לעמות עבידת דקמיה מיכה היכא דמלים עיברית' ומטמי
למלחכה לחרת והרי זלת קמה היימנו דכי הדר בריקן הדר' ובתן הרי הוא
טעון לא לקתה מדת הדין על כך דכיון לי' למטכיר מעמה סום מלו מלחכ'
טעון מבי' עירו ויטוב בכל יום לערב ולין בביתו מלם' יבא ריקן מלרן מרחקי'
דכמה פגעים ומקרלות רעים להולכי דרכים גם מטכיר רגיל תמיד להמכיל
לחרים ומלוס מתמון בר' אברהם זלה"ה:

להילכות נחלות רפי

כה אשר מלת לחי' סים להם לח במדינת היס לין יכולין לחלוק ולהכיח
לו חלקו ובמה נמתפקת בפ' בית כור גבי מני לחים מחלקו ובח
להם לח ממדינת היס דלמ' בטולה מחלוק ול"ל רבה לרב כחמן שלח מעתה הכי
תלת' דקיימי ולתלי בי תרי מיכייהו ופלגי ה"ל דבטולה מחלוק ול"ל רב כחמן הכי
המתה התם כחות לדעת' דתלת' מעיקר' ס"ת כלב לחי לו ב' מותפי דפליג תרי
מיכייהו

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

ספר הזכרונות

חמי בי רב לרכבי לתרי ריבמי וכו׳ ומקשינן דמתניתין בדיוק לא מיבעי קשיא למקני הלוואה התם מיירי בקנין חליפין אבל קנין כסף דבכל הני הלוואה ובני ריבית דקנין לגבי קנין מיבעי קשיא דמתניתין מיבעי בדיוק כמו מתמר מלמטן וכן מתמע מפרקי בר״פ לפנים וכן מוכח בדברי רבינו להעמיד בר׳ מתמרן אבל דבריו המחבר כמין כדברי ר׳ כמפורש בשו״ת מהילכות ובהילכות מלוחין שם וכן שם מכתבכל למען דבריו המחבר מהילכו מלוחין והאגה לסמר שם וכן דן מורי רבינו מהיד זכל סדלקמן בסיעתן פ״ח אבל לפי שהיה לומל לאותן מקנה ממנו את החוב לפי מחל לך כל מה שהוא חייב לי ולא תדרשנו ותתכנו לך ולא תזכה בו לבורך עצמי ומעכשיו לפי פטור ממך בעניין זה רמזה מהילכו רבינו ו

הגה״ה

חיבה על הודיה כדברי מורי מקנה המעות מדבה בהודיית לפיכך לפי פלוגתא דר׳ יוסה בר׳ ירמיה אבל בשטר כתב ולל והודיה דלפיכך לא מהני דשם הוא דגרסינן בפרק מי שמת למיתרי דקתני רב נחמן מילתא דלית בבריה לית בשטר מילתא דלית בבריה לית בשטר ומקשי לה מהא שלח הלוואתי לפלוני וכו׳ ומכי לי בבריה לאו בעמד מלמטן לימכי לי לאו בהודיה לפלוני חוב בהודיה לפלוני בשטר דרבותא הלא בעמד מלמטן עכ״ל:

להילכות טוען ונטען פ״ח

לב שלום רב לרב קיסטוה ה הכור יעקב כורדיבו

לשבועת מבין לחדון לפיכך בקדיקא כיצד הדמיתני על דבר הספר מטען דלוכן לת מתשען לי מדר קדמי מהיה מל מוריתי מהמחילו ללוי ולוי המחילו ליהודה חמיו וכפטר יהודה ממכנוהו יחדמין לכלך עם מלר ספרים ועכשיו לכי תובעו ממך כדין דברים העמוי להמחיל ולהמכיר ומעמן מעיד לאמין מדר קדמים בדי ולאו בעל דברים דידי לת ולי לא המחיל מוריתך כלום כלאמר הוריתך ולך הל היודעים ממכנוהו לכלי לולי לאמ׳ ממכרו מוריתך להביהם לו ממכנו ומת׳ יהיו כלאמרי לאחרי מלין לך עדי מרלוהו בידם וגם עדים מרלוהו בדי לין לך כר׳ בעיבי לפי עבי דעתי מלם לין עדי לרלוכן מספר ידועתי בדד מעמן ולא מוי רלה ולם היה יהוד קיים היה יכול לכפור בספר בעמה מהיה בידו כמו מהעתה בדד מעמן והיה יכול לומר מלא היה בידו משלם לו מהחזירו כל זכות מהיה לו ליהודה בספר לם היה קיים והיה טוען לקוח הוא בידי והיה כלאמן כל זמן מלא מוי רלה מגו דלאי בעי לאמר להדס לו החזרתיו לך כל לאותו זכו׳ים לילמין וללוקח מהם הספר וכגון זה טוענין ליהדם וטוענין ללוקח כי לם היה יהוד קיים היה טוען לקוח הוא בידי והיה כלאמן בשעה שהיה הספר בידו ולא מוי רלה ולותה הזכות הודים להם וגם לם מכרוה ללוקח לו מכנו ללוה כמו שהיה פטור יהודה לם היה קיים מכבועת היסת לם לין רלובן טוענו טענת ברית דין מלומד ומעמנה מלוה ברורה לגבם ממען פטור וגם לם תבעו רלובן למעען בטענת ברית מלם היה תובע לת יהודה כך היה ברין ליכנע מבועת היסת מת יכדע יהודה וממען הכלים מכחם פטורים בלא לותה מבוע׳ שהיה יהודה חייב ליכנע מלקוח הוא בידו לם היה קיים והיה טוען כך דקל לפילו לרב ומחולל לדם מורים מבועה לבניו בממען שהוא מוחזק מדמכני בפרק כל הנכנסין נבי בריית דתניא מהבן גוזה בשבועת יורשי הלמני בם היא דלמר כל העומד לגבות כגבוי דמי דמטר כים היכה על היתומי נכנע וגוזה מחכה מ׳מחכה מלוה ומחכה פקדון מורים הכפוף לבניו להיות פטורים מבועה דהחזרתיו לך לעל מהוא חייב ליכנע כך היה קיים לתני מפיר לפי׳ לרב ומחולל מטע׳ שפי׳ כי ממען שהוא מוחזק ומחויב מבועה עליו היורש׳ יורמין לותו ופטורין מן המבועה שהיה הוא חייב ולולם לם ידוע ומפורסם לכ שלא היה יהודה יכול לכפור לקח על גבד שלא מוי רלה מחמת שירא לשבות לת הידוע פן יכחם וכן יחזיקוהו כמקרקעי דומי דרבה בר מרמוס שהיה ירא לומר לקוחה היא בידי מפוס דנפק עלה קלא דלמעה דיתמי היא בזה רלתי מכתב רבנו יעקב מ״כ שלא יהא נחמן לומר לקוחים הם בידי הספרי מגו דלי בעי לאמר להדס לו החזרתי לך כי לא היה יכול לומר מיד מפורסם ולא יהא לו מגו ולעפ״כ תמהתי הילך יש למומחים כלל דלמעה דיתמי היא ירא לומר לקוחה הוא שלא יהא מגו כיון דנפק עלה קלא דלמעה דיתמי היא בידי יכחם כי נקל להתברר ולפילו לא יתברר יחזיקוהו כל העולם מיקרן בעבור הקול לבל גבי מטלטלין והכלים לפילו כודע שהוא בידו יכול כל מביה לומר החזרתים כדלמרי בשמעתין קמייתא בחמן פרק הי ובדים כל הנכנעין פים לו להלמיכו במסר לו בעדים ומיקרקין ליה בעדים מתוך שיכול לומ׳ החזרתיו לך ולין לחלק בין ספרי לשאר חפצים דהא מהיכ תימי לחלק בינייהם ולהוכיל ממען וכל מכן למה מפ״ח דנפק עלי׳ קלא דיתמי הוא לא היי טענת מפוס דמוב לימו יכול להעיד פניו אלא כיון פים קלא חמור כמחלה וכגון מיבת הקול בתוך פלם והיה לו ליתר בשטרו כלאו ממע מחלה וגם לם

לא היה ליהודה פוס מגו לין נרלה להוכי׳ ממנו הממען ומיורפיו מכח דבריים העמוי להמחיל ולהמכי׳ לא לפי דלול הדיוקין ולהבת לים ז רעהו ומבחת לים לת רעהו ולפי מנהג המקו׳ ודלי לם עמוי להמחיל ולהמכיר פוי דלובן ליהוד׳ רלה ומוכי׳ דלובן ידופתו מידו מטעם מעמוי להמחיל דלעפ מרלוב׳ לוכו יודע לם מחול הוא בידו לן לקוח מבטל חזקת המחזיק הבא בטענת ברית דהכי מתמע בהכותב דיהי לא הוו מכירי תורי לרועה לא היה נחמן לומר מחייב ת תפיסכה לפי פלין לו מגו לומ׳ לקוחין הן בידי מהגזדות לין להן חזקה שמא מטוס דיהוי דבריס פלין להן חזקה לא מהניא להו חזקה המחזיק בטענת ברית לף על גב דלמרי קמי לכה לא טענת ממי ומ״ת כיון דמודה דלובן למעען ממכנוהו לן יום בו תקנת המוך ויטבע ממען כמה הלוה עליו ויטול ופתרין רלה כ״ל לפילו לין עדים דולים לותו בידו בטענת תביעה בבר לם בטעה לחרת דלהו לבלו בעדים ומבעו מה טיבו לבלך וטבן לתה מכרתו לי לו טענה לחרת כיוצא בה מרלוי לעכבו ולין רלוי להחזידו לפי לותה טענה כ״ל דרחמיב רלה ולין לו מגו מיכול לומר החזרתי לך מילתי לפילו לם היה טוען בפירום החזרתי לך נרלה מלא היה נחמן כדלמרינן בשנים לומנין מכה לי בידך והלא לומר לין לי והעד׳ מעידין מים לו וחזר ומ״ת פרעתי הוחזק כפרן לותו ממען יבחק בר׳ שמואל זלה״ה:

להילכות הלואה פ״ה

לג לשון מורי רבינו זכ״ל מיהודי הטולח מבכן ע״ג גוי למבכן להודי לחר בדבי המלוה ודלי מוכ׳ לין נרלה להוכי׳ ממנו הממען ומיורפיו מכח דבריים לבל ללוה דיבת לומר ורלותו מדבר בתום יפרע מלומר לגוי בא והלוה מעותיי לומר דלמירה לגוי לעשות לבורך יפרע׳ל לומר ולף על גב דלין מליחות לגוי לימורת דרבנן למלוה ולימר דה״ה ללוה לימורת לימכ לומכס התו׳ פסקו להיתר פרק לימהו נשך בסם ת״ת ובבל ברכת נהנו להיתר כדברי התו׳ מהם מתירי׳ וכ׳ דהיינו דתום׳ מיירי בלא מבכן ולא בלמרלי וכן מוכלי התו׳ וטעמת הוי כיון דיפרע׳ל תבע לגוי להוציל לגבות חובו מיפרע׳ל והרבית והולך הגוי וכובטו ליפרע׳ל לפרוע מיחזי כמלן דמקיל מיהיה רבית לבל מלוה על מבכן מלין היפרע׳ל המלוה ולא הגוי כובטים לת הלוה בבלום דבר ולין להם פוס לחרות עליו זולתי על המבכן ולין להם עסק זה על זה לודות הרבית קרובני בעניין דמותר כדברי התו׳ וכן עמת דבר עכ״ל:

לדין הילכות טוען פרק ראשון

לד על דבר הטוען לחבירו הטלנו לכים לחד והרווחנו הרבה ולא נתת לי חלקי והריני תובעך קבת מן הריוח ולחר זמן דעתי לתובעך מן המחר והנתבע מביב כפרעת לגמרי וקבית ממני מעיל לחד ולא רבית להקיף ליכי לם על ידי ערב ולולו חייב הייתי לך היה לך לומר תנהו לי בחובי עכ״ל בעלי הדין ודקדקת לם היה תע״ל לאו ולם חייב מבועה בלין לטון מבניעין לפי מהנתבע תובע תביעו׳ ממנו כמו כן וזה התובע מביב לכי חייל לך לבל לכי תופס בלותם תביעו׳ פים לי כפלי׳ כן לכי בעניין מהנתבע חייב מבועה ולא מבעיה לם לין עדי׳ במכר לו המעיל מלין בדבריו מל נתבע כלום דיכול לומר התובע מהוא חייב לו לעפ מלא ת״ל תנהו לי בחובי מגו דלא בעי לומר לא מכרת לי כלום לו לחמרתי לך תנהו לי בחובי ולא רציתי שלא לפילו יש עדים ממכר לו ולא ת״ל תנהו לי בחוי לין כאן מגו בעבד בכך ולא דמי לההיא דפרק בתרא דכתובות דמקי לחימר לכולי עלמ׳ היכא דיהבי זוזי והדר כתבי לולו הייתי חייל לך היה לך לפרוע לת מלך כשמכרת לי לת הפרה דהת׳ למה לו למכור לת מדהו כיון מקבל המעות מהוא חייב לו לבל כלין לם לת׳ תנהו לי בחובי היה ירא מלא ימכור לו כלו׳ ועל לעון המבוע לכי דן מכיון מהתובע הזכיר מלאח׳ זמן דעתו לתבוע ימבע מבוע׳ לחת ויפטר הנתבע מ״לין חייב לו כלו׳ ולא״ב מלין התובע תובע לו עכשיו לא בתביעתו תלוה מילת׳ זל לפטו׳ לת זה בשבועה זלת דהא לפי קפרן ונשבע מיפטור כי ההיא דהמביע עליו חמש׳ פעמי׳ דמוקמינן בהגוזל קמא דבבית דין קפץ כל מכן כלין מהוזקן לשבועה ע״י תביעתו ומן המחר טוענו הלא מלין תובעו מלין בדבר זה ממם ולאו כל כמיכ יה לתובעו פעם לחרת דטענה גמור׳ היא ליסבע עליו דבמה מלי׳ תובעו עכשיו מלי כ״מ כיון מטוענו ולומר כן לאחר זמן יתבענו ומה מכתבת ההיא דירושלמי דשבועת חד בר נש הזל למידן קומי דטעי׳ יתיה דהוה מטעי׳ לחבריה חטים ושעורים וכוסמין הל״ר המתין עד דיגלגל עמך מלי דבעי ובקופה תשבע חר על כולן ובפרק שני דיבמי גזירות לימת הכי חר בר נש הזל מדון גבי חברי קמי דרב מרי למיטען ליה חטים ושעורים וכוסמין הל״ר רב כל מה דלמת יכול מגלגל עליה בגלגל ובקופ׳ מיפטר על כולהו ל״ל דהת׳ מתו׳ תביעותיו

היה

מיניהו לתלת חולקין לית הסלימי יכול לבטל החלוקה ולא עמדה חלוקתם וכן פרח ומיתו ודיו בבר צריך לחלוק דלא לימא מילתא דלא שכיחא ובדבר דמייך גוד לו לחבוד לא מסתבר מיהת דמילין לחלוק ואם חלקו יכולין למחות היכא דמייכא גוד לו לחבוד אבל אם בחו לחלוק בחותם דברים שבמין מילין יכולין למחות ואם ים בהן בחלון אחד עכו"ם יכולין למחות לבטל כיון מילין כולם יכולים למר גוד לו לחבוד וכל הספרים סלנו מייך למר בהו גוד לו לחבוד וכן ממעתי מפי רבינו הקדום ממטון בר' אברהם זלה"ה:

להילכות נחלות רפ"י

פ תשובת מורי רבינו מהיר זכ"ל על לשה שמתה והניחה פקדון בית מעון ויש לה בנים מראובן ולוי האחר יצאו פה ומצאי חיבו פה ומראובן שבניה תובע חלקו אם יש ליתן לראובן חלקו או אם יש לראובן עד שיבוא עד שיעיד לו חלקו וילדך פלגא מחיבן לה בית מעון כראמרי' המפקיד היכא שכתב דהוו לה תלתא בנתא אמתבאי היכי וחדא בריתא והוו עד יהבינן ליוקי וכו' ובהא לא פליגי אביי ורבא אלא בתילתא הסלימי אלמ' דיהבינן להחתא דהבא חלקה לף על פי דים לה לחות במדינת היש וקל להבין סר מעון יתן לראובן חלקו בפני בר והיכא שיש להם קרקעות לחלוק דהיכא קפידא ברוחות בזה מבוכה רי"ם יכול לחלוק בפני בר בלא דעת חבירו או לא והיכא דפרק בית כור הלא הבי בי תלתא דקיימי וחזלי בי תרי מיניהו וכלבי הכי דבטלה מחלוקת אין רחוקה מפש כי לא דראובן ומעון ולוי אחים ולוי חוכו פה ויש להם ג' שדות לחלוק והפילו גורלות ונפלה הרחוקה לראובן והסמוכה למעון והשלישי ללוי שיהיו פה כסבא לוי חוכה למיית דכריכי לחזו לחלוק כבתחילה אך על ראובן ועל מעון נתחלפו ונפלה הרחוקה למעון והסמוכה לראובן הרי פרוך הכי דבטלה מחלוקת ראובן ומעון מכמות שכפל תחילה מיהו ממ"מ במטלטלי לרי חולקים בפני בר אלא מדעת השלישי ואפילו קרקעות יכולים לחלוק אלא מדעתו בבר אף על פי שיכול למחות לפי שכתבתיך רי מיהו כל כמה דלא מחי יכולין לחלוק וזכה כל אחד בשלו ולאותו שהיפה מוקמינ"ן כטורוף ואם ימחה השלישי יחלקו פעם שכי בגורל לפי רי"ד דהא גבי בית מקדש מקרקעי למטלטלי וכך מצאתי לפי רבינו במוחל שפי התם דלא בטלה מחלוקת כלל ולא קא מפלגי בין מקרקעי למטלטלי מיהו ברון זה הכל מוין ופלגי בבר בלא דעת דהדך ואלו מחיר בר ברוך שי ושיין לקמן בבימן בא בבוף התשובה:

להילכות שבירות פה

כו אחוה דעתי אף אני לומים לשר שהלכי הרי מרדכי בר אליעזר לשר שכר בית מלאה חטת והקדים לה ר' ליב' וכשרף תוך ח' ימי וחזר ומוחל ממנה חותם ד' ליב' והיה מפיבה לכופלי הבית נתתי ד' ליב' לוה ולא בהו לידי וגם לא ידעיתי מה פתת בר' דהא דמיא להא דהסוכ' את הלומבין המוכר את הבפיבה וטבעה לה בתוכי הדרך לם נתן לא יטול ויש לא נתן לא יתן ומוקי לה התם בין זה ובפיבה זו הלא דלכתורה דמיא הדרב לבפיבה זו ויש שתם דאמרי לם נתן לא יטול בימי הבלי בפיבתי והכא תיתי חמרא הב אלא הא קאומכח לא דמי דהתם יפה כח הלומר כתם כיון שחבירו פי זה והוא לומר כם הבל כיון היכא למימר מזלו גרם מידי דהוה לממכיר בית לחבירו וכפל דתכן פרק השוחל דחייב להעמיד לו בית וכריך בגמרא הך חי דאלל בית זה וכפל אזדא לה פי למה חייב להעמיד לו בית ומדפריך הכי עמ דאיכו חייב להחזיר השכר דקור' שכפל לכל הכחות ומכתבר' לפי הכל חייב למלם הסוכר דברשותו וכפל דכל ימי שכירות הבית ברשותו וגם בקו פי מזלו גרם ורפי לא נתן למה לא יתן לפילו שכר דלאחר בפילה וחל תקמה דכיוצא בה מצינו ב בפיבה בתם ויין זה דפה ויפלם הכל לכיולו דלאחר תביעה חלמת לא מצי למימר הב לי בית דאלל הלמת ויש כברות הרבה לחלק בין בית לבפיבה ובין בפיבה לחמור שמת בחצי הדרך והא דאמרי' כרך הלומ' מפקלי המפקיד בית לחבירו ותבבע ליה על שחולטו בהן הלומ' לו הרי שלך לפניך נתצו חייב להעמיד לו בית אחר עכ"ל צריך לחוקומ' בבית כתם או שמא יש לחלק התם משום דמצוה עליה דמיית ומיהו הכא כיון דבטרם הגיר הויא ליה מכת מדינה ותבן המקבל שרה מחבירו ואכלה חגב אם מכת מדינ' היא מכל לו מן חכרו ופקפיק ותני בין הקדיש לו חכרו בין לא הקדיש תעבדיהו לממיר לאו דרכ' לאקדומי דהא נותן לה מתוכה ממטון בר' אברהם תבבה ועיין בבימן מז:

להילכות שאלה ופקדון פה

כח אשר שלח על ד' ה' כיצי' האר בהיבתך שלך ומצל אחרי ולקחה בתך בדיבורי ואחה יודעת מיוחה כך חבי בעיבי כיון שלקחה מן הקבוב בחיבב על מחבה דמי ולא חזלינן בתר רובא ואין לחלק בין נפקד

לאחר ולרמותו למכיר בית בוי כיון שיחיל לקח מן הקבוב וכל שכן בית שבתך לקח הבדיל שהוא כמו נפקד וכל המפקיד על רשת לשתו ובא הוא מפקיד וכיון דהוי פלגא ופלגא דמי לאחד מהפקיד שלה לבל בעל הבית דאמרי' המעה ושלום יבחן בר' אברהם תנבה:

להילכות הלואה פ"ה ולעיל בסימן ד'

כט לא ידעתי דבר ולא בבית לדם לי ואין לשבידברים שבוחים לשכם בטחתי בחסד האור ולא שמום שפתי מלעבית על לדם שקיבל מעות מחבירו למחצית שכר שתשך פלגא מלוה ופלגא פקדון כדאיתי' פרק המוכר את הבית והא הוא דבית החבו שכר שבותן לו עד שיתן לו בעל המעות לקבל המעות בשכר עמלו דבשקיל פלגא מלוה טורח בפלגא פקדון וכל שכן אם האחריות כולו על המקבל דהתם לא מועיל שכר עמלו אבל אם פי' לו המפקיד הרי הן באחריותי ולא תתן לי ירק החבי שכר ולא תלווש כי אם על מנכונו טובים כמו ואהבתו תקנה מהם בחודה פלוני והתבה כך כרי להפוך אחריות על המקבל אם פיה שתה אין בעל המעות יכול להפסיד כלו' מאם יעמה המקבל כמו שהתבה לו אין כגון מלוה כלל שהרי הם באחריות המפקיד ואין לו למפקיד לחוש שם הם באחריותו דלא שכיחי שיהא פקידה אם יעמה המקבל כמו שהתבה ואם ישבה המקבל להלותם בעל ואחר להרווית יותר ואפילו במזיד יכול לשבותם אם שבור להשתכר יותר ואינו עומה לישור כי המפקיד התבה כך כדי להפוך האחריות על המקבל בשיכוין לא יכול ליתן חבי שכר לבעל המעות ואף על פי שהן עתה מלוה וכל האחריות על המקבל כדאיתי' פרק הגוזל קמא שבותן לשלוחו לישקה שהן חטוש ואקח בהן מעורים אם פיחתו פיחתו לו ואם הותירו הותירו לשכבע ומוקי לה שבותו לו בחורה מלעולם הן בחזקת בעלהבית כל זמן שיכין בעין ועל מכל אחריו על המקבל עי' שמינה כדאקתני אם פחתו פחתו לו לה היו רבית בתה שבותן לו חבי מה שהותירו לפי שלא נתכון להוכיחם מחזקת בעלים כשמינה כי אם להשתכר יותר נתכוון ויתנה אם יבטרך המקבל להוציא מן המעות לברכו יחזיר בקרוב לחרות ויזכה אותן להפקיד עי' לחר וילוה אותן בעיני הדיומוי' אלא לא היו המעות בעין או בחובות הוי בשמורה הילך יתן רבית על מה שהוציא הרי שבותו אותן ואם לא אקח רבו להוציא כשיבטרך ולהחזיר הרי אלו בידו בפקדון והרי הן מלוה עליו ואין בחזקת בעלים ואל רבית היא ואם עירב החוב' של מעות אלו עם שאר מעותיו וחבותיו מפני הטורח שהיו יכול לדקדק מה הן מעות של זה וחובות מעות אחרות מותר לתת חבי שכר לפי חשבון של המעות ואם הוציא מן החוב' לברכו ברשות המפקיד לא כגי לתת חובות לחרות תחתיהן ואפילו ברשות בעל המעות ואפילו במעמד שלשתן כי לית פי' דמעמד שלשתן לומו מועיל בגוי כיון דהלכתא בלא טעמא הוא כ' כדאיתא פרק מי שמת הבו דלא לומיף עלה ישראל ולא בוים אבל קבבה יותר מחבי שכר לא נכון לעשות אם לא ע"י גוי ומחייבי מתים יתן לך חיים אחרים ימים ושנים לך ולזרעך בקרב ישראל ברוך בר' יצחק:

להילכות הלואה פ"ה

ל בדודי הוה עובדא שמעם אחת היה לו לית שכבן מגוי והוכרך למעות ולית המשכון בידי ללות עליו ואמרתי אלו היה להיה מות הגוי לוה ממך וחייב לך הרבית ואת"ל לוה ממני על משכונו ומכרתי מקבל רביתיך ממכו על שלוה זו שאת"ל לוה ממני ואבני אבי מוכר לך כל המשכו ולא תעבני עוד ממכו אם אתה רוצה ואבי פוטרך ולא אתחייב לך המעות ואתה לא תתחייב לי להחזיר המשכון כעבין זה עשה גי רבינו ושלום יבחן בר' שמואל זלה"ה:

להילכות הלואה פ"ה ולהילכות שבירה פ"ו ופרק כ"ה

לא ומה שמלת עוד בחוב"ם כהב שמכרו לישראל חבירו אי אמור או שרי כיון דאין מטבע נוקבה בחליפין קו בחמיר אלו דילמא היי מכר הוא וכיון דקל כרבי יוחבן דאמר מעות קבות אמרי' מילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבבן ואת"ל שרי היכא שלא פרע הגוי החוב עדיין בין מעות לישראל המוכר ורוצה להחזיר לו מעותיו הן ופירותיהן שרי או דילמא מיחזי כרבית ודאי אי הוה שרי מחמת שהמכר מכר לפילו קבל המלוה את המעות היה מותר להחזיר המעות ללוקח שהרי נקנה בעודם ביד הגוי אבל אין זה מכר לפילו שרי אלא רואין הלוה נקנית במעות לפילו דבר תורה לפילו תבב קרקע אם לא בחנת סם וכבריה במעמד שלשתן או מלוה בשטר בחסירת לותיות ובבתיבה קני לך לחיות וכל מעשיו' כדאמרי' פ' מי שמת אבל לי"ב פי' דלעבב קרקע מהני מדין הגוזל קמא כי היכי דלי' לבת הוה מסיק בי' זוזי כו' והא דפרק מי שמת גבי מתנת סם שכתב בה קבן לחמי

הלכות תלמוד תורה פרק ג

א כל ישראל חייבין בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין בריא בין חולה בין בחור בין זקן אפילו עני המתפרנס על הפתח ואפילו אב שבנים רבים צריכין לו חייב הוא שיקצוב זמן לתלמודו ביום ובלילה כל זמן שיש בו דעת להבין כגון זה שיודע להבין דבר מתוך דבר ושואל ומבין מה שישאל אבל קטן שאינו יודע להבין אין מצוה עליו ללמוד ואין אביו חייב לחנכו בתלמוד תורה שאין לו שכר בדבר שאין בו הבנה ואין לו עונש בדבר שאין בו הבנה ואין אביו חייב לחנכו בתלמוד תורה שאין לו שכר בדבר שאין בו הבנה ואין לו עונש בדבר שאין בו הבנה

ב מצות עשה מן התורה ללמוד תורה שבכתב שנאמר ולמדתם אותם את בניכם ונאמר ושננתם לבניך ונאמר וכתבו לכם את השירה הזאת ונאמר ושמתם את דברי אלה ואין מצוה עליו ללמוד תורה שבעל פה שכל ישראל נצטוו שיכתבו ספר תורה לעצמן שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ואף על פי שכתב משה רבינו ספר תורה לישראל לפני פטירתו שנאמר ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי ואל כל זקני ישראל ואל כל שופטיהם ואל כל איש ישראל בעיניהם ואל כל איש ישראל בעיניהם ואל כל איש ישראל בעיניהם

ג מצות עשה מן התורה ללמוד תורה שבכתב שנאמר ולמדתם אותם את בניכם ונאמר ושננתם לבניך ונאמר וכתבו לכם את השירה הזאת ונאמר ושמתם את דברי אלה ואין מצוה עליו ללמוד תורה שבעל פה שכל ישראל נצטוו שיכתבו ספר תורה לעצמן שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ואף על פי שכתב משה רבינו ספר תורה לישראל לפני פטירתו שנאמר ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי ואל כל זקני ישראל ואל כל שופטיהם ואל כל איש ישראל בעיניהם ואל כל איש ישראל בעיניהם ואל כל איש ישראל בעיניהם

ד מצות עשה מן התורה ללמוד תורה שבכתב שנאמר ולמדתם אותם את בניכם ונאמר ושננתם לבניך ונאמר וכתבו לכם את השירה הזאת ונאמר ושמתם את דברי אלה ואין מצוה עליו ללמוד תורה שבעל פה שכל ישראל נצטוו שיכתבו ספר תורה לעצמן שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ואף על פי שכתב משה רבינו ספר תורה לישראל לפני פטירתו שנאמר ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי ואל כל זקני ישראל ואל כל שופטיהם ואל כל איש ישראל בעיניהם ואל כל איש ישראל בעיניהם ואל כל איש ישראל בעיניהם

היה רוצה רב מחיה רוצה לתבוע הרבה תבועו לפיכך אל רב לתתבע מיתתן
מליסבע שר לבקוף ולה יסבע על החטים ומעורים וכומתן לבדן אבל כלן
למה יתתן כיון מזה טוען מפני הריוח חייב לו אלא מלין תובעו וזה לו מכולו
נפרע על דבור זה יכול ליסבע ולין כלן אלא מבוע אחת היולכך ים לתקן מלה
יהה אלו ואו בלין לידי מבועה ויסבעו כמו מכתב שהתבע יסבע מפרע לו עד
כדי תפיסתו והתובע יסבע מלי חיי לו פחות מכדי תפיסתו ומלוס לרוכי ומלו
תורתו נכח כחמ יצחק בר אברה תנבה: הגה מצאתי כתוב מהמבועו
מוות כתוב מבועת חובומבועת הפקדון דמה לי חוב מה לי פקדון ויסבע מלין
לו מכלו ודי בכך כדלמכחן התם למן מלה מטיתי לרוסה ונסוחה ומומרת
יבם וכן פרמי במבועה אחת אבל מבועה דלא דמו להדדי כתוב טענו דבר
אל תבחי וטענו מכרתי לך זה החפץ ולא נתת לי דמיו והלה אומר זה החפץ
היה מעולם אלי בריך לפרש מבועת התבחי לבר ומבועת החפץ לבר ואומר
על דעתיכו לתו מסבירין מכך התבחי וגם מזה וכו עב:

להילכות שבועות פיא

לח דון תמובת רמי לאמר מלתם אם יסבע בבית לו בבזירה כבר נהגו
העם בלורו בעפרה ויתיבו עד מיגיעו לבירוף עפרה וכו עד
וכל המבועות כולל בבזירה אחת על כרחו אל זה מכבדו ואין לו להטיל מום
מבוע על מכבדו כי מלחר מיסבע על אחת יסבע על כולן ובבת אחת מהרב
דבריס מסבירין את המובה למן מלה מטיתי לרוסה ונסוחה ומומרת יבם
וכנוסה וכולן בבבועה אחת ועלוס מלמה בר יצחק:

להילכות הלואה רפ"ה

לו דנו מסומרים לסור ללות מהם ברבית מסוס לפני עור לא תתן
מכשול ומסוס לא תשיך קרי בה לא תסוך ולא על פי מחטא
יסרחל הוא למכס היתר גמור הוא להלוותם ברבית כדלמרי' וחי לחיך עמך
להדר ליה כי היכי דניחי עמך ובמסומר מה לכו להחיותו לעז ולימסע בהס
והוה ליה ממם מסומר להכעיס ועוד למרו בירוסלמי פ"ב דע"ז כותלי דקיסרין
בעו קומי ר' לבהו לבותיכס היו מסתפקי' מעלכו למ' להו לבותיכס לא קלקלו
מעשיהם לתם קלקלתם מעשיכם דתני רבי לחא בשם רבי חדש ועולא בשם
חניכה כותלי דקיסרין מות להלוותם ברבית שמע היכא דקלקלו מות להלוותם
ברבית אבל דלבה כתב יש מקומין להלות ברבית למסומר דלא על פי
מחטא יסרחל הוא וכן לסור למכור לו טריפה מסוס לפני עור לא תתן מכשול
וכן פסק זקני ויש להחזיק דבריו מדברסינן בפ"ב דע"ז לכי סוכה לכל לבות
לחיך לרבות את המסומר ואם מחזרין על הבדיתו להסיב קן מלא נקח ממנו
רבית בירוסלמי פרק קמא דע"ז גרסינן הלין כותלי דקיסרין כדלעיל וכל
דמבירין ליה כותים בירי לחת הן ומפני קלקולם הוא דקנים כדקנים ר' לחוי
כרי מלא יטמעו בהן ולפי לכי מפרש הך דפ"ב דע"ז במסומר לקבל נבלות ל
לתיאבון ולא במסומר להכעיס כי דלמו לקונפו בממונו וכותים הפקר בר"ה
הפקר ומתנה טוין רבנן ולא רבית וס"ק דכתובות גרסינן יהבי לה קנס דלכלה
בבולות מיהו לענין טריפה יתכן להיו כדבריו עכ"ל דלבה ובמה בהילכו כדק'
כת' בשם ר"ח סמסומר הוכל נבילו לתיאבון חסו להלותו ברבי לבל להכעים
מוקר עהרי נבי רבית לחוה כתיב דכתיב כי ימוך לחיך לל תקח מלתו נסך
ותרבית והא דלמרינן בבהדרין לף על פי מחטא יסרחל הוא הייבו לענין
דבריס מלא נלמר בהן לחוה כגון גטין וקדושין כדלמרי' ביבמות גבי מקידם
בזמן הזה חוסמין לקידושי' ממא מעברת המבטי' בא ע"ב דבריו ויש לי להבית
דלבה עוד להתיר מהא דירוסלמי כדלעיל ממתחילה היו מוחזקין הכותי' בידי
לתת והר' סמוקל בר' סלמה לוכר להלות למסומר ברבית מסוס לפני עור לא
תתן מכשול ע"כ סלה:

להילכות טוען פ"א ועיין בהילכות הלואה פרק ב'

לז דעתי כוטה וכן לגי מורה ובא לענין מבועת היסת
הכל לפי רלות הדיינים מלס לפי עיניהס
נלדה מהתובע כמערים לגלגל מבוע על הנתבע כמו מעני תובע לעטיר ם
מהלוה לו מה מלין דלוי להחמין ו הגה
וכיעבה טבא לידך ונלדה לריכין דהייבו דלובן תבע לו מממון מבה
מתוך הענין מהוא מקר ורוצה לחייב לי בידך והסיב מממון לין לך בידי
דהתבע מבועה בחנם כך לגי בענין כלום ומתך לדבר כי יתיס רבים

להילכות הלואה פ"ד

לח מאין לי קלף להסיב למר הלף מהר ממרייה וחד דעימיה
מיהיה ולבא בקברה דרך לרוכה כבר כתבתי
לכם בזה המבוע דלחתן לדם לומר פרעתי היכא דהוליאו על כתב ידו וכן
פסק הלפסי לחתם רבינו ממולל חלק ולולו לא היה כותב נלחתנים הקהל
מכל זמן מכתב ידו יוכח מתחת ידם ולא יהא נלחתן לומר פרעתי היה נלחתן
לומר פרעתי והיה נפטר בבך ובמבועה הילכך בדין זה לף על גב דלגבי
דידיה מהני להו נלחתנותו דהמניהו לגבי נפטויה לגבי יורטין לא מהני מידי
וכמלחן דלא המניהו דמי כדלמרינן פרק הכותב נקי נרד נקי מבועה ממני
יורטין מסבירין לותו לבעולגבי יורטין כמלחן דלא היימי דמי ולולו לא היימי
כלל לא הוה מקיל בעל המטר הלא במבועה המתרת מי לא מקיל לא במבועה
לל הכא דליכא מטרת הלא כתב ידו ונימא מי דהיכא דהמניהו לגבי דידיה
לגבי יורטין כמלחן דלא המניהו דמי ולולו היימי הוה מצטרכן ליתני
פרט כי היכי דמצי למיטען לבהון המתרת מי דהמניהו מצטרכן להו הכי
ולוסטרו כיון דליכא מטרת הלא כתב ידו דדילמא מכח ופרע ולא דמי
לחייב מודה דלא פרע דמפקינן מיתתי דמלבי התס דבמבועת מיתתו הודיו
הלא פרע לבל הכא דילמא פרע ולא לחשיבי דכתב לית נלחתן דמיקול
מיהיה כתב ידו כי היכי דלמרי התס נקי כרך נקי מבועה ממני

ר"מ לית לי מעות ומצה מקרן הן לא מסתברין ליה בעה חבוב לם יאמר
לית לי מעות הלא בריך למיזל ולמזבן לפרוע מעות כדר"מ הכא עכ"ל מורי
רבינו מאיר זצ"ל:

להילכות נחלות פ"י

נו **הא** דיתן פרק הכיזקין מיהפטרופוס כמבע ליתומים היה לומר
הר"י חיים דהיינו דוקא מלא עבד מעלמם אבל לית כמבעין מלא
מעמא דילפי פטורין כדמסיק פ' מור מנבח ר' יה' בהלל דמור חמו דלמר'
דלי לאמרינן מעלמית לפטרופסין מימנוי ולא עבדי והר' ממולל הבחור מוו"דום
כרבי יוסי דיקדין דמעלמי בפמיעה מההוא דפרק המפקיד ההוא תורת דלא
הוה ליה ככי ומיבי למיכל ולקמרי' כיתה ליה לאפטרופוס זול פלים לאמר לכרך
לקרקע מפרמיה מסתמא דלם פמע חייב לפלם והמתה קמו להדדי ולומר ר"י
דבעלמא מחייב לפטרופ' לפלם בפמיעה ולא מימנע בין מיכהו לבי יתומים
בין מיכהו בית דין כדמפרש טעמא בהכיזקין אבל ההיא דמור מנבח פלא
בפבול טובת היתומים מימנין לאתו דטוב היה להם פלא לפטרופא
פלא בפבול תקנת העולם מימרו הפור פלא יגח ולי לאמרת דמעלמי מימנעי
ולא עבדי וכר' דלפי' לם כאבד דבר לאחר ליתומים פלא יפבע פלא פמע פלא
יהא נמנע לבל בזה לינו חוטם לם ים עדים לו יודה בעצמו פפמע לא ימנע לם
מזקקין לאתו לפלם דגרסינן בירושלמי דהכיזקין לתיה דרבי יוחנן כרבנן
ודרבי יוסי בר' חנינא כאבד פלול ומפני לפני רבי יוחנן יפבור כאבד פלול בעי
ההוא בר נש מיתן בנין דמיתקרי מהיתן ודרבי יוסי בר' חנינא לפילו יפבור
כרבנן לדם מבריח עצמו מן המבועה ולית לדם מבריח עצמו מן התפלומין
תו בפרק פור מנבח ר' יה' ופרק הכיזקין:

להילכות מלוה פ"א

נה **בפ"א** דהילכ' מלוה פסק רבי' המחב' דמפדרין לב"ח וכן פסק רב האיי
גלון בפער הגרול פלחל מערי המבוע' וכן פסק רב חלפס וכן כן
נמו ר"י בר' יהודה בפעריס פלו והכי תני להדיה בפרק המקבל ועוד גרסינן
התם לפמר ליה רבה בר חבוה לחלוהו מהו מיפדרו לב"ח לפמר ליה גמר מיכה
מיכה מערכין דכתיב בם ולם מך הזה מערכך החיוהו מערכך וכן מבחתי
בתמובות ר"פ וכן פסק ר"חביה וכן פסק רבינו מלוי זצ"ל בתמובה לבל רבינו
תם פסק בספר היפר הלכה דלין מפדרין לב"ח מהרי"ם בבג פובר כן בפמנה
וקל לל מקום פמנה ר"פבג בפמניתו הלכה כמותו וגם מכינו לפוולי' פפובר'
בפורה לין מפדרין ולא מכינו פום לפוולים פילפרו בפ' מפדרין והיינו
דבה דלפר ליה לאלהו לין הגידפו כלפר כתוב בספרים דלם כן היה לו
להפיב מפדרין פלא הגידפו כדגרסינן בהג מכיין מפדרין לב"ח ומפל לדברי
הפובר כן לא מהוה יפבור כן ועוד הבית רבינו תם דלייה מהא דפרק קמח
דבבא קמא דפריך תלמודא מיהיה לפילו מגלימא דעל כתפי' ולדברי האומר
מפדרין כל הא דקלפרי' מיהיה לפילו מגלימא דעל כתפי' פי' לם יש לו פכים חל
בטלית טובה לו יותר מדאי פמלבישין הרילו לו ודלא כרבי עקיבא דלפר כל
ימילל רלוין לאתויי מיכטלא וכן כתבו התו' פם פרק קמח דב"ק וכן פי'
לם כדברי ר"ת ופה בית יש מן הגלוסי פהורו פמפדרין לבעל חוב מדגרסינן
פרק המקבל כו' וכן עכין כיצד מפדרין לפון רבינו המחבר פבפ"ה מהילכות
מלוה עד ודבינו תם פסק בספר היפר מהלכה מלין מפדרין וכו' כדפי' בדבריס
פם רבי חלפזר גר' פת לין מפדרין לב"ח לפר רב נחמן בר' יצחק לומר מלין
מקרעין כתובתה עכ"ל:

להילכות שכירות רפ"ו
ולהילכות מלוה פ"ג ולעיל בסימן"א ובסימן"ג

נז **נשאל** מלת רבי הל דקל הלוהו על המבטן פומר חכם הוי לם דוקא
בבדי מעותיו לפר הלוה עליו לו בכל פויו על המבטן לפילו מה
פהוא פוה יותר מבדי המעות:

תשובה למלי דפסק ר"י הילכתא כרבה לגבי רב יוסף לגבי פומר לבדים
דפ"ח הוי לה הוי הלה פומר חכם דהכי דלה הוי הלה פומר חכם
בבדי מעותיו חייב ולם לבד המבטן לבדו מעותיו מטעמא דלמר ממולל
לבד קלתי דמגלה לבד הלפה זוזי ולפילו לר"ח והג דמוקמי מילתי דממולל
דוקא בבדפרי' כדי מעותיו כמפורם דמי ולבדו מעותיו לף על גב דלה פדיום
הבי מילי כדי מעותיו לבל ביתר מבדי מעותיו דלה סייבא דממולל לה הוי
הלה עפ"י ולף על פי פים גלוסים מפקין כרב יוסף כיון דפלוגתא דרבותי
הוי מספיקא לה מפקינן מיבה מחוכה ועוד כראה כדברי ר"י מפקין כרבה
כי הבית דלמ"ל לדבריו והיינו דמבטן פלע הלוייתני עליו ומקי' היה פוה דממטע
דהמלוה חייב בלבדית המבטן לפילו ביתר מבדי מעותיו פרי רבבה מוקי לה
בלבד בפמיעה ומבטן פלא בבעית הלוהתו כמי לא הוי פומר מבר הלא בבדי
מעותיו וכן מפמע מדברי ר"י מפי מלימה טעם הוי עליו פ"ם מלי לגרוס הקבל

ויתיר דמצי לקדם בו לת הלוחה ולף על גב דבמעותיו מי פים לו על המבטן
היה יכול לקדם לת הלוחה מכל מקום בפעה מבטלין לא היו מעותיו בדי לתיר
דוקא כפיעור מעותיו חוי פ"ם ועוד דמלי חילוק לינו בין בעת הלוהה לפלא
בפעת הלוהה הלא מבפעת הלוהה לזכרון דבריס ופלא בפע"ה לוהה לעכיבה
ולגובייל לא מייך אלא כדי מעותיו ולתה פלוס ותורת פלוס בנך מר למפעת
מלוד בר' ברוך זצ"ל:

להילכות טוען פ"ח

נז **מיפוד** רבינו יבא הלוי וכן לתיה בתוך רבי' ממעון פ' לחד דיבי ממובות
להה דלמר לפרו חמון ולא תומן כזקקין לקובב תחילה
פרט דלובן תובעו למשען מכה וממשען מביו תפבת מפלי הו מבטן
היה לי בידך וכפחת מדמיו מבפתמת בו כזקקין לראובן מוכיחין המבח
מבמעון ולחר כך כזקקין למשען על דבר התביעה והמבטן ולומר
לייבא דכל כגון פים לו פטר לראובן על משען דלא הין משען נפקד
במה פלהו כזקקין לראובן תחילה להוכיח המכה מבמעון לבל לם הין פטר
הין כזקקין לראובן תחילה דלם כן לפו מגרעים כחו פל משען פלם הין לו
עדים על דבר התפיפה הין בדבריו כלום לם לא היינו כזקקין לראובן תחילה
היה משען נחמן בדבריו ע"מנו דלי בעי לפמר הין לך כלום כיון פלין לו פטר
ולפילו יש לי עדים יכול לומר הזדמנתי כדבבעי לגלמה ולפילו בפטר
דפקדון כדמוכ' פילהי המוכר לת הבית והב' ע"מנו יכול לטעון שר כדי דמיהן
כדבבעי פרק ה"ה גבי הנהו עיזי דלכלי חומלי בהדדי וכו' ולין כדה' לריבא
פ' זה דלף לם יש לו פטר הין מוכיחין המכה ממנו שר פנוע פבית משען
ודיבו להיכן נוט דלהפוכי מטרת למה לי ממה יתחייב גם ראובן לפלם התפים'
והמבטן לפשען ורחייה מפרק המקבל גבי פבין פתיתי פלוה לומר פלם ולוה
לומר כו' דמסיק לפוכי מטרת למה לי בעילתה דעבד' לגלוי ולף על גב דלכל
קריקע בחזקת בעליה קיימה וכמלן דמקיט פטרי בידיה דמי ובב מבעי לף
על פי פלין לו עבפיו עדים כיון דהיום לו למח סופו לבוה לה מטרחיכ' וכן מסיק
תלמודין בפר' בתרי דכתובות גבי פנים מהוכיחו מבי מפרת זה על זה
ומפרם ר"יבא דלין כזקקין להוכיח המכה אלא כזקקין לפשען בבדיו תחילה ומחר
יכול למתק דבריו בבך וכן מבעי לפון הבהה
זיקוק ולא לימר מפוקין וכן מבעי ואם בלהו' פפי כזקקין לתובב תחילה
בפפוק במבית מבמו דלייה יגים דבריו לם ראובן טוען על משען ומבטן
והייבו טעבותיו וכן מבעי בתוס' דתניא טוען על ראובן ומביהם כופרים זה
כיצד הדין הדיינים יושבין והמרוכין לזה מבבי' לת המתבע תחלה ור"ב
עומדי' ובעל הדין פותח בדבריו דלפון כתב דבריהם יגם הלוכס ור'
מלימר מי בעל דבריס יגם הלוכס ור' לפי' הל מסיק פעמים מכזקקין לתתבע
תחילה והיבי מפחת לה כגון דזילי
נכסי ונראה לפרם דלם יש לו קרקע למכור השלם ידלו מראובן התובב יטעון
תחילה ויסברו מלך הוא דחוק למכור וחילי ניכסיה לבל כשמעין דבריו
תחלה יסברו מהוא תובעולה כתבע ולא זילי ניכסיה ועוד הוסיף
ר"יבא פלם ראובן טוען תחלה ולין ראוייו מוכיחים וראוית משען מוכיחים הל
ד"ת דזקקין לתובב תחלה ולא לבתבע עד פיהיו ראוית ראובן מוכיחים דלמן
כל כמיניה לראותו בבך דלילמא לימלו ראוי קימרים ועוד פי' לם יש לראובן
ראוי מוכיו ולמשען לין מוכיחים ממנו המכה ולא לימר' לפוכי מטרת
למה לי ומי' תימה הכ"מ מהא דפ' המקבל מפמע דלא בעי' לת מילתי דעבדית
לגלוי לף על גב דהמתה לא מגלית וגם כראה לפרם דלם לדם תובב לחבירו
מכה והלה חוזר תפבת מפלי ום לי עדים לך לית מוכיו הע"פ מלין מוכיחין ממנו
כיון דעבד לגלוי יתנו לו בית דין זמן ולם לא יבית בתוך הזמן יוכיחו ממנו
המכה ומיהו כל זמן מעבית ראוייה מותר דהילכתא כרבן משען בן גמליאל
בריהיה דלמונה עכ"ל:

להילכות שכידות פ"ב ועיין בהילכות טוען פ"ג

נח **פרק** הגוזל קטן עידוב פרטיות כתיב בלין פ"ם וכי כתיב כי הוה זה
לחלוה לבל לפקדון לא דלפילו כופר בכל חייב מבועי דלוריית'
וכן כתב רבינו הלפסי והקשה ר"ת והלא כמה מבניות מוכיחין דלף
בפקדון בעיבן הודלה במקבת בבבועת פלע הלויתני עליו כו' והיה דמכורה
בת עבר חוליות עבר גפנים טעונות מכרתי לך ופרט וכן ר"יבא לדברי האומר
עידוב פרטיות כתיב בלין כי כתיב בלין זה לחלוה הוא דכתיב כי חלוה
ופקדון דין לחד להם לפיבך לין להעמיד כי הוא זה הלא בדבר המייב בבניה
בחלוה ופקדון כגון להד"ם או החזרתי לך בזה לא יתחייב לא בחלו' ולא בפקדון
הלא לם כן הודה במקבת הטענה דלינו מעיד לכפור הכל לא הלויתני ולא
הפקדתני מלומה לבל בטענת גוכבין מלינה פוטרת בחלוה היה מתחייב
בפקדון בלא הודלה במקבת דלינו מייך מילתי דרבה מבי מה לחזיר תודה
כו' חזקה לין לדם מעיד כו' כי בטענת גוכבין מעיד ומעיד מבי מלין לבדי

ילדות בין שני עולמות

מאת: שרה גולדברג

בשנת 1921 עלתה משפחתי מפולין לארץ ישראל. הייתי אז בת שבע, ואני זוכרת את הספינה כמו את הבית שלנו. היו שם המון אנשים, ולא היה מקום לשבת. ישבנו על חבילות ועל ארגזים, והסתכלנו על הים יום אחרי יום, בלי לדעת מה מחכה לנו.

כשהגענו ליפו, אבא שלי אמר לנו לא לפחד מהרעש. הוא לא ידע שאני כבר שמעתי יריות בדרך, בלילה אחד שבו הספינה עמדה ליד חוף ולא נתנו לנו לרדת. אמא חיבקה אותי חזק, ואני לא הבנתי למה היא בוכה.

הבית ברחוב הגפן

הבית שקיבלנו היה קטן, אבל הוא היה שלנו. שלושה חדרים, חצר עם עץ תאנה, וגג שממנו אפשר היה לראות את הים. אבא תיקן את הבית בעצמו, כי לא היה כסף לשלם לאחרים. הוא עבד יום ולילה, ואני עזרתי לו לסחוב לבנים ולערבב טיט.

השכנים היו כולם עולים חדשים, כמונו. דיברנו יידיש, עברית שבורה, ופולנית. לא הבנתי למה אנשים לא מבינים אחד את השני, עד שהלכתי לבית הספר ולמדתי שגם ילדים אחרים מרגישים בדיוק כמוני.

בית הספר הראשון

בית הספר היה במרתף של בית גדול. היו שם שלושים ילדים ומורה אחת, גברת רבינוביץ, שכולם פחדו ממנה. היא הייתה קשה, אבל היא לימדה אותנו לקרוא ולכתוב בצורה יפה, ואני אוהבת אותה עד היום.

מסע אל הנהר הגדול

מאת: יונתן אלמגור

פרק ראשון: ההחלטה

ביום שישי בבוקר, כשהשמש עוד לא עלתה מעל הגבעות, ישבתי על המדרגות של הבית שלנו וחיכיתי לאבא. הוא יצא מוקדם לשדה, כמו כל יום, אבל היום הוא לא חזר לאכול ארוחת בוקר. אמא אמרה שהוא בטח נשאר לעבוד עוד קצת, אבל אני ידעתי שמשהו לא בסדר.

כשהוא סוף סוף הגיע, הוא לא נכנס הביתה. הוא עמד ליד הדלת, הסתכל על הגג, ואמר לי שהוא צריך לדבר איתי. הלב שלי התחיל לדפוק חזק, כי כשאבא אומר משהו כזה, זה בדרך כלל אומר שמשהו גדול עומד לקרות.

פרק שני: הדרך

הוא סיפר לי שהוא החליט לקחת אותי ואת אחי הגדול, דוד, למסע של שלושה ימים אל הנהר הגדול. לא רק כדי לדוג, אלא כדי שנלמד איך לבנות סירה בעצמנו. אמא לא הייתה שמחה בהתחלה, אבל אחרי שאבא הבטיח שנחזור לפני שבת, היא הסכימה.

פרק שלישי: לילה ראשון

הלילה הראשון היה הכי קשה. לא בגלל הקור, אלא בגלל הדממה. בבית תמיד יש רעשים, אבל שם, מתחת לכיפת השמיים, הכל היה שקט כל כך שהאוזניים כאבו. דוד נרדם מהר, אבל אני שכבתי ער והקשבתי לצרצרים ולמים.

מדריך הישרדות לילדים בעיר

מאת: נועה ברקוביץ

איך לשרוד יום שלם בלי כסף

כשאתה בעיר גדולה ואין לך כסף, הדבר הראשון שאתה לומד הוא שהעיר נראית אחרת לגמרי. מקומות שאנשים אחרים רואים בהם רק בניינים ורחובות, אתה מתחיל לראות בהם מקורות. ברז ציבורי הוא מקור מים. ספרייה היא מקום לחמם בו את הידיים. ספסל ליד תחנת רכבת הוא מקום לנוח בו בלי שמישהו יבקש ממך לזוז.

איפה לישון בלילה

הבעיה הכי גדולה היא לילה. אי אפשר להישאר ער כל הלילה, ואי אפשר לישון בכל מקום. מקומות בטוחים יחסית הם תחנות רכבת גדולות, מרפאות שפתוחות כל הלילה, ולפעמים גם מקלטים ציבוריים. חשוב לזכור שמקום בטוח היום יכול להפוך למקום מסוכן מחר, ולכן כדאי תמיד להכיר לפחות שלושה מקומות אפשריים.

איך להשיג אוכל

אוכל הוא הדבר שקשה להסתדר בלעדיו הכי הרבה זמן. מקלטים ציבוריים מחלקים ארוחות פעמיים ביום, ולפעמים יש גם מרכזים קהילתיים שמחלקים אוכל בחינם. אל תתבייש לשאול. רוב האנשים שעובדים במקומות האלה רוצים לעזור, ולפעמים הם יודעים על מקומות שאתה לא יודע עליהם.

איך לשמור על הבריאות

הגוף הוא הכלי העיקרי שלך, ואם הוא נשבר, הכל נהיה הרבה יותר קשה. נעליים טובות הן השקעה חשובה, כי רגליים שנפצעות בלי טיפול הופכות במהירות לבעיה גדולה. שטיפת ידיים במים וסבון, כשיש אפשרות, מונעת הרבה מחלות. ואם אתה חולה, לך לרופא. בחינם.

להילכות מבירה פו

סד תשובת רבי על ריאובן מכרד למעון חתכו ב׳ ליטרין כדי מיהת
למיר בן מל עכמו ניכו מל ריאובן זה ועתה רוצ׳ ריאובן לחזור
בו כיון מלה היה קנין בדבר וחיכו חפץ ליתן לו לחמיב בקנרה למרב המכרה
חם מעון ירד מכבסיו׳כ עד מלה היו לו מלתי׳ זת והיה כרי ליטול מן הכרקה
ח׳ כל מה מכרד לו חמיו בדבר בעלמה הייב ליתן כדיחתה בדוטלמי פ׳ הזהב
למר ליתן מכה לחבירו וכקם לחזור בו חוזר הדיל דתימר בעמיד לבל בעבי
נעמה מרד ומטוס דמכוזה ממעון ללמוד לת בבו לה גרע בהכי דחילו למר לו
בדיבור בעלמה בלה תכלי מכה לכי נותן לך נעמה כרד וחם ריאובן היה מודה
בדבריו חייב ליתן לו מה מכרד המתה דיקה כפר ולמר להו׳ יפבע מבוע היסת
מלה כדד לו ויפטור לבל חם ממעון היה לו עדיין יותר ממלתים זת מהיה יכול
להתפרכם מפלו לה נעמה כרד ופטור ריאובן וחף על גב דכל מכר פעולה מחיי
בדבור בעלמ׳ והכי כדד לו מכירות עמ מילמוד לת בבו לה מחייב ריאובן דמכי
טעין מטטה לכי בך וחף על גב דבפר׳ זה בורר פרי דמטט׳ לכי בך לי לה טעין
לה טעיכין ליה ה״מ בלומר לחבירי מכה לי בדך ולמר לו הן ולה למר לחם
עדי דמחכי התם דמילתה דלה מכיחה לה טעין לה טעיכין לי לה טעין ולה
מכיחה כלל מידה לחם לחבירו בפני עדים להמטרה בעלמה לבל הכה כיון
דממעון לקו עכי הוה ומכוה ללמוד לת בבו כדילפיכן פ׳ דקידושין ולה רכה
ללמדו ומדל לו ריאובן מעות כדי מייקיים מכוה המוטלת עליו מכי למר מטטה
לכי בך כדחמ׳ פ׳ הגחל בתר׳ הרי מהיה בורח מבית הלסורין והיתה מעבורת
לפכיו וחל טול דיבר והעבירכי לין לו חלה מכרו מרקפסין וחכי לין לו חלה מכרו
ממעמ רכל מעת׳ הוי דיכה הכי דלפילו לי לה טעין לכן טעיכין ליה מטו׳ ריאכן
מהדי דלה נתכון בלב פלם לתת לו חלה להמרח בעלמ׳ ועוד מפר׳ התם למתכי
דהת׳ ולימ׳ מטטה לכי בך מי לה תכית הרי מהיה בורח וכו׳ ולה מטכי כרפ׳ דלה
טעין מטטה לכי בך ובריית׳ דקא טעין סמ רכל כהב לפי לי לה טעין טעיכין
ליה וכן ההיא דסם מכות חליכה חלוק לה עמ מתתן לך מלתי׳ זת ומקיים דמכי
לימ׳ מטטה לכי בך ולפי לה טעכה טעיכין ליה מפי כרפ׳ וכם הכ׳ דילמו נופיה
טעין לה היה קנין בדבר וחוזרכי לם כן היה כילמו למר מטטה לכי בך וחוזר
וחף על גב דרב מקרייה זכל כת׳ עלה דההיא דזה בורר דכריך ליטבע מכיתכון
להטטו כל דהמ״ל דהההיא דהת׳ כיון דילי לה טעין לה טעכי ליה לבל בהה מההוא
טעמא מהוכחתי דלפילו כי לה טעין טעיכין ליה מההוא טעמא נופיה לה בעי
לאומתבעי דלהמטרה כתכין וקל להבין ומלוס מלי׳ בר בי׳ך זכל׳:

להילכות מבירה פג

סה בפרק גט פמוט תר׳ מטר מזמכו כתוב בסמת לו בי׳ בתמרי מטר
מלוחר הוא וכטר דל יהודה ורבי יוסי פוסל וכו׳ עד לה כחלקו
הלה בסטר מלוחר דעלמה וכו׳ וכתב בעל העיטור עלה וק׳ל כרבי יוסי ומטר
מלוחר פסול עד דכתב ביה לחרכוהי וכתבוהי ובתר הכי כתב והה בסטרי
מקח ומכר לי כתב ביה לחרכוהי וכתבוהי כמר ובתר הכי כתב להה
דלמר להו׳ רב לכפרי כי יתבית במילי כתבית וכו׳ וז׳ל וכתבו הכי מהדורה
לימכר לכה במילי ולחרכוה וכתבוה בהיכי ביום פלן ולי לה מתחזי כמיקר׳
עכ׳ל ולהה דלמר להו רכה בר מילה להכהו דכתבי סטרי לקכייתה לי ידעיתו
יומה דלקכייתו ביה כתובו ולי לה כ׳כתב וז׳ל ומסתבר׳ כיון דק׳ל בעלמ׳ למיחזי
כמיקדיה לה חיימיכן כתבי יומה דבריה וכתבי לחרכוהי עכ׳ל ומה מכתב
ומלוחרים פסולין לי לה כתב ביה לחרכוהי וכתבוהי תימה לי דבהדיה
מסקיכן התם דהלדכה לה עבדיכן הכי ולה׳ל לכה למיחם דלמי למיטרף מלה
כדין בתר דלמ׳ להו רב מפרה לכפרי כי כתבית הכי תבריו וכו׳ כבהילכות מלוה
מכ׳ ועוד ק׳ל מההיה דרים גמרה בפרק לחד דיכי מתוכו׳ סטר מזמכו כתוב
בלחד בכיסן בממיטה וכו׳ עד חיימיכן ממה לחרוה כו׳ והעדים כמרי והסטר
כרלחית בהילכו׳ עדות מפלו וכרמכמ׳ מתוך פרט לסר הבית בעיטור דמייתי
דלייה מיכה להכמיד כל סטרי דמסקה לן לי מלוחר לו מוקדם כרלחית
בהילכות עדות בהג״ה מפלו ועוד ק׳ל דמעיקרה כתב להה דלמ׳ להו רב
לכפרי כו׳ ולי לה מיתחזי כמיקרה ובתר הכי כת׳ להה דלמ׳ להו רבה בר מילה
להכהו דכתבי סטרי לקכייתי׳ לחד ומסתבר׳ כיון דק׳ל בעלמ׳ דלמיחזי כמיקרה
לה חיימיכן כתבי יומה דבריה וכתבי ולחרכוהי ולדבר׳ להה דרבה בר מילה
קלמר תלמודה ולי לה מיתחזי כמיקרה ולהה דלב לה קלמר הכי ועוד לי
כתבי לחרכוהי תפילו לי חיימיכן למחזי כמיקרה תו ליכה למיחם כיון דכתבי
הכי כדמוכח התם דלמר כתבו יומה דקייתיתו ביה ולי לה מיתחזי כמיקרה
ולי לה חיימי׳ למיחזי כמיקרה לה בריכי למכתב כלל ולחרכוהי כדמוכח התם
דמטוס דמחזי כמיקרה לח׳ להו כתבו יומה דקייתיתו ביה ועק׳ל דלפי דבדי

למיטבען תו סיטרלי כיכהו דמטבען סיטרלי כיכהו טעבה גרטה היו ולה מהימן
למיטבען סיטרלי כיכהו הלה חיכה דלחת לחה מבו כדילמרי׳ פרק הכותב לחת לך
סחדי דפרטיי למר לחה לה חם כן מתוך פיכול לומר להדיה יכול לומר סיטרלי
מיכהו חה לי לה הוי מכי מטען להדיה לה מהימן לומר סיטרלי כיכהו כיון דלית
לחה מבו ומלוס מלי׳ בר בי׳ך זכל׳:

להילכות מבירה פו

סו תשובת רבי על ריאובן מכרד למעון חתכו ב׳ ליטרין כדי מיהת
למר בן מל עכמו ניכו מל ריאובן זה ועתה רוצ׳ ריאובן לחזור
בו כיון מלה היה קנין בדבר וחיכו חפץ ליתן לו לחמיב בקנרה למרב המכרה
חם מעון ירד מכבסיו׳כ עד מלה היו לו מלתי׳ זת והיה כרי ליטול מן הכרקה
ח׳ כל מה מכרד לו חמיו בדבר בעלמה הייב ליתן כדיחתה בדוטלמי פ׳ הזהב
למר ליתן מכה לחבירו וכקם לחזור בו חוזר הדיל דתימר בעמיד לבל בעבי
נעמה מרד ומטוס דמכוזה ממעון ללמוד לת בבו לה גרע בהכי דחילו למר לו
בדיבור בעלמה בלה תכלי מכה לכי נותן לך נעמה כרד וחם ריאובן היה מודה
בדבריו חייב ליתן לו מה מכרד המתה דיקה כפר ולמר להו׳ יפבע מבוע היסת
מלה כדד לו ויפטור לבל חם ממעון היה לו עדיין יותר ממלתים זת מהיה יכול
להתפרכם מפלו לה נעמה כרד ופטור ריאובן וחף על גב דכל מכר פעולה מחיי
בדבור בעלמ׳ והכי כדד לו מכירות עמ מילמוד לת בבו לה מחייב ריאובן דמכי
טעין מטטה לכי בך וחף על גב דבפר׳ זה בורר פרי דמטט׳ לכי בך לי לה טעין
לה טעיכין ליה ה״מ בלומר לחבירי מכה לי בדך ולמר לו הן ולה למר לחם
עדי דמחכי התם דמילתה דלה מכיחה לה טעין לה טעיכין לי לה טעין ולה
מכיחה כלל מידה לחם לחבירו בפני עדים להמטרה בעלמה לבל הכה כיון
דממעון לקו עכי הוה ומכוה ללמוד לת בבו כדילפיכן פ׳ דקידושין ולה רכה
ללמדו ומדל לו ריאובן מעות כדי מייקיים מכוה המוטלת עליו מכי למר מטטה
לכי בך כדחמ׳ פ׳ הגחל בתר׳ הרי מהיה בורח מבית הלסורין והיתה מעבורת
לפכיו וחל טול דיבר והעבירכי לין לו חלה מכרו מרקפסין וחכי לין לו חלה מכרו
ממעמ רכל מעת׳ הוי דיכה הכי דלפילו לי לה טעין לכן טעיכין ליה מטו׳ ריאכן
מהדי דלה נתכון בלב פלם לתת לו חלה להמרח בעלמ׳ ועוד מפר׳ התם למתכי
דהת׳ ולימ׳ מטטה לכי בך מי לה תכית הרי מהיה בורח וכו׳ ולה מטכי כרפ׳ דלה
טעין מטטה לכי בך ובריית׳ דקא טעין סמ רכל כהב לפי לי לה טעין טעיכין
ליה וכן ההיא דסם מכות חליכה חלוק לה עמ מתתן לך מלתי׳ זת ומקיים דמכי
לימ׳ מטטה לכי בך ולפי לה טעכה טעיכין ליה מפי כרפ׳ וכם הכ׳ דילמו נופיה
טעין לה היה קנין בדבר וחוזרכי לם כן היה כילמו למר מטטה לכי בך וחוזר
וחף על גב דרב מקרייה זכל כת׳ עלה דההיא דזה בורר דכריך ליטבע מכיתכון
להטטו כל דהמ״ל דהההיא דהת׳ כיון דילי לה טעין לה טעכי ליה לבל בהה מההוא
טעמא מהוכחתי דלפילו כי לה טעין טעיכין ליה מההוא טעמא נופיה לה בעי
לאומתבעי דלהמטרה כתכין וקל להבין ומלוס מלי׳ בר בי׳ך זכל׳:

להילכות מלוה רפ כג

סז בפרק גט פמוט תר׳ מטר מזמכו כתוב בסמת לו בי׳ בתמרי מטר
מלוחר הוא וכטר דל יהודה ורבי יוסי פוסל וכו׳ עד לה כחלקו
הלה בסטר מלוחר דעלמה וכו׳ וכתב בעל העיטור עלה וק׳ל כרבי יוסי ומטר
מלוחר פסול עד דכתב ביה לחרכוהי וכתבוהי ובתר הכי כתב והה בסטרי
מקח ומכר לי כתב ביה לחרכוהי וכתבוהי כמר ובתר הכי כתב להה
דלמר להו׳ רב לכפרי כי יתבית במילי כתבית וכו׳ וז׳ל וכתבו הכי מהדורה
לימכר לכה במילי ולחרכוה וכתבוה בהיכי ביום פלן ולי לה מתחזי כמיקר׳
עכ׳ל ולהה דלמר להו רכה בר מילה להכהו דכתבי סטרי לקכייתה לי ידעיתו
יומה דלקכייתו ביה כתובו ולי לה כ׳כתב וז׳ל ומסתבר׳ כיון דק׳ל בעלמ׳ למיחזי
כמיקדיה לה חיימיכן כתבי יומה דבריה וכתבי לחרכוהי עכ׳ל ומה מכתב
ומלוחרים פסולין לי לה כתב ביה לחרכוהי וכתבוהי תימה לי דבהדיה
מסקיכן התם דלהדכה לה עבדיכן הכי ולה׳ל לכה למיחם דלמי למיטרף מלה
כדין בתר דלמ׳ להו רב מפרה לכפרי כי כתבית הכי תבריו וכו׳ כבהילכות מלוה
מכ׳ ועוד ק׳ל מההיה דרים גמרה בפרק לחד דיכי מתוכו׳ סטר מזמכו כתוב
בלחד בכיסן בממיטה וכו׳ עד חיימיכן ממה לחרוה כו׳ והעדים כמרי והסטר
כרלחית בהילכו׳ עדות מפלו וכרמכמ׳ מתוך פרט לסר הבית בעיטור דמייתי
דלייה מיכה להכמיד כל סטרי דמסקה לן לי מלוחר לו מוקדם כרלחית
בהילכות עדות בהג״ה מפלו ועוד ק׳ל דמעיקרה כתב להה דלמ׳ להו רב
לכפרי כו׳ ולי לה מיתחזי כמיקרה ובתר הכי כת׳ להה דלמ׳ להו רבה בר מילה
להכהו דכתבי סטרי לקכייתי׳ לחד ומסתבר׳ כיון דק׳ל בעלמ׳ דלמיחזי כמיקרה
לה חיימיכן כתבי יומה דבריה וכתבי ולחרכוהי ולדבר׳ להה דרבה בר מילה
קלמר תלמודה ולי לה מיתחזי כמיקרה ולהה דלב לה קלמר הכי ועוד לי
כתבי לחרכוהי תפילו לי חיימיכן למחזי כמיקרה תו ליכה למיחם כיון דכתבי
הכי כדמוכח התם דלמר כתבו יומה דקייתיתו ביה ולי לה מיתחזי כמיקרה
ולי לה חיימי׳ למיחזי כמיקרה לה בריכי למכתב כלל ולחרכוהי כדמוכח התם
דמטוס דמחזי כמיקרה לח׳ להו כתבו יומה דקייתיתו ביה ועק׳ל דלפי דבדי

להילכות מבירה פו

סו תשובת רבי על ריאובן מכרד למעון חתכו ב׳ ליטרין כדי מיהת
למר בן מל עכמו ניכו מל ריאובן זה ועתה רוצ׳ ריאובן לחזור
בו כיון מלה היה קנין בדבר וחיכו חפץ ליתן לו לחמיב בקנרה למרב המכרה
חם מעון ירד מכבסיו׳כ עד מלה היו לו מלתי׳ זת והיה כרי ליטול מן הכרקה
ח׳ כל מה מכרד לו חמיו בדבר בעלמה הייב ליתן כדיחתה בדוטלמי פ׳ הזהב
למר ליתן מכה לחבירו וכקם לחזור בו חוזר הדיל דתימר בעמיד לבל בעבי
נעמה מרד ומטוס דמכוזה ממעון ללמוד לת בבו לה גרע בהכי דחילו למר לו
בדיבור בעלמה בלה תכלי מכה לכי נותן לך נעמה כרד וחם ריאובן היה מודה
בדבריו חייב ליתן לו מה מכרד המתה דיקה כפר ולמר להו׳ יפבע מבוע היסת
מלה כדד לו ויפטור לבל חם ממעון היה לו עדיין יותר ממלתים זת מהיה יכול
להתפרכם מפלו לה נעמה כרד ופטור ריאובן וחף על גב דכל מכר פעולה מחיי
בדבור בעלמ׳ והכי כדד לו מכירות עמ מילמוד לת בבו לה מחייב ריאובן דמכי
טעין מטטה לכי בך וחף על גב דבפר׳ זה בורר פרי דמטט׳ לכי בך לי לה טעין
לה טעיכין ליה ה״מ בלומר לחבירי מכה לי בדך ולמר לו הן ולה למר לחם
עדי דמחכי התם דמילתה דלה מכיחה לה טעין לה טעיכין לי לה טעין ולה
מכיחה כלל מידה לחם לחבירו בפני עדים להמטרה בעלמה לבל הכה כיון
דממעון לקו עכי הוה ומכוה ללמוד לת בבו כדילפיכן פ׳ דקידושין ולה רכה
ללמדו ומדל לו ריאובן מעות כדי מייקיים מכוה המוטלת עליו מכי למר מטטה
לכי בך כדחמ׳ פ׳ הגחל בתר׳ הרי מהיה בורח מבית הלסורין והיתה מעבורת
לפכיו וחל טול דיבר והעבירכי לין לו חלה מכרו מרקפסין וחכי לין לו חלה מכרו
ממעמ רכל מעת׳ הוי דיכה הכי דלפילו לי לה טעין לכן טעיכין ליה מטו׳ ריאכן
מהדי דלה נתכון בלב פלם לתת לו חלה להמרח בעלמ׳ ועוד מפר׳ התם למתכי
דהת׳ ולימ׳ מטטה לכי בך מי לה תכית הרי מהיה בורח וכו׳ ולה מטכי כרפ׳ דלה
טעין מטטה לכי בך ובריית׳ דקא טעין סמ רכל כהב לפי לי לה טעין טעיכין
ליה וכן ההיא דסם מכות חליכה חלוק לה עמ מתתן לך מלתי׳ זת ומקיים דמכי
לימ׳ מטטה לכי בך ולפי לה טעכה טעיכין ליה מפי כרפ׳ וכם הכ׳ דילמו נופיה
טעין לה היה קנין בדבר וחוזרכי לם כן היה כילמו למר מטטה לכי בך וחוזר
וחף על גב דרב מקרייה זכל כת׳ עלה דההיא דזה בורר דכריך ליטבע מכיתכון
להטטו כל דהמ״ל דהההיא דהת׳ כיון דילי לה טעין לה טעכי ליה לבל בהה מההוא
טעמא מהוכחתי דלפילו כי לה טעין טעיכין ליה מההוא טעמא נופיה לה בעי
לאומתבעי דלהמטרה כתכין וקל להבין ומלוס מלי׳ בר בי׳ך זכל׳:

להילכות מלוה רפ כג

סח ראובן טען על ממעון היית חייב לי זקוץ ותבעתי ממך לפרוע לי וכתת
לי חוב מהיה לך על ההמון בבגיל לותס׳ זקוקי וכויתני ליטול
מלוקו יום קרן וריבית ועתה הבי תובע ממך מתתן לי החוב ההוא הקרן והפרי
כי עדיין לה פרע לך וממעון מסיב קרן לפרע לך ולה הרבי כי לה לתתן לך רבי
ופסרו הדייכים בניהם מיכה לו דבר מועט מן הרבית ויתן לו כל החוב
וכתב מ׳ רבינו זכל׳ וז׳ל נרלה לי מהפסרים והעדים עברו מסוס בל תשיעון

מכיר בטענת והייט דאמרי' גבי המוכר את הבית ולא אמר לוקחו מבושה בפני לבני בני חמי דאמר כאן ובבא המוציא ופ"ק דב"ב אין עדים מעידין אלא כאשר נאמרו בפניהם וכן בדיני ממונות ואין הלכה כרמי בר חמי דאמר דינו כבעל חוב ופרק המוכר את הבית כדברי רב עמרם וכ"כ חכמי הגדולים מגדולי הפוסקים ומתני' כדברי האומר מכירת כ"ב תו"ה וכן דעת רבינו המחבר בהלכות מכירת פ"ב:

להילכות מלוה פ"ד

נח שטר שום בו רבית נוגה את הקרן כו' וכגון מהרבית מפני בו דומיא למיגזר מ"ל יגבה גם את הרבית לבל יסיח הרבית לבעל הקרן עם הרבית וכתוב בו כתם פלוני חייב לפלוני כך וכך ואין נוגה לפילו הקרן כמו שטרי חובות המוקדמים פסולין לגמרי פ' לחזקו כשר ל' יוחנן העני דהרבית לא נתני לידי גבייה מ"מ עדים מעידין על לשון דלא תשמיעון ומה מלין נפסלין דמיירי ברבית דיבבן וכיון דלא מכוי להו הנאה לא פסלינן להו העני דלא בעי' רשע דחמס מ"מ רשע דחמס מ"מ בחיסורא דאוריית' לבל בחיסורי' דרבנן לא פסלינן להו חלה שם כן עוברין מטום חמוד ממון אף כמי שפלו מטום דלא תשמיעון לחיכמי כמלוה ולוה ממ"ל להו והוה להו סובלין אף כמי שהיו עדים מנוכים מחמת נפשות ולף על פי שנוגה את הקרן מ"מ המוכרו יקרעינו ואם יבא לבית דין יקרעוהו כדי מפסקי הר' חזקיה ולמוכו:

להילכות שבירות פ"ב

ס תשובת מורי רבי למה"ר חמר ממגדל אחת מחיים ובקבעה בחידושיו ומפולת על רחובן מהיה לו מסכון בידי גוים המלויים ברבית וממשן הוברך ללות מהם ובקום מרחובן סידמהו ללות על אותו מסכון לחר בידם ועמה כן ובלאו הכי ממושכן היה עדיין קבת בסבל רחובן ובמרף בין הגוי ולחר המסכון כל דממשון פטור מלמלם לרחובן דמי מסכונו דבמקי ליחייב בחובמי המסכון הח לא מסך ותקנו מפיכה בסומרין כדאמרי' במרובה ובדים פרק המוכל ובעלים בחמידה ופ"ק אותו ואת בנו לפיכך אם מת מת ללוקח ופרק בגמרא והא לא מסך ועוד טעם לחר לפוטרו דהא בלאו הכי היה המסכון ממושכן בסבל רחובן והיה כמרף ואין רחובן יכול לומר למשון הא קמתרמת מנפטרת מחובך עי' מסכוני זה תן כי למה יתן לו זה אם כמנמרף המסכון פקע ליה מיעבדיה רגוי ברשיהם מלי אמת ליה לרחובן על משון אי ממיית הוא דר חיימו עליה דמשון

יברוך דר משון כנפשך סד למשמעתך העני הנסכח מכל טוב לימקוסה הנדרס הנקרא בשכבר מלוך בר ברוך זצ"ל:

להילכות טוען פ"א ולעיל בסימן ו

סא הבל מוריס בעד לחד דרבי לבא כו' וכגון מבטעת מהשביע לית השר כבר אמ' חטפתי ודידי חטפי דלי אכתי לא אמר מידי אם כן הל נורם לממון דמצי אמר סהדי מלין ליתי לן דהוה מודה דחטף ודידיה חטף מיהו יהא לא חטפתי ומבטע להכחיבני ואע"ג דלימא דתלמודא מבטע מהעד בא תחלה קודם מהודה מחטף ודידיה חטף יכול להיות שמעיקל' נמי טען כך הל בעובדא דר' לבא בעד בא תחלה ~~מיהו הכל מודיס בעד לחד דר' לבא~~ עכ כדפי' מהוא טען בריס חטפי ודידי חטפי והא דקאמ' בעד לחד דרבי לבא כעין עובדא דר' לבא מיהו לאו לגמרי כרבי לבא דלולו הכא העד בא תחילה ולולו הכא היהו אמ' בריס חטפי ודידי חטפי והעתא ים לי להכיא מכאן דלמי שהעד מביא שהוא פטור מבטעה דלכאורה מנה לי בידך והלה אומר כ' ירעבא ול"ל דאמ' דאמ' למי מתוך שאין יכול לומר מלם כי היכ שכנגדו כדיך לכל הפחות ליבבע הבל לא יטול בלא מבטעה וכן מבטע מינוך דבדי ל"ת בשם הכוכם דין מסור אם המסור אומר איני יודע כמה הפסדת על ידי שכנגדו כבבע ובוטל הלמי דכל כהב שכנגדו ובוטל ולא אמרי' ביטול בלא מבטעה דכי קאמר איני יודע כמה הפסדת עי' ולא קאמר אם הפסדת עי' הל' יודע הוא שהפסיד קבת על ידו שאין מאיני יודע כמה והל' הל' ירעבא ול' ולא ידעבא ומבטע שכנגדו כבבע ובוטל ולא אמ' מתוך שאין יכול ליבבע מבלם בלא מבטעה שכנגדו והא נבי נסכא דרבי לבא אמר מתוך שאין יכול ליבבע מבלם בלא מבטעה שכנגדו דאיני לא מקיל שאל בבטע' אבני הוה ליה נורם לממון דמצי אל' מי יימר דמבטעת כדאמרי' לעיל והמתא מם דבחמסים ידעבא ובחמס' לא ידעבא דאמרינן מתוך שאין יכול ליבבע מבלם בשבועה שכנגדו ונבי נסכא דרבי לבא אמר' מתוך שאין יכול ליבבע מבלם בלא מבטעה שכנגדו חלה עכ היינו טעמא נבי נסכא דרבי לבא דפטור מבטעה מכני שהעד מביא לתובע מעל ידי העד שבא ואמר חבף חבניכן ליה לאידך היינו יכול ליבבע ולהכי לף שכנגדו לא יבבע כיון שהעד מביאו ביטול בלא מבטעה ומכאן ים לי ללמוד דאם רחובן מתחייב מבטעה למשון

ואמר ליה חיימתבע לית ומקבל ומשמן ים לבעל מחזיר כדבריו מיכול משמן בלא מבטעה אם רחובן היה רוצה ליפבע דאמר מפייעו לפילו ליכול ומכל בלא מבטעה וכל מכן היכא שהעד מפייע לתתבע שתחייב מבטעה אם הביא לחר כך עד לחר שהוא כדבריו פטור מבטעה ועוד אם לי להביא רחויה מדפריך בפ"ק דב"ב ולוחזי זוזי ממשן נקט ופרי"ל שהי מטום דיחין מקחו בידו היה משן לכל הפחות יהא כאחד בעד לחד ואמאי מפתבעי תרוייהו אותו שהעד מפייע יכול בלא מבטעה ועוד אכי אומ"ל קא אתה כח מרובה כח המוחזק אוכח המוכל הוי לומר כח המוחזק ואם כן קא ואתה המוציא כמים לו עד לחד מיחזי מפייע מחייב את מבבדו מבטעה דאוריית' המוחזק כמים לו עד לחד המפייעו אינו דין שיפטרנו מבטעה ועוד דכל מקום שמביס מחייבין אותו ממון עד לחד מחייבו מבוע והא כמו כן כמו שמביס פוטרין אותו ממון לפילו היכא דחייב ממון כגון שים לו למבבדו מטר ואתו בי תרי ואמרי ידעבא ביה בהאוא מטר דפריע דפטור מממון הא עד לחד פוטרו מבטעה דלכל ממון ולכל חטאת הוא דאיכו קם ליבל קם הוא לחייב מבוע ולפטור מבטעה ואם תאמר לעיל דפריך לילימא דאחמיד לוה וכו' עד מי יימר דמתחבעת מלי פריך הא כיון שהעד מפייעו היה נוטל בלא מבטעה כדפ' והל"ת בעלמא אבל בחמור על המבטעה הוי הא דשכנגדו נוטל בלא מבטעה היכא שהעד מפייעו אם כן היה נפיק ממונא מיניה כל מעתא לפומיה דאחד דהבלמא בנמכא דרבי לבא הוי הוה בעי הוה טעין לי חטפי והוה נמבע ולא מבלם להכי כי טעין דידי חטפי ואיכא אחר מהדר לאחר דמבלם עם עד לחד כיון דעיקרו לי לאתא מהדר לחייב ממון קרינא בה לכל מעתא ולכל חטאת לוכו קם וכן מי מבת חייב מבטעה והיכא על מכבדו ומכבדו אית לי' לוה חד מהדר כדבריו יטול בלא מבטעה דהוה מהדר לא בא עיקרו על ממון דיהי הוה בעי הוה מיבתבע ולא מבלם אבל בחמור הי מכבדו מקיל בלא מבטעה עי' עד לח' נמבא דכל מעתא יטול עי' עד לחד ומבא מהיה קם עיקרו לממון מהחמור הי חיפב לו להממט כלל מלמלם היכא דחיכ' אחד מהדר לשכנגדו ואמר ליחמן לכל עון ולכל חטאת לוכו קם מעיקרו עכל מורי רבינו מיאיר זצ"ל מבתב בחידושיו פרק מבטעת העדות ועוד הביא ראיה מהא דפרק קמא דב"ב מדגמר רבי חייא דעדים מחייבין מבטעה מבניית דפרק ועד לחד לוכו קם לפטור מבטעה לפרוך מה לפיו ועד לחד כמהם מחייבין מבטעה אין כיוצ' בהם פוטר מאותה מבוע' מהם לא בא ומעיד כדברי הנתבע לוכו יכול לפוטרו מן המבטעה וכן פיו אם לא בא לחד ואמר להיכ חייב כלום ואפ"ה אכי אומרי' כן אהם פוטרין לאתו מן המבוע' מהוא חייב בעצמו דהודאת בעל דין כיון עדי דאמי תאמר בעדי' מאי אם לא תאמר דמחייבי מבטעה יפבן בהכחמת דכיוכא בהן דכי הדר לתו תרי כהדי לחרינו ומשייעי לנתבע פטור מן המבוע ועל מה הבד מרכיבין כל דהו לף על גב דלא הוי לא קולא ולא חומרא בם דפירכא חמוכה הוא דפרכיבן לה הלא עכ עד לחד פוטר מן המבטעה בשם מהוא מחייב מבטעה עכל בפ"ק דב"ב ועיין בהגה מבהילכות מבוטת פ"ג:

להילכות מלוה פ"ג

סב ועל הכתובה מהלוה עכברי וחמרו בה נרלה שום לכתוב כתובה לחרת לעג דלא נקרעה קריעת ב"ד מתי ומרב דהא דאמרינן פרק גט פשוט נתקרע כמר כי נקרע קריעה מלין קריעת בית דין מתני ומרב"ח בעיכן מריסומין מל כל החותיות כיכר וכשמחברין כל הקריעה חלים ונקרעין יפה כל החותיות ותיכוכות מידי דהוה הלמ' דסת מחסר בה חפ' חות לחת פשולה כל זמן שלינו מונה והא לאמרינן בסוף הקומץ רבה קרע הבא בשתים יתפור וזיכרינן דלפילו הבא בשלם יתפור הא דלא לפיכן והיינו כשהקרע מתחבר והחותיות נקרלין יפה לבל אם חסר לפי חות לחת מכלין הויעה וכותב לחרת אם לי היפב להניה החסירות וכה"ב כמי נבי מטר פסול דכיון דצריך לחזור מעכיו מל מטר בשיטה לחרונה ולא מיהדר פסול כמו שכ' ר"י בפרק גט פשוט דכל מטרא דלא מיהדר בשיטה לחרונה פסול ותדע שכן הוא כדברי דבעיכן מיהה ריסומו מל כל החותיות כיכרת דאמרי' התם כמחק או כיטשטם אם ריסומו כיכר כשר אלמא בעיכן הילכ' צריך לכתוב לה כתובה לחרת דליכא למימר מהיכא למכתב לה כתובה כיון דהטוען לחר מעשה ב"ד לא אמר כלום תו' בהילכות ליטות פ"ו

ושלום לכם ולבני בעוקיכם ולתורת' כנפם' מלוה בר' ברוך זצ"ל:

להילכות מלוה פ"ה

סג תשובת רבי על עדים שבתעדבו יחד והמלוה תובע מקבתן עבור הכל לעג דגר' בירושלמי דשבועות הדא אמר' שני שלוו מן האחד לחרים ועדבו' זה לזה הם כשתין לאחד מהן לשלם חלקו חייב השני לשלם עבורו דכי ליכא לאיסתלומי מהאי מסתלם מהאי אבל כשים לכל אחד לשלם חלקו יש לתובע לתבוע לכל אחד חלקו דעכ לא פליגי רבנן ורבי שבן בפ' הפרה בשור שהזיק חבדו לבור שלא דכי ליכא לאיסתלומי מהאי מסתלם מהאי אבל היכא דמצי לאיסתלומי מכל אחד ואחד מסתלם מכל אחד ואחד מבתן דילים ואם ים שם עדים שהודה ראובן בפניהם שקיבל מן הערבים ה' זקיקין לו שבי למיטען

ספר ארבעה עשר והוא ספר שופטים הלכותיו חמש וזהו סידורן

הלכות סנהדרין והעונשין המסורין להם הלכות עדות הלכות ממרים הלכות אבל הלכות מלאכים ומלחמות:

הלכות סנהדרין והעונשין המסורין להם

יש בכללן שלשים מצות עשר מצות עשה ועשרים מצות לא תעשה וזהו פרשן:

א למנות שופטים:
ב שלא למנות דיין שאין יודע דרך המשפט:
ג לנטות אחרי רבים אם נחלקו השופטים:
ד שלא להרוג אם רבו המחייבין באיש אחד עד שיהיו יתר שנים:
ה שלא ילמד חובה מי שלמד זכות בדיני נפשות:
ו להרוג בסקילה: ז להרוג בשריפה:
ח להרוג בסייף: ט להרוג בחנק:
י לתלות: יא לקבור הנהרג ביום הריגתו
יב שלא תולין נבלתו: יג שלא להחיות מכשף:
יד להלקות הרשע: טו שלא יוסיף בהכיית הלוקה
יז שלא לענוש אנוס:
יז שלא להרוג דם נקי באומדן הדעת:
יח שלא לחוס על הודג חבירו או חובל בו:
יט שלא לרחם את הדל בדין: כ שלא להדר גדול בדין:
כא שלא להטות הדין על בעלי עבירות אף על פי שהוא חוטא:
כב שלא לעוות משפט:
כג שלא להטות משפט גר ויתום: כד לשפוט בצדק:
כה שלא לירא מאיש ורוע: כו שלא ליקח שוחד:
כז שלא לקלל הדיינים: כח שלא לישא שמע שוא:
כט שלא לקלל הנשיא:
ל שלא לקלל אדם משאר בני ישראל הנשדים וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

הלכות עדות

יש בכללן שמנה מצות שלש מצות עשה וחמש מצות לא תעשה וזהו פרשן:

א לחעיד בבית דין למי שיש לו עדות:
ב לדרוש ולחקור העדים:
ג שלא יהיה העד בדין זה שמעיד עליו בדיני נפשות:
ד שלא יקום דבר בעד אחד: ה שלא יעיד בעל עבירה:
ו שלא יעיד קרוב: ז שלא להעיד בשקר:
ח לעשות לעד זמם כאשר זמם וביאור מצות אלו בפרק אלו:

הלכות ממרים

יש בכללן תשע מצות שלש מצות עשה ושש מצות לא תעשה וזהו פרשן:

א לעשות על פי התורה שיאמרו לנו בית דין הגדול:
ב שלא לסור מדבריהם:
ג שלא להוסיף על התורה לא במצות שבכתב ולא בפירוש שלמדנו מפי השמועה: ד שלא לגרוע מן הכל:
ה שלא לקלל אב ואם:
ו שלא להכות אב ואם: ז לכבד אב ואם:
ח ליראה אב ואם:
ט שלא יהיה הבן סורר ומורה בקול אביו ואמו וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

הלכות אבל

יש בכללן ל' מצות אחת מצות עשה וכ"ט מצות לא תעשה וזהו פרשן:

א להתאבל על המתים ואפילו כהן מתעסק ומתאבל על המתים ואין אדם מתאבל על הרגי בית דין ולפיזה כללתי הלכות אלו בספר זה שהן מעין קבורה ביום מיתה שהיא מצות עשה:
ב שלא ישמא כ"ג לקרובים: ג שלא יכנס עם תמת באהל:
ד שלא ישמא כהן הדיוט לנפש אדם אלא לקרובים בלבד וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

הלכות מלכים ומלחמות

יש בכללן כ"ג מצות י' מצות עשה ו"ג מצות לא תעשה וזהו פרשן:

א למנות מלך מישראל: ב שלא ימנהו מקהל גרים:
ג שלא ירבה לו נשים: ד שלא ירבה לו סוסים:
ה שלא ירבה לו כסף וזהב: ו להחרים שבעה עממים:
ז שלא להחיות מהן כל נשמה: ח למחות זרעו של עמלק:
ט לזכור מה שעשה עמלק:
י שלא לשכח מעשיו הרעים ואריבתו בדרך:
יא שלא לשכון בארץ מצרים:
יב לשלוח שלום ליושבי העיר כשצרים עליהולדון בה כאשר מפורש בתורה אם תשלים ואם לא תשלים:
יג שלא לדרוש שלום מעמון ומואב בלבד כשצרים עליהם:
יד שלא להשחית אילני מאכל במצור:
טו להתקין יד שיצאו בו בעלי המחנה להפנות בו:
יו להתקין יתד לחפור בו:
יז לשמוח כהן לדבר באזני אנשי הצבא בשעת המלחמה:
יח להיות מארס ובונה בניין ונוטע כרם שמחים בקניינם שנה ותמימה ומחזירין אותם מן המלחמה:
יט שלא יעבור עליהם לכל דבר ולא יצאו אפילו לצרכי העיר ולצרכי הגדוד ודומה להם:
כ שלא לעדיך ולחזור לאחור בשעת המלחמה:
כא דין יפת תואר: כב שלא תמכר יפת תואר:
כג שלא יכבשנה לעבדות אחר שנבעלה:
בסיצא כל המצות הנכללות בספר זה עו"כ מצות עשה ומ"ז מצות לא תעשה:

הלכות סנהדרין והעונשין המסורין להם

יש בכללן ל' מצות י' מצות עשה וך מצות לא תעשה וזהו פרטן:

א למנות שופטים:
ב שלא למנות דיין שאינו יודע דרך המשפט:
ג לנטות אחדי רבים אם נחלקו השופטים:
ד שלא להרוג אם רבו המחייבין באיש אחד עד שיהיו יתר ב':
ה שלא ילמד חובה מי שלמד זכות בדיני נפשות:
ו להרוג בסקילה: ז להרוג בשריפה:
ח להרוג בסייף: ט להרוג בחנק:
י לתלות: יא לקבור הנהרג ביום הריגתו
יב שלא תלין נבלתו: יג שלא להחיות מכשף:
יד להלקות הרשע: טו שלא יוסיף בהכיית הלוקה:
יו שלא לענוש אנוס:
יז שלא להרוג דם נקי באומד הדעת:
יח שלא לחוס על הורג חבירו או חובל בו:
יט שלא לרחם את הדל בדין: כ שלא להדר גדול בדין:
כא שלא להטות הדין על בעלי עבירות אף על פי שהוא חוטא:
כב שלא לעוות משפט:
כג שלא להטות משפט גר ויתו' כד לשפוט בצדק:
כה שלא לירא מאיש ורוע: כו שלא ליקח שוחד:
כז שלא לקלל הדיינים: כח שלא לישא שמע שוא:
כט שלא לקלל הנשיא:
ל שלא לקלל אדם משאר בני ישראל הנשדים וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

פלוני בפני ושלום מהר"ר ברוך זלה"ה:

להילכות מלוה פכ"ו

סט נ"ל מהמתנה נתן הלב לבנו ברשותו קיימת מהרי נתן לו הבית מתנ' ברית דלא להמכרה ולא למהדר בה ולפ"ז גבי רחמי' פרין גט פשוט כתב בו מלמעלה מכח ומלמטה מתיתס הכל הולך אחר התחתון וכו' והכ' הרי כתב כל ימי חייכו ים לבנכם בנכסיכו לעשו' כל חפציכו ולהחליף ולהסכיר ולמכור ולתת וכו' בהא מילתא לא מסויכן ליה הרכה מהני דאיכתיב ברישא דכתב רוכתי' דמכי לפרושי לכל מילי דמצרה לעשו' חו' עכדי' דדוקא כתב בו למעלה מכה ולמטה מחתי' דלית נכר בר נכר מיעכם אחר לאחרי הכל הולך אחר התחתון אבל הכא לית לפרושי ודאי דלא סתר למאי דכתב מעיקרא ובכסיכו דקאמ' היכו במטלטלים וספרי ולא קרקע מלא כתכם לסוף תרם בחיי מעכמיו דהא נכסיכו קאמר ומה מכבר הקנה בקכין בעדים לבנו לא מקרי נכסיכו ולפ"ז בלותו קרקע מכתי' ים לו זכות עדיין מהפירות מלו כל ימי חייו דלא מכרם או נתכם במתנה פי הבית לפירותיו מכורי וכתוכי עד סיומות ועדיין היה לו זכות יותר מלא ידד מנכסיו לגמרי היה לו כח למכור ולתת כמבואר בסמ"ר בסתנה נמצא מלמון כל ימי חייכו ים לנו כח וכו' הלי נמי על כל לותו זכות מכאחר לו בבית כמו מכתבנו לכל לחזור בו לגמרי מן המתנה ליכא למימ"ל מלא על דעתו למוויי כפסיה הדרכה תוך כדי דבור ועוד דהא נכסיכו קאמר ומה מתנת כבר לא לחר לא מקרי נכסיכו ותבע דכל מקום שכוכל לעשות דברי הסנור לחר ולקיים ולא יפתור לחד את חברו ים לנו לעשות כן דהא פרק גט פשוט מביים עלה לא כן למה כותבין העליון מלא נמחק מן התחתון לות תחת ילמד מן העליון וקל להבין ועור מסוכיח גם למטה מלא חזר בו מהרי כתיב ולא יעלה על דעתיכו לתת לאחר בנותיכו כלאחר נתנכו לפלוני זה תתנכו ולאחתו בתנו וכו' עד לית לכו רשו' בלותו בית מתנתכו כבר וכו' הרי מסמע מלא חזר בו ממתנת הבית עכ"ל מורי רבי מהר"ר זכ"ל על רחובן שטען על שמעון לחיו חלוק לי בנכסי לבכי ושמעון השיב לבכו נתן לי במתנה קרקע פלוני ופלוני ורחובן טען כי כתר המתנה ההיא כי טוב נתן לי ולא חיותי שטר לחר וחזר בו ממתנה דלסוכה וכא היה בידו לעשות כן מהרי במתנה דלסוכה כתב וכל ימי חייכו ים לנו כא בנכסיכו לעשות כל חפציכו ולתת במתנה לכל מי שנרצה בחייכו ושמעון לא לא היה יכול לחזור בו מהרי כתב בשטר מקנה דלסוכה דלא להמכרה ולא למהדר למא שכתב בה וכל ימי חייכו וכו' ים לפרש שרי"ל טיהא לפטרוכום להכנים ולהוכיח:

להילכות טוען פ"ז
ולהילכות מבירה פ"א ולהילכות שכנים פ"ז

ע תשובת רב נמח גיאון מהסיב לרבינו שמוא"ל ישראל מקנה חבר מן הגוי בבד יפר' חברו והיו לו חלוקות על הגוי קודם מכיר' ודין ישראל זה הקונה מן הגוי לבכות לפני החלוקות חברו מעכב עליו אף על גב דהקונה בת תחת הגוי וכתב בו בגימוסות שלהן לעשות כל אחד בחבירו מה שהוא רוצה ים לנו לדונו כישר' ולא ברשו' שבת שכתבו דאין לנו לדון לישראל בדין הגוים וכי נניח תלמוד שלנו שכתב שחלוק ים לו חזקה ונעשה כגימוסות שלהן הכא מיהא ישראל הוא והכר החזיק בעל החלוקות דין כל כשהוא דאמר ולאורה כל מיהו חזקה חוי חזקה ואם הלך ישראל ומכר הגוי עד שבאה בעל שבה בעל ישראל לנכוס שם ישראל ויכול למחות לפילו לאחר כמה שנים ואם בבה זה לפני החלוקות והלה תובעו לדין ואמר בית דין לפלן בביתו אין על חבירו לפלך לויכוחותיו שפני שלא כדין בבה והלה שעכבו שלא יבבה לפני חלוקותיו לפילו היכו שריך שיבא בביתו ויבבה שלא שריך להודיעו שלום שפכתו ודר בו וכן כתב רבי שבה"ה שהסיב רב מתניה גאון שהיסרא"ל לו לעשו' היסר בעיניהם ולא בריכי הלומות ולא יכול לא למחום ולא להפיל וכן בעל העיטור כתב"ל טוען פ"ר וזו היא שיטה מתוכ"ב שם בל רבינו יואל הלוי כתיבת ידו אמר פי' לפני ר"יבא ולפני רבינו שפרים נשאלה שאלה זו ראובן ושמעון שקנו שני בתים מבני גויים והיה לראובן חלוקות פתוחו שחברו לאורה לשברו שם שמעון שקנה גם הוא שלת הגוי והיה אומר כמו שהחזיק הגוי שלי בא שכחו על גוי חבירו כן לני רוצה להחזיק בה והשניה דעת כולם שלחר דדינא דשלוקות הוא שלינו יכול למחות לים על חבירו גוי לפתוח חלוקות לכל אחד ירצה על חברו גוי כשבא השני לבנות בונה כנגדו וסותם חלוקותיו שם חבירו ולינו יכול למחות ראין לו חזקה הכ' ישראל הבא מכח גוי וכן פסק רבי' משלם מנרבונא וכני שלינו שפרי' וכל תלמידיהם וכן דעת רבינו יצחק ורבינו שפרים ורבינו שמשון מרי"גנש פורלן וכן כתב ריבא בשר' הגזל עמיש עכ': והא לך תשובה שלו רבינו שלחר זכל שלה לרזיו ליה כבר בינים שלום שהיום ולעולם שלת בורא עולם שהרים שי שלחר עיניכו על עסק ראובן שהיה לו בית בחצר הגוי ופת' בו חלוקות שלא ברין כי דיכיהם של גוים שכוכים בתוך שלהם כמו שירצו ואם היו פתוחים חלוקות כמה שנים שתמן בשהיה רואה והנה מכר הגוי בינו לשמעון ואמ"ל בעת שהמכירה יש לך לשתוק חלוקותיו של ראובן שתי שתרצה ועל דבר זה כתב לו כתב שכול בחתימת העירוכים והנה בלו לדין ואמר שמעון שתוק חלוקותיך והשיב ראובן החזקתי על הגוי שני חזקה והשיב שמעון ליכה חזקה כי שם שתוק הגוי שלפני שיכול לשתוק שתי שירצה בריכיהם ועור חזקה שלין עמה טענה:

תשובה בחתי בשקירה ולרי שבחבורה שלוף מיודעי הר' מנחם בר' דוד לשיבך לעי' כי שמעו ליכו יכול לכוף את ראובן לשתו חלוקותיו שלא ערוף מגבר דילתי מחמתיה וכיון שהגוי ליכו יכול לכופו לשתוק חלוקותיו שהרי בריכיהם כל לחד יכול לבנות בתוך שלהם שו שחפץ גם עתה יבנה בתוך שלו שו שהוא חפץ מיהו שם ירצה לבנות כנגד חלוקותיהם יבנה שהרי לא טען שלקח ההורה כנגד הגוי וגדולה מזה נראה לי שלם נודע הדבר בעדים שלא היה לראובן שתחלה חזקת לורה שן הגוי ולחר כן כתח ואחזיק ג' שנים ליכה חזק מידי דהוה שהכי דבי דיכ גלותא דלא מחזקי כן ולא מחזקיכן בהו לפי שעמדים הם ויש להם קרקעו הרבה ועוד שכל שעה שירצו ישלו בזרוע את שלהן שם הכא דלא חשש הגוי למחות דבריהם לא הוי חזק דשם כן הוה לי לאחזוהורי בשטר לעולם ועוד דאמ"פ אף לריכתי דפרשת מ' שנין ופרשתם זכל דלעב דבשלר מקומות הוי חזק לישרא בג' שנין בפרם לא הוי חזקה בשחומ' שנין דדינא דמלכות' דינא ואפ בנרון זה דינא דמלכות' דינא שלא יחזיק אדם בלורה בין גוי על גוי בין ישראל על גוי ואין לו תקנה אלא בשטר שקנאו מן הגוי ומ"ש בר' שרו' מ' וכן היה ר"ן הלכה למעשה תמיד:

להילכות שכנים פ"ו ולהילכות טוען פ"ה ופ"ו

עא נר' כי שמעו חייב להתור בין שלו שה שבי' נגר חלון של ראובן דהחלונו' מכנגדן חייב להרחיק ד' לומות כיון דמיחה לאלתר כשבנה כשידע שהיה בונה כנגדו ואף אם היה מביא עדים שלא מיחה לאלתר אם לא היה בית מחמת טענה כגון דאמר אלתר שה מכרת לי ואלתה נתת ליה בקכין לבנות כנגדי אלא אמר לא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה ואפילו אם החזיק כך כמה שנים דהא אמרי ולשתוק שפילו לאלתר הוי חזקה משמע דלאלתר דשתוק בשלמה שנים שמה טענה לפתוח מה להלן בחזקה שים שמה טענה לף כאן ב בחזקה שים שמה טענה ובשבועה דאף על גב דאין נשבעין של הקרקע הני מילי שבועה דאורייתא דאין נשבעין אבל מדרבנן נשבעין ואלא כשמ"ש בשמעתא דרבה בר שרשום אלא כפ' רב הלוי זכ"ל ודאיה מפ' הכותב גבי הפונג' כתובת' וכן כתב בעל העיטו' דהא דאמרי' לשתוק לאלתר הוי חזקה ודוקא בטענה שלא היכו יכולים לערער אלא מחמת שלא ידעו שהוא בונה בשלו אבל אם ידעו שהוא בונה בשלו ושתקו אפי' עבר ג' שנים אינה חזקה לאלתר וכן הלכה פשוטה ואין חילוק בחלוק העשוי לאורה בין שהוא קטן בין שהוא גדול דהא ק"ל לאורה לפילו כל שהוא הוי חזקה כפר"ת ובעל העטור כתב דשיעור חלוק העשוי לאורה דאמר בכל שהוא הוי חזקה כבן דלא נביר מטפח וז"ל ומכאתי בירו' בשם גמ' דאמ' שעד לדברי היו פתחים חמשה זה לפנים מזה שיעור כולם שלא מקדח ודא מסייע ליה דאמ' גבי חלון שהיה פתוחה לשתוק לא נעשית שלא להכנים האורה כבן שלין לה חזקה אין מביאין את הטומאה ודוקא שביכר עיקר עשייתן לאורה כבן בר מכחון ורחב מבפנים אבל אם הוא חזק והכל תלוי בראיית הדייכים עכ"ל שמע דדמי חזקה לטומא' וגבי טומא' תנן במסכ' אהילו' שעה אחת בתחילה חייב עליו לתשמים שיעורו בפותח טפח ושלום מהר"ר ברוך מ':

סליקו תשובות השייבות לספר משפטים

אין מעמידין בבל סנהדרין לא זקן מופלג בשנים ולא סרים מפני שיש בהן אכזריות ולא מי שאין לו בנים כדי שיהא רחמן ואין מושיבין מלך ישראל בסנהדרין שאסור להלוקן עליו ולמדות את דברו אבל מושיבין כהן גדול אם היה ראוי בחכמה מלכי בית דוד אף על פי שאין מושיבין אותם בסנהדרין דנין הם את העם ודנין אותם אם יש עליהן דין אבל מלכי ישראל אין דנין אותן אבל דנין אותם לפי שאינן נכנעים לדברי תורה שמא תבא מהן תקלה כשם שבית דין מנוקין בצדק כך צריכין לחיות מנוקין מכל מומי תוף וצריך להשתדל ולברוק ולחפש שיהיו כולן בעלי שיבה בעלי קומה בעלי מראה נבונים לחש ושידעו ברוב הלשונות כדי שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן: בית דין של שלשה אף על פי שאין מדקדקין בהן בבל אלו הדברים צריך שיהא בכל אחד מהן שבעה דברים ואלו הן חכמה וענוה ויראה ושנאת ממון ואהבת האמת ואהבת הבריות לתם ובעלי שם טוב וכל אלו הדברים מפורשין הם בתורה הרי הוא אומר אנשים חכמים ונבונים הרי בעלי חכמה אמור וידועים לשבטיכם אלו שרוח הבריות נוחה מהם וכמה יהיו אוהבים לבריות בזמן שיהיו בעלי עין טובה ונפש שפלה וחברתן טובה ורבורן ומשאן בנתת עם הבריות ולהלן הוא אומר אנשי חיל אלו שהן גבורים במצות ומדקדקים על עצמם וכובשין את יצרם עד שלא יהא להם שום נגאי ולא שם רע ויהא פרקן נאה ובכלל אנשי חיל שיהיה להן לב אמיץ להציל עשוק מיד גזול בעניין שנאמר ויקם משה וישיען ומה משה רבינו ענו אף כל דיין צריך להיות ענו יראי אלהים כמשמעו שונאי בצע אף ממון שלהם אינן נבהלין עליו ולא רודפין לקבץ הממון שכל מי שהוא נבהל להון חסר יבואנו אנשי אמת שיהיו רודפין אחר הצדק מחמת עצמן כדעתן אותבין את האמת ושונאין את החמס וברחין מכל מיני העול אמרו חכמים שמבית דין הגדול היו שולחים בכל ארץ ישראל ובודקים כל מי ש מצאוהו חכם ויראי חטא ועניו ושפוי ופרקו נאה ודעת הבריות נוחה הימנו עושין אותו דיין בעירו ומשם מעלין אותו לפתח הר הבית ומשם מעלין אותו לפתח העזרה ומשם מעלין אותו לבית דין הגדול

בית דין של שלשה שהיה אחד מהן גר הרי זה [ה] פכול עד שתהיה אמו מישראל היה אחד ממור אפילו שלשתן ממזרין הרי אלו כשרין לדון וכן אם היה כל אחד מהם כומא באחד מעיניו כשר מה שאין כן בסנהדרין אבל הסומא בשתי עיניו [ו] פסול לכל אף על פי שאין בית דין פחות משלשה מותר לאחד לדון מן התורה שנאמר בצדק תשפוט עמיתך ומדברי סופרים עד שיהיו שלשה ושנים [ז] שדנו אין דיניהן דין אחד שהיה מומחה לרבים או שנטל רשות מבית דין הרי זה מותר לו לדון יחידי אבל אינו חשוב בית דין ואף על פי שהוא מותר מצות חכמים הוא שמושיב עמו אחרים שהרי אמרו [ח] אל תהי דן יחידי שאין דן יחיד אלא אחד יש לאדם לעשות דין [ט] לעצמו אם עצה טובה יש בידו כח

[ה] כרבי נחמן ודלא כרבי יהודה דאמר לא עבדי לחיובי דיניהן כפסולין ה"ג וכן כתבו התו' כרמסקנת פרק החולץ והיא דאמרי' הכא פר' אחד דיני ממונות הכל כשרים לדון דיני ממונו' לאיתויי גר ולקמן על גב דאמרינן אמו מישראל הכא פר' אחד דיני ממונות הכל כשרים לדון לתת חברו גר כדאמרי' פרק מצות חליצה גר דן לתת חבירו דכר תור' ואם היתה אמו מישראל דן לפיכך יפרעל ולא כמו בפה דלעניין דיני נפשות דרך לתת חברו ולא יפרע לכל לדיני ממונות כשר ועוד דהכי מייתי קרא דמקרב לחיוב ולזכות דיני נפשות ממעטינן מופנה לתוך בסנהדרין ובקידושין תו' ע"כ ופרק החולץ ועיין בהלכות חליצה פ"ה:

[ו] כרבי נחמן ודלא כרבי יהודה דאמר לא עבדי לחיובי דיניהן כפסולין עכ"ל ומיהו פלוגתייהו דוקא כשרוין לתוך עכ"ל:

[ז] פרשת משפטים ובה"ג פסקו כשמואל מפני דרב נחמן הוא ליה הכי ועיין בסימן ד' ומיהו פלוגתייהו דוקא כשרוין לתוך עכ"ל:

[ח] כת"ה דלקמן זה שלא לעצמו אם עצה טובה יש בידו כח

[ט] כרבי מאיר וכסתם מתני' דכל הכשר לדון כשר להעיד לכל בה"א פסקו כרבן דפליגי אמ"ר מאיר וכן אמרי' התם הלכה כמאיר דהוה בסיבבותי' דר' יוחנן דהוי דיין דיליה ולא חל ולא מדדי כדמסקינן דסתמא לחריבה אסכח והיינו סתמא דפל' בית סימן כל הכשר לדון כו' הלכה רבי מאיר היא:

[י] כרב נחמן ודלא כרב יהודה דאמר לא עבדי לחיובי דיניהן דיניהן כפסולין עכ"ל ומיהו פלוגתייהו דוקא כשרוין לתוך עכ"ל:

הואיל וכדת והלכה הוא עושה אינו חייב לשלחו ולבא לבית דין אף על פי שלא היה שם הפסד בנכסיו אילו נתאחר ובא לבית דין לפיכך אם קבל עליו בעל דינו והביאו לבית דין ודרשו ומצאו שעשה בהלכת ודין אמת דן לעצמו אין מותרין את דינו אף על פי שבית דין של [י] בית דין שלם הוא כל זמן שהן רבים הרי זה משובח ומוטב שיחתך הדין בא יותר מעשרה וצריכין שיהיו הישובים כולם שם בבית דין תלמידי חכמים וראויין ואסור לאדם חכם שישב בדין עד שידע עם מי ישב שמא יצטרף עם אנשים שאינן הגונים ונמצא בגלל קשר בוגדים לא בגלל בית דין:

[י] פ"קמא דסנהדרין רב הונא כי אתי ר' דיכי קמיה מכניף ומייתי בי עשרה כי היכי דלימטו מיבת מכתורת עכ"ל:

פרק שלישי

עד אימתי יושבין הדיינים בדין סנהדרין קטנה ובית דין של שלשה יושבין מאחר תפילת השחר עד סוף שש שעות ביום הזה יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים ובשבתות וימים טובים הזה יושבין בבית המדרש שבהר הבית אין בית דין של עשרים שיהיו יושבין כולן [י] כאחד במקום שבמקדש אלא בעת שיהו צריכין להתקבץ מתקבצין כולן ובשאר העתות כל מי שהיה לו עסק יצא לעשות חפצו ותחזור והוא שלא יפחתו משלשה ועשרים יושבים תמיד כל זמן ישיבתן והערוך את מהן לצאת הרי זה מסתכל בחבירו הנשארים אם ישארו שם שלשה ועשרים יצא ואם לאו לא יצא עד שיבא אחר אין מתחילין את הדינין בלילה מפני השמועה למדו שהדינין כנגעים שנאמר כל ריב וכל נגע

[י] בירושלמי גרסינן מניין לדיניהם פטור ודנו בלילה מדיניהן דין מנחתר ומפטו את העם בבלעית עכ"ל:

מה ראיית נגעים ביום בלבד אף [כ] הדינין ביום בלבד וכן אין מקבלין עדות ואין מקיימין שטרות בלילה ובדיני ממונות אם התחילו ביום מותר לגמור הדין בלילה הנחלות [ל] כדינין שנא' בהן לחוקת משפט לפיכך [מ] חוערה כל הפרשה כולה להיות דין פירסו תו' שעב"ם על בניהם עומדין הדין וכדיניהן לקבלן עליהם כדיניהם וחיכו יכול לומר לחי רוצה לדון בפניכם חלה בפניהם חלה בפני בית דין הגדול ולא חיישי במתניתא אית דהא דתניא עמ"כ כתובין וכמסורין דמו חיכו חלה מד' בקין גמור חייבי מיתה בידי שמים בריית מעכשיו הם ימות וקני ליה נחלה דהוי לעניין נחלה יקנה חלה לאחר מיתה עכ"ל וכן פי' [נ] רשב"ם דחייבי בקין כגון מתנת עמ"ה ומה שפירש רבינו משולח לעניין זה קאמר חוערה הפרשה להיות דין מצרף בחלוקת נחלה כמו דין לכ"ע כתבו עכ"ל:

[כ] כרבי מאיר דאמר לעיל מפי השמועה למדו שהדינין כנגעים שנאמר כל ריב וכל נגע ולא כחכמים דאמרי התם הכי גרסינן מנין לדיניהם פטור ודנו בלילה מדיניהן דין מנחתר ומפטו את העם בבלעית עכ"ל ומיהו פלוגתייהו דוקא כשרוין לתוך עכ"ל:

[ל] כרבי יוחנן ולא כרבי יהודה דאמרי תרוייהו דין דיניהן דין וכן הלכה ומיהו פלוגתייהו דוקא כשרוין לתוך עכ"ל:

[מ] חוערה כל הפרשה כולה להיות דין פירסו תו' שעב"ם על בניהם עומדין הדין וכדיניהן לקבלן עליהם כדיניהם וחיכו יכול לומר לחי רוצה לדון בפניכם חלה בפני בית דין הגדול ולא חיישי במתניתא אית דהא דתניא עמ"כ כתובין וכמסורין דמו חיכו חלה מד' בקין גמור חייבי מיתה בידי שמים בריית מעכשיו הם ימות וקני ליה נחלה דהוי לעניין נחלה יקנה חלה לאחר מיתה עכ"ל וכן פי' [נ] רשב"ם דחייבי בקין כגון מתנת עמ"ה ומה שפירש רבינו משולח לעניין זה קאמר חוערה הפרשה להיות דין מצרף בחלוקת נחלה כמו דין לכ"ע כתבו עכ"ל:

[נ] פ"קמא דסנהדרין רב הונא כי אתי ר' דיכי קמיה מכניף ומייתי בי עשרה כי היכי דלימטו מיבת מכתורת עכ"ל:

עד [ס] מדאמרי' הם שם מלמה ועמריס יוכח כבעמוד ויליף לה התם מלל יחסר המזג וכן כתב בפה עיש ללמוד מכאן עכ"ל:

[ס] מדאמרי' הם שם מלמה ועמריס יוכח כבעמוד ויליף לה התם מלל יחסר המזג וכן כתב בפה עיש ללמוד מכאן עכ"ל:

אבל בית דין הגדול היו יושבין בלשכת הגזית שנאמר ויאספו אל בית הרעי אל הפתח השער ואין בית הרעי אלא לשכת הגזית שנאמר ויהי בשלח שאול כי פלשתים שבים ממרדפו ויבא אל מקומו ויבא שאול גבעתה ואין גבעתה אלא גבעה שנאמר גבעת שאול הבירה ואין הבירה אלא לשכת הגזית שנאמר ויבן את הבירה אשר בנה שלמה ואין הבנין אלא לשכת הגזית שנאמר ויבן שלמה את הבית ואין הבית אלא סנהדרין שנאמר ויבא הבית נזיר ואין נזיר אלא סנהדרין שנאמר נזיר היה קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו ואין פרע אלא שער שנאמר ופרע את ראש האשה ואין ראש אלא סנהדרין שנאמר ראש גוים תשימני ואין גוים אלא סנהדרין שנאמר ומגוים לא יתחשב ואין חשבון אלא סנהדרין שנאמר ויחשבו עמו בחשבון ואין עם אלא סנהדרין שנאמר עם קדושים אלהי אברהם ואין קדושים אלא סנהדרין שנאמר לקדושים אשר בארץ המה ואין ארץ אלא סנהדרין שנאמר כי לי הארץ ואין לי אלא סנהדרין שנאמר לי שמעו אלי ואין אלי אלא סנהדרין שנאמר אלי יבואו ואין יבואו אלא סנהדרין שנאמר ויבואו אל משה ואין משה אלא סנהדרין שנאמר ויקרא משה אל כל ישראל ואין כל ישראל אלא סנהדרין שנאמר כל ישראל בנים אתם לה' אלהיכם ואין בנים אלא סנהדרין שנאמר בנים לא אמון בם ואין אמון אלא סנהדרין שנאמר ואמונה בלילותיך ואין לילות אלא סנהדרין שנאמר ולילה אחוה לי ואין אחוה אלא סנהדרין שנאמר ואחוה לא תכחד ואין כחד אלא סנהדרין שנאמר כחד כל אלה ואין אלה אלא סנהדרין שנאמר אלה תולדות השמים והארץ ואין תולדות אלא סנהדרין שנאמר אלה תולדות נח ואין נח אלא סנהדרין שנאמר ונח מצא חן בעיני ה' ואין חן אלא סנהדרין שנאמר חן חן לה ואין ה' אלא סנהדרין שנאמר ה' אלהיך תירא ואין אלהיך אלא סנהדרין שנאמר אלהיך תירא ואין תירא אלא סנהדרין שנאמר ויראת מאלהיך

הלכות סנהדרין פרק ראשון

עשה של תורה למנות שופטים ושוטרים בכל מדינה ומדינה ובכל פלך ופלך שנאמר שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך שופטי אלו הדיינים הקבועים בבית דין ובעלי דינין באים לפניה שוטרי אלו בעלי מקל ורצועה והם עומדין לפני הדיינים המסבבים בשוקים וברחובות ועל התגויות לתקן השערים והמדות ולהכות בל מעוות וכל מעשיהם על פי הדיינים וכל שיראו בו עזות דבר מבאין אותו לבי דין ואותו כפי רשעו: אין אנו חייבין להעמיד בתי דינים בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר אלא בארץ ישראל בלבד אבל בחלל אינם חייבין להעמיד בתי דין בכל פלך ופלך שנאמר תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נותן לך לשבטיך כמה בתי דינין קבועין יהיו בישראל וכמה יהיה מניינן קבועים בתחלה בית דין הגדול במקדש והוא הנקרא סנהדרין גדולה ומניינן אחד ושבעים שנ' אספה לי שבעים איש מזקני ישראל ומשה על גביהן שנאמר והתיצבו שם עמך הרי ע"א הגדול בחכמה שבבולן מושיבין אותו ראש עליהן והוא ראש הישיבה והוא שקורין אותו החכמים נשיא בכל מקום והוא העומד תחת משה רבינו ומושיבין הגדול שבשבעים משנה לראש ויושב מימינו והוא הנקרא אב בר ושאר השבעים יושבין לפניו שניהם כפי מעלתם כל הגדול מחברו בחכמה יהיה קרוב לנשיא משמאלו יותר מחברו והם יושבין בבמו חצי גורן בעיגול כדי שיהיה הנשיא עם אב בית דין רואין כולם ועוד מעמידין שני בתי דינין של כ"ג אחד על פתח העזרה ואחד על פתח הר הבית ומעמידין בבל עיר ועיר מישראל שיש בה ק"כ או יותר סנהדרין קטנה ויושבת בשער העיר שנ' והצינו בשער משפט ובמה יהיה מניינם כ"ג: דיין הגדול בחכמה שבבולן ראש עליהן והשאר יושבין בעיגול כמו חצי גורן כדי שיהא הראש רואה את כולן עיר שאין בה ק"כ מעמידין בה שלשה דיינים שאין בית דין פחות משלשה כדי שיהא בהן רוב ומיעוט אם היתה ביניהן מחלוקת בדין מן הדינין כל עיר שאין בה שני חכמים גדולים אחד ראוי ללמד ולהורות בבל התורה כולה ואחד יודע לשמוע וידע לשאול ולהשיב אין מושיבין בה סנהדרין אף על פי שיש בה אלפים מישראל סנהדרין שיש בה שנים אלו אחד ראוי לשמוע ואחד ראוי לדבר הרי זה סנהדרין היו בה שלשה הרי הן בינונים היו בה ארבעה יודעים לדבר הרי הן סנהדרי חכמה כל סנהדרי קטנה מושיבין לפניהם שלש שורות של תלמידי חכמים בבל שורה ושורה כ"ג איש שורה ראשונה קרובה לסנהדרין ושורה שניה למטה הימנה ושלישית למטה הימנה וכל שורה ושורה יושבין בה לפי מעלתן בחכמה אם נחלקו הסנהדרין והצדו לכריע אחד להוסיף על מניינן מוסיפין מן הראשונה גדול שבה והראשון שבשורה שניה בא ויושב בסוף שורה הראשונה כדי למלאות חסרונה והראשון שבשלישית בא ויושב בסוף שורה שניה ובודקין לתוך אחד משאר הקהל ומושיבין אותו בסוף שורה שלישית וכן אם צרכו לסמוך שני או שלישי על הסדר הזה הם עושים כל מקום שיש בו סנהדרין יהיו שם שני סופרי דיינין עומדים לפניהם אחד מן הימין ואחד מן השמאל אחד כותב דברי המחייבין ואחד כותב דברי המזכים ולמה אין סנהדרין אלא בעיר שיש בה ק"כ כדי שיהיו מהן סנהדרין של כ"ג ושלש שורות של השעה ששים ועשרה בטלנין של בית הבנסת ושני סופרים ושני חזנים ושני בעלי דינין ושני עדים ושני זממין ושני זממי זממין ושני גבאי צדקה ועוד אחר כדי שיהיו שלשה לחלק צדקה ורופא אמן ולבלר ומלמד תינוקות הרי ק"כ:

פרק שני

אין מעמידין בסנהדרין בן בתולה בן בקטנה אלא אנשים חכמים ונבונים מופלגין בחכמת התורה בעלי דיעה מרובה ויודעים קצת משאר חכמות כגון רפואות וחשבונות ומזלות ואיצטגנויות ודרכי המעוננים והקוסמין והבלי עבודה זרה וכיוצא באלו כדי שיהיו יודעים לדון אותם ואין מעמידין בסנהדרין אלא בהנים לויים וישראל המיוחסין הראויים לחשיא לכהונה שנאמר והתיצבו שם עמך ברומז לך בחכמה וביראה וביחס ומצוה להיות בסנהדרין גדולה כהנים ולוים שנאמר ובאת אל הכהנים הלוים ואם לא מצאו אפילו אחד בכולם ישראל הרי זה מותר אין

פרק שני אין מעמידין בסנהדרין עד כדי שיהו יודעין לדון לתת תחלת הדין פרק קמא דסנהדרין וסופו במסכת מכות פרק רבי ישמעאל:
אין מעמידין בסנהדרין אלא כהנים כ"ש הרי זה מותר בקדושין פרק עשרה יוחסין: אין

מצות עשה של תורה כ"ש דיינין לתתן כפי רשעו זהו סדר להקדמת החלכות כמנהג חכמי המחברים וכיאשר החלנו לתתן הדברים מספרי ומתורת פרין לך יחפור ומן הירושלמי פרין קמא דמכות: אין אנו חייבין וכ"ש ה' אלהיך מתן לך פרין קמא דמכות בבלי וירושלמי: כמה בתי דינין קבועין יהיו כמה יהא מניינם

פרק חמישי

אין מעמידין מלך אלא על פי בית דין של ע"א ואין עושין סנהדרי קטנה לכל שבט ושבט ולכל עיר ועיר אלא על פי בית דין של ע"א ואין דנין לא את השבט שהורח כולו ולא את נביא השקר ולא את כהן גדול בדיני נפשות אלא בבית דין הגדול אבל דיני ממונות בשלשה ובן אין עושין זקן ממרה ולא עושין עיר הנדחת ולא משקין את הסוטה אלא בבית דין הגדול ואין מוסיפין על העיר ועל העזרות ולא מוציאין למלחמת הרשות ולמדירת החלל אלא על פי בית דין הגדול שנ' כל הדבר הגדול יביאו אליך: אין דנין דיני נפשות בפחות מכ"ג שהן סנהדרי קטנה [ה] בין דיני נפשות אדם בין דיני נפשות בהמה לפיכך אין דנין שור הנסקל ולא הבהמה הנרבעת או הרובע אלא בבית דין של שלשה ועשרי' אפילו ארי ודוב וברדלס שהן בני תרבו' יש להם בעלי' שהמיתו מיתתן בכ"ג אבל נחש שהמית אחד הורג אותו: [ב] המוציא שם רע אין דנין אותו תחלה אלא בבית דין של שלשה ועשרים מפני שיש בדינו צד דיני נפשות שמא יהיה הדבר אמת ותסקל הבת לא נאמנו דברי הבעל ובא האב לתובעו בקנס דינו בג' ומניין שאין דנין דיני נפשות אלא בכ"ג אף על פי שדברי קבלה הן הרי הוא או' ושפטו העדה והצילו העדה עדה שופטת ועדה מצלת עדה שופטת והן המחייבין ועדה מצלת והן המזכין ואין עדה פחותה מעשרה הרי עשרים ומוסיפין [ג] כדי שיהא ב"ד שקול ויתיה בו אחרי רבי להשות: מבות [ב] בג' ואע"פ שאיפשי שימות [ב] כרבי יהודה לגבי רבי כשמלקין אותו: עריפת העגלה בחמשה עיבור החדש בג' עיבור השנה בשבעה וכל אילו סמוכין כמו שבארנו: דיני קנסות כגון [ד] גזלות וחבלות ותשלומי כפל

[ה] עיין בתמורות פרק מופטים ס"ב:

[ב] כחכמים לגבי ר' מאיר דאמר כ"ג:

[ד] עיין בס"ב: ותשלומי ד' וחמשה והאונס והמפתה וכיוצא בהן אין דנין אות' אלא שלשה מומחי' והם הסמוכין בארץ ישר' אבל שאר דיני ממונות כגון הודאות והלוואות אינן צריכין סמוכה אלא אפילו שלשה הדיוטות ואפילו אחד מומחה דן אותן: לפיכך דנין בהודאות והלוואות וכיוצא בהן בחוצה לארץ אף על פי שאין בית דין של חוצה לארץ אלהים שליחות בית דין של ארץ ישראל עושין ואין להם רשו' לדון דיני קנסות בשליחותן: אין דנין בית דין של חוצה לארץ אלא דברים המצויין תמיד וישׁ [ה] בהן חסרון כיס כגון הודאות והלוואות ומזיק ממון חברו אבל דברים שאין מצויין אף על פי שיש בהם חסרון כיס כגון בהמה שחבלה בחברתה או דברים המצויין אבל אין בהם חסרון כיס כגון תשלומי כפל אין דנין אותן דיני חוצה לארץ: וכן כל הקנסות שקנסו חכמי' בתוקע לחבירו ובכוסר את חברו וכיוצא בהן אין גובין אותו דיני חוצה לארץ וכל המשלם חצי נזק אין גובין אותו דיני חוצה לארץ חוץ מחצי נזק צרורות מפני שהוא ממון ואינו קנס: כל הנישום בעבר אין גובין אותו דיני חוצה לארץ לפיכך אדם שחבל בחברו אין גובין הנזק והצער והבשת שהוא חייב בהם דיני חוצ' לארץ אבל שבת וריפוי גובין מפני שיש בהן חסרון כיס וכן הורו הגאונים ואמרו שמעשים בכל יום לגבות שבת ורפוי בבבל:

[ה] עיין בס"ב:

בהמה שהזיקה את האדם אין גובין נזקי דיני חוצה לארץ מפני שהוא דבר שאינו מצוי אבל אדם שהזיק בהמת חברו משלם נזק שלם בכל מקום כמי שקרע כסותו או שבר כליו או קצץ נטיעותיו וכן בהמה שהזיקה בשן ורגל הואיל והיא מועדת להם מתחלתה הרי זה דבר מצוי וגובין אותו דיני חוצה לארץ בין שהזיקה בהמה אחרת כגון שנתחככה בה או אכלה פירות או שדרכה לאבלן וביוצא בזה בין שהזיקה אוכלין וכלים שהיא חייבת עליהן נזק שלם הכל גובין דיני חוצה לארץ אבל אם היתה תמה והועדה והזיק כגון שנשכה או נגפה או רבצה או בעטה או נגחה אין גובין הנזק הזה השלם דיני חוצה לארץ שאין מועד בחוצה לארץ ואפילו הועד בארץ ויצא חוצה לארץ והזיק אין גובין נזקו מפני שאינו דבר מצוי ומפני מה אין מועד בחוצה לארץ לפי שצריך להעיד בו בפני בית דין ואין שם בית דין אלא הסמוכין בארץ לפיכך אם היו בית דין בחוצה לארץ כשם שהן דנין דיני קנסות בחוצה לארץ כך מעידין את הבהמה בפניהם בחוצה לארץ: מי שגנב או גזל גובין ממנו הקרן דיני חוצה לארץ אבל התוספת אין גובין אותה ולא כל המשלם על פי עצמו גובין ממנו דיני חוצה לארץ שהרי הפגם והבשת והכופר משלם אדם על פי עצמו כגון שאמר פתיתי בתו של פלוני והמית שורי את פלוני אין גובין אותו דיני חוצה לארץ: דיני גרמות אינן בקנסות וגובין אותן ודנין בהן בחוצה לארץ וכן דין המוסר ממון חבירו אף על פי שלא עשה מעשה גובין אותו דיני ח"ל מנהג הישיבות בח"ל אף על פי שאין גובין קנס מנדין אותו עד שיפיים לבעל דינו או יעלה [ו] עמו לדין לארץ ישראל וכיון שיתן לו שיעור הראוי לו מתירין נדויו בין שנתפייס בעל דינו בין שלא נתפייס [ז] הניזק שיעור מה שראוי לו ליטול אין מוציאין אותו מידו: יחיד שהוא מומחה לרבים אף על פי שהוא דן דיני ממונות יחידי אין ההוראה בפניו הוראה כבית דין ואפילו היה סמוך אבל חשלשה אף על פי שאינן סמוכין והרי הן הדיוטות ואין אני קורא בהם אלהי' הרי ההוראה בפניהם הוראה בבית דין וכן הכופר בפניהם ואחר כך באו עדים החזוק כפרן ואינו יכול לחזור ולטעון כמו שבארנו כללו של דבר הרי הן לענין הוראות והלוואות וכיוצ' בהן כבית דין הסמוך לכל הדברים: פרק ו'

[ו] כן כתב רב אלפס והגאון וכן כל ל"ת דהתי ליקטויה ב בכובסיה דלימסקי לגלימיה הוא כדפרי' פרק הדיינין ואמרי' נמי כלבא דאכל חומרי מטמתינן ליה עד דסלקי היוקף לבעל מטוס תסלוס לי מטמתינן ליה והא דאמרי' פר' קמ"ך דב"ק ואי לא אזיל מטמתינן ליה הייכו עים לו ללכת טמה והא רוכה לרחותו ע"כ:

[ז] עיין בס"ב:

פרק חמישי

אין מעמידין מלך כו' עד בבית דין הגדול פרק קמא דסנהדרין: ועין מוסיפין על העיר ועל העזרות עד יבואו לעיל במסכת סוטה פרק ידיעות הטומאה ובסנהדרין פרק קמא ובסוטה פרק מצות מלחמה ופרק עגלה ערופה: עין דיני נפשות כו' לאחר הורג לומר

סי' קמא דסנהדרין

כתב הראב"ד ז"ל זהו כדברי פ עקיבא ולא ידעתי למה עכ"ל:

פ' החובל

ואני תמה אני למה הראב"ד ז"ל כתב דבר זה מדעתו עיקר ההלכה סמו במשנ' סנהדרין פרק קמא דקתני רבי עקיבא לקמן בהמתן ואמרינן עלה בגמרא הייכו תנ"ק ומהדרינן ליכא בינייהו כאן ופרט ורבים ז"ל דלרבי עקיבא צריך כ"ג וסנויין דפ"ק דסנהדרין כמי שלשה דמוכחת הכי וקל הלכ כרבי עקיבא מחבירו ואי כל הלישנא הא שמעתי הוא ולישנא לאחריתי דקאמר בה:

בי"ת ופ' אלא כערוך:

המוציא שם רע כו' עד כשמלקין לותן פרק קמא דסנהדרין: עריפת העגלה כו' עד כמו שבארנו בהלכה כל עגלה ערופה והביאור פרק ל': דיני קנסות וכו' עד ולפי' לאחר מומחי' דן לותן פ' קמא דסנהדרין: לפיכך דנין בהודאו' כו' עד דיני קנסות בשליחותן פ"ק דסנהדרין ובבבא קמא פרק החובל: אין דנין בית דין כו' עד דייני חוצה לארץ פ' קמא דבזיקין ובגיטין פרק המגרש ובסנהדרין פלוגי פרק זה בורר: וכן כל הקנסות וכו' עד הסמוכין בארץ בבא קמא פרק החובל: לפיכך אם היו בית דין בחוצה לארץ עד דייני חוצה לארץ בתשובת הגאונים ז"ל: דיני גרמות אין קנסות עד בחוצה לארץ פ' הגוזל עמיה: וכן דין מי שמוסר ממון וכו' עד אין מוסיפין לותן מידו פ' קמא דבבא קמא וקוף הכונס ופרק החובל: יחיד מהוא מומחה עד קוף הפרק בסנהדרין פרק זה בורר ופ' קמא:

פרק ו'

לפיכך אין מפילין כו' עד ואין עושין דין בסנהדרין פרק אחד דיני ממונות: כל בית דין של יותר מג' יורדין לעד בדברי תורה וחכמה פ' קמא דסנהדרין: כל סנהדרין שהלכו עד להוסיף דיינין בירושלמי דסנהדרין ובמכילתא פרשת אלה הדברים; אמרו חכמים עד תאמר כו' עד במפתן במכילתא פרשת אלה הדברים ובספרי פרשת שופטים: ועוד אמרו חכמים כו' עד עמדו בלבד בסנהדרין ובמסכת עבודה זרה פרק רבי ישמעאל: כל דיין שנתן ממון וכו' עד על חמור בירושלמי דבכורות: כך היה דרך החכמים הרחוקים כו' עד סוף הפרק פ' בתרא דהוריות במעשה דר"ג עם רבי יהושע אלת להם ולא בחו וקרא כתיב והוא נחבא אל הכלים ועניין ההוראה פרק קמא דעבודה זרה ובפרק ט' היה נוטל ומקומות הרבה:

פרק רביעי

אחד

בית דין הגדול עד כמו שביארנו עיקר ההלכות פרק קמא דסנהדרין והביאור בתוך זה הפרק: יש קרוי אלהים בית דין כו' עד שיהיו מסוכין בתרץ הכל פרק קמא דסנהדרין ותחלתו עוד פרק החובל: רשאי גליות וכו' עד שבט מיהודה אלו רשאי גליות שבבבל סוף מסכת הוריות: וכל דיין מרשלרון עד שיטול רשות מראש גלות הכל פרק קמא דסנהדרין: פרק

פ' קמא דסנהדרי

פרק רביעי

אחד

בית דין הגדול ואחד סנהדרי קטנה או בית דין של שלשה שיהיה אחר מהן סמוך מפי סמוך ומשה רבינו סמך יהושע ביד שנאמר ויסמוך ידיו עליו ויצוהו וכן השבעים זקנים משה רבינו סמכם ושרתה עליהן שכינה ואותן הזקנים סמכו לאחרים ואחרים לאחרים ונמצאו הסמוכין איש מפי איש עד בית דין שבלשכת הגזית שהוא בנין של משה כמו שביארנו בהלכות סנהדרין מפי ואפילו אחד מן הסמוכין אפילו לא היה סמוך בשלשה [illegible] אחר מהן סמוך מפי אחרי כמו שבארנו. אין קורין אלהי אלא לדיין שנסמכו בארץ ישראל בלבד הם הנשים החכמים הראויין לדון שבדקו אותן בית דין של ארץ ישראל ומנו אותם וסמכו אותן. ירושלמי סנהדרין היה כל מי שנסמך סומך לתלמידיו וחכמים חלקו כבוד להלל הזקן והתקינו שלא יהא אדם נסמך אלא בירושת הנשיא ושלא יהא הנשיא סומך אלא אם כן היה אב בית דין עמו ושלא יהיה אב בית דין סומך אלא אם כן היה הנשיא עמו אבל שאר החבורה יש לכל אחד מהם לסמוך. ברשות הנשיא והוא שיהיו שנים עמו שאין סמיכה פחות משלשה אין סומכין זקנים בחוצה לארץ ואפ' על פי שאלו הסומכין נסמכו בארץ ישראל אפילו היו הסומכין בארץ והנסמך חוצה לארץ אין סומכין ואין צריך לומר אם היו הסומכין בחוצה לארץ והנסמכין בארץ היו שניהם בארץ סומכין אותו אף על פי שאינו עם הסמוכים במקום אחד אלא שולחין לו או כותבין לו שהוא סמוך ונותנין לו רשות לדון דיני קנסות הואיל ושניהם בארץ וכל ארץ ישראל שהחזיקו בה עולי מצרים ראויה לסמיכה יש לסומכין לסמוך אפילו מאה בפעם אחת ודוד המלך סמך שלשים אלף ביום אחד ויש להן למנות כל מי שירצו לדברים יחידים והוא שיהיה ראוי לכל הדברי ביצד חבם מופלא שראוי להורות לכל התורה כולה יש לבית דין לסמוך אותו ולית לדון ולא להורות באיסור והתר או יתנו לו רשות באיסו' והתר ולא לדון דיני ממונו' או יתנו לו רשות לזה ולזה אבל לא לדון דיני קנסו' או לדון דיני קנסות אבל לא להתיר בכורות במומין או יתנו לו רשות להתיר נדרים בלבד או לראות כתמים ובן כל כיוצא בהן ובן יש לסומכין ליתן רשות עד זמן ולומר לנסמך יש לך רשו' לדון או להורות עד שיבא פלוני לבאן או כל זמן שאין אתה עמנו במדינה וכן כל כיוצא בזה חבם מופלא שהוא סומא בעינו אחת אף על פי שהוא ראוי לדיני ממונות אין סומכין אותו לדיני ממונות מפני שאינו ראוי לכל הדברים ובן כל כיוצא בזה הרי שלא היה בארץ ישראל אלא אחד מוסיף שנים בצדו וסומך שבעים באחד או זה אחר זה ואחר כך יעשה הוא וחשבעים בית דין הגדול ויסמכו בתי דינין אחרים נראין לי הדברים שאם הסכימו כל החכמים שבארץ ישראל למנות דיינים ולסמוך אותם הרי אלו סמוכים ויש להם לדון דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים אם כן למה היו החכמים מצטערים על הסמיכה כדי שלא יבטלו דיני קנסות מישראל לפי שישראל מפוזרין ואי אפשר שיסכימו כולן ואם היה שם סמוך מפי סמוך אינו צריך דעת כולן אלא דן דיני קנסות לכל שהדיין נסמך מפי בית דין והדבר צריך הכרע בית דין שנסמכו בא"י ויצאו לחוצה לארין הרי הם דנים דיני קנסות בחוצה לארץ כדרך שדנין בארץ שסנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ והוא שיהיו סמוכין מא"י ראשי גליות שבבבל במקום מלך הן עומדים ויש להן לדדות את ישראל בכל מקום ולדון עליהן בין רצו בין לא רצו שנאמר לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גליות שבבבל וכל דיין הראוי לדון שנתנו לו בית דין שבארץ ישראל רשות לדון יש לו רשות לדון בכל א"י ובעירות העומדות על הגבולים אף על פי שלא רצו בעלי דינין אבל בחוצה לארץ אין רשותן מועלת לו לכוף את בעלי דינין אף על פי שיש לו לדון דיני קנסות בחוצה לארץ אינו דן אלא למי שירצה לדון אצלו אבל לכוף את בעלי דינין ולדון להן אין לו רשות עד שישול רשו' מראש גלות: מי שאינו ראוי לדון מפני שאינו יודע או מפני שאינו הגון שעבר ראש גלות ונתן לו רשות או שטעו בית דין ונתנו לו רשות אין הרשות מועלת לו כלום עד שיהא ראוי שהמקדיש בעל מום למזבח אין הקדושה חלה עליו:

לפי שאין מפילין נחלות בלילה; שנים שנבנסו לבקר את החולה ויצאה בפניהם כותבין ואין עושים דין ואם היו שלשה רצו כותבין רצו עושין דין במה דברים אמורים ביום אבל בלילה כותבין ואין עושין דין: כל בית דין של ישר שהוא הגון שבינת עמהם לפיכך צריכין תלמידים לישב באימה ויראה ועטיפה וכובד ראש ואסור לחקל ראש או לשחק או לספר בשיחה בטילה בבית דין אלא בדברי תורה וחכמה: כל סנהדרין או מלך או ראש גולה שהעמידו להן לישראל דיין שאינו הגון ואינו חכם בחכמת התורה וראוי להיות דיין אף על פי שהוא בולו מחמדים ויש בו שבות אחרות הרי זה שהעמידו עובר בלא תעשה שנאמר לא תכירו פנים במשפט מפי השמועה למדו שזה מדבר כנגד המסורה לדושיב דיינין אמרו חכמים שמא תאמר איש פלוני נאה אושיבנו דיין איש פלוני גיבור אושיבנו דיין איש פלוני קדובי אושיבנו דיין איש פלוני יודע בכל לשון אושיבנו דיין נמצ' מוכה את חבירו ומחייב את חזכאי לא מפני שהוא רשע אלא מפני שאינו יודע לכך נאמר לא תכירו פנים במשפט ועוד אמרו כל המעמיד לישראל דיין שאינו הגון כאילו הקים מצבה שנאמר לא תקים לך מצבה אשר שנא' אלהיך ובמקום תלמידי חכמים כאילו נטע אשרה שנאמר לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך וכן אמרו חכמים לא תעשון אתי אלהי כסף אלהים הבא בשביל כסף וזהב זה דיין שמינוה מפני עשרו בלבד כל דיין שנתן ממון כדי שיתמנה אסור לעמוד מפני רצו חכמים להקל אותו ולזלזל בו ואמרו חכמים שהשלת שמתעסק בה תהי בעינין כמרדעת של חמור כך היה דרך בחכמים הראשונים בורחין מלהתמנות ורוחקין עצמן הרבה שלא ישבו בדין עד שירצו שאין שם ראוי כמותם ושאם ימנעו מן הדין תקלקל השורה אף על פי כן לא היו יושבין לדין אלא עד שמבדירין עליהם את העם והזקנים ופוצרין בהן:

ג' מתי טעמא דהוו עדים ואין עד נעשה דיין וטעמא מפורש בהג' בהילכו עדות ספה ומתוך הטעמי' כתבינו למדין דליתיה להה דפידם דבינו ממוחל דדוקא נקט ככתבו לבקר חבל אם זימנו להעיד הדיינין עדים ואין עד נעשה דיין ודינו לנכנסים בלילה ולדרבה יכולין לעמות דיינים כיון שאין צריך להוכי' עדות בפה אלא לחרי יעידו בפניה והוי ספיר עדות מיתה יכול להזים וגם יתקיים ועמדו האנשים ולפי זה ידון כמי ע"פ דליתיה דלא תהא מיתה גרולה מרחיה ועיין מס בתו' ע"ב:

ד' בירושלמי דבכורות אמרי' לעיין מי מהוה מתמנה בכפה אין עומדין מפניו ואין קורין להותו' ועליו מעליו כמרדעת של חמור וכו' רבי זירא חד מן רבנין הוו יתיבי עבר חד מן חילין דמתמנין בכפה אמר יתי' רמן רבנין לרבי זירא כעבר כפתיכה דלא ניקום מקמיה ועם טובה:

ה' בירושלמי מפני מה גולה מבבל גדול מן הנסיא מבחו' מפני שהוא בח מן הזכרים והנסיא בח מן הנקבו':

יכול לכוף את בעל דינו שידון אצל זה אלא גם הוא בורר "מי שירצה: מי שקבל עליו קרוב או פסול בין לחיותו דיין בין לחיותו עד עליו אפי' קבל אחר מן הפסולין בעבירה בשני עדים כשרים להעיד עליו או בשלש בית דין מומחין לדון לו בין שקבל על עצמו לאבד זכיותיו ולמחול מה שזיכה תורה על פיהן בין שקבל שיתן כל מה שיטעון עליו חברו בעדות זו הפסול או בדיניו אם קנו מידו על זה אינו יכול לחזור בו ואם לא קנו מידו יכול לחזור בו עד שיגמר הדין בגמר הדין והוצי הממון בדין זה הפסול או בעדותו אינו יכול לחזור

ובן מי שנתחייב לחברו שבועת בבית דין ואמר לו השבע לי ופלוני לוה לי וכו' והלכ' כחכמים ודלא כר"מ דר"מ יכול לחזור בו ועשה וביום נוחלין: בחיי ראשך ותפטר או השבע לי בחיי ראשך ואתן לך כל מה שתטעון אם קנו מידו אינו יכול לחזור בו ואם לא קנו מידו יכול לחזור בו עד

ר' אבל קודם שנשבע יכול לחזור בו וכן נראה לר"ת ודלא ככתוב בספרים בשבע וחיכו יכול לחזור בו דהא רבי יוחנן מסיק בפרק זה בורר דלאחר גמר דין מחלוק אבל קודם גמר דין כ"ע מודו דיכול לחזור בו וכל זמן שלא נשבע כלפני גמר דין דמי דא"ג נשבע חיכו יכול לחזור בו מאחר שכבר נשבע זהו גמר דין וכן גרס ר"ח ומכאן תמר ר"י דלכ"ע מה שמפרש ר"ת בסנהדרין דלקמן על פי שכבר נשבע אין זה גמר דין עד שיאמרו לו פלוני אתה חייב להביא חמשים שבועה בגמר דין וכן רבינו שמואל פי' שנשבע כבר ע"פ עוד דקרין רבי' תם דיכול לחזור בו אם לא נשבע מהא דרים פרק המפקיד פטיט לא' לחיי מעלם וכו' עד מהו מי אמרי' מיהדר קא הדר ביה כו' הרי שמעת שיכול לחזור בו והא דאמרי' פ' שבועת הדיינין לוה' לחיי כשבע פוטרין לוה' מיד לאו משום דלא מצי למיהדר ביה אלא משהרין לוה' לפוטרו כדי שלא יחזור בו דאין לוה' כאן רוצים שישבע כדמוכח התם ובדא' שם לדון דלקמן הא דאיתא דהמפקיד דלקמן על גב דאין מועיל לו מה שיחזור מ"מ כיון שחוזר בו ובעי לאטרוחיה לגבי לא מקניא ליה כפילה ע"כ כתוב בפ' ופר' קמא דסנהדרין:

יכול קודם שנשבע יכול לחזור בו וכן נראה לר"ת ודלא ככתוב בספרים כשבע וחיכו יכול לחזור בו דהא רבי יוחנן מסיק בפרק זה בורר דלאחר גמר דין מחלוק אבל קודם גמר דין כ"ע מודו דיכול לחזור בו וכל זמן שלא נשבע כלפני גמר דין דמי דא"ג נשבע חיכו יכול לחזור בו מאחר שכבר נשבע זהו גמר דין וכן גרס ר"ח ומכאן תמר ר"י דלכ"ע מה שמפרש ר"ת בסנהדרין דלקמן על פי שכבר נשבע אין זה גמר דין עד שיאמרו לו פלוני אתה חייב להביא חמשים שבועה בגמר דין וכן רבינו שמואל פי' שנשבע כבר ע"פ עוד דקרין רבי' תם דיכול לחזור בו אם לא נשבע מהא דרים פרק המפקיד פטיט לא' לחיי מעלם וכו' עד מהו מי אמרי' מיהדר קא הדר ביה כו' הרי שמעת שיכול לחזור בו והא דאמרי' פ' שבועת הדיינין לוה' לחיי כשבע פוטרין לוה' מיד לאו משום דלא מצי למיהדר ביה אלא משהרין לוה' לפוטרו כדי שלא יחזור בו דהרין לוה' כאן רוצים שישבע כדמוכח התם ובדא' שם לדון דלקמן הא דאיתא דהמפקיד דלקמן על גב דאין מועיל לו מה שיחזור מ"מ כיון שחוזר בו ובעי לאטרוחיה לגבי לא מקניא ליה כפילה ע"כ כתוב בפ' ופר' קמא דסנהדרין:

שיגמר הדין בגמר הדין ונשבע כמו שאמ' לו אינו יכול לחזור וחייב לשלם והוא הדין למי שנתחייב שבועת הסת והפכה אם קנו מידו או אם נשבע זה שנהפכה עליו אינו יכול לחזור בו והוא הדין במי שלא היה חייב שבועה ואמר אשבע לך שבועה אם קנו מידו אינו יכול לחזור בו ואם לא קנו מידו אף על פי שקבל בבית דין חוור עד שיגמר הדין וישבע: מי שנתחייב בבית דין והביא עדים או ראיה לזכותו סותר את הדין ותוור הדין אף על פי שכבר נגמר הדין כל זמן שהוא מביא ראיה סותר אמרו לו הדיינין כל ראיות שיש לך הבא מבאן ועד שלשים יום אף על פי שהביא ראיה לאחר שלשים יום " סותר את הדין מה יעשה אם לא מצא בתוך שלשים ומצא לאחר שלשים אבל אם סתם את טענותיו אינו סותר כיצד אמרו לו יש לך עדים אמר אין לי עדי יש לך ראיה אמר אין לי ראיה ודנו אותו וחייבוהו ביון שראה שנתחייב אמר קרבו פלוני ופלוני והעידוני או שהוציא ראיה מתוך אפונדתו אין זה כלום ואין משגיחין על עדיו ועל ראייתו במה דברים אמורים בשחיתה הראייה אצלו והעדים עמו במדינת אבל אם אמר אין לי עדים ואין לי ראיה ולאחר מבאן באו לו עדים ממדינת הים או שהיתה החמת של אביו שיש שם השטרות מופקדת ביד אחרים ובא זה שהפקדון אצלו והוציא לו ראייתו הרי זה מביא וסותר ומפני מה סותר מפני שיכול לטעון ולומר זה שאמרתי אין לי עדים אין לי ראיה מפני שלא היו מצויין אצלי וכל זמן שיכול לטעון ולומר זה שאמרתי אין לי עדים אין לי ראייה מפני שלא היו מצויין אצלי או מפני כך וכך אמרתי אין לי עדים ואין לי ראייה וזה ממש בדבריו הרי זה לא סתם את טענותיו וסותר לפיכך אם פירש ואמר אין לי עדים כלל לא הנה ולא במדינת הים ולא ראיה כלל לא בידי ולא ביד אחרים אינו יכול לסתור במה דברים אמורים בגדול שנתחייב והביא ראיות והביא עדים אחר שסתם טענותיו אבל יודע שהוא קטן כשמת מורישו ובא עליו טענות מחמת מורישו אחר שהגדיל ואמר אין לי עדים ואין לי ראיה ואחר שיצא מבית דין חייב אמרו לו אחרים אנו יודעים לאביך עדות שתסתו בה דין זה או אמ' לו אחד מורישך הפקיד ראייה זו הרי זה מביא וסותר שאין היורש קטן יודע כל ראיות מורישו: מי שקנו מידו שאם לא יבא ביום פלוני וישבע יהיה חברו נאמן בטענתו ויטול כל מה שטען בלא שבועה או שאם לא יבא ביום פלוני וישבע ויטול אבד את זכותו ואין לו כלום ויפטר חברו ועבר היום ולא בא נתקיימו התנאים ואבד את זכותו ואם הביא ראיה שהיה אנוס באותו היום הרי זה פטור מקניין זה וישבע בשיתבענו חברו כשהיו מקודם ובן בל ביוצא בזה:

כרפסיין רב נחמן התם ועיין בב"ב בפ' מפנטיס ע"כ:

ירושלמי דקדושין

וכן כתב בה"ג מהורו הגלוסים וכן ראיתי בירושלמי דקידושין תרס המתק לה לא לעטה לך כך כיוס פלוני יהיה כך ויודע לו חוכח רבי יוחנן לתר חוכחא כמאן דלא עבד ור"ל לתר חוכחא כמאן דעבד והלכ' כרבי יוחנן לגבי ר"ל ועיין בהלכות מכירה פרק י"ח ע"כ:

פרק שמיני

בית דין שנחלקו כו' עד וכל אלו הדברים קבלה הם פ' ק' דסנהדרין: בית דין של שלשה שנחלקו וכו' לתרו שלשה מהם זכאי ואני חייב וכו' אבל לא תמרו לרבעה זכאי כו' אז מאמרו שלשה זכאי וכו' עד הולכין לחר הרוב

כתב הר"אבד ז"ל הכי גרסי' בגמרא שלשתן אומרין חיכו יודע ליכו אין אומר וחי לתר טעמא לא אמרינן לה אמ' לתר' מהוסיף לכו אלא לרבעה ועוד ה הרמבן הרי הוא לומר ליכו יודע וליכו לא מזכה ולא תחייב בידוע מטעה בלמון התוספת לו מהנשים לידו בטעות ולא לתר מהם ליכו יודע והשלשה אינם מזכין אז מחייבין ואחר חולק לפי דבריו יכלו לחר הרוב מהרי כשאר בית דין ואם לא אמ' לתר מהם ליכו יודע והיו אינם ככגר אנו דין אלו כנגד אלו ואם לא חזר לחר מהם יעמוד

מי שקנו מידו שלא יבא עד סוף הפרק המכמת הגלוסים ז"ל בתכלי נדרים פרק ר' נדרי' התירו חכמי:

פרק שמיני

בית דין שנחלקו מקצתם אומרת זכאי ומקצתם אומרת חייב הולכין אחר הרוב וזו מצות עשה של תורה שנאמר אחרי רבים להטות במה דברים אמורים בדיני ממונות ובשאר דיני אסור ומותר וטמא וטהור וכיוצא בהן אבל בדיני נפשות אם נחלקו בזה החוטא אם יהרג או לא יהרג אם היו הרוב מזכים זכאי ואם היו הרוב מחייבין אינו נהרג עד שיהיו המחייבין יתר על המזכים שנים

מפי השמועה למדו שעל זה הזהירה תורה ואמרה לא תהיה אחרי רבי' לרעות כלומר אם תרוב נוטים לרעה להרוג לא תהיה אחריהם עד שיטו הטייה גדולה ויוסיפו המחייבין שנים שנאמר לנטות אחרי רבים להטות על פי אחד לרעה על פי שנים וכל אלו הדברים קבלה הם: בית דין של שלשה שנחלקו שנים אומרים זכאי ואחר אומר חייב הרי זה זכאי שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי הרי זה חייב אחד אומר זכאי ואחר אומר חייב ואחר אומר איני יודע או שאמרו שנים זכאי או חייב והשלישי אומר איני יודע יוסיפו הדיינים שנים נמצאו חמשה נושאים ונותנים בדבר: אמרו שלשה מהם זכאי ושנים אומרין חייב הרי זה זכאי אמרו שלשה חייב ושנים זכאי הרי זה חייב אמרו שנים מהם זכאי ושנים מהם חייב ואחד אומר איני יודע מוסיפין שנים אבל אם אמרו ארבעה זכאי או חייב ואחד אומר איני יודע או שאמרו שלשה זכאי ואחד חייב ואמר אחד איני יודע בין שהיה זה שאמר איני יודע תוא שאמר איני יודע בתחלה בין שאמר אחר הולכים אחר הרוב היו מחצה למחצה ואחד אומר איני יודע הרי אלו מוסיפין שנים אחרים ובן אם נסתפק הדבר מוסיפין והולכים עד עא הגיעו לעא ואמרו שלשים וחמשה חייב ושלשים וחמשה זכאי ואחד אומר איני יודע נושאים ונותנים עמו עד שיחזור לדברי הצדדי' אחד ונמצאו שלשים ושמה מוכים או מחייבין ואם לא חזר לא תרא ולא אחר מהן הרי הדבר ספק ומעמידין את הממון בחזקת בעליו: כל מי

פרק ששי

כל דין מדין דיני ממונות עד לא
נתכוון להזיק
במהדורין פרק לחד דיני ממונות
ובבבורות פרק עד כמה: טעה
בשקול הדעת עד שיפסיד להחזיר
פטור מלשלם בבבורות פרק עד
כמה ופרק קמח דכהדרין וסופו
פרק לחד דיני ממונות: לחד
הגוטל רשות מראש גלות עד
כמו שבארנו ההלכה בסנהדרין
בכורות פ' לחד דיני ממונות והביאור פרק
עד כמה רביעי: היה הטועה מומחה כו'
שיש לשלם מביתו בסנהדרין פרק
לחד דיני ממונות: לבעלי דיניו מומחה כו'
עד ודין בפני בית דין
הסכמת הגאונים ז"ל: ואם טעה
ונתן ביד וכו' עד מתכוין
להזיק הוא בבבורות פ' עד כמה:
דין שטעה עד וכן כל כיוצא בזה
בבבא בתרא פרק חזקת הבתים
ופרק קמח דגיטין: שכי שהתעצמו
עד ודין בעירו בסנהדרין פרק זה
בורר בתחלתו ובסופו: הם המר
כתבו ותנו לי כו' עד דין הגדול
בסנהדרין פרק זה בורר ובשמות
פרק הלטה רנה: במה דברים
אמורים בשאר הדיינין כו' עד סוף
הפרק פ' זה בורר:

פרק זה בורר

פרק שביעי

אחד מבעלי דיניו כו' עד כל ראיות מודיעו הכל פ' זה בורר: מי

כתב מורי רבינו מאיר מי שחיין זמן לדבר שלא תתי ם מימר כן כותבין ומותבין לו כדתנן כל זמן שמצ' ראיה מוציא לתי דיניו ופרנ' דדוקא בשכיש ם שהתעצמו לדין אבל כתבו שכיחס לדון בעירם אין כ צריכין לכתוב להן מדלא קבעינן להו מילתא אלא בשהתעצמו לדין ועוד ראיה מפרק לוקחי הבית כותבי כו' עד חזי דכל בתר דיניה קאתי מר אמר רב פפא בהא ודאי כדיך לחודועיה פירוש כי היכי דהדין עמו מהיה חוטרו דבתר דיניה קאתי לכך הוצרך לפרש לו החילוק בין זוזי לשאר מילי אבל בעלמא דלא כדיך טעמא לא כדיך לחודועי מיהו כתב מורי רמ' מי' דראיה דמרי בה נרגא בראיה זאת לכן בעי לא כתבו זאת ובראיה לי מזהו מה שיש להקשות דהמרי' כהג כדיך לחודועי היינו מוקף לחבירו וחוכו יכול לחלוק בלא דעתו כדאיתא התם והם כן לחודראיה היא ועוד כתבו התו' דיחוי דהתם פירוש כדיך לחודועי אף על פי שחיכו מוכל לכל בעלמא לכל הכחות אם מוכל כדיך לחודועי עכ':

פרק שביעי

אחד מבעלי דינין שאמר איש פלוני ידון לי ואמר בעל דינו פלוני ידון לי הרי אלו שני הדיינים שבירר

זה אחר וזה אחד והם בוררי להן דיין שלישי ושלשתן דנין לשניהן שמתוך כך יצא הדין לאמתו אפילו היה אחד שבררו בעלי הדין חכם גדול וסמוך אינו יכול בירור דבר הוכח ודבר חסרון ליה מי יקר מטרחנא לך לקף על פי דבר חסרון לא היה גדול כבר הוכח כיון מהן בעיר לחת לקף על פי מזחת הסוגיא תיכה במסקנא מת הסברא לחת וגם ר"ח לא כתבם בפירושו סה:

פרק ששי

כל דין שדן דיני ממונות ושעה אם טעה בדברים ותלויים וידועים כגון דינין המפורשין במשנה או בתלמוד חוזר הדין ומחזירין הדבר כשהיה ודנין בו כהלכה ואם אי אפשר להחזיר כגון שהלך זה שנטל הממון שלא כדין למדינת הים או שהיה אלם או ששמא דבר

והשתוך או שהוזרת בבשרה שהיא טריפה [ה] והאבילה לכלבים וביוצא בזה הרי זה פטור מלשלם אף על פי שגרם להזיק לא נתכוון להזיק: טעה בשקול הדעת כגון דבר שהוא מחלוקת תנאים או אמוראים ולא נפסקה הלכה כאחד מהן בפירוש ועשה כאחד מהן ולא ידע שכבר פשט בכל העולם כדברי האחר אם היה זה דין מומחה ונטל רשות מראש

[ו] מעוכדת דיכי טרפון בחחד דיני ממונות ופרק עד כמה:

גלות או שלא היה נוטל רשות אבל קבלו אותו בעלי דינין עליהן הואיל והוא מומחה [ז] חוזר הדין ואם אי אפשר להחזיר פטור מלשלם: אחד הנוטל רשות מראש גלות או הנוטל רשות מבית דין של ישראל בארץ ישראל אבל לא בחוצה לארץ כמו שבארנו: היה הטועה מומחה לא נטל רשות ולא קבלו אותו בעלי דינין עליהן או שלא היה מומחה אבל קבלו אותו בעלי דינין עליהן לדון להם בדין ושעה [ח] בשקול הדעת אם נשא ונתן ביד מה שעשה עשוי וישלם מביתו לא נשא ונתן ביד יחזור הדין ואם אי אפשר להחזיר ישלם מביתו.

[ג] עיין בספר מוסיפים סימן ס' ע"ב:

אבל מי שאינו מומחה ולא קבלו אותו בעלי דינין אף על פי שנטל רשות הרי זה בבלל בעלי זרוע ואינו בבלל הדיינים לפי שאין דיניו דין

בין טעה בין לא טעה וכל אחד מבעלי דינין אם רצה חוזר ודן בפני בית דין ואם טעה ונשא ונתן ביד חייב לשלם מביתו וחוזר ולוקח מבעל דין זה שנתן לו שלא כהלכה ואם אין לו להחזיר או שטמא או שהאביל דבר המותר לכלבים ישלם כדין כל גורם להזיק שזה מתכוין להזיק הוא [ט] דין שטעה וחייב שבועה למי שאינו חייב בה ועשה זה פשרה עם בעל דינו כדי שלא ישבע ואחר ידע שאינו בן שבועה אף על פי שקנו מידו על הפשרה אינה כלום שלא קבל עליו ליתן לו או למחול לו אלא כדי שיפטר משבועה שחייבו בה הטועה וכל קנין [י] בטעות חוזר וכן כל כיוצא בזה: שנים שנתעצמו בדין אחד אומר נדון כאן ואחד אומר נעלה לבית דין הגדול שמא יטעו אלו הדיינין ויוציאו ממון שלא בדין כופין [יא] אותו ודן בעירו ואם אמ' כתבו ותנו לי מאי זה טעם [יב] דנתוני שמא טעיתם כותבין ונותנין לו ואחר כך [יג] מוציאי ממנו ואם הוצרך לשאול דבר מבית דין הגדול שבירושלם כותבין ושולחים ושואלין ודנין להם בעידם כפי מה שיבא בבתב בית דין הגדול

[יא] עיין בתשובות בסי' ב':

[יב] וכן כתבו התו' דלאו דוקא ומלוה שלא לפי' גזלות וחבלות ומקח וממכר ופקדונות וכל דב'ים בו תובע וכתבע ודקתני דוקא את חבירו בדין וכו' עכ"ל:

בד"א בשאר דיינין שזה טוען וזה טוען או כשאמר המלוה נדון כאן נהלוה אומ' נלך לבית דין הגדול אבל אם אמר המלוה נלך לבד הגדול כופין את הלוה ועולה עמו שנ' [יד] עבד לוה לאיש מלוה וכן אם טען זה שהזיקו [טו] או גזלו ורצה הטוען לעלות כופין בית דין שבעירו את הנטען לעלות עמו וכן כל כיוצא בזה בד"א כשהיו שם עדי' או ראייה לנגזל או לניזק או למלוה אבל טענה בלבד אין מחייבין את הנטען לצאת אלא נשבע במקומו ונפטר וכן הדין בזמן הזה שאין שם בית דין גדול אבל יש מקומות שיש בהן חכמים [טז] גדולים מומחין לרבים ומקומות שיש בהן תלמידי שאינן במותן אם אמ' המלו' נלך למקו' פלו' שבארץ פלו' לפלו' הגדול ונדון לפניו בדין זה כופין את הלוה והולך עמו וכן היו מעשים בכל יום בספרד:

[יד] כתב מורי רבינו מאיר מי שחיין זמן לדבר שלא תתי ם מימר כן כותבין ומותבין לו כדתנן כל זמן שמצ' ראיה מוציא לתי דיניו ופרנ' דדוקא בשכיש ם שהתעצמו לדין אבל כתבו שכיחס לדון בעירם אין כ צריכין לכתוב להן מדלא קבעינן להו מילתא אלא בשהתעצמו לדין ועוד ראיה מפרק לוקחי הבית כותבי כו' עד חזי דכל בתר דיניה קאתי מר אמר רב פפא בהא ודאי כדיך לחודועיה פירוש כי היכי דהדין עמו מהיה חוטרו דבתר דיניה קאתי לכך הוצרך לפרש לו החילוק בין זוזי לשאר מילי אבל בעלמא דלא כדיך טעמא לא כדיך לחודועי מיהו כתב מורי רמ' מי' דראיה דמרי בה נרגא בראיה זאת לכן בעי לא כתבו זאת ובראיה לי מזהו מה שיש להקשות דהמרי' כהג כדיך לחודועי היינו מוקף לחבירו וחוכו יכול לחלוק בלא דעתו כדאיתא התם והם כן לחודראיה היא ועוד כתבו התו' דיחוי דהתם פירוש כדיך לחודועי אף על פי שחיכו מוכל לכל בעלמא לכל הכחות אם מוכל כדיך לחודועי עכ':

[טו] וכן כתב בספר המצות מסמו:

[טז] כפ"ק דגטין ועיין בסי' י"ח ובפ' קנין פ' לב':

[ט] ועיין ממתיכין לו עד שיראה אם יכול להחזיר הדין אם לא וכן פסק מו"ר סי' ורחיה מפ' ח"ה רב כהנא מקל בדקא בחרעיה לזל להדר גורה בחרעה דחבריה לחת לקמיה דרב יהודה לזל לייתי תרי סהדי אחד אמר תרי לוכייתא עייל ואחד אמר ב' לוכייתא עייל לא זל סליק ב' מנו ג' לא כמתן כרם בן אלעזר כו' הא מייתינן לך לוגרתא ממערבא דחין הלכה כר"ם פירוש אלא כרבנן דאמרו בבית אחת ד"ה נחלקה ע עדותן לא לכי תייתי פירום להדר מיד אלמא דחין ממתיכין לו עכ וכן נראה לי דחיה מהא דסוף פרק כל הנשבעין ההוא דייכא דעבר כר אלעזר וכו' עד לכי תייתי עכ:

[יא] ועיין בתשובות בסי' ב':

[יב] וכן כתב בספר המצות מסמו:

[יג] ועיין ממתיכין לו עד שיראה אם יכול להחזיר הדין אם לא וכן פסק מו"ר סי' ורחיה מפ' ח"ה רב כהנא מקל בדקא בחרעיה לזל להדר גורה בחרעה דחבריה לחת לקמיה דרב יהודה לזל לייתי תרי סהדי אחד אמר תרי לוכייתא עייל ואחד אמר ב' לוכייתא עייל לא זל סליק ב' מנו ג' לא כמתן כרם בן אלעזר כו' הא מייתינן לך לוגרתא ממערבא דחין הלכה כר"ם פירוש אלא כרבנן דאמרו בבית אחת ד"ה נחלקה ע עדותן לא לכי תייתי פירום להדר מיד אלמא דחין ממתיכין לו עכ וכן נראה לי דחיה מהא דסוף פרק כל הנשבעין ההוא דייכא דעבר כר אלעזר וכו' עד לכי תייתי עכ:

[יד] כתב מורי רבינו מאיר מי שחיין זמן לדבר שלא תתי ם מימר כן כותבין ומותבין לו כדתנן כל זמן שמצ' ראיה מוציא לתי דיניו ופרנ' דדוקא בשכיש ם שהתעצמו לדין אבל כתבו שכיחס לדון בעירם אין כ צריכין לכתוב להן מדלא קבעינן להו מילתא אלא בשהתעצמו לדין ועוד ראיה מפרק לוקחי הבית כותבי כו' עד חזי דכל בתר דיניה קאתי מר אמר רב פפא בהא ודאי כדיך לחודועיה פירוש כי היכי דהדין עמו מהיה חוטרו דבתר דיניה קאתי לכך הוצרך לפרש לו החילוק בין זוזי לשאר מילי אבל בעלמא דלא כדיך טעמא לא כדיך לחודועי מיהו כתב מורי רמ' מי' דראיה דמרי בה נרגא בראיה זאת לכן בעי לא כתבו זאת ובראיה לי מזהו מה שיש להקשות דהמרי' כהג כדיך לחודועי היינו מוקף לחבירו וחוכו יכול לחלוק בלא דעתו כדאיתא התם והם כן לחודראיה היא ועוד כתבו התו' דיחוי דהתם פירוש כדיך לחודועי אף על פי שחיכו מוכל לכל בעלמא לכל הכחות אם מוכל כדיך לחודועי עכ':

[טו] וכן כתב בספר המצות מסמו:

[טז] כפ"ק דגטין ועיין בסי' י"ח ובפ' קנין פ' לב':

[יז] כיוצא בזה כתב כי בית הועד הוא מקו' קיבון תלמידי חכמי' לבל לבית דין הגדול מהוא הכמיה מבחי' הפילו' לוה מימר כן הרמות בידו כדמוכח פרק הגוזל בתרא גבי מקבלין עדות מלא בפני בעל דין מי הכי כי פתחו ליה בדיינין נמי מכי תמר לבי' הגדול קאזילנא והיינו הנתבע ואמר רבינו תם מבית דין הגדול הוא כמיה מבחי' מהא דסוף בעובדה דעוקבן הבבלי דקאמר מי כייתת כייתת ואי לא פירום מימר לבית דין הגדול קאזילנא הסיהוהו וירחה פיכו בטברים ודוקא מפני מהכמיה היה מופלג בחכמה לבל עתה נקרא תלמיד חכם הגדול בחכמה ובמנין בי' הגדול כדאמרי' פרק דיני ממונות הלך אחר בי' יפה אחר ר' אלעזר לעשות אחר ר' אתיא בן חרם לרומי ממתא מברומי היה בית דין הגדול מתין למעלה הימכו מסה וחו':

[יז] כיוצא בזה כתב כי בית הועד הוא מקו' קיבון תלמידי חכמי' לבל לבית דין הגדול מהוא הכמיה מבחי' הפילו' לוה מימר כן הרמות בידו כדמוכח פרק הגוזל בתרא גבי מקבלין עדות מלא בפני בעל דין מי הכי כי פתחו ליה בדיינין נמי מכי תמר לבי' הגדול קאזילנא והיינו הנתבע ואמר רבינו תם מבית דין הגדול הוא כמיה מבחי' מהא דסוף בעובדה דעוקבן הבבלי דקאמר מי כייתת כייתת ואי לא פירום מימר לבית דין הגדול קאזילנא הסיהוהו וירחה פיכו בטברים ודוקא מפני מהכמיה היה מופלג בחכמה לבל עתה נקרא תלמיד חכם הגדול בחכמה ובמנין בי' הגדול כדאמרי' פרק דיני ממונות הלך אחר בי' יפה אחר ר' אלעזר לעשות אחר ר' אתיא בן חרם לרומי ממתא מברומי היה בית דין הגדול מתין למעלה הימכו מסה וחו':

[יח] כייתי בעלי הדין דיכא דסבר החייב הדי לכי ברירתי החחד ואם יכול להפך בזכותי היה מהפך והדיינים בעצמן ניחא דעבד להפך בזכו' מניהם מפני מניהם עלו"ל:

פרק אחד עשר מה

כתב הר"ב ז"ל חיי הנמרין כן שכל הטהרות והטמאות מתחילין מן זכות ולהתמנות עם המחייבים תלמיד שהיה מוכה ומת ראין אותו כאילו היה מוכה במקומו אמר אחד יש לי ללמד עליו זכות ונשתתק או מת קודם שילמד זכות ויאמר מאי זה טעם מוכה הרי הוא כמי שאינו: שנים שאמרו טעם אחד אפילו משני מקראות אין נמנין אלא כאחד ומפי השמועה למרו שאין מתחילין בדיני נפשות מן הגדול שמא יסמכו השאר על דעתו ולא יראו עצמן כדי לחלוק עליו אלא יאמר כל אחד דבר הגר' לו בדעתו וכן אין פותחין בדיני נפשות לחובה אלא לזכות כיצד אם' לזה שחטא אם לא עשית דבר זה שהעידו בו עליך אל תירא מדבריהם: אמר אחד מן התלמידים בדיני נפשות יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו אם' יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותן עמהן לסנהדרין אם יש ממש בדבריו שומעין לו ואינו יורד משם לעולם ואם אין ממש בדבריו אינו יורד משם כל היום כולו אפילו אמר הנדון עצמו יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו ועזולה למניין והוא שיהיה ממש בדבריו: בית דין שטעו בדיני נפשות וחייבו את הפטור וגמרו דינו לחובה ונראה להם השעם שיסתרו בו את דינו כדי לזכותו סותרין וחוזרין ודנין אותו אבל אם טעו ופטרו את המחייב הריגה אין סותרין את דינו ואין מחזירין אותו במה דברים אמורים בשטעו בדבר שאין הצדוקין מודין בו אבל אם טעו בדב' שהצדוקין מודין בו מחזירין אותו לחובה כיצד אמרו הבא על העדוה שלא כדרכה פטו' ופטרוהו מחזירין אותו וממיתין אותו אבל אם אמרו המעדה שלא כדרכה פטור ופטרוהו אין מחזירין אותו וכן כל כיוצא בזה:

פרק אחד עשר

מה בין דיני ממונות לדיני נפשות דיני ממונות בשלשה דיני נפשות בב' דיני ממונות פותחין בין לזכות בין לחובה דיני נפשות פותחין לזכות כמו שבארנו ואין פותחין לחובה דיני ממונ' מטין על פי אחד בין לזכות בין לחובה דיני נפשות מטין על פי אחד לזכות ועל פי שנים לחובה דיני ממונות מחזירין בין לזכות בין לחובה ודיני נפשות מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה כמו שבארנו דיני ממונות הכל ראיין ללמד זכות או חובה בין הדיינים בין התלמידים ודיני נפשות הכל מלמדין זכות ואפילו התלמידים ואין מלמד חובה אלא הדיינים דיני ממונות הדין המלמד חובה חוזר ומלמד זכות והמלמד זכות חוזר ומלמד חובה דיני נפשות המלמד חובה חוזר ומלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה אלא בשעת גמר דין יש לו לחזור ולהמנות עם המחייבין כמו שבארנו דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה דיני נפשות דנין ביום וגומרין ביום דיני ממונות גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה דיני נפשות גומרין בו ביום לזכות וביום של אחריו לחובה לפיכך אין דנין דיני נפש' לא ערב שבת ולא ערב יום טוב שמא יתחייב ואי אפשר להורגו למחר ואסור לענות את דינו ולחניחו אחר השבת אלא אסרין אותו עד אחר בשב' ומתחילין בדינו דיני ממונ' אף על פי שדנין אותן בכל יום מן התורה שנאמר ושפטו את העם בכל עת מדבריה' למרו שאין דנין בערב שבת: אחד דיני נפשות ואחד דיני מלקות ואחד דיני גלות כל הדרכים האלו טוים בהן אלא שהמלקות בשלשה ואין אחד מהן בשוה הנסקל חוץ מדבר אחד שדינו בב' הסקילה אין דינו בשאר דיני נפשות מכמנין לו את העדים ואינו צריך התראה כשאר הנהרגין ואם יצא מבית דין זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה מחזירין אותו יצא חייב אמר אחד יש לי ללמד עליו זכות אין מחזירין אותו ואין שומעין למסית ומושיבין ברינו זקן וסרים ומי שאין לו בנים כדי שלא ירחמו עליו שאכזריות על אלו שמטעין את העם אחרי ההבל רחמים הוא בעולם שנאמר למען ישובה מחרון אפו ונתן לך רחמים: דיני ממונות והטמאות והטהרות מתחילין מן הגדול שבריינים ושומעין את דבריו ודיני נפשות מתחילין מן הצד ואין שומעין דברי הגדול אלא באחרונה דיני ממונות וכן הטמאות וכן הטהרות האב ובנו הרב ותלמידו מונין אותן בשנים דיני נפשות ומכות וקדוש החדש ועיבור השנה אב ובנו או הרב ותלמידו מונין אותן באחד זה שאנו מונין האב עם הבן בין באחד בין בשנים כגון שהיה האחד מהן בסנהדרין והשני היה מן התלמידים שאמר יש לי ללמד זכות או חובה שומעין דבריו ונושאין ונותנין עמו ובשעת גמר דין אין גומרין את הדין בקרובים שהדיינין הקרובי' פסולי' לדין כמו שיתבאר תלמיד שהיה חבב ומבין והיה מחוסר קבלה הרי רבו מוסר לו הקבלה שהוא צריך לה בדין זה הוא דן עמו בדיני נפשות: הבל כשרים לדון דיני ממונ' אפילו גר והוא שתהיה אמו מישראל וגר דן את חברו הגר אף על פי שאין אמו מישראל ובן הממזר והטומא באחד מעיניו כשר לדון דיני ממונות אבל בדיני נפשות אין דנין אותן אלא כהנים לוים וישראלים המשיאין לכהונה ולא יהיה אחד מהן סומא אפילו באחת מעיניו כמו שבארנו:

פרק שנים עשר

כיצד דנין דיני נפשות בשיבאו עדים לבית דין ואומרין ראינו פלו' זה שעבד עבירה פלונית אומרי' להן מבירין אתם אותו התריתם בו אם אומרי אין אנו מבירין אותו או נסתפק לנו או שלא התרו בו הרי זה פטור אחד תלמיד חכם ואח' עם הארץ צריך התרא' שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד שמא שוגג היה וכיצד מתרין בו אומרין לו פרוש או תל תעשה שזו עבירה היא וחייב אתה עליה מיתת בית דין או מלקות אם פירש פטור ואם שתק או הרכין בראשו פטור ואפילו אמר יודע אני פטור עד שיתיר עצמו למיתה ויאמר על מנת כן אני עושה ואחר כך ידרג וצדיך שיעבור ויעשה תכף להתראה בתוך כדי דבור אבל אחר כדי דבור צריך התראה אחרת ובין שהתרה בו אחד מן העדים ובין שהתרה בו אחד בפני עדי אפילו אשה או עבד אפילו שמע קול המתרה ולא ראהו ואפילו התרה בעצמו הרי זה נהרג אמרו

פרק שנים עשר כיצד דין דיני נפשות כו' עד ואפילו התרה הוא בעצמו הרי זה נהרג הכל בסנהדרין כרין היו בודקין:

דין דיני ממונות כו' עד דיחמיס הכל פרין לחד דיני ממונות: דיני ממונות והטהרות וכו' עד חלח בחחרוכה

ואני תומר מי מייחד לטון זה לר"ב ז"ל עמה כרכוכו וחלילה לו מהרי מביכו תותה פ' לחד דיני ממונו דיני ממונות הגרול דיני נפטות מן הכר עכ ותמריכן עלה בגמרת תמר רב חכח הזהו במכיכת דבירבי ומיכי הוו מתחלי

בריפת ותקמי' והיכן תכן מתחילין מן הגדול ופריכינן תמ' רבה בריה דרבה ותיתית לרבי היולל בריה דר' וילם פליכי מכיכת דבי רבי דכולהו מיכיבהו מן הכר הוו מתחלי עכ דיני ממונות ודיכי נפטו' בהיות ממעיטין גופין גר' מכח ה"מ תמ' רב חחת בריה דרב תיקח לה' תקרח לה תעכה על ריב"ח לה תעכה על רב ומעולם לח ממעכו מי פיחלוק על זה: דיכי נפטו' וכו' עד מוכין חותן כיח' פ' לחר דיני ממונו': זה פליכו מוכין היב עם הבן וכו' עד כמו פיתבאר

כתב הר"ב ז"ל חיי רלפי חיכי רוחה לה טעם ולה דיח בדברים חלו כי למעח ומתן מילי מכין היכח ובטע' גמר דין הן הוח המכין והקופיח פהקטו לו חוכה כלום לפי הגירסח פלכו דבריכי מ ממונות כמי חין מוכין להם חלח חחד וכיון דחוכוטלה מן התבדון הרי הוח כמי פלמר החחד למחזי מהיתי פליכו פוכל בערות וכן בדין והחב הוח העיקר והבן הולך לו כדי פלה יטעה הדם בהם ל לומר פיהיו פביהם מן המכין והרי הוח בתוספתח פכ':

ואני תומ' כל דבריו מוטעמים והכי גרפי' לה בסנהדרי' כרין לחד דיני ממונות הלמר רב טוכה לדם להלמידו ודן עמו בדיכי נפטות ותותבינן פליה מיהח ה הטהרות והטמחות חב ובנו הרב ותלמידו מוכין להן פביט דיכי ממונות ודיכי נפטות ודיכי מכות וקדום החרם ועיבור פבה חב ובנו הרב ותלמידו פביהם כמכין לחחר ולח יהח בבדו יומב ואפי' הוח טופט חלח עומד והולך לועכ הכה פיכך דוחות לטון הת"ל כלטון התוספת' לח פחות ולח יתר גם במכין מעמ ומתן ונמר דין וממכה תכין לתרץ קושית הר"ב ז"ל חם תדקדק לטון ר"ת ז"ל טפי להח בחח מן התלמיד' כלטון הגמרת פסכתבתי וכדיחיתא התם להדיח לחד מן התלמידים פחמרים לי ללמד כו' וזה פטוט ומה פמתרן מן הכפרים וגירסתו הין צורך לרחוק כלל ומה פכתב ר"ת ז"ל והטוה זה לעדי' פי' דהלכות עדות הלך ברבך הרחמוכים ה הגחוכים כע וכן כר"ח והפרין על מדותיו כי לף קיום פטרות חיכן כפרות בקרובי' מעיקה יצח"ר ז"ל ודבריו נקיים: תלמיד פהיה חכם ומבין כו' עד סוף הפרק כמו פבארנו ההלכות פרק לחר דיני ממונות והבירור פב:

כרימטיוע כל קיצ דהוריין ועיין בתוספות

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

מי שעמד על נפשו ולא יכלו בית דין לאוסרו עד שימיתוהו במיתה שהוא חייב בה הורגין אותו עדיו בכל מיתה שיכולין להמיתו בה מאחר שנגמר דינו ואין רשות לשאר העם להמיתו תחילה לפיכך אם נקשעה יד העדים פטור ואם היו העדים גידמין מתחלה יהרג בידי אחרים במה דברים אמורים בשאר מחוייבי מיתות בית דין חוץ מן הרוצח אבל הורג נפש שנגמר דינו רודפין אחריו בכל דבר ובידו כל אדם עד שממיתין אותו כל הרוגי בית דין אין קוברין אותן בקברי אבותיהם בכלל ישראל אלא שתי קברות מתקנין להם בית דין אחר לנסקלין ולנשרפין ואחר לנהרגין ולנחנקין ודבר זה הלכה מפי השמועה נתאבל חבשר היו מלקטין את העצמות וקוברין אותן בקברות אבותיהן ויש לקרוביהן לעשות להן ארון ותכריכין צריכין בית דין להתישב בדיני נפשות ולהמתין ולא יאיצו וכל בית דין שהרגו נפש בשבע שנים הרי אלו חבלנין אף על פי כן אם אירע להן להרוג בכל יום ויום הורגין אבל אין דנין לעולם שנים ביום אחד אלא דנין זה היום והשני למחר היו שניהם בעבירה אחת ומיתה אחת כגון נואף עם נואפת דנין שניהם ביום אחד לפיכך אם היה הנואף בועל בת כהן הואיל והוא בחנק והיא בשריפה אין הורגין שניהן ביום אחד אין דנין דיני נפשות אלא בפני הבית והוא שיהיה בית דין הגדול שם בלשכה שבמקדש שנאמר בזקן ממרא לבלתי שמוע אל הכהן וגו' ומפי השמועה למדו שבזמן שיש כהן מקריב על גבי המזבח יש דיני נפשות והוא שיהיה בית דין הגדול במקומו בתחלה כשנבנה בית המקדש היו בית דין חגדול ישבין בלשכת הגזית שהיתה בעזרת ישר' והמקום שהיו יושבין בו חול היה שאין ישיבה בעזר' אלא למלכי בית דוד וכשנתקלקלה השורה גלו ממקום למקום ולעשרה מקומות גלו וסופן לטבריא ומשם לא עמד בית דין גדול עד עתה וקבלה היא שבטבריא עתידין לחזור תחילה ומשם נעתקין למקדש ארבעים שנה קודם חרבן בית שני בטלו דיני נפשות מישראל אף על פי שהיה המקדש קיים מפני שגלו הסנהדרין ולא היו שם במקומן במקדש בזמן שדנין דיני נפשות בארץ ישראל דנין דיני נפשות בחוצ' לארץ והוא שיהיו הסנהדרין סמוכין בארץ כמו שבארנו שהסנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ:

פרק חמשה עשר

ביצד מצות הנסקלין רחוק מבית הסקילה ארבע אמות מפשיטין את המחוייב סקילה בגדיו ומכסין ערותו מלפניו ואין האשה נסקלת ערומה אלא בחלוק אחד ובית הסקילה גבוה שתי קומות עולה לשם הוא ועדיו וידיו אסורות ואחד מן העדים דוחפו על מתניו מאחוריו והוא נהפך ונופל על לבו לארץ אם מת בה יצא שהרי נאמר סקול יסקל או ירה ירה הנה השוה הנסקל שנפל את האבן עליו עם הנדחף שנפל הוא בעצמו על הארץ ואם לא מת מדחיפה זו מגביהין העדים אבן שהיתה מונחת שם משא שני בני אדם והעד השני מרפה את ידו ומשליך האבן על לבו אם מת בו יצא ואם לאו רגימתו בכל ישראל שנאמר יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה עובד עבודה זרה אין כוקלין אותו אלא על שער שעבד בו ואם היתה עיר שרובה גוים סוקלין אותו על פתח בי דין ודבר זה קבלה מפי השמועה אל שעריך זה שעבד בו ולא שנגמר דינו בו: מצות הנשרפין היו משקעין אותו בובל עד ארכובותיו ונותנים סודר קשה לתוך הדרך וכורך על צווארו ושני עדיו זה מושך אצלו וזה מושך אצלו עד שהוא פותח את פיו ומתיכין את הבדיל את העופרת וכיוצא בהן ונהוא' זורק לתוך פיו והיא יורדת ושורפת את בני מעיו: מצות הנהרגין מתיזין את ראשו בסייף כדרך שהמלכים עושים: מצות הנחנקין משקעין את המחוייב בזבל עד ארכובותיו ונותנין סודר קשה לתוך הדרך וכורכין על צווארו זה מושך אצלו וזה מושך אצלו עד שתצא נפשו: מצות עשה לתלות את המגדף ועובד עבודה זרה שנאמר כי קללת אלהים תלוי הרי מגדף אמור ובעובד עבודה זרה נאמר את ה' הוא מגדף והאיש נתלה ואין האשה נתלית שנאמר כי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו כיצד מצות הנתלין אחר שסוקלין אותן משקעין את הקורה בארץ ועץ יוצא ממנה ומקיפין שתי ידיו זו לזו ותולחו סמוך לשקיעת החמה ומתידין אותו מיד ואם לן עוברין עליו בלא תעשה שנאמר לא תלין נבלתו על העץ ומצות עשה לקבור את כל הרוגי בית דין ביום ההריגה שנאמר כי קבור תקברנו ביום ההוא ולא הרוגי בית דין בלבד אלא כל המלין את מתו עובר עליו בלא תעשה הלינו לכבודו להביא לו ארון ותכריכים אינו עובר עליו אין תולין על אילן המחובר לקרקע אלא על התלוש כדי שלא יהא מחוס' קציצה שהעץ שנתלה עליו נקבר עמו שלא יהא לו זכרון רע ויאמרו זה העץ שנתלה עליו פלוני וכן האבן שנסקל בה והסייף שנהרג בו הנהרג והסודרין שחונקין בהן הכל נקברין בתפישת הנהרג אבל לא בקבר עצמו: כל הנסקלין שבתורה שמונת עשר ואלו הן הבא על האם ועל אשת אב ועל כלתו ועל נערה המאורסה ועל הזכור והשוכב עם בהמה והאשה המביאה את הבהמה עליה והמגדף ועובד עבודה זרה והנותן מזרעו למולך ובעל אוב ובעל ידעוני והמסית והמדיח והמכשף והמחלל את השב' ומקלל אביו או אמו ובן סורר ומורה: כל הנשרפין עשרה ואלו הן בת כהן שזינתה תחת בעלה הבא על בת בתו ועל בת בנו ועל בת אשתו ועל בת בתה ועל בת בנה ועל חמותו ועל אם חמותו והוא שבא עליהן בחיי אשתו אבל לאחר מיתת אשתו הרי הן בכרת בלבד בכלל העריות הנהרגין שנים הרוצח והנרבת: הנחנקין ששה ואלו הן הבא על אשת איש החובל באביו או באמו ונונב נפש מישר' וזקן ממרא ונביא השקר והמתנבא בשם עבודה זרה נמצאו כל הרוגי בית דין ששה ושלשים:

פרק ששה עשר

בשם שמצוה להמית את המחוייב מיתה כך מצות עשה להלקות את המחוייב מלקות שנאמר והפילו השופט והכהו לפניו ואף על פי שמלקות בשלשה במקום מיתה היא עומדת: מלקין בזמן הזה בכל מקום מן התורה בפני שלשה סמוכין אבל לא בפני הדיוטות וכל מלקיות שמלקין דיני חוצה לארץ בכל מקום אינה אלא מכת מרדות אין אדם לוקה אלא בעדים והתראה ובודקין העדים בדרישה ובחקירה כדרך שעושים בדיני נפשות עבר על לאו שניתק לעשה והתרו בו ואמרו לו אל תעש דבר זה שאם תעשנו ולא תקיים עשה שבו תלקה ועבר ולא קיים העשה הרי זה לוקה אף על פי שההתראה בספק היא שאם יקיים יפטר התראה ספק התראה היא: עבר עבירה שיש בה מלקות ומיתת בית דין כאחת כגון ששחט אותו ואת בנו לעבודה זרה אם התרו בו למית' סוקלין אותו ואינו לוק' שהרי נתחייב בדין גדול מזה ואם התרו בו למלקות בלבד לוקה אינו צריך שני עדים למלקות אלא בשעת מעשה אבל האסור עצמו בעד אחד יוחזק כיצד אמר עד אחד חלב בליות הוא זה הלאי הכרם הם פירות אלו גרושה או זונה אשה זו ואכל או בעל בעדים אחר שהתרה בו הרי זה לוקה אף על פי שעיקר האיסור בעד אחד במה דברים אמורים שלא הכחיש העד בעת שקבע האיסור אבל אם אמר אינו חלב זה וזו אינה גרוש ואכל ובעל אחר שהכחיש אינו לוקה עד שקבעו האיסור שני עדים שתק בעת שהעיד העד האחד בקביעת האיסור ואחר שעבר והתרו בו טען להכחיש העד אין שומעין לו אלא לוקה כיצד

מי שעמד על נפשו כו' עד ביום לחר יהרג בסנהדרין פרק נגמר הדין והרחטון מייתי לה במציעא פרק חלון מכיחות: אין דנין דיני נפשו עד בית דין הגדול במקומו עד כמו שבירלנו מהסנהדרי' כוהנת בארץ ובחוצה לארץ סוף הפרק פל' קמח דמסכת עבודה זרה:

כל' נגמר דין מיתות וחלו

פרק חמשה עשר

כיצד מצות הנסקלין כו' עד ויד כל העם באחרונה פרק נגמר הדין: עובד עבודה כו' עד שנגמר דינו כו' בתוספות פרק נערה שנתפתתה: מצות הנשרפין עד שנפשו יוצאה פ' לרבע מיתו: מצות עשה לתלות עד ותלית חותו כל עץ בסנהדרין פרק נגמר הדין ובסוטה פרק היה נוטל: כיצד מצות הנתלין כו' עד בקבר עצמו הכל פרק נגמר הדין וסופו פרק בתרא דעבודה זרה ובספרי לא תלין נבלתו על העץ זו מצות לא תעשה: כל הנסקלין בתורה כו' עד ובן סורר ומורה פרק לרבע מיתות: כל הנשרפין עשרה עד בכלל העריות בסנהדרין פרק כל הנשרפין: הנהרגין ששה כו' עד סוף הפרק פ' הנשרפין והנחנקין:

כל' נגמר הדין:

פרק ששה עשר

בשם שמצוה להמית המחוייב כו' עד כדרך שעושין בדיני נפשות עיקר ההלכה במכות פרק לולי הן הלוקין וביאור כדרך שעושין בדיני נפשות מבואר פ"ב: עבר על לאו שניתק כו' עד ספק התרייה היא במכות פרק לולי הן הלוקין: עבר עבירה שיש בה מלקות ומיתת בית דין עד הלא בשעת מעשה בחולין פרק לולי הן הלוקין: וחת בנו ובמכות פ' לולי הן הלוקין: לבל החוסר עכמו בעד לחד עד הלא לוקה פל' קמח דחולין ובמכו פרק לולי הן הלוקין: כיצד

כל' תיקון

כר' לחד דיכי תיובתי׳: לימרו העדים היתה לו התראה כו׳ עד וכלבד דמצי רמי בסנהדרין פרק לחד דיכי ממונות: תם עמדו וכו׳ עד בדרישה ובחקירה פרק הין בודקין ופרק לחד דיכי ממונות והבישול פרק לקמן: ובו ביום מזהירין דיינין כו׳ עד חלח כאחד כמו שכתבנו פרק הין בודקין הן ההלכו והבישול פרק עשירי: הרי

כריך היו בודקין: מומרי הדיינין עד מוכיחין אותו להרגו פרק היו בודקין: מקום שהורגין בו כו׳ עד חלח יהרג ביומו פרק נגמר הדין: ואפילו היתה עוברה כו׳ עד מותר ליהנות בשערה פרק קמח דסנהדרין ופרק קמח דשבועות: מי שיצא ליהרג כו׳ עד סוף הפרק פרק קמח דשבועות:

כר' נגמר הדין: כסדן דעדיונין

פרק שלשה עשר

מי שנגמר דינו למיתה כו׳ עד בבית דין של עשרים ושלשה בסנהדרין פרק נגמר הדין: מי שנגמר דינו בבית דין כו׳ עד סוף הפרק פרק קמח דשבועות:

פרק ארבעה עשר

כר' נגמר הדין: ארבע מיתות כו׳ עד סתם חנק בסנהדרין ליש פרק ארבע מיתות: ההורג את חבירו עד חלח בבני בסנהדרין פרק הנסקלין: מי

אמרו העדים היתה לו התראה ומכירין אנו אותו מאיימין בית דין עליהן וכיצד מאיימין על עסקי נפשות אומרים להן שמא תאמרו מאומד ומשמועה עד מפי עד מפי אדם נאמן שמעתם או שמא אין אתם יודעים שסופינו לבדוק אתכם בדרישה וחקירה הוו יודעים שלא כדיני ממונות דיני נפשות דיני ממונות אדם נותן ממונו ומתכפר לו דיני נפשות דמו ודם זרעו תלויין בו עד סוף כל העולם שהרי בקין נאמר קול דמי אחיך צועקים דמו ודם זרעו לפיכך נברא אדם יחידי בעולם ללמד שכל המאבד נפש אחת מן העולם מעלה עליו כאילו אבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת בעולם מעלין עליו כאילו קיים עולם מלא ומפני כל באי עולם בעודת אדם הראשון הם נבראים ואין פני אחד מהן דומין לפני חברו לפיכך כל אחד ואחד יכול לומר בשבילי נברא העולם שמא תאמרו מה לנו ולצרה זו הלא כבר נאמר והוא עד או ראה או ידע או שמא תאמרו מה לנו לחוב בדמו של זה הלא כבר נאמר ובאבוד רשעים רנה אם עמדו בדבריהן מבניסין את הגדול שבעדים ובודקים אותו בדרישה וחקירה כמו שיתבאר בהלכות עדות אם נמצאת עדותו מכוונת מבניסין את השני ובודקין אותו כראשון אפילו היו עדים מאה בודקין כל אחד ואחד בדרישה וחקירה נמצאו דברי כל העדים מכוונים פותחין לזכות כמו שבארנו ואומרים אם לא חטאת אל תירא מדבריהן ודיינין אותו אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לא מצאו לו זכות אומרין אותו עד למחר ובו ביום מזהירין הסנהדרין זוגות זוגות לעיין בדינו וממעטין במאכל ואין שותין יין כל אותו היום ונושאין בדבר כל הלילה כל אחד ואחד עם זוג שלו או עם עצמו בביתו ולמחרת משכימי לבית דין המזכה אומר אני הוא המזכ׳ ומזכה אני במקומי והמחייב אומר אני הוא המחייב ומחייב אני במקומי או חזרתי בי ואני מזכה ואם טעו בדבר ולא ידעו מי הם שחייבו או זכו מטעם אחד שאינן נחשבין אלא כאחד כמו שבארנו הרי סופרי הדיינין מזכירין אותן שהרי כותבין טעם של כל אח׳ ואח׳ ומתחילין בדינו אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם הוצרכו להוסיף מוסיפ׳ דבו המחייבין ונתחייב מוציאין אותו להרגו ומקום שהורגין בו בית דין היה חוץ לבית דין ורחוק מבית דין שנאמר הוציא את המקלל אל מחוץ למחנה וירא׳ לי שיהיה רחוק כמו ששה מילין כמו שהיה בין בית דינו של משה רבי׳ שהיה לפני פתח אהל מועד ובין מחנה ישראל משנגמר דינו אין משהין אותו אלא יהרג ביומו אפילו היתה עוברה אין ממתינין לה עד שתלד ומכין אותה כנגד בית הדרין עד שימות הולד תחלה אבל אם ישבה על המשבר ממתינין לה עד שתלד וכל אשה שתהרג מותר להנות בשערה: מי שיצא ליהרג והיה זבחו זבוח אין הורגין אותו עד שמזין עליו מדם חטאתו ואשמו ואם נגמר דינו ועדיין לא נשחט הזבח אין ממתינין לו עד שיקריבו עליו קרבנו שאין מעכבין את דינו:

פרק שלשה עשר

מי שנגמר דינו למיתה מוציאין אותו מבית דין ואחד עומד על פתח בית דין הסודרין בידו והסוס רחוק ממנו והכרוז יוצא לפניו פלוני יוצא ליהרג במיתה פלונית על שעבר עבירה פלונית במקום פלו׳ בזמן פלוני ופלוני ופלוני עדיו מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו אמר אחד יש לי ללמד עליו זכות זה מניף בסודרין והוא הרוכב על הסוס רץ ומחזיר את הנדון לבית דין אם נמצא לו זכות פוטרין אותו ואם לאו יחזור ויצא להריגה אמר הוא בעצמו יש לי ללמד על עצמי זכות אף על פי שאין ממש בדבריו מחזירין אותו פעם ראשונה ושניה שמא מפני הפחד נסתתמו טענותיו וכשיחזור לבית דין תתישב דעתו ויאמר טעם החזירוהו ולא נמצא ממש בדבריו מוציאין אותו פעם שלישית אמ׳ בשלישית יש לי ללמד על עצמי זכות אם יש ממש בדבריו מחזירין אותו אפילו כמה פעמים לפיכך מוסרין לו שני תלמידי חכמי׳ ששומעין בדבריו בדרך אם יש ממש בדבריו מחזירין אותו ואם לאו אין מחזירין אותו אם לא נמצא לו זכות מוציאין אותו ועדיו הם ההורגין אותו בכל מיתה שיתחייב בה ורוצח שלא הרגוהו עדיו חייבין להמיתו בידם כל אדם: רחוק ממקום ההריגה כעשר אמות אומרים לו התודה שכן דרך כל המומתין מתודין וכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא אם אינו יודע להתודות אומרים לו אמור תהא מיתתי כפרה על כל עוונותי אפילו ידע בעצמו ששקר העידו עליו כך הוא מתודה ואחר שמתודה משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתשרף דעתו עליו וישתכר ואחר כך יהרג במיתה שהוא חייב בה: זה היין והלבונה והאבן שיסקל בה הנסקל והסייף שיהרג בו הנהרג הסודר שחונקין בו החנק והעץ שתולין עליו התלה והסודרין שמניפין בה לפני הרוגי בית דין והסוס שרץ להצילו הכל באין משל ציבור ומי שירצ׳ להתנדב יבא ויתנדב: אין בית דין יוצאין אחר הנהרג וכל בית דין שהרגו נפש אסורין לאכל כל אותו היום הרי זה בבלל לא תאכלו על הדם ואין מבריז הקרובים על הרוגי בית דין משום לא תאכלו על הדם ודברים אלו אסורין ואין בהן מלקות: מי שנתחייב מיתה בחולו של מועד מעיינין בדינו ואובלין בית דין ושותין ואחר כך גומרין את דינו ממוך לשקיעת החמה והורגין אותו הרוגי בית דין אין מתאבלין עליהן ובאין קרוביהן ושואל׳ את שלום העדים ואת שלום הדיינים להודיע שאין בלבם עליהן כלום שדין אמת דנו ואף על פי שאין נוהגין אבל הרי הן אונגין עליהם שאין אנינות אלא בלב: מי שנגמר דינו וברחובא לבית דין אחר אין סותרין את דינו אלא כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידים אנו את איש פלוני שנגמר דינו בבית דין פלו׳ ופלוני ופלוני עדיו הרי זה יהרג במה דברים אמורים ברוצח אבל שאר חייבי מיתות עד שיבואו עדיו הראשונים ויעידו שנגמר דינו וידעוהו בידם והוא שיעידו בבית דין של שלשה ועשרים: מי שנגמר דינו בבית דין שהיה בחוצה לארץ וברח לבית דין שבארץ ישראל סותרין את דינו על כל פנים ואם היו אותן בית דין עצמן שנגמר דינו בפניהם אין סותרין את דינו אף על פי שגמרוהו בחוצה לארץ והם עתה בארץ ישראל:

פרק ארבעה עשר

ארבע מיתות נמסרו לבית דין סקילה ושריפה והריגה בסייף וחנק סקילה ושריפה מפורשין הן בתורה ומפי משה רבינו למדו שכל מיתה האמורה בתורה סתם היא חנק וההורג את חבירו מיתתו בסייף וכן אנשי עיר הנדחת מיתתן בסייף כל מיתה מהם מצות עשה היא לבית דין להרוג בה מי שנתחייב בה ואין רשות למלך להרוג באחת מהן אלא בסייף בלבד כל מחוייב מיתת בית דין שלא המיתו אותו בית דין בטלו מצות עשה ולא עברו על מצות לא תעשה חוץ מן המכשף שאם לא המיתוהו עברו על מצות לא תעש׳ שנ׳ מכשפה לא תחיה סקילה חמורה מן השריפה חמורה מן הסייף והסייף חמור מן החנק ובל מי שנתחייב בשתי מיתות נדון בחמורה בין שעבר שתי עבירות זו אחר זו בין שעבר עבירה שחייב עליה שתי מיתות אפילו נגמר דינו לקלה ואחר כך עבר על החמורה ונגמר דינו נדון בחמורה ואחד האיש ואחד האשה דנין אותן בארבע מיתות כל חייבי מיתו׳ שנתערבו זה בזה נדון כל אחד מהן בקלה שבהן מי שנגמר דינו שנתערב עם שאר העם ולא נודע מי הוא מאלו או מי שלא נגמר דינו שנתערב עם מי שנגמר דינו ולא נודע מי הוא מהן פטורין לפי שאין גומרין דינו של אדם אלא בפניו

הרי נאמר לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים ונאמר ואם על פי שכלל כל העניינים כלאו אחד הרי חלק אותם בלאוין אחרים ואמר לא תנחשו ולא תעוננו מלמד שכל אחד מהן בלאו בפני עצמו וכן כל כיוצא בזה

מי שלקה בבית דין על אסור כרת ולקה פעם שנייה על אותו כרת עצמו כגון שאכל חלב ולקה עליו ואכל חלב פעם שנייה ולקה עליו אם אכל פעם שלישית אין מלקין אותו אלא מכניסין אותו לכיפה והוא מקום צר כפי קומתו ואינו יכול לשבוב בו ונותנין לו לחם צר ומי לחץ עד שיצרו מעיו ויחלה ואחר מאכילין אותו שעורים עד שכריסו נבקעת:

מי שעבר על אסור כרת או מיתת בית דין והתרו בו והרכין בראשו או שתק ולא קבל עליו התראה אין הורגין אותו כמו שבארנו ואין מלקין אותו חור ועשה כך והתרו בו והרכין בראשו או שתק אין ממיתין אותו ואין מלקין אותו חוד פעם שלישית ועבר והתרו בו אף על פי שהרכין בראשו או שתק קונסין אותו לכיפה עד שימות וכל אלו שלא קבלו עליהן התראה מבין אותן מכת מרדות והאיל וחשאו מכל מקום אפילו על איסור של דברי סופרים מבין אותן מכת מרדות הגונב כלי שרת מן המקדש והמקלל והמסיע ארמית אין בית דין נוקקין לחן להן אלא קנאין פוגעין בהן וכל שתורגן וכת וכן כהן ששמש בטומאה לא היו אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין אלא פרחי כהונה היו מוציאין אותו חוץ לעזרה ופוצעין את מוחו בגיזרין גזירת הכתוב היא שאין ממיתין בד ולא מלקין את האדם בהוראת פיו אלא על פי שנים עדים וזה שהרג יהושע עכן וחוד לגר עמלקי בהודאת פיהם והראת שעה היתה או דין מלכות היה אבל הסנהדרין אין ממיתין ולא מלקין המורה בעבירה שמא נטרפה דעתו בדבר זה שמא מן העמלין מרי נפש הוא המחבים למות שתוקעין התרבות בבטנם ומשליכין עצמן מעל הגגות שמא כך זה יבא ויאמר דבר שלא עשה כדי שיהרג וכללו של דבר גזירת המלך היא:

פרק תשעה עשר

כל לא תעשה שיש בו כרת ואין בו מיתת בית דין שלוקין עליהן לא ואלו הן:

א	הבא על אחותו:	ב	על אחות אביו:	ג	על אחות אמו:
ד	הבא על אחות אשתו:	ה	הבא על אשת אחיו:	ו	הבא על אשת אחי אביו:
ז	הבא על הנדה:	ח	האוכל חלב:	ט	האוכל דם:
י	האוכל חמץ בפסח:	יא	האוכל ביום הכפורים:	יב	העושה מלאכה ביו"ט והכפורי:
יג	האוכל הנותר:	יד	האוכל פיגול:	טו	הטמא שאכל בשר קודש:
יו	הטמא שנכנס לעזרת:	יז	השוחט קדשים בחוץ:	יח	המעלה קדשים בחוץ:
יש	המפטם את השמן:	כ	הסך בשמן המשחה:	כא	המפיב את הקטרת:

כל מחוייבין מיתת בידי שמים שהן בלא תעשה ויש בהן מעשה שלוקין עליהן שמנה עשר ואילו הן:

א	זר שאכל תרומה גדולה בין טהורה בין טמאה:	ב	זר שאכל תרומת מעשר:		
ג	זר שאכל בכורים אחר שנכנסו לירושלם:	ד	זר שאכל חלה:		
ה	האוכל טבל שלא הורם ממנו תרומה גדולה ותרומת מעשר:				
ו	האוכל עיסה שלא הורמה חלתה:				
ז	כהן טמא שאכל תרומה טהורה:				
ח	כהן שנכנס לקדש הקדשים שלא לעבודה:				
ט	כהן שיצא מן המקדש בשעת עבודה:				
י	לוי שעבד בעבודת כהנים:	יא	זר ששמש במקדש:		
יב	מחוסר בגדים הרי הוא כזר ולוקה אם עבד:	יג	כהן טמא ששמש:		
יד	שתוי יין ששמש:	טו	שבעל יום ששמש:		
יו	מחוסר כפורים ששמש:	יז	פרוע ראש ששמש:	יח	קרוע בגדים ששמש:

אבל המשמש בלא קדוש ידים ורגלים אף על פי שהוא חייב מיתה אינו לוקה מפני שהיא מצות עשה וכן נביא שכבש נבואתו או שעבר על דברי עצמו והעובר על דברי נביא אף על פי ששלשתן במיתה אינו לוקה שהן באין מכלל עשה שנאמר אליו תשמעון ולאו הבא מכלל עשה הרי הוא כעשה ואין לוקין עליו כל לא תעשה שבתורה שאין בהן לא כרת ולא מיתת בית דין שלוקין עליהן קסח ואלו הן:

א	העושה צלם:	ב	העושה צלם לנוי:	ג	המנה אל אלילים באחד מן המעשים:
ד	המקים מצבה:	ה	הנוטע אילן במקדש:	ו	הנותן אבן משכית:
ז	הנודר בשם עבודה זרה:				
ח	הנשבע בשמה:	ט	הנחנה בה:	י	הבונה עיר הנדחת:
יא	הנחנה ממנה:	יב	העושה בחקות הגוים:	יג	הקוסם:
יד	המעונן:	טו	המנחש:	יו	החובר:
יז	הדורש אל המתים:	יח	המחזק שם וכיוצא בו כגון הדם אבן מן המזבח או שרף עץ מן המקדש		
יט	המכבה אש מן המזבח:	כ	העולה עליו במעלות:	כא	הגבנם לעזרה בבגדים מכאים:
כב	זב וכיוצא בו שנכנס להר הבית:			כג	המסיד בדי ארון:
כד	המויח חשן מעל האפוד:	כה	הקורע פי המעיל:	כו	המקריב על מזבח הזהב:
כז	כהן שנכנס להיכל שלא בשעת העבודה:			כח	בעל מום שנכנס לשם:
כט	שתוי שנכנס לשם:	ל	בעל מום ששמש:	לא	ערל ששמש:
לב	כהן שעבד בעבודת הלוים:			לג	כהן שנכנס למקדש פרוע ראש:
לד	כהן שנכנס למקדש קרוע בגדים:			לה	המקדיש בעלי מומין:
לו	השותה:	לז	הזורק דמיהן:	לח	המקטיר איטריתן:
לט	המקריב קרבנות גוים בעלי מומין:				
מ	המשהל מום בקדשים בזמן המקדש:	מא	העובד		

כל לא תעשה מביתורה כו' רוב אלו הלאוין מפורטין בפרשת פרק אלו הן הלוקין ובמכות ברוב פרק קמץ ומכל מקום קבצם בעמיר גרנה בבת אחת כל כל אחד מפורש במקומו והזכיר מקצתם: לחד עשר זה סמיכם במקדש בזבחים פרק שני: וכן נביא סכבם נבואתו וכו' בסנהדרין פרק המחניקין:

כיצד מלקין אותו כופת שתי ידיו על העמוד אילך ואילך וחזן הכנסת אוחז בבגדיו אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבו שאין מכהו על כסותו שנ' וחבטו ולא לכסותו והאבן נתונה מאחריו שהחזן והמכה עומד עליה ורצועה של עגל בידו כפולה לשנים ושנים לארבעה ושתי רצועות של חמור עולות ויורדות בו וחוזר והרצועה טפח וארכה כדי שתהא מגעת עד פי כריסו והיד של רצועות שאוחז בה ארכה טפח והאיש המכה צריך להיות יתר בדיעה וחסר בבח ומגביה את הרצועות בשתי ידיו ומכה בידו אחד בכל כחו ומלקהו שליש מלפניו על חזיתו בין דדיו ושני שלישית מאחוריו שליש על כתפו זה והשליש על כתף זה והמכה אינו עומד ולא יושב אלא מושה שנאמר והפילו השופט והכהו לפניו כעיניו של שופט כו לא שיהיה מכיש בדבר אחד והכהו מכאן שאין מכין שנים כאחד הגדול שבדיינים קורא כל זמן שזה לוקה אם לא תשמור לעשות והפלה ה' מכותיך ותם ומתכוין שיגמור הפסוקים עם המלקיות ואם לא גמר חוזר לתחילת המקרא וקורא ושונה וקורא עד שתגמר כל ההבאה והשני שבדיינין מונה והשלישי אומר לחזק הכה כל זמן שמכה על פיו והוא מכה מת תחת ידו פטור ואם הוסיף רצועה אחת על האומד ומת הרי החזן גולה ואם לא מת הרי החזן עבד על מצות לא תעשה שנאמר לא יוסיף והוא הדין לכל מכה את חבירו שהוא בלא תעשה ומה אם זה שנתנה תורה רשות להכותו עזה הכתוב שלא להכותו על רשעו קל וחומר לשאר כל האדם לפיכך כל המכה את חבירו אפי' הכה עבד הבאה שאין בה שוה פרוטה לוקה אבל אם יש בה שוה פרוטה הואיל והוא חייב לשלם ממון אין אדם משלם ולוקה כמו שבארנו במכה מקומות:

ב בפרק ארבע מיתות לומר רבי מעון בן לקיש כל המגביה ידו על חבירו נקרא רשע רב הונא לימר תקבץ מכלימר וזרוע רמה תסבר רב הונא קץ ידיה רבי אלעזר לומר לית לן תקנה אלא קבורה דכתיב לים זרוע לו הארץ והמכה לעס מוסיף היכו עובי מעו' בל יוסיף כרחמ' מה חטאת עשית בעגל רמות לקף כל רמות יצא הלב הודיה לת בנו והרב הודיה לת תלמידו ולומר בעזרה ולכה מהם לכתים ולמרטם קה ובהילכות חובל קה עכ:

פרק שבעה עשר

כמה מלקין את המחוייב כופר מידי כריתת כרת הלוקין: כהן גדול מתעטף לוקה כמלחר העם וכו' עד ולא מורידין פ' מלמה ועמרים:

פרק שמנה עשר

אלו הן הלוקין כל העובר וכו' עד חיבו לוקה ב במכות פרק הלוקין: כל לאו מלין בו מעשה וכו' עד ומקלל חבירו בסס מכות מכותו פרק מכותין ויש מכות תמורה ובמכות פרק הלוקין: וכל לאו שניתק לעשה מיתת בית דין וכו' עד אין לוקין עליו בכריתות פרק הכותין: וכל לאו שניתק לתשלומין וכו' עד אין לוקין עליו במכות פרק הלוקין: כל לאו שניתק לעשה וכו' עד קיים עשה בכריתות פרק הרבע מיתות ובמכות פרק הלוקין: וכל לאו שבכללות עד לוקין עליה' פרק ד' מיתות: חי זהו לאו שבכללות זה לאו החד שבכל וכו' כיצד כגון זה שנאמר לא תלבשו ממנו וכו' וכו' עד מצי השמועה למדו מזה לחלק

כהב הרחב זל זהודלה כחבי ורבה עכל:

ואני חומ' לה כתב כן על לאו שבכללות דלה תלכלו כל הרם מזה מפורש פרק הרבע מיתות בכריתות וגם במכות ב כר הלוקין לבל כתבו על עיקר הכח והמבושל ולה רחה הרחב זל בכתי התוספות שחיבר רמ זל בלעזון ערב ומה שכתב שם בעיקר התשובי לה היה כות' הטעה זאת וגם תני היכי כריך לכתוב הבלתו כי הוה הקדים רבנו לרבותו וזל לומר לבני חכל כה לוקה

אלו הן הלוקין כל העובר על לא תעשה שחייבין עליו כרת ואין בו מיתת בית דין כגון אוכל חלב ודם וחמין בפסח וכן כל העובר על לא תעשה שחייבין עליו מיתה בידי שמים כגון אוכל טבל ובהן טמא שאכל תרומה טהורה וכן כל העובר על לאו שיש בו מעשה כגון אוכל בשר בחלב או לובש שעטנז אבל לאו שאין בו מעשה כגון הולך רכיל ונוקם ונוטר ונושא שמע שוא אינו לוקה כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל את חבירו בשם וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין כגון לא תנאף לא תעשה מלאכה בשבת אין לוקין עליו וכל לאו שניתק לתשלומי כגון לא תגזול ולא תגנוב אין לוקין עליו וכל לאו שניתק לעשה כגון לא תקח האם על הבנים לא תכלה פאת שדך אין לוקין עליו אלא אם לא קיים עשה שבהן ועל לאו שבכללות אין לוקין עליו ושאר כל הלוין שבתורה לוקין עליהן איזהו לאו שבכללות זה לאו אחד שכולל עניינים הרבה כגון לא תאכלו על הדם וכן אם נאמר לא תעשה דבר פלוני ופלוני הואיל ולא ייחד לו לאו לכל אחד ואחד מהן אין לוקין על כל אחד ואחד אלא אם כן חלק אותה בלאוין אחרים או נאמר מפי השמועה שנחלקו כיצד כגון זה שנאמר אל תאכלו כמנו נאובשל מבושל איני לוקה על הגא והמבושל שתים אלא אחת ובחדש הוא אומר ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו וחייב על שלשתן שלשה מלקיות מפי השמועה למדו שזה לחלק

ג ומפני היה בחור מיסב למרן להן בבית הכנסת ולה בת הממונה להלקותו ופטר רבנו זקני כיון מלה המבלו בכפיקה חח עכ:

ד ותניה בסיפרי יתן לי חלה בזמן ממונה על מתן הכתו' על כל לאו מלמודהוצי דין מניין תלמוד לומר לה יוסיף מכל מקום יתן לי חלה מכה רבה מכה מועטת מניין תל על חלה:

כדי שיהא כאן לומר לקיים הרחקה שבועה תלמוד לומר גם ר"ת זל כן פסק פ"ח מהלכות מעל' בתולה ועוד דכי דייקת בה בגופה מה ענין חייבי מלקיות נמנין דלכך הזהירה לגבי מזידין ועוד אנן כי לית כן בכוליה פלוגתא לא לית תנאי דלמין לי לא לתנו ביה דיהוי מונב הא לי לתנו ביה מפסר ועוד בר מכל דין לגבי קטטה דדיכא מה ענין הבא על הממזרת דהוי לאוכן אפילו זנות מפורסם פחיר מה בו תודה דיכי כזנו נמור לענין ממזר הבא על בת ישראל דבעינן דרך חתנות כדמסמע ריש גמרין חלו כעדות ממחלוקן התלמוד בין רחוקה לקימה ועוד דעיקר הא ממעיקה בקונטרס היא מבוזה בזכמות פרק הערל גבי פכוע דכא כו' עד והיכן לסורין חלה תלבה בקהל ה' מכלמר לא יבא פכוע דכא וכרות מפכה בקהל ה' וכולהי סוגיין התם מסוס חתנות לינו ורק מייתי עלה להדיא דנגמר מפלמה דכתיב ביה ויתחתן פלמה לת בת פרעה וזה פסוס ומפור' פס ומפס כתב ר"ת זל וכן פירש בספר המכות במכות לה תעשה דממזר ופכוע דכא ועוד דהא ריש פרק חלו נמרות לתריכן להדיא בזה ובכית על עיקיבה בן יוסף סהיה לומר כל סחין לו בילה כיצד הולך ממזר אלא אינו נפנה לאחר מהן עד שינמר הדין שב' לא תהדר פני גדול אמרו חכמים אל תאמר עשיר הוא זה בן גדולים הוא זה הקאך אבישנו וארא' בבשתו לכך נאמ' לא תחדר פני גדול באו לפניך שנים אחד כשר ואחד רשע אל תאמר הואיל ודשע הוא וחזקתו משקר חזקת זה שאינו משנה בדבורו אמה הדין על הרשע על זה נאמ' לא תפה משפט אביונך בריבו אף על פי שהוא אביון במצות לא תטה דינו לא תעשו עול במשפט זה המעוות את הדין ומוכה את החייב ומחייב את הזכאי וכן המענה את הדין ומאריך בדברים ברור' כדי לצער אחד מבעלי דינין הרי זה בבלל עול: הגם לבו בהוראה וקופין וחותך את הדין קודם שיחקרהו בין לבין עצמו עד שיהא לו ברור כשמש הרי זה שוטה רשע ונפרחב צו חכמים הד מתונין בדין וכן איוב הוא אומר וריב לא ידעתי אחקרהו כל

פרק עשרים

אין בית דין מוכשין באמר הרעת אלא על פי עדים בראיית בדוקה אפילו ראהו העדים דודף אחר חברו והתרו בו והעלימו עיניהם או שנכנסו אחריו לחודבה ונכנסו אחריו ומצאוהו הרוג ומפרפר והסיף מנטף דם ביד ההורג חואיל ולא ראהו בעת שהבהו אין בית דין הורגין בעדות זו ועל זה וכיוצא בו נאמר ונקי וצדיק אל תהרוג וכן אם העידו עליו שנים שעבד עבודה זרה זה ראהו שעבד את החמה והתרה בו וזה ראהו שעבד את הלבנה והתרה בו אין מצטרפין שנאמר ונקי וצדיק אל תהרוג הואיל ויש שם עד לנקותו ולהיותו צדיק אל תהרגהו: כל מי שעשה דבר שחייבין עליו מיתת בית דין באנס אין בית דין ממיתין אותו ואף על פי שהיה מצוה שיהרג ואל יעבור אף על פי שהלל את ה' והוא אנוס אינו נהרג שנאמר ולנערה לא תעשה דבר זו אמר' לבית דין שלא יענשו את האנוס: איש שאנסוהו עד שבא על העדוה חייב מיתת בית דין שאין קישוי אלא לדעת אבל האשה הנבעלת באנס אפילו אמר אחר שנאנסה הניחו לו והריהא פטורה מפני שיצדה נתגבר עליה: אסור לבית דין לחוס על ההורג שלא יאמרו בבר נהרג זה ומה תעלת יש בהריגת האחר ונמצאו מתרשלין בהריגתו שנ' ולא תחוס עינך ובערת דם הנקי וכן אמ' לבית דין לחוס על מי שנתחייב קנס שלא יאמרו עני הוא זה שלא בבוונה עשה אלא מגבין ממנו כל שיש לו בלא חניטה שנאמר ולא תחוס עינך: וכן בדיני ממונות אין מרחמין על הדל שלא תאמר עני הוא זה ובעל דינו עשיר הואיל ואני והעשיר חייבין לפרנסו אנו בדין ונמצא מתפרנס בבבוד על זה הזהירה תורה ודל לא תהדר בריבו ואמר לא תשא פני דל: אסור להדר פני גדול ביצד הרי שבאו לפניך שנים לדין אחד חכם גדול ואחד הדיוט לא תקדים לשאול בשלומו של גדול ולא תכבדו לו פנים ולא תכבדנו כדי שלא יסתתמו טענותיו של אחר אלא אינו נפנה לאחד מהן עד שינמר הדין שנ' לא תהדר פני גדול אמרו חכמים אל תאמר עשיר הוא זה בן גדולים הוא זה הקאך אבישנו וארא' בבשתו לכך נאמ' לא תחדר פני גדול באו לפניך שנים אחד כשר ואחד רשע אל תאמר הואיל ודשע הוא וחזקתו משקר חזקת זה שאינו משנה בדבורו אמה הדין על הרשע על זה נאמ' לא תפה משפט אביונך בריבו אף על פי שהוא אביון במצות לא תטה דינו לא תעשו עול במשפט זה המעוות את הדין ומוכה את החייב ומחייב את הזכאי וכן המענה את הדין ומאריך בדברים ברור' כדי לצער אחד מבעלי דינין הרי זה בבלל עול: הגם לבו בהוראה וקופין וחותך את הדין קודם שיחקרהו בין לבין עצמו עד שיהא לו ברור כשמש הרי זה שוטה רשע ונפרחב צו חכמים הד מתונין בדין וכן איוב הוא אומר וריב לא ידעתי אחקרהו כל

פרק עשרים

אין בית דין מוכשין כוהן בעדות זו פ' לאחר דיבי ממונות: ועל זה וכיוצא בו נאמר ונקי וצדיק אל תהרוג כו' אל תהרגהו במכילתא מדרש כן דרשו דרך אחר חברו והתרו בו והעלימו עיניהם ומכאן אמרו הרוג ומפרפר והסיף מנטף דם מיד ההורג מומב שיהו כל ימי נהרג תלמוד לומר ונקי וצדיק אל תהרוג כי לא

מגלעה

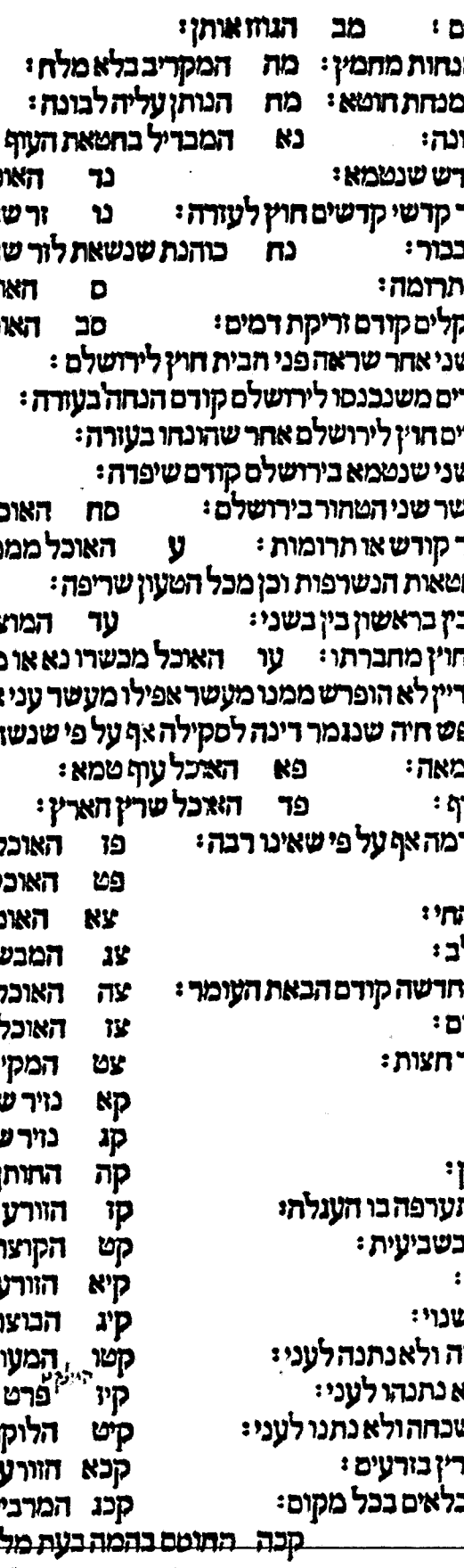

הלכות סנהדרין

מא המעובד בקדשים: מב הגוזז אותן: מג המקשיר שאור או דבש:
מד העושה שירי מנחות מחמין: מה המקריב בלא מלח: מו המקריב אתנן או מחיר כלב:
מז תנותן שמן על מנחת חוטא: מח הנותן עליה לבונה: מט תנותן שמן בקרבן סוטה:
נ הנותן עליו לבונה: נא המבדיל בחטאת העוף: נב המימר בקדשי מזבח:
נג האוכל בשר קודש שנטמא: נד האוכל מפסולי המוקדשין:
נה כהן שאכל בשר קדשי קדשים חוץ לעזרה: נו זר שאכל בשר קדשי קדשים אחר מתן דמים:
נז זר שאכל בשר בבור: נח כוהנת שנשאת לזר שאוכלת תוה ושוק אפילו לאחר מיתת בעלה:
נט חללה שאכלה תרומה: ס האוכל קדשים קלין חוץ לירושלם:
סא האוכל קדשים קלים קודם זריקת דמים: סב האוכל בכור חוץ לירושלם:
סג האוכל מעשר שני אחר שראה פני הבית חוץ לירושלם:
סד כהן שאכל בבורים משנבנסו לירושלם קודם הנחה בעזרה:
סה כהן שאכל בבורים חוץ לירושלם אחר שהונחו בעזרה:
סו האוכל מעשר שני שנטמא בירושלם קודם שיפרה:
סז טמא שאכל מעשר שני הטהור בירושלם: סח האוכל מעשר שני באניונות וכן כל הקדשים:
סט עדל שאכל בשר קודש או תרומות: ע האוכל ממנחת כהן וכן מכל דבר שהוא כליל לאישים:
עא האוכל מבשר חטאות הנשרפות וכן מכל הטעון שריפה: עב השוחט פסח על החמץ:
עג השובר בו עצם בין בראשון בין בשני: עד המוציא מבשרו חוץ לחבורתו.
עה האוכל מבשרו חוץ מחברתו: עו האוכל מבשרו נא או מבושל: עז הנהנה מן התקדש במוד:
עח האוכל טבל שעדיין לא הופרש ממנו מעשר אפילו מעשר עני אף על פי שהורמו תרומותיו:
עט האוכל מבשר נפש חיה שנגמר דינה לסקילה אף על פי שנשחטה:
פ האוכל בהמה טמאה: פא האוכל עוף טמא: פב האוכל דג טמא:
פג האוכל שרץ העוף: פד האוכל שרץ הארץ: פה האוכל שרץ המים:
פו האוכל רמש האדמה אף על פי שאינו רבה: פז האוכל תולעים שבפירות אחר שפירשו:
פח האוכל נבילה: פט האוכל טריפה:
צ האוכל אבר מן החי: צא האוכל גיד הנשה:
צב האוכל בשר בחלב: צג המבשל בשר בחלב:
צד האוכל מתבואה חדשה קודם הבאת העומר: צה האוכל ערלה:
צו האוכל כלאי הכרם: צז האוכל תערובת חמין בפסח:
צח האוכל חמין אחר חצות: צט המקיים חמין ברשותו כגון שחמין עיסתו:
ק השותה יין נסך: קא נזיר שאכל מנפן היין:
קב נזיר שגילח: קג נזיר שנטמא למת:
קד המגלח את הנתק: קה החותך סימני צרעת או שכוהן באש:
קו העובר בנחל שנתערפה בו העגלה: קז הוורע ארץ ישראל בשביעית:
קח הזומר את האילן בשביעית: קט הקוצר ספיח בלא שנוי:
קי הבוצר בלא שנוי: קיא הזורע בשנת היובל:
קיב הקוצר בה בלא שנוי: קיג הבוצר בה בלא שינוי:
קיד המכלה פאת שדה ולא נתנה לעני: קטו המעולל כרמו ולא נתנה לעני:
קיו המלקט לקט ולא נתנו לעני: קיז פרט כרמו ולא נתנו לעני:
קיח הלוקח עומר השכחה ולא נתנו לעני: קיט הלוקח אם על בנים ולא שלח האם:
קכ הזורע כלאים בארץ בזרעים: קכא הזורע כלאי הכרם בארץ:
קכב המרכיב אילנות כלאים בכל מקום: קכג המרביע בהמה כלאים בכל מקום:
קכד המנהיג בכלאים בכל מקום: קכה החוטם בהמה בעת מלאכת בכל מקום:
קכו השוחט אותו ואת בנו בכל מקום: קכז הממשכן חבירו בידו ולא החזיר לו העבוט:
קכח החובל אלמנה ולא החזיר המשכן: קכט החובל כלים שעושין בהן אוכל נפש ולא החזיר:
קל ער זומם שאין בו תשלומין: קלא המכה חברו הכאה שאין בה שוה פרוטה:
קלב בן סורר ומורה בערות ראשונה: קלג המוציא שם רע שנמצא דברו שקר:
קלד המקלל את חברו בשם: קלה הנשבע לשקר:
קלו הנשבע לשוא: קלז המחלל נדרו:
קלח היוצא חוץ לתחום בשבת: קלט העושה מלאכה בי"ט:
קמ המקף פאת הראש: קמא המקף פאת זקן:
קמב השורט על מת: קמג הקורח ראשו על המת:
קמד הכותב כתובת קעקע: קמה הלובש שעטנז:
קמו הקוצץ אילני מאכל דרך השחתה: קמז איש שלבש מלבוש אשת:
קמח אשה שלבשה מלבוש איש: קמט כהן שנטמא למת:
קנ כהן שקדש אשה זונה ובעלה: קנא כהן שקדש גרושה ובעלה:
קנב כהן שקדש חללה ובעלה: קנג כהן גדול שבעל אלמנה אף על פי שלא קדשה:
קנד המחזיר גרושתו אחר שנת קדשה: קנה הנושא וקוקה ליבם:
קנו הבא על הקדשה: קנז ממזר שנשא בת ישראל ובעל:
קנח פצוע דכא שנשא בת ישראל ובעל: קנט המסרס איש וכן שאר זכרי בהמה חיה ועוף:
קס אונס שגירש אנוסתו ולא החזירה: קסא המוציא שם רע שגירש אשתו ולא החזירה:
קסב הקרב אל העריות כדרך מורכי הנגעות אף על פי שלא גילה ערוה והוא החשוד על העריות:
קסג המתחתן בגוים: קסד גר עמוני שנשא בת ישראל ובעל:
קסה גר מואבי שנשא בת ישראל ובעל: קסו מלך שהרבה נשים: קסז מלך שהרבה סוסים:
קסח מלך שהרבה ככף והזהב נמצא כל חלוקים לו וסימן להם ילקוזרים:

מצוה לומד לבעלי דינים בתחילה בדין אתם רוצים או בפשרה אם רצו בפשרה עושין ביניהן פשרה וכל בית דין שעושין פשרה תמיד הרי זה משובח ועליו נאמר משפט שלום שפטו בשעריכם אי זהו משפט שיש עמו שלום הוי אומר זה ביצוע וכן ברוך הוא אומר ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו אי זהו משפט שיש עמו צדקה הוי אומר זה ביצוע והיא הפשרה: במה דברים אמורים קודם גמר דין אף על פי ששמע דבריהם וידע להיכן הדין נוטה מצוה לבצוע אבל אחרי שגמר הדין ואבר איש פלוני את זכאי איש פלו' את חייב אינו רשאי לעשות פשרה ביניהן אלא יקוב הדין את ההר אף על פי שרצו בעלי הדין בפשרה בבית

ג והלכתא פסריה דין יש להם לחזו' ולתבעו את הדין עד שיקנו מיד שניהם כריכה קנין עיין יפה כח פשרה מכח הדין ששני הריוטות שדנו אין דיניהן בכו' ט' ו': דין ויש לבעלי דינין לחזו' בהן ואם עשו

ג והה בתחר פשרה וקנו מידן אין יכולין לחזו' בהן: מצפה פסריה כדתיתא התם ועיין פה אסור לאחר מן הדיינ' בשיצא מבית מהי' מכירה ופס מפורש דין תחילה דין לומר אני הוא המזכה או המחייב כריכה קנין עכ': וחברי חולקין עלי אבל מה אעש' שה' רבו עלי ואם אמר כן הרי הוא בכלל הולך רכיל מגלה סוד ומעשה בתלמיד אחד שהוציא דברים שנאמרו בבית המדרש לאחר כב' שנה והוציאוהו ב"ד מבית המדרש והכריזו עליו זה מגלה סוד הוא שאל אחד מבעלי דינים לכתוב לו פסק דין כותבין לו כך בא פלוני לבית דין של פלוני עם פלוני בעל דינו שטענו בכך

ד דלא כר' אלעזר פלו' ויצא זכאי או חייב ונותנין לו ואין מזכירין שם המזכין ופלו' מזכי וכו' ועם דלא כרבי יוחנן דאמ' זכאי דלא כרבי אלעזר דאמ' זכאי ליה דמר וחייב ליה דמר כדתיתא התם עכ': ולא שם המחייבין אלא בית דין של פלוני מדבריהם נזדכה פלוני כך היה מנהגם של אנשי ירושלם מכנסין בעלי דינין ושומעים דבריהם וטענותיהן ומכנים ן העדים ושומעין דבריהם ומוציאין כל אדם לחוץ והדיינים נושאים ונותנים ביניה' בדברי וגומרין את הדבר ואחר כך מכנסין בעלי דינין וגדול שבדיינים אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב כדי שלא ידע אחד מבעלי דינין אי זה דיין הוא שזיכו אותו ולא אי זה דיין הוא שחייבו: דיין שהוא יודע בחבירו שהוא גזלן או רשע אסור להצטרף עמו שנאמר מדבר שקר תרחק וכך היו נקיי הדעת שבירושלם עושין אין יושבין בדין עד שידעו עם מי הם יושבים ולא יזותמים את השמר עד שידעו מי חותם עמהם ולא נבנסים לסעודה עד שידעו מי מיסב עמהן:

פרק שלשה ועשרים

לא תקח שוחד אין צריך לומר לעוות את הדין אלא אפילו לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אסו' ועובר בלא תעשה והרי הו' בכלל ארור לוקח שוחד וחייב להחז' השוחד כשיתבענו הנותן ובשם שהלוקח עובר בלא תעשה כך הנותן שנאמר ולפני עור לא תתן מכשול: כל דיין שיושב ומגדל מעלתו כדי להדבות שבר לחזניו ולסופריו הרי הוא בכלל הנוטים אחרי הבצע וכן עשו בני שמואל ולכך נאמ' להם ויטו אחרי הבצע ויקחו שוחד ולא שוחד ממון בלבד אלא אפי' שוחד דברים ומעשה ברבין אחד שהיה עולה בדוגית קטנה לעבור בנהר ופשט אחד ידו ופייעו בעלייתו והיה לו דין ואמר לו הדיין הריני פסול לך לדין ומעשה באחד שהעביר אברה נשה של עוף מעל רגל הדיין ואחד כסה רוק מלפני הדיין ואמר לו הריני פסול לך לדין ומעשה באחד שהביא אחת ממתנות

ה מר עוקבא: ו רבי ישמעאל בן חלפתא: ז רבי ישמעאל בר' יוסי: תאנים מתוך שדהו מערב שבת לערב שבת פעם אחת הקדי והביא בחמשי בשבת מפני שהיה לו דין ואמר לו הדיין הריני פסול לך לדין אף על פי שהתאנים משל דיין הואיל והביאן שלא בזמנן נפסל לדין: כל דיין ששאל שאלה פסול לדון לזה שהשאילו במה דברים אמורים בשלא היה לו לדיין להשאיל אבל היה לו להשאיל כשר שהרי גם זה שואל ממנו: לדבריו שנוטל שכרו לדון דיניו בטלים והוא שיהיה שכר הניכר אבל אם היה עוסק במלאכתו ובאו לפניו שנים לדין ואמר להן תנו לי מי שיעשה תחתי עד שאדון לכם או תנו לי שכר בטלתי הרי זה מותר והוא שיהיה הדבר ניכר שהוא שכר הבטלה בלבד ולא

ט בירוש' דסנהדרי' יותר ויטול משניהם בשוה זה בפני זה כגון זה מותר: אסו' לדיין לדון למי שהוא אוהבו נרסי' דכתובות הוה אעפ שאינו שושבינו ולא ריעו אשר כנפשו ולא למי ששונאו אעפ שאינו אויב לו ולא דשי תורין והוה ידע כהדי לחד בר נש מבקש רעתו אלא צריך שיהיו שני בעלי דינים שוין בעיני הדיינים ובלבם ואם לאהיה למי' ליה תא הכי לי לברי' מכיר את אחד מהן ולא מעשיו אין לך דין צדק כמוהו כל שני תלמידי חכמים כו' ותנן נותנין לדיין שכר בטלו ו ששונאים זה את זה אסורים לישב בדין זה עם זה שדבר זה גורם ליציאת משפט מעוקל ולעו' שכר בטלו ת' מפני השנאה שביניהן דעת כל אחד נוטה לסתור דברי חבירו: לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו על צווארו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו וידע את מי הוא דן ולפני מי הוא דן ומי עתיד להפרע ממנו אם נטה מקו האמת של אלהים נצב בעדת אל ואומ' דעו מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי אם לה' כל דיין שאינו דן דין אמת לאמתו גורם לשכינה שתסתלק מישראל וכל דיין שנוטל כוזה ונותן לזה שלא כדין הקבה גובה ממנו נפשות שנאמר וקבע את קובעיהם נפש וכל דיין שדן דין אמת לאמתו אפילו שעה אחת באילו תקן את כל העולם כולו וגורם לשכינה שתשרה בישראל שנאמר אלקים נצב בעדת אל ושמא יאמר הדיין מה ליולצרה הואת תלמו' לומר ועכשיו בדבר המשפט אין לדיין אלא מה שעיניו רואות ולעולם יהיו בעלי דינין לפניך כרשעים ובחזקת שכל אחד מהן טוען שקר ודון לפי מה שתראה מן הדברים וכשיפטרו מלפניך יהיו בעיניך כצדיקים כשקבלו עליהם את הדין ודן כל אחד מהם לכף זכות:

פרק ארבעה ועשרים לדיין לדון בדיני ממונות על פי הדברי שדעתו נוטה להן שהן אמת והדבר חוק בלבו שהוא כן אעפ שאין שם ראיה ברורה ואין צל אם היה יודע בוודאי שהדב' כן הוא שהוא דן כפי מה שידע כיצד הרי שנתחייב אדם שבועה בבית דין אמ' לדיין אדם שהוא נאמן אצלו ושדעתו סומכת על דבריו שזה האיש חשוד' על השבוע' יש לדיין להפוך השבועה על שבועתו וישבע וישתול הואיל וסמכת דעתו של דיין על דברי זה אפילו היתה אשה או עבד נאמנים אצלו הואיל ומצא הדבר חוק ונכון בלבו סומך עליו ודן ואין צריך לומ' אם ידע הוא עצמו שזה חשוד

ובן

כר' חיא דבהדרי

מצוה לבעלי דינים כו' עד אין יכולין לחזור בהן פרק קמא דבהדרין: לאמור לא' מן הדיינין כו' עד לי זה דיין שהייב לחותו בבהדרין פ' זה בורר: דיין שהוא יודע בחבירו כו' עד מרבר שקר תרחק פ' שבועת הערות: ובן היו נקיי הדעת עד סוף הפרק ריש פרק זה בורר:

פרק ארבעה ועשרים

לא תקח שוחד כו' עד כגון זה מותר הכל פ' בתרא דכתובות וכופה לותה פרק קמא דסנהדרין ולטון כפרי לא תקח שוחד לפילו לחייב חייב ולזכות זכאי עכ': לאמור לדיין לדון כו' עד אין לך דין צדק כמוהו פרק בתרא דכתובות ופרק זה בורר: ובל שני תלמידי חכמים כו' עד לאתוויר דבריו הבירו פרק זה בורר: לעולם ירחה דיין עצמו כו' עד לית קיבשיהם בכפם פר' קמא דסנהדרין: וכל דיין פרק דין לחמת להאמינו עד אלא מה שעיניו רואות פרק קמא דשבת וכל קמא דסנהדרין: לעולם יהיו בעלי דיניך לפניך כו' עד סוף הפרק פרק קמא דמכות חבות:

כר' קמא דבהדרי

פרק זה בורר עכ':

פרק חמשה ועשרים

יש לדיין לדון בדיני ממונות כו' עד הוא עצמו שזה חשוד בדבר כתובות כ' הכותב: וכן

כרק עבד דיניו בחיי: בחיי: שטעו בכי דיניו בחיי:

כל דיין סבא לפניו דין כו' עד לידי שות דין פרק קמא דסנהדרין: כי רבים חללי הפילה כו' עד כגבר מחנה ישראל פרק קמא דמכות עבודה זרה: אל תהמר מכל שכן כו' עד לכל דבר פ' קמא דסנהדרין: ואין הדיינין יושבין עד קוף הפרק במציעא פרק הזהב:

פרק אחד ועשרים

מצות עשה לשפוט כו' עד על חנם ב בשבועת פרק שבועת הערות וכן מפורש בספרא בכל פנים: היו לפני הדיינין עד לדין תלמיד חכם בשבועת פרק כו' שבועת הערות: ודין תלמיד חכם וכו' עד מדבר שקר תרחק בשבועת פרק שבועת הערות: לא יהיה הדיין שומע מפי התורגמן כו' עד חייב זה ויכה זה פרק קמא דמכות: צריך הדיין לשמוע כו' עד ואחר כך חתכו בירושלמי: מכין לדיין שלא יעשה כו' עד סוף הפרק פ' שבועת הכירות ומייתי לה בשמה דוכתי:

פרק שנים ועשרים

שנים שבאו לפניך כו' עד מדבר שקר תרחק פ' קמא דסנהדרין ולשון כפרי לא תגורו מכדי הוים אמינא תלמוד מתיל הכי מהים פלוני אמינא יהרגנו ולא אמינא יהרוג את בני ביתי אמינא ידיך את נדיוני ולא אמינא יקבלו טוענין תלמוד לומר לא תגורו מפני הים עכ: מכין לדיין כו' עד תרחק בשבועת פרק שבועת הערות: מצוה

הלכות עדות

מצות כל דיין שבא לפניו דין והתחיל לדמותו בדין פסוק שכבד ידע אותו ויש בחכמה גדול ממנו בחכמה ואינו הולך ונמלך בו הרי זה בכלל הרשעים שלבם גס בהדאה ואמרו חכמים רעה על רעה תבא לו שכל הדברים וכיוצא בזה מנסות הרוח הן המביאות לידי עוות הדין כי רבים חללים הפילה זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה ועצומים כל הרוגיה זה שהגיע להוראה ואינו מורה והוא שיהיה דרור צריך לו אבל אם ידע שיש לשם ראוי להוראה ומנע עצמו מן ההוראה הרי זה משובח וכל המונע עצמו מן הדין מונע ממנו אימה וגזל ושבועת שוא והגס לבו בהוראה שוטה רשע וגס רוח תלמיד אל יורה הלכה לפני רבו אלא אם היה רחוק ממנו שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל אל תאמר שכל אלו הדברים ברין שיש בו הוצאת ממון הרבה מזה ונתינתו לזה לעולם יהי דין אלף מנה ודין פרוטה אחת שוין בעיניך לכל דבר: ואין הדיינין יושבין לדין בבתי פתחות משוה פרוטה ואם הזקיקו לשוה פרוטו נומרין את דינו אפי' לפחות משוה פרוטה כל המטה משפט אחר מישראל עובר בלאו אחר שנאמר לא תעשו עול במשפט ואם היה גר עובר בשני לאוין שנאמ' לא תטה משפט גר ואם היה יתום עובר בשלשה לאוין שנ' משפט גר יתום: ואת הארץ ומחלל את השם ומחלל את המקדש ומפיל ישראל בחרב ומבזה אותן בתרבות וכולן דורש מן המקרא הזה:

ג תניא בתו"כ נקרא ה' טמות עול מטוקן שכיחוי חרס תוצבה וכנגדו גורס ה' דבריס מטמיא

ד פרוטות הן יסיב' הדיינין בשוה פרוטה כו' עכ':

פרק אחד ועשרים

מצות עשה לשפוט השופט בצדק שנאמ' בצדק תשפוט עמיתך אי זהו צדק המשפט זה השוויית שני בעלי דינין בכל דבר לא יהא אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך ולא יסביר פנים לאחד וידבר לו רבות וידע פניו לאחר וידבר לו קשות שני בעלי דינין שהיה אחד מהם מלובש בגדים יקרים והשני מלובש בגרים בווין או למבובד או הלבישהו כמותך עד שתדון עמי או לבוש כמותו עד שתהיו שוין ואחר כך התעמדו בדין לא יהיה אחד יושב ואחד עומד אלא שניהם עומדים ואם רצו בית דין להושיב את שניהם מושיבין ולא ישב אחד למעלה ואחד למטה אלא זה בצד זה במה דברים אמורים בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין שניהם בעמידה שנאמ' ויעמד העם על משה ואי זהו גמר דין איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב במה דברים אמורים בבעלי דינין אבל העדים לעולם בעמידה שנאמר ועמדו שני האנשים הלמיד חכם ועם הארץ שבאו לדין מושיבין את החכם ואומרים לעם הארץ שב אם לא ישב אין מקפידין על כך ולא יקדים התלמיד כשיבא לדון לפניו ואם היה קובע לו זמן ובא שלא זמנו מותר: מאחר התלמיד בכל הישיבות שמושיבין בעלי דינין ומושיבין העדים כדי לסלק המחלוקת שאין בנו כח להעמיד משפטי הדת על תלם: היו לפני הדיינין בעלי דין הרבה מקדימין את דין היתום לדין האלמנה שנ' שפטו יתום ריבו אלמנה ודין אלמנה קודם לדין תלמיד חכם ודין תלמיד חכם קודם לדין עם הארץ ודין האשה קודם לדין האיש שבשת האשה מרובה: אסור לדיין לשמוע דברי אחד מבעלי דינין קודם שיבא חברו או שלא בפני חברו ואפי' דבור אחד אסור שנאמר שמוע בין אחיכם וכל השומע מאחר עובר בלא תעשה שנ' לא תשא שמע שוא ובכלל לאו זה אזהרה למקבל לשון הרע ומספר לשון הרע ומעיד עדות שקר וכן בעל דין מוזהר שלא ישמיע דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו וגם על זה וכיוצא בו נאמר מדבר שקר תרחק לא יהיה הדיין שומע מפי התורגמן אלא אם כן היה מכיר לשון בעלי דינין ושומע טענותיהם ואם אינו מבין בלשונם כדי להשיב להם יעמיד התורגמן להודיע אותם פסק הדין ומאי זה טעם חייב זה וזוכה זה צריך הדיין לשמוע טענות בעלי דינין ולשיטת טענותיהן שנ' ויאמר המלך את אומרת זה בני החי ובנך המת ומצדק את הדין בלבו ואחר כך חותכהו מניין לדיין שלא יעשה מליץ לדבריו של בעל דין שנ' מדבר שקר תרחק אלא יאמר מה שנראה לו וישתוק

ולא ילמד אחד מבעלי דינין טענה כלל אפילו הביא עד אחד לא יאמר לו אין מקבלין עד אחד אלא יאמר לטענן הריזה העיד עליך הלואי שיודה ויאמר אמת העיד עד שיטעון הוא ויאמר עד אחד הוא ואינו נאמן עלי וכן כל כיוצא בזה ראה הדיין זכות לאחד מהן ובעל דין מבקש לאמרה ואינו יודע לחבר הדברים או שראהו מצטער להציל עצמו בטענת אמת ומפני החימה והכעס נסתלק ממנו או נשתבש מפני הכלות הרי זה מותר לסעדו מעט ולהבינו תחילת הדבר משום פתח פיך לאלם וצריך להתיישב בדבר זה הרבה שלא יהיה בעורבי הדיינין:

ה פרק הפרה למדי מזקקין לתובע תחילה ופרם כגון ה המלוה טוען על הלוה והלוה טוען מסכון היה לי בידך ומתקלקל הוא כיבר דינין תחילה להוציא המעות ואחר כך מזקקין לדין המסכון ואל מניחין ה הלוה במגו דפרעתי דמיירי בשטר שלא מיירי בחבל שתובע את החובל שיין כותבין זמן לחבלות ואחר כך דנין על ת תביעות שיש לחובל על הנחבל ולפי שמדבר בחבלות מביא על זה המקרא דלא תסור חמון סה ועיין בכ"מ על ספר משפטים:

ו ובתוספתא דסנהדרין פ"ו סלע יהא מלריך פניו כנגד אחד וכו' ותניא עוד התם כיצד הן דיני הדיינין יושבין בעלי דינין עומדים לפניהם וכל התובע את חבירו הוא כותב ראשון והם יש עדים כו' עכ':

פרק שנים ועשרים

ז פירש לפי להפוך את הדין והא דיקא תלמוד לומר בדבר שקר תרחק מצות

פרק חמשה ועשרים

אסור לדיין לנהוג בשררה על הצבור ובגסות הרוח אלא בענוה ויראה וכל פרנס המשיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים נענש ואינו רואה לו בן תלמיד חכם שנאמר לכן יראוהו אנשים לא יראה כל חכמי לב וכן אסור לו לנהות בהן קלות ראש אף על פי שהן עמי הארץ ולא יפסיע על ראשי עם הקודש אף על פי שהן הדיוטות ושפלים בני אברהם יצחק ויעקב הם וצבאות ה' שהוציא מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה וסובל טורח הצבור ומשאן כמשה רבינו שנאמר בו כאשר ישא האומן את היונק והרי הוא אומר ואצוה את שופטיכם בו אזהרה לדיין שיסבול את הצבור כאשר ישא האומן את היונק צא ולמד ממשה רבן של כל הנביאים כיון ששלחו הקבה במצרים ונאמר ויצום אל בני ישר' אמרו מפי הקבלה שאמר להם למשה ולאהרן על מנת שיהיו מקללים אתכם ומוקלין אתכם כאבנים כדרך שנצטוה הדיין לנהוג במשנה הזו כך נצטוו הצבור לנהוג כבוד בדיין שנאמר ואצוה אתכם בו אזהרה לצבור שתהיה אימת הדיין עליהן ולא יתבזה בפניהם ולא ינהג קלות ראש[ה] בעצמו כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה כדי שלא יתבזה בפניהם אם המלאכה ברבים אסורה עליו קל וחומר לאבול ולשתות ולהשתכר בפני רבים ובכניסת עמי הארץ ובסעודת מרעות אי להם לאותן הדיינים שנהגו בכך מעלבון תורת משה שבו דיניה והשפילה עד ארץ והגיעוה עד עפר וגרמו רעה להן ולבני בניהן בעולם הזה ולעולם הבא: **אסור** לנהוג קלות ראש בשליח בית דין והרי[ב] השליח נאמן כשנים לענין הנידוי תאם אמר פלו' הקלני או הקלה הדיין או לא רצה לבא לדין משמתין אותו על פיו אבל אין כותבין פיתחא עליו עד שיבאו שנים ויעידו עליו שנמנע לבא לבית דין[ג] ואין שליח בית דין חייב באמידת דברים משום לשון הרע וכל המצער שליח בית דין יש לבית דין רשות להביאו מכת מרדות: שליח[ד] שאמר פלו' שלחני בשם אחד מן הדיינים ולא רצה בעל דין לבא אין כותבין עליו פיתחא של שמתא עד שיאמר משם שלשתן במה דברים אמורים שהלך השליח ביום שאינו ידוע לישיבת הדיינים אבל ביום הידוע שהדיינים ישובים בו לדין הכל יודעים שכל הדיינים מקובצים ואף על פי שבא השליח בשם אחד באילו בא בשם שלשתן: מי ששלחו לו בית דין לבא ולא בא לדין מנדין אותו וכותבים עליו פיתחא ונותן שכר הסופר ובעת שיבא קורעין הפיתחא כתבו עליו פיתחא מפני שלא קבל הדיינין שאמר הריני מקבל הדין קורעין נדויו קבעו לו בד' זמן שיבא היום ולא בא כל אותו היום כותבין עליו פיתחא לערב במה דברי' אמורי' כשהיה במדינה ומרד ולא בא אבל אם היה בכפרים ויצא ונכנס קובעין לו זמן שני וחמישי ושני ואם שלם יום שני ולא בא אין כותבין עליו פיתחא עד למחר: אין קובעין זמן לא בימי[ה] ניסן ולא בימי תשרי מפני שהעם טרודין במועדות ולא בעש ולא בערב יום טוב אבל קובעין בניסן שיבא אחר ניסן ובתשרי שיבא אחר תשרי אבל לא קובעין בעש שיבא אחר השבת מפני שהכל טרודין בערב שבת: מי שהוא במדינה והלך שליח בית דין ולא מצאו אין קובעין לו זמן עד שימצא אותו השליח ויאמר לו היה בכפר פלוני למדינה אם דרכו לבא באותו היום אומר השליח אפילו לאחד מן השכנים אפילו האשה אם יבא פלוני הודיעוהו שבית דין קבעו לו זמן שיבא היום לבית דין ואם לא בא מנדין אותו לערב במה דברים אמורים כשאין הדרך שדרכו לילך בה על מקו' בית דין אבל אם היה דרכו עליהן אין מנדין אותו עד שיודיעו השליח בעצמו שמא לא אמרו לו השכני' שהרי הם אומרין דרכו על פתח בית דין וכבר הלך אליהם ונפטר וכן אם לא בא למדינה עד למחר אין סומכין על השכני' שמא שכחו ולא אמרו לו: מי שבא לבית דין וקבל הדין ואמרו לו לשלם והלך ולא שלם אין מנדין אותו עד שיתרו בו שני וחמישי ושני ואחר כך מנדין אותו עד שיתן מה שהוא חייב ואם עמד שלשים יום ולא תבע להתיר נדוי מתירין אותו:

פרק ששה ועשרים

כל המקלל דיין מדייני ישראל עובר בלא תעשה שנאמר אלהים לא תקלל וכן אם קלל הנשיא אח' ראש סנהדרי גדולה או המלך הרי זה עובר בלא תעשה שנאמ' ונשיא בעמך לא תאור ולא דיין ונשיא בלבד אלא כל המקלל אחד מישראל לוקה שנאמר לא תקלל חרש ולמה נאמר חרש שאפי' זה שהוא אינו שומע ולא נצטער בקללה זו לוקה על קללתו וידאה לי שהמקלל את הקטן הרי הוא כחרש: המקלל את המת פטור הואיל ומקלל כל אדם מישראל חייב למה ייחד לאו על דיין ולאו על נשיא לחייבו שתים נמצאת למד שהמקלל אחד מישראל בן איש בן אשה בן גדול בן קטן לוקה אחת ואם קלל דיין לוקה שתים ואם קלל נשיא לוקה שלש ובן שקלל אביו נשיא חייב משו' ארבעה שמות שלשה של כל אדם ואחד משו' האב: המקלל עצמו לוקה כמי שקלל אחד מישראל שנאמר השמר לך ושמור נפשך ואחד המקלל עצמו או חבירו או נשיא או דיין אינו לוקה עד שיקלל בשם מן השמות כגון יה ואלהים ושדי ויצוא בהן או בכנוי מן הכנויים כגון חנון וקנא וכיוצא בהן קלל בכל לשון חייב שחשבות שקדאין בהן הגוים להקבה הרי הן ככל הכנויים הואיל והוא חייב אם קלל בכל הכנויים כך אם ואדוד

'לא הזהירה תורה על כולם אלא בכאלו מנחל ונפיק בעמך לא תקלל בעם' מעם עמך:

פרק חמשה ועשרים

אסור לדיין לנהוג במדרש כו' עד כאלו יפסיד הלומן את היוקן ל"ק דסנהדרין: צא ולמד ממשה כו' עד וכוקלין לתלמיד בחבני כן הוא במדרשות: כדרך שנצטוה הדיין כו' עד שתהא לומת הדיין עליהם פרק קמא דסנהדרין: ולא יתבזה בפניהם כו' עד בדברים לחורה עליו בקדושין פ' יוחסין: קל וחומר לאכול ולשתות כו' עד ולעולם הבא בפסחים פרק כלו עוברין: לאור לנהוג קלות ראש עד להכות מכת מרדות פרק קמא דקדושין ובזיקין פ' הגוזל בתרא: סליח בי דין מחל כו' עד כאלו בא בשם מלפ' פ' קמא דסנהדרין: מי שלחו לו בי' דיינין מה שהוא חיי' פרק הגוזל בתרא: ואם עמד שלשים יום וכו' עד מחרימי' אותו פרק כלו מגלחין:

כל המקלל דיין כו' עד ואחר מקום הלב בתי' לית לי' כלל חרם מכיון לרבות לת כל הלל' תל בעמך לא תלור לא' למה נאמ' חרם מה חרם מיוחד מהוא בחיים לף כל מהוא מיוחד מהוא בחיי' יכול המת מלינו בחיי' ובמכילת' לא תקלל חרם דבר הכתוב בחללין שבלדם עוד שם ונאמ' בעמך לחד דיין ולחד כשיא במעמע ומה תלמוד לומר לאלהים לא תקלל לחייב על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו מכאן לחרו יש מדבר דבר לח' וחייב עליו ד' דברי' מקום הלב ומקום דיין ומקו כשיא במעמך ובשבועות פ' שבועת העדות נתבאר עוד: המקלל עצמו לוקה כו' עד וממור לכפר מלר פרק שבועת העדות: ולחר המקלל עצמו לו חבירו וכו' עד הרי הן בכלל הכנויין

כתב הרמב"ן ז"ל היכו לוקה זה בשם המיוחד והכי לית בירושלמי עכ"ל:

ואני לו' הוא הניח הירושלמי ומחך על הבבלי דפרק המפות מבוע' העדות וכן פ' בכפר המפות מחייב בלטון ערבי וכן המביאו רוב המפרשים ז"ל הואיל והבבלי לחרון לחר לחרון לכי בה ולטון הגוים מכתבים לו ריהיה פר' קמא דנדרים לגבי כנויי נדריס דלמרי' לטון גויס הס: ולחרו

בד"ה ויבוע' העד' נת' חרם מיוחד ע"כ בחיל לן כל שהוא בחיל סילהי שבוע' העדות:

וכן אם יצא שטר חוב לפניו וכו' עד הלא בטעות

פרק לפי פי ובטעות פרק טעות הדיינין בכל דוע טורח לא מצינו בזה אם היה עליו שטר חוב להחזיר יתן לזה הלא כבתחילה טורח ויכיח זה מנפגם בדברי האחר הן ים ליך השטר בפניו ולא ידון כלל כפי מה שידוע לה:

כתב הרי"ף ז"ל דבר זה הוכיח ממה שפסק ז"ל במה שידוע רב פפא בנתן לחבירו שטר לפומיה בטעות ואני אומר דלפי זה השטר בטעות הוא ולא יועיל בטעות ולא יחול כלום ואפילו בטעות הלוה גובה הלה ממי שקיבל ממנו ואפילו לאחר שנים ואפילו לאחר מיתה ואפילו לאחר שמכר הלוה קרקעותיו ואפילו לאחר שנתעשרו יתומים ואפילו לאחר שנתעשר הלוה אחר שמכר קרקעותיו ואפילו לאחר שנתעשר הלוה אחר שמכר קרקעותיו ואפילו לאחר שנתעשרו יתומים ואפילו לאחר שנתעשר הלוה אחר שמכר קרקעותיו ואפילו לאחר שנתעשרו יתומים

ואני אומר דלפי זה השטר בטעות הוא ולא יועיל בטעות ולא יחול כלום ואפילו בטעות הלוה גובה הלה ממי שקיבל ממנו ואפילו לאחר שנים ואפילו לאחר מיתה ואפילו לאחר שמכר הלוה קרקעותיו ואפילו לאחר שנתעשרו יתומים ואפילו לאחר שנתעשר הלוה אחר שמכר קרקעותיו ואפילו לאחר שנתעשרו יתומים

וכן אם יצא שטר חוב לפניו ואמ' לו אי' ששמך עליו אפי' אשה או קרוב שטר זה פרוע הוא אם סמכה דעתו על דבריו יש לו לו' לזה לא תפרע אלא בשבוע' או אם היה עליו שטר חוב לאח' יתן לזה שלא נפגם ששטרו כלל ויכיח זה שנפגם ששטרו ברברי האח' או ישליך השט' בפניו ולא יהיו בו כפי מה שידא' וכן מי שבא ושען שיש לו פקדון אצל פלו' שמת בלא צואה ונתן סימנין מובהקין ולא היה זה השען רגיל להכנס בבית זה האיש שמת אם ידע הדיין שזה המת אינו אמור להיות לו חפץ זה וסמכה דעתו שאין זה החפץ של מת מציאו מן היורשין ונותנו לזה האמיר בו ונתן סימנין וכן כל כיוצא בזה שאין הדבר מסור אלא ללבו של דיין לפי מה שיראה לו שהוא דין האמת אם כן למה הצריכה תורה שני עדים שבזמן שיבאו לפני הדיין שני עדי יודין על פי עדותן אף על פי שאינו יודע אם באמת העידו או בשקר: כל אלו הדברים הן עיקר הדין אבל משרבו בתי דינין שאינן הגונין ואפילו יהיו הגונים במעשיהן אינן חכמים כראוי ובעלי בינה הסכימו רוב בתי דיני ישראל שלא יחפצו שבועה אלא בראייה ברורה ולא יפנמו שטר ויפסידו חזקתו בעדות אשה או פסול וכן בשאר כל הדינין ולא ידון הדיין בסמיכת דעתו ולא בידיעתו כדי שלא יאמר כל הדיוט לבי מאמין לדברי זה ודעתי סומכת על זה וכן אין מרציאין מן היתומים אלא בראייה ברורה לא בדעה הדיין ולא באומדן המת או השען ואף על פי כן אם העיד אדם נאמן בדבר מכל הדברים ונטתה דעת הדיין שאמת הוא או' ממתין בדין ואינו דוחה עדותו ונושא ונותן עם בעלי דינין עד שיודו לדברי העד או יעשו פשרה או יסתלק מן הדין ומניין לדיין שהוא יודע בדין שהוא מרומה שלא יאמר אחתכנו ויהי' הקולר תלוי בצוארי העדים תלמוד לומר מדבר שקר תרחק כיצד יעשה ידרוש בו ויחקור הרבה בדרישה ובחקירה של דיני נפשות אם נראה לו לפי דעתו שאין בו רמאות חותך את הדין על פי העדות אבל אם היה לבו נקפו שיש בו רמאות או שאין דעתו סומכת על דברי העדים אף על פי שאינו יכול לפסלן או שדעתו נוטה שבעל דין זה רמאי ובעל ערמה והשיא את העדים אף על פי שהם כשרים ולפי תומם הטעם או שנראה לו מכלל הדברים שיש שם דברים אחרים מסותרין ואינן רוצים לגלותן כל אלו הדברים וכיוצא בהן אסור לו לחתוך אותו הדין אלא יסלק עצמו מדין זה וידונו מי שלבו שלם בדבר והרי הדברי מסורין ללב והבתוב אומר כי המשפט לאלהים הוא:

יש לבית דין להלקו' מי שאינו מחוייב מלקות ולהרת מי שאינו מחוייב מיתה ולא לעבו' על דברי תורה אלא לעשות סיג לתורה וכיון שרואים בית דין שפרצו העם בדבר יש להם לגדור ולחזק הדב' כפי מה שיראה להם הכל הוראת שעה לא שיקבע הלכה לדורות

מעשה והלקו אדם שבעל אשתו תחת אילן ומעשה באחר שרכב על הסוס בשבת בימי יוונים והביאוהו לבית דין וסקלוהו ומעשה ותלה שמעון בן שטח שמנים נשים ביום אחד באשקלון ולא היו שם כל דרכי הדרישו והחקיר והחראה ולא בעדות ברורה אלא הוראת שעה כפי מה שראה וכן יש לבית דין בכל מקום ובכל זמן להלקות אדם ששמועתו רעה והעם מרננין עליו שהוא עובר על העריות והוא שיהיה קול שאינו פוסק כמו שבארנו ולא יהיו אלו אויבים יודעים שמוציאין עליו שמועה רעה וכן מבזין את זה ששמועתו רעה ומחרפים את יולדתו בפניו וכן יש לדיין תמיד להפקיר ממון שיש לו בעלים ומאבד אותם כפי מה שיראה לגדור פרצו הדת ולחזק הבדק או לקנוס אלם זה והדיוט הוא אומר בעזרא ובל אשר לא יבא לשלש הימים בעצ' השרי' והזקנים יחרם רכושו מכאן שהפקר בית דין הפקר וכן יש לדיין לנדות ולהחרים מי שאינו בן נידוי כדי לגדור פרצו דת ולחזק הבדק כפי מה שיראה לו והשעה צריכה לכך ויאמר שנידוהו והחרימוהו על דעתו ויפרכם חכמו ברבים שנאמר אורו מרוז אמר מלאך ה' אורו ארור יושביה כי לא באו לעזרת ה' וכן יש לדיין לעשו' מריבה עם הראוי לריב עמו ולקללו ולהכותו ולתלוש שערו ולהשביעו באלהים בעל כרחו שלא יעשה או שלא עשה שנ' ואריב עמם ואקללם ואבה מהם אנשים ואמרטם ואשביעם באלהים וכן יש לו לכפות ידים ורגלי' ולאכור בבית האסורי' ולדחוק ולסחוב על הארץ שנאמר הן למות הן לשרוש הן לענוש נכסי' ולאוסרן כל אלו הדברים לפי מה שיראה הדיין שזה ראוי לכך ושהשעה צריכה לכך ובכל יהו מעשיו לשם שמים ואל יהא כבוד הבריות קל בעיניו שהרי הוא דוחה את לא תעשה של דבריהם וכל שכן כבוד בני אברהם יצחק ויעקב המחויק' בתור' האמת שיהיה זהיר שלא יהרס כבודם אלא להוסיף בכבוד המקום בלבד שכל המבזה את התורה גופו מחולל על הבריות והמכבד את התורה גופו מכובד על הבריות ואין כבוד התורה אלא לעשות על פי חוקיה ומשפטיה:

פרק

ב חסא רבא ופ' נגמר הדין

כל אלו הדברים שהזכרנו בפרק זה הוא שיהיו בבתי דינין הגדולים שבכל עיר ועיר ומיהו לא כתוב בה בסנהדרין לא פחות מהם ולפי דעתי טעה הסופר מפני ההפסנות ומתחלף לו פרק לפי פי בפרק הכותבי בפרק לפי פי לין שם זכר לזה וכיוצא בו ומה שהוא בפ' הכותב זה הוא שאמרנו דמרעה מטורח לפומיה ויכול לפרע לותה כפי מכי מפני הי' חלפא ז"ל שורח דדיוני [illegible] בבתי דינין [illegible] גבי הוא תפרעני הלו בפני כלומי וכלומי כו עד דאמרי לתרע מטורח וכל אחד יכול לפרע כפי רצונו ולא מצינו לון לי רק פ' קמא דמציעא דאמר הכי תלמודא להדיא והיא גופה לאו דוקא היא דמייר בסתמא וכיון דכפלה לרעה טפי דאם תית דלא פרעי מבטר הוה נטר ליה ולא לא נטריה להו דאפסיד לפסיה כדאיתא בפרק הכותב גבי סובר לכך צריכו דברי ר"מ ז"ל מכל מד:

ב' חסא רבא ופ' נגמר הדין

לו אם היה עליו שטר חוב עד אם בחמת העירו לו בפקר בתובות פרק הכותב: כל אלו הדברים הם עיקר הדין כו עד ודעתו סומכ' על זה זה מדברי הגאונים ז"ל ורי חלפא ז"ל כתבו בהלכות: וכן לין מוכיחין מן היתומים כו' עד לו יכתלק מן הדין כן כתבו רי חלפא ז"ל פרק הכותב: ומניין לדיין

ב' עשרה יוחסין

מהוא יודע שהדבר מרומה עד חותך הדין על פי העדים במכ' מבועת פרק מבועת העדות: אבל אם היה לבו נקפו כו' עד כי המפטפ לאלהים הוא בסנהדרין פרק אחד דיני ממונות: יש לבי להלקות כו' עד כפי מה שראה בסנהדרין פרק נגמר הדין ומייתי לה ביבמות פרק החפה רבה: וכן יש לבד בכל מקום כו' עד לעכוב בכסים ולאוסרן במוצר קטן פרק בתרא ומייתי מקבתה פרק קמא דמכת עז והביאור פ' דהלכות ליטות: כל אלו הדבריהם כפי מה שירלה לדיין כו' עד הלה להוכיח בכבוד המקום בלבד פרק המפקיד: סכל המבזה את התורה כו' עד סוף הפרק במכת אבות: פרק

כון פ"ג דיוגילה ואלו מגלחין

ג' צריכין הדיינין להתרחק בכל יכלתן מלא יקבלו עליהן דין תורה כי מאחר שתמעטו הלבבות וגרסינן כמי בירושלמי פר' קמא דסנהדרין ובפ' חפץ הבילו בימי ל"ם בן יוחי בריך רחמנא דלית חכים מידון ל' יוסי בן חלפתא בתו מני תלמיס לפניו לדין אמרו לו עמ' מתדיכנו דין תורה אמר להן חיכי יודע לדון אתכם דין תורה עכל"ה:

ד' הלי מאן דכני מעכיה מרי לבזוי בב' וס' פי' נייפא מטייח פ"ח בן נויה בן מפחה כיתום אחר נערה מתטח כדאמכינן בפ"ק דב"ב יהודה מנדה תלמיד דסכי מ מועכיה סה:

ה' מפרש התס שמנדין לאלתר ושוכין לאחר ל' ומחרימים לאחר ס':

ו' חומר מורי רבינו מ"ה היינו כשהתובע טוען ברמאות אבל אם הנתבע טוען ברמאות יש לפוסקו לך שים לעצות ד' דריסה וחיקירה כדמסמע ר"פ אחד דיני ממונות דאם ימצאו הדיינין את ידיהן במצח חוטח נסכר וכן נראה לקמן בפרק ג' מהילכות עדות עכ"ל:

הרגו ולא הבנתי בכלי שהיה בידו הרי עדותן בטלה אבל אם כיוונו הכל ואמרו להם הדיינין כליו היו שחורים או לבנים ואמרו אין אנו יודעין ולא שמנו לבנו לדברי אלו שאין להם ממש הרי עדותן קיימת אמר אחד כליו שחורים היו לבוש והשני אמ' לא כן אלא לבני היה לסוס הרי עדותן בטילה וכאילו אמ' אחד ברביעי בשבת והשני בחמישי שאין כאן עדות או שאמר האחד בסיף הרגו והשני אמר ברומח שאין כאן עדות שנאמ' נכון הדבר וכיון שהכחישו זה את זה מכל הדברים אין זה נכון היו העדים מרובים שנים מהן כוונו עדותן בחקירות וברדישות והשלישי אמר איני יודע תתקיים העדות בשנים ויתרו אבל אם הבחיש את שניהם אפילו בבדיקות עדותן בטלה עד אחד אומר ברביעי בשבת בשניים לחדש והשני אומר ברביעי בשבת בשלשה לחדש עדותן קיימת שזה יודע בעיבורו של חדש וזה אינו יודע במה דברים אמורים עד חצות החדש אבל אחר חצות החדש כגון שאמר האחד בששה עשר בחדש והשני אמ' בשבעה עשר בחדש אף על פי שכיונו שניהם יום אחד מימי השבת עדותן בטלה שאין חצי החדש בא אלא בבר ידוע הבל אימתי היה ראש החדש אמר האחד בשלשה והשני אמר בחמשה עדותן בטילה

אמר עד אחד בשתי שעות ביום והשני אמר בשלש שעות היה עדותן קיימת שודך העם לטעות בשעה אחת אבל אם אמר האחד בשלש שעות והשני אומר בחמש עדותן בטילה אמר עד אחד קודם הנץ החמה ואחד אומר בהנץ החמה עדותן בטילה אף על פי שהוא שעה אחת שהדבר ניכר לכל וכן אם נחלקו בשקיעתה:

פרק שלישי

אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה שנאמ' משפט אחד יהיה לכם אבל אמרו חכמי כרי שלא תנעול דלת בפני כל אדם אין עדי ממון צריכין דרישה וחקירה כיצד אמרו העדים בפנינו הלוה זה את זה מנה בשטר פלוני אף על פי שלא כתבו את החדש ולא את המקו' שהלוה בו ולא את המנה אם היה ממטבע פלוני או ממטבע פלוני עדותן קיימת במה דברים אמורים בהודאות והלוואות מתנות ומבירות וכיוצא בהן אבל בדיני קנסות צריכין דרישה וחקירה ואין צריך לומ' במלקות ובגלות וכן אם ראה הדיין שהדין מרומה וחשש לו צריך דרישה וחקירה כעדי נפשות אף על פי שאין הודאות והלוואות צריכין דרישה וחקירה אם הבחישו העדים זה את זה בדרישות או בחקירות עדותן בטילה ואם הבחישו זה את זה בבדיקות עדותן קיימת כיצד אחד אומר בניסן לוה ממנו והשני אומר לא כי אלא באייר או שאמר האחד בירושלם והשני אומר לא כי אלא בלוד היינו עדותן בטלה וכן אם אמר האחד תבית של יין הלוהו והשני אומר של שמן היתה עדותן בטילה שהרי הבחישו בדרישה אבל אם אמר האחד מנה שחור והשני אומר מנה לבן הזה זה אומ' בריוט העליונה היו כשהלוהו והשני אומר בריוט התחתונה היו עדותן קיימת אפילו אמר האחד מנה הלוהו והשני או' מאתים חייב לשלם מנה שיש בכלל מאתים מנה וכן אם אמ' האחד דמי חבית של יין יש לו בידו וזה אומר דמי חבית של שמן משלם בפחו שבדמים וכן כל כיוצא בזה דין תורה שאין מקבלין עדות לא בדיני ממונות ולא בדיני נפשות אלא מפי העדים שנאמר על פי שנים עדים מפיהם ולא מכתב ידן אבל מדברי סופרים שחותכין דיני ממונות בעדות שבשטר אף על פי שאין העדים קיימין כדי שלא תנעול דלת בפני לזן ואין דנין בעדות שבשטר בדיני קנסות ואין צריך לומר במכות ובגלות אלא מפיהן ולא מכתב ידן כל עד שהעדות עדותו בבית דין בין בדיני ממונות בין בדיני נפשות אין יכול לחזור בו כיצד אמר מוטעה הייתי שוגג הייתי ונזהרתי שאין הדבר כן לפחדו עשיתי אין שומעין לו אפילו נתן טעם לדבריו וכן אינו יכול להוסיף בעדותו תנאי כללו של דבר כל הדברי שיאמ' העד אחר שנחקר עדותו שיבא מכללן ביטל העדות או תוספת תנאי בה אין שומעין לו עדים החותמים על השטר והרי הם כמי שנחקרה עדותן בבית דין ואין יכולין לחזור בהן ברא בשאפשר לקיים השטר שלא מפיהן כגון שהיו שם עדי שוה כתב ידן או שהיה כתב ידן יוצא ממקו' אחר אבל אם אי אפשר לקיים את השטר אלא מפיהן ואמרו כתב ידינו והוא הוא אבל אנוסים היינו קטני היינו קרובים היינו מוטעים היינו הרי אלו נאמנים ויבטל השטר אמרו פסולי עדות היינו בעבירה או' שותר לקרנו על עדות זו אין נאמנין שאין אדם משים עצמו רשע עד שיעידו עליו עדים שהוא רשע וכן אם אמרו אמנה היו דברינו אין נאמנים שהמעיד על שטר אמנה כמעיד בשקר אמרו

ג פרט מזה ידע בעיבורו של חדש מכה מיוס פלוני וזה פלוני ידע מכה מיוס ראשון והיה קבור קודם שעבר היה חסר לפיכ הורגלו למנו מיוס פלוני ומטעה הכתוב ביום פלוני כותבין בו ביום פלוני ומרבותינו מעמידים על זה וכיוס למנות מיוס ראשון מדברים מילהי פרק מי מהיה כתוב בהוה מטורף דהוה כתוב ביה בניסן מתם למ' ליה רב יוסף דילמא בכא בניסן הוה עמ

ד פרט בפ' לאחד דיני ממונות כרם מרומה מכר מכירין בתוכו זה מהוה רמאי לו מכירי טענת רמאי בדבריו עכ' לפי מורי רבינו פי' דמיירי מהכתב טוען ברמאות דאם התובע טוען ברמאות תסור לחותכו כדמסמ' ר"פ מבועת העד' מדבר מקר תרוויח לפי כהכתב טוען ברמאות עליה קאמר הכ' טוען לסוקרו לך ים לעסות דריסה וחקירה דהי חיפסר בעניין לח' מאם ימצאו הדיינים לת ידיהם מלסוקרו כמכח חוטח נכסיו והרן לפי דפרק מבוא השדות מיירי עיורעין בו מהוח מרומה והח דהכח כגון דמכור ודומה מהוח מרומה ופי' מורי נרחה עיקר עכ:

ה לומר ר' מאמע מר"ת מהוגין עכמיו כמהעדים רחוקים מבר מפולחין עדותן בכתב ידן ואין לפסול עדותן מטוס מפיהם ולא מפי כתבם כיון מזוכרים עדותן והח דתניא פרק מי מלחזו ואם לא יגיד פרט לאלם מלמו יכול לדבר והמלי והרי יכול לדבר מתוך הכתב מלמי עדות דרחמנא לחמר מפיהם ולא מפי כתבם ומלמי אלם מלמו רלוי להגדה כלל לפיכך אין רלוייה מפס לפסול אדם המדבר לכתוב עדותו אבל ר"מ פי' בפי' חומס על פי פנים עדים פרט מלא יפלחו כתב ידם סה"ה ובתו' פ"ב דכתובות ובחה ופ"ר אחין ועיין לקמן כפ"ח בירושלמי דפ' בתרא דיבמות מפמע קנת כדבריו"מי דגרסי' מכאן כתוב בפטר מת פלוני נהרג פלוני רבי ירמיה אמר מפיהן וכו' עכ"ם מת בעל העיטור תירץ ההיא דירושלמי לפרש כעין ההיא דמי מלחזו וכת' דדמי למחלה בפני פנים מכותבין עדותן ומודיעין למערער עכ:

ו עיין בפ' חולו מכיהו גבי חבוה דרב ספרא לוכם ליה חמרה כו':

ז עיין בפימן ב' מל ספר נזיקין ובפימן ג"ט מל ספר מפפטים עכ:

ח ולא פלגינן דיבורא כדפרט' לקמן פרק י"ב עכ:

אחד דיני ממונות כו' שר בשרי בנפשות כו' הכל בכהדיין פ' אחד דיני ממונות: אף על פי פרק זה בורר: אבל מדברי סופרים מחותכין כו' שר אבל לח מכתב ידם בניטין פרק המולח: כל עד מכחקירה כו' עד הרי אלו נאמנין הכל פ"ב דכתובות ולמון מוטעים הייכו מן הירושלמי:

אמרו

ואחד בו שמועה עד יהיו לוקה פ"
מכות הערוך: לקה על פי פיהו
לוקה כו' עד כפי מה שירצה להם
בתוספתא ונגלוכים ז"ל: כל הדין
בדיני הגוי כו' עד ולא לפני הדיוטו'
בניטין פרק המגרש: היתה יד
הגוים תקיפה כו' עד סוף הפרק
ירושלמי פ' החובל ונם תיתי נמי
בירושלמי דמסכת פאה והרמה
מקומות:

פליקו להו הלכות סנהדרין
בס"ר

הלכות עדות

פרק ראשון

העד

מצוה כו' עד אם
לא יגיד ונטמא
עונו בסנהדרין
פרק לאחר דיני ממונות ופרק היו
בודקין וכמה מקומות ובשבועות
פ' שבועת העדות: היה העד חכם
גדול כו' עד העדיות פטור פ' שבוע'
העדות: מכות עמה לדרוש
הערי כו' עד ושאלת היטב בסנהדרי'
פ' היו בודקין: ובדיני הדיינ' כו' עד
מתוכן ילמדו לשקר במסכ' לבות:
במצא חקירות בודקין כו' עד בלי
זו עבודה עבר בסנהדרין פרק היו
בודקין: העידו שחילל את השבת
כו' עד הרי זה משובח פרק קמא
דסנהדרין ופרק היו בודקין:

פ' שבועת העדות הלי ב' ג' ד' ה' סנהדרין פרק כג פר' לאחר דיני ממונות: כל' לאחר דיני ממונות:

כיצד הם הבדיקות כו' עד סוף הפ'
הכל פרק היו בודקין והמבין הוא
מתוכה בזה הפרק:

פרק שני

מה בין חקירות לבדיקות
כו' עד הרי עדות בטלה

כתב הרמב"ן ז"ל טעה בזה כי
הבדיקות לא תמיד הוכי
יודע הין עדותן בטלה עכ"ל:

ואני תמה תמיה הוכי לא
דבר זה מפי הרמב"ן ז"ל
מהרי"ק ז"ל עצמו כתב כן בתחלת
זה הפרק מה בין חקירו' לבדיקות
כו' עד לבל בדיקות לפילו ם
מניהם אומרים הין לנו יודעין
עדותן קיימת עכ"ל והוא לפמוז
המבואר בסנהדרין ולפם פרק היו
בודקין ומי חסיד רבינו משה ז"ל ד
דלפתמיטתיה מתניתין לותכח
הוא דפליג עלה דליטעיבה
לבל הוא כתב זה מפוש פיפח
דמתניתין דקתני לחר

הלכות עדות

פרק ראשון

העד

מצוה להעיד בבית דין בכל עדות שיודע בין בעדות
שיתחייב בה את חבירו בין בעדות שיזכהו בו והוא
שיתבענו להעיד בדיני ממונות שנאמר והוא עד או
ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו היה העד חכם גדול והיה בית דין פתוח
ממנו בחכמה הואיל ואין כבודו שילך לפניהם עשה של כבוד תורה עדיף
ויש לו להמנע במה דברים אמורים בעדות ממון אבל בעדות שמפריש
בה מן האיסור וכן בעדות נפשות או מכות הולך ומעיד שנאמר אין חכמה
ואין תבונה לנגד ה' כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב כהן
גדול אינו חייב להעיד אלא עדות שהוא למלך ישראל בלבד הולך לבית
דין הגדול ומעיד בה אבל בשאר העדיות פטור: מצות עשה לדרוש הערים
ולחקרן ולהרבות בשאלתן ומכין אותן מעניין לענין
בעת השאלה כדי שישתוקו או יחודו בהן אם יש בעדותן דופי שנאמ' ודרש'
וחקרת ושאלת היטב וצריכין הדיינים להזהר בעת חקירת העדות שמא
מתובה ילמדו לשקר בשבע חקירות בודקין העדים באי זה שבוע באי זו
שנה באי זה חדש בכמה בחדש באי זה יום מיום השבת ובכמה שעות ביום
ובאי זה מקום אפילו אמ' היום הרגו או אמש הרגו שואלין להן באי זה שבוע באי זו שנה באי זה חדש בכמה בחדש
באי זה יום באי זו שעה ומכלל החקירות יתר על השבע השוות בכל שאם העידו עליו שעבד עבודה זרה שואלין
להן את מה עבד ובאי זו עבודה עבר העידו שחילל את השבת שואלין אותן אי זו מלאכה עשה והיאך עשה העידו
שאכל ביום הכיפורים שואלין אותן אי זה מאכל אכל ובכמה אכל העידו שהרג את הנפש שואלין אותן בכמה הרגו
וכן כל כיוצא בזה הרי הוא מכלל החקירות והדרישות הן הדברים שהן עיקר העדו' ובהם יתחייב או יפטר והן בונות
המעשה שעשה וכיון הזמן וכיון המקום שבהן יוומו העדים או לא יוומו שאין אנו יכולי' להזים העד' עד שיכונו הזמן
והמקום ועוד מרבים לבדוק העדים בדברים שאינן עיקר בעדות ואינה תלויה בהן והם הנקרא' בדיקו' וכל המרבה
בבדיקות הרי זה משובח כיצד הן הבדיקות הרי שהעידו עליו שהרג ונתקדו בשבע חקירות שמנינו שהן בכוונת
הזמן וכוונת המקום ונדרשו בכוונת המעשה וכונו הכלי שהרגו בו בודקין אותן עוד ואומר להם מה היה לובש
הנה"ג או ההורג בגדים לבנים או שחורים עפר הארץ שנהרג עליה לבן או אדום וכיוצא בהם הבדיקות מעשת
שאמרו העדים הרגו במקום פלוני תחת התאנה ובדקו העדים ואמרו להם תאנים שלה שחורו' היו או לבנו' עוקצים
של אותם התאנים ארוכות היו או קצרות וכל המרבה בבדיקות וכיוצא בהן הרי זה משובח:

פרק שני

מה בין חקירות ודרישות לבדיקות בחקירות ודרישות אם כיון האחד את עדותו
והשני או' איני יודע עדותן בטילה אבל בדיקות אפי' שניה' אומרין אין אנו יודעין
עדותן קיימ' ובזמן שהן מבחישי' זה את זה אפי' בבדיקו' עדותן בטילה כיצד העידו
שהרג זה את זה ואמר האחד כשנתקד בשבוע פלו' בחודש פלו' בכך וכך בחדש ברביעי בשב' בשש שעו כיו' במקו' פלו' הרגו וכן כשדרשו בכמה
הרגו אמר הרגו בסייף וכן העד השני כיון מן השעות שאמר איני יודע בכמה שעות היה ביום או שכיון את השעה ואמר איני יודע בכמה

ב ואחד בו שמועה בו קללת בו נידוי אינו לוקה עד שיתרו בו בפני עדים כשאר כל חייבי לאוין אבל אם לא היתה
שם התראה או שקלל בלא שם ובלא כינוי כגון שאמר אחר פלוני או שהיתה הקללה באה מכלל הדברים כמו
שאמר אל יהי פלוני ברוך לה' או אל יברכהו אל וכיוצא בדברים אלו אינו לוקה אף על
פי שאינו לוקה אם "חרף תלמיד חכם מנדין אותו ואם רצו הדיינים להבותו מכת מרדות ה עיין פ"ו מהילכות
מכין ועונשין אותו כפי מה שיראו שהורי בזה את הזקן ואם חרף עם הארץ עונשין הדיינים תלמוד תורה:
ברבר כפי מה שהשעה צריכה לו לפי המחרף ולפי זה שנתחרף אף על פי שיש לו לדיין או לנשיא למחול על
כבודו אינו יכול למחול על קללתו וכן שאר העם אף על פי שמחל המקולל מלקין את המקלל שכב' חמא ונתחייב
אבל מי שנתחייב נידוי מפני שהפקיר בבית דין ורצו בית דין למחול על כבודן ולא נדוהו הרשו' בידן והוא שלא
יהיה ברבר הפסד לבבוד הבורא כגון שהיו העם מבעטין בדברי תורה ובדיינין האיל ופקרו והעם בדב' צריכין לחזק
ולענוש כפי מה שיראה להם כל הדן בדיני גוים ובעדכאות שלהן אף על פי שהיו דיניהם כדיני ישראל הרי זה
רשע ובאלו חרף ונרף והרים יד בתורת משה רבינו שנאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם לפניה' ולא לפני
גוים לפניהם ולא לפני הדיוטות היתה יד הגוים תקיפה ובעל דינו אלם ואינו יכול להוציא ממנו בדיני ישראל
יתבענו לדיני ישראל תחילה אם לא רצה לבא נוטל השות מבית דין ומציל
ג וכן פידם רבינו יסף עכ"ה בדיני גוים מיד בעל דינו: בריך רחמנא דסייען
דנרסינן פרק החובל קריית לחברך
ולא עיך גודף רבי מאי עילויה כלומר קריתי לחברך לדין ימרוץ ולא רצה לבוא הפלך עליו הכותל הנדול פלה יוכל להממט
כלומר סיבה עליו בדיני גוים עכ:

הלכות עדות

יש בכללן שמנה מצות שלש מצות עשה וחמש מצות לא תעשה וזהו פרטן:

א להעיד לבית דין למי שיש לו עדות:
ב לדרוש ולחקור העדים:
ג שלא יודה העד בדין זה שהעיד עליו בדיני נפשות:
ד שלא יקום רבר בעד אחד:
ה שלא יעיד בעל עבירה:
ו שלא יעיד קרוב:
ז שלא יעיד בשקר:
ח לעשות לעד זומם כאשר זמם וביאור מצות
אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

העד

מצוה להעיד בבית דין בכל עדות שיודע בין בעדות
שיתחייב בה את חבירו בין בעדות שיזכהו בו והוא
שיתבענו להעיד בדיני ממונות שנאמר והוא עד או
ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו היה העד חכם גדול והיה בית דין פתוח
ממנו בחכמה הואיל ואין כבודו שילך לפניהם עשה של כבוד תורה עדיף
ויש לו להמנע במה דברים אמורים בעדות ממון אבל בעדות שמפריש
בה מן האיסור וכן בעדות נפשות או מכות הולך ומעיד שנאמר אין חכמה
ואין תבונה לנגד ה' כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב כהן
גדול אינו חייב להעיד אלא עדות שהוא למלך ישראל בלבד הולך לבית
דין הגדול ומעיד בה אבל בשאר העדיות פטור: מצות עשה לדרוש הערים
ולחקרן ולהרבות בשאלתן ומכין אותן מעניין לענין
בעת השאלה כדי שישתוקו או יחודו בהן אם יש בעדותן דופי שנאמ' ודרש'
וחקרת ושאלת היטב וצריכין הדיינים להזהר בעת חקירת העדות שמא
מתובה ילמדו לשקר בשבע חקירות בודקין העדים באי זה שבוע באי זו
שנה באי זה חדש בכמה בחדש באי זה יום מיום השבת ובכמה שעות ביום
ובאי זה מקום אפילו אמ' היום הרגו או אמש הרגו שואלין להן באי זה שבוע באי זו שנה באי זה חדש בכמה בחדש
באי זה יום באי זו שעה ומכלל החקירות יתר על השבע השוות בכל שאם העידו עליו שעבד עבודה זרה שואלין
להן את מה עבד ובאי זו עבודה עבר העידו שחילל את השבת שואלין אותן אי זו מלאכה עשה והיאך עשה העידו
שאכל ביום הכיפורים שואלין אותן אי זה מאכל אכל ובכמה אכל העידו שהרג את הנפש שואלין אותן בכמה הרגו
וכן כל כיוצא בזה הרי הוא מכלל החקירות והדרישות הן הדברים שהן עיקר העדו' ובהם יתחייב או יפטר והן בונות
המעשה שעשה וכיון הזמן וכיון המקום שבהן יוומו העדים או לא יוומו שאין אנו יכולי' להזים העד' עד שיכונו הזמן
והמקום ועוד מרבים לבדוק העדים בדברים שאינן עיקר בעדות ואינה תלויה בהן והם הנקרא' בדיקו' וכל המרבה
בבדיקות הרי זה משובח כיצד הן הבדיקות הרי שהעידו עליו שהרג ונתקדו בשבע חקירות שמנינו שהן בכוונת
הזמן וכוונת המקום ונדרשו בכוונת המעשה וכונו הכלי שהרגו בו בודקין אותן עוד ואומר להם מה היה לובש
הנה"ג או ההורג בגדים לבנים או שחורים עפר הארץ שנהרג עליה לבן או אדום וכיוצא בהם הבדיקות מעשת
שאמרו העדים הרגו במקום פלוני תחת התאנה ובדקו העדים ואמרו להם תאנים שלה שחורו' היו או לבנו' עוקצים
של אותם התאנים ארוכות היו או קצרות וכל המרבה בבדיקות וכיוצא בהן הרי זה משובח:

פרק שני

מה בין חקירות ודרישות לבדיקות בחקירות ודרישות אם כיון האחד את עדותו
והשני או' איני יודע עדותן בטילה אבל בדיקות אפי' שניה' אומרין אין אנו יודעין
עדותן קיימ' ובזמן שהן מבחישי' זה את זה אפי' בבדיקו' עדותן בטילה כיצד העידו
שהרג זה את זה ואמר האחד כשנתקד בשבוע פלו' בחודש פלו' בכך וכך בחדש ברביעי בשב' בשש שעו כיו' במקו' פלו' הרגו וכן כשדרשו בכמה
הרגו אמר הרגו בסייף וכן העד השני כיון מן השעות שאמר איני יודע בכמה שעות היה ביום או שכיון את השעה ואמר איני יודע בכמה

פרק חמשי

אין חותכין דין מן הדינין על פי עד אחד לא דיני ממונות ולא דיני נפשות שנאמר לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת ומפי השמועה למדנו שקם הוא לשבועה כמו שבארנו בהלכות טוען: בשני מקומות האמינה תורה עד אחד במוטה שלא תשתה מי מרים ובעגלה ערופה שלא תערף כמו שביארנו במקומם וכן מדבריהם בעדות אשה שיעיד לה שמת בעלה וכל מקום שעד אחד מועיל אשה ופסול כמו כן מעידים חוץ מעד אחד של שבועה שאין מחייבין שבועה אלא בעדות כשר הראוי להצטרף עם אחד ויתחייב זה הנשבע ממון על פיו על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים לעשות שלשה בשנים מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול בטל העדות אף שלשה והוא הדין למאה נמצא אחד מהן קרוב או פסול בטלה העדות בין בדיני ממונות בין בדיני נפשות במה דברים אמורים בזמן שנתכונו כולן להעיד אבל אם לא נתכונו כולם להעיד מה יעשו שני אחים בכלל העם וראו כשהרג זה את זה או בשחבל בו או כשחתף חפץ מידו וכיצד בודקין את הדבר כשיבאו לבית דין עדים מרובין כת אחת או להם כשראית זה שהרג או חבל להעיד באתם או לראות כל מי שאומר לא להעיד עליו אלא לראות מה הדבר ובכלל העם באתי מפרישין אותו וכל מי שאומר לא הייתי עומד אלא להעיד ולכוין העדו מפרישין אותו אם נמצא באלו שנתכונו להעיד קרוב או פסול עדו כולם בטלה בד בשהיה בהן קרוב או פסול אבל אם כולם בשרי אחר שנתכון להעיד או שלא נתכון להעיד וראה הדב וכוין עדותו והיה שם התרא חותכין הדין על פיו בין בדיני ממונו בין בדיני נפשו: שטר שהיו עדיו מרובין ונמצא אחד מהן קרוב או פסול או שהיו בהם שנים קרובים זה לזה הרי אין העדים קיימין כדי לשאול אותן אם יש שם עדות ברורה שכולם ישבו לחתום שהרי נתכונו להעיד הרי זה בטל ואם לאו תתקיים העדות בשאר ולמה מקיימין העדות בשאר שהרי אפשר שחתמו הכשרים והניחו מקום לגדול לחתום ובאו הקרוב או הפסול וחתם שלא מדעתם אף על פי שחעד שחתום מתחלה בשטר הוא הפסול הרי השטר כשר כל עד שהעיד בדיני נפשו אינו מודה בדין זה הנהרג ולא ילמד עליו לא זכו ולא חובה ואם אמרי לי ללמד עליו זכות משתקין אותו שנאמר ועד אחד לא יענה בנפש למות בין לחובת בין לזכות שנא למות כלומר עד שהעיד בנפש למות לא יענה דבר אלא יעיד וישתוק אבל בדיני ממונות יש ללמד עליו זכו או חובה אבל לא ימנה עם הדיינ ולא יעשה דין שאין עד נעשה דיין אפילו בדיני ממונות בד בדבר שצריך עדים מן התורה וצריך דיינים לדון באותו הדבר מן התורה אבל בשל סופרים עד נעשה דיין כיצד אחד שהביא הגט ואמר בפני נכתב ובפני נחתם הוא ושנים נותנין אותו לה ונמצא באילו נטלתו מבית דין וכן כל כיוצא בזה:

הרוצה לומר כעס דיין דיקו לומר לענין דיני נפשות כדמוכח פרק ראוהו בד וטעמא כדאמרי פרק ב דמכו חר עקיבמכיין לסנהדרי סרחו בחד סהרג ת הנפש מחייתין לחודו עד שיעידו בב חד כו ומהתם לא גמריכן לשאר דיני נפשות דרחמנא אמר ופשטו העדה והכילו העדה וכיון דרחזו דקטל תו לא חזו זכותיה תו פרק ים נוחלין עכ:

ג בסה הבית על זה הי דאמרי הכא בגמ והוה סהעידו כל אחד בתוך כדי דבור על חבירו ו ורבינו המחבר לא הביאו חלה להא דאין ניזומין ועד שיזומו כולן כדלקמן פ"בכן מסתע התס להדיא דלא קאי אהאי דמיד בגמ המייבת עליה מבית דברי רבה ואחר כך מסומכת מסכת מחבריה ואחר כך מביא בגמ המייבת על מכת אחר קרוב או פסול:

ד דלא כרב יהודה האמר סמוכל הלכה כרבי יוסי דאמר בדיני נפשות אבל בדיני ממונות תתקיי עדותן בסאחר אלא כרב נחמן דאמר הלכה כר וכן כריה לבעל כ"ה לקי על פי סמוכל רבו אבל כרב נחמן דבפרק קמץ דסנהדרין מעמיד ר ביבא דהוה בתרתה רבי מאיר כר יוסי ורבנן כר וכן פסק ר"י סמוס דקל כרב נחמן בדיני ובתב דאין ע עדותן פסולה אלא כשנתכוונו כולם להעיד כעמור וגם מיבעי לחודי כן ויעידו כולן בבית דין ועם בתוספות יש כוחלין בסמעתי דסלא מבכנסו לבקר את החולה:

תוספת

ה עיי בהג סנהדרי פכ

ו וכן פרי כדמוכ בפ"ק דגיטין ובפ"ב דכתובו דבי עקיבא דאמ בפרק ה חובל כולן ערי ואפי הרוצה לומר כעס דיין דיקו לענין דיני נפשות כדמוכח פרק ראוהו בד וטעמא כדאמרי פרק ב דמכו חר עקיבמכיין לסנהדרי סרחו בחד סהרג ת הנפש מחייתין לחודו עד שיעידו בב חד כו ומהתם לא גמריכן לשאר דיני נפשות דרחמנא אמר ופשטו העדה והכילו העדה וכיון דרחזו דקטל תו לא חזו זכותיה תו פרק ים נוחלין עכ:

ז כתבו התוספות דנראה דהיינו דוקא בעד סצריך להעיד בפיו דהא טעמא דאין עד נעשה דיין הוא משום דבעינן עדות סתתה יכול להזימה וכיון סהעדיס בעצמן דנין לא ידעו לקבל הזמה על עדותן ומהאי טעמא בירוס סקרובי והדיין פסולין להעיד כדלקמן כיר בהג"ה ולכפי לפסק משום דבעינן שיעידו העדי בפני הדייניס כדאיתא פל סבועת העדות ולא סיהו הס עצמס דייניס וטעמא אלו אין עניכס אלא בעד המעיד בפיו אבל מי סבתכון להעיד ולא צריך להעיד בעצה דיין לפי דליכא הני טעמי וכן כתב בסה ומתוך הטעמים הללו פרי דליתא להא דפי' דבינו סמוחל גבי ג' סנכנסו לבקר את החולה דדיקא נכנסו לבקר ועיין לעיל בהילכות סנהדרין סע:

פרק ששי

כבר ביארנו שקיו שטרות מדבריהם כדי שלא תנעול דלת בפני לאוין אף על פי כן אין מקיימין שטרות אלא בשלשה אפילו שלשתן הדיוטות מפני שהוא דין ולפיכך אין מקיימין שטרות בלילה כמו שבארנו באחד

ח ואפילו למ"ד סניס סדינו דיניהס דין בקיוס סטרות בעי ג' רחס לא כן מאי חיכ בין ב' בתרתי לב' קמאי ו ונראה הוה ליה כשר מפי עד ופעול לבל המתין דחיכא ג' ניכר סהן סית דין ונתקבלה עדות בפניהם וקיימוה תו' ופ"סבס עכ:

פרק חמישי

אין חותכין דין וכו' עד כמו סביארנו במקומו ב בפיפרי פרסת סופטו' והביאור פ"ה דהלכות סבועו ופ"ה דהלכו טוען וכטבן: וכן מדבריהס בערות לאסה כו' עד על פיהס ממון פ"בדכתובות: על פי סנים עדים עד כסחטף חפץ מידו פרק קמץ דסנהדרין: וכיצד בודקין את הדבר כו' עד בין בדיני ממונו בין בדיני נפשות פרק קמץ דמכות: סטר סהיו עדיו מרובין כו' עד הרי זה הסטר כשר כן כתב ר"י הלפס ז"ל בהלכות פרק קמץ דמכות: כל עד סהעיד כו' עד סאין עד נעש' דיין בסנהדרין פרק לחר דיני מ ממונות: וחפילו בדיני ממונות כו' עד כוף הפרק פ"ב דכתובות ופרק קמץ דסנהדרין:

פרק ששי

כבר ביארנו וכו' עד בפני לאוין עיקר ההלכה פ"ב דכתובו והביאו פ"ג דהלכו סלוה ולוה: אף על פי סאין מקיימין הסטרות כו' עד בלילה כמו סביארנו עיקר ההלכה בבבא בתרא פרק חזקת הבתים והביאור פ"ג דהלכות מלוה ולוה: בחבר

לחמרו על תנאי היה מטר זה כו' עד מעיהם כחמרין

כתב הר"אבד ז"ל לדעת רבינו הזה זה לבד הנראין ז"ל לא לחמר כך אלא כחמרין בכל ענין וכן עיקר עכ"ל:

ואני אומר עיקר זאת ההלכ' פ"ב דכתובות ודין ל"מ ז"ל מרבו מורה לו ופ"מ רבי וגדולים לחברי ריאטוני' וחברוני' כ"ע והוכסר דברו ברובו: ואומר לבעלי הדין עד הרי כאן עד אחר פ"ב דכתובו': גם בדיני ממונות כו' עד לפסול פסול בנזיקין פרק הנחל בתרא: כל מי שים לו ריאיה בעדים עד סוף הפרק פ"ב דכתובות:

פרק רביעי

עידי נפשות כו' עד ואם לאו אין מצטרפין כר' טבי דכתובות ובסנהדרי' פרק זה בורר ובמכות פרק קמא: היה זה המתרה כו' עד נהרג בעדו' הכת שנייה פרק קמא דמכות: אבל בדיני ממונו' עד מצטרפו' פ"ב דכתובות: כיצד לחר האחד בפני הלוהו כו' עד הרי אלו מצטרפין בסנהדרין פרק זה בורר: וכן בעת שמעידין בבית דין וכו' עד בכל הדבר כמו שבארנו הכל פ"ב דכתובות ורחבונה גם פ' זה בורר והבירור בזה הפרק: אבל אם העיד עד אחר וכו' עד ואחר מעיד במקצת הדבר פ"ב דכתובות: וכן אם העיד זה שאני ראיתי כו' עד כוף הפרק בסנהדרין פ' זה בורר ובבתרא פרק חזקת הבתים:

פרק

אמרו העדים שטר מכר זה מודעא נמסרה לנו עליו אף על פי שכתב ידין יוצא ממקום אחר הרי אלו נאמנין אמרו על תנאי היה שטר זה אם היה כתב ידין יוצא ממקום אחר אין נאמנין ואם אין השטר מתקיים אלא מפיהן נאמנין ואומר לבעלי הדין קיימו התנאי ובאו לדין אמר אחד מן העדים על תנאי היו הדברים והשני אומ' לא היה שם תנאי הרי כאן עד

ג עיין בסי' ו: אחד גם בדיני ממונות: אין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין אם היה בעל דין חולה או שהיו העדים מבקשים לילך למדינת הים ושלחו לבעל דין ולא בא הרי אלו מקבלין עדים שלא בפניו

במה דברים אמורים בעדות על פה אבל בשטר מקיימין בית דין את עדיו שלא בפני בעל דין ואפילו היה עומד וצווח ואומר שטר מזויף הוא עדי שקר הן פסילי עדות הן אין משגיחין בו אלא מקיימין את השטר ואם יש לו ראייה לפסול יפסול: כל מי שיש לו ראייה בעדים מטפל בעדים עד שיביאם לבית דין ואם ידעו בית דין שבעל דינו אלם ומעון ד התובע שהעדים מתפחדים מבעל דינו שיבא ויעידו לו הרי בית דין כופין את בעל דינו שיביא הוא העדים וכן כל כיוצא בדברים אלו דנין בהן לאלם:

ד פרק המקבל ופ"ב דכתובות כרחיתא התס בעובדת דמני בר חיסך דאתא ליה לחח מבי חוזי וכו' עד הכי דיינינן לך ולכל תלמי חבירך ואם תאמ' חס כן לא מצית חיי לכל תלמי דכל התובעים יאמר לית לי כהדי דמסקתו מיניה ויהח נאמן עד מיבת התלם דאיכא מאן חייב לו כלום וי"ל דהכא חיירי כגון שהיו מלוחם עדים שהוח אומר דמסקתו מיניה ולא רצו לומר לא הן ולא לאו דמוכחת מילתא דמיסקתו מיניה והן בממון תירצו לא עברי חדא תלתא יעידו החמת וחדא דמסקר לומר לית לחו יודעין תו':

ה נפשות צריכין שיהיו שניהם רואים את העושה עבירה כאחד וצריכין להעיד כאחד ובבית דין אחר אבל דיני ממונות אין צריכין לכך כיצד היה אחד רואהו מחלון זה כשעבר העבירה והעד האח' רואהו מחלון אח' אם היו שני העדי' רואין זה את זה מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין היה זה המתרה בו רואה את העדים והעדים רואין אותו אף על פי שאין רואין זה את זה המתרה מצטרפין העדי' בבית אחד והוציא אחד מהן ראשו מן החלון וראהו זה שעושה מלאכה בשבת ואחד מתרה בו והכניס ראשו וחזר העד השני והוציא ראשו מאותו החלון וראהו אין מצטרפין עד שיראו שניהם כאחד היו שני עדים רואין אותו מחלון זה ושני עדים רואין אותו מחלון אחר ואחד מתרה בו באמצע בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי זו עדות אחת ואם לא היו רואין אלו את אלו ולא ציוה אותן המתרה הרי אלו שתי עדיות לפיכך אם נמצא אחד מהן זוממין הוא והן נהרגין שהרי הוא נהרג בעדות הבת השנייה אבל בדיני ממונות אף על פי שלא ראו אלא את עדותן מצטרפת כיצד אמר האחד בפני הלוהו ביום פלוני או בפני הודה לו ואמר העד השני וכן אני מעיד שהלוהו בפני או הודה ביום אחר הרי אלו מצטרפין וכן אם אמר האחד בפני הלוהו והשני אומר בפני הודה לו או שאמר הראשון בפני הורה והשני שהעיד אחר זמן אמר בפני הלוהו הרי אלו מצטרפין וכן בעת שמעידין בבית דין יבא אחד ושומעין דבריו היום וכשיבא העד השני לאחר זמן שומעין דבריו ומצטרפין זה לזה ומוציאין בהן הממון וכן אם היה עד אחד בכתב ואחד על פה מצטרפין ואם אמ' זה שלא כתב עדותו אני קניתי מידו על דבר זה ולא בא המלוה הזה ולא שאל ממני לכתוב שניהם מצטרפין לעשות המלוה בשטר ואינו יכול לומר פרעתי העיד האחד בבית דין זה והעד השני בבית דין אחר יבא בית דין אצל בית דין ויצטרפו עדותן וכן אם העידו שני העדים בבית דין זה וחזרו והעידו בבית דין אחר יבא אחד מכל בית דין ויצטרפו אבל העד עם הדיין שהעידו שני העדים בפניו אין מצטרפין בדיני ממונות צריך שיעיד כל אחד משניהם בכל דבר כמו שבארנו אבל אם העיד עד אחד במקצת דבר והעיד השני במקצתו אין מקיימין הדבר מעדות שניהם שנאמר על פי שנים עדים יקום דבר כיצד זה אומר פלוני אכל שדה זו שנה פלונית וזה העיד שאכלה שנה שנייה וזה העיד שאכלה שנה שלישית אין מצטרפין עדות של שתן ונאמר הרי אכלה שלש שני' שכל אחד ואחד העיד במקצת הדבר וכן אם העיד זה אני ראיתי שערה אחת בצד ימינו של זה וזה אומר אני ראיתי שערה אחת בצד שמאלו של זה באותו היום אין מצטרפין דברי שניהם כדי שיאמר הרי העידו שניהם שהיה זה גדול ביום פלוני לפי שכל אחד מהם לא העיד אלא במקצת הכימנין אפילו העידו שנים בשערה אחת והעידו שנים בשערה אחרת שהרי כל כת מהם העידה על חצי דבר אין זו עדות אבל אם העיד האחד שראה שתי שערות בצד ימין והעיד השני שראה שתי שערות בצד שמאל מצטרפין וכן כל כיוצא בזו:

פרק חמישי

ו ודלח כרב נחמן דחמ' לית כחמרין חלח כמר בר רב חמי דהילכתח כוותיה בכל התלמוד בר ממיפך מבוחה ולודיחה וכן פי' רב חלפס לחבל לי פי' דוקח כסחין כתב ידין יכחה ממקו' לח' לחמ' מר בר רב חמי דחמרין כמגו הוחיל והן חוזרין מעדותן לגמרי ולימו חלח מוקימין על עדותן לף על גב דכתב ידין ונפח לח מהימני עכ"ל:

ז לף על פי סחין סס לחר מן החילוקין ס"ל מעלה וכן פרי' וכן סה מטמו ודלח כפרם פפי' החי כמי כגון סהיו עדיו מבקסין לילך למדינת הים וכו' עכ"ל:

ח כר' נתן סר' יהוסף בא מודיה בזה מכל מכן כדחית' התס ודלח כתי' דחמ' לין עדותן מצטרפין עד שיעידו שניהם כלחת וכן לסבגבובר כרבי נתן במסנה בכתובות וכן התו' ולה והסלחתות וחח עכ"ל:

ט וכן פי' רב חלפס כרבי יהוסע ודלח כתי' דחמ' עד שיולו שניה כלחת וכן פוסק רב התס וכן נהרדעי עם וכן סה והתו' וחח עכ"ל:

י ולף על גב דחמרינן במרובּ חמס בקר ולפי' חמשה חבלי בקר לח דמי עם בתו':

ו ואומר עד תכלית הדבר שהיה ראוי לו לומר כך ולא אמר כך אלא לפי שהוא מדבר בעדות ממון ובעדות ממון אין אומרים לעד אמור כך אלא הוא אומר מה שראה ושמע ואין בית דין מלמדין אותו לומר

שתתם על השטר וכו׳ עד ואיל והדבר כך כו׳ עד בין יימינו למתילנו ברייתי כמותו וכו׳ עד סתירה ויתר מזה מעולם לא היתה תלונה זו כי אם לומנה היתה בין כאומן לבעל אם לומרו דומה תחימה זו לכתב ידינו לבעל מצויפת היא כי מעולם לא חתמנו בשטר זה ודאי יכולין לסמלנו עכ״ל: ואני לומר בדיעתם לא לענה ולא לדעם לא לכתה לך לומנה בעיקר הדין כמוכה מפנה לפון

פרק שמיני

מי שתתם על השטר וכו׳ להעיד על כתב ידו בבית דין והביר כתב ידו שהוא בחתימת אבל אינו זוכר העדות כלל ולא ימצא בלבו וזכרון כלל שזה לזה מזה מעולם הרי זה אסור להעיד על כתב ידו שהוא זה בבית דין שאין אדם מעיד על כתב ידו שהוא זה אלא על הממון שבשטר הוא מעיד שזה חייב לזה וכתב ידו הוא כדי להזכירו הדבר אבל אם לא נזכר לא יעיד את הזכר את העדו׳ ואחד שראה כתב ידו או שהזכירוהו אחרים ונזכר אפי׳ הזכיר העד השני שהעיד אם נזכ הרי זה מעיד אבל אם הזכיר אותו התובע עצמו אע״פ שנזכ׳ אינו מעיד מפני שזה דומה בעיני בעל דין כאילו העיד שקר ברבר שלא ידע לפיכך אם היה התובע׳ תלמיד חכם והזכיר התובע הזה את העד ונזכר הרי זה יעיד לו שתלמיד חכם יודע שאילו לא זכר הדבר לא היה מעיד וקל הוא שהקלו בדיני ממונות שאף על פי ששכחת הדבר מכמה שנים והבתב הוא שהזכירו הרי זה מעיד והאיל והדבר כן שטר שיצא לבית דין ובאו עדים ואמרו כתב ידינו הוא זה אבל מעולם לא ידענו עדות זו ואין אנו זוכרי׳ שזה לזה מזה או מבר לו לא נתקיים השטר והרי הן כראשונה עד שיזכרו עדותן וכל מי שאינו דן כן לא ידע בדיני ממונות בין ימינו לשמאלו אבל אם היה כתב ידן יוצא ממקום אחר או שהיו שם עדים שזה כתב ידן מקיימין את השטר ואין משגיחין על דבריהם שאומרי׳ אין אנו זוכרין עדות זו שמא תורו בהן וזה שאמרו אין אנו זוכרים כדי לבטל השטר וכאילו אמרו קטנים היינו פסולי עדות היינו שאינן נאמנין האיל ומתקיים השטר שלא על פיהם ומפני טעם זה מקיימין כל השטרות ואין אנו צריכין לחביא עדים ולשאול אותם אם הם זוכרים עדות זו או אינם זוכרים אותה שאפילו באו ואמרו אין אנו זוכרים אותה אין שומעין להן האיל ואפשר לקיימו שלא מפיהן א הכותב עדותו על השטר או שנמצא אצלו כתוב בפנקסו ובבתב ידו פלוני העיד אותי עליו ביום פלוני בבך וכך אם זכר מעצמו או הזכירוהו אחרי׳ ונזכר מעיד ואם לאו אסור להעיד שאין זה דומה אלא למי שאמר לו אדם נאמן פלוני יש לו אצל פלוני כך וכך והעיד הוא שיש לזה אצל זה והוא אינו יודע מן הדבר כלום אלא כפי האחר שמע והעיד:

ב תר׳ כותב חתם עדותו על השטר ומעיד עליו לפי לחר כמה מני כו׳ ועיין בתוס׳ בפר׳ מפטי׳ בפ׳ לע׳:

ג דג׳ התוספו׳ ותי׳ כורבא מרבנן הוא לפיכך עצמו והכי קאמר בתב נמ הוא בפ׳ כעמוד לכן לפי פירש ותי׳ כורבא מרבנן הוא העד לפיכך לעצמו אבל בעל דין דכורבא מרבנן תי׳ לתוך דכי רמתי מנפשיה מרכר אפי׳ לא היה כמיך לקפיקא למיקם ומקהדי ובל התם עלה כי הלתי דרב לפי ידע ליה קהדותא לרב כהנא וכו׳ עם ורחבה פירש כרפי וכתב דהה חם ירא ממים הוא וכפר:

ד דגרסינן פר׳ לחין מפני מה לא תקנו זמן בקידושין מפוס דלא ליפפר כו׳ היכי לעביד ליכחוב נבי עדים תי דכירי ליתו ולימהדו תי לא דכירי זימנין דחזו כתב׳ ואזלי ומקהדי ורחמנא לחמר מפיהם ולא מפי כתבם ולחר דיבבל זה כמתעידין פתם לבבל עדים פלחמרו כך וכך רחינו כתו׳ בפנקסו אין לפפול עדותן מפו׳ מפיהם ולא מפי כתבם דעדים החתומים על הפנקס נעם׳ מי פחקירה עדותן בבית דין והרי זה כלילו לומר רחינו לותו עדות פחקיר בבי׳ כך ורחיה לדבר דתכן בבבא פפוס מי פמחק פנקר חובו מעמיד עליו וכח לפני בית דין ועופין לו קיומו ופרי׳ בהגוזל קמח לתי לימח פהדי דידעי מתי דכתי׳ בפנקסו לימ׳ פנקסו דיוק לדרבי יוחנן ולחמר עם מדר׳ יוחנ׳ הכי בי תרי דידעי פהדות כו׳ עם הלכת׳ כר׳ יוחנן ובבר כת בזה ר״י לפם דעות ולפיך דעתיה כר״ת ז״ל: ולו פנמצ׳ לכלו כתוב בפנקסו ובכתב ידו וכו׳ עד פמע והעיד

כתב הר״אבר ז״ל ויש פחין מורין כן ויודעין פלפילו לחמרו כתב ידינו הוא זה לבל מעולם לא היתה תלונה זו כי אם לחמנה היתה לחן כלחמרו לבל אם לחמרו דומה תחימה זו לכתב ידינו לבל מצויפת היא כי מעולם לא חתמנו בפנקסו זה ודאי יכולין לסמלנו עכ״ל:

כתב הר״אבר ז״ל לא יעיד אלא אם כן נזכר בכל הענין כולו ואפי׳ נזכר בכל הענין כולו אם לא ראה בעצמו שכתב ידו לא יעיד שאין אדם יודע בכתב ידו אלא אם כן ראה שכתב יד

בלחד מחמשה דרכים כו' עד ממין
הוא זיוף הכל פ"ב דכתובות:
וכן מקיימין את העטר כו' עד לו
מפני כתובתה

כתב הר"ר אברהם ז"ל תיק הגירסא
מלבו כגירסא שלנו עכ"ל:

ואני לומ' מלחר מהוך מורה
לו מגירסתו וגירסת ר
רבותיו נע"ג וגירסא ספרדית היא
כך היה עליו תפיסה ולם רוצה
להקשות על הגירס' בתמצה בע"ה:
בית דין מכתבו במושב שלשה עד
מהיה מקודם הוא פ"ב דכתובות:
מותר לכתוב הקיום כו' עד שלא
החתימה בכתובות פרק הכותב:
והיו הדיינין צריכין לקרות כו' עד
סוף הפרק פרק נט פשוט:

פרק שביעי

כרק נט פשוט ועל"ה עיילה לר' ירמיה לגי ירמיה:

מעיד קרוב וכו' עד בעדות
החוץ פ"ב דכתובות:
וכן לם העיד לחיו
כו' עד שלו בעדות הקרובים פרק
חזקת הבתים ופ"ב דכתובות:
מכיון מחתומין על העטר כמו
מבי"הרבו ההלכה פ"ב דכתובות
והביאור לעיל פ"ה ופ"ח דהלכות
גירושין: אבל לחר מחתמו אין
מעידין כו' עד סוף הפרק פרק שני
דכתובות: פרק ז'

הלכות עדות

באחד מחמשה דרכים מתקיים השטר בבית דין הדרך האחת שיהיו דיינים מכירין כתב ידי העדים שזו עדות פלוני וזו עדות פלו' הדרך השנייה שיתחתמו העדי' בפניהם הדרך השלישית שיבואו העדים החתומים בפניהם ויאמר כל אחד ואחר "זה כתב ידי ואני עד בדבר הזה הדרך ד' שאם מתו עידי השטר או שהיו במדינה אחרת ויבוא עדים ויעידו על כתב ידן שהוא זה החמישי שיהיה כתב ידן יוצא משטרות אחרות ועורכין בית דין זה הכתב לאותו הכתב שבשטרות אחרות ויהיה דומה זה לזה ויראה להם ביחד שכתב ידי אלו הוא כתב ידי אלו אין מקיימין את השטר משטרי' אחרי' אלא משתי שטרות של שתי שדות שאבלום בעליהן שלש שנים אבילה גלויה נבונה בלא שום יראה ולא פחד מתביעת בעולם כדרך שאובלין כל בעלי שדות שדותיהן או משתי שטרי כתובות והוא שיצאו שני השטרות מתחת ידי אחר לא מתחת ידי זה שרוצה לקיים שטרי שמא [2] הוא זיף הכל וכן מקיימין השטר משטר שקרא עליו ערעור [3] והוחזק בבית דין מקיימין ממנו לבדו כמו שמקיימין משטר שתי שדות או משתי כתובות: בית דין שכתבו במושב שלש' היינו ונתקיים שטר זה בפנינו הרי זה מקויים אף על פי שלא פרשו באי זה דרך מחמשת דרכים נתקיים שאין חוששין לבית דין שמא יטעו וכבר נהגו כל בתי דינין שראינו ושמענו ש שיכתבו הדרך שנתקיים בה לפניהם ולעולם אין בית דין בודקין אחר בית דין אחר אלא מחזיקין אותן שהן בקיאין ולא יטעו אבל בודקין אחר העדים: שלשה שישבו לקיים את השטר מכל אחד מהם צריכין ל לכתוב במושב שלש' היינו והאחד [4] איננו שמא יאמר הרואה בית דין בשנים קיימוהו אפילו היה כתוב בו בבית דין יאמר שמא דמו ששנים בית דין הם ואם יש בו משמע שהיו שלשת אינו צריך: שלשה שישבו לקיים את השטר ובאו שני עדים ועדערו על אחד מהן שהוא נזלן וביזעא בו ובאו שנים אחרים [5] והעידו שחוזר בתשובה אם עד שלא חתמו העידו חוזר הרי זה חותם עמהם שהרי שלשה היו ואם אחר שחתמו השנים העידו עליו שחוזר בתשובה אינו חותם עמהן שהרי הוא כמי שאינו בעת חתימת השנים

במה דברים אמורים בשעדערו עליו בעבירה אבל עדערו עליו בפגם משפחה כפ"ז שאמרו אמו לא נשתחררה ועבד הוא או לא נתגיירה וגוי הוא ונודע אחר שחתמו השנים שאין במשפחתו פגם ושהוא כשר הרי זה חותם עמהם שזה גילוי דבר שהיה מקודם הוא: מותר לכתוב הקיום בשטר קודם שיתקיים [6] השטר שאין הכתיבה עיקר אלא החתימה ואין הדיינים צריכין לקרות השטר שמקיימין אותו אלא מקיימין אותו מעדיו אף על פי שלא ידעו מה כתוב בו:

[2] גרסינן בירושלמי דרשם הגנה קרוי ערער על חתימת העדים ועל חתימת הדייני מקויים לפי' כתב רבינו משמון מצריך להכיר חתימת הדייני החתומים בשטר מקויים וכן משמע עוד בירושלמי דגיטין ובפרק זה בורר וכן בפירקין דהכא גבי הא דקאמ' עד ודיין מצטרפין ת"ו וכן פ"ה:

[3] כדמוכח פ"כל הגט ובהכותב דקאמ' התם רמי כפי מסתיה דרבא התי לסרתא דדייני דמכתב מקמי דליכהדו מהדי לחתימת ידיהו פסול וכו' ואמרי' עלה ולימא מהא דאמר רבי יוחנן שטר שלוה בו ופרעו חוזר ולוה בו מכבר כמחל מיעבדו טעמא דכמחל מיעבדו לגבי מעוט מקרי לא חיישינן ועיין בהילכות שלוחין פ"ב עכ"ל:

[4] כחכמים לגבי ל"פ דכתובות ועמי

[5] אמר רבינו תם מכל אלה הדברים כשלין מכירין ח חתימות העדים בטביעות עין זה על ידי דמוי חתימ' לחתימה מיגבנו על ידה ממון אחר לבל כשמכירין חתימת העדים בטביעות העין מירהו כתב ידן אם היה פסק זיוף כלל היה כ ניכר לפיהו כחוט המערה וקמ' לבעל פ"ה מהרי רבה טעה בחתימת עצמו בפרק גט פשוט:

[6] אמר רב הונא ג' מיסבו לקיים השטר וקרא ערער על אחי מיהן ער פלו' חתמו מעידין עליו וחותם וכו' וכן פר"ח ורב אלפס וכן כל גדולי עיקר ודלא כפר"מי מפי ער פלו' חתמו מעידין עליו מכי רעיו הדיינין מחתימו לין מעידי' לפי מהן כוגעין בעדות שמתבייחין מיסבו בב"ד עם פסול וכן נראה לר"חביה בפירוש העמוד והנחוכים ודלא כפר"מי

[7] בה"ג מפרש טעמא כיון דקיום מטרות ד דרבנן הוי עדו מעליית דקרוב לצורת החתימ קמהיד פ"ה עכ"ל:

פרק שביעי

מעיד קרוב על כתב [7] קרובו כיצד שטר שעדיו ראובן ושמעון ומתו או שהלכו למדינת הים ובא בנו של ראובן ואמר זה כתב ידו של אביובא בנו של שמעון ואמר זה כתב ידו של אבי הרי אלו כשני עדים שאינן קרובים ואם יצטרף עמהם שלישי והעיד על כתב ידי של שניה הרי נתקיים השטר ואלו מדברים שנאמנים הגדולי להעיד בגודלם מה שראו בקטנם נאמן אדם לומר כשהוא גדול זהו כתב ידו של אבי זהו כתב ידו של ר' זהו כתב ידו של אחי שהייתי מכיר בכתב ידם כשהייתי קטן והוא שיצטרף עמו אחר שמכיר כתב ידן כשהוא גדול: שטר שעדיו ראובן ושמעון ובאו שנים והעידו שזה כתב ידו של ראובן וזה כתב ידו של שמעון נתקיים השטר אבל אם העיד זה על כתב ידי ראובן והשני העיד על כתב ידי שמעון לא נתקיים השטר לפי שצריך שני עדים על כתב יד אחד משניהם ואם יש שלישי מעיד על כתב ראובן ושמעון כאחד נתקיים אמר הראשון זה כתב ידי והעיד הראואחר על כתב ידי השני לא נתקיים לפי שנמצא שלשת [8] רבעי הממון שבשטר תלוי בעדות האחד ובן אם העיד אחיו או בנו של ראשון עם אחר על כתב ידי השני לא [9] נתקיים שהרי שלשת רבעי הממון תלוי בעדות הקרובים: שנים שחתומין על השטר ומת אחד מהן צריך שני עדים להעיד על כתב ידו של מת ואם לא נמצא אלא עד אחד עם זה העד החי כותב חתימות ידו בפני עדים אפילו על החרס ומשליכו בבית דין עד שהוחזק כתב ידו בבית דין ולא יהיה צריך לומר שזה כתב ידו ויעיד הוא ואחר על כתב ידי המת ויתקיים כתב ידו שלא בפניו שלשה שישבו לקיים את השטר שנים מהן מכירין חתימת ידי עדים ואחד אינו מכיר עד שלא חתמו מעידין בפניו וחותם שהעדים נעשים דיינים ברבר שהוא מדבריהם כמו שבארנו אבל אחד שחתכו אין מעידים בפניו וחותם שהרי בעת מכירין אלא מקיימין ואין מקיימין אלא עד שיהיו שלשתן מכיר ן או יעידו העדים על הכתב בפני כל אחד ואחד שנים שהיו חתומין על השטר ומתו ובאו שנים ואמרו כתב ידן הוא זה אבל אנוסים היו קטנים היו פסולי עדות היו אף על פי שיש שם עדים אחרי' שזה כתב ידן או שהיה כתב ידן יוצא משטר אחר שקרא עליו ערעור והוחזק בבית דין הרי זה לא נתקיים אלא מעידין השנים שבשטר כנגד השנים שהעידו עליהן שהן פסולין ואין גובין בו כלום:

[8] דפסיק ממוצ התס הלכה כחכמי' דאמרי אמנה מבשטר הס מ מעידין ודלא כר' דאמר אכתב ידן הם מעידין עכ"ל עכ"ל:

תהיה לו אומנות אלא והוא הואיל ואינו עוסק ביישוב של עולם הרי זה בחזקת שאוכל מן הקיבא שהאכל ולא בקוביא בלבד אמרו אלא אפילו מצחקים בקליפי אגוזים וקליפי רמונים וכן לא יונים בלבד אמרו אלא אפילו הממירין בבהמה חיה ועוף ואומר כל המקודם את חבירו או כל הנוצח את חבירו ישתל בעליו את שניהן וכל היוצא בשחוק זה והוא שלא תהיה לו אומנות אלא שחוק זה הרי הוא פסול וכל אלו פסולין מדבריהם : אריס שלקח דבר מועט מן הפירות שבברו ביומי ניסן ויומי תשרי קודם שתגמר מלאכתן אעפ שלקח שלא מרעת בעל השדה אינו גנב וכשר לעדות שאין בעל השדה מקפיד עליו וכן כל כיוצא בזה :

פרק אחד עשר

מי שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ הרי זה בחזקת רשע ופסול לעדות מדבריהם שכל מי שירד עד כך חזקה שהוא עובר על רוב העבירות שיבאו לידו לפיכך אין מוסרין עדות לעם הארץ ואין מקבלין ממנו עדות אלא אם כן הוחזק שהוא עוסק במצות ובגמילות חסדים ונוהג בדרכי הישרי' ר"ש בו דרך ארץ מקבלין עדותו אף על פי שהוא עם הארץ ואינו לא במקרא ולא במשנה נמצאת או' כל תלמיד חכם כחזק כשר עד שיפסל כל עם הארץ בחזקת שהוא פסול עד שיוחזק שהו' הולך בדרכי הישרי' וכל מי שיקבל עדו' עם הארץ טרם שתהיה לו חזקה זו או קורם שיבאו עדים ויעידו שהוא נוהג במצוות ובדרך ארץ הרי זה הדיוט ועתיד ליתן את הדין שהרי מאבד ממונן של ישראל על פי רשעים : ובן

[h] הבזויין פסולין לעדות מדבריהם והם האנשים שהולכים ואוכלין בשוק בפני כל העם וכגון אלו שהולכין ערומי' בשוק בעת שהן עוסקין במלאכת מנוולת וביוצא באלו שאין מקפידין על הבשת שכל אלו חשובין ככלב ואין מקפידי' על עדות שקר ומקלל אלו האוכלי' צדקה של גוים בפרהסיא אף על פי שאיפשר להן שיזונו בצנעה מבזים עצמן ואינן חוששין כל אלו פסולין מדבריהם : מה בין פסול לעדות מן התורה לפסול מדבריהם שהפסול מן התורה שהעיד עדותו בטילה אף על פי שלא הבריזו עליו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות והפסול מדבריהם צרי' הברזה לפי' כל עדות שהעיד קודם שהבריזו עליו מקבלין אותם כדי שלא לאבד זכות העם שהרי לא ידעו שהוא פסול ואין פסולם אלא מדבריהם : עד אחד [i] נאמן באיסורין אף על פי שהוא פסול לשאר עדיות שהרי רשע בעבירה ששחט שחיטתו כשירה ונאמן לומר כהלכה שחטתי אבל החשוד על דבר אינו נאמן על שלו אבל נאמן הוא על אחרי' לפיכך החשוד על הדבר יש לו לדון ולהעיד בו לאחרים חזקה אין אדם חוטא כדי שיהנו אחרים כיצד נאמן עם הארץ לומר פירות פלוני מתוקנין הם ונאמן הנחשד למכור בשר בבור לומר בשר זה שמובר פלוני הולין הוא וכן כל כיוצא בזה משאר האיסורין לפי שאימת האיסורין על הרשעים ואין אימת בעל הממון עליהם : מלכי ישראל אין מעידין עליהן מפני שהם אלמים בעלי זרוע ואינן נכנעין תחת עול הדיינ' אבל כהן גדול מעידין עליו ומעיד הוא למלך בבית דין הגדול כמו שבארנו : [k] המוסרין והאפיקורסין והמינין והמשומדין לא הצריכו חכמים למנותן בכלל פסולי עדות שלא מנו אלא רשעי ישראל אבל אלו המורדין הכופרין פחותין הן מן הגוים שהגוים לא מעלין ולא מורידין ויש לחסידיהן חלק לעולם הבא ואלו מורידין ולא מעלין ואין להם חלק לעולם הבא :

[l] פרט דוקא בחוכל פת ורחם פירם אף בפירות בפחו' מטוה פרוטה מחטפן מחר וחוכל לחבל בפלון לחזום לכ כדגרסינן בירושלמי ר' שמעון בר' הוה לכיל בסוק חזייה רבי מחיר לחמר לחן מבח לתח לעשות כן לה :

[m] דמשומר לדבר אח' לח הוי משומר לכל התורה כולה פרק קמח דשבח :

פרק שנים עשר

כל הנפסל בעבירה אם העידו עליו שני עדים שעשה עבירה פלונית אף על פי שלא התרו בו שהרי אינו לוקה הרי זה פסול לעדות בד' כשעבר על דברים שפשט בישר' שהן עבירה בגן שנשבע לשקר או לשוא או גזל או גנב או אבל נבילה וכיוצא בו אבל אם ראוהו עד' עובר על דבר שקרוב העושה להיות שוגג צריכין להזהירו ואח' כך יפסל כיצד ראוהו קושר או מתיר בשבת צריכין להודיעו שזה חילול שבת מפני שרוב העם אינן יודעי' זה וכן אם ראוהו עושה מלאכה בשבת או ביום טוב צריכין להודיעו שהיום שבת שמא שוכח הוא וכן המשחק בקוביא תמיד או מי שנעשה מוכס או גבאי שמוסיף לעצמו צריכין העדים להודיעו שהעושה דבר זה פסול לעדות שרוב העם אינן יודעים דברים אלו וכן כל כיוצא בזה כללו של דבר כל עבירה שהדברים מראים לעדים שזה ידע שהוא ועבר בזדון אעפ שלא התרו בו הרי זה פסול לעדות ואינו לוקה : אין אדם נפסל בעבירה על פי עצמו ביצד הרי שבא לב' ואמר שגנב או גזל או הלוה ברבית אעפ שמשלם על פי עצמו אינו נפסל וכן אם אמ' שאכל נבלה או בעל ארוסה אינו נפסל עד שיהיו שם ב' עדים שאין אדם משים עצמו רשע לפי' ראובן שהעיד עליו שמעון שהלוה ברבית והעיד לוי ואמ' לי הלוה ברבית הרי ראובן נפסל בעדו' שמעון ולוי אעפ שהרי הודה לוי שלוה ברבית אינו משים עצמו רשע ונאמן על ראובן ואינו נאמן על עצמו וכן

כתב בספר חפץ סופך לומ' רב פלטוי רחם יסיבה דלח מבעיח מסור גמור דפסול חלח לחפילו לרם מפורסם ומדיב עם חבירו ולומר לו שך ולמכור ממונך הוליל ומעיז פניו בפרהסיח נחפב ר

דנו ולח מעידו הוליל והוח חמור וטעמח מפוס בומלין כדפריסי' וזה פשוט : מלכי ישרחל וכו' עד כמו שבירנו עיקר ההלכה בפ"ק דין כהן גדול והביחור לעיל פ"ח ופ"ה דהלכות כלי מקדש והעובדים בו : המוסרין והאפיקורסין כו' עד סוף הכרך הכמת הרחמנים זל :

פרק שנים עשר כל הנפסל בעבירה כו' עד וחחר כך יפסל בסנהדרין פרק זה בורר : וכן

ופרק הלו טרפות : לפיכך החשוד על הדברים לו לרון בו וכו' עד ד הממון עליהם

כתב הר"ר זל זה לשון כן ומסכה מלמה היה במס' דמי פ' הלוקח פירות ממי שחוכו כחמן על המעם ומכח לעכרן סוחל לו בשבת וחוכל על פיו חסכה למוכרו שבת לח יחכל עד שיעבר וחי קשיח לך פיסקח החריתי הכ:כם לעיר וחוכו מכיר עם חרש ואחר לו לחר חבי חוכי כחמן חים פ"ו כחמן הרי זה כחמן הח חמרי ברוסלמי חכסכחו מחכי ומוד מסכה פלימה החסוד על ה הדבר לח דבו ולח מעידו ומומי בכור פחני דקכסך בעלמח הוח ומה כחמן הוח על חבירו עכל :

ואני חומר פרק שבועת הדייכין נמר' מחכי דכשבעין לקטן ולהקרם חמר ת תלמוד להדיה דחין חדם חוטח ולח לו וכן היה הלכה רווחת בכל הלמוד וחוקה מסכ' סהבית קוף דבריו היה כחובת בסכבת בבור' פלהי פרק עד כמה והכי תנן לח התם החסוד על השבועית חין חסוד על המעברות החסוד על המעברו' חינו חסוד על השבועית החסוד על זה ועל זה חסוד על הטהרו' ויש פחמו' על הטהרו' חסוד על זה ועל זה זה כלל כל החסוד על הדבר לח דבו ולח מעידו עכ' וכפלהי נמר' פיקין דהתם תר כל הבכורות חרם רומה חוץ מעל מעמו ורומה חת קדשיו וחת מעברותיו וחת טהרותיו עד כחן ומכרים כן טבחה דמתניח' דחרם כחמן כלמה פחיו חסוד וכיוצח בחומרתו חוב חסוד מחבו ובריח' מפרשין לה כולה מבעם דחי בעי לחתרוחי מכי עביד כרמפרש ו ולזיל ז' לבחור ומיהו בכולהו ליכח חסר לח מעום רבי לבפשיה חבל לחתריכי לח וכדחמ' טעמח דחין חדם חוטח ולח לו ורחים מרישכן פלהי פ"ב דיבמו' החכם פחבר חת החסה בבדר על בעלה הרי זה לח יפחה כו' עד וכולן מוחרו לבניה ולחחיהם ומיהו לה על ההיח ד דבכורות חלמח חין חדם חוטח ולח לו וחפילו לבנו ולחחיו ומיהו דפ' דרמחי סהבי' בכחובו' מיימי לה פ"ב ופרק"ק עפ ומיהו טעמח מטום דחיימיב לבומלין דהוה ליה מהבי לבפשיה לח לחו הכי חין חדם חוטח ולח לו והסר מסכן פי' דלח

הנכפה בעת כפייתו כו׳ עד לפמר לכון הרעת בכתב ברה״ פ׳ רלוהו בית דין וכירוסלמי פ״ק דתרומות מפורש דין הנכפה ומאי הענינו על הפתחים וכו׳ הכל הסכמת ה הראשונים ז״ל: החרם כשוטה כו׳ עד למי שבעיגונא הקילו בניטין פ״ר מי שמחזו קורדיקום: המומין לקה על פי שמכירי כו׳ עד סוף הפ׳ פ״ם כותלין ופ׳ לאחר דיכי ממומות:

הנכפה בעת כפייתו פסול ובעת שחוא בריא כשר והנכפה מזמן לזמן אי והנכפת תמיד בלא עת קבוע זה וזה שלא תהיה דעתו משובשת תמיד שחרי יש נכפים שגם בעת בריאותם דעתם משובשת עליהם וצריך להתישב בערו׳ הנכפין הרבה: הפתא׳ ביותר שאין מבדילין דבריהם שמחזרין זה את זה ולא יבינו ענייני הדבר כדרך שמבינין שאר עם הארץ וכן המבוהלים וחנחפזים בדעתם המשתגעים ביותר הרי אלו בכלל השוטים ודבר זה לפי שיראה הדיין שאי אפשר לכוין הדעת בבתב וחרש כשוטה שאין דעתו נכונ׳ ואינו בן מצות ואחד חרש מדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר אף על פי שראייתו ראייה מעולה ודעתו נכונה צריך להעיד בבית דין בפיו או שיהיה ראוי להעיד בפיו ויהיה ראוי לשמוע הדיינים והאיום שמאיימין עליו וכן אם נשתתק אף על פי שנבדק כדרך שבודקין לענין גיטי׳ ונמצאת עדותו מכוונת והעיד בפניהם בבתב ידו אינו עדות כלל הרי מעד׳ אשה לפי שבעיגונא הקילו: הסומים אף על פי שמבדילין הקול וידעו האנשים הרי אלו פסולין מן התורה שנאמר והוא עד או ראה מי שהוא ראוי לראות הוא שמעיד והסומא באחד מעיניו כשר להעיד:

פרק עשירי

הרשעים

פסולין להעיד כו׳ עד

אל תשת רשע עד בתנועות פרק שבועת העדות ובסנהדרין פרק זה בורר: ואפילו עד כשר שיודע כו׳ עד שנתקבלה עדותו בגזיקין סוף פרק מרובה ובסנהדרין פ׳ זה בורר: ואין צריך לומ׳ עד כשר עד אל תשת ידך עם רשע בתנועות פרק שבועת העדות: ליזהו רשע כו׳ עד שחייבין עליה מלקות ב בסנהדרין פרק זה בורר: וכבר נתבארו בכלל מכוה ומכוה עד מדבריהם פ״ט דהלכות סנהדרין הוא זה הבירור: ועוד ים וכו׳ עד לו מגנב בגזיקין פרק החובל: וכן עד זומם כו׳ עד לאחר כמה ימים בגזיקין פרק מרובה: וכן המלוה ברבית כו׳ עד סוף הפרק הכל בסנהדרין פרק זה בורר:

פרק ״ה

הרשעים

פסולין לעדות מן התורה שנאמ׳ אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס מפי השמועה למדו אל תשת רשע עד ואפי׳ עד בשר שיודע בחבירו שהוא רשע ואין הדיינים מבדיקין רשעו אסור לו להעיד עמו אף על פי שהיא עדות אמת מפני שמצטרף עמו ונמצא זה הכשר השית ידו עם הרשע עד שנתקבלה עדותו ואין צריך לומר עד בשר שהוא יודע בעדות לחבירו ויודע שהעד השני עמו עד שקר שאסור לו להעיד שנאמר אל תשת ידך עם רשע אי זהו רשע כל שעבר עבירה שחייבין עליה מלקות זהו רשע ופסול שחרי התורה קראה למחייב מלקות רשע שנא׳ והיה אם בן הכות הרשע ואין צריך לומר מחוייב מיתת בית דין שהוא פסול שנאמר אשר הוא רשע למות עבר עבירה שחייבין עליה מלקות מן התורה הרי זה פסול מן התורה ואם היה החיוב שבת מדבריהם הרי זה פסול מדבריהם כיצד אכל בשר בהמה בחלב או שאכל נבילות ושקצ׳ וכיוצא בהן בין לתיאבון בין להבעיס או שחלל את יום טוב הראשון או שלבש שעטנז שחוא שוע או טוי או נו הרי זה פסול לעדות מן התורה אבל אם אכל בשר עוף בחלב או שחלל יום טוב שני של גליות או שלבש בגד צמר שאבד בו חוט של פשתן וכיוצא בו הרי הוא פסול מדבריהם והבר מינו כל עבירה שחייבין עליה מלקות וכבר נתבאר בבל מצוה ומצוה מדברי׳ שאסורין מן התורה ודברי׳ שאסורין מדבריה׳ ועוד יש דשע׳ שהן פסולין לעד׳ אע״פ שהן בני תשלומי׳ ואינ׳ בני מלקו׳ הואיל ולוקחין ממון שאינו שלהם בחמס פסולין שנאמר בי יקום עד חמס באיש כגון הגנבים והחמסנים אף על פי שהחזיר פסול לעדות מעת שגנב או גזל וכן עד זומם אף על פי שהזום בעדות ממון ושלם הרי זה פסול מן התורה לכל עדות ומאמתי הוא נפסל מעת שהעיד בבית דין אף על פי שלא הזם על אותה עדות אלא אחר כמה ימים וכן המלוה ברבית אחר המלוה ואחר הלוחה שניהם פסולי׳ לעדות אם רבית קצוצה עשו הרי הן אסורי׳ מן התורה ואם אבק רבית עשו הרי הן פסולין מדבריהם וכן כל העובר על גזל של דבריהם הרי הוא פסול מדבריהם כיצד החמסנים והם הלוקחים קרקע או מטלטלין שלא ברצון הבעלי׳ אף על פי שמחזירן חדמים הרי אלו פסולין מדבריהם וכן הרועים אחד רועי בהמה דקה ואחד רועי בהמה גסה של עצמן הרי הן פסולין שחוקתן פושטין ידיהן בגזל ומניחין בהמתן לרעות בשדות ובפרדסים של אחרים ולפיכך סתם רועה פסול ומגדלי בהמה דקה בארץ ישראל פסולין אבל בחוצה לארץ כשרין ומותר לגדל בהמה גסה בכל מקום וכן המוכסין סתמן פסולי׳ מפני שחוקתן ליקח יותר מדבר הקצוב להם בדין המלכו׳ ולוקחין היתר לעצמן אבל גבאי מנת המלך סתמן כשרין ואם נודע שלקחו אפילו פעם אחת יתר מן הראוי להם לגבות הרי אלו פסולין וכן מפריחי יונים ביישוב פסולין מפני שחוקתן שנוזלים יונים של אחרים בחנם וכן סוחרי שביעית והם בני אדם שיושבין בטלים וכיון שבאה שביעית פשטים ידיהן ומתחילין לישא וליתן בפירות שחוקת אלו שהן אוספים פירות שביעית ועושין בהן סחורה וכן משחק בקוביא והוא שלא תהיה

פסולין לעדות אם רבית קצוצה עשו הרי הן אסורי׳ מן התורה ואם אבק רבית עשו הרי הן פסולין מדבריהם וכן כל העובר על גזל של דבריהם הרי הוא פסול מדבריהם כיצד החמסנים והם הלוקחים קרקע או מטלטלין שלא ברצון הבעלי׳ אף על פי שמחזירן חדמים הרי אלו פסולין מדבריהם וכן הרועים אחד רועי בהמה דקה ואחד רועי בהמה גסה של עצמן הרי הן פסולין שחוקתן פושטין ידיהן בגזל ומניחין בהמתן לרעות בשדות ובפרדסים של אחרים ולפיכך סתם רועה פסול ומגדלי בהמה דקה בארץ ישראל פסולין אבל בחוצה לארץ כשרין ומותר לגדל בהמה גסה בכל מקום וכן המוכסין סתמן פסולי׳ מפני שחוקתן ליקח יותר מדבר הקצוב להם בדין המלכו׳ ולוקחין היתר לעצמן אבל גבאי מנת המלך סתמן כשרין ואם נודע שלקחו אפילו פעם אחת יתר מן הראוי להם לגבות הרי אלו פסולין וכן מפריחי יונים ביישוב פסולין מפני שחוקתן שנוזלים יונים של אחרים בחנם וכן סוחרי שביעית והם בני אדם שיושבין בטלים וכיון שבאה שביעית פשטים ידיהן ומתחילין לישא וליתן בפירות שחוקת אלו שהן אוספים פירות שביעית ועושין בהן סחורה וכן משחק בקוביא והוא שלא

[illegible]

כל יהודה וכו׳ עד סוף הפרק

כל יהודה ואל סרי למחוק בקוביא דאפילו לרמי בר חמא דאמ׳ דאסול מסחק בקוביא מקום דאמחכתא היא ולא קניא היינו לרבנן לבל לר׳ יהודה דאמר היכא דגמר לומנות לאחריתי סבר דבבא״ב לאו אמחכתא היא והא דלא חביב אמחכתא כא״ב פ״ק זה בורר אם לוביר ולא לעביד אמלם אלפא זוזי דאתם הוי בידו ולהכי לא גמר ומקני מעיקרא כי אתני לרעתא דלא יהב ליה אמחכתא הא מתני דטועה וסובר שלא יבא לידי כך אבל הכא לא שייך אמידי מעו׳ דלא ידע אם יבא אם לא והקשה ר״ת דבפ״ק ליזהו נשך מסמע דטפי הוי אמחכתא כשאין בידו נבי אחי מאן דיהיב זוזי לאחריתי למזבן ליה אחרא ופסע ולא זבן כו׳ עד ומפרש ר״ת דאכא היינו טעמא לגבי דבעי למיקני גמר ומקנה וקנת מסמע אכא בפר׳ זה בורר כפרשי נבי מפריחי יונים דאקאמר דאי אית אבא תולה בדעת עבמו אתם הוא דאקאמר קיש לי בנפסאי דידענא טפי ולהכי הוי אמחכתא דהוא אבור דבידו להרוות הוי אמחכתא טפי ומה שהקשה ר״ת לפרש מפרק לזיהו נשך לא דמי דאין בידו דאתם היינו מתלוי הדבר באחרים דאף על פי דאין אבוי לקנות אדבה אמ אין מתלוי באחרים דאם לא ירצו אחרים למכור ממי יקנה הילבך לא גמר ומקני אבל אכא דאין בידו בלל גמר ומקנה וכאשהוי בידו מכל וכל כגון אמר אם לא אביר ולא לאעביד אמלם במיטבא גמר ומקנה כיון מתלוי בעבמו ובידו עוד פ״ת טעם אחר דדוקא כי היינו דפרק הזהב דאם אמר אי אחזיר בי ערבותי מאחל לך וכן היינו דמי מפרע מקנת אוכו והטלים סטרודגט פסו׳ והיינו נמך הוי אמחכתא כי היינו מתכוין אמיתוהו אבל הכא דלאדעתא דהכי עבדי סידוח זה אין לא הוי אמחכתא ומיהו נבי אדם המפחקים בקוביא בחמנה אדי דאין חייב למלם דבמה יקנה דלמא לאו אמחכתא היא אלא בדברים בעלמא בלא סוס קנין בסביל סנוסח אחרינו ואחרא דאינו לדברי ר״ת אבל לא הודה לו וכן פי׳ בספר היאר דאהאוא סעמא לא אסביק ליה אמחכתא דאמנו דאתי בעי למקני אי נמי אמר ומקני ה״ג אפילו בלא קנין וסוב מצא רבי מהגיה ר״ת בספר היאר דאהמרו זה אמת זה דהילל דפ׳ במה מדליקין דאקאמרו זה אמת זה דאתי לא אקאמרו להודרו בהו דאף על גב דים מקומות דבדבריס בעלמא קני כמו בחמן עלי אבא בחמן לך מאלוקת וכן דור לי בחיי דאמך דאינו יכול לחזור בו אתם דין הוא סיועיל כיון סים להן אביעה זה על זה והם הבלו עליהם כך אמת הדין ולא דמי להכא דאתם לא עלו סום אביעה

מי שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך אם מתה אשתו אע"פ שהניח לו בני הרי זה נתרחק וכשר מי שהיה יודע לחברו עדות עד שלא נעשת חתנו ונעשה חתנו או שידע העדות והוא פקח ואח"כ נתחרש פתח ונסתם אף על פי שיכול לכתוב מדת הקרקע שהוא מעיד בה ומסיים מצריה שפוי ונשתטה הרי זה פסול אבל אם היה יודע לו עדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו פקח ונתחרש וחזר ונתפקח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה פתח ונסתם וחזר ונתפתח כשר זה הכלל כל שתחילתו וסופו בכשרות כשר אע"פי שנפסל בנתיים כשר תחילתו בפסלות אף על פי שסופו בכשרות פסול לפיכך מי שהיה יודע בעדות והוא קטן ובא והעיד בה כשהוא גדול אינה כלום ויש דברי שסומכין בהן על עדות שמעיד כשהוא גדול הואיל והם דברי של דבריהם ואלו הן הדבריהם שאדם נאמן להעיד בגודלו על מה שראה בקטנו נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבי או של רבי או של אחי מפני שקיום שטרו מדבריה וכור אני בפלונית שנשא ונעשה לה מנהג הבתולו הואיל ורוב נשי בתולו נישאו וכתוב מדבריהן שהמקום הזה בית הפרס מפרי שטומאתו מדבריהם ועד באזהיינו באין בשבת שצמצום התחום עד אלפים אמה בלבד מדבריה שהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול ולאכול בתרומתו לערב ושהיה חולק עמנו תרומה שהיינו מוליכים חלה ומתנות לפלוני כהן על ידי עצמו ושאמר לי אבא משפחה זו כשרה משפחה זו פסולה ואכלנו בקצצה של פלוני שהאכילני אחיו כדי להודיע שאחיהם פלוני נשא אשה שאינה הוגנת לו שכל אלו הדברים להחזיק זה הכהן לאכול בתרומה של דבריהם או לדחותו ממנה כל אלו שמעיד בהן הגדול במה שידע כשהיה קטן אם היה גוי או עבד כשראה דברים אלו והעיד אחר שנתגייר ונשתחרר אינו נאמן מי שהיה יודע לחברו בעדות עד שלא נעשה גולן ונעשה גולן הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אם החזק כתב ידו שבשטר זה בבי דין קודם שיעשה גולן הרי זה שטר כשר וכן אם נעשה חתנו הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין אף על פי שלא הוחזק בבית דין אלא אחר שנעשה חתנו הרי זה כשר שאינו דומה הפסול בעבירה לפסול בקריבה שהפסול בעבירה חשוד לויף : שטר שיש בו שני עדי בלבד ושניהם קרובים זה לזה או אחד משניהם פסול בעברה אף על פי שמסר לו השטר בפני עדים כשרים הרי הוא כחרם מפני שהוא מזויף מתוכו הבותב כל נכסיו לשני בני אדם בעדות אחת והעדים קרובים לאחד ממקבלי המתנת ורחוק מן השני הרי השטר פסול מפני שהוא עדות אחת אבל אם כתב בשטר א' שנתתי לראובן חצר פלונית ושנתתי לשמעון שדה פלוני נמצאו העדים קרובים לזה ורחוקים מזה זה שהם רחוקי ממנו מתנתו קיימת שאלו שתי עדיו אף על פי שהן בשטר א' למה זה דומה לאומר היו עלי עדים שנתתי לראובן כך וכך ושנתתי לשמעון כך וכך ושלושתי מלוי כך וכך שאף על פי שכתב בשטר אחד והמקנה איש אחד הרי אלו שלש עדויות שאינן תלויות זו בזו :

פסקו כל רבותינו כרבנן ודלא כרבי יהודה דאמר לקח ים לו בניס ממנה הרי זה קרוב :

כרבלח רבינו לרב יוסף בר חמא ודלא כשמואל דאמר כשר וכן פליר לעיל דהא לית עדותא כולהו מהא דתני זה הכלל כל שתחילתו וסופו בכשרות כשר הא תחילתו וסופו בפסלות כפול עכ :

בירושלמי נרסינן והביאו בשלפ במסכ כתובות ובקה מכיין פלא יהיו העדים קרובין זה לזה מפני פלא הוזמו חין כהרגי עד מיזומו מכיהן ומכיין פלא יהיו העדים ק קרובים לדיינים מפני פלא ירבה הדיין לקבל הזמה על קרובו והוה ליה עדות פלו אתה יכול להזימה ומכיין פסול קרובים בדיינים כמו בעדים מאמרה תורה הרוג על פי עדים והרוג על פי דיינים מה בעדים לא יהא פוס קורבה אף דיינים לא יהא פוס כד קורבה עד כאן :

עדות שתבא הנאה לאדם ממנה אינו מעיד בה שזה הוא כמעיד על עצמו לפיכ בני העיר שבא מערער לערער עליה במרחין או ברחוב של עיר אין אחד מבעלי העיר מעיד בדבר זה ולא דן עד שיסלק עצמו בקנין גמור ואחכ יעיד או ידין : בני העיר שנגנ ספר תורה שלהן הואיל ולשמיע הוא עשוי שאי אפשר לאדם לסלק עצמו ממנו אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר וכן כל כיוצא בזה : האומר תנו מנה לעניי עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר במה דברים אמו בשהיו העניים ממוכין עליהם ופוסקין עליהן צדקה אפילו אמרו שנים מאנשי אותה העיר אנו נתן דבר קצוב עלינו ונעיד אין שומעין להם שתנאה הוא להם שיתעשרו עניים אלו הואיל והן ממוכין על בני העיר וכן כל כיוצא בזה : קרקע שבין שני שותפין שבא מערער להוציאה מתח יד השותף אינו מעיד לשותפו עליה אלא אם סילק עצמו ממנה וקנה מידו שנתנה לשותף ושאם בא בעל חוב שלו ותפסה מיד השותף משלם לו דמיה ואחר כך מעיד לו עליה וכן כל כיוצא בזה : העורך על השדה

הכא במאי עסקינן דקביל עליה אחריות דלתי מחמתיה כדאיתא התם הכל מי לא קביל עליה אין מעיד מפני שמעמידה בפני בעל חובו כדאית התם ואם תאמר תיפוק ליה משום דלא ניחא ליה דליהוי תרעומת עילויה כדאמ פ"ק דב"מ ופ"ק דב"ב גבי ראובן ממכר שדה לשמעון לפולו בלא טענת ויש לומר דלעדות לאו בעל כך הכי תנן בפ"ה דפרק לא יחלוץ תוספות ועיין בסילוקת מכירה עד כאן :

ואם תאמר הא בעינן תחלתו וסופו בכשרות כדלעיל פיר והכא הרי תחילתו בפסלות והוי כמו ק קרוב וכתרחק ולרי דלא סייך ת תחילתו בפסלות הכא כיון שאין הפסול תלוי אלא בממון וכן כתב בה"ה וכן התוס הכשירו גבי ממון ב' שנסתלקו מבני העיר ומעידין לחנם רבינו ברוך חיים תרומות היינו מחלוקת בין עדות ממון לשאר דברים אלא לכל עדות פסולים וז"ל לאמר כתבו התוס בפרק בא סימן נבי הזוז דכל הכשר לדון כשר להעיד ואת"ל בפ' ה"ה דפריך ליסלקו בי תרי מיכייהו ולדייניו קם' התם דהא פרק ים נוחלין אמ' תחילתו בפסלות וסופו בכשרו' פסול להעיד וכי תימ לדון כשר הא תנן כל הכשר לדון כשר להעיד וי"ל דאמתני' לחודיה בלהבא אתא שכשר לדון להבא כו' עכ"ל והכא נרחין דברים למורי רבינו סיחים מדברי התו' ומביא ראיה מהא דפרק חזקת הבתים דפריך תלמודא כמה זימנין ליסלקי בי תרי מיכייהו ולדייניו ולא מיסתמיט הפילו בחד דוכתא למיפק ליסלקי בי תרי מיכייהו ולימהדר ואע"ג דאמרי בדייני ומדיים כדא' לקמן דייני אותה העיד ואין מביאי ראיה מלבעי אותה העיד מסתמא דאין ב' יכולי להסתלק ולהעיד להכי לא פריך לעניין עדי כרפרל לעניין דייני ועוד הו מו' רבי סי' דלעניין להוכיח ממון אפי' אם היו נכרין דברי רבי סתמן כמו דברי רבי ברוך אפוקי ממוכח לא מפקי' על פי ב' מסתלקין כהא דיש דפלוגתא דרבוותא היא אוקי ממוכח אחזקתיה כם עתה מנכרי' דברי רבי ברוך ועיין בתו' בה' עדות :

מגדל עוז

וכן מי שהעיד שפלוני רבעו ער אחד ממומו מהערות נגעים עליו ולא פלוני רבורו ונס בטלה כולה עכ"ל: **ואני** אחד וכו' עד הרי זה כל מי שנת חיי מלקו' כו' עד מדרכ' הדעה במכות פ' אלו הן הלוקין: מלמתי חזרת מלוה כו' עד ויחזיר לחברה בממון חסוב בסנהדרין פ' זה בורר: וכן עד זומם מהלך למקום כו' עד סוף הפ' בתמורת הגלוסים ז"ל מן הירושלמי:

פרק שלשה עשר

הקרובין

פסולין כו' עד חיכם ב

בדין הקרובים בסנהדרין פ' זה בורר ולמטן ספרי לא יומתו בעדות בנו' ובנו' לא יומתו בעדות אבות: ולפי' שני לחים כו' עד הוא חסוב פ"ב דיבמו': **הלחין** זה עם זה כו' עד זה עם אלימי בסנהדרין פ' זה בורר: ולעולם אלימי ברחמנן כו' עד מפני מהות אלימי ברחמנן בבבא בתרא פ' ים נוחלין ובסנהדרין פ' זה בורר מייתי לבתרייתא: וכן הדרך בנקבות כו' עד סוף הפ' בסנהדרי פרק זה בורר: פרק ד'

כתב ההלבר ז"ל מן המפרשים המחלוקים יש ממפרשים פלוני רבע את מורו מנם הרובע חייבו נחנק לפי על מורו מתכוון להעיד ונמנם מחין נחמן על מורו כך חייבו נחמן על הרובע דערו' מבטלה מקבלת חומר עיקר ההלכה פ"ק דסנהדרין והמפרשים מורמים להגדיל תורה ולהאדיר ונחמת יורה דרכו: מנים מהעידו על כמר פ"ב דכתובות: לבל נם בלון מנים כו' עד מיודע מעמה תמובה בהלכות פרק מני דכתובות כתב כן ר"י שפם ז"ל:

וכן מי שהעיד שפלו' רבעו בין באונסו של נרבע בין ברצונו הוא ואח' מעשרפין להרגו פלו' בא על אשתו הוא ואחר מעשרפין להרגו אבל לא להדגה וכן כל כיוצא בזה פלוני רבע את שורי הוא ואחר מעשרפין להרגו שאין אדם קרוב אצל ממונו: שנים שהעידו על אחד שהוא פסול בעבירה מאלו העבירו' ובאו שנים והעידו שעשה תשובה וחזר בו או שלקה הרי זה כשר אבל אם באו שנים והבחישום ואמרו לא עשה עבירה זו ולא נפסל הרי זה ספק פסול לפיכך לא יעיד ואין מוציאין ממון בעדותו ולא ירון עד שיודע שעשה תשובה: כל מי שנתחייב מלקות בין שעשה תשובה בין שלקה בבי דין חוזר לכשרותו אבל שאר פסולי עדות שהן פסולין משום ממון שחמסו או שגזלו אף על פי ששלמו צריכין תשובה וחרי הן פסולין עד שיודע שחוזרו בהם מדרכם הרעה: מאמתי חוזרת מלוי ברבית משיקרעו את שטרותיהן מעצמן ויחוזרו בהן חוזרה גמורה שלא ילוו ברבית אפי' לגוי מאמתי חוזרת המשחקי' בקוביא משישברו את פספסיהן ויחוזרו בהן חוזרה גמורה שלא יעשו אפילו בחנם מאמתי חוזרת מפריחי יונים משישברו את הכלים שצדו בהן ויחוזרו בהן חוזרה גמורה שאפילו במדבר לא יעשו מאמתי חוזרת סוחרי שביעית משתגיע שביעית וישברקו ולא חוזרת דברים בלבד אלא כותב אני פלוני בן פלוני כנסתי מאתים זוז מפירות שביעית והרי הם נתונים במתנה לעניים מאמתי חוזרת המועל בשבועה משיבא לבית דין שאין מבירין אותו ויאמר להם חשוד אני או יתחייב שבועה בבית דין שאין מבירין אותו בממון חשוב וישלם ולא ירצה לישבע וכן טבח שחיה בודק לעצמו ומוכר ויצאת טריפה מתחת ידו שהרי הוא בכלל אוכלי טריפה שיהן פסולין לעדות הרי זה פסו' לעדות עד שיראו ממעשיו שניחם על רעתו וילבש שחורים וילך למקום שאין מבירין אותו ויחזיר אבי' בממון חשוב או יוציא טרפה מתחת ידו בממון בדבר חשוב וכן עד זומם שהלך למקום שאין מבירין אותו ונתנו לו ממון חשוב להעיד בשקר ולא רצה הרי זה עשה תשובה וחזר לכשרותו וכן כל כיוצא בזה:

פרק שלשה עשר

הקרובים

פסולי לעדות מן התורה שנאמר לא יומתו אבות על בני' מפי השמועה למדו שבבלל לאו זה שלא יומתו אבות על פי בני' ולא בנים על פי אבות והוא הדין לשאר קרובים: אין פסולין מדין תורה אלא קרובים ממשפחת אב בלבד והם האב עם הבן ועם בן הבן והאחין מן האב זה עם זה ובניהם זה עם זה ואין צריך לומר הדודים עם בן אחיו אבל שאר הקרובים מן האם או מדרך האישות כולן פסולין מדבריהם: הגרים אינן בדין הקרובים אפילו שני אחים תאומים שנתגיירו מעידין זה לזה שהגר שנתגייר בקטן שנולד הוא חשוב: האחין זה עם זה בין מן האם בין מן האב הרי הן ראשון בראשון ובניהם זה עם זה שני בשני ובני בניהם זה עם זה שלישי בשלישי ולעולם שלישי בראשון כשר ואי צריך לומר שלישי בשני אבל שני בשני ואין צריך לומר שני בראשון שניהם פסולין והאב עם בנו בראשון הרא לפיכך האב עם בן בנו פסול ועם בן בן בנו שהוא רביעי ממנו כשר מפני שהוא שלישי בראשון וכן הדרך בנקבות כיצד שתי אחיות או אח ואחותו בין מן האב בין מן האם הרי הם ראשון בראשון בניהם בין זכרים בין נקבות שני בשני בני בניהם או בנות בנותיהן שלישי בשלישי בדרך שאתה מונה בזכרים ראשון שני ושלישי כך אתה מונה בנקבות כל אשה שאתה פוסל לה כך אתה פסול לבעלה שהבעל כאשתו וכל בעל שאתה פסו' לו כך אתה פסול לאשתו שהאשה כבעלה: כל שתי נשים שהן זו עם זו שני בשני בעליהן מעידין זה לזה אבל אם היה ראשון בראשון כגון שלקח זה אשה וזה בתה אין מעידין זה לזה וכן בעלי אחיות פסולין זה לזה והרי הן ראשון בראשון וכן לא יעיד לבן אחות אשתו ולא לבעל בת אחות אשתו אבל מעיד הוא לבן בעל אחות אשתו שיש לו מאשה אחר': כל איש שאין אתה מעיד לו מפני שהוא בעל קרובתך הרי אתה מעיד לשאר קרוביו כגון בנו ואחיו וכן כל אשה שאי אתה מעיד לה מפני שה' אשת קרובתך הרי אתה מעיד לשאר קרוביה אבי כלה ואבי חתן מעידי' זה לזה אחי האח מן האם מעידי' זה לזה שהרי אי' ביניהן קורבה כלל כיצד רחל שנשא ליוסף וילד ממנ' ראובן והיה ליוסף בן מאשה אחרת והוא מנשה ומת יוסף ונשאת לשמעון וילדה ממנו יהודה הרי מנשה ויהודה מעידין זה לזה הא"ש עם אשת ראשון בראשון לפיכך אינו מעיד לא לבנה ולא לאשת בנה ולא לבתה ולא לבעל בתה ולא לאביה ולא לאמה ולא לבעל אמה ולא לאשת אביה: אשתו ארוסה אף על פי שלא נגמרו האישות הרי היא כנשואה לענין עדות במה דברים אמורים בארוסתו עצמה שאינו מעיד לה אבל אם העיד לקרוב ארוסתו כגון בעל אחותה או בנה ובתה וביוצא בהן אין פוסלין אותו עד שישאנה זה שפסלה תורה עדות הקרובים לא מפני שהן בחזקת אהבין זה את זה שהרי אינו מעיד לו לא לטובתו ולא לרעתו אלא גזירת הכתו' הוא לפיכך ואחב והשונא כשר לעדות אע"פ שהוא פסול לדיינות שלא גזרה תורה אלא על הקרובים:

פרק ד'

כתב חסרת ולא כרבי ישמעאל דפסיל לחי החיין וכן מה עכ:

כרבי

שהוא אומר לו ודאי יש לך אצלי כך וכך אבל מתירא אני שמא תכפני בדין למחר הרי זו אינה עדות עד שיודה בפני עדים אחר המודה בפני עדים ואומר דרך הוראה זה יש לו אצלי כך וכך או שאומר אתם עדי או שאומר היו עלי עדים בין שאומר הלוה בין שאומר המלוה ושתק הלוה דרך מאמין לדבריו הרי אלו עדים ואין צריך לומר אם קנו מידו או שאמר להם כתבו עלי שטר שיש לזה אצלי כך וכך וכל כיוצא בדברים אלו הרי הם הודאה ומעידין על פיו: תלמיד שאמר לרבו ידוע אותה שאם נותנין לי כל ממון העולם איני משקר מנה יש לי אצל פלוני ויש לי עליו עד אחד לך ותצטרף עמו אם נצטרף הרי זה עד שקר אמר לו בא ועמוד עם העד ולא תעיד כדי שיראה הלוה ויפחד ויעלה על דעתו שאתם שני עדים ויודה מעצמו הרי זה אסור לעמוד ולהראות שהוא עד אף על פי שאינו מעיד ועל זה וכיוצא בו נאמר מדבר שקר תרחק: השוכר עידי שקר להעיד לחברו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ובן עד אחד שכבש עדותו ולא העיד פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים:

פרק שמנה עשר

מי שהעיד בשקר ונודע בעדים שהעיד בשקר זהו שנקרא עד זומם ומצות עשה לעשות לו כמו שעשה לעשות בעדותו לחברו אם בעבירה שחייבין עליה סקילה העידו והזמו נסקלין כולן ואם בשריפה נשרפין וכן שאר המיתות ואם העידו במלקות לוקה כל אחד מהן כשאר מחויבי מלקות אומדין כוחו ומלקין אותו ואם העידו לחייבו ממון משלשין הממון ביניהן לפי מנין העדים כל אחד ואחד יתן חלק המגיע לו ואין לוקין במקום תשלומין במה דברים אמורים בעדים שהזמו אבל שתי פיתות המכחישות זו את זו ואין כאן עדות ואין עונשין את אחת מהן לפי שאין אנו יודעים מי היא הכת השקרנית ומה בין הכחשה להזמה ההכחשה בעדות עצמה זאת אומרת היה הדבר הזה וזאת אומרת לא היה הדבר הזה או יבא מכלל דבריהם שלא היה והזמה בעדים עצמן ואלו העדים שהזימום אינן יודעים אם נהיה הדבר או לא היה כיצד עדים שבאו ואמרו ראינו זה שהרג את הנפש או לוה מנה לפלוני ביום פלוני במקו' פלוני ואחר שהעידו ונבדקו באו שנים אחרי' ואמרו ביום זה ובמקום זה היינו עמכם ועם אלו כל היום ולא ראינו דברים מעולם לא זה הרג את זה ולא זה הלוה את זה הרי זו הכחשה וכן אם אמרו להם היאך אתם מעידי' כך וזה ההורג או הנהרג או הלוה או המלוה היה עמנו ביום זה במדינה אחרת הרי זו עדות מוכחשת שזה כמי שאמר לא הרג זה את זה ולא זה הלוה את זה שהרי עמנו היו ולא נהיה דבר זה וכן כל כיוצא בדברים אלו אבל אם אמרו להם אין אנו יודעין אם זה הרג זה ביום זה בירושלם כמו שאתם אומרים או לא הרגו ואנו מעידים שאתם עצמכם הייתם עמנו ביום זה בבבל הרי אלו זוממים ונהרגין או משלמין הואיל וזעדים שהזימום לא השגיחו על עצמה של עדות כלל אם אמת היה או שקר וזו שהאמינה תורה עדות האחרונים על העדים הראשונים גזירת הכתוב הוא אפילו היו העדים הראשונים מאה ובאו שנים והזימום ואמרו להם אנו מעידים שאתם מאה כולכם עמנו הייתם ביום פלוני במקום פלוני הרי אלו נענשין על פיהם שהשנים כמאה ומאה כשני וכן בשתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אין הולכין אחר הרוב אלא דוחין את שתיהן עדים זוממין אינן צריכין התראה ועדים שהוכחשו ולבסוף הזמו הרי אלו נהרגין או לוקין או משלמין מפני שהכחשה תחילת הזמה היא אלא שעדיין לא נגמרה אין מזימין את העדים אלא בפניהם ומכחישין את העדים שלא בפניהם ועדים שהזמו שלא בפניהם הרי הוכחשו לפיכך אם מתו העדי' שהזימום קודם שיזימו אותם בפניהם אין כאן עדות שהרי הכחישו זו את זו ~~עידי נפשות שהוכחשו ולא הזמו אפי' בא הנהרג ברגלי אינם לוקין מפני שהוא לאו שניתן לאזהרת~~

מיתת בית דין ואין לוקין עליו אבל בית דין מכין אותו מכת מרדות כפי מה שיראו עדים זוממי' צריכין הכרזה והיאך היא ההכרזה שלהן כותבין ושולחין לבבל עיר ועיר פלוני ופלוני העידו בכך וכך והזמו והרגנוס או לקו בפנינו או ענשנו אותן כך וכך דינרין שנאמר והנשארים ישמעו ויראו חיוב העדים זוממים לשלם במקום שחייבין לשלם קנס הוא ולפיכך אין משלמין על פי עצמן כיצד הרי שהעידו ונתקררה עדותן בבית דין ואחר כך אמרו שניהם עדות שקר העדנו ואין לזה אצל זה כלום או שאמרו העדנו על זה בכך וכך והזמנו אין משלמין על פיהן אבל אם אמרו העדנו על זה והזמנו בבית דינו של פלוני ונתחייבנו ליתן לו כך וכך הרי אלו משלמין שזו הודאה בממון שנגמר דינו ליתנו ואם אמר האחר כך משלם חלקו:

פרק תשעה עשר

שנים שהעידו ואמרו במזרח הבירה הרג זה את הנפש בשעה פלוני ובאו שנים ואמרו להן במערב הבירה הזאת היתם עמנו בעת הזאת אם יכול העומד במערב לראות מה שבמזרח אינן זוממין ואם אינו יכול לראות הרי אלו זוממין ואין אומרי' שמא מאחר עיניה של ראשוני' רכ ורואין מרחוק יתר מכל אדם וכן אם העידו שנים ואמרו בבקר הרג זה את הנפש בירושלם ובאו שנים ואמרו להן ביום זה בערב היתם עמנו בלוד אם יכול אדם להלך אפילו על הסוס מירושלם ללוד מבקר עד ערב אינן זוממין ואם לאו הרי אלו זוממין ואין אומרים שמא אדם קל ביותר נזדמן להן וקפלו את הדרך אלא בדבר המצוי הידוע לכל משערין לעולם ומזימין אותן שנים שאמרו באחד בשבת הרג זה את הנפש במקום פלוני ובאו שנים ואמרו ביום זה עמנו היתם במקום אחר רחוק אבל ביום שלאחר יום זה הרגו בודאי אפילו העידו האחרונים שקודם כמה ימים הרגו הרי זה ההורג עם עידיו הראשוני' נהרגין שהרי הזמו שבעת שהעידו שהרג עדיין לא נגמר דינו ליהרג אבל באו שני עדים בשלישי בשבת ואמרו באחד בשבת נגמר דינו של פלוני להריגת ובאו שנים ואמרו באחד בשבת עמנו היתם במקום פלוני הרחוק אלא מערב שבת נגמר דינו אין עדים אלו שהזמו נהרגין שהרי מבל מקום בעת שהעידו עליו כבר נגמר דינו להריגה וכן לענין תשלומי קנס כיצד באו שני' בשלישי בשבת ואמרו באחד בשבת נגב ושבת ונגמר דינו ובאו שנים ואמרו באחד בשבת עמנו היתם במקום רחוק אבל בערב שבת נגמר דינו או בשני בשבת נגב ושבת ונגמר דינו אין עדים אלו שהזמו משלמין שהרי מבל מקום בעת שהעידו עליו חייב היה לשלם וכן כל כיוצא בזה אין עידי השטר נעשין זוממין עד שיאמרו בבית דין שטר זה בזמנו כתבנוהו ולא אחרכוהו אבל אם לא אמר כן אף על פי שזמנו של שטר באחר בניסן בירושלם ובאו עדים והעידו שעידי השטר הזה עמהם בבבל ביום זה

מהעיד במקר כו'ער עד זומם בסנהדרין פר' זה בורר: ומצות עשה לעמו' לו כו'ער אם היה חמת חו מקר הכל פ"ן דמכות ותחלתו גם במכילתי': וזה מהחמישה תורה כו'ער דוחין את מתיהן ב בנזיקין פרק מרובה ובסנהדרין פר' זה בורר ובמסכת מכות פרק קמח: עדים זוממי' עד לא נגמרה במסכת כתובות פרק חלון נערות ובמסכת מכות פרק קמח: אין מזימין את העדים כו'ער הכחישו זה את זה פ"ה דכתובות: עידי נפשות שהוכחשו כו'ער ואין לוקין עליו בנזיקין פרק מרובה: אבל בר מכין אותו כו' ער סוף הפרק פרק קמח דמכות:

פרק שמנה עשר

מי שהעיד בשקר ונודע בעדים שהעיד בשקר זהו שנקרא עד זומם ומצות עשה לעשות לו כמו שעשה לעשות בעדותו לחברו אם בעבירה שחייבין עליה סקילה העידו והזמו נסקלין כולן ואם בשריפה נשרפין וכן שאר המיתות ואם העידו במלקות לוקה כל אחד מהן כשאר מחויבי מלקות אומדין כוחו ומלקין אותו ואם העידו לחייבו ממון משלשין הממון ביניהן לפי מנין העדים כל אחד ואחד יתן חלק המגיע לו ואין לוקין במקום תשלומין במה דברים אמורים בעדים שהזמו אבל שתי פיתות המכחישות זו את זו ואין כאן עדות ואין עונשין את אחת מהן לפי שאין אנו יודעים מי היא הכת השקרנית ומה בין הכחשה להזמה ההכחשה בעדות עצמה זאת אומרת היה הדבר הזה וזאת אומרת לא היה הדבר הזה או יבא מכלל דבריהם שלא היה והזמה בעדים עצמן ואלו העדים שהזימום אינן יודעים אם נהיה הדבר או לא היה כיצד עדים שבאו ואמרו ראינו זה שהרג את הנפש או לוה מנה לפלוני ביום פלוני במקו' פלוני ואחר שהעידו ונבדקו באו שנים אחרי' ואמרו ביום זה ובמקום זה היינו עמכם ועם אלו כל היום ולא ראינו דברים מעולם לא זה הרג את זה ולא זה הלוה את זה הרי זו הכחשה וכן אם אמרו להם היאך אתם מעידי' כך וזה ההורג או הנהרג או הלוה או המלוה היה עמנו ביום זה במדינה אחרת הרי זו עדות מוכחשת שזה כמי שאמר לא הרג זה את זה ולא זה הלוה את זה שהרי עמנו היו ולא נהיה דבר זה וכן כל כיוצא בדברים אלו אבל אם אמרו להם אין אנו יודעין אם זה הרג זה ביום זה בירושלם כמו שאתם אומרים או לא הרגו ואנו מעידים שאתם עצמכם הייתם עמנו ביום זה בבבל הרי אלו זוממים ונהרגין או משלמין הואיל וזעדים שהזימום לא השגיחו על עצמה של עדות כלל אם אמת היה או שקר וזו שהאמינה תורה עדות האחרונים על העדים הראשונים גזירת הכתוב הוא אפילו היו העדים הראשונים מאה ובאו שנים והזימום ואמרו להם אנו מעידים שאתם מאה כולכם עמנו הייתם ביום פלוני במקום פלוני הרי אלו נענשין על פיהם שהשנים כמאה ומאה כשני וכן בשתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אין הולכין אחר הרוב אלא דוחין את שתיהן עדים זוממין אינן צריכין התראה ועדים שהוכחשו ולבסוף הזמו הרי אלו נהרגין או לוקין או משלמין מפני שהכחשה תחילת הזמה היא אלא שעדיין לא נגמרה אין מזימין את העדים אלא בפניהם ומכחישין את העדים שלא בפניהם ועדים שהזמו שלא בפניהם הרי הוכחשו לפיכך אם מתו העדי' שהזימום קודם שיזימו אותם בפניהם אין כאן עדות שהרי הכחישו זו את זו ~~עידי נפשות שהוכחשו ולא הזמו אפי' בא הנהרג ברגלי אינם לוקין מפני שהוא לאו שניתן לאזהרת~~

מיתת בית דין ואין לוקין עליו אבל בית דין מכין אותו מכת מרדות כפי מה שיראו עדים זוממי' צריכין הכרזה והיאך היא ההכרזה שלהן כותבין ושולחין לבבל עיר ועיר פלוני ופלוני העידו בכך וכך והזמו והרגנוס או לקו בפנינו או ענשנו אותן כך וכך דינרין שנאמר והנשארים ישמעו ויראו חיוב העדים זוממים לשלם במקום שחייבין לשלם קנס הוא ולפיכך אין משלמין על פי עצמן כיצד הרי שהעידו ונתקררה עדותן בבית דין ואחר כך אמרו שניהם עדות שקר העדנו ואין לזה אצל זה כלום או שאמרו העדנו על זה בכך וכך והזמנו אין משלמין על פיהן אבל אם אמרו העדנו על זה והזמנו בבית דינו של פלוני ונתחייבנו ליתן לו כך וכך הרי אלו משלמין שזו הודאה בממון שנגמר דינו ליתנו ואם אמר האחר כך משלם חלקו:

פרק תשעה עשר

שנים שהעידו ואמרו במזרח הבירה הרג זה את הנפש בשעה פלוני ובאו שנים ואמרו להן במערב הבירה הזאת היתם עמנו בעת הזאת אם יכול העומד במערב לראות מה שבמזרח אינן זוממין ואם אינו יכול לראות הרי אלו זוממין ואין אומרי' שמא מאחר עיניה של ראשוני' רכ ורואין מרחוק יתר מכל אדם וכן אם העידו שנים ואמרו בבקר הרג זה את הנפש בירושלם ובאו שנים ואמרו להן ביום זה בערב היתם עמנו בלוד אם יכול אדם להלך אפילו על הסוס מירושלם ללוד מבקר עד ערב אינן זוממין ואם לאו הרי אלו זוממין ואין אומרים שמא אדם קל ביותר נזדמן להן וקפלו את הדרך אלא בדבר המצוי הידוע לכל משערין לעולם ומזימין אותן שנים שאמרו באחד בשבת הרג זה את הנפש במקום פלוני ובאו שנים ואמרו ביום זה עמנו היתם במקום אחר רחוק אבל ביום שלאחר יום זה הרגו בודאי אפילו העידו האחרונים שקודם כמה ימים הרגו הרי זה ההורג עם עידיו הראשוני' נהרגין שהרי הזמו שבעת שהעידו שהרג עדיין לא נגמר דינו ליהרג אבל באו שני עדים בשלישי בשבת ואמרו באחד בשבת נגמר דינו של פלוני להריגת ובאו שנים ואמרו באחד בשבת עמנו היתם במקום פלוני הרחוק אלא מערב שבת נגמר דינו אין עדים אלו שהזמו נהרגין שהרי מבל מקום בעת שהעידו עליו כבר נגמר דינו להריגה וכן לענין תשלומי קנס כיצד באו שני' בשלישי בשבת ואמרו באחד בשבת נגב ושבת ונגמר דינו ובאו שנים ואמרו באחד בשבת עמנו היתם במקום רחוק אבל בערב שבת נגמר דינו או בשני בשבת נגב ושבת ונגמר דינו אין עדים אלו שהזמו משלמין שהרי מבל מקום בעת שהעידו עליו חייב היה לשלם וכן כל כיוצא בזה אין עידי השטר נעשין זוממין עד שיאמרו בבית דין שטר זה בזמנו כתבנוהו ולא אחרכוהו אבל אם לא אמר כן אף על פי שזמנו של שטר באחר בניסן בירושלם ובאו עדים והעידו שעידי השטר הזה עמהם בבבל ביום זה

מהעיד במקר כו'ער עד זומם בסנהדרין פר' זה בורר: ומצות עשה לעמו' לו כו'ער אם היה חמת חו מקר הכל פ"ן דמכות ותחלתו גם במכילתי': וזה מהחמישה תורה כו'ער דוחין את מתיהן ב בנזיקין פרק מרובה ובסנהדרין פר' זה בורר ובמסכת מכות פרק קמח: עדים זוממי' עד לא נגמרה במסכת כתובות פרק חלון נערות ובמסכת מכות פרק קמח: אין מזימין את העדים כו'ער הכחישו זה את זה פ"ה דכתובות: עידי נפשות שהוכחשו כו'ער ואין לוקין עליו בנזיקין פרק מרובה: אבל בר מכין אותו כו' ער סוף הפרק פרק קמח דמכות:

פרק ששה עשר

ראובן מצל שדה כו' עד בלותו דבר הכל בבבא ב בתרא פרק חזקת הבתים: וכן פיר מיני הפסולין כו' עד בדיינין בסנהדרין פרק זה בורר ופר"ב סימן: ולפי"ז כותבין בסנהדרין וכו' עד לית בכך כלו' החדום הזה בסנהדרין פרק זה בורר ובשדה פרק ב"ב סימן והבאתי פה: כל הכסר לרון כו' עד סוף זה הפרק בסנהדרין פרק זה בורר ובשדה פר"ב סימן והבאתי סוף פרק זה דהלכות סנהדרין:

פרק שבעה עשר

מי שהעידו לו כו' עד לא תעבה ברעך שד פרק בשבועות פרק שבועת העדות ובתוספתא דבי"ר ישמעאל לא תעבה ברעך עד פרק לזה בי"ר זומא: לפיכך מלוינין וכו' עד ומצדדין על פיה בסנהדרין פרק זה בורר: תלמיד

פרק ששה עשר

ראובן שגזל שדה או טלית משמעון ובא יהודה וערער על ראובן ואמר שדה זו או טלית זו שלי היא אין שמעון יכול להעיד לראובן שאין זו השדה של יהודה ולא זו הטלית של יהודה שהרי שמעון רוצה להעמיד שדה זו או טלית זו ביד ראובן שהוא גזלה ממנו בדי שיחזירנה לו מיד הגזלן שהרי אפשר שתהיה הראיה של שמעון שמוציא בה מיד ראובן אפשר שאינו יכול להוציא בה מיד יהודה וכן אם מכר ראובן השדה הגזולה או הנרשה ללוי ובא יהודה לערער על לוי אין שמעון מעיד שאינה של יהודה שמא נחת רוח יש לו להוציאה מיד לוי מכר הטלית הגזולה ללוי ובא יהודה לערער אם מת ראובן שמעון מעיד עליה שאינה של יהוד' שהרי אין טלית זו ותחרת לשמעון לעולם שבבר קנאה הלוקח בי"ש ושיני רשות וכבר מת ראובן הגזלן וא' לו מי יגזל דמיה אבל אם עדיין ראובן קיי' אין שמעו' מעיד אף על הטלית שהנאת היא לו שלא תעמוד ביד יהודה כדי שיבי' ראיה שראובן גזלה וישלם דמיה ובן אם היתה הטלית ביד יורשי ראובן אין שמעון מעיד עליה מפני שסופה שאם תעמוד ביד היורש לחזור לו וכן כל כיוצא בזה ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ובא יהודה לערער על שמעון ולהוציאה מתחת ידו אין ראובן מעיד לו עליה אף על פי שאין עליה אחריות הרי הוא רוצה שתעמוד ביד שמעון כדי שיבא בעל חוב של ראובן ויטרפנה בחובו ולא יהיה לוה רשע ולא ישלם ראובן שמכר פרה או טלית לשמעון ובא יהודה לערער ולהוציאה מיד שמעון ראובן מעיד לו עליה שהיא של שמעון שאפי' עמדה ביד שמעו' אין בעל חובו של ראובן טורף מן המטלטלין ואפילו היו אפיתיקי כמה דברים אמורים בשהיה שמעון מודה שזו הפרה והטלית הם של ראובן המוכר בודאי והוא יודע שבאמת הן שלו אבל אם לא הודה שמעון אין ראובן מעיד לאבד זכות יהודה שאם תצא מתחת ידי שמעון יחזור שמעון ויתבע ראובן דמים ואמר לו מברת לי דבר שאינו שלך שהרי באו עדים ואמרו שהן של יהודה במה דברים אמורים שיעיד ראובן לאבד זכות יהודה ויעמיד המטלטלין ביד שמעון בשבאו עדים והעידו שהם יודעים שראובן הוא שלא היתה לו קרקע מעולם אבל אם לא באו עדים לכך אף על הפרה והטלית אינו מעיד ולמה אינו מעיד עליהם שמא הקנה אותם לבעל חובו אגב קרקע וכתב ר"י קני הקנה לו מטלטלין אגב קרקע שנמצא בעל חובו טורף אף הפרה והטלית לפיכך לא יעיד עליהן שהרי רוצה להעמידן ביד שמעון כדי שיבא בעל חובו ויטרפם וכן כל כיוצא בדברים אלו ודברים אלו אינן תלויין אלא בדעת הדיין ועצם בינתו שיבין עיקר המשפטים וידע דבר הגורם לדבר אחר ויעמיק לראו' אם ימצא שיש לזה העד צד הנאה בעדות זו אפילו ברחוק ונפלאה הדי זה לא יעיד בה וכדרך שלא יעיד בדבר זה שמא נוגע בעדותו הוא כך לא ידון באותו דבר וכן שאר מיני הפסולי' בשם שפוסלין בעדים כך פוסלין בדיינים ולפיכך אין סומכין בסנהדרין שני הקרובים זה לזה בין בסנהדרי קטנה בין בסנהדרי גדולה אבל אלו שמוסיפין עד שבעה לעבר השנה כמו שבארנו בהלכות קדוש החדש ראה לי שאם היה בהן קרובים אין בכך כלום כל הכשר להעיד ויש כשר להעיד ואינו כשר לדון האיהב והשונא והגר והמשוחד וכן הוקן והסרים והממור וסומא באחד מעיניו כשרין להעיד ואינן כשרין לדון דיני נפשות כמו שבארנו:

פרק שבעה עשר

מי שהעידו לו אנשים רבים וגדולים בחכמה ובירואה שהם אומרי' שראו פלוני שעבר עבירה פלונית או שלוה מפלוני אף על פי שהוא מאמין הדבר בלבו כאלו ראהו לא יעיד עד שיראה הדבר בעיניו או יודה לו הלוה מפיו ויאמר לו היה עלי עד שפלוני הלוה לי מנה שכ' והוא עד אחד אי ידעו אין לך עדות שמתקיימת בראייה או בידיעה אלא עדות ממון וכל המעיד מפי אחרים הרי זה עד שקר ועובר בלא תעשה שנאמ' לא תענה ברעך עד שקר לפיכך מאיימין אף על עידי הממון וכיצד מאיימין עליהם מאיימין עליהם בפני הבל ומודיעין אותן כח עדות שקר ובשת המעיד בה בעולם הזה ובעולם הבא ואחר כך מוציאין את כל אדם לחוץ ומשיירין את הגדול שבעדים ואומרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה אם אמר שהוא אמר לי חייב אני לו או איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו והיו מכנסין את העד השני ובודקין אותו כך נמצאו דבריהן מכוונין נושאין ונותנין בדברו ונומרין דין המטמין עדים לחברו וחודה לו ביט לבין עצמו והעדים רואין ושומעין שהוא

השדה אם יש בה פירות אין האריס מעיד ואם אין בה פירות מעיד אבל השוכר אם לקח השכירות בידו ואמר כל מי שיתקיים שדה זו בידו ישול הרי זה מעיד ואם כבר נתן השכירו לבעל השדה אינו מעיד כיון שאם תצא השדה למערער חייב ליתן לו שכר כל השני' שישב בה אינו מעיד וכן כל כיוצ' בזה שמעון שלוה והיה ערב' לראובן ובא יהודה לערער על שמעון הלוה והוציא קרקע מתחת ידו אם יש ל

פרק הפרה כגון דאתו בי תרי ואחד לכן לגבי תיכה לל רב יימר לרב לחמי הני כגעיין בערותן הן לל דייכי דמפילי דייכי הכי מי לא עסיקי דכיקיטי לגבי בירייהו כו':

לשמעון שדה אחר כנגד החוב הרי ראובן הערב יש לו להעיד על אותו קרקע שהיא של שמעון שאין לו הנאה בזה שאם לקחה יהוד' הרי שדה אחרת שיפרע ממנ' בעל חובו וכן לוקח ראשון מעיד ללוקח שני שלקח אחריו שזה השדה שלו והוא שיש למוכר שדה' בן חורין כנגד

ר"ו מיט לו ללוקח מני מדה לחברת פקיה מזה המוכר לבל לוקח מני מעיד לרשעון הפילו אין לו מדה לחברת ודוקא בלקח רשעון בלח בחרירות דהי מפיק לה מערער מיכיה לה הדר לבני לבל קבה בחרירות לה דכוגע בעדות הוה דהי מפקי לה מיכיה הדר בלוקח מני פקבה קרקע ה המטוערב לו לשבם:

דמי שדה' של לוקח ראשון שאין ללוקח ראשון הנא' בעמיד' זה השדה ביד לוק' שני שאפי' נטרף לוקח הראשון על המוכר הוא חוזר והרי יש לו' שדה אחרת שיגבה ממנ':

חוב ויטרוף ממנו ולא יהיה לו ממה לגבות וקשה לרי דלא לפילו לית ליה לרעא ניחום לב"ח גדול מיהא חובו כנגד מני הקרקעות ולא הייכו טעמא דחיים משום קרקע בלוגזלה והיוסף לו למחר יב"ח בעלה ויקחכה ולא יהיה לו ממה לחזור ולגבות מן המוכר לבל משום ב"ח לא חיישינן ולא דמי להא דאמרי' מפני מעמידה בפני ב"ח דהתם הוה בעמתו הוה יודע שם יש לו בעלי חובין וכו' בתו' ושקשה לרבינו משמון למאי לא קאמר לוקח מעיד למוכר והוה דלית ליה חרעא מחריתי בין לפרי בין לפה:

ר"ח דאיכא פיר' בקרע מעריין לה כטל האריס חלקו דהי מקיל לה ה המערע יטו"ב הפירו כרין בגזל הה דאיכא פירא ונם לא טרח בלום בסנה זו מעיד דלא מרויח מידי בהאי עדות ואי משו פירות מיכל כבר דלא נפקינן מיניה בגזל לא מפיק פירי מיכל לרים ר"משם:

ר"פ' יקח דמכות מסמע דאפילו קרוב של ערב פסול להעיד לפילו נבי מלוה ולוה ועיין בהי' מכירה פ"ט ע"ב:

ר"ב כרב פפי בריתא התם לבל בחביתקף פסק כרב זביד דאמ' לימו חוזר עלין לם מכרה מלא ב בחזרין לפילו נמצאת מחיב מלו:

העיד האחד ונחקרה עדותו וכלשר כמו מבוארנו ומגרף לדעת לא יהא צריך התראה שבל׳:

מפורסת במברך את הפס מהיו מכניסין העדים כו׳ וחאר

דיקא מדמזי רמוזי וקוצין דפרק מרובה כמי מכתבתי הכי לחלה ומה מכתב הר״חבד ז״ל על טעם ר״ת מחיבו יודע מהו מסכתת להפ״ק דמכות תלמוד פרוך גמרת

חייב לחבירו כו׳ דמקלי ומריכן עד

חיכף דמיבעי לה להה כו׳ ולפיקך

מכללדברי יהודה סבר לחו מחת

בו מעם לוקין עליו מכח לו׳ ומהדרי

למר שלח גמריכן מתוכיח סם רע

מה מוכיח סם רע לחו מיתן בו

מעשה ולוקין עליו לקי כל לחו

בו מעשה לוקין עליו ופרכיכן

למוכיח סם רע מבן לוקין ומפלמי

חלח לחתרים לוקים מדרי מכרים

זוממין וברכיכן מה לעדים זוממין

מבן לח לריכין התרחה מוכיח סם

רע יוכיח וחזר הדין לא רחי זה

כרחי זה ולא רחי זה כרחי זה הבד

הסוה מבחן מהן להום מחי בו מעשה

ולוקין עליו כו׳ הלמיך טעמך

דהתרחה ובעדה ומעשה חד הוה

כלפון לית לן בה בבר לפום הלכתה

לוקין על לחו מיתן בו מעשה

בבל התרחה מלחי מכרים זוממין

דחדום הוה כדחמרת להדיח כרך

מרובה בממתין דשר זומם ם

מהבירתי והבילוך כלח ומה מהקשם

הר״חבד ז״ל מתברך הח להבינה פ׳

מכושת הניין ובד׳ תור ובכתי דוכתי

כל לחו מיתן בו מעשה לוקין

עליו חוץ מבשנגע ותמר ומקלל חת

חביו בשם ומברך להי מקלל וחתר

שפשט פיו כלפי מעלה והם על

חביו חייבל רבו להם וגם זה

כפום בעיני: כשם שהעדים

מזימין כו׳ מד כתי נבנסת וכת

יוכיח פרק דמכות: שהיה שהעידו

על לחים טרפה כו׳ שר עלה הזימו

חלה טרפה בתבל בהדיין כרך

הלה הכשרפין: שהיה שהעידו

כו׳ער וחין מפלמין חת הבוכר לים

מבכת מכות: העידו על שמכר

בעבד כו׳ער מפי קבלה הם פרק

קמה דמכות: כך קבלו חכמים

עד והרמיבו הכריך להלקותו פרק

קמה דבה בדין וכ׳ קמה דמכות:

חבל לם העידו על מחבלו עד

כלמר זומם למעות לחתו כרך

קמה דמכות: מכיס שהעידו על

רחובן מבלף כו׳ עד כוף הפ׳ כוף

כרך הנחנקין:

פרק אחד ועשרים

עדים שהעידו שפלו׳ גירש אשתו ולא נתן לה כתובה והזמו והלא בין היום בין למחר אם גידש סופו ליתן כתובה אומרים כמה רוצה אדם ליתן בכתובתה של זו שתמכור אותה בשבת הנאה ומשלמין דמי טובת ההנאה זו ומשערין באשה ובכתובה שאם האשה היתה חולה או זקנה או שהיה שלו׳ בינה לבין בעלה אין דמי הכתוב׳ בשהמכר כמו דמיה אם היתה האש׳ בריאה וקטנה אומדין אם יש ביניה׳ קטטה שזו קרוב׳ מן הגירושין ורחוקה מזהמית׳ וכן אין טובת הנאה של כתובה המרובה לפי טובת הנאה של כתובה המועטת שאם היתה כתובת׳ אלף זו והרי היא נמכרת בטובת הנאה במאה ואם הית׳ מאה אינה נמכרת בעשר׳ אלא בפחו׳ ודברי אלו כפי מה שישערו הדיינים העידו על זה שחייב לפלוני אלף זוז על מנת ליתן מבאן ועד ל׳ יום והלוה אומר עד חמש שנים אחר השלש׳ יום ונמצאו זממין אומרין כמה רוצה אד׳ ליתן ויהיו בידו אלף זוז חמש שני׳ ומשלמין כן ללוה וכן כל כיוצא בזה העידו על שורו של זה שנגח ונמצאו זממין משלמין חצי נזק ואם אין השור שוה חצי נזק משלמין דמי חשור בלבד שאין משלם חצי נזק אלא מגופו לפיכך אם העידו עליו שאבל פירות או שבר כלים בדרך הילוכו משלמין נזק שלם וכן כל כיוצא בזה העידו על פלוני שהפיל שן עבדו ואחר כך סימא את עינו והזמו משלמין לאדון דמי העבד ודמי עינו העידו שסימא את עינו ואחר הפיל את שינו והזמו ואח׳ נמצא הדבר הפך שהאדון הפיל את שינו ואחר כך סימא את עינו משלמין דמי עין לעבד וכן כל כיוצ׳ בזה: עידי קינוי וסתירה שהזמו לוקין בא עד אחר והעיד שזנתה אחר קינוי וסתירה ונמצא אותו העד זומם משלם כתובתה היו שני׳ הן עידי הקינוי והסתירה והנזמא ונמצאו זממין משלמין כנגד הכתוב׳ ואין לוקין ולמה לא יהרגו והרי העידו בטומא׳ לפי שלא התרו בה ב׳ שהעידו על זה שגנב וטבח או מכר והזמו משלמין את הכל העידו שני׳ שגנב והעידו שני׳ אחרים שטבח או מכר והזמו אלו ואלו הרי הראשוני׳ משלמין תשלומי כפל ואחרוני׳ משלמין שני׳ ושלשה הזמו האחרונים בלבד הרי הגנב משלם תשלומי כפל והעד׳ האחרונים משלמין לגנב תשלומי ארבעה וחמשה נמצא אחד מן האחרוני׳ זומם בטלה עד׳ שניה נמצ׳ אחד מן הראשוני׳ זומם בטלה כל העד׳ שאם אין גניבה אין הטביחה או המכירה מחייבתו לשלם כלום: שני׳ שהעידו שאבל שדה זו ג׳ שני׳ ונמצאו זממין משלמין לבעל חשדה דמי השדה העידו שני׳ שאבלה שנה ראשונ׳ ושני׳ שאבלה שנה שניה ושני׳ שאבלה שנה שלישי׳ והזמו כולן משלשין ביניהם שאפי׳ שעדות החזקה שלש עדיו הן הרי הן כעד׳ אחת להזמה לפיכך ג׳ אחים ואחר מצטרף עם כל אחד ואח׳ והעידו בכל שנה שנה הרי אלו שלש עדיות ותתקי׳ בהן החזקה והן כעד׳ אחת להזמה שאם הזמו כולן הרי שלש האחין משלמין חצי דמי השדה וזה שנצטרף עם כל אחד מהן משלם חצי דמיה: שלש

פרק אחד ועשרים

עדים מהעידו מניחים כו׳ עד דמי טובת הנאה זו בגזיקין פרק החובל ופ״ק דמכות: ומעמידין בלמה בכתובתה כו׳ עד כפי מה שישערו הדיינין פי׳ בחון ז״ל וכתבו״י חלמם ז״ל ופ״ק דמכות: העידו על זה מהו חייב וכו׳ עד וכן כל כיוצ׳ בזה פ״ק דמכות: העידו על פלוני שהפילו מן עבדו וכו׳ עד דמי שיהו

כתב הר״חבד ז״ל והוא כתב בהלכות חובל ומזיק שהאדון חייב מפלם חלה חם תפם העבד וחל׳ העדים שהזמו למה הן משלמין עכ״ל: **ואני** **אומר** מה שכתב בהלכות חובל הוא פ״ד וכבר כתבתי שם כי עיקר אותה הלכה בגיטין פרק המוליח והטעם לפי שהיו מטוחרר גמור עד לידי וכן כתב שם ז״ל ומה שכתבנו בפרק עיקרה פרק מרובה והוא תלמוד ערוך שם ומה שהקשה הר״חבר ים לנו לומר טעמא דתלמוד מפוש דתלה דחכמי דיכן כמחשבתן כדכתיב כלמר זומם עליו רעה וחי תפם לא מפקינן מיניה וזה פשו בעיני: העידו שסימא את עינו כו׳ עד וכן כל כיוצ׳ בזה בגזיקין פ׳ מרובה: **מכיס** שהעידו על זה שגנב עד שלשם כלום בגזיקין פרק מרובה: **מכיס** שהעידו מחכל כו׳ עד דמי השבה בבבא בתרא פרק חזקת הבתים: **העידו** מכיס מחכלה מנה כו׳ עד משלם חבי דמיה בגזיקין פרק מרובה ובבבא בתרא פרק חזקת הבתים: **שלם**

פרק עשרים אין

זוממין חדום הוא שם הרגוהו וכפרט נהרגין לא הרגו נהרגין ובפרט פר' קמץ דמכות ושם במה מלמד מהעידו עליו ואחר כך הוזמו רבי פדימו אומר כך הוזמו ממם דאלו שם יהיה להם להרג אלא פדימו סבמרו ערומין להרגו וכן מקבת רבותי בעלי התוספות ז"ל וגם הרי"ף מקובי ורשובי ז"ל תמהו כן ושם במה מלמד אלא על דין הוא סיכה המתון מיד זה ליד זה גם זה הסכימו מדתנן מ מעידין הנו בחיים פלוני חייב מלקות כו' סוף מכות ועוד תנן מעידין הנו בחיים פלוני בזה חייב לזה מנה וכו' ולבסוף תנן אין עדי זוממין נהרגין עד שיגמר הדין כו' כחכמים וכן הלכה וגם בתשובת הגאונים ז"ל כתובכך ולפיכך חיכי רוח"ם סבום בה והרוכה לחלוק צריך להבית ריחיה: היו העדים פלמה וחפילו הם מחה הם העידו בבית דין זה לחר זה והעיד כל לחד מהן לחר חבירו בתוך כדי דבור והוזמו מקבתן לין נעבמ"ע מיוזמו כולן לבל חם היה הפסק בי' זה לזה יתר מכדי דבור סהו כדי מאת פלו' תלמיד לרב הרי כחלקה העדות והעדים סהוזמו נעבמין והעדים הלחרים סהיה ביניהם ובין דברי הרחבונים הפסק לין נעבמ"ע ולף על פי סבטלה העדות כולה מפני סהן כת לחת הוחיל ונפסלה מקבת נפסלה כולה עד כאן לשון רי"ף ז"ל ולות בידות מונה מן הספר היסר סחתום בחתימת ידו מזכיתי כו כסבתתי לתרץ ה הבבי וחספר סהביא לידי הריחבר היה בו מה סהיה ולפי מה ממבח

כתב זה לומי יודע מהו כי מלחר שלח בתוך כדי דבור וכחסבו שבי כתות לעניין הזמה למה תבטל עדות הכת הלחרונה ויהרג הרובח ועוד מה זה שלח' והזוממין והעדים הלחרונים וכו' לין נעבמ"ע ומה עונש רלוי להם עכ"ל:

ואני לומר עיקר הלכה זו כלמרה פרק קמץ דמכות דתנן על פי שנים עדים או פלמה עדים זומת המת כו' עד מה פלמה מזימין לת העדים לף פלמה מזימין לת העדים חלף לין כהרגין עד סיהו שניהם עדים זוממין מכיין לפילו הן מלה לל עדים עכ"ל ולל כתוך ורבי ממעון לומר מה שנים עדים זוממין כל ה' בתוך כדי דבור על חבירו ולהייך פ' מרובה כדי שלת פלוס תלמיד לרב ועוד תנן פ"ק דמכו' קוף לות' מסנה ומה ב' כמבח ה' מהן קרוב או פסול עדותן בטלה לף ג' כמבח לחד מהן קרוב או ככול עדותן בטלה ומנין לחבי"ן לל עדים וכזה"ק פ' מרובה גמ' מתני' דתנן על פי ב' וטבח על פי ב' כו' סקלין וטרי' בממעתין דער זומם דכותה בגניבה וטביחה עד דלמרינן נימא כתני' סנים לומרי' סנגנב כו' עד לומר ר' יוסי בר"ח כסתי עדיות לבל בעדות לחת עדות סבטלה מקבתה בטלה כולה ושילו' מלי בסתי עדיות ומלי בעדות לחת תלמיד לחת בסתי עדיות ממם כגון בסתי כתי עדים בעדות לחת בבת לחת בזה לחר זה ומי לומר רבי יוכי בעדות לחת בבת לחת בזה לחר זה כי מסהדי לגניבה והדרי ומסהדי לטביחה כי מתומי לטביחה ערות סבטלה מקבתה בטלה כולה ולימתומי להו לגניבה מהיכל תיתי הל לגלו בסתי עדיות בעדות לחת כעין סתי עדיות ומלי ניהו בבת לחת בזה לחר זה לבל בעדו' לחת עדות סבטלה מקבתה בטלה כולה וכברוה דכולי עלמ' תוך כדי דבור כדיבוד דמי כו' וקיימת לן כי הלי סוגיל דפסיטו ולזיל וכרבי יוסי דסוגין כותיה ועוד דרבי יוכי כמקו עמו וכי ריחקת בה מפיד לתיל כולה כמו סכתב רמ"ז ל לות בלות ועל הדרך ההוא רלוי לפסוק בכל מקום ומכלת לומר בבח רלסוגה כתנן קמץ דמכות ובבח מכייה דער יוזמו כולן כרבי ממעון ומה מחילק בין העידו זה בתוך כדי דיבור מל חבירו כלמן גמ' מכות ומה מכתב ולם היה הפסק בינים בסוף סוגין דמכות ומסקנת דפרק מרובה מהעתקתי ובזה כל דברי מבולרים ומתוררים ומה מהקסה ר"לבד ז"ל מפני מה עדותן בטלה כבר לתה רולה דמוכח לה במתניתין דמכות מדכתיב עדים והכי כמי לתיל דרבי יוכי פרק מרובה ומה מלמר מן הזוממין והנעבמין לינו בספר היסר ומינו מה מכתב בענין מלמן לחרים הוא כלמן המסנה דמכות בלו לחרים והזימום כו' וכן למן כעבמין מהיה רלוי להם להעבם זהו לם הייבו פוסקים כרבי עקיבא דמסבת מכות דלמר לל בא הפלימי להקל עליו חלל להחמיד עליו לעשות דינו כיוצא בלילו וכן היה לבו לומר לפילו במלה לבל לבו פוסקין כרבי ממעון דלמר במתניתי' דמכות סלין כהרגין ולין מפלמין ממון עד סיוזמו כולן ועוד תניא פר' קמץ דמכות לין מפלמין עד סיזמו כולן ומכל מקום בטלה עדות כולן הוחיל ובטלה מקבתן כסוגיין דפ' מרובה וחם פסוט וברור ולל היה לי כורך להלריך כל כך לל מפני סתלמי הלחבר ז"ל בלוכי יודע והדבר ידוע סהכל היה לפניו כמולכן ערוך ולקבר לפסוט גרם לי לטון לרוך:

סעיד

פרק עשרים

אין עדים זוממין נהרגין ולא לוקין ולא משלמי' עד שיהיו שניהם ראויין לעדות ויזומו שניהן אחר שנגמר הדין אבל אם הזם אחד מהן בלבד או שהוזמו שניהם קודם גמר דין או אחר גמר דין ונמצא אחד מהן קרוב או פסול אין נעבשין אף על פי שהוזמו ונפסלו לכל עדו' שבתורה נהרג זה שהעידו עליו ואחר כך הוזמו אינן נהרגין מן הדין שנאמר כאשר זמם לעשות ועדיין לא עשה ורב' זה מפי הקבלה אבל אם לקה זה שהעידו עליו לוקין וכן אם יצא הממון מיד זה ליד זה בעדותן חוזר לבעליו ומשלמין לו היו העדים שלשה אפי' מאה אם העידו בבית דין זה אחר זה והעיד כל אחר מהן אחר חבירו בתוך כדי דבור והוזמו מקצתן אין נעבשין עד שיוזמו כולן אבל אם היה הפסק בין זה לזה יתר מכדי דבור שהוא כדי שאלת שלום תלמיד לרב הרי נחלקה העדות והשנים שהוזמו נעבשין והשניים האחרים שהיה בין דבריהם ודברי הראשונים הפסק אין נעבשין ואף על פי שבטלה העדות כולה מפני שהן כת אחת הואיל ונפסלה מקצתה נפסלה כולה: העיד

לבל לם לין עדים כו' עד סוף הפרק מסכמת הלחבונים ז"ל:

עדים זוממין כו' עד לבל ערות כתורה תחלתו פרק קמץ דמכות וסופו בנזיקין פרק מרובה: נהדב זה מהעידו עליו כו' עד ומשלמין לו **כתב** הריחבר ז"ל מבום הוא זה עכ"ל: **ואני** תומר לה ידעתי במה תלה המבום לם במה מלמ' מפי הקבלה זה הלכ' רוחת בבל התלמוד דער'

השטר כשר והעדים כשרים שאיפשר שכתבוהו ואחרוהו וכשזיז בירושלם באחד באדר כתב שטר זה שם ואחרו זמנו וכתבו זמנו בניסן אמרו בזמנו כתבוהו והזמו אם יש שם עדים שיודעים היום שחתמו על השטר זה או עדים שראו זה השטר ותתימת ידם בו ביום פלוני בין שהוזמו הרי נפסלו למפרע מיום שנודע שחתמו על השטר שהעדים החתומים על השטר הרי הן כמי שנחקרה עדותן בבית דין בעת החתימה אבל אם אין עדים שראו עדותן ולא ראו השטר מקודם אינן נפסלין אלא מעת שהעידו בבית דין שזה כתב ירן ואמרו בזמנו כתבוהו ואיפשר שביום זה שהעידו בבית דין בו ביום חתמו על השטר שיש לו כמה שנים והם שקרו ואמרו בזמנו כתבנו:

"מכאן כתב"ח דפטור סים לומי מוקדם יום לומר מלוחר כהב לת מחזקין ריעותא בפטר' ולת תמ"ד בעל הפטר על התחתוכה חלת מחזקין בקיום עידי הפטר ם מלוחר הוא ו וכפר ותוברם בדים גמרי ב דנטו' ברי הוא דקיום פטרות

חג"הם ולי הכות נרחה להבית ריחיה לדברי ר"ח ת מהת דפרק נטו פמו' פט' פזמנו בפטת וכו' הלת כתובה ברים פ"ב מהילכות תלוה:

מי לת ליבמי כ"פבל דתמר עדים החתומי' על הפטר נעמה כמי מכחקיה עדותן בבי דין וכו' והכת לפמול הפטר עלין הרחייה הילכך מעמידין פטר זה בחזקת מלוחר והטוען כי מוקדם הוא עליו הרחיה עיטור וכתב בעיטור דמסתברי דרוקא דחית חזק חתימות ידיהו דלת מבי למיפבלי מפום מוקדם דכיון דחית חזק יד בעל הפטר על העליונה ולת מחזקין ביה ריעותא ומחזקין ליה כפטרת מעליא כההיא דע"ז ההוא פטרת דהוה כתיב ביה פית פכין יתירתא וכו' וכי הת דנטו פמוט דטוביא וחתי דכפתי' ותודי הת לת תודי לת חלת מחזקין ליה כפטר כשר ולת תמ"ד בהתי פפיקת יד בעל הפטר על התחתוכה ולמכוי מפחר פטרות ודכוות' כגון פכתב בפבת ולת כתב יוס וכגון פית מלה וזוזת דנט פמוט וכגון פדי מכוריה לך ופדיתי מכורי' לך ורומיהן מהפטר כשר חלת פים בו פ' במממעות לבל לפכול הפטר ולמכוייהו מפחר פטרי דכל יפרל בחזקת כשרים וחזקה כמי דלין העדים חותמי' על הפטר לאכ נעמו בדולין כדלמרי' בהחיה תודית דלת הוה כתי' בה ולמ' לן כתובו וחתומו והבו לה דלין בית דין חותמין לאכ נעמה כהלכ' ובהחיה תודית דלת הוה כתי' בה ולימתמוד עכת בהו בכפפין לולין דמיתכת לינון דלו לומר ר' דבהת רבה בר מילת טעי הוה לומר טעות סופר הוא וחזקין ליה לפטרת ומפתברת דלו לומר לימתבע לי מיפתבע ליה לבל לת כתקיים הפטר על בעל הפטר להבית דלייה ולל קיים פטרת וחות לריכת ובפטר קיום סברת דינן דלף על נב דליכת פרער ועדים מבויין טעכינן ליה לנן כדלית בקיום עכ מן העיטור ועין בסוף הילכות תלוה עכ:

מעיד

כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה שנאמר לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל ואין לוקין על לאו זה מפני שניתן לאזהרת מיתת בית דין שכל חכם שמורד על דבריהם מיתתו בחנק שנאמר והאיש אשר יעשה בזדון וגו' אחד דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה ואחד דברים שלמדום מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן כגון זה הוא ואחד דברי' שעשאום כייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה והן הגזרו' והתקנות והמנהגות כל אחד ואחד מאלו השלשה דברי' מצות עשה לשמוע להן והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה הרי הוא אומר על פי התורה אשר יורוך אלו התקנות וחגזירות והמנהגות שיורו בהם לרבי כדי לחזק הדת ולתקן העולם ועל המשפט אשר יאמרו אלו דברי שילמדו אותן מן הדין באחד מן המדות שהתורה נדרשת בהן מכל הדבר אשר יגידו לך זו הקבלה שקבלו איש מפיאיש: דברי קבלה אין בהן מחלוקת לעולם וכל דבר שתמצ' בו מחלוקת בידוע שאינו קבלה ממשה רבינו ודברים שלומדין מן הדין אם הסכימו עליהם בית דין הגדול כולן הרי הסכימו ואם נחלקו בהן הולכין אחר הרוב ומוציאין הדין אחר הרבים וכן הגזרות והתקנות והמנהגות אם ראו מקצתן שראוי לגזור גזירה או לתקן תקנה או שינהגו העם המנהג הזה וראו מקצתן שאין ראוי לגזור גזירה זו ולא לתקן תקנה זו ולא להניח מנהג זה נושאין ונותנין אלו כנגד אלו והולכין אחר רובן ומוציאין הדבר אחר הרבים כשהיה בית דין הגדול קיים לא היתה מחלוקת בישראל אלא כל דין שנולד בו ספק לאחד מישר' שואל לבית דין שבעירו אם ירעו אמרו לו אם לאו הרי השואל עם אותו בית דין או עם שלוחיו עולין לירושלם ושואלין לבית דין שבהר הבית אם ירעו אמרו להם לאו הכל באין לבית דין שעל פתח העזרה אם ירעו אמרו להן ואם לאו הכל באין ללשכת הגזית לבית דין הגדול ושואלין אם היה הדבר שנולד בי הספק לכל ירוע אצל בית דין הגדול בין מפי הקבלה בין מפי המדה שדנו בה אומרים מיד אם לא היה הדבר ברור אצל בית דין הגדול דנין בו בשעתן ונותנין בדבר עד שיסכימו כולן או יעמדו למניין וילכו אחר הרוב ויאמרו לכל השואלים כך הלכה והולכין להן: משבטל ב"ד הגדול רבתה מחלוקת בישראל זה משמא ונותן טעם לדבריו וזה מטהר ונותן טעם לדבריו זה אוסר וזה מתיר שני הכתים או שתי בתי דינין שנחלקו שלא בזמן הסנהדרין או עד שלא הגיע הדבר להן בין בזמן אחד בין בזה אחר זה אחד מטהר ואחד מטמא אחד אוסר ואחד מתיר אם אינך יודע להיכן הדין נוטה בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל:

פרק שני

בית דין הגדול שדרשו באחד מן המדות כפי מה שנראה בעיניהם שהדין כך ודנו דין ועמד אחריהם בית דין אחר ונראה לו טעם אחר לסתור אותו הדין הרי זה סותר ואין כפי מה שנראה בעיניו שנ' אל השופט אשר יהיה בימים ההם אינך חייב ללכת אלא אחר ב"ד שבדורך ב"ד שגזרו גזרה או תקנו תקנה והנהיגו מנהג ופשט בכל הדבר בישראל ועמד אחריהם בית דין אחר ובקש לבטל דברי הראשונים ולעקור אותה התקנה ואותה הגזירה ואותו המנהג אינו יכול עד שיהיה גדול מן הראשונים בחכמ' ובמנין היה גדול בחכמה אבל לא במנין במנין אבל לא בחכמה אינו יכול לבטל את דבריו אפילו בטל הטעם שבגללו גזרו הראשונים או התקינו אין האחרונים יכולין לבטל עד שיהיו גדולים מהם: והאי

[ה] הכי כתיב רב יוסף בפ"ק דע"ז הלכה כרבי יהושע בן קרחה ורלה כת"ק דאמר להם אחר מהן גדול ב בחכמה ובמנין הלך אחריו ואם להן הלך אחר המחמיר וכתב בפ"ה והוא הדין לבני הלשכה שיהא עמהם ליכא דאמרי ולא כתבוה הלכה כדברי מי עכ"ל וברפיכן בירושלמי דתרומות ופרק תפוח מלחמה כפס שלקוח לטהר את הטמא כך לקוח לטמא את הטהור ודין הברייתא דפ"ק דע"ז כך היא בסנהל לחכם ואסור לו יסנהל לחכם ויתיר ובפרק הלן טריפות ת"ח פסקה [illegible] דפרק רבי הלל יעתר דמילה גר' שהל לרבי סימון ופרח לרבי אחי ואסר לחייקר רבי סימון לא כן תניא בסנהל לחכם ואסור לא יסנהל לחכם אחר שמת ויתיר כתוב בפ"ה כרחה דלא כן תני הוא קושיא כלומר למה כעס ר' סימון לא סניכו בסוס מקום בסנהל לחכם ואסור לא יסנהל לחכם אחר שמת ויתיר כי מפני כך מתרן שלהכך היה וכרת בספר היסוד דאין קפידא בסנהל דין פיגלה לזה עזה לומר כן דהא לאחרי בפ"ע פרק רבי ישמעאל כפרק טיפורי דרבה חיננא ואסרי מיירי בסנהלה הסנהלה בבית המדרש ונחלקו בה ולא בפסטו לא כדברי זה ולא כדברי זה עכ:

ואני חומר החמת כיעיקר הלכ' זו כמנית בתוספת עדויות פ' קמא ומייתי להו פרק אין מעמידין גמרא מתני' דהלו דבריהם של גויים כו' לפיסק דמתן לפניהם ים להם פני הנרחין בהלכ' דגרסי' לתמהה ורבי יהודה הנשיא היכי הלים למיסרי תקנתא תלמידי ד דמתחי והלל והתנן פי' פ"ק דעדיו' אין בית דין רשאי לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין ועוד אמר רבה בר בר חנה אר' יוחנן בכל יבול לבטל דברי ב"ד חבירו אוץ מפתחה עמר דבר פתח יבא וישלמו ויבטל אין סומכין לו ופריך החמר רב פפייה הא ר' רבה הוחיל ופסט היכורן בכל ישרחל ומתן לא פסט היכורו בכל ישרחל דחמ' רב מתן בר חבא אר' יוחנן יפנו רבותיכו ובריקן על מתן פלוני פסט היכורו בריב ישרל ומכו רבותיו על דברי רפנב ועל דברי ר' שמע' בר מדון מהיו אומ' אין נוזרין גזירה על הצבור אלא אם רוב הצבור יכולין לעמוד בה אמ' רב אדא בר אהבה מאי קרחה במלרה אתם נחרים ואותי אתם קובעים הגוי כלו מי ליכא גוי כלו ורק עבר עלי אחיבדרה אותי אתם קובעים ואי לא לא עכ והלהבר לכי סרחה כי התלמוד תולה הכל בפסט היכורן בכל ישרחל כתב כן וכלל הכל הפילו חלוהו ובי דיכו ורמ' זל רוח אחרת עמודהים קטה לן כיון דקחסי לי' מתתיבי דבחירת' למאי חיכטריך להקטויי מדברי ר אמורה דאמ' רבה בר בר חנה אר' יוחנן כו' וכי יהודה ועוד לקרא ועוד רבי יוחנן גופיה מה רחה לאחוץ בין ת"ח דבר לעמר דברים פפסט היכורן בכל ישרחל ולת הכך ית פסוי לן דפסט היכורן בכל ישרחל אבל אחריני אמא לא פסט היכורן בכל ישרחל ויכול לבטל והרי אתן לא פסוט לכורו בכל ישרל ועל כן קיבל תרבותיו הו רחה בטב לאחוץ

ולומר כי בעמר דברים של דיני תורה ופלא בגזרו לעשות סייג לתורה אם גדול ממנו בחכמה ובמנין יכול לבטל אבל בדברים שבגזרו לעשות סייג לתורה כגון ית דבר שכולן הן לעשות סייג לתורה כדמפ' לה פ"ק דשבת בגמרא מתני' דיש דבר בגזרו בו ביום ופליג מניה בהכי ואחרו גזרו על פיתן ושמנן מטוש ייכן ועל ייכן מטו בבותייהן ועל בבותייה מטו דבר אחר ועל דבר אחר מטוש דבר אחר כדמכייך נמי פרק אין מעמידין אפי' היה גדול ממנו בחכמה ובמנין אינו יכול לבטל אחת מהן ואפ"ה להדר לאחקטויי מדרבה בר בר חנה כלומ' ואפי' תימא כי רבי יהודה נשיחה גדול בחכמה ובמנין מתלמידי שמחי והלל אפ"ה אין לו לבטל גזרת שמן מטו דהוה מי' דבר ואחר רבה בר בר חנה אר' יוחנן בכל וכו והא דיקט אפילו חלוהו ובי לישנא דברייתא וגזימה הוא דקאחר לפי שאין גדול מהן ולפיכך כתבה ר"מ זל בבא בפני עצמה בתמוך וזל היה גדול בחכמה אבל לא במנין כו' שם ולא אחלקו בו כליעזר דגמרא פרק אין מעמידין ואחריה כתבוה היא דרבה בר בר חנה אר' יוחנן כו' בלא בדברים שלא שמו אותן כדי לעשות סייג לתורה אלא כאחר ולאסור אותן לעשות סייג אם פסט היכורן בכל ישרחל אין בי"ד הגדול אחריו יכול לעקרן ולהתירן ואפילו היה גדול מן הראשונ' ולא רבה להזכיר חלוהו ובית דינו בפירוש משום דקאל כי יוחנן אילין חלוהו בא לטמא ולטהר כו' ועוד כי לפי מעלתו לא יבוזה ביטידתו לעשות דבר שלי חיפסר לעשותו ולומר אותן זל בלשון כולל: היה גדול בחכמה אבל לא במנין כו' עד שיהיו גדולים מהם **כתב** הרחב זל מיטוד טוקי ירושלם קטיל עליה מהרחשונים תקנוהו ורבן יוחנן בן זכאי בטלה אחר חורבן מפני שבטל הטעם של רחשונ' ולא היה גדול **כרחשונים** שכל: **ואני** חומר עיקר הלכה זו במכחות פרק רבי ישמעאל מצבה ובגמרא מקיל וטרי עלה ומסיק דכר' יהודה סל דחמר מן התורה והכ' אותה ברחם קמבה הלכו סופר פרק ט"ו ופירשו רבותיו בעלי התוספות זל דלעני' דלכורה משמע דמן התורה היא חומרא בפרק מיכה קולח דמיד שהחיר מזרח לאותר וכדמסיק מילי התקין חדש התקין וגם ר"מ זל פסק אותה ההלכה פי' דהלכות מחלוקות לסורות וגם בפי' המכניות וכזה כמכלו דברים קיימין בלא קושיא כלל: והיינך

מלם כיתי עדים כו' שד מתכח כת לחרת ועמה מוסד בזיקין פרק כיצד הרגל: [illegible] בבן סורר ומורה כו' עד רומזים זה לת זה לין נהרגין
הכל פרק הנחנקין:

פרק שנים ועשרים שתי כתב

כיתי עדים כו' עד מעלם מכה במכוונת פרק כל המכעבין: מיד בעל המטר וכו' ירידה לי וכו' עד כמו מביאיהן

ה"ה בבבלי זל ים מקשים על זה והלא מטר מעבוד קרקעות הוא ועוד לכי לומר מלין זה דומה לדרש

שלש כיתי עדים שנתקי' בעדותן ששוד זה מועד ונמצאת כת ראשונ' ושנייה זממין כולן פטודין נמצאו שלשתן זממין כולן חייבין לשלם חצי נוק שאעפ שהוא תם משלם חצי נוק בר"א כשהיו כולן רומזין זה את זה או שבאו

ר צופין או שהיו מכירין בעל השור ולא הכירו השור אבל אם אין שם אחת מאילו הרי כת ראשונה ושני' פטורין שהרי הן אומרי' לא באנו אלא לחייבו חצי נוק ולא ידענו שתבא כת אחרת ויעשה מועד וכן שנים שהעידו בבן סורר ומורה עדות הראשונה ובאו שנים אחרים והעידו עליו עדו' האחרונה שבח יהרג והזמו שתיהן כת הראשונה לוקה ואינה נהרגת מפני שיכולין לומר לחלקותו באנו אבל כת האחרונה נהרגת שעל פיהן בלבד נהרג היתה הכת האחרונה ד' שנים אומרים בפנינו גנב ושנ' אומרי' בפנינו אבל והזמו כולן נהרגין העידו שנ' שוה גנב נפש מישראל ומכרו והזמו הרי אלו נחנקין העידו שנים שגנבו והעידו שנים אחרים שמכרו בין שהזמו עידי גניבה בין שהזמו עידי מכיר' כל כת מהן שהזמה נהרגת שהגניבה היא תחילת חיובו של זה מיתת העידו שנים שמכרו לזה הישראל והזמו הלא הרי שם עדים שגנבו הרי אילו פטורין שאפי' לא הזמו לא היה זה נהרג מפני שיכול לומר עבדי מכרתי באו עידי גניבה אחר שהזמו עידי מכירה אפילו ראיבו אותם רומזין זה את זה אין נהרגין מוציא שם רע על אשתו שהביא עדים שזנתה כשהיא ארוסה והביא אביה עדים והיומם הרי עדי הבעל נהרגין חזר הבעל והביא עד' והיום עידי האב הרי עידי האב נהרגין ומשלמין ממון לבעל נהרגין מפני שעידי הבעל נגמר דינם להריגה בעדותן ומשלמין קנס מפני שנגמר דין הבעל לשלם קנס בעדותן ונמצאו נפשות לזה וממון לזה וכן שנים שהעידו על זה שבא על נערה המאורסה והזמו נהרגין ואין משלמין בא על בתו של פלוני והזמו נהרגין ומשלמין הקנס לנטען פלו' רבע השור והזמו נסקלין ואין משלמין שורו של פלוני נסקלין ומשלמין דמי השור לבעל השור וכן כל כיוצא בזה:

פרק שנים ועשרים

שתי

כיתי עדים המכחישות זו את זו שבא עד אחד מכת זו ועד אחד מכת זו והעידו בעדות אחרת אין כאן עדות שהרי בודאי אחד מהן שקר ואין ידוע מי הוא משניהם באה כת זו בפני עצמה והעידה ובאה כת זו והעידה עדו' אחרת בפני עצמה מקבלין שתי אחת מהן בפני עצמה

ראובן שהוציא על שמעון שני שטרות אחד במנה ואחד במאתים וכפר שמעון בשני השטרות ועידי שטר זה כת אחת מאותן השנים שהבחישו זו את זו ועידי השטר השני הבת השנייה ג' הרי שמעון משלם מנה שיד בעל השטר על התחתונה וישבע על השאר שהשבוע זו שישבע על השאר בנקיטת חפץ כדין מורה במקצת שהרי עליו שני עדים בשדים מעידין במקצת הממון שכפר בכולו ולא תהא הודאת פיו גדולה מ מהעדאת עד' כמו שבארנו הוציא ראובן שטר על לוי ועדיו כת אחת משתיהם והוצי' שמעון שטר שני על לוי ועדיו הבת השנייה ולוי כופר בשניהם הרי ראובן נשבע ונוטל ושמעון נשבע ונוטל שבודאי אחד מהן יש לו אצלו ושבועה זו בתקנת חכמים כדין חנוני על פנקסו הוציא ראובן שטר על שמעון ועדיו כת אחת מהן והוציא שטר שני על לוי ועדיו הבת השנייה וכל אחד מהן כופר בו המוצי' מחבירו עליו הראיה ואיל ואין ראובן יכול לקיים אחד משני שטרות הרי כל שטר מהן כחרש ושני הנטענים נשבעין הסת ונפטרין ברא כשבאו שתי הבתות להעיד כאחת אבל כל המוצי' שטר שיש בו עדות כת אחת משתיהן הרי זה גובה בו ואם הוציא אחר כך בין הוא בין אחר שטר שיש בו עדות הבת השנייה הרי זה גובה בו בין ממלוה הראשון בין מאחר שהרי כל כת משתיהן באה בפני עצמה והעידה מי שהביא עדים ונחקרה עדותן והזמו וחזר והביא עדי אחרים באותה הטענה עצמה והזמו אפילו מאה כת ואחר כך הביא עדים אחרים באותה הטענה עצמה ונמצאת עדות אלו האחרונים מבוטלת דינן על פיהן שאף על פי שהוחזק זה שטען טענה זו להביא עדים שקרני' הרי לא הוחזקו אלו העדים האחרונים שהן משקרין אבל שטר שקרא עליו ערער והוא שיבאו שנים ויאמרו ממנו שאל לויף לו שטר זה אעפ שנתקיים השטר מחותמיו אין נוגין בו לעולם ויראת לי שאם באו עידי השטר והעידו הן בעצמן על כתב ירן נוגין בו:

ג כרב הונ' לגבי רב חסד' דאמ' בהדי מקרי למה לי מהדי רבו הוה עכ:

ב בממון לא חם תלמוד' לכל זה דאפילו לין עם אחד מכל אלו הדברי דיתין כת דאמו' יכולה לומ' לכן לחיובי למחזיק בפירו' לתיכן דכיון דמחזיק בפירו' לבית דין ודאי לטובתו בתו ל להחזיקן בקרקע ולא לחיובי בפירות ד' וכן מסמע פרק אלו מכילות גבי עובד' דלובוה דרב כפרק לוכם ליה חמרא כו':

הלכות ממרים

פרק ראשון

בית דין

יש בכללן תשע מצות שלש מצות עשה ושש מצות לא תעשה וזהו פרטן:

הגדול כו'	א	לעשות על פיהתורה שאמרו לנו בית דין הגדול:	ב	שלא לסור מדבריהם:	
עד להטכן	ג	שלא להוסיף על התורה לא במצות שבכתב ולא בפירושן שלמדנו מפי השמועה:			
עליהם ב	ד	שלא לגרוע מן הכל:	ה	שלא לקלל אב ואם:	
בספרי דבי רב: כל	ו	שלא להבותם:	ז	לכברם:	ח לירא:
	ט	שלא יהיה הבן סורר ומורה על קול אביו ואמו:		וביאור מצות אלו בפרקים אלו:	

פרק ראשון

בית דין

הגדול שבירושלם הם עיקר תורה שבעל פה הם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישר' תעליהן ותבטיח' תורה שב' על פי התורה אשר ירוך זו מצות עשה וכל המאמין במשה רביבו ובתורתו חייב לסמוך מעשה תורת עליהן ולהשען עליהן כל

היה חכם מופלא כו׳ עד נודע לו מיתה פי׳ דמכהדרין [redacted] שלש מהדברים צריך לכך במכהדרין פרק בתמר הדין: וכיצד דנין זקן
תמרוקי [redacted] במכהדרין פרק הנחנקין:

פרק רביעי זה כלל גדול כו׳ עד הוא מתחייב והן מקילין הרי זה חייב הכל פרק הנחנקין: מחלוקת לדעת רבי מאיר הוא דתנינן התם זה הכלל

כך כו׳ עד מפי הקבלה **כתב** הרמב״ם ז״ל זה סמוך לדעת רבי מאיר הוא דתנינן התם זה הכלל גדול בדבר מזדונו כרת ושגגתו חטאת

היה חכם מופלא של בית דין חלק ושנה ולמד לאחרים כדבריו אבל לא הורה לעשות פטור שנאמר והאיש אשר יעשה בזדון לא שיאמר בזדון אלא יורה לעשות או יעשה הוא בעצמו מצאן חוץ למקומן והמרה עליהן פטור שנאמר וקמת ועלית אל המקום מלמד שהמקום גורם לו מיתה וכל אלו וכיוצא בהן שהן פטורין מן המיתה יש לבית דין הגדול לנדותם ולהבותן ולהפרישן ולמנען מללמד כפי מה שיראה להן שהדבר צריך לכך וכיצד דיני זקן ממרא בעת שיפלא דבר ויורה בו חכם המגיע להורא׳ בין בדבר שיראה בעיניו בין בדבר שקבל מרבותיו מהרי הוא והחולקין עמו עולין לירושלם ובאין לבית דין שעל פתח הר הבית ואומר להן בית דין כך הוא הדין אם כמעט וקבל מקן מטהב ואם לאו באין כולן לבית דין שעל פתח העזרה ואומר להם גם הם כך הוא הדין אם קבלו ילכו להם ואם לאו כולן באין לבית דין הגדול ללשכת הגזית שמשם תורה יוצאת לכל ישראל שנאמר מן המקום ההוא אשר יבחר ה׳ ובית דין אומרין להם כך הוא הדין ויוצאין כולן חזר זה החכם לעירו ושנה ולמד כדרך שהוא לומד הרי זה פטור הורה לעשות או שעשה בהוראתו חייב מיתה ואינו צריך התראה אפילו נתן טעם לדבריו אין שומעין לו אלא כיון שראו ערים שעשה כהוראתו או שהורה לאחרים לעשות נומרין דינו למיתה: בית דין שבעירו תופשין אותו ומעלין אותו משם לירושלם ואין ממיתין אותו בבית דין שבעירו ולא בבית דין הגדול שיצא חוץ לירושלם אלא מעלין אותו לבי׳ דין הגדול שבירושלם ועד׳ הרגל משמרי׳ אותו וחונקין אותו ברגל שנאמר וכל ישר׳ ישמעו ויראו מכלל שצריך הכרזה וארבע׳ צריכין הכרזה זקן ממרא ועדים זוממין והמסית ובן סורר ומורה שהרי בכולן נאמר ישמעו ויראו:

כדבי מקיבא לבי רבי יהודה דאמר ממיתין אותו מיד וכותבין ומולחין בכל המקומות וכו׳ עכ״ל:

פרק רביעי

זה שהלך על בית דין הגדול בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת בין שהיו הן אומרים והוא מתירם בין שהיו הן מתירין והוא אומר הרי זה חייב מיתה אפילו היו הן והוא אומר מפי הקבלה ואמר כך קבלתי מרבותיי הן אומרים כך נראה בעיניהם שהדין נותן הואיל ונשא ונתן עליהן ברבר ועשה או כיוצא בזה לעשות הרי זה חייב ואין צריך לומר אם הם מורים מפי הקבלה וכן אם חלק עליהם בגזרה מן הגזירות שגזרו בדבר שיש בשגגתו חטאת וזדונו כרת כגון שהתיר החמין ביום י״ד בניסן בשעת ששית או אסרו בהנאה בשעה חמישית הרי זה חייב מיתה וכן כל כיוצא בזה: אחד דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת שנחלקו בו או שנחלקו בדבר הבא לידי דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כיצד נחלקו באשׁ זו אם היא ערוה אם לאו אם מראה דם זה מכאה באשה או לא אם זו טמאה לידה או לא אם זו זבה או לא אם חלב זה אסור או מותר וכל כיוצא באלו הרי זה חלק בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת וכיצד דבר המביא לידי דבר שהייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כגון שנחלקו בעיבור שנה אם מעברין עד הפורי׳ או בכל אדר הרי זה חייב שזה מביא לידי חמין בפסח וכן אם נחלקו בדין מדיני ממונות או במיני דיני ממונות הרי זה חייב שהרי לדבריו של זה שאומר שזה חייב לזה כל שנטל ממנו בדין נטל ועל פי בית דין נטל ולדבריו של זה שאומר פטור או שאמר שאין אלו ראויין לדון כל שנטל גזל הוא בידו ואם קדש בו אשה אינה מקודשת ולדברי האומ׳ שלו נטל הבא עליה במזיד עטש כרת בשוגג חייב חטאת ונמצא הדבר מביא לידי דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת וכן אם נחלקו בדיני מכות אם זה חייב מלקות או אינו או שחלק במיניין הדיינים שלוקין בפניהם הרי זה חייב שהרי לדברי האומר אינו לוקה חובלין הם בו וחייבין לשלם וכל מה שישטול מהן בדין נוטל ולדברי האומר בן מלקות הוא כל שישטל מהן גזל הוא בידו ואם קדש בו אשה אינה מקודשת וכן אם נחלקו בערכין או בחרמין אם זה חייב ליתן או אינו חייב הרי זה חייב שהרי לדברי האומר אינו חייב ליתן אם לקחו ממנו הרי זה גזל והמקדש בו אשה אינה מקודשת וכן אם חלק עליהן בפדיון קדשי׳ אם נפדו או לא נפדו הרי זה חייב שהרי לדברי האומר אין זה פדיון אם קדש בו אשה אינה מקודשת וכן אם נחלקו בעריפת העגלה אם אלו חייבין להביא או לא הרי זה חייב שהרי לדברי האומר חייבין להביא הרי היא אסורה בהנאה והמקדש בו אשה אינה מקודשת וכן אם נחלקו בעורלה וכן אם נחלקו בלקט שכחה ופיאה אם זה לעניים או לבעל הבית הרי זה חייב שהרי לדברי האומר לבעל הבית הרי זה גזל ביד העני ואם קדש בו אשה אינה מקודשת וכן אם חלק עליהן באב מאבות הטומאה כגון נגעי בשר או נגעי בתים או נגעי בגדים הרי זה חייב שהרי לדברי האומר טהור להבנס במקדש לאכול קדשים ולדברי האומר טמא אם נכנס או אכל במזיד עונש כרת ובשוגג חייב חטאת וכן אם נחלקו בטהרת מצורע אם יש לזה טהרה או אין לו וכן אם נחלקו בהשקאת סוטה אם זו צריכה לשתות או אינה צריכה הרי זה חייב שהרי לדברי האומר צריכה אם מת הבעל קודם שתשתה הרי זו אסורה ליבמה ולדברי האומר אינה צריכה מתייבמת וכן כל כיוצא בזה צריכין לברוק ולחקור אם היתה המחלוקת זו מבאה לידי דבר זה ודבר זה מביא לידי דבר שני אפי׳ אחד מאה דברים אם יבא בסוף לדב׳ שזדונו כרת ושגגתו חטאת בין שהיה הזקן מיקל והן מחמירין בין שהיה הוא מחמיר והן מקילין חייב ואם לא תביא המחלוקת לידי כך הרי זה פטור חוץ ממצות תפילין בלבר כיצד הורה להוכיח שטעה חמשה בתפילין ועשנה חמש טעיות הרי זה חייב והוא שיעשה בתחילה ארבע בתים כהלכתן ויבא חמישית וידבק בחיצון שהבית החיצון שאינו ראוי את האויר תמיד פסול וחיוב זקן ממרא על דבר זה הלכה מפי הקבלה: אבל

ואני אומר היכי יודע מקום בכין לשאום כולל דהא תלמוד ערוך הוא פרק הנחנקין גמרא מתקיף לה חומר בדברי קופיי כו׳ דגרסינן התם רבי אלעזר אמר לוטעית היכו חייב ת״ח אלא שגגתו מדברי תורה ופירושו מדברי קופיים והם להוסיף והם מוסיף גורע ואין לנו הלכה תפילין כולה ואין הלכה כרבי יהודה ומקשינן והא חיכה לולבו כו׳ והתם׳ כיצית כו׳ ומקיל ושרי עליה טובא ומהדר לקשויי לפוס פיגין הני הכי תפילין כמי כו׳ עד דאמר רבי זירא בית החיצון מחיכו רואה את הוא׳ פסול ולא מכיר ובשום גירסא ובשום מקום מחלוק רבי אלעזר על רבי חופעית בזה וכולן כמי לית להו בהיתא למר והקשה למר הכל אומר בשם רבו ואם הסוגיא היכה מחלוקת היכו לבין רבו ולכך פסק כרבי אלעזר דהוי חופעית ואליבא דרבי יהוד׳ חדית דליכא מאן דפליג עליה ועוד דרבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה ועוד דכולה סוגיין אזלא ומתרצא אליביה ועוד דבפרק לולב הגזול כמי פסקינן כותיה דר׳ יהודה ועוד דאשכחן התם לר״ח זל דגרים מילתיה בלשון חכמים דאמרי התם מהו דתימא הואיל ואמ׳ ל׳ יהוד׳ לולב כרי לאגד הוי מיניה ליה מיבעי להו לחודיה הכי והכי לחודיה קמ״ל ור״ח זל לית ליה דתימא הואיל ואמ׳ חכמי בין לאגוד בין שיחיכו לולב כסדר הילכך הו׳ כרי לאגד ועוד דהיה ברי׳ דיקא מסיק תלמוד ליכא מאן דפליג עלה ובמכחו כמי פ׳ התכלת כולה סוגיין הכי אזלא ובירושלמי דפ׳ הנחנקין מייתי לה ולפיכך סתם על דברי רבותיו ומכלו

מוסף

והיאך יהיו גדולים מהם עכ"ל ולא
חלקו בו בירושלמי דמכות: בר"ה
בדברים פלוגתא אמו לומר כו' עכ"ל
גדול מן הרמבנים זהו מה ש
מכתבתי למעלה ממימרא דרבה
בר בר חנה אלו יחכון בה"ח דבר מפ
לין מעמידין דמסכת ע"ז ומפין
דסנה: ויש לבאר לעקור וכו' עכ"ל
מסתות יראל בספרי פרשת סופטי'
לגבי נביא ובסנהדרין פרק נגמר
דין והרבה מקומו': בר"ה מכרחה
להם כו"ע בחכמה ובמנין הכל פ'
לין מעמידין: וכל בר מהתיר
מני דברים כו' עכ"ל יסורו לדורות
פרק לין מעמידין דיקרו לי בי דינא
מריש: וכן ים להם להתיר ליסורי
תורה לפי שעה כו' עכ"ל סוף הפרק

כתב הר"ר זל כל הלה יפת
רוח מכל דבר שגזרו
עליו וקבלוהו לקיים ולמעמרת פל
תורה לין בו משום מוסיף לפילו
קבעוהו לדורות ועשאוהו ככל תורה
ומכוונו למקרא כרחכן בכמה
דוכתי וקרא לקמכתא בעלמא ואם
גרע לפי כורך שעה כגון שיהו בהר
הכרמל לף זה דבר תורה הוא עת
לעשו ליי הפרו תורתך ולא תמכא
ליסור מוסיף הלא במעו שעה כגון
לולב ותפילין וציצית וכיוצא בהם
בין לשעה בין לדורות בין פקבעה
בדבר תורה בין שלא קבעה עכ"ל:

ואני לומר זו מחלוקת יפנה
בין הרמבנים זל ריש
פ' בתרא דעירובין דפליגי להוסיף
לי בעי כוותה לו לא ובמכתת דלא
הסכה פרק ראהו בר פלונתא דר'
אלעזר ורבי יהושע לגבי מתנות ו
ובסנהדרין פ' הנחנקין בסתעתין
דזקן ממרא ורבו בזה הרעות וחלו
וחלו דברי אלהים חיים הם ודוח
לחד לכל והלמת יורה דרכו:

פרק שלישי

מי שאינו מודה בתור' שבעל פה אינו זקן ממרא האמור בתורה
אלא הרי זה בכלל המינים ומיתתו ביד כל אדם מאחר מ
שנתפרש שהוא כופר בתורה שבעל פה מורידין אותו ולא מעלין כשאר כל המינין ואפיקורסין
והאומרין אין תורה מן השמי' והמכחיש והמשומדין כל אלו אינן בכלל ישראל ואין צריך לא עדים ולא התראה ולא
דיינים אלא כל הדורג אחר מהן עשה מצוה גדולה והסיר המכשול בר"א באיש שכפר בתורה שבעל פה
במחשבתו וברברים שנראו לו והלך אחר דעתו הקלה ואחר שורידות לבו וכפר בתורה שבעל פה תחילה וכן
כל התועים אחריו אבל בני התועים ובני בניהם שהורידו אותם אבותם ונולדו במינות וגדלו אותן על"ו הרי הוא
כתינוק שנשבה לבין הגוים וגדלוהו על דתם שהוא אנוס ואף על פי ששמע אחר כך שהאיהודי וראה היהודים
ודתם הרי הוא כאנוס שהרי גדלוהו על טעותם כך אלו ברכי אבותם ששמעו לפיכך ראוי להחזירן בתשובה
ולמשכם ברברי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה ולא ימהר ארם להרגן אבל זקן ממרא האמור בתורה הוא
חכם אחר מחכמי ישראל שיש בידו קבלה ודן ומורה ברברי תורה כמו שירדנו וירדו כל חכמי ישראל שבאת לו
מחלוקה ברין מן הדיני' עם בית דין הגדול ולא חזר לדבריהם אלא חלק על"ו והם דנים הוא גזרה
גזרה על ו תורה מיתה ומתורה ויש לו חלק לעולם הבא אע"פ שהוא דן והם דנים הוא קבל והם קבלו הרי התורה
חלקה להם בכבוד ואם רצו בית דין למחול על בכבודן ולהניחו אינן יכולים כרי
שלא ירבו מחלוקות בישראל אין זקן ממרא חייב מיתה עד שיהא חכם
שהגיע להוראה סמוך בסנהדרין ויחלוק
על בר בר' שזרונו כרת ושגגתו חטאת
או בתפילין ויורה לעשות כהוראתו או
יעשה הא על פי הוראתו ויחלוק עליהם
והן יושבי' בלשכת הגזית אבל אם היה
תלמיד שלא הגיע להוראה והורה לעשו'
פשו' שנא' כי יפלא ממך דבר למשפט מי שלא יפלא ממנו אלא דבר מופלא:
היה

ר' יהושע בן קרחה אומר שלשה דברים סח לי זקיני
מלכי ירושלים בעל סמוכל על
קנוין כו' בן כורי ומורה טרנו
למחול חביו ולחי וכו' וכסבלתי
לגבל רבותינו שנרדו על שני' הודו
לו על זקן ממרא לא הודו לו כרי
שלא ירבו המחלוקות בישרא"ל

ר' יהושע בן קרחה אומר שלשה דברים סח לי זקיני
מלכי ירושלים בעל סמוכל על
קנוין כו' בן כורי ומורה טרנו
למחול חביו ולחי וכו' וכסבלתי
לגבל רבותינו שנרדו על שני' הודו
לו על זקן ממרא לא הודו לו כרי
שלא ירבו המחלוקות בישרא"ל

פרק שלישי

מי שאינו מודה בתור' שבעל פה אינו זקן ממרא האמור בתורה
אלא הרי זה בכלל המינים ומיתתו ביד כל אדם מאחר מ
שנתפרש שהוא כופר בתורה שבעל פה מורידין אותו ולא מעלין כשאר כל המינין ואפיקורסין
והאומרין אין תורה מן השמי' והמכחיש והמשומדין כל אלו אינן בכלל ישראל ואין צריך לא עדים ולא התראה ולא
דיינים אלא כל הדורג אחר מהן עשה מצוה גדולה והסיר המכשול בר"א באיש שכפר בתורה שבעל פה
במחשבתו וברברים שנראו לו והלך אחר דעתו הקלה ואחר שורידות לבו וכפר בתורה שבעל פה תחילה וכן
כל התועים אחריו אבל בני התועים ובני בניהם שהורידו אותם אבותם ונולדו במינות וגדלו אותן על"ו הרי הוא
כתינוק שנשבה לבין הגוים וגדלוהו על דתם שהוא אנוס ואף על פי ששמע אחר כך שהאיהודי וראה היהודים
ודתם הרי הוא כאנוס שהרי גדלוהו על טעותם כך אלו ברכי אבותם ששמעו לפיכך ראוי להחזירן בתשובה
ולמשכם ברברי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה ולא ימהר ארם להרגן אבל זקן ממרא האמור בתורה הוא
חכם אחר מחכמי ישראל שיש בידו קבלה ודן ומורה ברברי תורה כמו שירדנו וירדו כל חכמי ישראל שבאת לו
מחלוקה ברין מן הדיני' עם בית דין הגדול ולא חזר לדבריהם אלא חלק על"ו והם דנים הוא גזרה
גזרה על ו תורה מיתה ומתורה ויש לו חלק לעולם הבא אע"פ שהוא דן והם דנים הוא קבל והם קבלו הרי התורה
חלקה להם בכבוד ואם רצו בית דין למחול על בכבודן ולהניחו אינן יכולים כרי
שלא ירבו מחלוקות בישראל אין זקן ממרא חייב מיתה עד שיהא חכם
שהגיע להוראה סמוך בסנהדרין ויחלוק
על בר בר' שזרונו כרת ושגגתו חטאת
או בתפילין ויורה לעשות כהוראתו או
יעשה הא על פי הוראתו ויחלוק עליהם
והן יושבי' בלשכת הגזית אבל אם היה
תלמיד שלא הגיע להוראה והורה לעשו'
פשו' שנא' כי יפלא ממך דבר למשפט מי שלא יפלא ממנו אלא דבר מופלא:
היה

[1] כרי"מ אין בית דין הגדול ולא חלקו בו אלא בשאר דיני תורה אבל דברים שראו בית דין לגזור ולעשות סיג לתורה אם פשט איסורן בכל אין בר' גדול אחר יכול לעקרן ולהתירן אפילו הוה גדול מן הראשונים ויש לבית דין לעקור אף דברים אלו לפי שעה אע"פ שהוא קטן מן הראשונים שלא יהו גזירות אילו חכמים מדברי תורה עצמה שאפילו דברי תורה יש לבל בית דין לעקרו הראת שעה כיצד בית דין שראו לחזק הדת ולעשות סיג כרי שלא יעברו העם על דברי תורה מבין ועונשין שלא כרין אבל אין קובעין הדבר לדורות ואמר שהלכה כך הוא וכן אם ראו לפי שעה לבטל מצות עשה או לעבור על מצות לא תעשה כרי להחזיר רבים לדת או להציל רבים מישראל מלהכשל בדברים אחרים עושין לפי מה שצריכה השעה כשם שהרופא הותך ידו או רגלו של זה כדי שיחיה כולו כך בית דין מורים בזמן מן הזמנים לעבור על קצת מצות לפי שעה כדי שיתקיימו מלם כדרך שאמרו חכמים הראשונים חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה

בית דין שנראה להן לגזור גזירה או לתקן תקנה או להנהיג מנהג צריכין להתיישב ברבר ולידע תחלה אם רוב הצבור יכולין לעמוד בהן או אם אין יכולין לעמוד ולעולם אין גוזרין גזי' על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה הרי שגזרו בית דין גזירה ודימו שרוב הקהל יכולין לעמוד בה ואחר שגזרה פקפקו העם בה ולא פשטה ברוב הקהל הרי זו בטילה ואינן רשאין לכוף את העם ללכת בה גזרו ודמו שפשטה בכל ישראל ועמד הדבר כן שני' רבות ולאחר זמן מרובה עמד בר אחר ובדק בכל ישר' וראה שאין את הגזי' פושט בכל ישר' יש לו רשות לבטל ואפי' היה פחות [2] מבית דין הראשון בחכמה ובמנין ובל בית דין שהתיר שני דברים אל ימהר להתיר רבר שלישי הואיל ויש לבית דין לגזור ולאסו' דבר המותר ועמד אסורו לדורו' וכן יש להן להתיר איסורי תורה לפי שעה מהו זה שהוהירה תור' לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו שלא לתוסף על דברי תורה ולא לגרוע מהן' ולקבוע הדבר לעולם בדבר שהוא מן התור' בין בתורה שבכתב בין בתורה שבעל פה כיצד הרי כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו מפי השמועה למדו שזה הכתוב אסר לבשל ולאכול בשר בחלב בין בשר בהמה בין בשר חיה אבל בשר העוף מותר בחלב מן התורה אם יבא בית דין ויתיר בשר חיה בחלב הרי זה גורע ואם יאסור בשר העוף ויאמ' שהוא בכלל הגדי והוא אסור מן התורה הרי זה מוסיף אבל אם אמר בשר העוף מותר מן התורה ואנו נאסו' אותו ונודיע לעם שהוא גזירה שלא יבא מן הדבר חזבה ויאמרו העוף מותר מפני שלא נתפרש כך החיה מותרת שהרי לא נתפרשה ויבא אחר לומ' אף בשר בהמה מותרת חרין מן העו ויבא אחר לומר אף בשר העו מותר בחלב פרה או הכבשה שלא נאמר אלא אמו מינו ויבא אחר לומ' אף בו חלב העו שאינה אמו מותר שלא נאמר אלא אבו לפיכך נאסור כל בשר בחלב אפילו בשר עוף אין זה מוסיף אלא עושה סיג לתורה
וכן כל כיוצא בזה:

[1] כרי"מ התם פרין לין מעמידין דיה דבר מילפילו לם יבא לליהו לין מומחין לו ומפרש טעמ' הוחיל ופטו לחיקורן ברוב ימרילל עכ"ל:

[2] בסיפרי תניא מכיין פלין מוסיפין על הלולב ועל הציצית לל לה תוקף עליו פלין כוחתין מהן לל לה תגרע ממכו מכיין פלם פתח לברך ברכת כהנים לה יאמר הוחיל ו ופתחתי לברך חוקף מצלי כגון יי אלהי לבותיכם לל לה תוקף וחות' בריתך כמ"ר לולב כריך לגר לפיכך פרי פלין לחוק לה דהלי לחודיה קלי והלי לחודיה קלי כדמפרש פ' הנחנקין ובזבחים פרק התערובו' מטמע דהניתן בתנה לחת לם נתנו בד' עבר על בל תוקף והניתן במתן ר' לם נתנן בלחת עבר על לה תגרע וכן ר' טוטפות מבתפילין לם עשה ה' עבר על בל תוקף ב' עבר על בל תגרע כרלוקת פרק ה הנחנקין ל"ב:

[3] כרי"מכחן בר' יהודה הכסיף מהתיר הטמן מהלי טעמת לקמ על פי מדרילל גזר עלין כרי"ת התם:

[4] כרי"ת ר' יהושע בן קרחה אומר שלשה דברים סח לי זקיני מלכי ירושלים בעל סמוכל על קנוין כו' בן כורי ומורה טרנו למחול חביו ולחי וכו' וכסבלתי לגבל רבותינו שנרדו על שני' הודו לו על זקן ממרא לא הודו לו כרי שלא ירבו המחלוקות בישרא"ל

[5] תר"י חיבו חת' חלה על רבר מזדוכו כרת ושגגתו חטאת כרי"ת ר' יהוד' חומ' ברבר מעיקרו מרברי תורה ופירושו מרברי סופרים ורבי מעטן הו לפי ריקדין לחד מרברי סופרים ומפרש טעמ' רכולהו ובסוף המסקנ' תר"י לעזר תר"י חומרי חיבו חלה על רבר מעיקרו מרברי תורה וכירושו מרברי סופרים ויש בו להוסיף וחם הוסיף גורע וחין לנו חלה תפלין וחלוכה ר' יהודה ורחלה מה מפטין כרבי מחיר מטו' רמתרגם התם כל הבריית' טמפר' הטפוך כי יפלא וגו' חלוכה ברבי מחיר כרחל רב הונח בר חיכוח לרבה תרגמה להח מתניית' חלוכה ברבי מחיר וכו"ע עכ:

ח כריתת בירום למי דפירה תבל חס ים לו הודו רבנן לרבי ירמיה בפ"ק דיקדושין מהוכרה מעל תב והא דתניא נאמר כבד את אביך ואת אמך ונאמר כבד י' מהונך מה להלן חסרון כיס אף כאן ח חסרון כיס היינו שבריך מיבטל ממלאכתו ויכבדנו כרמב"ם התם פ"ז ועיין בסימן ט"ו ע"כ:

כלום אישור הכו: משל אב ואם אין ממון לאב ויש ממון לבן מפני את ה[illegible] בשאר הדברים שהמשמשי' משמשין בהן את הרב ועומד מפניו בדרך שהוא עומד מפני רבו והאב שהיה תלמיד בנו אין האב עומד מפני הבן אבל הבן עומד מפני אביו אף על פי שהוא תלמידו וחייב לכבדו בשאר דרכיו בשעת עשיית משאו ומתנו ועשיית חפציו ביצד הגשלה בדבר אביו למקום לא יאמר מוטרוני בשביל עצמי פטרוני בשביל עצמי אלא מוטרוני בשביל אבא פטרוני בשביל אבאון כל כיוצ בזה לעולם יכלול בכלל דבריו שהוא חושש בכבוד אביו ושמח ידא ממנו וחייב לכבדו אפילו לאחר מיתו כיצד היה אומר דבר שמועה כפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא אומר כך אומר אבא מרי אני כפרת משכבו בד"א בתוך ל' חדש של אחר מיתתו אבל לאחר ל' חדש אומר זכרונו לחיי העולם הבא אחר האיש ואחר האשה חייבין במורא וכבוד אלא שהאיש יש בידו לעשות והאשה אין בידה לעשות שהרי רשות אחרים עליה לפיכך אם נתגרשה או נתאלמנה הרי שניהם שוים עד היכן הוא כיבוד אב ואם אפי' נטלו כים של זהובים שלו והשליכו בפניו ליב לא יבלם ולא יצעוך בפניהם ולא יכעום כנגדם אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק ועד היכן מוראן אפילו הכה בראשו ודקו בפניו לא יכלימם אלא ישתוק ויירא ויפחד ממלך מלכי המלכים שצוהו בכך שאילו מלך בשר ודם גזר עליו דבר שהוא מצעד יתר מזה לא היה יכול לפרכס בדבר קל וחומר למי שאמר והיה העולם ברצונו: אפ"פ שבכך נצטוינו אמור לאדם להכביד עולו על בניו ולדקדק בכבודו עמהם שלא יביאם לידי מכשול אלא ימחל ויתעלם שהאב שמחל על כבודו כבודו מחול והמכה בנו גדול מנדין אותו שהרי' הוא עובר על ולפני עוד לא תיתן מכשול: מי מפתחתו מלי: שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לטהן עמהם כפי דעתם עד שירחם עליה' ואם אי איפשר לו לעמד מפני שנשתטו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם בראוי להם: הממזר חייב בכבוד אביו ומוראו אף על פי שהוא פטור על מכתו וקללתו עד שיעשה תשובה אפי' היה אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו ראהו עובר על דברי תורה לא יאמר לו אבא עברת על דברי תורה אלא יאמר לו אבא כתוב בתורה כך וכך כאילו הוא שואל ממנו ולא כמוהירו מי שאמ' לו אביו לעבור על דברי תור' בין שאמר לו לעבור על מצות לא תעשה או לבטל מצות עשה אפילו של דבריהם הרי זה לא ישמע לו שנאמר איש אמו ואביו תראו ואת שבתותי תשמרו כולכם חייבין בכבודי אמר לו אביו השקני מים ויש בידו לעשו' מצו' אם אפשר למצוה שתעשה על ידי אחרים תעשה ויתעסק בכבוד אביו שאין מבטלין מצוה מפני מצוה ואם אין שם אחרים לעשותה יתעסק במצוה ויניח כבוד אביו שהוא ואביו חייבין בדבר מצוה ותלמוד תורה גדול מביבוד אב ואם: אמ' לו אביו השקני מים ואמרה לו אמו השקני מים מניח כבוד אמו ועוסק בכבוד אביו תחילה מפני שהו' ואמו חייבין בכבוד אביו חי' אדם לכבד את אשת אביו אפ"פ שאין אמו כל זמן שאביו קיים שזה בכלל כבוד אביו ובן מכבד בעל אמו כל זמן שאמו קיימת אבל אחר מיתה אינו חייב ומרבי כופר' שהרי אדם חי' בכבוד אחיו הגדול ככבוד אביו:

מרבוית דאת לאיך

מרבויא דאת לאיך וכלה כתב מו יתירה ע"כ:

פרק שביעי בן

סורר ומור' האמו' בתורה הרי נתפרשה בו סקילה ולא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר והיכן הזהיר לא תאכלו על הדם לא תאכל אבילה המביאה לידי שפיכות דמים וזו אבילת בן סורר ומורה שאינו נהרג אלא על אבילה מכוערת שאכל שנאמ' זולל וסובא מפי השמוע למדו שזולל הוא האוכל בשר בערבתנות וסובא השותה יין בערבתנות: אבילה זו שהוא חייב עליה דברים הרבה יש בהם והן כולן הלכה מפי הקבלה אינו חייב סקילה עד שיגנוב משל אביו ויקנה בשר בזול ויין בזול ויאכל וישתה חוץ מרשות אביו בחבורה שכולן ריקנין ופתותין ויאכל הבשר חי ואינו חי בשל ואינו מבושל כדרך שהגנבים אוכלים וישתה היין מזוג כדרך שהגרגרנים שותים והוא שיאכל משקל המשים דינרי' מבשר זהבמלוגמא" אחת וישתה חצילת" מ"ן זה בבת אחת גנב משל אביו ואכל אבילה זו ברשות אביו או שגנב משל אחרים ואכל אבילה זו הכיערת בין ברשות אביו בין ברשות אחרים הרי זה פטור וכן אם גנב משל אביו ואכל אבילה מכיערת כזו ברשות אחרים והיתה אבילת מצוה אפילו מדבריהם או אבילת עבירה אפי' מדבריהם פטור שנאמר איננו שומע בקולנו שאינו עובר באבילה זו אלא על קולם יצא זה שעבר בה על דברי תורה או שאכלה בדבר מצוה כיצד אכל אבילה זו המכיערת עם החבורה הרעה שאוכל עמהם בדבר מצוה או שאכלו מעשר שני בירושלם אפילו אכלו בתנאי אבלים שהיא מצוה מדבריהם הרי זה פטור וכן אם אבלה מגבלות וטרפות שקצים ורמשים אפילו אכל בתענית צבור כזה עבירה מדבריהם הרי זה פטור מן המיתה אכל כל מאכל ולא אכל בשר בהמה אף"פ שאכל אבילה זו מבשר העוף פטור ואם אכל אבילה זו מבשר בהמה והשל' החמשים דינר' מבשר העוף חייב שתה כל משקה ולא שתה יין פטור אכל בשר חי ושתה יין חי פטו' שזה קרי היא ואין אדם יכול להמשך בזה וכן אם אכל בשר מליח ביו' השלישי למליחותו או שתה יין מנתו פטור שאין אדם יכול להמשך בזה לא ענש הכתוב קטן שלא בא לכלל המצות וכן איש שגדל והרי הוא ברשות עצמו אינו נסקל מפני שגנב ואכל ושתה אבילה זו המכוערת האביצר מפי השמועה למדו שאין דין זה אלא בבן ג' שנה ויום אחד שהביא שתי שערות ומשיביא שתי שערות עד שיקיף כל הגיד ואחר שיקיף השער כל הגיד הרי הוא ברשות עצמו ואינו נסקל כל ימיו של בן סורר ומורה אינן אלא ג' חדשים מאחר שיביא שתי שערות לפי שאיפש' שתתעבר אשתו ויהיה עוברה ניכר בשלשה חדשים ונאמר כי יהיה לאיש בן סורר ומורה ולא אב סורד ומורה הא למדת שאם הקיף השיער את כל הגיד קודם שישלים שלשה חדשים הרי זה פטו': כיצד דנין בן סורר ומורה מביאין אותו אביו ואמו תחילה לבית דין של שלשה ואומרים להם בנינו זה סורד ומורה ומביאין שני עדי' שגנב משל אביו וקנה בשר ויין כמה שגנב ואכל את אבילה האמור' את ההתראה וזו היא עדו' הראשון ומלקין אותו כשאר חייבי מלקיו' שנאמר ויסרו אותו ולא ישמע אליהם חזר וגנב משל אביו ואכל אבילה זו אביו ואמו מביאין אותו לבית דין של ג' ומביאין שנים ומעידין עליו שגנב ואכל אבילה זו האמורה אחר שהתרו בו וזו היא עדות אחרונה אפילו היו השנים הראשונים כן האחרונים ואחר שמקבלין עדותן בודקין אותו שמא הקיף השער את כל הגיד אם לא הקיף ולא שלמו לו שלשה חדשים גומרין דינו כדרך כל הדיני בית דין וסוקלין אותו ואינו נסקל עד שיהיו שם שלשה ב' הראשונים שנאמר בנינו

בן סורר ומורה

ט כתיב מפיהכל תרטיומר בפר' דהייבו חבי מכה וכו' ודלא כל יוכי דאתר מכה בפר' ולוביין וכן בגמרת תניא ל' יוסי הגלילי אומר וכי מפני מה אכל תרטיומר בפר ומתה חבי לוב יין ה היטלקי כו' ע"כ:

פרק שביעי בן

סורר ומורה כו' עד שלא הזהיר בפרהדרין פ' מיתות: והיכן הזהיר כו' עד לאכילה זו המכוערת הכל פרק בן סורר ומור': הא כיצד מפי השמועה כו' עד ואינו נסקל בגדיה פרק בא סימן: כל ימיו של בן סורר כו' עד הויה הכל פרק בן סורר ומורה והביאורין בזה הפ':

בן

ח בספר הזכיר יין היטלקי ע"כ:

י דאין מלקין אותו מלאו דלא תאכלו על הדם אף על פי שאזהרתו מפס כרלעיל בריש הפרק מפו' דהוי לאו שבכללו מכמה דרפו' דאין מלקין מאחת פסוק אחד מבריך על הרוב ופנהדרי מהרבו את הנפש מאי' טושמין כלפס כל אותו היום ומלא יאכל אדם קוד' שיתפלל כמפורש כל אחד במקומו תו' ע"כ:

מוסף על זו הרי זות לו ממך על יותר לומר נפלאו ממני ופמוטו אלין זל מוכ
רחות לחרות נכתרות ממנו וכן לה
חביו וחמו כו' עד כמאר כל חייבי מיתות בב"ד פרק ד' מיתות:
העומדין ד"ן דיקדומין: חיבו חייב בקילה כו' עד כמקלל לחד מן הקהל בב"ד ד' מיתות ובמבועו' פ' מבועת

אבל אם נחלקו בשאר מצות כגון שחלק בדבר מדברי לולב או ציצית או שופר זה אומר כשר וזה אומר פסול וזה אומר כשר וזה אומר יצא ידי חובתו וזה אומר לא יצא זה אומ' שני לטומאה הרי זה פטור מן המית' וכן כל כיוצ' בזה:

פרק חמישי

המקלל

אביו ואמו נסקל שנאמר אביו ואמו קלל דמיו בו ואחד המקלל בחייהן או לאחר מיתתן הרי זה נסקל וצריך עדים והתראה כשאר כל מחייבי מיתת בית דין: ואחד האיש ואחד האש' וכן הטומטום והאנדרוגינוס והוא שיהיו גדולי' שהגיעו לכלל העונשין אינו חייב

ח' כחכמי' הייכו ר' מנחם בר' יוסי לגבי רבי מאיר דמחייב עכ':

סקילה עד שיקללם בשם מן השמו' המיוחדין אבל אם קללם בכנוי' פטור מן הסקילה ולוקה כדרך שלקה על קללת כל אדם כשר מישראל ובן המקלל אבי אביו ואבי אמו הרי זה כמקלל אחד משאר הקהל אזהרה של מקלל אביו ואמו מניין עונש שמענו בפירוש אבל האזהרה הרי היא בכלל לא תקלל חרש הואיל והוא מוזהר שלא לקלל אדם מישראל הרי אביו בכלל ישראל: המכה אביו ואמו מיתתו בחנק שנאמר מכה אביו ואמו מות יומת וצריך עדים והתראה כשאר כל מחייבי מיתות בית דין ואחד האיש ואחד האשה וכן הטומטו' והאנדרוגינוס והוא שיגיעו לכלל עונשין: אינו חייב חנק עד שיעשה בהן חבורת אבל אם לא עשה בהן חבורה הרי זה כמכה אחד מישראל והמכה אותן לאחר מיכה פטור מי שהכה את אביו על אונו וחרשו חייב ונהרג שאי אפשר שיעשה חרש בלא חבורה אלא טיפת דם יצאת בפנים באזן ונתחרש המקיז דם לאביו או שהיה רופא וחתך לו בשר או אבר פטור אף על פי שהוא פטור לכתחילה לא יעשה אפילו להוציא

ג' רב פפא לית ליה לבריה דרבינא למיסקל סילוני מר בריה לית ליה לבריה למיפתח ב' בעיתא פ' מורטין עכ':

סלון' מבשר אביו או אמו לא יוציא שמא יעשה חבורה: בד"א בשיש שם אחר לעשות אבל אם אין שם מי שיעשה אלא הוא והרי הן מצטערין הרי זה מקיז וחותך כפי מה שירשה ולעשות אזהרה של מכה אביו מניין עונש שמענו אזהרה לא שמענו הואיל והוא מוהר שלא להכות אדם מישראל חרי אביו ואמו בכלל שתוקי חייב על אמו ואינו חייב על אביו אף על פי שנבדקת

אמו ואמרה בן פלוני הוא אינו נסקל או נחנק על פיה אבל בנו מן השפחה ומן הנכרית אינו חייב לא על אביו ולא על אמו וכן גר שהורתו שלא בקדושה אף על פי שלידתו בקדושה אינו חייב על מכת אביו וקללתו בשם שאינו חייב על אביו כך אינו חייב על אמו שנאמר מקלל אביו ואמו את שהוא חייב על אביו חייב על אמו וזה שאינו חי' על אביו אינו חייב על אמו הגר אסור לקלל אביו הגוי ולהכותו ולא יבוזהו כדי שלא יאפרו באי מקדושה חמורת לקדוש' קלה שהרי זה מכזה אביו אלא נוהג בו מקצת כבוד אבל העבד אין לו ייתום אלא הרי אביו כמי שאינו אביו לכל דבר אף על פי שנשתחרר מי שהיו אביו ואמו רשעים גמורים ועוברי עבירות אפילו נגמר דינן להריגה והם יוצאים ליהרג אסור להכותן ולקללם ואם קלל או חבל בהן פטור ואם עשו תשובה הרי זה חי' ונהרג עליהן אף על פי שהרי הן יוצאין למיתה במה דברים אמורים בבנו אבל אחר שבא והכהו וקללו אחר שנגמר דינו אף על פי שעשה תשובה הרי זה פטור הואיל והוא הולך למיתה ואם ביישו חייב בקנס המבייש עבר אביו ואמו על עבירה שלוקין עליה והיה הוא חוץ לפני הדיינים לא יכה אותם וכן אם נתחייב נידוי לא יהיה שליח לנדותם ולא יתחוף אותם ולא יכזה אותן בשליחות בית דין אף על פי שהן ראויין לכך ולא עשו תשובה לבן אין הבן נעשה שליח להכותו ולקללו חוץ ממסית ומדיח שהרי אמרה תורה לא תחמול ולא תכסה עליו מי שנתחייב שבועה לבנו כך ראינו בו תמיד שאינו משביעו בשבועת' האלה שהרי זה בא לקללת

ד' וכן כתב בה"מ פסקו הגאונים עכ':

אביו אלא משביעו שבועה שאין בה' אלה וכבר בארנו שהאב שהרג את בנו אין אחד מאחיו של נהרג נעשת גואל הדם: ולא על הכאה ולא על הקללה בלבד הקפידה תור' אלא אף על

ה' כמו מרגילין להחרי' בגדוי ומתת וכיוצ' בזה פ"ה עכ':

הביזיון שכל המבזה אביו או אמו אפילו בדבריכו ואפי' ברמיזה הרי זה ארור מפי הגבורה שנאמר ארור מקלה אביו ואמו והרי הוא אומ' עין תלעג לאב ותבוז' לקהת אם ויש לבית דין להכות על זה מכת מרדות ולענוש כפי מה שיראו:

ה' פי' לקבון קמטים מבפניה פ"ה עכ':

פרק ששי

כיבוד

חב וחס וכו' עד ומורחם פ' קמח דקידושין ולמען כיפרח ליזהו כבוד מלבים ומכבה ומכבים ומוציא: המקלל אביו או אמו וכו' עד לעונם פ' מיתות: הקדים חב לחס כו' עד בין לכבוד בבריתות פ' המביא לחם תלוי ופ' דקידושין: חיזהו מורח כו' עד כבודו מחול הכל פרק קמח דקידושין ובירושלמי דמסכת פיאה ולמען כיפרח ליזהו מורח לח יעב בתיקומו ולח סותר לח ת' דברין: והמכה

עיין כבוד חב וחס בבין דקידושין ובירושלמי דפיאה

אב ואם מצות עשה גדולה וכן מורא אב ואם שקל אותן הכתוב בכבודו ובמוראו כתו' כבד את אביך ואת אמך וכתוב כבד את ה' מהונך ובאביו ואמו כתו' איש אמו ואביו תיראו וכתוב את ה' אלקיך תירא כדרך שצו' על שמו הגדול ומוראו כך צוה על כבודם ומוראם: המקלל אביו או אמו בסקילה' והמגדף בסקילה הנה

ו' כפי שלבו נוטה יותר לכבוד לאמו מפני שמשתדלת בדברי' עכ':

השוה אותם לעונש הקדי' אב לאם לכבוד' והקדים אם לאב" למורא ללמד ששניהם שוים בין למורא בין לכבוד איזהו מורא ואיזהו כבוד מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא כותר את דבריו ולא מבריע את דבריו ולא יקראו בשמו לא בחייו ולא במותו אלא אומר אבא מרי היה שם אביו או שם רבו כשם אחרים משנה את שמם ירא לי שאין נזהר בכך אלא בשם שהוא פלא שאין הבל ושקר בו אבל השמות שקורין בהם העם כגון אברהם יצחק ויעקב משה וכיוצא בהם בכל לשון ובכל ומן קורא בהם לאחרים שלא בפניו ואין בכך כלום

ז' כן מיתת בתלמוד דידן מהוקם כבידם לכבוד המקו' לחב בירושלמי דפיאה הל' ממעון בן יוחאי גדול כבוד חב וחס עהתמיר בו הכתוב יותר מכבוד המקום שבכבוד ת המקום המקום הוא אומר כבד לת ת' מהונך וחס יתן לך בית ת הקבע מזוזה וחס יתן לך טלית תקבע בו ציצית וחס יתן לך ממון

עשה מהם כדקה לחב בכבוד חב וחס לח כתוב מהונך מחפילו לח לך כלום מתה כדיך לטחון בר חיים במבולו עכ':

פרק שני אלו מדרש וכן בעתו המלך כו' עד ולא מתאבלת עליו בסנהדרין פרק נגמר הדין: בנו או אחיו כו' עד אין מתאבלין זה על זה כ"ש דיעמו: תוספ' פרק אלו מגלחין: וכן במלך הכתוב מחזיק כל הקרובים שהוא חייב להתאבל וכו' עד

כל תרגי מלכות אף על פי שנהרגו בדין המלך והתורה נתנה להרגן הרי אלו מתאבלין עליהן ואין מונעין מהן כל דבר וממונם למלך ונקברין בקיברי אבותיהן אבל כל הרוגי בית דין אין מתאבלין עליהם אבל אוננין שאין אנינות אלא בלב ואין נקברין עם אבותיהם עד שיתאבל הבשר וממונם ליורשיהם כל הפורשין מדרכי ציבור והם האנשים שפרקו עול המצות מעל צוארן ואין נכללין בכלל ישראל בעשיית המצות ובכבוד המועד וישיבת בתי כנסיות ובתי מדרשות אלא הרי הן ככלבי חורין לעצמן כשאר האומות וכן המינים והמשומדין והמוסרים כל אלו אין מתאבלין עליהם אלא אחיהם ושאר קרוביהם לובשין לבנים ומתעטפים לבנים ואוכלים ושותים ושמחים שהרי אבדו שונאיו של הקדוש ברוך הוא ועליהם הבתוב אומר הלא משנאיך ה' אשנא: המאבד עצמו לדעת אין מתעסקין עמו לכל דבר ואין מתאבלין עליו ואין מספידין אותו אבל עומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים וכל דבר שהוא כבוד לחיים ואי זהו המאבד עצמו לדעת לא שעלה לגג ונפל ומת אלא האומר הריני עולה לראש הגג ראוהו שעלה מיד דרך כעס או שהיה מיצר ונפל ומת הרי זה בחזקת שאבד עצמו לדעת אבל אם ראוהו חנוק ותלוי באילן או הרוג ומושלך על גב סייפו הרי זה בחזקת כל המתים ומתעסקין עמו ואין מונעין ממנו דבר:

פרק שני

אלו שאדם חייב להתאבל עליהן דין תורה אמו ואביו בנו ובתו ואחיו ואחותו מאביו ומדבריהם שיתאבל הא ש על אשתו הנשואה וכן האשה על בעלה ומתאבל על אחיו ועל אחותו[ח] שהן מאמו אפילו הבהן שאינו מתטמא לאחיו ואחותו מאמו ולאחותו הנשואה אף על פי שהיא מאביו מתאבל הו' עליהן ואם היתה אחותו זו הנשואה מאביו הרי הוא מתאבל עליה דין תורה בנו או אחיו הבא מן השפחה ומן הנברית אינו מתאבל עליהן כלל וכן מי שנתגייר הוא ובניו או נשתחרר הוא ואמו אין מתאבלין זה על זה וכן אשתו ארוסה אינו מתאבל עליה ולא אונן וכן היא לא אוננת ולא מתאבלת עליו כל קרובי שהו' חייב להתאבל עליהן הרי זה מתאבל עמהן[ב] בפניהן מדברי סופרים כיצד הרי שמת בן בנו[ג] או אחי בנו או אם בנו חייב לקרוע בפני בנו ולנהוג אבילות בפניו אבל שלא בפניו אינו חייב וכן בשאר הקרובים אשתו הנשואה אף על פי שהו' מתאבל עליה אינו מתאבל עמה על שאר קרובים אלא על אביה ועל[ד] אמה משום כבוד אשתו נוהג אבילות עליהן בפניה כיצד מי שמת חמיו או חמותו כופף מטתו ונוהג אבילות עם אשתו בפניה אבל לא שלא בפניו וכן האשה שמת חמי' או חמות' נוהגת אבילו' בפניו אבל שאר קרובי' כגון שמת אחי אשתו או בנה והאש' שמת אחי בעלה או בנו אין מתאבלי' זה על זה וכן יראה לי שאם מתה אשת קרובו או בעל קרובתו כגון שמת' אשת בנו[ה] או בעל בתו אינו חייב להתאבל עליהן וכן כל כיוצ' בזה כמה חמו' מצו' אבילות שחרי הכהן נדחת לו והטמא מפני קרוביו כדי שיתעסק עמהן ויתאבל עליהן שנ' כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו וגו' לה יטמא מצות עשה שאם לארצה להטמא מטמאין אותו על כורחו בד"א בזכרים שהוזהרו על הטומאה אבל הכהנות הואיל ואינן מוזהרות על הטומאה כן אינן מצוות להתטמ' לקרובים אלא אם רצו מתטמאות ואם לאו לא מתטמאות אשתו של כהן מתטמא לה על כרחו ואינו מטמא לה אלא מדברי סופרים עשאוה כמת מצוה כיון שאין לה יורש אלא הוא לא תמצא מי שיתעסק בה[ו] ואינו מטמא אלא לנשואה בלבד אבל הארוסה אינו מטמא לה וכן

[ב] מה מעין נוהגין כן עתה כתב מורי רבינו דהתאבלי מוחלי ויש להם למחול ר דמסקי' פ' נגמר הדין דהיי הו' מצי למימר לית הכפרה יקר דחיי הו' מצי הכפרה להוות גברה והכא כיון דבפניהם מתאבלין פלו בפניהם אין מתאבלין ודוקי לכבוד ה החבלים תקנוהו ויכולים למחול וכן בעל לאפוקי אי הכפרה מי שהיה חייבת ואין בתכבר ה החבלים אלא כלועג להם וכיון דכהוב נהוג עכ:

[ג] כתוב בתשוב' מרבי יהוד' כהן דמה להוסיב לת רבי מעלם בחבלו על זקנו רבי יקותיאל ולא הניחו רבי ל לגזר הגדול ומאר החכמי ור' שמוע הורה מעם חביו רבינו יהוד' הכהן ליתב בני הדם בחבלו על זקנם אבל הזקן לא יעב בחבלות על בני בניו וזקנו עצמה תחת חבותיך יהיו בגיך וחביריו מעיבי' ההוא בברכה כתי' כרחות בפ' מי שמתו והביא דהיה מהך דכל המתחבלי עליו מתחבלים עמו והן מ מעיבין אין הלכה כך ודבר תימ' הו' בחתי פליגי אי בפניו חייב להתאבל ואי פלא בפניו אינו חייב להתאבל כדפרמי' ואין חלוק לזקנו ולמאור מהילכות ממחות פל מורי רבינו זצ"ל עכ:

[ד] מר עוקבא מביב ליה בר חמוה כבר למיתב עלי' ז' ול' מזל לגבי רב הונא מזל מורייתי' בעית למיכל לא אמרו לכבוד אמעו אלא על חמיו וחמותו בלבד וכו' עכ:

[ה] וכן פרטי וזל כל שהוא מתאבל עליו אם הוא מת כגון אחיו ואחיו אם מת הוא לאחיו מת הוא מתאבל עליהם וכגון דאתמר ההוא מת מקורבה דידיה עכ:

[ו] תר כל האמור בפרשת כהנים כהן מיטמא להם ומתאבל עליהם לאחיו ולאחותו בתולה מתמו כדי לקיים על גב דאין כהן מיטמא להם לאבל מתאבל עליהן ולאחותו כשולה בין מאביו בין מאמו וכן פי' הר' אברהם אב"ד כדברי רבינו המחבר הו מאביו הו מאמו וכן כתכה בהלכות קטועו ובספר הזהיר וכן נר' למורי רבינו פי' כדמסיק בירושלמי דקתני כתמ' ולאחותו כשולה ודלא כרבינו יוחל שהלך לרחון בו ביום שנפטר אחותו כשול' מאמו ולא שהיה כריך לכך לא כדי להורו הלכ' לתלמידים כי היה רוצה לכרם בין מאביו בין מאמו כלומר תעשי הכדרים אבל לא מן האב הו מן האם ולא למורי כדמוכח בירושלמי עכ:

[ז] וכן פרטי וזל כל שהוא מתאבל עליו אם הוא מת כגון אחיו ואחיו אם מת הוא לאחיו מת הוא מתאבל עליהם וכגון דאתמר ההוא מת מקורבה דידיה עכ:

[ח] תר כל האמור בפרשת כהנים כהן מיטמא להם ומתאבל עליהם לאחיו ולאחותו בתולה מתמו כדי לקיים על גב דאין כהן מיטמא להם לאבל מתאבל עליהן ולאחותו כשולה בין מאביו בין מאמו וכן פי' הר' אברהם אב"ד כדברי רבינו המחבר הו מאביו הו מאמו וכן כתכה בהלכות קטועו ובספר הזהיר וכן נר' למורי רבינו פי' כדמסיק בירושלמי דקתני כתמ' ולאחותו כשולה ודלא כרבינו יוחל שהלך לרחון בו ביום שנפטר אחותו כשול' מאמו ולא שהיה כריך לכך לא כדי להורו הלכ' לתלמידים כי היה רוצה לכרם בין מאביו בין מאמו כלומר תעשי הכדרים אבל לא מן האב הו מן האם ולא למורי כדמוכח בירושלמי עכ:

[ט] תר עוקבא מביב ליה בר חמוה כבר למיתב עלי' ז' ול' מזל לגבי רב הונא מזל מורייתי' בעית למיכל לא אמרו לכבוד אמעו אלא על חמיו וחמותו בלבד וכו' עכ:

כתב הרי"ף ז"ל לפי שהוא מחוור כדבריו עצמו מדברים הוא עכ"ל: ואני תמה מהיכן ראה זה מפני שבירושלמי מפורשת היא פרק ואלו מגלחין גמרי מתני' דהקובר את המתו מלם' ימים קודם הרגל כו' הר' כל האמור בפרשת כהנים כהן מיטמא להם ואבל עליהם אבל מ מתאבל עליהן ואלו הן אביו ואמו בנו ובתו אחיו ואחותו מאביו ואמו ואשתו הנשואה הוא ואמו אין מתאבלין זה על זה וכן אשתו ארוסה אינו מתאבל עליה ולא אונן וכן היא לא אוננת ולא מתאבלת עליו כל קרובי שהו' חייב להתאבל עליהן הרי זה מתאבל עמהן בפניהן מדברי סופרים כיצד הרי שמת בן בנו או אחי בנו או אם בנו חייב לקרוע בפני בנו ולנהוג אבילות בפניו אבל שלא בפניו אינו חייב וכן בשאר הקרובים אשתו הנשואה אף על פי שהו' מתאבל עליה אינו מתאבל עמה על שאר קרובים אלא על אביה ועל אמה משום כבוד אשתו נוהג אבילות עליהן בפניה כיצד מי שמת חמיו או חמותו כופף מטתו ונוהג אבילות עם אשתו בפניה אבל לא שלא בפניו וכן האשה שמת חמי' או חמות' נוהגת אבילו' בפניו אבל שאר קרובי' כגון שמת אחי אשתו או בנה והאש' שמת אחי בעלה או בנו אין מתאבלי' זה על זה וכן יראה לי שאם מתה אשת קרובו או בעל קרובתו כגון שמת' אשת בנו או בעל בתו אינו חייב להתאבל עליהן וכן כל כיוצ' בזה כמה חמו' מצו' אבילות שחרי הכהן נדחת לו והטמא מפני קרוביו כדי שיתעסק עמהן ויתאבל עליהן שנ' כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו וגו' לה יטמא מצות עשה שאם לארצה להטמא מטמאין אותו על כורחו בד"א בזכרים שהוזהרו על הטומאה אבל הכהנות הואיל ואינן מוזהרות על הטומאה כן אינן מצוות להתטמ' לקרובים אלא אם רצו מתטמאות ואם לאו לא מתטמאות אשתו של כהן מתטמא לה על כרחו ואינו מטמא לה אלא מדברי סופרים עשאוה כמת מצוה כיון שאין לה יורש אלא הוא לא תמצא מי שיתעסק בה[ו] ואינו מטמא אלא לנשואה בלבד אבל הארוסה אינו מטמא לה וכן

מדבריהם וקרי דלה יטמא וקרי דמייתי בפרק המפלת בעלמא ניכהו ועדיין ר"מ ז"ל חוזר לכאן בזה מיד ואני תמיה על הר"אבד ז"ל הס כותב היה כי אבילות לאמו כטומאה מדרבנן למה לה חלק עליו בתחלת זה הפרק והמתין לו עכ"ל ומ"ש רבינו הגדול הר"מבן ז"ל כיוצ' לר"אבד ז"ל בזה וכתב כי כל הגירסאות נמצאות גורסות לאמו עם הרישכוכות פלי הוסיפו והחמת יורה דרכו: לאמו פל כהן מתטמא לה וכו' עד לה יטמא לה בשמות מוכח ההיא להדיא ותהו כמו שכתבתי להבילו מיד הר"אבד ז"ל וקשה כי רבינו הגדול הר"מבן ז"ל מכייעו: וכן

הלכות אבל

פרק ראשון מצות

מצות

עשה להתאבל על הקרובים שנאמר ואבלתי חשאת היום הייטב בעיני ה׳ ואין אבילות מן התורה אלא ביום ראשון בלבד שהוא יום המיתה ויום הקבורה אבל שאר השבעה ימים אינו מן התורה אף על פי שנאמר בתורה ויעש לאביו אבל שבעת ימים ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ומשה רבינו תיקן להם לישראל שבעת ימי אבלות ושבעת ימי המשתה מאימתי יתחייב אדם באבל משיסתם הגולל אבל כל זמן שלא נקבר המת אינו אסור בדבר מן הדברי׳ שהאבל אסור בהן ומפני טעם זה רחץ דוד וסך כשמת הילד טרם שיקבר הרוגי מלכות שאין מניחין אותן להקבר מאמתי מתחילין להתאבל עליהן ולספור שבעה ושלשים משיתאשו לשאול למלך לקברן אף על פי שלא נתיאשו מלגנוב אותן: מי ששטב׳ בנהר או מי׳ שאבלתו חיה רעה משנתיאשו לבקש מצאוהו אברים אברים אין מונין לו עד שימצא ראשו ורובו או יתיאשו מלבקש: מי שדרכן לשלוח המת למדינה אחרת לקוברו ואינם יודעים מתי יקבר מעת שיחזרו פניהן מללותו מתחילין למנות שבעה ושלשים ומתחילי׳ להתאבל: הנפלים אין מתאבלין עליהן ובל שלא

[ב] כתב הרא״ה מצוה לירע ביהודי לח׳ מנהרג והמליכוהו ברי׳ יום וזה היה בר״ח טבת ובקשוהו בכיו ויום רבי ולא נמצא וברי׳ לרר בח לפי׳ תמיד לתניי׳ בר׳ יוסף ולפי׳ זקי ריבן במגבע ומפל כדת מה לעשו והורהו ליעבד ל׳ מרת לרר והלך מהה דתני׳ בהבל רבתי טבע בים לו מכלתו חיה רעה חין מוכיין לו ת מטמיתיהו בקבע ויש חולקין ואומרי׳ דהה מיירי מבתיהו בתוך ל׳ הבל לאחר ל׳ הוי כמתוצה דחוק ואיכה כוהנת הלח יום לחר ורחיה מהה דאמרי׳ בית לו מתוצה קרוב ברגל ורוח הרגל נעצת רחוק חיכה כוהנת הלח יום לחר ורחיה

[ג] כתב הרא״ה מצוה לירע ביהודי לח׳ מנהרג והמליכוהו ברי׳ יום וזה היה בר״ח טבת ובקשוהו בכיו ויום רבי ולא נמצא וברי׳ לרר בח לפי׳ תמיד לתניי׳ בר׳ יוסף ולפי׳ זקי ריבן במגבע ומפל כדת מה לעשו והורהו ליעבד ל׳ מרת לרר והלך מהה דתני׳ בהבל רבתי טבע בים לו מכלתו חיה רעה חין מוכיין לו ת מטמיתיהו בקבע ויש חולקין ואומרי׳ דהה מיירי מבתיהו בתוך ל׳ הבל לאחר ל׳ הוי כמתוצה דחוק ואיכה כוהנת הלח יום לחר ורחיה

בן סורר ומורה כו׳ עד סוף הפרק כו

עמי׳ [illegible] תמיד ימי׳ המתתה בזבחים פרק טבול יום: מלתתי חייב לרם בהבל וכו׳ עד ותתחילין להתאבל במשך קטן פרק הלו מגלחין: הנפלים

לח מתאבלין עליהן כו׳ עד מתאבל עליו במסכת נדה פרק יוצח דופן ובבבורות פ׳ יש בכור ובמסכת סבת פרק רבי לעתר דמילה וכתבו רי׳ הלפס ז״ל בהלכות

פרק הלו מגלחין לנבי עמועה ל
ריחוקה: בן ט׳ חרמים מעולר
וכו׳ עד מתעסקין עמהם

כתב הרא״בר ז״ל זה לינו מחוו
מהרי הלבה כר״עבב ד
במסתה עב״ל:

ואני לומר זה כת׳ לפי מעבינו
במסכת נדה פרק יוצח
דופן בתינוק בן יום לחד והרי הוח
לתבו ולחמו ולכל הקרובים כחתן
מלם ולתמר עלה למתי הלכתה
לתמר רב פפח לעבין הבלות כמתן
דלח כר״עבב דתי כר״עבב הח לתמר
כל ממהה מלמים יום בלרם לינו
כפל הח לח מהח מפיק׳ הוי ופריך
דקים ליה בים מבלו לו חרמיו עב
חלמח מתחבלין עליו ולפי דעתי
הקורח לפניו לח המתין להזבין יפה
לו טעות היה במכרו כתובהרי זה
כפל והוח לח כתב חלח כנפל כמו
מהעתקתי לעמו ולמרומם לו ח
לתחותך הלי דתי הנפלים כבר
כתבו בסתו לזה והדין היה לח בין
ידיו וכתו מרמזתי דלותיו ל
למקומותיו ודעת רבותינו נע חבל
זה הדין הוח מיהח דתניח בחבל
רבתי המתותך והמרומם והנפל׳
וכן ממכה חי וכן ט׳ מת לין מ
מתעסקין עמהן לכל דבר עב וכן
הביחה רי חלפס ז״ל בהלכות ופרק
חלו מגלחין וגם רבינו הגדול ה
הר״מבן ז״ל בסתקי פלו בסע החבל
דחבור תורת החדש וזה פעוט
כלעון ר״ת ז״ל: כל

ג בפרק הבתנקין תרבע בריכין הכרזה ועיין מפג:

יש בכללן ארבע מצות אחת מצות עשה ושלש מצות לא תעשה והרי פרטן:

א׳ להתאבל על הקרובים ואפילו כהן מטמא ומתאבל על הקרובים ואין אדם מתאבל על תרוגי בית דין ולפי זה כללתי הלכות אלו בספר זה שהן מעין קבורה ביום מיתה שהיא מצות עשה:

ב׳ שלא ישמא כהן גדול לקרובים: ג׳ שלא יבנס עם המת באהל:

ד׳ שלא ישמא כהן הדיוט לנפש אדם אלא לקרובים בלבד וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

ואפילו נפל מן הבן לו מבלו לתי דק״ל כר״עבב דתי פיהן ומת דוקח בהח תפי רבן מודו חבל חם נפל מן הבן לו מבלו לתי ביום ל׳ מטמא מדברי רי בפ׳ החולן דחייב להתחבל עליו עם בתו ובהילבות סמחו׳ על מורי רבינו מחיר זצ״ל ועיין בהילבו׳ יבום פ״ח:

ד כתב ר״מי בתשובה דלח קיס לן בדבר זה בלל חלח היכח מלח מטמא עם בעלה בל ימי עיבור׳ וכן פ׳ מילה ועיין בהילבו׳ סמחו׳:

ה חבל הר״מ פסק דבן ח סחי לחר מלמים יבח מתורת נפל עב: וכן לימח פרק יש בכור והח דתניח בחבל רבתי הפקין מתחבלי׳ עליהן פרי דהיינו פי׳ פקין בן ט׳ לרחמון לו בן ז׳ לחרון וכן מוכח התם וכן פי׳ רבינו ת המחב׳ כדמוכח לקמן פב ועיין בתוספות ר״פ החולן וכ״ל לעיעזר דמילה ובהילבו׳ סמחו׳:

שהה שלשים יום באדם הרי זה נפל אפילו מת בי׳ שלשי׳ אין מתאבלין עליו ואם נודע בודאי שנולד ל לתשעה חדשים גמורים אפילו מת ביום שנולד מ מתאבלין עליו בן תשעה חדשים שנולד מת ובן ש ח׳ שמת אפילו לאחר ל׳ ומי שיצא מחותך או מ

מדוסם אעפ שבלו לו חדשיו הרי זה נפל ואין מתאבלין עליהם ולא מתעסקין עמהם: כל

[ה] חבל הר״מ פסק דבן ח סחי לחר מלמים יבח מתורת נפל עב: וכן לימח פרק יש בכור והח דתניח בחבל רבתי הפקין מתחבלי׳ עליהן פרי דהיינו פי׳ פקין בן ט׳ לרחמון לו בן ז׳ לחרון וכן מוכח התם וכן פי׳ רבינו ת המחב׳ כדמוכח לקמן פב ועיין בתוספות ר״פ החולן וכ״ל לעיעזר דמילה ובהילבו׳ סמחו׳:

[ו] כתב ר״מי בתשובה דלח קיס לן בדבר זה כלל חלח היכח מלח מטמא עם בעלה כל ימי עיבור׳ וכן פ׳ מילה ועיין בהילבו׳ סמחו׳:

[ז] חבל הר״מ פסק דבן ח סחי לחר מלמים יבח מתורת נפל עב:

כהן מטמא למת כו׳ עד הרי זה לשון ספיפרי
להם ומחית במכסת כזיר פרק כהן גדול וכזיר : היה נוגע
בגדול וכזיר : נטמא מקודם ואחר כך בא וכו׳ עד עד הביאה
וטומאה סלקא בחבורין נמי לא תיחייב וכל שכן בחבורין

... וכן לגבי הדיוט וממעכן נמי פר׳ שני דסבועות : נכנס ויצא כו׳ עד כל
... כשעד שוקה במכסת כזיר פ״ב מיכן : כהן גדול חיכו מיטמא כו׳ עד ומטמא לה יטמא פרק כהן

בחב הלכך ד״ל ה״ב ז״ל חיכו פוסקין כן והא לא מיחורת דסופית דממעכן כרבה דטומאה וטומאה וב״ה נמי לא מיחייב אלא היכא דיתו בבת אחת עלל :

ואני לומר קודם כל דברי להכריע חיכי כדאי ו
ואפי׳ הייתי כדאי לסכחית גברא דיהבית בחרייקאי רביכו הגדול הלמבן ז״ל בממוקי תורת החדש סלו בסמר הסני בעניין הכהנים וז״ל וגרס׳ בכזיר כהן סהיה עומד בבית הקברות והוסיפו לו מתנו ומת אחר וכגע יכול יהא חייב אלא להחלו מי סחיכו מחולל יהא זה ממחולל ועומד והויכן בה ממתני׳ דתכן היה מיטמא למת׳ כל היום כלו חיכו חייב אלא אחת אחרו לו ש תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת והלי מיטמא וקאי ואמ׳ רב הונא כזיר סהיה עומד בבית הקברות והוסיפו לו מתנו ומת אחר וכגע בו פטור ממנו וכגע במת אחר חייב וטעמ׳ דמילתא משו׳ דמוסיף טומאה על עצמו סהלכה כסהות תפוס במת הכוגע בו ככוגע במת עצמו ונעש׳ לב הטומאה וכסגיר׳ מן המת הוא עצמו לב הטומאה והכוגע בו ברשות לטומאה כמגע הכוגע במת לאחר שפיר ממתני מוסיף טומאה על עצמו לפיל הוא חייב לבל התופס במתו וכגע ב במת אח׳ כיון שחיכו מוסיף טומאה

ג דגרסינן בירושלמי דברכות ובכזיר פרק לג כר דמך רבי יודן כשהיה לחברים רבי יכחי ואמר לון כהוכה היום כר דמך רבי יוסי בר חנינא כשהיה דחק ר׳ חייא בר חבא לרבי זעירא בכניסתא דנופכא דכפורין ופלביה וכו׳ עד אמר רבי כשיא במיתתו עשו לאותו כמת מצוה ואם דהיכו הא דאמרי׳ בכוף כוטה יום סמת רבי בשלה כהוכה שנטמאו לו כהנים וכתב מורי רבינו ז״ל שמעת מרבנו חיים כהן ז״ל אמ׳ הילו היינו שם כשפטר רבנו שם היינו מינעכן בו גרסינן עוד התם בירושלמי כהן סהו מיטמא לכבוד רבו רבי יכחי זעירא דמך וכו׳ עד שמעת רבי חבא ואמר יטמאו לו תלמידי אמר לון ר׳ מנא חדא מתרתין לא פליגו לכון שם חבלו אתם למה הכלתם בטר ועקיתם יין ושם אין להבלי אתם למה נטמאתם :

על טומאתו פטור דכתיב להחלו יהא זה ממחולל ועומד ולא תימ׳ פטור דקאמרינן לבל לאסור הוא שלא מותר לכתחלה דתניא בבבל היה עומד וקובר את מתו עד סהוא בתוך הקבר מקבל מהחרים וקובר פירם הרי זה לא יטמא נטמא בו ביום ר׳ טרפון מחייב ורבי עקיבא פוטר נטמא לאחר לותו היום הכל מודים מפני סהוא סותר יום אחד פי׳ לרבי עקיבא לא קאכין בזה לעולם להחלו הלא הל מוכיח ימי טומאה על עצמו הל כל טומאה בחבורין לאו דאורייתא והלכתא כר׳ טרפון דק׳ סתם במתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם ותנן לאחר לא תטמא הל תטמא והוא מיטמא חייב על כל אחת ואחת ואע׳פ דמיטמא וקאי ועוד דהב הוכח דהוא האומרו אמר כותיה ועוד דכוגיין בפרק ידיעות הטומאה בעניין נזיר בקבר כרבי טרפון אתיא הילכך הלכה כרבי טרפון ובודאי לעניין לוכרת אפילו ר׳ עקיבא מודה כרבי׳ דיסף פירם הרי זה לא יטמא ולא פליג ר׳ עקיבא ומני עלה התם בחבל כהן סנטמא לקרובים ל יטמא לאחרים אפי׳ בו ביום ב״ש בזמן שיש שם כדי מטה וקבריה אבל אם אין שם כדי מטה וקבריה הרי זה יטמא נטמא ובא כדי מטה וקבריה פורס לו למקו טהר היו שם ב׳ כדכי הא קרובה וטומאה והאחת רחוק וטהורה אם היו העם הולכין ברחוקה אינה יכולה בקרובה מפני כבוד העם סמעינן מיכה דלא פליג רבי עקיבא בריש׳ דחל יטמא לאחרים אפילו בו ביום דמפטר הוא דפטר ממלקות אבל חיכא דרבכן חייכי אמטו אם כל בחיבורין מוסיף טומאה הוא ועוד מכאתי במסכת נזיר פרק שלשה מינין סהבריתא היא סנויה שם בחילוף יכא ונכנס רבי טרפון פוטר ורבי עקיבא מחייב אמר לו רבי טרפון וכי מה הוסיף זה על חלוני אמר לו רבי עקיבא בשעה סהיה שם טמא טומאת שבעה פירום היה טמא טומאת ערב יכא ונכנס היה טמא טומאת שבעה אמר לו רבי טרפון עקיבא הפורם מתוך כפורם מחיים והרי זה לפי הלמון כל שכן שהדבר פשוט שהלכה כדברי המחייב ומשמע מהני סתין הכהנים נכנסו לבית הקברות לקבור מתים שלהם ש״פילו היה תפוס בהם בכניסה ובחיבורין שהוא מותר להטמא לאחרים כשהוא פורם מהם לאחרים ואסור לפיכך מספחת הכהנים עוסקין שכונת קבורה שלהם בסוף בית הקברות וכל כהן שמת לו מת קובר בסוף השכונה כדי שלא יכנס לבית הקברות ולא יטמא בקברות אחרים וכן כתב הלמבן ז״ל לבל רבינו שם ז״ל היה אומר שהלכה כרבי עקיבא בנטמא בו ביום שהוא פטור ומתיר כניסת כהנים לבית הקברות ש״פילו היה רבי עקיבא אוסר טומאת בו ביום מדבריהם וגדול בבוד מתו שרוחה את לא תעשה שלו דבריהם ואמרינן בפרק שם הנדה בכותיים נחמנים לומר קברנו שם את הנפלים אז לא הקברנו והויכן והא ליתי להו ולפני עור לא תתן מכשול ופריך אמר רבי אחא אמר רבי יוחנן כהן שלהם עומד ומילמד כהן טומאת הוא דנקיט תרומה בידיה ומילמד תרומה טהורה דקא אכיל מיכיה אלמד סרי לכהן טמא לעמוד במקום הקבר ואני תמה על זו הריאיה מה לנו ללמוד הלכה מן הכותי הזה אם הם מבורים כדעת רבי עקיבא אינו נפסוק הלכה כמותן ומשמ כך הם דורשין להחלו בכל כהן טמא ואפילו נטמא למחר ולית להו׳מדרש לה יטמא ואינו מיטמא לאחרי׳עמה ומשום הכי מקשי׳ ומילמד כהן טמא הוא ותופס׳ טומאה לדידהו לית להו לבל הכינו שהזכרנו כלן כדברי ר׳ טרפון הם והלכה כמותו והא דקתני התם בבבל היו שם שני דברים כו׳ והויכן בה בגמרא בפרק מי שמתו עלה דהיכא דאמר רב המנוא כלאים בבגדו פוסטו ואפילו בשוק שכל מקום שיש חילול השם אין חולקין בכבוד לרב ומתרגמה רבי אחא בבית הפרס דרבנן לומר דכבוד הבריות דוחה לא תעשה שלו דבריהם ואינו דוחה לא תעשה שלו תורה ואוכח לעיני בההיא שמעתא דקדרים התם ואקשינן ולאחותו מה תלמוד לומר הרי סהיה הולך לפחות את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא תלמוד לומר ולאחותו לאחות הוא דאינו מטמא לבל מטמא הוא למת מצוה ופרקי שאני התם דכתיב ולאחותו ואקשינן ונגמר מינה שב ו תעשה שני׳ הדין הוא גמ׳ דכתיבא בנכחי ואינ׳ נכחי עתיקי דמוספי וגרסי תימ׳ כילף מכזיר מה לכזיר שכן יטמא בשלה וכי תימ׳ כילף מכהן מה לכהן שכן לאו שיוכו שוה בכל ורבינו האיי גאון ז״ל כך כתב בפירושו והשתא שמעת לפוס הני נכחי דכל לאו דטומאה נדחה מפני כבוד הבריות דכולהו לאוין שיוכן בכל הן ואחדינן לה כולה סוגיית הלעיל הכל בטומאה בחיי עמו בטומאה חפי׳ בטומאה דאוריתא ער כאן לשונו למדנו מתוך דבריו שהוא מסכי׳ עם ר״ש ז״ל בכל : כהן שפגע במת מצוה כו׳ עד והל יטמא במסכת זבחים פרק שבעה פורם ומתעסקים בו במסכת יומא ובמסכת יבמות פרק החלה רבה ובמסכת נזיר פרק כהן גדול וכזיר : היה כהן וכזיר מהלכין כו׳ עד והל יטמא במסכת נזיר פ׳ כהן גדול וכזיר ובסוף מסכת הוריות : נמצא כמת הכל מטמאין לו כו׳ עד הכל לוכנין עליו בירום :

וכן כל אותן שאמרנו שאין מתאבלין עליהן בגין הרוגי ב"ד ושפרשו מדרכי צבור והנפל' והמאבד עצמו לדעת אין הבהן מתטמא להן ועד מתי הוא מצוה להתטמא לקרוביו עד שיסתם הגולל אבל מאח' שנסתם הגולל הרי הן כשאר כל המתים שאם נטמא בהן לוקה אשתו הפסולה אינו מטמ' לה לפיכך מי ששמעה שמועה שמת בעלה וניסית ובא בעלה שניהן אין מטמאין לה שהרי היא פסולה לשניהן אבל מטמא הוא לאמו אע"פ שהיא חללה וכן מטמא לבנו ולבתו ולאחיו ולאחותו אע"פ שהן פסולין אפילו הן ממזרים מטמא להן אחותו הנשואה אינו מטמא לה אע"פ שהיא נשואה לכהן ש"ב הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש הבתולה פרט לאנוס' ומפותה יכול שאני מוציא את הבוגרת ומכת עין ת"ל אשר לא היתה לאיש מי שהוויית' בידי איש אשר לא היתה לאיש פרט לארוסה שאינו מטמא לה אע"פ שהיא ארוכה לכהן נתגרשה אחותו מן האירוסין מטמא לה ש"ב הקרובה אליו להביא את המעורשת מן האירוסין אחיו ואחותו מאמו אינו מטמא להן ש"ב ולבנו ולבתו ולאחיו ולאחותו מה בנו הראוי לירושתו אף אחיו ואחותו הראויה לירושתו הספקות אינו מטמא להן ש"ב לה ישמא מטמא הוא על הודאי ואינו מטמא על הספק לפיכך הולדות שנתערבו והבן שהוא בספק בן שבעה לאחרון או בן תשעה לראשון וכן כל ביוצא בהן אינו מטמא להן מכשק וכן כל המתגרשת כשפק נדושין או בגיט פשול אינו מטמא לה: אין הבהן מטמ' לאבר מן החי מאביו ולא לעצם מעצמו' אביו וכן המלקט עצמו' אביו מטמ' להן אע"פ שהשדרה קיימת נקטע ראשו של אביו אינו מטמא לו ש"ב לאביו בומן שהוא שלם ולא בומן שהוא חסר וכן שאר הקרובי' המטמאת לקרובים דחויה היא ולא הותר לכל לפיכך אסור לכהן להתטמא למת אפי' בעת שמתטמא לקרוביו ש"ב לה ישמא אינו מטמא לאחרים עמה שלא יאמר הואיל ונטמאתי על אבי אלקט עצמות פלוני או אגע בקבר פלוני לפי' כהן שמת לו מת צריך להזהר ולקוברו בסוף בית הקברות כדי שלא יבנס לבי' הקברות ולא יתטמ' בקברו' אחרי' כשיקבר מתו:

וכן תניא בחבל רבתי היה עומד וקובר מתו עד שהוא עומד תוך הקבר מקבל מלאחרי' וקובר כפי לח

יטמא מכאן יש להזהר כהן הקובר מתו מלא יגיע מתו לקוברו בין הקברי' דכהני דבהלכ' מותר בחזרה לכתר וכיצד יעשה כי הכתר לחזור דרך הקברות לחר קברו לת מתו מהי' עמחות:

פ' שלישי כל כהן שנטמ' למת חוץ משלשה מת' המפורש' בתור' או אשתו בעדי' והתרא' הרי זה לוקה ש"ב לנפש לא יטמ' בעמיו ואח' הנוגע במת או המאהיל או הנוש' ואחד המת ואח' שאר הטומאו' הפורשות מן המת ש"ג לנפש לא יטמא בעמיו ובבר פרשנו בהלכות טומאת מת כל דברים המטמאין מן המת מן התורה או מדבריהם ובן אם נגע הבהן בקבר לוקה אבל נתע הוא בבגדים שנגעו במת אע"פ שמיטמ' בהן טומאת שבעה ובן אם נכנס לאהל טמא שנכנסה לו הטומאה לוקה אע"פ שעצמה של טומאה בבית אחר ובבר בארנו כל האהלים שתכנס להן הטומאה או שתצא מהן ג' ודין הסבכות והפרעות וכל הדברים המביאים את הטומאה והיוצאין בפני הטומאה ואי זה מהן מדין תורה ואי זה מהן מדבריהן הכל בהלכ' טומאת מת ושם בארנו שאין הגוים מטמאין באהל ולפיכך קברותיהם טהורים ומותר לכהן

ג' כפק מורי רבינו מי"ו על מת המוטל בכפיסה של ברזל שהיא מתנדנדת כשרוכבין בה חסור ל לכהן ליכנס בה דילמי חיפטר מלא יטיט את הטומאה כדתנן במכשת זבין פ"ב הזב והטהור וכו' עד יטבו על הגשר על הכפסל על הגשים ועל המטה ועל הכלונס מהן מחבורין כיד למלון חבר במתמוטטין לכהן וכהן כמו חבר וכו' עד טהורין ורבי יהודה מטהר וקל כתך דלמי חיפטר מלא יטיט ודלא כרבי יהודה דלא חיים ונבי מת' תשכחן כהב דתטיו בהכט דתנן פ' בתרה דאהלות ומייתי לה כרך התקבל בתהלך בבית הפרס על החבים מהות יכול להכיטן ועל הארס ועל הבהמה מכחן רע טמאת פי' מכני מהות מכיט עכס כשצורה חבל בכפיסה גדולה מלוכה רושרת כשרוכבין בה מת מותר ליכנס בה ובלבד מלא יתקריב חבל המת בר' המות והכי תנן במכשת זבין הזב והטהור שיעבו בכפיסה גדולה מלוכה יכולה להכיט בארס וכו' עד טהורי בארס כי מלוכל מתמוטטת עי ארס הנכנס בה עכ חבל הר' מעה התיר בין כפיסה גדולה בין קטנ' רק מלא יעכב בד' חמותיו על המת כרתניא ארס מכל חותס מחומ' מבטומאין היכו לתרומ' חבל לטהרו' טהור כרפי ר' יהב חין בחן טומאה דחורי' כלל וחין כחן חזהרה לבהן וכן הורה הר' יהודן בר מעה הלכה למעשה מין בחז עכ:

ג' וכן כתב בספר ירחי' דקל כרשבי מחח' שחליהו ז"ל כעשה מכש' כמותן כרחיתי בבמ פ' המקבל למכש פליג עליה בחרח' מכת' כיון דלח מטמו דיקנו בתב ומייתי לה בגיר מלכפם מת לח יבח טומע חפי כפם בהמ' הל לחביו ולחמו בכפם חרס הכתו מדבר ר' יטמעחל לומר חיכו כרי הו חומ' על כל נפטו מת לח יבח בנפטות המטמחו בביח הכתו מרב בביח פי בחהל ולפי לרבנן דפליגי חדרבי יטמעחל ולח מפקי בהמה מלח יבח ינחו גוים מן הכלל דכתי לחביו ולחמו דבגיר יטר מטחמי קרח דהתכן הגוים חין להס בזיבית ומפקי התס מקר' הל לחביו ולחמו ביטרחל קחמר והח דמייתי רחייה ב בגיר פי דבגיר מטמטון מטמח למקי ממייתי פלטתיס לר' יהודה רבי יהודה הל כרבנן דפליגי עליה דר"ש וביון דחטכחן בגיר טמותר במתי גוים כהן נמי לח טבח דהח ילפי' בם דחמו חמו מכהן לבגיר בפ' לב ועוד תניח כל מהבגיר מגלח עליו כהן מוזהר עליו ויש מק' הכל על כלל זה ושמעתי חוכרין כהנים במעב ובמטח במיתי גוים וחני כתבתי הכל והמחמיר תבח עליו ברכ' והמיקל לח הכסיד עכ מדברי ר"ם חמכס כרברי רבינו

התחבר מטמע בפ' הבח על יבמתו דגרס' כהי דמטטיהו קרח מחהל ממגע ומטח לח מעטיהו קרח וכן מכחתי בתוס' פכחיס פ"ק בטס ר"יבבח טב' להלכה כר' מחון בי גבי הח דמייתי כל מקום טחולרה וחגיר מטויין טס וכן רחבה פסק כרשבי לכל רבנותס פסק טס בברק הבח על יבמתו דחפילו בחהל מטמו דלח קיימ' כרשבי דהח ר"טבב פליג עליה וכל מקום טשנה רבן מחטון בן גמליחל במטכתיבו הלכה כמותו והיות דפרק המקבל דיחוי בעלמח דקחמ' ליה חלליהו לרבים ועיקר טעמו היה כומך על רוב חרוכות טים בהן פותח וטפח ובטדר חלליהו רבה מכיטו טהוח מזרעה טל רחל עכ:

חייב ור' חומ' כתב מיהו בימרטח הילכך עדיפח ליה מעשה דרבים ומימרח דרב חסדח ודבדק' בכל מקום הלכתח כתמודחי ולם דחיטור דחורימח היחוכפק חיכורח לח ומ' וכן כתב הר"מ זל וכן הלכה עלל והם דברים המוכיחי': לפיכך חסור להכהן להטמ' וכו' עד סוף הפ' בחבל רבתי ובגיר פ' כהן גדול ופל' הבח על יבמתו ובכפרח פרטת חמור חל הכלים ובפרק הכמוך חוסף לקח וחגבילכח לחזק דברי ר"מ זל בזה הפסק:

פרק שלישי כל כהן שנטמח למת כוי"ש וחיזה מדבריהם הכל בהלכות טומחת מת בח"ב פרטת חמור: ומם בחרנו מחין הגוים כו' שר כמו מבחרנו מם במכטת גזיר בממעטין קמיטח דפרק הג ויש:

כהן

ג וכן כתב בס"ה דבשבת וי"ט וחול המועד אין לחוש משום דברי' שבכיוצא בזה ותלמוד תורה דברי' שבכיוצא הוא אך אם יש לו מקום קבוע כגון סיום מס' או מקום כהן הוי פרהסיא ומותר עכ"ל וכתב הר"מ היכא דליכא כהן בה בשבת אלא הלבן לו הלוכן יש לקרותו לפי שפת יתר הוא כגון להלות בפרהסיא לחכם טוב היה יותר נומר לו מקודם סיכת מבה ולי הוי פס לחיובא והייתר לקרותו ועוד חיתא בסמ"ק דיום הכיפורים בחול המועד דקחמ"ל בירושלמי דפטור מבטילת לולב ולפחות חייבי בחול המועד ומיהו כרמ"ה דחולק על תלמוד בבלי דקחמ"ל פטו מתקיעת שופר וע"כ חייבי בלולב ובלאו הכי אין מהוג להכי דהא אין הכיעות בשבת והא בלולב ואכן במוקפי שבת לא יבדיל ולא אחרי בשבילו ואפי' ממש מפי אחרים לא יצא כיון דהוית עצמה לאו בר חיובא הוא ואוכל בלא הבדלה כרחמ"ל התם ואיכו מברך ואיכו מזמן ולא אמריכן כיון דאיכו מברך אינו אוכל וביום ה' וביום ב' לא אכל עד שיבדיל אחר שנקבר המת ועבר אינותו כדאמרי' בערבי פסחי' טעם מבדיל ומי שלא הבדיל מוכחי שבת מבדיל כל היום כולו מיהו אין לברך על הכוסות ועל המאור ועם רוצי לומ' הוא"ל ובדחה העיקר בידו ירחה מידי דהוי לחיבר ביום רחמן ונתפשט ביום שני לעבין דאיכא אפי' למ"ד תשלומי דחמן הם ואם לאו בי דאוריית לדרבכן כמ"ש ובלבו שמחות:

ד כדאיתא פ' היסן להניח תפילין ולאכול מ משלו וחייב לישב על מטה בפיה ובשאר ימי האבל מ מות לו לאכו' משלו ולישב על גבי מסן או קרק' ומניח תפילין ומניין שהוא אסור ביום ראשון להניח תפילין שהרי נאמ' והקאל פארך חבוש עליך מבלל שכל ה העם אסורין ונאמ' לו ולחם אנשי' לא תאב' מבלל שכל העם אוכלין משל אחרים ביום ראשון ואסורין לאכול משל עצמן:

ה וזל כמ"ג אבל לאסור לאכול בעזרה דאסורה מפלו מדחמ' דחמכת ליחזק זל לאח לאכסיס לה תאכל מבלל דפיה לאבלים הוכל' וגר' בפ' מי שמתו ובמ"ק בירושלמי פרים מכחש גדול דבהון פל פירסה כיון בידיה מפני שחין לה מכחש ובשבת פריש כי חורחיה פ' ברכת ה' תעמיד ולא יוכיף עכב בה עד כאן לפו' ורבי'ת היה יושב בתעכית וסמך לדבריו לה ת תאכלו על הדם ובלילה היום כופר מפלו עכ':

ו בירום' נרסינן נמסר לרבים הולכתפים לוכל בסר ושותה יין ומספקא לן לי הולך הוא ב בסניה חו בעגלה לי דמי ל למסר לכתפים לי לא לבי':

ז כדאיתא פ' היסן להניח תפילין ופרק ולו מגלחין פליבי רבי אלעזר ורבי יהושע וקיימ"ל כר' יהושע דחיכו אסור לה יום רחמן לבל בשבי ומשבי ולולך מותר ולם הניח תפילין בשבי לפי בלו פכי חדשות חיכו חולץ כדאמר רבה התם לבל לם בלו פכים חדשו קודם שהניח תפילין לין מניחם עד שילבו לבל ב בשלישי לפילו יום פכים חדשות מניחן ואין בהילכות שחיטת בשיעין לה עד כאן:

פרק חמישי

אלו דברי שהאבל אסו' ביום הראשון מן התורה ובשאר ימי האבל מדברית' אסו' לספר ולכבס ולרחוץ ולסוך ולשמש מטתו ולנעול את הסנדל ולעשו' מלאכה ולקדות בדברי תורה ולהקף את המטה ולפרוע את ראשו ולשאול שלום הכל לא רבר ומניין שהאבל אסו' בתסבורת שהרי הזהיר בני אהרן ראשיכם אל תפרעו מכלל שכל המתאבל אסור לספר שערו אלא מגדל פרע ובשם שאסור לגלח שער ראשו כך אסור לגלח שער זקנו וכל שער שיש בו אחר המגלח ואי' המתגלח היה מגלח ושמע שמת אביו משלים תגלחת שערו א' המגלח וא' המתגלח וכן אסור לגלח שפה ולשיל צפרניו בכלי אבל בשיניו או שנוטל צפורן בצפורן מותר ומניין שהאבל אסור לכבס בגדיו ולרחוץ גופו ולסוך שנא' התאבלי נא ולבשי בגדי אבל ואל תמיבי שמן ורחצה בבלל סיפה שהרי קודם לסיפה שנ' ורחצת וסבת ובשם שהאבל אסו' בביום בגדים כך אסור ללבוש כלים לבנים חדשים ומגוהצין אסו' לסוך מקצת גופו כבל גופו ואם להעביר את הזוהמא מותר ובן אסו' ברחיצ' מקצת גופו בחמים אבל בצונן רוחץ פניו ידיו ורגליו אבל לא כ כל גופו מניין לאבל שאסור בתשמיש המטה שנאמר ויכחם דוד את בת שבע אשתו ויבא אליה ו וישכב עמה מבלל שהיה אסור מקודם ובן לאישא האבל אשה ולא תנשא א אשה אעפ שאין משמשין מטתן ומותר להתייחד עם אשתו ואעפ שהוא אסור בתשמיש המטה מניין שהאבל אסור בנעילת הסנדל שהרי נאמר ליחזקאל ונעלך תשים ב ברגליך מבלל שכל העם אסורין היה בא בדרך נועל וחולך ובשיבנם במדינ' חלין מנעליו רמז

ח והייו כרבבג דרחץ לולה דחסוכה מסוס דחכיסות לולה דחסוכה מרבבין ולח גרסינן חיכטים הוה ובחיקטים לח גזור וכן לחריכן בירום דחבל מרי ברחיכה פחיכה פל תעכוב כהדיח דסתוחל בר חבח עלו בו חטטין לחון פחלון לל יהפי חחר לון יכחה לפילו חין בו כבי לבן לחוף רחצו כמי מותר חי קפי ליה ערבובית' דריסף וכן חת ביה מיסים לו חטטין ברחצו סך כדרכו וחיכו חוסם וכן יולית מותרת לרחון ביחי חבלה דלח ברעה מחיסטים וכן התיר רבבח ליולך לרחון מיום רחמן וחילך לחר לחר עמר יום ללידתה ער כחן לפוכו מהלכות ממחות:

ט כרבי אלעזר בן שמעון דחומר לח לחכרו חלח כלים חדשים והוח טיוכחין מתחת המכבם כמבח פחסור ללבוש חלוק פל פסתן פחתכוהו מן הירישה כי זה ורחו חסוב יוכח מן המכבם כי הוח כובם הירישות תיר וחיכו מניחן חלח במעת מכירה בלבר ומיהו רחת כסתפין ברבר דשמח הי לח מיקרי יוכ' מן המכבם שלח ט"ס וכרין חי כמי שתפרו ובבגו לאחר תפירה ורחה שכמו פחסור ללבוש כך חסור להכיש תחתיו פלח לסרוהו מכני הכיסת ל לביפה לבר שלח לסם מפני הכיסת הגוף פחת הכיסת רחיה לסרו עם הכיסת הגוף רחיכה תריתי חם כן יהי מותר ללבוש תחת הבגריס פחיכו כרחה וחפי' ביום למי פעל לבו וחמו חסור ללבוש בגריס מגוהצין ער יב חדש:

אלו

בשמת ס
בבל מצות השם
הטת הכי זה סותר
לאכול בשר ולשתות יין
מעט כדי לשרות אבילה
שבמעיו אבל לא לרוות:
אין משהין את המת אלא
מדחק משתו מיד וכל ה
המדחה משתו הרי זה משובי ועל אבין תעל אמו הרי זה מגונה היה ערב שבת או ערב יום טוב או שהיו גשמי מולפי על המטה מותר שלא מיהר אלא לכבוד אבין ואמו וכל המהין את מתו עוב' בלא תעש' אלא אם כן הלינו לכבודו ולהשלים צרכיו:
כ האבל ביום ראשון בלבד אסור
ז זל כמ"ג חבל לחסור לאכול בעזרה דאסורה מפלו מדחמ' דחמכת ליחזק זל לאח לאכסיס לה תאכל מבלל דפיה לאבלים הוכל' וגר' בפ' מי שמתו ובמ"ק בירושלמי פרים מכחש גדול דבהון פל פירסה כיון בידיה מפני שחין לה מכחש ובשבת פריש כי חורחיה פ' ברכת ה' תעמיד ולא יוכיף עכב בה עד כאן לפו' ורבי'ת היה יושב בתעכית וסמך לדבריו לה ת תאכלו על הדם ובלילה היום כופר מפלו עכ':

אלו

דברים שהאבל וכו' עובר מפני עונת המי' שלו הכל פ' לולו מגלחין ובחבל רבתי החריכין

פרק חמישי

אלו

דברי' שהאבל אסו' ביום הראשון מן התורה ובשאר ימי האבל מדברית' אסו' לספר ולכבס ולרחוץ ולסוך ולשמש מטתו ולנעול את הסנדל ולעשו' מלאכה ולקדות בדברי תורה ולהקף את המטה ולפרוע את ראשו ולשאול שלום הכל לא רבר ומניין שהאבל אסו' בתסבורת שהרי הזהיר בני אהרן ראשיכם אל תפרעו מכלל שכל המתאבל אסור לספר שערו אלא מגדל פרע ובשם שאסור לגלח שער ראשו כך אסור לגלח שער זקנו וכל שער שיש בו אחר המגלח וא' המתגלח היה מגלח ושמע שמת אביו משלים תגלחת שערו א' המגלח וא' המתגלח וכן אסור לגלח שפה ולשיל צפרניו בכלי אבל בשיניו או שנוטל צפורן בצפורן מותר ומניין שהאבל אסור לכבס בגדיו ולרחוץ גופו ולסוך שנא' התאבלי נא ולבשי בגדי אבל ואל תמיבי שמן ורחצה בבלל סיפה שהרי קודם לסיפה שנ' ורחצת וסבת ובשם שהאבל אסו' בביום בגדים כך אסור ללבוש כלים לבנים חדשים ומגוהצין אסו' לסוך מקצת גופו כבל גופו ואם להעביר את הזוהמא מותר ובן אסו' ברחיצ' מקצת גופו בחמים אבל בצונן רוחץ פניו ידיו ורגליו אבל לא כ כל גופו מניין לאבל שאסור בתשמיש המטה שנאמר ויכחם דוד את בת שבע אשתו ויבא אליה ו וישכב עמה מבלל שהיה אסור מקודם ובן לאישא האבל אשה ולא תנשא א אשה אעפ שאין משמשין מטתן ומותר להתייחד עם אשתו ואעפ שהוא אסור בתשמיש המטה מניין שהאבל אסור בנעילת הסנדל שהרי נאמר ליחזקאל ונעלך תשים ב ברגליך מבלל שכל העם אסורין היה בא בדרך נועל וחולך ובשיבנם במדינ' חלין מנעליו רמז

ט כרבי אלעזר בן שמעון דחומר לח לחכרו חלח כלים חדשים והוח טיוכחין מתחת המכבם כמבח פחסור ללבוש חלוק פל פסתן פחתכוהו מן הירישה כי זה ורחו חסוב יוכח מן המכבם כי הוח כובם הירישות תיר וחיכו מניחן חלח במעת מכירה בלבר ומיהו רחת כסתפין ברבר דשמח הי לח מיקרי יוכ' מן המכבם שלח ט"ס וכרין חי כמי שתפרו ובבגו לאחר תפירה ורחה שכמו פחסור ללבוש כך חסור להכיש תחתיו פלח לסרוהו מכני הכיסת ל לביפה לבר שלח לסם מפני הכיסת הגוף פחת הכיסת רחיה לסרו עם הכיסת הגוף רחיכה תריתי חם כן יהי מותר ללבוש תחת הבגריס פחיכו כרחה וחפי' ביום למי פעל לבו וחמו חסור ללבוש בגריס מגוהצין ער יב חדש:

ו בירום' נרסינן נמסר לרבים הולכתפים לוכל בסר ושותה יין ומספקא לן לי הולך הוא ב בסניה חו בעגלה לי דמי ל למסר לכתפים לי לא לבי':

ז כדאיתא פ' היסן להניח תפילין ופרק ולו מגלחין פליבי רבי אלעזר ורבי יהושע וקיימ"ל כר' יהושע דחיכו אסור לה יום רחמן לבל בשבי ומשבי ולולך מותר ולם הניח תפילין בשבי לפי בלו פכי חדשות חיכו חולץ כדאמר רבה התם לבל לם בלו פכים חדשו קודם שהניח תפילין לין מניחם עד שילבו לבל ב בשלישי לפילו יום פכים חדשות מניחן ואין בהילכות שחיטת בשיעין לה עד כאן:

ח והייו כרבבג דרחץ לולה דחסוכה מסוס דחכיסות לולה דחסוכה מרבבין ולח גרסינן חיכטים הוה ובחיקטים לח גזור וכן לחריכן בירום דחבל מרי ברחיכה פחיכה פל תעכוב כהדיח דסתוחל בר חבח עלו בו חטטין לחון פחלון לל יהפי חחר לון יכחה לפילו חין בו כבי לבן לחוף רחצו כמי מותר חי קפי ליה ערבובית' דריסף וכן חת ביה מיסים לו חטטין ברחצו סך כדרכו וחיכו חוסם וכן יולית מותרת לרחון ביחי חבלה דלח ברעה מחיסטים וכן התיר רבבח ליולך לרחון מיום רחמן וחילך לחר לחר עמר יום ללידתה ער כחן לפוכו מהלכות ממחות:

ט כרבי אלעזר בן שמעון דחומר לח לחכרו חלח כלים חדשים והוח טיוכחין מתחת המכבם כמבח פחסור ללבוש חלוק פל פסתן פחתכוהו מן הירישה כי זה ורחו חסוב יוכח מן המכבם כי הוח כובם הירישות תיר וחיכו מניחן חלח במעת מכירה בלבר ומיהו רחת כסתפין ברבר דשמח הי לח מיקרי יוכ' מן המכבם שלח ט"ס וכרין חי כמי שתפרו ובבגו לאחר תפירה ורחה שכמו פחסור ללבוש כך חסור להכיש תחתיו פלח לסרוהו מכני הכיסת ל לביפה לבר שלח לסם מפני הכיסת הגוף פחת הכיסת רחיה לסרו עם הכיסת הגוף רחיכה תריתי חם כן יהי מותר ללבוש תחת הבגריס פחיכו כרחה וחפי' ביום למי פעל לבו וחמו חסור ללבוש בגריס מגוהצין ער יב חדש:

בימת לחזן כו׳ עד ולא בימת לחזן
בסיפר ומייתי לה בפ׳ דקידושין:
וכן החלונים מותרין כו׳ עד לחכמו
בקדושה בסיפרא וביבמות פרק
הבא על יבמתו: מת הוסם לרבע
לחמור כו׳ בכותח פ׳ תמוה מלחמ׳:
וכן לסם נכנס לבית הפרס כו׳ עד
כמו שבארנו בהלכו׳ טומאת מת
גם לחמי כתבתי בס כל הנזרק פ׳
מי: אבל לסם נכנס לבית הקברו׳
לוקה מן התורה בסיפר׳ ובמסכת
מז׳ פ׳ כב ובזיר ופר׳ מלמה מיתין:
מותר לכהן גדול להטמא כו׳ עד
לדם זוכה ללמוד פ׳ קמ׳ דמסכת
מכורה זרה: וכן תיוטת בטומ׳
מלדבריהם כו׳ כך הוא הפרק ב
בברכות פרק מי שמתו:

פרק רביעי

מנהג

כל ישראל כו׳ עד
ובזיון מתו ב
בתמיד רב״ו
זלמלכין והכיומו כל הלהרוגי
בלו: ולביומין לו׳ תכריכין כו׳
עד מוסהרין בדעב כ״ש מגלחין
ובתשובת הגיונים זל״: ולסיר
לקבור בתכריכין של מלכו׳ עד
הכפר והלבנו למעלה פרק בנדר
הדין ובלבל רבתי: ורשלין
לקבור בלרון כו׳ עד לל לבושיך
בשלום כוף ש״ מגלחין: ומציינין
לת הקברות כד לבקר הקברות
פרק חלו מגלחין ובלבל רבתי:
הבוכם הרי הוא לחיכו׳ עד יכבה
פ״ק דשבועות וכ״ש מגלחין ובלבל
רבתי והביאו ראיה לכם זל כרך חלו
מגלח׳ וכל הלומן ביומ כת כו׳
עד מתלבש בחכם סבת פ׳
סוף: וכן לין קוברין ולא חולצין
ולא כופר שיחות כרך חלו מגלחין
ובלבל רבתי: מי שמתו מוטל
לפניו עד שלא נגמרו בברכות
כרך מי שמתו וכרך חלו מגלחין:
ובתשובת הגיונים זל״: לין

מנהג

ישרא׳ במתים ובקבור׳ כך הוא מאמצין עיניו של מת ואם נפתח פיו קושרי׳ את לחיו ופוקקין את נקביו אחר שמריחי׳ אותו ובמ ני בשמי׳ תיזון שערו ומלבישין אותו תכריכין תפורין בחוט של פשתן לבנים ולא יהיו דמיהם יקרים ונהגו חכמי׳ בכורך שזה זו שלא לבייש את מי שאין לו ומבטלין פני המת שלא לבייש את העניים שפניהם מושחרין ברעב ואכור לקבור בתכריכין של משי ובגדים המוהבין ה״קומין אפילו לנשיא שבישראל שזהו גכות הרוח והשחתה ומעשה גוים וסובלין את המת על הבחף עד בית הקבר׳ ונושאי המטה אסורין בנעילת הסנדל שבא תפסק רצועה מסנדלו של אחד מהן ונמצא מתעכב מן המצוה והספרין בעפר מערות ועושין כוך בצד המערה וקוברין אותו בו ופניו למעלה ומחזירין העפר והאבנים עליו ויש להן לקבור בארון של עץ והבלון אותו אומרין לו לך בשלום שנאמר ואתה תבוא אל אבותיך בשלום ומציינין את הקברות ובונים נפש על הקבר והצדיקין אין בונים להם נפש על קברותיהם שדבריה׳ הם זכרונם ולא יפנה אדם לבקר הקברות: הנוכם הרי הוא כח׳ לכל דבר אין קושרין לחייו ואין פוקקין נקביו ואין מניחין כלי מתכות וכלי מיקר על טבורו שלא יתפח ולא יבקע אותו ולא מדיחין אותו ולא מטילין אותו על החול ולא על המלח עד שעה שימות והנוגע בו הרי זה שופך דמים למה זה דומה לנר שמטפטף כיון שיגיע בו אדם יכבה וכל המאמין עיניו עם יציאת נפש הרי זה שופך דמים אלא ישהא מעט שמא נתעלף וכן אין קורעין עליו ולא חולצין כתף ולא מספידין ולא מכנסין עמו ארון ותכריכ׳ בבי עד שימות: מי שמתו מוטל לפניו אוכל בבית חברו אין לו בית אחר עושה מחיצה ואוכל אין לו דבר לעשות מחיצה מחזיר פניו ואוכל ובין כך ובין כך אינו מיסב׳ ואוכ׳ ולא אוכל בשר ולא שותה יין ואינו מברך ואינו מזמן ואין מברכין עליו ואין מזמנין עליו ופטור מקריית שמע ומן התפילה ומתפילין ומכל מצו׳ האמורו׳ בתורה בשבת בשעילת הסנד׳ ולכחת מפת בידו כי מרי לחזור ח לחר מרכי ה המת לבל תמים התמ׳ ושלר לבילות כוהב לף על גב דחמרינן פרק קמ׳ דכתובות חתן בועל בעילת מצוה ופורם לף על פי שאין חתן מתי ומיהו מכבדין המת לחדר דתי הוה קביר ליה חל עליו לבלות ולח היו מקילין גבי לבלות לבל גבי חתן דלבלות חתיר טפי מלבילות לו נמי לפי היה מרי בעילת מצוה גבי לבילות מכל מקום היה נרין לכבוד מבעה ימי לבילו׳ כיון דחל עליו קודם החתונה לכך בועל בעילת מצוה קודם קבורה והמתח חלה החתונה קודם הלבילות לבל לחכו לחסור בתמים המטה עכ׳:

כבר מרכי המת לו ים עובק׳ לחרים מביר דמי מיהו בירושלמי לח מסתע הכי דרבנין לחכו לו׳ וחס בירך עוכין לחרים לחן ולחרים מבדכו לחן הלבלים עוכין לחרים לחן ולו מטוס עסקי המת הרי בעבידת לחן לח יתבטל ועוד הח לחן הכם לחן המת מוטל לפניהם הם עומדי׳ ומתפללי׳ והוח יוסב ודומם והוח מבדיק עליו לת הדין ועתה לחן מתבטל כלל מבדכי המת דקי״ל יוסב ודומם ולף עכ פהיה יכול לבוין בפסוק דלחמור עכ נרחה מלחסור להתפלל לבל מי מהלבילות מוטל עליו וכן מסתבר הכם בירושלמי דתני לחם רבה להחמיר על עבמו לחן סומבין לו מפני כבודו של מת לו מפני מלחן לו מי סיעד מעלו ובי״ת לחכם סים לו מי סיעד מעלו וכו׳ עכ מיכור מורי רבינו זכל וכלומה בעיני ר׳ לביה מעתה נוהגין לוכנין לולך לבית הכנסת לה תכלו ובית כיון דלח מפסיקה הכח סים לו מי סיעד מעלו ההיגו מתפלל סים הקרובים מיתעסקין בו עכ:

בעיר גם היה מקיל מפה ומהילכות מחות ועיין לעיל פרק רחמן עד כחן:

בנות אחרן לא והזהרו על טומאת מ
להטמא שנאמר בני אהרן עד שיהיו בביהונם כ
מעצמו אין ב״ד מצווין עליו להפרישו אבל אביו צריך לחנכו בקדושה מת
תופש ארבע אמות שלו לטומאה וכל כהן שנכנס לתוך ארבע אמות מכין אותו
מכת מרדות ובן אם נכנסו לבית הפרס או יצא חוצה לארץ או שנטמא בדם
תביסה או בגולל ובדופקן וביוצא בהן מכין אותו מכת מרדות מפני שהן אבות של
דבריהם כמו שבארנו בהלכות טומאת מת אבל אם נכנס לבית הקברות לוקה מן
התורה מות׳ לכהן לחטמא בבית הפרס או בחוצ׳ לארץ לדבר מצוה בזמן שאין
שם דרך אלא הוא כגון שהלך לישא אשה או ללמוד תורה אף על פי שיש שם מי
שילמדנו בארץ ישרא׳ לא מן הכל אדם זוכה ללמוד וכן מטמ׳ בטומאה מדבריה׳
לבבוד הבריות כיצד אבל שחלך בבית הפרס הכל הולכין אחריו שם לנחמו וכן
מולנין על גבי ארונות של מיתים לקראת מלכים ואפילו מלכי גוים כדי להבחין
בינם לבין מלכי ישראל בשיחזור בכבוד למקומן וכן כל כיוצא בזה וכן מטמא
בטומאה של דבריהם לרון עם הגוים ולערער עמהן מפני שהוא מציל מידם וכן כל כיוצא בזה:

בנות אחרן ולא בנות אחרן וכן החללים מותרין
מי תגרולים מוזהרים שלא ישמאדו ואם בא להטמא

מת
ת׳ וכן קבר תופס ד׳ אמות אי לא
מסיימי מחיצת׳ אבל אי מסיימי
מחיצת׳ לא כדאיתא התם גבי
חבר הקבר העומד בתוכה ס
טהור מטום דמסיימי מחיצת׳
אבל בגמ׳ מסקת כיון מהות
מתוס מכל צדדי ואין בו פתח
וכן מוכח בספרי פרשת פרה
ותו פרק קמח דבב ועש:

והורה ר׳ על לחד מתת ותפכו
המוסל ולח הניחו לקיברו כמה
חדשים מחין לחבות חל על
הקרובים דלח קריכן מי שמתו
מוטל לפניו כיון מחין מוטל ע
פליהם לקבדו ומת חין דומים
לכתיחטו מלקברו לעכ״ם מתחול
עליהם לבלות מיד כהרוגי ב
בייתר דהתם ורהי נתיחטו מ
מלקברם על ידי מלכות וכן
בדכיתהו דר׳ שיעזר בן שמעון
כיון סלח היה עומד לקבר חל
הלבלות מיד לבל הכח כהי
סעתה חין בידם להוסיחו מידי
גויס מכל מקום לח נתיחסו
לגמרי מלקוברו כהרוגי בייתר
ולכך לח חל עליהם לבילות
ומ״ת לח היו הולכים כיון מחין
יכולין להתעסק כלל בקבורתו
ורמי להח דחמרינן מי סהכר
לרבים הולכ בער ומותה יש
והכח נמי כיון מחין מוטל עלית
לקוברו כהכר לרבים דמי
ומעמה היה מנפטרה לחות
רית והודיעוהו בעיר לחרת מ
מהיה עם ולכל בער ומתה יש
כי לחמר מלחר עים לה בעל
מחייב לקוברה לחי לחמור ב
בבער ויין ולפס לם היה עמה

ומניין שהאבל אסור בשאלת שלום שנ' [illegible]

ה"ה למחול בפלוס היחיד לכל לרבים כמבחיץ להספר לנחמו חוץ להם ממה כבודם לכו לביתיכ' למלוס ומכרכם כפול ומג' וער ז' מסיב למחין ידעין לבלו וחיכו טוב ומז' וער ל' מסיב ומוב כדרכו וחין כרי להודיע לבלו ולכתחילה לח מוחין בפלומו עד לחר ל' ועל לבלו ובל לחמו חין מדבר עמו כ כדרכו עד לחר ב' חדם מהילכו' פמחות וכ"ה:

מי שנתן לדב[illegible] שהוא אבל ומש[illegible] בשלומו מחוץ לל' שלום ומשבעה ועד שלשים ש שואל בשלום אחרי אבל אחרי' אין שואלי' בשלומו עד לאח"ל ועל אביו ועל אמו אמו אין שואלין בשלומו עד לאחר ב' חדש אם ב בשאלת שלו' נאמ' באבל ק"ו שהוא אסור להרבות

[illegible]שבעה כ' שאול

"וכם לחח"ז חם מלו בפלומו מ מחמ' פלח ידעו ההלכ' לו מפכחו לבלו וכן כתב רחב"ה ועיין בספרי עכ:

דברי' ולשחוק שנ' דום ולא יאחוז תינו' בידו שלא יביאנו לידי שחוק ולא יבנס למקו' שמח' בגון בתי המשתאו' וכיוצא בהן:

פרק ששי

מדברי

סופרים שיהיה האבל נוהג במקצת דברי אבלות כל שלשי' יום ומנין סמכו חכמי' לשלשים יום שנאמר ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים מכלל שהאבל מצטער כל שלשים יום ואלו דברי' שהאבל אסו' בהן כל שלשי' יום אסור בתספורת ובגיהוץ ובנישואין ובשמחת מרעות ולילך בסחורה ממדינה למדינה הכל חמשה דברים בתספורת כיצד כשם שאסור לספר כל שער גופו או לגלח שפמו או לקרין צפרניו בכלי כל שבעה כך אסור כל שלשי' יום במה דברים אמ' ריש באיש אבל באשה מותרת בנטילת שער לאחר שבעה והאיש עד שלשים יום ועל אביו ועל אמו חייב לגדל שערו עד שישלח פרע או ער שיגערו בו חבריו: וכן אסו' ללבוש כלים לבני' חדשי' ומגוהצין כל שלשי' אחד האיש ואחד האשה הז צבועין ומגוהצין מותרין וכן אם לא היו חדשים אף עפ שהן לבני' ומגוהצין מותרין ובלי פשתן אין "בהן משום גיהוץ ולאחר שלשים יום מותר בגיהוץ אפילו על אביו ועל אמו:

"וכן פסק הגה וכן רחב"ה וכן ה' יעקב דחול"לים והתוספו' בתענית בדברי' וכתבו דמתח נטילת סער דאפה היינו ע"י קיפול ד"א סיפור לח מיך באפה ועיין בה"ע ובתוספות פרק החולן עכ:

בנישואין כיצד אסו' לישא אשה כל שלשי' יום ומותר לארשה אפי' ביום המיתה ומי שמתה אשתו אם בבר קיים מצות פריה ורביה ויש לו מי שישמשנו ואין לו בנים קטנים הרי זה אסו' לישא אשה אחרת עד שיעברו עליו שלש רגלי' אבל מי שלא קיים מצות פריה ורביה או שקיי' ויש לו בני' קטני' או שא' לו מי שישמשנו הרי זה מותר לארשה ולכנוס מיד ואסו' לו לבא עליה עד שלשי' יום "ובן האשה שהית' אבלה לא תבעל עד שלשים יום:

"וכן נ"ל כריכה להמתין ג' רגלים לפילו מת בעלה ולמי שיש לו בני' קטנים מותרים ליכנס לפילו תוך פלשים כדמוכח בעובדי' דיוסף הכהן פחמר לחחותה כו':

"וכן לחי' כריכה להמתין ג' רגלים לפילו מת בעלה ולמי שיש לו בני' קטנים מותרים ליכנס לפילו תוך פלשים כדמוכח בעובדי' דיוסף הכהן פחמר לחחותה כו':

שמחת מרעות שהיה חייב לפרוע אותה מיד מותר לעשות מיד לאח' שבעה אבל אם אינו חייב לפרעה אסו' להכנס לה עד שלשי' יום ברא בשאר כל מתי'

"חמר רבינו תם לפילו יש לו כמה בנים והם גדולים לפילו הכי מרי ליסח הפה לאחר פלשים יום ולמי שיש לו בנים קטני' חו' לין לו בנים כלל מותר לפילו בתוך פלשי' ואין כריכה להמתין בין חביו וחמו לפחר

"חמר רבינו תם לפילו יש לו כמה בנים והם גדולים לפילו הכי מרי ליסח הפה לאחר פלשים יום ולמי שיש לו בנים קטני' חו' לין לו בנים כלל מותר לפילו בתוך פלשי' ואין כריכה להמתין בין חביו וחמו לפחר

"אבל על אביו ועל אמו בין כך ובין כך לא יבנס לשמח' מרעות עד שנים עשר חדש על

מתים דכל היכא דמרחו פלשים יום בפחר מתים מיד חו נמי בחביו וחמו ולמי שקיים פריה ורביה נמי מרי לחר פלשים לפילו בחביו וחמו כדפרמי' דלח לפרו חלח בית המתחה דליכח מכוה לבל ניסוחין לפי' ים לו כמה בני' מרי דהלכה כר' יהוסע דחמ' נפח לפה בילדותו יפח לפה בזקנותו פב' בבקר זרע זרעך ולערב לח תנח ידיך ומנפה בלחת פהיתה מפורכת וכמוך לחופה לחר הזמנת הקרובים מת לחיה והתיר רבנו תם לכוכבה תוך פלשים מכוס פריה ורביה דבעל מלחר פחים לו יפח לת זלת לו יפח לחרת ופמ' לפילו לו היתה מפורכת היה מתיר מלחר פחפן בה יותר מבלחרת כדלמכתן ביוסף הכהן דלימתריה מכוס פרוכת בביו לף על פי פהיתה לבלה מלחותה ומיהו פמ' ההיא מכוס פמר חמת על בני לחותה יותר מפלר כנים ולף על פי דפרק החולן תנן רבי יוסי חומר כל הבנים יתלרכו חון מן החלמנה מפני הלידול ומפרש בגמרא לידול פלה פלשים יום ולו לף מפלת בין כיפלת לפי פים לו בנים לכיפלת לפי פלין לו בנים כ"ד דהיינו טעמא התם לפי מעדיין היו כריכה להמתין מכוס הבחנה ג' חדשים והרב רבי יוסף זכל הביא דלימה לדבריו דלפילו על חבין ועל לחמו מותר לעשות ניסוחין ולף על פי פלפר בפלר פמחות מהא דיתניא במכבת פמחות על כל המתים לפשר לילך לבית המשתה עד פלשים יום ועל חבין ועל לחמו כל ג' חדשים היתה לפס מכוה וכפהוח עומה ניסוחין מכוה קעביד עכ"ל מורי רבינו זכל מן התוספות ועיין בספרי עכ:

מדברי

סופרי' מיהח החכל וכו' ע עד מכטער

פלשים יום

כתב הרחבר ז"ל בגמ' למכוס רחמיכם חל תפרעו ו וחתיה פרע פרע מכזיר עכ"ל:

ואני חומר כן הלמת מכן כלמר פר"ז מבלחין בתרלמינ' דהקובר לת מתו' ימים קודם הרגל כו' ולמר עלה רב מתנה בתס כזידות פלשי' יום דכתי' קדום יהיה נדל פרע יהיה בניתנריה תלתי הוו חבל בירום' כומנה מקרל דובכתה לת חביה וכו' מכלל דלכער ל' יום הוי וכן כתב הר' מפה מקובי ז"ל מדעת רבותי' בעלי התוספות ז"ל ולפי פרק חלכו פרת ז"ל מפה קפרים ובריתות ו ותכובות הבלוני ז"ל פרלוי לפמוך עליהן פלה בילו לידיכו וכן כתב הרב ר' יהונתן הכהן מלוניל ז"ל: ולו דברים פהלבל וכו' עד חכור ליכנס לה ער פלשים יום פרק הלו מבלחין: בתה דברים המורים בפלר כל המתים וכו' ער יב חדש

כתב הרחבר ז"ל ולמחית מכוה ער פלשים יום בפלר מתים עכ"ל:

ואני חומר בגמ' כ"ו מבלחי' ולח במקום תחר חיכו מזכיר כעודת מכוה כבון סעודת מילה ולכך לח פירש ז"ל והבלונים ז"ל הכריכו בו תסברת ים חומרים בכה ום חומרים בכה: על

זכן פלה בדברי תורה ילפי לעי' מחלי קרח ולח מם הכך תרתי דגמרי' מיחזקל ובפלר מילי לחר חיפכ' ול"ל דמפתת לח בח להחיר על יחזקל לל להקל וכין מהות לפור לם לחרי לח"ל דמפו' דכתיב הכי מתים לבל לח תעמה פלרך חבום עליך וגו' הכי קחזקל בתיקה ודמימה חתה מוה לפלר לבלים לבל מכלן ולולך מתים לבל לח תעמה כלומר לח תבמה כלבל מל פלר מתי' ולי הוה כתיב מתים לבל בריפת דקרל לח פבמתה יחזקל מפלר מתים לכל דבר:

"וכם לחח"ז חם מלו בפלומו מ מחמ' פלח ידעו ההלכ' לו מפכחו לבלו וכן כתב רחב"ה ועיין בספרי עכ:

"וכן ר"ח ורב חלפס וכן פי' הרב ר' יוסף בתו' לפני רפב"ם וכן רחב"ה וכן ריכב"ח ועיין בספרי עכ:

"וכן לחי' כריכה להמתין ג' רגלים לפילו מת בעלה ולמי שיש לו בני' קטנים מותרים ליכנס לפילו תוך פלשים כדמוכח בעובדי' דיוסף הכהן פחמר לחחותה כו':

שבעה אבל אם אינו חייב לפרעה אסו' להכנס לה עד שלשי' יום ברא בשאר כל מתי'

"חמר רבינו תם לפילו יש לו כמה בנים והם גדולים לפילו הכי מרי ליסח הפה לאחר פלשים יום ולמי שיש לו בנים קטני' חו' לין לו בנים כלל מותר לפילו בתוך פלשי' ואין כריכה להמתין בין חביו וחמו לפחר

"אבל על אביו ועל אמו בין כך ובין כך לא יבנס לשמח' מרעות עד שנים עשר חדש על

מתים דכל היכא דמרחו פלשים יום בפחר מתים מיד חו נמי בחביו וחמו ולמי שקיים פריה ורביה נמי מרי לחר פלשים לפילו בחביו וחמו כדפרמי' דלח לפרו חלח בית המתחה דליכח מכוה לבל ניסוחין לפי' ים לו כמה בני' מרי דהלכה כר' יהוסע דחמ' נפח לפה בילדותו יפח לפה בזקנותו פב' בבקר זרע זרעך ולערב לח תנח ידיך ומנפה בלחת פהיתה מפורכת וכמוך לחופה לחר הזמנת הקרובים מת לחיה והתיר רבנו תם לכוכבה תוך פלשים מכוס פריה ורביה דבעל מלחר פחים לו יפח לת זלת לו יפח לחרת ופמ' לפילו לו היתה מפורכת היה מתיר מלחר פחפן בה יותר מבלחרת כדלמכתן ביוסף הכהן דלימתריה מכוס פרוכת בביו לף על פי פהיתה לבלה מלחותה ומיהו פמ' ההיא מכוס פמר חמת על בני לחותה יותר מפלר כנים ולף על פי דפרק החולן תנן רבי יוסי חומר כל הבנים יתלרכו חון מן החלמנה מפני הלידול ומפרש בגמרא לידול פלה פלשים יום ולו לף מפלת בין כיפלת לפי פים לו בנים לכיפלת לפי פלין לו בנים כ"ד דהיינו טעמא התם לפי מעדיין היו כריכה להמתין מכוס הבחנה ג' חדשים והרב רבי יוסף זכל הביא דלימה לדבריו דלפילו על חבין ועל לחמו מותר לעשות ניסוחין ולף על פי פלפר בפלר פמחות מהא דיתניא במכבת פמחות על כל המתים לפשר לילך לבית המשתה עד פלשים יום ועל חבין ועל לחמו כל ג' חדשים היתה לפס מכוה וכפהוח עומה ניסוחין מכוה קעביד עכ"ל מורי רבינו זכל מן התוספות ועיין בספרי עכ:

הארים והחבירין שלו כו' שר כך הורו רבותי הגאונים ז"ל מכיון שהתבל לשמור בדברי תורה כו' ער כולן כופין מטורתיהן פרק שלו מ מגלחין: מטה ממיחרת לכליס כו' עד זוקפה ודיו בדברים פרק הבירה מן הדין: הופך כל מטותיו כו' עד סוף הפרק פר' שלו מגלחין:

פרק ו

דברים שמות לעשותן בחולו של מועד אסו' לאבל לעשותן בידו בימי אבלו אבל אחרים עושין לו ביצד היו זיתיו להפוך ובדיו לגוף ופשתנו לעלות מן המשרה וצמרו מן היורה שובר אחרי לעשות לו כדי שלא יאבדו ומרביצין לו שדהו משתגיע עונת המים שלו: "הארים והחבירין שלו והקבלנים אלו יעשו כדרכן אבל החמרים והגמלי' בבהמות שלו והספנים בספינה שלו הרי אלו לא יעשו ואם היו מחוברי' או מושכרי' מקודם לומן קצוב הרי אלו יעשו

"פרט כל זה מקבלו מרה מן הבעלי' ויורעו לבל הרי הלו יעמו ע"י לחרים דכיון כמיכון עסוקין בשרה מיכן ס פסידה דבעלים ופסידה דלבל לכן מרינן ליה לבל החמרים והגמלים והספנים פירום טובר גמלים וחמורי' ופסידת מלחרים לן יסבירו לותם בתחילה כי לן לרם מפסיד ברבר זולתם לבל כשמוסבריו מקודם לומן קצוב הרי הלו יעמו ולה יפסידו כל ס סברם והכי לן קיימי ע"י לחרי' כי הס עצמם מוסברי' לבל לריסי' והך סהס בעבודת קרקע לפסר על ידי לחרים עלל וכן פי' הרב בעמוד ורי"ת פירש הלריסין החבירין והקבלנים בשרה על לבל לחירי הרי הלו יעמו ובשביל סהיה שרה לבל לן יסבירו מלעבדה החמרים והגמלים והספנים והן על לבל הרי הלו לן יעמו לכתחילה כיון מלן מסברו ממכו קודם שיעשה לבל ולם היו מוסברין לבל לחרים מקודם הרי הלו יעמו ומשמע דלחרים מריכן לפי' לכתחילה מסום דמכהב לריכות ידוע הוה במקו וכיון שזה היה לריסו מקודם מכתמת לן מסלק ליה והוי כמי שהיתה מוכרת לו לבלו מקודם לבל גמל חמור וספינה מדרך בני לרם להחליף מזה לזה וכל המרבה בשכר קודם והזמיני גם בו מתחלפי מסום הכי אסור בתחילה והך דרי"ת בשני שותפין שנעלין לת חנותן למימרת דבטלין לגמרי חלה למימר מלין שותפו עושה חלה בשביעה כ כדמוכח בגמרת גבי רב לחא בר ר' לבל דשרת ליה רב לתני מסום כפיל דשותף והא בשביעה ולת' ומתי פסידת דשותף היכא לקבולי עליה רב לחא כולי פסידת דהכך ז' ימי לבל ול"ל דילמת בהכך ז' ימים הוי מוגיר ליה לאורחת דחיקת והוי כפים לגבייה עד כל מהלכות שמחות ומכיק הר"ם ז"ל וז"ל המקבל שרה בחריבו או בקבלנו או בחכירות ולירעו לבל למקבל הוה עבמו לת יעשה לבל יסביר לחרי' מיעמו מסו' פסידת דמרי לרעת לבל בשרה שלו לת יסביר לחרי' לעבדה כיון דלהו דבר האבוד מלין המדיח כתב' בשכיל שלת יעבדנה ואם ים לריסין או חכירי' או קבלנין בשרה האבל הרי זו יעמו מלהל בהן ולת יסבירום לאחרי' ואם היו מוסברין או מוחכרי' מקודם הם או בהמתם לת יעמו יפסידו גם שכר של הימים שלחר ימי לבלו דהיינו שכר כל החדש וזה ורחי לין להם להפסיד ולכך יעמו לף תוך ימי לבלו ואם היתה בהמתו של האבל מוחכרת או מוסברת לבל לחרים קודם שלירעו לבל הרי הסוכרים עומדין בה מלחה לף בימי לבלו של זה ולחין לו מותפין שלירע לבל לאחר מהם לין מותעו עומה בדבר המותעות כלום חלה בשביעה עלל בהילכות ממחות עכ":

רמו לאבל שאסור בעשיית מל' בעשיית מלאכה אף "אבל אסור בע כך הוא אסו' לישא ז' ימים בסחורה כל שלש ימים ראשונים אסור בעשיית מלאכה

"לבל לם היה דבר החבור עומ' על ידי לחרי' לפי' בב' ימים הרלסונים עכ":

ר' פרס מנ' ימי' ואילך:

בסחורה כל שלש ימים ראשונים אסור בעשיית מלאכה אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה מבאן ואילך אם היה עני עושה "בצנעה בתוך ב ביתו והאשה שוה בפלך בתוך ביתה: שני אחים או שני שותפין שחיו בחנות אחת ואירע אבל לאחד מהן נועלין את החנות כל שבעה אפילו

"וכן כת' מורי רבינו מ' דהה דחמ' מכהן ואילך עומ' בצנעה בתוך ביתו לסיפה קלי לעני המתפרנ מן הצדקה דכן ת מסמ' נמי בחומ למי דמסיק עלה תבה מילירה לסכנה ם מהבריכו לותו לכך כלומ' מלה פרסמוהו וכן פי' רח לב בית דין וכן נרלה דמי סים לו מה לאכול לסור כל ז' בעמיית מלחה ולפי' בצנעה בתוך ביתו ודלה כהר' ממעיה מכתב דעומה בצנעה תוך ביתו קלי כמי לריסה דלפי' עמיר מותר לעמות מכהן ואילך בצנעה ודוקה בפרהסיה לסור והה דים חלוק בין תוך מלמה לאחר מלמה מסום דחמרינן כל מלמה לבכי עכ":

"ברם מי מסתפק לח' רב ממת בריה דרב לחדי זלת לומרת דבריה המותרים בחולו של מ מועד לקודין בימי לבלו ורב חמי פליג עלה ואמר דהלקוד בזה לסור בזה המועד מותר בזה מותר בזה לפיכך עיין בה' יום טו' ומסם תלמוד מחולו של מועד ולחפות פת בימי לבלו כת' מורי רבינו זלל דבר פסוט הוא דמרי דהה לפילו ב"ט מרי לפי' תנור מלה כדלותה התם בהילכות ט"ו לבל לתת תבואה לטחון לסור דגרסינן פרק מי סהחמיך ת"ר טוחנין קמח ב מועד לבור המוע' מלה לבור' המועד לסור ולם טחן והותיר הרי זה מות' ובלבד מלה יערי' וכו' ולה בלבל עכ":

"וכן לם יש לבל מכיר יום ל' בעבור קרקע לפילו בעיר לחרת לה יעמה המלחה לבורך הלבל דכעבדו מל בעל הבית דמי וכל עבור' בעבודת קרקע פרהביה הוא ולסור עכ":

"גרסינן בירום למי לבל סונה במקום סלינו רגיל סלין זה סמחה ומכאן כתב ר' לביה סגר למה סנהגו רבו' לעבוק בהי' לבילות וכן מהה דפ' בת' דתענית כל מכות הנהגות בלבל נוהגים בט' בלב ולסרי התם דקורת בליוב ובדברים הרעים סבירמיה מפני דלית בהו סמחה ולבל סים לו בנים קטנים לין לבטלם מלימודם סהרי לין לבילות לקטן כדמ' בחלו מנ' לחין מו' רבי ס"ל עכ":

ומנין שאין האבל

"ועכשיו לה נהוג בכפיית המטה מ מסום רחמ' בירום היכן בפוכוך לינו חייב בכפוי המטה מלה יסמרו חרם ה הוא והוא הדין לדידן סלינו דרין לבין הגוים תוספות והלכות ממחות עכ":

"כל עטיפה סלינה כעטיפת יסמעיל ללו עטיפה היא מחוי רב כחת' ער גובה דדיקה וכן

ריתי נוהגי' בספרד, לבל בהלה המלכיות לא נהגו מפני ממביא לידי פחוק גדול בין הגוי' ועברי' וספחו' סביאו סמ"ב:

פרק

אבל חייב לקרוע על מתו שנאמר ובניהם לא הפרישו ולא תמותהא אשר חייב לפרום ואין קריעה אלא [ה]מעומד שנאמר ויקם המלך ויקרע את בגדיו ומחיכן קורע מלפניו הקורע מאחריו או מן הצדדין או מלמטה לא יצא ידי חובת קריעה אלא כתן גדול שהוא פורם מלמטה כמה שיעור הקרע טפח ואין צריך לתבריל שפת הבגד ומותר לו לקרוע בבליו ויש לו לקרוע בפני שלא בפני אדם לפיכך יש לו להכניס ידו בפנים וקורע בצנעה ואינו חייב לקרוע אלא בגד העליון בלבד כל ז׳ ימי אבילות הקרע לפנים ואם בא להחליף מחליף ואינו קורע קרע אחר שכל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע בר״א בשאר המתים חוץ מאביו ואמו אבל על אביו ועל אמו קורע עד שמגלה את לבו ומבריל שפת הבגד. ואינו קורע בבלי אלא בידו מבחוץ בפני כל העם וקורע כל הבגדי׳ שעליו ובגד [ו]הועה הדבוק לבשרו אינו מעכב ואם החליף בגד אחר חייב לקרוע כל ז׳ ובן על אביו ועל אמו [ז] חולין כיתיפו ומוצ׳ זרועו מן החלוק עד שיתגלה כתיפו וזרועו והולך כך לפני המטה ואח׳ שיקבר אביו ואמו אינו חייב לחלוץ קורעין לקטן מפני עגמת נפש וחולה שמת לו מת אין מקרעין לו ולא מודיעין לו שלא תטרף עליו דעתו ומשתקין את הנשי׳ מפניו וקורע אדם על חמיו ועל חמותו מפני כבוד אשתו וכן האשה קורעת על חמיה ועל חמותה מפני כבוד בעלה מי שאין לו חלוק לקרוע ונזדמן לו חלוק בתוך שבעה קורע לאחר שבעה אינו קורע ועל אביו ועל אמו אפילו לאחר שבעה קורע כל שלשים יום וכל היוצא בבגד קרוע לפני מתים כלומר שהוא קרוע עתה עליהן הרי זה גונב דעת הבריות וחולל בבגד החיים והמתים: האומר לחבירו השאילני חלוקך ואבקר את אבי שהוא חולה והלך ומצאו שמת קורע ומאתה ומחזיר לו את חלוקו ונותן לו את דמי קרעו ואם לא הודיעו שהוא מבקר חולה הרי זה לא יגע בו: מי שהיה לו חולה בתוך ביתו ונתעלף ופבור שמת וקרע ואחר כך מת אם בתוך כדי דבור אינו חוזר וקורע ואם לאחר כדי דבור מת חוזר וקורע קרע אחר וכן מי שאמרו לו מת אביו וקרע ואחר כך נמצא שמת בנו אמרו לו מת לך מת וכסבור שהוא אביו וקרע ואחר כך נמצ׳ בנו אם תוך כדי דבור נודע לו אמיתת הדבר יצא ידי קריעה ואם לאחר כדי דבור לא יצא וחייב לקרוע קרע אחר: מי ששמעו לו מתים הרבה כאחד קורע קרע אחד לכולם היה בבלן אביו או אמו קורע על כולן קרע אחד ועל אביו ועל אמו קרע אחר: מי ששמע לו מת וקרע עליו ואחר כך מת לו מת אחר אם בתוך שבעה קורע קרע אחד ואם לאחר שבעה מוסיף על הקרע הראשון כל שהוא מת לו מת שלישי אחר השבעה של שני מוסיף כל שהוא וכן מוסיף והולך עד טבורו הגיע לטבורו מרחיק שלש אצבעות וקורע נתמלא מלפניו מחזירו לאחריו נתמלא מלמעלה הופכו למטה אמרו לו מת אביו וקרע ואחר שבעה מת בנו הוסיף מתאחה התחתון ולא העליון כמו שיתבאר אמרו לו מת בנו וקרע ואחר שבעה מת אביו אינו מוסיף אלא קורע קרע אחר שאין אביו ואמו בתוכפת:

[ה] וכן כיצד בתוך ה׳ דברים הפס לפקריסותו חוכה מעבבת כדתמצ׳ בירושלמי ל״פ היה קורע דלמרו ה׳ לפקריסותו היה לבוש מבפנים וכן בפ׳ מקוואות הקבר של לפקדונו׳ שבקיף ותביח בדרך הרן הכנסת למדינת כיצד יכם׳ חולץ מבעליו ומכלה כובעו ונעליו ומתיר חגורו ופושט חלוקו ואחר כך מתיר לפקריסותו התחתונה וכשזוקף ללבוש מכיח לפקריסותו התחתונ׳ ולובש חלוקו וכו׳ לאבל דבותיהו שבכרפת היו רגילין לומר שהמקטורני׳ לית בה חיוב קריעה שהיה כעין לפקריסותו שהוא כודר העליון שהיה לא׳ לבישות וכל שבעל ה רוחה דברי רבינו המחבר והעריך שהבדיל דבריהם לבקוף עם ד׳ לישיותיהן וכל דברי מורי רבינו זצ״ל לא יכולתי לעמוד שהכוונ לקרוע על אביו וחמו גם המקטורן ועל שאר מתים לא היה לבוש לקרוע כלל והרבה מהם חיו בלבל לפקריסותיהן היה לן לקרוע לין המקטורן על שאר מתים:

פרק תשיעי

כל הקרעים שקורע אדם על שאר קרוביו שולל הקרע לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים על אביו ועל אמו שולל לאחר שלשים ואינו מאחה לעולם והאשה קורעת ושוללת מיד אפילו על אביה ועל אמה מפני הצניעות כדרך שקורע אדם על אביו ועל אמו כך חייב לקרוע על רבו [ו] שלמדו תורה ועל הנשיא ועל אב בית דין ועל רוב הציבור שנהרג ועל ברכת השם ועל ספר תורה שנשרף ועל ערי יהודה ועל ירושלם ועל המקדש כל אלו הקרעים קורע עד שמגלה את לבו ואינו [ח] מאחה לעולם ואפ׳ שאין מתאחין מותר לשוללן למללן וללקטן ולעשותם כמין סולמות ולא אסרו אלא באיחוי אלכסנדרי בלבד וכל הקורע מתוך השלל או המלל או הלקוט לא עשה כלום אבל קורע מתוך האיחוי האלכסנדרי בלבר אפ׳ הפך הכלי ונעשית שפתו למטה לא יאחה וכשם שהמוכר אסור לאחותו כך הלוקח לפיכך המוכר צריך להוריע ללוקח שקרעו זה אינו מתאחה ומניין שקורע על רבו כדרך שקורע על אביו שנ׳ והוא מצעק אבי אבי רכב ישרא׳ ופרשיו ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים עשר קרעים מבאן ש שחייב להבדיל השפה ומניין שקורעין על הנשי׳ ועל אב ב״ד ועל שמועה שבאה שנהרג רוב צבור שנאמר ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם וגם האנשים אשר אתו ויספדו ויבכו ויצומו עד הערב על שאול וה נשיא ועל יהונתן בנו וה אב בית דין ועל עם ה׳ ועל בית ישראל כי נפלו בחרב זו שמוע׳ רעה ומניין שקורעין על ברכת ה׳ שנאמר ויבא אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ושבנא הסופר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים אחד השומע ואחד השומע כפי שומע חייבין לקרוע והעדים אין חייבין לקרוע כשיעידו בב״ד שבבר קרעו בשעה ששמעו ומניין שקורעין על ספר תורה שנשרף שנאמר ויהי בקרו׳ יהודי שלש דלהות וארבע וגו׳ עד תם כל המגילה על האש אשר על האח ולא פחדו ולא קרעו את בגדיה המלך וכל עבדיו מכלל שחייבין לקרוע ואין חייבין לקרוע אלא על ספר תורה שנשרף בזרוע כמעשה שהיה וחייב לקרוע שתי קריעות אחת על הגויל ואחד על הבתב שנאמר אחרי שרוף המלך המגילה ואת הדברים ומניין שקורעין על ערי יהודה ועל ירושלם ועל המקדש שתרבו שנאמר ויבאו אנשים משכם ומשילה ומשומרון שמנים איש מגולחי זקן וקרועי בגדים כל מי שעסוק עם הבת בשעת יציאת נשמתו אף על פי שאינו קרובו חייבין לקרוע עליו אף על פי שאינו חכם וקורעין

[ח] הכה פסק כרבי יהוד׳ דאמר כל פרוב חכמתו מגיכו כמגוחך בהילכות ת״ת כל ה׳ הבל דאם פסק כרבי יוסי דאמר הפילו לא הוי עיכו לא במקבה לאחת זהו ובו והעבדרבי יוחנן פסק כרבי יהודה כיון דרב מסת פסק כרבי יוסי ורבי׳ עבד עובדא כוותי׳ ודעולא נמי פ׳ כרבי יוסי דאמ׳ עולה תא שבבל קורעין זה על זה כו׳ פי׳ קרע שחיכו מתאחה וקל כבתרתי ובמכיכן עלייהו ועבדיכן כר׳ יוסי וחו דקל כר׳ יוסי לגבי רבי יהודה וכן פרח מסוס דמתכיתין דוחלו מגלחין כר׳ יוסי דייק והא דמוקי לה כרבי יהודה רבי יוחנן הוא דמוקי לה הכי אמכם לרי כרחה דהלכה כרבי יוחנן דאמר הלכה כרבי יהוד׳ כרבוי רבינו המחבר דמתכי׳ לא דייק כר׳ יוסי אלא הרבה כרבי׳ מתוך דייק דקתני רבו מלמדו חכמה כדקאמר רבי מתוך וכן פסקו בטאזות בפרסת קרח ועיין בהילכות מחות בסימן ער״ט:

פרק ל׳ מיתות

פרק שמיני

אבל חייב לקרוע עד הרי זה לא יגע בו פ׳ הלו מגלחין:

מי שהיה לו חולה כו׳ עד וחייל לקרוע קרע אחר פרק בתרא דכדרים: מי שמתו לו מתים הרבה כו׳ עד סוף הפרק פרק הלו מגלחין:

פרק חשיעי

כל הקריעה וכו׳ עד סוף הפרק הכל פרק הלו מגלחין: פ״

על כל המתים כולן וכו׳ עד ואומרת
לך עמכם הסכמת הברית זה׳ : על
כל המתים וכו׳ עד חי נפש פ׳ לולו
מגלחין : מי שהיה בעלה בלוב
בעיר וכו׳ עד מיום שלישי בו יום
מביני מקצתו ככולו כו׳ עד סוף
הפרק פרק לולו מגלחין :

פרק שביעי

מי שהלה לו שמועה כו׳ עד הרי
הוי הקבור פ׳ לולו מגלחין
ובירושלמי ובתוספתא הביאו זה׳ : אבל אם
הגיע השמועה עד כמו שביארנו פ׳
לולו מגלחין והביאו שם ובזה הפ׳ : מי
שמת לו קרוב כו׳ עד והרי הוא ככל
ימים פ׳ לולו מגלחין : כהן גדול חייב
בכל דברי תבלות כו׳ עד מלא
כהנא ברבוה פ׳ בתרא דהוריות
ובמכות סנהדרין פ׳ כהן גדול :
לוקח ברכבו כו׳ עד מיומים
לותם בכל רבתי : וכמבחרין
לותו כו׳ עד סוף הפרק בסנהדרין
פרק כהן גדול : כרך ח׳

על כל המתים כולן קודם ליום
עד שיגערו בו חבריו ויאמרו לו לך
בעסקו רצה אינו ממעט על אביו ועל
אם יכול למעט בעסקו ימעט ואם לאו יקנה ארבי ודרך ודברים שיש בהם חיי
נפש : מי שהיה בעלה צלוב בעיר או אשתו צלוב או אביו ואמו אסו׳ לו לשכון
באותה העיר עד שיבלה הבשר ואם היתה עיר גדולה כאנטוביא יש לו לשכון
בצד הארר שאינן צלובין בו יום שביעי מקצתו ככולו והוא עולה לכאן
ולכאן לפי׳ מותר לכבס ולרחוץ ולעשות
שאר הדברים ביום שביעי וכן יום שלשים
מקצתו ככולו ומות׳ לספר ולנהוג ביום ל׳ :
מי שתכפתו אבליו והביד שערו מיקל
בתער לא במספרים ומבבם בסיתו במים
אבל לא בנתר ולא בחול ורוחץ כל גופו
בעונן אבל לא בחמין וכן מי שתכפתו
אבליו ובא ממדינת הים ומבית השביה או
שיצ׳ מבית האסורי או שהיה מנודה והותר
או שהיה מודר ונשאל על נדרו והותר וכל
היוצא מטומאה לטהרה הרי אלו מגלחים
בימי אבלם הואיל ותכפם אבל אחר אבל
ולא מצאו פנאי :

ומותר לרחוץ ביום ז׳ עצמו לאחר
שעמדו מנחמיו מחצלתו ולאחר
שבאו לבקשו לילך לבה ומקנת
הלילה לא מהניא דרחמיון נבי
מומרת יום כיבר יום לא תטבול
ער הבן החמה דכיון רבי׳ ספורי
ביומא הוא ולא בלילה וכן בלבל
ביום ז׳ לא יכה מכיתו ולא יגלח ביו׳ ל׳ ער הבן מיהו לענין ממון רחוקה
לא בעינן ספורים לפילו מעה אחת כלקה לפילו בלילה וכן פסק הרי״ף
ור״ם פרק דמספקא ליה בדבר דכיון דבלילה לא מוכח מילתא כי
דרך בני אדם לחלון מבעלי בלילה לכך בעינן מקצת היום וכן פסק
בהלכות ממחות עכ׳

פרק שביעי

שבאה לו שמועה שמת לו קרוב אם בתוך שלשים יום הגיעה השמועה אפילו יום שלשים ע׳עצמו הרי זו
שמועה קרובה וחייב לנהוג שבעת ימי אבלות מיום שהגיעה השמועה וקורע ומונה שלשים לאיסור
התספרת עם שאר הדברי׳ כלולו של דבר יום שמועתו הקרובה ביום הקבור׳ אבל אם הגיעה לו השמועה
אחר השלשים יום הרי זו שמועה רחוקה ואינה נוהג אלא יום אחד ואינו קודע ובאילו יום השמועה הוא יום שביעי ויום
שלשים ומקצת היום ככולו כיון שנהג אבלות שעה אחת כאילו נוהג כל היום כולו ומותר
לנעול ולרחוץ ולסוך ולגלח בשאר היום וכן הוא מותר בכל הדברים : מי שבאה
לו שמועת קרוב בתוך הרגל או ביום שבת ולאחר שבת או אחר הרגל נעשית רחוקה
עולה לו ואינו נוהג לאחר הרגל או לאחר השבת
אלא יום אחד בלבד ומקצת היום ככולו כמו
שביארנו : מי שמת לו קרוב ולא ידע עד
שבא אם היה במקום קרוב שהוא מהלך עשר
פרסאות שאפשר שיבא ביום אחד אפילו בא ביום השביעי אם מצא מנחמים אצל
גדול הבית אף על פי שנענרו לעמוד ואיל ומצא מנחמים עולה לו ומונה עמהן תשלום ל׳ יום ואם לא מצא מנחמים
מונה לעצמו וכן אם היה במקום רחוק אפי׳ בא ביום שני מונה לעצמו שבעה ושלשים יום מיום שבא : תאבל בשלשה
ימים הראשונים אינו הולך אפי׳ לבית אבל אחר מבאן ואילך הולך ואינו יושב במקום
המנחמין אלא במקום המתנחמי׳ ולא יצ׳ למקום
אחר מפתח ביתו כל שבת הראשונה שניה
יוצא ואינו יושב במקומו שלישי יושב במקומו
ואינו מדבר כדרכו רביעית הרי הוא ככל אדם :
כהן גדול חייב בכל דברי אבלו אלא שאסור
לו לקרוע בגדיו למעלה ולגדל פרע ולצאת
אחר המטה וכל העם באים לנחמו לביתו ו
ובשמבריך אותו כל העם מסבי׳ על הארץ והוא
מיסב על הספסל ואומרין לו כשמנחמין אותו
אנו כפרתך והוא אומ׳ להם תתברכו מן ושמי׳
ואם רצה לנחם אחרים המטונה ממצעו בתוך
העם ואומר להם תנחמו וכן המלך חייב בכל
דברי אבלות אלא שאינו יוצא מפתח פלטדין
שלו אחר מתו ואין צריך לומר אחר מתים א
אחרים ואינו מנחם אבלים ולא יצא דוד אחר
אבנר אלא להודיע לעם שלא נודע ברצונו
אין אדם נכנס למלך לנחמו אלא עבדיו ומי
שנתן לו רשו׳ להכנס ואין להם רשות לדבר לו
דברי תנחומין אלא כפי מה שירשוה אותם ו
ובשמבריך אותו כל העם מסובין על הארץ והו׳
מיסב על הדרגש : פרק ח׳

ומותר לנעול בסחורה לתרן
מרחיקים לסחורה בפירה דלחכה
פידסוס והוי כעין ממחת תרעות
לבל כל מילי מפיק ומתן מותר
לאחר ז׳ מיד ומי מית לביו לו ומן
ולא מודע לו עד לאחר חגי מכה לחכו
מוכה י״ב חדש מיום מחזה לולו
מיום קבורה ולם מעמ לאחר י״ב
חדש לא יתגלח לפילו מעה אחת
והא מפוש דמפקא רבי׳ בניהם
י״ב חדש ולאחר י״ב חדש כבר נכל
דיכו לפילו היה רבע נמור לכך
לפילו מעה אחת לא יתגלח עלל
הרי״ף בהילכות ממחות עכ׳ :

כרבי מני כן רב אשי וכן מראה
לרחב״ה דהא בריית מסייע ליה :

וכן פי׳ רב אשי וכן מורי רבינו
זלל ולא כפרש״י דהוי כיום לא
לענין זה ורא׳ מהא דמעט ממועד
קרובה בשבת ולמיולי שבת כ
כמשמע רחוקה ועכ״ם היכו שבת
הוא יום ל׳ דלמא יום לבו לאו
פחות הם כן למולי שבת לאו
רחוקה היא זלא״כ יום שבת הוא
יום ל׳ ואלא דוקא שמע בשבת הא
בחול כהנ מהב מבעה ומלפים
וכן רבינו זרח הלוי עכ׳ :

ומותר לרחוץ ביום ז׳ עצמו לאחר
שעמדו מנחמיו מחצלתו ולאחר
שבאו לבקשו לילך לבה ומקנת
הלילה לא מהניא דרחמיון נבי
מומרת יום כיבר יום לא תטבול
ער הבן החמה דכיון רבי׳ ספורי
ביומא הוא ולא בלילה וכן בלבל
ביום ז׳ לא יכה מכיתו ולא יגלח ביו׳ ל׳ ער הבן מיהו לענין ממון רחוקה
לא בעינן ספורים לפילו מעה אחת כלקה לפילו בלילה וכן פסק הרי״ף
ור״ם פרק דמספקא ליה בדבר דכיון דבלילה לא מוכח מילתא כי
דרך בני אדם לחלון מבעלי בלילה לכך בעינן מקצת היום וכן פסק
בהלכות ממחות עכ׳

כתב מורי רבי׳ ס׳ דכל המתנחמין
בערות מת בעלה לומר מת ב
בעלה ומנחמות על פיהם דהיינו
לפילו ער מפי ער ולפי׳ עבד לפי
מפחה נחמין כמי לענין לבלות
ום להתלבל על פיהם כדתנ׳ פרק החמה מלום בם חות׳ תנסף ותטול
כתובה בית הלל חות׳ תנסף ולא תטול לחמרו להן בית מתוי התרתם
ערוה תמורה ולא תתירו ממון הקל וכו׳ וחזרו בית הלל להורות כבית
מתני והכי נמי כיון דנחתן להתיר ערוה ולהכנסת כתובה כל שכן
לענין לבלות שמתלבל על פיו ולא פלוג בין לבלות רחמה לבלות
דמחר ומהאי טעמ׳ מתלבלין על פי נוי מכיח לפי תומו כיון דכתר
לעדות לחמה והתם פרק בתרא דיבמות מפרש היכי דמי מכיח לפי
תומו ולף על גב דלמדינן פרק הנזהל בתרא לחן מכיח לפי תומו כתר
חלה לעדות לחמה בלבר ים לומר היכו דוקא להקל לבל להחמיר כחמן
מטעמא דפי׳ ותדע דכל הני פירכי דפריך התם להה דפרק הנזהל הוי
כולהו להקל לבל לחם מתכוון הנוי להעיד לחכו כחמן ולחן מתלבלין על
פיו ולף על גב דתניא בתוס׳ דמסיק להה דמסיק מילהי יבמו׳ מהיכ
מוכר פירות ולמר מל ערלה הם וכו׳ ומקשים עלה בתו׳ דברי רבי רמ״ב
לומר כחמן הנוי להחמיר וכו׳ הכי מילי בדבר מהיה לחם היכ להחמין לנוים לומר פיהם דבר אמת ומחתים חלי ניהל כתמלה כל הנבר
כולו קדשים ולחן כרחין דברי רחב״ה מהודה להתלבל על פי נוי מהעיד מהיות דתוספתא ער כחן מדברי מודי רבינו מיוחד ועוד חלריך הרבה בסמיכת הקב :

פרק אחד עשר

אף על פי שאין אבילות במועד קורע על מתו במועד וחולין כתיפו ומברין את האבלים לחם במועד כל אלו בחולו של מועד אבל ביום טוב אפילו ביום טוב שני אין קורעין ולא חולצין ולא מברין: אין קורעין במועד ולא חולצין אלא הקרובים שחייבין באבל או הקודע והתולין על החכם או על אדם כשר או מי שהיה עומד בשעת יציאת נשמה ומברין הכל על החכם במוע' בתוך הרחב' כדרך שמברין את האבלים שהכל אבלי עליו: כשמברין את האבלים אין מברין אלא על מטות זקופות ואין אומרין ברכת אבלים במועד אבל עומדין בשורה ומנחמין ופוטרין ואין מניחין את חמט' ברחוב שלא להרגיל את הספר שהמועד אסור בהספד ובתענית וכן אין מלקט עצמות אביו ואמו במועד שאבל הוא לו ואין צריך לומר שאר קרוב' וכן אין מספידין את המת בחנוכה ובפרים ולא בראשי חדשים אבל נוהגין בהן כל דברי אבלות ומות' לספוד לפני חנוכ' ופורי' ולאחריה': הנשים במועד מענו' אבל לא מטפחות ובראשי חדשים ובחנוכה ובפורי' מענות ומטפחות אבל אין מקוננות לא בזה ולא בזה נקבר המת לא מענו' ולא מטפחות אי זהו עיניו שכולן עונות באחת קינה שאחת אומרת וכולן עונות אחריה שנ' ולמד' בנות ישראל תנהינה וגו' ואחת אומרת אוי אחי אוי דודתי אוי בעלי אוי אדוני אוי מרי אוי מורי אוי רבי אוי אחי אוי דודתי אוי בעלי אוי אדוני אוי מרי אוי מורי אוי רבי:

בר"א בשאר העם שמתו אבל תלמיד חכם שמת טופדין אותו במועד ואין צריך לומר בחנוכה ובפורים וראשי חדשים אבל לא ביום טוב שני ואין ספדין אותו בימים אלו אלא בפניו נקבר אסורין בהספד ויום שמועתו כבפניו הוא וסופדין אותו אע"פי שהיא רחוקה: לא תעודר אשה על מת שלה שלשים יום קודם לחג כדי שלא יבא החג והם רואים שאין המת משתכח מן הלב שלשים יום בר"א במת ישן אבל אם מת בתוך שלשים יום סמוך לחג מעודדת שבעת ימי התענות ורואין כר"ג ומי שמת לו מת בתוך ימי המשתה אפי' אביו ואמו משלים ז' ימי השמחה ואחר כך נוהג שבע' ימי אבלות ומונה השלש' מאחר ימי השמחה והכין כל צרכי הסעודה ואפה פתו וטבח טבחו כדי שיכנסו לשמחה ומת לו מת קודם שיכנסו לשמחה אם לא נתן מים על גבי בשר מוכרן הבשר והפת ונוהג ז' ימי אבילות ואחר כך נוהג שבעת ימי המשתה ואם נתן מים על גבי בשר שהרי אי אפשר למוכרו מבטלין את המת לחדר ואת תחת ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהג ז' ימי המשתה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבילות וכל אותן הימים נוהג ברברים שבצנעה כשבת לפיכך הוא ישן בין [ו]האנשים ואשתו ישנה בין הנשים כדי שלא ישמש מטתו ואין מונעין תבשיל מן הכלה כל שלשים יום היו במקום שאי אפשר למכור הבשר אע"פ שנתן עליו מים מובר ונוהג אבילות תחלת חיו במקום שאי אפשר למכור הבשר אע"פ שלא נתן עליו מים נוהג ז' ימי המשתה תחלת: בר"א

[ו] כתב ר"ת מעוט לנשים ומעוט נשים מתיש כדפי' בהי לימות פ"ז:

פרק אחד עשר

אף על פי שאין אבילות במועד קורע על מתו במועד וחולין כתיפו ומברין את האבלים לחם במועד כל אלו בחולו של מועד אבל ביום טוב אפילו ביום טוב שני אין קורעין ולא חולצין ולא מברין: אין קורעין במועד ולא חולצין אלא הקרובים שחייבין באבל או הקודע והתולין על החכם או על אדם כשר או מי שהיה עומד בשעת יציאת נשמה ומברין הכל על החכם במוע' בתוך הרחב' כדרך שמברין את האבלים שהכל אבלי עליו: כשמברין את האבלים אין מברין אלא על מטות זקופות ואין אומרין ברכת אבלים במועד אבל עומדין בשורה ומנחמין ופוטרין ואין מניחין את חמט' ברחוב שלא להרגיל את הספר שהמועד אסור בהספד ובתענית וכן אין מלקט עצמות אביו ואמו במועד שאבל הוא לו ואין צריך לומר שאר קרוב' וכן אין מספידין את המת בחנוכה ובפרים ולא בראשי חדשים אבל נוהגין בהן כל דברי אבלות ומות' לספוד לפני חנוכ' ופורי' ולאחריה': הנשים במועד מענו' אבל לא מטפחות ובראשי חדשים ובחנוכה ובפורי' מענות ומטפחות אבל אין מקוננות לא בזה ולא בזה נקבר המת לא מענו' ולא מטפחות אי זהו עיניו שכולן עונות באחת קינה שאחת אומרת וכולן עונות אחריה שנ' ולמד' בנות ישראל תנהינה וגו' ואחת אומרת אוי אחי אוי דודתי אוי בעלי אוי אדוני אוי מרי אוי מורי אוי רבי:

בר"א בשאר העם שמתו אבל תלמיד חכם שמת טופדין אותו במועד ואין צריך לומר בחנוכה ובפורים וראשי חדשים אבל לא ביום טוב שני ואין ספדין אותו בימים אלו אלא בפניו נקבר אסורין בהספד ויום שמועתו כבפניו הוא וסופדין אותו אע"פ שהיא רחוקה: לא תעודר אשה על מת שלה שלשים יום קודם לחג כדי שלא יבא החג והם רואים שאין המת משתכח מן הלב שלשים יום בר"א במת ישן אבל אם מת בתוך שלשים יום סמוך לחג מעודדת שבעת ימי התענות ורואין כר"ג ומי שמת לו מת בתוך ימי המשתה אפי' אביו ואמו משלים ז' ימי השמחה ואחר כך נוהג שבע' ימי אבלות ומונה השלש' מאחר ימי השמחה והכין כל צרכי הסעודה ואפה פתו וטבח טבחו כדי שיכנסו לשמחה ומת לו מת קודם שיכנסו לשמחה אם לא נתן מים על גבי בשר מוכרן הבשר והפת ונוהג ז' ימי אבילות ואחר כך נוהג שבעת ימי המשתה ואם נתן מים על גבי בשר שהרי אי אפשר למוכרו מבטלין את המת לחדר ואת תחת ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש ונוהג ז' ימי המשתה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבילות וכל אותן הימים נוהג ברברים שבצנעה כשבת לפיכך הוא ישן בין [ו]האנשים ואשתו ישנה בין הנשים כדי שלא ישמש מטתו ואין מונעין תבשיל מן הכלה כל שלשים יום היו במקום שאי אפשר למכור הבשר אע"פ שנתן עליו מים מובר ונוהג אבילות תחלת חיו במקום שאי אפשר למכור הבשר אע"פ שלא נתן עליו מים נוהג ז' ימי המשתה תחלת: בר"א

[ו] כתב ר"ת מעוט לנשים ומעוט נשים מתיש כדפי' בהי לימות פ"ז:

פרק עשירי השבת

ואני אומר כמה נתלבטו במחלוקת הזאת מעלה למכין לכבוד יום מלמה ועשרים יום

המנה מצוה שכל חמר רב גודל בר מחר לפני ראש המנה ויום המנה הרי כאן שבעה עשר יום חמר רבינה יום אחד לפני החג והחג וממילו מלו הרי כאן עשרים ואחד יום רבינה אקלע לסורא דפרת אמר לי רב חנינ מסורא דפרת לרבינה חמר מר יום אחד לפני ראש המנה וראש המנה הרי כאן יום חמר ליה אכח מסתברא כוותי אמרי עכ וקבלת יום וסברתו דרבינה לא חזיה כלום במכין ראש המנה ויום ה הכפורים מיהא עולה מצוה מפני מניכן רגלים והמיכו דאמ' מסתבל כוותי דאמר להפסיק ברגלים אבל לא למכות יומו מצוה ועוד סבר מלין יום הכפורים מבטל גזירת מלמים מן הקובר מתו קודם ראש המנ' שכל מלה הפסי' רגל הראשון מפני שבו תחלה לין רגל מני ג' מפסיקין אבל עצרת הקרוי רגל ואחר הרגלים מפסיקין ולפיכך כתב בסמוך בקובר קודם עצרת מצוה מצוה עצר ואע"פ שהוא יום אחר מאחר שהוא רגל עולה למצוה ימים וכן בקוברו קודם סוכות מונה לח' החג ט' ימים לבר מהרי מצוה רגל בפני עצמו הוא ומצוה יום ה הראשון מצוה ושבעו ימי החג הרי ז' ומיכו מל חג הרי עשרים ואחד וכן פירשו רבים וברולי וגם גאונים קדמוני' שכתבו הם טועים כיון דכל הרגלים מפסיקין למה אמר יום אחר לפני ראש המנה וראש המנה הרי כאן ב' יום אמר ליה אכח מסתברא כר"ג אמרי עכ וקבלת ר"ת וסברתו דרבינה לא חזיה כלום במכין ראש המנה ויום ה הכפורים מצוה ולמה לא נאמר כמו מפסיק ראש המנה גזירת מצוה מפסיק יום הכפורים גזירת מלמים והמיכו כי מחר ראש המנה מפסיק ברגלים מבטל גזירת יום הכפורים מהיה לנו לומר יום אחר לפני ראש המנה חצוב מצוה ויום ראש המנ' התחלת מלמים יפסיקו ואינו מפסיק גם אם הרגל הבא אחריו ופוגע בו מצית אינו מפסיקין אבל הראשון אי קובר מבטל הלכות ג גדולות ובעומרים עמודים גדולים חזקים בעיטתו מפסקי כי ראש המנה ויום הכפורים כרגלי דעיקר מפסיקין רוכין לומר מצוה במקום מצוה ימים לא מצית ראש המנ' ולא מצית יום הכפורים ולא מצית סוכות ולא חג עצרת הוחיל והו' רגל בפני עצמו ואע"פ שהוא תשלומין דראשון ולפיכך אם מת יום אחר לפני ראש המנה מוכין יום אחר כמצוה וראש המנה כמצוה הרי כאן ד' יום ומצוה דחול עד יום הכפורי' ויום הכפורי' המצוה הרי כאן ב' ימים אחר יום הכפורי' תשלום גזירת מלמים ודיו ורבינו הגדול הרמבן האריך בזה בתורת הבי' ברורות ומ"ש דברי ר"ת זל הם מוסכמי' מפי חכמים ואם מים חולקים בדברים מתיקים כולם דברי אלהים חיים:

לאחר

עולה למכין לבלות ג מלמה ועשרים יום ב'

היכנה רבי' ראשים והאחרונים ז"ל גבי הא דגרסי' בפרק אלו מגלחין

מנחית מצוה שכל חמר רב גודל בר מחר לפני ראש המנה ויום המנה הרי כאן שבעה עשר יום חמר רבינה יום אחד לפני החג והחג וממילו מלו הרי כאן עשרים ואחד יום רבינה אקלע לסורא דפרת אמר לי רב חנינ מסורא דפרת לרבינה חמר מר יום אחד לפני ראש המנה וראש המנה הרי כאן ב' יום חמר ליה אכח מסתברא כר"ג אמרי עכ וקבלת ר"ת וסברתו דרבינה לא חזיה כלום במכין ראש המנה ויום ה הכפורים מצוה ולמה לא נאמר כמו מפסיק ראש המנה גזירת מצוה מפסיק יום הכפורים גזירת מלמים והמיכו כי מחר ראש המנה מפסיק ברגלים מבטל גזירת יום הכפורים מהיה לנו לומר יום אחד לפני ראש המנה חצוב מצוה ויום ראש המנ' התחלת מלמים יפסיקו ואינו מפסיק גם אם הרגל הבא אחריו ופוגע בו מצית אינו מפסיק אבל הראשון אי קובר מבטל הלכות ג גדולות ובעומרים עמודים גדולים חזקים בעיטתו מפסקי כי ראש המנה ויום הכפורים כרגלי דעיקר מפסיקין רוכין לומר מצוה במקום מצוה ימים לא מצית ראש המנ' ולא מצית יום הכפורים ולא מצית סוכות ולא חג עצרת הוחיל והו' רגל בפני עצמו ואע"פ שהוא תשלומין דראשון ולפיכך אם מת יום אחד לפני ראש המנה מוכין יום אחד כמצוה וראש המנה כמצוה הרי כאן ד' יום ומצוה דחול עד יום הכפורי' ויום הכפורי' המצוה הרי כאן ב' ימים אחר יום הכפורי' תשלום גזירת מלמים ודיו ורבינו הגדול הרמבן האריך בזה בתורת הבי' ברורות ומ"ש דברי ר"ת זל הם מוסכמי' מפי חכמים ואם מים חולקים בדברים מתיקים כולם דברי אלהים חיים:

[1] כתב בה"ג מי שמתת לו בשבת מצוה עולה לו שבת מן המכין ו וקורע בחאר בשב' ומברכין ברכת הלבנה בשבת מדי דהוה לדבריהם מבשיבעה כוהג ומר רב יהודאי נחון ר"ת הכי אין מברכין ברכת הלבנה בשבת דכיון דמברכין במלמה לו בעמרה לאו דבריהם מבשיבעה הוא ולכון להכוהג לבלות בשבת אלא מדבריהם על כשיבעה מ"ה עכ:

[2] לו לפילו מכרוהו ריק לגוי לקוברו מהיו יריחים פן לא יספיקו לקוברו קודם הרגל לו מיצגריהו לעיר אחרית ונתכסה מעיני המתלבלים מצה אחת לפני הרגל בטלה היכנו גזירת ז' ובר שם יום קיים כפיית המטה קודם הרגל ג' ימי' לין כדיך לכבודה אחר הרגל דברי רבי ח' אליעזר וחכמים אומרי' יום אחד מכאן דקדק ר"ת מדקתני קיים ולא קתני כמתני' הקובר אמת בעי' קיום לבלות קודם הרגל ואם עבר ולא קיים בין סובב בין מזיד לי' רגל מפסיקו אלא יהא חוטא כשב ומיכה ילפיכך לכל לבל מבעולם אלא נהג לבלו בתוך ז' כמעלי' לותו כל ל' חוץ מן הקריעה אלא עבר ולא קרע בתוך ז' מלינו קורע לאחר ז' כרמצמ' מהא דמי מחית לו חלון וכו' ודוקא בעבר מיתים כדלעיל פ"ח מיסוד מורי רבינו מי' עכ:

[3] כל המקובר את מתו כל עד

פרק עשירי השבת

[1] עולה למנין אבילות ואין אבילות בשבת אלא [2] בדברים שבצנעה כגון עטיפת הראש ותשמיש המטה ורחיצה בחמין אבל ' דברים שבגלוי אינו נוהג בהם אבלות אלא לובש מנעליו וזוקף את המטה ונותן שלום לכל אר' ואם יש לו בגד מחליף ולא ילבש בגד קרוע בשבת אפילו על אביו ועל אמו ואם אין לו להחליף [3] מחזיר את הקרע לאחוריו: מאמתי זוקפים את המטות בערב שבת מן המנחה ולמעלה ואף על פי כן לא ישב על' עד שתחשך ואף על פי שלא נשתייר לו אלא יום אחד חוור וכופה אותה במוצאי שבת: הרגל' וכן ראש השנה ויום הכפורים אין דבר מדברי אבילות נוהג בהן וכל הקובר את מתו אפי' [4] שעה אחת קודם הרגל או קודם ראש השנה ויום הכפורים בטלה ממנו גזירת שבעה נמצא מונה לאחר ראש השנ' ויום הכפורי' לב' יום ולאחר הפסח ר' יום שהרי בטלה גזירת שבעה ימי החג הרי ד' וכן אם קבר קודם עצרת מונה אחריה ו' יום אף על פי שהוא יום אחד הרי הוא רגל ועולה לז' הימים קבר את מתו קודם חג הסוכות מונה אחר החג ט' ימים בלבד שהרי שמיני עצרת רגל בפני עצמו ונמצא יום טוב הראשון מפסיק שבעה ושבעת ימי החג ושמיני של חג רגל אחר הרי כא' יום: הקובר את מתו שבעת ימים קודם רגל מן הרגלים או קודם ראש השנה ויום הכפורים בטלה ממנו גזירת שלשים ומותר לספר ולכבס בערב יום טוב או בערב יום הכפורים שמקצת היום בכולו ואינו מונה לאחריהם כלום ואם על אביו ועל אמו הוא מתאבל אפילו מתו קודם הרגל בשלשים יום אינו מגלח עד ששלח פרע או עד שיתערו בו חביריו ואין הרגלים מפסיקין דבר זה חל ששי [5] שלו בערב הרגל ואין צריך לומ' חמשי או שלישי אינו

[6] המיבר' בתמונה לחת כי החזרת קרע לינה חוב בשבת לס יום לן מבעלי ברגלין כי מבעלין מוכיחות עלין דלי יוחנן גבי פרע רחמנו סה עכ:

[7] אמר רב הונא הכל מודים בחול מלימי מלו בערב הרגל מלסור ברחיצ' עד הערב ולא לחמרי הכא מקבת היום כבולו מסוס דלסמר ליה לרחוץ ל לחורתא וכן כתב בהג בכל דברי רבינו המחבר עד הערב עד דעייל רגל ולאו דוקא מלימי ח לפילו חצרת מעתא ולפי מיתת ימי הכל דין לחד להן וכן פרש עד הערב עד הלילה וירחוץ בבוכן לו ימתין עד חול המועד וירחוץ בחמין וכן מכא מורי רבינו בתום' ר"י בס מכתב לפני ר"ת וכן ר"ת כתב עד הלילה לבל ר' לבן כתב עד לחר תפלת מנחה דעמדו מנחמים מלבלו ולבלה לבלותו ובתמונה כתב רבי' שמואל הלוי עמד מלבלותו ערב יום טוב מבעוד יום ולא התפללו סם מנחה מפני ס"ט מפסיק וכסם מרוחץ מבעוד יום כך עמד מלבלותו מבעוד יום וכן העיד מפי הגאון לבינו ר' יצחק הלוי וכן דעת ר' לבה להתיר ריחוץ לערב לח' תפלת מנחה וכן היה נוהג רבי' יואל הלוי וכן מכא מורי רבי' מי' מכת' רבי' שמואל מלמוד ריחוצה עד הערב שמוך לחמיכה ידחץ בין בחמין בין בבוכן דהלי עד הערב ליכא לפרש עד ס"ט דהא לחמכחן בברייתי' דלעיל דמות' לגלח ערב הרגל והה ריחוצת חמין ולא ידעינא לחתי פי' בקו ולערב רוחץ בבוכן ועוד דמתם ריחוצה היכה לגלח בחמין עכל רבינו שמואל ולה כתב מ"ש כדברי המתירין כמוך לחמיכה מדקתמר לחסור ברחיצה היכה לגלח בחמין עד הערב ויש לומר עד הלילה וכן הלי יוסף דכלבריט וכתב מורי רבינו מי' לחרי מרבותיו הנזכרי לעיל לומרים עד הלילה נכון להחמיר ולעכב השלם נהגו להתיר עכ:

[8] ירושלמי רבי יוחנן הוה מלין מן טבריה לכפורי חמרי בר כם כחת מן תמן ל"ל מה קלא לית במדינתא ל"ל חד רבן דימך וכל עמיה פריש מטפלה ביה הוה ידע רבי יוחנן דהוה ל' חביבה ואייתי מלכי טבריה דשבת ובזעין ולא כן תני כל קרע כו' עכ:

[9] לבל התו' מפר' דלינו מלחה לעולם:

[10] וכל דין לבלות ברי' לגהוג יום לחר לחליבת סנדל ולכל דבר מפני כבוד רבו כרמצמע בגמרל דידן וברושלמי דמי ממתו עכ"ל מורי רבינו בהלכות ם ממחות וכן כת' רבינו ממחה וגם בריך למנות מקומו בבית הכנסת עכ:

לעמוד בפני נשיא חוץ מאבל וחולה שהוא לכל הקהל
שב בחולין: מכבדין ומרביצין בבית האבל ומריח
אין מביאין שם לא את המזמר ולא את הבשמים א
בכלי שעם ויוצא בהן אלא בכלי נצרים של ערבה קלושה ויוצא בחן שלא לבייש את מי שאין לו: ואין משקין
בזכוכית לבנה אלא בצבועה שלא לבייש את העניים שאין יכולין שאין שותין בבית האבל יתר על עשרה
כוסות לכל אחד ואחד שלשה קודי אבילה ושלשה בתי אבילה וארבעה לאחד
אבילה ולא יוסף שמא ישתכר: אין אומרים שמועה תגדה בבית האבל אלא
יושבין דום וכן אין אומרים בפני המת אלא דברים של מת אבל לעסוק בדברי
תורה בפניו או בבית הקברות אסור: אין
בונין על המת יתר משלשה ימים ואין
מספידין יתר משבעה במה דברי אמורים
בשאר העם אבל תלמידי חכמים הכל לפי
חכמתן ואין בונין עליהם יותר משלשים
יום שאין לנו גדול ממשה רבינו וכתיב
ויתמו ימי בכי אבל משה וכן אין מספידין
יתר על יב חדש אילנו בחכמת גדול מרבי
הקרוש ויב חדש בלבד נספד וכן חכם שבאה שמועתו לאחר יב חדש אין
סופדין אותו: אל יתקשה ארם על מתו יותר מדאי שנאמר אל תבכו למת
ואל תנודו לו כלום יותר מדאי שהוא מנהג של עולם והמצער עצמו יותר על מנהגו של עולם הרי זה טפש אלא
ניצר יעשה שלשה לבבי שבעה להספר שלשים יום לתספורת ולשאר החמשה כל מי שאינו מהאבל כמו שצוו
חכמים הרי זה אכזרי אלא יפחד וידאג ויפשפש במעשיו ויחזור בתשובה ואחד מבני חבורה שמת תדאג כל החבורה
כולה כל שלשה ימים הראשונים ידאה את עצמו כאילו הרב מונחת לו על צוארו ומג ועד ז כאילו היא מונחת
בקרן זוית מבאן ואילך כאילו עובר כנגדו בשוק כל זה להבין עצמו ויעור משנתו והרי הוא אומר הביתי אותם
ולא חלו מכלל שצריך להקל ולחול:

פרק ארבעה עשר

מצות עשה של דבריהם לבקר חולים ולנחם אבלים ולהוציא המת ולהכנים הבלה וללות האורחים
ולהתעסק בכל צרכי הקבור לשאת על הכתף ולילך לפניו ולכפור ולחפור ולקבור וכן לשמח
הבלה ותחתן ולסעדם בכל צרכיהם ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להן שיעור אף על
פי שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים
עשה אתה אותן לאחיך בתור ובמצוה: שכר הלויה מרובה מן הכל והוא החק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד
שנהג בה מאביל עוברי דרכים ומשקה אותן ומלוה הנפטר אחר מהקבלת פני שכינה שנאמר ויראו
והנה ג אנשים ולויים יותר מהבנסתן אמרו חכמים כל שאינו מלוה כאילו שופך דמים כופין ללויה כדרך שכופי
לצדק ובר היו מתקני שלוחין ללות אדם העובר ממקום למקום ואם נתעצלו ברב זה מעלה עליהן כאילו שפכו
דמים אפילו המלוה את חבירו ארבע אמות יש לו שכר הרבה וכמה שיעור לויה שחייב אדם בה הרב לתלמיד
עד עבורה של עיר והאיש לחבירו עד תחום שבת והתלמיד לרב עד פרסה ואם הרבו מובהק עד ג פרסאות:
בקור חולים מצוה על הכל אפי גדול מבקר את הקטן ומבקרין הרבה פעמים ביום וכל המוסיף משובח ובלבד
שלא יטריח וכל המבקר את החולה כאילו נטל חלק מחליו והקל מעליו וכל שאינו מבקר כאילו שופך דמים:
אין מבקרין את החולה אלא ביום שלשה ראשונים מפני שהן קפין עליו החולי והכביד מבקרין אותו מיד ואין מבקרין את
החולה לא בג שעות ראשונות ביום ולא בג אחרונות מפני שהן מתעסקין בצרכי החולה ואין מבקרין לא חולי
מעים ולא חולי העין ולא מהושי הראש מפני שהבקור קשה להם הנכנס
לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי כסא ולא על גבי
ספסל ולא על גבי מקום גבוה ולא למעלה מראשותיו אלא מתעטף וישב
למטה ממראשותיו ומבקש עליו רחמי ויוצא: יראה לי שנחמת אבלי קור
לבקור חולים שנתנו אבלים גמילות חסד עם החיים ועם המתים: מי שהיה
לפניו מת ובלה מניח את הבלה ומתעסק עם המת וכן הוא אומר לב חכמים בבית אבל וגו מת ובלה שפגעו
זה בזה בדרך מעבירין את המת מלפני הבלה והוה עוברים מלפני המלך:
מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת הבלה במה דברים אמורים בשאין
לו בל צרכו אבל יש לו כל צרכו אין מבטלין והבל שאין מתעסקין בתור חייבין
להתעסק עמו: מת אחד בעיר כל בני העיר אסורין בעשיית מלאכה עד שיקברוהו
ואם יש לו מי שיתעסק בצרכיו מתוך: תלמיד חכם שמת אפי היו עמו עד ס רבוא
מבטלין תלמוד תורה להוצאתו היו ששים רבוא אין מבטלין ואם היה מלמד לאחרי
אין לו שיעור אלא מבטלין הכל להוצאתו וקוברין מתי גוים ומנחמין אבליהם
ומבקרין חוליהם מפני דרכי שלום בתי הקברות אסורין בהנאה כיצד אין אוכלין
בהם ואין שותין בהם ואין עושין בהם מלאכה ולא קורין בהם ולא שונין בהם כללו
של דבר אין ניאותין בהם ולא נוהגין בהן קלות ראש לא ילך אדם בתוך ארבע אמות
של קבר ותפילין בידו וספר תורה בזרועו ולא יתפלל שם וברחוק ארבע אמות
מותר: המוליך עצמות ממקום למקום לא יתנם בדיסקיא וינידם על גבי חמורו
וירכב עליהם מפני שנותן בהן מנהג בזיון ואם היה מתירא מפני הגנבי ומפני הליסטי מות: אין מפנין את המת מקבר
לקבר אפילו מבזוי למכובד ואם היה בתוך שדהו מפנהו אפילו למכובד לבזוי: אין קוברין מת על גבי מת ולא שני
מתים באחד שב יתן הוא וקשן חיצא עם אמו נקבר עמה עפר הקבר אינו אסור בהנאה שאין קרקע עולם נאסרת אבל קבר הבנין אסור בהנאה: הבונה
קבר למת לא נאסר עד שיכנס בו הבת אפילו חשיל בו נפל נאסר בהנאה: נפש שנעשה לשם חי ושם בו המת חוסף בו דימוס אחר לשם המת אעפ
שפנת המת הבל אסור בהנאה ואם חזיר את התוספ חולין אחתה ושאר מותר נעשה לשם המת בין שהוטל בו המת נאסר אעפי שפנהו: הבונה קבר
לאביו וחלך וקברו בקבר אחר חרי זה לא יקבר בו מת אחר עולמית והקבר הזה אסור בהנאה מפני כבוד אביו ומת אסור בהנאה כולו חוץ משערו
שותא מותר בהנאה מפני שאינו גופו וכן ארונו וכל תבריו אסורין בהנאה: אבל

מגדל עוז שופטים תשנט

חוץ מותין בבית האבל כו עד סלא
יפתכר פרק קמח דכתובות: חוץ
לומל מעוה כו עד סוף הפרק פרק
הלו מגלחין:

פרק ארבעה עשר

מצות עשה של דבריהם לבקר חולים ולנחם אבלים ולהוציא המת ולהכנים הבלה וללות האורחים
ולהתעסק בכל צרכי הקבור לשאת על הכתף ולילך לפניו ולכפור ולחפור ולקבור וכן לשמח
הבלה ותחתן ולסעדם בכל צרכיהם ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להן שיעור אף על
פי שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים
עשה אתה אותן לאחיך בתור ובמצוה: שכר הלויה מרובה מן הכל והוא החק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד
שנהג בה מאביל עוברי דרכים ומשקה אותן ומלוה הנפטר אחר מהקבלת פני שכינה שנאמר ויראו
והנה ג אנשים ולויים יותר מהבנסתן אמרו חכמים כל שאינו מלוה כאילו שופך דמים כופין ללויה כדרך שכופי
לצדק ובר היו מתקני שלוחין ללות אדם העובר ממקום למקום ואם נתעצלו ברב זה מעלה עליהן כאילו שפכו
דמים אפילו המלוה את חבירו ארבע אמות יש לו שכר הרבה וכמה שיעור לויה שחייב אדם בה הרב לתלמיד
עד עבורה של עיר והאיש לחבירו עד תחום שבת והתלמיד לרב עד פרסה ואם הרבו מובהק עד ג פרסאות:
בקור חולים מצוה על הכל אפי גדול מבקר את הקטן ומבקרין הרבה פעמים ביום וכל המוסיף משובח ובלבד
שלא יטריח וכל המבקר את החולה כאילו נטל חלק מחליו והקל מעליו וכל שאינו מבקר כאילו שופך דמים:
אין מבקרין את החולה אלא ביום שלשה ראשונים מפני שהן קפין עליו החולי והכביד מבקרין אותו מיד ואין מבקרין את
החולה לא בג שעות ראשונות ביום ולא בג אחרונות מפני שהן מתעסקין בצרכי החולה ואין מבקרין לא חולי
מעים ולא חולי העין ולא מהושי הראש מפני שהבקור קשה להם הנכנס
לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי כסא ולא על גבי
ספסל ולא על גבי מקום גבוה ולא למעלה מראשותיו אלא מתעטף וישב
למטה ממראשותיו ומבקש עליו רחמי ויוצא: יראה לי שנחמת אבלי קור
לבקור חולים שנתנו אבלים גמילות חסד עם החיים ועם המתים: מי שהיה
לפניו מת ובלה מניח את הבלה ומתעסק עם המת וכן הוא אומר לב חכמים בבית אבל וגו מת ובלה שפגעו
זה בזה בדרך מעבירין את המת מלפני הבלה והוה עוברים מלפני המלך:
מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת הבלה במה דברים אמורים בשאין
לו בל צרכו אבל יש לו כל צרכו אין מבטלין והבל שאין מתעסקין בתור חייבין
להתעסק עמו: מת אחד בעיר כל בני העיר אסורין בעשיית מלאכה עד שיקברוהו
ואם יש לו מי שיתעסק בצרכיו מתוך: תלמיד חכם שמת אפי היו עמו עד ס רבוא
מבטלין תלמוד תורה להוצאתו היו ששים רבוא אין מבטלין ואם היה מלמד לאחרי
אין לו שיעור אלא מבטלין הכל להוצאתו וקוברין מתי גוים ומנחמין אבליהם
ומבקרין חוליהם מפני דרכי שלום בתי הקברות אסורין בהנאה כיצד אין אוכלין
בהם ואין שותין בהם ואין עושין בהם מלאכה ולא קורין בהם ולא שונין בהם כללו
של דבר אין ניאותין בהם ולא נוהגין בהן קלות ראש לא ילך אדם בתוך ארבע אמות
של קבר ותפילין בידו וספר תורה בזרועו ולא יתפלל שם וברחוק ארבע אמות
מותר: המוליך עצמות ממקום למקום לא יתנם בדיסקיא וינידם על גבי חמורו
וירכב עליהם מפני שנותן בהן מנהג בזיון ואם היה מתירא מפני הגנבי ומפני הליסטי מות: אין מפנין את המת מקבר
לקבר אפילו מבזוי למכובד ואם היה בתוך שדהו מפנהו אפילו למכובד לבזוי: אין קוברין מת על גבי מת ולא שני
מתים באחד שב יתן הוא וקשן חיצא עם אמו נקבר עמה עפר הקבר אינו אסור בהנאה שאין קרקע עולם נאסרת אבל קבר הבנין אסור בהנאה: הבונה
קבר למת לא נאסר עד שיכנס בו הבת אפילו חשיל בו נפל נאסר בהנאה: נפש שנעשה לשם חי ושם בו המת חוסף בו דימוס אחר לשם המת אעפ
שפנת המת הבל אסור בהנאה ואם חזיר את התוספ חולין אחתה ושאר מותר נעשה לשם המת בין שהוטל בו המת נאסר אעפי שפנהו: הבונה קבר
לאביו וחלך וקברו בקבר אחר חרי זה לא יקבר בו מת אחר עולמית והקבר הזה אסור בהנאה מפני כבוד אביו ומת אסור בהנאה כולו חוץ משערו
שותא מותר בהנאה מפני שאינו גופו וכן ארונו וכל תבריו אסורין בהנאה: אבל

מפני נשיא חוץ מאבל וחולה שהוא לכל הקהל
שב בחולין: מכבדין ומרביצין בבית האבל ומריח
אין מביאין שם לא את המזמר ולא את הבשמים א
בכלי שעם ויוצא בהן אלא בכלי נצרים של ערבה קלושה ויוצא בחן שלא לבייש את מי שאין לו: ואין משקין
בזכוכית לבנה אלא בצבועה שלא לבייש את העניים שאין יכולין שאין שותין בבית האבל יתר על עשרה
כוסות לכל אחד ואחד שלשה קודי אבילה ושלשה בתי אבילה וארבעה לאחד
אבילה ולא יוסף שמא ישתכר: אין אומרים שמועה תגדה בבית האבל אלא
יושבין דום וכן אין אומרים בפני המת אלא דברים של מת אבל לעסוק בדברי
תורה בפניו או בבית הקברות אסור: אין
בונין על המת יתר משלשה ימים ואין
מספידין יתר משבעה במה דברי אמורים
בשאר העם אבל תלמידי חכמים הכל לפי
חכמתן ואין בונין עליהם יותר משלשים
יום שאין לנו גדול ממשה רבינו וכתיב
ויתמו ימי בכי אבל משה וכן אין מספידין
יתר על יב חדש אילנו בחכמת גדול מרבי
הקרוש ויב חדש בלבד נספד וכן חכם שבאה שמועתו לאחר יב חדש אין
סופדין אותו: אל יתקשה ארם על מתו יותר מדאי שנאמר אל תבכו למת
ואל תנודו לו כלום יותר מדאי שהוא מנהג של עולם והמצער עצמו יותר על מנהגו של עולם הרי זה טפש אלא
ניצר יעשה שלשה לבבי שבעה להספר שלשים יום לתספורת ולשאר החמשה כל מי שאינו מהאבל כמו שצוו
חכמים הרי זה אכזרי אלא יפחד וידאג ויפשפש במעשיו ויחזור בתשובה ואחד מבני חבורה שמת תדאג כל החבורה
כולה כל שלשה ימים הראשונים ידאה את עצמו כאילו הרב מונחת לו על צוארו ומג ועד ז כאילו היא מונחת
בקרן זוית מבאן ואילך כאילו עובר כנגדו בשוק כל זה להבין עצמו ויעור משנתו והרי הוא אומר הביתי אותם
ולא חלו מכלל שצריך להקל ולחול:

פרק ארבעה עשר

מצות עשה של דבריהם לבקר חולים ולנחם אבלים ולהוציא המת ולהכנים הבלה וללות האורחים
ולהתעסק בכל צרכי הקבור לשאת על הכתף ולילך לפניו ולכפור ולחפור ולקבור וכן לשמח
הבלה ותחתן ולסעדם בכל צרכיהם ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להן שיעור אף על
פי שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים
עשה אתה אותן לאחיך בתור ובמצוה: שכר הלויה מרובה מן הכל והוא החק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד
שנהג בה מאביל עוברי דרכים ומשקה אותן ומלוה הנפטר אחר מהקבלת פני שכינה שנאמר ויראו
והנה ג אנשים ולויים יותר מהבנסתן אמרו חכמים כל שאינו מלוה כאילו שופך דמים כופין ללויה כדרך שכופי
לצדק ובר היו מתקני שלוחין ללות אדם העובר ממקום למקום ואם נתעצלו ברב זה מעלה עליהן כאילו שפכו
דמים אפילו המלוה את חבירו ארבע אמות יש לו שכר הרבה וכמה שיעור לויה שחייב אדם בה הרב לתלמיד
עד עבורה של עיר והאיש לחבירו עד תחום שבת והתלמיד לרב עד פרסה ואם הרבו מובהק עד ג פרסאות:
בקור חולים מצוה על הכל אפי גדול מבקר את הקטן ומבקרין הרבה פעמים ביום וכל המוסיף משובח ובלבד
שלא יטריח וכל המבקר את החולה כאילו נטל חלק מחליו והקל מעליו וכל שאינו מבקר כאילו שופך דמים:
אין מבקרין את החולה אלא ביום שלשה ראשונים מפני שהן קפין עליו החולי והכביד מבקרין אותו מיד ואין מבקרין את
החולה לא בג שעות ראשונות ביום ולא בג אחרונות מפני שהן מתעסקין בצרכי החולה ואין מבקרין לא חולי
מעים ולא חולי העין ולא מהושי הראש מפני שהבקור קשה להם הנכנס
לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי כסא ולא על גבי
ספסל ולא על גבי מקום גבוה ולא למעלה מראשותיו אלא מתעטף וישב
למטה ממראשותיו ומבקש עליו רחמי ויוצא: יראה לי שנחמת אבלי קור
לבקור חולים שנתנו אבלים גמילות חסד עם החיים ועם המתים: מי שהיה
לפניו מת ובלה מניח את הבלה ומתעסק עם המת וכן הוא אומר לב חכמים בבית אבל וגו מת ובלה שפגעו
זה בזה בדרך מעבירין את המת מלפני הבלה והוה עוברים מלפני המלך:
מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת הבלה במה דברים אמורים בשאין
לו בל צרכו אבל יש לו כל צרכו אין מבטלין והבל שאין מתעסקין בתור חייבין
להתעסק עמו: מת אחד בעיר כל בני העיר אסורין בעשיית מלאכה עד שיקברוהו
ואם יש לו מי שיתעסק בצרכיו מתוך: תלמיד חכם שמת אפי היו עמו עד ס רבוא
מבטלין תלמוד תורה להוצאתו היו ששים רבוא אין מבטלין ואם היה מלמד לאחרי
אין לו שיעור אלא מבטלין הכל להוצאתו וקוברין מתי גוים ומנחמין אבליהם
ומבקרין חוליהם מפני דרכי שלום בתי הקברות אסורין בהנאה כיצד אין אוכלין
בהם ואין שותין בהם ואין עושין בהם מלאכה ולא קורין בהם ולא שונין בהם כללו
של דבר אין ניאותין בהם ולא נוהגין בהן קלות ראש לא ילך אדם בתוך ארבע אמות
של קבר ותפילין בידו וספר תורה בזרועו ולא יתפלל שם וברחוק ארבע אמות
מותר: המוליך עצמות ממקום למקום לא יתנם בדיסקיא וינידם על גבי חמורו
וירכב עליהם מפני שנותן בהן מנהג בזיון ואם היה מתירא מפני הגנבי ומפני הליסטי מות: אין מפנין את המת מקבר
לקבר אפילו מבזוי למכובד ואם היה בתוך שדהו מפנהו אפילו למכובד לבזוי: אין קוברין מת על גבי מת ולא שני
מתים באחד שב יתן הוא וקשן חיצא עם אמו נקבר עמה עפר הקבר אינו אסור בהנאה שאין קרקע עולם נאסרת אבל קבר הבנין אסור בהנאה: הבונה
קבר למת לא נאסר עד שיכנס בו הבת אפילו חשיל בו נפל נאסר בהנאה: נפש שנעשה לשם חי ושם בו המת חוסף בו דימוס אחר לשם המת אעפ
שפנת המת הבל אסור בהנאה ואם חזיר את התוספ חולין אחתה ושאר מותר נעשה לשם המת בין שהוטל בו המת נאסר אעפי שפנהו: הבונה קבר
לאביו וחלך וקברו בקבר אחר חרי זה לא יקבר בו מת אחר עולמית והקבר הזה אסור בהנאה מפני כבוד אביו ומת אסור בהנאה כולו חוץ משערו
שותא מותר בהנאה מפני שאינו גופו וכן ארונו וכל תבריו אסורין בהנאה: אבל

חבל מילי דעלמא לא תסר וכן
פרח כליסבא קמח דחמ הכי חבל
במילי דעלמא ליתי לן בה דמעטים
בכל יום דמעתי מילי דעלנ קודם
מתיה במותב רבנן קמיסי ולא מחו
רבנן בידיהו חבל וכן כתב רב
אחא בשם רב היי בלוז ולא כחיב
דחמרי וכל מכן במילי דעלמא:

ב חבל על מי שמת בין שהוא קטן בין שהוא גדול ואפילו אשה ואפילו מת בן שבע ואפילו מת בן יום אחד
ואפילו נפל ואפילו מת בן שבעה חדשים ואפילו מת בן ח חדשים ואפילו מת בן ט חדשים ואפילו מת
בן יום ט חדשים ואפילו מת בן יום ח חדשים ואפילו מת בן יום ז חדשים ואפילו מת בן יום ו חדשים
ואפילו מת בן יום ה חדשים ואפילו מת בן יום ד חדשים ואפילו מת בן יום ג חדשים ואפילו מת בן יום ב
חדשים ואפילו מת בן יום א לחדשים ואפילו מת בן יום ל לחדשים ואפילו מת בן יום כט לחדשים ואפילו
מת בן יום כח לחדשים ואפילו מת בן יום כז לחדשים ואפילו מת בן יום כו לחדשים ואפילו מת בן יום כה
לחדשים ואפילו מת בן יום כד לחדשים ואפילו מת בן יום כג לחדשים ואפילו מת בן יום כב לחדשים ואפילו
מת בן יום כא לחדשים ואפילו מת בן יום כ לחדשים ואפילו מת בן יום יט לחדשים ואפילו מת בן יום יח
לחדשים ואפילו מת בן יום יז לחדשים ואפילו מת בן יום טז לחדשים ואפילו מת בן יום טו לחדשים ואפילו
מת בן יום יד לחדשים ואפילו מת בן יום יג לחדשים ואפילו מת בן יום יב לחדשים ואפילו מת בן יום יא
לחדשים ואפילו מת בן יום י לחדשים ואפילו מת בן יום ט לחדשים ואפילו מת בן יום ח לחדשים ואפילו
מת בן יום ז לחדשים ואפילו מת בן יום ו לחדשים ואפילו מת בן יום ה לחדשים ואפילו מת בן יום ד
לחדשים ואפילו מת בן יום ג לחדשים ואפילו מת בן יום ב לחדשים ואפילו מת בן יום א לחדשים ואפילו
מת בן יום ל לחדשים ואפילו מת בן יום כט לחדשים ואפילו מת בן יום כח לחדשים ואפילו מת בן יום כז
לחדשים ואפילו מת בן יום כו לחדשים ואפילו מת בן יום כה לחדשים ואפילו מת בן יום כד לחדשים ואפילו
מת בן יום כג לחדשים ואפילו מת בן יום כב לחדשים ואפילו מת בן יום כא לחדשים ואפילו מת בן יום כ
לחדשים ואפילו מת בן יום יט לחדשים ואפילו מת בן יום יח לחדשים ואפילו מת בן יום יז לחדשים ואפילו
מת בן יום טז לחדשים ואפילו מת בן יום טו לחדשים ואפילו מת בן יום יד לחדשים ואפילו מת בן יום יג
לחדשים ואפילו מת בן יום יב לחדשים ואפילו מת בן יום יא לחדשים ואפילו מת בן יום י לחדשים ואפילו
מת בן יום ט לחדשים ואפילו מת בן יום ח לחדשים ואפילו מת בן יום ז לחדשים ואפילו מת בן יום ו
לחדשים ואפילו מת בן יום ה לחדשים ואפילו מת בן יום ד לחדשים ואפילו מת בן יום ג לחדשים ואפילו
מת בן יום ב לחדשים ואפילו מת בן יום א לחדשים ואפילו מת בן יום ל לחדשים ואפילו מת בן יום כט
לחדשים ואפילו מת בן יום כח לחדשים ואפילו מת בן יום כז לחדשים ואפילו מת בן יום כו לחדשים ואפילו
מת בן יום כה לחדשים ואפילו מת בן יום כד לחדשים ואפילו מת בן יום כג לחדשים ואפילו מת בן יום כב
לחדשים ואפילו מת בן יום כא לחדשים ואפילו מת בן יום כ לחדשים ואפילו מת בן יום יט לחדשים ואפילו
מת בן יום יח לחדשים ואפילו מת בן יום יז לחדשים ואפילו מת בן יום טז לחדשים ואפילו מת בן יום טו
לחדשים ואפילו מת בן יום יד לחדשים ואפילו מת בן יום יג לחדשים ואפילו מת בן יום יב לחדשים ואפילו
מת בן יום יא לחדשים ואפילו מת בן יום י לחדשים ואפילו מת בן יום ט לחדשים ואפילו מת בן יום ח
לחדשים ואפילו מת בן יום ז לחדשים ואפילו מת בן יום ו לחדשים ואפילו מת בן יום ה לחדשים ואפילו
מת בן יום ד לחדשים ואפילו מת בן יום ג לחדשים ואפילו מת בן יום ב לחדשים ואפילו מת בן יום א
לחדשים ואפילו מת בן יום ל לחדשים ואפילו מת בן יום כט לחדשים ואפילו מת בן יום כח לחדשים ואפילו
מת בן יום כז לחדשים ואפילו מת בן יום כו לחדשים ואפילו מת בן יום כה לחדשים ואפילו מת בן יום כד
לחדשים ואפילו מת בן יום כג לחדשים ואפילו מת בן יום כב לחדשים ואפילו מת בן יום כא לחדשים ואפילו
מת בן יום כ לחדשים ואפילו מת בן יום יט לחדשים ואפילו מת בן יום יח לחדשים ואפילו מת בן יום יז
לחדשים ואפילו מת בן יום טז לחדשים ואפילו מת בן יום טו לחדשים ואפילו מת בן יום יד לחדשים ואפילו
מת בן יום יג לחדשים ואפילו מת בן יום יב לחדשים ואפילו מת בן יום יא לחדשים ואפילו מת בן יום י
לחדשים ואפילו מת בן יום ט לחדשים ואפילו מת בן יום ח לחדשים ואפילו מת בן יום ז לחדשים ואפילו
מת בן יום ו לחדשים ואפילו מת בן יום ה לחדשים ואפילו מת בן יום ד לחדשים ואפילו מת בן יום ג
לחדשים ואפילו מת בן יום ב לחדשים ואפילו מת בן יום א לחדשים ואפילו מת בן יום ל לחדשים ואפילו
מת בן יום כט לחדשים ואפילו מת בן יום כח לחדשים ואפילו מת בן יום כז לחדשים ואפילו מת בן יום כו
לחדשים ואפילו מת בן יום כה לחדשים ואפילו מת בן יום כד לחדשים ואפילו מת בן יום כג לחדשים ואפילו
מת בן יום כב לחדשים ואפילו מת בן יום כא לחדשים ואפילו מת בן יום כ לחדשים ואפילו מת בן יום יט
לחדשים ואפילו מת בן יום יח לחדשים ואפילו מת בן יום יז לחדשים ואפילו מת בן יום טז לחדשים ואפילו
מת בן יום טו לחדשים ואפילו מת בן יום יד לחדשים ואפילו מת בן יום יג לחדשים ואפילו מת בן יום יב
לחדשים ואפילו מת בן יום יא לחדשים ואפילו מת בן יום י לחדשים ואפילו מת בן יום ט לחדשים ואפילו
מת בן יום ח לחדשים ואפילו מת בן יום ז לחדשים ואפילו מת בן יום ו לחדשים ואפילו מת בן יום ה
לחדשים ואפילו מת בן יום ד לחדשים ואפילו מת בן יום ג לחדשים ואפילו מת בן יום ב לחדשים ואפילו
מת בן יום א לחדשים ואפילו מת בן יום ל לחדשים ואפילו מת בן יום כט לחדשים ואפילו מת בן יום כח
לחדשים ואפילו מת בן יום כז לחדשים ואפילו מת בן יום כו לחדשים ואפילו מת בן יום כה לחדשים ואפילו
מת בן יום כד לחדשים ואפילו מת בן יום כג לחדשים ואפילו מת בן יום כב לחדשים ואפילו מת בן יום כא
לחדשים ואפילו מת בן יום כ לחדשים ואפילו מת בן יום יט לחדשים ואפילו מת בן יום יח לחדשים ואפילו
מת בן יום יז לחדשים ואפילו מת בן יום טז לחדשים ואפילו מת בן יום טו לחדשים ואפילו מת בן יום יד
לחדשים ואפילו מת בן יום יג לחדשים ואפילו מת בן יום יב לחדשים ואפילו מת בן יום יא לחדשים ואפילו
מת בן יום י לחדשים ואפילו מת בן יום ט לחדשים ואפילו מת בן יום ח לחדשים ואפילו מת בן יום ז
לחדשים ואפילו מת בן יום ו לחדשים ואפילו מת בן יום ה לחדשים ואפילו מת בן יום ד לחדשים ואפילו
מת בן יום ג לחדשים ואפילו מת בן יום ב לחדשים ואפילו מת בן יום א לחדשים ואפילו מת בן יום ל
לחדשים ואפילו מת בן יום כט לחדשים ואפילו מת בן יום כח לחדשים ואפילו מת בן יום כז לחדשים ואפילו
מת בן יום כו לחדשים ואפילו מת בן יום כה לחדשים ואפילו מת בן יום כד לחדשים ואפילו מת בן יום כג
לחדשים ואפילו מת בן יום כב לחדשים ואפילו מת בן יום כא לחדשים ואפילו מת בן יום כ לחדשים ואפילו
מת בן יום יט לחדשים ואפילו מת בן יום יח לחדשים ואפילו מת בן יום יז לחדשים ואפילו מת בן יום טז
לחדשים ואפילו מת בן יום טו לחדשים ואפילו מת בן יום יד לחדשים ואפילו מת בן יום יג לחדשים ואפילו
מת בן יום יב לחדשים ואפילו מת בן יום יא לחדשים ואפילו מת בן יום י לחדשים ואפילו מת בן יום ט
לחדשים ואפילו מת בן יום ח לחדשים ואפילו מת בן יום ז לחדשים ואפילו מת בן יום ו לחדשים ואפילו
מת בן יום ה לחדשים ואפילו מת בן יום ד לחדשים ואפילו מת בן יום ג לחדשים ואפילו מת בן יום ב
לחדשים ואפילו מת בן יום א לחדשים ואפילו מת בן יום ל לחדשים ואפילו מת בן יום כט לחדשים ואפילו
מת בן יום כח לחדשים ואפילו מת בן יום כז לחדשים ואפילו מת בן יום כו לחדשים ואפילו מת בן יום כה
לחדשים ואפילו מת בן יום כד לחדשים ואפילו מת בן יום כג לחדשים ואפילו מת בן יום כב לחדשים ואפילו
מת בן יום כא לחדשים ואפילו מת בן יום כ לחדשים ואפילו מת בן יום יט לחדשים ואפילו מת בן יום יח
לחדשים ואפילו מת בן יום יז לחדשים ואפילו מת בן יום טז לחדשים ואפילו מת בן יום טו לחדשים ואפילו
מת בן יום יד לחדשים ואפילו מת בן יום יג לחדשים ואפילו מת בן יום יב לחדשים ואפילו מת בן יום יא
לחדשים ואפילו מת בן יום י לחדשים ואפילו מת בן יום ט לחדשים ואפילו מת בן יום ח לחדשים ואפילו
מת בן יום ז לחדשים ואפילו מת בן יום ו לחדשים ואפילו מת בן יום ה לחדשים ואפילו מת בן יום ד
לחדשים ואפילו מת בן יום ג לחדשים ואפילו מת בן יום ב לחדשים ואפילו מת בן יום א לחדשים ואפילו
מת בן יום ל לחדשים ואפילו מת בן יום כט לחדשים ואפילו מת בן יום כח לחדשים ואפילו מת בן יום כז
לחדשים ואפילו מת בן יום כו לחדשים ואפילו מת בן יום כה לחדשים ואפילו מת בן יום כד לחדשים ואפילו
מת בן יום כג לחדשים ואפילו מת בן יום כב לחדשים ואפילו מת בן יום כא לחדשים ואפילו מת בן יום כ
לחדשים ואפילו מת בן יום יט לחדשים ואפילו מת בן יום יח לחדשים ואפילו מת בן יום יז לחדשים ואפילו
מת בן יום טז לחדשים ואפילו מת בן יום טו לחדשים ואפילו מת בן יום יד לחדשים ואפילו מת בן יום יג
לחדשים ואפילו מת בן יום יב לחדשים ואפילו מת בן יום יא לחדשים ואפילו מת בן יום י לחדשים ואפילו
מת בן יום ט לחדשים ואפילו מת בן יום ח לחדשים ואפילו מת בן יום ז לחדשים ואפילו מת בן יום ו
לחדשים ואפילו מת בן יום ה לחדשים ואפילו מת בן יום ד לחדשים ואפילו מת בן יום ג לחדשים ואפילו
מת בן יום ב לחדשים ואפילו מת בן יום א לחדשים ואפילו מת בן יום ל לחדשים ואפילו מת בן יום כט
לחדשים ואפילו מת בן יום כח לחדשים ואפילו מת בן יום כז לחדשים ואפילו מת בן יום כו לחדשים ואפילו
מת בן יום כה לחדשים ואפילו מת בן יום כד לחדשים ואפילו מת בן יום כג לחדשים ואפילו מת בן יום כב
לחדשים ואפילו מת בן יום כא לחדשים ואפילו מת בן יום כ לחדשים ואפילו מת בן יום יט לחדשים ואפילו
מת בן יום יח לחדשים ואפילו מת בן יום יז לחדשים ואפילו מת בן יום טז לחדשים ואפילו מת בן יום טו
לחדשים ואפילו מת בן יום יד לחדשים ואפילו מת בן יום יג לחדשים ואפילו מת בן יום יב לחדשים ואפילו
מת בן יום יא לחדשים ואפילו מת בן יום י לחדשים ואפילו מת בן יום ט לחדשים ואפילו מת בן יום ח
לחדשים ואפילו מת בן יום ז לחדשים ואפילו מת בן יום ו לחדשים ואפילו מת בן יום ה לחדשים ואפילו
מת בן יום ד לחדשים ואפילו מת בן יום ג לחדשים ואפילו מת בן יום ב לחדשים ואפילו מת בן יום א
לחדשים ואפילו מת בן יום ל לחדשים ואפילו מת בן יום כט לחדשים ואפילו מת בן יום כח לחדשים ואפילו
מת בן יום כז לחדשים ואפילו מת בן יום כו לחדשים ואפילו מת בן יום כה לחדשים ואפילו מת בן יום כד
לחדשים ואפילו מת בן יום כג לחדשים ואפילו מת בן יום כב לחדשים ואפילו מת בן יום כא לחדשים ואפילו
מת בן יום כ לחדשים ואפילו מת בן יום יט לחדשים ואפילו מת בן יום יח לחדשים ואפילו מת בן יום יז
לחדשים ואפילו מת בן יום טז לחדשים ואפילו מת בן יום טו לחדשים ואפילו מת בן יום יד לחדשים ואפילו
מת בן יום יג לחדשים ואפילו מת בן יום יב לחדשים ואפילו מת בן יום יא לחדשים ואפילו מת בן יום י
לחדשים ואפילו מת בן יום ט לחדשים ואפילו מת בן יום ח לחדשים ואפילו מת בן יום ז לחדשים ואפילו
מת בן יום ו לחדשים ואפילו מת בן יום ה לחדשים ואפילו מת בן יום ד לחדשים ואפילו מת בן יום ג
לחדשים ואפילו מת בן יום ב לחדשים ואפילו מת בן יום א לחדשים ואפילו מת בן יום ל לחדשים ואפילו
מת בן יום כט לחדשים ואפילו מת בן יום כח לחדשים ואפילו מת בן יום כז לחדשים ואפילו מת בן יום כו
לחדשים ואפילו מת בן יום כה לחדשים ואפילו מת בן יום כד לחדשים ואפילו מת בן יום כג לחדשים ואפילו
מת בן יום כב לחדשים ואפילו מת בן יום כא לחדשים ואפילו מת בן יום כ לחדשים ואפילו מת בן יום יט
לחדשים ואפילו מת בן יום יח לחדשים ואפילו מת בן יום יז לחדשים ואפילו מת בן יום טז לחדשים ואפילו
מת בן יום טו לחדשים ואפילו מת בן יום יד לחדשים ואפילו מת בן יום יג לחדשים ואפילו מת בן יום יב
לחדשים ואפילו מת בן יום יא לחדשים ואפילו מת בן יום י לחדשים ואפילו מת בן יום ט לחדשים ואפילו
מת בן יום ח לחדשים ואפילו מת בן יום ז לחדשים ואפילו מת בן יום ו לחדשים ואפילו מת בן יום ה
לחדשים ואפילו מת בן יום ד לחדשים ואפילו מת בן יום ג לחדשים ואפילו מת בן יום ב לחדשים ואפילו
מת בן יום א לחדשים ואפילו מת בן יום ל לחדשים ואפילו מת בן יום כט לחדשים ואפילו מת בן יום כח
לחדשים ואפילו מת בן יום כז לחדשים ואפילו מת בן יום כו לחדשים

פרק שנים עשר ההספד

כבוד המת כו׳ עד רואי לקברו׳ ס״ת כו׳ ספרים פרק הלן מגלחין: וכל המוכיר כו׳ כדרך שמוכיר פירות: תניא שם עד מותר לעצות פרק הלן מגלחין: אין פוחתין מארבעה מצמרות כו׳ ומגילה פרק בני העיר ובחבל רבתי וכתבו׳ הלפס גמרא מתני׳ דאין מכניסין את המטה ברחוב: לבל אין מניחין כו׳ עד ברחוב בכל מקום פרק המוכר פירות ובמגילה פרק בני העיר ובחבל רבתי הלפס גמרא מתני׳ דאין מכניסין את המטה ברחוב כו׳ מת מחין לו מנחמין בחין עשרה ויושבין ב׳ במקומו פ׳ עשרה קבועין ומקבלין פני העם טפילה הם ומתקבלין עמהן ההולכים במיבותי׳ דרב יהודה ולא הוה ליה מנחמים כל יומא הוה מכניף רב יהודה ב׳ בי עשרה וחזיל ויתיב בדוכתיה לבתר מבלי יומי אתחזי לו׳ חמי ליה תנוח דעתך מהכאת דעתי עכ׳ והא דתני מכניף בי עשרה ולא היו קבועים אלא מאחר העם היה מקבלם וכי הא דתנן בתוספתא לכניף ליה תר בי עשר׳ חמ׳ טריחא לי מילתא אלא מאחר העם הם: הכל חייבין לעמוד כו׳ עד יכנסו פרק הלן מגלחין: חין

פרק שלשה עשר

כיצד מנחמין האבלים כו׳ עד וחין שורה פחותה מעשרה מהדרין פרק בהן גדול המכימו בן הנלוסים ז״ל: וחין האבלים מן המנין פ״ק דכתובות: האבלים עומדין לשמל המנחמין עד מיסב ברחם בחבל רבתי ותמוב הנלוסים ז״ל: וחין המנחמין רשחין ליסב כו׳ עד יותר מדחי׳ פ׳ הלן מגלחין: מי שחין לו חבלים להתנחם וכו׳ עד ויושבין במקומן

כתב הר״אבד זה חין לו טרם עד כחן לשונו:

ואני חומר יש לו טרם ועיין ד דנרסי׳ במסכת סמחת פ׳ מוהל ובתבו׳ הלפס ז״ל כדין הלן מגלחין גמרא מתני׳ דחין מכניסין את המטה ברחוב כו׳ מת מחין לו מנחמין בחין עשרה ויושבין ב במקומן פ׳ עשרה קבועין ומקבלין פני העם טפילה הם ומתקבלין עמהן ההולכים במיבותי׳ דרב יהודה ולא הוה ליה מנחמים כל יומא הוה מכניף רב יהודה ב בי עשרה וחזיל ויתיב בדוכתיה לבתר מבלי יומי אתחזי לו׳ חמי ליה תנוח דעתך מהכאת דעתי עכ׳ והא דתני מכניף בי עשרה ולא היו קבועים אלא מאחר העם היה מקבלם וכי הא דתנן בתוספתא לכניף ליה תר בי עשר׳ חמ׳ טריחא לי מילתא אלא מאחר העם הם: הכל חייבין לעמוד כו׳ עד יכנסו פרק הלן מגלחין: חין

תימה לר״י תחי׳ טעמא לתריכן לבל לחפכח לא הא מסתמא חייבי דלית ליה בנים כיון דכריך לטרוח בסעודתו הוא בעצמו אם כן חייבי בבחור אלא נפש ואם היה לו להיות מוח׳ לאלתר כדלעיל פ׳ לחרי אלא קייס פריה ורביה ופרט דלאלתר דהתם לאו דוקא שלח לאחר ז׳ תוך ל׳ והסתם אף והא דמייתי עלה מעשה ביוסף הכהן שמתה לפניו ואמר לאחותה בבית הקברות לכי ופרכינן בני לאחותיך לא זו היא הכניסה אלא סדוכין בעלמא ולא כנסה עד לאחר ז׳ וכתבתורי שלל הר׳ שמואל בשם ר״י לאלתר דוקא והיינו עובדא הייכו ההיא דזבחים פרק טבול יום דמעשה ר׳ דיוסף הכהן שמתה לפניו בערב הפסח וטורחוהו בעל כרחו דהתם הוה מותר לכתחלה דביום דוקא שעה אחת לפני הרגל כבלה היינו גזיל ז׳ דלא הוה ליכלחת ז׳ ועיין לעיל פ׳ ג׳ בירושלמי טעם מני המכניסין מטה

בד״א בשמת אביו של חתן ה׳ או אמה של כלה שאם יפסידו סעודה זו אין להם מי שישרת להם אבל אם מת אביה של כלה או אמו של חתן ו׳ קרוביהן נוהגין שבעת ימי האבל תחלה ואחר כך תכנס לחופת וינהגו שבעת ימי המשתה:

פרק שנים עשר ההספד

כבוד המת הוא לפיכך כופין את היורשים ליתן שכר המקוננ׳ והמקוננות וסופדין אותו ואם צוה שלא יספדוהו אין סופדין אותו אבל אם צוה שלא יקבר אין שומעין לו ש שהקבורה ז׳ מצוה שנ׳ כי קבור תקברנו: כל המתעצל בחספידו של חבם אינו מאריך ימים וכל המתעצל בהספד אדם כשר ראוי ליקבר בחייו וכל המורידו דמעו׳ על אדם כשר הרי שכרו שמור על כך אצל הקב״ה: אין מניחין ספר תורה על מטתו של חבם ואין משנין אותו ממטה למטה ואין מוציאין מטתו אלא דרך פתחים לא שישלשלוה דרך גגות ובשאר העם מותר לעשות: אין פוחתין משבעה מעמדות ושבעה מושבות למת ואין עושין מעמד ומושב בפחות מעשרה ואין עושין אלא בקרובים ואין עושין אלא ביום ראשון ובבית הקברות ובמקום שנהגו עושין במקום שנהגו מעמידין שאר הקרובים ובני משפחה שאינן בני אבל ואומר לפניהם דברי קינות וכיצד ואחר כך אומר שבו יקרים שבו ואומר לפניהם דברים אחרים כשהן יושבין ואחר כך אומר עמדו ואימר כשהן עומדין כך שבעה פעמים: כדרך שעושין מעמד ומושב לאנשים במקום שנהגו כך עושין לנשים ומספיד הנשים באנשי׳ בכל מקו׳ אבל אין מניחין מטת האש׳ ברחוב לעולם שזה גנאי לאשה אלא סמוך למיתתה קבורתה: המלקט עצמות אין אומר עליהם קינים ונהי ולא ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים אבל אומר עליהן דברי שבח לפקלה ודברי כבושים: המפנה ארונו של מת ממקום למקום אם שדרו קיימת עומדין עליו בשור׳ ואומרי׳ עליו ברכת אבלי׳ ותנחומי אבלים ומספידין אותו אף על פי שהעבירוהו לאחר ל״ב חדש ואם אין שדרו קיימת אין מספידין אותו ואין עומדין עליו בשורה ואין אומרין עליו ברכת אבלים ולא ת תנחומי אבלים ואלו הן ברכת אבלים דברים שאומרים בבית האבל תנחומי אבלים שאומרין בשורה: המלקט עצמות אביו ואמו הרי זה מתאבל עליהן כל היום כולו ולערב אין מתאבל אפילו צורכין לו בסדינו ואין אומרין עליהן קינות: אין מספידין את הקטנים ובן כמה שנים יהיה ראוי להספד בני ענים או בני זקנים בני חמש ובני עשרים בני שש אחד זכרים ואחד נקבות: תינוק שמת כל שלשים יום יוצא בחיקו ונקבר באשה אחת ובשני אנשים אבל לא באיש אחד ובשתי נשים מפני היחוד ואין עומדין עליו בשור׳ ואין אומרין עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים: בן שלש׳ יום נמורות יוצא בגלוסקמא קטנה הניטלת באגפים ועומדין עליו בשורה ואומרין עליו ברכת אבלים ותנחומי אבלים בן ל׳ חדש יוצא במטה: כל היוצא במטה רבים מצטערין עליו וכל שאינו יוצא במטה אין רבים מצטערין עליו וכל הניכר לרבי׳ רבים מתעסקין בו וכל שאינו ניכר לרבים אין רבים חייבין להתעסק בו ומקום שנהגו נשים לצאת לפני המטה יוצאות לפני המטה ל״אחר המטה יוצאות לאחר המטה: העבדים והשפחות אין מספידין אותן ואין עומדין עליהן בשורה ואין אומרין עליהן ברכת אבלים ותנחומי אבלים אלא אומרין לו כשם שאומרין לו על שורו ועל חמורו ט״ו המקום ימ״א חסרונך:

ה׳ מפני מה נרמו מיתה לעולם מפום כבודן של בנות ישראל מלא יכתבלו בהן התכשיט כן מפרש ב בירושלמי טעם מני המכניסין מטה

פרק שלשה עשר

כיצד מנחמין את האבלים אחר שקוברין את המת מתקבצים האבלי׳ ועומדין בצד בית הקברות ובל המלוין את המת עומדין סביב להן שורה לפני שורה ואין שורה פחות׳ מעשר׳ ואין אבלי׳ מן המנין: האבלים עומדין לשמאל המנחמין ובל המנחמין באין אצל האבלי׳ אחד אחד ואומרין להן תנחמו מן השמי׳ ואחר כך הולך האבל לביתו וכל יום ויום משבעת ימי אבילו׳ באין בני אדם לנחמו בין שבאו פנים חדשו׳ בין שלא באו: האבל מיסב בראש וא׳ המנחמין רשאי׳ לישב אלא על גבי קרקע שנ׳ וישבו אתו לארץ ואינן רשאין לומ׳ דבר עד שיפתח האבל את פיו תחילה שנ׳ ואין דובר אליו דבר וכתיב אחרי כן פתח איוב את פיהו וגו׳ ועוד אליפז וביון שנענע בראשו שוב אין המנחמין רשאין לישב אצלו שלא ישרי׳ דהו יותר מדאי: מת שאין לו אבלים להתנחם באין עשרה בני אד׳ כשרין ויושבין במקומו כל שבעה ימי האבילו׳ ושאר העם מתקבצין עליהם ואם לא היו שם עשר׳ קבועין בכל יום ויום מתקבצין׳ משאר העם ויושבין במקומו: תבל חייבין לעמוד

ו׳ לפון מורי רבינו מתי׳ זכל ומכל מקום בהדיא בסוף פירקין דכל מקומה חין לו ליסב שלא עכ׳ קרקע וכן המנחמין כמו כן דאמר רב יהוד׳ חמ׳ רב חין המנחמין רשאין ליסב שלא על גבי קרקע שכל ומכו לו מיד ז׳ ול׳ חעכ מהיה דעתם לפנותו כשקברוהו ברחמון חעכ פשוב פנוהו משם חל עליו חבלות מגולל רחמון ומעשה חירע בשפיל כשנפטר רבי קלונימוס הזקן והית העיר במבור ושמוהו בחרון במקום ומכו לו מיד ז׳ ול׳ חעכ מהיה דעתם לפנותו ומקוברו במערבית כחבר עשרים חל כיון שלא פניהו תוך ז׳ מכו לו מגולל רחמון חבל לח רעתו לפנותו תוך ז׳ מוכין לו מגולל מכי כרמוכח בחבל רבתי ה׳ שמחו׳ וחבלי ההולכי עם המת לקברו כל זמן שלא יקבר הוי מוטל לפניהם וחין חבילות חל עליהם עד שיקברוהו הי׳ שמחות כל׳:

אבל אם יעמוד מלך משאר ישראל ויפסק המלכות מביתו שהרי נאמר לירבעם אך לא כל הימים: אין מושחין מלכי ישראל בשמן המשחה אלא בשמן אפרסמון אין ממנין אותן בירושלם לעולם אלא מלך ישראל מזרע דוד אין מושחין אלא זרע אחד כשמושחין מלכי בית דוד אין מושחין אותן אלא על המעין ואין מושחין מלך בן מלך אלא אחר שם שמלוכלת או מלחמה מושחין אותו כדי לסלק המתלוקת לפיכך משחו שלמה מפני אדוניה ויואש מפני עתליה ומשחו יהואחז מפני יהויקים אחיו:

פרק שני

כבוד גדול נותנין במלך ומשימין לו אימה ויראה בלב כל אדם שנאמ' שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשי בשרביטו ולא באחד מכל כלי תשמישו וכשהוא מת כולן נשרפין לכניו וכן לא ישתמש בעבדיו ושפחותיו ושמשיו אלא מלך אח' לפיכך אבישג היתה מותרת לשלמה ואסרה לאדניה אבל אשתו של מלך אינה נבעלת לאחר לעולם אפי' המלך אינו נשוא אלמנתו או גרושתו של מלך אחר ואסור לראותו כשהוא עריס ולא כשהוא מסתפר ולא כשהוא בבית המרחץ ולא כשהוא מסתפג ואינו חולין שנ' ורקה בפניו והפי' רצה אין שומעין לו שהמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול והאיל ואינו חולין אינו מיבם ובנאמנת היא אינו יכול אפילו יבמתו אין חולצין לה אלא תשב לעולם בויקהה מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטירין שלו וכשמברין אותו כל העם מסובין על הארון והוא מיסב על הדרגש ואב נבנס לעזרה והיה מזרע דוד ישב שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנ' ויבא המלך דוד וישב לפני ה': המלך מסתפר בכל יום ומתקן עצמו ומתגא במלבושי נאים ומפוארים שנאמר מלך ביפיו תחזינה עיניך וישב על כסא מלכות בפלטרין שלו ומשים כתר בראשו וכל העם באין אליו בשדה שדצה ועומדין לפניו ומשתחוים ארצה אפילו נביא עומד לפני המלך משתחוה ארצה שנ' הנה נתן הנביא ויבא לפני המלך וישתחו למלך אבל כהן גדול אינו בא לפני המלך אלא אם רצה ואינו עומד לפניו אלא המלך עומד לפני כהן גדול שנאמר ולפני אלעזר הכהן יעמוד אף על פי כן מצוה על כהן גדול לכבד את המלך ולהושיבו ולעמוד מפניו כשיבא לו ולא יעמוד המלך לפניו אלא כשישאל לו במשפטו האורי ובן מצוה על המלך לכבד לומדי התורה וכשיבאו לפניו מנודדין וחכמי ישראל יעמוד לפניהם וישיבם בצדו וכן היה אסא מלך יהודה עושה אפי' לתלמיד קטן היה עומד מכבאו ומנשקו וקורא לו רבי ומרי ברא בזמן שיהיה המלך בביתו לבדו הוא ועבדיו יעשה זה בצנעה אבל בפרהסיא בפני העם לא יעשה ולא יעמוד מפני אדם ולא ידבר רכות ולא יקרא לאדם אלא בשמו כדי שתהא דעתו בלב הכל כדרך שחלק לו הכתוב הכבוד הגדול והחיב הכל בכבודו כך צוהו להיו' לבו בקרס שפל והלל שנ' ולבי חלל בקרבי ולא יגביה לב בישראל יתר מדאי שנאמר לבלתי רום לבבו מאחיו ויהיה חונן ומרחם לקטנים וגדולים ויצא ויבא בחפציהם ובטובתם ויחוס על כבוד קטן שבקטניה וכשמדבר אל כל הקהל בלשון רבים דברות שנאמר שמעוני אחי ועמי ואומר אם תיום תהיה עבד לעם הזה וגו' לעולם יתנהג בענוה יתר אין לו גדול ממשה רבינו והוא אומ' ונחנו מה לא עליו תלונותיכם ויסבול טרחם ומשאם ותלונתם וקצפם כאשר יישא האומן את היונק רועה קראו הכתוב שנאמר לרעות ביעקב עבדו וזרעו של רועה מפורש בקבלה כרועה עדרו ירעה בזרועו יקבץ טלאים ובחיקו ישא וגו':

פרק שלישי

בעת שישב המלך על כסא מלכותו כותב לו ספר תורה לעצמו יתר על הספר שהניחו לו אבותיו ומגיהו מספר העזר' על פי בית דין של ע"א אם לא הגיהו לו אבותיו או שנאבד כותב שני הפרי תורה אחר מניחו בבית גנזיו שהוא מצוה בו בכל אשר מישראל והשני לא יוזו מלפניו אלא בעת שיבנס לבית הכנסת או לבית המדרש או למקום שאין ראוי לקריאה יוצא למלחמה והוא עמו נכנס והוא עמו יושב בדין והוא עמו מסיב והוא כגנזו שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו לא ירבה לו נשים מפני השמועה למדו שהוא לוקה עד ח' נשים בין הנשים ופילגשים הבל ח' ואם הוסיף אחת ובעלה לוקה ויש לו לגרש ולישא אחרת תחת זו שגירש ולא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו אפילו סוס אחד פטי להיות דין לפניו כדרך שעושין שאר המלכים אשר ואם הוסיף לוקה ולא ירבה לו כסף וזהב להניח בגנזיו ולהתגאות בו או להתגאות בו אלא כדי שיתן לחילותיו ולעבדיו ולשמשיו וכל כסף וזהב שירב לאוצר בית ה' ולהיות שם מוכן לצרכי הצבור ולמלחמותם הרי זה מצוה להרבותו ואין אסור אלא להרבות לעצמו שנאמר ולא ירבה לו ואם הרבה לוקה המלך אסור לשושן דוך שכרות שנאמר אל למלכים שתו יין אלא יהיה עוסק בתורה ובצרכי ישראל ביום ובלילה שנ' והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו וכן לא יהיה שטוף בנשים אפילו לא היתה לו אלא אחת לא יהיה מצוי אצלה תמיד כשאר הנפשים שנאמר אל תתן לנשים חילך על הסרת לבו תקפידה תורה שנאמ' ולא יסור לבבו שלבו והוא לב כל קהל ישראל לפיכך דבקו הכתוב יתר משאר העם שנאמר כל ימי חייו כבר בארנו שמלכי בית דוד ודין ודין אותן ומעידים עליהן אבל מלכי ישר' גדרו חכמים שלא ידון ולא דנין אותו ולא מעיד ולא מעידין עליו מפני שלבם גס מן הרבה מן הדבר תקלה תפסד על הדת כל המורד במלך ישראל יש למלך רשות להרגו אפי' נורע על אחד משאר העם שילך למקום פלוני ולא הלך או שלא יצא מביתו ויצ' חייב מיתה ואם רצה להרגו יהרג של כל איש אשר יסר' את פיו וגו' וכן כל המכה את המלך או הכורף יש למלך רשו' להרגו כשמעי בן גרא ואין למלך רשו' לחדות אלא בסיף בלבד ויש לו לאסר ולחתך בשוקי לכבי' אבל לא יפקיד ממון ואם הפקיד הרי זה גזל:

המבזה

פרק שני

כהן גדול כל עיר וירקיע בפניו בספרי ובמכילתי פרק כהן גדול ותחלתו בסוטה פרק ואלו נאמרין: וזה בזיון כל עיר ויעב לפני יי' בסוטה פ' ואלו נאמרין ובכהדרין פרק כהן גדול ובהלכות ותחלתו כמי פ' קמח דיקדופין: המלך מסתפר בכל יום עד תחזיקה עיניך פרק קמי תעניות: וכן מצוה על המלך כל עד שתקטנו עיניך תלמידי חכמים במכו' מלהי הלוקי וגם זה עם פרקי הריקין מפורשין בתוספתו' דכתובו' הנושאין ובספרי פרשת סופטי': וכשמדבר אל העם כל עד סוף הפרק בסוטה פרק ואלו נאמרין:

פרק שלישי

בעת מישב המלך כל עד ויקרע בו כל ימי חייו במכילתי פרק כהן גדול ובכל פרשת סופטים: לא ירבה לו נשים מפי השמועה למדנו מהוא לוקה עד שמנה שנאמר נשים ושם הוסיף אחת ובעלה לוקה ויש לו לגרש ולישא אחרת תחת זו ש מגירש עליו הכתוב על זה בין הנשים והפילגשים שמנה עשרה וכתב הוא זה הוא לשון הספר שכתבו הם עליהם לו לדוד שם נשים ופילגשים המחמר לו נתן הנביא ולוקה שמנה שמנה עשרה חוץ מן הפילגשים הם על ההתגות:

ואני אומר עיקר זכות ההלכה בכהדרין פרק כהן גדול וגם בספרי פרשת סופטים וזל היו לדוד שם נשים שאין ראוי לקריאה ולוקה שם מעט ולוקה לך כהנה וכהנה על ועיניך רואות שלין לו לתפוס לא על ר"ת זל ולא על ר"חדד זל כי טעיה לדב' לא' נתכוון לבל תלונתיכו על הסו' סטעה: לא ירבה לו סוסים כו' עד ולא הרבה לוקה בסנהדרין פרק כהן גדול ובספרי פרשת סופטים: המלך לעתות כו' עד כל ימי חייו בסנהדרין פרק בן סורר ומורה והו' מדברי קבלה: כתב בירושלמי וכו' עד על הדת ב בסנהדרין פרק כהן גדול והביאור פ' ב בהלכות סנהדרין: כל המורד במלך כו' עד כשמעי בן גרא כוף פרק נגמר הדין: המבזה

אבל כלים המוכנים לתכריך לא
ההזמנה אוסרת כל הכלים שוה
אביו ואמו מורקים כלים בחמתן על חמת מטה על
אותן מלמדין את האדם שלא יהא חבלן ולא יפסיד את חבירו וישליכם לחבלה מוטב לתתם לעניים ואל ישליכם
לרמה ותולעה וכל המרבה כלים על המת עובר בלא תשחית מלך שמת עוקרין סוס שהיה רוכב עליו ועגלה
שהיתה מרשכת בקרון שהיה יושב בו מנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה מקום שאין עושה אותה מדיפה ו
ומושיבין ישיבה על קברו שבעה ימים שנאמ' וכבוד עשו לו במותו זה שהושיבו לו ישיבה על קברו ונשיא שמת
אין מבטלין ישיבתו יתר על שלשים יום מלך או נשיא שמת יש להן לשרוף מטתו וכל כלי תשמישו ואין בזה
דרך האמורי ולא משום השחתה שנאמר בשלום תמות ובמשרפות אבותיך הראשונים ישרפו לך:

הלכות מלכים ומלחמות

פרק ראשון

שלש

יש בכללן שלש ועשרים מצות עשר מצות עשה ושלש עשרה מצות לא תעשה וזהו פרטן:

א	למנות מלך בישראל:	ב	שלא ימנה מקהל גרים:	ג	שלא ירבה לו נשים:
ד	שלא ירבה לו סוסים:	ה	שלא ירבה לו כסף וזהב:	ו	להתרים שבעה עממים:
ז	שלא לחיות מהן כל נשמה:	ח	למחות זרעו של עמלק:	ט	לזכור מה שעשה עמלק:
י	שלא לשבות מעשיו הרעים ואריבתו בדרך:	יא			שלא לשכון בארץ מצרים:
יב	לשלח שלום לישובי העיר כשצרים עליה ולדון בה כאשר מפורש בתורה ואם תשלים ואם לא תשלים:				
יג	שלא לדרוש שלום מעמון ומואב בלבר כשצרים עליהם:	יד			שלא להשחית אילני מאכל במצור:
טו	להתקין יד שיצאו בו בעלי המחנה להפנות בו	טז			להתקין יתד לחפור בו:
יז	למשוח כהן לדבר באוזני אנשי הצבא בשעת המלחמה:				
יח	להיות מארס ובונה בניין ונוטע כרם שמח' בקניינם שנה תמימה ומחזירין אותן מן המלחמה:				
יט	שלא יעבור עליהם לכל דבר ולא יצאו אפילו לצרכי העיר ולצרכי הגדוד ודומה להם:				
כ	שלא לערוץ ולחזור לאחור בשעת המלחמה:	כא		כב	דין יפת תואר:
כג	שלא יכבשנה לעבדות אחר שנבעלה		ובאור מצות אלו בפרקים אלו:		

פרק ראשון

שלש

מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ למנות להם מלך שנאמ' שום תשים עליך מלך
ולהכרית זרעו של עמלק שנ' תמחה את זכר עמלק ולבנות להם בית הבחירה שנ' לשבנו
תדרשו ובאת שמה מינוי מלך קודם למלחמת עמלק שנ' אותי שלח ה' למשחך למלך
עתה לך והכית את עמלק והברת זרע עמלק קודמת לבנייך הבית שנ' ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב
מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא אנכי יושב בבית ארזים וגו' מאחר שהקמת מלך מצוה למה לא רצה
הקב"ה כששאלו מלך משמיאל לפי ששאלו בתרעומת ולא שאלו לקיים המצוה אלא מפני שקצו בשמואל ה
הנביא שנ' כי לא אותך מאסו כי אותי מאסו וגו': אין מעמידין מלך בתחילה אלא על פי ב"ד של ע' זקנים ועל פי
נביא כיהושע שמינהו משה רבינו ובית דינו וכשאול ודוד שמינם שמואל הרמתי ובית דינו אין מעמידין מלך
מקהל גרים אפילו אחר כמה דורות עד שתהיה אמו מישראל שנא' לא תוכל
לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא ולא למלכות[ה] בלבד אלא לכל שרדות
שבישראל לא שר צבא לא שר חמשים או שר עשרה אפי' ממונה על אמת
המים שמחלק ממנה לשדה ואין צריך לומר דיין או נשיא שלא יהא מישראל שנ' מקרב אחיך תשים עליך מלך
כל משימות שאתה משים לא יהו אלא מקרב אחיך אין מעמידין אשה במלכות שנאמר עליך מלך ולא מלכה וכן
כל משימות שבישראל אין ממנים בהם אלא איש ואין מעמידין מלך ולא כהן גדול לא קצב ולא ספר ולא בלן ולא
גרדי ולא בורסי לא מפני שהן פסולין אלא הואיל ואומנותן נקלה העם מזלזלין בהן לעולם ומשיעשה כמלאכה מאלו
יום אחד נפסל כשמעמידין המלך משחין אותו בשמן המשחה שנאמ' ויקח שמואל את פך השמן ויצק על ראשו
וישקהו ומאחר שמושחין המלך הרי זה זוכה לו ולבניו עד עולם שהמלכות ירושה שנאמר למען יאריך ימים על
ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל הניח בן קטן משמרין לו המלוכ' עד שיגדיל כמו שעשה יהוידע ליואש וכל הקודם
בנחלה קודם לירושת המלוכה והבן הגדול קודם לקטן ממנו ולא המלכות
בלבד אלא כל השררו' וכל המינים שבישראל ירושה לבנו ולבן[ב] בנו עד עולם
והוא שיהיה הבן ממלא מקום אבותיו בחכמ' וביראה היה ממלא ביראה אף על פי
שאינו ממלא בחכמה מעמידים אותו במקום אביו ומלמדין אותו וכל מי שאין
ביראת שמים אף על פי שחכמתו מרובה אין ממנין אותו למינוי מן המיניין שבישראל: כיון שנמשח דוד וכה בכתר
מלכות והרי המלכות לו ולבניו הזכרים עד עולם שנ' כסאך יהיה נכון עד עולם ולא זכה אלא לכשרים שנ' אם ישמרו
בניך בריתי אף על פי שלא זכה אלא לכשרים לא תכרת המלוכה מורע דוד לעולם הקדוש ברוך הוא הבטיחו בך
שנ' אם יעזבו בניו תורתי ובמשפטי לא ילכון ופקדתי בשבט פשעם ובנגעי עוונם וחסדי לא אפיר מעמו: נביא שהעמיד
מלך משאר שבטי ישראל והיה אותו המלך הולך בדרך התורה והמצוה ונלחם מלחמות ה' הרי זה מלך וכל מצות
המלכות נוהגות בו אעפ"י שעיקר המלכו' לדוד ויהיה מבניו מלך שהרי אחיה השילוני העמיד ירבעם ואמ' לו והיה אם
שמוע תשמע את כל אשר אצוך ובניתי לך בית נאמ' כאשר בניתי לדוד וגו' ואל אחיה ולבנו אתן שבט אחד למען
היות ניר לדוד עבדי כל הימים לפני בירושלם מלכי בית דוד הם העומדים לעולם שנ' כסאך יהיה נכון עד עולם

אבל

[ה] אבל בלה כת' בל"ח בסהר מרדות אבל במלכות תניא בתוספתא אין מעמידין מלך אלא מן המעוברין להכונה והטעם מכ' מקרב אחיך תשים עליך מלך ממובחר מבחיך ולכך כתיבו מובחיה מל ישראל כליה מהחכיפו לאגריפס ואמרו לו אחינו אתה במסכת סוטה וזה מם פלוני בפ"ק דכ"ב בעין דהורודום מלך דרים מקרב אחיך העמ' חכמים מהרגם מפני מרורמים ת ממובחרי מבחיך עכל עכ:

[ב] בספרי מניתו הוא ובניו פלוס מת כומר בנו תיחתיו מניין לכל פרנסי ישראל שבניהן עומדין תחתיהן תל בקרב ישראל כל שהוא בקרב ישראל בעומר תחתיו וכתיב תניח ובני לוי הם להם בנים היו קודמין לעכ מלך היו מקולין כחלעזר ואיתמר שכל הקודם בחלה הוא קודם בכבוד עכ בפסיקתא מוכיח ובלבד שיהא כ הגי בחכמה לאותיו עכ וכירושלמי דהוריות מלך עמית כל ישראל רחוין לתלות חכם עמית אין לו כיוצא בו ובמכבת סמחות מלכים מתים מניחין כתריהן לבניהן עמרים מתים מניחין עמרם לבניהן וכו' ועוד תניא בתכ להן תחת אבין תלוד שהבן קודם לכל אדם יכול אפי' פלוני מתלה תקום אביו תל ואסר ימלא תת ידו בזמן שמתלה מקומו של אביו הוא קודם לכל אדם אם אינו מתלה מקומו של אביו אחר ויעמוד תחתיו ועיין בפ' הנוטל עכ:

חבל למכון בחוכה לארץ לחמור של [illegible]

פרק ששי אין

[illegible] גדולי החכמים עד סוף הפרק סוף מסכת כתובות:

[illegible] כתב הרי"ף ז"ל לית הלכתא למלחמת הרשות הלא עד שיהיו בספרי ולית ספק הלכי מגם ר"ת ז"ל כך דעתו ותשלום במה מקומות מסמיך לזה לחר מכתב לית הורגין חותן והרי הם למס כו' עד שיקבלו את פניהם כו' עד והמם הוא שיקבלו כו' עד ועלם שלמה למס עובר עד היום הזה כו' עד כפי מה שיתנם עליו והוא ברור שם השלימו וקבלו כו' עד לשום דבר בספרי והמם הן שיקבלו כו' עד כפי מה שיתנו ולכך למקר בבריית' עד עם סוף הסומוך הכל מפורש בספרי וז"ל מקבלי לכו עליהן מסים ולא מעבוד מעבוד ולא מסים לית מוסיפין להם עד שיקבלו זו חוץ: הכל מכבד עממין וכל עד ולא קבלו

כתב הרי"ף ז"ל זה שכתוב שלא מיכול לו' השלימו לקבל המכות עליו:

ואני הוי עייק הלו הדברי בספרי ולית ספק בדבר הלא ודאי הוא מבבל והכי מתבונן בלשון הרישון ובלשון האחרון ב בשעתו לזה מכלל שמלחו להם לעולי ולא קבלו כך תמצאו: בכתב שלח יהושע וכו' לולי חלול השם

כתב הרי"ף ז"ל כל זה שכתוב שלח שלח להם יהושע להשלים הלא עד שלא עברו את הירדן הכל מכלל שהרי מקבלין חותן עליו:

ואני חומר בתמהה וכי עד שלא נכנסו לארץ מכת' ר"ת ז"ל לית בכללו משמע עד שלא עברו את הירדן ועוד הלשון מ מפורכס הוא כך בירושלמי פ' ד' מכת' סנהדרין גמרא מתני' קמייתא דבר' אמר רבי שמואל בר נחמן שלש פרוסטגמיות פ' כתבי שלח יהושע לארץ ישראל עד שלא יכנס לארץ מי שהוא רוצה לעשות ויכנס להשלי' ישלים לעשו מלחמה יעשה גרגשי החמין להקבה והלך לו להפריקי דכתיב עד בואי ולקחתי אתכם לארץ כאר"כ זו הפריקי בעבור השלימו דכתיב וכי השלימו יושבי גבעון את ישראל לא מלכים עמו מלחמה ונפלו עכ"ה הנה זה פשוט ומאחר הדברים מכתב ר"ת ז"ל בזה הפכך מפורש בגיטין פרק השולח ואינו יכול להחמין שהרי"ף ז"ל יכתוב למען זולת ההסגה: עמון ומואב לית מוחלין להם וכו' עד מקבלין חותן זיל קרי בי רב הוא ומקבל מתברר בספרי וז"ל מכלל שאתה אומר כי תקרב אל עיר להלח' עליה וקרית' אליה לשלום יכול אף כאן תל לא תרדום שלומם מכלל שאתה אומר בטוב לו יכול אף כאן תל וטובת' כל ימיך לעולם עכ"ה: כשצרין על עיר לתפשה אין מקיפין אותה מד' רוחותיה אלא משלש רוחותיה ומניחין מקום לבורח ולכל מי שירצה להמלט על נפשו שנא' ויצבאו על מדין כאשר צוה ה' את משה מפי השמועה למדו שבכך צוהו:

[illegible] דגרסינן פרק החובל דיין עץ לאמר תרע זה חילן תאכל כי לא עץ תאכל הוא זה חילן פרק פ' לאמר תרע מידעתו מהיה העץ מאכל תאכל חבל ר"מ פ' לא חיכך יודע קרוב למצור אלא הוא קאמר ואפילו אכל מאכל עכ"ה:

פרק ששי

אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה שנאמר כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום אם השלימו וקבלו שבע מצות שנצטוו בני נח עליה אין הורגין מהן נשמה והרי הן למס שנאמר יהיו לך למס ועבדוך קבלו עליהם המס ולא קבלו העבדות או שקבלו העבדות ולא קבלו המס אין שומעין להם עד שיקבלו שניהם והעבדות שיקבלו הוא שיהיו נבזים ושפלים למטה ולא ירימו ראש בישראל אלא יהיו כבושים תחת ידם ולא יתמנו על ישר' לשום דבר שבעולם והמס שיקבלו שיהיו מוכני' לעבוד' המלך בגופם וממונם כגון בניין החומות וחזוק המצודות ובניין ארמון המלך ויוצא בו שנאמר וזה דבר המס אשר העלה המלך שלמה לבנות את בית ה' את ביתו ואת המלוא ואת חומת ירושלם ואת כל ערי המסכנות אשר היו לשלמה כל העם הנותר מן האמורי ויעלם שלמה למס עובד עד היום הזה ומבני ישראל לא נתן שלמה עבד כי הם אנשי המלחמה ועבדיו ושריו ושלישיו ושרי רכבו ופרשיו: ויש למלך להתנות עמהם שיקח חצי ממונם או הקרקעות ויניח כל המטלטלין או המטלטלין וניח הקרקעות כפי מה שיתנה ואסור לשקר בבריתם ולכזב להם אחר שהשלימו וקבלו שבע מצות ואם לא השלימו או שהשלימו ולא קבלו שבע מצות עושין עמהם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים ובוזזין כל ממונם וטפם ואין הורגין אשה ולא קטן שנ' והנשים והטף זה טף של זכרים במה דברים אמורים במלחמת הרשות שהוא עם שאר האומות אבל שבעה עממין ועמלק שלא השלימו אין מניחין מהן נשמה שנ' כן תעשה לכל ונמ' רק מערי העמי' לא תחיה כל נשמה וכן הוא אומר בעמלק תמחה את זכר עמלק ומניין שאינו מדבר אלא באלו שלא השלימו שנאמר לא היתה עיר אשר השלימה את ישראל בלתי החוי יושבי גבעון את הכל לקחו במלחמה כי מאת ה' היתה לחזק את לבם לקראת המלחמה את ישראל למען החרימ' מכלל ששלחו להם לשלום ולא קבלו שלשה כתבים שלח יהושע עד שלא נכנס לארץ הראשון שלח להן מי שרוצה לברוח יברח וחזר ושלח מי שרוצה להשלי' ישלי' וחזר ושלח מי שרוצה לעשות מלחמה יעשה אם כן מפני מה הערימו יושבי גבעון לפי ששלח להן בבלל ולא קבלו ולא ידעו משפט ישראל ודמו שאין פותחין להם לשלום ולמה קשה הדבר לנשיא' ודמו שראוי להכותם לפי חרב לולי השבועה מפני שכרתו להם ברית והרי הוא אומ' לא תכרות להם ברית אלא היה דינם שיהיו למס עבדים והואיל ובטעות נשבעו להן בדין היה שיהרגו על שהטעום לולי חילול השם: עמון ומואב אין שואלין להם [illegible] לשלום שנ' לא תדרוש שלומם וטובתם כל ימיך אמרו חכמים לפי שנאמר וקראת אליה לשלום יכול עמון ומואב כן תלמוד לומ' לא תדרוש שלומם לפי שנאמר עמך ישב בקרבך בטוב לו לא תוננו יכול עמון ומואב כן תלמוד לומר וטובתם ואף על פי שאין שואלין בשלומם אם השלימו מעצמם תחילה מקבלין אותן: כשצרין על עיר לתפשה אין מקיפין אותה מד' רוחותיה אלא משלש רוחותיה ומניחין מקום לבורח ולכל מי שירצה להמלט על נפשו שנא' ויצבאו על מדין כאשר צוה ה' את משה מפי השמועה למדו שבכך צוהו: אין קוצצין אילני מאכל שחרין למריטה ואין מונעין מהם אמת המים כדי שייבשו שנאמר לא תשחית את עצה וכל הקוצץ לוקה זלא במצור בלבד אלא בכל מקום כל הקוצץ אילן מאכל דרך השחתה לוקה אבל קוצצין אותו אם היה מזיק אילנות אחרות או מפני שמזיק בשדה או מפני שרמיז יקרים לא אסרה תורה אלא דרך השחתה: כל אילן סרק מותר לקוצצין אותו ואפילו אינו צריך לו וכן אילן מאבל שהזקין ואינו עושה אלא דבר מועט שאינו ראוי לטרוח בו מותר לקוצצין אותו ובמה

[illegible] כתב הרי"ף בלית דברים מלוס חבל תמלומי מלוס מותר כגון לם עמעמך חבר מותר לפקדם למלוס מכחמ' ויתת מלך בני עמון וימלוך בנו תחתיו וכתיב ויאמר דוד לעשה חבר עם חנון כאשר עשה לבית עמי חבר וישלח דוד לנחמו וכן מ"ה מתמו עכ"ה:

המבטל גזירת המלך פטור כגון
הדין ופ' קמץ דיקדומין ופרק קמץ
דיבמות: כל המורג בפטות כו'
עד סוף הפרק בירושלמי:

פרק רביעי

רשות ים למלך כו' עד
בכל אלו הדברים
וכיוצא בהם נרים פרק ר' נדרים
וכמה מקומות בתלמוד הלכה ר
רוחת דינא דמלכותא דינא:
מכל האמור בפרשת המלך כו' עד
בלבכם יתבאר בסנהדרין פרק כהן
גדול: כל הרוגי המלך וכו' עד
סוף הפרק בסנהדרי פרק כהן גדול
ובספרי פרשת פטפטי:

פרק חמישי

אין המלך נלחם תחלה כו'
מלחמת מצוה היכו
כרי ליטול בה רשו כו' אבל מלחמת
הרשות כו' עד ועושה מלחמתו ס
בסנהדרין פ"ק ופ"ק דברכות ופ' כהן
גדול בסנהדרין: מצות עשה וכו'
עד ולאבד זכרם בספרי: ומצות עשה
לאבד כו' עד זכר עמלק בספרי:
ומצות עשה לזכור כו' עד עמלק ב
בספרי זכור את אשר עשה לך
עמלק בפה לא תפסח בלבבך עד פס
זכור את אשר עשה לך עמלק יכול
בלבך כשהוא אומ' לא תפסח הרי
מכחת הלב אמורה הא מה הכי א
מקיי זכור מתחת סוכה בפיך ע"כ:
כל הרשות מכובשין ישראל כו' עד
ההמורה בתורה כתיב בירושלמי:
ומותר לסכון בכל העולם כו' עד
מלח לסוב למצרים זילקי בי רב
הונא: מותר לחזור להרן מצרים
וכו' עד מבחוץ כמעשה הרן מצרי'
כו' בירושלמי: לחזור לכחת מהרן
ישראל כו' עד ויחזור להרן כ' קמץ
דמכבת עבודה זרה: וכן יוכל
לחזור בירושלמי והביאו רי חלפתא
זל בקו מכבת בסנהדרין: חבל

רשות יש למלך ליתן מס על העם לצרכיו או לצורך המלחמו וקוצב לו מכס ואסור להבדיח מן המכס
שיש לו לגזור שכל מי שיגנוב המכס ילקח ממונו או ידרג שנאמר ואתם תחיו לו לעבדים ולהלן
הוא אומר יהיו לך למס ועברוך מבאן שניתן מס וקוצב מכס ודיניו בכל אלו הדברים וכיוצא בהן דין שכל האמור
בפרשת מלך מלך זוכה בו ושולח בבל גבול ישראל ולוקח מן העם הגבורים אנשי חיל ועושה מהן חיל למרכבתו
ובפרשיו ומעמיד מהם עומדין לפנו ומעבי' מהן אנשים לרוץ לפניו שנאמ' ושם לו במרכבתו ובפרשיו ורצו לפני
מרכבתו ולוקח מן היפים שבהם להיות שמש' ועומדים לפניו שנאמר ואת בחורכם הטובים ואת חמוריכם יקח
ועשה למלאכתו וכן לוקח מן בעלי האומניות כל מה שהוא צריך ועושין לו מלאכתו ונותן שכרן ולוקח כל
הבהמות והעבדים והשפחות למלאכתו ונותן שכרן או דמיהן שנאמר ולחרוש הרישו ולקצור קצידו ולעשו' כלי
מלחמתו וכלי רכבו ואת עבדיכם ואת שפחותיכם ואת בחור כם הטובים ואת חמוריכם יקח ועשה למלאכתו
וכן לוקח מכל גבול ישראל נשים ופלגשי' נשים בבתובה וקידושים ופילגשים
בלא [ח] כתובה ובלא קידושים אלא ביחוד בלבד קונה אותה ומותרת לו אבל
ההדיוט אסור בפילגש אלא באמה העבריה בלבד אחר ייעוד ויש לו רשות
לעשות הפילגשים שלוקח לארמנו בבתה ואופות ורקחות שנאמר ואת
בנותיכם יקח לרקחות ולטבחיה ולאופות וכן כופה את הראיין להיות שרים
וממנה אותם שרי אלפים ושרי חמשים שנאמר ולשום לו שרי אלפים ושרי
חמשים ולוקח השדות [ט] והתים והכרמים לעבדיו כשילטו למלחמה ויפשטו
על מקומות אלו אם אין להם מה יאכלו אלא משם ונותן דמיהן שנאמר ואת
שדותיכם ואת כרמיכם וזיתיכם הטובים יקח ונתן לעבדיו וישלו מעשר מן
הורעים ומן האילנות ומן הבהמות שנאמ' הרעכם וכרמכם יעשר ואת צאנכם
יעשר: המלך המשיח נוטל מכל הארצות שכובשין ישראל חלק אחד מ"ג
ודבר זה חק לו ולבניו עד עולם: כל הרוגי המלך מבוזן למלך וכל המלכו'
שכובש הרי אוצרו' המלכ' למלך ושאר הבזה שבוזזין בוזזין ונותנין לפניו והו'
נוטל מחצה בראש ומחצית הבזה חולק' אותה כל אנשי הצבא ביחד עם העם
היושבין על הכלים במחנ' לשמרם חולקין בשוה שנ' כחלק היורד במלחמ'
וכחלק היושב על הכלים יחדיו יחלוקו כל הארץ שכובש הריהיא שלו נותן
לעבדיו ולאנשי המלחמה כפי מה שירצה ומניח לעצמו כפי מה שירצ' ובכל
אלו הדברים דיניו דין ובבל יהיו מעשיו לשם שמים ותהיה מגמתו ומחשבתו
להרי' רת האמת ולמלא' העולם צדק ולשבור זרוע הרשעי' ולהלחם מלחמות
ה' שאין ממליכין מלך תחלה אלא לעשו' משפט ומלחמו' שנ' ושפטנו מלכינו ויצ' לפנינו ונלחם את מלחמותינו:

[ח] גרסינן בירושלמי ר"פ העפ רבי
מתיר חומר פלגש אין לה כתובה
רבי יהודה חומר יש לה כתובה אבל
לא תנאי כתובה עכ':

[ט] ומה מנעכם מחלק על פרה נכות
לרת מכני מהכתוב חומר ונתן ל
לעבדיו ולא לעצמו הא לא היה רוצ
ליקח בחנם היה הרשות בידו אבל
הויז שהל למכור לו ובמה שלח רצה
למכור לו לא כחשב כמורר במלכו'
תו' והר' מעתון מ"ל כיצד פירש דוקא
מלך על כל יסל מותר והר' וורדימס
פי' דאין מותר אלא בשדות לקוחי'
אבל בחלת לבותיו לא והיינו ד
דקאמר נכות חלילה לי מלהסחית
בחלת לבותי עכ':

פרק חמישי

אין המלך נלחם תחלה אלא מלחמת מצוה ואיזו היא מלחמת שבעה עממים ומלחמת
עמלק ועורת ישראל מיד צר שבא עליהם ואחר כך נלחם במלחמת הרשות והיא המלחמה שנלחם
עם שאר העם כדי להרחיב גבול ישראל ולהרבות גדולתו ושמעו מלחמת מצוה אינו צריך ליטול בה רשות
בית דין אלא יוצא מעצמו בכל עת וכופה העם ליצאת אבל מלחמת הרשות אינו מוציא העם בה אלא על פי בית
דין של ע"א ופורין לעשות לו דרך ואין מכחין בידו ודרך המלך אין לה שיעור אלא כפי מה שהוא צרי' אינו מעקם
הדרכים מפני כרמו של זה או מפני שדה של זה אלא הולך בשוה ועושה מלחמתו מצות עשה להחרים שבעה
עממין שנ' החרם תחרימם וכל שבא לידו את מהן ולא הרגו עובר בלא תעש'
שנאמר לא תחיה כל נשמה וכברשאבד זכרם [י] ומצות עשה לאבד זכר עמלק שנ' תמחה את זכר עמלק ומצו' עשה
לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו כדי לעורר איבתו שנ' זכור את אשר עשה לך עמלק בפי הטמועה למדו זכור
בפה לא תשכח בלב שאסור לשכוח איבתו ושנאתו כל הארצות שכובשין ישראל במלך על פי בית דין הרי זה
כבוש רבים והרי היא כארץ ישראל שכבש יהושע לכל דבר והוא שכבשו אחר כך שכל ארץ ישראל האמור בתורה
ומותר לשכון בכל העולם חוץ מארץ מצרים [יא] מן ההר הגדול ועד המערב ארבע
מאות פרסה על ד' מאות פרסה כנגד ארץ כוש וכנגד המדבר הבל אסו' להתישב
בה בג' מקומות התורה תורה שלא לשוב למצרים שנאמר לא תוסיפון לשוב
בדרך הזה עוד לא תוסיף עוד לראותם לא תוכיבו לראותם עוד עד עולם ואלכסנדריא בכלל האיכור מותר לחזור
לאר' מצרים [יב] לכחור' ולכי קמכא ולכבוש ארצו' אדרו' ואין אסו' אלא להשתקע
שם ואין לוקין על לאו זה טנעת הכניסה מותר הו' ואם יחשוב לישב ולהשתקע
שם אין בו מעשה וידאה לי שאם כבש ארץ מצרים מלך ישראל על פי בית דין
שהיא מיהת לא הותרה אלא לשוב לה יחידי או לשכון בה והיא ביד גוים מפני
שמעשיהם מקולקלין יותר מכל הארצו' שכ' בה עשה אין מצרים וגו' אסו' לצאת
מארץ ישר' לחל לעולם אלא ללמוד תור' או לישא אשה או להציל בין הגוים והזור לאר' וכן יוצ' הוא לכחורה אבל

[י] מצוה זו היכה כוהנת עד ימות
המשיח לאח כיבוש הארץ שכ' והיה
בהניח ה' להיך לך מכל אויביך
מכביב בהרן חסר ה' להיך נותן
לך כחלה לרשתה תמחה את זכר
עמלק לטון סה עכ':

[יא] ויש תימה על קהילות הסוכנים
שם ונם רבינו המחבר עצמו הלך
לגור שם ולימה למימ שטעמו מפני
שבח בכחריב ובלבל את העולם כ
כרתניתה בתוס' דקידושין עה"ל רבי
עקיבא לטעמיה גר המצרי שהרי בפ'
החליל דסנהדרין והלכתה מט
לישראים ויכוים דבתרי הימי קרית לה
תושיבו שם ונם בתו' דמכל ידיס
לחמר' למצרים נתן הכתוב רצבה
שלחמר מתן הרבעים שנה לקבץ מצרים מן העמים חסר נפוצו שמה ויפבו על הרמתם ולין לנו טעם להתיר חס לה כפרש"י לחם מפירש לה תוקיפו לה
חכרה תורה חלה בדרך הזה כלומר מלרן ישרל למצרים לבל מפלר הרבות מותר עכ' מלה:

[יב] בירושלמי דמכ' ידיס ליסיבה מי
לחתה חוזר לבל לחתה חוזר לכחול
ולפרנמטיח ולכבוש הלרן עכ':

לחן וכמ"ש: וכן בועל אשה בגיותה עד מפני שהיא גיורת פרק קמא
וכיצד דין ישראל ביפת תואר כו' עד בכתובה ויקדושין ביבמות פרק החולץ:
וכן אם כנסה אחר שנבעלה וכו' הכל בספרי וזל"ל לא תתעמר
בה לא תתמתם בה עכ"ל: ז"ל ותניירה ביבמות פ' החולץ: ותתר מביאה ראשונה כו' עד ימנעני ממך פ' החולץ: נתעברה מביאה ראשונה
כו' עד על דעת' ביבמות פ' החולץ:

פרק שמיני

חלוצי

צבא כשיכנסו בגבול הגוים ויכבשום וישבו מהן מותר להן לאכול נבלות וטריפות ובשר
חזיר וכיוצא בו אם ירעבו ולא מצא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורין וכן שותה יין נסך
מפני השמועה למדו ובתים מלאים כל טוב ערפי חזירים וכיוצא
בהן וכן בועל אשה בגיותה "אם תקפו יצרו אבל לא יבעלנה וילך לו אלא מכניסה לתוך
ביתו שנאמר וראית בשביה אשת יפת תואר ואסור לבעול את' ביאה שנייה עד שישאנה
אין אשת יפת תואר מותרת אלא בשעת השבית שנאמר וראית בשביה בין בתולה בין
בעולה בין אשת איש שאין אישות לגוים וחשקת אעפ"ש שאינה יפה בה ולא בחברתה שלא
יבעול שתים ולקחת לך לאשה שלא יקנא שתים ויבעול אחת ויניח אחת לאניו או לאחיו
ומניין שלא יחצנה במלחמה שנאמר והבאת אל תוך ביתך יכניסנה למקום פנוי
ואחר כך יבעול: הבין מיתר ביפת תואר בביאה ראשונה שלא דברה תורה אלא כנגד
היצר אבל אינו יכול לישאנה אחר כך מפני שהיא גיורת וכיצד דין ישראל ביפת תואר
אחרי שבעלנה ביאה ראשונה והיא בניותה אם קבלה עליה להכנס תחת כנפי השכינה משבילה לשם גירות מיד
ואם לאו קבלה תשב בבית ל' יום שנאמר ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים וכן בוכה על רשתה ואינו מונעה
ומגדלת את צפרניה ומגלחת את ראשה כדי שתתנגה בעיניו ותהיה עמו בבית נכנס ורואה אותה כרי שיקוין בה
ומגלגל עמה כדי שתקבל אם קבלה ורצה בה הרי זו מתגיירת ושובלת ככל הגר' וצריכ'
להמתין ג' חדשים חדש של "בביה ושני חדשים אחריו ונושאה בבתובה וקידושין "תניא בכולי ירח אחר
ואם לא חפץ בה משלחה לנפשה ואם מכרה עובר בלא תעשה שנאמ' ומכר תמכרנה ימים מכי הרי ג' חדשים
בכסף ואם מכרה אינה מכורה ומחזיר הדמים וכן אם קרשה אחר שנבעלה לשם שפחה כדבי עקיבא להבחין
משישתמש בה עובר בלא תעשה שנאמר לא תתעמר בה' שלא בין זרע רחמן לזרע
ישתמש בה לארצת להתגייר מגלגלין עמה שנים עשר חדש לא "כאן בלשון פרסי
רצת מקבלת שבע מצות שנצטוו בני נח ומשלחה לנפשה והרי קורי לעברו ושימוש
היא ככל הגרים התושבים ואינו נושאה שאסור לישא אשה שלא נתגיירה נתעברה מביאה עתרה וכן פרשי מ
ראשונה הרי הולד גר ואינו בנו לרב' מן הדברי' מפני שהוא מן הגויה אלא בר' מטבילין אותו מעם הר' מן דרמן
על דעתם ותמר מביאה ראשונה של יפת תואר היתה אבל אבשלום נולד מאחר הנישואין
נמצאת "תמר אחות אבשלום מאמו ומותרת להנשא לאמנון "וכן הוא אומר דבר "הינו כדב כרפי לעיל ברפ
נא אל המלך כי לא ימנעני ממך: יפת תואר שלא רצת להניח עבודה זרה אחר זה אחל לרבי יוחנן למכול ל
שני' עשר חודש הורגין אותה וכן עיר שהשלימה אין כורתי' להן ברית עד שיכפרו למצוא מהיתה מותרת לאחמן
בעבודה זרה ויאבדו את כל מקומותיה ויקבלו שאר המצות שנצטוו בני נח שכל הם לא נאחר אמר
גוי שלא קבל מצו' שנצטוו בני נח הורגין אותו אם ישנו תחת ידינו משה רבינו תחת בעלה בתוך
לא הנחיל התורה והמצות אלא לישראל שנא' מירשה קהלת יעקב ולכל הרוצה ביתו לא נאחר
להתגייר משאר האומות שנאמ' ככם כגר אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל
התורה והמצות וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל
מצות שנצטוו בני נח וכל מי שלא קבל יהרג והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב
בכל מקום וצריך לקבל עליו בפני שלשה חברים וכל המקבל עליו למול ועברו
עליו יב חדש ולא מל הריזה במין מן האומות: כל המקבל שבע מצות ונהר
לעשותן הריזה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעולם הבא והוא שיקבל אותן
ויעשה אותן מפני שציוה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבי'
שבני נח מקור' נצטוו בהן אבל אם עשאן מפני הברע הדעת אין זה גר תושב ואינו
מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם:

פרק תשיעי

על

ששה דברים נצטוה אדם הראשון על עבודה זרה ועל ברכת השם ועל שפיכות דמים ועל גילוי
עריות ועל הגזל ועל הדינים אעפ שכולן הן קבלה בידינו ממשה רבינו והדעת נוטה להן מבלל
דברי תור' יראה שעל אלו נצטו' הוסיף לנח אבר מן החי שנ' אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו נמצ'
ז' מצות וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם בא אברהם נצטוה יתר על אלו במילה והוא התפלל שחרית ויצחק
הפריש מעשר והוסיף תפילה אחרת לפנות היום ויעקב הוסיף גיד הנשה והתפלל ערבית ובמצרים נצטוה עמרם
במצות יתירות עד שבא משה רבינו ונשלמה תורה על ידו בן נח שעבד ע"ז חייב והוא שיעבוד כדרכה וכל ע"ז
שבית דין של ישראל ממיתין עליה בן נח נהרג עליה וכל שאין בית דין של ישראל ממיתין עליה אין בן נח נהרג
עליה ואף על פי שאינו נהרג אסור בכל ואין מניחין אותו להקים מצבה ולאלישע אשרה ולא לעשות צורות וכיוצ'
בהן לנוי בן נח שבירך את השם בין שבירך בשם המיוחד בין שבירך בבינוי בכל לשון חייב מה שאין כן בישראל
בן נח שהרג נפש אפילו עובר במעי אמו נהרג עליו וכן אם הרג טריפה או שכפתו ונתנו לפני ארי או שהגידו ברעב
עד שמת תואל והמית מכל מקו' נהרג וכן אם הרג ויכול להצילו באי' מאבריו נהרג עליו מה שאין כן בישר'

על

מפה דברים כו' עד
נמצאו הכל מבע
מכו' בסנהדרין פ"ר
מיתות: כן היה הדבר בכל העולם
עד לאברהם וכו' עד וכמלמה על ידו
בחב הר"ב ז"ל כן ריתוי לומר
והוה התפלל שחרית ו
והפרים מעמד ויכתוב הוסיף תפלה
שחרית עכ"ל:
ואני חומר מדרשות חלוקות
הם לכמה ענייני ים חומ'
מימי קדם היו מפריסין ותולין ה
הרב בחבורה דכתיב ויתן לו מעמ'
מכל פי מאברהם כתן למלכי קדם
וזהו בהכמית הר"ב ז"ל ויש חומ'
כי התחיל לפרסמו מדכתי' וימכו
בסנה ההיא מלה מערי כתרגומו
כי שיערו לתרומה ומעמרות וכן
כתב רש"י ז"ל בפי' התורה והר"מבן
ז"ל וזה הוא דעת רש"י ז"ל וכן נרא' לי
דהלן בחברים תמה כתן לו מעמר
בחותם סעה והרי לא לקח כלום
דכתיב הרימותי ידי כו' אם מחוט
ועד שרוך נעל כו': בן נח
מעבר ע"ז וכו' עד מכל מקום כהרב
פ"ר מיתות: וכן אם הרג רודף כו'
עד מה שאין כן בישראל
כתב הר"ב ז"ל קשיא ליה
לאבנר עכ"ל:
ואני חומר הוה ז"ל כתב זה
מפני שיתמרו בסנהדרין
כוף כרק כנגד הרין נבי סלמה
דחייבוה לרופאים לחמ' ליה מלי
טעמיך קטלתיה לאבנר לחמר ליה
גיחל הדם לעשהל הוה חמ' ליה
עשהל רודף הוה ז"ל היה לו להצילו
בלחר מלברין חמ' ליה לא יכול ליה
לחמר ליה הכת דרופין חייבית
לחיוון ליה מקו' סמרה וכבר תלוין
בה בלחר מלברין לא יכול ליה
לחמר ליה ליחל לאבנר מלי טעמיך
קטלתיה לעמשל כו' עד ויטהו
יואב אל הטער חמ' רבי יוחנן סרכו
כרין בסנהדרין חמ' ליה מלי טעמיך
קטלתיה לעמשל כו' כדלעיל דמעמע
מינה דלפילו בישראל כתי חם יכול
להכיל בלחר מלבריו והורג ניהרב
עליו כבן נח לכתורה כרחית קומ'
גדולה וכי מעיינת בה טפיר ליתי
כלל וכבר תירלוה רבותיכן בעלי
התוספות ז"ל ולחמרו עלה נהרג יואב
לא בעבור הריגת לאבנר ולא בעבור
הריגת עמשל דהא ישראל הוה והיה
כריך להתרות בו ולפילו לרבי יוסי
דחמר חבר לא בעי התרחה יואב
לא היה חבר גדבר זה מהרי היה

פרק שביעי

אחת מלחמת מצוה כו' עד ותהו הקדיח מסוה מלחמה

כתב הרמב"ן ז"ל לפסר להיות זה לענין ג' ירך לבבכם לבד לענין שאר החוזרים מעורכי המלחמה לא נאמר אלא למלחמת הרשות אבל למלחמת מצוה לא והכי איתא בגמרא פ"ק:

ואני אומר עיקר כל אלה הדברי בספרי ולא ידעתי במה יתלה הלטון הזה לם בטעל הכל שחבר לם במהירות הקולת אלא העמיד לחזקיו עד הסוף הו הרמב"ן ז"ל לא אמרו ואחר כתבו על סמו סהרי"ם ז"ל נזהר בלשונו והפלים כך מד במיוך לזה וז"ל כי פעמי מדבר כו' עד כאן לסון מצוה מלחמה אומר וכאן לאחר תחתיו מעמיד לכל העם בקול רם ואחר כך תדבר הסופר וכו' עד ואחר שחוזרין כל החוזרין כו' עד בלא מחזרין אלו הלמים תעורכי המלחמה במלחמת הרשות אבל במלחמת מצוה הכל יוצאין הכילו חתן מחדרו וכלה מחופתה עכל ובודאי כך הוא בגמרא בפוטה פ' מצוה מלחמה ולם כן איך ולמן מהרמב"ן ז"ל יכתוב לסון לותה ההפגה: לאחר הבונ' בית לישיבתו וכו' עד לא כרבי השיר ולא כרבי הגדור הכל בספרי ובפוטה פרק מצוה מלחמה ועיין בית קטן בפוטה פרק קמא: מי הלים הרמב"ן וכו' עד מכל דבר למלחמה פרק מצוה מלחמה ובספרי: וכל המתחיל לחפב ולהרחר במלחמה כו' עד כוף הפרק תקבת אלו הדברים בספרי כוף פרשת פפטו' ובפרשת כי תצא ותקבתם במדרשות:

פרק

דבר בעולם הבונה בית חנכו והנושא אשה ולו שיבם ומי שחלל כרמו אין יוצאין עד תם שנה שנ' נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח כפי הקבלה למדו שיהיה נקי שנה בין לבית שקנה בין לאשה שנשא בין לכרם שהתחיל לאכול פריו כל השנה אין מספיק מים ומזון ולא מתקן דרך ולא שומר בתוכה ולא ניתן לפני העיר ולא יעבור עליו שום דבר בעולם שנ' לא יצא בצבא ולא יעבור עליו לכל דבר לעבור בשני לאיין לא לצרכי העיר ולא לצרכי הגדוד בנה בית והשכירו לאחרים הקדים לו שברו הרי זה כמי שחנכו נתן לו שברו לאחר י"ב חדש הרי הוא כמי שלא חנכו עד עתה בנה בית ונתן בו חפצים ונעל עליהן אם היה צריך לבטל על שמירתן הרי זה כמי שחנכו והתחיל לישב בו ואם אינו צריך לישב ולשומרן הרי זה כמי שלא חנכו וכל הבונה בית או נוטע כרם בחוצה לארץ אינו חוזר עליהן מי האיש הירא ורך הלבב כמשמעו שאין לבו כח לעמד בקשרי המלחמה ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישר' ומתשיעו בעת צרה ודע שעל ידי השם הו' עושה מלחמה וישים נפשו בכפו ולא ירא ולא ידאג ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ישים ברומם מלבו ויפנה מכל דבר למלחמה וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו עובר בלא תעשה שנ' אל ירך לבבכם אל תראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם נצח ולא עשה מלחמה בכל לבו ובכל נפשו הרי זה כמי ששפך דמי הכל שנ' ולא ימס את לבב אחיו כלבבו והרי מפורש בקבלה ארור עושה מלאכת ה' רמיה וארור מונע חרבו מדם וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה ובנה לו בית נבון בישראל ויזכה לו ולבניו עד עולם ויזכה לחיי העולם הבא שנאמר כי עשה יעשה ה' לאדני בית נאמן כי מלחמות ה' אדני נלחם ורעה לא תמצא בך מימיך וחיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך:

פשמיני

פרק שביעי

אחד מלחמת מצוה ואחד מלחמת הרשות ממנין כהן לדבר אל העם בשעת המלחמ' ומושחין אותו בשמן המשחה והוא הנקרא משוח מלחמה שני פעמים מדבר משוח מלחמה אל העם אחת בספר בעת שיוצאין קודם שיערכו המלחמה אומר לעם מי האיש אשר נטע כרם ולא חללו וגו' בשישמע דבריו יחזר מעורכי המלחמה ואחת בעורכי המלחמה אומר אל תיראו ואל תחפזו: בעת שעורכין המערכות והם קרבים להלחם משוח מלחמה עומד במקום גבוה וכל המערכות לפניו ואומר להן בלשון הקודש שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם כי ה' אלהיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם עד כאן אומר משוח מלחמה וכהן אחר התחיל משמיע אותו לכל העם בקול רם ואחר כך מדבר משוח מלחמה מי האיש אשר בנה בית הדש וגו' ומי האיש אשר נטע כרם וגו' ומי האיש אשר ארש וגו' עד כאן משוח מלחמ' מדבר והשוטר משמיע לכל העם בקול רם ואחר מדבר השוטר מעצמו ואומי האיש הירא ורך הלבב ושוטר אחר משמיע לכל העם ואחר שחוזרין כל הפטורין מעורכי המלחמה מתקנין את המערכות ופוקדים שרי צבאות בראש העם ומעמידין מאחור כל מערכה ומערכה שוטרים חקקים ועושים וכשלין של ברזל בידיהם הרוצה לחזור מן המלחמה הרשו' בידן להתיר את שוקו שתחילת נפילה ניכה בלא שמחזירין אנשים אלו מעורכי המלחמה במלחמת הרשות אבל במלחמת מצוה הכל יוצאין ואפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה אחד הבונה בית לישיבתו ואחד הבונה בית הבקר בית העצים בית האוצרות הואיל וראוי לירד ואחד הבונה ואחד הלוקח ואחד שניתן לו במתנ' או הירש הרי זה חוזר אבל הבונה בית שער אכסדרה ומרפסת או בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות או העוול בית הדיר הרי זה אינו חוזר אחד הנוטע כרם ואחד הנוטע חמשה אילני מאכל ואפילו מחמשה מיני מאכל אחד הנוטע ואחד המבריך ואחד המרכיב זקנה בהברתה שהיא חייבת בערלה אחד הלוקח ואחד הירש ואחד שניתנלו במתנה אבל הנוטע ארבעה אילני באבל או חמשה אילני סרק או שנטל כרם אינו חוזר עליו וכן כרם של שני שותפין הוזרין עליו אחד המארס את הבתולה ואחר המארס את האלמנה וכן אם נפלה לו יבמה אפילו חמשה אחים ומת אחד מהם כולן חוזרין קדש אשה מעבשיו ולאחר שני' עשר חדש ושלם הומן במלחמה חוזר ובא לו: המחזיר את גרושתו והמארס אשה האכורה עליו כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישר' למזר ולנתין אינו חוזר כל אלו שחוזרין מערכי המלחמה בששומעין את דברי הכהן חוזרין ומספקין מים ומזון לאחיהם שבצבא ומתקנין את הדרכים ואלו שאין יוצאין לערכי המלחמה כל עיקר אין מטריחין אותן לשום שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח כפי הקבלה למדו שיהיה נקי שנה בין לבית שקנה בין לאשה שנשא בין לכרם שהתחיל לאכול פריו כל השנה אין מספיק מים ומזון ולא מתקן דרך ולא שומר בתוכה ולא ניתן לפני העיר ולא יעבור עליו שום דבר בעולם שנ' לא יצא בצבא ולא יעבור עליו לכל דבר לעבור בשני לאיין לא לצרכי העיר ולא לצרכי הגדוד בנה בית והשכירו לאחרים הקדים לו שברו הרי זה כמי שחנכו נתן לו שברו לאחר י"ב חדש הרי הוא כמי שלא חנכו עד עתה בנה בית ונתן בו חפצים ונעל עליהן אם היה צריך לבטל על שמירתן הרי זה כמי שחנכו והתחיל לישב בו ואם אינו צריך לישב ולשומרן הרי זה כמי שלא חנכו וכל הבונה בית או נוטע כרם בחוצה לארץ אינו חוזר עליהן מי האיש הירא ורך הלבב כמשמעו שאין לבו כח לעמד בקשרי המלחמה ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישר' ומתשיעו בעת צרה ודע שעל ידי השם הו' עושה מלחמה וישים נפשו בכפו ולא ירא ולא ידאג ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ישים ברומם מלבו ויפנה מכל דבר למלחמה וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו עובר בלא תעשה שנ' אל ירך לבבכם אל תראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם נצח ולא עשה מלחמה בכל לבו ובכל נפשו הרי זה כמי ששפך דמי הכל שנ' ולא ימס את לבב אחיו כלבבו והרי מפורש בקבלה ארור עושה מלאכת ה' רמיה וארור מונע חרבו מדם וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה ובנה לו בית נבון בישראל ויזכה לו ולבניו עד עולם ויזכה לחיי העולם הבא שנאמר כי עשה יעשה ה' לאדני בית נאמן כי מלחמות ה' אדני נלחם ורעה לא תמצא בך מימיך וחיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך:

פשמיני

פרק אחד עשר הלכות מלכים

הלכות מלכים ומלחמותיהן חמש מצות עשה

פרק אחד עשר

המלך

המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד לישנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם מקריבין קרבנות ועושין שמטין ויובלות בכל מצותה האמורה בתורה וכל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו מחכה לביאתו לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו שהרי התורה העידה עליו שנאמר ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים והביאך ה' ואלו הדברים המפורשים בתורה הם כוללים כל הדברים שנאמרו על ידי כל הנביאים אף בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל מיד בני עשו ושם הוא אומר אראנו ולא עתה זה דוד אשורנו ולא קרוב זה מלך המשיח דרך כוכב מיעקב זה דוד וקם שבט מישראל זה המלך המשיח ומחץ פאתי מואב זה דוד וכן הוא אומר ויך את מואב וימדדם בחבל וקרקר כל בני שת זה המלך המשיח שנאמר בו ומשלו מים עד ים והיה אדום ירשה לדוד שנאמ' ותהי אדום לדוד לעבדי וגו' והיה ירשה שעיר אויביו זה המלך המשיח שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון וגו' אף בערי מקלט הוא אומר ואם ירחיב ה' אלהיך את גבולך ויספת לך עוד שלש ערים וגו' ומעולם לא היה דבר זה ולא צוה הקדוש ברוך הוא לתורה אבל בדברי הנביאים אין הדבר צריך דאייה שכל הספרים מלאים בדבר זה ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחייה מתים וכיוצא בדברי אלו שהפשפ' אומרים אין הדבר כן שהרי רבי עקיבה חכם גדול מחכמי משנה היה והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח ודמה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח עד שנהרג בעונות כיון שנהרג בורע שאינו ולא שאלו ממנו חכמים לא אות ולא מופת ועיקר הדברים בכך הן שהתורה והאת חוקה ומשפטה לעולם ולעולמי עולמים ואין מוסיפין עליהן ולא גורעין מהן וכל המוסיף או גורע או שנילה פנים בתורה והוציא הדברים של מצות מפשוטן הרי זה ודאי בדאי ורשע ואפיקורוס ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו כפי תורה שבכתב ושבעל פה ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק ברקה וילחם מלחמות ה' הרי זה בחזקת שהוא משיח אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי ואם לא הצליח עד כה או נהרג בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה והרי הוא ככל מלכי בית דוד השלמים והכשרים שמתו ולא העמידו הקב"ה אלא לנסות בו רבים שנ' ומן המשכילים יכשלו לצרוף בהן ולברר וללבן עד עת קץ כי עוד למועד אף אותו שדמה שיהיה משיח ונהרג בבר כבר נתנבא בו דניאל שנ' ובני פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו וכי יש מכשול גדול מזה שכל הנביאים דברו שהמשיח גואל לישראל ומושיעם ומקבץ נדחיהם ומחזק מצותם וזה גרם לאבד ישר' בחרב ולפזר שאריתם ולהשפילם ולהחליף התורה ולהבטל דוב העולם ולעבוד מבלעדי ה' אבל מחשבות בורא עולם אין כח באדם להשיג כי לא דרכי דרכיו ולא מחשבותי מחשבותיו וכל הדברי' האלו ושל זה שעמד אחריו אינו אלא לישר דרך למלך המשיח ולתקן העולם כולו לעבוד את ה' ביחד שנ' כי או אהפך על עמי שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד כיצד כבר נתמלא העולם כולו מדברי המשיח ומדברי התורה ומדברי המצות ופשטו דברים אלו באיים רחוק' ובעמ' רבים ערלי לב ערלי בשר והם נושאים ונותנים בדברים אלו הסותרות התורה אלא אומרים מצות אלו אמת היו ובכבר בטלו בזמן הזה ולא היו נוהגות ואלו אומרים דברים נסתרות יש בהם ואין פשוטן וכבר בא המלך וגלה נסתריהם וכשעמד מלך המשיח באמת ויצליח וירום וינשא מיד הן כולן חזרים ויודעים ששקר היה

פרק שנים עשר

אל

יעלה על לב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם או יהיה שם חידוש ממעשה בראשית אלא עולם כמנהגו נוהג וזה שנ' בישעיה וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבין משל וחידה ענין הדבר שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי אומות העולם המשולים לזאב ונמר שנ' זאב ערבות ישודם ונמר שוקד על עריהם ויחזרו בתשובה כולם לדת האמת ולא יגזלו ולא ישחיתו אלא יאכלו דבר המותר בנחת עם ישר' שנ' ואריה כבקר יאכל תבן וכן כל כיוצא בדברים האלה הכתובים בענין המשיח משלים הם וכימי המשיח יורע לאי זה דבר היו משל ומה ענין רמזו בהן אמרו חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד ירא' מפשוטן של דברי הנביאים שבתחילת ימות המשיח תהיה מלחמת נוג ומגוג ושקודם מלחמת גוג מגוג יעמד נשיא לישר' להכין לבם שנ' הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא ואינו בא לא לטמא הטהור ולטהר הטמא ולא לפסול אנשי' שהם בחזקת כשרות ולא להבשי' את שהחזיקו פסולין אלא לשים שלום בעולם שנ' והשיב לב אבות על בנים וכן יש מן החכמי' שאומרי' שקוד' ביאת המלך המשיח יבא אליהו וכל אלו הדברי' וכיוצ' בהם לא ידע אדם היאך יהיו עד שיהיו שדברים סתומים הם אצל הנביאים גם החכמי' אין להם קבלה בדברי' אלא לפי הכרע הפסוקים ולפי' יש להם מחלוק' בדברי' אילו ועל כל פנים אין סידורי הוויות דברי' אלו ולא דקדוקיהם עיקר ולא יתעסק אדם בדברי ההגדות ולא יאריך בדברי המדרשות האמורי' בענינ' אלו וכיוצ' בהם ולא ישימם עיקר שאינם מביאים לא לידי אהבה ולא לידי יראה ובן לא יחשב הקיצים אמרו חכמים תפח רוחם של מחשבי קיצים אלא יחכה ויאמין בכלל הדברי' כמו שבארנו בימי

פרק שנים עשר

אל

יעלה על לב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם או יהיה שם חידוש ממעשה בראשית אלא עולם כמנהגו נוהג וזה שנ' בישעיה וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבין משל וחידה ענין הדבר שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי אומות העולם המשולים לזאב ונמר שנ' זאב ערבות ישודם ונמר שוקד על עריהם ויחזרו בתשובה כולם לדת האמת ולא יגזלו ולא ישחיתו אלא יאכלו דבר המותר בנחת עם ישר' שנ' ואריה כבקר יאכל תבן וכן כל כיוצא בדברים האלה הכתובים בענין המשיח משלים הם וכימי המשיח יורע לאי זה דבר היו משל ומה ענין רמזו בהן אמרו חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד ירא' מפשוטן של דברי הנביאים שבתחילת ימות המשיח תהיה מלחמת נוג ומגוג ושקודם מלחמת גוג מגוג יעמד נשיא לישר' להכין לבם שנ' הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא ואינו בא לא לטמא הטהור ולטהר הטמא ולא לפסול אנשי' שהם בחזקת כשרות ולא להבשי' את שהחזיקו פסולין אלא לשים שלום בעולם שנ' והשיב לב אבות על בנים וכן יש מן החכמי' שאומרי' שקוד' ביאת המלך המשיח יבא אליהו וכל אלו הדברי' וכיוצ' בהם לא ידע אדם היאך יהיו עד שיהיו שדברים סתומים הם אצל הנביאים גם החכמי' אין להם קבלה בדברי' אלא לפי הכרע הפסוקים ולפי' יש להם מחלוק' בדברי' אילו ועל כל פנים אין סידורי הוויות דברי' אלו ולא דקדוקיהם עיקר ולא יתעסק אדם בדברי ההגדות ולא יאריך בדברי המדרשות האמורי' בענינ' אלו וכיוצ' בהם ולא ישימם עיקר שאינם מביאים לא לידי אהבה ולא לידי יראה ובן לא יחשב הקיצים אמרו חכמים תפח רוחם של מחשבי קיצים אלא יחכה ויאמין בכלל הדברי' כמו שבארנו בימי

פרק שנים עשר

אל

יעלה על לב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם או יהיה שם חידוש ממעשה בראשית אלא עולם כמנהגו נוהג וזה שנ' בישעיה וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבין משל וחידה ענין הדבר שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי אומות העולם המשולים לזאב ונמר שנ' זאב ערבות ישודם ונמר שוקד על עריהם ויחזרו בתשובה כולם לדת האמת ולא יגזלו ולא ישחיתו אלא יאכלו דבר המותר בנחת עם ישר' שנ' ואריה כבקר יאכל תבן וכן כל כיוצא בדברים האלה הכתובים בענין המשיח משלים הם וכימי המשיח יורע לאי זה דבר היו משל ומה ענין רמזו בהן אמרו חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד ירא' מפשוטן של דברי הנביאים שבתחילת ימות המשיח תהיה מלחמת נוג ומגוג ושקודם מלחמת גוג מגוג יעמד נשיא לישר' להכין לבם שנ' הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא ואינו בא לא לטמא הטהור ולטהר הטמא ולא לפסול אנשי' שהם בחזקת כשרות ולא להבשי' את שהחזיקו פסולין אלא לשים שלום בעולם שנ' והשיב לב אבות על בנים וכן יש מן החכמי' שאומרי' שקוד' ביאת המלך המשיח יבא אליהו וכל אלו הדברי' וכיוצ' בהם לא ידע אדם היאך יהיו עד שיהיו שדברים סתומים הם אצל הנביאים גם החכמי' אין להם קבלה בדברי' אלא לפי הכרע הפסוקים ולפי' יש להם מחלוק' בדברי' אילו ועל כל פנים אין סידורי הוויות דברי' אלו ולא דקדוקיהם עיקר ולא יתעסק אדם בדברי ההגדות ולא יאריך בדברי המדרשות האמורי' בענינ' אלו וכיוצ' בהם ולא ישימם עיקר שאינם מביאים לא לידי אהבה ולא לידי יראה ובן לא יחשב הקיצים אמרו חכמים תפח רוחם של מחשבי קיצים אלא יחכה ויאמין בכלל הדברי' כמו שבארנו בימי

שש עריות אסורות על בני נח
אביו זו אשת אביו ואת אמו כמ
בהמה חיה ועוף שאין הוא והם בשר אחד וכאחר אחרי
נח חייב על מפותת אביו ואנוסת אביו הרי היא אמו מבל מקו
על הזכור בין קטן בין גדול ועל הבהמה בין קטנה בין גדולה והוא נהרג ואין הורגין את הבהמה שלא נעשתה
בהריגת בהמה אלא ישראל: אין בן נח חייב על אשת חבירו עד שיבא עליה כדרכה אחר שנבעלה לבעלה אבל
מארוסה או שנבנסה לחופה ולא נבעלה אין חייבין עליה שנאמר והיא בעולת בעל במה דברים אמורים בבן
נח שבא על בת נח אבל גוי הבא על הישראלית בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב ואם היתה נערה מאורסה נסקל
עליה כדיני ישראל בא עליה אחר שנבנסה לחופה ולא נבעלה הרי זה בחנק כדיני ישראל אבל אם בא על אשת
ישראל אחר שנבעלה הרי זה כמי שבא על אשת גוי חבירו ויהרג בסייף: בן נח שייחד שפחה לעבדו הרי זה נהרג
עליה משום אשת חבירו ואינו חייב עליה עד שיפשטה דבר ויאמר כל העם זו דבית עבד פלוני ומאמתי תחזור
להתירה משיפרישנה מעבדו ויפרע ראשה בשוק ומאמתי תהיה אשת חבירו כגרושה שלנו משיוציאנה מביתו
וישלחנה לעצמה או משתצא היא מתחת רשותו ותלך לה שאין לה גירושין בכתב ואין הדבר תלוי בו לבית דין
אלא כל זמן שירצה הוא או היא לפרוש זה מזה פורשין: בן נח חייב על הגזל בין שגזל גוי בין שגזל ישראל ואחד
הגזול או הגונב ממון או גונב נפש או הכובש שכר שכיר וביוצא בו אפילו פועל שאבל שלא בשעת מלאכ על הכל
הוא חייב והרי הוא בכלל גזלן מה שאין כן בישראל ובן חייב על פחות משוה פרוטה: בן נח שגזל פחות משוה
פרוטה ובא אחר וגזלה ממנו שניהן נהרגין עליה ובן חייב על אבר מן החי ועל בשר מן החי בבל שהו שלא נתנו
השיעורין אלא לישראל בלבד ומותר הוא בדם מן החי אחר האבר או הבשר הפורש מן החי בהמה או מן החיה
אבל העוף יראה לי שאין בן נח נהרג על אבר מן החי ממנו השוחט את הבהמ אפילו שחט בה שני הסימנין כל זמן
שהיא מפרכסת אבר ובשר הפורשין ממנה אסורין לבני נח משום אבר מן החי: כל שאסור על ישראל משום
אבר מן החי אסור על בני נח ויש שבני נח חייבין עליו ולא ישראל שבני נח אחד בהמה וחיה בין טמאה בין טהור
חייבין עליה משום אבר מן החי ומשום בשר מן החי ואבר ובשר הפורשין מן המפרכס אף על פי ששחט בה ישראל
שני סימנין הרי זה אסור לבני נח משום אבר מן החי וכיצד מצווין הן על הדינין חייבין להושיב דיינים ושופטים
בכל פלך ופלך לדון בשש מצות אלו ולהזהיר את העם ובן נח שעבר על אחד משבע מצות אלו יהרג בסייף ומפני
זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו ובן נח נהרג בעד אחד ובדיין אחר בלא
התראה ועל פי קרובים אבל לא בעדות אשה ולא תדון אשה להם:

פרק עשירי

בן נח ששגג באחת ממצותיו פטור מבלום חוץ מרוצח בשגגה שאם הרגו גואל הדם אינו נהרג עליו ואין
לו עיר מקלט אבל בתי דיניהם אין ממיתין אותו במה דברים אמורים בשגג באחת ממצות ועבר
בלא כוונה כגון שבעל אשת חבירו ודמה שהיא אשתו או פנויה אבל אם ידע שהיא אשת חבירו ולא
ידע שהיא אסורה עליו אלא עלה על לבו שדבר זה מותר לו וכן אם הרג והוא לא ידע שאסור להרוג הרי זה קרוב
למזיד ונהרג לא תיחשב זו להם שגגה מפני שהיה לו ללמוד ולא למד: בן נח שאנסו אנס לעבו על אחת ממצותיו
מותר לו לעבור אפילו נאנס לעבור עבודה זרה עובד לפי שאינן מצווין על קדוש השם ולעולם אין עונשין מהן לא
קטן ולא חרש ולא שוטה לפי שאינן בני מצות: בן נח שנתגייר ומל וטבל ואחר כך רצה לחזור מאחריה ולהיות
גר תושב בלבד בשהיה מקודם אין שומעין לו אלא יהיה בישראל לכל דבר או יהרג ואם היה קטן כשהטבילוהו
בית דין יכול למחות בשעה שיגדיל ויהיה גר תושב בלבד ובין שלא מיחה בשעתו שוב אינו ממחה אלא הרי הוא
גר צדק לפיכך אם בא על קטנה שהטבילוה בית דין בסף כתובתה או קנס אינס או מפתה יהיה הכל תחת יד
בית דין עד שתגדיל ולא תמחה בגירות שמא תטול ותגדיל ותמחה ונמצאת זו אוכלת בגיותה מעות שאין לה זכות
בהן אלא בדיני ישר: בן נח שבירך את השם או שעבד עבוד זרה או שבא על אשת חבירו או שהרג חבירו ונתגייר
פטור הרג בן ישראל או שבא על אשת ישראל ונתגייר חייב והורגין אותו על בן ישראל וחונקין אותו על אשת
ישראל שבעל שהרי נשתנה דינו: כבר בארנו שכל מיתת בני נח בסייף אלא אם בעל אשת ישראל נערה
מאורסה יסקל ואם בעלה אחר שנבנס לחופה קודם שתבעל יחנק מפי הקבלה שבני נח אסורין בהרבעת בהמה
ובהרכבת אילן בלבד ואין נהרגין עליהן וגוי שהכה ישראל אפילו הבל בו כל שהו אעפ שחייב מיתה אינו נהרג:
המילה נצטוו בה אברהם וזרעו בלבד שנאמר אתה וזרעך אחריך יצא זרעו של ישמעאל שנא כי ביצחק יקרא
לך זרע ויצא עשו שהרי יצחק אמר ליעקב ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך מכלל שהוא לבדו זרעו של
אברהם המחוזק בדתו ובדרכי הישרה והם המחוייבין במילה אמרו חכמים שבני קטורה שהם זרעו של אברהם
אבינו שבאו אחר ישמעאל ויצחק חייבין במילה והואיל ונתערבו היום בני ישמעאל בבני קטורה יתחייבו הבל
במילה בשמיני ואין נהרגין עליה: גוי שעסק בהורה חייב מיתה לא יעסוק אלא בשבע מצות שלהן בלבד ובן נוי
ששבת אפילו ביום מימות החול אם עשאהו לעצמו כמו שבת חייב מיתה ואין צ אם עשה מועד לעצמו כללו של
דבר אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצות לעצמן מדעתן אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצות או יעמוד
בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע ואם עסק בתורה או שבת או חדש דבר מבין אותו ועונשין אותו ומודיעין אותו שהוא
חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג: בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצות התורה כדי לקבל שכר אין מונעין
אותו לעשותם כהלכתה ואם הביא עולה מקבלין ממנו נתן צדקה מקבלין ממנו ויראה לי שניתנין אותה לעניי
ישר הואיל והוא ניזון מישראל ומצוה עליה להחיותו אבל הגוי שנתן צדקה מקבלין ממנו ונותנין אותה לעניי גוי:
חייבין בית דין של ישראל לעשות שופטים לאלו הגרים התושבים לדון להן על פי המשפט אלו כדי שלא ישחת העולם
אם ראו בית דין שיעמידו שופטיהם מהן מעמידין ואם ראו שיעמידו להן מישראל מעמידין: שני גוים שבאו לפניך
לדון בדיני ישראל ורצו שניהן דנין להן דין תורת האחד רוצה והאחד אינו רוצה אין כופין אותו לדון אלא בדיניהם
היה ישראל וגוי אם יש זכות לישראל בדיניהם דנין לו בדיניהם ואומרים לו כך דיניכם ואם יש זכות לישראל
בדינינו דנין לו דין תורה ואומרים לו כך דיננו ויראה לי שאין עושין כן לגר תושב אלא לעולם דנין לו בדיניהם
ובן יראה לי שנוהגין עם גירי תושב בדרך ארץ וגמילות חסדים כישראל שהרי אנו מצווין להחיותן שנאמר לגר
אשר בשעריך תתננה ואכלה וזה שאמרו חכמים אין כופלין להן שלום בגוי לא בגר תושב אפילו הגרים צוו חכמי
לבקר חוליהם ולקבור מיתיהם עם מיתי ישראל ולפרנס ענייהם בבלל עניי ישראל מפני דרכי שלום הדי נאמ טוב
ה לכל ורחמיו על כל מעשיו ונאמר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום

ולישלח אחיו אל

ויאמרו:

1 ויאמר יעקב אליהם למה תראו: 2 ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה וקנו לנו משם ונחיה ולא נמות: 3 וירדו עשרת אחי יוסף לשבר בר במצרים: 4 ואת בנימין אחי יוסף לא שלח יעקב אל אחיו כי אמר פן יאסון: 5 ויבאו בני ישראל לשבר בתוך הבאים כי היה הרעב בארץ כנען: 6 ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה: 7 ויוסף ראה את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות ויאמר אליהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבר אכל: 8 ויכר יוסף את אחיו והם לא הכרהו: 9 ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם ויאמר אליהם מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם: 10 ויאמרו אליו לא אדני ועבדיך באו לשבר אכל: 11 כלנו בני איש אחד נחנו כנים היו עבדיך ולא היו מרגלים: 12 ויאמר אליהם לא כי ערות הארץ באתם לראות: 13 ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים אנחנו בני איש אחד בארץ כנען והנה הקטן את אבינו היום והאחד איננו: 14 ויאמר אליהם יוסף הוא אשר דברתי אליכם לאמר מרגלים אתם: 15 בזאת תנסו חי פרעה אם תצאו מזה כי אם בבוא אחיכם הקטן הנה: 16 שלחו מכם אחד ויקח את אחיכם ואתם האסרו ויבחנו דבריכם האמת אתכם ואם לא חי פרעה כי מרגלים אתם: 17 ויאסף אתם אל משמר שלשת ימים: 18 ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו את האלהים אני ירא: 19 אם כנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרתכם ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם: 20 ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו כן: 21 ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת: 22 ויען ראובן אתם לאמר הלא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש: 23 והם לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ בינותם: 24 וישב מעליהם ויבך ויפן אליהם וידבר אליהם ויקח מאתם את שמעון ויאסר אתו לעיניהם: 25 ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר ולהשיב כספיהם איש אל שקו ולתת להם צדה לדרך ויעש להם כן: 26 וישאו את שבריהם על חמריהם וילכו משם: 27 ויפתח האחד את שקו לתת מספוא לחמרו במלון וירא את כספו והנה הוא בפי אמתחתו: 28 ויאמר אל אחיו הושב כספי והנה גם בפי אמתחתי ותצא לבבם ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו: 29 ויבאו אל יעקב אביהם ארצה כנען ויגידו לו את כל המקרים אתם לאמר: 30 דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות ויתן אתנו כמרגלים את הארץ: 31 ונאמר אליו כנים אנחנו לא היינו מרגלים: 32 שנים עשר אחים אנחנו בני אבינו האחד איננו והקטן היום את אבינו בארץ כנען: 33 ויאמר אלינו האיש אדני הארץ בזאת אדע כי כנים אתם אחי אחיכם אחד הניחו אתי ואת רעבון בתיכם קחו ולכו: 34 והביאו את אחיכם הקטן אלי ואדעה כי לא מרגלים אתם כי כנים אתם את אחיכם אתן לכם ואת הארץ תסחרו: 35 ויהי המה מריקים שקיהם והנה איש צרור כספו בשקו וירא את צררות כספיהם הם ואביהם וייראו: 36 ויאמר אליהם יעקב אביהם אתי שכלתם יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו עלי היו כל הדברים האלה: 37 ויאמר ראובן אל אביו לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך תן אתו על ידי ואנכי אשיבנו אליך: 38 ויאמר לא ירד בני עמכם כי אחיו מת והוא לבדו נשאר ופקחה אסון בדרך אשר תלכו בה והורדתם את שיבתי ברעה שאלה:

בימי המלך המשיח כשתזכה
וישוב מצרף ומטהר ובני לוי כ
ויאמר התרשתא להם אשר לא יא
כולם מתייחסים המוחזקים ומודיע
וזה משבט פלוני אבל אינו אומר על זה ממש וזה עבד ש
הנביאים והחכמים ימות המשיח לא כדי שישלטו על אומות העולם ולא כדי שירדו בגוים ולא כדי שינשאו אותם
העמים ולא כדי לאכול ולשמוח אלא כדי שיהיו פנויים לתלמוד תורה ולא יהיה נוגש ומבטל להם כדי שיזכו
לחיי העולם הבא כמו שבארנו בהלכות תשובה ובאותו הזמן לא יהיה שם רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות
שהטובה תהיה משופעת הרבה וכל מעדנים מצויין כעפר ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה׳ בלבד ולפי
יהיו ישראל חכמים גדולים ויהיו הדברים הסתומין והעמוקים גלוים לכל וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם כי מלאה
הארץ דיעה את ה׳ כמים לים מכסים׃

בריך רחמנא דסייען׃

מניין פרקים של ספר זה אחד ושמנים פרקים

הלכות סנהדרין	ששה ועשרים פרקים
הלכות עדות	שנים ועשרים פרקים
הלכות ממרים	שבעה פרקים
הלכות אבל	ארבעה עשר פרקים
הלכות מלכים	שנים עשר פרקים

ותכל מלאכת המיימוני׃ ברוך אל קוני׃

ואלו הספרים של ספר זה׃

א	ספר מדע הלכותיו	חמשה ששה וארבעים פרקים
ב	ספר אהבה הלכותיו	ששה שבעה וארבעים פרקים
ג	ספר זמנים הלכותיו	עשרה שבעה ותשעים פרקים
ד	ספר נשים הלכותיו	חמשה שלשה וחמשים פרקים
ה	ספר קדושה הלכותיו	שלשה שלשה וחמשים פרקים
ו	ספר הפלאה הלכותיו	ארבע שלשה וארבעים פרקים
ז	ספר זרעים הלכותיו	שבעה חמשה ושמנים פרקים
ח	ספר עבודה הלכותיו	תשעה ששה ושמנים פרקים
ט	ספר קרבנות הלכותיו	ששה חמשה וארבעים פרקים
י	ספר טהרה הלכותיו	שמנה מאה וארבעה וארבעים פרקים
יא	ספר נזיקין הלכותיו	חמשה שנים וששים פרקים
יב	ספר קנין הלכותיו	חמשה חמשה ושבעים פרקים
יג	ספר משפטים הלכותיו	חמשה חמשה ושבעים פרקים
יד	ספר שופטים הלכותיו	חמשה אחד ושמנים פרקים׃

הספר הלכותיו שלשה ושמנים והפרקים התקפב׃

תם ונשלם תלת׃

להילכות עדות פ"ג

יב בפב דכתובות ובחה לחמר רב נחמן עדים שחמרו לחמכה היו דבריכו
לינן כחמכין כו' עכ בלין כתב ידן יוצח ממקום לחר לוידי
דחי יוצח ממקום לחר פמיטח דהכי פרי פב דכתובו' גבי חלו' שטר לחמכה הוח
זה היכו כחמן דקחמר מהן חי דקחמרי עדי' חי כתן ידן יוצח ממקו' לחר פמיטח
ומוד דמר בר רב חמי דקחמרי לחמכה היו דבריכו לינן כחמכין ממוס דלח
ניתן ליכתב חי כתב ידן יוצח ממקום לחר לפילו ניתן ליכתב לין כחמכין
וקשה דניהמביכהו במגו דחי בעו חמרי לין זה כתב ידיכו דהח רב נחמן גופיה
לית ליה חגו לפסול הטוכר בפב דכתובות דקחמר כי לתו לקמיה לחמר להו זילו
קיימו שטרייכו וחותו לדיכח דמהימן לומר פרוע במגו דמזויף ולם עדים
דלמי לחורעי שטרח דהכי לחמרי בהדיח בפרק מי שמת ותירן ר"י דהיכו
טעיח בלחמכה ומודעח לרב נחמן הוחיל ולומר מהטוכר נכתב ונמכר כהילכתו
טוב לח לתי על פה ומרע לפטרח לפילו במגו ודמי לחוזרים ומגידי הוחיל ולח
מחתמו על השטר בדין ומדלוריית עדים מחתמו על השטר כמי שחקרה
עדותן בבית דין ומדרבנן הוח שהבריכו קיום דוקח כי טעין מזויף לבל
כשלומר שהטוכר נכתב ונמכר כהילכתו לין כחמכין לומר מודעח ולחמכה היו
דבריכו במגו דמזויף כיון דמן התורה לפילו לומר לח חתמכו לח מהימכי ולח
דמי לקבוליה ולכוסים הייכו דפב דכתובות דלין מוריס כלל שהטוכר נכתב
כדין הילכך מהימכי במגו דלח מייך כלל לח תתי על פה ומרע לפטרח שהבי
חוכם מודי שהיה שטר והח דחית לי' לרב נחמן בפב דכתובו' דנחמן לומר פרוע
במגו דמזויף הוס כמי לח מרע לפטרח כלל ורב הונח דקחמר הוס מודה
בשטר שכתבו חיכו כדיך לקיימו שבר דלפילו פרוע הוח חיכו נחמן לומר במגו
לף על גב דלח מרע לפטרח חלח טוען מזויף עוד החריכו התו' הרבה עם
בעלמח דלחרים לין לו חזקה וחני כתבתי לעון הר' חלעזר זכ"ל:

להילכות עדות פ"ג

יג וששאלתם לין מכהינן ביסוד להחזיק בעד חלו עד מפי עד
במקומכו לין לנו מכהג ברור כי לח בח דין זה מעולם לבחן
זה חומר בבה וזה חומר בבה מדעת הברה ולם היה בח לפכיכו דין כזה הייכו
סולחים לל הקילות מה שפשטו ושלוש מלוי בר' ברוך סיחיה זו
הסובת רבי בילדותו ובזקנותו פסק דעל חודות הייסוד לפילו קרובים
כשרים להעיד ולפילו עד חפי עד על פי הקבלה ושעמ' דבלחו הכי כולם נוגעים
בעדות וחף על פי כן מעידים דמחן ידע להפרוחת ב"ח בכי מתח וגם הלחרוכים
לין להם זכרון במה שהיה כבר חלת על פי הקבלה ולי לילף תרי ותרי חוקי
הייסוד בחזקת בכי מתח ולם פכים קרובים לו לפילו פכים כשרים ולפילו בלח
קבלה ויש בכי לדם בעיר שהיו רחוקין לידע כל כך כמ' חלו לו יותר מלו לחזקין
בתר רוב דיעות לחרי שהרוב חומרי' לח ממעכו פיש לפכי הייסוד יוכל להחזיק
בייסוד כדחמר לילפי פ"ק הלומכין הל במקום עדים יבוח רחיה ויפטר וכו' ולין
לדם יכול להחזיק בייסוד על ידי שמביח רחייה שלכיו דר בו יותר משלשם פכים

דבכל מקום לרבחמן שחתי
ברבית ומילחח לית ליה דחם דבכל מקום ס
כדחמרי' הכח בב"ח וברים האומרים לחמר כס
הולי ובפ"ק דגיטין ממי לחמר דילפין ב
הקדם טעות לילו הקדם חלת לייכו טעמי
מילה בטעות מלפילו היה מוכר יודע מיוכל לחזור ולי היה חוזר רכיחת ליה
דניקו בהימכיותיה ונמר ומקני לבל הכח הלוחה כו' בתו ובלחו הלי קומיה
קלה לפרש עם בתו והכה מורי ר"ת זכ"ל פסק פלס רלובן לחמר לממעון לכי
חייב לך מכה וממעון לומר בורחי חוכך חייב לי שחילו שם לין ממעון מוחל לו
שרלובן פטור ולף על פי שיודע בעלמו שחייב לו ורלוחו מהח דפרין יש נוחלין
חלת דקחמר לו לחייכו הוח לומר סיפח נפלו לו נכסים ממקום לחר ירמו לחיו
עמו כו' חלמת לף על גב דרלובן לחמר לממעון לחיך הוח ויש לך ליטול עמו
וממעון לומר לייכו לחי דלת יתן לו רלובן כלום דהוי כלילו מחל לו ולת הוי כמו
מילה בטעות לף על פי שדבר תמוה הוח למה לין מילה בטעות ונרחה
לי דכיון שכשברו לומר לכי חייב לך ס"ס היה לו להעיד על לב ולדקדק שם הלמת
חת שכשברו ולת עשה כן חלת לחמר בודחי חוכך חייב לי מחל לו בלב שלל
על ונרחה רלוחה מהח דלחמר רבה בר נתן שם המניח טעמו חטוס והודה
לו בשעורים פטור ופרט וכן התוספו' דפטור משעורי דכיון שהודה שלי חייב לו
שעורים מחל לו לף על פי שזה מודה שהוח חייב לו שעורי ושמרי טוען שם:

להילכות עדות פ"ג

יד הבופר בפקדון פסול לעדות וכו' פרק קמל דב"מ מיהו שם בופר
בפקדון ולת רלה ליסבע והיה רולה לשלם לף על גב דהיה
מעלת הוה בידים וקל עבר על ללו דלת תחמוד כשר לעדות לף על גב דהמסן
דיהיב דמי פסול מדרבנן כדתניא הוסיפו עליהם החמסנין הכח כיון דמעלים
חמסנותו ולומר לייכו ברשותי שלת יבימו מהוח חמסן לת פשלוהו והח דכתיב ל
תמת וגו' להיות עד חמס משמע שהוח פסול מן התורה כחמסן דלת יהיב דמי
דהייכו גזלן מפסקי הר' חזקיה זכ"ל:

להילכות ממרים פ"ו

טו על ג' לחין והלחד לין לו כלום לף מה שמתכבר בלימוד והשכי ים
לו נגד ד' זקוקין והשליחי לייכו כלן והוח עשיר ויש לה' לש זקנה
עכייה ותובעת מהם פרנסה ל"ל משל לב ולת שרב חלפס כתב
דהיכח דלית ליה לחד ולית ליה לבן כופין הבן לזון הלב בתורת צדקה דלת
יהח חלת לחד כדחמרי' פרק נערה כי הח דרב לכפייה לרב נתן בר חמי וכו'
והכי פרינן ממתיבתח וכן פסקו בפלתן וכל דכל מי שבניה מבכוף לזונה ולת
יוכל להכתפק ויבטרך לחזר על הפתחים לין לכופו חלת לוחס שלת יבטרכו
כדמשמע לטון לחיד כלומר לומרין לוחו שיכול לעשו יכלה זו משלו כי ההיח
דפרק הניזקין גבי עשרה בבעה קלכיל ופתי ולת לחיד פי שיכול לעשות יכלה
זו משלו וכיון דים לה בנים שיכולין לפרנסה בלת כיבוד תבת מחירה לבנים
שים להם משלהם לפרנסה ויגרמו ללחר מהם לחזר על הפתחי כדחמרי' פרק
קמל דקידושין תבת מחירה וכו' ולף על גב דמשמע התם דחי בעי לקבל עליה
לטותה שפיר מכי יהיב משער עכי לחבירו הל משער עכי דילמה דמיקלע ליה
לבל לחזר על הפתחים בשבילו לת כיון דלית ליה נכסי לדידיה משלו לומרי' כל
הנופל לחיכו נופל ליד גבאי כדחיתה בנדרים פ"ל לשעזר פותחים והקדוב
קודם חייב לזונו ובפרק קמל דקידושין לחמרי' דשבד עברי הנמכר לי' לון משו
חפשה וכו' הוה כייפינן לבני משפחה וכו' והכח כיפת נקיטה עילוה שים לה
בנים עשירים וכייפי' להו ועוד דפ"ק דקידושין פריך וכי הלב ובנו וכו' ולי לומ'
משל בן וכו' משמע לבל למ"ד משל לב ניח ולומלי כיון דלי נכסי ללב מדמלכילו
משם עכי הל חייב הבן לזונו כדפסקי הלפסי והגלוני הל פורע זה חובו ממעשר
עכי חלת משמע למ"ד משל לב לין חוב עליו לפרנסו משלו חלת לפילו ממעשר
עכי שלו ומקבל עליו לטות' ולפילו ים לו נכסים לכן לת כייפינן לפרנסו ממון
שלו שם רובה לפרנסו ממעשר לבל למ"ד משל בן שם ים לו נכסים לת מדקי'
ליה לפרנסו משל מעשר לפרוע חובו ממעשר עכי שם לת להערפה דרלמרי'
בקידושי' דהלי ללו חוב הוח דרמי עליה וכיון דל"ל משל לב והוכחו דלמ"ד משל
לב לפילו כי לית נכסי לבן לין חוב זה מוטל על נכסיו לת מדקיכן לבן דחית
ליה נכסים להטיל חובה על הבבור לכוף לת לחיו מלין להם נכסים לחזר על
הפתחים דמשמע זה פורע חובו במעות מדקה וכל דבבים דים להם נכסים
מחשבי לפי ממון כשלר מדקו לפוס בשלת מיחת כללת דמילתת למ"ד משל בן
שם ים לבן ממון לינו יכול לפרנסו ממעשר שלו דהוה במקו' מעשר עכי לו משלר
מדקות ולי בעי למיעבר לת מעכיכן ליה לבל להפרעה לת מחיכן בידיה לבל
לומר תבת מחירה וכו' והיכח דלית נכסי לבן שרי לבל לדידן דקיימת לן משל
לב לפילו היכח דלית ליה נכסי לבן ובעי למיזייכי ממעשר לת מחיכן ביה
לבל לומר תבת מחירה וכו' לבל להערפה לין לנו כח לכופו כדמשמע בקידושין
לבל מכוה לינח מדברי מורי רבינו מלור זכ"ל:

להילכות אבל

יו מעשה ביהודי לחד שמת לו מת לפני הפורי' ג' ימי' ונטלתי כיבר יעשה
והיה כ"ל דלת יתלבל כל עיקר בפורי' דימי משתה ושמחה קבילו
עלייהו וחכוכה ופורים לסורין בהספד ותעכי כרלית' במגלת תעכי וכהי דבטלה
מגילת תעכית חכוכה ופורים לת בטלו ותכן בימי פ' ולילו מגלחין כשים במועד
מעכות ולת מטפחות וכו' עד בורח וחכוכה ופורים מעכות ומטפחות בזה
ובזה לין מקוכנות נקבר המת לת מעכו ולת מטפחות לבל דברים של כעבה

להילכות רוצח ספ"ז

ז **דבני** כתפז להתיר כהתירו מפ"ז דס בעל מתנו הקהל לת הבני
ליתנו היה מסיק בד' מעות לתת חבי ליטרח לנכה ולח עמה כיון
מברית עם מלי הקהל לתת לו יתר ממעו זכותו ולח חיכל גביה
ולפי בלח עדי חזק' לח חיב' מדי מנם היה מתרב' ולי ליכח מהדי מתרבה
ולהכח עדי חזק' מלח עדי מעות כלו' יתר ממעו זכותו ולי כיון מיסתר
מוען חזקה מים עמה מעות בדיוק מתנה לי לבל לם בעה מתנה לו
ליתנו' לח היה מסיק בד' מעות ומתה מים מסיק בידו רוצה ליתן ל' יתרו' ולזכות
במכותו מהוחזק בה לל מהזר למכותו כיון מעבר מחמ' לוכם מהיה עכי ומתה
עבר הלוכם כד' מרי קמח דיומח לחיב קרי בכ"ב ממכין לחר תחתיו ולם
מוב בעבר מרלמן דלמן חוזר לעבודתו ופסיק תלמוד לומר כרבי יוסי ומקשה
לי הלכתא למהיות ומתרן ד"מ לפרקם מעבר מחמ' לוכם ומיכו לחר תחתיו
דרלמן חוזר כמיסתר הלוכם ומוד לח גרע מרוכח מגלה לעיר מקלטו וחוזר
לעירו במיתת כ"ב מהזר הוח לעולם מהוחזק בה לבותיו ל"ת ולפי ל' יהודה
דפליג עלייה פרק לולי הן הגולין ולומר מליכו חוזר למדרת לבותיו מלכי
הוקם דכתיב קרלי יסוב הרוכח ובית מיבה מיכה מוסב ממפחתו למטפחתו
סוף סוב ולימו סב למה מהוחזקו לבותיו ודוקח התם מעמה עבידה מהרב
בסוב"ג לו עבד עבדי ממכר עכמו לו ב"ד כבניכתו לבל הכח רלח עבר מחמ'
עבידה חוזר ומלום מלייר ב"ר ברוך מיחיה:

להילכות סנהדרין רפ"ז

ח **פרק** קמח דסנהדרין היכי דמי מיקול הדעת לומר רב פפח כגון תרי
תכלי ותרי לומרי לי דפליגי כו' ולומר מהר"י יהודה הלכה למעשה
דדיק כהג הוי מיקול הדעת לבל היכ' דתרי תכלי לו תרי לומרי לי פליגי והדיין לח
ידע לח דברי הלחד והמני לח ידע מחולק עלי יהודה ודין לח הוי מיקול הדעת
ולח עלם מכיתו והם לם טעה בתלמוד מדמפי' הכי ומלח נחוכים הכי ולח
ידע לח לחד והודה דין כפי לותו כהג לח הוי מיקול הדעת ללח מה מעשה
עמוו ולח יעלם מכיתו ודלים מפרק זה בורר ההוח דהוה קרו ליה עכברי
דמכיב לדיבי כו' לתת לקמיה דרבי יסמעלל בר' יוסי לומר ליה כו' עד לתו
לקמיה דרבי חייל כו' עד לומר ליה כהדי ליה כבר הודה זקן לומר
לף על גבד' חייל פלוג עליה מ"מ כיון מלח ידע מהיה חולק עליו מה מעמ' עמוו
ולח יעלם מכיתו כך ממעתי מר' לפוף הבח ובחק מוכיח:

להילכות סנהדרין פכ"ב

ט **ון** הלח תמוכה מבספר קכ"ף בפ"ק לב' הילכתה פמר' כריכה קכין
מפ' בהג היכי דמי כגון ממוכה דלכית בי תרי והוו לוכמי ביכתייהו
ובעו למיעבד פמר' ובעו מיתין ליה גבי חבריה במטותה ובבין מן ממוכה
בידיה לי נמי מיחיל ליה כו' וקבי מיכיה וכן ממוכה לית לך וקח מבקת ולי
לח הוה קבו מיכיה הדר ביה דקל דפמרה כריכה קכין חלמח דמלח בבית דין
קיימה ולית לה למימר טעמה דכוין דמלח הוקקו לדין לח חלמח לחפקועי
ממוכה בלח קכין חבל כמהוקקו בתחילה לדין ליכח למימר דבעיכן קכין דודאי
חלמי ולדברי מר יהודי גחון מדלח הפלוג מפי' דפמרה בין היכח דלית עבד'
בב' בין היכח דלית עבדה בב' ט"ח דסל הח דפסיק תלמודה דפמרה כריכ' קכין
לכולהו וקלי בין לית עבדה בתרי בין לתעבדה בתלתה חבל דביבו יוסף טע
חולק בתסובתיו וקלמר דבב' לח בעיכן קכין וזו תסובתו לומר הסיב על מכיס
מבלו לדין ובתפסדו במעמד טובי העיר וקבו זה לזה ודכה לחד לחזו בו ולבטל
לוכו קכין כדלה בעלי לחר קכין כלום ולח יכול לבטלו וקל כדב יוסף
כל זמן מעבוקין בלותו עכין לפילו כי לח קבו מיכיה כיון דבב' הוי לית
בה חזדה דכי לומר דבבן פמרה כריכ' קכין הל בפני מכ' דלח חלמי לחפקועי
ממוכה בלח קכין חבל בב' חלמי דב' ניכהו וכל מכן הכח ידבמעמד טובי
העיר הוי וכ"ל דברי רב יוסף דלומר דלפמרה בעסם קפסיק כריכה קכין
ולח לפמרה בב' דלכ"ד דלפמרה בב' נמי קלי לם כן כמלן קל פסיק לח כדב

להילכות סנהדרין פ"ו

י **בפרק** זה ברור תכן נלמכין עלי ב' רועי בקר וכו' עד וחכמים לומרי לימו
יכול לחזור בלחר גמר דין ולפילו בלתן לך הה לסכים מקבלו
עליה כל מה מיפסקו עליה דלמי הקהל ועמ"ס לח על פיה מלין לו למני עלין כלום
ולימו יכול לומ' מלח כדין עמית וכל מכן הוח מעלם' רועי בקר דדמי לעדכות
מבמוריה ממיכום רבים עליהם ולפילו לם דלמי הקהל מבלומו הפרק לימם
בקיחין בדיכים ולם המוכיח לומר לח הנחכו עליהם ימבע הכתבע כדברים לם
לין לו עד ולף על גב דכרלה דהח דכלמכים עלי מלעם רועי בקר מלם נודע
מטעו דיכול לחזור בו לפילו לחר גמר דין דלח עדיף מפסל בלח קכין מיכול
לחזור בו לפילו לחר מהגידו הפסל' כיון דלח קבו מיכיה לף על גב דקבלוהו
עליהו לפמרה ועמו פמרה כל מכן הכח דקבלוהו עלייהו לעמות לו דין ועמו
דלדעתח דהכי לח קבלוהו דמבי למיהדר ביה דכל דין מל טעות לימו דין ולח
עדיף מפמרה לפי' הכי בגדון זה מהניחו על טובי העיר ועל דלמי הקהל מכהב
הוי בכל מלכותיכו דכל מה מלד' מקבל עלין בפני דלמי הקהל מבברו מדעת
הקהל מלין יכול לחזור בו וכן כתב רבי' תם בתסוב' דרמלין בני העיר להסיע
על קיצתן לפילו בדברי דלח לייחידי לם מיבי להקהל חלח ליחידי לם מת חלה הקבל ועליה'
לימן יכולין לחזור בהן וזל על הקרקע ממערער דלובן על ממעון כו' לם
על פי בזירה מבזרו הקהל רובה להחזיק בה כו' לם על ידי טובי העיר בבזירה ולח
ערער דלובן עליה לובממע לין בדברי דלובן ממם דהה לומרי דמלין בבי
העיר להסיע על קיצתן מבעמית הקיבותה מדעתו לובלח מחלתו וטובי העיר
הוו כחבר עיר וכל כמיכייהו ולם על ידי פמרה בזירה לתו כל כמיכייהו
דכל פמרה להפקועי ממוכה לה הוו כחבר עיר עכל ומעמ' נרלה לי דטובי
העיר הוו כעדים למה מהוזכרו כמו גדולי הדור ובבל מקום הפקרן הפקר
במגדר מילתה ותקנתה הכי נמי טובי העיר כעדים דעלייהו ממכו כל בבי העיר
וכל הנכמכים עליהם וכמו חבר עיר דלומר' פרק בבי העיר לם יש חבר
עיר תבתן לחבר עיר ומעמ' הוי ממוס דבתרייהו גרידי בעל כרחן וכו'
ומלום מלייר ב"ר ברוך מ"ו:

להילכות סנהדרין פ"ו
ולהילכות חלואה פ"ו

יא **בפרק** חה רב עבן מקל בידיה בחרע' חזל להדר גודה בחרעה דחברי
חתה לקמי' דרב נחמן כו' עד אל מחילה בטעו' הוה וקמה דפ'
חיזהו נמך לומ' רב נחמן הסת' דלומ' דבבן לממכת' לה קבוה הדיה לרע' ודדי
פירי למימ' דקב' רב נחמן מחילה בטעו' לה הוה מחילה והה לומ' המוכ' פירו'
דקל לחבידו כו' ומסבי התם עבידי הכה הלוחה ופ' בקונטרס הכה הלוחם
ומיחזי כרבית ממתחילה בהלוחה בה בידו וכרבית קבוחה דמי וכ' הרי ממעמ
דבבל

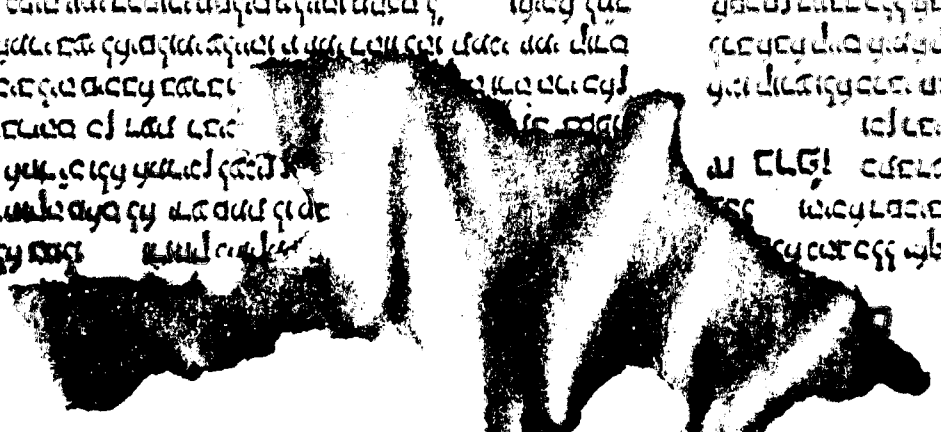

[illegible] חוכה לף על פי ממכוה היה מלה לבעל כיון מבבר קיים
[illegible] כמי היה בלה חמה לף על גב דכתיב לה טוב וגו' והלה מעמע
דכמיב לאיתיה בת בני הון לחתני ליה דלאו בת בני הוא לה לפם דמרינה דברי
הדיה דמבית למימר דבריהם דמ"ק כרבי יהופע לאיתיה כיון דלאן כל כך חוכה
לה התירו חלה למי מלאן לו בנים ומטעמא מלאן לומי פיפמכנו ומלאן לו חמה
לחרת ובריותה דמ"ק בפים לו מתי נפים זה לל כמו מהקנית גם לתה דלפילו
לאן לו בנים ליתפר מהדי ים לו חמה לחרת ולילה בטול פריה ורביה אי לה
תוקמה בחמה מלאן לה בנים וים לו בנים קטנים ליתפר דהה לילה פרנפה
מהיה תפרנפם דלם לה דלחות חמה עריפה להן זה לאן נר' לי מהדי מתחילה
לה הזכירה כלל לחות חמה עד מהביה המעמה וחם כפהתרנו לכריב רבי
יפמעאל ממדי מטעם דלאן לומי פיפמכנו לף על פי מחולף על רבינו חיים
דלפפר זה ועדיין כתבו חלני וחפר הפיבותיך מטעמ' התרתי ולה מטעמ' מחזר
עתה והתיר כי הוה היה בביתו ולה בבית בנו ולה היה רוצה לזוז מביתו לבית
בבי בנו ולה בנו בביתו ולה היה בביתו שה כעל לחת נכרי וכם דלילה יחיד ולה
היה לו מי פיפמכנו בכל עניני תמים הן מלילור והתיר הן לטוות הן להבנים
ולהוכיח לבטל ולטחון ולחפו' ולבכם ולפמור כל מה פים בבית ולפרנם ולכמה
עניפים מהחמה בקילה יותר מן הלים וכן פלחתי לו לחו לפילו היה לו לים לחר
מלפתו כלחנת פהיה יכול להניח להביח לביתו התרתי לבל כלן מה לתיר שה
הוה עומד בבית בנו וכלתו בבי בעל כרחו ובל עניני תמים הכריכין לו ותבת
פם וגם כלחנים הם לפמוד כל לחר לו כבפו וזהבו ולחר כתבת פחם היה
יכול לילך בבית לחר היית מתיר לו בהערמה היה נר לי לחבו וגם יכול להיות
פחם היה בבית לחר ויכול להביח ממה לת בנו פיפמכנו מהוא לפור מנם
בהיות לחמתו הרחמונה קיימת היה בנו חבלו תמיד וים לו מי פיפמכנו קריבת
בית:

ולמה נפללת כלחר התרתי לכריב רבי חלעזר לף
התרתי ומה מכתב עור רבינו חיים דעניים בני ביתו בבניו לל
דיים חלון ביניהם ברחוק מזרח ממערב כלחר כתבתי בבתב הרחמון דבניס
קטנים מבוה רבה לריבה כדחמרי' בפר' בערה לחרי מומרי מפפטו עומה כדקה
בכל עת וכי חיפפר לחדם לעמות כדקה בכל עת דבותינו מביבנה לחמרו זה
הזן בניו ובנותיו כפהן קטנים וכיון דלריבה מבוה ומבוה מי ידמה מבוה קבועה
כמו עניים למבוה קבועה מהיה בכל עת ועור לין לרחות לבניו קטנים
מברגע ימותו ולפילו היו יתומים קטנים בתוך ביתו כך לני בעיני פלח היה
מותר כיון מלין מוטלין עליו יותר מפלחר חדם דלף על גב דלין חייב לזון חלה
קטני קטנים מוטלים הם עליו יותר מן הכל דעובדה בני בנים והוה גברה
לח בני בנים ומה פפלחתי לכריב להתיר לו לחר העברת כי פלח חלי פפירש
מימנו לפני החג ויפלימו חז ג' רגלים ולם לח גם זה רגלים לדבר ודברי ביכורים
לפפר נתפם וגם חלתה לח התרתי בן ולחרו כל הפריקי לחכורין וכריקי ביקום
מותרין ולין להלריך רק פלומך ופלום תורת נבח וכחן בר לחריה תובלה:
בבקשה מתך לם יפה דכתי תן לבך לדבר' כן יבלו מתנה פיבת גדר ולום
היפר בניכו יעשה מעשה כי יתלו הדברים בבר ולום ויפרכו בו מולים על מה
מפירם רבינו חיים בלע שלח יקשה מדלתור לכור לפעם מטתו בבני העבון
לם כן לין הלכה כרבי יהופע והכי נהי מדקבן בברין המבית בבתה דלין
מקדפין בפבת ויום טוב בים לו לפה וכו' ולח חפריב ליה מבוה לבל מכלתיה:

כליקו תשובות של ספר שופטים

לבל יחד לחסר לכתם לפילו במיס בלא כתר וחול ירושלמי רבי
בר יחזקן בעי בתוך ל' בתוך ז' בתמיה וכי בתוך ז' מותר לכתם בשתי
במיס מי מתכפרו לבלוי ת"ש דתניב רבי חניכה חברין דרבנן והתניא הלן דברים
מלבל לחסר כל שבעה בניהון ותספורת ושם בתוך ל' הוה לחסר תוך ז' לכתם
הלן במתכפרו לבלוי הדין אמרה מהוה לחסר ומים ספרים דגרסי מותר
ובדלה דהכי גרסינן לחסר ואפ מאי לישנייך לתמוהינן דגיהון ותספורת
לחסר כל שבעה מאי קושיא לן כל מלמים לגיהון ולתספורת וכל מכן כל שבעה
הלן עכ"ל הדין בדיוק דלחסר כל שבעה בניהון ותספורת במתכפרו לבלוי חיוי
ולפילו הכי כל שבעה לחסר בניהון ותספורת לבל לאחר ז' מותר חי נמי
לחסר רבינו לברייתא דספיר גרסינן מותר והכי פי' הדין לחסר מהוה
מותר דהא דתניא במתכפרו לבלוי מכבם כפותו במיס לפילו תוך ז' קאמר ואפ
דתניא לבל לחסר כל שבעה בניהון ותספורת לאו למימרא דשבעה לחסר
הן בתוך מלמים אלא למימרא דניהון לחסר היכי דם מותר לפילו
תוך שבעה הכי לפי פי' ניהון ותספורת גמור הכי לפילו לאחר שבעה כלל
ולא הותר הלן להקל בתער חי נמי הכי דכולהו מתניתין בז' קאי חיוי לבל תותר
ל' ובמתכפרו לבלוי לפילו ניהון ותספורת מותר ובלבד שישבה בציבעא בתוך
ביתו כדמסיק בתום ושם כן לפי זה הוה דתניא הכי הלן אמרו מגלחין
במושד מותרין לגלח בימי לבלוי ומודיעין לה במתכפרו לבלוי ומריצין לפילו
בתער וחול לאחת להוקמת לפילו בתוך שבעה על פי מורי רבינו מאיר זצ"ל:

כתב רבינו לבדרים לבבית דין וזל על כל המתיב כולן נכנם לבית המטחה
לאחר ל' יום ועל לבניו ועל לאחו אב חרם אמר רבה בר רב הונא
ולמטחת מדיעות פי' לגיפנת קמח דרב הונא לבדיק לה דשעודת הרשות הוה
דלחסר לבל לשעודת מצוה מותר ליכנם תוך ל' יום ומקשי לה ושלין בקופיק
ואמיר מתני לה כלישנא לחריבא ולטמחת מריעו מותר ליכנם לאלתר כלומ'
מלין טמחה בשעודת הרשות כמו שם בשעורת מצוה ושמרו דברי אמיר
בפורענותא לבל ברמיותא לא כלומר שטמחת מריעות עצמה שהיא מותרת
בפורענותא אם עמה שעודה לחבידת חילה ושבטיו רוצה לפורעו ולשלם גמולו
מותר לאלתר לבל ברמיותא כלומר הלוה שיתחיל הוה תחלה לחברו
לחסר תרגים הלים לפר לתה נוטה בו דלית רשי ביה ומקשי לה הא דתניא
בלבל רבתי על כל המתיב לחסר ליכנם עד ל' יום ועל לבניו ועל לאחו עד יב חרם
אלא אם כן היתה לשם שמים מטמע מהכא דשעודת מצוה יש בו היתר יותר
משעודת הרשות ואיפשר דהא לשם שמי דשרי ליה הכא שהיה מפיק ותוסי
ותומ'לו עכי ונכייה לשם שמים אלא הוה ועבדה אם יבטל המעם לבל
בניטולי שעשיר להזמינו לשעודה כדי להתכבד בו לחסר ליכנם אם ובירוש'
ים אם בשעודת מצוה לו קרוב החרם מותר חבורת מצוה כגון חבורת פכח
לו חבורת לחילת קדמים ולחילת מעשר שני בירוש' וכן כל דבר שבריך הוה
עצמו לעשות לקו על כי שלוכלין בחבורה ויש אם מפתה ושמחה מותר וכל זה
לא התירו אלא מפלגים והילך בחבירו ואחו לבל תוך ל' לכל בצורה שבעולם
לחסר מהרי לפילו ליטא לחסר כדאיתא לקמן כל ל' יום לניטולין על
ודאביה כת דהא דאמר' לעיל לבניו ואחו היינו ליכנם לבית המטחה עד יב חרם
דלפילו היתה המבה מעודת דילו ליב חרם מדקתני יב חרם ולא קתני סבה
ודוקא לבעודת שמחה לבל לילך לברכת ניטולין ולברכת לירובין מותר תיר
להחר ל' מהרי לין שם שום שמחה ולא דיקוק ולא טפוח ושחוק ורבי לבן
כתב להחר ל' דוקא ולא כתן טעם לדבריו על מורי רבינו זצ"ל שכת בהילכו'
שמחות שלו ובבה כתב הא דתניא לם היתה בעודת מצוה מותר והל'
יוכף ומורי רבינו יהודה מהי רבינו יעקב ורבינו יצחק היו מתירין לבא לבעודת
חתן על לבן מצינו שכתב הל' יוכף בפרק בתרא דמועד קטן וזל הילבך
לחסר ליכנם למי שמת קרובו לבית השמחה כגון בעודת לירובין וניטולין כדי
להכול לבל ליכנם בלא לכילה מותר ולין חלוק בדבר להכול בין עם החתן
בין עם השמחים עד להחר שלשים יום ועל לבניו ועל לאחו עד יב חרם ועל שבוע
הבן דגיל רבי לומר דלאו שמחה היא כדאמרי' במכבת כתובות דלא מברכין
שהשמחה במעונו מפני שהעם טרודים על הבער ולאו שמחה גמורה היא על כל:

ב תשובה שאלה רבינו שמעון אל רבינו חיים זצ"ל בעם לשעון שפי רבינו
דהלכ' כר' יהוד' שמתיר בשני רגלי בריחה דהלכה כדברי המיקל
בלבל לקו על פי שמחלק במוכד קטן בין לבילות לקריעה והא לבילות דמיא
לטעמא דלא ליעשו שבילות הוא ולדברי דשמים העם שיעבח לשתו
לשתה שלא יהו כמה דעות במטה עם השניה לם שמותר מיד שים יותר
משנה שלא שהה לחבי עם לשתו לשתה כל זה לאמרי לחברו לפי שהעם בא לשמוע
רבינו ודברי רבי שותרין זה את זה שבתחילה כתב ובריה דהלכה כרבי יהודה
דמיקל בלבל ובסוף כתב בשם הל' מכיר שהתירו לו לפי שלשתו היתה זקינה
ופירש כמה רגלים ושבח לחבתה ואם העם תלוי בבך אם כן אין להתיר
מבח רבי יהודה דלאו טעמא שמות לבל ובריתין דברי רבינו שדאמר רב
שתנח בהדיא בפרק הבא על יבמתו הלכה כרבי יהושע ושתבי' דקתני לא יבטל
לחם שפריה ורביה חוב יש לו בנים לוקימנא התם דלא כר' יהושע דלר' יהושע

[illegible] מפני ביטול
[illegible] למי שלין לו בני
[illegible] שלחבירתו שלשה למי שלין לו בני
[illegible] ה לחזיר שלוכל בשר חזיר הולך
[illegible] מלם היה לחזיר שלוכל בשר חזיר הולך